

Píívyéébé ihjyu: jetsocríjyodítyú cáátúnuháámi

Bora New Testament

Contents

Matéo Jetsóodítýú cáátúnuháámi	1
Mááco Jetsóodítýú cáátúnuháámi	68
Róóca Jetsóodítýú cáátúnuháámi	108
Jóáa Jetsóodítýú cáátúnuháámi	174
Uwáábojte méénúnehjí uubálleháámi	222
Róómári íjcyáme éllevu Páávoró cáátúnuháámi	277
Tujkénú Corítori íjcyáme éllevu Páávoró cáátúnuháámi	299
Hállúvúeháámí Corítori íjcyáme éllevu Páávoró cáátúnuháámi	322
Garáátsiári íjcyáme éllevu Páávoró cáátúnuháámi	337
Éépetsóri íjcyáme éllevu Páávoró cáátúnuháámiáá	346
Pirípori íjcyáme éllevu Páávoró cáátúnuháámi	354
Coróótsari íjcyáme éllevu Páávoró cáátúnuháámi	360
Tujkénú Tetsaróónicáí íjcyáme éllevu Páávoró cáátúnuháámi	366
Hállúvúeháámí Tetsaróónicáí íjcyáme éllevu Páávoró cáátúnuháámi	371
Tujkénú Timotéo éllevu Páávoró cáátúnuháámi	374
Hállúvúeháámí Timotéo éllevu Páávoró cáátúnuháámi	381
Tíító éllevu Páávoró cáátúnuháámi	386
Piremóó éllevu Páávoró cáátúnuháámi	389
Heeberéómu éllevu cáátúnúmeíháámi	391
Tsajtiágó cáátúnuháámi	408
Tujkénú Péédoró cáátúnuháámi	414
Hállúvúeháámí Péédoró cáátúnuháámi	421
Tujkénú Jóáa cáátúnuháámi	425
Hállúvúeháámí Jóáa cáátúnuháámi	431
Nihñéeháámíré Jóáa cáátúnuháámi	432
Jóóda cáátúnuháámi	433
Muhdú pájtyéíñéhjí Jóáa ájtyumíne	435

Píivyéébé ihju: jetsocríjyodítýú cáátúnuháámi

New Testament in Bora (PE:boa:Bora)

Language: Bora

Provided by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

This print-on-demand edition of Scripture is produced and provided at cost by the Digital Bible Society in partnership with the Bible League of Canada, Open Doors International, and other missions and translation agencies. To order additional copies of this or other Bibles, please visit www.dbs.org (USA), www.bibleleague.ca (Canada), and www.opendoors.org (Europe).

Copyright and Permission to Copy

Copyright © 2008 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Copyright © 2008 Wycliffe Bible Translators, Inc. Scripture text used by permission.

PDF, ePub, and MOBI Bible covers and design are copyrighted 2017 by the Digital Bible Society (www.dbs.org).

PDF generated on 2017-08-24 from source files dated 2017-08-24.

19b0b37a-6dcf-50b6-b7bd-f2d158b54894

ISBN: 978-1-5313-0098-2

MATÉO

Matéó Jetsóodityí cáátúnuháámi

Jetsocríjtó ihdé múnáaúvu

(Rc 3.23-38)

1 Dabfii, Aavaráaa, ijcyámútsiúvúj tsiiménémúhaabéhjáa Jetsocríjtó ijcyáábé ihdé múnáaúvú illuúme:

² Diibyhjáa Aavaráá tsíimavá Itsáake. Aabéhjáa Itsáá tsíimavá Jacóóboke. Aabéhjáa Jacóóbó tsíimavá Jodáake tsíjtyehji íñahbémuma. ³ Aabéhjáa Jodáá tsíimavá Tamáadivú Pááree, Tsáaraá, ijcyámútsikye. Aabéhjáa Pááre tsíimavá Ejróoke. Aabéhjáa Ejróó tsíimavá Aráake. ⁴ Aabéhjáa Aráá tsíimavá Aminadáake. Aabéhjáa Aminadáá tsíimavá Naatsóoke. Aabéhjáa Naatsóó tsíimavá Tsamóoke. ⁵ Aabéhjáa Tsamóó tsíimavá Bóoke Raáadivu. Aabéhjáa Bóo tsíimavá Obéeke Róótídivu. Aabéhjáa Obéé tsíimavá Itsaiikye. ⁶ Aabéhjáa Itsaií tsíimavá ávyéjuube Dabiikye. Aabéhjáa Dabií tsíimavá Tsaromóoke Oriá táabadivu.

⁷ Aabéhjáa Tsaromóó tsíimavá Roboáake. Aabéhjáa Roboáá tsíimavá Abíake. Aabéhjáa Abíá tsíimavá Áatsáake. ⁸ Aabéhjáa Áatsa tsíimavá Jotsapáake. Aabéhjáa Jotsapáá tsíimavá Joráake. Aabéhjáa Joráá tsíimavá Otsiake. ⁹ Aabéhjáa Otsiá tsíimavá Joatáake. Aabéhjáa Joatáá tsíimavá Acáake. Aabéhjáa Acáá tsíimavá Etsekíake. ¹⁰ Aabéhjáa Etsekíá tsíimavá Manatséেকে. Aabéhjáa Manatsée tsíimavá Amóoke. Aabéhjáa Amóó tsíimavá Jotsiake. ¹¹ Aabéhjáa Jotsiá tsíimavá Jeconíake tsíjtyehji íñahbémuma. Téijyúhjáa Babiróónía múnáá hójtsiri méihdeejte ijaaréemu.

¹² Aaméhjáa diityé hójtsi pañétú íjchívyéné boone Jeconíá tsíimavá Tsaratiéেকে. Aabéhjáa Tsaratiée tsíimavá Tsorobabéেকে. ¹³ Aabéhjáa Tsorobabée tsíimavá Abiooke. Aabéhjáa Abiíoó tsíimavá Eriakíikye. Aabéhjáa Eriakíí tsíimavá Atsóoke. ¹⁴ Aabéhjáa Atsóó tsíimavá Tsadóoke. Aabéhjáa Tsadóó tsíimavá Akíikye. Aabéhjáa Akíí tsíimavá Eriooke. ¹⁵ Aabéhjáa Eriíoó tsíimavá Ereatsáake. Aabéhjáa Ereatsáá tsíimavá Matáake. Aabéhjáa Matáá tsíimavá Jacóóboke. ¹⁶ Aabéhjáa Jacóóbó tsíimavá Jotséেকে Maariá tají ijcyáábeke. Aanéhjáa diille Maariá tsíimavá Jetsooke, 'Pájtyetsoóbe' nééiyóné 'Críjtoó' némeíbyeke.

¹⁷ Ehduméhjáa Jetsóó ihdé múnáaúvu. Diibyhjáa muurá Aavaráaúvú tsíimavá tsáapíikye. Aabéhjáa dsíjívnetu dífbyé hajchíyéjuco cámaavéné éhniínevu. Aabéhjáa idyé dsíjívnetu dífbyé hajchíyéjuco cámaavéne. Ehdúhjáa icyóh-bodu 'camácámá' líiyaatéhijcyámé 14-ihjyúvú Dabiúvuke ditye tsíimávanévújuco. Áabeúvudityúhjáa idyé líiyaatéhijcyámé téhdunéré 14-ijyúva. Áijyúhjáa diityéké Babiróónía múnáa méénucátsítyu ityáhjámeke tsajtyé íiínújivu. Téijyútúhjáa idyé ditye líiyaatéhijcyáné téhdunéré 14-ijyúvú úújetenáa Críjtoréjuco tsíimávámeíne.

Jetsocríjtoke Maariá tsíimaváne

(Rc 2.1-7)

¹⁸ Íllúhjáa muurá teene Jetsocríjtoke tsáapille tsíimaváne: Dífbyéj tsíijúhjáa íjcyáille Maariake Jotsée áabajáa ityáábavaki. Áronáacáhjáa dityétsíi úcújcátsítyúné ihdére tsúuca Maariá eevá Píívyééberéhjáa ihdyu íapííchoj téeveri pícy-

oóne. ¹⁹ Aabéhjáa diibye Jotsée ímiáábé íjcyánéllíi tsá ímílléturó ehdu nééllema íjcyane. Áanéllíihyéhjáa íjtsámeíbyé ílluréjuco dílleke íhvéjtsóiyóné múha wáájácútúnaáaca. Aabéhjáa tsá ímíllétú míamúnáake iwáájácútsóné muhdú dille íjcyane. ²⁰ Ááneríhjáa díbye ítsámeíhíjcyánáa níjkyéji múnáajpi ityúwá pañe dífbyedívu bóhówááveebe nééhíí:

—Jótsej, Dabííuvú tsíménémúhaabe u íjcyáabej, tsá muhdú u íjtsámeíityú dítyáaba íjcyáille Maaríadítyu. Tsá muurá dille éévane ímityúné íjcyatúne. Muurá ihdy Píívyéébere Ípííchoj tééveri pícyoone éévalle. Ahdícyane ihdy wa duucu dílleke. ²¹ Muurá tsíímáváille wájpííkye. Áábe mémei Jetsóó díbye íhyájkí-muke ímíttyuháñetu pájtyetétsoínéllíihye. Ehdúhjáa níjkyéji múnáajpi néé Jotséeke ityúwá pañe.

^{22–25} Ahdújucóhjáa díbye ípyééne dílleke újcujéné íhjávu. Áállekéhjáa tsá díbye dómájcotú dille tsíímávátúné hajchóta. Aanéhjáa tsúuca dille tsíímáváábeke meménuube Jetsóódívu. Ehdúhjáa pajtyéné Píívyéébe íhjávu uubálle múnáajpij tééveri íllu néhdújuco:

Wájpííkye úújétúné badsíjcaja éévaáhi. Aane tsíímáváille wájpííkye. Áábe mémei Emanoée, ‘íjcyaaabe Píívyéébe méémaá’ nééíyóne.

Ehdúhjáa Píívyéébe íhjávu uubálle múnáajpij tééveri néhdújuco tene pájtyene.

Waajácu múnáa Jetsóoke úújeténe

2 Aanéhjáa Jodéa íiñújivu dífbyeke tsíímavámé Berée coomívu Heróódé tééné íiñújí avyéjuube íjcyánaáaca. Áíjyúhjáa nuha tsáhícyánéjcutu tsaate mícúru waajácu múnáa tsáame wajtsí Jerotsaréevu. ² Aaméhjáa técoomí múnáake nééhíí:

—¿Kíá diibye éhneva jodíómú avyéjuube íjcyáííbyeke tsáápille tsíímávaábe? Muurá íne nuha tsáhícyánéjcuri muha meíjcyame máájtyumí tsúuca díbye íjcyane úúbálléné mícúruwake. Áanéllíi muha metsáa dífbyeke medúúruváváme.

³ Aanéhjáa idyé téhdure Heróódé tsúuca waajácuhi. Aanéhjáa dífbyeke tsíwárecjáró pámeere teene Jerotsarée múnáamájuco. ⁴ Áanéllíihyéhjáa pihjúcuube pámeekéré llúuvájté avyéjútémá tauhbájú uwáábojtéke. Áamekéhjáa dílloobe kíavú diibye Pájtyetétsoobe íjcyáííbyeke dítye tsíímavafné némeíhíjcyáne. ⁵ Áanéllíihyéhjáa néémeé:

—Beréevu Jodéa íiñújiri íjcyácoomívu. Íllúhjáa muurá Píívyéébé íhjávu uubálle múnáajpi caatúnúhi:

⁶ Jodéa íiñújiri íhtsútú coomíjí íjcyánetu tsá íatéréecóomí Berée íjcyatúne. Muurá ámuha teene Berée múnáa tahnéjté meíjcyámedítyú tsaapi íjcyáá ámuhá avyéjuube ámuhakye téhméíbye.

⁷ Ehdúhjáa dítye úúbállénéllíi Heróódé píuvá wáájácúratúné dítye mícúru waajácu múnáake. Áamekéhjáa dílloobe ímíñeuvú mújyútújucóhjáa ímichi mícúruwa bóhówaavéne. ⁸ Átsihdyúhjáa teene Beréevu iwállóómeke neébe:

—Cána mepééne ímíñeuvú méwaajácute díbye tsííméneke. Aane ámuha dífbyeke maájtyúmícooca oke méúúbálleco téhdure o dúúruvaté dífbyeke.

⁹ Ehdúhjáa ávyéjuube Heróódé dítyémá íhjávuátsihdyu idyé pehíjcyámé diibye mícúruwá tujkévetu. Aaméhjáa tsúuca tétsihvu úújetenáa díbyéwu íjcyátsíí hal-luvú mícúruwa táchúúreevéhi. ¹⁰ Ááneríhjáa mítyane ímíjyuuvéme. ¹¹ Aaméhjáa tééj pañévu úcaavémé úújeté tsíju Maaríama íjcyáábéwuúdívu. Áábéwuúkéhjáa duurúvámé ímíhmóúbánema. Átsihdyúhjáa bohbanúme dífbyéwuúke óoroó, íjt-

siéetsoo, mííraá, éhdunévu. ¹² Áané boonéhjáa Píívyéébe diityéké ityúwá pañe nées Heróódé ijcyáhullétú ditye ióómíjyúcóótuki. Ahdújucóhjáa ditye óómiñe íiínújivu tsiéletúréjuco.

Jetsóoma tsííjumútsí Ejíhtó iínújivu úmiváne

¹³ Aaméhjáa tsúúca íiínújivu óómiñe déjuvu idyé tsiíñe níjkyéji múnáajpi Jot-séedívu ityúwá pañe íbóhówáávéne nées dífbyeke:

—Maájkyéne méumíwá dítyáábá nííhyoma Ejíhtó iínújivu. Aame ámuha méíjcyáá téhulle ámuhákye o néesé hajchóta. Muurá Heróódé néhcoó aadi tsííménéwúuke ídsíjívétsooki.

¹⁴ Ahdújucóhjáa ditye íájkyéne péene tépejcojuco teene Ejíhtó iínújivu. ¹⁵ Áhul-léhjáa ícyahíjcyámé diibye Heróódé dsíjívétúné hajchóta. Ehdúhjáa pajtyéné Píívyéébe íhjiyú uubálle múnáajpij tééveri íllu néhdújuco: Ejíhtori íjcyáábeke ó píuvá Hájchíwúuke.

Ávyéjuube Heróódé tsíímédívu lííhyánutsóne

¹⁶ Aanéhjáa Heróódé ávyétá íhnáho cayóbáávaté diitye waajácu múnáa tsiéletúréjuco óómiñeri. Áanemáhjáa íjcyaaabe lííhyánutsó wapímúj tsíímedívu míínéécú pijcyábatu lííínevu íjcyáméhjidípívu, diityéhjáa waajácu múnáa míínéécú pijcyábájuco ípyée mícúruwake íáptyúminetu íjcyáne ééveri íjcyáméhjidívu. Teenéhjáa Berée múnáaj tsíímedívu lííhyánútsoobe técoomí úníuri íjcyáméj tsíímemájjuco. ¹⁷ Ehdúhjáa pajtyéné Píívyéébé íhjiyú uubálle múnáajpi Jeremía íllu néhdújuco:

¹⁸ Ramáa íjcyátsiíhi dsíjívé maatyóbá melleebóhi. Rakyée muurá tahíjcyá íááchimúhá íjraéémuj tsíímé dsíjíveneri. Aalle tsá ímíletú díílleke mebóhijtsóne.

^{19–20} Aanéhjáa diibye Heróódé tsúúca dsíjívénéllí níjkyéji múnáajpi tsiíñe Ejíhtovu Jotséedívu ityúwá pañe íbóhówáávéne néesíí:

—Maájkyéne wa meóómí ámuha íjraéémú iínújivu. Tsúúca dsíjívémé tsííménéwúukée dsíjívétsoólehíjcyáme.

²¹ Ahdújucóhjáa ditye óómiñe íiínújivu. ²² Áronáacáhjáa diibye Heróódé cá-payóóvé íllíjéjuco Akyeráo teene Jodéa iínújí avyéjuube íjcyane Jotsée iwáájácúne íllityé téhullévú ípyééíyóneri. Áanéllíhyéhjáa Gariréa iínújivúréi péeme Píívyéébe diityéké ityúwá pañe téhullévú ditye pééítyúné néénéllíhye. ²³ Aaméhjáa úújeté Natsaréevu diibyéhjáa Jetsóo Natsarée múnáajpi íjcyaiñé tsúúcajátújuco Píívyéébé íhjiyú uubálle múnáa néhijcyádújuco.

Tsojtsó múnáajpi Jóaa úwaabóne

(Mc 1.1-8; Rc 3.1-9; Ja 1.19-28)

3 Téíjyúhjáa Jóaa tsojtsó múnáajpi úwáábohíjcyá mámúnáake Jodéa iínújiri ínéubará píívyétútsiíhi. ² Íllúhjáa úwáábohíjcyáabe:

—Méíhvéjtsó ímítyú ámuha meícyahíjcyáne. Áane ámuhá íjtsaméí mecápayóóvé ímíánejcúvuréjuco. Muurá níjkyéjiri íjcyaaabe Píívyéébe íavyéjúejte meíjcyá meke újcuíñé tsúúca méhdivu pííhíjucóóhíí.

³ Diibyéhjáa Jóáadityu Píívyéébé íhjiyú uubálle múnáajpi Itsaía néesíí:

Méllééboó ínéubará pívyétúné iinújiri íjcyaa keeváwu íllu úwaabóne: “Méimibáávyé ímityú ámuha meicyahíjcyánetu tsaimýéjucu ámuha mejícyámeke Ávyéjuube íáptyumívakí.”

⁴ Aanéhjáa diibye Jóaa camééllómú ihjinetu méénúmeíne wajyámúúnema íjcyáábéj piinétú ócájmíhíe chiúcunúhi. Aabéhjáa tséréémuke dohíjcyáhi. Téhduréhjáa ímúhojpácyó ádohíjcyaa. ⁵ Áábé uwáábóhjáa illéébúacunú tsáácunúhíjcyámé pahúllevátú Jerotsarée múnáaa, pámeere teene Jodéa iinúji múnáa, Joodááj piihíri íjcyáné iinúji múnáa, íjcyame. ⁶ Áamedítyúhjáa muhdú íficyahíjcyanéhj íúbállémeímyekéjucu díbye tsótsohíjcyáné teene Joodáatu.

⁷ Áijyúhjáa tétsihi mityame paritséó imyéme íjcyáha múnáama, tsadotséó imyéme íjcyáha múnáa íjcyame idyé imíllérá téhdure itsójsótsámeíne peecútére. Árómekéhjáa íllure tsijpájuube. Neebéhjapéé:

—Ávyeta ámuha ínimýmúeméjté mejícyámeke ímúha ámúhakye néé peecútére ámuha teene meméénúneri mepáptyetéiyóné Pívyéébe meke méimítyuháne halútú ícúbáhraíne méumíwari íjcyánetu? ⁸ Ímiáané ámuha metsójsótsámeíne méimílléhajchíí ímityúné ámuha meicyahíjcyáné meíhvéjtsóne ímiáámeréjucu mejíjcyá tééneréjucu ámúhadítyú íbóhówaúcunúki. ⁹ Tsá múu néétune: “Muha muurá Aavaráaúvúj tsiiménémúhaabe mejícyámeke tsá íiná múúhakye pajtyéityúne.” Tsá múu ehdu íhjúvatúne. Muurá íne néwayúúné íjcyáronetu Pívyéébe ípívyéjtsóiyá tsíjtyeke Aavaráaúvúj tsiiménémúháabe. ¹⁰ Aabe muurá téhmehíjcyá ímityúmeke iwáágóoíne éhne múúne tsaapi íbájtsohánetu ímiíne néévátuhéj íillóne cóvajtsódu. ¹¹ Muurá ihdyu ímiáané ámúhakye ó tsótsohíjcyá nújpácyori ámúhá ímityú ámuha meíhvéjtsómé íjtsaméí tsíhdyuréjucu cápáyóóvémeke. Áánetu ihdyu íjcyaaabé táhboone úwáábóibye ávyeta táehníínevu íhtsútuube íjcyáabeke íjtyúhápáájíubaré o tácoríúcu dífbyedívú o píhívéityúroóbe. Diibye ihdyu ímiáané cáhcújtsómé pañévú pícyóó Pívyéébe Apíícho. Áánetu cáhcújtsótúmeke cúújúwá pañévú waagóoíibye. ¹² Aabe muurá māmúnáake ímíbájchómeke dówajcároó ímityúmedítyu. Ááne tsáimíyé pícyóoíibye diitye ímiáámeke. Áánetu ímityúmeke waagóoíibye cúújúwá pañévú éhne múúne trígotu ímíúhíj meújcyúne íatéréene téjuuhójima mecóvajtsódu. Ehdúhjáa paritséómuke neebe Jóaaá.

Jetsóó tsójsótsámeíne

(Mc 1.9-11; Rc 3.21-22)

¹³ Téijyúhjáa Gariréa iinújitu Jetsóó péé Joodáavu Jóaa téhulle íjcyáabe éllevu dífbyedívú itsójsótsámeíki. ¹⁴ Áronáacáhjáa Jóaa néé dífbyeke:

—¿Aca muhdú cáabyerá uke ó tsójtsoó oke u tsójsótyóóbeke?

¹⁵ Áronáacáhjáa neebe dífbyeke:

—Áronáa ihdyu ú méenuú tehdu Pívyéébe ímillédújucu.

Ehdúhjáa díbye néénéllí Jóaa tsójsó dífbyeke. ¹⁶ Aabéhjáa itsójsótsámeítsi-hdyu íjchívyeebe íténáa cáámetu Pívyéébe Apíícho íjuuúdu bóhówaavéné niityé dífbyedívú. ¹⁷ Ánáacáhjáa idyé téhulléturé cáámetu Pívyéébe néehíí:

—Áanu Hájchíwúuke o wájyúúbedi mityane ó imíjyúúhí.

Jetsóoke Naavéné máváríjchóne

(Mc 1.12; Rc 4.1-13)

4 Aanéhjáa Jetsóó tsójtsootsámeíñé Boone Píívyéébé Apííchó dífbyeke tsajtyé íñéubá píívyétúné iñújivu téhullévú Naavéné dífbyeke imávaríjchoki.

² Aabéhjáa téhulle 40 coojívájucó májchótuube íjcyaaabe ajoyááavatéhi.

³ Áábekéhjáa Naavéné imújtátsóro néehíí:

—Bo ímiááné Píívyéébé Hajchi u íjcyáhajchíí íu nééwáyutu pááaho dípívyéjtsóne majchoj.

⁴ Áronáacáhjáa neebe dífbyeke:

—Muurá Píívyéébé waajácúháámitu nééneé: “Tsá apááñéré májchó tájpi meíjcy-atúne. Muurá téhdure Píívyéébe meke néhdu meíjcyame téene tájpi meíjcyáhi.”

⁵ Ehdúhjáa Jetsóó áñújcúnéllíi tsajtyéébé dífbyeke Jerotsaréevuréjucó. Áábe-máhhjáa nérívyemútsí cáamevu duurúvájá hallúvu. ⁶ Átsihvúhjáa idyé neebe dífbyeke:

—Áyu cána ímiááné Píívyéébé Hajchi u íjcyáhajchíí íchihdyu cátsíñíívyé baavújucó. Muurá dífbyé waajácúháámitu nééneé:

Píívyéébe wáalloo nýjkyéji múnáake uke ditye ityéhme íiná uke ipájtyétuki. Aabe tsá íñéubátú u wápújúúvéityúne.

⁷ Ehdúhjáa Naavéné néérónáa idyé Jetsóó néé dífbyeke:

—Téhdure muurá néene dífbyé waajácúháámitu: “Tsá Máavyéjuube Píívyéébeke memávaríjchóityúne.”

⁸ Ehdúhjáa Jetsóó néérónáa íhvéjtsótuube tsiíne tsajtyé dífbyeke cámeébaú ný-caúvu. Áhbaú nýcáutúhjáa úújétsoobe páneere íñújí avyéjuvu. ⁹ Áánemáhhjáa neébe:

—Páneevuré íñeevu uke ó ájcuú u mímóúúvéne oke u dúúrúváhajchííjyu.

¹⁰ Áánéllíihyéhjáa Jetsóó dífbyeke néehíí:

—Díhne óhdityu, Náve Naavénej. Muurá Píívyéébé waajácúháámitu nééneé: “Máavyéjuube Mépiívyéébekéré medúúrúváábeke mééhcúvéiyáhi.”

¹¹ Ehdúhjáa Jetsóó néénetu íllurájucó díbye íhvéjtsóíñúné dífbyeke. Áané boonéhjáa nýjkyéji múnáaréjucó dífbyeke ícuvéne.

Jetsóó úwáábótujkénúné Gariréa íñúji múnáadítu

(Mc 1.14-15; Rc 4.14-15)

¹² Aanéhjáa téijyu tsójtso múnáajpi Jóáake ditye cúvéhoojánúné uubállé Jetsóó iwáájácúne péé Gariréa íñújivu íhcyóómi Natsaréevu. ¹³ Ácoomýíhjáa wahájchotaré íjcyáne íñeebe Capenaóovu, teene Gariréa íñújiri íjcyané unéúcóbá úníuri Tsaboróoo, Netarííi, íjcyané dohjíba múnáa íñújícú úníuri íjcyácoomívu.

¹⁴ Ehdúhjáa pajtyéné Píívyéébé íhjúu uubálle múnáajpi Itsaía íllu néhdújucó:

¹⁵ Jodíómú íjcyátúné míamúnáa íjcyá Gariréa unéú íjcyátsihyi Joodáa úníuri, Tsaboróoo, Netarííi, íjcyané dohjíba múnáa íñújícú. ¹⁶ Aame ícyahíjcyá idáátsówu éhne múúne cúúvétsihyi meíjcyadu ímiáájú wáájácutúmé wágóóóvéiyóme. Árómemá tsúúca íjcyájúcooróné ditye pájtyetéiyóné uwááboju.

Ehdúhjáa Itsaía néehíí.

¹⁷ Aanéhjáa Jetsóó úwáábótujkénuube néehíí:

—Méihvéjtso ímítyú ámuha meícyahíjcyáne. Ááne ámuhá íjtsaméí mecápayóóvé ímíánejcúvuréjuco. Muurá tsúúca níjkyéjiri íjcyaaabe Píívyéébe íavyéjúejte íjcyáímyeke újcúíne éévé úújetéhi. Ehdúhjáa Jetsóó úwáábótujkénuube nééhií.

4-meva ímamyémú íjcyáímyeke Jetsóó újcune

(Mc 1.16-20; Rc 5.1-11)

¹⁸ Aabéhjáa Gariréa unéú únúuri péhíjcyaaabe úújeté tsaatétsí ínáhbema amómeke tsínuhíjcyámútsidívu. Tsáápi méméhjáa Tsimóo Péédoro. Áánetúhjáa tsíjpi mémé Aderée. ¹⁹ Áámútsikyéhjáa neébe:

—Ookéréjuco meúráávye. Muurá íne amómé lliínája múnáajtétsí ámuhtsi mejcyámútsikye ó pícyoó míamúnáakéréjuco Píívyéébedívu ámuhtsi mefbúwáávétsóíne wákimyéivu.

²⁰ Ehdúhjáa Jetsóó néénéllii teenémáyé íjtsínuuháne íhvéjtsóne peemútsi dífbyemáyéjuco.

²¹ Átsihdyúhjáa éhníínéwúuri ájtyúmiibe tsíjtyetsi ínáhbema Jacóóboo, Jóáaá, íjcyamútsi cáani Tsebedéoma ihmííne pañe íjtsínú pájáábohíjcyamútsikye. Áámútsikyéhjáa idye píúvaabe. ²² Aamútsihjyáa téhdure ihmíínema cáánikye íhvéjtsóne péé dífbyemáyéjuco.

Jetsóó mityámeke úwaabóne

(Rc 6.17-19)

²³ Páneerée Gariréa iínújiri muuha ímamyémuma Jetsóó úwááboobéré pehíjcyá míamúnáake diityé pihcyáávejáané pañévu. Úwáábohíjcyaaabée ímíáájú Píívyéébe avyéjuto íjcyáne uwááboju diityéke. Aabée bóhíítsohíjcyá páhduvaré nééne chémeháñeri chéméméhjike. ²⁴ Ehdúu díbye méénuhíjcyánéhjáa páneere Tsííriá iínúji múnáa iwáájácúne tsívahíjcyá dífbye éllevu páhduvaré nééne chémeháñeri chéméméhjike: Avyéháñeri íjcyámeke, naavémú ípañe íjcyámeke, méívatéméhjike, íjpi vááúmeítyúneri chéméméhjike. Áámekée bóhíítsohíjcyaaabe.

²⁵ Ávyetáa pahúllevaré múúhama díbye péhíjcyáhulle mityame míamúnáa dífbyeke úráávvehíjcyá Gariréaa, Decááporii, Jerotsarée, Jodéa iínújii, Joodáa tsínejcuu, íjcyátsíhji múnáa.

Cáméhbaú hallúvú Jetsóó úwaabóne

5 Aamée dífbyedívu pihcyáávénéllii cáméhbaú hallúvú ácuúveébe. ² Áábedívuú muha mepihcyáávemeke pámeekéré úwááboobe nééhií:

Muhdú nééné míamúnáa ímí íjcyane

(Rc 6.20-23)

³ Maímijyu dítye íjcyane ídátso Píívyéébe icyánéjcu piáábójuri tsúúrámehíjcyáme. Muurá tehdu néémé wáabyuta dífbye avyéju.

⁴ Maímijyu dítye íjcyane ídátso kímóhcó nénehji pátyehíjcyáme. Muurá Píívyéébe tehdu nénehji pájtyémeke ímíjyúúvetsóhi.

⁵ Maímijyu dítye íjcyane ‘mityáhmítyá’ néétume ímí tsaííbuwáre ícyahíjcyáme. Píívyéébe diityéké íajcuíne nééné iínújii muurá diityé wáabyuta.

⁶ Maímijyu dítye íjcyane Píívyéébe ímillédú íjcyáíyóneri tsúúrámehíjcyáme. Muurá tehdu néemeke piááboobe díbye ímillédú éhníínevu ímí dítye íjcyaki.

⁷ Maímijyu ditye íjcyane pamévakéré ídaatsólléne píáábohíjcyáme. Muurá tehdu néémedi téhdure Píívyéébe ídaátsóvéne píaabóhi.

⁸ Maímijyu ditye íjcyane panévatúré ímiááméré íjcyáíyóneri tsúúrámehíjcyáme. Muurá tehdu néeme tsaímíyé dífbyema íjcyáhi.

⁹ Maímijyu ditye íjcyane tsaímíyé pamévamáyé íjcyáíyóneri tsúúrámehíjcyáme. Muurá tehdu néemeke ímiááné Píívyéébe dilló ítsíímedi.

¹⁰ Maímijyu ditye íjcyane ímiáájú Píívyéébe néhdújuco ímí iúráávyéné déjúcotu ícúbáhrámehíjcyáme. Muurá ehdu néémé wáábyuta dífbyé avyéjú íjcyá níjkyéjiri.

¹¹ Maímijyu ámuha meíjcyane tahnéjté ámuha meíjcyáné déjúcotu míamúnaa ámúhadi ícúbáhrámedí iúúhívaténe nehníwu állíuháñé íhjuúvahíjcyáme.

¹² Muuráhjáa ehdu nénehji éjyuúvú téhdure Píívyéébé íhjuú uubálle múnáake patyéhi jcyáhi. Ahdícyane tehdu nénehji ámúhakye pájtyerónáa íllure méimíjuhíjcyaco. Muurá tehdu ámuha meícúbáhrámehíjcyáne áhdó ávyeta íné imíjyaú ámuha méíjcyaa níjkyéjiri.

Píívyéébeke wáájácútúmé uwáábojte

(Mc 9.50; Rc 14.34-35)

¹³ Aame ííñújiri ámuha méíjcyá cánáámadu. Muurá teene cánáama íímúnélíi meke píaabóhi. ¿Aca íímútuca meke píáábóiyóne? Tsáhaá. Muurá tehdu tene nééca mewáágoóné míamúnaa ííteíñuhíjcyáiyáhi. Ahdu ámuha oke meúráávyénetu meíhvetéhajchíí waagóójtéréjuco ámuha meíjcyaiñe.

¹⁴ Muurá peetédu ámuha méíjcyá ííñújiri ímiáájú ámúhadítýú bóhówaúcunúhi jcyáme. Muurá tsácoomi cámeíhbáu níjcauri íjcyacóómí tsá téévetúne. ¹⁵ Áhdure peete tsá múijyú tsíeménevu maávohjácoítýuróne. Muurá ihdyu cáámevu íboohówátsihvu mépicyóó tene íájchúcunúki. ¹⁶ Ahdu ámuha menéeme ihdyu óvíí ímiáánéré ámuha meméénúnetu mébóhówaúcunú teene íájtyúmíne tsijtye íávyéjútso dúúrúvaméré níjkyéjiri íjcyabe Méécáánikyé.

Píívyéébé taúhbaju Jetsóó úwaabóne

¹⁷ Állíúúmé ihdyu méíjtsúcunúdí Píívyéébé taúhbajuu, dífbyé íhjuú uubálle múnaápe úwáábohíjcyanéhjií, íjcyane o tútávajtsóvaabe o tsááneé. Muuráhjáa ihdyu o tsáá muhdú teene taúhbaju néhíjcyáné ímííneúvú míamúnáadívú o bóhówájtsoki. ¹⁸ Aane ímiááneturé ámúhakye o néé muurá Píívyéébé taúhbaju tsá múijyú wágóóóvéityú páneere níjkyéjima ííñuji wágóóóvérónáaaca. Muurá páneere dífbyé waajácúháámitu néhíjcyanéhjí pájtyeé muhdú tene néhíjcyádújuco. ¹⁹ Muurá tsaate dífbyé taúhbajúúnetu íihsúnéwu íjcyaróné cáhcújtsotúmé múhdurá dáríívehíjcyámé tsá áveyejuúllémeíityú dífbyé avyéjuvu. Áánetu panévaré dífbyé taúhbajúúné ímí cáhcujtsómé téjijtójuco míamúnáake úwáábohíjcyámé dífbyé avyéjú níjkyéjiri íjcyanévú avyéjuúllémeííhi. ²⁰ Muurá ímiááné ámúhakye o néé eene taúhbajúúné uwáábojtemá paritséomú múhdurá ícyahíjcyádú ámuha meíjcyáhajchíí tsá múijyú ámuha meíjcyáityú Píívyéébé avyéjúepte.

Cááyóba ímitýúné íjcyánetu Jetsóó úwaabóne

(Rc 12.57-59)

²¹ Muurá ámuha méwaajácú éjyuúvúu ámúhá íhdé múnáaúvuke íllu némeíñe: “Tsá múu míamúnáake dsíjívétsotúne. Muurá tehdu néémema íhnáhoóíñé tene

ímíbjáchómeíne.” ²² Áhdure ámuhakye o nées tsaate íñahbéjtedíwú cáyobáávatéróné muurá téhdure ápíchó diityé hallúri. Áhdure idyé tsaaté ehdíwá tsijtye néhajchí diityémá ímityúné ímíbjáchojte teene ímíbjáchoóhi. Áhdure tsijtyeke ávyéta néhni úhbámé hallúri ápíchó teene cúújúwá pañévú ditye wágóóóvéiyóne.

²³⁻²⁴ Áánéllíi múu díñahbéébema ímityúné ámuhtsi medárhíwéjcatsíhajchí ímíbjáchojcatsíhi. Ájyu ihdyu Píívyéébeke dúúrúwámeíhíjcyátsihvu tsíeméné u tsájtyéneri u dúúrúwáné ímí íjtsúcunúúbe.

²⁵ Téhdure múu tsaatémá ámuha ímityunéhjí ditye ímíbjáchóhullévú metsátyéjcatsíhajchí téhullévú iúújetétúné ihde ímíneúwú cánáájánújcatsí ávyéjujtedíwú ámuha mecúvéhoojánútsójcatsítyuki. ²⁶ Ímíáánetúré ámuhakye o nées tsá muurá cúvéhóójatu ámuha meíjchívyéítyuró páneere ámuha maáhdótúhajchíjyu.

Ihdícýámema míamúnaa dómácójcatsíñetu Jetsóó úwaabóne

²⁷ Tsúúca muurá ámuha méwaaajácú éhnehjáa éjyuúwú méihde múnáaúvuke Píívyéébe íllu úwaabóne: “Tsá múu ihdícýámema dómácójcatsítyúne.” ²⁸ Áhdure idyé ámuhakye o nées muurá tsaapi pevénéré tsáápíledí úmúúpívyérónáa tsúúca dííllema múu dómácójcatsídyú ímityúné méénuube íjtsaméí pañe.

²⁹ Áhdícýane díhyállúuri u ífténeri ímityúné u méénúíyóneri u úmúúpívyéhajchí múu waagóó teéu. Óvíjyucó ihdyu tsau díhyálluu u wájýúrou wágóóóóvéne u ímíjpyeté tsáijyu múúne páneere díjpi ímí nééroobe cúújúwá pañévú u wágóóóóvénaáaca. ³⁰ Áhdure díhyójsiri ímityúné u méénune uke tútávátsóhajchí múu waagóó téhojtsi. Óvíjyucó ihdyu téhojtsi u wájýúrohójsi wágóóóóvéne u ímíjpyeté tsáijyu múúne páneere díjpi ímí nééroobe cúújúwá pañévú u wágóóóóvénaáaca.

Táábávájcatsímýe wágóójcatsítyuróné Jetsóó úwaabóne

(Mt 19.9; Mc 10.11-12; Rc 16.18)

³¹ Áhdure muurá tsúúca ámuha méwaaajácú ámuhá ihde múnáaúvukée Píívyéébe Moitsééúvuj tééveri íllu úwaabóne: “Tsaapi múu méwakye íhvéjtsócooca díílleke ajcú teene úúbálléné waajácúhaamívu.” ³² Áronáa ámuhakye o nées muurá tsaapi méwakye ímityunévú méénutsó tsíjpiima ícyahíjcyátúrólleke díbye íhvéjtsolle tsíjpi-ikye tájíváneri. Áhdure díbye díílleke táábávaabe ímityúné meenú méwamájí tsíjpi táábama íjyáneri.

Meíhjuvádújuco meméénúiyóné Jetsóó úwaabóne

³³ Áhdure idyé muurá ámuha méwaaajácú éjyuúwú ámuhá ihde múnáaúvuke Píívyéébe Moitsééúvuj tééveri íllu úwaabóne: “Tsane múu ímíáánetúré imyéénuíñé Píívyéébe lléébónáa dífbye mémé idyómajcóné meenú muhdú íñéhdújuco.”

³⁴ Áronáa ámuhakye o nées téeméné ámuha meméénútuki. Tsá múu néétune: “Bo óví níjkyeji muhdú íjcyá o állíhajchíjyu.” Muurá Píívyéébe ávyéjúrú teéne. ³⁵ Áhdure tsá múu néétune: “Bo óví ííñuji muhdú íjcyá o állíhajchíjyu.” Muurá Píívyéébe éh-neré idyé teene ííñuji. Áhdure idyé tsá múu néétune: “Bo óví Jerotsaréé muhdú íjcyá o állíhajchíjyu.” Muurá Píívyéébe íhtsútuube ávyéjuube íjcyáábe cóómíyé técoómi.

³⁶ Áhdure idyé díhñíwau íjcyáróutu tsá múu néétune: “Bo óví muhdú táhñíwau íjcyá o állíhajchíjyu.” Muurá u nééjuri tsá tsájúbaré llíjcyáítyuró díhñíwácotu. Áhdure tsá tsájúbaré cúúvenútyuró u nééjuri. ³⁷ Áánéllíi múu ímíáánéjuco íjcyane

ápáhajchíí nééhií: “Éée ímiááné tehjúuco teéne.” Áanetu ímiááné íjcyatúné múu ápáhajchíí nééhií: “Tsáhaa tehdu néénejíívari.” Ehdu íihjyuváné tsá múu éjkétsotú Píívyéébedítyu. Muurá tehdu meíhgyuváné Naavénedítyúré tsááhií.

Mepíameíítyuróné Jetsóó úwaabóne

(Rc 6.29-30)

³⁸ Áhdure muurá ámuha méwaajácú éjyuuúvúu ámúhá ihdé múnáaúvuke tsiíne Píívyéébe Moitséeúvuj téeveri íllu úwaabóne: “Tsáápiikye íhyállu tsijpi bóhdúcúúbé hállu téhdure bóhdúcúúvééhi. Áhdure tsáápi íhwájí wápiyuúúbeéhií wápiyuúúvééhi.” ³⁹ Áronáa ihdyu ámúhakye o nééhií: Tsá múu ámúhakye ímityúné tsaate dárívéhajchíí píameítyúne. Áhdure tsaate ámúhakye méénúhajchíí tsá múu píameítyúne. ⁴⁰ Áhdure idyé tsaate ámúhama tsane ímífbájcho ipíúvámedítyú ámúhá caaméeja dójtúcúhajchíí múu íiná néétuméré fhvejsó téhdure hállúeja ámúhá tsuucója díbye itsájtyeki. ⁴¹ Téhdure tsaate ámúhakye ‘múúhá pííchutátú múúhakye mépiáábó wahájchotáwu’ néhajchíí múu tsajtyé diityémá ehniínevújuco. ⁴² Áhdure tsaate ámúhakye tsííne piáábó táumeíhajchíí múu píaabóhi. Áhdure tsaate ámúhakye tsíeméné bóónétu ióómíchoííne táumeíhajchíí múu ajcúhi.

Meke múnáájsórómeke mewáyyune Jetsóó úwaabóne

(Rc 6.27-28, 32-36)

⁴³ Muurá ámuha méwaajácú míamúnaa íllu úwáábócatsíhijcyáne: “Uke wáyyúmemáyé múu wáyyújcatsíhi. Áanetu uke múnáátsohíjcyámeke tsá múu wáyyutúne.” ⁴⁴ Áronáa ámúhakye o nééhií: Ámúhakye múnáájsórómeke múu wáyyúhi. Áhdure ámúhakye múhdurá dárívéromé hallúvú múu piááboju táumeí Píívyéébeke. ⁴⁵ Ájyju ihdyu ámuha méíjcyáa ímiááné ámúháj Caani níjkyéjiri íjcyáábej tsííme. Díbye muurá núhbake ájchutsó pámeere ímityúroméhjima ímiááméllííhye. Áhdure níjyaba állétsohíjcyaaabe ímiájíjtó úráávyehíjcyámema téjijto úráávyehíjcyátúroméllííhye. ⁴⁶ Muurá ámúhakye wáyyúmekéré ámuha mewáyyúhajchíí tsá ímiá wáyyú tene íjcyatúne. Ehdu ámuha mewáyyújcatsííne tsá Píívyéébe ímí ámúhadívu íjtsúcunútúne. Muurá ímityúme íjcyarómé téhdure diityéké wáyyúmeke wáyyúhi. ⁴⁷ Áhdure ámúhakye ímí náhbévahíjcyámemáyé ímí ámuha meíhgyúvájhajchíí tsá ámuha ímiáámé meíjcyatúne. Muurá téhdure Píívyéébeke wáájácúturómé ímí íjcyámema ímí íhgyúvájcatsíhi. ⁴⁸ Áhdícyane ímiááméré múu íjcyá ámúháj Caani níjkyéjiri íjcyaaabe ímiáábé íjcyadu.

Ímiáánéré meméénune Jetsóó úwaabóne

6 Tsá múu míamúnaa ámúhadi iúllévenúkíyé méénutú ímiájíjtó ámuha meúraavyéne. Muurá tehdu ámuha meméénúhajchíí níjkyéjiri íjcyaaabe ámúháj Caani tsá ímí ámúhakye íjtsúcunúityúne.

² Áánéllíi múu ídáátsómeke ipíaabóné tsá úbálléjcatsítyú eene ímityúme bañú múnáa íjcyame méénuhíjcyádu. Díitye muurá teene méénuhíjcyá pihcyáávejáané pañévú, ulléjijtonéj piínévú, míamúnaa ímiáámé dítye íjcyane íjtsúcunúkíyé. Aane téénetu ámúhakye ímiáánetúré o néé ápááñéré téene áhdójuco íjcyane míamúnaa díityéké dúúrúvahíjcyáne. ³ Áánéllíi múu tsaatéke píaabó téévéneúvúre. ⁴ Ájyju ihdyu

ámúháj Caani pane wáájácuube ímí ámuha meméenuhíjcyané ííténe téene áhdó ámuhakye píááboóhi.

Pívyéébema meíhjuváné Jetsóó úwaabóne

(Rc 11.2-4)

⁵ Áhdure tsá múu Pívyéébema ámuha meíhjuvácocaa eene diitye ímiáameúvúdí bañú múnaa íjcyame méenuhíjcyádú méenutúne. Muurá eene pihcyáávejááné pañévú ulléjijtóné úniúvú Pívyéébema ihjyúvahíjcyámé míamúnaa íítérokiye. Aane ímiááneturé diityédítýú ámuhakye o néesé apááñéré téene áhdójucu íjcyane míamúnaa diityéké dúúrúvahíjcyáne. ⁶ Áánéllii ihdyu múu dífbyema íhjuvácocaa ímijcóhó pañévú iwátáháávéne ihjyúvá múha wáájácútúnáaaca. Áijyu ihdyu ámuhakye píááboífybe.

⁷ Áhdure idyé tsá múu íhdícyanéhjírí íhjuvátú dífbyema íhjuvácocaa. Pane tsá múu biwááneré wápihtsúcuhíjcyatú dífybeke wáájácútúmé méenuhíjcyádu. Muurá itsúcunúhíjcyámé ditye biwááneré wápihtsánuhíjcyánetu díbye diityéké illéébóne áñújcúiyóne. ⁸ Áhdícyane tsá múu diityédú néetune. Muurá ihdyu Méécááni tsúúca waajácú iiná méhdityu píhtone dífybekéi metáúmeítyúrónáaaca. ⁹ Áánéllii múu illu íhjuvátú dífbyema:

Múúháj Caáni níjkyéjiri u íjcyaaabey, uke muha máávyéjujtsó dúúrúvamére.

¹⁰ Aabe ihdyu díavyéjuvu múúhakye dúúcúne u ímillédú múúhakye túkevýtso ííñújiri muha meíjcyámeke muhdú níjkyéjiri u méenuhíjcyádu. ¹¹ Aabe ihdyu óvíi múúhakye majchóvú ú ácu híjcyá páijyuvaré téene tájpi muha meíjcyaki. ¹² Áhdure muha ímityúné meméenuhíjcyané múúhadi dídáátsóvéne dáabajívé múúhakye ímityúné méenuhíjcyámedi muha meídáátsóvéne teene maábájívéhíjcyádu. ¹³ Áhdure múúhakye íhvéjtsótuubéré píáábohíjcyá mávaríjchojúúnevu muha metáhjátsámeítyuki. Muurá íhtsútuube múijyú muhdú u íjcyáítyuube páné avyéjuubéré ú íjcyáhi. Áyu tehdújuco. Ehdu múu Pívyéébema íhjuvátú.

¹⁴ Áhdícyane muurá ámuháj Caani níjkyéjiri íjcyaaabe ámuhadi ídáátsóvéne ábájívéé ámuha ímityúné meméenuhíjcyané tsijtye ámuháma ímityúné méenuhíjcyané diityédí ámuha meídáátsóvéne maábájívéhajchííjyu. ¹⁵ Áánetu ámuha diityédí meídáátsóvétúhajchíí téhdure tsá díbye ámuhadi ídáátsóvéityúne.

Pívyéébema meíhjuvácocaa tsáijyu majcho meáwañe Jetsóó úwaabóne

¹⁶ Áhdure múu ámuha tsáijyu dífbyema meíhjuvátú majcho maáwácocaa tsá kehóvéméhjiúvú íjcyatú eene bañú múnaa íjcyame míamúnaa íúllévenúkíyé ícyahíjcyádu. Muurá ímiááneturé o néesé apááñéré téene áhdójucu íjcyane míamúnaa diityédí úllévenúhíjcyáne. ¹⁷⁻¹⁸ Áhdícyane dífbyema ámuha meíhjuvátú majcho maáwácocaa tsá múu boohówáneúvú méenutúne. Óvíi ihdyu dífbyere ámuháj Caani waajácú tehdújuco ámuha meméenuhíjcyáne. Áijyu muurá ámuhakye píááboífybe.

Ímí níjkyéjiri meíjcyané uwáábo

(Rc 12.33-34)

¹⁹ Tsá múu ííñújiri íéhnéváyóneri tsúúrámeítyú múhajchótá téene tájpi ámuha meíjcyáíyóneríjívarí. Muurá ámuha téene tájpi meíjcyáronéhjí ámuhadívú tútávááveéhi. Áhdure naní múnaa ámuhadívú ícúbáhraáhi. ²⁰ Áánéllii múu

tsúúráméí nǎjkyejǎvú Píívyéébe ámuáhake ávyéjuutésóíneri. Teene ihdyu tsá múi-
jyú muhdú ámuhádivú íjcyáityúne. Áhdure tsá téhulle naní múnaa íjcyáityú ámuhá
avyéjú ámuhádivú tútávájtsóiyóme. ²¹ Muurá kénejcú éhníínevu ímí ámuáhake pǎj-
tyénéjcuríyējuco ámuha meíjǎíveíne.

Méhálluúúcú peetédú nééneé

(Rc 11.34-36)

²² Muurá ámuhá hálluúúné peetédú nééneri ámuha ímiáánéré meíiténeri met-
súúrámehajchíí teene ámuhádivú bóhówaúcúnuúhi. ²³ Áánetu ímityúnéré ámuha
meíiténeri metsúúrámehajchíí téénetúré ámuha meíbóhówaúcúnuúhi. Áijyu muurá
Píívyéébe icyánéjcuéjte ámuha meíjcyaróné tsáhájucó wáájácúmeítyú íllurējuco
ámuha metútáváávénéllíhfe.

Míjijtócú meúraavyéné tsá ímityúne

(Rc 16.13)

²⁴ Tsá muurá tene ímítyuró mítyétsiky ámuha maávyéjuubéváne. Muurá tsáápi-
ikyéré ímí ámuha méíícúvéiyá cáábyeké éhníínevu ámuha mewájyúúbeke. Áánetu
tsijpíiyo íícúvérátuube imíchi ámuha mewájyútuúbe. Ehdu néénéllíi tsá tene ímityú
Píívyéébeke meúraavyémé metsúúráméíne mítyane meéhnéváiyóneri.

Ihñéjteke Píívyéébe téhmene

(Rc 12.22-31)

²⁵ Áhdícyane ámuáhake o néé tééne tájpi ámuha meíjcyáneríyé meíjyácunútu ma-
jchoo, adoo, wájyamu, íjcyáneri. ¿Aca páneere íiná ámuhádivú íjcyáne tájpi tsáímíyé
ámuha méíjcyáiyáhi? Tsáhaá, muurá íjcyané tsane tééne tájpi éhníínevu ímí meíj-
cyane. ²⁶ Cáhawáá méijtsúcunu wahpéjteke bajtsóubaré múijyú méénútúrómeke
díibye ámuhádivú Caani nǎjkyejǎvú íjcyaaabe máchótsohíjcyáne. Aanéjǎí muurá díityé
éhníínevu ámuha míamúnaa mewájyúmeíhi. Áámeke ámuáhake Píívyéébe tsá
íínetú pǎhtótsóityúne. ²⁷ ¿Aca íjcyaaabe tsaapi ámuhádivú iye éhníínevu cáámenút-
sámeíyoóbe? Íjcyáábejǎívari.

²⁸ Aanéjǎí óvíjyacóóné ámuha meíjtsámehíjcyané ámuha mewájyamúúváiyóneri.
Cáhawáá méijtsúcunu wajcóháñé múhdutú pǎivyehíjcyané pevétaré íjcyaróne.
²⁹ Muuráhjáa ávyéjuube Tsaromóó tsijtye ávyéjujé éhníínevu íjcyáróóbé avyéjú wa-
jyámu ímí tsá úújetétú teene wajcóháñe ímívu. ³⁰ Ehdu muurá Píívyéébe tsáímíyé
téhmehíjcyá wajcóháñé wahájchotaré ímíne íllúhhuwuré tsúúca chémene. Aabéjǎí
awáá muurá ámuáhake éhníínevu tsáímíyé téhmeéhi. Ehdu teéne, ámuúha cáhcu-
jtsópítyúne míamúnaaj. ³¹ Ehdu muurá páneere Píívyéébe tájpiyé íjcyáhi. Áánél-
líi tsá múu néétune: ¿Aca íiná íne mémájchoóhi? ¿Aca íínemá íne mewájyamú
méújcuúhi? Tsá múu ehdu íjtsámeítyú Píívyéébe íjcyátúcoocájǎívari. ³² Muurá ihdyu
Píívyéébeke cáhcújtsotúmé ehdu íjtsámehí. Áánetu tsá ámuha tehdu menéjú-
cootúne. Muurá ámuhádivú Caani nǎjkyejǎvú íjcyaaabe waajácú íiná ámuhádivú pǎhtone.
Aabe ihdyu ámuáhake píááboóhi. ³³ Áánéllíi múu tsane ámuhádivú pǎhtóroneri
íícúvetúmé tsúúrámehíjcyá múhdutú tsáímíyé Píívyéébeke íuráávyéne díibye
avyéjuvu íúcaávéiyóneri. Áijyu muurá tsá ámuáhake díibye íínetú pǎhtótsóityúne.
³⁴ Áánéllíi tsá múu íjtsámeítyú muhdú ámuhá úmíwa íjcyáneri. Múu íjcyájccóójǎvú

muhdú ijcyáneríyé ijtsámeŋhi. Muurá Píívyéébe ámuŋhake píáábohíjcyáá pané-vatúré pajcójíváre.

Tsijtye múhdurá ijcyáneri meíhjuváiŋturóne

(Rc 6.37-38, 41-42)

7 Áhdícyane tsá múu tsijtye múhdurá ijcyáneri íhjuvátú Píívyéébe ámuŋhake íñéétu téhdure ímityúmé ámuha meíjcyane. ² Muurá tsijtyeke ámuha ímityúné medáíívéhajchíí téhdure ámuŋhake Píívyéébe méénuú muhdú ámuha dítyéké meméénuhíjcyádu. ³ ¿Aca íveekí ámuha méijyácunúhíjcyá ámuhá nabhémú hálluúúné paŋe wááhyéwuúné ijcyáneri ámuhá hálluúúné paŋe úménebááné ijcyane wáájácúmeítyúme? ⁴ Muura úménebááné ámuhá hálluúúné paŋe íjcyame tsá ámuhá nabhémuke ámuha menééítyuróne: “Cána muha ámuŋhake mebóhdo eene wááhyene ámuhá hálluúúné paŋe íjcyane.” ⁵ ¿Ávyeta bañú múnáa ámuha meíjcyame pánehjídú ímíáámeúvúdú ámuúha! Tujkénú méwaagóoméí eene úménebááné ámuhá hálluúúné paŋe íjcyane botsíí ímí ámuha máájtyumímé mebóhdo teene wááhyene ámuhá nabhémú hálluúúné paŋe íjcyane. Ehdu nééne tsá múu tsaate wahdííwáné ímityúwu méénúneri íjyácunútú tsáijyu múu éhnííñevu ímityúné ámuha meméénuhíjcyáme.

⁶ Tsá muurá ámuha ímíáánevu oohímyeke maájcuítyuró bóónétu íllure ámuŋhake díjújúíyómeke. Áhdure muurá tsá ícyááve méénímudívú ámuha mepóvíhjuváiŋturó íllure téuhji tádííhcoíyómedívu. Ehdu nééne tsá múu ímíáájú Píívyéébe uwááboju bañúháñé úwáábotúne.

Píívyéébeke píááboju metáúmeíne

(Rc 11.9-13; 6.31)

⁷ Múu táúmeí Píívyéébeke tééne tájpi ámuha meícyahíjcyáné ámuŋhake díbye íajcuki. Métsúúraméí ímí ámuha meíjcyáíyóneri ámuŋhake díbye ípíááboki. Áhdure metáúmeí ámuŋhake díbye ityúkévéjtsoki. ⁸ Muurá tééne tájpi íjcyáne táúmeímyeke ájcuúbe. Ímí íjcyáíyóneri tsúúrameímyeke píááboóbe. Dífbyeke túkévéjtsoku táúmeímyeke túkévéjtsóóbe.

⁹ ¿Aca íjcyámé tsaate ámuŋhadítyú íjtsíiméné majcho táúmeícyooa nééwayúvúré ájcuíyóme? ¹⁰ Áhdure ¿aca amóóbeke tetsi táúmeíñáa íñimiyédívúré ájcuíyóme?

¹¹ Muurá ímityúmé ámuha mífamúnáa meíjcyarómé méimíllé ímíáánevúré ámuŋháj tsíimeke maájcune. Aanéjji awáá muurá ámuŋháj Caani níjkyéjiri íjcyaaabe imíllé dífbyeke ámuha metáúmeímyeke ímíáánevúré íajcune.

¹² Muurá ámuha méimíllé mífamúnáa ímí ámuŋhama íjcyane. Áánéllí múu íéh-néjcutu díityémá ímíááméré íjcyá dítye téhdure ámuŋhama ímíáámé íjcyaki. Ehdu muurá Píívyéébe meke úwaabó Moitséeévú waajácúháámitu, téhdure tsijtye dífbyé íhjuváiŋ uubálle múnáa waajácúhaamínetu meke úwaabóne.

Ímíájjóto

(Rc 13.24)

¹³ Múu íhnáho íuráávyé néérojító úraavyé níjkyejívú meúújetéjító. Muurá íjcyajító tsíjító tsaimíyé meíjcyajító. Áronáa téjító meúráávyerómé nihñéetsihvúré méicúbáhrámeíhi. Árojító muurá mityame úraavyéhi. ¹⁴ Áanetu íhnáho

íuráávyé néérojító meúraavyémé méúújeté múijyú muhdú meíjcyáítyúhullévu. Ájjito uhjéméré úraavyéhi.

Muhdú meíjcyánetu méwaajácúmeí muhdíívamé meíjcyane

(Rc 6.43-44)

¹⁵ Tsáma téiibúwá meíjcyá állíu múnáa Píívyéébé ihjyú uubálle múnáadi díllómeíhíjcyámeke. Muurá pánehjídú éhne imíwu obééjámú íjcyadu ímiáámeúvúdú ámúhake nabhévahíjcyá ávyeta bájú oohímyédú néémeé. ¹⁶ Muurá téévetúné téeméjté íjcyánetu méwaajácú állíu múnáaré ditye íjcyane. Cáhawáá méijtsú-cunuj, tsá muurá múijyú wacyónejke baaco nééváítyuróne. Tsá átéréehé múijyú ímiááné nééváítyuróne. ¹⁷ Áhdure ímiááhé tsá múijyú átéréene nééváítyuróne. Áánetúré méwaajácú kehé ímiááhé íjcyane. ¹⁸ Muurá oove íjcyane nééváné uméhé tsá nééváítyuró átéréene oove íjcyatúne. Áhdure oove íjcyatúné néévahíjcyane tsá ímiááné nééváítyuróne. ¹⁹ Áánéllíi múúne átéréehé meíllóne mécovajtsóhi. ²⁰ Aane muurá úmehééné méwaajácú kehé ímiááhé íjcyane ínéévátúre. Ahdu íí-vane cáhawáá óvíi ámuha méwaajácú állíu múnáake muhdú ditye íjcyánetúre.

Píívyéébe íavyéjuvu újcuímye

(Rc 13.25-27)

²¹ Muurá oke ávyéjuubévahíjcyárómeke tsá pámeekéré níjkyéjiri íjcyaaabe Méécááni Píívyéébe íavyéjuvu újcuítyúne. Muurá ihdyu díbye ímillédú íjcyámekéré újcuíibye íavyéjuvu. ²² Muurá muhdú míamúnáa ícyahíjcyáné ímíbájhómeícyooca mítyame oke avyéjuubévaá íillityénemáye. Aame oke neéhi: “Ávyéjuúbej, muurá muha díuwaáboju méúwáábohíjcyáhi. Aame dimyémeri muha méwáámíuhíjcyá naavémuke tsaaté pañétu. Ehdu muha dimyémeri méméénuhíjcyá méénúrái-tyúronéhji.” ²³ Ehdu oke ditye néérónáa ó neé díityéke: “Íllure ámuha máallíhi. Keenéiyó ámúhake o wáajácúne. Muurá ímityúné ámuha méícyahíjcyáhi. Aame meííne óhdityu.” Éhdure ó neé díityéke.

Míityétsi íahpa ánúmeíñetu íjcyáné uwááboju

(Mc 1.22; Rc 6.47-49)

²⁴ Áhdícyane íne caabyé o úwaabóné illéébóne tehdujuco íjcyaaabe muurá éhne múúne wáajácúnéjcuube cóhpétsihvu ihjya méénuubédu. ²⁵ Muurá ávyéta cóhpé ihjya díbye méénúnáa kíjyébama níjyaba mítyane álléneri téhiíne íhnáhó cáájávéróneri tsá muhdú teja íjcyatú ávyéta cóhpé nétsihvu díbye méénúnél-líhíhe. ²⁶ Áánetu íne o úwaabóné lléébójúcóóroobe ímí íjcyátuube muurá éhne múúne wáajácúnéjcuube cóhpétútsihvu néwáyúúhá hallúvúré ihjya méénuubédu. ²⁷ Muurá íhdícyátsihvúré díbye ihjya méénúnáa níjyaba ávyéta íhnáhó kíjyébama íjcyáneri téhiíne cáájavéné teeja wááoja cáhvyabáhi.

²⁸ Éhdúu Jetsóó úwáábóneri ullévenúme. ²⁹ Ávyéta ímíi úwáábohíjcyaaabe díityéké tujkévéwu ávyéjuube múúne íhjuvájítójuco. Tsáháa díbye úwáábohíjcyatú taúhbájú uwáábojte úwáábohíjcyádu.

Íjpi chájáávéébeke Jetsóó bóhiitsóne

(Mc 1.40-45; Rc 5.12-16)

8 Aabée Jetsóó teene cámeéhbáutu níityéébeke mítyame míamúnaa úraavyéhi. ² Áanáacáa tsaapi íjpi chájááveebe dífbye éllevu itsááne dífbye líiñévu ímímóúvéne néé dífbyeke:

—Ávyéjuúbej, ¿aca muhdúiyó teene oke u bóhiitsóne?

³ Áánélliihyée neébe:

—Mu ihdyu tehdújucoj. Ehdúu neébere dífbyeke dócarájcóneri tsúuca bóhiíbe.

⁴ Áábekée neébe:

—Tsáma tsaatéké dúúballedí íne muhdú u bóhiíne. Tsapéhduuré llúuváábe éllevu péene dífbyedívu dúhjétsámeityeco. Áane Moitséévúu néhdu Píívyéébeke tsíméneri ú íícúveé téenetu míamúnaa iwáájácu u bóhíjucoóne. Ehdúu Jetsóó néé dífbyeke.

Tsodáhómú avyéjuúbé únú múnáájpike Jetsóó bóhiitsóne

(Rc 7.1-10)

⁵ Átsihdyúu muha Jetsóoma Capenaóovu meúújeténáa romáánómú tsodáhómú avyéjuube dífbye éllevu itsááne piáábó táúmeíhi. ⁶ Neebépeé:

—Ávyéjuúbej, táúníu múnáajpi chémeebe ávyetá íhnáho ícúbáhrámeíhi. Aabe tsáhájucó íjpi vááúmeityúne.

⁷ Áánélliihyée Jetsóó néehí:

—Cána bo o péé o bóhítso dífbyeke.

⁸ Áánélliihyée neébe:

—Ávyéjuúbej, muurá íne tsíjtye múnáajpiyé o íjcyaae ídátso o neébe jávú tsá u ááhívéityuróne. Áánéllii ihdyu uke o néé íchihdyuré u íhgyúváne tujkéveri díbye íbóhiíki. Muurá ó cáhcujtsó díbye bóhiííne. ⁹ Muurá táavyéjujte oke táuhbáné ó méénuhíjcyáhi. Áhdure tsodáhómuke o táuhbáné méénuhíjcyáme. Muurá tsáápiikye diityédítyú tsiéllevu o wállóocooca peebe téhullévu. Áhdure tsáápiikye o píúvácooca tsaábe. Áhdure táúníu múnáájpike tsíménevu o táuhbáné méénuúbe. Áhdícyane ó waajácú u neécooca táúníu múnáajpi bóhiííne.

¹⁰ Ehdúu díbye tsodáhómú avyéjuube neéneri iúllévenútsihdyu neebe tétsihyi íjcyámeke:

—Ímiááneturé o néé tsá muurá tsáápíubaré tamúnaa íjraéémudítyú cáhcújtsotú íne áánu cáhcujtsódu. ¹¹ Ehdu muurá pahúllevátú tsaáímyé mítyame íjraéémú íjcyáturómé íne áánu romáánómuube cáhcujtsódu ímí Píívyéébeke cáhcújtsóímye. Aame dífbye avyéjuvu úcaavémé nahbévájcátsíí majchóháneri Aavaráaa, Itsáaa, Jacóóboo, íjcyámema. ¹² Áánetu íjraéémudítyú mítyame wágóóóveé ícyuuvétsíí pañévu Píívyéébe avyéjuto ímichi diityé wáabyuta íjcyáronetu. Aame tétsihyi ícúbáhrámeímyé tahíjcyáa íhwáñeene íhdónema.

¹³ Ehdúu ínééné boonétú tsiíne neebe díbye tsodáhómú avyéjuúbeke:

—Áyu wa dípye dihjávuj. Óvíi ihdyu u cáhcujtsódu íjcyane úuma díúníu múnáajpi bohíííí.

Ehdúu Jetsóó nééné tujkéveríhgyáa tsúuca bóhiíbe.

Péedoró báabeke Jetsóó bóhiitsóne

(Mc 1.29-31; Rc 4.38-39)

¹⁴ Áhdurée dífbyema muha Péedoró javu mepéénáa diibye Péedoró baabe áíívy-
eri chémelle icyuwájá pañe. ¹⁵ Áállekée Jetsóó íhyójsitu ékééveneri tsúúca bóhiille
múúhake májchotsóhi.

Mítýámeke Jetsóó bóhiitsóne

(Mc 1.32-34; Rc 4.40-41)

¹⁶ Tépejcóo Jetsóó élleu tsivámé naavémú ípañe íjcyáneri chéméméhjike. Áámé
pañétúu íjchívyétsoobe diityéke. Áhdurée tsííne chémeri íjcyámeke bóhiítsoóbe.
¹⁷ Ehdúu Jetsóó méénuhíjcyá téijyu Píívyéébé íhjúu uubálle múnáajpíhjáa It-
saíá íllu néhdújuco: “Dífbýere méhdityu páhdváré nééne chémeháñé waagóóhi.”
Ehdúhjáa Itsaíá néhdújuco díbye méénuhíjcyáne.

Jetsóoke iúraavyéné ímílleróme

(Rc 9.57-62)

¹⁸ Áábedívúu téijyu mítyanéjuco míamúnaa píhcyáávénéllíi múúhake neebe
muha únécóbá tsiñéjcuvu mepájtyeki. ¹⁹ Áánáacáa tsaapi taúhbájú uwááboobe
dífbýe élleu itsáane néehíí:

—Uwááboobej, ó imíllé úumaye o péhijcyáné kiávú u péhullévújuco.

²⁰ Áánéllíihýee Jetsóó néé dífbýeke:

—Muurá iyámé óówamu íjcyarómé íhyéjúnema téhejújí pañe icyúwaki. Áh-
dure wahpéjté íjcyá icyúwáítsíhjíma. Áánetu muurá íñe Míamúnáájpídívúu o
ípívyééveebe tsá tahjyáúbamáyé o íjcyatúne.

²¹ Áíjyúrée idýe tsaapi dífbýe déjuri péhíjcyámedítýú néé dífbýeke:

—Ávyéjuúbej, ói o péé líhíyo élleu. Óví íhdyu múíjyú óhdivu dsíjívéebe úu-
mayéjuco o úllehíjcyaki.

²² Áárónáacáa Jetsóó néé dífbýeke:

—Óvi íhdyu tsamééré ímiájíjtó úráávyetúmé cúúújcatsí idsíjívécoóca. Wa íhdyu
ookéréjuco duráávyej.

Kíjyébama nohji Jetsóó íhvetésóne

(Mc 4.35-41; Rc 8.22-25)

²³ Átsíhdyúu muha mííneri mepéé únéú tsiñéjcuvu. ²⁴ Áánáacáa ávyéta tsíjpá
nééné kíjyébári mítýane nohji íjcyane múúhake pámaúciyáhi. Áíjyúu Jetsóó
cuwáhi. ²⁵ Áábekée muha ífcúí maákyéjtsóne menéehíí:

—ÍÁvyéjuúbej, meke pájtyetétso! ÍTsúúca mémájcanuúhi!

²⁶ Áánéllíihýee neebe múúhake:

—ÍÍñeríami ámuha méíllityé ayájú íhnáhóhajaj? ÍTsáháikyéha ímí ámuha
mecáhcújtsotú Píívyéébeke!

Ehdúu múúhake íñétsíhdyu kíjyébama nohji íjcyane úhbaabe tene íhvetéki.
Áhdújucóo tene íhveténé dáíhahéréjuco. ²⁷ Ehdúu téijyu Jetsóó méénúneri muha
meúllévenúne ménéjcatsíhi:

—¿Muubáami aabye íjcyáábeke muhdú kíjyébama nújpacyo lleéboj?

Tsaaté pañe naavémú ijcyane

(Mc 5.1-20; Rc 8.26-39)

²⁸ Aanée tsúuca muha tsínejcúeúvú méúújeté Gadáará iñújivu. Áanáacáa dífbyeke mífytétsi cáhdahíró naavémú ípañe íjcyamútsi níjkyénéj piínéréhjáa ícyahíjcyamútsi. Aamútsíhjáa apííchówu néemutsi tétsii ícyahíjcyánéllii tsá múha tétsii úllehíjcyatúne. ²⁹ Aamútsí Jetsóoke kévadijcyó illuú:

—¡Múhtsikye ihdyu pátsárijcyodí Píívyéébé Hajchi u íjcyaaábe! ¡Tsáhái muurá ícúbáhaméi éévé íjcyatúne!

³⁰ Áijyúu tétsíj piihíri mityame jéemú meenímú majchóri. ³¹ Áánélliihyée naavémú diityétsi pañe íjcyane Jetsóoke nééhií:

—Múúhakyé íjtyétsi pañetú u wáágóóhajchíí aatye méénímú pañévurējuco muha meújcaméiñe.

³² Áánélliihyée neebe diityéke:

—Wa ihdyu méújcaméi diityé pañévuj.

Ahdújucóo ditye íjchívyéne újcámeiñe diityé pañévurējuco. Aamée únéu pañévuj cáhtsínibámé májcanúhi.

³³ Ehdúu méénímuke tene pájtyéneri diityé tehméjté ávyetá ihnáó illityéhi. Áánemáa ícúu tétsíj piihíri íjcyáméhji élleu idsínéne úúballémé muhdú tene pájtyene. ³⁴ Áánélliihyée pámeere tsáacunu Jetsóo élleu. Aamée dífbyeke néé tétsi-hdyu muha mepéekií.

Íjpi vááúmeítyúúbeke Jetsóó ímíjpyetétsóne

(Mc 2.1-12; Rc 5.17-26)

9 Ahdújucóo muha meóómiñe biwáhullévúre múúhá coomívu. ² Átsihyíi muha mejcyánáa Jetsóo élleu tsaate tsivá íjpi vááúmeítyúúbeke ííbotári. Aamée dífbyeke cáhcujtsóné iwáájácúne dífbyeke ííiténe neébe:

—Líhij, wa íllurējuco díimíjyúúvej. Muurá tsúuca úhdi o ídáátsóvéne díimítyú ó ábájíivéjucóóhií. Ahdícyane tsáhájucóo iiná díhyallúri íjcyájúcootúne.

³ Ehdúu Jetsóó néene tsaate taúhbájú uwáábojte illéébóne ííbuwáané pañe nééhií:

—¿Aca íveekí eene aabye ímityúné ihjyúvá Píívyéébe ímí dífbyedívú íjtsúcunúne-jíivari? ⁴ Ehdúu ditye íjtsámeiñe Jetsóó iwáájácúne néé diityéke:

—¿Aca íveekí ámuha ímityúné óhdityu méjtsámeíhi? ⁵ ¿Aca muhdú ámuha oke méjtsúcunúhi? Áánerá ó piivyeté míamúnáadi o ídáátsóvéne diityé ímityuháñe diityémá o ímíbjachóne. Áánéllii ó piivyeté áánúke o nééneé: “Úhdi o ídáátsóvéne díimítyú úuma ó ímíbjachóhi.” Áhdure ó piivyeté o nééneé: “Dímíjpyeténe dipye.”

⁶ Ahdícyane cáhawáa óvíi ámuha máájtyumí Míamúnáájpidívúu o ípivyééveebe muhdú o méénune.

Ehdúu diityéke iñétsihdyu tsiíne neebe dífbyeke:

—Dímíjpyeténe eene dííhbotámá dipye dihjávu.

⁷ Ahdújucóo díbye pééneé. ⁸ Ehdúu Jetsóó méénúneri míamúnáa íllityéne Píívyéébeke ávyéjutsó dúúrúvaméré dífbyé íhtsúturi díbye ehdu méénúnélliihye.

Matéoke Jetsóó újcune

(Mc 2.13-17; Rc 5.27-32)

⁹ Tsáijyúu Jetsóó oke Matéoke ájtyumí múúhá iinújí avyējuúbé wáabyuta dsííd-sike o áhdótsohíjcyátsihyi o íjcyáábeke. Aabée oke nééhíí:

—Ookéréjuco duráávyej.

Ahdújucóo o péene dífbyemáyéjuco.

¹⁰ Áábemáa téijyu tahjyávu muha mémajchóhi. Áhdurée tsijtye téenere dsííd-sí áhdótso múnaa múúhama majchóhi. Áhdurée tsijtye ímityúmé íjcyá múúhama.

¹¹ Áámekée ííítene paritséomú née múúhakye:

—¿Aca íveekí eene ámuhá uwááboobe majchó aatyé ímityúmema?

¹² Aanée Jetsóó illéébóne née diityéke:

—Tsá muurá taabóóbé bóhiime tsáimíyé íjcyámeke táábotúne. Muurá ihdyu chéméméhjikéré tááboóbe. ¹³ Cáhawáá ímíneúvú meéévé ámuha mewáájácu Píívyéébé waajácúháámitu tsátsii néeneé: “Muurá tsá apááñéré o ímíletú ámuha oke Píívyéébe iyámedi meíícúvehíjcyáne. Téhdure ó imíllé ámuha pamévamáyé meídaatsólléjcatsíne.” Áhdícyane tsáháa ímiáámé wáábyú o tsáátune. Muuráhjáa ihdyu ímityúme wáábyú o tsáá diityéké téenetu o ímbáávyétso Píívyéébé icyáne-jcúvuréjuco ditye ífbúwááveki. Ehdúu Jetsóó née paritséomuke.

Jetsóó mamýémú majcho áwatyúne

(Mc 2.18-22; Rc 5.33-39)

¹⁴ Áhdurée tsáijyu tsojtsó múnáajpi Jóáá mamýémú Jetsóó élleву itsááne dífbyeke dilló tsáijyu Píívyéébema íihjyúvácocoa majcho íáwahíjcyánetu. Néémépeé:

—¿Aca íveekí tsáijyu muha paritséomuma Píívyéébema meíhgyúvácocoa majcho mááwahíjcyánáa tsá dímamýémú áwahíjcyatúne?

¹⁵ Áánéllihyée neebe diityéke:

—¿Aca tsaapi ityáábávácocoa wáñehjívaténevu dífbyé miñútso múnaa tsáame kímóóvéiyá dífbyedívú iwájtsícoóca? Ehdu néene támamýémú tsá kímóóvéityuró diityémá o íjcyáne hajchóta. Áronáa ihdyu ímiááané íjcyainé diityédítýú o pééíne. Áijyu ihdyu óvíi muhdú inéhajchíí awámye.

¹⁶ Tsá muurá tene ímityú wájyamu tsúúcáaja béhbátu mepájaabóne. Muurá íllure teeja meníjtyúcooca éhniíñevu táváajcároba. ¹⁷ Áhdure idyé tsá tene ímityú béjpá-cyo bíínoj pácyó mepícyoone tsúúcáau mífíhéneu cahpáyú pañévu. Muurá béjpá-cyo iúhtsaráúúvéhulle táváajcó tsúúcáau. Áijyu muurá wágóoovéné tsanéécújuco bíínoj pácyoma cahpáyu. Áánéllii ihdyu béjpácyo mepícyóó béúú pañévuré muhdú tsanéécú íjcyátuki. Ehdu néene tsá tene ímityú íhdéené uwááboju béhné uwáábójú pañévu meíacóne.

Tsaatépíke Jetsóó bóhiitsóne

(Mc 5.21-43; Rc 8.40-56)

¹⁸ Ehdúu Jóáá mamýémuma Jetsóó íhgyúvánáa tsaapi avyējuube wajtsí múúhadívu. Aabée dífbyé lliiñévu ímímóúúvéne née dífbyeke:

—Ájyúwa íhyajchíí óhdivu dsíjivéhi. Áronáa ó waajácú dille óóma tsiíne bóhiíííne u péébe díílleke u dócárájcóneri.

¹⁹ Áanéllihyée téhullévú péébema muha mepééhií. ²⁰ Aamée muha téhullévú mepéénáacáhjáa tsáápille 12 pijcyábájucó dílleke ichémé tujpácýó ihvetépi-tyúneri ícúbáhrámehíjcyalle píihívé Jetsóodívú idyēju éhnéjcutu. ²¹ Aalléhjáa dó-majcó dílbyé wajyámú ‘muurá éhne íwajyámú íjcyaróné o dómájcóhajchíí ó bóhiíhi’ inéénema. Éhdúhjáa íjtsámeíne dómájcólle dílbyé wajyámu. ²² Aanéhjáa iwáájácúne díllédívú iyévóóvéne neébe:

—Íínerí kímóóvedíne, Wáhaj. Muurá Píívyéébeke ímí u cáhcujtsódújuco íjcyalle íne tsúúca u bóhiíne.

Éhdúu Jetsóó néénemáyé ímiááné tsúúca bóhiílle.

²³ Aamée muha tsúúca meúújeté dílbye avyējuube Jáiró javu. Áanáacáa mítyane tééjá pañe míamúnaa kímóóveri íjcyame máatyóba májtsí meénuhíjcyáhi.

²⁴ Áámekée Jetsóó néehíí:

—Cána méijchívyéi áachívuj. Muurá tsá dille dsíjívétúne. Íllure cúwalle.

Éhdúu Jetsóó néeneri íllure goocómé dílbyedi. ²⁵ Áámekée tééjá pañétú íjchívyét-sóné boone iyējuco dílbye iúcaávéne dílléwúúvú hójtsitu ékééveténeri tsúúca bóhiílle. ²⁶ Ehdúu Jetsóó meénúné uubállé páneere tééné iínúji múnáa waajácúhi.

Hállúvátumútsikye Jetsóó ímíjpyetésóne

²⁷ Aanée tétsihdyu muha tsúúca meóómíñáa mítyétsi hállúvátumútsí múúha déjutu dsííneríyé tsáámutsi dílbyedi wáníjcyámeíhi. Íllúu neemútsi:

—¡Múhtsidi bo dídaatsóvé Dabíiúvúj tsiiménémúhaabe u íjcyáábej!

²⁸ Aanée muha meícyahíjcyajávú mewájtsítsihvu Jetsóó dílló díityétsikye:

—¿A ámuhtsi mecáhcujtsó ámuhtsikye o ímíjpyetésóiyóné ámuhtsí hálluúúne? Áanéllihyée neemútsi:

—Éée Ávyējuúbej, muhtsi mecáhcujtsóhi.

²⁹ Ehdúu dítyétsi néénéllí díityétsikye íhyálluúúné idyócarájcóne neébe:

—Ámuhtsi mecáhcujtsódújuco íjcyane tsúúca ámuhtsí hálluúúné ímíjpyetéhi.

³⁰ Ahdújucóo ímiááné tsúúca íhyálluúúné ímíjpyetémútsi tsaímiyējuco ítene. Áámútsikyée bóijcyuube muucá teene dítyétsi iúúbállétuki.

³¹ Áronáacáhjáa tétsihdyu óómimútsí péé úbálléjcatsímútsíyé pámeekéré tétsíhji múnáake.

Íhgyúvátúúbeke Jetsóó íhgyúvatsóne

³² Áámútsi déjuvúu idyé tsaate tsivá íhgyúvátúúbeke Jetsóó éllevu naavéné ípañe íjcyáábeke. ³³ Áábé pañétúu dílbye naavéneke dílbye íjchívyétsóné boone tsúúca íhgyúvájúcoóbe. Áánerí míamúnaa iúllévenúne néehíí:

—Ávyeta tsá múijyú ehdu néene múha méhdityu meénune maájtyúmitúne.

³⁴ Áronáacáa parítséomú néehíí:

—Aadi muurá eene naavémuke ichívyétsohíjcyá pañétúejpi naavémú avyējuube píáábóneríye.

Míamúnáadi Jetsóó ídáátsovéne

³⁵ Ehdúu Jetsóó cómíneri úwááboobéré pehíjcyá míamúnáake Píívyéébe avyējuu íjcyané uwááboju díityé píhcyáávejááné pañévu. Aabée bóhíítsohíjcyá panéva chémeháneri íjcyáméhíjke. Téhdurée íhgyáhañévúré tsaatéké úwááboobéré pehíjcyáhi. ³⁶ Aabée ídáátsovehíjcyá míamúnáadi éhne múúne obééjámú ítyehméébema

ijcyatúmé idáátsówu ijcyadu néeme dífbye éllevu tsáámedi. ³⁷ Áámedityúu neebe múúhake:

—Ímiáané mítyame míamúnaa ijcyá Píívyéébé avyéjuvu ditye úcáávéíyóné uwááboju úwáábóméíyóme. Áronáa téené uwáábojte tsá pahdu ijcyatúne. ³⁸ Áánél-
lii múu táúmeí páné aabájaabéré ijcyaaabe Píívyéébeke díbye éhníínevu uwáábojtéké
ipícyo ditye iúwáábo tsíjtyeke dífbye avyéjuvu ditye iúcááveki.

12-meváké Jetsóó meménú ímamyémú ditye íjcyaki

(Mc 3.13-14; Rc 6.12-16)

10 Aanée téijyu Jetsóó muuha ímamyémuke pihjyúcú 12-meva muha mej-
cyámeke. Áamekéé múúhake ájcuube íhnáhootu dífbye mémeri tsaaté
pañétú naavémuke muha mejchívyétsohíjcyaki, panéva chémeháñeri íjcyámeke
muha mebohíitsohíjcyaki.

²⁻⁴ Aamée muuha illuúme: Tsimóo Péédooroo, íñahbe Áderéee, Tsebedéó
hájchimútsí Jacóóboma Jóáámutsii, Perípee, Batoroméee, Tomáaa, íñújí avyéjúúbé
wáabyutáa dsídsike o áhdótsohíjcyaaabe oo Matéoo, Apéó hajchi Tadéó dífbyere ‘Re-
béo’ némeífyee, cananítámúejpi Tsimóoo, díibyée Jetsóódívú bóónétu méénútsói-
ibye Jóóda Ijcaríóótee, éhdume.

Ímamyémuke uwáábovu Jetsóó wálloóne

(Mc 6.7-13; Rc 9.1-6)

⁵ Éhdúmekée múúhake Jetsóó uwáábovu iwállóomeke illu pítajcóhi:

—Tsáma ihdyu mépehdí jodíómú íjcyatúmé inújínévu. Áhdure Tsamáaría inújí
meúújedíne. ⁶ Ijraémú pañévúré métsajtyécó íne uwááboju éhne múúne obééjámú
mújtame idáátsówu ijcyadu néémé pañévu. ⁷ Aame meúwáábohíjcyaco níjkyéjiri íj-
cyaaabe Píívyéébe míamúnáake íavyéjuvu újcúíne éévé tsúúca úújeténe. ⁸ Áhdure
mébohíitsohíjcyaco dsíjívéméhjike, íjpi chájááveneri chéméméhjike, páhduvaré
nééne chémeri íjcyáméhjike. Áhdure tsaaté pañe naavémú íjcyámeke méwaagóo-
híjcyaco. Ehdu tamyémeri táíhnáhorí ámuha meméénúínevu ámuéhake ó ajcú
pevénére. Áánélíi tsá ámuha maáhdótsóityú ámuha diityéké mepíáábonéhji.

⁹ Aame ihdyu métsajtyédí dsídsike. ¹⁰ Áhdure métsajtyédí tsíjyahjí ámuhá wa-
jyámúúnee, ámuhá májchoo, ámuháj túhápaajínee, éhdune. Ámuhá cuují íjcyaróné
métsajtyédíne. Ámuha mepíaabóméré ámuéhake píáábohíjcyaa panévátúre.

¹¹ Aame múu tsácoomívu iúújetécoca nehco tsaatéké ámuha tétsii mejcyáné
hajchótá ímí ámuéhake pícyóóímyeke. ¹² Aane tsaaté javu ámuha meúújeté-
coca múu ímíneúvú ihjyúvú diityéma. ¹³ Aame ímílléhajchíí múu diityémá
ijcyá ámuháj téeveri diityéké Píívyéébe ipíááboki. Áánetu ditye ímíllétúha-
jchíí tsáhájuco múu ícúvetú diityédi. ¹⁴ Téhdure tsácoomí múnáa ámuha di-
ityéké meúwáábóíyónéhjimáyé ímíllétúhajchíí méífcuvéjúcohí diityédi. Ílluréjuco
ámuháj tuhááñe íñú mépíchóújcámeícyó ‘tsá múúhá hallúrí tene ijcyatú ámuéhake
muha meúwáábóíyóné ámuha meímíllétúne’ nééíyóne. Ááne tsiéllévúréjuco
mépeeco tétsihdyu. ¹⁵ Muurá ímiáánetúre o néé tehdu néeme ícúbáhrámeíne éh-
née Tsodóómaa, Gomóóraa, íjcyácoomícyu múnáa ícúbáhrámeíne éhníínevu muhdú
míamúnaa ícyahíjcyané diityémá ímíbájhómeícyoóca.

Jetsóoke úraavyémé ícúbáhrámeíñe

¹⁶ Ahdícyane íñe ámuhakye ó wallóó obéejámuke bájú oohímýe pañévu mewál-lóoiyódu. Aane ihdyu wajácútsi méjicyaco éhne múúne íñimye ícúí meke pállój-coíñúdu. Áronáa ihdyu tsá múu muuca tútávájtótúne. Ímiááméré múu ijcyá íjuumu íjcyadu. ¹⁷ Aame ihdyu tsáma imíchi méjicyaco. Muurá tsaate ámuhakye túkevjt-sojté éllevu itsájtyémeke pihcyáávejááne pañévu wápáájcoóhi. ¹⁸ Áhdure ámuhakye tsajtyéimye ávyéjúté éllevu óhdityu íjcyané uwááboju ámuha meúwáábohíjcyané hallútu. Aijyu téhdure tétsihvu ámuha diityéké meúwááboó jodíómú íjcyátúrómeke. ¹⁹ Aane ámuhakye ditye ékéévécooca tsá múu áábímýeítyú muhdú íñjyúváfñeri. Muurá ihdyu Píívyéébere ámuhakye túkevjtsoó ámuha meñhýúvaki. ²⁰ Tsá ámuhá íjtsaméityu tsáane ámuha meñhýúváyítúne. Muurá ihdyu ámuháj Caani Píívyéébé Apííchó ámuhá pañe íjcyané ámuhakye túkevjtsoneri ámuha méñhýúvahi.

²¹ Aane muurá míamúnaa ávyetá imítyú dáríívéjcatsíñi. Muurá tsané nahbému íjcyarómé llihyánújcatsíñi. Áhdure cáánu íjcyarómema llihyánújcatsímýe. ²² Áhdure mítyame ámuhakye múnáajtsoó oke ámuha meúráávyéné déjúcotu. Aane ehdu néeronéñj tsaimíyé nihnéétsihvúré áábucúmé ihdyu pájtyéteéhi. ²³ Áhdure tsácoomí múnáa ámuhakye imityúné dáríívéhajchíí múu técoomítyú péé tsícyoomívuréjuco. Muurá íñe Míamúnáájpidívúu o ípívyééveebe ímiáánetúré ámuhakye o néé tsiíñe ó tsáíñe ámuháí pámeekéré íjraéémuke íñe óhdityu íjcyané uwáábojúvú mewáájácútsótúnáaaca.

²⁴ Muurá tsaapi mamye tsá íuwáábóóbé ehnííñevu íjcyatúne. Áhdure tsané avyéjúbé únú múnáajpi tsá dííbyé ehnííñevu íjcyatúne. ²⁵ Aane muurá íñe ámuhá avyéjuube o íjcyároobe o ávyéjúúllémeítyúhajchíí téhdure tsá ámuha maávyéjúúllémeítyúne. Muurá oke Betsebóodívú imýménúúbeke állíu múnáájpidi dílohíjcyáme. Aaméjííva muurá ámuhakye íávyéjúúllétúne téhdure díloóhi.

Píívyéébedi múu íllityéhi

(Rc 12.2-7)

²⁶ Áronáa ihdyu mááábímýeídí míamúnaa ámuhakye méénúíyóneri. Muurá tehdu nénehji ámuhakye pátyehíjcyané tsá tétsihvúré níjkéváityúne. Muurá páneere iiná meméénuhíjcyané bóhówááveéhi. ²⁷ Áánéllíi íñe ámuhakye o néhíjcyané múu tsíjtyeke úúballéhi. Tsá idyé úúbálletúmé ámuha meíjcyáityúne. ²⁸ Ahdícyane tsá múu áábímýeítyú míamúnaa ámuhakye dsíjívétsoíyóneri. Muurá tsá ditye píívyetétú ámuhakye iwáágóóiyóné Píívyéébedítyu. Apáábyéré ihdyu díbye píívyeté ámuhakye iwáágoóné ávyeta múíjyú ámuha meíjchívyéityúmé meícúbáhrámeíyóné cuujúwá pañévu. Áánéllíi múu apáábyedíyé Píívyéébedi áábímýeñi.

²⁹ Muurá coomícomútsí míityétsíwuucú tsájíhwuuré áhdómeíñi. Ehdu áyá áhdómeíyómedítyú muurá tsá tsaapi ámuháj Caani Píívyéébe wáájácútúnáa dsíjívéítyuróne. ³⁰ Aabe muurá páneere ámuhá níwáujíñé íjcyaróne waajácú múhdújívá íjcyane. ³¹ Áánéllíi tsá íñerí ámuha maáábímýeítyúne. Muurá diitye coomímú wájýúmeíñé ehnííñevu ámuha méwájýúmeí Píívyéébedívu.

Jetsóoke meúraavyéné metóónúityuróne

(Rc 12.8-9)

³² Muurá oke iúraavyéné tóónúmeityúmeke ó bóhówájtsoó nįkyėjiri įjcyaaabe Llihyodıvu. ³³ Áanetu ıllure tóónúmeįjcyámé hallúvú ó úúbálleé Llihyoyoke tahnėjté ditye įjcyatúne.

Jetsóó hallútú mįamúnaa tsárlłéjcatsıne

(Rc 12.51-53; 14.26-27)

³⁴ Aane méįjsúcunúdí ıńńújıvú o tsááne mįamúnaa tsáimıyé įjcyaki. Muuráhjáa ihdyu o tsáá táhallútú ditye ıtsárlłéjcatsıki. ³⁵ Muurá tsaapi tsarılleé cáánıkye oke dibye cáhcújtsóné hallútu. Áhdure tsáápille tsarılleé tsįjjuke téené hallútu. Áhdure fıbaábeke íaaja téené hallútúre tsarılleéhi. ³⁶ Ehdu muurá tsameééré múnáátsójcatsıı oke tsaate imúnáadıtyú cáhcújtsóné hallútu.

³⁷ Muurá oke iwájıyúné ehnıńınevu tsameééré cáánımuma ıtsııme wájıyųjcat-sıhájchıı tsá ımıááne tahnėjté ditye įjcyatúne. ³⁸ Áhdure oke iúráavyéné déjucotu ıícúbáhrámeııyóné ımılletúmé tsá tahnėjté įjcyatúne. ³⁹ Muurá ıńńújiri ıımıl-lédúre įjcyáneri tsúúrámeımyé wágóóóveéhi. Áanetu ookéréjuco ımı iúráavyeneri tsúúrámeımyé pájtyéteéhi.

Tsįjtyeke ımı meııcuvéné Pııvyéébé ımı įjtsúcunúne

(Mc 9.41)

⁴⁰ Muurá ámuha táwákımyéı meméénúmeke ııcuvémé okée wálloobe Llihyomájuco múhtsikye ııcuvéne. ⁴¹ Aame tsáimıyé Pııvyéébé wákımyéı méénúmeke ııcuvémé téene áhdo újcuú tsahdúre diıtyéma. Áhdure idyé tsįjtye Pııvyéébeke úráavyehįjcyámeke tsáimıyé ııcuvémé téene áhdó újcuú tsahdúre diıtyéma. ⁴² Aane diıtye táuráavye múnáake nųjpácyo díıvanévú ájcume téhdure újcuú téene áhdo.

Tsojtsó múnáajpi Jóáa Jetsóó éllevu wálloomútsı

(Rc 7.18-35)

11 Ehdúu Jetsóó muuha 12-meváké iúwáábótsihdyu péé tsiéllevu téené ıńńújı comıńınevu téhulle iúwááboki.

² Áánaacáhjáa cúvéhóójari tsojtsó múnáajpi Jóáa įjcyaaabe tsúúca waajácú ehdu Jetsóó méénuhįjcyáne. Áánéllıihyéhjáa wálloobe mıtyétsikye ımamyémudıtyú dífıbye éllevu. ³ Aamútsıı neevá dífıbyeke:

—¿Ava diıbyėjuco uu Pájtyetétsoobe éhneváa ıńńújıvú u bóhówáávėfıfıbyeke muha meıtsohįjcyaaabej? ¿Mıtyá tsáhái diıbye u įjcyatúnej?

⁴ Ehdúu dityétsı Jetsóoke néérónáa neebe diıtyétsikye:

—Meóómıńıne méuubállé Jóááke ıńıne muhdú o úwááboobe méénúráıtyúronéhjı o méénune ámuhtsi maájtyumıne. ⁵ Méúúbálleco hállúvátuméhjı hálluvájucóóne, úllétuméhjı úllėjucóóne, įjpi chájááveneri chememéhjı bóhińıne, lléébótuméhjı tsúúca lléébone, dsįjıvémé tsiıńıne bóhińıne. Áhdure méúúbálleco ıdáátsóméhjıke pajtyéteju tsúúca úwáábómeıńıne. Énehjı páneere méúúbálleco dífıbyeke. ⁶ Maımıjıy u ihdyu oke cáhcujtsómé įjcyanej.

⁷ Ehdúu ıńééne boone diıtyétsı déjuvu neebe múúhake diıbye Jóáádıtyu:

—¿Acáa Jóáa ínéubará pívyétúné iñújiri íjcyáábedívú ámuha mepíhcyááve-
híjcyácooca muhdú ámuha méjtsúcunú dífbyeke? ¿A ámuháa méjtsúcunú éhne
múúne úmehe kíjyébári vááúmeidyú páhduváré dífbyé íjtsaméi nééneé? ⁸ ¿A
tsané ímíyee úcámeíhíjcyáábe? Muuráhjáa tehdu iújcameícyá tsá íhdícyátsihyi
díbye íjcyáítyuróne. Muuráhjáa ávyéjúté jaaháñé pañéiyo dífbye. ¿Aanée muubá
ímiááné dífbye? ⁹ ¿Mityá Pívyéébé íhjúu uubálle múnáajpí dífbyej? Ímiáánée di-
íbyéjucu. Áronáacáa tsíjtyé ehníñnevu dífbye. ¹⁰ Dífbyedítýú muurá Pívyéébé waa-
jácúháamitu nééneé:

Ó pícyoo díhde tsáápiikye díbye iúúbálle mímúnáake ditye ímífbáávyéne ímí uke
íwáátsúcúpéjtsoki.

¹¹ Aane ímiááné tsá dífbyedu tsíjtye néétune. Áronáa níjkyéjiri íjcyaaabe Pívyéébé
avyéjúejtdítýú ídádásoobe íjcyároobe avyéjúúlléméí dífbye Jóáa ehníñnevu.

¹² Dífbyee muurá Jóáa úwáábótsihdyu íne ícyoocávú teene Pívyéébé avyéjuvu
iúcaavéné ímíllémema ténejcu ímíllétumé múhdurá ícyahíjcyáhi. ¹³ Muuráhjáa
pámeere Pívyéébé íhjúu uubálle múnáa éjjuúvú íjcyame téijyútújucu íhjúvavahí-
cyáné dífbyé avyéjuri. Áhdurée Moitséeúvú íhjúvavahíjcyá téénetu. Áámé nihñee-
jpíyee muurá dífbye Jóáa bóhówaavéhi. ¹⁴ Aane ámuha mecáhcújtsóhajchíí mec-
ahcújtsó Jóáa Eriá íjcyane éhnée Pívyéébé íhjúu uubálle múnáa tsiíne díbye
bóhówááveíñé nehíjcyáábe. ¹⁵ Aane íhdyu óví ímiááné lléébome ícyáhcújtsóne
tehdu íjcyáhi.

¹⁶ Áhdícyane ¿aca muutédívú íne ámuuha ícyoocá múnáake ó meménúiyáhi?
Íhya tsiimedivuj. Muurá múúne lláhátsiri ícume úhbácatsíhíjcyádú ámuha páh-
duváré medárhívémeíhíjcyáhi. ¹⁷ Muurá múúne íllu úhbácatsíhíjcyáme: “Chiiyóro
mellíjhúrónáa tsá ámuha meímíllétú mewáhtsine téeneri. Áhdure máátyóba májtsí
memájtsívárónáa tsá ámuha meímíllétú mekímoovéne.” Ehdú múúne tsiime úhbá-
catsíhíjcyámé íjcyadu muurá ámuúha. ¹⁸ Muuráhjáa Jóáa tsá mityane máchohíj-
cyatúne. Áhdurée tsá díbye ádohíjcyatú bínojpácyo. Áánetúu dífbyedítýú ámuha
ménéhíjcyá meéífyé íjcyáábé pañe naavéné íjcyánéllii ehdu díbye nééneé. ¹⁹ Áábé
boonétúu ó bóhówaavé Mímúnáájpídívú o ípívyééveébe. Aabe panéváré o máj-
choobe téhdure ó adó bínojpácyo. Áánetu idyé ílluréjucu óhdityu ámuha menéhi-
jcyáné oova majchópíwu adópíwu o nééneé. Áhdure ámuha óhdityu ménéhíjcyá
oova ávyéjúúbé wáábyuta íjcyáne dsídsí áhdótso múnáa ímityúmé íjcyámedívú o
náhbévahíjcyáne. Áronáa tene pánéévénetúí méwaajácuú keená ímiááné íjcyane.
Ehdúu neebe Jetsóo.

Lléébópítýúné mímúnáa

(Rc 10.13-15)

²⁰ Aabée tsáijyu íhjúvává mityane méénuráítyúronéhíí imyéénuhíjcyá coomíji
múnáadítýú ditye ímítýú íhvejtsópítýúnetu. ²¹ Neebépeé:

—¿Máidáátsoju tsáma tene pájtyeíñé Coratsíi, Betsáidaa, íjcyácoomícyu
múnáake! Muurá íne méénuráítyúronéhíí o méénuhíjcyánée Tííroó, Tsidóoo, íj-
cyácoomícyuvu o méénuca tsúuca téijyuré técoomícyu múnáa ímítýú íhvéjtsóne
ímiánejcúvuréjucu íbúwáávéiyóne. Aamée muurá íatérééjahjívú iújcameíñe bál-
líjyuri ávúhcúiyá teene íhvéjtsóné uubálle. ²² Áánéllii muurá ditye ícúbáhrámeíñé
ehníñnevu ícúbáhrámeíimye diitye Coratsíi, Betsáidaa, íjcyácoomícyú múnáa
muhdú mímúnáa ícyahíjcyáné Pívyéébe nihñéetsihvuré diityémá ímífbájhó-

coóca. ²³ Ahdu muurá téhdure Capenaáo múnáake pajtyéíne eene múhdumé ‘mityáhmityá’ tsíñáávehíjcyámeke. Íjtsúcunúmeúbá íhhtsútúúvéiyóne. Áánerá íllure wágóóóveímyé cúújúwá panévu. Muurá íne méénúráíturóné o méénuhíjcyánée Tsodóóma múnáama éíjyuúvú o méénuca ímítyú íhvhéjtsóne ímíjpyetéiyóme. Aacáa muurá ícyoocápfí íjcyáíyocóómi. ²⁴ Aane muurá diitye Capenaáo múnáa ávyetá íhnááhó ícúbáhráméí técoomí múnáápe ícúbáhráméíne ehníínevu Píívyéébe muhdú míamúnáa ícyahíjcyáné ímibájchócoóca.

Méimítyutu meke Jetsóó állíjchutsóne

(Rc 10.21-22)

²⁵ Téíjyúu Cááníma íllu íhgyúvaábe:

—Ayúju Táacááni Píívyéébeéj, níjkyejíi, ííñujíi, íjcyane páné aabájaabéré u íjcyáábej, uke téhdújtsobéré ó duurúvá ímíáájú ídáátsojtédívúré u bóhówátsohíjcyáné hallúvu. Áánetu tehdujúco tsá waajácu múnáa íjcyane ítsúcunúmeíhíjcyámedívú u bóhówájtsotú teéne. ²⁶ Ahdícyane ihdyu, Lli, óvíi ehdu teene muhdú u ímillédu.

²⁷ Ehdúu Cááníma íhgyúvátsihdyu neébe:

—Muuráhjáa ihdyu Llihíyó oke picyóó tajtyéeveri míamúnáake iwáájácútso muhdú diityédítýú íjtsámefíne. Tsá muurá múha wáájácútú dífbyé Hajchi o íjcyáábé íjtsaméi. Apáábyéré diibye Llihíyó waajácu muhdú o íjcyane. Áhdure idyé apáábyéré ó waajácu muhdú dibye íjcyane. Áhdure teene tsaatédívú o bóhówajtsóméré waajácúhi. ²⁸ Ahdícyane cáhawáá ookéréjuco méuráávyé ídátsó múhdurá ámuha meícyahíjcyánetu ámuhakye o állíjchútsoki. ²⁹ Muurá íne ídátsó tsaífbuwaré o íjcyaaabe ámuhakye o úwaabóné tsáma mewáájáne tehdu méíjcyaco. Áíjyu ihdyu íné ímíjyaú ámuha méíjcyaaíhi. ³⁰ Tsáháturo tene íhnáhootú ehdu ámuhakye o neéne ámuha méuráávyéiyóne. Ehdúu neebe Jetsóo.

Wáyeeévejcoójí Jetsóó mamýémú méénune

(Mc 2.23-28; Rc 6.1-5)

12 Áábemáa muha wáyeeévejcoójí úmíhéj píñetú mepájtyeme maájyabáávaténéllíi bajtsóháñetu meújcúne mémajchóhi. ² Aanée paritséómú íííténe neé dífbyeke:

—¿Aca íveekí eene aatye dímamýémú meenú íjcyoojí wáyeeévejcoójí meméénúíturóné?

³ Áronáacáa Jetsóó neé diityéke:

—¿Aca tsá ámuha meéévehíjcyatú tsáíjyúu íájyabáávaténéllíi íñahbéjtema téhdure Dabííuvú méénune Píívyéébe waajácúháámitu cáátuváne? ⁴ Muuráhjáa duurúvájá pañévú íúcáávéne ímájchóíturóné Píívyéébe íicúvé páaa tééjá pañévú pícyámeíhíjcyáné apáámyéré llúúvájte máchohíjcyánetu majchóme. ⁵ Áhdure ¿aca tsá ámuha meéévehíjcyatú Moitséeúvúu téhaamíturé cáátunúné duurúvájá pañé wákimyéi múnáa llúúvájte wáyeeévéjcoojíí íjcyaróné wáyeeévéíturóné? Aane muurá ditye téjcoojí wáyeeévetúné tsá ímityúné íjcyatúne. ⁶ Aanéjii awáa muurá teene duurúvaja ávyejúúllémeíne ehníínevu táavyéju. ⁷ Muurá Píívyéébe waajácúháámitu neéneé: “Ó ímíllé ámuha pamévamáyé meídaatsólléjcatsíne. Tsá o ímíllétú apááñéré oke ámuha iyámeke mecóvájtsóneri meíhcúvehíjcyáne.” Aane muurá ámuha ímí mewáájácuca tsá menéétsóíturó ímityúné méénútúrómédívu. ⁸ Muurá

íñe Míamúnáájpidívúu o ípívyéévéébélíi téhdure téjcooji wáyeeévejcóójí. Ehdúu Jetsóó née paritséomuke.

Tsáapi hójtsí Jetsóó ímíjpyetésóne

(Mc 3.1-6; Rc 6.6-11)

⁹ Átsihdyúu dífbyema muha méúcaavé téjcooji pihcyáávějá pañévu. ¹⁰ Áájá pañée tsaapi tsánejcúehójtsí íhyójtsi múhdurá néebeé. Áánáacáa tsaate tétsihyí íjcyame Jetsóodívú íñéetsóro née dífbyeke:

—¿A ímí tehdújucó teene íjcyooji wáyeeévejcóójí tsaate chémémeke mebhítsíoyóne?

¹¹ Áánéllíhyée neebe diityéke:

—¿Aca wáyeeévejcóójí ámuha jéú obéejá wáhyéjy pañévu áákityéébeke tsá ámuha meíjchívyétsóityuróne? Muurá ámuha méíjchívyétsóiyáhi. ¹² ¡Aanéjíí awáá muurá diibye obéejá wáyjúmeíñe ehníñe vu míamúnáa wajjúmeíñi! Aane muurá tsá muhdú tene néetu wáyeeévejcóójí ímíáané íjcyane meméénune.

¹³ Ehdúu diityéké íñétsihdyu neebe dífbyeke:

—Muúbej, cána ílllevu cujíúuvé díhyótsíj.

Ahdújucóo díbye cujíúúvénemáyé téhojtsi ímíjpyetése. ¹⁴ Átsihdyúu paritséomú ipyéénemáhjáa pítyácójcatsí muhdú Jetsóoke idsíjívétsoíñe.

Jetsóó méénuíñe tsúúcajátújucó nemeíñe

¹⁵ Aanée iwáájácúne péjúcoóbe. Áábekée mítyane míamúnáa úráávyémedítýú chéméméhjike bóhítsóóbe. ¹⁶ Áánemáa diityéké bóíjcyuube dítye muucá iúúbál-létuki. ¹⁷ Ehdúu diityéké bóíjcyuube Píívyéébé íhyjú uubálle múnáajpíhjáa Itsaíá dífbyedítýú íllu néhdújucó:

¹⁸ Áánu ímí táwákímyéí méénuhíjcyaa téénevu o pícyoóbe. Áábeke o wáyjúnéllíi ó ímíjyúú dífbyedi. Áánéllíi Táapíchó dífbyé pañévu ó pícyoó tééne píáábori díbye pámeekéré míamúnáake iúúbálle muhdú tájtsaméí íjcyane. ¹⁹ Aabe tsá ‘mityáhmítýá’ íhyjúváityú míamúnáama. ²⁰ Áhdure tsá ídáátsóméhjike díbye éhdiiválléityúne. Áhdure íhtsútúnetu cahcújtsótú pañe cahcújtsórómedítýú tsá díbye ‘óvíjyacóóme’ nééityúne. Ehdú páneere ímíjpyetésóiibye iávyéjuutéijyu.

²¹ Áábedívú pamévá míamúnáaré cátsípááveéhi.

Ehdúhjáa Píívyéébé íhyjú uubálle múnáajpi Itsaíá Jetsóodítýú néehíí.

Jetsóoke Naavéné píaabóné tsaate nééneé

(Mc 3.20-30; Rc 11.14-23; 12.10)

²² Áábe élleuvúu tsáápiikye tsivámé naavéné ípañe íjcyáábeke. Aabée íhyjúvátuube íjcyaaabe idýe tsá hállúvatúne. Áábekée Jetsóó ímíjpyetétsoobe tsúúca íhyjúváhi. Áhdurée hállúvájúcoóbe. ²³ Ááneríi tétsihyí íjcyame iúlllévenúne néjcatsíhi:

—¿Aca tsá diibyéjucó áánu Dabííuvúj tsiiménémúhaabe Críjto íjcyatú éhneváa tsááiíbye?

²⁴ Ehdúu tsaate néene paritséomú illéébóne néjcatsíhi:

—Aadi muurá naavémuke waagóohíjcyá míamúnáa pañétú diitye naavémú avyéjuube Betsebóó píáábóneríye.

²⁵ Aanéhjáa Jetsóó iwáájácúne néehíí:

—Muurá tsáné avyējujte tsajjítóré fjsámeityúmé ímityúné idyárhvéjcatsíne il-lurējuco fhvejtsóné íavyéju. Áhdure tsája múnáa ímityúné idyárhvéjcatsíne il-lurējuco wáchájánjcatsíne. ²⁶ Ahdu néene ¿aca muhdú ífvane Naavéné ihyájkíyé fjcýáábeke tsjpiikyee waagóóiyáhi? Muurá tehdu imyéenuca illurējuco díbye íavyéjú újówéjtsóiyóne. ²⁷ Aane muurá ámuha menéé Betsebóó piááboríyé dífbyeéjté naavémuke o wáágóohjcyáne. Áánetúhaca ¿múúbé piááborí ámúhá mamýémú waagóohjcyá díitye naavémuke? Áyu cána oke menej. Tsá muurá ámuha menééityuró Betsebóó piááborí dítye wáágóohjcyáne. Íllure ámuha mémujtá ehdu óhdityu melhjuváne. ²⁸ Muurá ihdyu Pívyéébé Apííchó oke piáábóneri ó waagóohjcyá naavémuke tsaaté pañétú téenetu ámuha mewáájácúro tsúúca dífbye avyéjú íñújiri ámuháma fjcýájucóne.

²⁹ Tsá muurá tsáapi éhné dífbye já pañétú múha tsajtyéityuró dífbyeke tétsihdyu bóayotúmére. Muurá ihdyu dífbyeke tujkénú íbóáyoca botsii tsajtyéiyómé dífbye éhne. Áronáa tsáhábá muurá díbye ihne múhdivú fhvéjtsóityuróne. Ahdu ífvane tsá Naavéné oke piáábóityuró dífbye hájkímuke o wáámíuki.

³⁰ Muurá oke ípaabóné ímíletúmé táwákimyéí íllure imíllé óhdivu ityútávajt-sóne. Aame tahñéjté fjcýáíyómeke íllure óhdityu mútátsohíjcyáhi.

³¹⁻³² Muurá panévare ímityúné míamúnáa méénuhjcyáronéhi Pívyéébe ábájíveé díityedí ídáátsóvenema. Áhdure íne Míamúnáájpidívúu o ípívyéévébedítyú ímityúné fhjuvávóromedi ídáátsóvéífyé. Áánetu ihdyu dífbye Apííchotu ímityúné fhjuvahjcyámedi tsá díbye múijyú ídáátsóvéityúne.

Iñéévalu méwaajácu keehé ímíááhé fjcýane

(Rc 6.43-45)

³³ Muurá bajtsóhánetu ímíááhé ímí neeváhi. Áánetu áteréehé tsá ímí néévatúne. Ááneturé méwaajácu keehé ímíááhé fjcýane. ³⁴ Ahdu ífvane ¿ímíáámejííva ámuha ímí méihjuváiyá íñimýémúeméjtéré ámuha mejjcyame? Muurá ímityúné ífíbúwá pañe fjcýamedítyú téenere íchívyéhi. ³⁵ Muurá ímíáábé ímíáánéré ihjuvá ímíá fjt-saméí ípañe fjcýanéjuco. Áánetu ímítyuube ímityúnéré ihjuvá ímítyúné fjt-saméí ípañe fjcýanéjuco. ³⁶ Aane muurá pámeere míamúnáa úúbálleé Pívyéébeke muhdú ífhjuvahjcyánéhi díbye páneere muhdú dítye ícyahjcyáné díityémá ímfájchó-coóca. ³⁷ Muurá tsáapiítsámá ímfájchóíbye muhdú dítye fhjuvahjcyádújuco. Ímíáánéré fhjuvahjcyámé hallúrí tsá íná fjcýáityúne. Áánetu ímityúné fhjuvahjcyámé ícúbáhráméíhi. Ehdúu Jetsóó néé paritéómuke.

Míamúnáa Jetsóoke néé díbye méénuráityuróné imyéénuki

(Mc 8.12; Rc 11.29-32)

³⁸ Aamée tsiíne taúhbájú uwáábojtémá Jetsóo élleву itsááne néé dífbyeke:

—Uwááboóbej, cána bo méénuráityuróné meenu muha maájtyúmíne menéé ímíááné díibyējuco Críjto Pájtyetétsoobe u fjcýane.

³⁹ Áánéllíhyée neébe:

—¿íveekí ámuha méimíllé teene o méénune ámuha mecáhcújtsokíjífvari? Óvíi ihdyu Pívyéébé ihjuv uubálle múnáajpíi Jonáake pájtyedu néene oke pájtyénetu ámuha méwaajácu díibyējuco míamúnáake o pájtyetétsoobe o fjcýane. ⁴⁰ Muuráhjáa amóóbé pañe téhí déjúcori fjcýaabe 3 coojíva. Ahdu muurá íne Míamúnáájpidívúu o ípívyéévéébeke dítye cúúuube íñújí pañe 3 coojíva o fjcýátsihdyu tsiíne ó bóhíhi.

⁴¹ Aane muurá Níinibé cóómi múnáa ámuhadívú néétsoó íñe icyooca íjcyáné míamúnáa ámuha mecáhcútsohíjcyátúmedívú Píívyéébe míamúnáa muhdú icyahíjcyáné ímíbájhócoóca. Muuráhjáa técoomí múnáa diibye Jonáaúvú úwaabóné icyáhcújt-sóne ímíbaavyé ímityúné íjcyahíjcyánetu. Áánáa dífbyeúvú ehnííñevu o íjcyaaabe ámuhakye o úwáaboróné ¿íveekí tsá ámuha oke mecáhcútsohíjcyatúne? ⁴² Áhdure tsáápille tsííñe iínúji múnáalle ámuhadívú néétsoóhi. Muuráhjáa tsíhyullétú tsaalle Tsaromóó úwaabóné illééboki. Aallée muurá ímí cáhcujtsóhi. Áánáa dífbyeúvú ehnííñevu o íjcyaaabe o úwaabóné ¿íveekí tsá ámuha mecáhcútsohíjcyatúne?

Ípyée íjchívyémé pañévú tsiíñe naavéné óómiñe

(Rc 11.14-26)

⁴³ Muurá naavéné tsaaté pañétú íjchívyeebe pehíjcyá íjcyáitsíí néhcoobére. Aabe íjcyáíyotsíí íajtyúmítúnéllíi íllu íjtsámehi: “Tsiíñe éhne biwáábé pañévuré ó óómií ópée o íjchívyéébe pañévú.” ⁴⁴ Áhdújuco muurá óómiíbye ájtyumíváné diibye ípyée íjchívyéébeke imíwu pevéebé éhne múu jaa llíjyahdu néébeke. ⁴⁵ Áánéllíi múúne nahbévaabe tsijtye 7-meváké éhnííñevu ímityúmeke diityémá tsiíñe iúcaáve dífbyé pañévú. Áábeke muurá íhdée ícúbáhráné ehnííñevu ícúbáhraábe. Ehdú muurá ímityúme íjcyame ídátso ícúbáhráméíhi.

Jetsóoke tsiíju dífbyé nahbémuma újcutéróne

(Mc 3.31-35; Rc 8.19-21)

⁴⁶ Ehdúu Jetsóó íhgyúvánáa íñahbémú tsííjuma dífbye élleву tsááme wajtsí tétsihu áachívu. Aamée imíllé íhgyuváné dífbyema. ⁴⁷ Aanée tsaate úúballé dífbyeke. Néémépeé:

—Áátye éhtsíhyi áachi díñahbémú dítsííjuma íjcyamévá imíllé úúma íhgyuváne.

⁴⁸ Áronáacáa neebe diityéke:

—¿Aca caatyé táatsííjuú, táñahbémuu, táñaallémuu, íjcyame?

⁴⁹ Ehdúu inétsihdyu múúhakye úúbacyunúúbéré nééhíí:

—Áánerá téhdure ámuha pámeere waháromú, táñahbémú, táñaallémú, méijcyá íñe múhdumé tahñéjté ámuha meíjcyame. ⁵⁰ Muurá Lihíyó níjkyéjiri íjcyáábeke cáhcujtsómé díbye ímillédú íjcyame ímiáané tahñéjté táñahbémú, táñaallémú, waháromu.

Tsaapi bájtsónetu íjcyáné uwááboju

(Mc 4.1-9; Rc 8.4-8)

13 Ehdúu Jetsóó diityéké nétsihdyu muha dífbyema meíjcyájatu mepéé únéú úníúvu. ² Átsihyí muha meíjcyánáa idyé mityane míamúnáa píhcyaaavéjucóó dífbyedívu. Aamée téhíwájú hallúrí íjcyánáa mííne pañévú úcaáveébe. ³ Aabée téemí pañétú diityéké mityane panévatú iúwaabóné úúbállehíjcyá tsíemenéhjitu. Téijyúu tsaapi bájtsónetu úwááboobe íllu úúballéhi:

—Tsaapíhgyáa íwajcyóhá trígóúúhá bájtsoobe íllure wávárajcóhi. ⁴ Aanéhjáa díbye wávárajcónetu tsáuhji juuváj piínévú dójccone coomímú méhdojéhi. ⁵ Ááné tsiúhíjhjáa néwayúúné raahóvú dójcouhjí ícúíwuúré iíné tétsii iínú imíchi íjcyátúnéllíihye. ⁶ Áróhiibájhíjhjáa chemé núhbá allóócori hállúháñeríyé tébajkyéj íjcyánéllíihye. ⁷ Ááné tsiúhíjhjáa tsuhji íjcyátsihvu dójcóné hallúvú tene wááméneneri ííñeróné duhcúvatéhi. ⁸ Áánetúhjáa íhdyu tsáuhji dojcó imíwu ííñuji nétsihvu.

Aanéhjáa imíwu pívyénetu tsáhiibáji neevá mityane. Áané tsihífbájhjáa lííñevúré neeváhi. Áané lííñevurējucóhjáa tsíhiibáji neévane. ⁹ Aane ihdyu óvfi lléébome icyáhcújtsóne tehdu ijcyáhi.

Jetsóó íuwaábó túhútsohíjcyáne

(Mc 4.10-12; Rc 8.9-10)

¹⁰ Ehdúu dibye néénéllii muha dífbyeke menééhíi:

—¿Aca íveekí tsíeménetu ú úúbállehíjcyá u úwaabóne? ¹¹ Áánélliihyée múúhakye neébe:

—Muurá ihdyu ehdu ó úwáábohíjcyá Pívyéébe ámuhakye iwáájácútso muhdú íavyéjú íjcyanévu. Áánetu oke cáhcújtsótúmeke tsá dibye wáájácútsotú téenevu eene ámuhakye iwáájácútsódu. ¹² Muurá ímiáájú imíllémedívú bóhówájtsóiihye éh-nííñevu ditye iwáájácuki. Áánetu teene imíllétúmedívú tsá dibye bóhówájcaáyóityúne. Tsáijyu múu áyánéwu ditye wáájácúroné muurá íllure dojtúcúiihye dityédítu. ¹³ Ehdu néénéllii muurá o úwaabóné tsíeménéhjitu ó úúbállehíjcyáhi. Muurá o úwaabóné lléébójúcoorómé icyahíjcyá lléébótúmeúvúdu. Áhdure teene ájtyúmíjúcoorómé icyahíjcyá ájtyúmítúmeúvúdu. ¹⁴ Ehdu icyahíjcyámé Pívyéébé ihjyú uubálle múnáajpíi Itsaía íllu néhdújuco:

Uwáábó lléébójúcoorómé tsá cáhcújtsóityúne. Áhdure íajtyumíjúcooróné tsá ditye wáájácúityúne. ¹⁵ Dityé íjtsaméí ímí néétúnéllii tsá ditye ímíñevúvú lléébohíjcyatúne. Aame icyahíjcyá wáájácúmeítyúmé éhne múúne hállúvatúmé íjcyadu. Aaméjííva tehdu óhdi íjyácunúmekéjíí ó ímíjpyetétsóiyáhi.

Ehdúu neebe Itsaía.

¹⁶ Áánetu ihdyu ímí ámuha melléébónéllii tsúúca méwaajácú íiná tene nééiyóne. Áhdure muurá ámuha maájtyumíne tsúúca méwaajácú íiná íjcyane. Áánéllii ihdyu méimíjyúú téeneri. ¹⁷ Muuráhjáa éjyuuúvú íjcyame Pívyéébé ihjyú uubálle múnáama tsijtye Pívyéébeke úráavyehíjcyámé imíllehíjcyará íajtyumíne íne icyooca tsúúca ámuha maájtyumíne. Áronáacáa tsá téijyu diityédívú tene ajtyúmídú néétune. Áhdurée imíllehíjcyarómé illéébone íne icyooca ámuhakye o úwáábohíjcyané uwááboju. Áronáacáa tsáhái téijyu tene bóhówáávetúne.

Tsaapi bájtsónetu íuwaabóné Jetsóó bóhówajtsóne

(Mc 4.13-20; Rc 8.11-15)

¹⁸ Cáhawáa ímíñevúvú meíjtsó bajtsó múnáajpidítu íjcyané uwááboju íiná nééiyóné o bóhówajtsóne. ¹⁹ Muurá níjkyéjiri íjcyaaabe Pívyéébé avyéjutu íjcyané uwááboju tsaate lléébójúcooróné Naavéné diityédívú mūtátsohíjcyáhi. Aane nééiyóné eene juuváj píinévúhjáa dójcoúhjí coomímú méhdojéne. ²⁰⁻²¹ Áánetu teene illéébone tsúúca ímí úraavyéjúcoorómé páhduvaré néené mávaríjchojúúné íjcyanéhjí íáábucújúcoótúnetu ílluréjuco teene íhvejtsóne. Aane nééiyóné eene néwayúúnéhjáa íjcyátsihvu dójcoúhjí imíwu ííñeróné núhbá allóócori chémene. Ehdu muurá patyéhíjcyané ímí cáhcújtsótúmema. ²² Áánetu tsaate tsúúca ímí téené uwááboju llééborómé mityane íjí avyéjuríyé itsúúráméíñéllii ténejcu ábájíívehíjcyáhi. Aane nééiyóné eene tsuhjí pañévúhjáa dójcoúhjí ííñeróné íllure dúhcúvaténe. ²³ Áánetu ihdyu íjcyámé tsaate teene illéébone cáhcújtsómé ímí tehújuco úráavyehíjcyáme. Aame muurá eene imíwuúhjáa ííñuji nétsihvu dójcoúhjí ííñedu. Áámedítu íjcyámé tsaate éhniíñevu ímí Pívyéébeke úráavyehíjcyámé eenéhjáa

teene tríógóhiibáné imíwu píívyene mítyane néévadu néémeé. Áanetu ijcyámé tsaate ihsútáwu ímí Píívyéébeke úráávyehíjcyámé eenéhjáa lííínevúré nééváhiibájídú néémeé. Áamedítýúí muurá ijcyámé tsaate diityé lííínevúréjuco úraavyémé eenéhjáa máihstúnéré nééváhiibájídú néémeé. Ehdúu Jetsóó bóhówajtsó bajtsó múnáájpidítyú íjcyáné uwááboju.

Tríógójí pañé bíívatu íjcyáné uwááboju

²⁴ Téhdurée tsiíne úwááboobe tsaapi íúmihe bajtsónetu. Neebépeé:

—Muurá Píívyéébé avyējú tsaapíhjáa íúmihe bajtsojédu. ²⁵ Dibyéhjáa ibajtsojéne óómíne déjuvu tsaapi dífbyeke múnáátsohíjcyaaabe bajtsojé bíiva trígo díbye bajtsóné raahóri. ²⁶ Aanéhjáa keemévé teene ímiáané ikyéémévéne nééváné tujkéveriye.

²⁷ Aanéhjáa díbye tépallí aabájáábé únú múnáa iúújéjéne néé dífbyeke:

—Ávyéjuúbej, áaneráhjáa ímiáánéré méúmihe mebajtsónáa ¿kiátú íjcyane bíiva iííne tééne raahóri? ²⁸ Áánéllíhyéhjáa neébe:

—Tsaapíubá oke múnáátsohíjcyaaabe ehdu meenúhi. Áánéllíhyéhjáa nééme dífbyeke:

—Cána muha mewáámíuki. ¿Mityá óvíi íjcyáne? ²⁹ Ehdúhjáa ditye néénéllíi neébe:

—Tsáhaá. Muurá ámuha teene metábáhcyóhajchíí bajtsóháñé ámuha métútávájtsóohi. ³⁰ Áánéllíi ihdyu óvíjycúci meíhvéjtsóííne tsanéécú ikyééméveki. Tsanééréi teene ímiááne néévá maááhívetsócooca ámúhake ó neé ámuha metábahcyóné pájtsuuhójí mechíjchu mecóvájtsoki. Áanetu ihdyu ímiááne maááhívetsóne ímíínevú mépícyoóhi. Ehdúu Jetsóó úwaabó tsaapi íúmihe bajtsónetu.

Mojtáátsá neeváúwúutu íjcyáné uwááboju

(Mc 4.30-32; Rc 13.18-19)

³¹ Áhdurée tsiíne úwááboobe ‘mojtáátsa’ némeííne uméhetu. Neebépeé:

—Téhdure idyé muurá Píívyéébé avyējú éhne múúne ‘mojtáátsa’ némeííne neeváúwu tsaapi bajtsone ííne imíjyaú ávyétá mityáhé kéémevédu. ³² Muurá panévá neváúúné lííínevúré íjcyárouwúutu íííhe keemévé panévá bajtsóhééne ehníínevú bájú uméhedúhe. Ááhé panévú muurá wahpéjté íjcyóváhi. Ehdúu Jetsóó úwaabó mojtáátsáhetu.

Pááá ooríchotu íjcyáné uwááboju

(Rc 13.20-21)

³³ Téhdurée pááá ooríchotu úwááboobe nééhií:

—Muurá tsáápille haríínállíjyutu pááa imyéénúcooca áyánéwu tééne ooríchotu pícyooróné páneeréjuco óorichódú idyé teene Píívyéébé avyēju.

Jetsóó iúwaabóné tsíeménéhjitu úúbállehíjcyáne

(Mc 4.33-34)

³⁴ Ehdúu Jetsóó tsíeménéhjitu iúúbállénej tééveri úwáábohíjcyá mífamúnáake ímíínevú iwáájácútsó ííná iúwááboju nééiyóne. Tsáhaa díbye pevénéré úwáábohíjcyatúne. ³⁵ Ehdúu úwáábohíjcyaaabe Píívyéébé íhjá uubálle múnáajpíhjáa íllu néhdújuco:

Muurá tsíeménéhjitu o úúbállénej tééveri ó waajácútsoó táuwaáboju iná nééiyóne.

Muurá ó bóhówájtsóó íñée íñújima páneere Píívyéébe ípívyéjtsóijyújuco íjcyáronéhjí múha wáajácútunéhji.

Ehdúhjáa Píívyéébé ihjyú uubálle múnáajpi néhdújuco Jetsóó úwáábohíjcyáné tsíeménéhjitu.

Biivátú íjcyáné uwááboju Jetsóó bóhówajtsóne

³⁶ Átsihdyúu ílluréjuco míamúnáake ipítyájcóne dibye ááhivu pééneé. Áhullévúu muha dífbyeke menééhíí:

—Áyu cána múúhadívú bóhowájtsó úmihé pañe biiva íjcyánetu íjcyáné uwááboju iná nééiyóne. ³⁷ Áánélliihyée múúhakye neébe:

—Eene ímiá bájtsó bájtsóobe muurá oo Míamúnáájpídívúu o ípívyééveébe. ³⁸ Áánetu teene úmihé ‘páneere íñújiri míamúnáa íjcyane’ nééiyóne. Muurá eene ímiá bájtsó Píívyéébé avyéjújete íjcyane nééiyóne. Áánetu biiva ‘Naavéné icyánéjcuríyé íjcyáné míamúnáa íjcyane’ nééiyóne. ³⁹ Áánetu eene tépallí múnáájpikye imúnáájtsóne biiva bájtsóobe muurá pañetu diibye Naavéne. Áánetu ‘íñe íñújima páneere ílluréjuco nýjkévaíñé’ nééiyóné eene bajtsóháñé ááhívét-sómeíñe. Áánetu diitye eene bajtsóháñé ááhívetsómé ‘nýkyéji múnáa íjcyane’ nééiyóne. ⁴⁰ Muurá éhne múúne úmihé pañe biiva mepíñhune mecóvajsódú pajtyéíñe diitye Naavéné icyánéjcuéjtéma. Aame wágóóóveé cúújúwá pañévú íñe íñújiri múhdurá míamúnáa icyahíjcyáné diityémá nýjkévacoóca. ⁴¹ Muurá Míamúnáájpídívúu o ípívyééveébe ó táúhbaá tahnéjté nýkyéji múnáake ditye íhdyúétsihvu ipíhjúcu diitye ímítyúmeke táavyéjújéjtéké ímítyúnejcúvú íbúwátsohíjcyámeke. ⁴² Áameke cúújúwá pañévú ditye wájojcómé tééwá pañe íjcyame íh-wáñeene íhdóne taá ícúbáhrámeíñeri. ⁴³ Áánetu ihdyu Píívyéébe ímillédú icyahíjcyámé dífbyé avyéjúj pañe íjcyame cádiúcúnuú éhne múúne nuhba cóójejpí ájchú-cunúdu. Aane ihdyu óvfi ámúhadítýú lléébome icyáhcújtsóne tehdu íjcyáhi.

Imíwu néené tsíeménetu íjcyáné uwááboju

⁴⁴ Téhdure idyé Píívyéébé avyéjúj illúú:

—Tsaapíi tsátsii íñújí pañe ávyétá mityané wájuryémeíñe tsíeméné íajtyumíne tét-sihvúre íhvétsoíñúhi. Ááneríi ímíjyúúvéne páneere ítsíeméné ináhjíhénúne dsíídsima tésii íñúji áhdoobe iiyéjuco téénema íjcyaki.

Imíwu néené neewáyutu íjcyáné uwááboju

⁴⁵ Téhdure muurá Píívyéébé avyéjúj éhne múúne tsaapi náhjíhe múnáajpi imíwu néené newáyúúne mityane áhdótsámeíúhjí néhcohíjcyádu. ⁴⁶ Aabe muurá tsau íajtyúmícooca páneere ítsíeméné ináhjíhénúne dsíídsima teeu áhdóhi.

Tsínucóóhotu íjcyáné uwááboju

⁴⁷ Téhdure Píívyéébé avyéjúj éhne múúne tsínúúri amómeke meújcu. ⁴⁸ Muurá múúne tsínú múnáa ítsínúúmeke técoohóríyé téhi úniúvú itsájtyéne pihcyú ímiá amómeke. Áánetu doorátujtéke ílluréjuco ditye wámíúúne. ⁴⁹ Ehdu muurá pajtyéíñe míamúnáama Píívyéébe páneere íñúji nýjkévátsócoóca. Muurá nýkyéji múnáa dówajcároó ímiáamedítýú ímítyúmeke. ⁵⁰ Áameke cúújúwá pañévú ditye wájojcómé tééwá pañe íjcyame íh-wáñeene íhdóne taá ícúbáhrámeíñeri.

Béhnéma tsúúcaanéécú imíwu nénéécutu íjcyané uwááboju

⁵¹ Ehdúu Jetsóó iúwáábóné nǐjcáutu née múúhakyé:

—¿A ícyooca ámuha melleebójucóó iiná néesíyóné o úwáábohíjcyáne? Áánélli-ihyée muha menée:

—Éée Ávyéjuúbej, ímí muha melleebó ícyooca iiná tene néesíyóné.

⁵² Áánéllihiyée neebe múúhakyé:

—Muuráhjáa tujkénúene Píívyéébé taúhbaju úwáábohíjcyámema ícyooca tsúúca íjcyané mǐnéécú uwáábó íhdéénema béhne Píívyéébé avyéjutu íjcyane. Aane muurá teene íhdéene Píívyéébé waajácúháámí pañe íjcyáhi. Áánetu íñe béhne ámuhádivú ó bóhówátsohíjcyáhi.

Jetsóó Natsaréeri úwaabóne

(Mc 6.1-6; Rc 4.16-30)

⁵³ Ehdúu Jetsóó tsíeménéhjitu iúúbállénej tééveri iúwaabóné nǐjkevádú muha mepée tétsihdyu. ⁵⁴ Aamée muha méúújeté Natsaréevu dibyée píívyécomívu. Ái-jyúu idyé úwaabójúcoobe tétsíi múnáake pihcyáávějá pañévu. Áábedíi iúllévenúne néjcatsímýe:

—¿Aca kiátú aabye iújcúné waajácuri panévare méénúráityúronéhjí méénuhíjcyáhi? ⁵⁵ ¿Aca tsá éhne aabye úméhewááné wákimyéi múnáájpi hajchi íjcyatúne? ¿Aca tsá éhne tsíiju Maaríá íjcyatúne? Muurá dílbyé nahbémú Jacóóboo, Jotséee, Tsimóoo, Jóódaá, éhdume. ⁵⁶ Áhdure muurá íñaallémú íchihyi. Aabéjǐí muhdú ¿kiátú waajácú ehdu nénehji múu méénune?

⁵⁷ Ehdúhjáa dílbyedítýú íñéene tsá ditye cáhcútsohíjcyatú dibye diityéké úwáábohíjcyaróne. Áámekée neébe:

—Tsiijte muurá ihdyu avyéjuullé Píívyéébé ihjýú uubálle múnáájpiíkye. Áánetu ihyájkímú íjcyarómé tsá ávyéjuúllétú dílbyeke.

⁵⁸ Ehdúu dílbyeke ditye cáhcútsohíjcyatúnéllii tsá éhnííñevu dibye méénújúcootú méénúráityúronéhjí tétsihvu.

Tsojtsó múnáajpi Jóáa dsíjivéne

(Mc 6.14-29; Rc 9.7-9)

14 Aanéhjáa dílbyedítýú tsaate úúballé Gariréa iínújí avyéjuube Heróódeke. ² Áánéllihiyéhjáa neebe ínúu múnáake:

—Tsáijyu múúne tsojtsó múnáajpi Jóáa tsiíne bohííhií. Téénéllii muurá eene pí-ivyéteebe méénúráityúronéhjí imyéénune.

³ Dílbyée muurá Heróódé nééjuri dsíjívetsómé Jóáákeé. Muuráhjáa dílbyedívú iékéévétsóne úwááñehyi ichíjchútsóóbedívú cuvéhoojánútsoóbe. Ehdúhjáa méénuube íñahbe Perípe taaba Herodía dílbyemáyéjuco íjcyalle nééjuri. ⁴ Dílbyéhjáa Heróódeke illu nehíjcyaaabe Jóáa íñáhbé táábama dibye íjcyánetu:

—Tsá muurá tene ímityú díñáhbé táábake u táábaváne.

⁵ Ehdúhjáa dibye néhíjcyané hallútú imílléroobe téijyúrjúco idsíjívetsóné dílbyeke. Áronáacáhjáa nuhnévebe Píívyéébé ihjýú uubálle múnáajpi dibye íjcyane iwáájácúne miamúnaa dílbyeke ávyéjuúllehíjcyanélliihye. ⁶ Áijyúhjáa ítsiimáva-jcójí úújeténéllii dílbye Heróódé wáñehjívatéhi. Áané pañéhjáa ídsidúelle Herodía ajyúwá wahtsí pámeere úúbamyé úmiwávu. Aanéhjáa dílbyeke ávyéta ímí páj-

tyéneri ímíjyúúveebe mityane. ⁷ Áánélliihyéhjáa dífilleke neebe iiná dille dífbyeke táumeínevu iájcuíñé ímiáané állítyuubére. ⁸ Áánélliihyéhjáa tsíju úwaabódújuco dille néene dífbyeke:

—Ó imíllé oke u ájcune tsojtsó múnáajpi Jóáa nívaúvú bohtájiri.

⁹ Ehdúhjáa dille néene kímóhcó dífbyeke pajtyéráhi. Áronáacáhjáa iállítyúné díbye néene pámeere dífbyé uubámyé lléébójúcóónéllii tehdu méénuúbe. ¹⁰ Aabéhjáa tsúuca tsaatéké wallóó díbye Jóáa cúvéhóójari íjcyáábeke ditye ikípíyuúcuté íhñíwau. ¹¹ Ahdújucóhjáa péeme ikípíyuúcujeu tsíwane bohtájiri. Áauvúhjáa ajcúme dílle bádsíjcájake. Áauvúhjáa ájculle tsíjjuke.

¹² Áánélliihyéhjáa dífbyeúvú mamýmú tsáame dífbyeúvú íitémeho iújcúje cuuúhi. Átsihdyúhjáa Jetsóo éllevu ipyééne úúballémé ehdu Jóáake tene pájtyene.

Majcho mityámedívú Jetsóo úújetétsóne

(Mc 6.30-44; Rc 9.10-17; Ja 6.1-14)

¹³ Átsihdyúu muha mepéé míñneri tsíhyullévú múha íjcyátúhullévú múúhaye mejjcyároki. Áronáacáhjáa tsúuca míamúnaa waajácújucoó kiávú muha mepééneé. Áhullévújucóhjáa ditye péécunúné íjchityu pacóómivá múnáare. ¹⁴ Aanée téhullévú muha meúújetenáa míñné pañétú Jetsóo íjchívyeebe íitécunú tétsihyíjyuco míamúnáacóbaúvú íjcyane. Áámedíi ídáátsóvéne bóhíftsoobe chéméméhjikéhjáa ditye tsájtyemeke. ¹⁵ Áijyúu tsúuca cúvéhréjuco tene néénéllii muha menéé dífbyeke:

—Tsúuca cúvéhréjuco teene múubará íjcyátútsihyi mejjcyánaaaca. Ílluréjuco wallo íjtyéke íchíj pñhíri íjcyájáhji múnáadítyu tsíeméné iújcune ditye imájchoki. Muurá tsá imájchoma ditye íjcyatúne.

¹⁶ Áánélliihyée neebe múúhakey:

—Ívéemekéami ó wálloóij. Ámuháyé bo mémajchótsoj.

¹⁷ Áánélliihyée muha menéé dífbyeke:

—Áronáa méhdi tsáhojtsíhovaré páahóónema mítyétsiye amóóbemútsi.

¹⁸ Áánélliihyée neebe múúhakey:

—Áyu cána metsívaj.

¹⁹ Ehdúu múúhakey íñéene díityéké neebe ditye iáhcúbaki. Átsihdyúu teene páahóóné amóóbemútsima iékéévéne téhdújtsoobe Píívyéébeke cáámevu icyárúúvenema. Áánemáa teene idyóhdáhnunévú múúhakey díbye ájcune muha méwajtú pámeekére. ²⁰ Aanée muha memájchónetu pámeere méoovéhi. Áánetúu coéváné 12-rujtsívá úvérujtsíñe wáhpé. ²¹ Aamée eene díityémá muha memájchome wajpímúré 5,000-meváubáhhjáa walléémuháñema tsiime éévémeítyúrónáaaca.

Nújpácýó hallúrí Jetsóo úllene

(Mc 6.45-52; Ja 6.16-21)

²² Áané boonétúu Jetsóo múúhakey néé muha dífbyé ihde míñneri mepájtye tsíñe-jcúeúvú díbyéi míamúnáake pítýajcóné hajchóta. ²³ Aabéhjáa díityéké ipítýajcótshdyu péé iye múha íjcyátúhullévú cáméhbaúvú Píívyéébema ílhjyúvaki. Aabéhjáa íjyjunú téhullévu. ²⁴ Áánaacáa muha tsúuca pñnééuríjyuco mejjcyánaa ávyétá íh-náhó kíjyébama nohji múúhakey wájojcohí. ²⁵ Aaméikyée muha mepéépíñáa cóójí

pañévu diibyéhjáa Jetsóó tsájucóó múúhá tujkévetu nújpácýó hallúrí úlleebére.

²⁶ Áábekée muha maájtyúmíne meíllityéne menéjcatsíhi:

—¡Ayúúj, naavénécobáubá bo eene aabye tsáá métujkévetuj!

²⁷ Áronáacáa neebe múúhakey:

—¡Méíllityédíne, oóre!

²⁸ Áánélliihyée Péédoro néé dífbyeke:

—Ávyéjuúbej, áyu cána ímiááné diibyéjuco u íjcyáhajchíí o péé diéllevu ehdu nújpácýó hallúrí.

²⁹ Áánélliihyée neébe:

—Cáhawáá dichaj.

Ahdújucóó Péédoro mínetu nítyeíñúné nújpácýó hallúrí úlleebére dífbye élleve.

³⁰ Áronáacáa kíjyeba ávyetá íhnáhó néeneri íllityéne ílluréjuco díbye búuuvéne. Aabée dífbyedi wánjcyámeífbýe néehíí:

—¡Ávyéjuúbej, oke ihdyu pájtyetétso!

³¹ Áánélliihyée íhyójtisu iékéévéébeke neébe:

—¿Aca íveekí tsá oke ímí u cáhcújtsotúne?

³² Aamútsíí mííne pañévu úcáávénáa tsúúca kíjyeba íhvetéhi. ³³ Áijyúu pámeere téémí pañe muha meíjcyame Jetsóó lliiñévu memíhmóúbáne menéehíí:

—Ímiáánéjucóha ihdyu Píívyéébé Hajchi uú.

Chéméméhjike Jetsóó bóhiĩtsóné Genetsarée iĩnújiri

(Mc 6.53-56)

³⁴ Ehdúu muha úneu mepájtyeme méúújeté Genetsarée iĩnújivu. ³⁵ Aanée tétsíi múnaa Jetsóoke iwáájácúne úúballé pahúllívaré tééne iĩnúji múnáake. Aamée tsí-vahíjcyá chéméméhjike díbye íbóhíĩtsoki. ³⁶ Aamée dífbyeke néé íwajyámúubávúré díbye idyómájcótso íbóhiĩki. Ahdújucóó ímiááné dífbyeke íwajyámutu dóma-jóméjuco bóhihíjcyáne.

Ímichi iiná míamúnáake tútávajtsóne

(Mc 7.1-23)

15 Áhdurée tsáijyu Jerotsaréetu paritséómuma taúhbájú uwáábojte Jetsóó élleve itsáane néé dífbyeke:

—¿Aca íveekí dímamýémú tsá méénuhíjcyatú méíhdé múnáaúvúu úwáábohíjcyádu?

² Tsá muurá dítye nítyámeíhíjcyatú imájchóííne ihde Píívyéébé úmíwávú múúne meímífbájchómeííne meméénune.

³ Áánélliihyée neebe diityéke:

—Áronáa muurá téhdure Píívyéébé taúhbaju néene tsá ámuha melléébo-híjcyatú ámuháye meípívyéjtsóné uwááboju ámuha meúráávyehíjcyánéllíhye.

⁴ Muurá dífbýe taúhbaju néehíí: “Ámúháj caanímuke múu iwájýúne avyéjuulléhi. Áanetu íllure cáanímuke tútávátsohíjcyámé ihdyu óvi dsíjivéhi.” ⁵ Ehdu muurá tene néérónáa ámuha tsíñeícúvúré méúwáábohíjcyáhi. Muurá ámuha ménéhíj-cyá tsaapíva cáanímuksíkye ipíaabóné íimíllétúhajchíí nééíyóne: “Tsá o píívyetétú ámuhtsíkye o píaabóne. Muurá ámuhtsíkye o píaabóiyódú ívane Píívyéébekéréjuco o íícuvéne.” ⁶ Aanéva ehdu íhjýváróóbé hallúrí tsá iiná íjcyatú diityétsíkye díbye píaabótúrónáaca. Ehdu muurá ámuha méúwáábohíjcyáhi. Aame muurá ámuha

Pívyéébé taúhbaju íllure méwaagóohíjcyá ámuháyé meípívyéjtsóné uwááboju ámuha meúraávyehíjcyánéllíhíhe. ⁷Ímíáámeúvúdú ámuha méicyahíjcyá bańú mú-naa ámuha meíjcyame. Muuráhjáa ímíáánéjucó Pívyéébé ihjý uubálle múnáajpi Itsaía ámuhadítyú néééé:

⁸Íjtye oke ávyéjútsohíjcyará hállúéjuriye. Tsá ávyeta ífíbúuri oke ditye ávyéjútsohíjcyatúne. ⁹Íllure iállíne oke duurúvahíjcyáme. Aame iye ípívyéjtsóné uwáábojúúné úráávyehíjcyá pánehjídú tátyaúhbajúúné iúraávyéúvúdu.

¹⁰Ehdúu ínětsihdyu Jetsóó tsiíne pámeere tétsii íjcyámeke nééhíí:

—Ímíneúvú melleebúcunócó iiná nééiyóné ámuhákye o nééíne ámuha mewáájácuki. ¹¹Muurá panévare míamúnáa óóvene tsá diityéké tútávajtsotúne. Muurá ihdyu diityé ífíbúwá déjúcoturé ímítyúné íjtsaméi tsááne diityéké tútávajtsóhi.

¹²Ehdúu díbye néénéllíi muha dífbyeke menééhíí:

—¿Aca ú waajacurá eene ehdu u nééne aatye paritséómuke ávyéta tsáríyé pájtyene?

¹³Áánéllíihíyee neebe múúhakey:

—Muurá múúne úmíhé pańétú mepée mebájtsótúné uméhé íínehe metábahjýcúne méwaagóóhi. Ehdu muurá nýjkyéjiri íjcyaaabe Llihíyó avyéjúejte íjcyatúme ímítyú ícyahíjcyámé wágóóóveéhi. ¹⁴Áeméjté íjcyámedi tsá meícúvéítyuróne. Muurá éhne múúne hállúvatúme íjcyadu tsá ditye wáájácúmeítyúne. Muurá tsahdúré hállúvatúme íjcyame tsátyejcatsýómé tsaméhjýjucó áákityéiyóné wáhyéju dífváne pańévu. Ahdu muurá dítye. Ehdúu Jetsóó nééhíí.

¹⁵Átsihdyúu Pééodoro néé dífbyeke:

—Áyu cána bo múúhadívú bóhowájtsó peíyene u nééne uwááboju iiná nééiyóné.

¹⁶Áánéllíihíyee neébe:

—¿Aca ihdyu eene ámuha meíjcyarómé tsá mewáájácutú iiná tene nééiyóné?

¹⁷Muurá panévare meóóvehíjcyanéhjý pevénéré méjpiítyu pajtyéhi. ¹⁸Áánetu ihdyu míamúnáa ífíbúwá déjúcoturé ímítyúné íjtsaméi tsááne diityéké tútávajtsóhi.

¹⁹Muurá diityé ífíbúwá déjúcotu ichívyehíjcyané panévare ímítyúné íjtsaméi ílluúne: Ditye dsjívétsócatsíhíjcyanéhjý, ditye íhdícyámema dómácócatsíhíjcyanéhjý, ditye nánícyatsíhíjcyanéhjý, ditye állícyatsíhíjcyanéhjý, ditye tsjýtyedi néhni íhjúvahíjcyanéhjý. ²⁰Énehji ihdyu diityéké tútávajtsóhi. Tsá eene Pívyéébé úmíwávú ímíbájchómeíyóné íhyójsine nýjtyámeítyúme májchone diityéké tútávajtsotúne. Ehdúu Jetsóó néé múúhakey.

Tsííne íińújí múnáalle Jetsóoke cáhcujtsóne

(Mc 7.24-30)

²¹Átsihdyúu muha mepée Tííroó, Tsidóoo, íjcyácoomícyú íjcyané íińújivu. ²²Átsihíhíyáa íjcyalle Canáa múnáalle Jetsóó éllevu tsáá íllu wáníjcyámeíllére:

—Ávyéjuúbej, Dabíúuvj tsiíménémúhaabe u íjcyaaabej, óhdi ihdyu dídaatsóve. Ájýuwa naavéné ípańe íjcyalle ávyéta íhnáhó ícúbáhrámefhi.

²³Ehdúu dílle néérónáa tsá díbye iiná nééty dífilleke. Áánéllíihíyee muha dífbyeke menééhíí:

—Áálleke piáábó dílle ióómiki. Íjývé medéjutu wáníjcyámeílléré tsááhíí.

²⁴Áánéllíihíyee neébe:

—Tsáháa tsíjtye múnáa jodíómu íjcyátúmeke o píáábo o tsáátune. Muuráhjáa ihdyu Píívyéébe oke wallóó íjraéémuke o píáábo éhne múúne obééjámú mújtađu néémeke.

²⁵ Ehdúu Jetsóó néérónáa ídátsojókímyeílléré dífbyé lliiñévú imímóúúvéne nééhií:

—¿Ávyéjuúbej, árónáa óvíjyucó ihdyu oke píáábo!

²⁶ Áronáacáa neébe:

—Tsá muurá tsaapi ítsíímedítýú majcho idyójtúcúne oohímýekéréjucó téénevu ájcútyuróne.

²⁷ Áronáacáa neélle:

—Ihdyúhde tehdújúcoóro, Ávyéjuúbej. Áronáa muurá múúne oohímýé íjcyarómé majchó íaabájajte mājchónetu dójcónéwuúji.

²⁸ Áánélliihyéee neebe dífilleke:

—Ímíáánéha oke, muulle, u cáhcujtsóhi. Ahdícyane ihdyu óví uke ó píaabóhi.

Ehdúu Jetsóó dífilleke néené tujkéverfhýáa tsúúca dífillé ajyúwá bohíjucóóhií.

Páhduvaré néene chémeháñeri chéméméhjike Jetsóó bóhiitsóne

²⁹ Átsihdyúu muha tsiíne Gariréa unéuvu mepééme tétshvu meúújeténáa páhbaú hallúvú ácúúveébe. ³⁰ Áábedívúu idyé mityane míamúnáa píhcyaavémé tsivácunú páhduvaré néeneri chéméméhjike: Úllétúméhjike, hállúvátúméhjike, íhýjyúvátúméhjike, pevéviiúji néméhjike, tsíjtye tsííñéemeneri chéméméhjike. Áámécobaúvukée bóhíhtsohíjcyaaabe. ³¹ Ááneríi míamúnáa ullévenúhijcyá eenée íhýjyúvahíjcyatúme tsúúca íhýjyuvájucóóneri, páviiúji némehji ímíjpyeténeri, úllehíjcyatúme tsúúca úlléjucóóneri, hállúvatúme hálluvájucóóneri. Áánemáa duurúvámé muha mecáánívahíjcyaaabe Píívyéébeke.

Majcho mityámedívú Jetsóó úújetétsóne

(Mc 8.1-10)

³² Ááné boonétúu Jetsóó múúhakye nééhií:

—Mityane ó ídáátsové íjtye tsúúca pápihchúúj coojívájucó mééma íjcyámedívú imájchó óúúvéneri. Aane tsá o ímííletú mājchótúmeke o wállóóiyóne. Tsáijyu múu juuvávyúré chéméiyómé ájyáháñeri.

³³ Áánélliihyéee muha menée dífbyeke:

—Áronáa ¿kiátú meújcúnetu mémājchótsóiyá áyámekekéjííva múubará íjcyátútsi-hyi mejcyame?

³⁴ Áánélliihyéee múúhakye neébe:

—¿Aca múhduná méhdi majcho? Áánélliihyéee muha menééhií:

—Íjcyáné 7-hova páahóónema áyánéwu amóme.

³⁵ Áánélliihyéee neebe ditye íahcúbaki. ³⁶ Áánemáa teene páahóónema amómeke íékéévéne téhdújtsoobe Píívyéébeke. Átsihdyúu idyóhdáhínunévú múúhakye ájcuube muha mewájtú diityéke. ³⁷ Áánée imájchóne pámeere tsaimíyé óóvénetu coéváné 7-rujtsíva. ³⁸ Áánée diitye mājchome wajpíímúré 4,000-meváubáhjáa wal-léemuháñema tsiime éévemeftyúrónáaaca. ³⁹ Ehdúu imájchótsóné boonétú bótshi wállóobe diityéke. Átsihdyúu muha míñneri mepéé Máádará cóómí íjcyáhullévu.

Paritséómuma tsadotséómú Jetsóoke née méénúráityuróné dibye imyéénuki

(Mc 8.11-13; Rc 12.54-56)

16 Áijyúu paritséómuma tsadotséómú tsáá Jetsóo éllevu. Áamée dííbyeke imújtátósoro née íévéhoowávú méénúráityuróné dibye imyéénuki.

² Áronáacáa neebe diityéke:

—Muurá cuuvé pañe níjkyeji tújpañúnetu ámuha méwaajácú tsíjcyooji ímí nééíñe. ³ Áanetu cúúvénetu teji tújpañúcooca ámuha méwaajácú téjcooji ímí-tyuj cóójí íjcyañe. Ehdu muurá ámuha ímiáámeúvúdú méwaajácú muhdú néijyu muhdíívané cóójí íjcyañe. Árome ¿íveekí tsá ámuha mewáajácú okée iwálloone tsúuca ámúhake Píívyéébe páhduvaré nénehji imyéénúneri úúballéjucóhíjcyaróne?

⁴ Aame ámuha ímiáamejíí ¿íveekí méimíllé méénúráityuróné o méénune téénetu oke ámuha mecáhcújtsokíjíívari? Óví ihdyu Píívyéébé ihjyú uubálle múnáajpíí Jonáake pájtyedu néene oke pájtyénetu ámuha méwaajácú ímiáané diibyējuco o íjcyane. Ehdúu Jetsóo diityéké néené boone muha diityédítýú mepée tsiéllévurējuco.

Paritséómú uwáábójutu Jetsóo ímamyémuke téfbúwajtsóne

(Mc 8.14-21)

⁵ Aamée únéú tsiñéjcuvu muha meúújetétsihvu méítsaavé múúha májchóhjáa muha maábájiivéne. ⁶ Áanáacáa Jetsóo múúhake nééhií:

—Téííbúwá méíjcyaco. Méíícúvedí paritséómuma tsadotséómu éhné pááá ooríchori.

⁷ Ehdúu múúhake dibye néénéllíi muha ménéjcatsíhi:

—Méubáhané médóviyíjcyó páááhóubaré metsívátúnéllíi ehdu meke neébe.

⁸ Ehdúu muha mejtsámeíñe iwáajácúne neebe múúhake:

—¿íveekí ámuha apáañeríyé méjtsámeí memájchó mééma íjcyátúneri? Áánél-liihyéha ihdyu tsá ímí ámuha oke mecáhcújtsotúne. ⁹ ¿Muhdú wáajácúpityúmé ámuúha? ¿A tsá ámuha mewáajácú éhné 5-hovátúré páahóónetu 5,000-meváké o májchótsónetu pívárujtsívá pátyeevéne? ¹⁰ Áhdure ¿aca tsá ámuha méítsaávetú éhné 4,000-meváké 7-hovátúré o májchótsónetu múhdúrujtsívá cóeene meújcune?

¹¹ Aane ¿muhdú íívané tsá ámuha mewáajácú tsííñeríyé ámúhama o íhjúvaróné ámúhake o nééneé: “Méíícúvedí paritséómuma tsadotséómu éhné pááá ooríchori?”

¹² Ehdúu dibye néénetu botsíi muha mewáajácúuvé ímiáané téénetu dibye múúhake néétune. Ihdyúhacáa paritséómuma tsadotséómú uwáábó múhdurá nééne múúhake mújtátósóyónetu muha metéhmémeí dibye múúhake nééneé.

Péédoro née mépájtyetéébé Jetsóo íjcyane

(Mc 8.27-30; Rc 9.18-21)

¹³ Átsihdyúu muha ‘Tsetsaréa Pirípo’ némeí cóómí íjcyáné iíñújivu meúújetétsihvu múúhake neébe:

—¿Aca muubá o íjcyane míamúnaa óhdityu nehíjcyá íñe Míamúnáájpidívúu o ípívyéévébedítýú?

¹⁴ Áánéllíihyéé muha menééhíí:

—Tsaate nehíjcyá tojtsó múnáajpi Jóáava tsiíñe bóhíbe u íjcyane. Áanetu tsi-tye nehíjcyá éíjuuvúu ícyahíjcyámé Píívyéébé ihjyú uubálle múnáadítýú Eríaa, Jeremíaa, íjcyámútsidítýú tsaapi u íjcyane.

¹⁵ Ehdúu muha menéénéllii múúhakye neébe:

—¿Ácooca ámuha muubá o íjcyane menééhíí?

¹⁶ Áánélliihyée Péédoro nééhíí:

—Muurá uu Críjto míamúnáake u pájtyetétsoobe ímiáábé Piivyéébé Hajchi.

¹⁷ Áánélliihyée neébe:

—Tehdújuco, maímijyúhde tsáma uu Tsimóó Jonáá hajchi u íjcyaaabe. Óvíi Pívyéébe uke píaabóhi. Tsá muurá míamúnáa uke túkévéjtsóneri ehdu u íhjuvátúne. Muurá ihdyu nįjkyėjiri íjcyaaabe Llihýóré uke túkévéjtsóneri ehdu u íhjuvátúne. ¹⁸ Áábeke téhdure uke o néé Péédoro dimyémé íjcyane ‘nééwayu’ nééíyóne. Muurá nééwayu iiná wááótuúdú u néébe u íjcyaa múhdumé oke cáhcújtsómedítýú ímichi ídyéjúcóejpi. Áánéllii muurá tahñéjté íjcyámeke tsá iiná muhdú méénútyuróne. Muurá dsįjívėjúcoorómé tsiíne bóhihi. ¹⁹ Áhdure uke ó picyóó dijtyééveri míamúnáa iwáájácu muhdú nįjkyėjiri íjcyaaabe Pívyéébé avyėjúejte íjcyaiíne. Aane íne íñńjiri múhdurá ícyahíjcyáné míamúnáa díuwaáboju cáhcújtsotúmé tsá tééneejte íjcyatú nįjkyėjiri íjcyaaabe Pívyéébe néhdújuco. Áánetu teene cáhcujtsómé ímí ícyahíjcyámé tééneejte íjcyá dífbyere néhdújuco.

²⁰ Ehdúu íñééné boone múúhakye neebe muha muucá meúúballétu ímiááné diibýjuco Críjto mépájtyetétsoobe díbye íjcyane.

İdsįjívėińė Jetsóó úúballėne

(Mc 8.31–9.1; Rc 9.22–27)

²¹ Átsihdyúu múúhakye úúballėebe muhdú Jerotsarėevu pėėbeke túkevėjtsojtėmá llúúvájte avyėjujtee, taúhbájú uwáábojtee, íjcyame ícúbáhráné nįjcáutu dífbyeke dsįjívėtsoíne. Ároobe 3 coojávatu tsiíne íbóhiíńėne úúballėebe. ²² Áánélliihyée Péédoro múúhadítýú idýowajcáróóbeke nééhíí:

—Tsáha Ávyėjuúbej, kiá Pívyéébe íjcyánáa iiná uke pájtyeėhi. Tsá iiná uke pájtyeítýúne.

²³ Ehdúu Péédoro néérónáa Jetsóó íllure dífbyeke uhbáhi. Neebépeé:

—įDíhne óhdityu Náve Naavėnej! įlijyévéne oke u túhútsohíjcyáne! Muurá míamúnáa įjtsamėýé dípańe íjcyánéllii tsá u wáájácutú muhdú Pívyéébe óhdityu įjtsamėíne.

²⁴ Átsihdyúu neebe múúhakye:

—Tsaate oke iúraavyėné ímillémé óvíi ímillédú ícyahíjcyánetu íhvetėne úraavyé wájýúmeítýúméré ícúbáhrámeýóné pańe. ²⁵ Muurá ímillédú íñńjiri íjcyáiýóneríýé tsúúrámeńhijcyámé tsá pájtyetėítýúne. Áánetu teene íhvéjtsóne ookéréjuco ímí iúraávyėíńeri tsúúrámeńhijcyámé pájtyeėeėhi. ²⁶ ¿Aca íńnetú meke píáábóíýóné tsáįju múu mewágóóóvėnáa mítýane meėhneváne? ¿Mítýa íjcyáné tsane mepájtyetėítýóné ehńińėvu tsaímíýé meńjcyáiýónej? ²⁷ Muurá oo Míamúnáájpidívúu o ípívyėėveebe Llihíýó avyėjuma ó tsaá dífbyeėjté nįjkyėjí múnáama. Áįju muurá pámeere újcuú muhdú ícyahíjcyáne áhdo. ²⁸ Muurá ímiááné ámuhadítýú tsáhái tsaate dsįjívėítýú táavyėjú bóhówaavėné ájtyúmitúme. Ehdúu Jetsóó néé múúhakye.

Jetsóó tsíhdyúreevéne

(Mc 9.2-13; Rc 9.28-36)

17 Átsihdyúu 6 coojívatu tsajtyéébé Péédooroo, Jacóóboo, ínahbe Jóááá, éhdúmeke cámeéhaúvú múha íjcyátúhullévu. ² Áhullévúhjáa diityédívú tsíhdyúreevébe. Íhyúmíhjáa ajchúcunú cóójíjepi nuhba ájchúcunúdu. Áhduréhjáa íwajyámú ávyeta cádiúcunú peetédu. ³ Áánaacáhjáa Moitséee, Eríaa, íjcyamútsí dífbyedívú bóhówáávémútsima ihjyúvaabe. ⁴ Áánélliihyéhjáa Péédooro néehíí:

—Ávyéjuúbej, ¡Máimijyu ihdyu mee íchihiyí! Áhdícyane u ímílléhajchíí metsu meméenu 3-wava nújuwááné dihñéwaa, Moitsée éhwaa, Ería éhwaa, éhdune.

⁵ Ehdúhjáa Péédooro íhjuvánáa ojtso ávyeta ájchúcunúné diityédívú niityéhi. Ááné pañétúhjáa Píívyéébe néehíí:

—Áánu muurá Hájchíwúuke o wájuúubedi mítyane ó ímíjyúúhií. Áábeke ihdyu tsáma méllééboco.

⁶ Ááneríhjáa mítyane ífllityéne íhvóhobáme. ⁷ Áánélliihyéhjáa Jetsóó diityéké dócarájcoobéré néehíí:

—Méíllityédííne. Méíjyocúúve.

⁸ Áhdújucóhjáa íjyócúúvéne tsiíne ditye ítérónáa tsáhájuco múha íjcyatúne. Iiyéjucóhjáa Jetsóó tétsihyí.

⁹ Ehdúhjáa diityédívú ítsíhdyúreevéne oomívú diityéké neébe:

—Tsáma méúúballedííneí muucá ííne ámuha maájtyumíne Míamúnáájpidívúu o ípívyéevee o dsíjíveebe tsiíne o bóhítúné hajchóta.

¹⁰ Áánélliihyéhjáa néeme dífbyeke:

—¿Ácooca muhdú ífvane taúhbjú uwaábojte nehíjcyá Eríava tsiíne bóhówááveíne míamúnáake pájtyetétsoíibye bóhówááveíne íhdéwu?

¹¹ Áánélliihyéhjáa neébe:

—Ééé, ímíáánéjucóhdée tene némeííne Ería bóhówááveíne míamúnáake pájtyetétsoífbyé úmíwari díbye diityéké íhdénu dífbyema. ¹² Áhdújucóo muurá díbye bóhówaavéné tsojtsó múnáajpi Jóáa eenée Ería díbye íjcyane némeííbye. Áróóbekée muurá míamúnáa ávyéjuúletúmé múhdurá dáríívehíjcyá múijyú ookéréjuco Míamúnáájpidívúu o ípívyééveébeke idyárfíveídyu.

¹³ Ehdúhjáa Jetsóó néénetu botsíi diitye 3-meva waajácú tsojtsó múnáajpi Jóááúvudítý díbye nééneé.

Méiváteri chéméébeke Jetsóó bóhiitsóne

(Mc 9.14-29; Rc 9.37-43)

¹⁴ Aamée tsúuca tsiíne wajtsí múúhadívu.

¹⁵ Áánaacáa tétsihyí mítyane míamúnáa íjcyámedítý tsaapi Jetsóó líiínevú ímímóúúvéne nées dífbyeke:

—Ávyéjuúbej, cána ihdyu óvíjyuco hájchíwúudi dídaatsóvej. Mítyane ícúbáhrámeíhíjcyaaabe imyéívaténeri. Aabe ápíchó áákityéhíjcyá cúújúwá pañévu. Tsáijyu áákityéhíjcyaaabe téhí pañévu. ¹⁶ Aane ííne íjtye dímamýému éllevu diityévá óoma íbóhítso o tsívaróóbeke tsá ditye bóhítstóíne.

¹⁷ Áánélliihyée neébe:

—¡Juhúúj, múhduré míamúnaáhana ihdyu ímíááne ámuuha Píívyéébeke cáhcu-jtsópityúme! Aane ííne ¿múhajchótá ámúhá muhduré o áábúcúne ámúhake ó

úwáábohíjcyáá ímíneúvú ámuha mecáhcújtsoki? Ehdúu múúhake inétsihdyu neébe:

—Áyu cána bo íllevu metsívaj.

¹⁸ Ahdújucóo ditye tsájtyéébé pañe naavéné íjcyáábeke dibye úhbánetu dibye íjchivýéne. Áané boonée tsúúca ímjpyetéébe.

¹⁹ Áané boonétúu muha tsamééré mejcyátsihvu dífbyeke menéehí:

—¿Aca íveekí tsá muha mepívyetétú mejchívyetsóné naavéneke eene u meénuhíjcyádu?

²⁰ Áanéllihyée neebe múúhake:

—Ámuha Pívyéébeke ímí mecáhcújtsótúnéllí tsá ámuha mepívyetétú tehdí-vane meméénúiyóne. Muurá ímiááneturé ámuháke o néé mojtáátsá neeváúwu áyá néérou muhdú kéémévédu ímí ámuha Pívyéébeke mecáhcújtsoca muurá cámehbáú ínéiyá tsíhtsihvu ámuha menééjuri. Ehdú ímí Pívyéébeke ámuha mecáhcújtsoca tsá íiná ámuhádivú túhúúityuróne. ²¹ Muurá ihdyu téeméjpiikye mewáágóo máj-chotúmé Pívyéébeke piáábó métáúmeíhi. Ehdúu Jetsóó néé múúhake.

Ídsíjvéíñé tsiíne Jetsóó úúballéne

(Mc 9.30-32; Rc 9.44-45)

²² Áhdurée Gariréa iñújiri muha mejcyánáa tsiíne múúhake neébe:

—Míamúnáájpídívúu ípívyéévéébedívú muurá tsaapi ékéévétsoó ímityúmeke.

²³ Áábeke ditye dsíjvétsoobe muurá 3 coojívatú tsiíne bóhiíhi. Ehdúu dibye íhju-váné ídátso múúhake pajtyéhi.

Duurúvájá wáábyuta pamévakéré ditye áhdotsóne

²⁴ Aamée Capenaóovu muha meúújeténáa duurúvájá wáábyuta dsídsike áhdótsohíjcyámé tsáá múúha éllevu múúhake íáhdótsoki. Aamée Péédoróké néé Jetsóodítyu:

—¿Aca tsá ámuhá avyéjuube áhdóityú duurúvájá wáábyuta pamévare áhdohíjcyáne?

²⁵ Áanéllihyée Péédoro néé diityéke:

—Ihdyúi áhdóíbye. Ehdúu ditye néene Jetsóoke iúúballe Péédoro dífbye éllevu tsájá pañévú úcáávérónáa íhdére népéjtssoobe dífbyeke:

—¿Aca muhdú ú íjtsúcunúhi, Tsímoj? ¿Muucá múúne áhdótsohíjcyámé avyéjujte? ¿A íiñúji múnáakére? ¿Mityá tsííñé iñúji múnáakej?

²⁶ Áanéllihyée neebe Péédoro:

—Muurá múúne tsííñé iñúji múnáakéré áhdótsohíjcyáme.

Áanéllihyée Jetsóó néehí:

—Aanéjí ¿muhdú tsííñé iñúji múnáájpíubájí ó áhdoóhi? ²⁷ Áronáa ihdyu o áhdótúné múhdurá ditye íjtsúcunútu cáhawáa pijcyúté úneuj. Aane u píjyúcuúbé íhju pañe tsaji dsídsíji u ájtyúmijívú ú áhdóteé mééma tsamútsimájuco. Ehdúu Jetsóó néé Péédoróke.

Jetsóoke ímamyémú dilló caabyé íhtsútuube diityédítýú íjcyáiyóne

(Mc 9.33-37; Rc 9.46-48)

18 Áijyúu muha Jetsóoke menéehíí:
—¿Aca caabyé múuhadítýú íhtsútuube íjcyaa níjkyéjiri íjcyaaabe Píívyéébé avyéjuri muha meíjcyácoóca?

²⁻³ Áánélliihyée tsííménéwúuke ipíúváábeke múúháj piínévú ipícyóóne neébe:

—Ímíáané ámuúhake o neé íjtye tsiime iínéikyé wáájácutúmé íjcyadu ámuúhá íjtsaméí cápáyóóvétúhajchíí tsá ámuha meíjcyáítýú Píívyéébé avyéjuejte. ⁴ Muurá Píívyéébé avyéjuejte idáátsóméhjiúvú tsiiméwuúumú íjcyadu neéme íjcyá íhtsútu-jte. ⁵ Muurá íne áanu idátsó tsiímene íjcyadu táuráávye múnáa idáátsóméhjiúvú neémeke ífcúvehjycámé ookéjucu ífcuvéne.

Tsaatéké ímityunévú meíbwajtsóné ápíchó neéneé

(Mc 9.42-48; Rc 17.1-2)

⁶ Áánetu botsíi oke cáhcujtsómé idátsó tsiiméwuúumúduréi neémedítýú tsaatéké ímityunévú íbwátsohíjcyámekéubá múu apáhajchíí íjkyééhánetu nówáyúcobané ióhbáánumeke wáojocó móóá pañévú apíchó diityé úmíwa neéneé íhdétu. ⁷ Ííveekíami íne ííñújiri ímityúmé íjcyame ténejcúvú tsíjtyeke íbwátsohíjcyaj! Árómeke ihdyu máidáátsoju tene pájtyéíne.

⁸ Ahdícyane ámuúhá hojtsíneri ímityúné ámuha meméénuhíjcyáhajchíí múu kípyújcúmeí téhojtsíji. Áhdure ámuúháj tuhááneri ímityúne éllewu ámuha mepéhíj-cyáhajchíí múu kípyújcúmeí téjtuháji. Muurá ihdyu ímí ámuha méíjcyaa ámuúháj piityu tsátsihjtsá íjcyájúcoóturómé ámuha mepájtyetéhajchííjyu. Áánetu muurá idátsó ámuha méíjcyaa ímí ámuúháj piíháné neérome múijyú áabatéítyúnéj cuujúwá pañévú ámuha mewágóóóvéhajchííjyu. ⁹ Áhdure ámuúhá hálluúúneri ámuha maájtyumíné ímityúné meméénuhíjcyáhajchíí méwaagóó téuhji. Muurá ímí ámuha méíjcyaa tsánejcúeúhjí íjcyájúcoóturómé ámuha mepájtyetéhajchííjyu. Áánetu idátsó ámuha méíjcyaa tsauúcuma ámuha meíjcyarómé cúújúwá pañévú mewágóóóvéhajchííjyu.

Obééjá mújtánetu íjcyáné uwááboju

(Rc 15.3-7)

¹⁰ Ahdícyane tsá múu tsiiméwuúumú íjcyadu idáátsóméhjiúvú neéneé cahcújtso múnáake éhdiiválletúne. Muurá íjcyámé diityé tehmejté níjkyéji múnáa Llihíyoma dífbyeke diityé hallúvú piááboju táúmeíhijcyáme. ¹¹ Muuráhjáa Míamúnáájpidívú o ípívyéévebe o tsáa ímityuháané mújtátsómeke o pájtyetétsoki.

¹² ¿Aca tsáápí obééjámú 100-meva íjcyámedítýú tsaapi mújtaca tsá díbye ímunáajte 99-meváréjucu íjcyámeke tsátsihvu ipícyóóne néhcóítyuró dífbyeke? Muurá néhcóíyoóbe. ¹³ Aane muurá dífbyeke íájtyúmíne mítyane ímíjyúúvéfy-oobe pámeerée íjcyácooca ímíjyúúné ehníínevu. ¹⁴ Ahdu muurá níjkyéjiri íjcyaaabe Méécááni tsá ímíletú dífbye uráávye múnáa idátsó tsiiméwuúumú íjcyadu neémedítýú tsáápíubaré wágóoovéne.

Tsíjtyema múhdurá meíjcyane meímíbáchójcatsíñe

(Rc 17.3)

¹⁵ Ahdícyane ámuha cahcújtso múnáadítyú ímityúné tsaapi ámuháma méénúhachhí múu iye díbye íjcyátsihvu bóijcyú ténetu díbye illéébóhachhí ímíbáávyeki.

¹⁶ Aane díbye lléébótúhachhí múu pívámevájucó ímíneúvú íhjuvúné dífbyema.

¹⁷ Aame néerone díbye táhjálléhachhí múu pámeeréjucó cahcújtso múnáa idyóbéévéne íhjuvúné dífbyema. Áámeke idyé díbye táhjálléhachhí múu ílluréjucó íhvejsóné ihdícyaabéduréjucó díbye íjcyaki.

¹⁸ Muurá ímíáané ámuhákye o néesé muhdú níjkyéjiri íjcyaahe Píívyéébe néhdújucó íñe íñújiri míamúnáake ámuha metúkévétsohíjcyádú ámuha meíjcyafíñe.

¹⁹ Áhdure idyé ámuhákye o néesé mítyétsi tsane íjtsámeíñe hallúvú Llihíyó Píívyéébe níjkyéjiri íjcyáábeke piáábó táumefhachhí muurá piáábóiibye diityét-sikyé. ²⁰ Muurá Píívyéébeke cáhcujtsómé pívááturómé tamyémeri píhcyáávéméj piíne oo diityéké o piááboki.

²¹ Ehdúu Jetsóó néénéllii Péédoro néesé dífbyeke:

—Ávyéjuúbej, ¿aanéhaca íñe múhdúijyúvú ó ídáátsóvéiyá óoma ímityúné méénúmedi? ¿A 7-ijyúva?

²² Áánélliihyée neébe:

—Tsáhaá, paíjyuvaré múu ídáátsóvé uke ímityúné méénúrómédi.

Ídáátsóvéiyóné ímíllétúúbedítýú íjcyané uwááboju

²³ Muurá níjkyéjiri íjcyaahe Píívyéébe pámeemáyé íavyéjú ímíbájchoó tsáné avyéjuubéhjáa íhyájkímú pevénéré dífbyedítýú náhjhénuhíjcyané diityémá ímíbachódú. ²⁴ Tujkénúhjáa ímíbájchóroobe mítyane pevénéré dífbyedítýú náhjhénuhíjcyáábema. ²⁵ Áronáacáhjáa tsá díbye píívyetétú teene íñetú íáhdóiyóne. Áánélliihyéhjáa diibye íavyéjuube néesé tsaatéké dífbyedívú ínáhjhénuíné páneere íhñénéhjima ítsíímemájucó teene múhdutú díbye áhdóítýurónélliihye. ²⁶ Áánélliihyéhjáa diibye íúnú múnáajpi dífbyé lliínévú ímímóúúvéne dífbyedívú ídát-sójkímeyéñe néesé: “Ávyéjuúbej, cána ehdícyároné pañé daabúcú íñe úhdi-tyu o náhjhénuhíjcyané uke o áhdohíjcyatúne. Ukéi chooco ó áhdoó páneere.”

²⁷ Ehdúhjáa díbye néénéllii dífbyedi ídáátsóvéne tsáhájucó díbye áhdótsotúne. Áábé hallúríhjáa tsá íiná íjcyájucóotúne.

²⁸ Ehdúhjáa íavyéjuube dífbyema ímíbájchótsihdyu péébe cábuuvé tsaapi íñahbéébedívú téhduréhjáa dífbyedítýú áyánéwu ínáhjhénúné áhdohíjcyátúúbedívu. Áábekéhjáa íjkyéétu íéékévéne neébe:

—Ó ímíllé ícyoocaré oke u áhdone óhdityúu u náhjhénúne. ²⁹ Áánélliihyéhjáa téhdure dífbyé lliínévú ímímóúúvéne ídát-sójkímeyéñe néeroobe dífbyeke: “Muúbej, cána ihdyu óvíjyucóí daabúcú tsáíyóné pañe teénej. Ukéi ihdyu chooco ó áhdoóhi.” ³⁰ Áronáacáhjáa tsá díbye ímíllétú ídáátsóvéne dífbyedi. Ílluréjucóhjáa díbye cúvéhoojánúné dífbyeke. Aabéhjáa cúvéhóójá pañe ijcyá dífbyeke íáhdótúné hajchóta. ³¹ Ehdúhjáa íñahbéébeke díbye dáriívéne tsijtye íñahbéjteke ídátso pájtyénéllii íavyéjuúbeke úúballémé muhdú dífbyeke tene pájtyene. ³² Áánélliihyéhjáa íavyéjuube píuvá dífbyeke. Áábekéhjáa népétsoóbe: “Uu táúnú múnáajpi, ¿íveekí ávyetá ímityuube uú? Úhdíi muurá o ídáátsóvéne ó íhvejsó páneere ávyetá mityáné óhdityu u náhjhénúné u áhdohíjcyatúne. ³³ Ahdu muurá díñahbéébedi u ídáát-

sóvéne ú fhvéjtsóiyá páneere úhdíi o ídáátsóvéne o fhvejtsódu.” ³⁴ Ehdúhjáa íavyéjuube dífbyeke inéene ílluréjuco icyáyobáávaténe icyúvéhoojánúúbedívú ícúbáhrat-sóné teene díbye áhdótúné hajchóta.

³⁵ Ehdu muurá ámuhakye méénúibye Llihíyó nǎjkyéjiri íjcyaaabe ámuha ímíáánéjuco ámuhá ífbúuri ámuhá náhbedi meídáátsóvétúhajchíjyu.

Táábávajcatsímýe wáágóojcatsítyuróné Jetsóo úwaabóne

(Mc 10.1-12; Rc 16.18)

19 Ehdúu Jetsóo nétsihdyu muha mepéjucóó Gariréatu Jodéa iinújivu Joodáa tsiñéjucvu. ² Áhullée mítyane míamúnaa úráávyehíjcyá dífbyeke. Áámedítyúu chéméméhjike bóhíftsohíjcyaaabe. ³ Áijyúu tsaate paritséomú dífbyeke imújtát-sóro dífbye éllevu itsáane néehíi:

—¿A tehdújuco tsaapi méwakye fhvéjtsóiyóné ihdícyáné hallútúre? ⁴ Áánélliihyée neébe:

—¿Aca tsá ámuha meéévehíjcyatú Píívyéébe waajácuháámi? Muurá téhaamítú caatúváne díbye páné ihdeene ípívyéjtsóné nǎjcaúvú téhdure ípívyéjtsóné wajpii, wallee, íjcyane muhdú tene íjcyáidyújuco. ⁵ Áánemáa muurá téjyújuco díbye néene wajpi wáleeke ityáábávállema íneíne cáánímútsidítú díllemáyéjuco íjcyatshahéecoréjuco tsáápiye íjcyáiyódu. ⁶ Aamútsí muurá mítyétsi íjcyáromútsí tshahéecoréjuco íjcyaiñé Píívyéébe ípívyéjtsódújuco. Áánéllii tsá tsaate ityáábávajcatsícyoooca dówáávetyuróne. ⁷ Ehdúu Jetsóo néénéllii néeme dífbyeke:

—Áánaacaráhjáa ¿íveeki Moitsééúvú úwáábohíjcyá metáábávárolleke meífhvéjtsóiyóné téene waajácuháámí mecáátúnúhaamívú maájúnema? ⁸ Áánélliihyée neébe:

—Muuráhjáa ihdyu eene ámuha meíjcyadu dítye cáhcujtsópítyúnéllii ehdu nehíjcyaaabe tehdu tene néétúrónáaaca. Tsáháa Píívyéébe tehdu teene ípívyéjtsotúne. ⁹ Áánéllii ámuhakye o néé tsaapi mewa ímityúné tsíjtyéhjima méénútúrolleke ífhvéjtsóne tsíjpíllekeréjuco táábávahajchíi muurá ímityúné méénuube íveeki méwamájíi tsíjpíllema íjcyáneri. Áhdure idyé tsaapi fhvéjtsólleke táábávaabe ímityúné meenúhi.

¹⁰ Ehdúu Jetsóo néénéllii muha menéehíi:

—Ímí tehdújucooro teene táábávajcatsí néérónáa tsíñejcutú múhdurá teéne. Áánélliihyéubá óvíjyácoóiyóné teéne.

¹¹ Áánélliihyée neebe múúhakye:

—Árónáa tsá pamévaré píívyetétú tehdu íjcyane. Apáamyéré ihdyu Píívyéébe pícyohdújuco íjcyame píívyeté tehdu íjcyane. ¹² Muurá íjcyámé tsaate ípyée ípívyeevédújuco wáleeema íjcyáiyóné píívyetétúme. Áhdure íjcyámé tsaate míamúnaaré méénúnetu wáleeema íjcyane píívyetétúme. Áánetu ihdyu tsaate imíllé íyéejteré íjcyane iiná túhújtsotúme nǎjkyéjiri íjcyaaabe Píívyéébe avyéjéjte íjcyáneríyé ííjíveki. Áhdícyane ihdyu óvíi caatyé íyéejteré íjcyane ímillémé tehdu íjcyáhi. Ehdúu Jetsóo néé múúhakye.

Tsiiméké Jetsóó Ilúúvanúne

(Mc 10.13-16; Rc 18.15-17)

¹³ Áijyúu tsaate ítsíhmeke tsivá dífbye élleu dibye diityé hallúvú piááboju ityáúmeí Píívyéébeke. Áánélliihyée muha menée ínevú ditye tsiiméké tsíivane il-lure dífbyeke ityúhújtsoki. ¹⁴ Áronáacáa neebe múúhakye:

—Óvi ihdyu tsiváme. ¿Íveekí ámuha mécatuhtsóhi? Muurá diitye tsiime íjcyadu néémé wáabyuta Píívyéébé avyéjú íjcyá níjkyéjiri. ¹⁵ Ehdúu inééne diityéké dócáráj-coobéré Píívyéébeke piáábó táúmeí diityé hallúvu. Ááné boonétúu tétsihdyu muha mepée tsíellévuréjucu.

Ováhtsá Jetsóoma íhjuváne

(Mc 10.17-31; Rc 18.18-30)

¹⁶ Tsáijyúu téhdure tsaapi ováhtsá ehnéva múnáajpi íjcyaaabe Jetsóo élleu itsáane néehíí:

—Uwááboóbej, ímiáábé u íjcyaaabe cána oke diñe muhdú o íjcyáiyóné múijyú o dsíjívéjúcóóityúne bóhí o újcuki.

¹⁷ Áánélliihyée neébe:

—¿Aca íveekí eene oke ú dilló ímiáábédi? Muurá ihdyu apáábyéré Píívyéébe ímiáábe. Ahdícyane cáhawáá dífbyé taúhbajúúné néhdu diicya múijyú u dsíjívéjúcóóityúne bóhí u újcune u ímílléhajchíjyju.

¹⁸ Áánélliihyée neébe:

—¿Aca keená teene dífbyé taúhbajúúne? Áánélliihyée úúbálleebe teene taúhbaju íllu nééneé:

—Tsá múu míamúnáake dsíjívétstótyúne. Tsá múu ihdícyámema dómácójcatsítyúne. Tsá múu nánívatúne. Tsá múu állíuutúne. ¹⁹ Múu avyéjuullé dífycáánimút-sikye. Pamévakéré múu wajyú muhdú u wájýúmeídyu.

²⁰ Ehdúu Jetsóó néénéllii neébe:

—Muurájháa ihdyu táayáábedítyuré tehjújucu o ícyahíjcyáne. ¿Mityá íjcyánéi tsiíne iiná o méénúiyónej?

²¹ Áánélliihyée neébe:

—Ihdyu panévatúré ímiáábé u íjcyane u ímílléhajchíí dítsieméné náhjhénúne ídáátsóméhjike piáábo. Áijyú ihdyu ímiááné ú ávyéjúúteé níjkyéjiri íjcyaaabe Píívyéébé avyéjuvu. Aane cáhawáá ehdu méénúne ookéréjucu duráávyej.

²² Ehdúu Jetsóó nééne kímóhcó pajtyé dífbyeke mítyane dibye éhnévánélliihye. Aabée ílluréjucu pééne kímóóveebére.

²³ Áánélliihyée Jetsóó néé múúhakye:

—Ímiáánetúré ámuúhakye o néé ehnéva múnáa íhtsútúnetu úcáávéiyóné Píívyéébé avyéjuvu. ²⁴ ¿Aca muhdú caméélló ánéetóhéjutu pajtyéiyáhi? Áhdure ¿aca muhdú diitye ehnéva múnáa Píívyéébé avyéjuvu úcáávéiyáhi?

²⁵ Ehdúu dibye nééneri muha meúllévenúne menéehíí:

—¿Aca ihdyu múhdutúra pájtyetéiyóme?

²⁶ Áánélliihyée múúhakye ííténe neébe:

—Tsá muurá míamúnáa píívyetétú iye ipájtyetétsámeíñe. Áronáa Píívyéébe pí-ivyeté diityéké ipájtyetétsóné iiná dífbyedívu túhúútúnélliihye.

²⁷ Áánélliihyée Péédoro néehíí:

—Ávyéjuúbej, muuráhjáa páneere muha meíhvéjtsóne ukéréjucu meúraavyéne. ¿Aane muhdúí íne teéne? ¿Íiná muha méújcuú téené hallúvu?

²⁸ Áanélliihyéé múúhake neébe:

—Ímiááneturé ámuúhake o nées páneere tsíhdyuréjucu ímbáávyécooca Míamúnáájpídívúu o ípívyééveebe o ávyéjuutéíne. Áijyu idyé ámuha téhdure méíjcyáá 12-hava ámuha múnáa íjraéémú íjcyámé avyéjujte. ²⁹ Muurá páneere íjcyátsíhjíma imúnáake ínahbémuu, ínaallémuu, cáánimuu, méwamyuu, ítsíímee, íjcyárómeke ípícyoííúne ookéréjucu iúráávyéne wákímyeí méénume éhníínevu tsáimíyé íjcyáá múijyú muhdú íjcyátyúmeréjucu. ³⁰ Áronáa ihdyu téihbúwá méíjcyaco. Muurá íne ícyooa íhtsutúme íjcyame ídátsó téijyu waagóojte íjcyááhi. Áané lliiñévú íne ícyooa ídaatsómé ávyéjuúteéhi.

Tsaate wákímyeínetu íjcyáné uwááboju

20 Muurá Píívyéébe níjkyéjiri íjcyaaabe pámeemáyé íavyéjú ímbájchoó éhne múúne tsaapi íúmihé wákímyeí múnáama diityé wákímyeí ímbajchódu. Tsaapíhjáa muurá íúmihé pañétú óova ditye íááhívtso cúúvéneturé nehco wákímyeí múnáake. ² Aanéhjáa tsúúca iújcúmeke neebe 10-haamívá tsájcoojí íáhdóíne. Áanemáhjáa wallójucoobe ditye iwákímyefki. ³ Áané boonétúhjáa idyé cójfhrejúco néenáa tsiíne tsíjtyeke néhcotéébé úújeté tsaate tsátsii pevétaré íjcyámedívu. ⁴ Áamekéhjáa neébe: “Ámuúhaj, óoma méwákímyeítyé táúmihe pañe. Ámuúhake ímí ó áhdoóhi.” Ahdújucóhjáa ditye wákímyeítyéne. ⁵ Áané boonétúhjáa idyé tsiíne cójípíne péébe újcujé tsíjtyeke. Átsíhdyúhjáa tsiíne péébe újcujé tsíjtyeke. ⁶ Áané boonétúhjáa ávyetá cuuvé pañéjucu péébe úújeté tsaate pevétaré íjcyámedívu. Áamekéhjáa neébe: “¿Íveekí wákímyeítyúme ámuha pevétaré?” ⁷ Áanélliihyéhjáa neémeé: “Muhdú múha múúhake táúhbánejí íiná muha méwákímyeíyáhi.” Áanélliihyéhjáa neébe: “Ané óoma mepéene méwákímyeítyé táúmihe. Ámuúhake ímí ó áhdoóhi.” Ahdújucóhjáa ditye péene dífbyema.

⁸ Áané iijyúnuvúhjáa diitye wákímyeí múnáa tehmeébeke neébe: “Áyu ílluréjucu wákímyeí múnáake dááhívtso meke dahdo. Nihnérené úcáávemedítyú ú áhdótujkénúhi. Áané boonétúí ú áhdoó tujkénuné úcáávemeke.” ⁹ Ahdújucóhjáa díbye eené ávyetá nihnéjitére cuuvé pañe úcáávemedítyú áhdótujkénúné tsáápiitsáké 10-haamívá díbye tépallí múnáajpi néhdunéjucu. ¹⁰ Aanéhjáa diitye eené tujkénú cúúvéneturé úcaavémé ííténe íjtsámeí díbye áhdoíne éhníínevu pájcoojíré ditye wákímyeínéllíihye. Áronáacáhjáa diityéké téhdunéré 10-haamívá áhdoóbe. ¹¹ Aanéhjáa múhdurá diityéké pájtyénéllíi tépallí múnáájpídítyú lífhcyámeímye. ¹² Áamedítyúhjáa tsaapi nées dífbyeke: “Aca muhdú ífvane aatie ícyooaréne cuuvé pañe úcáávemeke ú áhdó íne muha cójfhajchótá állócohívaneri mewákímyeímye u áhdodúnére.” ¹³ Áanélliihyéhjáa neebe dífbyeke: “Muúbej, ¿acáne tsá o néetu téhdune 10-haamívá ámuúhake o áhdoíne tsájcoojí wákímeí? Áánerá tsáháturo ímitýúné ámuúhake o dáríívetúne. ¹⁴ Ahdícyane wa eene uke o áhdone dékéévéne dípyej. Muurá ihdyu ó ímillé áyánéwu wákímyeíyómema tsahdúnéhjírre o áhdone pámeekére. ¹⁵ ¿Aca tsá u wáájacutú o ímillédú o áhdóiyóné tadsíídsídvu? Anéjívva oke ú nééiyá múhdurá o dáríívéne. Áhdure tsá u nómiutáávátýuró pámeemáyé ímiáábé o íjcyáneri.” Ahdúhjáa neebe tépallí múnáajpi dífbyeke. ¹⁶ Ahdícyane íne ícyooa íiye íhtsutúme íjcyane ítsúcunúmeíhijcyámé nihnéétsihvu ídátsó waagóojte íjcyááhi. Áané lliiñévú íne ícyooa ídaatsómé ávyéjuúteéhi. Muurá mítyámeke

táavyéjú wákimyéivu o újcúrómedítýú uhjéméré ímí teene úraavyémé ávyéjúúteéhi. Ehdúu Jetsóó úwaabó tsaapi íwákimyéi múnáama diityé wákimyéi ímíbájhónetu.

Ídsíjiveíne tsiíne Jetsóó úúballéne

(Mc 10.32-34; Rc 18.31-34)

¹⁷ Átsihdyúu múúhaye 12-meva Jerotsaréevu dífbyema mepéénáa juuvávyú múúhakye neébe:

—Mepéé íne Jerotsaréevu.

¹⁸ Ácoomívú muurá Míamúnáájpídívúu o ípívyéévébedívú tsaapi llúúvájte ávyéjútémá taúhábájú uwaábojtéké óhdivu ékéévétsoóhi. Aame neé oke ídsíjívétsoíne. ¹⁹ Áábeke muurá oke íhvétsoímyé jodíómu íjcyátumé hójtsí pañévu. Aame óhdi iúúhvaténe oke imyéénúúbeke íllurájucu wátyétyéhcuíne páwachékevu o dsíjiveki. Ároobe tsiíne ó bóhií 3 coojívatu. Ehdúu Jetsóó neé múúhakye.

Jacóóbomútsíj tsiíju Jetsóoma íhjuváne

(Mc 10.35-45)

²⁰ Téijyúu Tsebedéó taaba Jetsóó éllevu itsáane íllímutsi Jacóóboo, Jóáaá, íjcyamútsi múúhama íjcyámútsikye ipíúváne dífbyé lliíñévú mímóuuvé piáábó ityáúmeíki. ²¹ Áállekée neébe:

—¿Íñetú uke o píaabóné ú imílléhi?

Áánélliihyée neéle:

—Ó imíllé íjtyetsi hájchíwúumútsi úúma páñétúétsihyi íjcyane díavyéjuri u íjcyácoóca.

²² Áronáacáa neebe dílleke:

—Ávyeta tsá u wáájacutú ínná u táúmeíne. Ehdúu dílleke íñétsihdyu diityétsikye neébe:

—¿Aca ámuhtsi ávyétá íhnáhó méicúbáhrámeíyá muhdú o ícúbáhrámeídyu?

Áánélliihyée neemútsi:

—Éée, muhtsi méicúbáhrámeíyáhi.

²³ Áánélliihyée neebe diityétsikye:

—Ímíáánéhde ámuhtsi méicúbáhrámeííhi. Áronáa íhdyu páñétúétsihyi táavyéjuri o íjcyácooca tsá oore ámúhtsikye táúniúvú o pícyóóítyuróne. Muurá íhdyu Llihíyóre pícyóo caatyéké iwábyújtsómeke.

²⁴ Ehdúu Jetsóoma dityétsi íhjuváne múúhakye diityétsi nahbéjté 10-meva muha meíjcyámeke tsárí pajtyéhi. ²⁵ Áronáacáa múúhakye ipíúváne neébe:

—Ámuha muurá méwaajácú íne íñújiri íjcyáné ávyéjute pamévare íhtsutúmé íjcyane ímílléne. ²⁶⁻²⁷ Áanetu íhdyu íne ámuha tsúúca tahñéjté meíjcyame tsá múu tehdu neétune. Ámúhadítýú tsaapi íboohówaabe íjcyane ímíllebe múu íñahbéjteke ífcuvé íñee muhdú Míamúnáájpídívú o ípívyéévebe o méénuhíjcyádu. ²⁸ Tsáháa muurá o tsáatu íhtsútuube ávyéjuube o íjcyáábeke míamúnaa oke íífcúveki. Muuráhjáa íhdyu o tsáa diityéké o píaabódú íjcyaaabe diityé wágyuri o dsíjive teene cáhcujsómé ipájtyetéki.

Hállúvátúmútsikye Jetsóó ímíjpyetétsoé

(Mc 10.46-52; Rc 18.35-43)

²⁹ Aamée Jericóotu muha mepéemeke mityane miamúnaa úraavyéhi. ³⁰ Áijyúu hallsúvátúmútsí juuvá únúuri ácuúcunúhíjcyamútsí tétsihdyu Jetsóoma muha mepájtyene iwáájácúne kéévánécoba néé dífbyeke:

—¡Ávyéjuúbej, Dabíiúvúj tsiiménémúhaabe u íjcyaaábej, múhtsidi ihdyu óvíjyucu dídaatsóve!

³¹ Ehdúu dityétsí néénéllíi tétsií íjcyame uhbá cúúvéhulléré dityétsí íjcyaki. Árón-eríi ícúvétúmútsí éhníínevúré tsiíne nééhií:

—¡Ávyéjuúbej, Dabíiúvúj tsiiménémúhaabe u íjcyaaábej, múhtsidi ihdyu óvíjyucu dídaatsóve!

³² Áánéllíihyé Jetsóó íjyóócúúvéne néé diityétsikye:

—¿Íiná ámuhtsi méimílléhi?

³³ Áánéllíihyé neemútsi:

—Ávyéjuúbej, muhtsi méimíllé mahálluváne.

³⁴ Ehdúu dityétsí néénéllíi mityane ídáatsóvebe diityétsidi. Áánemáa diityétsikye íhyálluúné díbye dócárájcónetu tsaímíyé iitéjúcoomútsi. Aamútsíi dífbyekéréjuco úraavyéne.

Jerotsaréé pañévú Jetsóó úcaavéne

(Mc 11.1-11; Rc 19.28-40; Ja 12.12-19)

21 Aamée muha méwajtsí Jerotsaréé píihíriyéjuco Bepajéé cóomí únúuri Orívo bájú íjcyátsihvu. Átsihdyúu Jetsóó wallóó míityétsikye múúhadítýú técoomívu. ² Áámútsikyéé neébe:

—Écoomi ípiihíré cóomityu óoma méujcúté íayáne íjújú íllíma íjcyaaabe dóhjínúmeífbyeke. Áábeke metsíñaáyóne métsívaco. ³ Aane tsaate ámuhtsikye ‘ívéémútsikyé ámuhtsi métsíñaáyó’ néhajchíí méneéco: “Ávyéjuubéne múhtsikye néénéllíihye. Ícúiyévané ihdyu óómíchóífbye.” Ehdúu neebe diityétsikye.

⁴ Ehdúu pajtyéné Píívyéébé ihjýú uubálle múnáajpíhýáa íllu néhdújuco:

⁵ Tsióó cóomí múnáake mene: “Ámúha éllevu ámuhá avyéjuube tsaá ídaatsóné íayáne íjújú hájchíí hallúri.”

Ehdúhjáa neebe Píívyéébé ihjýú uubálle múnáajpi.

⁶ Aamútsíi tsúúca újcujé díbye íayáne íjjuke íllíma Jetsóó néhdújuco. ⁷ Áábé hallúu wájyamúunetu muha meíhboné hallsúvú íñérífyéne péjúcóóbe. ⁸ Áijyúu mityane miamúnaa íjcyame íhbó íwajyámuunévú juúva. Tsaatée wájyaúúnevu íhbóhi. ⁹ Aamée dífbyema péé tsuullerí íjcyamee, idyéjuri íjcyamee, ehdu. Aamée wánécóhíjcyá:

—¡Nóóooj, máávyejújtsó áánu Dabíiúvúj tsiiménémúháábeke! ¡Maímijyu díbye Píívyéébe mémeri tsááneéj! ¡Nóóooj, máávyejújtsó caame íjcyaaabe Píívyéébeke! Ehdúu iwáñéjcóne nehíjcyáme.

¹⁰ Aabée Jerotsaréevu úcááveneri pámeere técoomí múnáa íbóríbaavémé nééhií:

—¿Múamí tsáma aátyej?

¹¹ Áánéllíihyé tsaate nééhií:

—Áánerá aabye Jetsóó Píívyéébé ihjýú uubálle múnáajpi Gariréa íiñújiri íjcyacóomí Natsaréé múnáajpi.

Duurúvájá pañétú náhjihe múnáake Jetsóó bóayóne

(Mc 11.15-19; Rc 19.45-48; Ja 2.13-22)

¹² Áané boonétúu duurúvájá pañévú náhjihénúcatsímyeke téjá pañétú bóay-oóbe. Wájójcoobée dsídsike cápáyócohíjcyámé metsáwááne. Áhdurée íjúúmuke náhjihénuhíjcyámé acúúvéihcyúné wájójcoóbe. ¹³ Áánemáa neebe diityéke:

—Muurá Píívyéébé waajácúháámitu nééneé: “Íjya tahjya tééjá lliiñévú míamúnaa óoma íhjuúvahíjcyáíjya.” Aaja ¿íveekí ámuha naní múnáá jaríyējuco medíllone?

¹⁴ Áíjyúu tééjá pañe hállúvátúméhjima ímí úllehíjcyátúméhjí íjcyame dífbyeke piáábó táumeímyeke ímíjpyetétsoóbe. ¹⁵ Ehdúu téijyu méénuube méénúráí-tyúronéhji. Áíjyúu tsiime wáñécohíjcyá: “¡Nóóooj! Átsihdyúu nehíjcyáme: ¡Máávyeyújtsó aadi Dabíiúvúj tsiiménémúháabeke!” Aanée llúúvájte avyéjújtemá taúhbájú uwáábojte tsárí íjtsúcunúne Jetsóoke néehíí:

—¿A ú llebo eene aatye néhíjcyáne? ¹⁶ Áánélliihyée Jetsóó néé diityéke:

—Éée. ¿Aca tsá múijyú ámuha meéévetú Píívyéébé waajácúháámí téenetu íhjuu-váne? Íllu muurá nééneé:

Pámeere dífbyeke duurúvahíjcyá tsiime ñohñóríyíe íjcyárótsíwuújimájuco.

¹⁷ Ehdúu Jetsóó diityéké néené boonétú muha mepée Jerotsaréetu Betáániávurējuco. Áhullée tépejco muha mécuwáhi.

Higyéérahe Jetsóó pítyuutsóne

(Mc 11.12-14, 20-26)

¹⁸ Áané tsitsíívevúu cúúvénetúré muha tsiíne Jerotsaréevu meóómíñáa Jetsóó ajoyábáavatéhi. ¹⁹ Aabée juuvá únútu íjcyahé higyéérahe úújéjerá ‘néévahéubáhaja’ iñéénema. Áronáacáa tsá tehe néévatúne. Áánélliihyée íllurējuco díbye teehe pí-tyúútsoobe nééneé:

—Níhñécunu íllurējuco u chéméihye ¿íveekí tsá u néévatúne?

Ehdúu díbye néénemáyé tsúúca íjtoíñuhe. ²⁰ Áánéríi muha meúllévenúne menée dífbyeke:

—¿Aca muhdú eene eehe higyéérahe peecútéré tsúúca cheméhi?

²¹ Áánélliihyée neebe múúhake:

—Muurá ímiáané ímíñeúvú ámuha mecáhcújtsoca tsá apááñéré íne higyéérahe o chémétsónéeméné ámuha meméénúítyuróne. Téhdure muurá ámuha menéejuri tsane cámehbáú íñeíyá móááj piínévu. ²² Áhdícyane muurá páneere iiná Píívyéébeke ámuha metáúmeíñé ámúhakye ájcúiihbye ímiáánetúré ámuha ímí mecáhcújtsóhahjchíjyju.

Jetsóó íhtsútu

(Mc 11.27-33; Rc 20.1-8)

²³ Átsihdyúu idyé tsiíne duurúvájá pañévú díbye úwáábónáa pañétúejte llúúvájte avyéjújtemá túkevėjtsajte dífbye éllevu itsááne néehíí:

—¿Aca múúbé íhtsúturi u íjcyaaabe eene ehdu nénehji ú méénuhíjcyáhi?

²⁴⁻²⁵ Áánélliihyéhjáa neebe diityéke:

Áhdure ¿acáa múha nééjuri Jóáa tsótsohíjcyá cáhcújtsómeke? ¿A Píívyéébeé, mityá míamúnaáree nééjuri téené wákimyéí méénuhíjcyaaábej? Áyu cána oke

máañújcuj. Ámuha oke maañújcúhajchíí botsíi ámuhakye ó neé múúbé ihsúturi ténehji o méenuhíjcyáne. Áanélliihyée tsamééré néjcatsíhi:

—Muurá ‘Píívyéébée neéjuri tsótsóhíjcyaaábe’ menéhajchíí meke neéíyoóbe: “¿Áábekéráhjáa íveekí tsá ámuha mecáhcújtsoótúne?” ²⁶ Áánetu ‘míamúnaáree neéjuri’ menéhajchíí meke diitye míamúnaa téené hallútú méénúiyáhi. Muurá pamévaré cáhcujtsó ímiáanéjucóo Píívyéébé ihjyú uubálle múnáajpi diibye Jóááuvu íjcyane. ²⁷ Ehdúu inéjcatsíñeri inúhnévéne íllure nééme dífbyeke:

—Maáhuú, tsá muha mewáájacutúne.

Áanélliihyée neebe diityéke:

—Aanéjííva idyé ámuhakye ó neé múúbé ihsúturi o méenuhíjcyáne.

Tsáapí hájchimútsidítúyú íjcyané uwááboju

²⁸ Átsihdyúu tsiíne Jetsóó diityéké néehíí:

—¿Muhdú ámuha méijtsúcunú tsiíne ámuhakye o úúbálleíne? Tsaapíhjáa íl-
límútsidítúyú amíáábeke néehíí: “Llíhij, cána íhyajchíí méúmihe wákímyeítje.”

²⁹ Áronáacáhjáa neébe: “Tsá o ímílletúne.” Áronemáhjáa bóónétu wákímyeítjeébe.

³⁰ Átsihdyúhjáa bónéébeke neebe téhdure. Áanélliihyéhjáa neébe: “Juújuj Llíhij, téhdújuco. Óvíi ó wákímyeítjeí.” Áronáacáhjáa tsá díbye wákímyeítjetúne.

³¹ Aanée ¿caabyé diityétsidítúyú cáhcujtsó cááníkyee? Áanélliihyée nééme dífbyeke:

—Tujkénúejpíhjáa cáhcujtsóhi.

Átsihvúu neebe diityéke:

—Ímiááneturé ámuhakye o neé muurá múhdurá ícyahíjcyané walléémuma méiiñújí avyéjúúbé wáábyuta dsídsike áhdótsóhíjcyámé ímityúmé íjcyarómé ímíjpytéé ámuhájtane Píívyéébé avyéjúejtéréjuco íjcyaki. ³² Muuráhjáa tso-
jtsó múnáajpi Jóáa ámuhakye úwáábohíjcyará ímityúné ámuha meícyahíjcyané mehvéjtsóne Píívyéébé icyánejcúvuréjuco ámuha mefbúwááveroki. Áronáacáa tsá ámuha mecáhcútsóhíjcyatú dífbyeke. Áánetúu ihdyu muurá diitye ímiáané ímityúmé íjcyarómé dífbyé uwáábó icyáhcújtsóne ímíjpyetéhi. Áanáacáa ¿muhdú íveekí tsá ámuha teene melléébójúcoorómé meímíjpyetétúne?

Úmihé tehmé múnáa múhdurá dáríívémeínetu íjcyané uwááboju

(Mc 12.1-12; Rc 20.9-19)

³³ Cáhawáá melleebúcunu tsiíne ámuhakye o úúballéne: Tsaapíhjáa íúmihe óova íbájtso ne mícónúhi. Áánemáhjáa tsátsii ímbájchoobe téene neéva dót-
súhcúmeítsíi. Áhduréhjáa jáhwu méénuube cáámé cóhnaúvú tééjá pañétú té-
palli téhméméíjya. Ápallívúhjáa tsaatéké ityéhmétsóne aahvétéébé tsííne iñúji.

³⁴ Aabéhjáa tsúuca tene neévane iwáájacútsihvu wallóó ínúu múnáake diityémá di-
tye iwállóoro ténetu dífbye éhné íjcyadúne. ³⁵ Áronáacáhjáa íllure méénúpejtsómé diityéke. Tsáapiikyéhjáa néwayúúnevu aamúme. Áánetúhjáa tsíjpiikyé dsíjívetsóme. ³⁶ Áané boonétúhjáa idyé tsiíne wáloobe pívámevákéjuco. Árómekéhjáa idyé méénúpejtsóme.

³⁷ Áané nihnévúréhjáa wáloobe íllíkyeréjuco ‘íhya hájchííwu íjcyanéllii dífbyeke avyéjúúlléiyóme’ inéénema. ³⁸ Áronáacáhjáa dífbyeke íajtyúmíne néjcatsímye: “Aabye muurá íllíyéjuco íne cáánínúiyóne. Áanéllii metsu dífbyeke medsíjívétso mehnéréjuco tene íjcyaki.” ³⁹ Ahdújucóhjáa iékéévéébe dítye tépallítúyú íwávu itsájtýéne dsíjívetsóne.

⁴⁰ Ehdúu iúúbállétsihdyu neebe diityéke:

—¿Aane íñe diibye úmihé aabáaabe itsáacooa muhdú méénuu diityéké eené tépallívu díbye téhmétsoĩnúmé ímityúné dárífvémeímyeke?

⁴¹ Áánélliihyé neémeé:

—Íhya ihdyu diityéké ídáatsóvétuubéré idsíjívétsóne tsíjtyekéréjuco téhmétsoĩné tépallívu bótšii teene bajtso kéémévécocoo tsáneevu dífbyeke ájcúímyeke.

⁴² Ehdúu ditye néérónáa neebe diityéke:

—¿Aca tsá ámuha mújyú meéévetú Pífvyéébe waajácúháami? Muurá tsátsihdyu nééneé:

Tsaúpe nééwayu jááháné wákimyéi múnáa íñéhnílléne wáágóórou pícyámei ímichi tééutu jaa éjkéiu. Muurá ihdyu Pífvyéébere ehdu meenú tehjújuco.

Ehdu muurá Pífvyéébe waajácúháámitu nééneé. ⁴³ Aane ámúhakye o néé Pífvyéébe avyéjú ámúhá wáabyuta íjcyájúcootúne. Muurá ihdyu tsijtye ímí óoma íjcyámé wáabyutáréjuco teéne. ⁴⁴ Muurá teeu nééwayúdú o néébedítýú íjcyáné uwááboju cáhcújtsotúmé mújtaáhi. Áámedívu muurá o cáyobáávatécocoo ílluréjuco ditye wágóóóveíne.

⁴⁵ Ehdúu Jetsóó tsíeménéhjitu úwaabóné llúuvájté avyéjújtemá paritséómú waa-jácújucoó diityéké díbye lléboobóne. ⁴⁶ Áánélliihyé ímíllerómé dífbyeke iwáágoóné tétsihdyu. Áronáacáa nuhnévémé Pífvyéébe íhýú uubálle múnáajpi díbye íjcyane míamúnáa néhíjcyáneri íillityénema.

Táábávajcátsí wañéhjitu íjcyáné uwááboju

(Rc 14.15-24)

22 Áhdurée tsiíne Jetsóó úúballé muhdú Pífvyéébe íavyéjú pámeemáyé ímíbájchoíne.

² Neebépeé:

—Tsáné avyéjuubéhjáa ílli táábáváné wañéhjivu mĩnútsó mítyane míamúnáake.

³ Ááme éllévúhjáa wálooobe íúnú múnáake ditye íñéete ditye itsájúcoóki. Aaméhjáa úúbállétérónáa tsá ditye ímíllétú itsááneé. ⁴ Áánélliihyéhjáa tsíjtyeke tsiíne iwá-lóomeke neébe: “Méneete táuubámyeke ditye itsááne íñe ocájímú tutácóóné idyóó-vaki.” ⁵ Áhdújucóhjáa ipyééne ditye úúbállérónáa idyé tsá ditye ímíllétú itsááneé. Ícúvetúméhjáa íwákimyéihánevúré péécunúhi. Tsaatéhjáa péé íúmihénevu. Tsijtyéhjáa péé náhjihévu. ⁶ Áánetúhjáa tsijtye íllure diityédí ícúbáhrámeke dsíjívetsóhi. ⁷ Aanéhjáa ílluréjuco diibye ávyéjúúbeke mítyane cáyobáávatétsóne. Áánélliihyéhjáa ítsodáhómuke táúhbaabe ditye diityéké idsíjívétsóne diityé cóómí icyát-suhjácooki. ⁸ Ááné boonéhjáa idyé tsijtye íúnú múnáake neébe: “Tsúúca íñe hájchíwu táábáváné wañéhji májchoháné méénúmeíjýucoorá téenevu tsáámeke memájchótsóiyóne. Ávyeta ímíllétyúmekéhjáa o mĩnútsójýucoorómé íñe tsá tsáátu meéllevu. Árone ihdyu óvi tehjújuco tsá ditye tsáátune, ímiáámejfi tsááiýáhi. ⁹ Áhdícyane cána étsihjívú mepééne ámuha maájtyúmidúmeke méuubállé ditye itsáákii.” ¹⁰ Áhdújucóhjáa ditye pahúllévávú ipyééne pámeekéré íajtyúmidúmeke mĩnútsóné ímityúrómhjímáye. Aaméhjáa tsúúca tsááme teeja wahpéhi.

¹¹ Ááme éllévúhjáa diibye ávyéjuube ipyééne ájtyumí tsaapi íhdícyámáyé íwajyámuma diityéj píine íjcyáábeke. ¹² Áábekéhjáa neébe: “Muúbej, ¿acáne íveekí íñe átérééjamáyé u tsáá béhjávu úcáávéne tsáátuúbe?” Áhdúhjáa ávyéjuube dífbyeke néénéllii tsá díbye íiná néétune. ¹³ Áábedítýúhjáa íúnú múnáake neébe: “Áánúke

íjtyúháacyuma íhyójtscu mechíjchúne áachívú peete íjcyátúhullévú mépicyóhjá téhulle díbye ityáá íhwáñe íhdónema.” ¹⁴ Ehdu néene muurá íñe ímiááne páme wáabyutarájúcooro Píívyéébe avyéjú íjcyáronévú uhjéméré úcááveéhi.

Ííñújí avyéjúúbé wáabyuta dsídsike ditye áhdotsóne

(Mc 12.13-17; Rc 20.20-26)

¹⁵ Ehdúu Jetsóó úwaabóné paritséomú itsárílléne pítýácójcatsí muhdú dífbyedívú íñéetsoíñe. ¹⁶ Áanemáhjáa Heróódé icyánéjcúejtémá tsaatéké íhdityu wallóomé dífbye éllevu ditye íñéete muhdúhjáa dífbyedítýú ipítýácójcatsíñe. Aamée itsááne dífbyeke néehíí:

—Ávyéjuúbej, muha méwaajácú ímiáábé u íjcyane állíutuúbe. Aabe muurá ú úwáábohíjcyá ímiááne keená Píívyéébe míamúnáadívú tújkevééllejító tsiytye múhdurá úhdívu íjtsúcunúróneri íícúvétuubére. Árómeke muurá pámeekéré tsahdúré ú íjtsúcunú muhdú ditye íjcyane u túhúúllétúnéllíhye. ¹⁷ Aabe íhdyu cána múúhakye díñe díicyánéjcutuj: ¿A tehdujúco avyéjuube romáánómuube íjcyáábé wáabyuta dsídsike ditye áhdótsohíjcyáne maáhdóiyónej, mityá tsáhaáj?

¹⁸ Ehdúu íllure dífbyeke imújtátsóro ditye díllone iwáájácúne neebe diityéke:

—Ávyeta mía bañú múnáa ámuha pánehjídú ímiáámeúvúdú meíjcyame ¿íveekí íllure oke ámuha memújtátsóro mémávárijchóhi? ¹⁹ Áyu cána oke méuujétsó dsídsíjívuj.

Ahdújúcoo ditye tsájiívu úújetsóné dífbyeke. ²⁰ Áájítúu húmi náávee, memee, íjcyane íítténe neebe diityéke:

—¿Aca múhúmi náávé eéne? Áhdure ¿mumémé eene tééjitu?

²¹ Áánéllíhyée néeme dífbyeke:

—Tséétsá húmi nááve. Áábe méméré íñe tééjitu.

Áánéllíhyée neebe diityéke:

—Ané wa íhdyu díbye Tséétsáke mááhdohíjcyá dífbye éhnéjúco íjcyanévu. Áánetu íhdyu Píívyéébeke máácuhíjcyá dífbyé wáabyuta íjcyanévu.

²² Ehdúu Jetsóó diityéké néeneri iúllévenúne ílluréjúco ditye péene tétsihdyu.

Dsíjivémé muhdú tsiíne bóhiine tsaate díllone

(Mc 12.18-27; Rc 20.27-40)

²³ Ááne boonée téjcoojíré tsadotséomú tsáa dífbye éllevu medsíjivémé tsiíne mebóhiine cáhcújtsotúme.

²⁴ Aamée néé dífbyeke:

—Ávyéjuúbej, Moitséeúvúhjáa muurá néé tsaapi méwadívú tsíímávátuube dsíjivéhajchíí íñahbéréjúco díllleke táábávaíñe dífbyeréjúco itsíímáva díllledívú íñáhbeúvúu tsíímáváiýóne. ²⁵ Aanée íjcyámé múúhadítýú 7-meva tsané nahbému. Áámé amíaabée ityáábávároléjtane dsíjivé tehdu tsíímávátuubére. Áállekée bónee-béréjúco táábaváne. ²⁶ Ároobée idyé dsíjivé téhdure tsíímávátuube díllléjtane. Aanée ehdu pámeere 7-meva tsaapíllekére táábávarómé dsíjivé díllléjtane. ²⁷ Aanée nihñévúré díllleréjúco dsíjivéne. ²⁸ Aane cána múúhakye díñe ¿cáábyé taabá ímichi dille íjcyaiñe tsiíne ditye bóhícoóca?

²⁹ Áánéllíhyée neebe diityéke:

—Íllure ámuha mémujtá Píívyéébe íhtsútuube íjcyáábé waajácúháámitu tene úwaabóné ámuha mewáájácútúnéllíhye. ³⁰ Muurá dsíjivémé tsiíne bóhíjyu páneere

cápáyóóveé tsíhdyuréjucu. Tsáhájucu muurá míamúnaa táábávácatsítýúne. Muurá pámeere téijyu íjcyáá níjkyéji múnáaduréjucu. ³¹ ¿Aca tsá ámuha meéévehíjcyatú Píívyéébé waajácuháámi? Muurá téhaamítú nééneé: ³² “Aavaráaa, Itsáaa, Jacóóboo, íjcyámé Píívyéébé ó íjcyáhi.” Ehdú muurá Píívyéébe néenetu méwaajácú ditye íjcyane. Muurá ditye íjcyátuca tsá díbye nééítýuró diityé Píívyéébé íjcyane.

³³ Ehdúu Jetsóó diityéké néeneri ullévenúmé muhdú dífbyé tujkéveeju íjcyáneri.

Ímichi páñétúejúúcu taúhbajúúcu

(Mc 12.28-34)

³⁴ Aanée paritséómú iwáájácúne iijéjucu pñcyaavéné dífbyedívu. ³⁵⁻³⁶ Áamedítýúu tsaapi taúhbájú uwááboobe Jetsóoke imújtátsóro nééhií:

—Ávyéjuúbej, ¿aca teene Píívyéébé taúhbajúúnetu keená ímichi páñétúene?

³⁷ Áánéllihyéé neébe:

—“Múu wajyú Dípiivyéébé Díavyéjuube íjcyáábeke ávyeta díífbúuturé páneere muhdú u íjcyáneri díjtsaméiyi.” ³⁸ Eene muurá ímichi páñétúene Píívyéébé taúhbajúúnetu. ³⁹ Áanetu tsiíne nééhií: “Pamévakéré múu wajyú muhdú u wájýúmeídyu.”

⁴⁰ Éneecu ímichi páñétúenécú Píívyéébé Moitséeúvuj tééveri pícyóóné taúhbajúúnetu. Áneecu néhdu meíjcyáhajchíí tsúúca méijcyá dífbyé ihjyú uubálle múnáape úwáábohíjcyádu. Ehdúu Jetsóó néé dífbyeke.

Muubá Críjto íjcyane

(Mc 12.35-37; Rc 20.41-44)

⁴¹⁻⁴² Aamée diitye paritséómúí péétúmeke tsiíne neébe:

—¿Aca mújtsiiménémúhaabé Críjto íjcyáiyóné ámuha méijtsúcunúhi?

Áánéllihyéé neémeé:

—Dabíiúvúj tsiiménémúhaabéiyo muurá dífbye.

⁴³ Áánéllihyéé neébe:

—¿Aanée idyé muhdú ífvane diibye Dabíiúvú íjtsiiménémúhaabe íjcyáífbyeke dílló íavyéjúúbedi? Muuráhjáa ihdyu Píívyéébé Apííchóré dífbyeke tükévéjtsóneri neebe dífbyedítýu:

⁴⁴ Ávyéjuubée néé Táavyéjúúbeke: “Cána táúniúvúí diicya dímunáake o táhjáné hajchóta.”

⁴⁵ Ehdúu muurá Dabíiúvú néé Críjtodítýú íavyéjuube díbye íjcyane. Aane muhdú íjcyáíyoobe dífbyeúvúj tsiiménémúhaabe.

⁴⁶ Ehdúu Jetsóó diityéké néene iánújcútúnéllí tsáhájucu tsiíne ditye díllójucóotúne.

Paritséómuma taúhbájú uwáábojtéké Jetsóó núcójpívetso

(Mc 12.38-40; Rc 11.37-54; 20.45-47)

23 Áijyúu idyé pámeere tétsii muha meíjcyámeke Jetsóó nééhií: ² —Muurá taúhbájú uwáábojtémá paritséómú íjtsúcunúmeí Píívyéébé Moitséeúvuj tééveri méénúné taúhbájú uwáábojte íjcyane. ³ Ímiáánéhde tehdújucu ditye úwáábohíjcyáne. Aane melléébóne mécahcújtso. Árónáa ihdyu eene múhduhjrá ditye ícyahíjcyánetu tsá múu íívatúne. Muurá ímí úwaabójúcoorómé tsá tehdu íjcyatúne. ⁴ Aame míamúnáama tsíñéhjí taúhbajúúné ípívyétsohíjcyá diitye páñetu íjcyarómé teene úráávyenejéíva awáá muhdú ditye iúráávyeki. ⁵ Muurá páneere iiná imyéénune

meénuhíjcyámé míamúnaa diityéké imítýájtso kíye. Aame muurá eene Píívyéébé ihjyu icyáátúnúné waajácúhaamínevu pícyámeihíjcyá íñéjuwáánetu íumicóónetu. Áhdure eene tsíjtyé wajyámúúné ehnííñevu íwajyámúúné icyáméjtsóójácobájívu úcámeihíjcyáme. ⁶ Aame muurá wañéhjíné pañe imíllé íboohówátsihjívúré imájchone. Áhdure pihcyáávejááné pañe íjcyácooca imíllémé ímítsíjívúré iácuuvéne. ⁷ Téhdure imíllémé míamúnaa diityéké iáveyjúúlléne patsíhjíwávúré uwáábojtédí díllone.

⁸ Áánetu ámuha tahñéjté mejcyame tsá múu tehdu néétune. Tsá múu íjyácunútú míamúnaa amúhakye uwáábojtédí díllóyóneri. Muurá ámuha tsahdúré tsané nahbé mú mejcyamé uwááboobe apáábyéré oo Críjtoó. ⁹ Áhdícyane tsá ámuha múúbaké mecááníváityú íñújiri. Muurá níjkyéjiri íjcyaaabe apáábyéré amúháj Caáni. ¹⁰ Áhdure tsá múu díllótsámeityú ávyéjujtedí. Muurá oo apáábyéré amúhá avyéjuúbe. ¹¹ Muurá ihdyu tsíjtyeke ífcuvémé ímiááné íjcyá íhtsutúmé íboohówajte. ¹² Aame idáátsóméhjiúvú tsáíbuwáré íjcyame ávyéjúúteéhi. Áánetu iiye íhtsutúmé ávyéjujte íjcyane némeihíjcyámé íllure núcójpívétsáméííhi.

¹³ Aane máidáátsoju amúhakye tene pájtyeíñé bañú múnáa pánehjídú ímiáámeúvídú ámuha taúhbájú uwáábojtémá paritséómú mejcyámeke. Muurá níjkyéjiri íjcyaaabe Píívyéébé avyéjúeje íjcyáíyómeke íllure ámuha mémáváríchohíjcyá múhdurá ténejcu ámuha meúráávyénéllííhye. Áánéllíi tsá ámuha dífbyé avyéjúeje mejcyáitúne. ¹⁴ Ááneréi íjcyáíyónáa ííveekí ámuha pífbájujte walléemudítýú médotuhíjcyá íhjyáháñe? Ááne ehdu ámuha meméénuhíjcyánéhjí núcójpí ulléjijtóné úníúúnevu ámuha mejcyáne Píívyéébema cááménécobájíúvú méihjýúvahíjcyá wáájácúratúne. Ehdu ámuha medárhívémeihíjcyáné déjúcotu muurá ávyetá íhnáhó ámuha méfcúbáhráméííhi.

¹⁵ Téhdure íveekí ámuha pahúllevá múnáake úwááboméré mépehíjcyá amúhá uwááboju múhdurá nééne ditye iúráávyeki. Muurá ímítýúmeke ehnííñevúré ámuha metútávátsohíjcyá múhdurá meúwáábóneri. Áánéllíi diityé hallúrí ápíchó cúújúwá pañévú ditye wágóóóveíñé ímichi amúhá lííñé íjcyane.

¹⁶ Máidáátsoju ámuuha éhne múúne hállúvatúmé tsiéllevu tsátyéjcatsíyódú menééme tsá mewáájácúmeityú muhdú Píívyéébeke meúráávyéiyóne. Aame ámuha ménehíjcyá duurúvaja mémerívá tsane ámuha meméénuíñé menéérone ámuha meméénúturóné muhdú néétune. Áánetúvá ihdyu tééjá pañéene óórótu méénúmeíñe mémeri tsane ámuha meméénuíñé menéérone ámuha meméénútúhahjí ímityúné amúhá hallúrí íjcyane ámuha ménehíjcyáhi. ¹⁷ Aame ímiááné ámuha méijcyá éhne múúne hállúvatúmé íjcyadu wáájácúmeityúme. ¿Aca keená ímichi máavyéjúúlléiyáhi? ¿A teene tééjá pañéene óórótu méénúmeíñéhjij, mityá teeja duurúvaja ímichi tééja tájpí pañéénéhjí íjcyajaj? ¹⁸ Áhdure ámuha ménehíjcyá Píívyéébé íicúvé cóvájtsómeíñé wáji mémerívá tsane ámuha meméénuíñé menéérone ámuha meméénúturóné muhdú néétune. Áánetúvá ihdyu dífbyé íicúve mémeri ámuha tsane meméénuíñé menéérone ámuha meméénútúhahjí ímityúné amúhá hallúrí íjcyane ámuha ménehíjcyáhi. ¹⁹ Aame ímiááné ámuha méijcyá éhne múúne hállúvatúmé íjcyadu wáájácúmeityúme. ¿Aca keená ímichi máavyéjúúlléiyáhi? ¿A teene Píívyéébé íicúve, mityá teene wáji ímichi téjij hallúvú tene cóvátso méhíjcyájij? ²⁰ Muurá téjij mémeri tsane imyéénuíñé tsaate nééne dómajcó páneeréjuco múhduná téjijéne íjcyánéhjimájuco. ²¹ Áhdure idyé duurúvaja mémeri tsane imyéénuíñé ditye nééne dómajcó páneeréjuco tééjáene íjcyanéhjí

Pívyéébe mémemájuko ímichi dífbyé wáabyuta tene íjcyánéllíhye. ²² Áhdure níjkyéji mémeri tsane imyéénuíñé ditye nééne dómajcó Pívyéébekejuko dífbyé avyējú tene íjcyánéllíhye.

²³ ¡Ahdícyane máidáátsoju ámuhakye tene pájtyeíñej! Muurá tehdújuco ámuha Pívyéébeke meícúveróné ámuha bájtsori. Áronáa ámuha mécoévahíjcyá teenéjuco awáá taúhbájutu pánétúetsíí íjcyane Pívyéébeke ámuha meúraávyéne tsaímíyé mejcyame tsíjtyeke mepíáábóiyóne. Ehdu ámuha tsanéhjýjuco meméénúiyóné tsá meméénuhíjcyatúne. ²⁴ Aame muurá ámuha éhne múúne hállúvatúmé tsiéllevu tsátyejcatsíyódú wáájácúmeftyúme. Muurá éétebáwu íjcyáróóbeke ámuha ádó pañétú ámuha mewáágoómé ¿íveekí caméélloke wáágoótúmé dífbyemáyé ámuha máádohíjcyáhi?

²⁵ ¡Máidáátsoju ámuhakye tene pájtyeíñej! Muurá ámuhá lliyfhllóné, ámuhá bohtámú, ámuha ménityuhíjcyará imíwu. Áronáa ténéhji pañévú ámuha mépícyohíjcyá ímityúné naníyí ámuha meícuhíjcyanéhji. ²⁶ Aame ámuha ímiááné hállúvatúmé íjcyadu menééme tujkénú méimibáávyé ámuhá fbuwááné íjtsaméí ímiáámeréjuco ámuha mejjcyane ámuhádítyú íbóhówaúcunúki.

²⁷ ¡Áronáa ihdyu máidáátsoju ámuhakye tene pájtyeíñej! Muurá ámuha pánehjídú ímiáámédú éhne múúne níjkyéné pañe nehníwu néérone pánehjídú hállu imíwu meítedu. ²⁸ Ehdu ámuha meícyahíjcyá míamúnáama pánehjídú ímiáámeúvúdú tsanééré ímityúné íjtsaméí ámuhá pañe íjcyame.

²⁹ ¡Áameke ámuhakye máidáátsoju tene pájtyeíñej! Íveekí ámuha éíjyuúvúu ditye dsíjívétsohíjcyámé Pívyéébé ihjyú uubálle múnáaúvú níjkyéné méícyáávétsohíjcyá ímiáámeváa diityéúvú íjcyánéllíhye. ³⁰ Áane ámuha ménéhíjcyáhi: “Éíjyuúvúu méíhdé múnáaúvú íjcyáíjyu mejjcyaca muurá tsá medsíjívétsoótyuró Pívyéébé ihjyú uubálle múnáake.” ³¹ Ehdu ámuha menééneri muurá ámuháyé méúúbállemeí diityéúvukée dsíjívétsohíjcyámeúvúj tsiiménémúhaabe ámuha mejjcyane. ³² Ahdícyane wa ihdyu oke meméénú ámuha meímillédú ámuhá íhdé múnáaúvúu méénuhíjcyádú diityédúré ámuha menéémeé.

³³ Ávyeta muurá ámuha íñimíyémúeméjte. ¿Aca ámuha méíjtsúcunú cúújúwatu ámuha mepállójcóiýóne? ³⁴ Áánéllí ícyooca ó pícyóóroó ámuháma tsíjtyeke Pívyéébé ihjyú uwáábojte pane wáájácúmeke ámuhá uwáábojte íjcyáímyeke. Árómeke muurá ámuha méúraávyehíjcyáá pátsáríjcyoméré pacóómivárye. Áamedítyú muurá tsaatéké ámuha méwátsíhcyuú pihcyáávejááné pañévu. Áane tsááteke ámuha médsíjívétsoó páwachékevu mewátyétyéhúneri. ³⁵ Ehdu ámuha menéénéllí ámuha pámé hállúríyé teene éíjyuúvúu ímiá uwáábojtéké ditye dsíjívétsohíjcyanéhji. Muurááhjáa Abée ímiáábé íjcyáábeke íñahbére dsíjívetsóhi. Áané boonée tsijtye Pívyéébé ihjyú uubálle múnáake ámuhá íhdéejte dsíjívetsóhi. Átsihdyúu niñéeré dsíjívetsómé Berekía hajchi Tsacaríaake duurúvájama Pívyéébé íicúv é covát-sómeíhíjcyané wájíí ráhoúcunútsihvu. ³⁶ Aane ímiááné ámuhakye o née ehduu éíjyu múnáaúvú dáríívémeíhíjcyané muurá ámuhá hállúrí íñe ícyooca ámuha mejjcyámé hállúri.

Jerotsarée múnáake Jetsóó kimoovéne

(Rc 13.34-35)

³⁷ Ahdícyane ámuúha Jerotsarée múnáaj, ¿íveekí ámuha méllíhyanúpétsohíjcyá Pívyéébé ihjyú uwáábojtéke? ¿íveekí ámuha diityéké néwayúúnevu mááa-

muhíjcyáhi? Muurá imílléroobe ámuhakye iújcune éhne múúne cáraca ítsíímeke íhñúwáacyú lliíñévú újcuđu. Áronáa jíveekí tsá ámuha meímíllehíjcyatúne? ³⁸ Áané déjúcotu muurá ámuha cóomí ápajyúréjuco íjcyaiñe. ³⁹ Ahdícyane ámuhakye o néé téhdure oke ámuha maájtyumíjúcóóityúné tsiíne o tsááiñévújuco. Téijyu muurá ámuha oke maájtyúmíne méneéhi: “Maímijyu áanu Píívyéébe mémeri tsááneéj.”

Duurúvaja wágóóóveíñé Jetsóó nééneé

(Mc 13.1-2; Rc 21.5-6)

24 Aabée Jetsóó duurúvájá pañetú muha meíjchívyénáa múúha tsúúlleríjyucu péébeke muha mépíuvá téjahjí imíwu méénúmeíñé muha meííteki. ² Aamée muha meíítmeke neébe:

—¿A ámuha méiíte imíwu duurúvaja méénúmeíñé? Muurá ímiááneturé ámuhakye o néé ehdu nééroja wácávyáhcámeíñe.

Jetsóó tsááiñé ihde pájtyeíñéhjí

(Mc 13.3-23; Rc 21.7-24; 17.22-24)

³ Átsihdyúu muha oríívó bajúvú mepétsihvu ácuúvéébeke áábánéwu muha menéehíí:

—Cána múúhakye duubállé múijyú tene pájtyeíñé eene múúhakye u néhíjcyanéhjí. ¿Aca íínetú muha méwaajácuú ííñuji níjkévaíñeréjuco u tsááiñe pííhíjucóóne?

⁴ Áánéllíihyée neebe múúhakye:

—Éhdu néeme tsáma wajácútsi méíjcyaco ámuha maállítsámeítyu állíu múnáadívu. ⁵ Muurá o tsááiñe tsúúca pííhícooca íjcyaiímyé mítyame óhdi díllómeímye. Aame nehíjcyaa díibyéjuco Críjto ííjcyane. Aane mítyame cáhcújtsoó bañúháñe. ⁶ Áhdure íjcyaiñé méénucátsí pahúlleváre. Áronáa méíllityedíñe. Muurá tsáhái téijyu o bóhówáávéityúne. Áronáa ihdyu ehdu nénehjí tujkénú pájtyeéhi. ⁷ Muurá tsané ííñújí múnáa méénújcátsíí tsííñé ííñújí múnáama. Áijyu íjcyaiñé ájyabáánema cheméháñe. Áhdure pahúlleváre ííñuji vááúméííhi. ⁸ Ehdu déjúcóóveíñé ícúbáhaméí ííñújiri.

⁹ Áijyu muurá ámuha tahnéjté meíjcyané hallútú cáhcújtsotúmé ámuhakye itsáíílléne ámuhádi ícúbáhraáhi. Aame ámuhádítyú tsaatéké dsíjívétsoóhi. ¹⁰ Áijyu muurá mítyame ámuhádítyú oke cáhcújtsorómé tsáhájucó oke cáhcújtsóityúne. Aame ámuhakye itsáíílléne ámuhádívu méénútsoó tsíjtyeke. ¹¹ Áhdure idyé téijyu mítyame állíu múnáa díllóméíí Píívyéébé íhjíyú uubálle múnáadi. Áámedívu mítyame állítsáméííhi. ¹² Ehdu páhduváre ímityúné íjcyánetu mítyame tsáhájucó wájycatsíityúne. ¹³ Áánetu ehdu néerónéhjí pañe Píívyéébeke íhvéjtsotúmé tsáímíyé íjcyame ihdyu pájtyeéhi. ¹⁴ Muurá teene dííbyé avyéjutu íjcyané uwááboju ímiáájú pámeekéréí ííñújiri íjcyané míamúanáake waajácútsáméííhi. Áijyu ihdyu botsíi ó tsaá páneere ílluréjuco ínjkévakí.

¹⁵⁻¹⁶ Muurá duurúvájatu tsátsii ííne ímityúné úújéítyútsihvu tsane ímityúné úújeténé Píívyéébeke ávyéta tsáíryé pájtyeéhi. Ahdícyane teene ámuha maájtyúmícooca méwáácunúco cámeéhbaúnevu Jodéa ííñújí múnáa ámuha meíjcyame. Ehdúu ímiááané tene pájtyeíñé muurá Daniéré tsúúcajátújuco néene Píívyéébé íhjíyú uubálle múnáajpi íjcyaaábe. Aane éévehíjcyámé íhya waajácújcúcoo ííñá íjcyaiñe. ¹⁷ Ahdícyane téijyu áachi íjcyame íúcaavéjucóhdi ímíjcóhó pañévú tsíeméné iújcukí. ¹⁸ Áh-

dure íumihé pañe íjcyame íoomíjyúcohdí ihjyávú íwajyámu éllevu. ¹⁹ ¡Máidáátsoju tsáma tene pájtyeíñe téjyju walléemú éévájtema tsijtye ñohñóríyéi ítsíméwuúmú íjcyámeke! ²⁰ Áanéllíi ihdyu Píívyéébema méihjyúvaco wáyéévejcóójí ehdu tene ámuháma ípájtyétuki, áhdure tsúcohíwáneri úúníjyáijy níjyáháñe lliine ámuha mewáácunútuki. ²¹ Muurá téjyju íjcyaiñe ávyetá ihnáhó ícúbáhraméi íñe íñuñi ípívyéévetsihdyu múijyú ícyahíjcyatúne. Áané boonétú ihdyu tsáhájuco múijyú tehdu néené ícúbáhraméi íjcyaitúne. ²² Aane muurá Píívyéébe oke wállóótuca pámeere dsíjívéiyáhi. Áanéllíi ícúí tsiíne oke wállóóibye ihñéjte wájyuri.

²³ Aane tsúuca tene pííhícooca íjcyaimyé tsaate íllure iállíne ‘tsúuca Críto tsájucóóhí’ nééimye. Áámeke tsáma wajácútsi mejcyáne mécáhcújtsodíne. ²⁴ Muurá íjcyaimyé állíu múnáa iye Críjtodi díllómeímye. Áhdure muurá díllómeímye Píívyéébe íhjyú uubálle múnáadi. Aame piivyeteé méénúraítýronéhjí imyéénune. Ááneri muurá mújtátsoímyé míamúnáake Píívyéébedítýu. Tsáijyú múúne téhdure mújtátsoíyómé ímiáané dífbyeéjtéjucu íjcyáromeke. ²⁵ Aane íñe ámuhákye ó úúballé íhdéjucu ehdu tene pájtyeíñe ámuha metéfbúwááveki. ²⁶ Áhdícyane tsaate ámuhákye ‘éje, áadi éhllé Críjtoó’ néhajchíí mépehdí téhullévu. Áhdure dítye ámuhákye ‘áadi éhjá pañe Críjtoó’ néhajchíí mécáhcújtsodí éhduhji dítye ámuhákye néérone. ²⁷ Muurá ihdyu éhne múúne chijchi ááméjutu nýjkéni-íñévújucu rórihjayácódú ámuhákye ábájínéjcuíñe Míamúnáájpidívúu o ípívyééveebe tsiíne o bóhówááveíne. ²⁸ Áábedívú muurá óhdivu táuráávyé múnáa píhcyááveé éhne múúne tsíeméjpi dsíjívéébedívú áñumu píhcyaavédú.

Jetsóó tsáacooca pájtyeíñéhjí

(Mc 13.24-37; Rc 21.25-33; 17.26-30, 34-36)

²⁹ Ehdu ícúbáhraméi pájtyéne boone cóójíejpi nuhba ílluréjucu áábatéíne. Áhdure péjcoejpi tsáhájuco ájchúityúne. Áijyú mñcuru dójcoó cáámetu. Ehdu páneere íévéhóówari íhtsútunéhjí íjcyane mujtáraga íjcyáahi. ³⁰ Áijyú tsúuca Míamúnáájpidívúu o ípívyééveebe páneere táihstútú táavyéjuma ojtsó pañétú ó bóhówááveéhi. Ááneri muurá oke cáhcújtsotúmé íñúñjiri íjcyame íllityéne taáhi. ³¹ Aabe téjyju nýjkyéji múnáake ó táúhbaá dítye kéévánécoba íllíjchu írojróco pámeere múhdu mé íñúñjiri íjcyané míamúnáa tahnéjté óhdivu íphcyááveki.

³² Cáhawáá méijtsúcunu hígyéérahej. Muurá itsóúúvéne tsiíne tehe béhjívánetu méwaajácú píjcyaba pííhíjucóóne. ³³ Ahdu néene íñe ámuhákye o nénehji pájtyénetu ámuha méwaajácúú tsiíne o tsááiñe éévé tsúuca úújeténe. ³⁴ Muurá ímiááneturé ámuhákye o néé ehdu nénehji pájtyeíñe íñeí íñúñjiri míamúnáa íjcyápíñáaaca. ³⁵ Muurá íñe íñúñjima páneere íévéhóówari íjcyanéjhí wágóóóveéhi. Áánetu íñe ámuhákye o néhijcyané tsá múijyú wágóóóvéityúne.

³⁶ Áronáa ihdyu o tsááiñe éévé tsá múha wáájácútúne. Nýjkyéji múnáa íjcyarómé tsá wáájácútúne. Téhdure pañetu Píívyéébe Hajchi o íjcyároobe tsá o wáájácútúne. Apáábyeré ihdyu Llihíyó waajácú múijyú tsiíne oke iwállóofíne.

³⁷ Muurájháa Noéé íjcyáijyú íjcyané míamúnáake tene pájtyeduré pájtyeíne Míamúnáájpidívúu o ípívyééveebe tsiíne o tsááiñe. ³⁸ Muurájháa téjyju íjcyame íñuñi cáájávéíne íhde ‘íñejuú’ íñéene ícyahíjcyá ímíllédú wañéhjíneri táábá-vajcátsiyi. Ehdúu ícyahíjcyámé tsúuca Píívyéébe íñuñi cáájávetsóíñéllíi Noéé íhmíñe pañevú úcáávetsihvújucu. ³⁹ Aamée ehdu ícyahíjcyáneríyé túhuuvémé wáájácúmeítyúnáa tsúuca páneere íñuñi cáájávénetu tsáhájuco dítye píívyetétú

muhdú ipájtyeténe. Áhdure ívane muurá míamúnaa ímíllénéhjiríyé íjcyánáa Míamúnáájpídívúu o ípívyééveebe tsiíne o tsááne ábájínéjcuú diityéke. ⁴⁰ Téijyu muurá míityétsi wákímyeíhíjcyámútsidítýú tsáápiikye wáájácúratúné o újcúnetu tsijpi tétsihvúré coévaáhi. ⁴¹ Áhdure tsaatépí cáatsohíjcyámúpidítýú tsáápílleke o újcúnetu tsíjpille coévaá tétsihvúré.

⁴² Áánéllíi tsáma téibúwá méjicyaco téené ijsúcunúre. Muurá tsá mewáájácutú múijyú o tsááíne ámuhá avyéjuube o íjcyáabe. ⁴³ Muurá tsaapi ihya cúwatuube téhmé péjcovéiyá naní múnáa tépejco díbye éhnénéhjí nániíne iwáájácua. Aabe muurá tsá náníchóityuró ihñénéhjívú. ⁴⁴ Ahdu tsáma téibúwá méjicyaco naní múnáake tsaapi téhméiyódu. Muurá ámuha mejtsótúnáa ó tsaá Míamúnáájpídívúu o ípívyééveebe.

Tsaatétsi wákímyeínetu íjcyané uwááboju

(Rc 12.41-48)

⁴⁵ Muurá tsaapi tsáimíyé íavyéjúúbema wákímyeíbyeke pícyoobe ihyájkímú tehmeébedívú. Aabe diityéké ímí ícuvé téene tájpi dítye íjcyáínehjitu. ⁴⁶ Ahdícyane maímijyu díbye íjcyane íwákímyéiyi íjcyáabeke íavyéjuube ájtyumívaabe. ⁴⁷ Aane ímiááne ámuhakye o nées ímiáábé íjcyáabeke íavyéjuube ihñéví téhmetsóne. ⁴⁸ Áánetu íjcyaaabe tsaapi ímityuube íavyéjuube ‘ífcúí óómíityúné’ ínééne íwákímyeí íibúwá íjcyátuúbe. ⁴⁹ Ehdu néébe muurá íllure ihyájkímuke imyéénúne ímíllédú wañéhjineríyé pehíjcyá tsíjtyéhjima lííyícyáveebére. ⁵⁰ Aabe ehdu ícyahíjcyánáa muurá íavyéjuube óómíibye tuvááová díbyeke díbye íjtsótúnáaaca. ⁵¹ Áábeke muurá ílluréjuco díbye íhnáho ícúbahráné ímityúmé bañú múnáa pánehjídú ímiáámeúvúdú íjcyámeke imyéénudu díbye ityáá íhwáñe íhdónema. Ahdu muurá pajtyéíne míamúnáama tsiíne o tsáácoóca.

Bádsíjcadítýú íjcyané uwááboju

25 Muurá idyé níjkyéjiri íjcyaaabe Píívyéébé avyéjú tsaatéhjáa 10-meva bádsijca tsáápíllé taji íjcyáíbyeke peetémá téhmehíjcyádu. ² Diityédítýúhjáa 5-meva ímuhdúrejte. Áánetúhjáa téhduméré 5-meva ímíajte. ³ Aaméhjáa dítye ímuhdúrejte tsá tsájtyetú ícyuujúwájpacýóné ipyéété ipánénufíne. ⁴ Áánetúhjáa ihdyu ímíajte tsajtyé ícyuujúwájpacýóne. ⁵ Aaméhjáa wájsípítýúúbeke tépejco ityéhmehíjcyáróne ícyúwávénéllíi ílluréjuco cúwane. ⁶ Áronáacáhjáa tsúuca pécójpíine tsaate kéévánécoba néehíí: “¡Tsúuca tsaabe ámuha metéhmehíjcyáabe! ¡Wa mecáhdahíroj!” ⁷ Ahdújucóhjáa dítye íájkyéne ífcúí íjcyátsíiivyéjucóóné ipyéétehánema. ⁸ Áánáacáhjáa dítye ímuhdúrejte cuujúwajpacýó tsúuca óuuvéhi. Áánéllíihyéhjáa dítye ímíajtéké neeróme: “Cána óvíjyuco múúhakye ámuhá cuujúwajpacýótu tsánéhwuuvú maájcu. Tsúuca múúhadívú múúhá cuujúwajpacýó óuuvéhi.” ⁹ Áronáacáhjáa nééme diityéke: “Tsáhaá. Muurá ehdu meméénúhajchíí méhdivu óúúveíne tsaméhjidívújuco. Wa ihdyu tsiíne máahdótej.” ¹⁰ Ahdújucóhjáa dítye ahdóvíí pééne hallúrí tsúuca wájsífbema dítye úcaavéné teeja díbye wáñéhjívatéjyá pañévu. Áámé hallúvúhjáa ílluréjuco díbye tééjá lleehówá watajconé múha íucaavéjucóótuki. ¹¹ Áané boonéréjucóhjáa dítye ímuhdúrejte iwájsíne lléehowa díbye ipááyúcuó wátótóhcoméré nééne: “¡Ávyéjuúbej, Ávyéjuúbej, múúhakye paayúcu!” ¹² Áronáacáhjáa neebe diityéke: “Tsá o wáájácútu ámuhakye.”

¹³ Ehdúu íúúbálléne múúhakye Jetsóó néehíí:

—Téhdú ámuhakye tene ipájtyétu tsáma ímíneúvú mejjcyátsíívyéne oke méitsohíjcyaco. Tsá muurá mewáájacutú mújyú tsiíne o tsááíne Míamúnáájpídívúu o ípívyééveébe.

Dsídsitu íjcyané uwááboju

(Rc 19.11-27)

¹⁴ Téhdure nájkyéjiri íjcyaaabe Pívyéébé avyéjú wákimyéí tsané avyéjuube tsiíne iínújí íááhíveté íwákimyéí múnáadívú idsídsike téhmétsoínúdu. ¹⁵ Tsáápihdívúhjáa pícyoínúube 5,000-jíva, tsíjpihdívúhjáa 2,000-jíva, tsíjpihdívúhjáa 1,000-jíva. Ehdúhjáa diityéké íjtsúcunúndunéhjí iwájtúne peebe diityédítu. ¹⁶ Áané hallúríhjáa díbye 5,000-jívámá íjcyaaabe náhjihe meenú téenema. Ááneríhjáa llíyaatétsoobe dífbýema tsiíne éhníínevu 5,000-jíva. ¹⁷ Áhduréhjáa idyé tsijpi 2,000-jívámá íjcyaaabe náhjihe imyéénúneri llíyaatétso tsiíne éhníínevu téhdunéré 2,000-jíva. ¹⁸ Áánetúhjáa tsijpi 1,000-jíváre díbye ájcuínúube illure cuuú teene dsiídsi wákímyeíchótuúbe.

¹⁹ Áánaacáhjáa diityé avyéjuube tsúuca wajtsí diityédívu. Aabéhjáa ímíba-jchová diityémá teene diityékée ityéhmétsoínúne dsídsí muhdú dítye téhmene. ²⁰ Tujkénúhjáa ímbájchoobe 5,000-jívávúu íajcuúbema. Aabéhjáa néé dífbyeke: “Ávyéjuúbej, okée éhne 5,000-jívávú u ájcune muurá íneé. Áánetújuco íne tsiíne éhníínevu téhdunéré 5,000-jíva o llíyaatétsoone.” ²¹ Áánéllíhyéhjáa neebe íavyéjuube dífbyeke: “Tehdújuco, ávyeta ímíáábé uu ímí tehdújuco u wákímyeífbýe. Muurá múhdurá néerone ímí ú tehmeíhi. Áánéllí ícyooa éhníínevu íjcyane díhyójtí pañévú ó íhvéjtsoó u téhmeki. Áhdícyane óví illuréjuco u ávyéjuuténe. ²² Áábé boonétúhjáa tsijpi 2,000-jívávúu ityéhmétsoóbema idyé ímbájchoóbe. Aabéhjáa idyé néé dífbyeke: “Ávyéjuúbej, okée éhne 2,000-jívávú u téhmétsoínúné muurá íneé. Áánetújuco íne tsiíne éhníínevu téhdunéré 2,000-jíva o llíyaatétsoone.” ²³ Áánéllíhyéhjáa idyé neebe íavyéjuube dífbyeke: “Tehdújuco, ávyeta ímíáábé uu ímí tehdújuco u wákímyeífbýe. Muurá múhdurá néerone ímí ú tehmeíhi. Áánéllí ícyooa éhníínevu íjcyane díhyójtí pañévú ó íhvéjtsoó u téhmeki. Áhdícyane óví illuréjuco u ávyéjuuténe.”

²⁴ Ehdúhjáa tsaatétsuma ímímbájchótsihdyu íneebe ípyée 1,000-jívávúré íajcuúbedívu. Aabéhjáa illure néé dífbyeke: “Ávyéjuúbej, ópée ó waajácú múhdurá u néébe uure u wákímyeíne hallúvú dsídsíjike u ékéévehíjcyatúne. Muuráhjáa íhtsútúnetu o llíyaatétsoné dsiídsíjí ímíátsíí páneere úhdivúré ú újcuíyáhi. ²⁵ Áánéllíhyée illure ó cuuú didsídsike. Aane íne didsídsi.” ²⁶ Áánéllíhyéhjáa íavyéjuube néé dífbyeke: “Íávyeta ímítyuube uu óvéhe múnáajpi táwákímyeí múnáadítu! ¿A éhdurée ú meenú teene tadsídsike ‘o wákímyeítyúroobe dsídsíjike o ékéévehíjcyané’ u néenema? ²⁷ Aanéhdée ihdyu dítye dsídsike téhmehíjcyájáúbá pañévúré ú pícyoóiyá tene óoma illíyaatéki. Aacáa muurá ícyooa ó wajtsíyá éhníínewuúvújuco tene llíyaaténáaaca.” ²⁸ Ehdúhjáa dífbyeke ínétsihdyu neebe tsaatéké tétsihyí íjcyámeke: “Áábyedítu eene 1,000-jíva íjcyane dsiídsi medójtúcúne maájcu áadíkye eene 10,000-jíva idsídsí íjcyáábeke. ²⁹ Muurá múúne ihne llíyaatétsoámeke éhníínevu tsiíne máajcu dítye illíyaatétsooki. Áánetu ihne pevénéré pícyoíhíjcyamedítu illuréjuco medójtúcúné páneere diityédí íjcyaróne. ³⁰ Áhdícyane áadíkye ínéubará óoma wákímyeítyúúbeke méwaagóote peeete íjcyátúhullévú díbye ityáá íhwaíne íhdónema.”

Pámeere míamúnáama ímibájchoju íjcyaiñe

³¹ Muurá Míamúnáápidívúu o ípívyéeebe múijyú tsiíne o tsáacooca ó tsáá fhstútuubéréjuco avyéjuube o íjcyaaabe tahñéjté nǎjkyéji múnáama. Áijyu táavyéjú ijyáwá hallúrí ó ácuúcúnuúhi. ³² Áábedívú óhdivu páneere íññújiri íjcyané míamúnáa pícyáávémedítýú ó dówajcároó tsaatéké íhdyúétsihvúré éhne múúne obééjámudítýú cáavarámuke ítyehméébé dówajcárodú. ³³ Aame diitye obééjámudi o díllome óoma íjcyaaáhi. Áánetu cáavarámudi o díllome tsiélléré íjcyaaáhi. ³⁴ Áijyu eene óoma íjcyámé avyéjuube o íjcyaaabe diityéké ó neéhi: “Muuráhjáa Llihíyó ámuhákye íññuji ípívyéjtsótúné íhdejuco ityújkevéléemeke wábyujtsódújuco íne ámuha óoma táavyéjuri. ³⁵ Muuráhjáa o ájyabáávatéébeke ámuha oke mémáchótsohíjcyáhi. O ádóiyóneríi o íjcyáábeke ámuha oke méichohíjcyáhi. Wáájácúratuubée úlleebéré o péhíjcyáábeke ámuha oke mecúwátsohíjcyá ámuhá jaaháñevu. ³⁶ O wájamúúvátúúbekée ámuha oke máajcú wájamúvu. O chéméébekekée ámuha oke méúújehíjcyáhi. Cúvéhóójari o íjcyáábeke ámuha oke méúújehíjcyáhi.” ³⁷ Ehdu o néénéllii muurá diitye ímiájté óoma íjcyame oke neéhi: “Ávyéjuúbej, ¿acáa múijyú u ájyabáávatéébeke uke muha mémájchotsóhi? ¿Múijyúhjáa ádópiyi u íjcyáábeke uke muha méijchóhi? ³⁸ ¿Áhdurée múijyú múha uke wáájácútuube u úlléébeke uke muha mecúwátsohíjcyá múuhá jaaháñevu? ¿Múijyúhjáa u wájamúúvátúúbekée uke muha máajcú wájamúvu? ³⁹ ¿Acáa múijyú u chéméébeke uke muha méúújehíjcyáhi? Áhdure ¿acáa múijyú cúvéhóójari u íjcyáábeke uke muha méúújehíjcyáhi?” ⁴⁰ Ehdu muurá oke ditye néénéllii ó neé diityéke: “Muuráhjáa íhdyu ehdu ámuha tahñéjteke íttécunútúmeré panévatúré mepíáábohíjcyáneri ookéjuco ámuha meícúvehíjcyáne.” Ehdu ó neé óoma íjcyámeke.

⁴¹ Áánetu óhdityu tsiélléré íjcyámeke ó neéhi: “Méiíne óhdityu ámuhá imítýú nǎjcaúvú ámuha méwágóóóveímye. Muurá ámuha méwágóóóveé íhyájkímuma Naavéné wágóóóvéíñe cuujúwá pañévú múijyú ámuha meíjchívyéítyúhullévu. ⁴² Muuráhjáa tsá ámuha oke memáchótsohíjcyatú o ájyabáávatéébeke. Tsáháa ámuha oke méichohíjcyatú ádópiyi o íjcyáábeke. ⁴³ Áhdurée wáájácúratuube o úlléébeke tsá ámuha oke mecúwátsohíjcyatú ámuhá jaaháñevu. O wájamúúvátúúbekée tsá ámuha oke maájcutú wájamúvu. Tsáháa ámuha oke meúújehíjcyatú o chéméébeke. Tsáháa ámuha oke meúújehíjcyatú cúvéhóójari o íjcyáábeke.” ⁴⁴ Ehdu o néénéllii muurá oke neeímye: “Ávyéjuúbej, áronáacáa tsá múijyú uke muha maájtyúmitú u ájyabáávatéébé ádópiyi u íjcyáábeke. Tsáháa múijyú úlleebéré o péhíjcyáábeke uke muha maájtyúmitúne. Áhdurée tsá múijyú muha maájtyúmitú wájamúúvátuube u íjcyáábeke. Áhdurée tsá muha mewáájácúcutú u chémene. Áhdurée tsá muha mewáájácúcutú cúvéhóójari u íjcyane. Aanéjǎvaríi muhdú uke muha mepíáábóiyáhi.” ⁴⁵ Ehdu oke ditye néénéllii ó neéhi: “Muuráhjáa tahñéjteke ámuha mepíáábohíjcyátúneri téhdure ookéjuco ámuha meéhíivállehíjcyáne.” Ehdu ó neé óhdityu tsiélléré íjcyámeke. ⁴⁶ Aame ílluréjuco wágóóóveíñe múijyú nǎjkéváityúné ícúbáhráméíhullévu. Áánetu íhdyu ímiáámé pájtyéteé muhdú íjcyáityúmeréjuco íñe imíjyaú íjcyáki.

Jetsóoke iékéeveíñé ditye pítýácójcatsíñe

(Mc 14.1-2; Rc 22.1-2; Ja 11.45-53)

26 Ehdúu Jetsóó iñééné boone tsiíñe múúhake neéhií:
—Muurá mǐjcyoojǐcutúrjúco pajtyété wañéhǐ lléévaíñe.

² Áané pañe muurá Míamúnáájpidívúu o ípívyéévéébedívú tsaapi ékéévétsoó tsaatéke. Aame oke dsǐjǐvétsoó páwachekevu iwátýétyéhǐcúneri.

³ Aanéhjáa ímiááné téijyu teene wañéhǐ tujkéveri pánétúejpi llúúvájte avyéju-ube Caipáa jávú pǐhcyaaavémé tsijtye llúúvájte avyéjujtee, túkevǐjtsojtee, taúh-bájú uwáábojtee, íjcyame. ⁴ Aaméhjáa pítýácójcatsí muhdú dífbyé hallúvú iállíñe dífbyeke iékéeveíñé idsǐjǐvétsooki. ⁵ Aaméhjáa néjcatsíhi:

—Tsáhái íñe wañéhǐ pañe tehdu meméénúityú míamúnáake meífborínúiyónéllíhye.

Pácúúcupácýori tsáápille Jetsóoke íhñíwau mǐrijchóne

(Mc 14.3-9; Ja 12.1-8)

⁶ Áijyúu muha Betáániári Tsimóó dífbyere ‘Ahlláriho’ némeífbyé jari. ⁷ Áanáacáa tsáápille tsáá Jetsóó éllevu pácúúcupácýo mýtane áhdoméjǐpácýoma. Ájpacyóri mǐrijcholle íhñíwau majchóri íjcyáábeke. ⁸ Aanée múúhake tsaríwu pájtyénéllii muha menééhií:

—ǐveekíami aalle ícúbahra pácúúcupácýorij? ⁹ Muurá téjpacýo menáhǐhénúne dsǐdsiri mépiáábóiyá ídáátsóméhǐjke.

¹⁰ Ehdúu muha menéjcatsíñe illéébóne múúhake neébe:

—ǐveeki ámuha méihjyúvǐ áamyédityu? Muurá ihdyu tehdújuco dille méénune.

¹¹ Muurá diitye ídáátsojte tsá kiávú ámuhadítyú pééityúne. Áánetu tsá múhajchótá ámuháma o íjcyáityúne. ¹² Áanéllii oke téjpacýóri mǐrijcholle oke ditye cúúúíñe ihde tájpi ímǐbajchóne. ¹³ Aane ímiáánetúré ámuhákye o neé íñe tajtyééveri míamú-naa pájtyetéíñe uwááboju úwáábohǐjcyámé muurá idyé teene úúballéné pámeere ínújiri íjcyané míamúnáa waajácuúhi. Ehdúu Jetsóó neé múúhake.

Jóoda Ijcaríóóté Jetsóodívú ékéévétsoíñe

(Mc 14.10-11; Rc 22.3-6)

¹⁴⁻¹⁵ Aanéhjáa téijyu Jóoda Ijcaríóóté tsaapi muuha 12-meva meǐjcyáméejpi íj-cyároobe mújyúrǐ llúúvájte avyéjujte éllevu ipyéene neeté diityéke:

—ǐAca múhdunǐ íñe oke ámuha mááhdóiyá ámuhákye Jetsóodívú o wáájacutsóne?

Ehdúhjáa díbye néénéllii áhdomé 30-jíva. ¹⁶ Aanéhjáa diityémǐ ipítýácójcatsíñe tsúúca ímǐbáchójcatsíñéllii ítsámefhǐjcyaaabe muhdú dífbyedívú iékéeévétsoíñe.

Ímamyémuma Jetsóó májchone

(Mc 14.12-25; Rc 22.7-23; Ja 13.21-30; 1Co 11.23-26)

¹⁷ Aanée teene pajtyété wañéhǐ óórityúne pááá májchoméíhǐjcyané wanéhǐ tújkévajcójǐ muha Jetsóoke menééhií:

—ǐKiávú ú imíllé wañéhǐ májchó muha meméénune?

¹⁸ Áanélliihyée neebe múúhake:

—Cáhawáá mepe Jerotsaréevu éhne tsúúca wájácú ámuha menéébe jávu. Áábeke méneeco tsúúca muhdú o íjcyáíne éévé píhájúccóónélli dífbye jávu ámuháma íne wañéhjí o pájtyeíne.

¹⁹ Ahdújucóo tsaate múúhadítýú ipyééne teene majcho dífbye jávu méénune.

²⁰ Áané iijýúnuvúu tsúúca muha mémajchó dífbyema. ²¹ Átsihvúu neebe múúhakye:

—Ímiááneturé ámuhakye o néé íjcyaaabe tsaapi ámuhadítýú óhdivu méénútsóííbye.

²² Ehdúu díbye múúhakye nééne ávyetá kimóhcó múúhakye pajtyéhi. Áánélli-ihyé muha pámeere menéé dífbyeke:

—Avyéjuúbej, ¿aca caabyé íne ehdu uke muha méméénuúhi, a oó?

²³ Áánéllihiyé múúhakye neébe:

—Íne tsají pañévuré muhcsi dífbyema memájchoobe ehdu oke méénuúhi.

²⁴ Ehdu ímiááné oke pajtyeíne Míamúnáájpídívúu o ípívyéévéébeke tsúúcajátújucóo Píívyéébe íwaajácúháámitu néhdújuco. Áronáa ihdyu máidáátsoju tene pájtyeíne ehdu oke méénuúbeke. Tsáháa ihdyu díbye íjcyátyuróne.

²⁵ Ehdúu díbye néénélli dífbye Jóóda eenéhjáa dífbyedívú méénútsóííbye néé dífbyeke:

—Ávyéjuúbej, ¿a oo tehdu uke ó méénuúij? Áánéllihiyé neebe dífbyeke:

—Ééé, uu muurá ehdu oke ú méénuúhi.

²⁶ Ehdúu ínétsihdyu pááaho iékéévéne téhdújtsoobe Píívyéébeke. Áánemáa idyóhdáhínunévú múúhakye iwájtúne neébe:

—Íne tájpi náávé íjcyane memájcho.

²⁷ Áhdurée idyé ado iékéévéne téhdújtsoóbe. Áánevéu múúhakye iájcúne neébe:

—Íne tátyujpácyo náávé íjcyane maádo. ²⁸ Aane úúballé íne muhdú ámuha meícyahíjcyané pityájcoju o dsíjíveneri tsíhdyuréjuco cápáyóóveíne. Ahdícyane tátyujpácyó wágóóóveé páme wájuryíyé múhdumé teene cáhcujtsómé imítýú iábájíwémeíki. ²⁹ Aane ámuhakye o néé ícyoocátú tsiíne ámuháma o ádójúccóóityúné óóvajpácyó múijýú Llihiyó avyéjuríyéjuco meíjcyácooca tsiíne maádóínévújuco. Ehdúu Jetsóó néé múúhakye.

Jetsóó úúballé Péédoro tóónúmeííne

(Mc 14.26-31; Rc 22.31-34; Ja 13.36-38)

³⁰ Aamée teene pajtyeté wañéhjí majtsíjýú muha memájtsíwátsihdyu mepéé oríívó bajúvu. ³¹ Átsihvúu múúhakye neébe:

—Ípyejco muurá ámuha pámeere ílluréjuco óhdityu metsújááveíne pahúllevávu. Muurá Píívyéébe waajácúháámitu nééneé: “Obééjámú tehmeébeke o dsíjívétsóné boone ílluréjuco dítye mújtaíne pahúllevávu.” Ehdu muurá nééne Píívyéébe waa-jácúháámitu. ³² Áronáa ihdyu o dsíjívéebe tsiíne o bóhíne ó peé ámuhá ihde Gariréavu.

³³ Áánéllihiyé Péédoro nééhií:

—Íhya ihdyu íjtye uke íhvéjtsóóhi. Áánetu ihdyu tsá uke o íhvéjtsóóityúne.

³⁴ Áánéllihiyé neebe dífbyeke:

—Áronáa ímiááneturé uke o néé ípyejcójucó oke u uráávyeróné u tóónúíne cáracái majtsíwátúné ihde 3-ijýva.

³⁵ Áánéllihiyé Péédoro nééhií:

—Muurá tsá o tóónúmeíityúne. Óvíjyuco ihdyu néhi oke ditye dsíjívetsóné tééné hallútu.

Ehdúu pámeere muha méneerá dífbyeke.

Píívyéébema Jetsóó íhgyuváne

(Mc 14.32-42; Rc 22.39-46)

³⁶ Aamée tétsihdyu muha mepééme méúújeté ‘Getsemaní’ némeítsihvu. Átsihvúu Jetsóó néé múúhakye:

—Íchiíyí meíjcyá Píívyéébema o íhgyúvatéki.

³⁷ Aabée múúhadítýú tsajtyé Péédorómá Tsebedéó hájchimútsikyé.

³⁸ Áamedívúhjáa ávyetá íhnáhoré kímóóvémeííbyé néé diityéke:

—Muhdú íhya o dsíjívíúvúduréjyuco oke táííbuwa. Ahdícyane cána íchihdyúréi oke metéhmej. Áronáa ihdyu mécuwadíne.

³⁹ Ehdúhjáa ínééne peebe diityédítýú éhniínéwuúvu. Átsihvúhjáa ímímóúúvéne Píívyéébema íhgyúvaabe nééhií:

—Ayúju Táácááníj, muhdú u néhajchíí óvíjyacóóné o ícúbáhrámeíne. Áronáa idyé tsá o ímillédú u méénúityúne. Wa ihdyu muhdú u ímillédú óoma meénuj.

⁴⁰ Ehdúhjáa íhgyúvátsihdyu óómiibye wajtsí cuwáí íjcyámedívu. Aabéhjáa néé Péédoróke:

—¿Aca tsá eene ámuha cuwa maáábúcutú oke metéhmeki? ⁴¹ Imíchi bo meíjcyáne cúwávetúme Píívyéébema méihgyúvahíjcyá ámuúhakye díbye ipíáábo ímítyunévú ámuha metáhjátsámeítyuki. Muurá ímiááné ámuha meímíllerá tsaímíyé meíjcyane. Áronáa tsá ámuha meíhnáhootú tehdu meíjcyáiyóne.

⁴² Ehdúhjáa diityéké ínééne tsiíne óómiibye bíwáhullévúre. Áánemáhjáa idyé tsiíne Píívyéébema íhgyúvaabe nééhií:

—Ayúju Táácááníj, muhdú u néhajchíí óvíjyacóóné o ícúbáhrámeíne. Áronáa ihdyu óví muhdú u ímillédú óoma ú meenúhi.

⁴³ Átsihdyúhjáa idyé tsiíne tsáábe wajtsí bíwáhduré cuwáí íjcyámedívu. Ávyetáhjáa tsá cuwa ditye áábúcutúne. ⁴⁴ Áamedíhgyáa ícúvétuube tsiíne oomí bíwáhullévúre. Áánemáhjáa idyé tsiíne Píívyéébema íhgyúvaabe píéhduré tujkénúu íhgyuvádu. ⁴⁵ Átsihdyúhjáa tsiíne diityé élleu itsááne neebe diityéke:

—Áyu ícyooca ihdyu ílluréjyuco mecúwáiyóne. Áronáa Míamúnáájpídívúu o ípívyéévéébedívú tsaapi ímítyúmeke ékéévétsoíne éévé tsúúca úújetéhi. ⁴⁶ Ahdícyane ílluréjyuco metsu. Muurá tsúúca tsaabe óhdivu méénútsóifbye.

Jetsóoke ditye ékeevéne

(Mc 14.43-50; Rc 22.47-53; Ja 18.2-11)

⁴⁷ Ehdúhjáa Jetsóó néénáa tsúúca tsaatémá Jóóda wajtsí tétsihvu llúúvájte avyéjyutémá túkevétsojte wállóónéllíi tsáámeé. Aamée tsáá ímyéénujcátsiháñé niítsúmuma cávaájcoháñema. ⁴⁸ Ácoocáhjáa íhdéjyuco Jóóda nééne diityéke:

—Cáábyeké o chóhchócuube diibyéjúcoí.

Áábeke meékéévéne métsajtyéco. ⁴⁹ Ehdúhjáa diityéké ipítyajcódújyuco díbye Jetsóó élleu itsááne dífbyeke nééneé:

—Ávyéjuúbej, ¿a áanu uú? Ehdúu néébere chohchócú dífbyeke. ⁵⁰ Áánéllíihyée Jetsóó néé dífbyeke:

—Muúbej, ¿aca íveekí ehdu oke ú meenúhi? Áronáacáa tsúuca dífbyeke iékéévéebe tsajtyéme.

⁵¹ Áaneréjucóo tsaapi múúhadítýú íniitsúwari wállórihjúcúné llúúvájte avyéjúúbé únú múnáájpi núúmiho. ⁵² Áanélliihyée dífbyeke Jetsóó néehí:

—Pícyo téhbabyá pañévú díníitsúwa. Muurá niitsúmuri méénújcatsímyé téwáhjiriyé dsíjiveéhi. ⁵³ ¿Aca tsá u wáájacutú o ímílleca ícyoocaré Llihíyoke o táúmeíyóné níjkyéji múnáa oke ipájtyetétsoki? ⁵⁴ Muurá illu oke ditye méénútúhahjíchí ¿muhdúikyé pajtyéiyóné tsúúcajátújucóo Pívyéébe néhijcyáné dífbyé waa-jácúháámitu cáátuváne?

⁵⁵ Ehdúu dífbyeke inétsihdyu neebe dífbyeke ékéévemeke:

—¿Aca muhdú éhne múúne ímityúné méénuhíjcyáábe élleu ditye tsáhdú ámuha metsáa taélleu niitsúmuma cávaájcohánema? Áánerá íhyajchótá ámúháj piine o íj-cyaabe duurúvájá pañévú ámúhakye ó úwáábohíjcyáhi. Áróóbeke keená ámuha oke meékéévehíjcyáne. ⁵⁶ Áronáa ihdyu tehdújuco ámuha meméénune Pívyéébé ihjyú uubálle múnáape tsúúcajátújuco néhijcyáné dífbyé waa-jácúháámitu néhdújuco tene ipájtyeki. Ehdúu Jetsóó néénáa illuréjuco muha mewáane tétsihdyu dífbyéjtane.

Túkevétsojté úmíwari Jetsóó íjcyane

(Mc 14.53-65; Rc 22.54-55, 63-71; Ja 18.12-14, 19-24)

⁵⁷ Aamée awáá tsajtyéjucóo dífbyeke llúúvájte avyéjuube Caipáa jávú tééjari pánétúejte avyéjute íjcyáme élleu. ⁵⁸ Áanáacáhjáa Péédoro dífbyeke úráavyeebe pehíjcyá diityé kemúellére. Aabéhjáa úújeté pánétúejpi llúúvájte avyéjúúbé já llahájtsivújuco. Aabéhjáa tétsihyí tééjá tehme múnááj piínévú úújeté tétsihdyu ííte muhdú ditye Jetsóoke méénuñe.

⁵⁹ Áanáacáhjáa diitye avyéjute íjtsámeí muhdú dífbyé hallúvú iállíne dífbyeke id-síjívétsoíne. ⁶⁰ Áronáacáhjáa tsá ditye pívyetétú muhdú dífbyé hallúvú iállíyóne. Mítyaméróhjáa diitye dífbyé hallúvú állihíjcyáme. ⁶¹ Áánéj piínévúhjáa tsaatétstí úúballé dífbyé hallúvú illúu díbye nééneé:

“Muurá Pívyéébé duurúvaja o wácávyáhcoja ó piivyété tsiíne 3 coojívatúré o pánéévetsóne.”

⁶² Ehdúhjáa dityétstí úúballénéllii llúúvájte avyéjuube néé Jetsóoke:

—¿Aca íveekí tsá iiná u néétu aatyétstí díhyallúvú úúballénetu?

⁶³ Áronáacáhjáa cúúvéhulléré dífbye. Áanélliihyéhjáa tsiíne neebe dífbyeke:

—Ímiá Piivyéébe mémeri uke o néé ímiáánetúré múúhakye u úúbálleki: ¿A ímiááné diibyéjuco uu Críjto Pívyéébé Hajchij?

⁶⁴ Áanélliihyéhjáa neébe:

—Éée, diibyéjuco oó. Aane cáhawáá óví ámuha méwaaajácú Míamúnáájpídívúu o ípívyééveebe íhtsútuube Pívyéébé úníuri o íjcyane. Aabe muurá tsiíne o tsáacooca ó bóhówáávee ojtso pañétu.

⁶⁵ Ehdúhjáa Jetsóó néénéllii diibye llúúvájte avyéjuube íwajyámú dówárij-cyámeíbyeré néehí:

—Áanu ¿íveekí Pívyéébedi uuhívatéhi? Ahdícyane ínélliihyécó tsijtye éh-níínevu dífbyé hallúvú úúballéiyáhi. Muurá íne ámuha melléébóneriyé uuhívatéébé Pívyéébedi. ⁶⁶ ¿Áábeke muhdú ámuha méijtsúcunúhi?

Áanélliihyéhjáa néémeé:

—Muurá ímiááné ímityúné ihjyúvaábe. Áanéllii illuréjuco díbye dsíjiveíne.

⁶⁷ Ehdúhjáa inééne dífbyeke méenuméré íhyúmi úníchiycyúhi. ⁶⁸ Aanéhjáa tsaate dífbyeke imyéénúne néehíí:

—Ehdu idyé Críjto u íjcyaae cána waajácú caabyé uke méénune.

Péédoro tóónumeíne

(Mc 14.66-72; Rc 22.56-62; Ja 18.15-18, 25-27)

⁶⁹ Áanáacáhjáa Péédoro lláhájsiri ácuúcunúhíjcyáábe élleu tsáápille tééja múnáá únú múnáalle ipyééne néé dífbyeke:

—Úpée idyé éhne Jetsóoma ú ícyahíjcyá Gariréa múnáájpíima.

⁷⁰ Áronáacáhjáa pámeere tétsihyi íjcyame lléébónáa íllure ityóónúne neébe:

—Tehdu o wáájácúúbedíjfi óóma ú ihjyúváhi.

⁷¹ Ehdúhjáa ityóónútsihdyu lláhájsí lleehówa íjcyáhullévú péébeke idyé tsíjpille íajtyúmíne tétsihyi íjcyámeke néehíí:

—Áánúu muurá idyé ícyahíjcyá Natsarée múnáajpi Jetsóoma.

⁷² Áanéllihyéhjáa idyé tsiíne tóonuube néehíí:

—Éje, tsá o wáájácúú dífbyeke. Muurá Píívyéébe waajácú o állityúne.

⁷³ Áané illúhhuúréhjáa tsijtye dífbyeke néehíí:

—Áánerá ímiáané diibyéjuco uu Jetsóo mamýmúejpi. Muurá díhgyúture muha méwaajácú diibyéjuco u íjcyane.

⁷⁴ Ehdúhjáa ditye nénéllii tsiíne ityóónúne llíhcyámeífbýéré néehíí:

—Ímiááneturé tsá o wáájácúú muubá Jetsóo íjcyáábeke! ¡Muurá Píívyéébe waa-jácú o állityúne!

Ehdúhjáa díbye néerónáa tsúuca cáraca májtsiváhi. ⁷⁵ Áánetúhjáa botsíi ítsááveebe Jetsóope dífbyeke néene ímiáané dífbyé uráávyé múnáajpi íjcyaróné díbye tóonuíné cáracámúu májtsívatúné ihde 3-íjyúva. Aabéhjáa áachívú icyájtúcuínúne ílluréjuco táane ávyetá ihnáho ímiáané ityóónune ítsááveneri.

Pirááto élleu Jetsóoke ditye tsájtýene

(Mc 15.1; Rc 23.1-2; Ja 18.28-32)

27 Áané tsitsíínevúhjáa pámeere llúúvájte avyéjútémá túkevýtsojte pítýácój-catsí ímíneúvú muhdú Jetsóoke idsíjívétsoíne. ² Áábekéhjáa idyóhjnúúbeke tsajtyémé téené iínújí avyéjuube Pirááto élleu díbye muhdú inéé dífbyedítyu.

Jóóda Ijcarióóté dsíjivéne

³ Áánetúhjáa díbye Jóóda tsúuca dífbyedívú imyéénutsóójúcoónéllii botsíi ítsaavé íveekí ímityúné imyéénune. Áánemáhjaa diitye llúúvájte avyéjútémá túkevýtsojte íjcyame élleu peebe dityée áhdone dsíidsi 30-jíva íjcyane ióómíchoki. ⁴ Aabéhjáa neeté diityéke:

—Íveekí ímityúné ó meenú íné ímityúné méénúúúbedívú o llííhyánútsóíneri.

Áronáacáhjáa néeme dífbyeke:

—Máhdúníhyaáj, muhdú idyé muha méméénúu ihdyu díhyallúrí íjcyane.

⁵ Ehdúhjáa dífbyeke ditye nénéllii teene dsíidsi ílluréjuco díbye duurúvájaj piínévú wácháacároné. Átsihdyúhjáa tsátsihvu ipyééne ílluréjuco díbye íkyéjtúhi-tyu ióhbáyumeíneri dsíjivéne.

⁶ Aanéhjáa teene dsíidsi llúúvájte avyéjúté iújcúne néehíí:

—Tsá íñe dsiidsi Píívyéébé wáabyuta mepícyohíjcyané pañévú mepícyóóityú dsíjívétso áhdó tene íjcyánéllíhye.

⁷ Áanemáhjáa bóónétu íjtsámeímyé téenema íáhdoiné tsátsii ííñuji ‘Líyihllóné nijcyó múnáájpi íiñúji’ nemeítsíí tétsihdyu tsííñé íiñúji múnáa dsíjívémeke icyúúuhíjcyaki. ⁸ Téénéllii muurá ícyoocápi tétsíí mémé ‘Tújpácyo hájtsi’. ⁹⁻¹⁰ Ehdúu pajtyéné Píívyéébé ihjyú uubálle múnáájpíhjáa Jeremía íllu néhdújuco: “Ujcúmé íjraéémú dsiidsi dífbyeke idsíjívétsóne áhdó 30-jiva. Áanema ahdómé tsátsii ííñuji ‘Líyihllóné nijcyó múnáájpi íiñúji’ nemeítsíí.” Ehdúhjáa muurá íhdétújuco Jeremía téenetu nééneé.

Piráátó úmíwari Jetsóó íjcyane

(Mc 15.2-5; Rc 23.3-5; Ja 18.33-38)

¹¹ Aanéhjáa tsúúca Jetsóoke tsajtyéjucóomé téené íiñúji ávyéjuube Piráátó éllevu. Aabéhjáa népejtsó dífbyeke:

—¿A uu jodiómú avyéjuube? Áanéllíhyéhjáa neébe:

—Ééé, diibyéjuco oó.

¹² Aanéhjáa tétsihvu idyé diitye llúúvájte avyéjuxtémá túkevjtsojte tsiíñe álíjyucóó dífbyé hallúvu. Áronáacáhjáa tsá díbye íñéubá néetu diityéke. ¹³ Áanéllíhyéhjáa Piráátó néé dífbyeke:

—¿A ú lléébora aatye ímityúné úhdityu íhjuváne?

¹⁴ Áronáacáhjáa tsá díbye áñújcutúne. Áíjyúhjáa diibye ávyéjuube Piráátó dífbyeke íiná néetuube ílluréjuco úllévenúne.

Jetsóoke dítye dsíjívétsoíñe

(Mc 15.6-20; Rc 23.13-25; Ja 18.39–19.16)

¹⁵ Aabéhjáa diibye Piráátó pajyuvu teene pajtyété wañéhjí pañe ichívyétsohíjcyá cívéhóojari íjcyámedityú tsáápi hallúvú dítye íhjuvábekéjuco. ¹⁶ Aanéhjáa téijyu ‘Barabáa’ nemeííbyé cívéhóojari ávyeta ímityuube íjcyáábeke pámeere wáájacuúbe.

¹⁷ Aanéhjáa tétsihvu dóbéévémeke diibye Piráátó néehíí:

—¿Cáábyeké o ácádsíjcaáyóné ámuha méimílléhi? ¿A Barabáake, mityá Jetsóoke dífbyere ‘Críjtoó’ nemeííbyekej?

¹⁸ Ehdúhjáa diityéké dílloobe íllure Jetsóodi inómíutááváne dítye ehdu dífbyeke dáriivéné iwáájacúnema.

¹⁹ Aabéhjáa íavyejú íjyáwá hallúrí íjcyáábeke tsaate úúballé mewa íllu nééneé: “Állíuube íhdyu tsáma Jetsóoke ímityúné méénudí íñé ímityú méénúúbekéjííva dífbyé hallúrí tene íjcyátuki. Ípyejcóné ávyétá apííchó ó tuwá dífbyé íhdéhacáneecu.” Ehdúhjáa mewa nééne úúballémé dífbyeke.

²⁰ Áronáacáhjáa llúúvájte avyéjuxtémá túkevjtsojte pámeere tétsihvu píhcyáávémeke néé dítye Barabáa hallúvúré íhjuvúva díbye íjchívyeki. Áanetúhjáa nééme Jetsóó hallúvú dítye íñéé díbye dsíjíveíñe. ²¹ Áámekéhjáa tsiíñe neebe Piráátó:

—¿Aanéhaca ímiáané cáábyeké o ácádsíjcaáyóné ámuha méimílléhi?

Áanéllíhyéhjáa néémeé:

—Muha méimíllé Barabáakéré u íjchívyetsóne.

²² Áanéllíhyéhjáa neébe:

—¿Ácooca muhdú ó méénuú Jetsóoke Críjto íjcyáábeke?

Áanélliihyéhjáa pámeere nééhíí:

—¡Dííbyedívu ihdy wátyétyehcútsó páwachékevu!

²³ Áanélliihyéhjáa neébe:

—¡Aca iiná ímityúné méénuúbe?

Áronáacáhjáa tsiíne éhníínevúré kéévánécoba néémeé:

—¡Muúbe wátyétyehcútsó dííbyedívu!

²⁴ Ehdúhjáa ditye néénéllii tsáhájucó díbye ímíbájchotú Jetsóó icyánéjcu. Aabéhjáa apíchówuúréjucó ditye íbóríbaávénéllii nújpacyo ityáúmeíjpácýori pámeere íténáa íhyótsicu níjtyámeííbyéré nééhíí:

—Árone néhi tsá táhallúrí tene íjcyáitýú eene ííné ímityú méénútúúbeke ámuha medsíjívétsoíne. Ámúhá hallúríyei teéne.

²⁵ Áanélliihyéhjáa nééme dííbyeke:

—¡Óvi néhi ihdy pámeere múúháj tsiiménémúháábemájucó múúhá hallúrí teene dííbyeke muha medsíjívetsóne!

²⁶ Ehdúhjáa ditye néénéllii tsúuca íjchívyétsoobe Piráátó Barabáakére. Áánemáhjáa Jetsóodívú iwátsíhcyútsóne diityédívuréjucó díbye íhvejsóné diityéréjucó iwátyétyéhcu páwachékevu.

²⁷ Áábekéhjáa dííbyé já pañévú tsodáhómú iááhívétsóóbedívú píhcyaaavéhi.

²⁸ Aaméhjáa dííbyé wajyámúúné ityácóríjcóne uácó tújpájácoba nééné wajyámuvu.

²⁹ Áhduréhjáa tsuhjúuhónetu imyéénúné cháhííwavu iávohjácóóbeke éjejcállómé úméheívu. Áánemáhjáa dííbyé lliiñévú ímíhmóúbáne iúúhívaténemáyé wáñejcóme:

—¡Ñóóooj! Átsihdyúhjáa nehíjcyáme: Áánu muurá jodíómú avyéjuúbe.

³⁰ Áhduréhjáa dííbyé hallúvú iúnityójcóne dííbyedi íjcyai úméhéiyi íllaáyohíjcyámé íhñíwáutu. ³¹ Ehdúhjáa dííbyedi iúúhívaténé níjcáutu teeja wáyámúcoba dííbyedítýú ityácóriúcúne pañétúeja íwajyámuvúréjucó ditye úacóne. Áánemáhjáa tsajtyémé páwachékevu iwátyétyéhchúíhullévuréjucó.

Páwachékevu ditye Jetsóoke wátyétyehcúne

(Mc 15.21-32; Rc 23.26-43; Ja 19.17-27)

³² Aaméhjáa péeme cábuuvé Tsirééne múnáajpi Tsimóodívú. Áábekéhjáa íhbut-sómé Jetsóoke iwátyétyéhchúíwachékevu.

³³ Aaméhjáa úújeté tsátsihvu heeberéómú ihjýurí ‘Niwaúpááji’ nééiyóné ‘Góógota’ némeítsihvu. ³⁴ Átsihvúhjáa Jetsóoke íjchorómé bínojpácýó paapáwu néénetu iúménújpácýotu. Aanéhjáa ípíhjácúróne tsá díbye ádotúne.

³⁵ Áábekéhjáa tsúuca wátyétyehcúmé téwachékevu. Áánemáhjáa tsodáhómú néhcójcatsí caatyé éhjáhjí dííbyé wajyámúúné íjcyaiñé iwátújcatsíki. Ehdúu pajtyéné tsaapíhjáa Píívyéébé íhjúu uubálle múnáajpi íllu néhdújucó: “Táwajyámúúné caatyé éhjáhjí íjcyaiñé íñéhójcatsíne wátújcatsíimye.” Ehdúhjáa muurá neebe Píívyéébé íhjúu uubálle múnáajpi. ³⁶ Aaméhjáa tétsihvúré diitye tsodáhómú iáhcúbáne téhmehíjcyá dííbyeke. ³⁷ Áábé níwáú caamééhullétúhjáa téwachéketu picyóómé tsíeménetu icyáátunúné íllu nééneé: “Áánu Jetsóó jodíómú avyéjuúbe.”

³⁸ Téhduréhjáa téijyu tsaatésí ímityúmútsikye wátyétyehcúmé dííbyé úníutu panéjcvatú íjcyáwachékéécutu. ³⁹ Aanéhjáa dííbyeke úújéjémé dííbyedi iúúhívaténe ‘wamiwami’ nehíjcyáhi. ⁴⁰ Áábekéhjáa néémeé:

—Ehdíívaabée eene ú nehíjcyá duurúvaja u wácávyáhcoja 3 coojívatúré tsiíne u pájáávétsoíne. Áyu cána bo pájtyetétsameí eene éwachékevu uke ditye wátyétyéhucúnetu ímíááné diibyéjuco Píívyéébé Hajchi u íjcyáhajchííjyu.

⁴¹ Téhduréhjáa idyé llúúvájte avyéjujtee, táúhbájú uwáábojtee, túkevétsojtee, íjcyame íúúhívaténemáyé néjcatsíhi:

—Tsíjtyekée ímíááné pátyetétsohíjcyaaábe. Árónáa tsáháhaca díbye píívyetétú íiye ípájtyetétsameíne.

⁴² Aabe cána bo óví ímíááné mee íjraéémú avyéjuube íjcyáhajchíí éwachéketu ditye wátyétyehcúné ityábáhcyúmeíne pájtyeté botsí dífbyeke mecáhjútsóne dífbyeéjteréjuco meíjcyaki. ⁴³ Muurá Píívyéébedívú cátsípáávehíjcyaaábe. Aabe cána bo óví dífbyeke pájtyetétsó ímíááné díbye némeíhíjcyádú dífbyé Hajchi díbye íjcyáhajchííjyu.

⁴⁴ Áhduréhjáa dífbyé úníutu ditye wátyétyéhcumútsí uuíhívaté dífbyedi.

Jetsóó dsíjivéne

(Mc 15.33-41; Rc 23.44-49; Ja 19.28-30)

⁴⁵ Téijyúhjáa cójípíinétú íjyunúné cuuvé tujkéevújuco. ⁴⁶ Áijyúhjáa Jetsóó ávyetá íhnáhó wáníjcyámeífbýé nééhíí:

—Eríj, Eríj, ¿rama tsabatááni? —Tápiivýéébej, Tápiivýéébej, ¿íveekfami oke ú íhvejtoj? Ehdúhjáa nééíyóné ehdu neébe.

⁴⁷ Aanéhjáa tsaate tétsihy íjcyame ehdu díbye wáníjcyámeíne illéébóne nééhíí:

—Éje, aadi Eríadi wáníjcyámeí Píívyéébé íhjú uubálle múnáájpiúvudi.

⁴⁸ Áánéllíihyéhjáa tsaapi ícúí idsííneíúne wájýámubádú néene bíínójpácýó kiwátyetu íééníyójené úméhéí nájcautu ípícyoonévú cújuuvé díbye ííhároki.

⁴⁹ Árónáacáhjáa tsijtye néé dífbyeke:

—Óvíjyacóóne, dáácudíne. Bo óví Ería pájtyetétsová dífbyeke.

⁵⁰ Áánáacáhjáa tsiíne ávyetá íhnáhó iwáníjcyámeítsihdyu ílluréjuco díbye dsíjivéne. ⁵¹ Áané tujkéveríhjáa duurúvájá pañétú pañétúétsí watájco wájýámúwá-coba dóchéreev cáámetu baavújuco panéjcuavúw wájítahnécú. Áhduréhjáa téijyu íínuji vááúmeíneri nēwáyúcobáné wáhcabáhi. ⁵² Áhduréhjáa níjkyene wáhcabánetu cahcújtso múnáape dsíjívéhíjcyámé tsiíne bóhiime íjchívyécunúhi. ⁵³ Aaméhjáa Jetsóó bóhííne boone Píívyéébe cóómí Jerotsaréevu péémeke mityame ájtyumíhi.

⁵⁴ Áánétúhjáa eene dífbyeke téhmehíjcyáné tsodáhómú íavyéjúúbemáyé ávyetá mityáné íllityé téijyu íínuji vááúmeíneema tsínehji pájtyene íájtyúmíneri. Áánemáhjáa néémeé:

—¡A íhdyúha ímíááné Píívyéébé Hajchi áanuú!

⁵⁵ Áijyúhjáa tsaate walléémú kémuélléturé íítehíjcyá dífbyeke ditye dsíjívetsóné dífbyemáa Gariréa íínújitu tsáame dífbyeke ícúvehíjcyáme. ⁵⁶ Áámemáhjáa íjcyámé Maaría Madarénaa, Jacóóboma Jotséémútsí tsíiju Maaríaa, Tsebedéó hájchimútsíj tsíjjuu, éhdume.

Jetsóó íitémeho ditye cúúune

(Mc 15.42-47; Rc 23.50-56; Ja 19.38-42)

⁵⁷ Áané íijyúnúvúhjáa Jotséé Arimatéa cóómí múnáájpi íhtsútuube íjcyaaabe Jetsóoke úráávyehíjcyaaabe péé Pirááto éllevu. ⁵⁸ Aabéhjáa táúmeí dífbyeke dífbyévú íitémeho icyúúuki. Áánéllíihyéhjáa neebe ítsodáhómuke ditye íájcuci.

59–60 Aabéhjáa tééhouvuke ibíjínúne cuuú béhéjuréhjáa ihllii nééwájitu ibóhdót-sóhéjú pañévu. Áanemáhhjáa nééwáyúcobávú téheju iwátájcoíñúne péjúcoóbe. 61 Áané boonéhhjáa tétsiíyé téhejú úníuri Maaría Madarénamúpí tsíjpille Maaríama ácuúcunúhijcyáhi.

Jetsóó nijkye ditye téhmene

62 Áané tsijcyóófhjáa teene pajtyété wañéhjí lléévá tujkénucóójí diitye llúúvájte avyéjujtemá paritséomú péé Piráátó éllevu. 63 Aaméhhjáa néé dífbyeke:

—Ávyéjuúbej, muha méítsaavé téallíújaúpe 3 coojívatu tsiíne ibóhííñé nééneé.

64 Áanéllii cána cóhpejtsótsó ímíñeúvú dífbyé nijkyévuj. Ááne ímíñeúvú tehmeétsó téhajchótá 3 coojívá dífbyé mamýmú pejco íllure íñáníjyéne míamúnáake ‘tsúúca muurá Jetsóó éhnée ditye dsíjívétsoobe tsiíne bohííhí’ íñéneri éhnííñevu meke íalliúúnútki.

65 Áanélliihyéhjáa Piráátó néé diityéke:

—Aané wa ihdyu aatyé tsodáhómuma mepééne mécohpejtsó ámuha meímillédu.

66 Ahdújcóhhjáa ditye tsaatémá ipyééne teeu nééwayu icyóhpéjtsóutu cáatunúné múha teene idyómájcótuki. Áanemáhhjáa diitye tsodáhómuke téhmétsoíñúme.

Jetsóó dsíjíveebe tsiíne bóhííne

(Mc 16.1-8; Rc 24.1-12; Ja 20.1-10)

28 Aanéhhjáa wáyeeévéjcoójí tsíjyú tsííñé tsemáánaréjuco déjúcoóvejcoójí cúúvéneturé Maaría Madarénamúpí tsíjpille Maaríama úújeté teene níjkyeé. 2 Áanáacáhhjáa íñuují íhnáho vááúmeí níjkyéjí múnáajpi nítyéné tujkéveri. Aabéhjáa teene níjkyé watájcó nééwáyúcoba icyávihiyícyúne tééú hallúvú ácuuvéhi. 3 Áábé wajyámúhhjáa ávyeta tsitsíwu néébé ámítsaráhcó éhne múúne chijchi rórihcyódu. 4 Áábedíhjáa diitye tsodáhómú ténijkye téhmehíjcyarómé ávyetá íhnáho íllityéne íjcyaiñú múu dsíjívédu. 5 Aabéhjáa néé diityépí Maaríamúpíke:

—Méíllityédíñe. Muurá ó waajácú ámuhipi meúújévaróné Jetsóoke éhnée páwachékevu ditye wátyétyéhcúneri dsíjívéebeke. 6 Áronáa tsáhájuco dibye níkyéhéjú pañe íjcyájúcootúne. Tsúúca tsiíne bohíjúcoobe ípyéé íñehijcyádújuco. Cáhawáá idyé méuujéva íñe dityéé dífbyeke pícyohéjú íévehéjuréjuco íjcyane. 7 Ahdícyane ícúí mepééne méuubállé dífbyé mamýmuke tsúúca dibye tsiíne ibóhííne diityé ihde péjúcoóné Gariréavu téhullévú diityémá íáptyúmíjcatsíki. Ééneréne ihdyu ó imíllé ámúhpíke o úúballéne.

8 Ahdújcóhhjáa ícúí dityépí dsiínéríyé pééne múúha éllevu múúhakye iúúbálleki. Aamúphjáa íllityéróne mítyane ímíjyuuvéhi. 9 Áamúpidívúhhjáa Jetsóó ibóhówáávéne diityépíke dillóhi. Áanélliihyéhjáa ícúí dífbyéj tuháácýuvu waamúpí dífbyeke idyúúruváne. 10 Áamúpikéhhjáa neébe:

—Méíllityédíñe. Wa ihdyu ícúí mepééne méúúballété tsijtye tahnéjteke ditye ipyéé Gariréavu téhullévú muha maáptyúmíjcatsíki.

Múhdurá tsodáhómú úúballéne

11 Aamúphjáa pééne tujkéveri tsodáhómú dífbyé nijkye téhmehíjcyámedítyú tsaate péé ímunáa coomívu. Aaméhhjáa úúballété llúúvájte avyéjujteké muhdú tene pájtyene. 12 Áané lliiñétúhhjáa túkevétsojtemá iúcújcatsíñe pítyácójcatsímýe muhdú

iñééiñe Jetsóope bóhíjucóóityúne iñéhíjcyáneri iñéétsámeityuki. ¹³ Aaméhjáa mityane diitye tsodáhómuke iáhdóne néehíi:

—Tsáma ménéhíjcyaco “pejcóhjané muha mecúwaíñúne hallúrí ímamyémúré újcujé Jetsóó iitémeho.” ¹⁴ Aane néhi méiiñújí ávyéjuube iwáájácúne ámúhadívú cáyobáávatehajchíí muha ámúhá hallúvú méihjyúvaá dibye muhdú ámúhakye imyéénútuki.

¹⁵ Ahdújucóhjáa diitye tsodáhómú ditye áhdónéllii íllure iállíñe néhíjcyané ímamyémúré Jetsóó iitémeho újcujéne. Aane muurá ícyoocápi ehdu tsaate tamúnaa jodíómú úúbállehíjcyáhi.

Muhdú ditye wákímyeíñe ímamyémuke Jetsóó nééneé

(Mc 16.14-18; Rc 24.36-49; Ja 20.19-23)

¹⁶ Aanée muha 11-mevaréjuco dífbyé mamýémú mefíjcyame mepéé Gariréá iíñújí caméhbaúvú múúhakýe dibye néhbaúvu. ¹⁷ Aamée muha tétsihvu dífbyedívú meúújetémé méduurúvá dífbyeke tsaate múúhadítýú dibye bóhiñe cáhcújt-sótúrónáaáca. ¹⁸ Áronáacáa múúhakye neébe:

—Muurá Píívyéébe oke picyóó páneere ííñujíi, níjkyejíi, íjcyané avyéjuube o íjcyaki. ¹⁹ Ahdícyane óvíi ámuha pahúllevá iñújíñe múnáadívú métsú-jaúcú táuwaáboju. Aane cáhcujtsómeke téené uubállé métsótsohíjcyaco Méécááni mémerii, Íapíícho mémerii, tamyémeri, íjcyane. ²⁰ Áámeke ihdyu ímíñeúvú méúwááboco tátyaúhbaju néhdu ditye íjcyaki. Aabe muurá ámúhamáyé ó íjcyáa paíjyuvaré ííñuji níjkévanévújuco. Áyu tehdújuco.

MÁÁCOÓ

Mááco Jetsóodítýú cáátúnuháámi

Tsojtsó múnáajpi Jóáa úwaabóne

(Mt 3.1-12; Rc 3.1-9, 15-17; Ja 1.19-28)

1 Íllúu tujkéváné Píívyéébé Hajchi Jetsocríjtó mepájtýetéíne méénúné uwaáboju. ²Píívyéébé ihjýú uubálle múnáajpíhjáa Itsafaúvú caatúnú íwaajácúháámitu tsúúcajátújuco tsojtsó múnáajpi Jóáadítýu íllúu:

Ó pícyoó díihde tsáápiikye dibye iúúbálle mímúnáake ditye ímíbáavyéne ímí uke iwáátsúcúpéjtsoki. ³Aane méllééboó ínéubará píívyétúné iínújiri íj-cyaabe keeváwu íllu úwaabóne: “Méímibáavyé ímítýú ámuha meícyahíjcyánetu tsáimiyéjuco ámuha meíjcyámeke Ávyéjuube íájtýmívakí.”

Ehdúhjáa Itsaía íwaajácúháámitu caatúnú Jóáadítýu.

⁴Ahdújucóhjáa dibye ínéubará píívyétúné iínújiri úwáábohíjcyáné mímúnáake ditye ímítýúné íjcyahíjcyáné íhvéjtsóne ímiánejcúveréjuco íbúwááve díityé ímítýú íábáájívémeíki, áané uubállé ditye itsójtsoúsámeíki. ⁵Pahúllevátúhjáa Jodéá iínújiri múnáadítýú píhcyáávehíjcyámé dífbyedívú dífbyé uwaábó illéébucunúki. Téhduréhjáa Jerotsarée múnáadítýú mítýame píhcyáávehíjcyáhi. Áamedítýúhjáa ímítýúné imyéénuhíjcyáné úúbállémeke tsótsohíjcyaaabe Joodáatu.

⁶Aanéhjáa díibye Jóáa camééllómú íhíjnetu méénúmeíne wáyámúúnema íj-cyáábéj píinétú ócájimíhé chíucunúhi. Aabéhjáa tséréémuke dohíjcyáhi. Téhduréhjáa ímúhojpácyó ádohíjcyaaabe. ⁷Aabéhjáa úwááboobe nehíjcyáhi:

—Muurá íjcyaaabe tsijpi táhboone úwáábóibye táehníínevu íhtsútuube íjcyáábeke íjtyúhápáájúbaré o tácoríúcu dífbyedívú o píhívéítyúroóbe. ⁸Muurá ámúhakye núpácyori ó tsótsohíjcyáhi. Áanetu ihdyu díibye ámúhá pañévú pícyoó Píívyéébé Apíícho.

Jóáádivu Jetsóó tsójtsoúsámeíne

(Mt 3.13-17; Rc 3.21-22)

⁹Téijyúhjáa Jetsóó péé Gariréá iínújiri íjcyacóomí Natsaréetu díibye Jóáa éllevu Joodáatu dífbyeke dibye itsójtsoíki. ¹⁰Aabéhjáa tsúúca dibye tsójtsoúsihdyu íjchívyeebe íténáa cáámetu Píívyéébé Apííchó níityé dífbyedívú íjuuudú nééneé.

¹¹Áanáacáhjáa idyé cáámetu Píívyéébe néehíí:

—Uu Hájchíwúuke o wájjyúúbedi mítýane ó imíjyúúhií.

Jetsóoke Naavéné mávárijchóne

(Mt 4.1-11; Rc 4.1-13)

¹²Ehdúhjáa dibye tsójtsoámeíne boonétú Píívyéébé Apííchó dífbyeke tsajtyé ínéubá píívyétúné iínújivu. ¹³Áhulléhjáa íjcyaaabe 40 coojívá apáámyéré iyámé íjcyáhulle. Áabekéhjáa téhullévú Naavéné mávárijchóóbeke níjkyéji múnáa píáábohíjcyáhi.

Jetsóó úwáábótújkenúne

(Mc 4.12-17; Rc 4.14-15)

¹⁴⁻¹⁵ Aanéhjáa téijyu tsojtsó múnáajpi Jóáake ditye cúvéhoojánúné boonétú Jetsóó péé Gariréavu. Áhullé múnáakéhjáa Píívyéébe avyéjuvu muhdú meúcáávéíñé úwáaboobe néehíí:

—Tsúúca Píívyéébe íavyéjújte íjcyáímyeke újcúíñe éévé úújetéhi. Ahdícyane íl-luréjuco méihvéjtsó ímityúné ámuha meícyahíjcyáne. Ááne ámuhá íjtsaméí ímiáne-jcúvuréjuco mecápáyóóvéne mécahcújtsó íñe mepájtyetéíñe uwááboju. Ehdúhjáa Jetsóó úwaabóhi.

4-meva ímamyémú íjcyáímyeke Jetsóó újcune

(Mt 4.18-22; Rc 5.1-11)

¹⁶ Aabéhjáa Gariréa unéú úníuri péébe úújeté Tsimóomútsí íñahbe Aderéema amómeke tsínuhíjcyámútsidívu. ¹⁷ Áamútsikyéhjáa neébe:

—Ámuhtsij, ookéréjuco méuráávye. Muurá íñe amómé lliiñája múnáajtétsi ámuhtsi meíjcyámútsikye ó pícyoó míamúnáakéréjuco Píívyéébedívu ámuhtsi meíbúwáávetsóíñe wákimyéivu.

¹⁸ Ehdúhjáa Jetsóó néénéllii teenémáyé íjtsínuuaháñé íhvéjtsóne peemútsí dífbyemáyéjuco.

¹⁹ Áamútsimáhjáa péébe éhnííñéwuúvú úújeté Tsebedéó hájchimútsí Jacóóboo, Jóáaá, íjcyamútsí íhmííñe pañe íjtsínuuaháñe pájáábohíjcyamútsidívu. ²⁰ Áamútsikyéhjáa idyé díbye píúvánhéllii íhmííñe pañe cáani Tsebedéoma ípiáábojte íjcyámedítýu peemútsí dífbyemáyéjuco.

Tsáapí pañétú naavéneke Jetsóó wáágoóne

(Rc 4.31-37)

²¹ Éhdúmekéhjáa iújcúmema Jetsóó úújeté Capenaóovu. Aabéhjáa téhulle wáyeeévejcóójí pihcyáávéjá pañévú úwaabóhi. ²² Ááneríhjáa mítyane ullévenúme ávyetá tujkévé ávyéjuube múúne íhgyúvajíjtó díbye íhgyúváneri. Tsáháhjáa díbye íhgyúvatú taúhbájú uwáábojte íhgyúvahíjcyádu. ²³⁻²⁴ Áijyúhjáa tééja pañe tsaapi naavéné ípañe íjcyaaabe kévadíjcyó íllu dífbyeke:

—¡Jetso Jetsóoj, Natsarée múnáajpi u íjcyaaabej! ¿Íveekí múúhake u pátsárij-cyóváhi? ¿Mityá múúhake u waagóovaj? Muurá uke ó waajácú ímiáábé Píívyéébe Hajchi u íjcyane.

²⁵ Áánélliihyéhjáa neebe dífbyeke:

—¡Cúúvéhulléré dífya! ¡Díjchivye áadí pañétu!

²⁶ Ááneréjucóhjáa naavéné wáníjcyámeííbyéré íjchivyéné dífbyé pañétú ávyetá íh-náhó dífbyeke íáméjcatsíchónema. ²⁷ Ehdúhjáa Jetsóó méénúneri pámeere íillityéne néehíí:

—¿Múhdutúami aabye ehdu meénuj? Ávyetáha ímiááné tsíhdyure dífbyé uwááboju. Muhdú naavémú íjcyarómé íjchívyé díbye néénetu.

²⁸ Ehdúhjáa díbye méénúné uubállé tsújaavé páneere Gariréa íiñújiri.

Tsimóo Péedoró báábeke Jetsóó bóhiitsóne

(Mt 8.14-15; Rc 4.38-39)

²⁹ Átsihdyúhjáa pihcyáávejá pañétú péeme tsaméhji Jacóóboo, Jóáaá, íjcyame Tsimóoma Aderémútsi jávu. ³⁰ Áijyúhjáa Tsimóo baabe áívyeri chémene úúbal-lémé Jetsóoke. ³¹ Áánélliihyéhjáa dílle élleu ipyéene íhyójsitu dibye íjyócu-járolle tsúuca ibóhíne diityéké májchotsóhi.

Mítyámeke Jetsóó bóhiitsóne

(Mt 8.16-17; Rc 4.40-41)

³² Aanéhjáa tsúuca meíjyunúrónáa tsívahíjcyámé dífbye élleu naavémú ípañe íj-cyáméhjima tsínehjiri chéméméhjike dibye ibóhítsoki. ³³⁻³⁴ Mítyaméhjáa técoomí múnáa tééjavu tsáamedítýú páhduváré nénéhji chémeri íjcyámeke bóhítsohíj-cyaábe. Áhduréhjáa tsaaté pañe naavémú íjcyámeke waagóohíjcyaaábe. Aaméhjáa diitye naavémú muubá dibye íjcyane neéíyónáa tsá dibye diityéké íhvéjtsotú ditye íhíjyúvaki. Waajácúméhjáa dífbyeke.

Jetsóó úwaabó pahúllevaré Gariréá iñnújji pañe

(Rc 4.42-44)

³⁵ Áané tsitsívevúhjáa pejcójuco técoomítýú dibye péene tsátsihvu Píívyéébema íhíjyúvaki. ³⁶ Áábekéhjáa Tsimóo íñahbéjtema néhcotéhi. ³⁷ Aaméhjáa íajtyúmííbeke néehíí:

—Míamúnáa uke néhcohíjcyáhi.

³⁸ Áánélliihyéhjáa neebe diityéke:

—Árónáa metsu éhcóomijívú mepéé técoomíji múnáake idyé o úwááboki. Muuráhjáa ímichi téenélíi o tsááhíí.

³⁹ Aabéhjáa pihcyáávejáané pañevú pahúllevá múnáa Gariréá iñnújiri íjcyámeke úwáábohíjcyá tsaaté pañe naavémú íjcyámeke wáágóobére.

Íjpi chájáávéébeke Jetsóó bóhiitsóne

(Mt 8.1-4; Rc 5.12-16)

⁴⁰ Áábé lliiñévúhjáa íjpi chájááveebe imímóúúveténe néé dífbyeke:

—¿Aca muhdúiyó teene oke u bóhiitsóne?

⁴¹ Áánélliihyéhjáa dífbyeke idyócéraúcunúne dífbyedi ídáátsóvéne neébe:

—Mu ihdyu tehdújucoj.

⁴² Ehdúhjáa dibye néenemáyé tsúuca bóhiíbe. ⁴³ Áábekéhjáa neébe:

—Dúúbálledí tsaate juuváyí uke pájtyémeke íñe muhdú u bóhiíne.

⁴⁴ Tsapéhduré llúuváábe élleu péene dífbyedívú dúhjétsámeityeco. Ááne Moit-séeúvúu néhdu íñe u ímíjpyeténé hallúvú Píívyéébeke tsíeméneri ú ícúveé ténetu míamúnáa iwáájácu tsúuca u bóhíjucóone.

⁴⁵ Ehdúhjáa dibye bóíjcyúrónáa pámeekéré juuváyí ipájtyedúmeke úúbáleebe muhdú ibóhiíne. Aaméhjáa mítyane Jetsóodívú píhcyáávehíjcyánéllíi tsáhájucu dibye píívyetétú múhdutú cóomí pañevú iúcaávéiyóne. Áánélliihyéhjáa pehíj-cyaabe imíchi ditye íjcyátútsihjírye. Ároné pañéhjáa pahúllevátú dífbyedívú píhcyáávehíjcyáme.

Ijpi vááúmeítyúúbeke Jetsóó bóhiitsóne

(Mt 9.1-8; Rc 5.17-26)

2 Ehdúhjáa tsucájá tsiéllé ijcyátsihdyu tsiĩne óómiibye Capenaóovu. Áané uubálléhjáa idyé ícúíwuúré tsúuca waajácúmé técoomí múnaa. ² Aaméhjáa dífbyedívu píhcyaaavémé díbye íjcyaja wáhpécunúmeke úwááboóbe. ³ Áanáacáhjáa 4-meve tsivá íjpi vááúmeítyúúbeke dífbye éllevu. ⁴ Áronáacáhjáa tsá ditye pívyetétú iúújetétsóné mítyane míamúnaa íjcyánéllíhye. Áanéllíhyéhjáa cáámetu díbye íjcyátsí tujkévetu idyóhejúróné botsíí dífbyeke niityétsóme. ⁵ Aaméhjáa ímí cáhcujt-sóné iwáájácúne neebe Jetsóó dífbyeke:

—Líhij, tsúuca úhdi o ídáátsóvéne díímítýú ó ábájiivéjucóóhií.

⁶⁻⁷ Ehdúhjáa díbye néenetu tétsihyi íjcyame taúhbájú uwáábojte néjcatsíhi:

—¿Aca íveekí aabye ehdu ihjývá Pívyéébe ímí dífbyedívu íjtsúcunúnejíivari? Muurá ihdyu apáábyéré Pívyéébe piivyété míamúnáadítyú ímítýú iwáágoóné dityédí ídáátsóvénama. ⁸ Ehdúhjáa Jetsóodítýú ditye néjcatsíne iwáájácúne neebe diityéke:

—¿Íveekí ímityúné óhdityu ámuha méjýtsámeíhi? ⁹ ¿Aca muhdú ámuha oke méjýtsúcunúhi? Áánerá ó piivyété míamúnáadi o ídáátsóvéne diityé ímityuháne diityémá o ímíbjachóne. Áanéllíi ó piivyété áánúke o nééneé: “Úhdi o ídáátsóvéne díímítýú úuma o ímíbjachóhi.” Áhdure ó piivyété o nééneé: “Dímíjpyetene dífhbotámá dípye dihjýavu.” ¹⁰ Áhdícyane cáhawáá óvíi ámuha máájtyumí Míamúnáájpidívu o ípívyéévebe muhdú o méénune.

¹¹ Ehdúhjáa ínétsihdyu neebe dífbyeke: Líhij, dímíjpyetene eene dífhbotámá dípye dihjýavu.

¹² Ehdúhjáa dífbyeke Jetsóó néénemáyé tsúuca ímíjpyetene ífhbotámá péjúcoobe pámeere íténáaaca. Ááneríhjáa mítyane iúllévenúne Pívyéébeke idyúúrúvane néémeé:

—Ávyeta tsá múijyú ehdífvane maájtyúmitúne.

Revíikye Jetsóó újcune

(Mt 9.9-13; Rc 5.27-32)

¹³ Áané boonétúhjáa tsiĩne Jetsóó péé únéú úniúvú ímamyémuma. Áhul-lévúhjáa idyé dífbyedívu píhcyááveemeke úwááboóbe. ¹⁴ Átsihdyúhjáa péébe úújeté Apéó hajchi Revíí ííńjújí avyéjúúbé wáabyuta dsíídsike iáhdótsohíjcyátsihyi ácuú-cunúúbedívu. Áábekéhjáa neébe:

—Muúbej, ookéréjuco duráávyej.

Ahdújucóhjáa díbye pééne dífbyemáyéjuco.

¹⁵ Áábe jávúhjáa Jetsóó téijyu majchó ímamyémuma. Áámemáhjáa téhdure tsijtye majchó téenere ávyéjúúbé wáabyuta íjcyáne dsíídsí ahdótso múnaa. Áhduréhjáa íjcyámé tsijtye ímityúmé diityéma. Mítyaméhjáa dífbyema pehíjcyáhi. ¹⁶ Ehdúhjáa díbye diityémá májchone ííténe taúhbájú uwáábojtémá paritséomú néé dífbye mamýemuke:

—¿Aca íveekí eene ámuhá uwááboobe majchó aatye ímityúméhjima?

¹⁷ Aanéhjáa Jetsóó illéébóne néé diityéke:

—Tsá muurá taabóóbé bóhiime tsaímíyé íjcyámeke táábotúne. Muurá ihdyu chéméméhjikéré tááboóbe. Áhdícyane tsáháa ímiáámé wáabyú o tsáátune.

Muuráhjáa ihdyu ímityúme wáabyú o tsáa diityéké o ímíbaávyétso Píívyéébé icyáne-jcúvurējuco ditye íbúwáaveki. Ehdúhjáa Jetsóo née paritséomuke.

Jetsóo mamýémú majcho áwatyúne

(Mt 9.14-17; Rc 5.33-39)

¹⁸ Tsáijyúhjáa tsojtsó múnáajpi Jóáa mamýémuma diitye paritséomú mamýémú Píívyéébema íhgyúva majcho áwahíjcyáhi. Aanéhjáa Jetsóo élleu ipyéene tsaate dífbyeke néehí:

—¿Aca íveekí dímamýémú majcho áwátúnáa Jóáa mamýémuma paritséomú mamýémú tsáijyu áwahíjcyáhi?

¹⁹ Áanéllihyéhjáa diityéké neébe:

—¿Aca tsaapi táábaváne wañéhjivu tsáame ikímóóvéne majcho áwáiyáhi? Muurá teene wañéhjí aabájaabe diityémá íjcyánáa tsá ditye áwáityuró majcho. Ehdu néene támamýémú tsá majcho áwáityuró diityémá o íjcyáné hajchóta. ²⁰ Muurá ihdyu íjcyáiñé diityédítýú o pééiñe. Áijyu ihdyu óví muhdú inéhajchíí tsáijyu awámye.

²¹ Tsá muurá tene ímityú tsúúcaája wájamu béhbátu mepájaabóne. Muurá teeja meníjtyúcooca éhniñévu illure táváajcároba. ²² Áhdure idyé tsá tene ímityú béjpácyo bíinojpácyó mepícyoone tsúúcaáu míhénéu cahpáyú pañévu. Muurá béjpácyo iúhtsaráúúvéhulle táváajcó tsúúcaáu. Áijyu wágóoovéné tsanéécújuco bíinojpácyoma cahpáyú. Áanéllíi béjpácyo mépañénú bééú pañévuré muhdú tsanéécú íjcyátuki. Ehdu néene tsá tene ímityú íhdéené uwaáboju béhné uwaábóju pañévú meúacóne. Ehdúhjáa Jetsóo néehí.

Wáyeeévejcoójí Jetsóo mamýémú méénune

(Mt 12.1-8; Rc 6.1-5)

²³ Aabéhjáa tsáijyu ímamýémuma pajtyé úmihéj piínétú wáyeeévejcoóji. Áijyúhjáa ímamýémú bajtsóháñetu ujcú imájchoki. ²⁴ Áanéllihyéhjáa paritséomú née dífbyeke:

—¿Aca íveekí aatye dímamýémú meenú íjcyooji wáyeeévejcoójí meméénúityuróne?

²⁵ Áronáacáhjáa neébe:

—¿Aca tsá ámuha meéévehíjcyatú tsáijyúu íajyabáávaténéllíi ínahbéjtema Dabíiúvú téeméné méénune Píívyéébé waajácuháámitu cáátuváne? ²⁶ Muuráhjáa Abiatáa llúúvájte avyéjuube íjcyáijyu duurúvájá pañévú iúcaávéne imájchóítyuróné Píívyéébé íicúvé páaa tééjá pañévú pícyámeíhijcyáné majchomé apáamyérée llúúvájte máchohíjcyáne.

²⁷ Áhduréhjáa neébe:

—Muurá wáyeeévejcoójí íjcyá míamúnaa ímí téjcooji íjcyaki. ²⁸ Áanéllíi Míamúnáájpidívúu o ípívyéévéébé wáabyuta téhdure téjcoóji.

Tsáapi hójtsí Jetsóo ímíjpyetétso

(Mt 12.9-14; Rc 6.6-11)

3 Átsihdyúhjáa Jetsóo ímamýémuma tsiíne úcaavé pihcyáávéjá pañévu. Áájá pañéhjáa tsaapi múhdurá íhyójtsi neébeé. ² Aanéhjáa téijyu wáyeeévejcoójí íjcyanéllíi tsaate dífbyedívuré ítéhíjcyá ‘áadíkye éhne ímíjpyetétsoíbye’ inéene téenej téeveri dífbyedívú inéétsóroki. ³ Áanáacáhjáa dífbyeke neébe:

—Muúbej, cána dichaj.

⁴ Ahdújucóhjáa díbye péeneé. Áábedítýúhjáa neebe pámeere tétsii íjcyámeke:

—Ámuúhaj, ¿a tehdújuco tsaatéké mepíáábóiyóné íjcyooji wáyeeévejcóójij, mityá tsáhaáj? ¿A mepájtyetétsoiyá tsaate dsijíveri íjcyámeke téjcooji íjcyaróne, mityá méhúvéjtsóiyá dítye idsíjive wáyeeévejcóójí íjcyánéllíihyej?

Ehdúhjáa Jetsóó díllone tsá dítye añújcutúne. ⁵ Aanéhjáa dífbyeke tsaríwu pajtyéráhi. Áronáacáhjáa idyé ídátso íjtsúcunúúbé dítye dífbyeke cáhcújtsotúne. Átsihdýhjáa neebe díibye múhdurá íhyójtí neébeke:

—Muúbej, cána íllevu cujúúvé díhyójtíí.

Ahdújucóhjáa díbye cujúúvénemáyé téhojtí ímíjpyeténe. ⁶ Ehdúhjáa Jetsóó méé-nune paritséomú ííténe tétsihdyu péeme Heróóde hájkímuma pítyácójcatsí muhdú dífbyeke idsíjívétsoíñe.

Mítiane míamúnaa Jetsóodívú pihcyaaavéne

⁷ Áronáacáhjáa tétsihdyu ímamyémuma peebe únéú úníúvu. Áábekéhjáa mítiane míamúnaa úraavyé Gariréa íiñúji múnáa. ⁸ Aabéhjáa méénúrátyúronéhjí mítiane méénúné uubállé tsújaavé pahúllevávu. Áánéllíihyéhjáa mítiane tsáacúnú pahúllevátú Jodéa íiñújítuu, téené íiñújiri íjcyacóomí Jerotsaréetuu, Idoméa íiñújítuu, Joodáa tsínejcutuu, Tííroó, Tsidóoo, íjcyané íiñújícútuu, íjcyane dífbyeke íájtyúmiki. ⁹ Ehdúhjáa mítiane míamúnaa Jetsóodívú pihcyaaavéjucóónéllíi neebe ímamyémuke dítye mĩne ímíbájcho témí pañévú iúcaáveki. ¹⁰ Mítyanéhjáa díbye chéméméhjike bóhíhtsohíjcyánéllíi ávyetaréjuco dítye dífbyedívú pihcyáávehíjcyáne. Aaméhjáa imíllehíjcyá dífbyeke idyómajcóné íbóhíki.

¹¹ Áijyúhjáa tsaaté pañe naavémú íjcyame dífbyé lliiñévú mímóúúvéme pañétú kéévánécoba néemeé:

—¡Uu muurá Píívyéébe Hajchi!

¹² Áánéllíihyéhjáa dítyéké neebe dítye tsiíñe tehdu íihjyúvátuki.

12-meváké Jetsóó meménú ímamyémú dítye íjcyaki

(Mt 10.1-4; Rc 6.12-16)

¹³ Átsihdýhjáa peebe cámhébaúvú íjtsúcunúúmema. ¹⁴ Áámedítýúhjáa meménuube 12-meváké dífbyé uwááboju úwááboméé péhíjcyáímyeke. ¹⁵ Áámekéhjáa ájcuube íhñáhootu dítye chéméméhjike íbóhíhtsohíjcyaki, naavémú tsaaté pañe íjcyámeke dítye iwáágóohíjcyaki. ¹⁶⁻¹⁹ Aaméhjáa ílluúme: díibyéhjáa Jetsóó Tsimóoke Péédoródívú méménuúbee, Tsebedéó hájchimútsí Jacóóboma Jóáámútsikyéhjáa dífbyere chíjchí hájchimútsidívú méménumútsii, Aderéee, Perúpee, Batoroméee, Matéoo, Tomáaa, Apéó hajchi Jacóóboo, Tadéoo, cananíjtámúejpi Tsimóoo, díibyéhjáa Jetsóodívú méénútsóiibye Jóóda íjcyarióótee, éhdume.

Jetsóoke Naavéné píáábohíjcyané tsaate néeneé

(Mt 12.22-32; Rc 11.14-23; 12.10)

²⁰ Áámemáhjáa Jetsóó tsúuca oomí ípyée íjcyahíjcyajávu. Áánáacáhjáa tsúuca mítiane míamúnaa pihcyaaavé tétsihvu. Áámedíyécóhjáa túhuuvémé tsá imájchóíyónéhjí éllevu íjcyatúne. ²¹ Aanéhjáa iwáájácúne dífbye hájkímú tsáa dífbyeke tétsihdyu itsájtyéroki. Íjtsúcunúméhjáa díbye méívaténe.

²²Téhduréhjáa mítyame tétsihyi taúhbjú uwáábojte Jerotsaréetu tsáame née dífbyedítyu:

—Áadí pañe mía naavémú avyéjuube Betsebóo. Téénéllii muurá eene díbye píáábóneri tsaaté pañétú naavémuke waagóohíjcyáabe.

²³Áanélliihyéhjáa Jetsóo diityéké néehíi:

—¿Aca múhdutú díbye Naavéné iye waagóoméíyáhi? ²⁴Muurá tsané avyéju-jte tsajjítóré íjtsámeítyúmé páhduvaré idyáíívéjcatsíhajchíi íllure wáchájánújcatsí íavyéjutu. ²⁵Áhdure tsáa múnaa tsajjítóré íjtsámeítyúmé páhduvaré idyáíívéj-catsíhajchíi ílluréjuco ihjyátú wáchájánújcatsíne. ²⁶Ahdu ífvane muurá Naavéné ihyájkímukéré iwáágóoca íllure pírujtsóiyá diityéjúcooíyó íavyéjúepte íjcyáíyómeke. Tehdu imyéenuca íllure íavyéjú újówéjtsóíyoóbe.

²⁷Tsá muurá tsaapi íhtsútúúbé tsíeméné dífbyé já pañétú múha tsájtyéítyuró dífbyeke tétsihdyu bóáyotúmére. Muurá ihdyu dífbyeke tujkénú ibóáyoca botsíi tsaj-tyéíyómé dífbyé tsíeméne. Áronáa tsáháubá muurá díbye ihñe múhdivú íhvéjtsóí-tyuróne. Ahdu ífvane tsá Naavéné oke píáábóítyuró dífbye hájkímuke o wáámúki.

²⁸Ímíááneturé ámuúhake o née panévaré ímityúné míamúnaa méénuhíj-cyáronéhjí Píívyéébe abájííveíne diityédí ídáátsóvéne. Áhdure ímityúné óhdi-tyu díbye íhjúvahíjcyáronéhjí abájííveííbye. ²⁹Áánetu ihdyu dífbyé Apííchotu ími-tyúné íhjúvahíjcyámedi tsá díbye múíjyú ídáátsóvéítyúne. Aane tsá múíjyú di-ityémá ímíbáávyéítyúne. ³⁰Ehdúhjáa diityéké neebe dífbyé pañe naavéné íjcyane díbye néénéllíhye.

Jetsóoke tsiiju dífbyé nahbémuma újcutéróne

(Mt 12.46-50; Rc 8.19-21)

³¹Áanáacáhjáa tétsihvu tsiiju dífbyé nahbémuma wajtsí áachí éhnejcúvu. Aaméhjáa tsaatéké née díbye dífbyeke ínéé díbye íúújéva diityéke. ³²Ahdújucohjáa tsaate dífbyé únuri íjcyame nééne dífbyeke:

—Díítsííju díñahbémuma ukévá néhcome éhtsíhyi áachi.

³³Áronáacáahjáa neebe diityéke:

—¿Aca caatyé tátsííjuú, táñahbémuu, táñaallémuu, íjcyame?

³⁴Ehdúhjáa ínééne íúnuri ácuíjcatyémeke íítténe neébe:

—Áánerá téhdure ámuha waháromú táñahbémú táñaallémú méíjcyá íñe múh-dumé tahñéjté ámuha meíjcyame. ³⁵Muurá Píívyéébeke cáhcujtsómé díbye ímillédú íjcyame ímíááné tahñéjté táñahbémú, táñaallémú, waháromu. Ehdúhjáa Jetsóo di-ityéké néehíi.

Tsaapi bájtsónetu íjcyané uwááboju

(Mt 13.1-9; Rc 8.4-8)

4 Aabéhjáa tsiíne únéú úníúvú úwáábóóbedívú idyé mítyane míamúnaa píh-cyáávénéllii mííne pañéúvú íúccáávéne téémí pañéturéjuco díbye úwaabóné di-ityéke. ²⁻³Átsihvúhjáa mítyane tsíeménéhjitu úwááboobe néehíi:

—Ámuúhaj, cáhawáá mélleebúcunuj:

Tsaapíhjáa íwajcyóhá trísgóúúhá bájtsoobe íllure wávárajcói. ⁴Aanéhjáa díbye wávárajcónetu tsáuhji juuváj píínévú dójcone coomímú méhdojéhi. ⁵Áané tsiúhíhjáa dojco néwayúúné raahóvú ííñu ímíchi íjcyátútsihvu. Áuhíhjáa ícúíwuúré ííñe tétsii ííñu mítyane íjcyátúnéllíhye. ⁶Áróhiibájíhjáa chemé núhbá

allóocori hállúháñeríyé tébajkyéjé íjcyánéllíihye. ⁷ Áané tsiúhíhjáa dojco tsuhjí pañévu. Áané hallúvúhjáa teene tsuhjí wááménéneri íññeróné dúhcúvaténé tsáhájucó neévátúne. ⁸ Áánetúhjáa ihdyu tsáuhjí dojco tsátsii imíwu íññuji nétsihvu. Aanéhjáa tsaímíyé píívyene imíwu neeváhi. Tsáhiibájíhjáa uhjénéré neeváhi. Áánetúhjáa tsíhiibáji kémú neeváhi. Áané tsihíibájíhjáa éhñíñevu mítyane neeváhi.

⁹ Ehdúhjáa tsaapi bájtsone iúúbállétsihdyu neebe diityéke:

—Ehdu teéne. Aane ihdyu óví lléébome icyáhcújtsóne tehdu íjcyáhi.

Jetsóó úwáábó túhujtsóne

(Mt 13.10-17; Rc 8.9-10)

¹⁰ Aanéhjáa bóónétu iye íjcyátsihvu ímamyémuma tsijtye tétsii íjcyame dilló muhdú neéiyóné teene tsaapi bájtsónetu dibye úwaabóne. ¹¹ Áanéllíihyéhjáa neebe diityéke:

—Muurá ihdyu ámuhádivú Píívyéébe bóhówátsohíjcyá ámuha mewáájacu muhdú dífbyé avyéjú íjcyane. Áánetu eene tsíménéhjitu ó úwáábohíjcyá oke cáhcújtsótúmedívu tene ibóhówáávétuki. ¹² Muurá o úwaabóné lléébójúcoorómé icyahíjcyá lléébótúmeúvúdu. Áhdure teene ájtyumíjúcoorómé icyahíjcyá ájtyúmítúmeúvúdu. Áámé imítyuháñé muurá tsá ímbáávyéityúne. Ehdu neénéllíi ó úwáábohíjcyá tsíménéhjitu.

Tsaapi bájtsónetu iúwaabóné Jetsóó bóhówajtsóne

(Mt 13.18-23; Rc 8.11-15)

¹³ Átsihdyúhjáa neebe diityéke:

—¿Aca ihdyu tsá ámuha mewáájacutú tsaapi bájtsónetu o úwaabóné iiná neéiyóne? ¿Aca múhdutúra ámuha méwaajácuú tsiíne téhdure nénéhjitu ámuhakye o úwaabóne? ¹⁴ Muurá eene tsaapihjáa trígoúúhá wávarajcódú néene íñe tsaapi ímiáájú úwááboobéré pehíjcyáhi. ¹⁵ Aane tsaate ímí lléébójúcoorómeke Naavéné téénetu mútátsohíjcyáhi. Aane muurá neéiyóné eene juuváj piínévúhjáa dójcoúhjí coomímú méhdojéne. ¹⁶⁻¹⁷ Áánetu teene illéébone tsúuca ímí úraavyéjúcoorómé páhduváré neéné mávaríjchojúúné íjcyanéhjí íáábucújúcoótúnetu ílluréjucó teene íhvejtsóne. Aane neéiyóné eene néwayúúnéhjáa íjcyátsihvu dójcoúhjí imíwu íññeróné núhbá allóocori chémene. Ehdu muurá patyéhíjcyané ímí cáhcújtsótúmema. ¹⁸⁻¹⁹ Áánetu ímiá úwááboju tsúuca ímí llééborómé mítyane íjí avyéjuríyé itsúúrámefíñlíi ílluréjucó ténejcu ábájiívehíjcyáne. Aane neéiyóné muurá eene tsuhjí pañévúhjáa dójcoúhjí íññeróné íllure dúhcúvaténé neévájucóotúne. ²⁰ Áánetu ihdyu íjcyámé tsaate téené úwááboju illéébone cáhcujtsómé ímí tehjújucó úráávyehíjcyáme. Aame muurá eene imíwuúhjáa íññuji nétsihvu dójcoúhjí íññedu. Áámedítyú muurá íjcyámé tsaate eenéhjáa uhjénéré neéváhiibájidú néemeé. Áánetu íjcyámé tsijtye eenéhjáa kéémú neéváhiibájidú néemeé. Áánetu íjcyámé tsaate eenéhjáa ávyetá mítyané neéváhiibájidú néeme ímiáánéjucó ímiáájú icyáhcujtsóné ímí úráávyehíjcyáme. Ehdúhjáa Jetsóó néé diityéke.

Peetétú íjcyané uwááboju

(Rc 8.16-18)

²¹ Áhduréhjáa neebe diityéke:

—¿A múúne peete mepéététsóne mepícyóó tsíeméné lliiñévu? Tsáhaá. Muurá ihdyu mepéététsóne cáámevu mepícyóó tene iájchúcunúki. ²² Ehdu néene muurá Píívyéébé uwááboju bóhówajtsó páneere muhdú meícyahíjcyáne. Muurá íñe teevétari meméenuhíjcyaróné tsá wáájácúratúné íjcyáityúne. Muurá páneere waa-jácúmeííhi. ²³ Aane ihdyu óvíí lléébome icyáhcuíjtsóne tehdu íjcyáhi.

²⁴ Téhduréhjáa tsiíne neébe:

—Ímíñeúvú tsáma méíjtsoco íñe ímiá uwááboju tsúúca ámuha mewáá-jacújucóóne. Muurá teene ámuha mewáájacújúcoorómé múhdurá medárfívémeíha-jhíí Píívyéébe tsáhájucó ámuhádi ícúvéityúne. Áánetu tsúúca iwáájacúné ímí úráávyémeke éhnííñevu waa-jácútsóííbye. ²⁵ Muurá ímiáájú ímíllémedívú bóhówajtsóííbye éhnííñevu ditye ímíñeúvú iwáájacuki. Áánetu teene ímíllétúmedívú tsá díbye bóhówajtsóityúne. Ááne tsáíjyu múu áyánéwu ditye wáájácúroné dojtúcúíbye díityédítyu.

Tríigo bájtsómeíñetu íjcyáné uwááboju

²⁶ Téhduréhjáa neebe díityéke:

—Muurá tsaapi bajtsó trígoúúhá íwajcyóha. ²⁷ Aane íbúwají díbye íjcyánáa keemévehíjcyá pajcúójivaré díbye wáájácútné hallúri. ²⁸ Ehdu muurá íñújiri ímí bajtsóháñe píívyene íkyéémévéne tsúúca wajcú íñééwá ípívyééveíñéjucó. Aane tsúúca neeváhi. ²⁹ Aane kéémécooca ílluréjucó áábájaabe újcune. Ehdu muurá pajtyéíñe Píívyéébé avyéjuejtéma. Muurá díityéké díbye újcúíñe éévé újjetécooca újcúííbye díityéke.

Mojtáátsá neeváúwúutu íjcyáné uwááboju

(Mt 13.31-32; Rc 13.18-19)

³⁰ Téhduréhjáa tsiíne neebe Jetsóó díityéke:

—¿Aca íñetú íñe tsiíne ámuhakye ó úwááboó Píívyéébé avyéju? ³¹ Muurá dííbyé avyéjú éhne múúne ‘mojtáátsa’ némeíñe uméhé neeváú kémúútúróúwu mebájtsou mityáhécoba kéémévédu. Muurá pahévá neváúúné lliiñévúré tééhé neeváú ávyetá ayáúwu. ³² Áróúwu muurá mebájtsou íñene keemévé mityáhécoba pahévare bajtsóhééné éhnííñevu. Ááhé wájcávané hallúvú muurá wahpéjté píhtobáhi. Ahdu muurá teene Píívyéébé avyéju.

Jetsóó íúwaabóné tsíeménéhjitu úúballéne

(Mt 13.34-35)

³³ Ehdúhjáa Jetsóó míamúnáake íúwaabóné tsíeménéhjitu úúbállehíjcyá muhdú ditye lléébóiyódu. ³⁴ Tsáháhjáa díbye pevénéré úwáábohíjcyatúne. Áronáacáhjáa ihdyu ímamyémuke ímíñeúvú waa-jácútsóhíjcyaaabe íiná tene nééiyóne.

Kííjyébama nohji Jetsóó íhvetétsóne

(Mt 8.23-27; Rc 8.22-25)

³⁵ Áané íjyúnúvúhjáa neebe ímamyémuke:

—Métsu éhnéjcúeúvú mepéékií.

³⁶ Ahdújucóhjáa tétsihíyé tsijtye íjcyánáa ditye pééne tsíñeícúeúvú mííneri. Áámamájucóhjáa idyé tsaate íhmíneneri pééneé. ³⁷⁻³⁸ Aaméhjáa píñeéuri íjcyánáa ávyetá íhnáho kííjyébami mityane nújpacyo nóhjine úcaavé díityé míñe pañévu.

Aanéhjáa ipamáávéyóneri iillityéne diitye imamyémú idyējuri cúwahíjcyáábeke iákyéjtsóne néehíí:

—¡Ávyējuúbej, tsúuca mémájcánuúhi! ¿A tsá íne meke u pájtyetétsoityúne?

³⁹ Áánélliihyéhjáa iákyéne úhbaabe kíjyébama nohji íjcyane. Neebéhjápeé:

—¡Iijyévéne, dihvéte!

Ahdújucóhjáa tene íhveténé dáíhañéréjuco. ⁴⁰ Átsihdyúhjáa neebe diityéke:

—¿Íveekí ayájú ihnáhórá ámuha meíllityéne? Tsáháhaca bo ámuha Píívyéébeke ímí mecáhcújtsotúne.

⁴¹ Ehdúhjáa diityéké díbye néérónáa íllure íllityémé néjcatsíhi:

—¿Muubáami aabye íjcyáábeke muhdú kíjyébama nújpacyo lleéboj?

Tsáápi pañe naavéné íjcyane

(Mt 8.28-34; Rc 8.26-39)

5 Aaméhjáa tsúuca úújeté tsíñejcúeúvú Gadáará iinújivu. ² Aanéhjáa ditye cátsúúvénemáyé Jetsóo íjchívyéhi. Áábe éllévúhjáa tsaapi níjkyénéj píine ícyahíjcyaaabe tsáa ípañe naavéné íjcyaaabe. ³ Aabéhjáa ávyéta tsíjpá néébeke tsá múha píívyetétú íekeeveéne. Úwááñehíhjáa íjcyároneri tsá múha dífbyeke chíjchúútyuróne. ⁴ Tsáijyúhjáa tsúuca dífbyeke chíjchújúcohíjcyarómé íjtyúháacyuma íhyójsicu. Áronéhjáa távúdocohíjcyaaabe. Tsáháhjáa múha dífbyeke muhdú méénútyuróne. ⁵ Aabéhjáa cójíhajchótá pécóhajchótá íhjúcunúúbére pehíjcyá níjkyénéj píine. Ááné tsáijyúhjáa caméwajúneri pehíjcyaaabe néwayúúnetu wápújúhcámeífyére. ⁶ Aabéhjáa tsíhyullétúre Jetsóoke iájtyúmííbe éllévu dsiínéríyé ipyééne mímóúúveté dífbyé lliiñévu. ⁷ Áánemáhjáa kéévánécoba neebe dífbyeke:

—¿Íiná óhdityu ú imíllé íhstsútuube Píívyéébe Hajchi Jetsóo u íjcyaaabe? Uke Píívyéébe mémeri o néé óhdi u ícúbáhrátuki.

⁸ Ehdúhjáa naavéné dífbyé pañétú néé Jetsóoke díbyéhjáa dífbyeke ‘díjchivye áadí pañétu’ néénéllííhye.

⁹ Áábekéhjáa Jetsóo néehíí:

—¿Aca muubá dimyéme? Áánélliihyéhjáa neébe:

Tamyémé Píwááneejpi mítyame muha meíjcyánéllííhye.

¹⁰ Aanéhjáa diitye naavémú néé Jetsóoke díbye diityéké iwáágóótu tsíhyullévú téené iinújitu. ¹¹ Áihjyúhjáa tétsihi jéémú meénímú majchóri. ¹² Áánélliihyéhjáa dífbyeke néémeé:

—Múúhake yíhdyu walló aatyé méénímú pañévuréjuco.

¹³ Ahdújucóhjáa díbye wállóónéllí dífbyé pañétú íjchívyéne méénímú pañévuréjuco ditye újcámeíne. Aaméhjáa ditye méívatétsómé 2,000-mevábáhjáa íjcyame caméwájutu únéú pañévú cáhtsínibámé májcanúhi.

¹⁴ Ááneríhjáa diityé tehmejté iillityéne ícúí tétsí múnáake úúballéhi. Áánélliihyéhjáa téhullévú péécunúmé iájtyúmi muhdú tene pájtyene. ¹⁵ Aaméhjáa úújeté díbye eené ípañe naavémú ícyahíjcyaaabe tsúuca íwajyámúúnema íjcyaaabe pevét-sihjíduréjuco ácuúcunúúbedívu. Ááneríhjáa íllityéme. ¹⁶ Aanéhjáa tétsihi íjcyame úúballé diityéké muhdú tene pájtyene. ¹⁷ Aanéhjáa múhdurá íjtsúcunúnéllí nééme Jetsóoke díbye téené iinújitu ipyéé tsíéllévuréjuco.

¹⁸ Áanélliihyéhjáa Jetsóó ipyéé mííné pañévu'ú úcáávéébeke diibye eenée ípañe naavémú ícyahíjcyaaabe nées dífbyemáyéjuco ipyéékií. ¹⁹ Áronáacáhjáa neebe dífbyeke:

—Tsá u péétyú óomaá. Dihyájkímú pañévúré péene duubállé diityéké muhdú Píívyéébe úhdi ídádáatsóvéne uke ímíjpyetétsóne.

²⁰ Ahdújucóhjáa díbye íhyájkímú pañévu'ú ipyééne úúballéné páneere muhdú Jetsóó dífbyeke bóhiitsóné Decáaporí iñújiri íjcyácoomíji múnáake. Áaneríhjáa ávyetaré ullévenúme.

Tsaatépíke Jetsóó bóhiitsóne

(Mt 9.18-26; Rc 8.40-50)

²¹ Aanéhjáa Jetsóó ímamyémuma biwánejcúvúré úújeténáa idyé tsúúca míamúnáa pihcyaaavé dífbyedívu'ú únéú úníúvu. ²² Átsihvúhjáa 'Jáiro' nemeífbyé wajtsí pihcyáávéjé avyéjuube íjcyaaabe. ²³ Aabéhjáa dífbyé lliiñévu'ú ícyánoovéváne néehíí:

—Ájyúwa ávyeta dsíjiveríjyuco íjcyánéllii uke o nées u dócárájcoté dille óoma íbóhiíki.

²⁴ Ahdújucóhjáa Jetsóó dífbyema péébeke mítyane míamúnáa úraavyé ávyeta ráautúne. ²⁵ Áamé pañéhjáa tsáápille 12 pijcyábájucó dífilleke ichémé tujpácyó íhvetéptýúneri ícúbáhrámefhíjcyalle. ²⁶ Aalléhjáa bañúháné taabójtédívu'ú ityáábótsámeíñé áhdohíjcyá íhñénehjívú 'pírúhpírújuco'. Ároné pañéhjáa íllure ávyetélle. ²⁷ Aalléhjáa muubá Jetsóó íjcyane iwáájácúne míamúnáa raahótú dífbye éllevu ipyééne dífbyé wáyámú dómajcó 'muurá dífbyé wáyámú íjcyaroné o dómájcóhajchíí ó bóhiíhi' íñéénema. ²⁸ Ehdúhjáa íjtsámeíñe dómájcólle dífbyé wáyámu. ²⁹ Áánetúhjáa ímiáané tsúúca bóhiille tsáimiyéjuco lliñémuúcunúmeíñe. ³⁰ Aanéhjáa Jetsóó waajácú tsaate bóhiine dífbyé wáyámú idyómájcóneri. Áanélliihyéhjáa iyévoóvéne néébe diityéke:

—¿Caatyé ámuha táwáyámutu oke médómajcóhi?

³¹ Áanélliihyéhjáa ímamyémú néehíí:

—¿Aca muhdú míamúnáa wahdyúré neétúnáa ú dilló múha uke dómajcóne?

³² Ehdúhjáa dítye néérónáa pahúlleva ítteebe íajtyúmi caatyé dífbyeke dómajcóne. ³³ Áanélliihyéhjáa eenée dífbyeke dómájcólle íllityéneri úúvécunúlléré dífbyé lliiñévu'ú ímímóúúveténe úúballé dífbyé wáyámú idyómájcóne. ³⁴ Áanélliihyéhjáa neebe dífilleke:

—Wáhaj, ímí Píívyéébeke u cáhcujtsódu'ú íjcyalle tsúúca ú bohíhií. Ahdícyane wa dípye tsáimiyéjucoj.

³⁵ Ehdúhjáa Jetsóó dífilleke néénáa tsaate pihcyáávéjé avyéjuube Jáiro jatú tsáame úúballéva dífbyeke ídsíwu dsíjívécóne. Nééméhjáa dífbyeke:

—Tsúúca dáájyuwa dsíjívéhi. Aane ínélliihyécó ú tsájtyéé aabye uwáábóóbeke.

³⁶ Ehdúhjáa dítye néeneri ícúvétuube Jetsóó nées Jáiróke:

—Kímóóvedíñe. Píívyéébeke cáhcújtso.

³⁷ Ehdúhjáa íñéene tsá díbye ímíletú pámeere dífbyema pééneé. Apáamyéréhjáa péé dífbyema Péédooroo, Jacóóboo, dífbyé nahbe Jóááa, éhdume. ³⁸ Aaméhjáa pééme úújeté mítyane míamúnáa tééj páne táhíjcyámedívu. ³⁹ Áamekéhjáa Jetsóó neetéhi:

—¿Íñeríami ámuha metaj? Áánerá tsá dille dsíjívétúne. Muurá íllure cúwalle.

⁴⁰ Ehdúhjáa dibye néeneri íllure goocóme. Áamekéhjáa tééj páñétú íjchívyét-sóne iyéjuco dibye úcaavéné dílléwúuúvúj caanímútsii, diitye 3-meva ímamyé-muu, íjcyámema. ⁴¹ Aanéhjáa dílléwúuúvuke íhyójsitu iékéévéne neébe:

—Taríta cómi, ‘Wáhaj, dájkyee’ nééiyóne.

⁴² Ehdúhjáa dibye néenemáyé éhne múu cuwátú maájkyevádú ibóhííne tsúúca úlille 12 pijcyábáhjáa íjcyalle. Áaneríhjáa míamúnaa ávyetaré ullévenúhi. ⁴³ Áamekéhjáa Jetsóó bóijcyú muucá ditye teene iúúbállétuki. Átsihdyúhjáa neebe ditye imájchótso díllleke.

Jetsóó Natsaréeri úwaabóne

(Mt 13.53-58; Rc 4.16-30)

6 Átsihdyúhjáa ímamyémuma óomiibye ípyée ipívyéné iinújivu. ² Aabéhjáa wáyeeévejccóójí pihcyáávéj páñévú úwaabóné mítyame illéébóneri dífbyedi iúl-lévenúne néehíi:

—¿Kíatúami aabye ehdívaíne panévaré wáajacúnej? ¿Aca múhdutú piivyéteebe méénuráityúronéhjí imyéénune? ³ Áanerá úméhewááné wákimyéi múnáajpi diibye Maaríá hajchi. Áábé nahbémújuco muurá Jacóóboo, Jotséee, Jóódaá, Tsimóoo, éhdume. Téhdure muurá ínaallémú íjcyá íchihyi méjpiíne. Ehdúhjáa dífbyedítýú inééne tsá ditye áveyjúúllétú dífbyeke. ⁴ Áanélliihyéhjáa neebe diityéke:

—Ihdyújuco tsáma Píívyéébé ihjyú uubálle múnáajpi íjcyaróobeke dífbyé iinújii múnáa ihyájkímú íjcyarómé tsá áveyjúúllétú tsíjtye múnáa íjcyarómé áveyjúúllébeke.

⁵ Ehdúhjáa tétsíi múnáa dífbyeke cáhcújtsótúnéllii tsá dibye tétsihvu mítyane méénuráityúronéhjí méénutúne. Apááñéréhjáa chéméméhjike idyócarájcóneri bóhíítsóhíjcyaaabe. ⁶ Ílluréhjáa ullévenúúbé ditye dífbyeke cáhcújtsótúneri. Áánélliihyéhjáa técoomí únúuri íjcyájáhji múnáakéréjuco dibye úwááboobéré péhijcyáne.

Ímamyémuke uwáábovu Jetsóó wálloóne

(Mt 10.5-15; Rc 9.1-6)

⁷ Aabéhjáa tsáijyu ímamyémú 12-meva íjcyámeke uwáábovu wallóo mítyétsí-cyutsáké pahúllévávu. Áámé pañévúhjáa pícyoobe itsíjpá dífbye mémeri tsaaté pañe naavémú íjcyámeke ditye iwáágóohíjcyaki. ⁸⁻⁹ Áamekéhjáa neebe ditye itsájtyétu ícyahpáyuu, imájchoo, idsídsii, íjcyane. Apááñéréhjáa neebe ditye ípyée íhyallúe-jáhjí íwajyámúnee, íjtyúhápaaíínee, ícyuujúii, íjcyánema. ¹⁰ Áamekéhjáa neébe:

—Tsátsihvu ámuha tsaaté javu meúújetéjaríyé méíjcyaco tsiéllévu ámuha mepéétúné hajchóta. ¹¹ Aane tsátsíi múnáa ámúhá uwáábó cátúhtsóhajchíi múu ámúháj tuhááñeri íjcyáne ííñú píchóújcámeí diityédívu, ‘tsá múúhá hallúri tene íj-cyatú ámúhakye muha meúwáábóiyóné ámuha mecátuhtsóné’ nééiyóne. Áane múu péé tsiéllévuréjuco. Muurá múhdumé ámúhá uwáábó cátuhtsómé ávyetá ihnáho ícúbáhráméíi muhdú míamúnaa ícyahíjcyáne ímíbájchómeícyooca éhnée Tsodóo-maa, Gomóóraa, íjcyácoomícyu múnáa ícúbáhráméííne ehniíínevu.

¹² Ehdúhjáa ímamyémuke téfbúwájtsóobe uwáábovu iwállóomeke. Aaméhjáa úwáábohíjcyá míamúnáake ditye ímityúné íicyahíjcyané íhvéjtsóne íjtsaméí icyápáyóóve ímiánejcúvuréjuco. ¹³ Téhduréhjáa tsaaté pañe naavémú íjcyámeke waagóohíjcyáme. Chéméméhjikéhjáa dúúrúbájpacyori íhniíwaúúné ditye pípájchóneri bóhíhíjcyáme.

Tsojtsó múnáajpi Jóáa dsjívéné

(Mt 14.1-12; Rc 9.7-9)

¹⁴ Ehdúhjáa Jetsóó méénuhjicyané uubállé ávyéjuube Heróódé iwáájacúne néehíí:

—Tsojtsó múnáajpi Jóáa éhnée dsjívéebeubá tsiíne bohíííí. Muurá téenélíi pivyétébe méénuráítyúronéhjí imyéénune.

¹⁵ Áánetúhjáa tsijtye néehíí:

—Tsáhaá, muurá ihdyu Eriá diibye Píívyéébé ihjyú uubálle múnáajpi éjyuuúvú ícyahjicyaábe.

Áánetúhjáa tsijtye néehíí:

—Áánerá ihdyu béébére diibye Píívyéébé ihjyú uubálle múnáajpi éjyuuúvú ícyahjicyáméejpi.

¹⁶ Ehdúhjáa ditye néenélíi tsiíne Heróódé néehíí:

—Tsáha bóhoj, muurá ihdyu diibyejúco tsojtsó múnáajpi Jóáa éhnée íhñíwaúvú o kípíyuúcutsoobéha tsiíne bóhííbe.

¹⁷⁻¹⁸ Diibyéhjáa muurá Heróódé táábavá ítyónúllekeré ínahbe Perípé taaba Herodíake. Aanéhjáa ímityúné íjcyane Jóááuvu dífbyeke néhíjcyané hallútú cuvéhoójanútsoobe úwáñehííñeri ichíjchútsóóbedívu.

¹⁹ Téhduréhjáa diille Herodíá dífbyeúvuke téené hallútú inéhnílléne imíllé id-sjívetsóne. ²⁰ Áronáacáhjáa tsá dille pívyetétú muhdú dífbyeke id-sjívetsóiyóné diibyéhjáa Heróódé Píívyéébeéjpi díbye íjcyáneri iíllityéne dífilleke téhmehjicyanéllíihye. Áánéllíihyéhjáa díbyeúvú íhjúvanéhjí tsáryóné pañe lleebúacunúhíj-cyaábe. ²¹ Áronáacáhjáa diille Herodíá tsúuca dífbyedívu líihyánútsoóhi. Diibyéhjáa Heróódé ítsímávajcójí úújetené wáñehjínúhi. Ááne éllévúhjáa píhjúcuube ípiáábojtee, ítsodáhómú avyéjúttee, Gariréa íñújí íhtsútúttee, éhdúmeke. ²² Ááméj píinévúhjáa díllé ajuúwá bádsíjcaja wáhtsine imíwu íjtsúcunúúbé díbye Heróóde. Áhduréhjáa dífbyeke náhbénúné avyéjúttee ímí íjtsúcunúhi. Áánéllíihyéhjáa dífilleke neébe:

—Íná u ímílléne oke táuméí ávyeta ímiááné állítyuube uke o ájcuki.

²³ Ehdúhjáa Heróódé néé dífilleke ímiáánetúré íná dille táúmeíñevu íájcuiñe. Neebéhjáa ávyeta íavyéjú íjcyáronetu tsahdúnéécú dífilleke íájcuiñé teene dille táúmeíhajchííjy. ²⁴ Áánéllíihyéhjáa tsííju élleu ipyééne neetélle:

—¿Aca Wa íná íñe ó táúmeíyáhi?

Áánéllíihyéhjáa neelle dífilleke:

—Táuméí tsojtsó múnáajpi Jóáá nífwau ikípíyuúcuúvú uke díbye íájcuki.

²⁵ Ahdújucóhjáa dille dífbye élleu ipyééne néetene:

—Ó imíllé bohtájiri oke u ájcune tsojtsó múnáajpi Jóáá nífwau.

²⁶ Ehdúhjáa dille néene dífbyeke kímóhcó pajtyéráhi. Áronáacáhjáa eene dífbyeke náhbénúné avyéjúttee lléébónáa dífilleke íállítyúné inéénélíi tsá díbye ‘tsáhaá’ néetune. ²⁷ Áánéllíihyéhjáa ícúu ítsodáhómudítyú tsáápiikye wálloobe cúvéhóójá pañe íjcyáábeke íhñíwau ikípíyuúcuúne díbye ítsívaki. ²⁸ Ahdújucóhjáa díbye ipyééne ikípíyuúcuúne bohtájiri ítsívaúvú ájcuváné dífilleke. Aaúhjáa tsajtyéllé tsííju élleu. ²⁹ Ehdúhjáa tsojtsó múnáajpi Jóááuvu dsjívéhi. Ááne uubálléhjáa ímamyémú il-léébóne újcué dífbyeúvuke icyúúuki.

Majcho mítyámedívú Jetsóó úújetétsóne

(Mt 14.13-21; Rc 9.10-17; Ja 6.1-14)

³⁰ Áanáacáhjáa Jetsóó mamýémú úwááboméré ipyéhíjcyátsihdyu tsúúca óómimye tsiíne píhcyaaavé dífbyedívu. Aaméhjáa úúballé dífbyeke páneere muhdú téhulle imyéénuhíjcyanéhi. ³¹ Áamekéhjáa neébe:

—Cána metsu múha íjcyátúhullévú mepéé mewáyéééveki. Ehdúhjáa neebe ímamýémuke ‘rááho néétune’ míamúnaa tsaate péenetu tsíjtyeréjucu dífbyedívú píhcyáávehíjcyánéllíhye. Áamedíyéhjáa íjcyame tsá imájchóiyónéhji éllevu íjcyatúne. ³² Áanéllíhyéhjáa péeme míneri múha íjcyátútsíí tujkévetu. ³³ Árómekéhjáa mítyame ájtyumí kiávú dítye pééneé. Áhullévújucóhjáa ícúú dítye pacóómiváturé péécunúné íjchityu. Aaméhjáa diityé íhdéré úújeté kiávú dítye pétsihvu. ³⁴ Aaméhjáa tétsihíjyucu íjcyámedívú Jetsóó úújeténe. Áamedíhjáa ídáát-sóveebe éhne múúne ítyehméébema íjcyatúmé obééjámú íjcyadu ídátsó diityéké íífténéllíhye. Áamekéhjáa imyéénuhíjcyádú úwaabójúcoobe mítyane panévatúre.

³⁵ Aanéhjáa cúvéhréjucu néénéllíí ímamýémú néé dífbyeke:

—Muhdú cúvéhréjucu teene íchii múubará íjcyátútsihyi meíjcyánaáaca. ³⁶ Íl-luréjucu wallo aatyéké íchííj píihíí íjcyájáhji múnáadítýú tsíeménéuba iújcune dítye imájchoki.

³⁷ Áanéllíhyéhjáa neébe:

—Ámuháyé bo mémajchótsó diityékej.

Áronáacáhjáa néémeé:

—¿Aca íhya tsiíne maáhdone pámehdívuré úújetéiyáhi?

³⁸ Áanéllíhyéhjáa neébe:

—¿Aca múhduná majcho méhdií? Cáná méuvánuj.

Áanéllíhyéhjáa néémeé:

—Íjcyánéha 5-hova páahóónema mítyétsi amóóbemútsi.

³⁹ Áanéllíhyéhjáa neebe míamúnáake dítye íahcúba páhadsíji. ⁴⁰ Ahdújucóhjáa dítye áhcubáne. Tsáhadsíji múnááhjáa 100-mevátsa. Áánetúhjáa tsíhyadsíji múnáa 50-mevátsa. ⁴¹ Aanéhjáa páahóónema amóóbemútsikye iékéévéne téhdújtsoobe Píívyéébeke cáamevu icyárúúvéenema. Áané boonétúhjáa idyóhdáhnúne neebe ímamýémuke dítye iwájtú pámeekére. ⁴² Aanéhjáa imájchónetu pámeere oové tsáimíye. ⁴³ Áánetúhjáa cóevané 12-rujtsívá úvérujtsíne wáhepe. ⁴⁴ Aaméhjáa dítye eené tétsihvu májchome 5,000-meva.

Nújpácýó hallúrí Jetsóó úllene

(Mt 14.22-27; Ja 6.16-21)

⁴⁵ Átsihdyúhjáa Jetsóó néé ímamýémuke dítye dífbyé íhde únéú tsińéjcuvu míneri ipyééne iúújeté Betsáidávú díbye míamúnáake pítýájcóné hajchóta. ⁴⁶ Aanéhjáa diityéké ipítýájcóne peebe cámeháuvú Píívyéébema ílhjývaki. ⁴⁷ Áanáacáhjáa diitye ímamýémú péeme píńééúvújucu íjyunúne. ⁴⁸ Áamekéhjáa díbye ífténáa kííjyéba nóhji wájojcómé íhtsútúnetu bóhdámeíhijcyáhi. Áame déjutúhjáa pejcójuco díbye péene nújpácýó hallúrí úlleebéré diityéké pájtyeíńúibyédu. ⁴⁹ Áábekéhjáa iájtyúmíne íllityémé wáníjcyámeí naavénekéré iwáábyúnema. ⁵⁰ Áronáacáhjáa neebe diityéke:

—¡Méíllityédíne, oóre!

⁵¹ Aabéhjáa diityé pañevú úcáávenemáyé kíjyeba fhveténeri ullévenúme.
⁵² Tsáháikyéhjáa ditye ímí dífbyeke cáhcújtsotú díbyéé fhde majcho mityámedívu úújetétsórónáaaca.

Chéméméhjike Jetsóó bóhiitsóné Genetsarée iñújiri

(Mt 14.34-36)

⁵³⁻⁵⁴ Aaméhjáa tsínejcúeúvú Genetsarée iñújivu úújetémeke tétsí múnáa iájtyúmíne waajácú diityémá Jetsóó íjcyane. ⁵⁵ Áanemáhjáa úbálléjcatsímyé tsúúca díbye téené iñújivu wájtsine. Áanéllihyéhjáa pahúllevátú chéméméhjike tsivámé dífbye éllevu. ⁵⁶ Aabéhjáa patsíhživáryé íjcyámeke úwááboobéré pehíjcyá cómíneri íjcyámeke, íyéétsihjírí íjcyajáhji múnáake, íumihéneri íjcyámeke. Átsíhji múnááhjáa idyé chéméméhjike pícyohíjcyá díbye pájtyéítsihjivu. Áanemáhjáa nehíjcyámé dífbyeke díbye diityéké íwajyámúubávúré idyómájóctso ditye íbóhíki. Áhdújucóhjáa dífbyeke íwajyámú dómajcómejúco bóhihíjcyáne.

Ímichi iiná míamúnáake tútávajtsóne

(Mt 15.1-20)

7 Aanéhjáa Jetsóodívú tsáijyu paritséómuma taúhbájú uwáábojte Jerotsaréetu tsáame píhcyaaavéhi. ² Aaméhjáa iiténáa dífbyé mamýmudítýú tsaate íhyójt-sine níjtyámeítýumé majchóhi. Aanéhjáa múhdurá íjtsúcunúme fhde múnáaúvúu méénuhíjcyádú ditye méénutúne. ³ Diityéhjáa Pívyéébedívú íimíbájchómeíñéjuco imájchóíñé fhde íhyójtsine nityámeíhíjcyáne. Tsáháhjáa ditye mājchóítyuró níjtyámeítýumé téené úwááboju íuráávyénéllíihye. ⁴ Tsíeménéhjáa ináhjhénújétsihdyu wájtsime iníjtyámeítýúhahjíchí tsá máchohíjcyatúne. Imájchoháné imyéénuhíjcyanéhjáhjáa nityuhíjcyáme. Áhduréhjáa icyúwaháné nityuhíjcyáme. Áánetúhjáa ijcyané mityane tsínehji ditye méénuhíjcyané ityútávajtsámeíñé ímíjpyetéki. ⁵ Aanéhjáa íuraavyépíñéllí diitye paritséómuma taúhbájú uwáábojte néé Jetsóoke: —¿Aca íveekí dímamýmú tsá nityámeíhíjcyatú imájchóíñé fhde fhde múnáaúvú uwááboju néhduú?

⁶ Áanéllihyéhjáa neebe diityéke:

—Ámuha pánehjídú ímíáameúvúdú bañú múnáa ámuha meíjcyame. Ímíáánéhacáa Itsaíáúvú Pívyéébe íhyú uubálle múnáajpi ámuíhadítýú nééhí: Íjtye oke ávyéjútsohíjcyará hállúéjuriye. Tsá ávyeta íífbúuri oke ditye ávyéjútsohíjcyatúne. ⁷ Íllure iállíne oke duurívahíjcyáme. Aame iiye ípívyéjtsóné úwáábojúúné úráávyehíjcyá pánehjídú tátyaúhbajúúné íuráávyéúvúdu.

Ehdúu muurá Itsaíáúvú caatúnú ámuíhadítýu. ⁸ Aame ámuha tsá meífcúvehíjcyatú ímichi keená Pívyéébe taúhbaju íjcyáneri eene fhdítyuré íújcúné íjtsaméí míamúnáa úwáábohíjcyáneríyé ámuha meífcúvehíjcyánéllíihye. Muurá eene llíyihllóne níjtyú állíuré íjcyane ditye úwaabóné ámuha meúráávyehíjcyáhi. Téhdure tsínehji állíuré ditye méénune ámuha meúráávyehíjcyáhi.

⁹ Téhduréhjáa tsííne neebe Jetsóó diityéke:

—Ámuha míamúnáadítýuré tsáané úwáábó meúráávyéne ¿íveekí tsá Pívyéébe taúhbájuri meífcúvehíjcyatúne? ¹⁰ Íllúu muurá Pívyéébe néé Moitsééúvuj tééveri: “Ámúháj caánímuke múu íwájýúne avyéjuulléhi. Áánetu cáánímuke tútávátsohíjcyámé íhdyu óvi dsíjivéhi.” ¹¹ Ehdú dífbyé taúhbaju néérónáa muurá ámuha meúwáábócatsíhíjcyá tsaatévá cáánímútsikyé nééiyóne: “Tsá o pívyetétú ámuíht-

sikye o píaabóne. Ámúhtsikye o píáábóiyódú ífvane Píívyéébekéréjuco o ífcúve-híjcyáne.” ¹² Aanévá ehdu íhjuváróóbé hallúrí tsá iiná íjcyatú diityétsikye dibye píáábótúrónáaaca. ¹³ Ehdu muurá ámuhá íjtsaméityúré tsááne uwaábó ámuha meúraávyéne tsá Píívyéébé tauhbájuri meífcúvehíjcyatúne. Áanetu íjcyáne mítyane tsiíne állíunéhjí ámuha meméénuhíjcyáne.

¹⁴ Ehdúhjáa inétsihdyu tsiíne neebe diityéke:

—Ímíneúvú melleebúcunu ámuhákye iiná o néene ámuha mewáájácuki. ¹⁵ Muurá panévare míamúnaa májchoróné tsá diityé ífbúwá íjtsaméí tútávajtsotúne. Áanetu ihdyu diityé íbuwááne déjúcotúré néhniyu tsáane diityéké tútávajtsóhi. ¹⁶ Aane ihdyu óví lléébome icyáhjútsóne tehdu íjcyáhi.

¹⁷ Ehdúhjáa diityéké inéene peebe ímamyémuma tsájaavu. Átsihvúhjáa dífbyeke dillómé iiná nééiyóné ehdu dibye úwaabóne. ¹⁸ Áánélliihyéhjáa neebe diityéke:

—¿Aca ihdyu ámuha mejjcyarómé tsá mewáájácutú iiná tene nééiyóne? Muurá panévare memáchohíjcyanéhjí tsá meke tútávajtsotúne. ¹⁹ Tehdu teene majchótú ímítyúné íjtsaméí tsáanejífvari. Muurá pevenéré méjpiítyu pajtyéne. Ehdúhjáa Jetsóó úwaabó panévare majchóháne dooháñema ímí néene maáwáityuróne. ^{20–22} Átsihdyúhjáa idyé tsiíne neébe:

—Muurá ihdyu míamúnáá ífbúwá déjúcotu ílluune ímítyúné íjtsaméí tsáane diityéké tútávajtsóhi: íhdícyáméhjímáyé ditye dómácócatsíhíjcyáne, ditye dsíjívétsócatsíhíjcyáne, ditye náníhíjcyáne, tsíjtye éhneri ditye úmúúpívyehíjcyane, ditye ál-lícyatsíhíjcyáne, panévá oove íjcyatúné ditye óóvehíjcyáne, ditye nómtúáavahíjcyáne, ditye tsíjtyedi íhjuvavahíjcyáne, ditye mítyákímyeíhíjcyáne, ditye múhdurá ítsámeíhíjcyáne. ²³ Énehji ihdyu míamúnáá ífbúwá déjúcotu tsáane diityéké tútávajtsóhi. Ehdúhjáa neebe Jetsóó ímamyémuke.

Tsiíne iinúji múnáalle Jetsóoke cáhcujtsóne

(Mt 15.21-28)

²⁴ Átsihdyúhjáa idyé peebe diityémá Tííroó, Tsidóoo, íjcyácoomícyú íjcyáne iinújivu. Aaméhjáa tsájaavu úújeténáa tsá dibye ímílléturó múha wáájacúné kiá dibye íjcyane. Áronáacáhjáa tsá dibye téévehíjcyatúne. ²⁵ Áánélliihyéhjáa ífcúíye waajácumé tétsihvu dibye wájtsine. Aanéhjáa tsúuca tsáápille tsáá dífbye éllevu ídsí pañe naavéné íjcyalle. ²⁶ Aalléhjáa mímóuuvévá dífbyé lliiínévú Tsiropenítsiá iinúji múnáalle tsíjtye múnáalléré íjcyárolle. Áanemáhjáa Jetsóoke neelle dibye iwáágóo naavéneke ídsí pañétu. ²⁷ Áronáacáhjáa neebe dífilleke:

—Tujkénúí tahájkímuke ó píááboóhi. Tsá muurá tsaapi ítsíímedítýú majcho idyójtúcúne oohímyeke ájcútyuróne.

²⁸ Áánélliihyéhjáa neelle dífbyeke:

—Ihdýúhde tehdújucoóro, Ávyéjuúbej. Áronáa muurá múúne oohímyé íjcyarómé majchó tsiime imájchotu dójcótsówaahyéji.

²⁹ Áánélliihyéhjáa neebe dífilleke:

—Tehdújuco, muúllej. Ahdícyane wa dipye dihjývuj. Tsúuca muurá ícyooca dáájyuwa bohíjucóo. Tsáhájuco díllé pañe naavéné íjcyatúne.

³⁰ Ahdújucóhjáa péelle úújeténé ídsídivu pevetsihjíduréjuco icyúwá pañe tódsiúcunúlldívu. Tsáhájucóhjáa naavéné díllé pañe íjcyájucóotúne.

Iléébótuube ihjývátúúbeke Jetsóó ímíjpyetésóne

³¹ Aanéhjáa tétsihdyu Tíírótu Jetsóó ímamyémuma péé Tsidóovu. Átsihdyúhjáa Gariréa unéuvúréjuco péeme pajtyé Decáápori iínújitu. ³² Aaméhjáa tsúúca tét-sihyíjyuco íjcyánáa tsaate tsivá dífbye éllevu lléébótuube ihjývátúúbeke díbye ímímbájchoki. ³³ Áábekéhjáa diityédítýú tsátsihvu itsájtyéébeke íhyójtsiwari ínúhe-júúcú ibóríjcyóne iúúniyi dífbye nííjiwa pípájchoóbe. ³⁴ Áanemáhjáa cáamevu icyáruúvéne tsíjpánécoba iállíjchúne dífbyeke neébe:

—ÍEpáata! ‘Dínúhejúúcú dímbáávyéne lleébo’ nééiyóne.

³⁵ Ahdújucóhjáa díbye tsúúca llééboobe tsaímiyéjuco íhjuváne. ³⁶ Aanéhjáa ájtyúmímeke bóíjcyuube dítye tsíjtyeke iúúbállétuki. Áronáacáhjáa úúballéme.

³⁷ Áaneríhjáa ávyétá íhnáho iúllévenúne néémeé:

—Panévárehaca ihdyu ímiááné piivyéteébe. Ínúhejúúné lléébótúmekéha piivyéteebe illéébótsóne. Áhduréha íhjuvátúmeke piivyéteebe íhjuvatsóne.

Majcho mítyámedívú Jetsóó úújetésóne

(Mt 15.32-39)

8 Aanéhjáa idyé mítyane míamúnaa Jetsóodívú píhcyáávémédi tsá iiná íjcyatú dítye májchóiyóne.

² Áánéllíihyéhjáa neebe ímamyémuke:

—Mítyane ó ídáátsové íjtye míamúnaa tsúúca 3 coojívájuco mééma íjcyame imájchoma íjcyájúcóótúneri. ³ Muurá májchótúmeke íhjáhañévu o wállóhajchíi juu-vávyuré chéméiyómé ájyáhañeri. Muurá tsaatésáhjí tsíhyullé múnáa.

⁴ Ehdúhjáa díbye néénéllíi ímamyémú néé dífbyeke:

—Áronáa ¿kiátú meújćunetu diityéké mémájchótsóiyá múubará íjcyátútsihyi meíjcyame?

⁵ Áánéllíihyéhjáa neebe diityéke:

—¿Aca múhduná méhdi majcho?

Áánéllíihyéhjáa néémeé:

—Íjcyané 7-hova páahóone.

⁶ Áánéllíihyéhjáa neebe míamúnaa iáhcúbaki. Áanemáhjáa teene páahóóné iékeévéne téhdújsoobe Pívyéébeke. Átsihdyúhjáa idyóhdáhnunévu ájcuube ímamyémuke dítye iwájtu diityéke. ⁷ Téhduréhjáa amómé íjcyá áyanéwu diityédi. Áané hallúvúhjáa téhdure ityéhdújtsóne neebe dítye iwájtu. ⁸ Áánetúhjáa pámeere óóvnetu coéváné 7-rujtsívá úvérujtsíne wáhpé. ⁹⁻¹⁰ Aanéhjáa diitye 4,000-meváubáhjáa íjcyámeke imájchótsóné boone diityéké ipítýájcoíñúne péjucóómé míneri ímamyémuma Damanóótá iínújivúréjuco.

Jetsóoke paritséomú néé díbye méénúrátyuróné imyéénuki

(Mt 16.1-4; Rc 12.54-56)

¹¹ Áijyúhjáa idyé paritséomú péé Jetsóo éllevu dífbyema ityáhjácatsíki. Aaméhjáa dífbyeke imújtátsóro néé iévéhoowávú méénúrátyuróné díbye imyéénuki.

¹² Aanéhjáa múhdurá dífbyeke pájtyénéllíi neébe:

—¿Íveekí ámuha méimíllé méénúrátyuróné o méénune? Tehdu oke ámuha menéénéllíi o méénúíyónejívari.

¹³ Ehdúhjáa diityéké iñééne tsiíne ímamyémuma péjúcoobe únéú tsiñéjcuvu.

Paritséomú uwáábójutu Jetsóó ímamyémuke téfúwajtsóne

(Mt 16.5-12)

¹⁴ Téijyúhjáa ímamyémú ábájiivé majcho itsájtýéiyóne. Áámedíhjáa tsáhoore ípaaáho. ¹⁵ Áánaacáhjáa Jetsóó diityéké néehíi:

—Téiibúwá tsáma méijcyaco. Méíhcúvedí eene pááá ooríchó Heróódema paritséomu éhne íjcyáneri.

¹⁶ Ehdúhjáa díbye néénéllíi ímamyémú néjcatsíhi:

—Majchóne metsívátúnéllíihyébá ehdu meke neébe.

¹⁷ Ehdúhjáa majchóré dítye íjtsúcunúné iwáájácúne neébe:

—¿Aca muhdú ífvane majcho méema íjcyatúné ámuha ménéjcatsíhi? Ihdyúubá ávyétá muhdúra ámúhá íbuúúné néeme íhyajchótá tsá ámuha mewáájacúpityú táuwaábo. ¹⁸ Áánerá ámúhá hálluúúnema ámúhá núhejúúnema ámuha méijcyaróméubá tsá maátyúmíhíjcyatú ínehjí o méenuhíjcyáne. ¿Íveekí tsá ámuha meléébohíjcyatú o úwaabóne? ¿Mityá tsá ámuha meítsaavéjúcootú majchóo muhdú o méénune? ¹⁹ Muuráhjáa 5-hovaré páahóóné íjcyaróné ó úújetétsó 5,000-meva íjcyarómedívu. Áánetúu cóeváné ¿múhdúrujtsíva wáhpé éhne mépihjúcúhi?

Áánéllíihyéhjáa néemeé:

—12-rujtsíva wáhpée muurá mépihjúcúhi.

²⁰ Áhduréhjáa neébe:

—Ácooca éhnée 7-hova páahóóné íjcyaróné 4,000-mevádívú o úújetétsóijyu ¿múhdúrujtsíva téene pájtyé mépihjúcúhi?

Áánéllíihyéhjáa idyé néemeé:

—Téhdunéree 7-rujtsíva wáhpé mépihjúcúhi.

²¹ Ehdúhjáa diityéké inétsihdyu neébe:

—¿A ícyooca tsúúca ámuha méwaaajácú íiná nééiyóne pááá oorichotu o íhjuváne?

Hállúvátúúbeke Jetsóó ímíjpyetétsóne

²² Átsihdyúhjáa úújetémé Betsáidávu. Áánaacáhjáa dífbye éllevu tsaate hállúvátúúbeke itsíváne néé díbye íímfbájcho dífbyeke. ²³ Áánéllíihyéhjáa dífbyeke íhyójtsitu íékéévéne técoomítyú tsátsihvu itsájtýéébeke íhyálluúúcú iúúniyi pípájchoóbe. Áánemáhjáa idyócarájcóne dílloobe dífbyeke muhdújucó díbye íftene.

²⁴ Áánéllíihyéhjáa neébe:

—Muhdú ó íité míamúnaa úllécunúné úmehéénédu.

²⁵ Áánéllíihyéhjáa tsiíne Jetsóó dífbyé hálluúúcú dócarájcónetu botsíi tsáimiyéjuco díbye íftene. ²⁶ Áábekéhjáa íhjavú iwállóóne neebe técoomí múnáake díbye iúúbállétuki.

Péédoro néé mépájtyetéébé Jetsóó íjcyane

(Mt 16.13-20; Rc 9.18-21)

²⁷ Áhduréhjáa tsáijyu Jetsóó ímamyémuma péé ‘Tsetsaréa Pirípo’ némeí cóomí úniúúcuri íjcyáme wáábyu. Áijyúhjáa juuvávyú diityéké dílloobe muubá díbye íjcyane dífbyedítyú míamúnaa néhíjcyáne.

²⁸ Áánéllíihyéhjáa néemeé:

—Tsaate nehíjcyá tsojtsó múnáajpi Jóaa tsiíne bóhiibe u íjcyane. Áanetu tsijtye nehíjcyá éjyuuúvúu ícyahíjcyámé Píívyéébé ihjyú uubálle múnáadítyú Eriá tsiíne bóhiibe u íjcyane.

²⁹ Ehdúhjáa ditye néenélii diityékeréjuco dibye díllone:

—¿Ácooca ámuha muubá o íjcyane menéehíí?

Áanéllihyéhjáa Pééodoro néehíí:

—Muurá uu Críjto míamúnáake u pájtyetétsoóbe.

³⁰ Ehdúhjáa Pééodoro dífbyeke néenetu bójicyuube ditye muucá iúúbállétuki.

Ídsíjiveíne Jetsóó úúballéne

(Mt 16.21-28; Rc 9.21-27)

³¹ Téijyúhjáa ímamyémuke úúballébe Jetsóó Míamúnáájpídívúu ípívyééveebe muhdú ícúbáhrámeííne. Úúballéebéhjáa muhdú túkevéjtsojtee, llúúvájte avyéjujtee, taúhbjáú uwáábojtee, íjcyame dífbyeke iáveyjúúllétúne dsíjívétsoobe 3 coojívatu tsiíne ibóhiíne. ³² Ehdúhjáa dibye néenélii Pééodoro dífbyeke íhdyúétsihvu idyówajcáróóbeke néé ehdu dibye íhgyúvátuki. ³³ Áanéllihyéhjáa dífbyedítýú iyévóóvéne tsijtye ímamyémuke ííteebéré dífbyeke uhbáhi. Neebéhjápeé:

—¿Díhne óhdityu Náve Naavénej! Muurá tsá u wáájacutú muhdú óhdityu Píívyéébe íjtsámeííne. Míamúnáá íjtsaméíyé dípañe.

³⁴ Ehdúhjáa dífbyeke ínééné boonétú pámeere tétsihyi íjcyámeke neébe:

—Tsaate oke iúraavyéné ímillémé múu ímillédú ícyahíjcyánetu íhveténe oke úraavyé wáyýumeítyúmé tééné déjúcotu ícúbáhrámeíyóné pañe. ³⁵ Muurá ímillédúré ícyahíjcyámé tsá pájtyetétyúne. Áanetu ihdyu ímillédú ícyahíjcyané íhvéjtsóne ookéréjuco úraavyémé pájtyetéehi. ³⁶ ¿Aca íínetú meke píáábóiyóné tsáijyu múu mewágóóóvnénaa mítyane meéhneváne? ³⁷ ¿Mityá íjcyané tsane mepájtyetétyóné ehniínevu tsáimíyé mejcyáiyóne? ³⁸ Muurá oke iúraavyéné núcojppíllemeke téhdure ó nucójpílleé Míamúnáájpídívúu o ípívyééveebe. Áhdure táuwaáboju tsíjtyeke iúúballéiyóné núcojppíllemeke téhdure ó núcojppílleé níjkyéji múnáama tahnéjéte ujcúvavu o tsáácoóca.

9 Téhduréhjáa tsiíne neebe diityéke:

Muurá ímiáané ámuhadítýú tsáhái tsaate dsíjivétyú Píívyéébé avyéjú íhtsútú ájtyúmitúme.

Jetsóó tsíhdyúreevéne

(Mt 17.1-13; Rc 9.28-36)

² Átsihdyúhjáa 6 coojívatu peebe caméhbaúvú apáámyemáyé Pééodoro, Jacóóboo, Jóáaá, éhdúmema. Áamedívúhjáa tsíhdyúreevébe. ³ Íwajyámúhjáa ávyeta tsítsíj íjcyaja ajchúcunúhi. Tsáháubá múha téhdu ímí níjtyútyuró wáyjamu. ⁴ Áanáacáhjáa Eriama Moitséemútsí tétsihvu diityédívú bóhówáávémútsima Jetsóó ihjyúváhi. ⁵ Áaneríhgyáa Pééodoro iúllévenúne néé dífbyeke:

—¿Ávyéjuúbej, maímijyu ihdyu mee íchihyij! Ahdícyane métsu méméenu 3-wava nújuwáané ámuhá apha dihnéwaa, Moitsée éhwaa, Eriá éhwaa, éhdune.

⁶ Ehdúhjáa íllityéné pañe ínéene tsá Pééodoro wáájacutúne. Áhduréhjáa íñahbéjtétsí íllityéhi. ⁷ Áanáacáhjáa ojtso diityédívú nítyéné pañétú Píívyéébe néehíí:

—Áanu Hájchíwu mítyane o wájýúúbeke tsáma méllééboco. ⁸ Áánélliihyéhjáa ííterómé ínéubará íjcyatúne. Téhduréhjáa Moitséemútsí Eríama tsáhájuco íjcyatúne. Apáábyeréjucóhjáa Jetsóó tétsihyi.

⁹ Átsihdyúhjáa ditye óómííáa Jetsóó bóijcyú ditye muucá teene iúúbálétu Míamúnáájpídívúu ípívyééveebe idsíjívétsihdyu tsiíne bóhítúné hajchóta. ¹⁰ Ahdújucóhjáa tsá ditye muucá úúbálétu teene. Aaméhjáa ihdyu tsamééré dí-lócátsihijcyá muhdú dsíjívéebe tsiíne bóhíííne. ¹¹ Átsihdyúhjáa néeme dífbyeke:

—¿Ácooca muhdú ífvane taúhbájú uwáábojte nehíjcyá Ería tsiíne íjcyaiíne mímúnáake pájtyetétsóibye bóhówáávéíne íhdéwu?

¹² Áánélliihyéhjáa neébe:

—Ééé, ímíáánéjucóhdé tene némeíne Ería bóhówáávéíne mímúnáake pájtyetétsóibye úmíwari dibye diityéké íhdénu dífbyema. ¿Muhdúta néene óhdi-tyu Míamúnáájpídívúu o ípívyéévébedítý Pívyéébé waajácúháámituj? Muurá néene mímúnáa oke iávyejúúllétúne óhdi ícúbáhraíne. ¹³ Aanée muurá ímíááné íjcyájucóóroobe tsojtsó múnáajpi Jóáa eenée Ería dibye íjcyane ditye néhíjcyaaábe. Áróobekée mímúnáa iéhdüiválléne íllure ícúbáhrahíjcyáhi. Áánemáa dibye néerone tsá ditye cáhcútsohíjcyatúne. Ehdúu Pívyéébé waajácúháámitu tene néhdújuco dífbyeke tene pájtyene. Ehdúhjáa neebe Jetsóó 3-meva ímamyémuke.

Tsáápiwúú pañétú naavéneke Jetsóó wáágoóne

(Mt 17.14-21; Rc 9.37-43)

¹⁴ Aaméhjáa tsúuca ímunáájtémá tsijtye mítyame íjcyámedívú wajtsíhi. Áánáacáhjáa taúhbájú uwáábojtémá diitye ímamyémú táhjácátsihijcyáhi.

¹⁵ Aaméhjáa dífbyeke iájtyúmíne ícúí dífbye élleu ipyééne dífbyeke duurúváhi.

¹⁶ Áamekéhjáa neébe:

—¿Íínerí ámuha métáhjácatsihijcyá támamyémuma?

¹⁷ Ehdúhjáa dibye neerónáa tsaapi néé diityéj piñétú dífbyeke:

—Ávyéjuúbej, áanu hájchíwúú pañe naavéné íjcyaaabe íhjúvátúúbeke ó tsivá dílleu óoma u ímíbjáchoki. ¹⁸ Muhdú íhya dífbyeke dibye méénúcooca baavu áákityéébé íhjúvátú uráhtsaba íjchívyécooca íhwáñe íhdóne cópenúhíjcyaaábe. Áánéllíí íne íjtye dímamyémuke ó neerá dityévá óoma dífbyé pañétú iwáágóóroki. Árónáa tsá ditye pívyetétúne.

¹⁹ Áánélliihyéhjáa Jetsóó néé ímamyémuke:

—¿Juhúú, múhduré mímúnááami ámuuha Pívyéébeke cáhcujtsópityúme! Aane íne ¿múhajchótá ámuhá muhduré o áábúcúne ámuhakye ó úwáábohíjcyaa ámuha mecáhcújsoki?

Ehdúhjáa diityéké ínéérone neébe:

—Áyu cána bo ílleu metsívá dífbyekej.

²⁰ Ahdújucóhjáa dífbyéwúuke ditye tsájtyene dífbye élleu. Áánáacáhjáa naavéné Jetsóoke iájtyúmíne dífbyeke ávyeta wáírohjácoobe áákityé baavújuco. Aabéhjáa baari cávíhyíínumeífbyeke íhjúvátú uráhtsaba íjchívyéhi. ²¹ Aanéhjáa Jetsóó néé cááníkyeé:

—¿Aca múhajchótájuco íllu dibye íjcyane?

Áánélliihyéhjáa neébe:

—Tsííménédítyúré ehdu dííbye. ²² Tsáijyu muurá cúújúwá pañévú díbye íjcaáy-oobe tsúúca dsíjivehíjcyáiyáhi. Áané tsáijyú téhi pañévú dííbyeke wááohíjcyaaábe. Aane cána ihdyu u pívyetéhajchíí múúhadi dídáátsóvéne múúhake píááboj.

²³ Áánéllihyéhjáa Jetsóó née dííbyeke:

—¿A o pívyetéhajchííjyu? Ú eene ihdyu ímíáané oke u cáhcújtsóhajchíí tehdujuco uke o píááboíne. Tehdu íiná óhdivu túhúúnejívari.

²⁴ Áánéllihyéhjáa neébe:

—Uke muurá ó cáhcujtsóhi. Áánéllíi oke píáábó éhníínevu uke o cáhcújtsoki.

²⁵ Aanéhjáa mítyane míamúnaa píhcyáávénaa Jetsóó naavéneke úhbaabe néehíí:

—¡Nave Naavénej, eene muhdú áádíwúuke u dárííveebe íhjuvátuube lléébótúúbé pañétú uke o née u íjchívyeki! ¡Aabe dohmíjyúcohdí dííbye pañévu!

²⁶ Áánéllihyéhjáa naavéné wáníjcyámeíbyéré dííbyeke tsiíne ávyetá íhnáho iwáíróhcóne íjchívyéhi. Áané boonéhjáa coévaabe dsíjiveebédu. Aanéhjáa mítyame íjtsúcunú tsúúca díbye dsíjivéjucóone. ²⁷ Áronáacáhjáa Jetsóó íhyójtsitu íjyócu-jcároobe tsáimiyéjuco.

²⁸ Áané boonéhjáa tsájaavu aahíveebe ímamyémuma. Átsihvúhjáa tsamééré íj-cyátsihvu née dííbyeke:

—¿Aca íveekí muhdú nétsihdyu tsá muha mepívyetétú meíjchívyetsóné naavéneke eene u íjchívyetsódu?

²⁹ Áánéllihyéhjáa neébe:

—Muurá ihdyu téeméjpiikye mewáágóo májchotúme Píívyéébeke píáábó métáúmeíhi. Ehdúhjáa Jetsóó née ímamyémuke.

Ídsíjiveíne tsiíne Jetsóó úúballéne

(Mt 17.22-23; Rc 9.43-45)

³⁰ Átsihdyúhjáa péeme pajtyé Gariréa íiñújitu. Áijyúhjáa tsá Jetsóó ímílletú múha wáájacúné dítye téeneri pájtyene. ³¹ Imílleebéhjáa apáámyekéréi ímamyémuke íúwaabóne. Téijyúhjáa úúballébe Míamúnáájpidíwúu ípívyéévébedívú tsaapi ímítyúmeke ékéévetsóóbeke dítye dsíjívétsoobe 3 coojívatu tsiíne íbóhiííne.

³² Ehdúhjáa díbye díityéké úúballéné tsá dítye wáájacutú muhdú nééíne ehdu díbye nééneé. Aanéhjáa dííbyeke ímíneúvú idíllóiyóné nuhnévehíjcyáme.

Jetsóoke ímamyémú dilló caabyé íhtsútuube díityédítýú íjcyáiyóne

(Mt 18.1-5; Rc 9.46-48)

³³ Átsihdyúhjáa Capenaóovu péeme úújeté tsájaavu. Átsihvúhjáa Jetsóó díityéké néehíí:

—¿Íínerí éhne ámuha táhjácatsímyéré métsahíjcyá juuváyi?

³⁴ Áronáacáhjáa tsá dítye áñújcutú caabyé díityédítýú íhtsútuube íjcyáiyón-eríhjáa ityáhjácatsíneííhiye. ³⁵ Áánéllihyéhjáa íacúúvéne neebe díityéke:

—Ámúhadítýú íhtsútuube íjcyane ímílleebe óvíi tsíjtyeke íícuvéhi.

³⁶ Ehdúhjáa díityéké ínééne tsííménéwúuke icyájaabúcúne neébe:

—Éje, áanu muurá tsíímene ídátsóhree.

³⁷ Ahdu muurá táuráávyé múnáa ídátsó néémeke íícúvehíjcyámé ookéjuco íícu-véne. Aane tsá idyé ookére. Téhdure okée wállóóbekéjuco dítye íícuvéne. Ehdúhjáa Jetsóó née ímamyémuke.

Meke tútávajtsotumé meke píaabóne

(Mt 10.42; Rc 9.49-50)

³⁸ Áhduréhjáa tsáijyu Jóáa néé dífbyeke:

—Ávyéjuúbej, tsáápiikye muha máájtyumí tsaaté pañe naavémú íjcyámeke dimyémeri wáágóohíjcyáábeke. Áábeke muha mébóíjcyuínú tsíjpiye íjcyaaabe íveekí tehdu méénúnéllíihye.

³⁹ Áronáacáhjáa Jetsóó nééhíí:

—¿Íveekí ámuha mébóíjcyúhi? Muurá eene tamyémeri méénuráítyúronéhjí méénuhíjcyáméubá tsá óhdityu ímityúné íhjuváváyuróne. ⁴⁰ Muurá meke píaabómé tsá meke tútávajtsotúne. ⁴¹ Áhdícyane tsaate ámuha tahnéjté meíjcyámeke nújpácyo dífvanévú tamyémeri íjchome muurá téene áhdó íné ímíjyaú íjcyááhi.

Tsaatéké ímityunévú meíbúwajtsóné ápíchó néénee

(Mt 18.6-9; Rc 17.1-2)

⁴² Áánetu botsíi oke cáhcujtsómé ídátso tsiiméwuúímúdúréi néémedítýú tsaatéké ímityunévú íbúwátsohíjcyámekéubá múu apáhajchíí íjkyééhánetu néwayúcobáné íóhbáñúmeke wájojco móóá pañévú ditye ícúbáhrámeítyóné íhdétu. ⁴³⁻⁴⁴ Áhdícyane ámuhá hojtsíneri ímityúné ámuha meméénuhíjcyáhajchíí múu kípyújcyúmeí téhojtsíji. Muurá ímí ámuha méíjcyaa tsánejcúéhójtsima íjcyájúcoóturómé ámuha mepájtyetéhajchííjyu. Áánetu ídátso ámuha méíjcyaa tsahójtsícuma ámuha meíjcyarómé múijyú áabatéítyúnéj cuujúwá pañévú mewágóóóvéhajchííjyu. Áronáa ihdyu tééwá pañe íjcyame tsá muhdú íjcyáítyúne. ⁴⁵⁻⁴⁶ Téhdure ámuháj tuhááñeri ímityúne élleu ámuha mepéhíjcyáhajchíí múu kípyújcyúmeí téjtuháji. Muurá ímí ámuha méíjcyaa tsajtúháácýuma íjcyájúcoóturómé ámuha mepájtyetéhajchííjyu. Áánetu ídátso ámuha méíjcyaa tsajtúháácýuma ámuha meíjcyarómé múijyú áabatéítyúnéj cuujúwá pañévú mewágóóóvéhajchííjyu. Áronáa ihdyu tééwá pañe íjcyame tsá muhdú íjcyáítyúne. ⁴⁷⁻⁴⁸ Áhdure idyé ámuhá hálluúúneri ámuha maájtyumíné ímityúné meméénuhíjcyáhajchíí méwaagóoméí téuhji. Muurá ímí ámuha méíjcyaa tsánejcúeuma íjcyájúcoóturómé Píívyéébé avyéjuri ámuha meíjcyáhajchííjyu. Áánetu ídátso ámuha méíjcyaa tsauúcuma ámuha meíjcyarómé múijyú áabatéítyúnéj cuujúwá pañévú mewágóóóvéhajchííjyu. Áronáa ihdyu tééwá pañe íjcyame tsá muhdú íjcyáítyúne.

⁴⁹ Muurá pámeere tééwá pañe íjcyámedi tééwaj cúvá búúúveéhi. Áánetu Píívyéébeke ícúvehíjcyámeke ímíjpyetétsóiiibye éhne múúne cánáama heeco ímíjpyetétsódu. ⁵⁰ Muurá cánáama íífmúnéllíi meke píaabóhi. Áánetu íífmútuca tsá íínetú tene píáábóítyuróne. Áhdu teene Píívyéébé uwááboju cánáamadú. Aane ihdyu óvíí ámuhá pañévú ámuha méujcú tsáimíyé ámuha menáhbévájcatsíki. Ehdúhjáa Jetsóó úwaabó ímamyémuke.

Táábávajcatsímýe wáágóójcatsítyuróné Jetsóó úwaabóne

(Mt 19.1-12; Rc 16.18)

10 Aabéhjáa Jetsóó Capenaóotu péé diitye ímamyémuma Jodéá iínújivu Joodáá tsiñéjcuvu. Áhullévúhjáa idyé míamúnaa dífbyedívu píhcyáávémeke imyéénuhíjcyádú úwááboóbe. ² Áijyúhjáa paritséomú dífbye élleu itsááne dífbyeke

imújtátsóro dilló tsáápílleke ihdícyáné hallútúré ájyu wáágoóné tehjújuco néhajchíjyu. ³ Áánélliihyéhjáa neébe:

—¿Muhdútáhjáa Moitséeúvú nehíjcyá téenetuj?

⁴ Áánélliihyéhjáa neémeé:

—Muuráhhjáa nehíjcyáábeúvú dííllekévá téené waajácúhaamívú maájcyúne meihvéjtsóiyóne.

⁵ Áánélliihyéhjáa neébe:

—Muuráhhjáa ihdyu eene ámuha mejcyadu ditye cáhcujtsópityúnéllii ehdu nehíjcyaaabe tehdu tene neétúrónáaca. ⁶ Muuráhhjáa Píívyéébe páné ihdeene ípívyéjtsóné nájcaúvú téhdure ípívyejtsó wajpii, wallee, íjcyane muhdú tene íjcyáídyjuco. ⁷⁻⁸ Áánélliihyéé muurá neebe wajpi ityáábávacooca ííneíne cáánímútsidítýú dííllemáyéjuco íjcyá tsahéécóréjuco tsáápiye íjcyáiyódu. ⁹ Aamútsí míítyétsí íjcyáromútsí tsahéécóréjuco íjcyáíne Píívyéébe ípívyejtsódújuco. Áánéllii tsá tsaaite ityáábávajcatsícyooca dówáávéityuróne.

¹⁰ Ehdúhhjáa ínééne boonétú tsájaavu ímamyémuma úújetéébeke tsiíne dillómé teéne. ¹¹ Áánélliihyéhjáa neébe:

—Muurá tsapi méwakye íhvéjtsóne tsíjpíllekéréjuco ityáábáváhajchíí ímityúné meenú mewa ímúbááné íjcyánáa tsíjpíllemáyéjuco íjcyáneri. ¹² Áhdure idyé walle ájyúke íhvéjtsóne tsíjpiikyéréjuco ityájíwáhajchíí ímityúné meenú ájyu ímúbááné íjcyánáa tsíjpiimáyéjuco íjcyáneri.

Tsiiméké Jetsóó Ilúúvanúne

(Mt 19.13-15; Rc 18.15-17)

¹³ Téijyúhhjáa tsaate ítsíímeke tsivá dííbye éllevu díbye díityé hallúvú piááboju Píívyéébeke ityáúmeíki. Áronáacáhhjáa ímamyémú néé íínevú ditye ítsíímeke tsíivane. ¹⁴ Ehdúhhjáa ímamyémú nééne tsári íjtsúcunúne neebe díityéke:

—Óvi ihdyu tsívame. ¿Íveekí ámuha mécatuhtsóhi? Muurá díitye tsiíme íjcyadu neémé wáábyuta Píívyéébe avyéju. ¹⁵ Aane ímiáánetúré ámúhakye o néé éhne múúne teetsi tsíímene ímí meke cáhcujtsódú Píívyéébeke cáhcújtsotúmé tsá dííbyé avyéjúeje íjcyatúne.

¹⁶ Ehdúhhjáa ínééne tsiiméké cájáábíínuubéré piáábó táúmeí díityé hallúvu.

Ováhtsá Jetsóoma íhjuváne

(Mt 19.16-30; Rc 18.18-30)

¹⁷ Átsihdyúhhjáa díbye pééíyónáa tsapi dííbye éllevu dsííneríyé itsááne dííbyé lliínevú ímímóúúvéne néé dííbyeke:

—Uwááboóbej, ímiáábé u íjcyaaabe cána oke dííne muhdú ó íjcyáiyóné múijyú o dsííjívécóóityúne bóhí o újcuki.

¹⁸ Áánélliihyéhjáa neébe:

—¿Aca íveekí ímiáábedi oke ú dillóhi? Muurá ihdyu apáábyéré Píívyéébe ímiáábe.

¹⁹ Aane muurá tsúúca ú waajácú dííbyé taúhbajúúné íllu nééneé: Tsá múu ihdícyámema dómácójcatsítyúne. Tsá múu míamúnáake dsíjívétsotúne. Tsá múu nánívatúne. Tsá múu állíuutúne. Múu avyéjuullé díícyáánimútsikyé.

²⁰ Ehdúhhjáa Jetsóó néénéllii neébe:

—Uwááboóbej, tehjújuco muurá ihdyu o ícyahíjcyáné táayáábedítyúre.

²¹ Ehdúhhjáa díbye nééne Jetsóó ímí íjtsúcunúne néé dííbyeke:

—Árónáa ijcyánéi tsane. Dítsieméné náhjihénúne piáábó ídáátsóméhjike. Áijyu ihdyu ú ávyéjúúteé níjkyéjiri íjcyaaabe Píívyéébé avyéjuvu. Aane cáhawáá ehdu méénúne ookéréjuco duráávyej.

²² Ehdúhjáa Jetsóó néene kimóhcó pajtyé dífbyeke mítyane díbye éhnévánéllihye.

²³ Aabéhjáa kímóóveebéré péeneri Jetsóó iúllévenúne nées ímamyémuke:

—Muurá mítyane éhnevámé íhtsútúnetu Píívyéébé avyéjuvu úcáávéiyáhi.

²⁴ Ehdúhjáa díbye néeneri ímamyémú iúllévenúnéllii tsiíne neébe:

—Ámuúha Llihíúmuj, íhnáhóóné ímiááné ehnéva múnaa Píívyéébé avyéjuvu úcáávéiyóné dítye téeneríyé tsúúrámeíhíjcyánéllihye. ²⁵ ¿Aca muhdú caméélló ánéétóhéjutu pajtyéiyáhi? Áhdure ¿aca muhdú díitye ehnéva múnaa Píívyéébé avyéjuvu úcáávéiyáhi?

²⁶ Ehdúhjáa díbye néeneri iúllévenúne tsamééré néjcatsíhi:

—¿Aca ihdyu múhdutúra pájtyetéiyóme?

²⁷ Áánéllihyéhjáa neébe:

—Ímiáánéjucóhde míamúnaa tsá píívyetétú iiye ipájtyetétsámeíne. Árónáa Píívyéébe piivyeté díityéké ipájtyetétsóné íiná dífbyedívú túhúútúnéllihye.

²⁸ Áánéllihyéhjáa Pééodoro nées dífbyeke:

—Ávyéjuúbej, muuráhjáa páneere muha meíhvéjtsóne ukéréjuco meúraavyéne.

²⁹⁻³⁰ Áánéllihyéhjáa neébe:

—Tehdújuco. Muurá ímiááneturé ámuúhakye o nées tsaate íjcyátsíhji, ínahbé-muu, ínaallémmu, cáánímutsi, méwamyuu, ítsíímee, íjcyámeke tsánejcúvú íhvéjtsóne Píívyéébé wákiméi méénume íné imíjyaú íjcyáíne íné iínújiri. Aame muurá ájtyúmi ítsíjtyeke díityémá ínáhbéváímyeke ínahbémúdú ínaallémúdú cáánímutsídyú ítsíimédú néeme téhdure ookéréjuco úráávyémeke. Aame téené déjúcotu ícúbáhrámeíhíjcyaaáhi. Árónáa ihdyu nihnévúré újcuímyé mújyú idsíjívéjúcóóítyúne bóhí tsíjírjúco ínúji Píívyéébe ípívyéjtsóji hallúri íjcyaki. ³¹ Muurá íne ícyoooca íhtsutúmé íjcyame ídátsó téijyu waagóojte íjcyaaáhi. Áané lliínevú íne ícyoooca ídaatsómé ávyéjúúteéhi. Ehdúhjáa Jetsóó nées ímamyémuke.

Ídsíjívéíne tsiíne Jetsóó úúballéne

(Mt 20.17-18; Rc 18.31-34)

³² Aaméhjáa Jerotsaréevu péeme dífbye déjuri pehíjcyá íllityécunúme. Áamekéhjáa tsátsihvu imíjyocárone tsiíne úúballébe muhdú técoomívú dífbyeke tene pájtyeíne. ³³ Neebéhjáa díityéke:

—Mepéé íne Jerotsaréevu. Ácoomívú muurá Míamúnáájpídívú o ípívyéévébedívú tsaapi llúuvájté avyéjútémá taúhbájú uwáábojtéké óhdivu ékéévétsoóhi. Aame oke íkéévéébeke jodíomú íjcyátúmé hójtsí pañévú íhvéjtsóo oke dítye idsíjívétsoki. ³⁴ Aame óhdi iúúhívaténe oke úníchíhcyuméré iwápáájcoóbeke dsíjívétsoóhi. Ároobe tsiíne ó bóhí 3 coojvatu.

Jacóóbomútsí Jóááma Jetsóoke táúmeíne

(Mt 20.20-28)

³⁵ Áábekéhjáa tsáijyu Tsebedéó hájchimútsí Jacóóboma Jóáámutsi néehíi:

—Uwááboóbej, muhtsi méimíllé tsane uke metáúmeíne.

³⁶ Áánéllihyéhjáa neébe:

—¿Hiná ámuhtsi méimílléhi?

³⁷ Áánélliihyéhjáa neemútsi:

—Muhtsi méimíllé u ávyéjuutécooca díuniúvú múhtsikye u ácuycároné úúma muhtsi maávyéjuutéki.

³⁸ Áánélliihyéhjáa neébe:

—Ávyeta tsá ámuhtsi mewáájácútú iiná metáúmeíñe. ¿Aca ámuhtsi méicúbáhrámeíyá muhdú o ícúbáhrámeídyu?

³⁹ Áánélliihyéhjáa neemútsi:

—Éée, muhtsi méicúbáhrámeíyáhi.

Áánélliihyéhjáa neébe:

—Ímiáánéhde ámuhtsi méicúbáhráméíhi. ⁴⁰ Áronáa tsá ámuhtsikye táuniúvú oore o pícyoóítyuróne. Muurá ihdyu Llihíyóre táuniúvú pícyoó caatyéké iwábyújt-sómeke. Éhduréhjáa áñújuube Jetsóo diityétsikye.

⁴¹ Aanéhjáa ínahbéjté 10-meva íjcyame illéébóne cayóbáávaté diityétsidívu.

⁴² Áronáacáhjáa Jetsóo diityéké néehíi:

Ámuha muurá mewaaajácú íñújiri íjcyané avyéjujte íhnáho ityáúhbájcatsíñe táhjá-catsíhijcyáne. ⁴³⁻⁴⁴ Áánetu ihdyu ámuha tahñéjté meíjcyame tsá múu tehdu néétune. Ámúhadítú fhtsútuube íjcyane ímíllebe múu pamévakéré píaabóhi. ⁴⁵ Muuráhjáa íñe Míamúnáájpídívú o ípívyéveebe tsá o tsáátu fhtsútuube ávyéjuube o íjcyáábeke míamúnaa oke íícúveki. Ópée o tsáá diityéké o píaabóné diityé wájiyuri o dsíjive múhdumé teene cáhcujtsómé ipájtjetéki.

Hálluvátúubeke Jetsóo ímíjpyetétsóne

(Mt 20.29-34; Rc 18.35-43)

⁴⁶ Aabéhjáa Jericóori íjcyátsihdyu diitye ímamyémuma tsiéllévuréjuco péémema mítyame péehíi. Áanáacáhjáa dítye pééjú úníuri Timéo hajchi Batiméo hálluvátuube ácuúcunúúbé táumeshijcyá píáábo. ⁴⁷ Aabéhjáa tétsihvu diibye Natsarée múnáajpi Jetsóo píhine iwáájácúne kéévánécoba néehíi:

—¡Jetsóo Dabíiúvúj tsiiménémúhaabe u íjcyaaabe óvíjyuco ihdyu óhdi dídaatsóve!

⁴⁸ Ehdúhjáa díbye néénéllii tsaate néé cúúvéhulléré díbye íjcyaki. Áronáacáhjáa éhniíñevúré tsiíñe neébe:

—¡Dabíiúvúj tsiiménémúhaabe u íjcyaaabe óvíjyuco ihdyu óhdi dídaatsóve!

⁴⁹ Áánélliihyéhjáa Jetsóo tétsihvu íjyócúúvéne néehíi:

—Méne díbye itsáa taéllevu.

Ahdújucóhjáa dífbyeke dítye nééneé:

—Uke píúvaábe. Wa dichaj.

⁵⁰ Ahdújucóhjáa ícúu íwajyámú hállúeja ityácórívéne díbye cátsíniivyéne dífbye élleu. ⁵¹ Áábekéhjáa neébe:

¿Hiná ú imílléhi?

Áánélliihyéhjáa neébe:

—Ávyéjuúbej, ó imíllé o hálluváne.

⁵² Áánélliihyéhjáa Jetsóo néé dífbyeke:

—Tehdújuco. Oke u cáhcujtsódú íjcyaaabe tsúúca ú hálluváhi.

Ahdícyane wa ílluréjuco dípyej. Ehdúhjáa Jetsóo dífbyeke néénemáyé iitéjúcoóbe. Aabéhjáa dífbyemájuco pééneé.

Jerotsaréé pañévú Jetsóó úcaavéne

(Mt 21.1-11; Rc 19.28-40; Ja 12.12-19)

11 Aaméhjáa úújeté Jerotsarééj piihíri Bepajéema Betáaniá coomícyú únuri orívo bájú íjcyátsihvu. ² Átsihdyúhjáa Jetsóó mítyétsikye ímamyémudítýú ípiihré coomívú iwállóómútsikye néehíí:

—Écoomi ípiihré cóomityu óoma méujcúté íayáne íjúwuúke. Múikyé dífbyedi úl-létuube dóhjíváábeke metsíñaáyóne métsívaco. ³ Aane tsaate ámuhtsikye ‘ívéébeke ámuhtsi métsíñaáyó’ néhajchíí méneeco: “Ávyéjuubéne néénélli muhtsi méujcúváhi. Ícúiyévané ihdyu óómíchóifbye.”

⁴ Ahdújucóhjáa péemutsi úújeténé dífbyedívú juuvá únútu tsaaté já llahájtí mǵjco lleehówá úmíwatu dóhjíváábedívu.

⁵ Áábekéhjáa dityétsi tsíñaáyórónáa tsaate néjucóó:

—¿Aa ívéébeke ámuhtsi métsíñaáyó kiávú metsájtyeki?

⁶ Áánélliíhyéhjáa neemútsi dibyee úwaabódu. Áánélliíhyéhjáa fhvejtsómé dityétsi itsájtyeki. ⁷ Áábekéhjáa dityétsi úújetétsóóbé hallu wájamúúnevu ditye íhboné hal-lúvú Jetsóó inérívyéne péehíí. ⁸ Áábé úmíwáhjáa mítyame mímúnáa juuva íhbó wájamúúnema wájuhóónevu. ⁹ Aaméhjáa dífbyema péeme tsuullérii, idyėjurii, íjcyame wáñécohíjcyá:

—¿Nóóooj, maímijyu áanu Píívyéébe mémeri tsááneéj! ¹⁰ ¿Nóóooj, maávyejújtso áánúke Dabíiúvúj tsiiménémúhaabe ímíá ávyéjuube íjcyáábeke! ¿Maímijyu Píívyéébe méema íjcyanej! Ehdúhjáa iwáñéjcóne nehíjcyáme.

¹¹ Aanéhjáa Jetsóó Jerotsaréevu úcaávebe duurúvájávú iááhívéne tééj pañe panévaré ííttéiñúne péjucóó Betáaniávú cúvéhréjuco tene néénélliíhye.

Higyéerahe Jetsóó pítyuutsóne

(Mt 21.18-19)

¹² Áané tsíjyúhjáa Betáaniátú ditye óomíñáa Jetsóó ajoyábáavatéhi. ¹³ Aabéhjáa tsíhyulléturé ájtyumí higyéerahe juuvá únútu íjcyahé imíwu háámívahe. Ááhe éllévúhjáa mǵjóóvebe ‘néévahéubáhaja’ inéénema. Áronáacáhjáa tsá téijyu tehe néévatú inééváyó rááhorí íjcyátúnélliíhye. ¹⁴ Áané hallútúhjáa ílluréjuco dibye teehe pítyúútsoobe nééneé:

—Óvíárohe tsáma tsiíne u néévahíjcyádú ú neevá níhñecunu ílluréjuco u chéméihye.

Ehdúhjáa dibye néene ímamyémú lleebóhi.

Duurúvájá pañétú náhjíhe múnáake Jetsóó boáyóne

(Mt 21.12-17; Rc 19.45-48; Ja 2.13-22)

¹⁵ Átsihdyúhjáa úújetémé Jerotsaréevu. Áíjyúhjáa Jetsóó duurúvájá pañétú boáyó tééj pañévú náhjíhénújcatsímyeke. Dsídsikéhjáa cápáyócohíjcyámé metsáwááné wájójcoóbe. Áhduréhjáa íjúúmuke náhjíhénuhíjcyámé acúvewááné wájójcoóbe. ¹⁶ Áánemáhjáa neebe múha tééj pañévú ináhjíhénújcóótuki. ¹⁷ Átsihdyúhjáa neebe diityéke:

—Muurá Píívyéébe waajácúháámitu nééneé: “Íjya tahjya tééj líiñévú mímúnáa óoma íhjuvavahíjcyáíjya.” Aaja ¿íveekí ámuha naní múnáa jaríyėjucó medíllone? ¹⁸ Ehdúhjáa Jetsóó méénúné uubállé llúúvájte avyėjújtémá taúhbjú uwaábójte

iwáájácúne imíllerá dífbyeke idsíjívetsóne. Áronáacáhjáa nuhnévémé míamúnáadi ditye imí dífbyé uwáábó íjtsúcunúnéllíhýe. ¹⁹ Áané iijyúnuvúhjáa tépejcójuco Jetsóó péene técoomítyú ímamyémuma tsiéllévuréjuco.

Higyéérahe chémene

(Mt 21.20-22)

²⁰ Aaméhjáa tsíijyu cúúvéneturé díbyée pítýúútsohe higyéérahe íjcyátsihdyu pájtyénáa ímamyémú ájtyumí tehe tsucájaaháñé tébajkyéjimájuco chémene. ²¹ Átsihvúhjáa Pééodoro ítsaavé tétsihdyúu ditye pájtyénáa Jetsóó teehe úhbane. Áánemáhjáa neébe:

—Éje Uwááboóbej, éhnée u pítýúútsohéha íhýe tsúúca cheméhi.

²² Áanéllíhýéhjáa neebe dífbyeke:

—Ehdu ámuha meméénuhíjya ímíñeúvú mécahcújtsó Píívyéébeke. ²³ Muurá ámuhadítýú tsaate ímiááné ímí cáhcujtsómé éhbau cámebháú neéiyá téhbau ííne móóáj píñévu. Ahdújuco muurá téhbau íñéiyóne. ²⁴ Ahdícyane muurá páneere Píívyéébeke ámuha metáúmeíñé piáábojúvú ámuhakye ájcúiibye ímiááné ámuha mecáhcújtsóhajchííjyu. ²⁵ Áronáa ihdyu múu tujkénú ímíbachójcatsí tsaatémá ímítýú ámuha medárfívécatsíhajchííjyu. Áijyu ihdyu ámuháj Caani níjkyéjiri íjcyaaabe ámuhádi ídáátsóvéne ílluréjuco ábájííveíñé ámuha ímityúné meméénune. ²⁶ Áánetu ímityúné ámuhakye méénúmedi ámuha meídáátsóvétúhajchíí téhdure tsá díbye ámuhádi ídáátsóvéityúne. Ehdúhjáa Jetsóó neé ímamyémuke.

Jetsóó íhtsútu

(Mt 21.23-27; Rc 20.1-8)

²⁷ Aaméhjáa Jerotsaréeri íjcyánáa duurúvájá pañe íjcyáábedívú llúuvájté avyéjujee, taúhbájú uwáábojtee, túkevétsojtee, íjcyame píhcyaavéhi. ²⁸ Aaméhjáa neé dífbyeke:

—¿Aca múúbé íhtsúturi u íjcyaaabe eene ehdu nénehji ú méénuhíjcyáhi?

²⁹⁻³⁰ Áanéllíhýéhjáa neebe diityéke:

—Áhdure ¿acáa múha neéjuri Jóáa tsótsohíjcyá cáhcújtsómeke? ¿A Píívyéébeé, mityá míamúnaáree neéjuri téené wákimyéí méénuhíjcyaaabe? Áyu cána oke máañújcuj. Ámuha oke máañújcúhajchíí botsíí ámuhakye ó neé múúbé íhtsúturi o méénuhíjcyáne.

³¹ Áanéllíhýéhjáa tsamééré néjcatsíhi:

—Muurá ‘Píívyéébeé neéjuri tsótsohíjcyaaabe’ menéhajchíí meke neéíyoóbe: “Áábekéráhhjáa ¿íveekí tsá ámuha mecáhcújtsotúne?” ³² Áánetu ‘míamúnaáree neéjuri’ menéhajchíí meke míamúnaa téené hallútú méénuíyáhi. Muurá pamévaré cáhcujtsó ímiáánéjucóo Píívyéébeé íhýú uubálle múnáajpi Jóáa íjcyane. ³³ Ehdúhjáa nééneri íñúhnévéne néémeé:

—Maáhuúj, tsá muha mewáájácútúne.

Áanéllíhýéhjáa Jetsóó neéhií:

—Aanéjííva idýe ámuhakye ó neé múúbé íhtsúturi o méénuhíjcyáne.

Úmihé tehmé múnáa múhdurá dáríívemeínetu íjcyáné uwááboju

(Mt 21.33-46; Rc 20.9-19)

12 Áijyúhjáa Jetsóó tsíeménéhjítu úwááboobe nééhíí: —Tsaapíhjáa úmihé tsanééré óova íbájtstone mijcónúhi. Áanemáhjáa tsátsii ímbájchoobe téene néévá dótsúhcúmeítsíi. Áhduréhjáa tépallíj piínévú méénuube jáhwu cáámé cóhnaúvú tééjá pañétú tépalli téhmémeíjya. Ehdúhjáa imyéénúne tsaatéké tépallívu ityéhmetsoíñúne aahívetéébé tsííñé iñúji. ² Aanéhjáa tsúúca tépalli néévane iwáájácútsihvu wálloobe ínúfu múnáájpiikye dífbyema ditye iwállóoro dífbye éhné íjcyadúne. ³ Áhdújucóhjáa pééróóbeke ditye íllure méénúpéjtsónetu díbye óómiñe íéveébe. ⁴ Áánéllíhyéhjáa tsíjpiikyeréjucu díbye wállóróóbeke téhdure néwayúúneri íhñíwáutu ityúúvátsóóbedi íllure uuhívatéme. ⁵ Ároné pañéhjáa tsíjpiikye díbye wállóóbeke ílluréjucu ditye dsíjívétsopejtsóne. Áronáacáhjáa tsiíne wálloobe pívamevákéjucu. Áamekéhjáa idyé imyéénúpéjtsóne tsaatéké dsíjívetsóme.

⁶ Áané boonéhjáa ílli apáábyeréjucu cóevané mítyane díbye wájuuúbe. Áábekéréjucóhjáa díbye wálloone ‘íhya hájchíwu íjcyánéllí dífbyeke avyéjúúlléiyóme’ inéénema. ⁷ Aabéhjáa bóhditéébeke íajtyúmine néjcatsímye: “Aabye muurá íllíyéjucu íñe cááníñúiyóne. Áanéllí metsu dífbyeke medsíjívétso mehnéréjucu tene íjcyaki.” ⁸ Ehdúhjáa inéjcatsíne idsíjívétsoóbeke waagóomé ílhyóvé pañévu.

⁹ Ehdúhjáa Jetsóó díityéke iúúballétsihdyu nééhíí:

—¿Aane íñe díbye úmihé aabájaabe itsáacooca muhdú méénuú eené tépal-
lívú díbye téhmetsoíñúme ímityú dáríívemeímye? Muurá díityéke dsíjívétsoíibye
tééné hallútu. Áane tsíjtyekéréjucu díbye téhmetsoíñé tépallívu.

¹⁰⁻¹¹ ¿A tsá ámuha múijyú meéévetú Píívyéébé waajácúháami? Muurá téhaamítú
nééneé:

Tsaúu nééwayu jááháñe wákimyéi múnáa inéhnílléne wáágóórou pícyámeí ímichi
tééutu jaa éjkéiu. Muurá ihdyu Píívyéébere ehdu meenu téhdújucu.

¹² Ehdúhjáa díitye llúúvájte avyéjuijtee, taúhbájú uwáábojtee, túkevétsojtee, íj-
cyámeke Jetsóó llébóóbóné hallútú imíllerómé dífbyeke tétsihdyu iwáágoóne.
Áronáacáhjáa nuhnévémé Píívyéébé ihjyú uubálle múnáajpi díbye íjcyane míamú-
naa néhíjcyamedí íllityénema. Aaméhjáa ílluréjucu pééneé.

Íñújí avyéjúúbé wáabyuta dsídsike ditye áhdotsóne

(Mt 22.15-22; Rc 20.20-26)

¹³ Áané boonétúhjáa paritséomú wallójcatsí Heróódé icyánéjcúejtemá dífbye
éllévu ditye inééte muhdú dífbyedítú ipítyácócatsíhíjcyáne. Ehdúhjáa íjtsámeímyé
díbye muhdú áñújcúnetu dífbyedívú inéétsóroki. ¹⁴ Aaméhjáa neeté dífbyeke:

—Uwááboobej, muha muurá méwaajácú ímiáábé u íjcyane állíútuúbe. Aabe ú
úwáábohíjcyá kéjijtó Píívyéébe míamúnáadívú ímí íjtsúcunújijtó tsijtye múhdurá
úhdivu íjtsúcunúroneri ícúvétuubére. Árómeke muurá pámeekéré tsahdúré ú íj-
súcunú muhdú ditye íjcyane u túhúúllétúnéllíhye. Aabe cána múúhakye díñe dí-
cyánéjcutuj. ¿A téhdújucu avyéjuube romáánómuube íjcyáábé wáabyuta dsídsike
ditye áhdótsohíjcyáné maáhdóiyóne, mityá tsáhaáj?

¹⁵ Ehdúhjáa dífbyeke dillómé íllure imújtátsóroki. Aanéhjáa iwáájácúne neebe diityéke:

—¿Íveeki íllure oke ámuha memújtátsóro mémávárijchóhi? Áyu cána oke méuu-jétsó dsíidsijívu.

¹⁶ Ahdújucóhjáa ditye tsájíhcobávú ájcune dífbyeke. Áájítúhjáa húmi náávee, memee, íjcyane ííténe neebe diityéke:

—¿Aca múhúmi náávé íñeé? Áhdure ¿mumémé íñe tééjitu?

Áánélliihyéhjáa néémeé:

—Ávyéjuube Tséétsá húmi nááve. Áábe méméré eene tééjitu.

¹⁷ Áánélliihyéhjáa neebe diityéke:

—Ané wa ihdyu diibye Tséétsáke mááhdohíjcyá dífbye éhnéjuco íjcyanévu. Áánetu ihdyu Pívyéébeke máácuhijcyá dífbye wáabyuta íjcyanévu.

Ehdúhjáa Jetsóo diityéké néeneri íllure ullévenúme.

Dsójivémé muhdú tsiíne bóhiíne tsaate díllone

(Mt 22.23-33; Rc 20.27-40)

¹⁸ Téijyuréhjáa idyé tsadotséomú péé dífbye éllevu medsíjivémé tsiíne mebóhiíne cáhcújtsotúme.

¹⁹ Aaméhjáa néé dífbyeke:

—Ávyéjuubej, Moitséeúvúhjáa muurá néé tsaapi méwadívu tsímávátuube dsíjivéhajchíí íñahbérejuco dílleke táábávaíñe dífbyeréjuco itsímáva dílledívu íñahbeúvúu tsímáváiýone. ²⁰ Aanée íjcyámé 7-meva tsané nahbému. Áámé amíaabée ityáábavároléjtane dsíjivé tsímávátuubére. ²¹ Ááné boonée bóneebe dílleke táábavároobe idyé dsíjivé dílledívu téhdure tsímávátuubére. Áábé bonéebekée idyé téhdure pajtyéne. ²² Ehdúu pámeere tsané nahbému 7-meva íjcyame dílleke ityáábaválledívu tsímávátumé dsíjivehíjcyáhi. Aanée nihñévúré díllerejuco dsíjivéne. ²³ Aane cána múúhake diñe ímichi ¿cáábyé taaba dille íjcyaiñe tsiíne ditye bóhícoóca?

²⁴ Ehdúhjáa ditye néénéllii Jetsóo néehí:

—Íllure ámuha mémujtá Pívyéébe íhtsútuube íjcyáábé waajácúháamitu muhdú tene úwaabóné ámuha mewáájácútúnélliihye. ²⁵ Muurá dsíjivémé tsiíne bóhícooca páneere tsíhdyuréjuco cápáyóóveíñe. Tsáhájucó téijyu mímúnáa táábavácatsíhi-jcyané íjcyaiýúne. Muurá téijyu pámeere íjcyáá níjkyéji múnáádurejuco. ²⁶ ¿Aca tsá múijyú ámuha meéévetú Pívyéébe waajácuháami? Íllúu muurá Pívyéébe Moitséeke néé uméhéwu péétécunúné pañétú dífbyema íhjyúvácoóca: “Aavaráaa, It-sáaa, Jacóóboo, íjcyámé Piivyéébe ó íjcyáhi.” ²⁷ Ehdúu Pívyéébe néenetu muurá méwaajácú ditye íjcyane. Muurá ditye íjcyátuca tsá díbye néétyuró diityé Piivyéébe íjcyane. Aanéjííva íllure ámuha mémujtáhi.

Pañétúejúúcu taúhbajúúcu

(Mt 22.34-40)

²⁸ Ehdúhjáa Jetsóo tsadotséomuma táhjácatsíñe tsaapi taúhbajú uwaáboobe lleebucunúhi. Aabéhjáa ímí diityéké Jetsóo añúcuhijcyanéllii néé dífbyeke:

—¿Aca teene Pívyéébe taúhbajúúnetu keená ímichi pañétúene?

²⁹ Áánélliihyéhjáa neébe:

—Ímichi muurá pánétúene taúhbajúúnetu néehíí: “Ámuúha ijraéemuj, muurá Máavyéjuube Mépiivyébé apáábyéré íhtsútuube íjcyáhi. ³⁰ Áánéllíi múu dífbyeke Dípiivyébé Díavyéjuube íjcyáábeke wajyú ávyeta díífbúutúré páneere muhdú u íjcyáneri dííjtsaméiyi.” Ehdú nééne ímichi pánétúene teene taúhbajúúnetu. ³¹ Áánetu tsiíne néehíí: “Pamévakéré múu wajyú muhdú u wájyúmeídyu.” Íñeecu muurá ímichi pánétúenécú taúhbajúúnetu.

³² Ehdúhjáa Jetsóó néénéllíi díbye taúhbájú uwááboobe néé dífbyeke:

—Ávyéjuúbej, tehdújuco u nééne ímiáané tsáápiye Píívyéébe íjcyane apáábyéré íhtsútuube íjcyáabe. ³³ Áábeke ímiáané méwájyúiyá ávyeta méífbúutúré páneere muhdú méjcyáneri méjtsaméiyi. Áhdure tsíjtyeke méwájyúiyá muhdú méwájyúmeídyu. Ehdú muurá méjcyane ímí íjtsúcunúúbe íne dífbyeke méífcuvéné panévaré dífbyé úmíwávú mecóvátsohíjcyané ehníínevú.

³⁴ Ehdúhjáa díbye tsáímíyé áñújcúnéllíi Jetsóó néé dífbyeke:

—Tsúúca muurá Píívyéébé avyéjujpijyúcooíyó uú.

Ehdúhjáa dífbyeke Jetsóó nééne boone tsáhájuco múha dífbyeke tsiíne díllotúne.

Muubá Críjto íjcyane

(Mt 22.41-46; Rc 20.41-44)

³⁵ Téijyúhjáa duurúvájá pañe íjcyámeke úwááboobe íhdityúré néehíí:

—¿Aca íveekí taúhbájú uwáábojte nehíjcyá Dabíiúvúj tsiiménémúhaabe Críjto íjcyaiíne? ³⁶ Ááneráhháa Píívyéébé Apííchóré dífbyeúvuke túkévéjtsóneri neébe:

Ávyéjuube néé Táavyéjuúbeke: “Cána táúniúvúi diicya dímunáake o táhjáne hajchóta.”

³⁷ Ehdúhjáa muurá neebe Dabíiúvú Críjtodítýú Íavyéjuube díbye íjcyane. Aanéjhi ¿muhdú ífvane Dabíiúvúj tsiiménémúhaabe íjcyáíyoobe Críjtoó?

Ehdúhjáa Jetsóó úwaabóné ímí diityéké pájtyénéllíi leebúacunúme.

Taúhbájú uwáábojtéké Jetsóó núcójpívetsoóne

(Mt 23.1-36; Rc 11.37-54; 20.45-47)

³⁸ Téhduréhjáa tsiíne úwááboobe néehíí:

—Ámuúhaj, téiibúwá tsáma méjcyaco. Tsá múu íívatú eene aatye taúhbájú uwáábojte míamúnaa diityéké íavyejúúllekiyé cááméjácobájí úcámeíhíjcyánetu.

³⁹ Muurá pihcyáávejáané pañévú úcáávécocaa imíllémé íboohówátsihjívúré íacuvéne. Áhdure teene pihcyááveháñe májchó májchómeícyocaa imíllémé ímítsihjívúré ímájchone. ⁴⁰ Aame pífbájyujte walléemudítýú dótuhijcyá diityé jaaháñe. Ehdú muurá imyéénúné núcójpí cááménécóbaúvú íhjývuhíjcyarómé Píívyéébema. Árome muurá tééne déjúcotu ícúbáhráméíhi. Ehdúhjáa Jetsóó néehíí.

Ídátso nééle pífbájyulle dsídsike pícyoóne

(Rc 21.1-4)

⁴¹ Téijyúhjáa duurúvájá pañe Píívyéébé wáábyuta dsídsike ditye pícyohíjcyábá únifuri díbye ácuúcunúnáa téhbá pañévú pícyóomé teene dsídsi. Dsídsiváméhjáa mítyanéhjí pícyóohíí. ⁴² Áánaacáhháa pífbájyulle ídátso pícyóó mójíhhuucúre.

⁴³ Aanéhjáa íítténe ímamyémuke neébe:

—Áámye muurá pífbáyyulle ídátsó néérolle picyóó páme ehníínevúre. ⁴⁴ Muurá aaty picyóó mityane idsídsíwánetu áyánéwuúji. Áánetu pícyoolle páneere téene tájpi íjcyáiyóne.

Duurúvaja wágóóóveíñé Jetsóó nééneé

(Mt 24.1-2; Rc 21.5-6)

13 Aaméhjáa duurúvájá pañétú íjchívyénáa Jetsóoke ímamyémudítýú tsaapi néehíí:

—Uwááboóbej, aca íñé ímíjyaú eene duurúvaja néwayúúnetu méénúmeíhi.

² Áánéllíhyéhjáa neébe:

—¿A ímíwu ú ítéhí? Ároja muurá wácávyáhcáméíhi.

Jetsóó tsááíñé ihde pájtyeíñéhji

(Mt 24.3-28; Rc 21.7-24; 17.22-24)

³ Átsihdyúhjáa péeme tééjáj píhíri oríívo bájú íjcyátsihvu. ⁴ Átsihvúhjáa Jetsóó ácuúcunúúbeke Péédooroo, Jacóóboo, Jóáaá, Aderéee, íjcyame néehíí:

—Cána múúhakye duubállé múijyú tene pájtyeíñé eene múúhakye u néhíj-cyanéhji. ¿Aca íñetú muha méwaajácuú tsúúca tehdu tene pájtyeíñé?

⁵ Áánéllíhyéhjáa neebe diityéke:

—Ehdu néeme tsáma wajácútsi méíjcyaco ámuha állífu múnáadívú maállítsámeítyuki. ⁶ Muurá o tsááíñé tsúúca píhícooca íjcyáímyé mityame óhdi díllómeímye. Aame neé diibyéjucó Críjto íjcyane. Aane mityame cáhcújtsoó bañúháñe.

⁷ Áhdure téijyu íjcyáíñé méénucátsi pahúlleváre. Ááneri méíllityédíñe. Ehdu pájtyeíñe páneere ílluréjucó nájkéváíñé ihde. ⁸ Muurá tsané íiñúji múnáa méénújcátsií tsííñé íiñúji múnáama. Áijyu íiñuji vááúméíí pahúlleváre. Áhdure ájyaba íjcyáahi. Ehdu déjúcoóveíñé ícúbáhraméí íiñújiri.

⁹ Áánéllíi téíibúwá méíjcyaco. Muurá oke ámuha mecáhcújtsóné hallútú pihcyáávejááné pañevú ámúhakye imyéénúmeke tsajtyeímye ávyéjúté éllevu. Aame muurá ámuha méúwááboó diityéke. ¹⁰ Muurá íñe pájtyéteju pámeekéréi íiñújiri íjcyáné míamúnáake úwáábóméíhi. Áijyu ihdyu ó tsaá páneere ílluréjucó ínjkévaki. ¹¹ Áhdícyane ávyéjúté éllevu dítye ámúhakye icyúvéhoojánu tsájtyécooca tsá múu íjtsámeítyú muhdú íihjyúváíñeri. Muurá ihdyu Píívyéébere Ípííchoj tééveri ámúhakye túkévéjtsóneri ámuha méihjyúvaáhi. ¹² Áhdure téijyu tsané nahbémú íjcyarómé ímityúné dárífvéjcsííhi. Aame tsamééré tsíjtyedívú táúhbájcátsíhi. Muurá ítsiime íjcyarómedívú cáánuimu táúhbaá tsijtye dítyéké idsíjívétsoki. Áhdure idyé ítsiime íjcyarómé cáánímudívú táúhbaáhi. ¹³ Áhdure cáhcújtsotúmé ámúhakye tsarílleé tahñéjté ámuha méíjcyámeke. Aane ehdu néérónéhji pañe Píívyéébeke íhvéjtsotúmé tsaimíyé nihñéétsihvúré íjcyame ihdyu pájtyeíñéhi.

¹⁴ Áhdure muurá duurúvájatu tsátsii íñé ímityúné úújéítyútsihvu ímityúné úújeténé Píívyéébeke ávyéta tsarí pájtyeíhi. Aane ihdyu ámuha maájtyúmícooca méwáácunúco cáméhbaúnevu Jodéa íiñúji múnáa ámuha méíjcyame. Ehdúu muurá tene pájtyeíñé tsúúcajátújucó Píívyéébe íhjyú uubálle múnáajpi Daniéré nééneé. Aane éévehíjcyámé íhya ihdyu waajácújucóó íiná íjcyáíñe. ¹⁵ Áhdícyane téijyu áachi íjcyame íucaavéjúcohdi ímíjcóhó pañevú tsíeméné íújcuki. ¹⁶ Áhdure íúmíhé pañe íjcyame íoomíjyúcohdi íhjyávú íwajyámu éllevu. ¹⁷ Máídaátsoju tsáma tene pájtyeíñé téijyu walléemú éévájtema tsijtye ñohñójtéréi ítsííméwuúmú íj-

cyámeke! ¹⁸ Áanéllii Pívyéébema méihjyúvaco tsúcohváneeri úúnjyáijyu tene ipájtyétu níjyáháñe lliíne ámuha mewáácunútuki. ¹⁹ Muurá téijyu íjcyaiñe ávyetá ihnáhó ícúbáhaméi íñe íñuji ípívyéévétsihdyu múijyú ícyahíjcyatúne. Áané boonétú ihdyu tsáhájuco múijyú téhdu néene ícúbáhaméi íjcyaitúne. ²⁰ Aane muurá Pívyéébe oke wállóótuca pámeere dsjívéiyáhi. Áanéllii ícúu tsiíne oke wállóóibye ihñéjte wájuryi.

²¹ Aane tsúuca tene píhícooca íjcyaimyé tsaate íllure iállíne ‘tsúuca Críjto tsájucóohii’ néeimye. Áámeke wajácútsi mejjcyáne mécáhcújtsodíne. ²² Muurá íjcyaimyé állíu múnáa iye Críjtodi díllómeimye. Áhdure díllómeimye Pívyéébé ihjyú uubálle múnáadi. Aame piivyeteé méénúraityúronéhjí imyéénune. Áaneri muurá míamúnáake mújtátsoimyé Pívyéébedítyu. Tsáijyu múúne téhdure mújtátsoiyómé ímiááne dífbyeéjtéjucu íjcyáromeke. ²³ Aane íne tsúuca ámuhakye ó úúballé íhdétújucu ámuha metéfbúwááveki.

Jetsóó tsáacooca pájtyeíñéhji

(Mt 24.29-35, 42-44; Rc 21.25-36)

²⁴ Ehdu ícúbáhaméi pájtyéne boone cóójéjpi nuhba ílluréjucu áábatéíne. Áhdure péjcoéjpi tsáhájuco ájchúityúne. ²⁵ Áijyu míccuru dójcoó cáámetu. Ehdu páneere íévéhóowari íhtsútunéhjí íjcyane mujtaraba íjcyáahi. ²⁶ Áijyu tsúuca Míamúnáájpídívúu o ípívyéévebe páneere táihstútú táavyéjuma ojsó pañétú ó bóhówááveéhi. ²⁷ Aabe ó táúhbaá níjkyéji múnáake ditye ipíhijyúcu óhdivu tahnéjteke pahúllevaré íñújiri, níjkyéjiri, íjcyámeke.

²⁸ Cáhawáá méijtsúcunu higyéerahej. Muurá itsóúúvéne tsiíne tehe béhjívánetu méwaajácú píjcyaba píhíjucóone. ²⁹ Ahdu néene íne ícyooca ámuhakye o nénehji pájtyénetu tsúuca ámuha méwaajácúu tsiíne o tsááíne éévé úújetéjucóone. ³⁰ Aane ímiááne ámuhakye o néé ehdu nénehji pájtyeíne íñújirí míamúnáa íjcyápíñáaaca. ³¹ Muurá íne íñújima páneere íévéhóowari íjcyanéjhi wágóóóveéhi. Áanetu íne ámuhakye o néhijcyáne tsá múijyú wágóóóvéityúne.

³² Áronáa ihdyu tsiíne o tsááíne éévé tsá múha wáájacutúne. Níjkyéji múnáa íjcyarómé tsá wáájacutúne. Téhdure pañetu Pívyéébé Hajchi o íjcyároobe tsá o wáájacutúne. Apáabyeré ihdyu Lihíyó waajácú múijyú tsiíne oke iwállóoíne.

³³ Ahdícyane tsáma téibúwá téene íjtsúcunuré mejjcyáne méihjyúvahíjcyaco Pívyéébema. Muurá tsá mewáájacutú múijyú tsiíne o tsááíne. ³⁴ Muurá tsaapi tsííne íñújí íááhíveté íúníu múnáake pícyoíñú ihjyávu tsáne wákimyéivu ditye téeneri íjcyá díbye téhulle íjcyáne hajchóta. Áámedívu muurá tsáápiikye ityéhmetsoíñúróóbeke tsá díbye néétu múijyú itsááíne. Ahdu tsá ámuhakye o néétu múijyú tsiíne o tsááíne. ³⁵ Ahdícyane téibúwá mejjcyáne téene íjtsóré mejjcyaco. Muurá ávyeta tsá mewáájacutú múijyú ámuhá avyéjuube o íjcyaaabe o tsááíne. Tsáijyu múúne tsájcoojí o tsáá cuuvé pañe, mityá cúúvénetúrej, mityá pécójpíñej, mityá cóójí pañévuj. Ávyeta tsá mewáájacutúne. ³⁶ Áanéllii múu téibúwá téene íjtsóré íjcyá ámuhakye o túvaaóvátu pevétaré íiná méénutúme cuwáíryé ámuha mejjcyámeke. ³⁷ Ehdu íne ámuhakye o néé pámeere tahnéjté ámuha íjcyámeke. Ahdícyane tsáma téene íjtsóré mejjcyaco. Ehdúhjáa Jetsóó úwaabóhi.

Jetsóoke iékééveíñé ditye pítyácójcatsíñe

(Mt 26.1-5; Rc 22.1-2; Ja 11.45-53)

14 Áijyúhjáa pajtyété wañéhjǵ óórítýúne pááá máchómeíhǵcyané wañéhjǵ mǵ-cyoójcutúréjuco llééváíñáa llúúvájte avyéjútémá taúhbjú uwaábojte ǵjt-sámeí muhdú iállíñe Jetsóoke iékééveíñé idsǵjívétsoki. ² Árónemáhjáa néjcatsímýe teene wañéhjǵ pañéi tehdu imyéénútu míamúnáake iífórinúfýónéllíhye.

Pácúúcújpácýori tsáápille Jetsóoke íhñíwau mǵrijchóne

(Mt 26.6-13; Ja 12.1-8)

³ Áijyúhjáa Jetsóo ímamyémuma Betáániarí Tsimóo dífbyere ‘Ahlláriho’ némeífbýe jari. Aaméhjáa téejarí majchóri ǵjcyánáa tsáápille tsáa mǵtyane áhdómeíñé pacúúcújpácýoma. Aalléhjáa téjpacyóri dífbyé nííwau mǵrijchóhi. ⁴ Aanéhjáa ímamyémuke tsaríwu pájtyénéllíi néjcatsímýe:

—ǵǵveekíami aalle ícúbahra pácúúcújpácýori tsané pijcyábá mewákímýeíñe áhdodúné áhdómeíjpácýorij? ⁵ Muurá téjpacyo menáhjǵhénúne dsǵdsǵsiri mépíaabóiyá ídáátóméhjike.

⁶ Ehdúhjáa díflledítýú ditye néérónáa Jetsóo néé diityéke:

—Óvi ǵjcyalle. ǵǵveeki ehdu ámuha méihjýúváhi? Muurá tehdujuco dille méé-nune. ⁷ Muurá diitye ídáátsojte tsá kiávú ámuhadítýú pééitýúne. Áánetu tsá múhahjótá ámuháma o ǵjcyáitýúne. ⁸ Áánéllíi muurá oke téjpacyóri mǵrǵjcholle oke ditye cúúúíñé ihde tájpi ímǵbajchóne. ⁹ Aane ímiááné ámuhákye o néé íñe tajtyééveri míamúnáa pájtyetéíñé uwaáboju úwáábohǵjcyámé muurá idyé teene úúballéné pámeere ííñújiri ǵjcyané míamúnáa waajácúúhi. Ehdúhjáa Jetsóo néé ímamyémuke.

Jóóda Ijcaríóóté Jetsóodívú ékéévetsóíñe

(Mt 26.14-16; Rc 22.3-6)

¹⁰ Áijyúhjáa Jóóda Ijcaríóóté dífbyé mamýémú 12-meva ǵjcyáméejpi ǵjcyároobe múijýurá llúúvájte avyéjúté éllevu ipyééne diityéké neeté dífbyedívú iékéévetsóíñe. ¹¹ Ááneríhǵyáa mǵtyane ímǵjýúúvéne imíllémé dífbyeke iáhdone. Ehdúhjáa tsúúca diityémá ipítyácójcatsíñe ílluréjuco díbye ǵjtsámeíñé muhdú dífbyedívú iékéévetsóíñe.

Ímamyémuma Jetsóo májchone

(Mt 26.17-29; Rc 22.7-23; Ja 13.21-30; 1Co 11.23-25)

¹² Aanéhjáa teene pajtyété wañéhjǵ óórítýúne pááá ditye máchohǵjcyané wañéhjǵ obééjáuúmuke tsájaatsá múnáa dsǵjívétsohǵjcyané wañéhjǵ tújkévajcójǵ Jetsóoke ímamyémú nééhí:

—ǵAca kiávú ú imíllé wañéhjǵ májchó muha meméénune?

¹³ Áánéllíihǵyéhjáa tsaatétsikye neébe:

—Cáhawáá Jerotsaréevu mepej. Ácoomíyí ámuhtsi tsaapi llíyíǵhyori nújpáñújéébeke maájtyúmǵbema mépeéhi. ¹⁴ Aabe tsájá pañévú úcáávéébe déjutu meúcáávéne tééja múnáájpikeye méneéco: “Uwááboobéne múhtsikye néé kiáváhané íchii mǵcoho ǵjcyane tééhó pañévú díbye múúhama pajtyété wañéhjǵ májchó májchóihyo.” ¹⁵ Áijyu ámuhtsikye úújétsóiibye tsaho imíwu córíhócoba

néeho cáamééjiri ijcyahóvu. Ááhó pañévú méméénuco mééma majcho. Ehdúhjáa neebe diityétsikye.

¹⁶ Ahdújucóhjáa dityétsí péene técoomívu. Aamútsíhjyáa ímiáané muhdú dibye néhdújucó iúújeténe tééhó pañévú méénune teene majcho.

¹⁷ Áané iijyúnuvúhjáa Jetsóó tétsihyíjyucó pámeemáyé ímamyémuma.

¹⁸ Aanéhjáa tsúúca imájchótsihvu neebe diityéke:

—Ímiááneturé ámúhakye o née íjcyaaabe tsaapi ámúhadítyú óhdivu méénútsóííbye.

¹⁹ Aanéhjáa kímóhcó diityéké pájtyénéllí pámeere née dífbyeke:

—¿Aca caabyé ehdu uke muha méméénúúhi, a oó?

²⁰ Áanéllíhyéhjáa neébe:

—Íne tsají pañévuré muhsti dífbyema memájchoobe ehdu oke méénúúhi.

²¹ Ehdu ímiáané oke pajtyéíne Míamúnáájpídívú o ípívyéévéébeke tsúúcajátújucóo Píívyéébé waajácúháámitu tene néhdújucó. Áronáa ihdyu máidáátsoju tene pájtyeíne ehdu oke méénúúbeke. Tsáháa ihdyu dibye íjcyáítyuróne.

²² Ehdúhjáa diityéké inétsihdyu pááaho iékéévéne téhdújtsoobe Píívyéébeke. Áánemáhjáa idyóhdáhínunévú diityéké iwájtúne neébe:

—Íne tájpi náávé íjcyane memájcho.

²³ Áhduréhjáa ado iékéévéne téhdújtsoobe Píívyéébeke. Áánevhjáa dibye ájcune adóme. ²⁴ Áámekehjáa neébe:

—Íne tátyujpácyo náávé íjcyane úúballé muhdú míamúnaa ícyahíjcyáné pityájcoju o dsíjvéneri tsíhdyuréjucó cápáyóóveíne múhdumé oke cáhcujtsómé ipájtyeteki. ²⁵ Aane ímiááneturé ámúhakye o née ícyoocátú tsiíne ámúhama bíínojpácyó o adójúccóóityúne Píívyéébé avyéjuri mejcyácooca tsiíne maadóíñévújucó.

Péédoro tóónúmeííne Jetsóó úúballéne

(Mt 26.30-35; Rc 22.31-34; Ja 13.36-38)

²⁶ Aaméhjáa teene pajtyeté wañéhjí majtsíjyú imájtsívátsihdyu péé oríívó bajúvu.

²⁷ Átsihvúhjáa Jetsóó née diitye ímamyémuke:

—Ípyejco muurá ámuha pámeere ílluréjucó óhdityu metsújááveíne pahúllevávu. Muurá Píívyéébé waajácúháámitu nééneé: “Obééjámú tehmeébeke o dsíjívetsóné boone ílluréjucó ditye mújtaíne pahúllevávu.” Ehdu muurá nééne Píívyéébé waajácúháámitu. ²⁸ Áronáa ihdyu o dsíjíveebe tsiíne o bóhííne ó peé ámúhá ihde Gariréavu.

²⁹ Ehdúhjáa Jetsóó ímamyémuke néénéllí Péédoro nééhií:

—Íhya ihdyu íjtye uke íhvéjtsóóhi. Áánetu ihdyu tsá uke o íhvéjtsóóityúne.

³⁰ Áanéllíhyéhjáa neebe dífbyeke:

—Ímiááneturé uke o née muurá ípyejcójucó tahñéébé u íjcyaróné u tóónúíne 3-ijyúvá cáracái míjyúccú májtsívatúne ihde.

³¹ Áronáacáhjáa Péédoro nééhií:

—Muurá tsá o tóónúmeíityúne. Óvíjyucó néhi ihdyu oke ditye dsíjívetsóné tééne hallútu. Ehdúhjáa pámeere neerá dífbyeke.

Píívyéébema Jetsóó íhjuváne

(Mt 26.36-46; Rc 22.39-46)

³² Aaméhjáa úújeté ‘Getsemaní’ némeítsihvu. Átsihvúhjáa Jetsóó née diityéke:

—Íchiíyéi mejjcyá Píívyéébema o ihjyúvatéki.

³³ Áanemáhjáa tsajtyéébé Péédooro, Jacóóboo, Jóááa, éhdúmekére. Áamedívúhjáa ávyetá ihnáhó kímóóvémeííbye. ³⁴ Áanemáhjáa neébe:

—Muhdú íhya o dsíjívéiúvúduréjuco oke tááíbuwa. Ahdícyane cána íchihdyúréi oke metéhmej. Áronáa ihdyu mecúwadiíne.

³⁵ Ehdúhjáa inééne peebe éhníínéwuúvu. Átsihvúhjáa imímóúúvéne Píívyéébema ihjyúvaabe muhdú tene néhajchíí ícúbáhrámeítyuki. ³⁶ Íllúhjáa ihjyúvaábe:

—Ayúju Táácááníj, tsá muurá iiná u túhúúlletúne. Ahdícyane muhdú u néhajchíí óvíjyacóóné o ícúbáhrámeíne. Áronáa idyé tsá o ímillédú u méénúityúne. Óví ihdyu muhdú u ímillédú óoma ú meenúhi.

³⁷ Ehdúhjáa Píívyéébema íhjjyúvátsihdyu óómiibye cuwáí íjcyámedívú iwájtíne neé Péédooróke:

—¿Aca eene ú cuwáhi, Tsímoj? ¿Íveekí tsá cuwa u áábúcutú oke u téhmeki?

³⁸ Imíchi bo mejjcyáne cúwávetúmé Píívyéébema méihjjyúvahíjcyá ímityunévú ámuha metáhjátsámeítyuki. Muurá ímiáané ámuha méimíllerá tsáimíyé mejjcyane. Áronáa tsá ámuha meíhnáhootú tehdu mejjcyáiyóne.

³⁹ Ehdúhjáa diityéké inééne biwáhullévúré ipyééne tsiíne Píívyéébema ihjyúvaabe piéhduré tujkénúu íhjjyuvádúre. ⁴⁰ Átsihdyúhjáa tsiíne péébe úújeté téhdure cuwáí íjcyámedívú. Ávyetáhjáa mityane cuwa diityéké íjcyame tsá dííbyema íhjjyúváiyónéhji élleu íjcyatúne. ⁴¹ Aabéhjáa diityédí iúlléjéróne tsiíne Píívyéébema ihjyúvatéhi. Átsihdyúhjáa ihdyu óómiibye diityéké néehí:

—Áyu, icyooca ihdyu ílluréjuco mecúwáiyóne. Áronáa Míamúnáájpídívúu o ípívyéévébedívú tsaapi ímityúmeke ékéévetsóíne éévé tsúúca úújetéhi. ⁴² Ahdícyane ílluréjuco metsu mepéékií. Muurá tsúúca tsaabe óhdivu méénútsóíibye.

Jetsóoke ditye ékeevéne

(Mt 26.47-56; Rc 22.47-53; Ja 18.2-11)

⁴³ Ehdúhjáa Jetsóó néénáa tsúúca tsaatémá Jóóda wajtsí tétsihvu llúúvájte avyéjujtee, taúhbájú uwáábojtee, túkevéjtsojtee, íjcyame wállóónéllíi tsáámeé. Aaméhjáa tsáá ímyéénujcátsiháñé níitsúmuma, cávaájcoháñema. ⁴⁴ Ácoocáhjáa íhdéjuco diityéké Jóóda nééneé:

—Cáábyeké o chóhchócuube diibyéjúcooi. Áábeke meékéévéne métsajtyéco.

⁴⁵ Ehdúhjáa diityéké ipítyajcódújuco Jetsóó élleu ipyééne dibye néétene:

—‘Uwááboóbej, ¿a áanu uúj?’ nééberéhjáa chohchocú dííbyeke. ⁴⁶ Áaneréjucóhjáa ditye íékéévéébeke tsájtylene.

⁴⁷ Áronáacáhjáa tsaapi dííbyé mamýmudítýú íníitsúwari wállórihjúcu llúúvájte avyéjujte únú múnáájpí núúmiho. ⁴⁸ Áamekéhjáa Jetsóó néehí:

—¿Aca muhdú ívane éhne múúne ímityúné méénuhíjcyáábe élleu ditye tsáhdú ámuha metsáa táelleu níitsúmuma cávaájcoháñema? ⁴⁹ Áanerá íhyajchótá ámúháj piíne o íjcyaaabe duurúvájá pañe o uwáábohíjcyáábeke keená ámuha oke meékéévehíjcyáne. Áronáa ihdyu tehdujúco ámuha meméénune Píívyéébé íhjjyú uubálle múnáápe tsúúcajátújuco néhijcyáne dííbyé waajácúháámitu néhdújuco tene ipájtýeki.

⁵⁰ Ehdúhjáa Jetsóó néénáa ímamyémú ílluréjuco wurúvájá pañe o uwáábohíjcyáábeke keená ámuha oke meékéévehíjcyáne. Áronáa ihdyu tehdujúco ámuha meméénune Píívyééáane dííbyéjtane.

Tsaápiikye ditye ékéévéroobe pálojcóné

⁵¹ Áanáacáhjáa tsaapi ováhtsá íéveho íjcyaaabe wáyámubávú idyóníívyéne pe-híjcyá diityé déjutu. ⁵² Áábekéhjáa ditye ékévéronáa tehba diityé hójtsí pañévu iwááoínúne waabe pevéhoréjuco.

Túkevétsojté úmíwari Jetsóó íjcyane

(Mt 26.57-68; Rc 22.66-71; Ja 18.12-14, 19-24)

⁵³ Aanéhjáa tsúúca Jetsóoke tsajtyémé llúúválté avyéjúúbe éllevu. Áanáacáhjáa tsijtye llúúválté avyéjujtee, túkevétsojtee, taúhbájú uwáábojtee, íjcyame píf-cyaavéjucóó tétsihvu. ⁵⁴ Áíjyúhjáa Péédoro dífbyeke úráávyeebe pehíjcyá diityé kemúellére. Aabéhjáa úújeté lláhajtsívúré tétsihyi tééjá tehméjté íjcyuujúwatu píf-mihíjcyame élleto ipíhmiiki.

⁵⁵ Áanáacáhjáa avyéjujtee ítsámeíhijcyá muhdú Jetsóó hallúvú iállíne dífbyeke idsíjívétsoíne. Áronáacáhjáa tsá ditye pífvyetétú muhdú dífbyé hallúvú iállíyóne. ⁵⁶ Ávyetáhjáa mítyame dífbyé hallúvú páhduváré álliyómé báníumeíhijcyáhi. ⁵⁷⁻⁵⁸ Áronáacáhjáa tsaate téhdure dífbyé hallúvú iállíne nééhií:

—Áánu muurá nehíjcyá míamúnaáváa méénuja duurúvaja iwácávyáhcóne tsíj-yaréjuco imyéénuíne míamúnaa méénútuja. Aajává pánéévétsoíiibye 3 coojívatúre. Ehdú ihjyúvahíjcyaaabe.

⁵⁹ Ehdúhjáa ditye néerone tsá cáhcújtsómeítyúne.

⁶⁰ Áronáacáhjáa llúúválté avyéjuube diityéj píinétú íjyócuúvéne née Jetsóoke:

—¿Íveekí tsá u áñújcutú aatie díhyallúvú ímítyunéhjí úúballéne?

⁶¹ Áronáacáhjáa tsá íiná diiibye néétune. Áánéllíhyéhjáa tsiíne neebe dífbyeke:

—¿A ímíáané diiibyéjuco uu Críjto ímíáábé Píívyéébé Hajchi?

⁶² Áánéllíhyéhjáa neébe:

—Ééé, diiibyéjuco oó. Aane méwaajácú íne Míamúnaájpídívúu o ípívyééveebe íht-sútuube Píívyéébé úníuri o íjcyane. Aabe muurá tsiíne o tsáácooca ó bóhówááveé ojtsó pañe.

⁶³ Ehdúhjáa Jetsóó néene ávyéta tsarí pajtyé diiibye llúúválté avyéjúúbeke. Áánéllíhyéhjáa íwajyámúúné dóváríjcyámeíbyéré nééhií:

—Ávyeta tsáhájuco meímíletú tsijtye éhníínevu dífbyé hallúvú tsiíne úúballéne.

⁶⁴ Muurá íne ámuha melléébóneríyé ¿íveekí uuhívatéébé Píívyéébedi? Aane ¿muhdú ámuha méijtsúcunúhi?

Áánéllíhyéhjáa pámeere née ílluréjuco díbye dsíjíveíne.

⁶⁵ Ehdúhjáa ditye néénéllí tsaate dífbyé hallúvú úníchíhcyuméré íhyúmi íbíjínúúbeke imyéénuíne nééhií:

—Áyu cána waajácú caabyé uke méénune.

Téhduréhjáa duurúvájá tehméjté dífbyeke wábáajcóihi.

Péédoro tóónúmeíne

(Mt 26.69-75; Rc 22.56-62; Ja 18.15-18, 25-29)

⁶⁶ Aanéhjáa Péédoro lláhajtsiri íjcyánáa llúúválté avyéjúúbe únú múnáadítyú tsáápille tsááhií. ⁶⁷ Aalléhjáa dífbyeke píhmíri íjcyáábeke ííthéhíjcyáróne nééhií:

—Úpée idyé éhne ú ícyahíjcyá Jetsóoma Natsarée múnáájpíima.

⁶⁸ Áronáacáhjáa íllure ityóónúne neébe:

—Tehdu o wáájácúúbedíjǵí óoma ú ihjýváhi. Ehdúhjáa inéene lláhajtsí mijcó lleehówavu íjyócúúvetéébe.

Áanáacáhjáa tsúúca cáraca májtsiváhi. ⁶⁹ Aabéhjáa tétsihvu úújetéébeke tsiíne ííiténe tétsihyí íjcyámeke neéle:

—Áánu muurá idyé tsaapi Jetsóó mamýmúejpi.

⁷⁰ Áronáacáhjáa idyé tsiíne tóónuúbe. Áané illúhwuúréhjáa idyé tsíjtyeréjucu neéne dífbyeke:

—Áánerá ímiáané diibyéjucu uu Jetsóó mamýmúejpi. Muurá eene Gariréa múnaa íhjývádú u íhjývánéturé méwaajácú diibyéjucu u íjcyane.

⁷¹ Ehdúhjáa ditye néenélíi tsiíne ityóónúne lífhcyámeíbyéré néehíí:

—Éje, ímiááneturé tsá o wáájácúú dífbyeke eene ámuha óoma dífbyedi meíhjýváábeke.

⁷² Ehdúhjáa díbye néenáa tsiíne cáraca májtsivá mǵijyúcújucu. Áánétúhjáa ítsáávebe Jetsóópe dífbyeke illu néeneé: “Muurá 3-íjývá ú tóónúmǵí tahnéébé u íjcyaróné cáracái mǵijyúcú májtsívátúné ihde.” Ehdúhjáa Jetsóó néene ítsáávéne ílluréjucu díbye táane ávyétá ihnáho.

Pirááto éllevu Jetsóoke ditye tsájtyene

(Mt 27.1-2, 11-14; Rc 23.1-5; Ja 18.28-38)

15 Áané tsitsíínevúhjáa llúúvǵjté avyéjúttee, túkevǵtsojtee, taúhǵájú uwáábojtee, íjcyame tsiíne dóbeevéhi. Aaméhjáa Jetsóoke dóhǵǵuri tsajtyé ávyéjuube Pirááto éllevu. ² Aabéhjáa díllópejtsó dífbyeke:

—¿A ímiáané uu jodíómú avyéjuúbe?

Áanéllíihyéhjáa neébe:

—Ééé, diibyéjucu oó.

³ Áanáacáhjáa llúúvǵjté avyéjúttee dífbyé hallúvú mǵityane ímityúné úúballéhi.

⁴ Áanéllíihyéhjáa Piráátó tsiíne dífbyeke néehíí:

—¿Aca íveekí eene tsá u áñújcutú aatye díhyallúvú ímityunéhǵí úúballéne?

⁵ Ehdúhjáa díbye Jetsóoke néérónáa tsá díbye áñújcutúne. Ááneríhjyáa iúl-lévenúne tsáhájucu díbye iná neétune.

Jetsóoke ditye dsǵíjívétsoíne

(Mt 27.15-31; Rc 23.13-25; Ja 18.38–19.16)

⁶ Teenéhjáa pajtyété wañéǵǵí pañe paíjyuvaré avyéjuube Piráátó tsáápiikye ichívyétsohǵjcyá cúvéhóójari íjcyámedítýú dífbyé hallúvú mǵámúnaa íhjýváábekéjucu. ⁷ Aanéhjáa téíjyu íjcyaaabe dsǵíjívétso múnáajpi ‘Barabáa’ némeíbyé cúvéhóójǵa pañe tsíjtye dsǵíjívétso múnáama. ⁸ Áanáacáhjáa tsúúca tétsihvu mǵámúnaa píhcyaaavémé imyéénuhǵjcyádú táúmeíjyucóó Piráátóke díbye íjchívyétso tsáápiikye diityédítýu. ⁹ Áanéllíihyéhjáa neebe diityéke:

—Íhya ámuha méimíllé ámuha jodíómú avyéjuúbeke o ácádsǵjcaáyóne.

¹⁰ Ehdúhjáa neebe diityéké íllure inómútáávéne llúúvǵjté avyéjúttee ehdu dífbyeke dǵríívéne iwáájácúnema. ¹¹ Áronáacáhjáa diitye llúúvǵjté avyéjúttee nées tétsihyí íjcyámeke ditye Barabáa hallúvúré ííhjývá dífbyekéré díbye íjchívyétso cúvéhóójatu. ¹² Áanéllíihyéhjáa díbye Piráátó nées diityéke:

—¿Ácooca eene jodíómú avyéjuube díbye íjcyane ámuha menéhǵjcyáábeke muhdú méméénuúhi?

¹³ Áanélliihyéhjáa néemeé:

—Dííbyedívú ihdyu páwachékevu wátyétyehcútso.

¹⁴ Áanélliihyéhjáa neébe:

—¿Aca iiná ímityúné méenuúbe?

Áronáacáhjáa tsiíne kéévánécoba néemeé:

—¡Muúbe, wátyétyehcútsó dííbyedívu!

¹⁵ Áanélliihyéhjáa awáá íjchívyétsoobe cúvéhóójatu Barabáakéré diityémá ímí íj-cyane íimíllénema. Áanemáhjáa Jetsóodívú iwápáajcótsoéne íhvétsoobe diityédívú diityéréjuco iwátyétyéhcu páwachékevu.

¹⁶ Áábekéhjáa tsodáhómú dííbyé já llahájtšivu itsájtyéébedívú píhcyaavéhi.

¹⁷ Aaméhjáa dííbyeke uácó wájjamu duujínuúdú nééjavu. Áhduréhjáa tsuhjú-uhónetu imyéénúné chahíwavu ávohjácomé dííbyeke. ¹⁸ Áanemáhjáa wáñejcómé:

—¡Ñóóooj, áanu jodíómú avyéjuúbe!

¹⁹ Ehdúhjáa iñééne dííbyeke úníhíhcyuméré íllaáyohíjcyá úméhéiyi íhñíwáutu. Áanemáhjáa dííbyé lliiñévú ímíhmoúbáne ávyéjútsohíjcyámé íllure dííbyedi iúúhí-vaténema. ²⁰ Ehdúhjáa dííbyedi iúúhívaténé boone tácoriúcúmé teeja duujínuúdú nééjaá. Áanemáhjáa uácómé pánétúeja dííbyé wájjámuvuréjuco. Átsihdyúhjáa tsaj-tyémé dííbyeke páwachékevu iwátyétyéhcuíhullévu.

Páwachékevu ditye Jetsóoke wátyétyehcúne

(Mt 27.32-44; Rc 23.26-43; Ja 19.17-27)

²¹ Aanéhjáa téhullévú péeme cábuuvé tsirééne múnáajpi Arejááadoromá Róópómútsíj caani Tsimóó íumihétú tsáábedívu. Áábekéhjáa íhbutsoomé Jetsóoke iwátyétyéhcuíwachékevu.

²² Aaméhjáa úújeté tsátsii ‘Niwáupááji’ nééiyóné ‘Góógota’ némeítsihvu. ²³ Át-sihvúhjáa Jetsóoke íjchoromé ‘mííraá’ némeíñé duurúbájpácyoma bínojpácyó íuménúnetu. Áronéhjáa tsá díbye ádotúne.

²⁴⁻²⁵ Áábekéhjáa tsúúca wátyétyehcúmé páwachékevu ááméjutúréi nuhba íjcyánaaaca. Áané boonéhjáa tsodáhómú nehcójcatsí caatyé dííbyé wájjámúúné újcuíñe. ²⁶ Aanéhjáa dííbyé níwáú caamééhullétú téwachéketu picyóomé tsíménetu icyáátunúné íllu nééneé: “Áanu jodíómú avyéjuúbe.” ²⁷ Téhduréhjáa téijyu tsaatétsí ímityúmútsikye wátyétyehcúmé dííbyé úníutu panéjcuvatú íjcyáwachékéécutu. ²⁸ Ehdúhjáa ímityúmútsima dííbyeke wátyétyehcúmé Píívyéébe íwaajacúháámitu íllu néhdújuco: “Ímityúmé raahórí dsíjívéiibye ímityúúbedi ditye dílloóbe.”

²⁹ Aanéhjáa dííbyeke úújejemé dííbyedi iúúhívaténemáyé ‘wamiwami’ nehíjcyáhi. Áanemáhjáa néemeé:

—Ehdíívaabéváa eene duurúvaja u wácávyáhchoja 3 coojívatúré tsiíne ú pájáávét-sóiyáhi. ³⁰ Áyu cána bo pájtyetétsameíj.

³¹ Téhduréhjáa llúuvájté avyéjútémá taúhbájú uwáábojte dííbyedi iúúhívaténe néjcatsíhi:

—Tsíjtyekée muurá ímiáané pátyetétsohíjcyaaábe. Áronáacáha tsá díbye píívyetétú iíye ipájtyetétsameíñe. ³² Aabe cána óvíi ímiáané diibyéjuco Críjto mee íjraéémú avyéjuube íjcyáhahchíí eene éwachékevúne ditye wátyétyehcúne ityábáhcyúmeíñe pájtyeté botsíi dííbyeke mecáhcújtsoki.

Téhduréhjáa dííbyé úníutu ditye wátyétyéhcmútsí uuhívaté dííbyedi.

Jetsóó dsíjivéne

(Mt 27.45-56; Rc 23.44-49; Ja 19.28-30)

³³ Téijyúhjáa cójjiipiínétú íjyunúné cuuvé tujkéevújuco. ³⁴ Áanáacáhjáa Jetsóó ávyetá ihnáhó illu wáníjcyámeíhi:

—Eróij, Eróij, ¿rama tsabatááni? Tápiivyéébej, Tápiivyéébej, ¿iveekíami oke ú fhvejtsoj? Ehdúhjáa nééiyóné ehdu neébe.

³⁵ Aanéhjáa tétsihyí íjcyamedítýú tsaate illéébóne nééhií:

—Éje, aadi Eríadi wáníjcyámeí Píívyéébé ihjýú uubálle múnáájpiúvudi.

³⁶ Áanélliihyéhjáa tsaapi ícúí wájjámubádú néene bínojápácó kiwátyetu iééníy-
ojéné úméhéí níjcáutu ípícyoonéwú cújuuvé dibye íífhároki. Áanemáhjáa neébe:

—Bo óvíi Eríadi níityétsová dífbyeke.

³⁷ Áanáacáhjáa tsiíne ávyetá ihnáhó iwáníjcyámeítsihdyu illurjúco dibye dsíjivéne. ³⁸ Áané tujkéveríhjáa duurúvájá pañétú pañétútsíí watájcó wájjámúwá-
coba dóchéereevé cáámetu baavu panéjcuwávú wajítahnécú. ³⁹ Aanéhjáa tsodáhómú
avyéjuube tétsihyí íjcyaaabe ájtyumí muhdú dibye iwáníjcyámeíne dsíjivéne.
Áanetúhjáa neébe:

—Á ihdyúha ímiáané áanu Píívyéébé Hajchi.

⁴⁰ Aanéhjáa tsaate walléemú dífbyeke ditye dsíjívetsóné tsíhyullétúré íítehíjcyáhi.
Áamemáhjáa íjcyámé Maaría Madarénaa, tsííne Maaría Jacóóboma Jotséemút-
sij tsíjjuu, Tsaroméee, éhdume. ⁴¹ Diityéhjáa muurá Gariréari dibye íjcyácooca
dífbyeke píáábohíjcyámé téhullétú dífbyema tsáá Jerotsaréevu. Áamemáhjáa téh-
dure íjcyámé tsijtye walléemú dífbyemáa tsáámeé.

Jetsóó iitémeho ditye cúúune

(Mt 27.57-61; Rc 23.50-56; Ja 19.38-42)

⁴²⁻⁴³ Aanéhjáa wáyeeévéjcoóójillii ditye ímbájkímeyéhíjcyajcoóójí pejco íhtsútuube
Jotséé Arimatéa cóomi múnáajpi péé Pirááto éllewu, téhdure Jetsóoke cáhcújt-
soobe Píívyéébé avyéjú ítsohíjcyaaabe. Aabéhjáa diibye Piráátóke táúmeí dífbyeúvú
iitémeho icyúúuki. ⁴⁴ Áaneríhjáa íllure Piráátó ullévenú ‘a ímiáané íhya dsíjivéjú-
coóbe’ ínéénema. Áanemáhjáa tsodáhómú avyéjúúbeke ipíúváne dílloobe ímiáané
dibye dsíjivéjúcohajhíí iwáájácuki. ⁴⁵ Aabéhjáa úúballé ímiáané tsúúca dibye
dsíjivéne. Áanélliihyéhjáa Piráátó néé diibye Jotsééke dibye iújcúne icyúúuki.
⁴⁶ Ahdújucóhjáa dibye téwachéketu téhoúvuke ínítyétsóne bíjínúné imíwu néené
wajámuba íáhdóbari. Áanemáhjáa nééwájitu bóhdómeíne níkyéhéjú pañévú
icyúúúne wátájcoobe nééwayúvu. ⁴⁷ Aanéhjáa Maaría Madarénamúpí tsíjpille
Maarí Jotséemútsij tsíjímá ájtyumí dibye cúúune.

Jetsóó dsíjiveebe tsiíne bóhiíne

(Mt 28.1-10; Rc 24.1-12; Ja 20.1-10)

16 Aaméhjáa wáyeeévejcoóójí pejco diille Maaría Madarénaa, Jacóóbój tsíjju
Maaríaa, Tsaroméee, éhdume ahdó pácuúcupacyóné Jetsóó iitémeho itsójt-
sotéki. ² Áanemáhjáa tsíjju tsííne tsemáanaréjuco tujkévajcoóójí pejcójuco dífbyé
nijkyévú péeme úújeté tétsihvu tsúúca nuhba ájchúnáaaca. ³ Aaméhjáa néjcatsíhi:

—¿Aca múha íne méema téhejú watájcó nééwayu ínétsóohi?

⁴ Áronáacáhjáa iitécunúmé téhejú úmíwari teu íjcyájúcootúne. ⁵ Aaméhjáa téhejú pañévu úcaavémé ájtyumí tsaapi ováhtsa ímiánéjcuri ácuúcunúúbeke. Áábé wajámúhjáa cááméjácoba nééja ávyéta tsítsi. Áábedíhjáa íllityéme. ⁶ Áronáacáhjáa neebe diityéke:

—Méíllityédííne. Muurá ó waajácú ámuha menéhcone Natsarée múnáajpi Jetsóoke éhnée páwachékevu ditye wátyétyéhcuúbeke. Áronáa tsá díbye íchii íjcyájúcootúne. Tsúuca bohíjúcoóbe. Cáhawáá méuujévá íchii díbye íjcyatsíí pevétsíyējuco íjcyane. ⁷ Ahdícyane méúúballété Péédorómá tsijtye dífbyé mamýémuke tsúuca tsiíne díbye bohíjúcoóne. Méneeco díbye péjúcoóné Gariréavu diityé ihde téhullévu diityemá iátyúmíjcatsí diityékée ínehíjcyádújuco.

⁸ Ehdúhjáa díbye néénemáyé wájucóomé íllityéneri úúvécunúmére. Aaméhjáa tsá muuca úúballetu mítyane íllityénéllíhye.

Maaría Madarénadívú Jetsóó bóhówaavéne

(Ja 20.11-18)

⁹ Aanéhjáa íbohíjcoójí cúuvéneturé Jetsóó bóhówaavé Maaría Madarénadívú díílle pañétúu 7-meváké naavémuke iwáágóólldívú. ¹⁰ Aalléhjáa úúballété dífbyé mamýémú dífbyeke kímóóvehíjcyámeke. ¹¹ Áronáacáhjáa tsá díílleke ditye cáhcújtsotúne.

Ímamyémudítýú míityétsidívú Jetsóó bóhówaavéne

(Rc 24.13-35)

¹² Aanéhjáa díílldívú íbohówáávéne boonétú tsiíne bóhówááveebe tsíhdyuréjuco míityétsi ímamyémudítýú juuváyí péhíjcyámútsidívú. ¹³ Aamútsíhjáa idyé tsijtye ínahbéjteke úúballeróné tsá ditye cáhcújtsotúne.

Muhdú ditye wákímyeííne ímamyémuke Jetsóó nééneé

(Mt 28.16-20; Rc 24.36-49; Ja 20.19-23)

¹⁴ Átsihdyúhjáa bóhówááveebe pámehdívuréjuco ímamyémudítýú 11-mevaréjuco íjcyame majchóri íjcyamedívú. Áamekéhjáa uhbáíchoobe ímiááné bóhííbeke íájtyumíné tsijtye úúballeróné ditye cáhcútsohíjcyátúné hallútu. ¹⁵ Átsihdyúhjáa neebe diityéke:

—Ahdícyane óví ámuha pámeekéré ííñújiri íjcyáné ímámúnáake méúwaabó ditye pájtyetéííne uwááboju. ¹⁶ Aane lléébome ímiááné icyáhcújtsóné uubállé tsójt-sótsámeímyé ihdyu pájtyetééhi. Áánetu cáhcújtsotúmé wágóóóveéhi. ¹⁷ Aane oke cáhcújtsómé tamýémeri waagóó tsaaté pañe naavémú íjcyámeke. Téhdure tsijtyé ihju illéébótúrójuri ihjýuvaímye. ¹⁸ Téhdure ííñimýémuke ditye ékééverómé tsá íiná méénúityú diityéke. Téhdure námijtya ádorómé tsá dsíjivéityúne. Aame chéméméhjike bóhíítsohíjcyááhi.

Níjkyejívú Jetsóó pééneé

(Rc 24.50-53)

¹⁹ Ehdúhjáa Jetsóó ímamyémuke nééné boonétú tsúuca Píívyéébe dífbyeke ujcú níjkyejívú díbye iávyéjuuté dífbyema. ²⁰ Áábe déjuvúhjáa ímamyémú uwáábohíjcyá pahúllevaré teene dífbyé uwááboju. Aaméhjáa dífbyere píáábóneri méénúrítýúronéhjí méénuhíjcyá dífbyé uwááboju iwáájácúmeíki. Áyu tehdujúco

RÓOCAÁ

Róoca Jetsóodítýí cáátúnuháámi

Íhju tújkeváne

1 ¹⁻² Tsúuca muurá tsaate uwáábojte muhdúhjáa Jetsóó méjpiine úllejéné páñetu ájtyumímé tééné uubállé caatúnuhjýá ímí tehdújuco. ³ Aane ícyooca ó imíllé ooréjuco tééné uubállé o cáátúnéné uke o wájuube Téóópiró éllewu, diityékée o díllóhýcýánéj piinévú téhdure páneere ímí ídyéjúcotu tsúuca o wáájácúnél-liíhye. ⁴ Aane ó imíllé tééné uubállé ditye méénune u lléébohýcýáné ímíneúvú u wáájácúne.

Tsojtsó múnáajpi Jóáa tsímávámeíñe

⁵ Jodéa iinújí avyéjuubébjáa Heróódé íjcyáijyu íjcyaaabe tsaapi llúúváabe Tsacaríá Abíamuúbe. Áábé táaba mémébjáa Eritsabéé Aróój tsiiménémúháábéelle íjcyalle. ⁶ Áamútsikyéhjáa Píívyéébe ímí íjtsúcunú dífbyé taúhbjaju néhdújuco dityétsí íjcyánélliíhye. Aamútsíhýjáa tsá íñetú néétsámeítýú mímúnáadívu. ⁷ Áronáacáhjáa ihdyu tsá dityétsí tsímávátú mewa Eritsabéé ajchíba íjcyánélliíhye. Áané pañévúhjáa idyé tsúuca kéémemútsíjyuco diityétsi.

⁸ Aanébjáa tsáijyu diibye Tsacaríá íjcyáha múnáake dómajcóné llúúvájte Píívyéébe úmíwávú pácúucu péététsohjýáne. ⁹ Aanébjáa imyéénuhýjýádú nehcómé caabyé diitye llúúvájtedítýú páñétúétsihvu úcááveíñe. Aanébjáa diibye Tsacaríake dómajcóné díbye úcááveíñe páñétúétsihvu duurúváj pañévú teene imýewu cúvaane díbye ipyéététsoki. ¹⁰ Aanébjáa díbye péététsóné tujkéveri tsaate áachi íjcyame Píívyéébema ihýúváhi. ¹¹ Áanáacáhjáa dífbyedívú níjkyéji múnáajpi bóhówaavé teene ditye péététsohjýcýáné wáji íjcyátsihvu. ¹² Áábekébjáa íajtyúmíne mityane íllityéébe. ¹³ Áronáacáhjáa neebe diibye Tsacaríake:

—Díhllyédíñe. Tsúuca muurá Píívyéébe uke lleebó dífbyema u íhýúvahýcýáne. Áhdícyane muurá dítyáaba Eritsabéé tsímávaá wájpííkye. Áábeke ú meménuú Jóáádívu. ¹⁴ Ááneri muurá mityane ú ímíjyúúveéhi. Áhdure tsijtye ímíjyúúveéhi. ¹⁵ Aabe daachi Píívyéébedívú íhtsútuube íjcyaaabe tsá bínojpácýó ádóityúne. Áhdure tsííñe avyéjpacýóné tsá díbye ádóityúne. Muurá tsíjý íbúwá pañéréi íjcyáróóbé pañe tsúuca Píívyéébe Apííchó íjcyáahi. ¹⁶ Aabe mityámeke íjraéémudítýú Ávyéjuube Píívyéébe icyánejcúvú íbúwáávétsoóhi. ¹⁷ Muurá tsaatéke ítsíímemáyé cáánímuke díbye ímíbáávetsómé tsáimíyjuco íjcyáíñe. Áhdure lléébohýjýátúrómeke ímíbáávetsóííbye. Ehdu muurá Ávyéjuube Jetsóó íhde mímúnáake ímíbájchóíibye ditye ímí dífbyeke iwáátsúcúpéjtso Eriáúvumáa ícyahýcýáné Píívyéébe Apííchóré dífbyeke túkévéjtsóneri.

¹⁸ Ehdúhjáa níjkyéji múnáajpi néénélli diibye Tsacaríá néé dífbyeke:

—¿Aca múhdutú tehdú óoma íjcyáíñe? Muurá tsúuca kéémemútsíjyuco muhtsi átyáábama.

¹⁹ Áánélliíhyéhjáa neebe dífbyeke:

—Muurá Píívyéébe oke wallóó ínúu múnáajpi Gaabriéé o íjcyáábeke díllewu uke ímíá uubállé o méénuki. ²⁰ Áhdícyane ícyoocatú tsáhájuco u píívyetéítýú u íhju-

váné dááchikye tsiiyu tsíímávanévújuco íveekí uke o úúballéné u cáhcújsótúnél-
líihye. Ehdú úúma pajtyéíñe iéévé úújetéijyu.

²¹ Ehdúhjáa néeneri Tsacaríá duurúvájá pañe íjcyáábeke míamúnaa áachí-
tyú ityéhmeróne múhduréjuco íjtsámeíñe ícúí díbye tsáátúnéllíihye. ²² Aabéhjáa
íjchiviyédú ímíáané tsáhájucó pívyetétú íihjyuváne. Íhyótsiríyējucóhjáa díbye
úbáhcyohíjcyané diityémá íihjyúvaróne. Aanéhjáa íjtsúcunúmé tsíeméné dífbyedívu
bóhówaavéné tééjá pañévu.

²³ Aabéhjáa dífbyeke tene dómájcodújcoojívá tééjá pañe iwákímyeíñe péjucóó
ihjávú. ²⁴ Áané boonétúhjáa ímíáané tsúúca mewa Eritsabéé eeváhi. Aalléhjáa
ihjyátú tsá úlléjúcootú tsáhojtsí nuhbáva. ²⁵ Aalléhjáa nehíjcyáhi:

—Íhya óhdi míamúnaa íihjyúvahíjcyánetu íihveté íñe íllu óóma Pívyéébe
meenúhi.

Jetsóó tsíímávámeíñe níjkyéji múnáajpi úúballéne

²⁶ Aanéhjáa tsúúca 6 nuhbávájucó dille íjcyánáa idyé Pívyéébe tsiíñe wal-
lóó níjkyéji múnáajpi Gaabriéke Gariréari íjcyacóómí Natsaréevu díbye iúújeté
wájpiikyéi úújéttulle Maaríake. ²⁷ Díllekéhjáa Jotséé áabajáa ityáábáva Dabíúvúj
tsiiménémúhaabe íjcyáabe. ²⁸ Aabéhjáa níjkyéji múnáajpi dílle éllevu ipyééne nées
dílleke:

—Maímijyu ihdyu u íjcyanej. Muurá Pívyéébe uke tujkéveellé tsijtye walléémú
ehnííñevu.

²⁹ Ehdúhjáa díbye néeneri íllure iúllévenúne íjtsámeíllé íiná nééiyóné ehdu díbye
néeneri. ³⁰ Áronáacáhjáa neebe dílleke:

—Díhllyedíñe. Muurá Pívyéébe uke tujkéveelléhi. ³¹ Ahdícyane ú éévaáhi.
Aane u tsíímáváabeke ú meménúú Jetsóodívu. ³² Aabe íhtsútuube íjcyáa
Páñétúejpi Pívyéébe Hajchi íjcyáabe. Áabeke Pívyéébe ávyéjútsoó dífbyé íhdé
múnáajpi Dabíúvuke íávyéjujtsódu. ³³ Aabe íjraéémú ávyéjuube íjcyáa múijyú
cápáyóóvétyuúbe.

³⁴ Ehdúhjáa díbye néenélíi dílle Maaríá nées dífbyeke:

—¿Aca muhdú ó éévaá wájpiima o íjcyáallejívarí?

³⁵ Áanéllíihyéhjáa neébe:

—Muurá ihdyu íhtsútuube Pívyéébere Íapííchoj tééveri ehdu úúma méénúhi.
Áanéllíi díbye u tsíímávaabe dífbyé Hajchíyé íjcyáahi. ³⁶ Téhdure muurá dífelle
Eritsabéé tsíímávaá tsáápiikye tsúúca kéémelléjuco íjcyárolle. Tsúúca muurá 6 nuh-
bávájucó dille éévane ajchífbá íjcyárolle. ³⁷ Tsá muurá íiná Pívyéébedívu túhuutúne.
Páneere pívyéteébe.

³⁸ Áanéllíihyéhjáa Maaríá néehíí:

—Muurá dífbyeke ó ícúvehíjcyáhi. Aabe ihdyu óví eene oke u néhdu óóma
meenúhi. Ehdúhjáa dille nétsihdyu ílluréjuco níjkyéji múnáajpi pééneé.

Maaríá Eritsabééke ááhivéne

³⁹ Átsihdyúhjáa ícúíye múhdúj coojáturá dílle Maaríá péé Jodéa íiñújiri íj-
cyané caméhbáuri íjcyácoomívu. ⁴⁰ Aalléhjáa Tsacaríake íááhivéne dífbyé taaba Er-
itsabééke duurúváhi. ⁴¹ Áané tujkéveríhjáa dílle Eritsabééke íjtsiiméné vááúmeí
íhbaú pañe. Áanáacáhjáa Pívyéébe Apííchó tsúúca díllé pañe. ⁴² Aalléhjáa kééváné-
coba nées Maaríake:

—Muurá tsijtye walléemú ehniíñevu uke Píívyéébe tujkéveelléhi. Aabe u tsíímáváábeke ímí pícyoo panévatúre. ⁴³ Aalle ¿muhdú ídátsohíválleke oke ú aahíevá Táavyéjuube Tápájtetéébé íjcyáíbyej tsíiju u íjcyalle? ⁴⁴ Muurá oke u dúúruváváné tujkéveri tápañe tsíímene vaaúmei ímíjyúúvénej pééve. ⁴⁵ Ahdícyane ihdyu maímijyu u íjcyane eene uke Píívyéébe tújkevéelléné u cáhcujtsódú íjcyalle. Muurá ímiááné méénúíbye úuma muhdú uke íñéhdúu.

⁴⁶ Ehdúhjáa Eritsabéé néénéllii Maaríá néehíí:

Ávyetaré táífbúuri ó duurúvá Píívyéébeke. ⁴⁷ Aabe Tápájtetétsoobe mítyane oke ímíjyúúvetsó táífbuu. ⁴⁸ Muurá íñe dífbyé íicúve múnáalle ídátso ó néérólleke oke ítsááveébe. Ahdícyane ícyoocátú pámeere míamúnaa óhdi ímíjyuuvéhi. ⁴⁹ Muurá Píívyéébe ímiáábé íhtsútuube íjcyaaabe tajtyéeveri meenú ímí tehdújuco. ⁵⁰ Aabe pámeere míamúnáadítýú múhdumé dífbyeke ávyejúúllémeke píaabó díityédí ídáátsóvéneema. ⁵¹ Muurá ávyetá íhtsútú nénehji imyéénúneri mítyájkímyeímyeke núcójpívétsoobe. ⁵² Áhdure íhtsútujte ávyéjujtédítýú íavyéjú idyójtúne ávyéjuutétsoobe ídáátsóméjhikéréjuco. ⁵³ Muurá ímiááneríyé tsúúrámefhíjcyamedívu éhniíñevu bóhówájtsoobe teene. Áánetu íhtsutúme ehnéva múnáa téeneríyé tsúúrámefhíjcyámeke tsá díbye ímiáánevu ájcutúne. ^{54–55} Muurá íhñéjté íjraéemú meíjcyámeke ídaatsólléne fhvéjtsótuubéré meke píáábohíjcyá múijyú níjkéváityúné éhnéhjáa méidé múnáajpi Aavaráaúvuke pámeere íjtsiiménémúháábema íñéhdújuco.

Ehdúhjáa neelle Maaríá.

⁵⁶ Aalléhjáa pápíhchúu nuhbává Eritsabéema íjcyátsihdyu oomí ihjyávu.

Tsojtsó múnáajpi Jóááke tsíiju tsíímaváne.

⁵⁷ Aanéhjáa Eritsabéé tsúúca itsíímáváiñe éévé úújetédú tsíímavá wájpíikye. ⁵⁸ Áijyúhjáa dífille hájkímuma tsijtye téeneri ímíjyúúvéne duurúvá dille tsíímaváné Píívyéébere dífilleke píaabóné iwáájácúnema. ⁵⁹ Aaméhjáa tsúúca íhyojtsítú pápíhchúúj coojívájucó íjcyáábéwúuke íñaméhó níjcaúemífhé kíhdyahíróhi. Áánemáhjáa imíllerómé dífbyéwúuke imyémenúné cááni Tsacaríá déjuri. ⁶⁰ Áronáacáhjáa tsíiju néehíí:

—Tsáhaá, Jóáa dífbye méme.

⁶¹ Áánélliihyéhjáa néeme dífilleke:

—Áronáa tsá teene dídyohjíba múnáa mémé íjcyatúne.

⁶² Ehdúhjáa ínééne cááníkye úbahcyómé díbye imyémenú keená ímíllenévu. ⁶³ Áánélliihyéhjáa cááni Tsacaríá tsímeméné ityáúmeíñetu caatúnú ‘Jóáa dífbye mémé íjcyááhi’ ínééneé. Ááneríhjyáa pámeere ullévenúhi. ⁶⁴ Áijyúhjáa tsúúca íhgyúvaabe Píívyéébeke duurúváhi. ⁶⁵ Ááneríhjyáa teene Jodéa íiñújí caméhbaúne múnáa iúllevénúne úbálléjcatsíhi. ⁶⁶ Áánemáhjáa Jóáádityu néemeé:

—¿Aca íhya íñé íhtsútuubéí dífbyéwu? Muurá Píívyéébe ímí dífbyeke íjtsúcunúhi.

Píívyéébeke Tsacaríá dúúruváne

⁶⁷ Aanéhjáa téijyu díibye cááni Tsacaríá Píívyéébé Apííchó ípañe íjcyaaabe dífbyeke dúúruvaabe néehíí:

⁶⁸ Maímijyu ihdyu mee íjraéemú ávyéjuube Píívyéébe íjcyanej. Muurá meke píááboobe mepájtetéki. ^{69–70} Muurá íicúve múnáajpi Dabíiúvúj tsíiménémúháábédítýú pícyóíbye tsaapi íhtsútuube meke pájtjetétsóíbye

tsúucajátújucóo ihjyú uubálle múnáaj tééveri inéhdúu. ⁷¹Aabe meke pájtyetétsoó mémunáadityu. ⁷²Muuráhjáa méihde múnáaúvudi ídáátsóvéne diityéké ihvéjtsótuube píabó muhdú diityéké inéhdújuco. ^{73–75}Muuráhjáa téhdure méihde múnáajpi Aavaráaúvuke ímiááneturé neebe meke mémunáadityú ipájtyetétsoíne ínerí íllityétúme dífbyekéréjuco meéícúve múijyú níjkéváityúne.

^{76–77}Ehdúhjáa íhgyúvátsihdyu diibye íllíwúuke neébe:

Ahdícyane uu hájchíwu ú íjcyáá íhtsútuube Píívyéébe íhgyú uubálle múnáajpi. Aabe dífbyééteke ú ímíbbáavyétsoó Ávyéjúúbé ihde ditye iwáájácu tsúuca diityé ímítyuháñe Píívyéébe diityédí ídáátsóvéne ábájíveíne ditye ípájtyetéki. ⁷⁸Muurá meke ídaatsólléne cáámetu wállóóiiibye tsáápiikye meéllu mepájtyetéíne méema méénúfbyeke. ⁷⁹Aabe muurá waajácútsóo ímiájijtvú eene iwágóóóvéíoyójtóré úráávyehíjcyámé ídátsó cúúvétsii múu íjcyadu wáájácúratúme ícyahíjcyámeke. Ehdu muurá ímiájijtvú meke waajácútsóiiibye tsaimíy méjcyaki.

Ehdúhjáa neebe Tsacaría.

⁸⁰Aanéhjáa diibye tsíimene tsaimíy píívyeebe íjcyá Píívyéébe ímillédu. Aabéhjáa ícyahíjcyá ínéubará píívyétúne iínújiri imúnaa íjraéémú dífbyeke ímíneúvú wáájácútsihvújuco.

Jetsóoke Maaríá tsíimaváne

(Mt 1.18-25)

2 Áanetúhjáa Maaríá tsúuca tsíimávaíne píhínáa páñétúejpi ávyéjuube Tséetsa Aogójtó táuhbá pámeere imyémeháñe icyáátúnútsámeiki. ²Téijyúhjáa Tsííriá iínújí avyéjuube Tsiréénio íjcyánáa méénútujkénúme teene páme méméré cáátúnúmeíne. ³Áanéllíihyéhjáa pámeere pehíjcyá ímichi iínújí comínevu imyémeháñe icyáátúnútsoki.

^{4–5}Aanéhjáa Jotséé diille mewa Maaríá éévállema péé Gariréa iínújí Nat-saréetu Jodéa iínújiri íjcyacóómí Beréevu Dabíiúvúu tsíimávámeítsihvu imyémé icyáátúnútsó dífbyeúvúj tsíiménémúhaabe íjcyanéllíihye. ⁶Aanéhjáa tétsii dityétsí íjcyánáa tsúuca Maaríá tsíimávaíne éévé úújetéhi. ⁷Aalléhjáa tujkénúejpi íjcyáábeke itsíimáváne wájjámubááneri íbíjínúúbeke tódsijcaró jéémú éébutáwá pañévú kía dityétsí íjcyáfýotsíí íjcyátúnéllíihye.

Jéémú tehmé múnaa Jetsóoke ááhivéne

^{8–9}Áanáacáhjáa técoomí úníuri tsaate obééjámuke téhmehíjcyámedívú tépe-jco níjkyéji múnáajpi bóhówáávéébedityú Píívyéébe ámítsaráhcó diityéké ájchú-cunúneri mítyane íllityéme. ¹⁰Áronáacáhjáa neebe diityéke:

—Méíllityédíne. Muurá ímiá uubállema o tsáá ámuha éllu pámeere mítyane ímíjyúúvéíne uubállema. ¹¹Muurá tsúuca ámuhá avyéjuube ámuhakye pájtyetétsoífbyeke tsáápille tsíimavá Dabíiúvú coomívu. ¹²Aabe wájjámubááneri bíjínúmeífbyé jéémú éébutáwá pañe íjcyáábeke ámuha maájtyúmíneturé méwaa-jacúu diibyéjuco íjcyane.

¹³Áanáacáhjáa diibye níjkyéji múnáajpí úníúvú tsijtye mítyame dífbyé nahbéjté bóhówaavéhi. Aaméhjáa Píívyéébeke dúuruvámé néehíí:

¹⁴ Maímijyu Píívyéébe nǎjkyéjiri ǎjcyaaǎej. Muurá íńńǎjiri ǎjcyáné mǎmúnaa dibye ímíllédú ǎjcyame tsáimiyéjucu ǎjcyaińé íńá diityé hallúrí ǎjcyájúcootúme.

¹⁵ Aaméhjáa nǎjkyéji múnáa tsúúca pééné boone diitye jéémú tehmejté néjcatsíhi: —Cána bo metsu mepéé Beréevu Píívyéébe meke úúballéné maájtyúmiki.

¹⁶ Ehdúhjáa íńééne ícúí téhullévú pééme ímíááné ájtyúmité diille Maaría, Jot-sée, diibye tsííménéwu jéémú éébutáwá pańe ǎjcyaaǎee, ǎjcyámeke. ¹⁷ Aaméhjáa dífbyeke íájtyúmíne úúballé nǎjkyéji múnáajpíi dífbyéwúdítyú nééneé. ¹⁸ Áán-eríhjáa ullévenúme. ¹⁹ Aanéhjáa Maaríaake íńé ímíjyaú pájtyelle tééneri ítsámeihj-ǎjyáhi. ²⁰ Átsihdyúhjáa diitye jéémú tehmejté oomí Píívyéébeke ávyéjújtsomére dí-ityékée tene némeídyújucu tene ǎjcyánéllíhye.

Jetsóoke diitye mémenúne

²¹ Aanéhjáa 8 coojíwá ǎjcyaaǎbéwúke íńaméhó nǎjcaúémíhhe kíhdyahíróme. Átsihvúhjáa dífbyeke meménúmé Jetsóodívú nǎjkyéji múnáajpíhjáa Maaríaake dilléi ééwátúné íhdéjucu néhdu.

²² Téijyúhjáa diille Maaría ímíbájchómeíńe ééwé úújeténéllíi pééme Jerotsaréevu Moitséeúvuj tééveríhjáa Píívyéébe nééne táuhbaju néhdu imyéénuki. Áhduréhjáa téijyu Jetsóoke Píívyéébé hójtsí pańévú pícyoomútsi. ²³ Ehdúhjáa meenúmé Píívyéébé táuhbaju íllu néhdújucu: “Tujkénú paméwáre wájpiikye tsíímávaabe Píívyéébé wáabyutáábé ǎjcyaaíhi.” ²⁴ Aamútsíhjáa tsajtyé Maaría ímíbájchómeíńé hallúvú Píívyéébeke íícúveíńé mítyétsi wahpéjtsíkye dífbyé táuhbaju íllu néhdújucu: “Múu toómehémútsíúbake íjúúumútsíúbake tsíwá íímíbájchómeíńé íícúve.”

²⁵ Téijyúhjáa Jerotsaréeri ímíáábé ǎjcyaae Tsimeóó tsáimíyé Píívyéébe ímíllédú ǎjyahǎjcyaae ítsóhǎjcyá íjraéémuke ímíbáávyétsóíibye tsááińe. ²⁶ Áábé pańéhjáa Píívyéébé Apííchó ǎjcyane úúballé dífbyeke dibyéi dsǎjívétúnáa Píívyéébe wál-looíńé meke pájtyetétsóíibyeke. ²⁷ Aabéhjáa Píívyéébé Apííchóré túkévéjtsóneri péé duurúvájávu. Áánaacáhjáa Jetsóówúuma tsíjjumútsí úcaavé tééjá pańévú Píívyéébé táuhbaju néhdújucu dífbyéwúke imyéénuki. ²⁸ Áhullévúhjáa diibye Tsimeóó dífbyéwúke íhíbúcúne Píívyéébeke dúúrúvaabe néehíi:

²⁹ Ayúju Píívyéébeéj, tsúúca íńe oke ú ájtyúmítsó okée u néénevu díícúve múnáajpíi o ǎjcyaaǎbeke. Áhdícyane óví ílluréjucu o dsǎjívéne. ^{30–31} Tsúúca ó ájtyumí múúhake pájtyetétsóíibyeke pámeere mǎmúnáadívú u bóhówáávétsóóbeke.

³² Aabe peetédú néébe téhdure íjraéémú ǎjcyátúróné mǎmúnáake ímíájíjtóvú waajácútsoóhi. Áhdure íhńéjté íjraéémuke ávyéjújtsóíibye.

³³ Ehdúhjáa Tsimeóó íhgyúváneeri tsíjjumútsí ullévenúhi. ³⁴ Téhduréhjáa diityétsí hallúvú píáábó táúmeífbyé ímí dityétsí íjcyaki. Átsihdyúhjáa neebe Maaríaake:

—Áánúdityu ǎjcyane muurá mítyame memúnáa íjraéémudítyú éhńíńevu tútávááveéhi. Aame íllure dífbyeke ehdíwálleé áveyejuúllétúme. Áronáa ǎjcyaimyé tsaate dífbyeke cáhcujtsóme. ³⁵ Ehdú dífbyeke tene pájtyécooca waajácúmeíńe muhdú mǎmúnáa tsáápiítsá íjtsaméí ǎjcyane. Áijyu teene páneere u íítene uke tsíjjuke ávyetá kímóhcó pájtyeé dífíbúutu. Ehdúhjáa neebe Tsimeóó Maaríaake.

^{36–37} Áhduréhjáa ǎjcyalle tsáápille kéémelle Atsée dohǎjba múnáajpíi Panoéeúvú ajoyúwá Áánaa. Aalléhjáa bádsíjcaja íjcyácooca ityájíwáábema ǎjcyá 7 píjcyábáre. Aanéhjáa tsúúca 84 píjcyábájucu ipíibajyúúvatétsihdyu ǎjcyalle tsá íńehǎjcyatú duurúvájatu. Páijyuvárehjáa Píívyéébeke dúúrúvalléré íhgyúvahǎjcyá dífbyema.

Tsáijyúhjáa áwahíjcyalle majcho dífbyema íhhyúvácooca. Aalléhjáa Píívyéébere túkévéjtsóneri íhdéjucó iiná pájtyeíñé úúbállehíjcyalle tétsihvu itsááne duurúvá Píívyéébeke. ³⁸ Áané boonéhjáa úúbállele Jetsóó Mépájtyetétsoobe íjcyájucóóné pámeere Jerotsarée múnáa ipájtyetéíñe ítsohíjcyámeke.

Natsaréevu ditye óomiñe

³⁹ Ehdúhjáa Píívyéébé taúhbaju néhdu Jetsóój tsiijúmútsí imyéénúné boone oomí Gariréa iinújivu íhcyóómi Natsaréevu. ⁴⁰ Aanéhjáa Jetsóó Píívyéébé piáábójú pañe tsaimíyé píívyeebe panévaré waajácúhi.

Duurúvájá pañe Jetsóó íjcyane

⁴¹⁻⁴² Aabéhjáa tsúuca 12 pijcyábá íjcyáábema tsíjyumútsí péé Jerotsaréevu pajtyeté wañéhjivu ténevá pijcyábádú ipyéhi jcyádújucó. ⁴³ Aanéhjáa téené pajtyétavu diityétsidítý coévaabe Jerotsaréevu dityétsí wáájácútúné hallúri. ⁴⁴ Íjtsúcunúmútsíhjáa díbye péjucóóné tsatéma. Áanemáhjáa tsájcoojjucó ipyéérone néhcóromútsí dífbyeke imúnáa pañe. Téhduréhjáa tsiytye iwáájácúmé pañe néhcóromútsí. ⁴⁵ Áronemáhjáa tsiíñe óómimútsí Jerotsaréevu dífbye néhcovú.

⁴⁶ Aamútsíhjáa ájtyumí 3 coojívatú duurúvájá pañe taúhbájú uwáábojtéj piíne ácuucunúúbé ditye íhhyúvájcatsíñe lléébúccunúhíjcyáábeke. Aabéhjáa téhdure díllóhíjcyá ícyánéjcutu diityéke. ⁴⁷ Ááneríhjáa ávyeta ullévenúmé muhdú kémúúbejjíva wáájácúneri. Téhduréhjáa dífbyeke ditye díllone díbye áñúcuhi jcyáneri ullévenúme. ⁴⁸ Áhduréhjáa tsíjyumútsí dífbyeke íájtyúmíñe ullévenúhi. Áábekéhjáa tsiiju nééhí:

—Líhíj, ¿aca íveekí ehdu múhtsikye ú dáriívéhi? Muurá muhtsi díícyáánidyu néébema uke ménéhcohíjcyá tsíñehjírjúco íjtsámeimútsíye.

⁴⁹ Áánellíhiyhéhjáa neebe diityétsikye:

—¿Aca muhdú ífvane oke ámuhtsi ménéhcohíjcyáhi? ¿Aca tsá ámuhtsi mewáájácutú Llíhíyó wákimyéiyi o íjcyáidyújucó o íjcyane?

⁵⁰ Ehdúhjáa diityétsikye díbye nééne tsá dityétsí wáájácútú iiná inééiyóné ehdu díbye nééneé.

⁵¹ Aabéhjáa botsí diityétsima oomí Natsaréevu. Aabéhjáa ícyahíjcyá tsaimíyé diityétsima muhdú dityétsí ímíllédu. Aanéhjáa imíwu tsiiju íjtsúcunúneri ítámeíhíjcyáhi. ⁵² Aabéhjáa tsúuca kéémévebe mítyanéjucó wáájacúúbeke ímí Píívyéébe íjtsúcunúbeke téhdure míamúnáa ímí íjtsúcunúhi.

Tsojtsó múnáajpi Jóáa úwaabóne

(Mt 3.1-12; Mc 1.1-8; Ja 1.19-28)

3 Téijyúhjáa 15 pijcyábájucó Tibéerio páñétúejpi ávyéjuube íjcyánáa Póótsio Píráátó Jodéa iinújí avyéjuúbe. Áánetúhjáa Heróódé Gariréa iinújí avyéjuúbe. Áánetúhjáa íñahbe Perípé Itoréaa, Taraconíítee, íjcyané iinújjícu avyéjuúbe. Áánetúhjáa Ritsaníá Abiríníá iinújí avyéjuúbe. ² Áánetúhjáa Anáama Caipáamútsí páñétúejtési llúuvájté avyéjujtési. Téijyúhjáa Tsacaría hajchi Jóáa íñéubará píívyétúné iinújiri íjcyáábeke Píívyéébe néé díbye iúwááboki. ³ Áhdújucóhjáa díbye úwáaboobéré péhíjcyané patsíhjíva múnáakéré Joodáa úníuri íjcyané iinújjíñe múnáake. Nehíjcyaaabéhjáa ditye ímítyuháñé íhvéjtsóne Píívyéébé icyánejcúvurjúco ífbúwáávène itsójtsótsámeí Píívyéébe diityédí ídáátsóvéne diityé ímí-

tyú illuréjuco iábájjíveki. ⁴Ehdúhjáa Jóáa úwáábohíjcyá Píívyéébé ihjyú uubálle múnáajpi Itsaiaúvú illu néhdújuco:

Méllééboó ínéubará píívyétúné iínújiri íjcyaa be keeváwu illu úwaabóne: “Méimibáávyé ímityú ámuha meícyahíjcyánetu tsáimiyéjuco ámuha meíjcyámeke Ávyéjuube iájtyumívakí. ⁵Méimibáávyé ámuhá íjtsaméí éhne múúne juuva nehníwu nénéhjiri pééroju meímibájchoju ímí tsatújkevééréjuco íjcyadu. ⁶Muurá Píívyéébe wálloó meke pájtyetétsóííbyeke pámeere míamúnaa iájtyúmiki.”

⁷Ehdúhjáa Jóáa úwáábohíjcyánéllíi tsaate peecútéré dííbyedívu itsójsótsámeí tsáameke neébe:

—ÍÁvyeta mía íínimiyémúeméjté ámuúha! ¿Múha ámuhakye neé peecútéré ámuha metsójsótsámeíñeri mepállójcóiyóné Píívyéébe meke méimítyuháñé halútú ícúbáhraíñé méumíwari íjcyánetu? ⁸Tujkénúí méuujétsó ímiáané Píívyéébé icyánejcúvuréjuco ámuha meíbúwaavéné mewáájácu ímiáané tehdújuco ámuha meíjcyane. Tsá ámuha menémeítyuró Aavaráaúvúj tsiiménémúhaabe ámuha meíjcyánéllíi íiná ámuhakye pájtyeítyúne. Muurá íne néwayúúné íjcyáronetu Píívyéébe ípívyéjtsóiyá tsijtye Aavaráaúvúj tsiiménémúháabeke. ⁹Aabe muurá téhmehíjcyá ímityúmeke iwáágóoíñé éhne múúne tsaapi íbájtsotu ímiñe neévatuhéhjí úwáájiri íllóne cóvajtsódu.

¹⁰Ehdúhjáa díbye néénéllíi tsaate neé dííbyeke:

—¿Aanéhaca muhdú muha méíjcyáiyáhi?

¹¹Áanéllíihyéhjáa neébe:

—Wájjamúúvámé ájcúiyá tsájaavu tsaate wájjamúúvátúmeke. Áhdure majchómá íjcyame ájcúiyá imájchoma íjcyátúmeke. Ehdúhjáa neebe díityéke.

¹²Téhduréhjáa tsaate ávyéjúúbé wáábyuta dsíídsike áhdótsohíjcyámé itsójsótsámeí dííbye éllevu ipyééne neé dííbyeke:

—Uwááboóbej, ¿aca muhdú muha méíjcyáiyá ímí Píívyéébema méíjcyaki?

¹³Áanéllíihyéhjáa neébe:

—Tsá ínújéí avyéjúúbé taúhbaju nééné ehníñevu ámuha maáhdótsohíjcyáityuró míamúnáake.

¹⁴Áhduréhjáa tsaate tsodáhómú neé dííbyeke:

—¿Ácooca muha muhdú méíjcyáiyáhi?

Áanéllíihyéhjáa idyé neébe:

—Tsá tsaaté éhne peecútéré ámuha medótúcu híjcyáityuróne. Áhdure tsá tsaaté hallúvú ámuha maállítyuróne. Áhdure ámuhakye múhduná dítye ámuhá wákimyéí áhdone múu ímí íjtsúcunú tehdújuco.

¹⁵Ehdúhjáa díityéke Jóáa nénéllíi dííbyedítyú míamúnaa íjtsámeí tsáijyu múu díibyéjuco míamúnáake pájtyetétsóííbye díbye íjcyane. ¹⁶Áronáacáhjáa neebe díityéke:

—Muurá ihdyu ámuhakye ó tsótsohíjcyá nújpácyori. Áánetu íjcyaa be tsijpi táhboone úwáábóííbye táehníñevu íhtsútuube íjcyáábeke íjtyúhápáájíubaré o tácoríúcu dííbyedívu o píhívéítyúroóbe. Dííbye ihdyu ímiáané cáhcújtsómé pañévú pícyoó Píívyéébé Apíícho. Áánetu cáhcújtsótúmeke cúújúwá pañévú waagóoííbye. ¹⁷Muurá dówajcárováiíbye ímityúmedítyú ímiáámeke éhne múúne bíivá pañétú trígo meújcune maááhívetsoódu. Muurá ímiáámeke iújcúne ímityúmeke waagóoí-

ibye cúújuwa múijyú áabatétyúwá pañévú éhne múúne trígo néévá meújcúné boone téhiibájí bihvámá mecóvajtsódu.

¹⁸ Ehdúhjáa Jóaa ímiáájú úwáábohíjcyá míamúnáake. ¹⁹ Aabéhjáa ávyéjuube Heróódeke nées íveekí ímínejjí ínahbe Peripé táábake díbye táábaváne. Téhduréhjáa neebe díbye tsínehji ímityúné méenuhíjcyáne. ²⁰ Ehdúhjáa Jóaa úwaabóné il-léébóíyótsihvu íllure dífbyedívú téené hallútú cuvéhoojánútsóobe. Áaneríhjáa éh-níínevúré ímityúné méenuúbe.

Jetsóó tsójtsótsámeíne

(Mt 3.13-17; Mc 1.9-11)

²¹ Aanéhjáa Jóaa míamúnáake tsótsohíjcyáábedívú téhdure Jetsóó tsójtsót-sámeíhi. Aabéhjáa Jetsóó Píívyéébema íhjuvánáa cáámetu dífbyé Apííchó íjuuúdu bóhówaavéné niityé dífbyedívu. ²² Áanáacáhjáa Píívyéébe nées cáámetu:

—Uu Hájchíwúuke o wájýúúbedi mítyane ó imíjyúúhií.

Jetsóó íhdé múnááuuvu

(Mt 1.1-17)

²³ Aanéhjáa Jetsóó 30 pijcyábá íjcyaaabe botsíi tujkénú íwákimyéi. Aabéhjáa tene némeíhijcyádú Jotséé hajchi. Áánetúhjáa Jotséé Eríí hajchi. ²⁴ Áánetúhjáa Eríí Matáá hajchi. Áánetúhjáa Matáá Revíí hajchi. Áánetúhjáa Revíí Mééki hajchi. Áánetúhjáa Méeki Jáaná hajchi. Áánetúhjáa Jáana tsijpi Jotséé hajchi. ²⁵ Áánetúhjáa Jotséé Matatíí hajchi. Áánetúhjáa Matatíí Amóó hajchi. Áánetúhjáa Amóó Naóó hajchi. Áánetúhjáa Naóó Ééri hajchi. Áánetúhjáa Éeri Nagái hajchi. ²⁶ Áánetúhjáa Nagái Máa hajchi. Áánetúhjáa Máa tsijpi Matatíí hajchi. Áánetúhjáa Matatíí Tse-meíí hajchi. Áánetúhjáa Tse-meíí Jotséé hajchi. Áánetúhjáa Jotséé Jodáá hajchi. ²⁷ Áánetúhjáa Jodáá Joanáá hajchi. Áánetúhjáa Joanáá Réétsá hajchi. Áánetúhjáa Réétsa Tsorobabée hajchi. Áánetúhjáa Tsorobabée Tsaratiée hajchi. Áánetúhjáa Tsaratiée Néerí hajchi. ²⁸ Áánetúhjáa Néerí Mééki hajchi. Áánetúhjáa Mééki Áadí hajchi. Áánetúhjáa Áadí Cotsáá hajchi. Áánetúhjáa Cotsáá Emodáá hajchi. Áánetúhjáa Emodáá Ééré hajchi. ²⁹ Áánetúhjáa Éere Jotsoée hajchi. Áánetúhjáa Jotsoée Eri-etsée hajchi. Áánetúhjáa Erietsée Joríí hajchi. Áánetúhjáa Joríí Matáá hajchi. Áánetúhjáa Matáá Revíí hajchi. ³⁰ Áánetúhjáa Revíí Tsimeóó hajchi. Áánetúhjáa Tsimeóó Jodáá hajchi. Áánetúhjáa Jodáá Jotséé hajchi. Áánetúhjáa Jotséé Jonáá hajchi. Áánetúhjáa Jonáá Eriakíí hajchi. ³¹ Áánetúhjáa Eriakíí Meréá hajchi. Áánetúhjáa Meréá Maináá hajchi. Áánetúhjáa Maináá Matatá hajchi. Áánetúhjáa Matatá Natáá hajchi. ³² Áánetúhjáa Natáá Dabíí hajchi. Áánetúhjáa Dabíí Itsaíí hajchi. Áánetúhjáa Itsaíí Obée hajchi. Áánetúhjáa Obée Bóó hajchi. Áánetúhjáa Bóó Tsamóó hajchi. Áánetúhjáa Tsamóó Naatsóó hajchi. ³³ Áánetúhjáa Naatsóó Aminadáá hajchi. Áánetúhjáa Aminadáá Aráá hajchi. Áánetúhjáa Aráá Ejroó hajchi. Áánetúhjáa Ejroó Páaré hajchi. Áánetúhjáa Páare Jodáá hajchi. ³⁴ Áánetúhjáa Jodáá Jacóóbó hajchi. Áánetúhjáa Jacóóbó Itsáá hajchi. Áánetúhjáa Itsáá Aavaráá hajchi. Áánetúhjáa Aavaráá Tarée hajchi. Áánetúhjáa Tarée Nacóó hajchi. ³⁵ Áánetúhjáa Nacóó Tseróó hajchi. Áánetúhjáa Tseróó Ragáo hajchi. Áánetúhjáa Ragáo Perééké hajchi. Áánetúhjáa Perééké Hebéé hajchi. Áánetúhjáa Hebéé Tsáará hajchi. ³⁶ Áánetúhjáa Tsáara Caináá hajchi. Áánetúhjáa Caináá Apatsáá hajchi. Áánetúhjáa Apatsáá Tsée hajchi. Áánetúhjáa Tsée Noée hajchi. Áánetúhjáa Noée Ramée ha-

jchi. ³⁷ Áánetúhjáa Ramée Matotsarée hajchi. Áánetúhjáa Matotsarée Enóó hajchi. Áánetúhjáa Enóó Jarée hajchi. Áánetúhjáa Jarée Mararée hajchi. Áánetúhjáa Mararée Caináa hajchi. ³⁸ Áánetúhjáa Caináa Enóó hajchi. Áánetúhjáa Enóó Tséeté hajchi. Áánetúhjáa Tséete Adáa hajchi. Aabéhjáa diibye Adáake Píívyéébe ípívyéjtsó tujkénú íñúbatúre.

Jetsóoke Naavéné mávárijchóne

(Mt 4.1-11; Mc 1.12-13)

4 Aanéhjáa Jetsóo pañe Píívyéébé Apííchó íjcyaaabe Joodáatu óómííbyeke téenere tsajtyé íñéubá píívyétúné iñújivu. ² Áhullévúhjáa Naavéné mávárijchó dífbyeke. Áíjyúhjáa 40 coojívájuco májchótuube téhulle íjcyaaabe ajyábáávatéhi. ³ Áábekéhjáa diibye Naavéné nééhíí:

—Bo ímíáané Píívyéébé Hajchi u íjcyáhajchíí íu nééwáyutu pááaho dípívyéjtsóne majchoj.

⁴ Áánéllíihyéhjáa Jetsóo néé dífbyeke:

—Muurá Píívyéébé waajácúháámitu nééneé: “Tsá apááñéré majchó tájpi mejcyatúne.”

⁵ Ehdúhjáa Jetsóo néené boonétú dífbyeke tsajtyéébé cámeéhbaúvu. Átsihdyúhjáa úújétsóobe páneere íñújí avyéjuvu. ⁶⁻⁷ Áánemáhjáa neebe dífbyeke:

—Íñe páneevúré uke ó ájcuú u mímóúúvéne oke u dúúrúvájhajchííjyu. Muurá tahñe páneere íñe ímíwu nééne íhtsútunéhjí íjcyane. Áánevu muurá o ímíllémeke ó ájcuíyáhi.

⁸ Áánéllíihyéhjáa idyé neebe Jetsóo dífbyeke:

—Muurá Píívyéébé waajácúháámitu nééneé: “Máavyéjuube Mépiivyéébekéré medúúrúvájbeke méhcúvéiyáhi.”

⁹ Ááne boonétúhjáa idyé dífbyeke tsajtyéébé Jerotsaréevu. Áánemáhjáa duurúvájá hallúvú cáamevu itsájtyéébeke neébe:

—Áyu cána ímíáané Píívyéébé Hajchi u íjcyáhajchíí íchihdyu cátsiñíívyé baavújuco. ¹⁰⁻¹¹ Muurá dífbyé waajácúháámitu nééneé:

Píívyéébe wálloó níjkyéji múnáake uke ditye ityéhme iiná uke ipájtyétuki. Aabe tsá íñéúbatú u wápújúúvéityúne.

¹² Ehdúhjáa Naavéné Jetsóoke néénéllíi neébe:

—Téhdure muurá Píívyéébé waajácúháámitu nééneé: “Tsá Máavyéjuube Píívyéébeke memávárfjchóityúne.”

¹³ Aanéhjáa tsiíne imávárfjchóiyóné ipíívyetéjúcóótúnéllíi íllurájuco díbye fhvéjtsóíñúné dífbyeke.

Jetsóo úwáábótujkénúné Gariréa iñújii múnáadítyu

(Mt 4.12-17; Mc 1.14-15)

¹⁴ Átsihdyúhjáa óómiibye Jetsóo Gariréa iñújivu Píívyéébé Apííchó dífbyé pañe íjcyaaabe. Áíjyúhjáa díbye méénúné uubállé tsújaavé páneere téené iñújiri.

¹⁵ Aabéhjáa téené iñújiri íjcyané pihcyáávejááneri úwáaboobéré péhíjcyáábeke duurúvahíjcyáme.

Jetsóó Natsaréeri úwaabóne

(Mt 13.53-58; Mc 6.1-6)

¹⁶⁻¹⁷ Átsihdyúhjáa peebe Natsaréevu ípyée ipívyécomívu. Aabéhjáa imyéenuhijcyádú wáyeeévejcóójí pihcyáávéjá pañévu eevé Píívyéébé ihjyú uubálle múnáajpi Itsaíauvú waajácúhaamívu ditye ájcuháámi. Íllúhjáa dibye éévetsíí néehíí:

¹⁸ Píívyéébé Apííchó óoma ijcyáhi. Aabe oke picyóó ímiájíjtó wáájácútúmeke o úúbálleki. Muurá ídátso ícyahíjcyámé ímityúnéhjí pañe éhne múnúne hállúvatúmé íjcyadu ícubáhrajte. Áánetu diityéké ó íjchívyétsoóhi. ¹⁹ Áámeke ó úúbálle Píívyéébe diityémá ditye pájtyetéíne méénune.

²⁰ Ehdúhjáa nétsii íéévéne boone téhaamívu tééj á wákimyéi múnáajpikye íájcyúne ácúúveébe. Áábedívuúhjáa pámeere tééj á pañe íjcyame ullévenúhi. ²¹ Átsihdyúhjáa neebe diityéke:

—Ehdúu Píívyéébe íwaajácúháámitu néene éévé tsúúca úújetéhi. Aane muurá tsúúca ámuha mélleebó o éévene.

²² Ehdúhjáa Jetsóó diityéké néene pámeere ímí íjtsúcunúhi. Aaméhjáa iúllévenúne néjcatsíhi:

—¿Aca tsá éhne áanu Jotséé hajchi íjcyatúne?

²³ Átsihdyúhjáa neebe diityéke:

—Behtyu ámuha oke méneéhi: “Taabóóbé u íjcyaaabe bo uure tááboméij.” Ehdú muurá ámuha méneé íllu ámuha oke menééiyóne: “Capenaóó cóomiyíí méénúráítyúronéhjí u méénuhíjcyádú cána meenu ícyoomíyí awáá úpée u píívyécóómiyí.”

²⁴ Átsihdyúhjáa tsiíne neébe:

—Cáhawáá ímiááneturé ámúhakye o néékií: Tsá muurá cáábyekeíkyé Píívyéébé ihjyú uubálle múnáadítýú íiínúji múnáa ávyejúúlléityuróne. ²⁵ Muuráhjáa íjraéémú pañe mityame pííbájujte walléémú íjcyará Eriáúvú Píívyéébé ihjyú uubálle múnáajpi íjcyácoóca. Téijyúu ájyaba téené íiínújiri 3 pijcyábáj piínévú daari íjcyánáaaca. ²⁶ Áronáacáa tsá Píívyéébe wállóotú Eriáúvúke diityé éllevu dibyee diityéké néene ditye lléébóityuróné iwáájácúnema. Áánemáa wállóobe Tsidóó íiínújiri íjcyacóómí Tsaréétari íjcyáné piibájuýlle éllévuré dífbyeke. ²⁷ Téhdurée íjcyámé mityame íjpi chajááveri chémeme Eritséouúvú Píívyéébé ihjyú uubálle múnáajpi íjcyáijyu. Árómedítýúu tsá tsáápíuba bóhítsámeityúne. Apáábyéree Tsííriá íiínúji múnáajpi Naamáa bóhítsámeí Eritséodívu ípyée icyáhcujsótódújuco íjcyaaabe.

²⁸ Ehdúhjáa Jetsóó néenetu cayóbáávatémé pámeere pihcyáávéjá pañe íjcyame. ²⁹ Áánemáhjáa dífbyeke íjchívyetsómé técoomi íjcyáné caméhbáutu dífbyeke iwááóroki. ³⁰ Áronáacáhjáa múijyúrá péjúcoóbe.

Tsáápí pañétú naavéneke Jetsóó wáágoóne

(Mc 1.21-28)

³¹ Aabéhjáa péé Gariréa íiínújiri íjcyacóómí Capenaóovu. Átsíi múnáakéhjáa úwááboobe wáyeeévejcóójí. ³² Aaméhjáa ullévenúhijcyá muhdícyánéjcurí tujkévéwu dibye úwáábóneri.

³³ Áijyúhjáa íjcyaaabe tsaapi tétsihyi pihcyáávéjá pañe naavéné ípañe íjcyaaabe.

³⁴ Aabéhjáa kéévánécoba néehíí:

—¡Jetso Jetsóoj, Natsarée múnáajpi u íjcyaaábej! ¿Íveeki múúhakye ú pátsárij-cyóváhi? ¿Mityá múúhakye ú waagóovaj? Muurá uke ó waajácú ímiáábé Píívyéébé Hajchi u íjcyane.

³⁵ Ehdúhjáa naavéné dífbyé pañétú íhgyúvánéllii Jetsóó née dífbyeke:

—¡Cúúvéhulléré dífya! ¡Díjchivye áadí pañétu!

Ahdújucóhjáa díbye íjchivyéne diityéj piínévú íjcaáyóóbedítýú dífbyeke tútávájt-sótuubére. ³⁶ Ááneríhjáa pámeere iúllévénúne néjcatsíhi:

—¡Aca múhdutú díbye néhdújuco naavémú íchívyehíjcyáné tsaaté pañétu?

³⁷ Ehdúhjáa díbye méénuhíjcyáné uubállé tsújaavé pámeere téené iinúji múnáadívu.

Péedoró báábeke Jetsóó bóhiitsóne

(Mt 8.14-15; Mc 1.29-31)

³⁸ Aanéhjáa pihcyáávájá pañétú íjchivyédu Jetsóó péé ímamyémuma Tsimóo jávu. Áanáacáhjáa dífbyé baabe áíívyeri chéménéllii dífbyeke nééme díbye íbóhíítsoki. ³⁹ Ahdújucóhjáa díbye teene cheme úhbánetu díllleke tene pájtyene. Aalléhjáa íbóhííne diityéké májchotsóhi.

Mítýámeke Jetsóó bóhiitsóne

(Mt 8.16-17; Mc 1.32-34)

⁴⁰ Áijyúhjáa meíjyunúrónáa tsívahíjcyámé páhduvaré néene chémeri chéméméhjike dífbye éllevu. Áamekéhjáa idyócarájcóneri bóhíítsohíjcyaaábe.

⁴¹ Aanéhjáa tsaaté pañétú díbye naavémuke íjchívyetsómé nehíjcyáhi:

—Uu muurá Píívyéébé Hajchi.

Waajácúméhjáa ímiááné diibyéjuco Pájtyetétsoobe díbye íjcyane. Áamekéhjáa neebe tsiííne dítye tehdu íhgyuvájúcoótuki.

Jetsóó úwaabóné pahúllevaré Gariréá iinújí pañe

(Mc 1.35-39)

⁴² Aanéhjáa tsítsíívevu Jetsóó péé técoomítýú tsiéllevu múubará íjcyátúhullévu. Áronáacáhjáa míamúnaa néhcoméré pééme úújeté dífbyedívu. Aaméhjáa wájuryá dífbyeke díbyéi ípyéétu diityédítýu. ⁴³ Áronáacáhjáa neebe diityéke:

—Áronáa ó imíllé téhdure tsícyoomíji múnáake o úúballéné Píívyéébé avyéjuto íjcyáné uwááboju. Muuráhjáa téénéllii Píívyéébe oke wallóóhií.

⁴⁴ Ahdújucóhjáa díbye úwááboobéré péhíjcyáné Gariréá iinújiri pihcyáávejááné pañe.

Mítýane amómeke dítye újcune

(Mt 4.18-22; Mc 1.16-20)

5 Tsáijyúhjáa Jetsóó Genetsarée unéú úníuri íjcyánáa mítýane míamúnaa dífbyedívú píhcyaaavé Píívyéébé uwááboju illéébúacunúne ímíllénema. ² Áanáacáhjáa ájtyúmíibe míneecu íévemíícu tééú úníuri cátsuhjúacunúmíícu témíícu aabájajtéhjáa ítsinúcoohóné iiníjtyu íjchívyéné boonéemíícu. ³⁻⁴ Aanéhjáa Tsimóo éhmí pañévú iúcaávéne neebe dítye áyánéwu dífbyeke pííneehívú icyátújcaáyoki. Aabéhjáa téémí pañétú diityéké iúwáábótsihdyu née Tsimóoke:

—Áyu cána ílluréjuco ípañétsíí métsinúítej.

⁵ Áánélliihyéhjáa Tsimóó née dífbyeke:

—Ávyéjuúbej, ávyetáne pécóhajchótá muha metsínuurómé tsá meújcutú tsáápíúbake. Áronáa ihdyu u néénéllii tsiíne muha métsínuúhi.

⁶ Ahdújucóhjáa tsínuume mítyane újcune amómeke. Ávyetáhjáa tsínucóóhó iluréjuco móhtobáné diityé padúúcuri. ⁷ Áánélliihyéhjáa íhyójsíneri bómihcómé ínahbéjté íhdyúémiri íjcyámeke ditye ipíáábotéki. Ahdújucóhjáa péemema ditye íjchívyetsóne. Aanéhjáa ávyeta íhmínéécú buúúvetu. ⁸ Ááneríhjáa diibye Tsimóó Péédroo iúllévenúne Jetsóó lliiñévu ímímóúúvéne néehíí:

—Ávyéjuúbej, ímítyuube o íjcyaaabe tsá díúníuri o íjcyáítyuróne.

⁹ Ehdúhjáa neebe ávyetá mítyané iújcúneri iúllévenúnema. ¹⁰ Téhduréhjáa ínahbéjtétsí Tsebedéó hájchimútsí Jacóóboma Jóáamutsi ullévenú téeneri. Áronáacáhjáa Jetsóó née Tsimóoke:

—Tsájúréévedíne. Muurá íne amómé lliiñája múnáajpi u ícyahíjcyaaabe ícyoocátú míamúnáakéréjuco Píívyéébé icyánejcúvú u íbúwáávétsoíne.

¹¹ Áánélliihyéhjáa icyátsúúvétsihvúré páneere íhvhéjtsóne Jetsóomáyéjuco ditye péénee.

Íjpi chájáávéébeke Jetsóó bóhiitsóne

(Mt 8.1-4; Mc 1.40-45)

¹² Aabéhjáa Jetsóó tsácoomíyí íjcyánáa tsaapi íjpi chájááveebe tsáábe dífbyeke íajtyúmííbe lliiñévu ímímóúúvéne néehíí:

—Ávyéjuúbej, ¿aca muhdúiyó teene oke u bóhiitsóne?

¹³ Áánélliihyéhjáa Jetsóó dífbyeke dócárájcoobéré néehíí:

—Mu ihdyu tehdújucoj.

Ehdúhjáa díbye néénemáyé tsúúca bóhiíbe. ¹⁴ Áábekéhjáa boíjcyuube díbye muucá iúúbállétu muhdú íbóhiíne. Neebéhjáa dífbyeke:

Tsapéhduré llúúváabe éllevu péene dífbyedívu dúhjétsámeityeco. Ááne Moit-séeúvúu néhdu Píívyéébeke tsíeméneri ú ícúvéé téenetu míamúnaa iwáájácu u bóhíjucóone.

¹⁵ Ehdúhjáa díbye néérónáa tsúúca pámeere téené uubállé waajácúhi. Áánélliihyéhjáa mítyane míamúnaa píhcyáávehíjcyá dífbyé uwaábovu díbye diityéké íbóhíitso ditye chéménéhjitu. ¹⁶ Áronáacáhjáa diityédítýú múha íjcyátúhullévu píhíjcyaaabe Píívyéébema íihjýúvaki.

Íjpi vááúmeítyúúbeke Jetsóó bóhiitsóne

(Mt 9.1-8; Mc 2.1-12)

¹⁷ Aabéhjáa Jetsóó tsáijyu úwáábohíjcyánáa íjcyámé tétsihyi paritséómuma taúh-bájú uwaábojte Gariréaa, Jodéaa, íjcyané íñúíícutu pahúllevátú tsáámeé. Áhduréhjáa íjcyámé tsaate Jerotsaréetu tsáámeé. Aaméhjáa íténáa Jetsóó Píívyéébé íhnáhoori bóhíitsohíjcyá chéméméhjike. ¹⁸ Áánáacáhjáa tsaate tsivá ífbotári íjpi vááúmeítyúúbeke. Áábekéhjáa imíllerómé Jetsóó tsájá pañe íjcyáábe éllevu itsájtyene. ¹⁹ Áronáacáhjáa tsá ditye píívyetétú múhdutú iúcáávéiyóné mítyane míamúnaa íjcyánélliihye. Áánélliihyéhjáa cáamevu íñeríívyéne dífbyé tujkévetu idyóhe-júróhéjuto niityétsómé dífbyeke míamúnááj píínévu. ²⁰ Aaméhjáa ímí cáhcujtsóné iwáájácúne neebe Jetsóó dífbyeke:

—Muúbej, tsúúca úhdi o ídáátsóvéne díimítyú ó ábájiivéhi.

²¹ Ehdúhjáa Jetsóó néene taúhbjáú uwáábojtémá paritséomú illéébóne néjcatsíhi:

—¿Muubáami aabye íveekí ímityúne ihjyúvá Píivýéébe ímí íjtsúcunúnejívari? Tsá muurá míamúnáá ímityuháñé mewáágoóityuróne. Apáabyéré ihdyu Píivýéébe piivýeté teene iwáágoóne.

²² Ehdúhjáa ditye néjcatsíñé Jetsóó iwáájácúne néé diityéke.

—¿Aca íveekí ehdu ámuha méjtsámeíhi? ²³ Áánerá ó piivýeté míamúnáadi o ídáátsóvéne diityé ímityuháñé diityémá o ímíbjachóne. Áánéllíi ó piivýeté áánúke o nééneé: “Úhdi o ídáátsóvéne díimítyú úuma ó ímíbjachóhi.” Áhdure ó piivýeté o nééneé: “Dímíjpyeténe dipye.” ²⁴ Áhdícyane cáhawáá óvíi ámuha máájtyumí Míamúnáájpidívu o ípíivýéévebe muhdú o méénune.

Ehdúhjáa ínéne díbye íjpi vááúmeítyúúbeke neébe:

—Dímíjpyeténe eene dífíhbotámá dipye dihjyávu.

²⁵ Ehdúhjáa Jetsóó néenemáyé diityéj piínétú íjyócuúvéne péjúcoobe ihjyávu Píivýéébeke dúúrúvaabére. ²⁶ Ááneríhjáa pámeere tétsihyí íjcyame iúllévenúne téhdure duurúvá Píivýéébeke. Aaméhjáa itsájúréévéne nééhií:

—¿Aca muhdú aabye meke ullévenútsóhi?

Revíikye Jetsóó újcune

(Mt 9.9-13; Mc 2.13-17)

²⁷ Átsihdyúhjáa péébe Jetsóó ájtyúmité Revíikye íñnújí avyéjúúbé wáábyuta dsííd-sike íáhdótsohíjcyátsihyí ácuúcunúúbeke. Áábekéhjáa neébe:

—Muúbej, ookéréjuco duráávyé.

²⁸ Áhdújucóhjáa díbye páneere imyéénuhíjcyáné íhvjéjtsóne dííbyemáyéjuco pééneé.

²⁹ Aabéhjáa Jetsóoma wáñehjívaté ihjyávu. Áánevúhjáa díbye mĩnutsómé mĩtyame tsáá tsijtye íñnújí ávyéjúúbé wáábyuta íjcyáne dsííd-si áhdótso múnáa. Áhduréhjáa tsíjtyehjí jcyá tétsihyí diityéma. ³⁰ Áánéllíihyéhjáa paritséomú taúhbjáú uwáábojtémá néé dífbyé mamýémuke:

—¿Aca íveekí ámuha ménahbévá aatye ímíáámemájívari?

³¹ Áánéllíihyéhjáa Jetsóó nééhií:

—Tsá muurá taabóóbé bóhiime tsáimíyé néémeke táábotúne. Muurá ihdyu chémémekéré tááboóbe. ³² Áhdícyane tsáháa ímíááme wáábyú o tsáátune. Muuráhjáa ímityúme wáábyú o tsáá diityéké o ímíbáávyétso Píivýéébe icyáne-jcúvurjúco ditye ífbúwááveki.

Jetsóó mamýémú majcho áwatýúne

(Mt 9.14-17; Mc 2.18-22)

³³ Ehdúhjáa Jetsóó néénéllíi nééme dífbyeke:

—¿Aca íveekí Jóáá mamýémuu, paritséomú mamýémuu, íjcyame tsáijyu majcho áwahíjcyá Píivýéébema íhvjyúvácoóca? Áronáa muurá dímmamýémú tsá tehdu méénuhíjcyatúne.

³⁴ Áánéllíihyéhjáa neebe diityéke:

—¿Aca tsaatétsí táábávácatsíñé wáñehjívu tsáámeke ámuha majchótú mááwáchóiyáhi? Ehdu néene támamýémú tsá majcho áwáityuró diityémá o íjcyáne hajchóta. ³⁵ Muurá ihdyu íjcyaiñé diityédítyú o pééiñe. Áijyu ihdyu óvíi muhdú íñehajchíí awámye.

³⁶ Ehdúhjáa inéené boone diityéké úwáaboobe néehií:

—Tsá muurá tene ímityú béhbátu tsúúcaája wájamu mepáaabóne. Muurá íllure éhniínevu távájároba. ³⁷ Áhdure tsá tene ímityú béjpácyo bínojpácyo mepícyoone tsúúcaáu míhínevu cahpáyú pañévu. Muurá béjpácyo iúhtsaráúúvéneri távájá-jc tsúúcaáu. Áijyu muurá wágóoovéné tsanéécújuco bínojpácyoo, cahpáyuu, íjcyane. ³⁸ Áánélli béjpácyo mépañénú béú pañévúre. ³⁹ Muurá tsúúcaajpácyóré iádone ímillémé tsá áadóityuró béjpácyo bínojpácyo tsúúcaajpácyóré ímí diityédívu néénéllíhye. Ehdúhjáa neebe Jetsóó diityéke.

Wáyeéévejcóójí Jetsóó mamýémú majcho újcune

(Mt 12.1-8; Mc 2.23-28)

6 Aabéhjáa tsáijyu wáyeéévejcóójí ímamýémuma úmihéj piinétú pájtyénáa bajtsóhánetu ujcúme imájchoki. ² Aanéhjáa paritséomú ííténe néé diityéke:

—¿Aca íveekí ehdu ámuha mémeenú íjcyooji wáyeéévejcóójí meméénúityuróne?

³ Áánéllíhyéhjáa Jetsóó néé diityéke:

—¿Aca tsá ámuha meéévehíjcyatú tsáijyúu iájabáávaténélli ínahbéjtema Dabíúvú téeméné méenune Píívyéébé waajácúháámitu cáátuváne? ⁴ Muuráhjáa duurúvájá pañévú iúcaávéne imájchóityuróné Píívyéébé íicúvé páaa majchomé apáamyéré llúúvájte máchohíjcyáne.

⁵ Áhduréhjáa neebe diityéke:

—Muurá íne Míamúnáájpídívúu o ípívyéévéébé wáabyuta téhdure téjcooji wáyeéévejcóójí.

Tsáapi hójtsí Jetsóó ímíjpyetétsóne

(Mt 12.9-14; Mc 3.1-6)

⁶ Tsáijyúhjáa téenere wáyeéévejcóójí pihcyáávéjá pañévú Jetsóó úwaabóhi. Áánaacáhjáa tsaapi tsánejcúehójtsí íhyójtsi múhdurá néébe tétsihyi. ⁷ Áánéllíhyéhjáa taúhbájú uwáábojtémá paritséomú Jetsóódívúré íítehíjcyá dífbyeke téjcooji díbye bóhítsóhajchíí téénej tééveri ímítyuube díbye íjcyane inééroki. ⁸ Ehdúhjáa ditye íjtsámeíne iwáájácúne Jetsóó néé díbye múhdurá íhyójtsi néébeke:

—Muúbej, cána dichaj.

Ahdújucóhjáa díbye péene dífbye éllevu. ⁹ Áábedítyúhjáa neebe diityéke:

—Ámúhake ó díloó tsane: ¿Aca tsá íjcyooji wáyeéévejcóójí mepíáábóityuró tsaatéke tsíeméné pájtyemeke, mityá méfhvéjtsóiyá ditye idsíjívekij?

¹⁰ Ehdúhjáa inééne diityéké ííteebéré néé dífbyeke:

—Muúbej, cána íllevu cujúúvé díhyótsíj.

Ahdújucóhjáa díbye cújúúvénemáyé téhojtsí ímíjpyeténe. ¹¹ Ehdúhjáa Jetsóó méenune dífbyeke múnáátsohíjcyámé ííténe ávyetá íhnáhó cayóbaávatéhi. Áánemáhjáa pítýácójcatsímýe muhdú dífbyeke imyéenuíne.

12-meváké Jetsóó meménú ímamýémú ditye íjcyaki

(Mt 10.1-4; Mc 3.13-19)

¹² Téijyúhjáa Jetsóó caméhbaúvú péébe Píívyéébema ihjyúvápéjcovéhi.

¹³ Áané tsítsífévúhjáa pihjyúcuube dífbyema péhíjcyámeke. Áámedítyúhjáa újcuube 12-meváké pañétúejte ímamýémú íjcyame úwáábomeré péhíjcyáímyeke.

¹⁴⁻¹⁶ Aaméhjáa ílluúme: Tsimóóhjáa íjcyáábeke téhdure Péédoródívú díbye

méménúúbee, ññahbe Aderéee, Jacóóboo, Jóááá, Perípee, Batoroméee, Matéoo, Tomáaa, tsijpi Jacóóbó Apéó hajchii, cananjítámúejpi Tsimóoo, Jacóóbó nahbe Jóódaá, tsijpi Jóóda Ijcarióóté bóónétúhjáa dífbyedívú méénútsóíbyee, éhdume.

Jetsóó mityámeke úwaabóne

(Mt 4.23-25)

¹⁷ Aaméhjáa teene caméhbáutu tsáame wajtsí ityujkévétsihvu. Áijyúhjáa mityane miamúnaa Jetsóó uwáábó illéébúcuunú tsáacunú pahúllevátú teene Jodéá iññújitu Jerotsaréetuu, Tírótuú, Tsidóotuu, íjcyane. Aaméhjáa tsivá chéméméhjike dibye ibóhítsoki. ¹⁸ Áámedityúhjáa tsaaté pañe naavémú íjcyámeke dibye wáágóóné boone tsaimiyéjuco ditye ícyahíjcyáne. ¹⁹ Pamévárehjáa chéméméhjí imíllehíjcyará dífbyeke idyómajcóné tsaatéhjáa dífbyeke idyómajcóneríyé bóhihíjcyané íajtyúmínéllíhíyee.

Muhdú nééné miamúnaa ímí íjcyane

(Mt 5.1-12)

²⁰ Aanéhjáa Jetsóó ímamyémuke ííténe néehíí:

—Maímijyu ihdyu ámuha idáátsóméhjiúvú menéeme mejjcyanej. Muurá tehdu néémé wáabyuta Pívyéébé avyéju.

²¹ Maímijyu ámuha mejjcyane dibye ímillédú ámuha mejjcyáyóneri met-súúrámehíjcyáme. Muurá ámuhakye piááboobe tehdu ámuha mejjcyaki. Maímijyu ámuha mejjcyane kímóhcó nénehji ámuhakye pátyehíjcyáme. Pívyéébe muurá ámuhakye ímíjyúúvetsóhi.

²² Muurá ññe Míamúnáájpidívúu o ípívyéévéébeéjté ámuha mejjcyané déjú-cotu oke cáhcújtótumé ámuhakye tsarílléehi. Aame tsá ámuhakye lléébóityúne. Ámuhakye átérééjtédí idíllóne nehníwu ihjyúvahíjcyaimyé ámuhadítyu. Árome ihdyu maímijyu ámuha mejjcyanej. ²³ Muuráhjáa téhdure éjyuuúvú dityé íhdé múnáaúvú Pívyéébé ihjyú uubálle múnáadi ícúbáhráhíjcyáhi. Ahdu ámuhakye ditye dáríhívróné pañe óvii ámuha íllure méimíjyúúhíí. Muurá ámuha meícúbáhrámeñe áhdó íñé ímíjyaú Pívyéébe ámuhakye pícyoóhi.

²⁴ Áánetu ihdyu íhtsutumé ehnéva múnáa tééneríyé tsúúrámehíjcyámeke máidáátsoju tene pájtyeíñej. Muurá tééneri ditye ímíjyúúveróné nijkévaá diityéma.

²⁵ Ehdu íñé ímíjyaú panévatúré ícyahíjcyámeke máidáátsoju tene pájtyeíñej. Muurá ídátso diityémá nijkévaíñé íñé ímíjyaú ditye ícyahíjcyaróne. Muurá ímíjyuri íjcyáromema nijkévaíñé kímóónevúréjuco.

²⁶ Áhdure ditye ávyejúúllehíjcyámeke máidáátsoju tene pájtyeíñej. Ehdúu muurá diityé íhdé múnáaúvú iye Pívyéébé ihjyú uubálle múnáadi díllómeímye tsaate ávyéjútsohíjcyáhi.

Meke múnáájtórómeke mewájyune Jetsóó úwaabóne

(Mt 5.38-48; 7.12)

²⁷ Ahdícyane ámuha oke melléébúcuunúmeke o néé ámuha mewájyuu ámuhakye múnáájtórómeke. Áhdure ámuhakye tsaríllérómeke múu piáabóhi. ²⁸ Téhdure múu ámuhadítyú ímityúné íhjuvvarómema tsaimíyé íhjuvváhi. Téhdure ámuhakye áábohíjcyáromé hallúvú múu táumeí piáábó Pívyéébeke. ²⁹ Áhdure tsaate ámuhakye méénúhajchíí tsá múu piámeítyúne. Téhdure ámuhá wajyámú dífvane ditye

ámúhadítúyú újcúhajchíí múu íhvejsó tsijya ditye itsájtyeki. ³⁰ Áhdure ámuhakye tsíeméné táúmeímyeke múu ajcúhi. Áhdure tsaate ámuha éhné náníhajchíí tsá múu díllotúne. ³¹ Áhdure pamévamáyé ámuha ímí meíjcyane meímílléhajchíí múu íi-cyánéjcutu ímiááméré ijcyáhi.

³² Muurá ámuhakye wájýúmekéré ámuha mewájýúhajchíí tsá ímiá wájýú tene íjcyatúne. Muurá ímityúné míamúnaa íjcyarómé téhdure diityéké wájýúmemáyé wájýújcatsíhi. ³³ Téhdure ámuháma ímiáámé íjcyámemáyé ámuha ímiáámé meíjcyáhajchíí tsá tene ímityúne. Muurá ímityúmé íjcyarómé tehdu meenúhi. ³⁴ Áhdure ámuhakye tsíeménévu ájcúmekéré tééné cápáyóóvére ámuha maájcúhajchíí tsá tene ímityúne. Muurá ímityúmé íjcyarómé tsaatéké tsíeménévu ajcú ditye ipíáameíkye. Ahdu tsá múu néétune. ³⁵ Ámuhakye múu néhníllérómeke iwájýúne panévatúré ditye píhtónéhjitu píaabó ditye ámuhakye píameítyúrónáaaca. Ehdu ámuha mepíáábóhajchíí íhtsútuube Píívyéébej tsíímé ámuha meíjcyame íiné imíjyaú méíjcyaaíhi. Muurá Píívyéébe ímityúmé íjcyarómeke íídaatsólléne píáábohíjcyáhi. ³⁶ Áhdícyane óví ámuha pamévakéré meídaatsólléne mepíáábohíjcyá Méécááni Píívyéébe méénuhíjcyádu.

Tsijtye múhdurá íjcyáneri meíhjýúváityuróne

(Mt 7.1-5)

³⁷ Tsá múu íhjýúvatú tsijtye múhdurá néémedi Píívyéébe ámuhakye inéétu téhdure ímityúmé ámuha meíjcyane. Tsá múu tsíjtyedi ícúbáhratú Píívyéébe ámuhádi ícúbáhrátuki. Téhdure ámuhakye ímityúné tsaate méénuróné múu íhvejsó íiná diityéké méénutúmeré téhdure Píívyéébe ámuhakye íiná imyéénútuki. ³⁸ Múu píaabó múhdurá néérómeke téhdure Píívyéébe ámuhakye ipíááboki. Muurá ímiáámeke píááboóbe. Aabe muurá ámuha muhdú tsíjtyeke mepíáábohíjcyádúré ámuhakye píááboóhi.

³⁹ Téhduréhjáa tsiíne Jetsóó úwááboobe néehíí:

—¿Aca tsaapi hállúvátuube tsijpi téhdure néébeke tsajtyeíyá tsiéllevu? ¿Aca tsá tsamútsíyé áákityétyuró wáhyéju dífváné pañévu? ⁴⁰ Tsá muurá tsaapi mamye dífbyeke úwáábohíjcyáábé ehnííñevu wáájacutúne. Muurá ihdyu páneeréi iníjkévacooca botsíi díbye wáájacúdú wáájacuúbe.

⁴¹ ¿Aca íveekí ámuha méijyácunúhijcyá ámuhá nahbémú hálluúúné pañe wááhyéwuúné íjcyáneri ámuhá hálluúúné pañe úménebááné íjcyane wáájacúmeítyúme? ⁴² Muurá úménebááné ámuhá hálluúúné pañe íjcyame tsá ámuhá nahbémuke ámuha menééítyuróne: “Cána muha ámuhakye mebóhdo eene wááhyene ámuhá hálluúúné pañe íjcyane.” ¡Ávyeta bañú múnáa ámuha meíjcyame pánehjídú ímiáámeúvúdú ámuhá! Tujkénú méwaagóoméi eene úménebááné ámuhá hálluúúné pañe íjcyane botsíi ímí ámuha maájtyumímé mebóhdo teene wááhyene ámuhá nahbémú hálluúúné pañe íjcyane. Ehdu nééne tsá múu tsaate wahdífváné ímityúwu méénúneri íjyácunútú tsáijyu múu éhnííñevu ímityúné ámuha meméénuhíjcyame.

Muhdú meíjcyánetu méwaajácúmeí muhdífvamé meíjcyane

(Mt 7.17-20; 12.34-35)

⁴³ Tsá muurá oove néévahíjcyáné uméhé nééváityuró átéréene oove íjcyatúne. Áhdure oove íjcyatúné néévahíjcyáné uméhé tsá múijyú nééváityuró oove íjcyane.

⁴⁴ Muurá inéevatúré méwaajácu uméhéené kééméhéhjí íjcyane. Tsá muurá múijyú tsúhjívahe néévátyuró híígoó. Áhdure tsá múijyú wacyónejke néévátyuró baáco. ⁴⁵ Ahdu ívane muurá ímíáámé íbúwá pañe ímíá íjtsaméí íjcyanéjucu ditye íhjuváne. Áanetu ímityúmé íhjuvá íbúwá pañe ímityúné íjtsaméí íjcyanéjucu. Muurá muhdú íbúuúné íjtsaméí íjcyadújucu ditye íhjuváne.

Míityétsi ánúmeíñetu íjcyané uwááboju

(Mt 7.24-27)

⁴⁶ ¿Íveekí ámuha oke Ávyéjúúbedi médíllóhíjcyá ámuhakye o nééne ámuha mel-
léébóne tehdu meíjcyámeíjvari? ⁴⁷ Cáhawáá ámuhakye o úúbálle muhdú tahnéjté
oke lléébome íjcyane. ⁴⁸ Muurá tsaapi ánúmeííbyé cóhpéj nétsihdy ávyéta páñe it-
séhííhjejújiri íapíhajcúné wáduhcúhi. Aaja tsá nújpabya wááoítyuró ávyéta cóhpé
teja méénúmeíñéllííhje. Ehdu muurá tahnéjté oke lléébome íjcyáhi. ⁴⁹ Áanetu o
nééne cáhcújtsotúmé íjcyá éhne múúne tsaapi ímíneúvú íhjá apíhajcúné wádúhcú-
tuja dífbyedívu nújpabya wááóné boone díbye ídátsó íjcyadu.

Tsodáhómú avyéjúúbé únú múnáájpikeye Jetsóó bóhiísóne

(Mt 8.5-13)

7 Ehdúhjáa māmúnáama Jetsóó íhjuvátshdy péé ímamyémuma Capenaóovu.
² Ácoomííhjáa romáánómú tsodáhómú avyéjúúbé únú múnáajpi díbye wájyú
néébe ávyeta chémeebe dsíjiveríjyucu. ³ Áanáacáhjáa díbye íavyéjuube tsúúca waa-
jácú Jetsóó técoomíyí íjcyane. Áánéllíihyéhjáa tsaatéké túkevjtsojtédítýú wálloobe
dífbye éllevu díbye íbóhítso íúnú múnáájpiíkye. ⁴ Ahdújucóhjáa ditye ípyééne
néétene:

Ímíáábé díbye tsodáhómú avyéjuúbe. Áábeke íhya íhdy tehdújucu u píááboíñe.
⁵ Muurá ímí meke wájyuube íjraémú meíjcyámeke. Muuráhjáa díbye nééjuri mépi-
hcyááveja méénúmeíhi.

⁶ Ehdúhjáa ditye néénéllí Jetsóó péé díityémá téhullévu. Aaméhjáa píhíjucóónáa
tsiíñe tsodáhómú avyéjuube wallóó tsíjtyekéréjucu íñahbévajtédítýú ditye inééte
dífbyeke:

—Ávyéjúúbej, tsáhaváne ávyeta dífbye jávu u úújetéityú ídátsó díbye néénél-
líhje. ⁷ Téénéllíihyevané tsá díbye páñetu úuma íhjuvátétúne. Áánéllíihyevané
íhdy íchíhdyuré ú neé dífbyé únú múnáajpi íbóhíki. ⁸ Muurévá téhdure tsi-
jtye íavyéjute dífbyeke nééne méénuhíjcyáabe. Áhdurévá ítsodáhómuke díbye
táuhbánéjucu ditye méénuhíjcyáne. Téhdurévá íúnú múnáajpi díbye néhdújucu
méénuhíjcyáne.

⁹ Ehdúhjáa díbye tsodáhómú avyéjuube nééne ditye úúbálleneri Jetsóó ul-
lévenúhi. Áanemáhjáa pámeekéré tétsihyi íjcyámeke íítténe neébe:

—Muurá tamúnaa íjraémú íjcyáromedítýú tsá tsáápíuba ehdu oke cáhcújtsotú
eene romáánómuube íjcyároobe cáhcujtsódu. Ehdúhjáa neebe Jetsóó.

¹⁰ Aanéhjáa díbye tsodáhómú avyéjuube wálloome téhullétú wájtsime ájtyumívá
tsúúca díbye íúnú múnáajpi bóhííbeke.

Dsijívéébeke Jetsóó bóhiísóne

¹¹ Átsihdyúhjáa Jetsóó ímamyémuma Náívu péébema tsijtye mítyame pééhií.

¹² Aaméhjáa técoomívú úújetémé ájtyumí tsáápille písbájyúllé hajchi apáábyéré

íjcyaaabe dsíjívéebeke cúúutémeke. ¹³ Áámedíhjáa Jetsóó ídáátsóvéne díílleke nééhíí:

—Kímóóvedííne.

¹⁴ Ehdúhjáa ínéene teene ítémehe díbye ékééveténéllí teehe íhbumé íjyócuuvéhi. Aabéhjáa néé tééhoúvuke:

—Lííhi, dácuúve.

¹⁵ Ehdúhjáa díbye néénemáyé tsúúca iácuúvéne ihjyúvaabe díityéma. Aanéhjáa Jetsóó tsííjuke néé dílle ítsájtye dífbyeke ihjyávu. ¹⁶ Ááneríhjáa pámeere tétsihyi íjcyame ítsájuréévéne Píívyéébeke dúúruvámé nééhíí:

—Ícyooa ihdyu Píívyéébé íhjyú uubálle múnáajpi íhtsútuube mééma íjcyáhi. Téhduréhjáa néémeé:

—Muurá íne Píívyéébe píaabó íhñéjteke.

¹⁷ Áané uubálléhjáa páneere Jodéa ííñúji múnáadi tsújaavéhi. Aanéhjáa téhdure tsíííne ííñújííne múnáa waajacúhi.

Tsojtsó múnáajpi Jóáa Jetsóó éllevu wálloomútsi

(Mt 11.2-19)

¹⁸ Ehdúhjáa díbye méénuhíjcyáné tsojtsó múnáajpi Jóáake ímamyémú úúballéhi. ¹⁹ Áánéllíihyéhjáa díityédítýú mítyétsikye wálloobe dítyétsi ídílloté dífbyeke dí-íbyéjucu éhneváa míamúnáake pájtyetétsoíbye tsááíbye íjcyáhajchíí iwáájácuki, áánetu dííbyéjucu íjcyátúhajchíí tsíjpiikyéi ityéhmeke. ²⁰⁻²¹ Aamútsíhjáa Jetsóodívú úújetenáa bóhíítsóhíjcyaaabe mítyámeke páhduváré nééne chémeháñeri chéméméhjike. Naavémúhjáa tsaaté pañe íjcyámeke waagóohíjcyaaabe. Áhduréhjáa hállúvátuméhjike ímípyetétsohíjcyaaabe. Áábekéhjáa neemútsi:

—Tsojtsó múnáajpi Jóáa múhtsikye wallóó díéllevu uke muhtsi medíílo ¿ava dí-íbyéjucu uu Pájtyetétsoobe éhneváa ííñujívú tsááíbye? ¿Mityá tsáhái dííbye u íjcyatúne? ²² Áánéllíihyéhjáa Jetsóó néé díityétsikye:

—Wa meóómííne méuubállé dífbyeke muhdú o úwááboobe méénuráítyúronéhjé o méénune ámuhtsi maájtyumííne. Páneere méúúbálleco hállúvátuméhjé hállu-vájucóóne, úllétuméhjé úlléjucóóne, íjpi chájááveméhjé bóhííne, lléébótuméhjé tsúúca lléébone, dsíjívémé tsiííne bóhííne. Áhdure méúúbálleco ídáátsóméhjike pajtyéteju tsúúca úwáábómefííne. ²³ Maímijyu ihdyu oke cáhcujtsómé íjcyanej.

²⁴ Ehdúhjáa Jetsóó néé Jóáa wálloomútsikye. Aamútsíhjáa óómííne boone dííbye Jóááadityu neébe:

—¿Acáa Jóáa íínéubará píívyétúné ííñújiri íjcyáábedívú ámuha mepíhcyááve-íjcyácooca muhdú ámuha méíjtsúcunú dífbyeke? ¿A ámuháa méíjtsúcunú éhne múúne úmehe kííjyébári vááúmeídyú páhduváré dífbyé íjtsaméí nééneé? ²⁵ ¿A tsáímíyee úcámehíjcyaaabe? Muuráhjáa tehdu íújcámeícyá tsá íhdícyátsihyi díbye íjcyáítyuróne. Muuráhjáa ávyéjuté jaaháñe pañéiyo dífbye. ¿Aané muubá ímíááné dífbye? ²⁶ ¿Mityá Píívyéébé íhjyú uubálle múnáajpí dífbye? Ímíááné dí-íbyéjucu. Áronáacáa tsíjtyé ehnííínevu dífbye. ²⁷ Dífbyedítýú muurá Píívyéébé waa-jácúháámitu nééneé:

Ó pícyoó dííhde tsáápiikye díbye íúúbálle míamúnáake dítye ímímbáávyéne ímí uke iwáátsúcúpéjtsoki.

²⁸ Aane ímiááneturé tsá dífbyedu tsijtye néétune. Áronáa nǎjkyǎjiri ǎjcyaaabe Píívyéébe avyǎjúejtédítýú ǎdáátsoobe ǎjcyároobe avyǎjúúlléméí diibye Jóáá ehníínevu.

²⁹ Ehdúhjáa Jetsóó néénetu ávyǎjúúbé wáábyuta ǎjcyáne dsídsí ahdótso múnáama tsijtye múhdumé Jóáádivu tsóǎtsótsámeímyé waajácú ímiáábé Píívyéébe ǎjcyaaabe tehdújuco méénune. ³⁰ Áánetúhjáa paritséomuma taúhbjáú uwáábojte Jóáádivu tsótsóǎtsámeítyúmé ǎllure ehdíwállehǎjcyá téhdure Píívyéébe diityémá méénúiyóne.

³¹ Áámekéhjáa Jetsóó nééhíí:

—ǎAca muutédíwú ǎne ǎcyoocá múnáake ó meménúiyáhi? ǎhya tsiimedi-vuj. ³² Muurá múúne ǎlláhǎtsiri ǎcume úhbácatsǎhǎjcyádú ámuha páhduvaré médáǎíwémehǎjcyáhi. Muurá múúne ǎllu úhbácatsǎhǎjcyáme: “Chiiyóró mel-ǎljchúrónáa tsá ámuha meímǎlletú mewáhtsine tééneri. Áhdure máátyóba májtsí memájtsivárónáa tsá ámuha meímǎlletú mekímoovéne.” Ehdu múúne tsiime úhbácatsǎhǎjcyámé ǎjcyadu muurá ámuúha. ³³ Muuráhjáa tsojtsó múnáajpi Jóáa tsá májchópityúne. Áhdurée tsá dibye bíínojpácýó ádohǎjcyatúne. Áábedítýú ámuha ménéhǎjcyá mééíbye ǎjcyáábé pañe naavéné ǎjcyánéllíi ehdu dibye nééneé. ³⁴ Áábé boonétúu ó bóhówaavé Míamúnáájpídíwú o ǎpívyééveébe. Aabe panévare o májchoobe téhdure ó adó bíínojpácýo. Áánetu idýé ǎllurjúco óhdityu ámuha ménéhǎjcyané oova májchópíwu adópíwu o nééneé. Áhdure ámuha óhdityu ménéhǎjcyá oova ávyǎjúúbé wáábyuta ǎjcyáne dsídsí ahdótso múnáa ímityúmé ǎjcyámedíwú o náhbévahǎjcyáne. ³⁵ Áronáa muurá Píívyéébeéjté ǎjcyámedítýú bóhówaavéné dibye diityémá méénuhǎjcyáne. Ehdúhjáa Jetsóó néé paritséomuma taúhbjáú uwáábojteke.

Jetsóó paritséomúúbema májchone

³⁶ Aanéhjáa tsaapi paritséomúejpi Tsimóó Jetsóoke mǎñtsó dibye ihǎjávú dífbyema ímájchoki. Ahdújucóhjáa péébema dityétsí májchone. ³⁷ Áanáacáhjáa tsáápile técoomíyí ímityulle ǎjcyalle Jetsóó tééjari ǎjcyane iwáájácúne péé tééjavu imýéwu cúváané pacúúcújpácýoma. ³⁸ Aalléhjáa dífbyé ǎllíínevú ǎcyánoovéváne tááhií. Aanéhjáa ímáátyori dífbyéj tuháácýú ǎpípaǎchóné ǎhñíwácoríyé ǎpáácýúné Boone téjtuhácýú ichóhchóne teene pacúúcújpácýoríyjúco dille múrijchóne. ³⁹ Ehdúhjáa dille Jetsóoke méénune diibye eenée dífbyeke ihǎjávú tsájtýeebe ǎífténe ǎllu ǎjtsámeíhi: “Muurá ímiááne Píívyéébe ihǎjýu uubálle múnáajpi áanu ǎjcyaca waajácúyá aalle muhdíwáallé ǎjcyalle dífbyeke ehdu méénune. Muurá ávyeta múhdurá dífille.” ⁴⁰ Ehdúhjáa dibye ǎjtsámeíne iwáájácúne Jetsóó néé dífbyeke:

—Tsímo uke ó neé tsane.

Áánéllíihýéhjáa neébe:

—Bo ihdyu oke díñe, Ávyǎjúúbej.

⁴¹ Áánéllíihýéhjáa neébe:

—Tsaatétsǎhǎjýáa dsídsí táúmeí tsáápiíkye. Áámútsidítýúhjáa tsaapi ujcú 500-jíva. Áánetúhjáa tsijpi ujcú 50-jívaré. ⁴² Aanéhjáa íáhdóiyóné dityétsí píívyetétúnéllíi ǎllurjúco dibye ǎhvejtsóné teene diityétsídi ǎdáátsóvénema. ǎAane caabyé diityétsíditýú éhníínevu dífbyeke wájjune ú ǎjtsúcunúhi?

⁴³ Áánéllíihýéhjáa neebe Tsimóó:

—ǎhya diibye eenéhjáa éhníínevu dsídsíke táúmeiibyej.

Áánéllíihýéhjáa Jetsóó nééhíí:

—Tehdújuco.

⁴⁴ Ehdúhjáa néébere díílleke íífténe néé Tsimóoke:

—Éje, muurá íne uke o ááhivévároóbema tsá nújpácyóubaré u pícyootú tájtyúhaacyu o nįjtyámeiki. Áánáa muurá íne áámye oke tájtyúhaacyu imáátyori ipípajchóné paacyú íhńíwácori. ⁴⁵ Áhdure keená oke u dúúruváné u chóhchone. Áánáa muurá áámye oke idyúúruváné chóhchohįjcyá tájtyúhaacyu.

⁴⁶ Áhdure tsá oke táhńíwau dúúrubájpácyóubari u mńrįjchotúne. Áánáa muurá oke mńrįjcholle pácuúcuįpácyori tájtyúhaacyu. ⁴⁷ Aane uke o néé mńtyane dííllé imńtyú įjcyaróné dííllé hallńrį įjcyájúcootúné mńtyane oke iwájyune dille úújét-sónéllįhye. Muurá wahdńíváné imńtyú tsaaté hallńrį įjcyane diityédį meįdáát-sóvéne meįhvęjtsóneri tsá mńtyane ditye imńjyúúvétyuróne. Áánetu ávyétá iįtsútú nééné imńtyú diityé hallńrį įjcyaróné diityédį meįdáát-sóvéne meįhvęjtsóneri muurá mńtyane imńjyuuvéme. Aame meke wajyú mńtyane.

⁴⁸ Ehdúhjáa ińétsihdy neebe díílleke:

—Ímityúné u meénuhįjcyanéhį tsáhájuco dńhyallńrį įjcyájúcootúne.

⁴⁹ Ehdúhjáa Jetsóó néénéllįi tétsihiy tsįjtye diibye Tsimóó mńńútso múnáa įjcyame nééhįi:

—¿Aca muubá aabye įjcyaaabe piivyété mńamúnáadńtyú imńtyuháńé iwáágoóne?

⁵⁰ Áronáacáhjáa tsińne neebe díílleke:

—Oke u cáhcujtsódú įjcyalle tsúúca u pájtyetéllé hallńrį tsáhájuco ińá įjcyatúne. Áhdįcyane wa dipye tsańmiyęjucoj.

Jetsóoke píáábóné walléemu

8 Ehdúhjáa imyéenúné boonétú idyé peįjcyaaabe Jetsóó imamyémuma tsįcy-oomįjiri patsįhįvńrį įjcyájáhį múnáake iúwáábo muhdú Pńvyéébe avyęjú įjcyane. ² Áábekéhjáa téhdure tsaate walléémú nahbénú panévari chémehįjcyámeke dibye bóhiįtsóme. Áamemáhjáa Maaría Madaréná dííllé pańétúu 7-meváké naavémuke dibye wáágóolle. ³ Téhduréhjáa diityé pańe Heróódé píááboobe Chóótsá taaba Jóáánaá, Tsotsáánaa, įjcyamúpi. Téhduréhjáa įjcyámé tsįjtyehį panévatu majchó dńívánetu díłbyeke píáábohįjcyáme.

Tsaapi bąjtsónetu įjcyáné uwááboju

(Mt 13.1-9; Mc 4.1-9)

⁴ Áhduréhjáa mńtyane mńamúnáa tétsihiy įjcyácoomįjitu Jetsóodńvú pńhcyáávémেকে tsaapi bąjtsónetu úwááboobe illu úúballéhi: ⁵—Tsaapńhįyáa íwajcyóhá trįgóúhą bąjtsóobe illure wávąrajcóhi. Aanéhjáa dibye wávąrąjćnetu tsáhįj dojcó juuvąj pińévu. Áuhįhįjáa mńamúnáa tádrńhcońuhįjcyauńj coomímú méhdojéhi. ⁶ Ááné tsiúhįhįjáa newayúúné raahóvú dójcoúhį íńńeróné chemé tétsi pńpátúnéllįhye. ⁷ Ááné tsiúhįhįjáa tsuhį įjcyátsihvu dójcoúhį hallńvú tene wááménéneri íńńeróné duhcúvatéhi. ⁸ Áánetúhjáa ihdy tsáhįj dojcó imńwu íńńuįi nétsihvu. Aanéhjáa imńwu pńvyene neevá mńtyane. Ehdúhjáa iúúbállétsihdy kéévánécoba neebe diityéke:

—Aane ihdy óvńi léébome icyáhćjtsóne tehdu įjcyáhi.

Jetsóó íuwaábó túhútsohíjcyáne

(Mt 13.10-17; Mc 4.10-12)

⁹ Aanéhjáa ímamyémú dilló dífbyeke muhdú nééiyóné ehdu díbye úúballéne.

¹⁰ Áanélliihyéhjáa neebe diityéke:

—Ehdu ó úúbállehíjcyá Píívyéébe ámuhakye iwáájácútso muhdú íavyéjú íj-cyanévu. Aane oke cáhcújtsótúmedívú tsá bóhówáávetúne. Muurá o úwaabóné lléébójúcoorómé ícyahíjcyá teene lléébótúmeúvúdu. Áhdure teene ájtyumíjú-coorómé ícyahíjcyá ájtyúmítúmeúvúdu.

Tsaapi bájtsonetu íuwaabóné Jetsóó bóhówajtsóne

(Mt 13.18-23; Mc 4.13-20)

¹¹⁻¹² Aane illu nééiyóné ehdu ó úwáábohíjcyáhi: Muurá trígóuuuhádú nééne Píívyéébé uwaáboju tsaate ímí lléébone diityé íbuúúné pañévu úcáávéiyóné Naavéné ditye ípájtyetétu diityédívú mútátsohíjcyáhi. Aane nééiyóné eene juuváj piínévúhjáa dójcoúhjí coomímú méhdone. ¹³ Áánetu tsijtye teene uwaáboju illéébone ímí íjtsúcunújúcoorómé páhduvaré nééne mávaríjchojúúné íáábucújúcoótúne illuréjucu téenetu íhveténé ímí icyáhcújtsótúnéllííhye. Aane nééiyóné eene néwayúúnéj piínévúhjáa dójcoúhjí. ¹⁴ Áánetu tsijtye uwaábó lléébójúcoorómé muhdú íjcyáneríyé itsúúrámehíjcyánéllíi teene ábájíívehíjcyáhi. Aame mítyane íéhnéváyóneríyé íjcyame tsá úraavyéjúcootú téené uwaáboju illéébójúcooróne. Aane nééiyóné eene tsuhjí íjcyátsihvúhjáa dójcoúhjí. ¹⁵ Áánetu íjcyámé tsijtye teene uwaábó illéébone ímí tehdújucu íííbúuri íjtsúcunúné tsaímíyé úraavyéme. Aane nééiyóné eene ímíwuúhjáa ííínují nétsihvu dójcoúhjí.

Peetétú íjcyané uwaáboju

(Mc 4.21-25)

¹⁶ Átsihdyúhjáa tsiíne neebe diityéke:

—Tsá muurá peete mepéétetsóné tséménevu maávohjácoítyuróne. Tsá cuwáíh-cyú líiínévú mepícyóóítyuróne. Muurá ihdyu cáamevu mepícyóó tene íájchúcunú já pañe téénej tééveri meíjcyaki. ¹⁷ Ahdu muurá Píívyéébé uwaáboju bóhówajtsó páneere muhdú meíjcyane. Muurá páneere téévéneúvú méénúmeíhíjcyaróné tsá wáájácúratúné íjcyáityúne. Muurá páneere waajácúméííhi.

¹⁸ Áhdícyane ímííneúvú méíjtsoco íne ímíá uwaáboju ámuha tsúúca mewáájacúne. Muurá teene ímíllémedívú éhníínevu bóhówajtsóíibye ditye ímííneúvú iwáájácuki. Áánetu teene ímíllétúmedívú tsá díbye bóhówajtsóíityúne. Muurá áyánéwu ditye wáájácúroné íllure dojtúcuíibye diityédítyu. Ehdúhjáa Jetsóó úwaabóhi.

Jetsóoke tsíiju dífbyé nahbémuma újcutéróne

(Mt 12.46-50; Mc 3.31-35)

¹⁹ Téijyúhjáa dífbyé nahbémuma tsíiju wajtsí tétsihvu. Aaméhjáa tsá píívyetétú dífbyedívú íúújeténé mítyane míamúnáa íjcyánéllííhye. ²⁰ Aanéhjáa tsaate dífbyeke nééhíí:

—Éhtsíhyi áachi díítsííjuma díínahbémú íjcyame imíllé uke íájtyumíne.

²¹ Áanélliihyéhjáa neebe diityéke:

—Muurá téhdure íñe Píívyéébé uwaáboju illéébone ímí tehdújuco úraavyémé waháromú, táñahbémú, táñaallému.

Kííjyébama nohji Jetsóó íhvetétsóne

(Mt 8.23-27; Mc 4.35-41)

²² Tsáíjyúhjáa Jetsóó nées ímamyémuke:

—Métsu mepájtye éhnéjcuévu.

Ahdújucóhjáa ditye míñneri pééneé. ²³ Aaméhjáa péhíjcyánáa cúwaábe. Áanáacáhjáa kííjyébári mityane nújpacyo nóhjine úcaavé diityé míñné pañévu ápííchówu diityéké pámaúciínédu. ²⁴ Áanéllíihyéhjáa dífbyeke iákyéjtsóne néémeé:

—¡Ávyéjuúbej, Ávyéjuúbej! Éje, tsúuca mémájcánuúhi. Áanéllíihyéhjáa iácúúvéne tene kííjyébama nohji íjcyane úhbaabe tene íhvetéki.

Ahdújucóhjáa tene íhveténé dáfhañéréjuco. ²⁵ Átsihdyúhjáa neebe diityéke:

—¿Aca ihdyu tsáhái eene ámuha Píívyéébeke ímí mecáhcújtsotúne?

Ehdúhjáa díbye néeneri iúllévenúne néémeé:

—¿Muubáami áanu íjcyáábeke kííjyébama nohji lleéboj?

Tsáápi pañe naavémú íjcyane

(Mt 8.23-34; Mc 5.1-20)

²⁶ Aaméhjáa Gariréa iinújitu péeme úujeté Gadáará iinújivu. ²⁷ Átsihvúhjáa Jetsóó íjchívyénáa tsaapi dífbye éllevu tsáa técoomí múnáajpi naavémú ípañe íjcyaaabe. Díbyéhjáa íeveebe wájamúúvátuube ícyahíjcyá níjkyénéj piínere. ²⁸ Aabéhjáa Jetsóó lliínévu ímímóúúvéne dífbyeke nées kéévánécoba:

—Jétso Jetsóoj, ¿aca iiná ú imíllé óhdityu íhtsútuube Píívyéébé Hajchi u íjcyaaabe? Uke o nées óhdi u ícúbáhrátuki.

²⁹ Ehdúhjáa naavéné nées miamúnáájpí pañétú Jetsóoke díbyéhjáa dífbyeke ‘díjchivye áádí pañétu’ néénéllíihye. Ávyetáhjáa tsáíjyu meívatétsóhíjcyaaabe naavéné dífbyeke. Áábekéhjáa tsaate íhyójtscuma íjtyúhaacyu úwánehíñneri chíjchuróné távárícyohíjcyaaabe. Áábekéhjáa díbye naavéné úupíyíñuube pehíjcyá íñéubará píívyétúné iinújiri. ³⁰ Aanéhjáa Jetsóó nées naavéneke:

—¿Aca muubá dimyéme?

Áanéllíihyéhjáa neébe:

—Tamyémé Píváánéejpi.

Ehdúhjáa neebe mityame dífbye pañe íjcyanéllíihye. ³¹ Aaméhjáa diitye naavémú nées Jetsóoke díbye iwáágóótu ditye ícúbáhrámeíyóhullévu. ³²⁻³³ Áíjyúhjáa tétsihyi jéemú meenímú majchóri. Áanéllíihyéhjáa naavémú nées Jetsóó iwállo diityéké diitye pañévréjuco. Ahdújucóhjáa díbye wálloome díbye miamúnáájpí pañétú íjchívyéne újcámeíñe méénímú pañévréjuco. Ááneríhjáa úupíyívyémé téwajútú únéu pañévu cáhpíyubámé mājcanúhi.

³⁴ Ááneríhjáa diitye tehmejté íillityéne wáame úúbálleté técoomí múnáake. Áhduréhjáa técoomítyú kémuéllé íjcyájáhji múnáake úúballéme. ³⁵ Áanéllíihyéhjáa miamúnáa téhullévu péecunú íajtyúmi muhdú tene pájtyene. Aaméhjáa úujetémé ájtyumí dífbyeke eenées naavémú dífbye pañétú íjchívyéébeke íwajyamúúnemájuco íjcyaaabe tsáimiyéjuco Jetsóó lliíñe ácuúcunúúbeke. Ááneríhjáa íllityéme. ³⁶ Áámekéhjáa tsaate tétsihyi íjcyame úúbállépejtsó muhdú tene páj-

tyene. ³⁷ Ááneríhjáa iillityéne néeme Jetsóoke dibye ipyéé tétsihdyu diityé iinújitu. Ahdújucóhjáa dibye ímamyémuma óómiñe biwánejcúvüre. ³⁸ Áábekéhjáa diibye eenée dífbyé pañétú naavémú íjchívyeebe nées dífbyema ipyéékií.

³⁹ Áronáacáhjáa neebe dífbyeke:

—Tsáhaá, dihjávúré péene duubállé páneere muhdú Pífvyéébe uke bóhiitsóne. Ahdújucóhjáa péebe úúballéné íhcyóómi múnáake páneere muhdú Jetsóó dífbyeke bóhiitsóne.

Tsaatépíke Jetsóó bóhiitsóne

(Mt 9.18-26; Mc 5.21-43)

⁴⁰ Aanéhjáa Jetsóó tsínejcúeuri ímamyémuma iúlléjétsihdyu wájsííbeke tsaímíyé mímúnaa waatsúcúpejtsó dífbyeke témehíjcyadúme. ⁴¹ Áanáacáhjáa ‘Jáiro’ némeífbyé tsáá tétsihvu pihcyáávéjá avyéjuube íjcyáabe. Aabéhjáa imímóúúvéne nées Jetsóoke dibye ipyéé dífbye jávú apáálléré ídsi 12 pijcyábá íjcyalle dsíjiveríjyucó íjcyánéllííhye. ⁴² Aanéhjáa téhullévú péébeke mityane mímúnaa úraavyé ávyeta ráautúne. ⁴³ Áámécóbá pañéhjáa tsáápille péé 12 pijcyábájucó ichémé tujpácýó íhvetépítýúneri ícúbáhrámeíhíjcyalle. Aalléhjáa ihñénéhjí pírujtsójucóó bañúháñé taabójteke íahdohíjcyáneri. ⁴⁴ Aalléhjáa idyéju éhnéjcutu Jetsóodívú ipíhívéne dífbyé wajyámú dómajcóhi. Áané tujkéveríhjáa tsúúca ichémé dífilleke íhvetéhi.

⁴⁵ Aanéhjáa Jetsóó iwáájácúne néehíí:

—¿Múha ámuha oke médómajcóhi?

Áronáacáhjáa néeme dífbyeke idyómajcotúne. Aanéhjáa Péédorómá tsijtye íñahbéjté nées dífbyeke:

—Uwááboóbej, ¿aca muhdú wahdyuré mímúnaa néétúnáa ú dilló múha uke dómajcóne?

⁴⁶ Áánéllíihyéhjáa neebe diityéke:

—Muurá ó waajácú tsaate bóhiíne íllure oke idyómajcóneri.

⁴⁷ Aanéhjáa Jetsóó wáájacújucóónéllíi íllityécunúlléré dífbyé lliíñévú mímóúúvetéllé pámeere lléébónáa úúballé muhdú néénéllíi dífbyé wajyámú idyómajcóne tsúúca ibóhiíne. ⁴⁸ Áánéllíihyéhjáa neebe dífilleke:

—Árone Wa ímí Pífvyéébeke u cáhcujtsódújucó íjcyalle íñe tsúúca u bóhiíne. Ahdícyane wa dipye tsaímíyéjucó.

⁴⁹ Ehdúhjáa dibye dífilleke néénáa tsaate diibye pihcyáávéjá avyéjuube Jáiro jatú tsáame dífbyeke neeváhi:

—Tsúúca dáájyuwa dsíjivéhi. Aane ínnéllíihyécó bañú ú tsájtýéé aabye uwáábóóbeke.

⁵⁰ Aanéhjáa Jetsóó illéébóne nées Jáiroke:

—Kímóóvedíñe. Cáhawáa ihdyu Pífvyéébeke cahcújtsó dáájyuwa úuma ibóhiíki.

⁵¹ Aanéhjáa tsúúca dífbye jávú ditye úújeténáa Jetsóó tsá ímíletú mityame úcaavéné dífbyema tééjá pañévu. Apáámyeréhjáa Péédoroo, Jóááá, Jacóóboo, diityétsí dífílléwuúvúj caanímútsii, éhdume úcaavéné imíllébe. ⁵² Áanáacáhjáa pámeere tétsihyí íjcyame tahíjcyá dífíllévuke. Áamekéhjáa neébe:

—Métahdí dsíjívéllekéjívarí. Muurá ihdyu íllure cúwalle.

⁵³ Ehdúhjáa Jetsóó néeneri uuhívatémé dífbyedi tsúúca ímiáané dille dsíjívénéllííhye. ⁵⁴ Áronáacáhjáa dífíllévú hójtsitu iékéévéne kéévánécoba neébe:

—Wáhaj, dájkyeé.

⁵⁵ Ahdújucóhjáa ibóhííne dille ácuuvéne. Átsihdyúhjáa neebe ditye imájchótso díílleke. ⁵⁶ Áaneríhjáa diityétsi cáánímutsi mityane úllévenúmútsikye neebe diityétsi muuca iúúbállétu teéne.

Ímamyémuke uwáábovu Jetsóó wálloóne

(Mt 10.5-15; Mc 6.7-13)

9 Áhduréhjáa tsáijyu Jetsóó pihjýcú ímamyémú 12-meva íjcyámeke. Áámé pañévúhjáa pícyoobe itsíjpa dífbye mémeri tsaaté pañétú páhduvaré nééme naavémuke ditye iwáágóohíjcyaki, chéméméhjike ditye ibóhíítsohíjcyaki. ² Áánemáhjáa wallójucoobe muhdú Píívyéébé avyéjú íjcyane úwáábotémé téhdure chéméméhjike ibóhíítsohíjcyaki. ³ Áámekéhjáa neébe:

—Métsajtyédí ámuhá cuujúii, ámuhá cahpáyu, ámuhá májchoo, ámuhá dsíídsii, éhdune. Tsájaare ámuhá hallúejamáyé mépeeco. ⁴ Aame tsaaté javu meúújeté-jariyé méfjcyaco tétsihyi ámuha mefjcyané hajchóta. ⁵ Aane tsátsíi múnáa ámuhádi ícúvétúhajchíi diityédí ícúvetúmé ámuháj tuhááneri íjcyane ííú mépíchóújcámeícyó ‘tsá múúhá hallúri tene íjcyatú ámuhakye muha meúwáábóiyóné ámuha meéhdíivállehíjcyané’ nééiyóne. Áane illuréjuco mépeeco tétsihdyu.

⁶ Ehdúhjáa úwáaboobe ímamyémuke. Ahdújucóhjáa ipyééne ditye ímíáájú úwaabóné patsíhjívá múnáake. Aaméhjáa bóhíítsohíjcyá chéméméhjike.

Tsojtsó múnáajpi Jóáa dsíjívéne

(Mt 14.1-12; Mc 6.14-29)

⁷ Ehdúhjáa Jetsóó méénuhíjcyané ávyéjuube Heróódé iwáájácúne páhduvaré íjt-sámei dífbyedítý ‘tsojtsó múnáajpi Jóáa tsiíne bóhííbe’ tsaate nehíjcyanéllíihye.

⁸ Áánetúhjáa tsijtye nehíjcyá éjyuuúvu íjcyame Píívyéébé ihjý uubálle múnáa dsíjívémedítý tsaapi bóhííbe díbye íjcyane. Tsaatéhjáa íjtsúcunú Eríá díbye íjcyane.

⁹ Áánetúhjáa Heróódé néehíí:

—Ááneráhjáa Jóáádívu ó táuhbá ditye íhñíwau ikípíyuúcuki. Aanéjíf ¿muubáami tsáma díbye eene ehdu méénuhíjcyáábej?

Ehdúhjáa inééne Heróódé imíllé Jetsóoke íajtyúmíiyóne.

Majcho mityámedívú Jetsóó úújetétsóne

(Mt 14.13-21; Mc 6.30-44; Ja 6.1-14)

¹⁰ Aanéhjáa ímamyémú Jetsóodívú iwájtsíne úúballé páneere muhdú téhulle imyéénuhíjcyanéjhi. Átsihdyúhjáa Jetsóó péé diityémá múha íjcyátútsihvu Bet-sáidáj píihívu. ¹¹ Aanéhjáa kiávú ditye pééne iwáájácúne tsijtye úraavyé diityéke. Áámekéhjáa úwáaboobe Píívyéébé avyéjuto. Áámedítýhjáa bóhíítsóobe chéméméhjike.

¹² Aanéhjáa tsúuca meíjyunúnéllíi ímamyémú néé dífbyeke:

—Ílluréjuco wallo íjtyéke íchííj píihíri íjcyájáhji múnáadítý tsíménéuba ditye inéhcone imájchóne iwáyéééveki. Muurá íne ínéubará íjcyátútsihyi meé.

¹³ Áronáacáhjáa Jetsóó néé diityéke:

—Ámuháyé bo mémajchótsó diityékej.

Áánéllíihyéhjáa nééme dífbyeke:

—Áronáa méhdi 5-hovaré páahóónema míityétsiye amóóbemútsi. Íhya ihdyu tsiíne kémúúneúvú maáhdoca úújetéiyóné pámehdívúre.

¹⁴ Ehdúhjáa ditye néérónáa neébe:

—Méne ditye páhadsíjǵ íáhcúba 50-mevátsa. Ájyúhjáa diitye 5,000-meváubáhhjáa wajpíímuré íjcyaróme.

¹⁵ Áamekéhhjáa ditye néhdújuco ditye áhcubáné páhadsíjǵ. ¹⁶ Áanáacáhhjáa Jetsóó teene páahóónema amóóbemútsikye iékéévéne téhdujtsó Píívyéébeke cáámevu icyárúúvéneema. Átsihdyúhjáa idyóhdáhhínunévú ájcuube ímamyémuke ditye iwájtu pámeekére. ¹⁷ Aanéhhjáa pámeere imájchónetu oovéhi. Áánetúhjáa cóevané ujcúme 12-rujtsíwá úvérujtsíne wáhpe.

Péédoro néé mépájtyetéébé Jetsóó íjcyane

(Mt 16.13-19; Mc 8.27-29)

¹⁸ Áhduréhjáa tsáijyu Jetsóó ímamyémudítýú tsátsihvu ipyééne Píívyéébema ihjýwáhi. Ájyúhjáa neebe diityéke:

—¿Aca muubá o íjcyane míamúnaa óhdityu nehíjcyáhi?

¹⁹ Áánéllíhyéhjáa néeme dífbyeke:

—Tsaate nehíjcyá tsojtsó múnáajpi Jóáa u íjcyane. Áánetu tsijtye nehíjcyá éjyúúwúu íjcyame Píívyéébé ihjýú uubálle múnááúvudítýú Eriá tsiíne bóhiibe u íjcyane.

²⁰ Átsihdyúhjáa diityékeréjuco díbye nééneé:

—¿Ácooca ámuha muubá o íjcyane menééhií?

Áánéllíhyéhjáa Péédoro nééhií:

—Muurá, uu, Crijó Píívyéébe uke wálooobe míamúnáake u pájtyetétsoóbe.

Ídsíjiveíne Jetsóó úúballéne

(Mt 16.21-28; Mc 8.31-9.1)

²¹ Ehdúhjáa Péédoro néénetu bóíjcyuube ditye muucá iúúballétuki. ²² Átsihdyúhjáa ídsíjiveíne úúballébe nééhií:

—Míamúnáájpídívúu o ípívyéévebe muurá ó ícúbáhráméí mítyane. Muurá túkevjtsojtee, llúúwájté avyéujtee, taúhbájú uwaábojtee, íjcyame oke ehdíwálleéhi. Aame muurá oke dsíjívétsooroobe 3 coojíwatu tsiíne ó bóhiíhi.

²³ Ehdúhjáa ímamyémuke ínééne boonétú neebe pámeekére:

—Áhdícyane tsaate oke iúraavyéné ímillémé óví ímillédú ícyahíjcyánetu íhveténe oke úraavyé wájýúmeítýúme téené déjúcotu ícúbáhrámeíyóné paíne.

²⁴ Muurá ííwújiri ímillédú íjcyáneriyé tsúúrameímyé tsá pájtyetéítyúne. Áánetu ihdyu teene íhvéjtsóne oke iúraávyéíneriyéjuco tsúúrameímyé pájtyetééhi. ²⁵ ¿Aca íínetú meke píáábóiyóné tsáijyu múu mewágóóóvénáa mítyane meéhnévane?

²⁶ Muurá oke iúraavyéné núcojípíllemeke téhdure ó núcojípílleé Míamúnáájpídívúu o ípívyééveébe. Áhdure táuwaáboju tsíjtyeke iúwáábóiyóné núcojípíllemeke téhdure ó núcojípílleé Llíhíyó avyéjuri níjkyéji múnáama tahnéjte éllewu o tsáá-coóca. ²⁷ Muurá ímíáané ámuúhadítýú tsáhái tsaate dsíjivéítyú Píívyéébé avyéjú bóhówaavéné ájtyúmitúme.

Jetsóó tsíhdyúreevéne

(Mt 17.1-8; Mc 9.2-8)

²⁸ Átsihdyúhjáa 8 coojíwatu Jetsóó péé cámeéhaúwú Píívyéébema íhjýúvaki. Aabéhjáa nahbéwá Péédoroo, Jacóóboo, Jóáaá, éhdúmedívu. ²⁹ Aabéhjáa

Pívyéébema íhgyúvánáa dílbye húmí tsíhdyúreevéhi. Áhduréhjáa íwajyámú tsít-siinújá ajchúcunúhi. ³⁰ Áanáacáhjáa Moitséemútsí Eríama bóhówááwemútsí íhgyúv dílbyema. ³¹ Aamútsíhgyáa téhdure cádiúcunúmútsí íhgyúv dílbyema muhdú Jerot-saréevu ícúbáhrámeíne díbye dsíjvéíneri. ³² Aanéhjáa Pééodoro ínahbéjtésima íht-sútúnetu cuwáhánema íjcyame ájtyumíhi. ³³ Aanéhjáa tsúuca Jetsóodítý kiávú díityétsí Moitséemútsí Eríama péíñúné boone Pééodoro nées dílbyeke:

—Ávyéjuúbej, maímijyu ihdyu mee íchiij. Áhdícyane métsu meméenu 3-wava nújuwáané dihñéwaa, Moitsée éhwaa, Eria éhwaa, éhdune.

Ehdúhjáa Pééodoro ínééne tsá wáájacutú íveekí ehdu ínééneé. ³⁴ Áanáacáhjáa ojtso díityédívu nítyéné pañe íjcyáneri íllityéme. ³⁵ Aaméhjáa téené pañe íjcyánáa Pívyéébe néesíhi:

—Áanu muurá Hájchíwu mítyane o wájuuúbe. Áábeke ihdyu tsáma méllééboco.

³⁶ Ehdúhjáa Pívyéébe íhgyúvánáa íitécunúme Jetsóo íiyéjuco íjcyáábeke. Aaméhjáa tsá muucá úúballétú teéne.

Tsáápiwúú pañétú naavéneke Jetsóo wáágoóne

(Mt 17.14-21; Mc 9.14-29)

³⁷ Áané boonéhjáa tsíjcyoojí téhbaútú dítye óomííña téhbaú déjúcotu mítyane míamúnaa Jetsóoke téhmehíjcyámé dílbyeke waatsúcúpejtsóhi. ³⁸ Áamedítýúhjáa tsaaapi nées kéévánécoba dílbyeke:

—Ávyéjuúbej, cána ihdyu óvíjyucó áanu hájchíwu apáábyéré íjcyáábeke duhjéjav.

³⁹ Muhdú íhya naavéné dílbyé pañe íjcyaaabe dílbyedi ícúbáhrahíjcyáhi. Ídáatsówu tsáijyu díbye wákyééhcoobe íhgyúcunúcooca íhgyútu uráhtsaba íchívyehíjcyáhi.

⁴⁰ Áanéllíi dímamýémuke ó neerá dítye óoma dílbyé pañétú iwáágóo dílbyeke. Áronáa tsá dítye pívyetétú iwáágoóne.

⁴¹ Áanéllíihyéhjáa Jetsóo nées dítye ímamýémuke:

—¡Juhúú, muuteráhana ihdyu ámuuha Pívyéébeke cáhcujtsópityúme! Aane íñe ¿múhajchótá ámuhá muhdúrá o áábúcúne ámuhakye ó úwááboóhi? Ehdúhjáa díityéké ínééróne neebe dílbyeke:

—Áyu cána íllevu tsiva dááchikyej.

⁴² Áhdújucóhjáa dílbye éllewu díbye tsájtyéébeke tsiíne naavéné wákyéehcóne. Áanéllíihyéhjáa Jetsóo nées díbye íjchívye dílbyé pañétu. Áhdújucóhjáa díbye íjchívyéné boone tsúuca ímíjpyetéébé cááníma péé pevetsihjídurejúco. ⁴³ Áijyúhjáa pámeere tétsihyi íjcyame ullévenú Pívyéébé íhtsútú íájtyumíneri.

Ídsíjíveííne tsiíne Jetsóo úúballéne

(Mt 17.22-23; Mc 9.30-32)

⁴⁴ Áanáacáhjáa Jetsóo tsiíne nées ímamýémuke:

—Ímííneúvú melleebúcunúco ámuhakye o nééneé. Muurá Míamúnáájpidívúu o ípívyéévéébedívú tsaaapi óhdivu ékéévétsoó ímítyúmeke.

⁴⁵ Ehdúhjáa díbye nééne ímamýémú tsá wáájacutú íiná néesíyóné ehdu díbye nééneé. Tsáháhjáa tene ímíllémeftyú dítye wáájacuíyóne. Aaméhjáa nuhnévehíjcyá teene dílbyeke idíllóiyóne.

Jetsóoke ímamyémú dilló caabyé íihtsútuube diityédítýú íjcyáiyóne

(Mt 18.1-5; Mc 9.33-37)

⁴⁶ Téijyúhjáa táhjácatsímýe caabyé diityédítýú íihtsútuube íjcyáiyóneri.
⁴⁷⁻⁴⁸ Aanéhjáa iwáájácúne Jetsóó tsíménéwúuke iújcúne diityéké néehíí:

—Muurá íjtye tsíméwuúmu ídátso néemeke ícuvémé ookéjuco ícuvéne. Téhdure okée wállóóbekéjuco ditye ícuvéne. Ahdícyane caabyé ámuíhadítýú idáátsóóbeúvú néébe muurá íihtsútuúbe. Ehdúhjáa Jetsóó néé ímamyémuke.

Meke tútávájtsoótumé meke píaabóne

(Mc 9.38-41)

⁴⁹ Áhduréhjáa tsáijyu Jóáa néé dífbyeke:

—Ávyéjuúbej, muha máájtýumí tsaapi dimyémeri naavémuke wáágóohíjcyáné tsaaté pañétu. Áabeke muha menéé díbye tehdu imyéénújúcoótu íveekí tsíjpiye íjcyaaabe tehdu méénúnéllíihye.

⁵⁰ Áronáacáhjáa Jetsóó néehíí:

—¿Íveekí ámuha mébóijcyúhi? Muurá meke píaabómé tsá meke tútávájtsoótúne.

Jacóóbomútsikye Jóáama Jetsóó úwaabóne

⁵¹ Aanéhjáa tsúuca níjkyejívú díbye pééíne éévé píhíjúcoónáa peebe ímamyémuma Jerotsaréevu. ⁵² Áijyúhjáa tsaatéké wálloobe íumíwari ditye inéhco tsátsii ditye cúwatéitsíi. Ahdújucóhjáa péeme Tsamáaría iinújiri íjcyáné jaaháñé néhcoróne. ⁵³ Áronáacáhjáa tétsii múnáa tsá ímíletú ditye tétsii cúwane Jerotsaréevu ditye péénéllíihye. ⁵⁴ Áánéllíihyéhjáa Jacóóbomútsí Jóáama Jetsóoke néehíí:

—Ávyéjuúbej, éhnéhjáa Píívyéébé ihjýú uubálle múnáajpi Eriáúvú cúújuwa táúmeídyú metu metáúmeí Píívyéébeke díbye cúújuwa diityé hallúvú íjcaáyo cáámetu ditye iáívyeki.

⁵⁵ Áánéllíihyéhjáa diityétsidívú ííténe neébe:

—¿Aca íveekí eene ámuhtsi múhdurá méjtsámeíhi? ⁵⁶ Tsáháa Míamúnáájpídívú o ípívyéévebe o tsáátu míamúnáake o tútávájtso. Ópée o tsáá diityéké o pájtyetét-soki. Ehdúhjáa diityéké inétsihdyu péeme tsícyoomíwuúvu.

Jetsóoke iúraavyéne ímílleróme

(Mt 8.19-22)

⁵⁷ Aaméhjáa péhíjcyánáa tsaapi juuvávyú Jetsóoke néehíí:

—Ávyéjuubej, ó imíllé úumaye o péhíjcyáné kiávú u péhullévújuco. ⁵⁸ Áánéllíihyéhjáa neébe:

—Muurá iyámé íjcyarómé óówamu íhyéjúnema téhejújí pañe icyúwaki. Áhdure wahpéjté íjcyá icyúwáitsíhjíma. Áanetu íñe Míamúnáájpídívúu o ípívyéévebe tsá tahjyáúbamáyé o íjcyatúne.

⁵⁹ Ehdúhjáa inétsihdyu neebe tsáápiíkye:

—Muúbej, óókéréjuco duráavye.

Áánéllíihyéhjáa neébe:

—Ávyéjuúbej, óvíi ihdyu múijyú llihíyó óhdivu dsíjivé botsíi uukéréjuco o úráávyeki.

⁶⁰ Áánéllíihyéhjáa Jetsóó néé dífbyeke:

—Óvi ihdyu tsamééré ímíájíjtó wáájacutímé cúúújcatsí idsíjívécooca. Áánetu ú úwááboó Píívyéébé avyéjuto íjcyané uwáábojúrjúco.

⁶¹ Áánetúhjáa idyé tsijpi née dífbyeke:

—Ávyéjuúbej, téhdure ó imíllé ukérjúco o úraavyéne. Áánéllíi tujkénú tahájkí-muke ó pítýájcóteéhi.

⁶² Áánéllíihyéhjáa neebe dífbyeke:

—Muurá múúne caajáhcyú tükévéjtssoobe tsá kiá íftetú caajáhó tsatújkeve pééiyóné ityútávájtsóíyónéllíihye. Ehdu nééne tsúúca Píívyéébé avyéjúejte íjcyarómé tsínéhjiríyé íjcyame tsá dífbyé avyéjúejte íjcyatúne. Ehdúhjáa diityéké Jet-sóó úwaabóhi.

70-meváké uwáábovu Jetsóó wáloóne

10 Ááné boonétúhjáa 70-meváké iújcúmeke wáloobe mítyétsícyutsáké pacóomivávú dífbyé ihde ditye iúwáábo míamúnáake.

² Áámekéhjáa neébe:

—Ímíáánéjúco ávyetá mityámé míamúnáa Píívyéébé avyéjúejte ditye íjcyáíyóné uwááboju úwááboméíyóme. Áronáa téené wákimyéi múnáa uwáábojte áyáhree. Áánéllíi ihdyu múu táúmei páné aabájaabéré íjcyaaabe Píívyéébeke díbye mítyámeke uwáábojteké ipícyo ditye iúwáábo míamúnáake dífbyé avyéjúejte ditye íjcyáííne uwááboju. ³ Ahdícyane íne ámúhakye ó wallóó oohímye éllevu obééjáuúumuke mewállóóiyódú muhdú ámúhakye dáríívéímeye éllevu. ⁴ Aame tsá ámuha metsájtyeityú ámúhá cahpámyuu, ámuha dsídsii, ámúhá túhápaajínee, éhdune. Áhdure tsá ámuha juuvávú tsaatémá tsínéhjiri meihjyúváiityúne. Tsapéhduré méúlleco. ⁵ Aame ámuha tsájaavu meúújetécooca múu tééja múnáake néehíi: “A ámuha méijcyaraj. Óvíi Píívyéébe ámúhakye píaabó ímí ámuha meijcyaki.” ⁶ Aane tééja múnáa ámúhakye ímí wáatsúcúpéjtsóhajchíi Píívyéébe ímí píááboó diityéke. Áánetu ditye ámúhakye cátúhtsópéjtsóhajchíi múu íhvejtsó diityéké íiná néetumére. ⁷ Áánetu ámúhakye ímí wáatsúcúpéjtsómé jari múu íjcyáhi. Tsá múu tsííjyatu, tsííjyatu, péétúne. Aane óvíi diityéké ámuha mepíáábóne áhdó diityéré ámúhakye ájcúne tájpi ámuha méijcyáhi. Muurá wákimyéi múnáajpi íwákimyéi áhdó ujcúhi. ⁸ Aane ámuha tsácoomívú meúújetécóomi múnáa ímí ámúhakye iwáatsúcúne mājchotsóné mémājchoco panévare ámúhakye ditye ájcune. ⁹ Aame mébóhítsoco técoomí múnáadityú chéméméhjike. Áhdure méúúbálleco tsúúca Píívyéébe avyéjúejte ditye íjcyáíyóne. ¹⁰ Áánetu tsácoomí múnáa ámúhakye wáatsúcútúhajchíi múu ulléjítónéj piínévú íjcyané néehíi: “Íne ámúhá cóomi ífínú múúháj tuhááñeri íjcyane ámúhadívú muha mēpíchóújcámei ámúhá hallúri ímityúné íjcyané uubálle. ¹¹ Aame ihdyu óvíi muhdú ámuha méijcyáhi. Muurá Píívyéébé avyéjúejte ámuha méijcyájúcóóiyáhi.” Ehdu méneeco diityéke. ¹² Aane ámúhakye o née ehdu ámúhakye dáríívémeke muurá Píívyéébe ávyetá íhnáhó ícúbáhraá muhdú míamúnáa ícyahíjcyané ímímbájchócooca Tsodóoma múnáadi ícúbáhráííne ehnííñevu.

Lléébópítýúné míamúnáa

(Mt 11.20-24)

¹³ ¡Máidáátsoju tsáma tene pájtyeííne Coratsíi, Betsáidaa, íjcyácoomícyu múnáake! Muurá íne méénuráítyúronéhjí o méénuhíjcyánée Tííroó, Tsidóoo, íjcyácoomícyuvu o méénuca tsúúca ímítyú íhvéjtsóne ímíánejcúvurjúco ditye

íbuwáávéiyóne. Áanemáa muurá íatérééjahjívú íújcámeíne bállíjyuri ávúhcúiyómé teene íhvéjtsóné uubálle. ¹⁴ Áánéllii muurá ditye ícúbáhrámeíne ehníínevu ícúbáhrámeímye diitye Coratsíii, Betsáidaa, íjcyáoomícyu múnáa muhdú míamúnáa ícyahíjcyané Píívyéébe nihnéétsihvúré ímbájchócoóca. ¹⁵ Ahdu muurá téhdure Capenaáo múnáake pajtyéíne múhdumé ‘mityámityá’ tsíináávehíjcyámeke. ¿Íjtsú-cunúméubá íhtsútúúvéiyóne? Áánerá íllure wágóóovéímye.

¹⁶ Ahdícyane múhdumé ámuúhake lléébone muurá ookéjuco lléébone. Áánetu ámuúhake lléébotúmé téhdure oke tsá lléébotúne. Aane oke illéébotúneri téhdure okée wállóóbeke tsá ditye lléébotúne. Ehdúhjáa Jetsóó diityéké túkëvejtsóhi.

70-meva íúwáábójétsihdyu óómiñe

¹⁷ Aanéhjáa diitye 70-meváké dibye uwáábovu wáloome mítyane imíjyúú íúwáábójétsihdyu iwájtsíneri. Aaméhjáa dífbyeke nééhií:

—Ávyéjuúbej, muurá naavémú múúhake lléébohíjcyá tsaaté pañe íjcyámeke dimyémeri muha meíjchívyétsócoóca.

¹⁸ Áánélliihyéhjáa neebe diityéke:

—Éée, tehdújuco teene tsúúca páñétúejpi Naavéné íjcyároobe táhjátsámeíñélííhye. Muurá ó ájtyumí éhne múúne chijchi rórihcyódú dibye íévéhóówatu áákityéne. ¹⁹ Muurá ámuúhá pañévú ó picyóó tatsíjpa tamyémeri ámuha diibye mémunáajpi Naavéneke metáhjaki. Áánéllii tsá íiná ámuúhake tútávájtsóityúne. Téhdure ííñimýmuma óóvimu íjcyarómé tsá ámuúhake tútávájtsóityúne. ²⁰ Áronáa ihdyu mémityájkímeyéidí téneri eene naavémú ámuúhake ávyéjuúlléneri. Múu imítyájkímeyéiyódú ífvane Píívyéébekéré mítyajtsó tsúúca ámuúha mémeháñé dífbyé waajácúháámitu cáátúvánéllííhye. Ehdúhjáa diityéké neébe.

Jetsóó Cááníkye dúúruváne

(Mt 11.25-27; 13.16-17)

²¹ Aanéhjáa Cááni Píívyéébé Apííchó Jetsóoke imíjyuuvu ájcuube dífbyeke dúúrúvaabe nééhií:

—Ayúju Táácáani Píívyéébeéj, níjkyejii, ííñujii, íjcyané aabájaabe u íjcyáábej, uke téhdújtsóobéré ó duurúvá ímiáájú ídáátsojtédívú u bóhówátsohíjcyané halúvu. Áánetu tehdújuco tsá waajácu múnáa íjcyane ítsúccunúmeíhíjcyámedívú u bóhówájtsoú teéne. Ahdícyane ihdyu, Lli, óví ehdu teene muhdú u tújkevéeíllédu.

²² Ehdúhjáa Cááníkye idyúúrúvátsihdyu neébe:

—Muurá ihdyu Llihíyó oke picyóó tajtyééveri míamúnáake iwáájácútso muhdú diityédítýú íjtsámeíne. Tsá muurá múha wáájácútú dífbyé Hajchi o íjcyáábé íjtsaméi. Apáábyéré diibye Llihíyó waajácu muhdú o íjcyane. Áhdure idyé apáábyéré ó waa-jácu muhdú dibye íjcyane. Áhdure teene tsaatédívú o bóhówájtsoóméré waajácúhi.

²³ Ehdúhjáa íñétsihdyu ímamyémuke íífténe neébe:

—Maímíjyú ihdyu ámuha meíjcyane o méénuhíjcyané ámuha maájtyumíme.

²⁴ Muuráhjáa éjyuuúvú Píívyéébé ihjyú uubálle múnáama íhtsutúmé avyéjujte oke ítsohíjcyará íñe ícyooa muhdú o méénuhíjcyané ámuha maájtyumídú íá-jtyúmíroki. Áhduréhjáa imíllerómé o íhgyúváné illéébone. Áronáacáa tsáhái téijyú o bóhówáávetúne. Ehdúhjáa Jetsóó néé ímamyémuke.

Tsamáariá múnáajpi píáábóné uwááboju

²⁵ Tsáijyúhjáa tsaapi taúhbájú uwááboobe dífbyeke imújtátsóro néehí:

—Uwááboóbej, ¿aca muhdú ó íjcyáiyá múijyú o dsíjivéjúcóóityúne bóhí o újcuki?

²⁶ Áánélliihyéhjáa neébe:

—¿Muhdúta néene taúhbajuj?

²⁷ Áánélliihyéhjáa neébe:

—Muurá néeneé: “Múu wajyú Dípiivyéébé Díavyéjuube íjcyáábeke ávyeta díífbúutúré páneere muhdú u íjcyáneri dííjtsaméiyi. Áhdure múu pamévakéré wajyú muhdú u wájýúmeídyu.”

²⁸ Ehdúhjáa dibye néenélii Jetsóó néé dífbyeke:

—Éée, tehdújuco. Ahdícyane óví tehdu ú íjcyá múijyú u dsíjivéjúcóóityúne bóhí u újcuki.

²⁹ Áánélliihyéhjáa ityáhjátsámeityu tsiíne neebe dífbyeke:

—¿Aanéhaca caatyéké ó wájýúiyáhi?

³⁰ Áánélliihyéhjáa idyé Jetsóó néé dífbyeke:

—Tsaapí Jerotsaréetu Jericóovu péébeke naní múnáa imyéénúne dífbye éh-nénéhjí dojtú píruné íwajyámúúnemájuco. Áánemáa pójucóomé dibye tétsíiyé dsíjiveri íjcyánaáaca. ³¹ Áánáacáa llúúváábe tééjuri péébe úújeté dífbyedívu. Áróóbedíi íícúvétuube pajtyéíñúhi. ³² Áhdurée duurúvájá pañe wákímyeíhíjcyaaabe péébe dífbyeke ájtyúmíroobe pajtyé tsapéhduré dífbyedi íícúvétuúbe. ³³ Áánetúu Tsamáariá múnáajpi péébe dífbyeke íajtyúmífbedi mítyane ídáátsovéhi. ³⁴ Aabée ihdyu dífbyeke ditye túúvátsonéhjí ityáábóne bííjinúhi. Áábekée ííjudi tsajtyéébé tsaatéjavu tépejco ityéhmeke. ³⁵ Áané tsitsíívevúu tééja múnáájpikye íáhdóne neébe: Áánúke téhmeco. Aane néhi tsiíne tsíeméné dífbyema u áhdóhajchíi o óómídyu uke o óómíchoóhi. Ehdúu méénuube Tsamáariá múnáajpi. ³⁶ ¿Aané caabyé dítyédítýú tsíjpiye íjcyároobe naní múnáa ícúbáhraíñúúbeke wájýúhi?

³⁷ Áánélliihyéhjáa neebe Jetsóoke:

—Íhya eenée dífbyedi ídáátsóvéne píááboóbe.

Áánélliihyéhjáa neebe dífbyeke:

—Tehdújuco. Ahdícyane óví tehdu ú meenúhi.

Máátámúpíke Jetsóó ááhivéne

³⁸ Áané boonétúhjáa idyé Jetsóó ímamyémuma péébe úújeté tsácoomíwuúvu. Átsihyíhjáa íjcyalle Máata tsáimíyé dítyéké ihjyávu waatsúcúpejtsóhi. ³⁹ Áíjyúhjáa díllé naalle Maaríá Jetsóó líiñévú ácuuvé dibye úwaabóné illéébúccunúki.

⁴⁰ Áánáacáhjáa dílle Máata tsíñehjí imyéénúneri íjcyalle Jetsóoke néehí:

—Ávyéjuúbej, ¿íveekí aalle táñaalle íñe o méénúnéhjitu tsá oke píáábotúne? Díñe bo okéi dílle ipíáábokij.

⁴¹ Áánélliihyéhjáa Jetsóó néé díflléke:

—¿Aca íveekí eene tsíñehjí u méénúnéríyé ú íjyáccunú táuwaábori íícúvétulle?

⁴² Muurá ihdyu tehdújuco Maaríá méénune tsá múha díllédívu cátúhtsóityuróne. Ehdúhjáa Jetsóó néé Máátákeé.

Píivýéébema meŋhyuváné Jetsóó úwaabóne

(Mt 6.9-15; 7.7-11)

11 Aabéhjáa tsáijyu Píivýéébema íhhyúvānetu níjkévānáa tsaapi ímamyémudítýú néé dífbyeke:

—Ávyéjuúbej, cána múúhakye duwáábó muhdú múúne Píivýéébema meŋhyuváné éhnéhjáa Jóáa ímamyémuke úwaabódu.

² Áánéllíihyéhjáa neébe:

—Íllu múu íhhyúváhi:

Múúháj Caáni níjkyéjiri u íjcyaaabej, uke muha máávyéjjujtsó dúúrúvamére. Aabe ihdyu díavyéjuvu múúhakye dúúcúne u ímillédú múúhakye túkevéjtsó íñújiri muha meŋjcyámeke muhdú níjkyéjiri u méénuhíjcyádu. ³ Aabe óví múúhakye majchóví ú ácu híjcyá paŋjyuvaré téene tájpi muha meŋjcyaki. ⁴ Áhdure muha ímityúné meméénuhíjcyáné múúhadi dídáátsóvéne dáabajíívé múúhakye ímityúné méénuhíjcyámedi muha meídáátsóvéne teene maábájíívéhíjcyádu. Áhdure múúhakye íhvéjtsótuubéré píáábohíjcyá mávaríjchojúúnevu muha metáhjátsámeityuki.

⁵⁻⁶ Ehdúhjáa diityéké íñétsihdyu tsiíne neébe:

—Muurá tsaapi ámuha menáhbévahíjcyaaabe tsáijyu pécójpíine ámuhadítýú tsáápiikye neetéiyáhi: “Muúbej, cána okéi óvi daacu ámuha májchotu táñahbévaabe tahjyávu wájtstíbeke o májchótsoki. Ávyeta tsá íñéúbamá o íjcyatúne.” ⁷ Ehdu díbye néénéllíi ícyuwájá pañétú nééíyoobe dífbyeke: “Tsáhájuco o píivyetétú uke o ájcune. Tsúuca muha mécuwáhi. Tsúucájane llééhowa wátájcámeŋhi.” ⁸ Ehdu muurá ámuhadítýú tsaapi íñahbéváabeke íñéérone ájcúiyá díbye táúmeíñevu éhníínevúré díbye ipátsárijcyótuki. ⁹ Áhdícyane ihdyu múu táúmeí Píivýéébeke téene tájpi ámuha meŋjcyane ámuhakye díbye iájcuki. Métsúúraméí ímí ámuha meŋjcyáíyóneri ámuhakye díbye ipíááboki. Áhdure métáuméí ámuhakye díbye ityúkévéjtsoki. ¹⁰ Muurá téene tájpi íjcyane táúmeímyeke ájcuúbe. Ímí íjcyáíyóneri tsúúrameímyeke píááboobe. Dífbyeke túkevéjtsujo táúmeímyeke túkévéjtsóobe.

¹¹ ¿Aca íjcyámé tsaate ámuhadítýú íjtsiiméné majcho táúmeícyooca nééwayúvúré ájcúiyóme? ¿A amóóbeke tetsi táúmeíñáa ájcúiyóme íñimyédívúre? ¹² Áhdure ¿aca íhyúu táúmeítsike ájcúiyóme óóvihódívúre? ¹³ Muurá ámuha míamúnaa ímityúmé meŋjcyarómé méimíllé ámuháj tsíimeke ímiáánévúré maájcune. Aanéjfi awáá muurá ámuháj Caani níjkyéjiri íjcyaaabe ípííhó picyóó dífbyeke teene táúmeímyé pañévu. Ehdúhjáa Jetsóó úwaabó ímamyémuke.

Jetsóoke Naavéné píaabóné tsaate nééené

(Mt 12.22-30; Mc 3.20-27)

¹⁴ Íjcyaabéhjáa tsaapi naavéné ípañe íjcyaaabe íhhyúvātuúbe. Aanéhjáa naavéneke dífbyé pañétú Jetsóó wáágóóné boone tsúuca íhhyúvaábe. Áaneríhhyáa míamúnaa ullévenúhi. ¹⁵ Áronáacáhjáa Jetsóodítýú tsaate nééhií:

—Aadi muurá naavémuke waagóohíjcyá tsaaté pañétú diitye naavémú avyéjuube Betsebóó píáábóneríye.

¹⁶ Áhduréhjáa tsijtye dífbyeke íllure mávaríjchómé nehíjcyá díbye méénúráítyuróné íévéhoowávu imyéénuki. ¹⁷ Áronáacáhjáa diityé íjtsaméí iwáájácúne neébe:

—Muurá tsáné avyéjujte tsajjítóré íjtsámeityúmé ímityúné idyáíívéjcatsíne il-luréjuco íhvejtsóné íavyéju. Áhdure muurá tsája múnáa ímityú idyáíívéjcatsíne il-luréjuco wáchájánújcatsíne. ¹⁸ Ahdu ííwane muurá Naavéné íhyájkímukéré íwáágóoca íllure íavyéjú újówéjtsóiyáhi. Ehdu íne ámuíhake o nées naavémú avyéjuubévá Betsebóó oke píáábóneríyé diityéké o wáágóohíjcyáné ámuha óhdi-tyu menéénéllííhye. ¹⁹ Áánetúhaca ¿múúbé píááborí ámuíhá mamýémú waagóohíjcyá diitye naavémuke? Áyu cána oke menej. Tsá muurá ámuha menééítyuró Betsebóó píááborí ditye wáágóohíjcyáne. Íllure ámuha mémujtá ehdu meíhjúvávani. ²⁰ Muurá íhdyu Píívyéébe oke píáábóneri ó waagóohíjcyá naavémuke tsaaté pañétú téénetu ámuha méwáájácu tsúuca dífbyé avyéjú ííńújiri ámuíhama íjcyájúcooróne.

²¹ Muurá íhtsútúúbé jatú tsá ííná múha tsájtyéítyuróne. ²² Áronáa dífbyé ehńíínevu íjcyaahe dífbyedítýú dójtúiyá páneere dífbyé méénujcatsiháne. Ááne dífbyé tsíeméné íimillédú méénúíyoóbe.

²³ Ehdu néene muurá oke ípíaabóné ímíletúmé táwákímyéí íllure ímíllé óhdivu itýútávajtsóne. Aame tahńéjté íjcyáíyómeke íllure óhdivu mýtátsohíjcyáhi.

Ípyée íjchívyémé pañévú tsiíne naavéné óómiíne

(Mt 12.43-45)

²⁴ Átsihdyúhjáa idyé tsiíne Jetsóó néehíí: Muurá múúne naavéné míamúnáájpi pañétú íjchívyeebe pehíjcyá íjcyáítsíí néhcoobére. Aabe íjcyáíyotsíí íájtyúmítúnél-íi íllu íjtsámehi: “Tsiíne ó óómií bíwáábé pañévúré ópée o íjchívyéébe pañévu.”

²⁵ Áhdújuco muurá óómiíbye ájtyumíwáné diibye ípyée íjchívyéébeke ímíwu peevéébe éhne múu jaa llíjyahdu néébeke. ²⁶ Áánéllíi múúne nahbévaabe tsijtye 7-meváké ehńíínevu ímityúmeke diityémá tsiíne íúccáave dífbyé pañévu. Áábeke muurá íhdée ícúbáhráné ehńíínevu ícúbáhraábe.

Íínerí meímíjuuvéne

²⁷ Áhdúhjáa Jetsóó néenáa tsáápille míamúnááj píinétú kéévánécoba néehíí:

—Ímaímíju ihdyu diille ukée ítsímáváábeke píívyétsolle íjcyanej!

²⁸ Áánéllíihyéhjáa neébe:

—Éée, tehdújuco. Áhdure ímaímíju Píívyéébe úwááboju cáhcujtsómé íjcyanej!

Míamúnáa Jetsóoke nées díbye méénuráítyuróné imyéénuki.

(Mt 12.38-42; Mc 8.12)

²⁹ Téijyúhjáa mítyane míamúnáa píhcyaavé Jetsóodívu. Áámekéhjáa úwááboobe néehíí:

—Ámuha muurá ícyooca íjcyáné míamúnáa ímityúme. Aame ¿íveekí ámuha méimíllé méénuráítyuróné o méénune ámuha oke mecáhcújtsómejíhvari? Óvíi ihdyu Píívyéébe íhjúu uubálle múnáájpi Jonáake pájtyedu néene oke pájtyénetu ámuha méwáájácu diibyéjuco míamúnáake o pájtyetétsoobe o íjcyane. ³⁰ Muuráhjáa dífbye muhdú tene pájtyénetu Nííníbe múnáa waajácu ímíáánéjuco Píívyéébe dífbye wálloóne. Ahdu muurá Míamúnáájpidívú o ípívyéévéébeke tene pájtyénetu míamúnáa waajácu dityée ímíjpyetene ípájtyeté Píívyéébe oke wálloóne. ³¹ Aane muurá Píívyéébe míamúnáa muhdú ícyahíjcyáné ímíbájhócooca tsáápille tsííne ííńúji múnáalle ámuíhadívú néetsoó ámuha mecáhcútsóhíjcyátunévu. Muuráhjáa tsíhyullétú tsaalle Tsaromóó úwáábó illééboki. Aallée muurá ímí cáhcu-

jtsóhi. Áánáa ¿íveekí dífbyeúvú ehníínevu o íjcyaaabe o úwaabóné tsá ámuha mecáhcútsohíjcyatúne? ³² Téhdure muurá Níínibé múnáaúvú ámuhádvú néetsoóhi. Muuráhjáa Jonáa diityéké úwaabóné icyáhcújtsóne ímíjpyetéme. Áánáa ¿íveekí dífbyeúvú ehníínevu o íjcyaaabe o úwaabóné tsá ámuha mecáhcútsohíjcyatúne?

Méhálluúúcú peetédú nééneé

(Mt 5.15; 6.22-23)

³³ Tsá muurá peete tsíeménevu maávohjácoíturóne. Muurá ihdyu cáamevu íboohówátsihvu mépicyóó tene iájchúcunúki. ³⁴ Ahdu muurá ámuhá hálluúúné peetédú nééneri ímiáánéré ámuha meífténeri metsúúrámefhajchíí téenetúré ámuha mébóhówaúcúnuúhi. Áánetu ímityúnéré ámuha meífténeri metsúúrámefhajchíí téhdure téenetúré ámuha mébóhówaúcúnuúhi. ³⁵ Áánéllíi téíibúwá méjcyaco ímiáájú ámuha tsúúca mewáájacúné múhdurá meúráávyétuki. ³⁶ Muurá ténejcu wáájacúné ímityúné méénjúcootúmé ífné ímíjyaúréjucó íjcyane éhne múúne peete ájchúcunúnej tééveri méjcyadu.

Paritséómuma taúhbájú uwáábojtéké Jetsóó núcójpívetsóne

(Mt 23.1-36; Mc 12.38-40; Rc 20.45-47)

³⁷ Ehdúhjáa Jetsóó uwáábóné boone paritséómuube dífbyeke tsajtyé ihjyávu ímájchótsoki. ³⁸ Aabéhjáa íhyójtí níjtyámeityuube mājchóneri diibye paritséómuube ullévenúhi. ³⁹ Áánéllíihyéhjáa Jetsóó néé dífbyeke:

—Ámuha muurá ámuhaj pí hállúre méímíbachómeíhijcyáhi. Árónáa ámuhá íjtsaméí ímityúne. ⁴⁰ ¡Tsá muurá ámuha mewáájácúmeityúne! ¿Aca tsá ámuha mewáájácutú téhdure méjtsaméí metéhmémeíyóné méjpi menítyámeíhijcyádúre? Muuráhjáa ímiáámé méjcyá Píívyéébe meke ípívyejtsóhi. ⁴¹ Áánéllíi múu íjpií, íjtsaméíi, íjcyane tehmé ímí íjcyaki.

⁴² ¡Máídáátsoju ámuha paritséómuke tene pájtyeíñej! Muurá tehdújúcooro Píívyéébeke ámuha meífcúvehíjcyáné ámuha bájtsoháñeri. Árónáa ¿íveekí tsá ámuha méjtsámeityú dífbyeke mewáájyúfýóneri? Áhdure ¿íveekí tsá ámuha míámúnáama ímíneúvú méjcyatúne? Tsá muurá tsáneeríyé dífbyeke meúráávyéne tsiíne meíhvéjtsóityuróne.

⁴³ ¡Ahdícyane máídáátsoju ámuhakye tene pájtyeíñej! Muurá ámuha méimíllé píhcyáávejááné pañe íboohówátsihjíríyé méjcyane. Áhdure ámuha méimíllé míámúnáa ámuhakye ávyejúúlléne.

⁴⁴ ¡Áámeke ámuhakye taúhbájú uwáábojtmá máídáátsoju tene pájtyeíñej! Muurá ímityúmé ámuha méjcyárómeke míámúnáa ítehjícá pánehjídú ímiáámeúvúdú éhne múúne níjkyéné pañe nehníwu néerone pánehjídú hallu imíwu meíftedu.

⁴⁵ Ehdúhjáa Jetsóó néenéllíi taúhbájú uwáábojtdétyú tsaapi néé dífbyeke:

—Uwááboobej, ehdu aatyéké u néeneri múúhadívú ú wáájatsóhi.

⁴⁶ Áánéllíihyéhjáa neébe:

—¡Téhdure ámuhakye idátsó pájtyeíñej! Muurá ámuha íllure métúhútsohíjcyá míámúnáake ámuhá íjtsaméityúré ámuha meújcúné uwáábori. Muurá ámuha méjcyarómé tsá tehdú méjcyatú eene ámuha meúwáábohíjcyádu.

⁴⁷ ¡Ahdícyane máídáátsoju ámuhakye tene pájtyeíñej! ¿íveekí ámuha éjyuuúvu Píívyéébe íhjyú uubálle múnáake ámuhá íhdé múnáaúvú dsíjívétsohíjcyámé ní-

jkýenetu diityéúvu náávé ménícyohíjcyáhi? ⁴⁸ Ehdu ámuha meméénúnetu muurá méwaajácú ámuhá ihde múnáaúvúu ícyahíjcyajítóré ámuha meúraavyéne.

⁴⁹ Muurá Píívyéébe néehíí: “Ó pícyoó o tükévéjtsóneri íhdétújuco iwáá-jacúné úúbálléímye. Téhdure ó pícyoó uwáábojtéke. Áamedítýú muurá tsaatédí ícúbáhraímye. Tsíjtyeke dsíjívétsoímye.” Ehdúu Píívyéébe néehíí. ⁵⁰ Aane muurá téhdure ícyooca íjcyáné míamúnáake dómájcoó íñujíí ípívyéévétsihdyu ícyoocávú Píívyéébe íhjúu uubálle múnáake tsaate dsíjívétsohíjcyáné díbye diityémá ímíbáj-choíñe. ⁵¹ Muuráhjáa Abéeke íñahbéré dsíjívétsoóné boone tsíjtyeke ámuhá ihde múnáaúvú dsíjívetsóhi. Muuráhjáa Tsacaríaake dsíjívetsómé duurúvájama Píívyéébe íicúvé covátsómehíjcyáné waíjí ráhoúccunútsihvu. Aane ámuhakye o néé íñe ícy-ooca íjcyáné míamúnáake téhdure tééné ímíbájchó dómájcoíñe.

⁵² ¡Ahdícyane máidáátsoju ámuhakye tene pájtyeíñej! Muurá ímiáájú míamúnaa wáájácúiyóné ¿íveekí ámuha métúhútsohíjcyá tsíhdyuréjuco meúwáábóneri? Ditye teene icyáhcújtsóne úráávyéiyóné ámuha métúhútsohíjcyáhi. Aane muurá ámuha mejícyarómé tsá ímíñeúvú teene meúraávyetúne.

⁵³⁻⁵⁴ Ehdúhjáa Jetsóó íhjuvúné taúhbájú uwáábojtémá paritséómuke tsaríwu pajtyéhi. Aaméhjáa dífbyeke panévatu dilló tsane díbye múhdurá áñújcúhahjchí dífbyedítýú ímityúné íhjuvúvároki.

Ímamyémuke Jetsóó téíbwajtsóne

12 Téijyúhjáa ávyétá mityáné míamúnaa píhcyaaavémé wájócójcatsíñáa Jetsóó néé ímamyémuke:

—Téíbwáa méjicyaco aatye paritséómú bañú múnáa ímiáámeúvúdú íjcyámeke.

² Muurá téévéneúvú méénúmeíyóné tsá tétsihvuré nǎjkéváityúne. Muurá pámeere íiná méénuhíjcyáné bóhówááveéhi. ³ Múha wáájácútúnáa ámuha mǎjcóhó pañévu meíhjuvúvaróné waajácúméíhi.

Píívyéébedi múu íllityéhi

(Mt 10.26-31)

⁴ Ámuúha táñahbému, tsá múu íllityétú míamúnáadi apááñéré méjpi dsíjívét-sóiyómedi. ⁵ Áánetu íhdyu múu íllityé Píívyéébedi múijyú ámuha mejíchívyéityuwa cúújúwá pañévu ámuhakye wáágóóíyóóbedi.

⁶ Muurá 5-meva coomímú mǎjǎhwuúccúré áhdómeíyómeke téhmeébe. ⁷ Aabe muurá téhdure waajácú ámuhá níwáujííne múhdújivá íjcyane. Áánéllíi tsá múu íñ-erí íllityétúne. Muurá diitye coomímú ehnííñevu ámuha méwajyúmeíhi.

Jetsóoke meúraavyéné metóónútyuróne

(Mt 10.32-33; 12.32; 10.19-20)

⁸ Muurá Míamúnáájpidívúu o ípívyéévéébeke íúraavyéné tóónútúmeke ó bóhówájtsóo nǎjkyéji múnáadívu. ⁹ Áánetu íllure tóónuhíjcyámeke tsá o bóhówájtsóityúne.

¹⁰ Muurá íñe Míamúnáájpidívúu o ípívyéévéébedítýú ímityúné íhjuvúváromedi Píívyéébe ídáátsóvéne teene ábájjívéhi. Áánetu íhdyu dífbyé Apííchotu ímityúné íhjuvúvámedi tsá díbye múijyú ídáátsóvéityúne.

¹¹ Ehdúhjáa íñétsihdyu neébe:

—Tsaate ámuhakye pihcyáávejááné tehmejtema ámuhá iñhújí avyėjújté éllevu tsájtyécooca tsá múu íjyácunútú muhdú íhhyúváñeri. ¹² Muurá ihdyu Pívyéébé Apííchóré ámuhakye tükévéjtsóó ámuha meñhyúvaki. Ehdúhjáa Jetsóó née ímamyémuke.

Tsá múu íjyácunútú mityane iéhnéváíyóneri

¹³ Téijyúhjáa tsaapi míamúnááj piínévú née dífbyeke:

—Ávyėjúúbej, táñáhbeke diñe dibye oke idyówajcáro múhtsí wáábyuta múhtsíj caani pícyohíjcyánetu.

¹⁴ Áronáacáhjáa Jetsóó née dífbyeke:

—¿Aca múha oke pícyóó téeméné ímibájchoobe o íjcyaaabe ámuhtsikye o dówajcároki?

¹⁵ Tsá múu mityane iéhnéváíyóneri úmúúpívyetúne. Tsá muurá mityane meéh-néváne tájpi tsáimíyé meíjcyáítyuróne.

¹⁶ Ehdúhjáa dífbyeke inééné boonétú pámeekéré úuwaabóné úúbálleebe ehnéva múnáájpídítu. Íllúhjáa neébe:

—Íjcyaaabée tsaapi ehnéva múnáajpi. ¹⁷ Áábe bájtsohané mityane neévánetu illu íjtsámeífybe: “¿Aca kiávú íñe ó aahívétsoó tabájtsó áyáneíjívarí?” ¹⁸ Áronemáa neébe: “Óubá éhne teene ááhívétsámeíhíjcyaja o wácávyáhcóne éhnííñevu mityájácoba o áméjtsójá pañévú ó pícyóóhi. ¹⁹ Ááne illu ó íjtsámeííhi: Ícyooca ihdyu tsá iiná óhdítu píhtotúne. Áánéllí pevétaréjuco íbúwají o íjcyaiñe óhdítu o májchoíñe, o ádoíñe, píhtójúcóótúnéllííhye.” ²⁰ Ehdúu dibye ítsámeíhíjcyárónáa Pívyéébe née dífbyeke: “Tsá mía u wáájácúmeítyúne. Muurá ípyejco tsúúca ú dsíjívéeíhi. ¿Ácooca eene u éhnévahíjcyánécoba muhdúíhyaja?” ²¹ Ehdu muurá pajtyeíñe íhdyunéré éh-névahíjcyámema. Aame Pívyéébedívú ídátsóhree.

Ihñéjteke Pívyéébe téhmene

(Mt 6.25-34)

²² Ehdúhjáa diityéké inétsihdyu Jetsóó née ímamyémuke:

—Tsá múu apááñeríyé íjtsámeítyú íñe tájpi íjcyáneri. ²³ Tsá apááñéré majchoo, wájamuu, íjcyáne tájpi meíjcyatúne. ²⁴ Cáhawáá méijtsúcunu muhdú wahpéjté íjcyane. Tsá muurá dítye múijyú wákímyeítyú téene tájpi íjcyaki. Pane tsá dítye imájchó pícyootúne. Árome íjcyá Pívyéébe tájpi. Aanéjji muurá diityé ehnííñevu ámuha míamúnaa méwajyúmeíhi. Áámeke tsá ámuhakye dibye íñetú píhtót-sóityúne. ²⁵ ¿Aca íjcyaaabe tsaapi ámuhadítu éhnííñevu icyáámenúné ímíllebe iye cáámenútsámeííyoóbe? Tsáhaá. ²⁶ Muurá tsane túhúúturóné tsá ámuha meméénúítyuróne. Aanéjji tsá múu íjtsámeítyú tsane imyéenúiyóné ámuháyé mepiívyetéíyóneíjívarí.

²⁷ Téhdure cáhawáá méijtsúcunu wajcóháné múhdutú iye tsáimíyé pívyehíjcyáne pevétaré íjcyaróne. Muuráhjáa ávyėjúube Tsaromóóuvú tsijtye ávyėjújté ehnííñevu íjcyaróóbé avyėjú wajyámu ímí tsá úújetétú teene wajcóháné ímivu. ²⁸ Ehdu muurá Pívyéébe tsáimíyé téhmehíjcyá wajcóháné wahájchotaré ímí íjcyane íllúhhuwúré tsúúca chémene. Aabéjji awáá muurá ámuhakye éhnííñevu tsáimíyé téhmehíjcyáhi. Ehdu teene, ámuúha cáhcujtsópítyúné míamúnaaj. ²⁹ Ehdu néene tsá múu áábímyeítyú téene tájpi ámuha meíjcyane tsáijyu ámuhadítu píhtórónáaaca. ³⁰ Muurá ihdyu Pívyéébeke cáhcujtsotómé áábímyeí ipíhtócooca.

Áronáa muurá ámuháj Caani Píívyéébe waajácú iiná ámuhadítúyú píhtone. ³¹ Áánél-
lii múu ámuha mepíhtóroneri íícúvetúmé tsúúráméi múhdutú tsáímíyé Píívyéébeke
iúráávyéne dííbyé avyéjuvu iúcaávéíyóneri. Áijyu ihdyu tsá ámuhakye díbye íínetú
píhtótsóityúne.

Ímí nǎjkyéjiri meijcyane Jetsóó úwaabóne

(Mt 6.19-21)

³² Muurá ámuha tahnéjité ídátso éhne múúne obééjámú áyáméwu íjcyadu. Árome
tsá múu íínerí áábímyeítyúne. Muurá ámuháj Caani Píívyéébe imíllé ámuhakye
iújcune íavyéjuvu. ³³ Áánéllii múu ámuhá tsíméné iinájhénúne píaabó ídát-
sóméhjike. Muurá íne ííńújiri múhajchótá íjcyáityúne ámuha meéhnéváne tsáímíyé
meícyahíjcyádú néene íjcyá nǎjkyéjiri múijyú muhdú íjcyáityúmé ámuha meij-
cyáíne. Téhulle muurá meijcyane tsá tútáváávéityúne. Muurá ííńújiri naní múnáa
ámuhakye tútávátsohíjcyádú néene tsáhájucu téhulle íjcyáityúne. ³⁴ Muurá kénejcú
éhníínevu ímí ámuhakye pájtyénéjcuríyéjuco ámuha meíjívéíne.

Jetsóó tsááíne metéhmene

³⁵ Ahdícyane ímíneúvú meijcyátsííívyéne oke metéhmeco éhne múúne ávyéju-
ube tsaatétsí táábávajcatsíne wañéhjiri íjcyáábeke iúnú múnáa téhmehíjcyádu.
³⁶ Muurá múúne téhmehíjcyámé díbye llééhówatu díllóvácooca íícúí ipááyúcuki.
³⁷ Ehdu muurá íavyéjúube íjtsóré íjcyámedívú díbye wájtsime ííne imíjyaú ij-
cyá dííbyema. Muurá iwájtsidu tsáímíyé díityéké imájchótsómema nahbévajcat-
sííbye. ³⁸ Maímijyu ihdyu dítye íjcyane tsáijyu múu pécójpííneúba mityá cóójíháńé
pañévú tsáároobe tsáímíyé dííbyeke téhmehíjcyámeke díbye ájtyumíváme. ³⁹ Muurá
tsájá múnáajpi múijyú naní múnáajpi tsááíne iwáájácuca cúwátuube ihjya téhméjá
pañévú tsá díbye úcaávéityuró ińániki. ⁴⁰ Ahdícyane meijcyátsííívyéne méítsohíjcy-
aco o tsááíne. Muurá ámuha meijtsámeítyúnáa Míamúnáájpidívúu o ípívyééveebe
tsííne ó tsaáhi.

Tsaatétsí wákímyeínetu íjcyáné uwááboju

(Mt 24.45-51)

⁴¹ Ehdúhjáa Jetsóó néénéllii Péédoro néé dííbyeke:

—Ávyéjuúbej, ¿a múúhakyéré ú uwáábohíjcyaj, mityá pámeekérej?

⁴² Áronáacáhjáa tsiíne neébe:

—Muurá tsaapi tsáímíyé íavyéjúúbema wákímyeííbyeke pícyoobe ihyájkímú
tehméébedívu. Aabe muurá díityéké ímí íícuvé ííne tájpi dítye íjcyáíńéhjitu. ⁴³ Ahdí-
cyane maímijyu díbye íjcyane íwákímyéíyi íjcyáábeke íavyéjuube ájtyumívaábe.
⁴⁴ Muurá ímíááńé ámuhakye o néé ímíáábé íjcyáábeke íavyéjuube ihńévú téh-
metsóne. ⁴⁵ Áánetu íjcyaaabe tsaapi ímítyuube íavyéjuube ‘íícúí óómítyúne’ íńéene
íwákímyeí ííbúwá íjcyátuúbe. Ehdu néébe muurá íllure ihyájkímuke imyéénúne
íimíllédú wañéhjínéríyé pehíjcyá llíyíícyáveebére. ⁴⁶ Aabe muurá ehdu ícyahíj-
cyánáa íavyéjuube óómíibye tuvááová dííbyeke díbye íjtsótúnáaáca. Áábeke íl-
luréjuco díbye ícúbahráné tsaate íwákímyeí múnáa ímítyúmeke imyéénudu.

⁴⁷ Ehdu muurá íavyéjuube iúnú múnáake ícúbahrá díbye ímíllédú dííbyé
wákímyeí imyéénúíyóné wáájácúromé tehdu méénútúhajchííjyu. ⁴⁸ Áánetu
iwáájácútúné hallúríyé ímityúné méénúmeke íhtsútáre ícúbáhraábe. Muurá

mepíáábómedi méijyácunú ímí ditye íjcyáíyóneri. Áhdure tsíeménevu meníwáávemedi méijyácunú ímí ditye téhméíyóneri.

Jetsóó hallútú míamúnaa tsárílléjcatsíne

(Mt 10.34-36)

⁴⁹ Muuráhjáa ííñujívú o tsáá táhallútú míamúnaa itsárílléjcatsíki. Aane ihdyu múhdutúiyó téené pañéjuco meé. ⁵⁰ Muurá o ícúbáhrámeíne nájcautu ó dsíjiveéhi. Aane ávyeta múhduúvúra ó íjtsúcunúhi. ⁵¹ ¿Aca ámuha méijtsúcunú tsáímíyé míamúnaa íjcyá o tsááne ííñujívu? Muuráhjáa ihdyu o tsáá míamúnaa tsájítóré íjtsámeityúmé táhallútú itsárílléjcatsíki. ⁵² Aane muurá icyoocátú tsané múnáa íjcyarómé tsarílléjcatsí táhallútú. Muurá tsaatédítýú ímunáajte oke cáhcújtsóhahjchíí tsaatétsí cáhcújtsótumútsí tsarílleé diityéke. Áanetu diityétsíyé cáhcújtsóhahjchíí ímunáajte tsarílleé diityétsikye. ⁵³ Muurá cááni tsarílleé íllíkye oke dibye cáhcújtsóné hallútú. Áhdure ílli tsarílleé cááníkyeé. Áhdure ídsi tsarílleé tsííjuke. Áhdure tsáápille íaajáké tsarílleéhi. Ehdu muurá panéjcuuvávú míamúnaa tsarílléjcatsíí táhallútú.

Íiná pájtyeíne úúbállenéhji

(Mt 16.1-4; Mc 8.11-13)

⁵⁴ Téhduréhjáa tsiíne Jetsóó néé diityéke:

—Muurá ámuha nuhba áabatéhíjcyánéjcutu ojtso bóhówáávécooca menéé maálleíne. Ahdújuco tene állene. ⁵⁵ Áhdure tsínejcútú kífjyeba tsáácooca ámuha menéé píjcyaba íjcyaiíne. Ahdújuco tene íjcyane. ⁵⁶ Ehdu muurá ímíáámeúvúdú ámuha méwaajácú muhdú néijyu muhdíívané cóóji íjcyaiíne. Árome ¿íveekí tsá ámuha mewáájacutú okée iwálloone Píívyéébe páhduváré nénehji imyéénúneri ámuhákye úúbálléjúcohíjcyaróne?

Meke múnáájtsórómeke mewájjyune

(Mt 5.25-26)

⁵⁷ ¿Íveekí tsá ámuha méijtsámeityú ímíáámé ámuha méíjcyáíyóneri? ⁵⁸ Tsaate múu ámuháditýú ímityunéhjí ditye ímíbájchóhullévú tsíjtyeke tsájtyéhajchíí ímíneúvú cánáájánújcatsí téhullévúí iúújetétúné ihde ávyéjujtédívú ámuha mecúvéhoojánútsójcatsíyuki. ⁵⁹ Tsá muurá cúvéhóójatu ámuha méíjchívyéityuró páneere ámuha maáhdótúhahjchíjyu.

Ímityúné meícyahíjcyané meíhvejtsóne

13 Téijyúhjáa tsaate Jetsóó éllevu ipyéene úúballé Píívyéébeke ííccúvéne íyámeke ditye dsíjívétsohíjcyáhajtsívú Piráátó tsaate Gariréa múnáadívú llííhyánútsómé tujpácýó íyámé tujpácýoma mújtane.

² Áamekéhjáa neébe:

—¿Aca ámuha méijtsúcunú ehdu diityéké tene pájtyene tsíjtyé ehníínevu ímityúmé ditye íjcyánéllííhye? ³ Muurá téhdure ámuha pámeere méicúbáhráméíí diityéduré ímityúné ámuha meícyahíjcyané meíhvejtsóne Píívyéébe icyánejcúvú meíbúwáávétúhahjchííjyu. ⁴ Ácooca ¿muhdú ámuha méijtsúcunú Jerotsarée múnáadítýúu 18-meváké ‘Tsiroée’ némeíne nupáhyéjú úníuri íjcyaja cáámé cóhnaúvú nééja áámune? ¿A dityée éhníínevu ímityúmé íjcyánéllíí aamúné diityéke?

⁵ Muurá téhdure ámuha pámeere méicúbáhráméíi diityéduré ímityúné ámuha meícyahíjcyáné meíhvéjtsóne Píívyéébé icyánejcúvú meíbúwáávétúhahjchííjy.

Higyéerahe néévátúnetu Jetsóó úwaabóne

⁶ Ehdúhjáa Jetsóó inétsihdyu tsiíne diityéké úwááboobe néehíi:

—Tsaapíhjáa íumihé pañétú higyéerahe ibájtsohe néévápítyuhe úújéehíjcyaráhi. ⁷ Áronemáhjáa téené tehmeébeke neébe: “Tsúúca 3 pijcyábájucó íhye tsá néévápítyúne. Áánéllíi ílluréjucó dihllo. Bañú úmihé pañétú teéhe.” ⁸ Áronáacáhjáa tépallí tehmeébé néé dífbyeke: “Ávyéjuúbej, cána óví íné pijcyábá méjtsoráhi. Óví ó wápijcoó tehe inéévaki. ⁹ Tsáijyu múu tehdu meméénúneri néévahe. Tehe néévátúhahjchíi botsíi ílluréjucó meíllóíne.”

Wáyeeévejcóójí tsáápílleke Jetsóó bóhiitsóne

¹⁰ Áhduréhjáa tsáijyu wáyeeévejcóójí úwááboobe pihcyáávájá pañe íjcyámeke.

¹¹ Áánáacáhjáa tétsihyi tsáápílle naavéné ípañe íjcyalle 18 pijcyájucó íbájui ipátúúvétúneri chémehíjcyalle. ¹² Áállekéhjáa Jetsóó ipíúvane néehíi:

—Tsúúca ú bohíjucóóhi, muúllej.

¹³ Ehdúhjáa néébere dífilleke dócárájcónetu ímiááné tsúúca íbájui pátúúvelle íjyócuuvé tsatújkevéjucó. Aalléhjáa duurúv Píívyéébeke. ¹⁴ Aanéhjáa pihcyáávájá tehmeébeke tsári pajtyé íveekí wáyeeévejcóójí díbye dífilleke bóhiitsóne. Aabéhjáa tétsii íjcyámeke néehíi:

—Muurá íjcyáné 6 coojívá wákimyéíjcyoojji. Ájcoojjii ámuha métsááiyá dífbye élleву díbye ámúhake íbóhítsoki. Tsá wáyeeévejcóójí ámuha dífbye élleву métsááityuróne.

¹⁵ Ehdúhjáa díbye néénéllíi Jetsóó néé dífbyeke:

—Bañú múnáajpi u íjcyabe pánehjídú ímiáábeúvúdú uú. ¿Aca tsá wáyeeévejcóójí íjcyaróné ámúha jéémú dóhjívámeke ámuha meíjchotéítyuró téhí pañétú? ¹⁶ Ehdu nééne muurá áámye téhdure Aavaráaúvúj tsiiménémúháábéelle íjcyalle ídátso chémehíjcyá 18 pijcyájucó naavéné ípañe íjcyaabéré dífilleke tehdu méénúneri. Áálleke ¿aca tsá mepíáábóítyuró wáyeeévejcóójí íjcyaróne?

¹⁷ Ehdúhjáa díbye nééneri pámeere dífbyeke múnáátsohíjcyámé núcójpivéhi. Áánetúhjáa ihdyu tsijtye mityane ímíjyuuvé díbye dífilleke píáábóneri.

Mojtáátsá neeváúwúutu íjcyáné uwááboju

(Mt 13.31-32; Mc 4.30-32)

¹⁸ Téhduréhjáa Jetsóó néé diityéke:

—¿Aca ínetú íne tsiíne ámúhake ó úwááboó Píívyéébé avyéju? ¹⁹ Muurá dífbye avyéju éhne múúne mojtáátsá neeváú kémúútúróúwu mebájtso mityáhécoba kéémevédu. Aahe muurá wájcávané hallúvú wahpéjté píhtobáhi. Ahdu muurá teene Píívyéébé avyéju.

Pááá ooríchetu íjcyáné uwááboju

(Mt 13.33)

²⁰ Téhduréhjáa neébe:

—¿Aca íinetú íne tsiíne Píívyéébé avyéjú ó úwáábóiyáhi? ²¹ Muurá tsáápille haríínállíjyutu pááa imyénúcooca áyánéwu téené ooríchetu pícyooróné páneeréjucu óóríchódú teene Píívyéébé avyéju.

Ímíájíjto

(Mt 7.13-14, 21-23)

²² Aanéhjáa Jetsóó Jerotsaréevu péébe juuváyí íjcyácoomíji múnáake úwáá-boobéré pehjcyáhi. Áhduréhjáa patsíhjavári íjcyájáhji múnáake úwááboóbe.

²³ Áábekéhjáa tsaate neéhií:

—Ávyéjuúbej, ¿a uhjéméré pájtyéteéhi?

²⁴ Áánéllíhyéhjáa neébe:

—Íhnáho íuráávyé neérojító múu úraavyé Píívyéébé avyéjuvu ámuha meúú-jetéíjító. Muurá mítyame imíllérá iúcaavéné téenevu. Árome tsá úcáávéityúne.

²⁵ Muurá téiibúwájí neétume áachi ímíllédú íjcyámé hallúvú ávyéjuube ihjáa lleehówá wataahácoóhi. Áané boone llééhowa wátótóhcoméré neéhi: “Ávyéjuúbej, múuhakye paayúcu.” Áronáa neéíbye: “Tsá ámuhakye o wáájácútúne.” ²⁶ Áánéllí neéímyé dífbyeke: “Áánerá úúma tsaméhjí mémáchohíjcyáhi. Áhdure muurá múuhá comíneri úwááboobéré ú pehjcyáhi.” ²⁷ Ehdu ditye neérónáa neéíbye: “Muuráhané ámuhakye o neé ámuhakye o wáájácútúne. Áhdícyane méíine óhdi-tyu ímityúmé ámuha mejcyame.” ²⁸ Ehdu Píívyéébe waagóó dífbyeke cáhcújt-sótúmeke. Aame kémuélléturé ítéé Píívyéébé avyéjuri dífbyé ihjyú uubálle múnáa Aavaráa, Itsáa, Jacóóboo, íjcyámeke. Áijyu ílluréjucu ditye tááiíne íhwaíne ííhdónema. ²⁹ Ehdu waagóojtéréjucu íjcyánáa pahúllevátú tsijtye ímí Píívyéébeke cáhcujtsómé dífbyedívú píhcyááveé dífbyema íjcyá íavyéjuri. ³⁰ Áijyu muurá íne ícyooca idáátsóméhjiúvú neéme ávyéjúúteéhi. Áánetu íhtsutúmé ícyooca íjcyarómé téijyu idáátsónuúhi. Ehdúhjáa Jetsóó úwaabóhi.

Jerotsarée múnáake Jetsóó kímoovéne

(Mt 23.37-39)

³¹ Téijyúhjáa paritséomú tétsihvu wájtsime neé dífbyeke:

—Dípye íchihdyu tsílllevu. Muurá Heróódé imíllé uke idsíjívetsóne.

³² Áánéllíhyéhjáa neebe diityéke:

—Mepéene dífbyeke ávyetá muubérá íjcyáábeke mene: “Óvíikyévá ihdyu níjké-vaabe naavémuke tsaaté pañétú iwáágóóne chéméméhjike ibóhíhtsohíjcyánetu.”

³³ Tsá muurá Píívyéébé ihjyú uubálle múnáajpi dsíjívéityuró Jerotsarée tsílllevúre. Óvíi ihdyu múhajchótá ó íjcyáhi.

³⁴ Ámuúha Jerotsarée múnaj, ihdyújucu tsáma ¿íveekí ámuha íllure mel-ííhyánúpétsohíjcyáné ihjyú uubálle múnáake Píívyéébe ámuha éllevu wál-lóórómeke? Uwáábojtéké díbye ámuha éllevu wállóórómedi ¿íveekí íllure ámuha méícúbáhráhíjcyá néwayúúnevu maáámúneri? Muurá ó imíllérá ámuhakye o újcune éhne múúne cáraca ítsííméwuúmuke íhñúwáacyú lliiñévu újcudu. Áronáa ¿íveekí tsá ámuha meímíllehjcyatúne? ³⁵ Áané déjúcotu muurá ámuha cóomí ápajyúrjúcu cóévaíne. Áhdure ámuhakye o neé oke ámuha maájtyumíjúcóóityúné múijyú tsiíne o tsááiínévújucu. Téijyu muurá ámuha oke maájtyúmíne méneéhi: “Máimijyu áanu Píívyéébe mémeri tsááneéj.”

Íjpi óorííbyeke wáyeeévejcóójí Jetsóó bóhiitsóne

14 Tsáijyúhjáa idyé wáyeeévejcóójí Jetsóó péé paritséomú avyējúúbe jávú dííbyema imájchoki. ² Áábekéhjáa diitye paritséomú hállúwáábohíjcyá tétshyí íjpi óorííneri chémeebe íjcyánéllíi ‘áádikye éhne íjcyoojii bóhiitsóííbye’ inéénema. ³ Aaméhjáa tauhábájú uwáábojtémá íjcyámeke neébe:

—¿A wáyeeévejcóójí tsaapi chémeébeke mébóhiitsóiyáhi, mityá tsáhaáj?

⁴ Ehdúhjáa díbye néérónáa tsá díbye íiná néétune. Aanéhjáa awáá tsúúca díbye íjpi óorííbyeke íbóhiitsóne neebe ílluréjuco díbye ipyéékií. ⁵ Átsihdyúhjáa neebe díbye paritséomuke:

—¿Aca ámuhá ocáji ámuhá íjyúuba wáyeeévejcóójí wáhyéjy pañévú áákityéébeke tsá ámuha meújúútyuróne?

⁶ Ehdúhjáa díbye nééne tsá díbye píívyetétú muhdú íáñujúne.

Taábavajcatsí wañéhjivu díbye mínútsóne

⁷ Áhduréhjáa tsáijyu wañéhjivu tsaate mínútsómé imíllé íboohówátsihjívuré iácuuvéne. Aanéhjáa Jetsóó múhdurá íjtsúcunúne diityéké uwááboobe nééhií:

⁸⁻⁹ —Tsaate múu ámuhákye ityáábavajcatsíne wañéhjivu mínútsócooca tsá íhdére ácuúvetú íboohówátsihvu tsáijyu múúne tsijtye ámuhá ehniíínevu ávyejúúmé wájtsímekéréjuco díbye tétshivu ácujcóné boone íatéréétsihvuréjuco ámuha maácúuvéneri menúcójpívétuki. ¹⁰ Áánéllíi múu tsaate íwañéhjivu ámuhákye mínútsócooca úújeté íhdícyátsihvuré diitye wañéhji múnaa ámuhákye íájtymícooca íboohówátsihvu iácujcároki. Áijyu ihdyu tsá íínerí ámuha menúcójpívét-sámeityúne. ¹¹ Muurá iiye íhtsutúmé ávyéjute íjcyane némeshijcyámé núcójpívét-sámeííhi. Áánetu idáátsóméhjiúvú tsaííbuwáre íjcyame ávyéjúúteéhi.

¹² Ehdúhjáa diityéké íuwáábótsihdyu neebe dííbyekée íwañéhjivu mínútsóóbeke:

—Tsá múu majchóvú mínútsotú íhtsutúméhjikéré uke díbye píámeííne u ímíl-lénéllíihyére. Téhdure tsá múu mínútsotú díhyákímudúnéré múhdumé tsijtye úuma náhbévahíjcyámekére. ¹³⁻¹⁴ Múu téhdure mínútsó idáátsóméhjike íjpíítyu tsátsihji íjcyátúroméhjima hállúvátúméhjike ámuhákye díbye píámeííyóné íjtsámeityúmére. Muurá Píívyéébere ámuhákye áhdoó díbye ímillédú ámuha meíjcyame medsíjivémé tsiíne mebóhíícoóca.

Wañéhjitu íjcyané uwááboju

(Mt 22.1-10)

¹⁵ Ehdúhjáa Jetsóó néénéllíi tsaapi néé dííbyeke:

—Maímijyu ihdyu diitye Píívyéébé avyéjuvu úcaavémé íjcyanej.

¹⁶ Ehdúhjáa díbye néénéllíi Jetsóó tsaapi wañéhjíváténetu uwááboobe nééhií:

—Tsaapíhjáa íwañéhjíváténevu mínútsó mityámeke. ¹⁷ Ááme éllévúhjáa íúnú múnáájpikye díbye wálooobe neeté diityéke: “Tsúúcajávane majcho baabáhi. Waávané mepééne mémajchótej.” ¹⁸ Áronáacáhjáa tsá díbye ímíllétú ipyééneé. Tsaapíhjáa íllure néé dííbyeke: “Ohné tsaatédítýú ííiñújí o áhdone o imíllé o úújeténe. Áánéllíi tsá oke díbye téhmeityúne.” ¹⁹ Áánetúhjáa tsijpi nééhií: “10-meváké ocájímuke o áhdómeke ícyooca o imíllé o wáájaculléné muhdú díbye wákímyeííne. Áánéllíi tsá oke díbye íjtsójúcoóityúne.” ²⁰ Áánetúhjáa tsijpi nééhií. “Botsíi o táábávaabe muhdú o peéhi. Tsáhái o péétune.” ²¹ Éhduréhjáa díbye népe-

jtsóné ióómíne úúbáleebe íavyéjúúbeke. Aanéhjáa dífbyeke tsárí pájtyeebe nées diibye íuníu múnáájpiíkye: “Ané cána mĩnútsóté ídáátsóméhjikéréjuco íjpi ímĩtyuméhjĩ ímĩneúvú iúllene píívyetétúméhjima hállúvátúméhjike.” ²² Áhdújucóhjáa ímĩnútsójétsihdyu tsáábe néene dífbyeke: “Ayúju ávyéjuúbej, tsúúca ó mĩnútsójéhi. Áronáa íne jaa tsáhái wáhpétúne.” ²³ Áánélliihyéhjáa íavyéjuube néehií: “Ané cána tsíjtyekéi mĩnútsótej. ²⁴ Tsáhájucó tujkénúu o mĩnútsorómé mājchóváityúne.” Áhdúhjáa Jetsóó úwaabóhi.

Íhtsútúróné pañe Jetsóoke meúraavyéne

(Mt 10.37-38)

²⁵⁻²⁶ Aanéhjáa mĩtyane mĩamúnáa dífbyeke úráávyehíjcyámeke neébe:

—Muurá oke úráávyerómé oke iwájyúné ehniínevú mēwámyuma íhyájkĩ mukéré wájuhájhchíí tsá ditye ímĩááné tahñéjté íjcyatúne. Áhdure iye éhniínevú iwájuýmefhajchíí tsá ditye tahñéjté íjcyatúne. ²⁷ Áhdure oke iúráávyéné déjúcotu ícúbáhrámefiyóné ímĩlletúmé tsá tahñéjté íjcyatúne. ²⁸ ¿Aca ámuha jaa meméenu tsá tujkénú meéévétyuró múhduná ámuha dsídsí íjcyane tene úújetéhajchíí botsíi ámuha meméénuki? ²⁹ Muurá dsídsi úújetétúnáa ámuha meméénuróné meníjkévátúneri tsijtye uuhívatéiyá ámúhadi. ³⁰ Muurá nééiyóme: “Eje, íjtyémehjyáa íne ánúmeíyómé tsá pánéévétsotúne.” ³¹ Áhdure ¿aca tsáné avyéjúúbé tsodáhómú 10,000-mevaré íjcyame tsíjpi tsodáhómú 20,000-meva íjcyámema imyéénújcatsí tsá tujkénú íjtsámefítyuró téhdúmema diityéké ityájháítyuróne? ³² Muurá téhdúmema íhnháóóítyúrónéllii tsíhyulléréi ditye íjcyánáa wálójcatsíiyómé diityé éllevu ditye ínééte imyéénújcatsíjyúcóótuki. ³³ Ehdu néene muurá tsaate ímillédú ícyahíjcyané íhvéjtsotúmé tsá tahñéjté íjcyatúne.

Cánaámatu íjcyáné uwááboju

(Mt 5.13; Mc 9.50)

³⁴ Muurá cánaáma íímmuma íjcyánéllii meke píaabóhi. Áanetu íímmútuca tsá íínetú tene meke píaabóítyuróne. ³⁵ Pane mebájtso ííñuji meúménúíyónéúbatu tsá meke tene píaabóítyuróne. Áánéllii tehdu néene ílluréjuco mewáágóone. Aane íhdyu óví ámúhadítyú lléébome icyáhcújtsóne tehdu íjcyáhi. Áhdúhjáa Jetsóó úwaabóhi.

Obééjá mújtánetu íjcyáné uwááboju

(Mt 18.10-14)

15 Téijyúhjáa ííñújí avyéjúúbé wáabyuta dsídsike áhdótsohíjcyámema tsijtye ímĩtyúmé píhcyaaavé dífbyedívú dífbyé uwáábó ílléébúccunúki. ² Áámedítyúhjáa paritséómuma taúhbjáú uwáábojte néehií:

—¿Aca íveekí aadi ímĩtyúmedívú nahbéváhi?

³⁻⁴ Áhdúhjáa dífbyedítyú ditye íhjuvánéllii obééjá mújtánetu iúwaabóné neébe:

—¿Aca ámuha jéémú obééjámú 100-meva íjcyámedítyú tsaapi mújtaca tsá ámuha 99-mevaréjuco íjcyámeke íúmihéj piínévú mepícyóóne dífbyeke menéhcóítyuróne? Muurá ámuha ménéhcóiyáhi. ⁵⁻⁶ Áábeke muurá ámuha maájtyúmícooca mĩtyane meímíjyúúvéne ááhivu ámuha mewájtídu mépihjuúciyá ámuha menáhbévahíjcyámeke ditye téhdure ímíjyúúve mújtáróóbeke ámuha maájtyúmíneri. ⁷ Áhdú muurá Píívyéébe níjkyéjiri íjcyaaabe mĩtyane ímíjyuuvé tsaapi ímĩtyúné pañévvú

mújtároobe tsiíne ímíjpyetéébedi. Muurá ímí íjcyámedi íímíjyúúné ehníínevu ímíjyúúveebe mújtároobe tsiíne ímíjpyetéébedi.

Dsídsiji wágóóóvénetu íjcyáné uwááboju

⁸ Téhduréhjáa dsídsijitu diityéké iúwaabóné neébe:

—¿Aca tsáápíledi 10-jíva dsídsi íjcyánetu tsaji wágóóóveca tsá dille choocówu peetéj téeveri lííjyaalléré néhcóítyuróne? Muurá néhcóíyolle. ⁹ Aaji muurá íájtyúúmíneri íímíjyúúvéne ínáállévahíjcyámeke pihjyúúfíyolle ditye téhdure íímíjyúúveki. ¹⁰ Ehdú muurá ímityúné ícyahíjcyaaabe teene íhvéjtsóne Píívyéébé ícyánejcúvuréjucó íbúwáávéébedi níjkyéji múnáa mityane ímíjyuuvéhi.

Tsaapi cáánídityu mújtáné uwááboju

¹¹ Téhduréhjáa tsiíne úwááboobe nééhií:

—Íjcyamútsíhjáa mityétsi tsáápi hájchimútsi. ¹² Áamútsidítyúhjáa bóneebe néé cááníkyé: “Lííhij, u dsíjívéné boone métsíméné múhtsidívréjucó cóeváínetu ó ímíllé apáhajchíí ícyoocájucó oke tsáneevu u ájcune.” Ahdújucóhjáa díbye íiná néé-tuubéré ájcune diityétsikye tsahdúnéecu. ¹³ Átsihdítyúhjáa wahájchotáre tétsii díbye bóneebe íjcyáróne páneere íhne nahjíhenúhi. Áane dsídsímáhjáa peebe cáánídityu tsíhyullévú tsííne íiúnújivu. Áhullévúhjáa teene ídsídsí íllure ícúbáhraabe ímityúné ícyahíjcyáneri. ¹⁴ Aanéhjáa tsúúca páneere ídsídsí átéréénéhjiri díbye pírujtsónáa téené íiúnújiri tsá majcho íjcyatúne. Áijyúhjáa ídátso pevéeberéjucó ícyahíjcyáné ííne tájpi íjcyájucóótuúbe. ¹⁵ Áánéllíihyéhjáa téené íiúnúji múnáájpikeye táumeííbyé wákiméi. Aabéhjáa dífbyeke téhmetso ímyeenímudívu. ¹⁶ Aabéhjáa diityéké téh-mehíjcyáábeke múha majchóvú ájcútuube ájyaba wájyúújucóótúnéllíi ímíllérá dí-ityé éebuta ímájchone. ¹⁷ Átsihvúhjáa íkímóóvémeííne íllu íjtsámeííbye: “Ehdííva-júné tsáma áyáturómé líihíyó wákimyéi múnáadítyú majcho píhtótúnáa ¿íveekí íchi-hvu ó dsíjíveehíubá ájyábari? ¹⁸ Tsáhaá, oo éhne líihíyó éllevu o óómííne dífbyeke ó neéhi: Lííhij, ¿íveekíhyana íhdyu Píívyéébe ímíllénejíí ímityúné ó meenúhi, áh-dure u íjcyáróóbedívu ímíínejíívari? ¹⁹ Ahdícyane tsáhájucó díjtsiiméné o íjcyái-tyúne. Díwákimyéi múnáájpiyéjucó o íjcyafíne.” ²⁰ Ehdúhjáa íjtsámeídyújucó díbye óómííne cááni éllevu. Aabéhjáa téhullévú péébeke tsíhyullétúré cááni íájtyúmííbedi mityane íidáátsóvéne íícuí ícyáhdahíróne ámabúcutéhi. ²¹ Átsihvúhjáa ípyéé íjtsámeídyújucó díbye cááníkye nééneé:

“Lííhij, ¿íveekíhyana íhdyu Píívyéébe ímíllénejíí ímityúné ó meenúhi, áh-dure u íjcyáróóbedívu ímíínejíívari? Ahdícyane tsáhájucó díjtsiiméné o íjcyái-tyúne.” ²² Ehdúhjáa díbye néérónáa cááni néé íúníu múnáake: “Íícuí áánúke íwa-jyámúúnema ítyúhápaajívu meújcone hójtsíwápaajívu maájcu díbye ípícyámeíki. ²³ Átsihdyu íujcávaabe ócájíwúuke médsíjívétso dífbyeke mewáñehjínuki. ²⁴ Muurá ííne ‘tsúúcajáubáhjáa dsíjíveébe’ o néhíjcyánáa ídátso kiátú bóhdívaabe méhdivu.” Ahdújucóhjáa ditye wáñehjívaténe.

²⁵ Áijyúhjáa íñahbe ámíaaabe úmíhé pañétú óómíiíbye lleebúacunúvá wañéhjí íhjáí íjcyane. ²⁶ Ááneríhjáa iúllévenúne kémuélléturé íúníu múnáájpikeye ípíu-váne dílloobe íveekí ditye wáñehjívaténe. ²⁷ Áánéllíihyéhjáa neébe: “Muurá díñahbe wajtsíhi. Áánéllíihyéne dífycááni lííhíyánutsó íujcávaabe ócájíwúudívu díbyevané íiná pájtyétuube kiátú bóhdívánéllíi dífbyeke iwáñehjínuki.” ²⁸ Aanéhjáa ávyéta tsáí pájtyé dífbyeke. Aabéhjáa íñahó cáyobáávatéébé tsá áyánéwu ímíllétú

iaáhivéné ihjyávu. Áánélliihyéhjáa cááni dífbye éllevu ipyééne cánáajanú dibye iaáhvéki. ²⁹ Áronáacáhjáa neebe cááníkyeé: “Llíhij, muurá íñe múhdúné pijcyábá úuma ó wákímyeí uke táhjállétuubére. Áróobeke tsá mújyú oke u ájcutú obééjá hájchíúbadívúré ehdu o wáñehjíváté o náhbévahíjcyámema. ³⁰ Aabe eene dááchikye ímiáábekéjji ú wáñehjínú íjycáváabeke jeemúdítyú u dsíjívétsóóbé hallúrí ímityúné walléemudi didsfídsí pírujtsójeébeke.”

³¹ Áánélliihyéhjáa cááni néehíí: “Ímiáánéjucó, Lli, óoma tsatsííyé u ícyahíjcyáne. Aane muurá páneere tátsieméné dihñe. ³² Áánetu ihdyu tehdújucó mewáñehjínúné díñáhbeke ídátso kíahji múhduháñé íicyahíjcyátsihdyu ‘tsúúcajáubá dsíjivéébe’ o nehíjcyánáa méhdivu bóhdíváabeke.” Ehdúhjáa Jetsóó úwaabóhi.

Íavyéjúúbema tsaapi ímityúné wákímyéíñetu íjcyané uwááboju

16 Téhduréhjáa ímamyémuke úwááboobe néehíí: —Íjcyaabéhjáa íhtsútuube ehnéva múnáajpi. Áábé únú múnáajpíhjáa ímityuube íjcyáábé hallúvú tsaate úúballé diibye íavyéjúúbeke dibye ímityú téhme-híjcyané dífbye tsíeméne. ² Áánélliihyéhjáa íavyéjuube ipíúvábébeke néehíí: “¿Íveekí ímityúné míamúnaa díhyallúvú úúballéhi? Ahdícyane oke ímíñeúvú duubállé muhdú tátsieméné u téhme-híjcyáne. Átsihdyu tsáhájucó óoma u wákímyeíityúne.” ³ Ehdúhjáa íavyéjuube néenetu íllu íjtsámeííbye: “Aane ¿muhdú íñe ó íjcyáa oke táavyéjuube wáágóóobe? Tsá muurá o píívyetétú tsííñé wákímyeí o méénune. Pane núcójpítsó teene tsíjtyeke píáábó o táúmeíñe tájpi o íjcyáíyóne.” ⁴ Ehdúhjáa íjtsámeíyóne neébe: “Tsúúca ó waajácú muhdú o méénuñe. Oo éhne ó píááboó táavyéjúúbedítýú ináhjíñenúné áhdohíjcyátúmeke néhi dibye oke wáágóócooca diityéréjucó oke ipíááboki.” ⁵ Ehdúhjáa íjtsámeíñe píúvaabe tsáápiitsadí diityéké eenéé íavyéjúúbedítýú ináhjíñenúné áhdohíjcyátúmeke. Áánemáhjáa o méénuñe. Oo éhne ó píááboó táavyéjúúbedítýú in tujkénú tsáábeke neébe: “¿Acáa múhduná táavyéjúúbedítýú u náhjíñenúné tsáhái u áhdotúne?” ⁶ Áánélliihyéhjáa neébe: “100-hoojáváa orífvó duurúbájpacyóné ó ujcúhi.” Áánélliihyéhjáa neébe: “Ééé, íñee muurá u cáátunúné téhdunéjucó. Áronáa cána íícúí beháámitúréjucó picyo 50-hoojavaréjucó u áhdotúne.” ⁷ Áané boonétúhjáa idyé tsijpi tsáábeke neébe: “¿Ácooca uu múhduná tsáhái u áhdotú ávyéjúúbeke?” Áánélliihyéhjáa neébe: “100-babyáváa trígo ó ujcúhi.” Áánélliihyéhjáa neébe: “Ééé, íñee muurá u cáátunúné téhdunéjucó. Áronáa cána íícúí beháámitúréjucó caatúnú 80-babyavaréjucó u áhdotúne.” ⁸ Ehdúhjáa ávyéjúúbé únú múnáajpi ímityúné meenúhi. Aanéhjáa bóónétu íavyéjuube iwáájácúneri ullévenú dífbyedi ayájú tujkévé ehdu imyéénuñé dibye íjtsámeíñeri. Ehdu muurá íñe ímíájító úráávyémé ehnííñevu tenejcu wáájacutúme tujkévééné íjtsámeíñé tsíjtyema ináhbévájcatsíki.

⁹ Aane ihdyu ámúhakye o néé íñe íñújiri ámuha meéhnevámé tsíjtyeke mepíáábo néhi ámuha medsfívécooca Píívyéébe ámúhakye iúcúpéjtsó mújyú muhdú íjcyáítyúme dífbyema ámuha mejcyáíhullévu.

¹⁰ Muurá wahdífvané wákímyéivu tsaatéke mepícyoome ímí wákímyeíhahjíhi mewaaajácú téhdure éhniíñevu íjcyané wákímyeí ímí ditye méénúíyóne. Áánetu teene átérééné wákímyeí múhdurá méénuhíjcyámé muurá éhniíñevu íjcyane téhdure dáríívéíyáhi. ¹¹ Aane muurá íñe íñújiri ámuha meéhneváneri ímiáánéré ámuha meméénútúhahjíhi téhdure Píívyéébe wákímyeí múhdurá ámuha médáíívéhi.

¹² Téhdure tsíjtye éhné ímíneúvú ámuha metéhmétúhajchíí muurá ámuhá wáábyuta íjcyaróné tsá múha ámuhádivú íhvéjtsóítyuróne.

¹³ Muurá tsá míityétsima tsaapi ímí wákímyeítyuróne. Muurá tsáápiikyé éhníínevu iwájýúúbedíyé íícúvéne tsá tsíjpihdi díbye íícúvéítyuróne. Áanéllíi tsá tene ímityú Píívyéébeke meúraavyémé metsúúráméíne medsídsíwáíyóneri.

¹⁴ Ehdúhjáa Jetsóó úwaabóné paritséómú illéébóne íllure uuhívaté dífbyedi téeneri itsúúrámehíjcyánéllíihye. ¹⁵ Áamekéhjáa neébe:

—Bañú múnáa ámuha meíjcyámeke míamúnáa itsúcunúhijcyá ímíáámédu. Áronáa Píívyéébe waajácú ámuhá íjtsaméi. Muurá míamúnáa mítyájkímyeíne tsarílleébe.

Píívyéébé taúhbaju wágóóóvéityúne

¹⁶ Muuráhjáa Jóáa bóhówáávétúné hajchótá Píívyéébé taúhbaju íhjýú uubálle múnáaúvú úwáábóhíjcyánéréi míamúnáa úráávyehíjcyáhi. Áané boonétúu ihdyu díibye Jóáaúvuréjucu úwaabóné ímíáájú Píívyéébe míamúnáake íavyéjuvu újcúné uwááboju. Áanéllíihyee mítyame tsúúrámehíjcyá téenevu íucáávéíneri.

¹⁷ Muurá ííñújima páneere íévéhóowari íjcyanéhjí wágóóóvéehi. Áánetu Píívyéébé uwááboju tsá múijýú wágóóóvéityúne. Muurá muhdú tene néhdújucu tene pájtyeíne.

Táábávájcatsímyé wágóóójcatsítyuróné Jetsóó úwaabóne

(Mt 19.1-12; Mc 10.1-12)

¹⁸ Muurá tsaapi méwakye íhvéjtsóne tsíjpiílekéréjucu táábávaabe ímityúné meenú íveekí mewa ímíubááné íjcyánáa tsíjpiílemáyéjucu íjcyáneri. Áhdure tsaapi wágóóólleke táábávaabe ímityúné meenú íveekí ájyu ímíubááné íjcyánáa dííllema íjcyáneri.

Ehnéva múnáajpi ítérónáa Ráátsaro ícúbáhráméíne

¹⁹ Téhduréhjáa tsiíne Jetsóó úwááboobe néehíí:

—Íjcyabéhjáa tsaapi íhtsútuube ehnéva múnáajpi tsanééré ímíá wajyámuunévú úcámehíjcyáabe. Áábekéhjáa íiná píhtótuube pájyuvaré wánehjívátéhíjcyáhi.

²⁰ Áánaacáhjáa Ráátsaro áhllávatéébé ácuúcunúhijcyá dífbyé já lleehówá úmíwari.

²¹ Aabéhjáa ídátsó úmúúpívyehíjcyá dífbye mājchónetu baavu dójcówaahyéjé ímājchóíyóneri. Áábedívúhjáa oohímyé ípíhcyáávéne píjhahíjcyá dífbye áhllaháne.

²² Aabéhjáa ílluréjucu dsíjivéne. Áábe íbuúhjáa níjkyéji múnáa tsajtyé Píívyéébe éllevu Aavaráa íjcyáhullévu. Áané boonétúhjáa dífbyeréjucu íhtsútuube ehnéva múnáajpi dsíjívéebeke tsáimíyé cuuúme.

²³ Áábe íbuúhjáa úújeté Píívyéébeke cáhcújtsotúmé ícúbáhrámehíhullévú cúújúwá pañévu. Áhulléhjáa ícúbáhrámehíbyé ájtyumí Aavaráake Ráátsaro dífbyemájucu íjcyáábeke. ²⁴ Áábedíhjýa wáníjcyámehíbyé néehíí: “Múúhá íhdé múnáajpi Aavaráaj, óhdi ihdyu dídáátsóvéne aabye Ráátsaróké díne oke díbye íhyótsíwáubaré nújpácyotu imúríúcúneri táhníjiwa ípíjchóvaki. Ávyeta íne cúújúwá allóócó tsáhájucu o áábúcutúne.” ²⁵ Áanéllíihyéhjáa Aavaráa nées dífbyeke: “Cáhawáá, Lli, dítsáávé íné ímíjyaúhjáa u íjcyane u dsíjívétúné íhde. Áánetúu muurá áánu Ráátsaro ídátsó ícúbáhrámehíjcyáabe íne ícyooca íné ímíjyaúréjucu íjcyane. Áánetu ihdyu ú ícúbáhrámehíhi. ²⁶ Aabe piáábó u táumeíyónáa íjcyané íne múúhadítyú ámuha

meráhoúcunútsihdyu íéverááhó ápíchó nééne kiátú mepájtyéne meúújécatsíyóne-jívari. Muurá ínejcúrí íjcyame tsá pívyetétú énejcúvú ipájtyene. Áhdure énejcúrí íjcyame tsá pívyetétú ínejcúvú ipájtyene.”

²⁷ Ehdúhjáa Aavaráá néénéllíi neébe: “Uu muurá Aavaráá múúhá ihdé múnáa-jpi u íjcyaaabe ihdyu óvíjyuco aabye Ráátsaróké wallo íñújívú llihyoke pámeere tahájkímuma dibye úwáábotéki. ²⁸ Íjcyámé 5-meva táñahbému. Áameke ó imíllé dibye wáájácútsoténe íllúhaca ícúbáhráméí íjcyánáa íveekí ímityúné o ícyahíjcyáné nájcaúvú o úújetéébé o ícúbáhráméídyú ditye ícúbáhráméítyuki.” ²⁹ Ehdúhjáa dibye néérónáa Aavaráá néé dífbyeke: “Árónáa muurá íjcyáné diityédí Pívyéébé waajácúháámí íñe ícúbáhráméítyu úúbálleháámí dífbyé ihjyú uubálle múnáape Moitséémú cáátúnuháámí. Téhaami óví íévéne cáhcújtsómé ipájtyeteki.” ³⁰ Ehdúhjáa Aavaráá néérónáa neébe: “Ihdyúhde ímiááné íjcyájúcooróné diityémá úwááboju. Árónáa ihdyu mee dsíjíve múnáadítýú tsiíñe bóhiibe diityéké úwáábotéébeke botsíi cáhcújtsóiyóme. Aaca ihdyu ímiááné ímityúné ícyahíjcyáné íhvéjtsóne íbúwáávéiyómé ímiánejcúvuréjuco.” ³¹ Áánéllíihyéhjáa Aavaráá nééhií: “Árónáa muurá Pívyéébé ihjyú uubálle múnáape Moitséémú cáátúnúne úwááboju icyáhcújtsótúhajchíí téhdure tsá ditye cáhcújtsóityuró dsíjívéméídyú tsaapi tsiíñe íbóhówáávéne úwááboróne.”

Tsaatéké ímityunévú meíbúwajtsóné ápíchó nééneé

(Mt 18.6-7, 21-22; Mc 9.42)

17 Áhduréhjáa tsiíñe ímamyémuke neébe:
—Tsá íñújiri mávaríjchojúúné pñtóityú mímúnáake tútávajtsoíñe. Árónáa ihdyu máidáátsoju tene pájtyeíñe ímichi ténehjívú diityéké íbúwátsohíjcyámeke. ² Muurá botsíi oke cáhcújtsómé ídátsó tsiímédúréi néémedítýú tsaatéké ímityunévú íbúwátsohíjcyámekeúbá múu íjkyééháñetu nēwáyúcobáné íóh-báñúmeke wájojco móóá pañévú ápíchó diityé úmiwa nééne íhdétu. ³ Áánéllíi téihbúwá meíjcyáne ámúhá nahbe ímityúné meénúúbeke meébóíjcyuco. Aabe teene íhvéjtsóne ímiánejcúvú tsiíñe íbúwáávéhajchíí ílluréjuco máábájíveco ímityúnée dibye meénune dífbyedi meídáátsóvéneema. ⁴ Tsáíjyú múúne 7-ijyúvá tsáj-cooji meénúíyoobe ímityúne. Áhdúijyúvá dibye ámúhadívú ídátsójkímeyehajchíí múu ídáátsové dífbyedi.

Pívyéébeke mecáhcújtsóneri páneere meméénune

⁵ Áábekéhjáa ímamyémú nééhií:

—Múúhake piáábó éhniíñevu muha mecáhcújtso Pívyéébeke.

⁶ Áánéllíihyéhjáa neébe:

—Muurá mojtáátsá neeváúwúudúné áyánéwu ímí Pívyéébeke ámuha mecáhcújtsoca eehe úmehe ámuha ménééiyá étsihdyu tehe ityábáávyéne móóáj piínétú íjyóócúúvetéki. Áhdújuco muurá tehe íjyóócúúvetéiyóné tétsihdyu.

Muhdú tsaaté wákímyéi múnáa íjcyane

⁷ ¿Aca ámúhá únú múnáajpi úmíhé pañe caajáí tsáíjyú ócájimu téhméúbari íjcyátsihdyu ááhívéébeke ámuha mémáchótsópéjtsóiyáhi? Tsáhaá. ⁸ Muurá íllure ámuha ménépéjtsóiyá dífbyeke: “Majchóréjuco meénu. Aane u nájkevádú ú pícyoó tujkénú muha memájchoki. Áané boonétúí ú mājchoóhi.” Éhdure muurá

ámuha ménééiyáhi. ⁹ Áhdure ¿aca ámuha dífbyeke météhdújsóiyá ámuha metáuh-bánéré dibye méénúné hallúvu? Tsáhaá. ¹⁰ Ehdu téhdure Píívyéébe ámuhákye pí-cyóóné wákimyéi ámuha meníjkévácooca tsá múu íjyácunútú dibye ámuhákye téhdújsóiyóneri. Íllure múu nééhií: “Tsá muurá ímiá ícúve múnaa muha méj-cyatú múuhakye dibye táuhbánéré muha meméénúnéllíihye.” Éhdure múu nééhií. Ehdúhjáa neebe Jetsóo.

Íjpi chájáávemeke Jetsóó bóhiitsóne

¹¹ Aabéhjáa Jerotsaréevu péébe pajtyé Tsamááriamá Gariréa iñújícuto. ¹²⁻¹³ Aabéhjáa tsáoomíwuúvú úújeténáa dífbye éllevu 10-meva tsáa íjpi chájaaveme. Ároméhjáa kémuéllévuré iwájtsíne dífbyedi wáníjcyámeímyé kéévánécoba nééhií:

—¡Jétsoj, Jetsóoj, múúhadi dídaatsóve!

¹⁴ Áanéllíihyéhjáa diityéké ítteebéré nééhií:

—Tsúúca muurá ámuha mébohíjucóóhií.

Aame cáhawáa llúuvájtédívú méúújétsámeítyej. Áhdújucóhjáa ditye péene tsáimiyéjuco néémeé. ¹⁵⁻¹⁶ Áamedítúhjáa Tsamááriá iñúji múnáajpi oomí Píívyéébeke dúúrúvaabére. Aabéhjáa Jetsóó lliiñévú ímímóúúvéne dífbyeke téhdújsóhi. ¹⁷⁻¹⁸ Áábekéhjáa Jetsóó nééhií:

—¿Aca tsá pámeere ámuha mebohíitúne? Muurá íne tsííne iñúji múnáajpi u íj-cyároobe ú oomí Píívyéébeke u téhdújsoki. Áánetu ¿kiá tsijtye?

¹⁹ Ehdúhjáa iñétsihdyu neebe dífbyeke:

—Wa díjyócuúvéne dípyej. Tsúúca ú bohíí Píívyéébeke u cáhcujtsódú íjcyáabe.

Píívyéébe avyéjú bóhówááveíne

(Mt 24.23-28, 36-41)

²⁰ Aanéhjáa Jetsóoke paritséomú dilló múijyú Píívyéébe avyéjú bóhówááveíne. Áanéllíihyéhjáa neébe:

—Tehdu Píívyéébe avyéjú bóhówááveroné ámuha maájtyúmííyónejívari.

²¹ Áanéllíi tsá múha nééítyuróne: “Íne Píívyéébe avyéju.” Muurá ihdyu íjcyájú-cooróné ámuháma.

²² Ehdúhjáa diityéké iñétsihdyu neebe ímamýémuke:

—Muurá ámuha méijyácúnuú Míamúnáájpídívúu o ípívyéévébeke ámuha maájtyumíjucóóiyóneri. Ehdu ámuha meíjtsámeíyónáa tsáhái ámuhádvúu o bóhówááveítyúne. ²³ Muurá ámuhákye tsaate nééhi: “Tsúúca Mepájtyetétsoobe tsájucóóhií.” Áronáa tsá múu cáhcújtsotúne. ²⁴ Muurá chijchi rórihcyóné maájtyumídú pámeere ájtyúmií Míamúnáájpídívúu o ípívyéévebe o tsáábeke. ²⁵ Áronáa ihdyu íh-náhooííne ícyooca íjcyáné míamúnáa óhdi ícúbahráne. Tsá oke ditye cáhcújtsóityúne. ²⁶ Muuráhjáa Noéé íjcyáijyu íjcyáné míamúnáa íjcyaduré íjcyáimýe o tsááíne íjtsotúme. Áanáa tsúúca ó tsáa Míamúnáájpídívúu o ípívyéévébe. ²⁷ Muuráhjáa téijyu íjcyáné míamúnáa íimilléduré ícyahíjcyá majchóháñeri, adóháñeri, táábá-vajcátsiyi. Áanáacáa ihdyu Noéé tsúúca íhmííne pañévú úcáávénnáa ííñuji páneere caajávájucóóhií. Ááneríi pámeere cáhcújtsotúme óuuvé ímájcanúneri. ²⁸ Áhdurée muurá pajtyéné Róo íjcyáijyu íjcyámeke Tsodóoma múnáake. Muuráhjáa téhdure íimillédú ícyahíjcyámé majchóháñeri, adóháñeri, náhjíheri, úmihéneri, ánuméiyi. ²⁹ Áanéllíihyée muurá Píívyéébe dífbyeke néé dibye íjchívye técoomí-

tyu. Áhdújucóo díbye íjchíívyéné boone Píívyéébe cúújuwa íjcaáyóneri técoomi áí-
ivyéne. ³⁰ Ahdu muurá Míamúnáájpídívúu o ípívyéévebe ó tuvááóvaá míamúnáake
íimillédúré íjcyámeke tsiíne o tsáijyu.

³¹ Áijyu íhjáatú tsiéllé íjcyame tsá íhñénéhji éllewu pójúcoóityúne. Áhdure
íumihéri íjcyame tsá íhjáavú pójúcoóityúne. ³² Cáhawáá méijtsúcunu muhdúhjáa dí-
ibye Róó táábake tene pájtyene idyéjú dille révoúcunúné déjúcotu. ³³ Muurá íñújiri
íimillédú íjcyáneríyé tsúúrámehíjcyámé tsá pájtyetéityúne. Áánetu íhdyu teene
íhvéjtsóne ookéréjucu úraavyémé pájtyetééhi.

³⁴ Muurá tsiíne o tsáácooca mítyétsi cúwámútsidítýú tsáápiikye o újcúnentu tsijpi
coévaáhi. ³⁵ Áhdure tsaatépí cáátsómúpídítýú tsáápiilleke o újcúnentu tsíjpille coé-
vaáhi. ³⁶ Téhdure tsaatétsi íumihé pañe íjcyámútsidítýú tsáápiikye o újcúnentu tsijpi
tétshívré coévaáhi.

³⁷ Ehdúhjáa Jetsóó néenélíi ímamyémú néehíi:

—¿Aame kiávú úújéteéhi?

Áánélíihyéhjáa neébe:

—Muurá éhne múúne tsíméjpi dsíjvéébedívú áñumu píhcyaaavédú tahñéjté óh-
divu píhcyááveéhi.

Ímityúnéhjí ímibájcho múnáájpídítýú íjcyáné uwááboju

18 Áhduréhjáa Jetsóó tsiíne ímamyémuke úwááboobe úúballé ímityúnéhjí
ímibájchoobe ímityuube íjcyáábedítýú téeneri diityéké itsápíjtso
Píívyéébema íhjáuvahíjcyánetu dítye ióóchévétuki. ² Íllúhjáa neébe:

—Íjcyaabé tsácoomíyí ímityúnéhjí ímibájchoobe ímityuube Píívyéébeke ávye-
júúllétuúbe. Aabéhjáa tsá ímí píáábohíjcyatú míamúnáake. ³ Áábekée técoomíyí
íjcyalle pífbájyulle néé tsaatémá ímityúné dille dáárhívcatsíné díbye ímíbáj-
cho dífillema. ⁴ Ehdúu múhajchótájucó dille dífbyeke píáábó táúmeíyóneri tsá
díbye ícúvehíjcyatúne. Áánéj píínévúhjáa íllu íjtsáméífybe: “Píívyéébeke o ávye-
júúllétúnélíi tsáháturo míamúnáake o píáábóiyóné oke ávyetúne. ⁵ Árónáa aalle
pífbájyulle íjyévé éhniínevúré oke pátsárijcyónélíi óvíjyucó dífilleke o píáábóíñé
oke dille ipátsárijcyójúcoótuki.”

⁶ Ehdúhjáa iúúballéne neébe:

—Ehdúu píínévúí píááboobe ímityúnéhjí ímibájchoobe ímityuube íjcyároóbe.

⁷ Aanéjii ¿aca tsá ámuha mewáájácútú Píívyéébe íhñéjteke píáábóíñé dífbyeke
píáábó táúmeíhíjcyámeke? ¿Mityá ámuha méijtsúcunú dítye píáábó táúmeíñeri
díbye ícúvetúne? ⁸ Tsáhaá. Muurá píáábóiibye diityéké teenémáye. ¿Aca íhya
míamúnáa ímí cáhcújtsómedívú ó wájtshí Míamúnáájpídívúu o ípívyéévebe tsiíne
íñújívú o tsáácooca? Ehdúhjáa neebe Jetsóo.

Tsaatétsi Píívyéébema íhjuúvānetu íjcyáné uwááboju

⁹⁻¹⁰ Téhduréhjáa tsaate ímiáámedi idíllómeíne tsíjtyeke éhdiivállehíjcyámeke
úwááboobe úúballé tsaatétsi Píívyéébema íhjáuvānetu. Íllúhjáa neébe:

—Tsáijyúu mítyétsi péé duurúvájávú píívyéébema íhjáuvaki. Tsaapíi parit-
séómuúbe. Áánetúu tsijpi íñújii ávyéjúúbé wáabyuta dsídsike áhdótsohíjcyáabe.

¹¹ Aanée paritséómuube Píívyéébema íhjáuvaabe néehíi: “Ayúju Tápiivyéébej, uke
ó téhdujtsó ímiáábé o íjcyáné hallúvu. Tsá muurá tsíjtyedu ímityuube o íjcyatú
naní múnáajpi. Tsá múijyú íhdcýámema o dómácójcatsítýúne. Pane tsá aabye

ííñújí avyéjúúbé wáábyuta dsíídsike áhdótsohíjcyaaabe ímítyuube íjcyadu o néétune. ¹² Muurá tsané tsemáánari mójcyoojícú májchótuube úuma ó ihjýúvahíjcyáhi. Téh-dure muurá 10-jíva o dsíídsívánetu tsájíhcoba ó dówacárohíjcyá uke o íícuvéne.” Ehdúu Píívyéébema ihjýúvaabe paritséómuúbe. ¹³ Áánetúu díbye ííñújí avyéjúúbé wáábyuta dsíídsike áhdótsohíjcyaaabe tsá cáámevu icyárúúvéne Píívyéébema íhjýúvatúne. Íllurée kímóóvémeííbyé íjpíújitu íllaáyómeííne néehíí: “Ayúju Tápiivyéébej, óhdi ihdyu dídáátsóvéne dáabajíwé táimítyu. Muurá ímítyuube ó íjcyáhi.” Ehdúu ihjýúvaabe Píívyéébema ííñújí avyéjúúbé wáábyuta dsíídsike áhdótsohíjcyaaabe. ¹⁴ Aane muurá dífbye tsúúca Píívyéébe ímíbájchóóbé hallúrí tsáhájucó ímítyú íjcyatúne. Áánetu tsípiikyé tsá díbye ímíbájchotúne. Ehdú muurá íiye íhtsutúmé íjcyane némeíhíjcyámé núcójpívétsáméííhi. Áánetu ihdyu idáátsóméhíjuúvú nééme avyéjúúteéhi. Ehdúhjáa Jetsóó úwaabóhi.

Tsiíméké Jetsóó llúúvanúne

(Mt 19.13-15; Mc 10.13-16)

¹⁵ Aanéhjáa dífbye éllevu ítsíímeke tsivámé díbye Píívyéébeke piáábó ityáúmeí díityé hallúvu. Áronáacáhjáa ímamyémú díityéké néé íínevú dítye ítsíímeke tsí-vane. ¹⁶ Áronáacáhjáa Jetsóó díitye tsiíméké ipíúváne néé ímamyémuke:

—Óvi ihdyu tsiváme. ¿íveekí ámuha mécatuhtsóhi? Muurá díitye tsiime íjcyadu néémé wáábyuta Píívyéébe avyéju. ¹⁷ Aane ímiáánetúré ámuíhakye o néé éhne múúne teetsi tsíímene meke cáhcujtsódú Píívyéébeke cáhcújtsotúmé tsá dífbyé avyéjúeje íjcyatúne.

Ováhtsá Jetsóoma íhjuváne

(Mt 19.16-20; Mc 10.17-31)

¹⁸ Aanéhjáa tsáijyu tsané avyéjuube Jetsóoke néehíí:

—Uwááboóbej, ímiáábé ú íjcyaaabe cána oke dííne ¿muhdú ó íjcyáiyóné múijyú o dsíjivéjúcóóityúne bóhí o újcuki?

¹⁹ Áánéllíhyéhjáa neébe:

—¿Aca íveekí eene oke ú dilló ímiáábedi? Muurá ihdyu apáábyéré Píívyéébe ímiáábe. ²⁰ Muurá ú waajácú dífbyé taúhbajúúné nééneé: “Tsá múu íhdícyámema dómácójcatsítyúne. Tsá múu mfamúnáake dsíjívétsotúne. Tsá múu nánívatúne. Tsá múu állíuutúne. Múu avyéjuullé dífycáánimútsíkye.”

²¹ Ehdúhjáa Jetsóó néénéllíi neébe:

—Muuráhjáa ihdyu táayáábedítyuré tehdújuco o ícyahíjcyáne.

²² Áánéllíhyéhjáa Jetsóó néehíí:

—Áronáa íjcyánéi tsane u méénúiyóne. Cáhawáá dítsíméné náhjíhénúne piáábó ídáátsóméhíjke. Áijyu ihdyu ú avyéjúúteé níjkyéjiri íjcyaaabe Píívyéébe avyéjuvu. Aane cáhawáá ehdu méénúne ookéréjuco duráávyey.

²³ Ehdúhjáa Jetsóó nééne kímóhcó pajtyé dífbyeke mítyane díbye éhnévánéllíhye. ²⁴ Áábekéhjáa íífténe Jetsóó néehíí:

—Muurá mítyane éhnévámé íhtsutúnetu Píívyéébe avyéjuvu úcáávéiyáhi. ²⁵ ¿Aca muhdú caméélló ánéétóhéjuto pajtyéiyáhi? Áhdure ¿aca muhdú díitye éhnéva mú-naa Píívyéébe avyéjuvu úcáávéiyáhi?

²⁶ Ehdúhjáa díbye néénéllíi tétsihyi íjcyame néehíí:

—¿Aca ihdyu múhdutúra pajtyetéiyóme?

²⁷ Áánélliihyéhjáa neébe:

—Ímiáánéjucóhde míamúnaa tsá píívyetétú iye ipájtjetétsámeíne. Áronáa Píívyéébe piívyeté diityéké ipájtjetétsóné íiná dífbyedívú túhúútúnéllííhye.

²⁸ Áánélliihyéhjáa Péédoro nééhí:

—Ávyéjuúbej, muuráhjáa páneere muha meíhvéjtsóne ukéréjuco méúraavyéne.

²⁹⁻³⁰ Áánélliihyéhjáa Jetsóó nééhí:

—Ímiááneturé ámuhakye o néé páneere íjcyátsíhjíma imúnaake cáanimuu, ínah-bémuu, méwamyuu, ítsíímee, íjcyámeke tsánejcúvú íhvéjtsóne Píívyéébe wákiméi méénume muurá íné imíjyaú íjcyaa ínújiri. Aame újcuú mújyú idsíjivéjúcóóityúne bóhí tsíjiréjuco ínúji Píívyéébe ípívyéjtsójí hallúrí íjcyaki.

Ídsíjivéíne tsiíne Jetsóó úúballéne

(Mt 20.17-19; Mc 10.32-34)

³¹ Ehdúhjáa ínétsihdyu Jetsóó ímamyémuke íhdyúétsihvu idyóbeúúmeke nééhí:

—Mepéé íne Jerotsaréevu. Ácomívú muurá Míamúnaájpídívúu o ípívyéévébedítýú tsúúcajatójuco Píívyéébe íhjúu uubálle múnaa néhijcýané oke pájtýeéhi. ³²⁻³³ Muurá oke llúúvájte avyéjujtemá taúhbájú uwáábojte íhvéjtsóo jodíómú íjcyátímé hójtsí pañévu. Aame óhdi iúúhívaténe oke úníchíhcyuméré iwápáájcóóbeke ílluréjuco dsíjívétsoíne. Ároobe tsiíne ó bóhí 3 coojívatu.

³⁴ Ehdúhjáa Jetsóó ímamyémuke nééne tsá ditye áyánéwu wáájácutú ínerí díbye íhjuváne.

Hállúvátúúbeke Jetsóó ímíbajchóne

(Mt 20.29-34; Mc 10.46-52)

³⁵ Aabéhjáa ímamyémuma péébe Jericóój píihíríjyuco íjcyánáa juuvá úníuri hál-lúvátuube ácuúcunúúbé táúmeí piáábo. ³⁶ Aabéhjáa mítyane téeneri míamúnaa páj-tyénéllii dílló ínerí ditye úllene. ³⁷ Áánélliihyéhjáa úúballémé Natsarée múnáajpi Jetsóoma ipyééneé. ³⁸ Áánélliihyéhjáa dífbyedi wáníjcyámeíbyé nééhí:

—¡Jétsoj, Jetsóoj, Dabííúvúj tsiiménémúhaabe u íjcyaaábej, óvíjyuco íhdyu óhdi dídaatsóve!

³⁹ Ehdúhjáa díbye néénéllii tsuullerí pééme dífbyeke uhbá cúúvéhulléré díbye íj-cyaki. Áronáacáhjáa éhníínevúré tsiíne neébe:

—¡Dabííúvúj tsiiménémúhaabe u íjcyaaabe óvíjyuco íhdyu óhdi dídaatsóve!

⁴⁰ Áánélliihyéhjáa Jetsóó íjyócuúvéne néé ditye itsíva dífbyeke. Áhdújucóhjáa díbye tsíváábeke díbye nééneé:

—¿Íiná ú imílléhi?

⁴¹ Áánélliihyéhjáa neébe:

—Ávyéjuúbej, ó imíllé o hálluváne.

⁴² Áánélliihyéhjáa neébe:

—Tehdújuco. Oke u cáhcujsódú íjcyaaabe tsúúca ú hállúváhi.

⁴³ Ehdúhjáa Jetsóó néénemáyé iitéjúcoóbe. Aabéhjáa dífbyemáyéjuco pééne Píívyéébeke dúúrúvaabére. Aanéhjáa tsijtye íájtýúmíne téhdure duurúvá Píívyéébeke.

Tsakyéoke Jetsóó ááhivéne

19 Aanéhhjáa Jetsóó ímamyémuma úújeté Jericóovu. ² Ácoomíyíhjáa ehnéva múnáajpi Tsakyéó ííñújí avyéjúúbé wáábyuta dsíídsike áhdótsohíjcyámé avyéjuube íjcyáábe. ³ Aabéhhjáa imíllérá Jetsóoke íájtymíne. Áronáacáhhjáa tsá díbye pívyetétú dífbyeke íájtymíné míamúnááj piíne íjcyáábeke báhrí íñéénélíhíhe. ⁴ Áánéllíihyéhjáa íícúí díbye pééfhuyullévú dsiínéríyé ipyééne néríívyeebe uméheri dífbyeke íájtymíki. ⁵ Áánáacáhhjáa Jetsóó tétsihdyu pájtyeebe téhé nájcaúri íjcyáábeke íájtymíne nééhíí:

—Tsákej, Tsakyéoj, íícúí niitye úuma o péékií. Muurá ó imíllé dihhjáarí o cúwane.

⁶ Áánéllíihyéhjáa íícúí íníityéne tsajtyéébé ihjyávú dífbyeke. ⁷ Ááneríhjáa míamúnaa ihjývú Jetsóodi íveekí ímítyuube íjcyáábe jávú díbye pééneri. ⁸ Áánéllíihyéhjáa díbye Tsakyéó íjyóócúúvéne néé Jetsóoke:

—Ávyéjúúbej, tátsíeménetu tsahdúnéécú ó dówajcároó ídáátsóméhjike. Áánetu tsaatékée o állíne pevetsííyé o áhdótsohíjcyáné ó óómíchoó éhnníñevújuco.

⁹ Áánéllíihyéhjáa Jetsóó néé dífbyeke:

—Tehdújuco, muurá Aavaráaúvúj tsiiménémúhaabe u íjcyáábedívú tsúuca uwááboju wajtsíhi. ¹⁰ Muuráhhjáa Míamúnáájpídívú o ípívyéévebe o tsáá ímítyúné pañévú mújtaameke o pájtyetétsoki.

Dsíídsitu íjcyáné uwááboju

(Mt 25.14-30)

¹¹ Ehdúhhjáa Jetsóó úwaabó míamúnáake. Aaméhhjáa Jerotsaréevu píhínáa míamúnaa íjtsámeí tsúuca Píívyéébé avyéjú bóhówááveíne.

¹²⁻¹³ Áámekéhhjáa uwááboobe nééhíí:

—Tsaapíhjáa íhtsútúméejpi íjcyáabe tsícyoomívú ipyééíne ihde 10-meváké íúnú múnáadítýú íphíjyúcúmeke dsíídsidívú iwájtúne nééhíí: “Ééneri méwákímyeícyó téhulle o íjcyáné hajchóta.” Ehdúhhjáa díityéké ípítýajcoíñúne técoomívú memévateébé íhcyóómí avyéjuube íjcyaki. ¹⁴ Áronáacáhhjáa dífbyé cóómi múnáa tsá ímíllétú díityé avyéjuube díbye íjcyane. Áánéllíihyéhjáa tsaatéké wallóómé dífbye déjutu dítye íñéé íhcyóómí avyéjuube díbye íjcyane múha ímíllétúne.

¹⁵ Áronáacáhhjáa tsúuca meménúmé pánétúejpi íhcyóómí avyéjuube díbye íjcyaki. Átsihdyúhhjáa óómiibye teene íhcyóómivu. Aabéhhjáa iwájtsidu pihjýúcú íúnú múnáake dsíídsidívú iwájtúíñúmeke múhduná dítye lííyaatétsóné iwáájácúki.

¹⁶ Áábekéhhjáa ímí wákímyeífbyé nétujkénúhi: “Ávyéjúúbej, éhnée óhdivu u pícyoíñúne dsíídsí ó lííyaatétsóhi.” ¹⁷ Áánéllíihyéhjáa íavyéjuube néé dífbyeke: “Tehdújuco. Muurá eene múhdurá néérone ímí ú tehméhi. Áánéllíi uke ó pícyoó 10 coomívá avyéjuube u íjcyá ímíáábé u íjcyánéllíhíhe.” ¹⁸ Áhduréhjáa tsijpi nééhíí: “Ávyéjúúbej, éhnée óhdivu u pícyoíñúne dsíídsí téhdure ó lííyaatétsóhi.” ¹⁹ Áánéllíihyéhjáa idýe neebe dífbyeke: “Tehdújuco. Áánéllíi téhdure ímíáábé u íjcyáábeke ó pícyoó 5 coomívá avyéjuube u íjcyaki.”

²⁰ Áánetúhhjáa tsijpi nééhíí: “Ávyéjúúbej, íñe didsíídsí éhnée óhdivu u pícyoíñúné o pícyohíjcyáne. ²¹ Ópée ó waajácú ímítyuube u íjcyáabe díwákímyeí hallúvu-jíí dsíídsíjike ú ékéévehíjcyáne. Muuráhhjáa íhtsútúnetu o lííyaatétsóné ímíatsíí ú újcúiyáhi. Aanée o wáájácúne íllure ó pícyoó didsíídsike.” ²²⁻²³ Áánéllíihyéhjáa íavyéjuube néé dífbyeke: “Aanée idýe ímítyuube o íjcyane wájacú u néébe jíveekí

tsá u pícyootú dsiidsi téhmemelíhíjcyájá pañévú tétsihvu ditye wákímyeíchóné óóma lííyaatéiyoki? ¿íveekí ímítyuube uú?” ²⁴ Ehdúhjáa dífbyeke inétsihdyu tétsihyi íjcyámeke neébe: “Áánúdityu eene dsiidsi medójtúcúne maájcú eenée ihñe pámé ehníínevúré lííyaatétsóóbeke.” ²⁵ Áánéllíihyéhjáa néeme dífbyeke: “Ávyéjuúbej, áronáa tsúuca mityanéjuco dífbye dsiidsi.” ²⁶ Áánéllíihyéhjáa neébe: “Ehdu múúne mémeenúhi. Muurá ihñe lííyaatétsómeke ehníínevu tsiíne máajcú ditye illíyaatétsoki. Áánetu pevenéré pícyohíjcyámedítýú médojtúcúhi. ²⁷ Téhdure eene avyéjuube o íjcyane ímíllétúne oke múnáátsohíjcyámeke íllevu metsíváne o íténáa médsíjivétso.”

Jerotsarée pañévú Jetsóó úcaavéne

(Mt 21.1-11; Mc 11.1-11; Ja 12.12-19)

²⁸ Ehdúhjáa diityéké iúwáábóné boone Jetsóó péé ímamyémuma Jerotsaréevu. ²⁹⁻³⁰ Aaméhjáa úújeté Bepajéema Betáaniá coomícyú únuri oríívo bájú íjcyátsihvu. Átsihdyúhjáa mítyétsikye ímamyémudítýú ípiihíré coomívú iwááallóómútsikye neébe:

—Cána écoomi ípiihíré cóomityu óóma méujcúté íayáne íjjuwúukej. Múikýé dífbyedi úllétuube dóhjíváábeke metsíñaáyóne métsívaco. ³¹ Aane tsaate ámuhtsikye ‘ívéébeke ámuhtsi métsíñaáyó’ néhajchíí méneéco: “Ávyéjuubéne múhtsikye néénéllíihye.”

³² Ahdújucóhjáa péemutsi díbye néhdújuco úújeténé dífbyedívu. ³³ Áábekéhjáa dítyétsi tsíñaáyórónáa áábájajte néehíí:

—¿ívéébeke ámuhtsi métsíñaáyóhi?

³⁴ Áánéllíihyéhjáa neemútsi:

—Ávyéjuubéne múhtsikye néénéllíihye.

³⁵ Aamútsíhjáa tsajtyéjucóó dífbyeke. Áábé hallúhjáa wájamúúnevu ífíhóne Jetsóoke néríjcyáróme. ³⁶ Áíjyúhjáa díbye péijyu juuva mímúnáa íhbó íwajámuunévu. ³⁷⁻³⁸ Aaméhjáa dífbyeke úraavyémé tsúuca oríívo bájuvú pífhime méénúraítyuróné díbye méénuhíjcyané hallúvú Píívyéébeke dúúruvámé kéévánécoba wáñécohíjcyá:

—¡Ñóóoj! Átsihdyúhjáa nehíjcyáme:

—¡Máimijyu áánu Píívyéébe mémeri tsáanéj! ¡Ahdícyane metso ímíjyuuri Píívyéébeke maávyéjútso!

³⁹ Ehdúhjáa ditye néénáa tsaate paritéómú diityé pañe íjcyame néé Jetsóoke:

—Ávyéjuúbej, aatyé díuráávyé múnáake duhba ditye cúúvéhulléré íjcyaki.

⁴⁰ Áronáacáhjáa neébe:

—Muurá ditye dáíívyérónáa néwayúúneréjuco íhjúcunúiyóne.

⁴¹ Aabéhjáa tsúuca Jerotsaréej píihívú ímamyémuma úújetéébé tétsihdyu técoomi ííténe kímoovéhi. ⁴² Áánemáhjáa neébe:

—Múhdutú ihdyu ámuha Jerotsarée múnáa méwaajácúiyá Píívyéébema ámuha tsáimíyé meíjcyáiyóne íjcyájúcooróne. Áronáa tsá tene ámúhadívú bóhówáávéityú ámuha mecáhcútsótúnéllíihye. ⁴³ Muurá ámúhakye ímityúné pájtyééhi. Ámúhá munáa ámúhá cóomí ímícaávéne ámúhakye méénúhi. ⁴⁴ Aame ámúhakye idsíjívét-sóne páneere ámúhá jaaháñe wácávyáhcoó Píívyéébe ámúhakye píaabójúcooróné ámuha metáhjállehíjcyané déjúcotu. Ehdúhjáa neebe Jetsóo.

Duurúvájá pañétú náhjíhe múnáake Jetsóó bóayóne

(Mt 21.12-17; Mc 11.15-19; Ja 2.13-22)

⁴⁵⁻⁴⁶ Aabéhjáa duurúvájá pañétú iúcaávéne náhjihénújcatsímeke téjá pañétu ibóáyóne néehíí:

—Muurá Píívyéébé waajácúháámitu nééneé: “Íjya tahjya tééjá lliiñévu míamúnaa óoma ihjyúvahíjcyáíjya.” Aaja ¿íveekí ámuha naní múnáa jaríyējuco medíllone?

⁴⁷ Aanéhjáa pajyuvaré tééjá pañétú díbye úwaabóné tsaríllehíjcyámé llúúvájte avyéjutee, taúhbájú uwáábojtee, tsijtye avyéjutee, íjcyame. Aaméhjáa ítsámeihíjcyá íñé hallútú dífbyeke idsíjívétsóiyóne. ⁴⁸ Áronáacáhjáa tsá íñé hallútú dítye dífbyeke méénútyuró mityaméhjáa ímí dífbyé uwáábó íjtsúcunúnéllíihye.

Jetsóó íhtsútu

(Mt 21.23-27; Mc 11.27-33)

20 ¹⁻² Aabéhjáa Jetsóó duurúvájá pañétú pajtyéteju úwáabónáa llúúvájte avyéjutee, taúhbájú uwáábojtee, túkevjtsojtee, íjcyame itsááne dífbyeke néehíí:

—¿Aca múúbé íhtsúturi u íjcyabe eene ehdu nénehji ú méénuhíjcyáhi? Cána múúhake duubállej.

³ Áánéllíihyéhjáa neebe diityéke:

—Áyu cána téhdure ámuhake ó díllone oke máañújcuj. ⁴ ¿Acáa múha nééjuri Jóááuvu tsótsohíjcyá cáhcújtsómeke? ¿A Píívyéébépeé, mityá míamúnaáree nééjuri?

⁵ Áánéllíihyéhjáa tsamééré néjcatsíhi:

—Muurá ‘Píívyéébé nééjuri tsótsohíjcyáabe’ menéhajchíí meke nééíyoóbe: “Áábekéráhhjáa ¿íveekí tsá ámuha mecáhcújtsótúne?” ⁶ Áánetu ‘míamúnaáree nééjuri’ menéhajchíí meke dítye míamúnaa tééné hallútú dsíjívétsóiyá newayúúnevu iáámúneri. Muurá pamévaré cáhcujtsó ímiáánéjucóo Píívyéébé ihjyú uubálle múnáajpi díibye Jóáa íjcyane. ⁷ Ehdúhhjáa néeneri inúhnévéne nééme iwáájacutúne. ⁸ Áánéllíihyéhjáa Jetsóó néé diityéke:

—Aanéjííva idyé ámuhake ó úúbálleé múúbé íhtsúturi o méénuhíjcyáne.

Úmihé tehmé múnáa múhdurá dáríívémeíñetu íjcyáné uwáábo

(Mt 21.33-44; Mc 12.1-11)

⁹ Téhduréhjáa tsiíne úwááboobe néehíí:

—Tsaapíhjáa íumihe bajtsó tsanééré óovaá. Ápallívúhhjáa tsaatéke ityéhmétsoíñúne peebe tsiéllevu tsúúcaja téhulle íjcyáíhullévu. ¹⁰ Áhullétúhhjáa tsúúca tépalli néévane iwáájacútsihvu wáalloobe íuníu múnáájpijke dífbyema dítye iwáallóoro téenetu dífbye éhné íjcyadúne. Ahdújucóhhjáa pééróóbeke dítye méénúpéjtsónetu díbye óómiñe íéveébe. ¹¹ Áánéllíihyéhjáa tsíjpiikye díbye wáallóoróóbeke téhdure iúhbáne méénúpéjtsóme. Aabéhjáa idyé oomí íéveebére. ¹² Ároné pañéhjáa tsíjpiikye díbye wáallóóbeke téhdure dítye túúvátsónetu íllurējuco díbye wááneé.

¹³ Aanéhjáa díibye úmihé aabájaabe néehíí: “¿Aane muhdúí íñe teéne? Áyu cána hájchíwu mityane o wájýuróóbekéréjuco o wállóókij. Dífbyeke íhya avyéjúúléíyóme.” ¹⁴ Ehdúhhjáa inééne íllíkyerējuco díbye wállóóbeke íájtyúmiñe néjcatsímye: “Aabye muurá íllíyējuco íñe cááníñúiyóne. Áánéllíi metsu dífbyekéréjuco

medsǰíwétso mehnéréjuco tene íjcyaki.” ¹⁵ Ahdújucóhjáa tétsihdyu kémuéllevu it-sájtyéébeke ditye dsǰíwetsóne. Ehdúhjáa Jetsóó iúúbállétsihdyu nééhií:

—¿Aane íne diibye tépallí aabáaabe itsáacooca muhdú méénuú diityéké eenée íumihévú dibye téhmétsoíñumé ímityúné dáríwémeímyeke? ¹⁶ Muurá diityéké téené hallútú idsǰíwétso tǰítyekéréjuco dibye téhmétsoíñé tépallívu.

Ehdúhjáa Jetsóó néénéllí tétsihyí íjcyame nééhií:

—Óví ihdyu Píívyéébe múúhakye tehmé tehdu muha meíjcyátuki.

¹⁷ Áánéllíhyéhjáa Jetsóó diityédívu ííténe nééhií:

—¿Aca muhdú nééiyóné Píívyéébe waajácúháámitu íllu nééhií:

Tsaúpe nééwayu jááháné wákimyéi múnaa íñéhnílléne waagóórou pícyámeí ímichi tééutu jaa éjkeíu?

¹⁸ Aane muurá teeu nééwayúdú o néébé uwááboju cáhcújtsotúme mújtaáhi. Áámedívu o cáyobáávatécooca ílluréjuco ditye wágóóóveíne.

Ííñújí avyējuúbé wáábyuta dsídsike ditye áhdotsóne

(Mt 21.45-46; 22.15-22; Mc 12.12-17)

¹⁹ Ehdúhjáa Jetsóó taúhbájú uwáábojtémá llúúwájté avyējuújtéké múu lléboobódú úwaabóné iwáájácúne imíllerómé téíjyuré dífbyeke íékeevéne. Áronáacáhjáa íllityémé mfamúnáadi.

²⁰ Aaméhjáa ímiáámédú tsaatéké dífbye élleu wallóo ditye dífbyeke ávyējuúbedítýú díllone dibye múhdurá áñújcúhajchíí téené hallútú dífbye élleu itsájtyéroki.

²¹ Aaméhjáa neeté dífbyeke:

—Uwááboóbej, muha muurá méwaajácú tehdújuco u uwáábohíjcyané keená Píívyéébe mímúnáadívú tújkevééllejító tǰítye múhdurá úhdivu íjtsúcunúróneri ícúvétuubére. ²² Aabe cána múúhakye díne dícyánéjcutuj: ¿A tehdújuco ávyējuube romáánómuube íjcyáábé wáábyuta dsídsike ditye áhdótsohíjcyané maáhdóiyóne, mityá tsáhaáj?

²³⁻²⁴ Ehdúhjáa ímityúné íjtsámeíñemáyé ditye nééne Jetsóó iwáájácúne néé diityéke:

—¿Íveekí ehdu ámuha oke médáriivéhi? Áyu cána oke méuujétsó dsídsíjvuj. Ahdújucóhjáa ditye úújétsoji ííténe neébe: ¿Aca múhúmi náávé eéne? Áhdure ¿mumémé eene tééjitu? Áánéllíhyéhjáa néémeé:

—Tséétsá húmi nááve. Áábe méméré íne tééjitu. ²⁵ Áánéllíhyéhjáa Jetsóó néé diityéke:

—Ané wa ihdyu diibye Tséétsáke mááhdohíjcyá dífbye éhnéjuco íjcyanévu. Áánetu ihdyu Píívyéébeke máácuuhíjcyá dífbyé wáábyuta íjcyanévu.

²⁶ Ehdúhjáa dífbyeke dárííverómé tsá píívyetétú dífbyedívu ínéétsóiyóne. Aaméhjáa ehdu dibye nééneri iúllévenúne tsá íiná íhjuvájúcootúne.

Dsǰíwémé muhdú tsiíne bóhiíne tsaate díllone

(Mt 22.23-33; Mc 12.18-27)

²⁷ Áané boonéhjáa tsadotséomudítýú tsaate péé dífbye élleu medsǰíwémé tsiíne mebóhiíne cáhcújtsotúme.

²⁸ Aaméhjáa néé dífbyeke:

—Uwááboóbej, Moitséévúhjáa muurá néé tsaapi méwadívu tsímávátuube dsǰívéhajchíí ínahbéréjuco díílleke táábávaíne dífbyeréjuco itsímáva dííledívu

íñáhbeúvúu tsíímávaiyóne. ²⁹ Aanée ijcyámé 7-meva tsané nahbému. Áamedítyúu ámiaabe ityáábávárólléjtane dsíjivé tehdu tsíímávátuúbe. ³⁰ Áané boonée bóneebe díílleke táábávároobe téhdure dsíjivé tsíímávátuubére. ³¹ Áané boonée tsijyte bónejte díílleke táábáváromé téhdure dsíjivé tsíímávátúme. ³² Ááne nihñévúree díílleréjucu dsíjivéne. ³³ Aane cána múúhake diñe ¿cáábyé taabá ímichi dille íj-cyaíñé tsiíne ditye bóhícoóca?

³⁴ Áanéllihyéhjáa Jetsóó nées diityéke:

—Muurá ihdyu íñújiri íjcyame táábávácatsíhi. ³⁵ Áanetu ímiáámé dsíjivémé tsiíne bóhiime nájkyéjiri íjcyácooca tsáhájucu táábávácatsíityúne. Tsíhdyuréjucu ditye íjcyaiñe. ³⁶ Aame tsáhájucu dsíjivéityú Pívyéébej tsíímé íjcyame nájkyéji munaáduréjucu néemeé. ³⁷ Muurá ímiáané dsíjivémé tsiíne bóhiíhi. Muuráhjáa Moit-séeúvú teene úúballé úméhewu péétécunúne pañétú Pívyéébe dífbyeke íllu néénee: “Aavaráaa, Itsáaa, Jacóóboo, íjcyámé Pívyéébé ó íjcyáhi.” ³⁸ Ehdúu Pívyéébe néénetu méwaajácú ditye íjcyane. Muurá ditye íjcyátuca tsá díbye nééityuró diityé Pívyéébé íjcyane. Muurá dífbyedívú tsá múha dsíjivetú tétsíhjí dafhañe.

³⁹ Ehdúhjáa diityéke díbye néénéllíi tsaate taúhbájú uwáábojtédityú néehíí:

—Uwááboóbej, tehdújucu u néénee.

⁴⁰ Aaméhjáa tsáhájucu dífbyeke tsiíne díllotúne.

Muubá Críjto íjcyane

(Mt 22.41-46; Mc 12.35-37)

⁴¹ Áijyúhjáa idyé Jetsóó nées diityéke:

—¿Aca muhdú ívane ámuha ménehíjcyá Críjto Dabíiúvúj tsiiménémúhaabe íj-cyaíñe? ⁴²⁻⁴³ Ááneráhjáa dífbyeúvú íjcyároobe dífbyedityú nées íwaajácuháamitu: Ávyéjuubée nées Táavyéjúúbeke: “Cána táúniúvúi diicya dímunáake o táhjáne hajchóta.”

⁴⁴ Ehdúhjáa muurá Dabíiúvú dífbyeke Íavyéjúúbedi díllóhi. Aane ¿muhdú dífbyeúvúj tsiiménémúhaabe íjcyáiíbye Críjtoó? Ehdúhjáa Jetsóó néehíí.

Taúhbájú uwáábojtéké Jetsóó núcójpívetsóne

(Mt 23.1-36; Mc 12.38-40; Rc 11.37-54)

⁴⁵ Aabéhjáa pámeere lléébónáa nées ímamyémuke:

—Téiibúwá tsáma méíjcyaco. ⁴⁶ Tsá múu ívatú eene aatie taúhbájú uwáábojte miamúnaa diityéke íavyejúúllekiyé cááméjacóbájivu úcámeíhíjcyánetu. Muurá píhcyáávejáané pañe imíllémé íboohówátsihjívuré íacuuvéne. Áhdure wañéhji pañe imíllémé ímítsihjívuré imájchone. ⁴⁷ Aame pífbájujyte walléemudityú dó-tuhíjcyá diitye jaaháñe. Áané núcójpí muurá cááménécóbaúvú íhjuvavahíjcyarómé Pívyéébema. Ehdú muurá dárífvémeímyeke Pívyéébe ícúbáhraáhi. Ehdúhjáa Jetsóó nées ímamyémuke.

Pífbájuulle dsíídsike pícyoóne

(Mc 12.41-44)

21 Aabéhjáa duurúvájá pañe íjcyánáa miamúnaa pícyoócunú dsíídsike Pívyéébé wáabyuta. Ehnéva munaáhjáa mítyanéhjí pícyoóhií. ² Áánaacáhjáa pífbájuulle ídátso pícyoó mjíhhuucúre. ³ Aanéhjáa ííténe neébe:

—Ámuúhaj, muurá áámye pífbájuulle ídátso néérolle picyóó pámé ehníínevúre.
⁴ Muurá tsijtye dsíídsívaromé picyóó uhjénéhjire. Áánetu pícyoolle páneere téene tájpi íjcyáiyóne.

Duurúvaja wágóóóveíñé Jetsóó nééneé

(Mt 24.1-2; Mc 13.1-2)

⁵ Téijyúhjáa tsaate ímamyémudítýú ihjyúvá duurúvaja imíwu néwayúúnetu méénúmeíñeri, ditye bóhbánuhjcyánéhjitu imíwu teja ícyáávétsámeíñéhjiri.

⁶ Áánélliihyéhjáa Jetsóó nééhíí:

—Ároja muurá wácávyáhcáméíñhi.

Jetsóó tsááíñé ihde pájtyeíñéhji

(Mt 24.3-28; Mc 13.3-23)

⁷ Ehdúhjáa dibye néénéllii dífbyeke néémeé:

—Uwááboóbej, ¿aca múijyú pájtyeíñe eene múúhakye u néhíjcyanéhji? ¿aca íñnetú muha méwaajácuú tsúúca tehdu tene pájtyeíñe?

⁸ Áánélliihyéhjáa neébe:

—Ehdu néeme tsáma wajácútsi méijcyaco ámuha maállítsámeítyuki. Muurá o tsááíñe tsúúca pífhícooca íjcyáímyé mítyame óhdi díllómeímye. Aame nehíjcyaa dí-
 ibyéjuco Críjto íjcyane. Árómeke mecáhcújtsodíñe. ⁹ Téhdure pahúllevaré méénu-
 jcátsi íjcyané uubállé ámuha mellééboóhi. Áróneri méíllityédíñe. Pane méijtsú-
 cunúdí téijyu tsúúca o bóhówááveíñe. Tsáhái téijyu o bóhówááveítyúne. Árónáa
 ihdyu ehdu nénehji tujkenú pájtyeéhi.

¹⁰ Muurá tsané iñúji múnáa tsííñe iñúji múnáama méénújcátsííhi. ¹¹ Áhdure
 ávyetá ihnáho íñuui vaaúmeíñhi. Áijyu íjcyáíñé ájyabááne, cheméháñé, pahúllevaré.
 Áhdure íévéhoowávú apííhó nénehji bóhówááveíñe.

¹² Ehdu nénehji pájtyeíñé ihde cáhcújtsotúmé ámuhakye ícúbáhrámeke tsáj-
 tyee píhcyáávejááne pañevú muhdú ámuha meícyahíjcyané ámuhakye idíllóki.
 Áhdure ámuhakye íñúji avyéjúté élleu ítsájtýemeke cuvéhoojánuímye. Ehdu
 muurá ámuhakye míamúnáa dárííveé oke ámuha meúraávyené déjúcotu. ¹³ Ááne
 hóowari ámuha táuwááboju diityéké meúwááboóhi. ¹⁴ Árónáa ihdyu tsá ámuha
 meíjyácunútyú muhdú ámuha diityémá meíhjuváiñeri. ¹⁵ Muurá ihdyu ámuhakye
 ó ájcuú muhdú ámuha diityéké meúwáábóíñé tujkévejúvu. Áijyu ámuhakye
 múnáátsohíjcyámé íllure ámuha maállíñe néhijcyámé ámuhadívú táhjátsáméíñhi.
¹⁶ Muurá ámuháj caanímú, ámuhá nahbémú, ámuhá hájkímú, tsijtye ámuha
 menáhbévahíjcyároméhíí ámuhakye téijyu ímityúné dárííveéhi. Muurá tsaatéké
 ámuhadítýú dsíjívetoímye. ¹⁷ Ehdu muurá oke cáhcújtsotúmé ámuhakye tsaríllé
 oke ámuha mecáhcújtsóné hallútu. ¹⁸ Árónáa tsá ámuhá níwájíñe íjcyáronetu
 tsájíubaré wágóóóveítyúne. ¹⁹ Áhdícyane ihdyu ámuha panévare maáábúcihahjčí
 mépájtyeéhi.

²⁰ Áhdure tsííñe iñújíñe múnáa Jerotsarée mícaavené ámuha mewáájácúcooca
 múu neé tsúúca técoomi wágóóóveíñe. ²¹ Áijyu méwáácunúco cámeíhbaúnevu
 Jodéa iñúji múnáa ámuha meíjcyame. Áhdure técoomí múnáa óvíí néhi wáácunú
 tsiélleu. Aane íúmihé pañe íjcyame íoomíjyúcohdí técoomívu. ²² Ehdu íjcyáíñé
 ícúbáhrameí míamúnáama ditye ímityúné dárííveímeíhíjcyané déjúcotu Píívyéébé
 waajácuháámitu tene némeídyújuco. ²³ Máidáátsoju tsáma tene pájtyeíñé téijyu

walléemú éévájtema tsijtye ñohñójtéréi ítsííméwuúmu íjcyámeke! Muurá ávyétá kimóhcó néené ícúbáhrameí pájtyeé téjyú íñújiri íjcyáné míamúnáadívú Píívyéébe cáyobáávatécoóca. ²⁴ Tsaatéké muurá dsíjívétsoímyé méénucátsí pañe. Áanetu tsíjtyeke tsajtyéimye tsíñéhjí íñújiínévu. Áané boone jodíomú íjcyátúné míamú-naáréjucó teene Jerotsarée cáávacuíné Píívyéébe diityédívú técoomi íhvéjtsóné ha-jhótá tétsihyí íjcyaki.

Jetsóó tsáácooca pájtyeíñéhji

(Mt 24.29-35, 42-44; Mc 13.24-37)

²⁵ Aane ehdu nénehji pájtyéné boone nuhba cóójíejpii, péjcóejpii, mícúruu, íjcyane múhduréjucó íjcyáíñe. Téhdure ávyétá íhnáhó móañe nóhjíneri cáhcújt-sotúmé íllítyeéhi. ²⁶ Éhdúcobaúvú nénehji íñújiri íjcyácooca muurá míamúnaa íllítyéneri ílluréjucó wájácúrátuúúveíñe. Ehdu páneere íévéhóówari fhstútunéhjí íjcyane mujtáraba íjcyááhi. ²⁷ Áijyu ihdyu Míamúnáájpidívú o ípívyééveebe páneere táihstútú táavyéjuma ojtsó pañétú ó bóhówááveéhi. ²⁸ Ehdu tene pájtyécooca múu íllure ímjyuvéhi. Muurá téené boone tsúuca ámuha máálljichuú múhdurá ámuha meícyahíjcyánetu. Áijyu ihdyu tsáimiyéjucó ámuha meíjcyáíñe.

²⁹ Téhduréhjáa tsiíñe diityéké neébe:

—Cáhawáá méjtsúcunu higyéeráhema tsííñe uméhééné muhdú íjcyane. ³⁰ Muurá ténehji béhjívácooca tsúuca méwaajácú píjcyaba pííhine. ³¹ Ahdu íñújiri ténehji íjcyácooca méwaajácucó tsúuca Píívyéébe avyéjú bóhówááveíñe éévé úújeténe.

³² Aane ímiááné ámúhakye o néé ehdu nénehji pájtyeíñe íñeí íñújiri páhdure míamúnaa íjcyápíñáaaca. ³³ Muurá íñújima páneere íévéhóówari íjcyanéhjí wágóóóveéhi. Áanetu íñe ámúhakye o néhijcyáné tsá mújyú wágóóóvéityúne.

³⁴ Áánéllíi tsáma téihbúwá méíjcyaco tsiíñe o tsáábe ámúhakye o túvaaóvatu llíyíicyáveháñeri, tsíñéhjiri, ámuha meíjcyámeke. ³⁵ Muurá ímíllédúré íjcyámeke ó ábájíñéjcuú éhne múúne iyáábeke dahpe ábájíñe jcuú. ³⁶ Áánéllíi múu téihbúwá íjcyáne Píívyéébema pájyuvaré ihjyúvá ténehji ámúhakye imújtátsótuki. Áijyu ihdyu ámuha méúújéteé óhdivu Míamúnáájpidívú o ípívyéévéébedívú íñerí núcójpívetúme.

³⁷ Ehdúhjáa Jerotsaréri íjcyaaabe Jetsóó duurúvájá pañévú úwáábohíjcyáhi. Aabéhjáa meíjyunúdú pehíjcyá oríívo bájú íjcyátsihvu tétsii icyúwaki. ³⁸ Aanéhjáa pájyuvaré cúúvéneturé míamúnaa pehíjcyá duurúvájávú dííbyé úwáábó illéébúacunúki.

Jetsóoke iékééveíñé ditye pítyácójcátsíñe

(Mt 26.1-5, 14-16; Mc 14.1-2, 10-11; Ja 11.45-53)

22¹⁻² Téjyúhjáa pájtyeté wañéhjí óórítyúne pááá máchómeíhíjcyáné wañéhjí lleevárijyucó íjcyánáa llúúvájte avyéjútémá taúhbjáú úwáábojte íjtsámeí muhdú Jetsóoke idsíjívétsoíñe. Áronáacáhjáa íllítyémé míamúnáadi.

³ Áánáacáhjáa Jóóda Jcarióóté pañévú tsúuca Naavéné úcaavé tsaapi Jetsóó mamýmúejpi íjcyáábe pañévu. ⁴ Aabéhjáa péé diitye llúúvájte avyéjútémá duurúvájá tehmejte éllevu diityémá ípítyácójcátsí muhdú dííbyedívú iékéévétsóíñe. ⁵ Ááneríhjáa ímíjyúúvéne imíllémé dííbyeke íáhdone. ⁶ Áánéllíihyéhjáa íjtsámeíjyúcoobe mítyane míamúnaa íjcyátútsihvu dííbyedívú iékéévétsóíñe.

Ímamyémuma Jetsóó májchone

(Mt 26.17-29; Mc 14.12-25; Ja 13.21-30; 1Co 11.23-26)

⁷ Aanéhjáa tsúúca teene pajtyété wañéhjǵi óorítýúne pááá máchómeíhǵjcyáné wañéhjǵi pañe tsájaatsá múnaa obééjake dsǵjvétsohǵjcyáné wañéhjǵi lleevájucóóhií.

⁸ Ájyúhǵjǵi Péedorómá Jóáámútsikye Jetsóó nééhií:

—Mééma mémeenúté wañéhjǵi májchó memájchoki.

⁹ Áanéllihyéhǵjǵi neemútsǵi dífbyeke:

—ǵAane kiávú ú imíllé muhtsi meméénune?

¹⁰⁻¹¹ Áanéllihyéhǵjǵi neébe:

—Ámuhtsi Jerotsaréevu mepéemutsi tsaapi llýífhýori nújpáñújéébedívú meúú-jetéébema mepééne tééja múnáájpikeye méneéhi: “Múúhá uwááboobéne múhtsikye néé kiává íchii tsaho mǵjcoho íjcyane tééhó pañévú díbye múúhama pajtyété wañéhjǵi májchó májchóihýo.” ¹² Áanéllii ámútsikye úújétsóiibye córífhócosa néého tsúúca ímbájchómeíhýo cáámééǵjiri íjcyahóvu. Ááhó pañévú méméénuno.

¹³ Ahdújucóhǵjǵi péemutsi díbye néhdújuco iúújeténe tééhó pañévú méénune majcho.

¹⁴ Aanéhjǵjǵi tsúúca ditye májchóíne éévé úújetédú majchójúcoobe ímamyémuma.

¹⁵ Átsihvúhǵjǵi diityéké neébe:

—Ímǵi ó íjtsúcunú íne pajtyété wañéhjǵi májchó ámuúhama o májchone nihñéréjuco. Tsúúca muurá ámuúhadívú ó dsǵjvééhi. ¹⁶ Aane tsáhájucó tsiíne ámuúhama o wáñehǵjivatéitýú íne pajtyété wañéhjǵi. Áronáa ihdyu páneere muhdú óhdityu úúbál-lémeíhǵjcyáné oke pájtyéné boone tsaméhǵi Píívyéébe avyéjuríyéjuco meíjcyame mewáñehǵjivatéíne.

¹⁷ Ehdúhǵjǵi inétsihdyu ado iékéévéne téhdújtsoobe Píívyéébeke. Áánemáhǵjǵi neébe:

—Áju, íne páneere maádo. ¹⁸ Muurá tsáhájucó tsiíne ámuúhama o ádoítýú íne óóvajpácyó Píívyéébe avyéjuri tsaméhǵi meíjcyáíñévújuco.

¹⁹ Átsihdúhǵjǵi idýe pááaho iékéévéne téhdújtsoobe Píívyéébeke. Áánemáhǵjǵi idýóhdáhínunévú diityéké iwájtúne neébe:

—Íne tájpi náávé íjcyane memájcho. Ehdu paíjyuvaré méméénuhǵjcyaco ámuha mepájtyeté o ícúbáhrámeíne ámuha meítsaavéne.

²⁰ Téhduréhǵjǵi teene adóvú diityéké iájcúne neébe:

—Íne tátyujpácyo náávé íjcyane úúbállé muhdú ámuha meícyahǵjcyáné pityájcoju tádsǵjiveri tsíhdyuréjuco cápáyóóveíne ámuha mepájtyetéki. ²¹ Aane muurá íchihýi mééma majchórí díbye óhdivu méénútsóífbye. ²² Muuráhǵjǵi ihdyu tsúúcajátújuco óhdivu tene némeídyújuco oke tene pájtyeíne Míamúnáájpidívú o ípívyéévéébeke. Áronáa ihdyu máidáátsoju tene pájtyeíne eene óhdivu méénútsóóbeke.

²³ Ehdúhǵjǵi Jetsóó néénéllii díllójcatsímýe caabyé diityédítýú dífbyedívú méénútsóíne.

Jetsóó mamýémú táhjájcatsǵi caabyé diityédítýú íhtsútuube íjcyáíyóneri

²⁴ Átsihdúhǵjǵi táhjájcatsímýe caabyé diityédítýú íhtsútuube íjcyáíyóneri.

²⁵ Áronáacáhǵjǵi Jetsóó néé diityéke:

—Muurá íñúǵjiri ávyéjujte imíllé itýáuhbáné téénetu diityéké míamúnaa íhtsú-tujtédí idíllóki. Áane itsúcunúhǵjcyámé tehdujuco imyéénune. ²⁶ Tsá múu tehdu

néétune. Muurá ihdyu idáátsóóbeúvú néébe tsáimíyé tsíjtyeke íícúvehíjcyaaabe íhtsútuube ijcyá pámé túkevétsoóbe. ²⁷ ¿Aca caabyé íhtsútuube ávyéjuúbe? ¿A eene tsáimíyé ácuúcunúúbeke tsaapi majchótú íícúveébe? ¿Mityá eene dífbyeke íícúveébej? Muurá míamúnaa íjtsúcunú eene tsáimíyé ácuúcunúúbeke tsijtye íícúveebe íhtsútuube íjcyane. Áánetu ihdyu eene íícúvehíjcyaaabédú o néébe ámuháma ó ijcyá ámuhákye o píááboki.

²⁸ Muurá ávyétá ímítyú nénehji oke pátyehíjcyárónáa ímí ámuha óóma méijcyá oke íhvéjtsotúme. ²⁹ Áánéllíi ámuhákye ó picyóó Lihíyóo oke pícyohdu avyéjujte ámuha mejcyaki. ³⁰ Áámema muurá íné ímíjyaú ámuháma ménahbévájcat-síí táavyéjuri. Aame ámuha íjraéémú 12-hava íjcyámedítyú cáhcújtsótúmema méímíbjáchoó muhdú ditye ícyahíjcyáne.

Jetsóó úúballé Péédoro tóónúmeííne

(Mt 26.31-35; Mc 14.27-31; Ja 13.36-38)

³¹ Ehdúhjáa íñétsihdyu Jetsóó Tsimóoke nééhií:

—Tsímoj, Naavéné Píívyéébeke táumeí ámuhádítyú íñéhco caabyé ímiáábé íjcyáábeke éhne múúne trígotu ímí menéhcodu. ³² Árónáa tsúúca díhyallúvú ó táumeí píáábó oke u íhvéjtsótuki. Aabe ihdyu óví díñahbémuke ú píaabó téhdure ditye ímí oke iúráávyeki.

³³ Áánéllíihyéhjáa neebe dífbyeke:

—Tehdújuco, Ávyéjuúbej, ímiááné tsá uke o íhvéjtsóityúne. Muura uke ditye cúvéhoojánúcooca óómájuco ditye meke cúvéhoojánúíne. Áhdure uke ditye dsíjívét-sócooca óómájuco ditye meke dsíjívétsoííne.

³⁴ Áánéllíihyéhjáa Jetsóó néé dífbyeke:

—Árónáa muurá, Tsimó, ípyejcójuco oke u úráávyeróné u tóónuíné cáracái májt-sívátúné ihde 3-íjyúva.

Jetsóó ícúbáhrámeííne pííhíjucóóne

³⁵ Átsihdyúhjáa tsiíne neebe díityéke:

—Éíjyúu muurá ámuhákye uwaábovu o wállóócooca o néé ámuha dsíídsíma tsípaajíí ámuháj túhápaajíné ámuha metsájtyétuki. ¿A téíjyúu tsánetu ámuha méviióhi?

Áánéllíihyéhjáa néémeé:

—Tsáháa muha ífnetú mevííotúne.

³⁶ Áánéllíihyéhjáa neebe díityéke:

—Árónáa ícyooca métsajtyécó ámuha dsíídsíi, ámuhá níitsúmuu, íjcyane. Áánetu nítsuwaávatúme óvíi hállúeja íwajyámú íñáhíhénúne íníitsúwá ujcúhi.

³⁷⁻³⁸ Áánéllíihyéhjáa néémeé:

—Ávyéjuúbej, íjcyawaácu míwáácu múúhadi. Áánéllíihyéhjáa neébe: Íhya téhdúwaácujuco. Muurá tsúúca oke pajtyéíne tsúúcajátújucoo Píívyéébe waa-jácúháámitu íllu óhdityu tene néhdújuco: “Muurá ímítyúme raahórí itsájtyéébeke téhdure ímítyúúbedi díloímye.” Ehdúhjáa óhdityu tene némeídyújuco muurá oke tene pajtyeíne.

Píivýéébema Jetsóó ihjyuváne

(Mt 26.36-46; Mc 14.32-42)

³⁹ Ehdúhjáa ímamyémuke iñétsihdyu ipyéhijcyádú oríivo bájú ijcyátsihvu péébema téhdure péémeé. ⁴⁰ Átsihvúhjáa iúújetédú neebe diityéke:

—Píivýéébema méihjyúvaco ámuha mávaríjchojúúnevu metáhjátsámeityuki.

^{41–42} Ehdúhjáa iñéene íneebe diityédítýú éhne múúne neéewayu maáámune úújeténé hajchóta. Átsihvúhjáa imímóúúvene Píivýéébema ihjyúvaabe néehíí:

—Ayúju Táacááníj, muhdú u néhajchíí óvíjyacóóné o ícúbáhrámeíne. Áronáa idyé tsá o ímillédú u méénúityúne. Wa ihdyu muhdú u ímillédú óóma meénuj.

⁴³ Áábedíhvúhjáa níjkyéji múnáajpi bóhówaavé dífbyeke ipiááboki. ⁴⁴ Aabéhjáa íh-náhó téeneri ávyevécunúúbé Píivýéébema ihjyúvaabe tówaane waapé tújpácyoma.

⁴⁵ Átsihdyúhjáa ímamyému éllevu péébe úújeté dífbyeke ikímóóvéne pávyeenúmé cuwári ijcyámedívu. ⁴⁶ Áamekéhjáa neébe:

—¿Muhdúami ífvane ámuha mécuwaj? Maájkyéne méihjyúvá Píivýéébema má-varíjchojúúnevu ámuha metáhjátsámeityuki.

Jetsóoke ditye ékeevéne

(Mt 26.47-56; Mc 14.43-50; Ja 18.2-11)

⁴⁷ Ehdúhjáa dibye néénáa tsúuca mítyame míamúnaa wajtsí tétshvu. Áamekéhjáa Jóoda tsuullé tsaapi dífbyé mamýémúejpi ijcyáábe. Aabéhjáa dífbyedívu iwájtsíne chohchócú dífbyeke. ⁴⁸ Áánélliihyéhjáa neébe:

—¿Aca muhdú eene, Joda, oke u chóhchóneri óhdivu ú méénutsó Míamúnáájpídívúu o ípívyéévébedívu?

⁴⁹ Aanéhjáa ííténe ímamyémú néé dífbyeke:

—Ávyéjuúbej, métsu aatyéké meméenu méníitsúmuri.

⁵⁰ Áronáacáhjáa tsúuca tsaapi diityédítýú llúúvájte avyéjuúbé únúu múnáájpí núúmího ímiánéjcúeho wállórihjúcúhi. ⁵¹ Áánélliihyéhjáa Jetsóó néé dífbyeke:

—Óvi ijcyáábe. Óvi ihdyu muhdú oke meenúme.

Ehdúhjáa neébere cámahjáco dífbyé núúmího. ⁵² Átsihdyúhjáa llúúvájte avyéjujtee, duurúvájá tehmejte, túkevjtsojtee, íjcyámeke neébe:

—¿Aca muhdú éhne múúne ímityúné méénuhíjcyáábe éllevu ditye tsáhdu ámuha metsáa taéllevu níitsúmuma, cávaájcoháñema? ⁵³ Áánerá íhyajchótá ámúhama duurúvájá pañe o íjcyáábeke keená muhdú ámuha oke meméénuhíjcyáne. Áronáa ihdyu ícyooca tsúuca ámuhaj tééveri Naavéné kyéhéjkímýeíhi. Ehdúhjáa neebe Jetsóo.

Péédoro tóónúmeíne

(Mt 26.57-58, 69-75; Mc 14.53-54, 66-72; Ja 18.12-18, 25-27)

⁵⁴ Áábekéhjáa tsúuca iékéévéébeke llúúvájte avyéjuúbe jávú ditye tsájtyéébeke Péédoro úráávyeebe pehíjcyá diityé kemúellére. ⁵⁵ Áijyúhjáa lláhajtsívú tsaate icyújuwááñnetu píhmíhíjcyáme élléte téhdure píhmiíbe. ⁵⁶ Áanáacáhjáa tétsíí wákimyéi múnáalle píhmírí íjcyáábedítýú néehíí:

—Áánúu muurá téhdure Jetsóoma ícyahíjcyáhi.

⁵⁷ Áronáacáhjáa íllure ityóónúne neébe:

—Tehdu, muulle, o wáájácúnejí dífbyeke.

⁵⁸ Áané boonéwuúréhjáa idyé tsijpi dífbyeke nééhíí:

—Uu éhne téhdure diityéejpi.

Áronáacáhjáa neébe.

—Tsáha muúbej, tehdu diityéejpi o íjcyáabejívári.

⁵⁹ Áané boonéhjáa idyé tsíjpiiyéjuco nééneé:

—Ímíáané muurá áánu diibyéjuco Jetsóomáa ícyahíjcyaaabe Gariréa múnáajpi.

⁶⁰ Áánélliihyéhjáa idyé neébe:

—Tehdu, muube, o wáájácúúbedíjǵí óoma ú ihjyúváhi.

Ehdúhjáa díbye néénáa tsúuca cáraca májtsiváhi. ⁶¹ Áánélliihyéhjáa Jetsóo dífbyeke révoúcunúhi. Áánetúhjáa ítsáaveebe díbye nééneé: “¿Muurá ípyejco cáracái májtsivátúné ihde 3-íjyúvá ú tóónuú oke u úráávyeróne?” ⁶² Aabéhjáa tétsihdyu áachívú ipyéene ávyétá ihnáhó tááhií.

Jetsóodi ditye úúhívaténe

(Mt 26.67-68; Mc 14.65)

⁶³ Áanáacáhjáa Jetsóoke téhmeme dífbyedi iúúhívaténe meenúhi. ⁶⁴ Dífbyé hál-luúúúhjáa iwátájcóóbeke iwábáájcone néémeé:

—¿Cána waajácú múha uke méénuney?

⁶⁵ Áánemáhjáa éhníínevúré uuhívatémé dífbyedi.

Túkevétsojté úmíwari Jetsóo íjcyane

(Mt 26.59-66; Mc 14.53-65; Ja 18.19-24)

⁶⁶⁻⁶⁷ Áané tsitsíínevúhjáa túkevétsojtee, llúúvájte avyéjutee, taúhbájú uwááboj-tee, íjcyane ipítýácócatsíhíjcyátsihvu dífbyeke itsájtýéébeke nééhíí:

—¿A ímíáané diibyéjuco uu miamúnáake pájtyetétsoóbe? Cáná múúhakye duubállej.

Áánélliihyéhjáa neébe:

—Muurá diibyéjuco o íjcyane ámuúhakye o néérone tsá ámuha mecáhcújtsói-tyúne. ⁶⁸ Pane ámuúhakye o díllone ámuha maáñújcúne oke maácádsíjcaáyokíjíva oke médíllóhi. ⁶⁹ Aane cáhawáá óví ícyoocátú Míamúnáájpídívúu o ípívyééveebe íhtsútuube Píívyéébé únuri ó íjcyáhi.

⁷⁰ Ehdúhjáa díbye néénéllii nééme dífbyeke:

—¿Áánélliihyéhaca ihdyu ímíáané Píívyéébé Hajchí uú?

Áánélliihyéhjáa neébe:

—Éée, diibyéjuco oó.

⁷¹ Ehdúhjáa díbye néénéllii néjcatsíme:

—Ínélliihyécó tsijtye éhníínevu dífbyé hallúvú úúbálléiyáhi. Muurá íne mel-léébóneríyé ímityúné ihjyúvaábe.

Pirááto éllevu Jetsóoke ditye tsájtýene

(Mt 27.1-2, 11-14; Mc 15.1-5; Ja 18.28-38)

23 Aanéhjáa páméhcobaré Jetsóoke tsajtyé téené iñújǵí ávyéjuube Pirááto éllevu. ² Átsihvúhjáa dífbyé úmíwávú dífbyedívú iñéetsóro néémeé:

—Áánu miamúnáake íbórínuubéré pehíjcyáhi. Nehíjcyaaabe meeva íveekí ávyéju-ube Tséetsa romáánómuubéré íjcyáábé wáábyuta dsídsike ditye áhdotsóné maáhdó-

híjcyáne. Téhdure nehíjcyaaabe míamúnáakévá ipájtyetétsoíñe. Áhdure nehíjcyaaabe muuhává jodíómú avyéjuube híjcyane.

³ Áánéllíihyéhjáa Piráátó née dífbyeke:

—¿Ava ímíáané uu jodíómú avyéjuúbej?

Áánéllíihyéhjáa neébe:

—Éée, diibyéjuco oó.

⁴ Áánéllíihyéhjáa Piráátó née llúúvájte avyéjútémá pámeere tétsii tsijtye híjcyámeke:

—Áánerá tsá díbye íñe ímityúne méénúturóne.

⁵ Áronáacáhjáa tsíjpánécoba néemeé:

—Áánerá pámeere Jodéa iñúji múnáake íbórínuubéré pehíjcyá múhdurá iúwáábóneri. Muuráhjáa Gariréa iñúji múnáadítyú tújkénuube íñe téenema ífl-léjuco tsááneé.

Heróóde éllevu Jetsóoke ditye tsájtyene

⁶ Ehdúhjáa ditye néénéllii Piráátó dilló diityéké ímíáané Gariréa múnáajpi díbye híjcyáhajchíi iwáájacuki. ⁷ Aanéhjáa téhulle múnáajpíjyucó díbye híjcyane ditye néénéllii wálloobe dífbyeke téené iñúji avyéjuube Heróóde éllevu. Téijyúhjáa téhulle Jerotsaréeri dífbye. ⁸ Aabéhjáa mítyane ímíjyuuvé Jetsóoke íájtýmíneri. Tsúucájájucóhjáa díbye ímílleróné dífbyeke íájtýmíne dífbyedítýú ditye íhjíyúvahíjcyáne illéébónema. Imílléroobéhjáa íájtýmíne díbye méénúráityuróné méénune. ⁹ Áánemáhjáa mítyane panévare dílloobe dífbyeke. Áronáacáhjáa tsá díbye áñúj-cutúne. ¹⁰ Áijyúhjáa idyé tétsihíi llúúvájte avyéjútémá taúhbájú uwáábojte híjcyame ímityúne dífbye hallúvú úúballéhi. ¹¹ Áábedíhjýa diibye Heróódé ítsodáhómuma iúúhívaténemáyé ujcó ávyéta ímí néené wajyámuunévú ávyéjuube múúne úcáávéné wajyámuunévú. Áábekéhjáa tsiíñe wálloobe Piráátó éllevu. ¹² Téijyúhjáa diibye Piráátoma Heróódemútsí wajyújcatsí íhdée néhníllécatsíhíjcyáromútsi.

Jetsóoke ditye dsíjívétsoíñe

(Mt 27.15-26; Mc 15.6-15; Ja 18.39–19.16)

¹³ Aanéhjáa Piráátó pihjýucú pámeere míamúnáake llúúvájte avyéjútémá tsijtye avyéjútéke. ¹⁴ Áámekéhjáa neébe:

—Ámuha íñe áánúke taéllevu métsivá díbyevá míamúnáake ímityú dáríívehíjcyáne ámuha menéénema. Áábeke muurá íñe ámuha meíténéríyé ó dílloráhi. Áronáa tsá díbye ímityuube híjcyatúne. ¹⁵ Muurá Heróódé híjcyároobe tsá wáájá-cutú íñe ímityú díbye méénune. Áánéllii muurá íñe óómíchoobe tsiíñe meéllevu dífbyeke. Aabe íñe hallútú dsíjívétýónejívari. ¹⁶ Áánéllii íllure dífbyedívú o méénútsóne ó ácádsíjcaáyóhi. ¹⁷ Ehdúhjáa Piráátó née páijyuvaré tsáápiikye cúvéhóojari híjcyamedítýú pajtyeté wañéhi pañe ííchívyétsohíjcyáneíllíihye.

¹⁸ Áronáacáhjáa pámeere née kéévánécoba:

—¿Tsá muha meímíllétú Jetsóoke maácádsíjcaáyóne! ¿Barabáakéré muha meímíllé meíjchívyetsóne!

¹⁹ Ácoocáhjáa diibye Barabáake cuvéhoojánúme ávyéjútéké díbye ímityúne dáríívehíjcyáne hallútu, téhdure díbye míamúnáake dsíjívétsohíjcyáne hallútu. ^{20–21} Aanéhjáa Piráátó Jetsóoke iácádsíjcaáyóne ímílléne tsiíñe diityémá íhjíyúvárónáa éhníínevúre néemeé:

—iWa ihdyu wátyétyehcútsó páwachékevu dífbyekej!

²² Áánélliihyéhjáa tsiíne neébe:

—¿Aca ííne imítýúné méénuúbe? Keenéiyó o wáájacúné díbye ímityúné méé-nune tééne hallútú idsíjvíeyóne. Áánéllii ihdyu íllure dífbyedívú o méénútsóne ó ácádsíjcaáyoóhi.

²³ Áronáacáhjáa mityane imíllémé dífbyedívú díbye wátyétyehcutsóne.

²⁴⁻²⁵ Áánélliihyéhjáa awáá diibye Piráátó ílluréjucu dífbyeke íhvejtsoné diityé hójtsí pañévú díte ímíllédú imyéénuki. Áánemáhjáa Barabáakeréjucu díbye íjchívyetsóné ímityuube íjcyánéllii díte cívéhoojánúróóbeke.

Páwachékevu díte Jetsóoke wátyétyehcúne

(Mt 27.32-44; Mc 15.21-32; Ja 19.17-27)

²⁶ Aaméhjáa Jetsóoke páwachékevu iwátyétyehcúfhullévú tsájtýeme cábuuvé Tsirééne múnáajpi Tsimóó íumihétú óómífyedívú. Áábekéhjáa íhbutsomé Jetsóoke iwátyétyehcúfwachékevu.

²⁷ Áijyúhjáa mityane mímúnaa Jetsóoke úraavyéhi. Mityaméhjáa walléémú dífbyeke táámere pééhií. ²⁸ Áámekéhjáa íífténe neébe:

—Ámuúha Jerotsaréé walléémuj, oke mékímóóvedííne. Ámuháyé ihdyu mékímóóveméi. Pane ámúháj tsíímekéré ihdyu mékímóóve. ²⁹ Muurá ícúbáhraméi íjcyácooca ajchímú íjcyáné walléémú ímíjyúúveé itsíímávátúneri. ³⁰ Muurá teene ícúbáhraméi íjcyácooca muhdú imyéénu mímúnaa neé muhdícyánéjcurí diityé hallúvú caméhbaúné úhnóbáiyóné apáhajchíí idsíjve apíchó diityéké tene pájtýeyóné íhdétú. ³¹ Muurá ííne ííne imítýú o méénútúróóbedi óhdi ícúbahráme. Aaméjíí mityaubá ámúhake díte méénuííne awáá múhdurá ámuha menéémeke.

³² Téhduréhjáa téijyu mítýétsi ímítýúmútsikye tsajtýémé tsaijyú dífbyema id-síjvétsoke. ³³ Aanéhjáa tsúuca ‘Niwáupááji’ nemeítsihvu iúújetétsóóbeke wátyétyehcúme páwachékevu. Áábé úníutúhjáa panéjcuwátú íjcyáwachékéécutu wátyétyehcúme diityétsi ímítýúmútsikye. ³⁴ Áijyúhjáa neebe Jetsóo:

—Íjtyédi, Lli, dídaatsóve. Muurá tsá díte wáájacutú ííná imyéénune. Áánáacáhjáa tsodáhómú néhcójcatsi caatyé dífbyé wajyámúúné újcuííne. ³⁵ Aanéhjáa mityane mímúnaa ítehiíjcyánáa ávyéjute dífbyedi iúúhívaténe néjcatsíhi:

—Tsíjtyeke muurá pátyetétsohíjcyáabe. Aabe cána óví pájtyetétsáméi ímíáané diibýejucu Críjto mímúnáake pájtyetétsóífykeke Píívyéébe pícyoobe íjcyáhajchííjyu.

³⁶ Áhduréhjáa idyé tsodáhómú dífbyedi iúúhívaténemáyé bínójpácýó kiwátyetu dífbyeke íjchoráhi. ³⁷ Aaméhjáa néé dífbyeke:

—Áyu cána bo pájtyetétsáméi ímíáané diibýejucu jodíómú avyéjuube u íjcyáhajchííjyu.

³⁸ Áánemáhjáa dífbyé níwáu caamééhullétú téwachéketu pícyóomé gríéégo-muu, romáánómuu, jodíómuu, éhdúme íhyúrí íllu icyáátunúne: “Áánu jodíómú avyéjuúbe.”

³⁹ Áhduréhjáa dífbyé úníutu ímítýumútsi íjcyámútsidítýú tsaapi iúúhívaténemáyé néé dífbyeke:

—Áyu cána bo ímíáané diibýejucu mímúnáake u pájtyetétsóífyke u íjcyáhajchíí meke pájtyetétsoj.

⁴⁰ Áánélliihyéhjáa íñahbéébe néé dífbyeke:

—¿Aca tsá eene u íllityú Píívyéébeke? ¿A tsá u wáájacutú máhallúrí ímityúné íjcyane? ⁴¹ Muurá ihdyu tehdujúco meícúbáhrámeíne ímityúné meméenuhíjcyáné déjúcotu. Áanetu muurá áanú hallúrí tsá íné ímityú íjcyatúne.

⁴² Ehdúhjáa íñahbéébeke íñétsihdyu neebe Jetsóoke:

—Oke ihdyu dítsááveco díavyéjuri u íjcyácoóca.

⁴³ Áánéllihyéhjáa neebe dífbyeke:

—Tehdujúco. Muurá ímiááné uke o néé óoma u íjcyafíne táavyéjuri.

Jetsóó dsíjivéne

(Mt 27.45-56; Mc 15.33-41; Ja 19.28-30)

⁴⁴ Téijyúhjáa cójijpiinétú íñuñi íjyunú cuuvé tujkéevújuco. ⁴⁵ Tsáhájucóhjáa nuha ájchutúne. Áijyúhjáa duurúvájá pañétú pañétúétsí watájcó wájjámúwácoba dóchéreev tsahdúnéécú apáhajchíí wajítahnécu. ⁴⁶ Áánacáhjáa Jetsóó ávyetá ih-náho íllu wáníjcyámeíhi:

—Llíhij, Llíhívoj, oke duúcu. Ehdúhjáa íñéene dsíjiveébe.

⁴⁷ Aanéhjáa tétsihvu ditye téhmétsoobe tsodáhómú avyéjuube teene íájtyúmine Píívyéébeke dúurúvaabe néehíi:

—Ímiáánéjucóha ihdyu áanu tsá íné ímityú méenuhíjcyatúne.

⁴⁸ Téhduréhjáa tsijtye tétsihyí íjcyame téeneri itsájúréevéne íllurjúco pééneé.

⁴⁹ Áánetúhjáa dífbyeke náhbévahíjcyámema Gariréatúu dífbyema tsáame walléemú kémuélléturé íítehíjcyáhi.

Jetsóó iitémeho ditye cúúune

(Mt 27.57-61; Mc 15.42-47; Ja 19.38-42)

⁵⁰ Téijyúhjáa íjcyabe ímiáábé Jodéa íñúñjiri íjcyacóomí Arimatéa múnáajpi Jot-sée pítyácojcatsi múnááejpi íjcyáabe. ⁵¹ Aabéhjáa ítsohíjcyá Píívyéébe avyéjuri íj-cyafíne. Áánéllihyéhjáa tsá díbye úcáávetú íñahbéjté pítyácojcatsi múnáa Jetsóoke dsíjivétsóné pañévu. ⁵² Aabéhjáa Piráátoké táumeí dífbyeúvú iitémeho icyúúuki. ⁵³ Aabéhjáa téwachéketu íñítyétsóné wájjámúbari íbíjínúne cuuú néewájitu behéjure bóhdoméshyējú pañévu tsaatékéi ditye cúúútúhéjú pañévu. ⁵⁴ Dityéhjáa wáyeéévéjcoójí ihde ímíbjákméfhíjcyajcoójí cúúuúbe.

⁵⁵ Aanéhjáa díitye Gariréatúu dífbyema tsáané walléemú ítténáa cúúuúbe.

⁵⁶ Aaméhjáa ihjyáhañévu ipyéene pácúúćjpacýóné iújcúne wáyeéevéhíi teene wáyeéévejcoójí Píívyéébe tauhbaju néhdújuco.

Jetsóó dsíjiveebe tsiíne bóhiíne.

(Mt 28.1-10; Mc 16.1-8; Ja 20.1-10)

24 ¹⁻² Aanéhjáa tsíjyú cúúvénéturé tsííne tsemááanaréjuco déjúcoóvejcoójí tsiíne péeme iitécunú níkyéhéjú watájcó néewayu tsítsíyéjuco íjcyane. ³ Aaméhjáa téhejú pañévu iúcáávéne íterá pevétsíyéjuco Jetsóó iitémeho íjcyájú-cootúne. ⁴ Ááneríhjáa íllityéne wájjacúrátúuuvémé ájtyumí míityétsi tsítsíwu íwa-jyámúné néemutsi íjyócuuvévámútsikye. ⁵ Áámútsidíhjáa íllityéne cáhnóbámeke neemútsi:

—¿Aca íiná ámuha níkyehéjú ménehcó tehdu íchii íjcyacóóbekéjífvari? ⁶ Tsúúca bóhiíbe. Cahawáa méitsáávé Gariréaríi ámuháma íjcyácooca muhdú ámuhákye díbye néhíjcyáne. ⁷ Muuráhjáa nehíjcyabe Míamúnáájpidívú ípívyéevéébedívú

tsaapi ímityúmeke ájcume dífbyeke páwachékevu dsíjívétsooroobe 3 coojívatu tsiíne ibóhííne.

⁸ Ehdúhjáa dityétsí néénetu ítsaavémé ímiáánée tehdu dibye néhijcyáne. ⁹ Aaméhjáa ióomíne úúbáalleté 11-mevaréjuco dífbyé mamýémú íjcyámeke. Áhduréhjáa tsíjtyéhjike dífbyekée náhbévahíjcyámeke úúballéme.

¹⁰⁻¹² Aanéhjáa tsá dífbyé mamýémú cáhcújtsotúne. Íjtsúcunúméhjáa íllure ditye állíne. Áanetúhjáa Péédoro dsinéríyé níkyéhejívú ipyééne téhejú pañévú iúcaávène íitè ímiááné dífbyekée ditye bíjínúné wajámubááneréjuco téhejú pañe íjcyane. Ááneríhjáa iúllévenúne ílluréjuco dibye óómiíne. Ílluméhjáa diityéké úúballé dibye tsúuca bóhiíne: Maaría Madarénaa, Jóáánaá, tsííne Maaría Jacóóbój tsiíjuu, tsíjtyehjii, éhdume.

Ímamýémudítýú tsaatésidívú Jetsóó bóhówaavéne

(Mc 16.12-13)

¹³ Aanéhjáa téijyuré Jetsóó bóhijcoójí dífbyemáa ícyahíjcyámedítýú tsaatésí péé Jerotsaréetu Emaóovu 11 kiróómetro técoomítýú íjcyácoomívu. ¹⁴ Aamútsíhjáa juuváyí íhýúvamútsíyé pehíjcyá muhdú dífbyeke tene pájtyéneri. ¹⁵ Áánaacáhjáa diityétsidívú bóhówááveebe diityétsimájucó pééneé. ¹⁶ Aanéhjáa Píívyéébe diityétsikye íhyálluúúné pívyétéjtsomútsí tsá wáájacutú dífbyeke. ¹⁷ Áámútsikyéhjáa neébe:

—¿Aca íínerí íhýúvamútsíyé ámuhtsi metsáhíjcyamútsí muhdú kehóvémút-síúvu? ¹⁸ Áánéllíhyéhjáa ‘Créopa’ némeíbyé néé dífbyeke:

—Áánerá pámeere waajácú íiná Jerotsaréeri pájtyene. Aane muhdú úhdu-ubéréjuco tsá u wáájacutúne.

¹⁹ Áánéllíhyéhjáa Jetsóó néé diityétsikye:

—¿Aca íiná pajtyéhi?

Áánéllíhyéhjáa neemútsí:

—Muurá dsíjívetsómé Natsarée múnáájpi Jetsóoke íhtsútuube Píívyéébé íhýú uubálle múnáájpi íjcyabe panévare méénuhíjcyáábeke. Áábekée Píívyéébe wájýúúbeke téhdure tsaate míamúnaa ímí íjtsúcunúhi. ²⁰ Áábekée llúúvájte avyéjujtémá tsííne avyéjujte íhvejtsó ditye ídsíjívétso páwachékevu iwátyétyéhcúneri. ²¹ Muháa méijtsúcunúrá diibyéjuco muha íjraéémuke pájtyetétsoiibye íjcyane. Aane íne tsúuca 3 coojívájucó mee dibyee dsíjívétsihdyu. ²²⁻²³ Áronáacáne walléemú cúúvéneturé níkyehéjú úújejemé múúhake néé dífbyé íitémehóvané téhejú pañe íjcyájucóotúne. Áamedívuváne níjkyéji múnáajtétsí bóhówáávemútsí diityéké néé tsúuca dibye bóhiíne. Ááneríne muha méullévenúhi. ²⁴ Áané boonétuné idyé tsijtye téheju úújéjerómeváne ímiááné tsá ájtyúmitúne.

²⁵ Áánéllíhyéhjáa neebe diityétsikye:

—¿Aca íhdyu eene tsá ámuhtsi mewáájacúpityúne! ¿Aca muhdúikyé ámuhtsi mecáhcújtsóo muhdúhjáa tene pájtyeíne íhdéjuco iwáájacúné Píívyéébé íhýú uubálle múnáa néhijcyáne? ²⁶ ¿Aca ámuha méijtsúcunú míamúnáake pájtyetétsoiibye ícúbáhrámeityubéré avyéjuutéiyóne?

²⁷ Ehdúhjáa diityétsikye ínééne úúbállebe ímíneúvú páneere muhdúhjáa dífbyeke tene pájtyeíne tsúucajátújuco Píívyéébé waajácúháamitu dífbyé íhýú uubálle múnáa cáátúnuhíjcyáne. Moitsééhjáa cáátúnúhaamíji pañétú muhdú tene nééne úúbállétujkenuube diityétsikye.

²⁸ Áanáacáhjáa tsúuca úújetémé Emaóovu ípyée ipyécoomívu. Átsihvúhjáa Jetsóó pítajcó diityétsikye pééiibyedu. ²⁹ Áronáacáhjáa dífbyeke neemútsi:

—Múhtsimáyéi cuwa ípyejcoj. Muurá cúvéhréjucó teéne. Áhdújucóhjáa díbye cóevané diityétsima. ³⁰ Aabéhjáa diityétsima mājchoobe pááaho iékéévéne téhdújtsó Píívyéébeke. Áanemáhjáa tsahdúnécú idyóhdahírone ájcuube diityétsikye. ³¹ Áanetúhjáa botsíi wájácúmélívyemútsi éhne múu cuwátú ájkyevádu. Aamútsíhjáa bótsíi dífbyeke wájácúrónáa tsúuca kiávú peínuube diityétsidítu. ³² Áané boonéhjáa néjcatsímútsi:

—ÍÁyúú, ehdúhacáne ífvane juuváyí díbye meke Píívyéébé waajácúháámitu íj-cyanéhjí úúballéné íné ímíjyáú méfíbúutu meke pajtyéhi!

³³ Aamútsíhjáa teenémáyé tsiíne oomí Jerotsaréevu pánétúejte dífbyé mamyé-muma tsijtye íjcyáme éllevu. ³⁴ Áamútsikyéhjáa népejtsóme:

—Ávyéjjuubéha Jetsóó ímiáané tsúuca bohíjucóóhií. Tsimóodívuva bóhówááveébe.

³⁵ Áanéllíhyéhjáa úúbállemútsi muhdú téhdure diityétsidívú díbye bóhówaavéne juuvávyu. Áhduréhjáa úúbállemútsi díbye pááaho idyóhdahírone diityétsikye ájcúnetu botsíi dífbyeke iwáájacúne.

Ímamyémudívú Jetsóó bóhówaavéne

(Mt 28.16-20; Mc 16.14-18; Ja 20.19-23)

³⁶ Aaméhjáa téené úbállejcátsiyi íjcyánáa Jetsóó tsiíne diityédívú ibóhówáávéne née diityéke:

—Ámuúhaj, o tsájucóóhií. Maímijyu ihdyu ámuha meíjcyanej.

³⁷ Áaneríhjáa itsájuréévéne íllityémé naavénekéré iwáábyúnema. ³⁸ Áronáacáhjáa neebe diityéke:

—Ííveekí ámuha múhdurá meíjtsámeíne méíllityé oke cáhcújtsotúme?. ³⁹ Éje, cáhawáá oke meítté táhójtsícuma tájtyúháacyuj. Muurá díibyéjucó oo Jetsóó. Cáhawáá oke médomájcoj. Muurá naavéné tsá íjpííma íjcyatúne.

⁴⁰ Ehdúhjáa ínééne úújétsóobe diityéké dityée dífbyeke wátyétyéhuncéhjí íhyójt-sícutu, íjtyúháacyutu, íjcyanévu. ⁴¹ Áaneríhjáa ímíjyúúverómé tsá cáhcújtsotúne. Áámekéhjáa neébe.

—ÍA íjcyané majcho ámuhádi o mājchokij?.

⁴² Áanéllíhyéhjáa ajcúme amóóbevíú wáhjáameíñema ímúhójpacyóvu.

⁴³ Aanéhjáa dítye ífténeríyé idyóóné hallúvú ádoobe teene ímúhojpacyó.

⁴⁴ Átsihdyúhjáa neebe diityéke:

—Éhnée ámuhákye o néhijcyané muurá íne tsúuca oke pajtyéhi. Ehdúu oke tene pajtyeíne muurá Píívyéébé ihjyú uubálle múnáajpi Moitsée caatúnúhi. Áhduréhjáa tsijtye dífbyé ihjyú uubálle múnáa caatúnúhi. Áhdure Tsááamóháámitu caatúvane.

⁴⁵ Ehdúhjáa díbye néénetu botsíi waajácúme ímiáané tehjújucó Píívyéébé waa-jácúháámitu tene nééneé. ⁴⁶⁻⁴⁷ Átsihdyúhjáa idyé neébe:

—Muuráhjáa óhdityu nééne mímamúnáake o pájtyetétsoobe o ícúbáhrámeíne o dsíjíveebe 3 coojívatú tsiíne o bóhííbe mémeri táuwaáboju Jerotsaréetu tújkeváné páné ínújííne múnáake úwáábómeííne, dítye ímítyú íhvéjtsóne Píívyéébé icyáne-jcúvuréjucó ífbúwáave diityé ímítyú iábájíívémeíki. ⁴⁸ Áané uwááboju pahúllevávú ámuha métsújaúcuúhi. ⁴⁹ Áanéllíi ámuha éllevu ó wálloó Llihíyóo Íapííchovu

ámúhakye iájcuíñé nééneé. Aane íchihdyu Jerotsaréetúréi météhmeeco ámúhá pañévú tene iúcaáveki.

Jetsóó níjkeyívú pééneé

(Mc 16.19-20)

⁵⁰⁻⁵¹Ehdúhjáa diityéké ipítyájcótsihdyu técoomítyú diityémá peebe Betáániávu. Átsihvúhjáa íhyójsicu ííhbúcúne diityé hallúvú piáábo ityáúmeíñe diityédítýú péjúcoobe níjkeyívú. ⁵²Áané boonéhjáa tsiíñe Jerotsaréevu oomímyé ímíjyuuri dííbyeke dúúrúvamére. ⁵³Aaméhjáa paíjyuvaré duurúvájá pañévú duurúvahíjcyá Píívyéébeke. Áyu tehdújuco.

JÓÁÁÁ

Jóáa Jetsóodítýú cáátínuháámi

Míamúnáájpidívú Píívyéébe ípívyeevéne

1 Íjcyadúréhjáa ihdyu Críjto ícyahíjcyá ípívyema íjcyátuube muhdú Píívyéébe íjcyane bóhówájtsoóbe. ² Aabéhjáa dífbyere Píívyéébe íjcyabe ícyahíjcyá páné ihdeene íjcyafíneí íjcyátúnáaaca. ³ Aabéhjáa ípívyejtsó páneere íne múhduná íjcyane. Tsáháhjáa íiná iye ípívyéévetúne. ⁴ Áánéllí dífbyedi íjcyáné mújyú dsíjivétyúne bóhi. Áhdure íjcyáné ímiá uwááboju dífbyedi pámeere míamúnáa téene tájpi íjcyáiyóne. ⁵ Aane peetédú néene muurá bóhówaúcunú íñújí hallúrí míamúnáa teene wáájácútúme éhne múúne cúúvétsii íjcyadu néémedívu. Aame tsá píívyetétú teene íhvetétsóiyóne.

⁶⁻⁷ Aanée íjcyabe tsaapi ‘Jóááa’ némeífybe. Áábekéhjáa Píívyéébe picyóó Jetsocríjtó uwááboju peetétú néene díbye míamúnáake iúúbálle dítye icyáhcuútsoki. ⁸ Áronáacáa tsá díbye Jóáa Jetsocríjtó íjcyatúne. Muuráhjáa ihdyu dífbyé uubálle múnáajpíyé dífbye. ⁹ Aane Jetsocríjtodi ímiáájú íjcyane tsá álliu íjcyatúne. Áánevéu míamúnáake iwáájácútsó tsaabe íñújývu.

¹⁰ Aamée míamúnáa íñújiri íjcyame díbye páneere ípívyéjtsóóbeke tsá wáájácútúne. ¹¹ Aabée imúnáállíi tsáároóbeke tsá dítye wáátsúcúpéjtsotúne. ¹² Áronáacáa íjcyámé tsaate ímí dífbyeke iwáátsúcúpéjtsóóbeke cáhcujtsóme. Aame ihdyu ímiáané Píívyéébej tsííme. ¹³ Áronáa tsá íne míamúnáa metsímávahíjcyádú meke díbye tsímávátúne. Muurá ihdyu meke díbye ímíbajchómé méijcyá dífbyej tsííme.

¹⁴ Muuráhjáa Críjto apáábyéré Píívyéébé Hajchi ímiáábé íjcyabe Míamúnáájpidívú ípívyéévéne méjpiíne úlléjeebe míamúnáake wajyúhi. Áábé ámítsaráhcóo muurá máájtyumíhi. ¹⁵ Aabée bóhówáávédébedítýú tsojtsó múnáajpi Jóáa néehíí:

—Áánúdityu éhne ámuúhakye ó nehíjcyá táehníínevu íhtsútuube íjcyabe íjcyafíne. Muuráhjáa ihdyu íjcyaduré ícyahíjcyabe ípívyema íjcyátuube ói o íjcyátúné ihdéjuco.

¹⁶ Áábej tééveri Píívyéébe meke píáábohíjcyáhi. ¹⁷ Muuráhjáa Moitséeúvuj tééveri méénuube ítyaúhbaju téénetu míamúnáa iwáájácu muhdú dífbyema íjcyáiyóne. Áánetúu Jetsocríjtoj tééveri meke iwájýúne ímiáájuvu ájcuúbe. ¹⁸ Aane muurá tsá múha ájtyúmitú Píívyéébeke. Apáábyéré Íllí ájtyumí dífbyeke. Aabée múúhakye waajácútsó dífbyedívu. Ehdúu Jóáa Jetsóodítýú néehíí.

Jetsocríjtoke tsojtsó múnáajpi Jóáa bóhówajtsóne

(Mt 3.11-12; Mc 1.7-8; Rc 3.15-17)

¹⁹ Téijyúhjáa avyéjute Jerotsaréetu wallóó llúúvájtema ípiáábojtké tsojtsó múnáajpi Jóáa élleu dítye idílo dífbyeke muubá díbye íjcyane. ²⁰ Áánéllíihyée úúbálleebe muubá íjcyane. Neebépeé:

—Tsá Críjto o íjcyatúne.

²¹ Áánéllíihyée néémeé:

—¿Aca ihdyu múúberá uú, mityá Eriá uu Píívyéébé ihjyú uubálle múnáajpi u íjcyáábej?

Áánélliihyée neébe:

—Tsáhaá.

Áánélliihyée tsiíne néémeé:

—Áánéllii diibyéjuco uu éhneváa Píívyéébé ihjyú uubálle múnáajpi tsááífybe.

Áánélliihyée neébe:

—Tsá diibye o íjcyatúne.

²² Áánélliihyée néémeé:

—¿Aca ihdyu múúberá uú? Muurá muha méimíllé meúúballéné múúhakyéne wál-
lóomeke muubá u íjcyane. Bo ihdyu múúhake duubálle muubá u íjcyane.

²³ Áánélliihyée botsíi Jóaa nééhií:

—Oo muurá éhne ínéubará píívyétúné iínújiri kéévánécóbaúvú o úwááboobe ó
nehíjcyáhi: “Méimibáávyé ímityúné ámuha meícyahíjcyánetu tsáimiyéjuco ámuha
meíjcyámeke Ávyéjuube iáptyumívakí.” Ehdúhjáa o úwááboíné muurá tsúúca-
játújuco Píívyéébé ihjyú uubálle múnáajpi Itsaía úúballéne.

²⁴⁻²⁵ Ehdúu díbye néénéllii diitye eenée paritséómú dífybe élleu wálloome néé
dífybeke:

—Aanéhaca ¿múha nééjuri íveekí ú tsótsohíjcyá idyé Críjto u íjcyáábejífva, pane
Píívyéébé ihjyú uubálle múnáadítyú Eriáuba u íjcyáábejífvari?

²⁶⁻²⁷ Áánélliihyée Jóaa nééhií:

—Muurá ihdyu ímiááné nújpácyori ó tsótsohíjcyá míamúnáake. Áánetu
táehníínevu íhtsútuube íjcyaaabe tsúúca ámuháma íjcyáróóbeke ámuha mewáájácú-
tuube óhdityu cámaáveé éhníínevu iúwááboki. Áábeke muurá tsá íjtyúhápáájúbaré
o tácoriúcuítyuróne.

²⁸ Ehdúu pajtyéné Betáábarávú Joodáa ehnejcuvu díbye Jóaa
tsótsohíjcyáhullévu.

Jetsóo obééjádú néébeé

²⁹ Áané tsijcyóójíi díbye tsojtsó múnáajpi Jóaa Jetsóo dífybe élleu péébeke iá-
tyúmíne nééhií:

—Éje ámuúhaj, áanu muurá obééjádú néébe Jetsóoke Píívyéébe wallóo díbye
míamúnáa ímityuháñé ímíbájchoki. ³⁰ Áánúdityúu muurá éhne ámuúhake ó ne-
híjcyáhi: “Táhboone íjcyáíbye táehníínevu íhtsútuube íjcyaaabe óikyée o íjcyatúné
íhdéjuco ícyahíjcyaaabe.” ³¹ Téhdurée idyé tujkénú tsá o wáájácútyú diibyéjuco meít-
sohíjcyaaabe díbye íjcyane. Aanée ihdyu ímiááné dífybé íhde ó tsótsohíjcyá mee
íjraéémudítyú cáhcújtsómeke.

³² Ehdúu ínétsihdyu neébe:

—Téhdurée dífybeke o tsójtsóijyu ó áptyumí Píívyéébé Apííchó íjuuúdu cáámetu
dífybedívú nítyene. ³³ Aanée téhdure tsá o wáájácútyuró diibyéjuco meítsohíj-
cyaaabe íjcyane. Áronáacáa ihdyu Píívyéébe o tsótsohíjcyáínevu oke pícyoobe
oke nééhií: “Tsáápiikye u tsójtsóóbedívú níjkyéjitu Táapííchó nítyene u á-
ptyúmínetu ú waajacúu diibyéjuco míamúnáa pañévu Táapííchó pícyóóíbye íj-
cyane.” ³⁴ Ahdújucóo ímiááné dífybeke o tsójtsóijyu o áptyumíne. Áánéllii o néé
diibyéjuco Píívyéébé Hajchi díbye íjcyane. Ehdúu neebe tsojtsó múnáajpi Jóaaá.

Jetsóó úcútujkénú ímamyémú íjcyáímyeke

³⁵ Áané tsijcyóójí tétsihyíyé muhtsi imóyemútsima díbye íjcyánáa téeneri Jetsóó tsiíne pajtyéhi. ³⁶ Áánélliihyée tsiíne neébe:

—Éje, aadi muurá obééjádú néébe Jetsóoke Píívyéébe wálloóbe.

³⁷ Ehdúu Jóaa dífbyedítyú néénéllii muhtsi dífbyemáyéjuco mepééneé.

³⁸ Áánaacáa idyéjú révoucunúúbé múhtsikye nééhií:

—¿Íná ámuhtsi ménéhcohi?

Áánélliihyée muhtsi menééhií:

—Uwááboóbej, ¿aca kiá ú ícyahíjcyáhi?

³⁹ Áánélliihyée neebe múhtsikye:

—Cáhawáá óoma mepe ámuhtsi mewáájácu kiá o ícyahíjcyáne.

Ahdújucoo muhtsi cúvéhréjuco néénáa dífbyema mepéémutsi téhullévu méíjyunúhi.

⁴⁰ Muhtsí Jóáadityu Jetsóomáyéjuco mepéene Tsimóo Péédoró nahbe Aderéema.

⁴¹ Aanée diibye Aderée ínahbe Tsimóoke neetéhi:

—Muúbe muhtsi máájtyumíjucoó Críjto míamúnáake pájtyetétsoóbeke.

⁴² Ehdúu ínéene tsajtyéébé dífbyeke Jetsóo éllevu. Áábekée Jetsóo népejtsóhi:

—Uu éhne Tsimóo Jonáa hajchi. Áónáa téhdure dimyémé íjcyáa Péédoro ‘nééwayu’ nééiyóne. Ehdúu neebe Jetsóo Tsimóoke.

Tsíjtyétsikye Jetsóó újcune

⁴³ Áané tsijcyóójí Jetsóo imíllé ipyééne Gariréa íiñújivu. Aabée téhullévu péébe Betsáidá múnáajpi Perípeke íájtyúmíbeke nééhií:

—Muúbe ookéréjuco duráávyé.

⁴⁴ Téhdurée diityétsi Aderéema Péédorómútsi técoomí múnáajtétsi. ⁴⁵ Áijyúrée idyé diibye Perípe Natanaée éllevu ipyééne neetéhi:

—Muúbej, muha muurá máájtyumíjucoó éhnéhjáa Píívyéébé ihjyú uubálle múnáajpi Moitséeúvú dífbyé taúhbaju icyáátúnuhíjcyáhaamíjitu dífbyedítyú cáátúnuhíjcyáábeke. Téhduréhjáa muurá tsíjtyehjí Píívyéébé ihjyú uubálle múnáa caatúnú dífbyedítyu. Aabe Jetsóo Natsarée múnáajpi íjcyaaabe Jotsée hajchi.

⁴⁶ Ehdúhjáa Perípe Natanaéeke néénéllii neébe:

—¿A ímiááne? ¿Aca íhya Natsaréeri íjcyámé tsaate ímiááme?

Áánélliihyéhjáa Perípe nééhií:

—Cáhawáá majo u ájtyúmi dífbyeke.

⁴⁷ Aamútsíi péémutsi úújeténáa Natanaéeke Jetsóo íájtyúmíne nééhií:

—Áánújuco páñétúejpi íjraéemuube ímiáábé íjcyaaabe.

⁴⁸ Áánélliihyée Natanaée née dífbyeke:

—¿Aca kiátú eene oke ú waajácúhi?

Áánélliihyée Jetsóo nééhií:

—Muuráhané ihdyu úhdivu Perípe úújetétúné íhdéjuco uke o ájtyumíné hi-gyéeráhé déjúcori u íjcyáábeke.

⁴⁹ Áánélliihyée Natanaée nééhií:

—Uwááboóbej, uu éhne Píívyéébé Hajchi muuha íjraémú avyéjuube u íjcyáabe.

⁵⁰ Áánélliihyée neebe dífbyeke:

—Higyééráhé déjúcoríne u íjcyane uke o néénélliihyéré oke ú cáhcujtsóhi. Mityái éhniínevu uke o úllévenútsóínej.

⁵¹ Ehdúu inétsihdyu neebe dífbyeke:

—Muurá ímiáané ámúhake o nées Míamúnáájpídívúu o ípívyéévéébe éllevu cáámetu nýjkyéji múnaa iníítyéne tsiíne nérívyémeke ámuha maájtyúmííne. Ehdúu Jetsóó nééhíí.

Canáá cóómiyi taabává wañéhjí íjcyane

2 Áané boonée 3 coojívalu Gariréá iníújiri íjcyacóómí Canáa múnáajpi ityáábaváné wañéhjí meenú técoomívu. Áánevúhjáa Jetsóój tsiijúké ditye mínútsolle tétsihyi. ² Áhdurée Jetsóoke mínútsómé muuha ímamyémuma. ³ Áijyúu teene wañéhjí ádó bíinojpácýó óúúvénéllii Jetsóoke tsiiju nééhíí:

—Éje, tsúuca bíinojpácýó diityédívú óuuvéhi.

⁴ Áronáacáa neebe dífilleke:

—¿Aanéha, Wa, muhdú ífvane oke ú úúballéhi? Tsáhái muurá iná o méénúíne éévé úújetétúne.

⁵ Áároneríi ícúvétulle tétsíi wákimyéi múnáake nééhíí:

—Ámúhake dibye néhdu méméénuco.

⁶ Áijyúu íjcyané tétsihyi 6-hova néwayúúnetu méénúmeíne lliyhýóóné téhójí pañévúu tamúnaa ímíbájchoméííne nupjácýóóné pícyohíjcyahóhji. ⁷ Áanáacáa tsúuca neebe tétsíi wákimyéi múnáake:

—Cána eene líiyihýóóné núpátyu méwahpétsoj.

Ahdújucóo ditye wáhpetsóne. ⁸ Átsihdyúu neebe diityéke:

—Áyu cána áyánéwu meújcúne báníjúúbeke mejjchoj.

Ahdújucóo iújcúne ditye íjchone. ⁹ Aanée adúcuube imyéwu núpacyóo íjcyaróné bínojpacyóvú dibye ípívyéévétsojpácýo. Aanée tsá dibye wáájacutú kiátú ditye téjpacýo újcune. Apáámyéree tétsíi wákimyéi múnaa waajácú ípyée iníújpánújénélííhye. ¹⁰ Aanée báníjuube wañéhjí múnáájpikye ipíúváne nééhíí:

—¿Acáne, muube, muhdú ífvane ímiájpácýóhacáne íjcyánáa peiyé átérééjpacyotu meke ú íjchóhi? Áánerá múúne tujkénú ímiájpácýó mejjchone óuuvédú botsíi ihdícyájpacyotúréjuco mejjchone. Ehdúu neebe íbáníjuube wañéhjí múnáájpíikye.

¹¹ Ehdúu Jetsóó méénúráítyuróné méénútujkénú Gariréari íjcyacóómí Canáavu. Ááneríi waajácútsóobe íavyéjú fhtsutúné íjcyane. Áánetúu muha ímamyémú mécáhcujtsó ímiáané diibyéjuco Críjto miamúnáake pájtyetétsoobe íjcyane.

¹² Áané pajtyétavúu Capenaóovu muha dífbyema mepéémema téhdure pééme tsiíjuu, íñahbémuu, íjcyame. Ácoomíyíi tsúcájá muha méijjcyáhi.

Duurúvájá pañétú náhjíhe múnáake Jetsóó íjchívyetsóne

(Mt 21.12-13; Mc 11.15-18; Rc 19.45-46)

¹³ Aanée pajtyété wañéhjí llééváníéllii muha mepéé dífbyema Jerotsaréevu.

¹⁴ Áijyúu duurúvájá pañévú miamúnáa nahjfhénuhíjcyá ócájímuke, obééjámuke, íjúúmuke. Áánetúu tsijtye dsídsike cápáyócócatsíhijcyáhi. ¹⁵ Aanée Jetsóó múhdurá íjtsúcunúne watsíhcyuúhó imyéénúneri diityéké boáyó tééjá pañétú páneere íñahjíhemájucó. Dsídsikée cápáyócócatsíhijcyámedívú teene wácháájcoóbe. Áánemáa diityé metsáwáané wájójcoóbe. ¹⁶ Áánetúu íjúúmú nahjíhe múnáake neébe:

—¿Méijchívyetso íñe páneere íjyá pañétu! ¿Íveekí Táacáani ja ámuha méipívyejtsó náhjihejavuréjuco?

¹⁷ Ehdúu díbye néenetu muha méitsaavé Píívyéébé waajácúháámitu tene tsátsi-hdyu néeneé: “Dihja o wájuryeri ó dsíjívéiyáhi.”

¹⁸ Áané boonétúu tsaate néé dífbyeke:

—¿Aca múha nééjuri ehdu ú meenúhi? Cána méénúráityuróné meenu muha mewáájácu múihtsúturi u íjcyaahe ehdu u méénuhíjcyáne.

¹⁹ Áanélliihyée neébe.

—Cáhawáa íjya duurúvaja mewácavyáhcó 3 coojívaturé tsiíne o pánéévétso.

²⁰ Áanélliihyée néeme dífbyeke:

—¿Aca muhdú 46 pijcyábáa dítye wákímyeíjyá ú pánéévétsoó 3 coojívatu? Tsáhábá éhajchótatu u pánéévétsoítyuróne.

²¹ Áronáacáa ihdyu Jetsóo ihjyúvá dífbyeke dítye dsíjívétsoíñéré íñéeyóne. Íjpiíyée meménuube duurúvajúu. ²² Ehdúu díbye néene muha méitsaavé idsíjívét-sihdyu díbye bóhícoóca. Áijyúu muha mecáhcujtsó ehdúhjáa dífbyema tene páj-tyeíne tsúucajátújuco Píívyéébé waajácúháámitu cáátúnúmeíne ímiáanéjuco díbye múuhakye néhijcyáne.

Míamúnáa íjtsaméi tsá Jetsóo túhúúlletúne

²³ Aabée Jerotsaréri pajtyété wañéhjí pañe méénúráityurónéhjí méénúnetu mítyame cáhcujtsó ímiáané díibyējuco Críjto íjcyane. ²⁴ Áronáacáa waajácuube ímiááneturé dífbyeke dítye cáhcújtótúné diityé íjtsaméi ityúhúúllétúnélliihye.

²⁵ Tsáháa múha dífbyeke muhdú míamúnáa íjtsameíne úbálléityuróne.

Jetsóoma Nicodéémó íhjuváne

3 Íjcyaabée tsaapi paritséomuube Nicodéémó íhtsútuube íjcyaahe. ² Aabée tsápe-jco Jetsóo éllevu itsáane néé dífbyeke:

—Uwááboóbej, muha mewaaajácú múuhá uwáábovúu Píívyéébe uke wál-loóne. Aabe úuma íjcyánélli muurá ú méénuhíjcyá méénúráityurónéhjí múha méénúityuróne.

³ Áanélliihyée Jetsóo néehí:

—Ímiááneturé uke o néé béhnétu u tsíímávameítyúhajchíí tsá Píívyéébé avyéjue-jpi u íjcyáityúne.

⁴ Áanélliihyée neebe dífbyeke: ¿Aca múhdutú keeméjuco meíjcyaahe tsiíne méétsíjjú ífíwúv pañévú méúcáávéiyá dille meke itsíímáva biwáhduré tsíímene meíjcyaki?

⁵ Áanélliihyée Jetsóo néehí:

—Ímiáané uke o néé Píívyéébé Apííchoj téeveri ímíbaavyémé béhnétu tsíímávameítyúme tsá dífbyé avyéjuejte íjcyáityúne. ⁶ Muurá míamúnáa tsíímávámé pañe diityé íjtsaméiyé íjcyáhi. Áanetu Píívyéébé Apííchó íjtsaméi cápáyoacómé ténejcúriyējuco íjtsameíne. ⁷ Ahdícyane tsájúrévedí tsiíne metsíímávameíne uke o néeneri. ⁸ Muurá íñe uke o néene kíjyebádu. Tsá muurá ámuha mewáájácútu kiátú kíjyeba tsáane kiávú péhijcyáne. Tehdu muurá Píívyéébé Apííchó maájtyúmíturóné meke ímíbjachóhi.

⁹ Áanélliihyée Nicodéémó néehí:

—¿Muhdúami íhya tsáma teénej?

¹⁰ Áanélliihyée Jetsóó nées dífbyeke:

—¿Aca muhdú ijraéémú uwááboobe u ijcyaaabe tsá u wáájacutú uke o nééneé?

¹¹ Muurá ímiáané o ájtyumíné ímí o wáájacúné íne ámuhákye ó úúballéhi. Árone ¿íveekí tsá ámuha mecáhcújtsotúne? ¹² Muurá íñújiri íjcyánéhjitu ámuhákye ó úwáábohíjcyá ámuha ímíneúvú mewáájácúroki. Áronáa íllure ámuhákye túhútsohíjcyáne. Aanéjí awáá muhdú ámuha méwaajácuú Pívyéébé icyánéjcutu ámuháma o íhjuuváne.

¹³ Tsá muurá múha úújetú díbye íjcyáhulle. Apáábyéré ihdyu Míamúnáájpídívúu o ípívyééveebe téhullé múnáájpi o íjcyánéllii ó waajácú téhulle. ¹⁴⁻¹⁵ Muurájháa ínéubará pívyétúné íñújiri íjcyácooca Moitsééúvú picyóó úméhéí nájcautu ínimyéké úwááñéityu íñjcyóóbeke pánétúejpi íhdome dífbyeke ííténe idsíjívétuki. Ahdu muurá oke Míamúnáájpídívúu o ípívyéévéébeke páwachéketu pícyooímyé oke cáhcujtsómé múijyú idsíjívéjúcóóítyúne bóhí iújcuki.

Míamúnáake mityane Pívyéébe wájjune

¹⁶ Muurájháa Pívyéébe mityane míamúnáake iwájjúnéllii Ílli apáábyéré íjcyáábeke wallóó íñújívú díbye idsíjíve diityé wájjuri ditye iwágóóóvétu teene cáhcujtsómé múijyú idsíjívéjúcóóítyúne bóhí iújcuki. ¹⁷ Tsáháa Pívyéébe oke wállóotú míamúnáake ícúbáhraki. Muurájháa ihdyu oke wállóobe tajtyéeveri diityéké ipájtjetétsoki.

¹⁸ Aane oke Pívyéébé Hájchikye cáhcújtsómé hallúrí tsá íiná íjcyatúne. Áánetu apáábyéré dífbyé Hajchi o íjcyáábeke cáhcújtsótúmeke ícúbáhráíbye. ¹⁹ Ehdu pajtyéíne peetéduu o néébe íñújívú o tsááne cáhcújtsotúmé ímityúné méénuhíjcyámeke. ²⁰ Muurá ímityúné méénuhíjcyámé íllure oke tsaríllé ímiáájuvu diityéké o wáájácútsóiyónáaaca. Aame tsá ímíllétú óhdivu ipíhíne diityé ímityú o bóhówa-jcároné ímíllétúnema. ²¹ Áánetu ihdyu ímí íjcyane ímílléméjuco taéllevu tsááne téénetu tsijtye iwáájácú ímiáané Pívyéébe ímíllédú ditye íjcyane.

Tsojtsó múnáajpi Jóaa Jetsóó íjcyatúné tsiíne nééneé

²² Ehdúu Jetsóó nééneé boonétú muha mepéé Jodéá íñújívú. Áhullée muha meíjcyánáa díbye úwaabóné cáhcujtsóméjuco tsójtsómeíhijcyáne. ²³ Áané tu-jkéveríhijyáa idyé tsojtsó múnáajpi Jóaa téhdure uwáábohíjcyá Enóori Tsaríí cóómíj píihíri íjcyácoómiyi. Áábedívúhjáa míamúnáa píhcyáávémedityú dífbyé uwáábó cáhcújtsómeke tsótsohíjcyaaabe tétsihdyu íjcyáhityu. ²⁴ Téijyúu tsáhái dífbyeke ditye cúvéhoojánutúne.

²⁵ Aanéhjáa tsáijyu dífbyé mamýémudityú tsaate tsíjtyema táhjácatsíhijcyá muhdú meímíjpyeténeri. ²⁶ Áanáacáhjáa diibye Jóáake ímamyémú nééhií:

—Uwááboóbej, éhnée Joodáá ehnéjcuri maájtyúmííbedityú múúhake u úúballé-híjcyaabéha téhdure tsótsohíjcyáábe éllevu mityame pehíjcyáhi.

²⁷ Áanélliihyéhjáa neebe diityéke:

—Muurá ihdyu Pívyéébe dífbyeke pícyóóné wákimýéíjyuco díbye méénune.

²⁸ Áánetúu oke pícyoobe dífbyé ihde míamúnáake o úwáábohíjcyaki. Áanélliihyée muurá ámuhákye ó nehíjcyá Críjto o íjcyatúne. ²⁹ Muurá múúne taabává wañéhíj páñe diibye taabáva múnáajpi méwama íné ímíjyaú íjcyáhi. Ááneri muurá diityétsikye náhbenúme ímíjyuuvéhi. Ahdu ó ímíjyuuvé mityane tsúúca Críjto

míamúnáake pájtyetétsoobe íjcyáneri. ³⁰ Diibye ihdyu táehnííñevu ávyéjúúteéhi. Áanetu ihdyu ídátsoobéré ó íjcyáhi.

Pívyéébedítýú tsáábee

³¹ Muuráhjáa Pívyéébedítýú díbye tsáánéllii tsá múha dífbyé ihsútuvu úú-jetétúne. Áanetu ihdyu íjiejpiyé o íjcyánéllii ó ihjýuvahíjcyá míamúnaa íhjuvádúre. ³² Áanetu ihdyu diibye Pívyéébeke iwáájácúnéllii dífbyé uwááboju míamúnaake úúbálléróné tsá dítye cahcútsohíjcyatúne. ³³ Áronáa íjcyámé tsaate dífbyeke cáhcujtsómé. Aame bóhówátsohíjcyá ímiááné dífbyé íhjuu álliu íjcyatúne. ³⁴ Muuráhjáa Pívyéébe wálloobe úúbálléhíjcyá dífbyé uwááboju dífbyé pañe íapííhó íjcyánél-lihye. ³⁵ Aabée diibye íllíkye iwájýúnéllii dífbyé hójtsi pañévú íhvejtsó páneere íñe múhdúné tsíméné íjcyane. ³⁶ Aabe Pívyéébé Hájchikye cáhcujtsómé újcuú múijýú idsíjivéjúcóóityúne bóhi. Áanetu dífbyeke cáhcujtsótúmeke Pívyéébe ícúbahrámé tsá téene bóhi újcuúityúne. Ehdúhjáa neebe tsojtsó múnáajpi Jóáaá.

Tsamáaría múnáallema Jetsóó íhjuváne

4 Aanée diibye Jóáa ehnííñevu Jetsóoke míamúnaa úráávyehíjcyámédítýú cáhcujtsómé tsójtsótsámehíjcyáhi. ² Áronáacáa ihdyu tsá díbye pañetu tsótsóhíjcyatúne. Múúhayée ímamyémú métsótsóhíjcyáhi. Aanéhjáa tsúúca paritséómú waa-jácúhi. ³ Áanetúu muha méoomí Jodéa íiñújitu biwáhullévúre Gariréa íiñújivu.

⁴⁻⁵ Aamée muha Tsamáaría íiñújitu mepájtyeme méúújeté téené íiñújiri íjcy-acóomí Tsiacáa úniúvú Jacóóboúvúhjáa ílli Jotséeke ájcútsihvu. ⁶ Átsihyíi núpahyéjú ‘Jacóóbó núpahyéjú’ némeíhyéjú úniúvú Jetsóó wáyéeevé juuváyí muha metsááneri pávyeenúúbe. Téijýúu tsúúca cójijpiínéélléjuco meé. ⁷⁻⁸ Áanáacáa muha mepéé té-coomívú majchó áhdovu. Áané hallúríhjáa teene Tsamáaría múnáalle téhejútú núpauúvállékévaa Jetsóó néehíí:

—Muúlle, oke dijcho.

⁹ Áánélliihyévaa neélle:

—¿Aca muhdú ívane oke núpacyo ú táúmeí Tsamáaría múnáalle o íjcyáalleke jodíómuube u íjcyaaábe? Muurá jodíóomú tsá íhjuvátú Tsamáaría múnáama.

¹⁰ Áánélliihyévaa neebe dílleke:

—Muurá Pívyéébema múhtsikye u wáájacuca téhdure oke ú táúmeíyá piáábó íñe uke núpacyo o táúmeídyu. Aaca uke ó ájcúiyá bohí nupácýovu.

¹¹ Áánélliihyévaa neelle dífbyeke:

—¿Aca kiátú u úcújpacyóvú oke ú ájcúiyá teene bohí nupácýovu wáabyáúúbamáyé u íjcyáábejífvari? ¹² Muurá íñe núpahyéjú pañéwu méihdé múnáajpií Jacóóboúvú méhdivu pícyoíñuhéju. Téhejútúhjáa muurá ítsíímema íádóhéjuto téhdure íjyéémuke íchohíjcyaaábe. Aane ¿aca dífbyeúvú ehnííñevu uú?

¹³ Áánélliihyévaa neébe:

—Áronáa téhejútú ádorómé tsiíñe adópívyenúhi. ¹⁴ Áanetu óhdi íjcyáné nupácýó ádome tsá múijýú adópívyenúityúne. Muurá o ájcúné nupácýó óuuvératu diityé pañe íjcyajpácýó diityéké ímíjpyetétsómé újcuú múijýú idsíjivéjúcóóityúne bóhi.

¹⁵ Áánélliihyévaa neelle dífbyeke:

—Ávyéjuúbej, ané cána oke daacu téjpacyótú múijýú o adópívyenújúcóótuki, pane íñe núpahyéjúvú tsiíñe o tsájúcóótuki.

¹⁶ Áánélliihyévaa neébe:

—Ané dítyájkéi duucúte.

¹⁷ Áánélliihyévaa neélle:

—Tehdu o tájívállejí kiá íjcyáábeke ó újcúteéhi.

Áánélliihyévaa idyé neebe dífilleke:

—Tehdújuco u neérone. ¹⁸ Árónaa muurá 5-mevákéjuco u tájiváne. Muurá ícyooca tsíjpiimáyéjuco u íjcyaaabe idyé tsá ímiá taji íjcyatúne. Áánéllii ímiááné u neé u tájívátúne.

¹⁹ Ehdúvaa Jetsóó dífilleke neénéllii neelle dífbyeke:

—Ávyéjuúbej, úbá mía Píívyéébé ihjyú uubálle múnáajpi. ²⁰ Muuráhjáa múúha ihde múnáaúvú éhbáu cámeéhbáutu Píívyéébeke dúúrúvahíjcyátsihdyu muha téhdure méduurúvahíjcyá dífbyeke. Aane ámuha jodíómú ¿íveeki ménéhíjcyá apááñereva Jerotsaréetu dífbyeke medúúrúváiyóne?

²¹ Áánélliihyévaa neebe dífilleke:

—Muurá ihdícyátsihdyúrjúco ámuha dífbyeke medúúrúváiñe éévé tsúúca úu-jetéhi. Áánéllii tsáhájúco ámuha apátsihdyúré eene u nétsihdyuu, Jerotsarée-tuu, íjcyane Méécááni Píívyéébeke medúúrúváityúne. Aane cáhawáá oke cahcújt-soj. ²² Muurá ámuha Tsamááriá múnáa ímíñeúvú mewáájácútúúbeke méduurú-vahíjcyáhi. Áanetu ihdyu muuha jodíómú ímí mewáájácútúúbeke méduurúvahíjcyá ímiááné múúhaj tééveri mímúnáa pájtyetéiñe muha mewáájácúnéllííhye. ²³ Aane muurá ímiááné Méécááni Píívyéébeke dúúrúvahíjcyámé ícyooca dífbyeke duurúvää íííbúuri. Tehdu dífbyeke medúúrúváne imílleébe. ²⁴ Tsá muurá dibye íjpííma íjcy-atúne. Áábeke ihdyu óvíi múhdumé dúúrúvámé duurúvahíjcyá íííbúuri.

²⁵ Ehdúvaa Jetsóó neénéllii neélle:

—Tehdújuco, muurá ímiááné ó waajácú Críjto tsááiñe mímúnáake ipájtyetétsoki. Aabe ihdyu óvíi itsáacooca múúhake ímíñeúvú waajácútsóhi.

²⁶ Áánélliihyée neebe dífilleke:

—Muurá díbyéjuco Críjto o íjcyaaabe íñe úúma o íhjuváne.

²⁷ Ehdúu dífilleke dibye neénáa tsúúca muha méwajtsíhi. Aamée muha méul-lévenú dibye dífillema íhjuváneeri. Aanée tsá muha tsáápíuba medíllotú íñerí dítyétsí íhjuvájcatsíñe. ²⁸⁻²⁹ Átsihdyúu diille Tsamááriá múnáalle tétsihvúré íl-lyííhyó iwááoíñúne dsiínéríyé ímunáácoomívú ipyéénemáhjáa neetéhi:

—Ámuúhaj, éhtsíhyi muubáhjáubá íjcyaaabe oke neé páneere muhdú o ícyahíj-cyáné kiátúhjáubá iwáájácúne. Tsáijyu múu Críjto dífbye. ¡Cáhawáá metsu meúújetékij!

³⁰ Áánélliihyéhjáa tsáácunúmé múúha éllevu. ³¹ Áijyúu dífbyeke muha méneerá dibyéi imájchoki.

³² Árónáacáa neébe:

—Tsáhái o mājchotúne. Íjcyáné muurá ihdyu tamájchó ámuha mewáájácútúne.

³³ Áánélliihyée muha ménéjcatsíhi:

—Tsaatéubáhané tsúúca dífbyeke mājchotsóhi.

³⁴ Áánélliihyée neebe múúhake:

—Muurá ihdyu teenéjuco tamájchódú neéne okée wálloobe Píívyéébé wákimyéi o méénune muhdú dibye ímillédú tene óóma íñjkévaki. ³⁵ Áánáa muhdú ámuha ménéhíjcyá 4 nuhbávatúu bajtsóháñe maááhívétsoíñe. Cáhawáá meíté teene bajt-sóháñe múúne kéémedu neéme mímúnáa ídátso wágóóóvéiyóne ímiájíjtó díityéké pájtyetétsoiyóne meúúbállétuca. ³⁶ Muurá teene bajtsóháñe ááhívétsohíjcyamédú

néeme úwááboméré péhijcyámé újcuú téene áhdo. Áhdure ditye úwaabóné cáhcujtsómé újcuú téene áhdó múijyú idsíjivéjúcóótyúne bóhi. Ááneri bajtsó múnáama iñéevá ááhívetsohíjcyamédú néeme uwáábojte tsaméhí ímíjyúúveéhi. ³⁷ Muurá tsaate néehí: “Tsaate bájtsóne néevá múúne tsíjtyeréjucu ááhívetso.” ³⁸ Aanée muurá ámuúhake ó wallóó tehdu éhne múúne tsaate bájtsóne néevá tsíjtyeréjucu ááhívetsonédú néeme éllevu, tsúúcajáa tsaate úwaabójúcooróné cáhcújtsótúme éllevu ámuha tsiíne meúwaabóné botsí tsaímíyéjucu ditye icyáhcuútsoki. Ehdúu Jetsóó néé múúhake.

³⁹ Mítyamée téijy teene Tsamááriátú tsáame cáhcujtsó Jetsóoke eenéhjáa dille ‘páneere muhdú o ícyahíjcyáné oke neébe’ néenéliihye. ⁴⁰ Aamée néé dífbyeke dítyémái díbye íjcyaki. Áánéliihyée muha técoomíyí méijcyá mójcyoojícú. ⁴¹ Áijyúu éhniíñevu mítyame cáhcujtsó dífbyeke díbye úwaabóné illéébónema. ⁴² Aamée néé díille imúnáálleke:

—Tsá apááñéré múúhakeé u néenetu muha mecáhcújtsótúne. Muurá tsúúca muha páñetu mélleebó díbye úwaabóne. Áánetu ímiáané muha mecáhcujtsó díbyéjucu Críjto íjcyane míamúnáake Pájtyetétsoóbe.

Tsáné ávyéjúúbé hájchikye Jetsóó bóhiĩtsóne

⁴³ Átsihdyúu téhdune mójcyoojícútu muha mepée Tsamááriá iñújítu Gariréa iñújívú. ⁴⁴ Aanée muha mepéhíjcyánáa Jetsóó néé Píívyéébé ihjyú uubálle múnáájpyke imúnaa ávyéjúúlléityúne. ⁴⁵ Áronáacáa Gariréa iñújítu múnáa ímí dífbyeke waatsúcupejtsó Jerotsaréeri pajtyété wañéhjiri ditye úlléjénáa díbye méénúráityúronéhí méenune íájtyúmíneéliihye.

⁴⁶ Átsihdyúu muha tsiíne méoomí Canáavu tétsihvúu nújpacyo bínojpacjóvú díbye ípíívyéévétsooomívú. Áánáacáhjáa tsaapi ávyéjúúbé hájchi Capenaóori íjcyaaabe cheméhi. ⁴⁷ Aanéhjáa tsúúca Jodéa iñújítu muha metsáame teene Gariréa iñújíríjyucu méjcyane díbye ávyéjuube iwáájácúne tsáá Jetsóó éllevu. Aabée néé dífbyeke dífbyema ihjyávú ipyééne díbye illíkye ibóhíitso ávyeta dsíjíveríjyucu íjcyáábeke. ⁴⁸ Áánéliihyée neebe dífbyeke:

—Ámuha muurá tsá oke mecáhcújtsóityuró méénúráityúronéhí o méénuhíjcyátuca.

⁴⁹ Áronáacáa neébe:

—Ávyéjúúbej, áronáa ihdyu hájchíwu dsíjívétúné hajchótá íícúí óoma tahjyávú pééne bohíitso.

⁵⁰ Áánéliihyée neebe dífbyeke:

—Tehdújucu, tsúúca muurá ícyoooca bohíjúcoobe daáchi.

Ahdícyane wa dípyej. Ahdújucóo díbye óómiñe dífbyeke icyáhcuútsónema.

⁵¹ Aabéhjáa ihjyávú úújetéébeke íúnú múnáa népejtsóhi:

—Tsúúca daachi bohíjucóóhi.

⁵² Áánéliihyéhjáa dílloobe múijyú díbye bóhiíne. Áánéliihyéhjáa néémeé:

—Íjyújyúu révóóvéébedi dífbyeke pajtyéné áíívyéé.

⁵³ Ehdúhjáa ditye úúbállenetu ítsááveebe ávyetáa téene ééveri Jetsóó dífbyeke néene tsúúca ílli bóhíjucóóne. Áánéliihyée téhdure pámeere ihjájkímú cáhcujtsó Jetsóoke.

⁵⁴ Ehdúu Jetsóó meénúraítyuróné meenú Jodéá iinújitu muha Gariréá iinújivu meóómimye tétsihyi mejjcyánaaáca. Téenemáa botsíi tétsihvu miiyyúcúréi méenu-ube meénúraítyuróne.

Ijpi vááúmeítyúúbeke Jetsóó bóhiitsóne

5 ² Áané boonétúu muha tsiine dífbyema Jerotsaréevu méuubámyenú wañéhjivu. ³ Áanáacáa técoomíyí tsátsii ‘Obééjámú lleehówa’ némeítsíí únúuri nújpacyo páábáwu heeberéómú ihjyúrí ‘Betéjda’ némeííba. ⁴ Áábá hallúríi 5-wava nújwáwuúné íjcyáwáhjí pañétú hallúvátuméhjí, úllétuméhjí, íjpi vááúmeítyuméhjí, téhmeíjcyá teebe nóhjiíne. ⁵ Tsáijyúhjáa níjkyéji múnáajpi iinítyéne téebáwu nóhjihíjcyáhi. Aanéhjáa díbye nóhjiné boone tujkénúré éniivyméjucu ímípyetéhíjcyáne. ⁶ Téijyúu íjcyaaabe diityé pañe ávyetáhjáa 38 pijcyábájucu chéme-híjcyaaabe. ⁷ Aabée tódsiúcunúúbeke Jetsóó ííiténe waajácú téhajchótájucu díbye chémeíhíjcyáne. Áábekée neébe:

—Muúbe ¿muhdúami ú íjcyaj? ¿A ú imíllé u bóhiíne?

⁸ Áanélliihyée neébe:

Ééero Ávyéjuúbej, áronáa tsá o píivyetéhíjcyatú nújpacyo nóhjícooca ícúu tujkénú o énívyéiyóne. Íhya ihdyu tsaate oke píááboca o énívyéne ó bohíjúcóóiyáhi. Tehdu o meénúyónáa tsijtye táihderé énívyehíjcyáhi.

⁹ Áanélliihyée Jetsóó néé dífbyeke:

—Ané wa ílluréjucu eene dífbotámá dípye dihjyávuj.

¹⁰ Ehdúu dífbyeke díbye néenemáyé tsúúca ibóhiíne ífbotámá péjucóobe. ¹¹ Téijyúu wáyeeévejcoójí íjcyánaa díbye ífbotámá péene ávyéjuchte ííiténe néé dífbyeke: —Muúbe, tsá eene dífbotá íjcyooji wáyeeévejcoójí u tsájtýétyuróne.

¹² Áanélliihyée neébe:

—Áronáacáne oke bóhiítsóobe néé téenema o péékií.

¹³ Áanélliihyée néemeé:

—¿Aca muubá íjcyaaabe íveekí wáyeeévejcoójí uke táuhbáhi?

¹⁴ Áronáacáa tsá díbye wáájacújúcootú caabyé dífbyeke bóhiitsóné mítyanéé miamúnaa íjcyámé pañe Jetsóó íjcyanélliihye. ¹⁵ Áané boonétúu Jetsóó dífbyeke duurúvájá pañe íájtyúmíbeke nééhií:

—Muúbej, tsúúca muurá ú bohíjúcóóhií. Aabe ímiááberéjucu dífycaco. Tsiine ímitýúné meenújúcohíi éhniínevu íjcyane uke ipájtyétuki.

¹⁶ Ehdúu Jetsóó dífbyeke nétsihdyu péébéhjáa botsíi úúballé ímíneúvú avyéjuchte Jetsóó dífbyeke bóhiitsóne. ¹⁷ Áané hallútúu imíllerómé téijyúré Jetsóoke ídsíjívetsóne íveekíváhjáa wáyeeévejcoójí dífbyeke díbye bóhiítsóné hallútu.

¹⁸ Áronáacáa neebe diityéke:

—Muurá Llihiyó paíjyuvaré meke píáábohíjcyádújucu o píaabóné ihdícyáijyúre.

¹⁹ Ehdúu díbye néene éhniínevu diityéke tsárvyetsómé imíllerá dífbyeke ídsíjívetsóne. Tsáháa apááñéré táuhbaju néhdu wáyeeévejcoójí díbye íjcyátúné hallútú dítye dífbyeke dsíjívetsóityuróne. Téhdurée Píivyéébeke icyáánivahíjcyáábé tujkévevu íjcyane díbye néhíjcyané hallútú imíllémé dífbyeke ídsíjívetsóne.

Iiye íjtsámeídyú Jetsóó méénutúne

²⁰ Ehdúu éhniínevúré dítye Jetsóoke pátsárijcyónéllii neebe diityéke:

—Muurá ímiáané tsá Píívyéébé Hajchi o íjcyaaabe iiná o méénúityuró oore o íjtsámeidy. Muurá ihdy Llihíyó méénúiyónéjucó o méénuhíjcyáne. ²⁰ Aabe oke iwáýjúnéllii waajácútsohíjcyá páneevúré muhdú imyéénúíñévu. Muurá tajtyéeveri éhniíñévu tsíñehji díbye méénúneri ámuha méullévénúúhi. ²¹ Muurá Llihíyó dsíjívemeke bóhiítsódú o ímíllémeke o bóhíítsóóhi. ^{22–23} Tsá muurá Llihíyó míamúnaa muhdú ícyahíjcyáne diityémá ímbájchóityúne. Muuráhjáa oke neebe teene o méénu pámeere oke íávyéjútso dífbyeke íávyéjutsódúre. Aane oke ávyéjútsoótúme téhdure tsá diibye okée wállóóbeke ávyéjútsoótúne.

²⁴ Muurá ímiááneturé ámúhake o nées íne o néhijcyáne lléébome okée wállóóbeke cáhcujtsómé múijyú idsíjívécóóityúne bóhí újcuíñe. Áámé hallúrí tsáhájucó iiná íjcyáityúne. Muurá iwágóóóvéiyónetu tsúuca pajtyémé ímí Píívyéébema íícyáíñe-jcúvu. ²⁵ Ahdícyane ímiáané ámúhake o nées wágóóóvéiyómé Píívyéébé Hajchi o íjcyáábé uwááboju lléébóíñe éévé tsúuca úujeténe. Aane ímiáané cáhcujtsómé tsá wágóóóvéityúne. ²⁶ Muurá Llihíyodítýú tsááne múijyú medsíjívécóóityúne bóhi. Áánevuú oke ájcuube oke cáhcújtsómeke o ájcuki. ²⁷ Muuráhjáa Míamúnáájpídívú o ípívyéévéébeke neebe míamúnaa muhdú ícyahíjcyáne diityémá o ímbájchoki. ^{28–29} Métsájúréévedí ehdu ámúhake o nééneri. Muurá ímiáané iéévé úujetéijyu pámeere dsíjívéhíjcyámé íhniíkyénetu íjchívyee pámeekéré o píúvácoóca. Áámedítýú ímiánécúu úráávyehíjcyámé tsáhájucó muhdú íjcyáityúne. Áánetu ímítyunécúree úráávyehíjcyámé ícúbáhráméíñi.

íínetú Jetsóoke mewáájacúne

³⁰ Muurá tsá iiná oore táíjtsaméiyi o méénúityuróne. Okée wállóobe Llihíyóré oke néhdújucó míamúnaa muhdú íjcyanéjucó o néhijcyáne. Tsá oore o ímíllédú o méénuhíjcyatúne. ³¹ Muurá oore muubá o íjcyane o némeícyá tsá múha oke cahcújtsóityuróne. ³² Muuráhjáa tsojtsó múnáajpi Jóaa óhdityu nehíjcyá ímiáánéjucó muubá o íjcyane. ³³ Áábe éllévúu muurá ámuha tsaatéké méwallóó ditye óhdityu idílló dífbyeke. Áánéllíhyée úúbállebe ímiááne muubá o íjcyane. ³⁴ Áronáacáa tsá díbye úúbálléneturé o wáájácúmeítýú Píívyéébedítýú o tsááneé. Áronáa ihdyu o nées téhdújucóó óhdityu díbye néhijcyáne ámuha mecáhcújtsóne mepájtyeteki. ³⁵ Muuráhjáa ámúhake waajácútsoobe ímiá uwáábojívú éhne múúne peetéj téeveri tsíméné maájtyumíne mewáájacúdu. Aanée díbye úwáábohíjcyáne muurá wahájchotaré ímí ámuha méijtsúcunúráhi. ³⁶ Áronáa díbyeé oke bóhówátsohíjcyáne éhniíñévu páñetu ó bóhówátсамefhíjcyá páneere okée Llihíyó níwaavéné o méénuhíjcyáneri. Téénetu muurá ámuha méwaajácújúcoorá ímiááneé oke díbye wállóóne. ³⁷ Aabe ámuha maájtyúmítúroobe óhdityu nehíjcyá ímiáánéjucó oke iwállóóne. ³⁸ Áábé uwááboju tsá ámúhake úcáávehíjcyatú dífbyeke ámuha mecáhcújtsótúnélíhye. ³⁹ Muurá ámuha mééévehíjcyará Píívyéébé waajacuháámí muhdú óhdityu néhijcyáne ámuha múijyú medsíjívécóóityúne bóhí meújcúroki. ⁴⁰ Áronáa tsá ámuha meímíletú oke mecáhcújtsóne óhdivu mefhvéjtsáméíñe téénevu ámúhake o ájcuki.

⁴¹ Áronáa tsá o íjyácunútú míamúnaa oke ávyéjútsoíyóneri. ⁴² Muurá ó waajácú múhdurá ámuha menééme Píívyéébeke mewáájyutúne. ⁴³ Muuráhjáa diibyéjucó Llihíyó nééjuri ííñujívú o tsáábé uwáábori tsá ámuha meíícúvehíjcyatúne. Ááne eene tsijtye íííbúwaríyé ámuha éllevu itsááne íhdityuré újcune úwáábóneríyé ámuha meíícúvehíjcyáhi. ⁴⁴ ¿Muhdú ámuha oke mecáhcújtsóiyá kiá eene ámuha tsamééré

maávyéjúsócatsíhijcyané íjcyánaáaca? Téeneríyé ámuha meíjcyame tsá meíhcúve-hijcyatú apáábyeré íjcyaaabe Píívyéébe ámuíhake ávyéjúsóíyóneri. ⁴⁵ Aane méíjt-súcunúdí ámuíh ímítyú ámuíhá hallúvú Lihíyoke o úúbálleíne. Muuráhjáa ihdyu Moitséeúvúré tsúúca ámuíhá hallúvú úúballé dííbyé uwááborí ámuha mepájtyetéíne meítsúcunúhijcyároóbe. ⁴⁶ Muuráhjáa díbye úwaabóné ímí ámuha mecáhcújt-soca idyé téhdure ímí oke ámuha mecáhcújtsóíyáhi. Muuráhjáa óhdityu íjcyané uwááboju caatúnuhijcyaaábe. ⁴⁷ Áané uwáábóo ámuha ímí mecáhcújtsómeíj ħmuhdí mecáhcújtsóíyá ámuíhake o néhijcyáne? Ehdúu neebe Jetsóo.

Majcho mítyámedívú Jetsóo úújetétsóne

(Mt 14.13-21; Mc 6.30-44; Rc 9.10-17)

6 Áané boonétúu dííbyema muha mepéé Gariréá unéú tsaúúré ‘Tibéeria’ némeíú tsiñéjcuvu. ² Áijyúu mítyane míamúnaa múúhake úraavyé méénúráítyuróné chéméméhjike díbye bóhíftsohíjcyané íájtyúmínéllííhye. ³⁻⁴ Téijyúu pajtyeté wañéhíí tsúúca llééváiñáa muha caméhbaúvú mepééme téhbaú déjucóvú meúújetétsihvu ácuúveébe. ⁵ Áánemáa diitye míamúnaake íífténe neebe Perípeke:

—ĤAca kiátú íne majcho meúújcuú íjtyéke memájchótsoki?

⁶ Ehdúu neebe muhdú dííbyeke díbye íańújcuki. Waajácúroobé muhdú imájchótsoíne diityéke. ⁷ Aanée díbye díllónéllíi Perípé néehíí:

—Muurá 200-jívamá majcho meúújcuróné tsá úújetétyuró diityédívú áyanéwuújí maájcurónáaaca.

⁸⁻⁹ Áánéllíihyée Tsimóo Péédoró nahbe Aderée née Jetsóoke:

—Áánúwúdíhya 5-hova tsebáádatu méénúmeíne paáhóónema míityétsi amóóbe-mútsi. Áronáacábá tsá tene úújetétyuró áyámedívujívari.

¹⁰ Áronáacáa Jetsóo néehíí:

—Méne pámeere íáhcúbaki.

Ahdújucóo muha menéénéllíi dítye áhcubáné 5,000-meváubáhjáa íjcyame.

¹¹ Aabée teene páahóóné íékéévéne téhdujtsó Píívyéébeke. Áánemáa múúhake díbye ájcune muha méwajtú pámeekére. Áhdurée amóóbemútsikye muha mewájtune úújeté pámeíhívúre. ¹² Aanée pámeere tsaímíyé óóvéne boone múúhake neébe.

—Cóeene mepíhcyú tene iwágóóóvétuki.

¹³ Ahdújucóo pátyeevéne muha mepíhhyucúné 12-rujtsívá úvérujtsíne wáhpe.

¹⁴ Ehdúu méénúráítyuróné Jetsóo méénune íájtyúmíne tsaate néjcatsíhi:

—Ímíáanéha dííbyéjucó áanu Píívyéébé íhgyú uubálle múnáajpi éhneváa ííñujívú tsáííbye.

¹⁵ Áánemáa imíllerómé peecúteré dííbyeke páńétúejpi ávyéjúúbedívú ipícyoóne. Aanée iwáájácúne múúhadítýú íiye peebe caméhbaúvu.

Nújpácýó hallúrí Jetsóo úllene

(Mt 14.22-27; Mc 6.45-52)

¹⁶⁻¹⁷ Áané íijyúnúvúu muha dííbyé mamýmú mepéé mííneri Capenaóovu tsíñe-jcúéri íjcyáoomívu. Áijyúu tsúúca péjcóhréjucó néénáa tsá Jetsóo múúhama íjcyatúne. ¹⁸ Áánaacáa mítyane nohji ávyétá íhnáhó kííjyeba íjcyáneri. ¹⁹ Aamée muha píńnéuríjyucó meíjcyame máájtyumí díbye tsáane nújpácýó hallúrí úlleebéré múúhá tujkévetu. Ááneríi muha méíllityéhi. ²⁰ Áronáacáa neebe múúhake:

—Oóre, méillityédiñe.

²¹ Áánéllihyée muha méujcú dífbyeke míñé pañévu. Aamée tsúuca muha méúú-jeté muháa mepétsihvu.

Jetsóoke míamúnaa néhccone

²² Áané tsijcyóóhíhjáa múúha déjuvu itsaavémé apáámíree miine íjcyámiri muha mepéemema Jetsóó péétune. ²³ Áanáacáhjáa tsímihji Tibéeriá cóómityu tsámihji wajtsí díbye Píívyéébeke ityéhdújtsóne áyaróné majcho mítyámedivú úújetétsót-síj piihívu. ²⁴ Aanéhjáa tétsihyi dífbyeke íáptyúmítúnéllii témíhji píeeme múúha déjutu Capenaóovu dífbye néhcovu.

Medsíjivéjúcóóityúne bóhiivu meke Jetsóó ájcune

²⁵ Aamée tsúuca múúhadivú úújetémé dífbyeke nééhií:

—Uwááboóbej, ¿acáa múijyúrá u tsáá íllevu?

²⁶ Áronáacáa neebe diityéke:

—Ímiáané ámuhakye o néé ámuhakyeé o májchótsónélliihyéré oke ámuha menéh-cohíjcyáne. Tsá ámuha oke menéhcohíjcyatú méénuráityúronéhjí o méénune iiná nééiyóné ámuha mewáájácuki. ²⁷ Tsá múu íjyáacunútú majchóri múhajchótá ámuha téene tájpi meíjcyáíñeríjívári. Múu táuwaábori íjyáacunú teene majchódú nééne múijyú ámuha medsíjivéjúcóóityúne bóhi meújcúñeri. Áánevu muurá ámuhakye o ájcu Lihíyó oke meménuube míamúnaájpídívú ó ípívyeevéhi.

²⁸ Áánéllihyée néeme dífbyeke:

—¿Aanéhaca muhdú muha Píívyéébe ímilléné méméénúiyáhi?

²⁹ Áánéllihyée neebe diityéke:

—Muurá imílleebe okée díbye wállóónéllii íñujívú o tsáábeke ámuha mecáhcujtsóne.

³⁰ Áánéllihyée néemeé:

—¿Aca iiná díwákimyéi? Ané cána méénuráityuróné meenu uke muha mecáhcújtso diibyéjucu míamúnáake pájtyetétsóiibye u íjcyane. ³¹ Muuréváhjáa múúhá íhdé múnáaúvú manáa májchohíjcyá íñeubará píívyétúné íñújiri íjcyá-coóca. Muurá Píívyéébe waajácúháámitu nééneé: “Píívyéébe diityé élleu majcho dójcsótó níjkyéjitu.”

³² Ehdúu Jetsóoke ditye néénéllii neébe:

—Ímiáanéjucóo Moitséeúvú tsá diityéké ácuhiíjcyatú majchóvú téijyu. Muuráhjáa ihdyu Lihíyóré dócótsohíjcyá diityé élleu teene ‘manáa’ néemeñe májcho. Aabe muurá imíllé ámuhakye ájcune teene majchódú nééne múijyú ámuha medsíjivéjúcóóityúne bóhiivu. ³³ Muuráhjáa teene majchódú o néébeke níjkyéjitu oke wálloobe íñujívú míamúnáake téene bóhiivu o ájcuki.

³⁴ Áánéllihyée néeme dífbyeke:

—Ávyéjuúbej, ané ihdyu múúhakye pájyuvaré dáácuhíjcyá téeméne májchotu.

³⁵ Áánéllihyée neébe:

—Oo muurá teene majchódú o néébe múijyú medsíjivéjúcóóityúne bóhiivu ó ajcúhi. Aane ímiáané oke cáhcujtsómé tsáhájucu muhdú éhníñevu tsaímíyé íjcyáíyóneri íjtsámeityú éhne múúne memájchóne maádóne tsiíñe maájyabáávatémé memájchóíyóneri maádóíyóneri meíjtsámeidy. ³⁶ Áronáa ihdyu íñe ámuhakye o néhíjcyádú ¿íveekí ámuha tsá oke mecáhcújtsotú ímiáané diibyéjucu o íjcyáábeke

tsúúca ámuha oke maáptyúmiróme? ³⁷ Muurá Llihíyó néējuri oke cáhcújsómeke tsá o cátuhtsóityuróne. ³⁸ Tsáháa nǐjkyéjitu oke dibye wállootú o ímilléne o méénuki. Muuráhjáa ihdyu o tsáa oke dibye táuhbáne o méénuki. ³⁹ Aabe tsá ímilletú ópée o pájtyetétso óhdivu dibye íhvéjtsómedítyú tsaate wágóoovéne. Ímillebe páneere ni-hñéetsihvúré tsíhdyuréjuco ímbáávyécooca páneere pájtyeténe. ⁴⁰ Muurá ímillebe okée dibye wálloóbeke cáhcujtsómé mújyú idsíjivéjúcóóityúne bóhi újcune. Muurá dsíjivémeke ó bóhítsoó páneere tsíhdyuréjuco ímbáávyécooca.

^{41–42} Ehdúu Jetsóó majchódú néébe nǐjkyéjitu itsááne diityéké néénetu dífbyeke cáhcújtsotúmé dífbyedítyú nééhíi:

—Áánerá aabye Jotséé hajchi Jetsóó wájácú cáánímútsikye menéébe ¿muhdú íf-vane néé nǐjkyéjitu itsááneé?

⁴³ Áánéllihyée neebe diityéke:

—Ayécó óhdityu ámuha meíhjuváne. ⁴⁴ Muuráhjáa Llihíyó oke wálloobe míamúnáake óhdivu íbúwájtsótuca tsá múha pájtyetétityuróne. Aane muurá oke cáhcujtsómé dsíjivémeke ó bóhítsoó páneere tsíhdyuréjuco ímbáávyécooca. ⁴⁵ Muurá Píívyéébe ihjyú uubálle múnáájpí waajácúháámitu nééneé: “Píívyéébere diityéké úwaabóhi.” Ehdú dibye úwaabóné lléébome oke úraavyéhi.

⁴⁶ Árónáa tsá múha ájtyúmitú dífbyeke. Apáábyéré ihdyu ó ájtyumí dífbyeke dífbyedítyúu o tsáánéllíhye. ⁴⁷ Aane ímiááné ámúhakye o néé oke cáhcujtsómé tsúúca újcune mújyú idsíjivéjúcóóityúne bóhi. ⁴⁸ Áánevu majchódú o néébe ó ajcúhi. ⁴⁹ Muuráhjáa ámúhá íhdé múnáaúvú ínéubára píívyétúné iínújiri íjcyá-cooca ‘manáa’ némeíñé mǎjchorómé dsíjivehíjcyáhi. ⁵⁰ Áánetu íñe ícyooca ó ihjyú-vahíjcyá tsííñere nǐjkyéjéne íjcyáne mǎjchori, teene mǎjchome mújyú dsíjivéityúne mǎjchori. ⁵¹ Aabe ó íjcyá teenée majchódú o néébe nǐjkyéjitu o tsáábe míamúnáake bohíwú o ájcuúbe. Aane bohíwú o ájcuube míamúnáa ipájtyeté ó dsíjivééhi. Áánéllii táuwaáboju majchódú nééne cáhcujtsómé tsá mújyú dsíjivéjúcóóityúne.

⁵² Ehdúu Jetsóó néénetu tsaate múhdurá íjtsámeíñe néjcatsíhi:

—Ínáami aabye ehdu meke nehíjcyaj. ¿Aca muhdú meke íhyéécovu dóótsóíyoóbe?

⁵³ Áánéllihyée neebe diityéke:

—Muurá ímiááné Míamúnáájpídívúu o ípívyéévéébe héécó dóótume tsá újcúityú mújyú idsíjivéjúcóóityúne bóhi. Téhdure tátyujpácýó ádotúmé tsá újcúityú téene bóhi. ⁵⁴ Áánetu ihdyu táhyééco dóóme téhdure tátyujpácýó ádome újcuú téene bóhi. Muurá oke cáhcujtsómé dsíjivémeke ó bóhítsoó páneere tsíhdyuréjuco ímbáávyé-cooca. ⁵⁵ Muurá tájpi ímiá mǎjcho. Áhdure tátyujpácýó ímiá ádo. ⁵⁶ Áánéllii téneecu óóveme ímí óoma nahbéwájcatsíhi. ⁵⁷ Muurá Llihíyó okée wálloobe ímiááné íjcyáhi. Áábe tájpi ó ícyahíjcyáhi. Áánéllii oke cáhcujtsómé tatyájpí íjcyáhi. ⁵⁸ Ehdú íñe ó nehíjcyá tsííñere mǎjchoma nǐjkyéjitu o tsááneé. Aane mǎjchome újcuú mújyú id-síjivéjúcóóityúne bohi. Tsá ‘manáa’ némeíñe mǎjchódú tene néétu éhnée méíhde múnáaúvú teene mǎjchorómé dsíjivehíjcyáne mǎjchódu.

⁵⁹ Ehdúu Jetsóó úwaabó Capenaóovu pihcyááwéjǎ pañévu.

Medsíjivéjúcóóityúne bóhi meújúné uwáábo

⁶⁰ Aanée muha meíjcyarómé mewáájácútúnéllii ménéjcatsíhi:

—Tsáháubá múha lléébóityuró muhdú tuhúwu dibye úwaabóne.

⁶¹ Ehdúu téénetu muha meíhjuváne iwáájácúne neebe múúhakye:

—¿A múhdurá ámuhakye pajtyéné o úwaabóne? ⁶²Awáaréjucoubá Míamúnáájpídívúu o ípívyéeebe ámuha meñténeryé cáamevu ópée o tsáhullévú o péeca múhduréjuco ámuha mejcyáiyóne. ⁶³Muurá ihdyu Píívyéébé Apííchoj téeveriyé méucjú múijyú medsjívéjúcóóityúne bóhi. Tsá meere teene meújcúityuróne. Aane íñe ámuhakye o nehíjcyáné Píívyéébedityú tsááne ímíááne meke ajcú téene bóhiívu. ⁶⁴Áronáa íjcyámé tsaate ámuhadityú teene icyáhcújtsóiyóné ímíletúme. Ehdúu neebe Jetsóó íhdéjuco caatyé dífbyeke cáhcújtsóityúné iwáájácúnema. Áhdurée waajácuube íhdéjuco caabyé dífbyedívú méénútsoíñe. ⁶⁵Áánélliihyée neébe:

—Ehdúu míamúnaa múhdurá néene o wáájácúne ó nehíjcyá Llihíyó óhdivu íbúwájtsótuca múha pájtyetétyuróne.

⁶⁶Ehdúu díbye nétsihdyu múúhama péhíjcyámedityú mítyame ílluréjuco dífbyeke íhíhvéjtsóne pééneé. ⁶⁷Áánétúu múúhakye neébe:

—¿A téhdure idyé ámuha méimíllé oke meíhvéjtsóne óhdityu mepééneé?

⁶⁸Áánélliihyée Tsimóo Péédoro néehíí:

—Ávyéjuúbej, ¿aca múhdivú muha mecátsípáávéne uke méíhvéjtsóiyá apááñéré díuwaáboju múijyú medsjívéjúcóóityúne bóhiívu meke ájcúnááaca? ⁶⁹Muurá muha tsúúca uke mecáhcujtsóhi. Aame muha méwaajácú ímíááne diibyéjuco Píívyéébé Hajchi míamúnáake u pájtyetétsoobe Críjto u íjcyane.

⁷⁰Áánélliihyée neebe múúhakye:

—Muuráhjáa ámuhakye ó ucjú ámuhakye o mámyénuki. Áronáa íjcyaaabe tsaapi ámuhadityú ímítyuube ávyetá naavéné íjcyáabe.

⁷¹Ehdúu Jetsóó néé Tsimóo hajchi Jóódake íñéérone múúháejpi íjcyároobéhjáa dífbyedívú méénútsoíñe iwáájácúnema.

Íñahbémú Jetsóoke cáhcújtsotúne

7 Áané boonétúu muha Jetsóoma mépehíjcyá pahúllevaré Gariréa íiñújiri. Tsáháa díbye ímíletú Jodéa íiñújiri íjcyane téhullé ávyéjútée dífbyeke dsíjívétsóllehíjcyánéllíhye. ²⁻³Áronáacáa téijyu ‘nújuwááne wañéhji’ némeíñe lleevárijyuco íjcyánéllii íñahbémú néé dífbyeke:

—Wa bo ihdyu dipye Jodéa íiñújivu ukée cáhcujtsómé téhulle íjcyame íajtyúmi méénúráityúronéhjí u méénuhíjcyáne. ⁴Muurá ehdu nénehji méénuhíjcyaaabe tsá téévéneúvú méénúityuró dífbyeke pame wáájacúné ímílléhajchííjyu. Aanéjííva wa ihdyu méénuhíjcyá uke míamúnaa iwáájácuki.

⁵Ehdúu íñahbémú Jetsóoke néé dífbyeke téhdure icyáhcújtsótúnéllíhye. ⁶Áánélliihyée neebe diityéke:

—Áronáa téhullévú o pééíñe ééví tsá úújetétúne. Ámuha ihdyu mépiivyété íhdícyáijyuré téhullévú mepééneé. ⁷Muurá ámuha tsamééré íji múnáa mejcyame tsá metsáílléjcatsityú tsaíhduré ámuha menéénéllíhye. Áánetu oke tsaríllémé ditye ímityúné ícyahíjcyáné diityédívú o bóhówátsohíjcyáné hallútu. ⁸Áánéllii wái ámuháyé méuubámyenuj. Óví ihdyu taéévé úújeté o péékií.

⁹Ehdúu Jetsóó íñahbémuke íñéene coévá tétsihvuré Gariréa íiñújivu.

Wañéhjiri Jetsóó íjcyane

¹⁰Aabée bóónétúu íñahbému déjutu teene wañéhjivu péébema muha mepééhií. Áronáacáa tsá boohówáneúvu díbye úújetétúne. Wáájácúratúnée tétsii dífbye. ¹¹Ái-

iyúu ávyéjute néhcohíjcyá dífbyeke. Díllohíjcyámée pamévakéré caabyé dibye íjcyane.

¹² Áábedítyúu míamúnaa ihjyúvahíjcyá páhduváre. Tsaatée nehíjcyá ímíáábé dibye íjcyane. Áronáacáa tsijtye nehíjcyá ímítyuube íjcyaaabe íllure míamúnáake állihíjcyáne.

¹³ Ehdúu dífbyedi téévéneúvúre ihjyúvahíjcyámé ávyéjutedí íllityénema.

¹⁴ Aabée Jetsóó wañéhjí pínéévénaa duurúvájá pañévú úwaabóhi. ¹⁵ Aanée imíwu dibye úwáábóneri diitye ávyéjute iúllévenúne née dífbyedítyu:

—¿Aca kiátú aadi ehdíívaíñé wáájacúné waajácúháámíubáree íítehíjcyáábejívári?

¹⁶ Áánéllihyée neebe diityéke:

—Tsá oore táífbúwá íjtsaméityu o újcune o úwáábotúne. Muurá ihdyu okée wál-lóóbé uwáábóré teéne. ¹⁷ Aane cáhawáá óví dibye ímillédú íjcyame waajácú kiátú tsáané uwáábó o méénuhíjcyáne. ¹⁸ Muurá tsaate íhdiityúre újcune úwaabó diityéke míamúnaa iávyéjútsokiye. Áanetu ihdyu okée wállóóbeke iávyéjutsóné ímillémé ímíáané tehdújuco úwáábohíjcyáne.

¹⁹ Muuráhjáa Píívyéébe muhdú ámuha meíjcyáíñé taúhbajúvú ámúhakye ajcú Moitsééúvuj téeveri. Áronáa muurá tsá ámuha tsaatéubaré tene néhdu meíjcyatúne. Aame ¿íñé hallútú ámuha méimíllé oke mellííhyanúne?

²⁰ Áánéllihyée tétsii íjcyame née dífbyeke:

—Naavénéhaca dípañe. ¿Aca múha uke imíllé illííhyanúne?

²¹ Áánéllihyée neebe diityéke:

—Ááneráhjáa tsáneere wáyeéévejcóójí tsáápiikye o bóhiítsóné múhdurá ámúhakye pajtyéhi. ²² Áronáacáa muurá Píívyéébe Moitsééúvuj téeveri méénútúróné taúhbaju ámúhá íhdé múnáaúvú méénuhíjcyádújuco wápíj tsiiméneke ámuha tsáíjyu wáyeéévejcóójí íjcyaróné mekihdyahírótsohíjcyáne. ²³ Ehdu muurá téhdure ámuha méméénuhíjcyá tsáíjyu wáyeéévejcóójí íjcyaróné teene taúhbaju ámuha mewáágóótuki. Aame ¿íveekí muhdú ámuha menééne óhdi méíjyácunúhíjcyá tsáápiikyérée téjcoojí o bóhiítsóné hallútu? ²⁴ Tsá múu peecútéré tsáápiikye ‘íllu uú’ néétune. Ímíáané múu dibye íjcyanéjuco nééneé.

Muubá íjcyane Jetsóó nééneé

²⁵ Ehdúu Jetsóó néénéllii Jerotsarée múnáa néjcatsíhi:

—¿Aca tsá éhne áábyeke ditye néhcohíjcyatú idsíjívétsoiki? ²⁶ Áróóbeke ¿keená tsaatéubaré iiná nééneé? Áánéllihyébú bo ávyéjute íjcyarómé cáhcujtsó ímíáané díibyéjuco míamúnáake pájtyetétsoiibye Críjto dibye íjcyane. ²⁷ Áronáacáubá tsá díibye íjcyatúne. Muurá méwaajácú kiá múnáajpí dibye íjcyane. Muurá ihdyu míamúnáake pájtyetétsoiibye tsáácooca tsá múha wáájacúityú kiátú dibye tsááneé.

²⁸ Ehdúu Jetsóodítyú ditye íhjuváné iwáájacúné duurúvájá pañévú iúwáábótsi-hvu neébe:

—¿A ámuhává éhne méwaajácú kiá múnáajpí o íjcyane? Áronáacáa tsá oore táífbúwaríyé o tsáátune. Muuráhjáa o tsáá ímíáábé íjcyáábeke ámuha mewáájacú-tuube oke wállóónéllííhye. ²⁹ Áanetu ihdyu ó waajácú dífbyeke okée wállóóbeke.

³⁰ Ehdúu Jetsóó néené hallútú imíllerómé dífbyeke íékeevéne. Áronáacáa tsá ditye ékéévetú íéevéi úújetétúnéllííhye. ³¹ Áróóbekée tsijtye mítyame cáhcujtsómé néjcatsíhi:

—¿Aca íhya tsijpi itsáaca áánú ehniíñevu méénuráítyúronéhjí méénúiyáhi?

Paritséomú Jetsóo éllevu ekééve múnáake wálloóne

³² Aanéhjáa dibye méénuhíjcyánéhjiri míamúnaa íhjuvahíjcyané paritséomú lleebóhi. Aanéhjáa múhdurá llúuvájté avyéjútémá diityéké pájtyénélli wal-lóomé duurúvájá tehméjteke dífbye éllevu ditye iékéévéébeke itsájtyeki. ³³ Aamée dífbyedívú wájsínáa pámeekéré neébe:

—Tsá ámuháma múhajchótá o íjcyáityúne. Muurá wahájchotaré o íjcyátsihdyu ó oomíjyúcoó okée wálloóbe éllevu. ³⁴ Aijyu muurá ámuha oke menéhcóromé tsá maájtyúmíityú kiá o íjcyáhullévú ámuha meúújetétyúrónélliíhye.

³⁵ Áanélliíhyée tsaate néjcatsíhi:

—¿Aca íhya kiávú péébeke maájtyumíjyúcoóityúné eene neébe? Íhya mityá íñe kiáhjí tsííñé iíñúji múnáa pañe memúnaa jodíomú mújtáme éllévurájucu dibye pééíñe. ³⁶ ¿Aca íhya tsáma muhdú nééíñe eene meke neebe dífbyeke menéhcóromé dibye íjcyáhullévú meúújetétyuróne?

Píívyéébé Apííchó Jetsóoke cáhcújtsómé pañévú úcaavéne

³⁷ Aanée nihñeejcoójiréjucu tsúúca teene wañéhjí pájtyéíjcyoójí Jetsóo kééváné-coba nééhií:

—Tsaate ádópivyémé taéllevu metsa o íjchoki. ³⁸ Muurá Píívyéébé waa-jácúháámitu néene oke cáhcújtsómé íbuúúné pañévú téhiñe ípívyééveíñe íñujpácýó bohífvú ájcúnéj tehíñe.

³⁹ Ehdúu nehíjcyaaabe dífbyeke cáhcújtsómé pañévú Píívyéébé Apííchó úcaavéné diityéké tükévétsoíñé iñééiyóne. Áronáacáa tsáhái téijyu tene tsááíñe éévé úújetétú dífbye Jetsóo teene wálloóíbye íavyéjuvúi óómítyúnélliíhye.

Pahdúváré Jetsóodítyú míamúnaa íjtsámeíñe

⁴⁰ Aanée tsaate dibye íhjuváné illéébóne nééhií:

—Ímíáanéha díibyéjucu aabye éhneváa Píívyéébé íhjuú uubálle múnáajpi tsááííbye.

⁴¹ Téhdurée tsijtye nééhií:

—Díibyéjucu muurá aabye Críjto éhneváa míamúnáake pájtyetétsoííbye.

Áronáacáa tsijtye nééhií:

—Áronáa Gariréa iíñúji múnáajpi tsá Críjto íjcyáítyuróne. ⁴² Muurá Píívyéébé waajácúháámitu néene Dabíiúvúj tsiménémúhaabe dibye íjcyaiñé dífbyeúvúhjáa ícyahíjcyacóomí Berée múnáajpi.

⁴³ Ehdúu míamúnaa páhdúváré íjtsámeí Jetsóodítyu. ⁴⁴ Áijyúu tsaate imíllerá dífbyeke iékeevéne. Áronáacáa tsá ditye tehdu méénutúne.

Ávyéjajte tsá Jetsóoke cáhcújtsotúne

⁴⁵ Aanée diitye duurúvájá tehméjté dífbyeke iékééve tsáárome íévejtéré oomíhi: Aaméhjáa diitye paritséomuma llúuvájté avyéjútédívú úújetemeke népejtsóme:

—¿Kiávújucu dífbyej? ¿Íveekí tsá ámuha metsívatúne?

⁴⁶ Áanélliíhyéhjáa néemée:

—¿Muhdú íñé hallútú méékééveé túútaváné íhjuvúvábekéjífvari? Tsá muurá múha múijyú tehdu íhjuvátúne.

⁴⁷ Áanélliihyéhjáa néeme diityéke:

—Áanélliihyéha íllure ámuha dífbyedívú máállítsámeíhi. ⁴⁸ Tsá muurá avyéjujte íjcyáromedítýú tsatéubáre cáhcújtsotú dífbyeke. Téhdure muha meíjcyaromé tsá mecáhcújtsotúne. ⁴⁹ Apáamyéré ihdyu ímityúme Pívyéébé taúhbaju wáájácútúme íjtsúcunú díbyéjuco Críjto íjcyane.

⁵⁰⁻⁵¹ Ehdúhjáa ditye néenélíi diityéejpi Nicodéémó tsápejcóo Jetsóoke ááhívéjeebe néé diityéke:

—Muurá taúhbaju néé tsá peecútéré tsáápihdívú meícúbáhrátsóityú díbye íná méénune ímíneúvú mewáájácútúhajchíjy.

⁵² Áanélliihyéhjáa néeme dífbyeke:

—Íúubá bo téhdure Gariréa ííñúji múnáajpij! Cáhawáa Pívyéébé waajácuháámí dehe u wáájácu tsá muurá Gariréa ííñúji múnáadítýú dífbyé ihjyú uubálle múnáajpi íjcyaiñé némeityúne. ⁵³ Ehdúhjáa dífbyeke íñéene ihjáhañéwuréjuco ditye pééneé.

Ihdícyámema ícyahíjcyáne wálle

8 Áánetúu Jetsóoma muha mepéé oríívo bájú íjcyátsihvu. ² Aamée idyé tsíjcy-ooji tsiíne muha méoomí duurúvájávu. Átsihvúu míamúnaa dífbyedívú píhcyáávemeke íácúúvéne úwááboóbe.

³ Áanáacáa taúhbájú uwáábojtémá paritséomú tsivá ájyúma íjcyárolle tsíjpiima íjcyálleke ityúvááólleke. ⁴ Áállekée Jetsóo tééj pañe íjcyáábe éllewu itsájtýéne dífbyeke néemeé:

—Uwááboóbej, áámye ájyúma íjcyárolle tsíjpiima íjcyálleke muha métuvááóhi.

⁵ Muuráhjáa Moitséeúvú taúhbaju néé ehdu néené walléémuke medsíjívétsoíñé néwayúúnevu maáámúneri. ¿Ácooca muhdú u néé téénetu?

⁶ Áanélliihyé íllure icyánóóvéne íhyójtswari caatúnuube ííñúji. Ehdúu Jetsóoke néeme muhdú díbye nééne dífbyé hallúvú íúúbálléroki. ⁷ Aanée éhniínevúré ditye díllónéllíi icyánohjúcunútsihdyu neébe:

—Ané óví ihdyu ámuhadítýú mújyúubá ímityúné méénuhíjcyátuube áámútu-jkénú dífilleke.

⁸ Ehdúu íñéene tsiíne icyánóóvéne caatúnuube ííñúji. ⁹ Aanée ehdu díbye néérónáa waajácúmé ímityúme íjcyane. Aamée ílluréjuco tsáápiitsadí péécunúne. Tujkénúu kéemejte péécunúhi. Áané boonée íyéjuco dille cóevané tétsihvu Jetsóo úniúvu. ¹⁰ Aanée Jetsóo icyánohjúcunútsihdyu íitécunú íyéjuco tétsihyi íjcyálleke. Áállekée neébe.

—¿Aca kiávújuco íne díhyallúvuné úúballéme? ¿A tsá íne uke muhdú ditye méénúityúne?

¹¹ Áanélliihyé neélle:

—Íhya tsáhaj.

Áanélliihyé idyé Jetsóo néehí:

—Téhdure o íjcyároobe tsá muhdú uke o méénúityúne. Ahdícyane wa dípyej. Tsiíne ihdyu ímityúné meenújúcohdíne.

Ímíáájuvu míamúnáake Jetsóo wáájácutsóne

¹² Áané tsíjyúu tsiíne míamúnáake úwááboobe néehí:

—Muurá peetédú o néébe íñújiri o íjcyáábej téeveri míamúnaa ímiá uwááboju waajácuú peetédú néene bohíwú diityéké ájcune. Aane oke cáhcujtsómé tsáhájucó éhne múu cúúvétsihyi íjcyadu ímítyúné pañe íjcyatúne.

¹³ Áánélliihyée paritséomú nées dífbyeke:

—¿Aca íveekí eene ehdu uure ú némeñhi? Tsá muurá múha uke cáhcújtsóityuróne.

¹⁴ Áánélliihyée neébe:

—Áánerá ímiáané o néehíí. Muurá ó waajácú kiátúhjáa o tsáhullévú o pééíne. Aane tsá ámuha mewáájácúcutúne. ¹⁵ Muurá míamúnáá íjtsaméíyé ámuhá pañe íjcyánéllii ehdu óhdityu ámuha méjtsáméñhi. Áánetu ihdyu tsáhái ícyooca múhdityú o néetu muhdú ditye íjcyane. ¹⁶ Muurá muhdú míamúnaa ícyahíjcyáné diityémá o ímbábjhoca ó nééiyá ímiáánéjucó muhdú ditye ícyahíjcyáne. Áronáa tsá oore o méénúityuróne. Okée wálloobe Llihíyoma muhcsi méméénúiyáhi. ¹⁷ Muurá ámuhá taúhbaju nées mítyétsi iiná pájtyene úúbállécococa mecáhcujtsóne. ¹⁸ Ahdu muurá íñe ó némeñhijcyá ímiáané muubá o íjcyane. Áábeke oke Llihíyó waajácú okée wálloóbe.

¹⁹ Ehdúu Jetsóó néénéllii néeme dífbyeke:

—¿Aca kiá diibye Díícyáání?

Áánélliihyée neébe:

—Oke ámuha mewáájácúmeñí mewaaajácúiyá Llihíyoke. Muurá oke ámuha mewáájácúca téhdure mewaaajácúiyá dífbyeke.

²⁰ Ehdúu Jetsóó úwaabó duurúwájá pañe Píívyéébe íicuvé dsiidsi pícyáméñhíjcyát-sihyi íjcyámeke. Áróobekée téijyu tsá múha ékéévetú íéévéi úújététúnélliihye.

Jetsóoke cáhcújtsotómé tsá úújetéityú dífbyedívu

²¹ Áané boonétúu idyé tsiíne neebe diityéke:

—Tsúuca muurá ámuháditýú o péjúcoóhi. Áábeke ámuha oke menéhcorómé tsá maájtyúmítyúne. Ámuha médsíjvee ámuhá ímítyuháñe ímbáávyetúmére. Áánéllii o péhullévú tsá óhdivu ámuha meúújetéityúne.

²² Ehdúu Jetsóó néénéllii tétsihyi íjcyame néjcatsíhi:

—Dsíjvétsáméñiibyébáhaja. Íjcyátúnéllii neebe dífbyedívu meúújetéityúne.

²³ Áánélliihyée neebe diityéke:

—Ámuha muurá míamúnaa íji múnáare. Áánetu tsá íji múnáajpi o íjcyatúne. Muuráhjáa ihdyu nájkyéjitu o tsááhíí. ²⁴ Áánéllii ámuhákye o nées diibyéjucó míamúnáake o pájtyetétsóóbeke cáhcújtsotómé ímítyú ímbáávyetúmére dsíjveíne.

²⁵ Áánélliihyée néeme dífbyeke:

—¿Aca muubá uú?

Áánélliihyée neébe:

—Muurá tsúuca ámuhákye ó nehíjcyá muubá o íjcyane. ²⁶ Aane téhdure múhdurá ámuha meícyahíjcyáné ámuhákye ó nééiyáhi. Áronáa okée wálloobe ímiáábé íjcyánéllii oke díbye néenere ámuhákye ó nehíjcyáhi.

²⁷ Ehdúu Jetsóó Cááni Píívyéébedityú diityéké úúbálleroné tsá ditye wáájácúcutúne.

²⁸ Áámekee idyé neébe:

—Muurá Míamúnáajpidívu o ipívyéévéébeke páwachékevu ámuha mewátýétyéhúcooca botsíi mewaaajácúu muubá o íjcyane. Tsá tájtsaméityuré o újcune ámuhákye o nehíjcyatúne. Muurá ihdyu Llihíyó oke néenere ó nehíjcyáhi. ²⁹ Muurá

diibye okée wálloobe tsá kiá óhdityu íjcyatúne. Aabe tsá oke íhvéjtsotú dibye ímil-léné o méenuhíjcyánéllíhye.

³⁰ Ehdúu dibye néenetu mityame cáhcujtsó dífbyeke.

Naavéneéjte

³¹ Áamekéé neébe:

—Muurá íne ámuhakye o néhíjcyáné ámuha mecáhcújtsóne tehdu meíjcyáhajchí ímiáané tahñéjté ámuha meíjcyaaíhi. ³² Aame ámuha ímiá uwááboju tsúuca mewáa-jacumé múhdurá ámuha meícyahíjcyánetu meímíjpyéteéhi.

³³ Áánéllíhyée néeme dífbyeke:

—Áánerá muha Aavaráaúvúj tsiiménémúhaabe meíjcyámeke ííveekí u nées íínetú muha meímíjpyetéíne tehdu múhójsí pañé muha meíjcyámekéjávri?

³⁴ Áánéllíhyée neébe:

—Muurá ímiáané ímityúné méenuhíjcyámé tsá ímí íjcyatú éhne múúne tsíjtyé hójtsí pañé íjcyame íjcyadu. ³⁵ Muurá tsaaté hójtsiri íjcyaaabe tsá diityéejpi íjcyatúne. Áánetu ihdyu diityé hajchi diityéejpi. ³⁶ Ahdu Píívyéébé Hajchi o íjcyaaabe ámuhakye ímityúnetu o ímíjpyetétsómé ímiáané ámuha meímíjpyéteéhi. ³⁷ Ímiáánéjucóhde ámuha Aavaráaúvúj tsiiménémúhaabe meíjcyarómé meímíllehíjcyá oke med-síjívetsóné íne ámuhakye o úwaabóné ámuha mecáhcújtsóiyóné meímíllétúnema. ³⁸ Muurá ihdyu Lihíyó oke tükévéjtsóneri ámuháma ó ihjyúvahíjcyáhi. Ahdu muurá ámuháj caani ámuhakye tükévéjtsódújuco ámuha meícyahíjcyáne.

³⁹ Áánéllíhyée néeme dífbyeke:

—Áánerá ihdyu múúhá íhdé múnáajpi Aavaráaúvú múúháj caani.

Áánéllíhyée Jetsóó nées diityéke:

—Muurá ímiáané dífbyeúvúj tsiiménémúhaabe ámuha meíjcyaca dífbyeúvúu ícyahíjcyádú ámuha meíjcyáiýáhi. ⁴⁰ Aaca muurá íne Píívyéébe oke tükévéjtsóneri ámuhakye o úwáábohíjcyáné hallútú tsá ámuha oke med-síjívetsóityuróne. Tsáháa muurá ehdu Aavaráaúvú neétune. ⁴¹ Áronáa ihdyu ámuháj caani íjcyadújuco ámuúha.

Áánéllíhyée néeme dífbyeke:

—Áánerá íjcyaaabe tsáápiye múúháj caani Píívyéébeé. Tsá tsijpi múúháj caani íjcyatúne.

⁴² Áánéllíhyée Jetsóó nées diityéke:

—Muurá ímiáané Píívyéébe ámuháj caani íjcyaca oke ámuha méwájyúiyáhi. Muuráhjáa dífbyedítýú o tsáá oke dibye wállóónéllíhye. Tsáháa táífúwariýé o tsáátune. ⁴³ Aabe ámuhakye o úwaabóné ííveekí tsá ámuha melléébohíjcyatúne? ⁴⁴ Muurá ihdyu ámuháj caani Naavéné íjcyánéllí dibye ímíllédú ámuha méméenuhíjcyáhi. Muuráhjáa ípívyeevédújuco ímityuube diibye dsíjívétso múnáajpi. Áábé pañe tsá ímiá íjtsaméí íjcyatúne. Apááñéré álli dífbyé pañe íjcyáábedítýú ímichi teene tsahíjcyáhi. ^{45–46} Ahdu ámuha menéénéllí tsá meímílletú ímiáané ámuhakye o néhíjcyaróné mecáhcujtsóne. Áánetu ihdyu tsá múha oke neéítyuró ímityuube o íjcyane. ⁴⁷ Muurá ihdyu ímiáané Píívyéébeéjté íjcyame ímíllé dífbyé uwááboju illéébone. Áánetu ámuha dífbyeéjté meíjcyátúnéllí tsá meímílletú teene melléébone.

Aavaráaúvú íjcyátúnáacájucó Críjto ícyahíjcyáne

⁴⁸ Ehdúu Jetsóó néénéllii nééme dífbyeke:

—Ihdyúha ímiáanéjucó muha menéhíjcyáne Tsamááriá iinúji múnáajpi u íjcyáábé pañe naavéné íjcyane.

⁴⁹ Áanélliihyée neébe:

—Áánerá tsá tápañe naavéné íjcyatúne. Muurá ihdyu iiná o méénúneri Llihíyoke ó ávyéjútsohíjcyáhi. Áánetu ámuha tsá oke maávyejúúllétúne. ⁵⁰ Aane tsá o íjyá-cunútú oke ámuha maávyejúútsóiyóneri. Áronáa ihdyu Llihíyó imíllerá oke ámuha maávyejúútsóne. Aabe ihdyu óvfi muhdú néé oke ávyejúúllétúmeke. ⁵¹ Aane ímiáané ámúhake o néé o néhíjcyáne cáhcújtsómé múijyú dsíjvéjúcóóityúne.

⁵² Áanélliihyée nééme dífbyeke:

—Ímiáanéháca dípañe naavéne. Muurá eene ínehjírécúó u íhgyuváne. Ááneráhjáa Aavaráaúvuma Píívyéébé íhyjú uubálle múnáa íhtsutúmé íjcyároméhjí dsíjvéhíjcyáhi. Aanáa muhdú íivane u néé u néhíjcyáne cáhcújtsómé múijyú dsíjvéityúne.

⁵³ ¿Aca diibye méihde múnáajpi Aavaráaúvú ehnííñevu uú? Áhdure ¿aca diitye Píívyéébé íhyjú uubálle múnáaúvú ehnííñevu uú? Ááneráhjáa diitye íjcyarómé dsíjvéhi. Aanéjfi tehdu múha uke cáhcújtsóiyónejíivari.

⁵⁴ Áanélliihyée neébe:

—Ihdyu tehjújucó ímiáané oore o ávyéjúttsámefhíjcyaca tsá múha oke cáhcújtsóityuróne. Aaca idyé tsá tene ímíityuróne. Áronáa ihdyu Llihíyóré oke ávyéjútsohíjcyá eene ámúhá Piivyéébé díbye íjcyane ámuha menéhíjcyáábe. ⁵⁵ Áróóbeke tsá ímí ámuha mewáájácútuúne. O ihdyu ó waajácú dífbyeke. Muurá dífbyeke o wáájácútuúne o nééca ámuháduíyó oo állú múnáajpi. Áronáa ímiáané dífbyeke o wáájácúnéllii oke díbye nééne ó cáhcútsohíjcyáhi. ⁵⁶ Muuráhjáa diibye méihde múnáajpi Aavaráaúvú ímí íjtsúcunú o tsááíñe ímiáané iwáájácúnélliihye. Ááneríi mityane ímíjyúúveébe.

⁵⁷ Ehdúu Jetsóó néénéllii néémeé:

—¿Aca muhdú 50 pijcyábá u íjcyáábejfi ú waajácú Aavaráaúvuke?

⁵⁸ Áanélliihyée neébe:

—Ímiááneturé ámúhake o néé dífbyeúvúikyée íjcyátúnáacájucó o ícyahíjcyáne.

⁵⁹ Ehdúu díbye néénéllii néwayúúné éhkebámé dífbyeke iáámúroki. Áronáacáa diityédítýú duurúvájá pañétú múijyúrá wáájácúratúné íjchívyeebe.

Hállúvátúúbe tsíiju tsíimaváábeke Jetsóó ímíjpyetétsóne

9 Téhdurée tsátsihdyu muha Jetsóoma mepájtyénáa ájtyúmiibe hál-lúvátúúbekéhjáa tsíiju tsíimaváábeke. ² Áábedítýúu muha menée dífbyeke:

—Uwááboóbej, ¿acáa íveekí áánúke illu tsíiju tsíimaváhi? ¿A cáánímútsí ímítyú déjúcotu, mityá dífbye ímítyú déjúcotúrej?

³ Áanélliihyée neebe múúhake:

—Tsáháa dífbye ímítyú déjúcotu ehdu díbye íjcyatúne. Áhdurée tsá cáánímútsí ímítyú déjúcotu tene íjcyatúne. Muuráhjáa ihdyu dífbyeke o ítétsónej téeveri Píívyéébe íhtsútuube íjcyane iwáájácúmeí ehdu píívyeebe. ⁴ Aane ó imíllé okée wál-loobe níwaavéné o íjcyáne hajchótá o méénune. Muurá meíjyunúcooca tsá múha

wákímyejyúcootúne. ⁵ Muurá peetédú o néébe íñújiri o íjcyáné hajchótá ímiáájú miamúnáadívú ó bóhówátsohíjcyáhi.

⁶ Ehdúu inééne íñújí hallúvú iúníñeri íñuba ityátsájcóneri diibye hallúvátúúbeke íhyálluúúcú tááboóbe. ⁷ Áanemáa neebe dífbyeke:

—Díllójcámeityé ehne ‘dityée wálloóne’ nééiyóné ‘Tsiroée’ némeífáwúutu. Ahdújucóo díbye téébatu íllójcámeíjyéne óómiñe tsaímiyéjucó ítéébe.

⁸ Áábekéhjáa wáájacuhíjcyámé íáptyúmíne néjcatsíhi:

—¿Aca tsá ehne áanu hallúvátuube ácuúcunúúbé piáábó táúmeíhíjcyatúne?
⁹ Áánélliihyéhjáa tsaate nééhií:

—Diibyéjucó.

Áánetúhjáa tsijtye nééhií:

—Diibyéjívári. Tsíjpiíye. Áronáa ihdyu paabéjucó dífbye.

Áronáacáhjáa dífbyere páñetu nééhií:

—Muurá diibyéjucó oó.

¹⁰ Áánélliihyéhjáa néeme dífbyeke.

—¿Aane múhdutú tsúúca ú ítéhí?

¹¹ Áánélliihyéhjáa neébe:

—Okée Jetsóo iúúniyi íñuba ityátsájcóneri táhalluúúcú ityáábóne wallóo ‘Tsiroée’ némeífáwúutu o íllójcámeityeki. Ahdújucóo o péébe o íllójcámeíñe tsúúca ó ítéhí.

¹² Áánélliihyéhjáa néeme dífbyeke:

—¿Aane kiá dífbye?

Áánélliihyéhjáa neébe:

—Tsá o wáájacutú kiá ícyooca díbye íjcyane.

Paritséomú dilló hallúvátúúbeke múhdutú díbye ítéjucóóne

¹³ Aabéhjáa tsaímiyéjucó ítéébeke tsajtyémé paritséomu élleu. ¹⁴ Áijyúu Jetsóo dífbyeke ímíjpyetétsó wáyeeévejcóóji. ¹⁵ Áánélliihyéhjáa tsiíñe dillómé dífbyeke múhdutú díbye ítéjucóóne. Áánélliihyéhjáa neébe:

—Okée Jetsóo íñuba iúúrúnúneri táhalluúúcú táábone o íllójcámeíñe tsúúca ó ítéhí.

¹⁶ Áánélliihyéhjáa paritséomudítýú tsaate nééhií:

—Áánélliihyéhaca tsá díbye Píívyéébedítýú tsáátune. Keená díbye wáyeeévejcóóji áveyejuúlléne.

Áánetúhjáa tsijtye nééhií:

—Áronáa ímítyuube tsá méénúítyuró méénúráítyúronéhji.

Ehdúhjáa paritséomú páhduvaré Jetsóodítýú íjtsámefhi. ¹⁷ Aaméhjáa diibye hál-lúvátuubée ícyahíjcyaaabe tsaímiyéjucó ítéébeke tsiíñe nééhií:

—¿Aanéhaca diibye eene uke ímíjpyetétsoobe muubá íjcyane ú íjtsúcunúhi?

Áánélliihyéhjáa neébe:

—Ihdyu ó íjtsúcunú Píívyéébé ihjýu uubálle múnáajpi díbye íjcyane.

¹⁸⁻¹⁹ Aanéhjáa tsaate diityédítýú tsá cáhcújtsotú diibyéjucó hallúvátuubée ícyahíj-cyaaabe díbye íjcyane. Áanemáhjáa cáánímútsikye ípíúvámútsikye néemeé:

—¿Ava diibyéjucó áanu ehneváa hallúvátúúbeke ámuhtsi metsíímávaabe íñe múhdutú tsaímiyéjucó ítene?

²⁰ Áánélliihyéhjáa neemútsi:

—Éée, diibyējuco. ²¹ Áronáa ihdyu tsá muhtsi mewáájácútú múha dífbyeke ímíjpyetétsóne. Aane tsíímenécojíí tuhúúlleéhi. Cáhawáa ihdyu medílló ámuúhakey dibye iúúbálle muhdú ímíjpyeténe.

²² Ehdúhjáa cáánímutsi néé diityéké diibyējuco Jetsóo Críjto íjcyane néémekéhjáa pihcyáávájá pañétú iwáágóoíñé ditye pítýájcámeíñé apííchori. ²³ Áanélliihyéhjáa neemuútsi dífbyekéré ditye idíllóki.

²⁴ Ehdúhjáa cáánímutsi néénéllii tsiíñe ipíúváábeke néémeé:

—Pívyéébeke téhdújtso, tsá idýe Jetsóoke. Muurá muha méwaaajácú ímítyuube dibye íjcyane.

²⁵ Áanélliihyéhjáa neebe diityéke:

—Áronáa tsáháturo o wáájácútú ímítyuube dibye íjcyane. Apááñéré ó waajácú ímiááné hallúvátuube o ícyahíjcyáábeke oke dibye ímíjpyetétsóne.

²⁶ Áanélliihyéhjáa tsiíñe nééme dífbyeke:

—¿Acáa muhdú uke ímíjpyetétsoóbe?

²⁷ Áanélliihyéhjáa neébe:

—Muuráhjané tsúuca ámuúhakey ó úúballéhi. ¿Íveekí ámuha méimíllé tsiíñe ámuúhakey o úúballéné ámuha mecáhcújtsokíjíhvári? ¿Mityá ámuha méimíllé dífbyeke meúraavyéne?

²⁸ Ehdúhjáa dibye néénéllii íllurējuco ditye dífbyeke iúhbáne nééneé:

—Wa ihdyu uure dífbyeke duráavyej. Muurá ihdyu muha Moitséeúvú uwáábóré meúraavyéhi. ²⁹ Muurá muha méwaaajácú dífbyeúvumáa Pívyéébe íhgyúvahíjcyáne. Áanetu eene u néébeke tsá muha mewáájácútú kiátúhjáa tsáábe muubá íjcyane.

³⁰ Áanélliihyéhjáa neebe diityéke:

—¿Aca muhdú íhvane tsá ámuha mewáájácúityú kiátúhjáa tsáábe oke ímíjpyetétsoóbeke? ³¹ Muurá ímityúmé Pívyéébeke piáábó táúmeíyóné tsá dibye lléébóityuróne. Áanetu ihdyu ímiááné dífbyeéjté íjcyame dibye ímillédú ícyahíjcyámej tééveri téhdíhvanéhjí méénuúbe. ³² Tsá muurá múijyú mehdu nééme hallúvátúméhjike ímíjpyetétsoné mewáájácútúne. ³³ Aane muurá dibye okée ímíjpyetétsoobe Pívyéébedítýú itsáátuca tsá téhdíhvanéhjí méénúityuróne.

³⁴ Ehdúhjáa dibye néénéllii nééme dífbyeke:

¿Aca muhdú eene ídaatsóné ímítyuube u pívyeebe ú ímíllé múúhakey u úwaabóne?

Ehdúhjáa néémere dífbyeméikye íjchívyetsó pihcyáávájá pañétu.

Pívyéébeke ímí cáhcújtsotúmé íjcyá hallúvatúmé íjcyadu

³⁵ Aanée tsúuca Jetsóo waajácúhi. Áábekée tsáijyu íájtyúmííbe neébe:

—¿Aca ímiááné ú cáhcujtsó Pívyéébé Hájchikye?

³⁶ Áanélliihyée neébe:

—Ávyéjuúbej, oke duubállé caabyé dibye íjcyane o cáhcújtso dífbyeke.

³⁷ Áanélliihyée neébe:

—Diibyējuco muurá íñe úúma o íhgyuváne. Aane tsúuca oke u ájtyumíhi.

³⁸ Áanélliihyée dífbyé lliiñévú ímímóúúvéne neébe:

—Ávyéjuúbej, uke ímiááné ó cáhcujtsóhi.

³⁹ Áané boonée Jetsóo nééhií:

—Muuráhjáa íñíujívú o tsáa muhdú míamúnaa ícyahíjcyáné diityéké o wáájácútsóvaábe. Ópée o tsáa ímiáájú wáájácútúmé éhne múúne hallúvatúmé íjcyadu

néemeke o wáájácútsoki. Áhdurée o tsáá panévaré iwáájacúné ítsúcunúhíjcyámeke o néé ímiá uwááboju ditye wáájacutúne.

⁴⁰ Áánéllíhyée paritséomú tétsihyi íjcyame nééhií:

—¿Áca muha tehdu hállúvatúme íjcyadu?

⁴¹ Áánéllíhyée neebe diityéke:

—Árónáa ámuha diityédú menéeca tsá íiná ámúhá hallúrí íjcyáityuróne. Áánetu ámuha páneere mewáájacúné menémehíjcyánéllí ámúhá hallúrí íjcyáné ímityúne.

Obééjámú mǵjcotu íjcyáné uwááboju

10 Muurá naní múnáa obééjámú mǵjó pañévú llééhówatu úcáávetúme íhdí-cyátsihdyúré úcaavéhi. ²⁻³ Áánetu íhdyu diityé tehmeébé úcaavé lleehówatu tééwá tehmeébé pááyúcucooca. Aabe diityéké píúvácooca íjkyéetu waajácúme. Aaméjuco témǵjó pañétú áachívú dífbye déjuto íjchivyécunúne. ⁴ Aabe kiávú diityéké tsúúlléhullévú úraavyémé dífbyeke iwáájacúnema. ⁵ Áánetu tsíjtyere diityéké píúvájchíí tsá ditye péétune. Íllure wááme ditye píúvárónáa diityéké iwáájacútúnéllíhye.

⁶ Ehdúu Jetsóo diityéké néene tsá ditye wáájacutú íiná ínééiyóné obééjámú mǵjcotú díbye íhjuváne.

Jetsóo obééjámú tehmeébédu

⁷ Aanée ditye lléébótúnéllí tsiíne neebe íboohówájǵjtori:

—Oo muurá ímiáané teene obééjámú mǵjó lleehówádu. ⁸ Aabéikyée o tsáátúné íhde naní múnáadú néeme úwáábohíjcyá tsíjǵjtoríye. Áróme uwáábóo tsá míamú-naa obééjámúdú néeme cáhcútsohíjcyatúne. ⁹ Aane ímiáané llééhówádú o néébeke cáhcútsómé tajtyéeveri pájtyetéhi. Aame íné ímíjyaú íjcyá éhne múúne obééjámú ítyehméébema íjcyame íjcyadu.

¹⁰ Muurá naní múnáajpi íllure ícúbahrá obééjámuke. Áánetúu tsá o tsáátu tehdu míamúnáake o méénuki. Ópée o tsáá diityéké o pájtyetétso ídsíjívéjúcóótyúne bóhí ditye íujcuki. ¹¹ Aabe ímiáané pañétúejpi oo oke cáhcútsómé obééjámúdú néémé tehmeébe. Muurá obééjámú tehmeébé diityé wájyuri ícúbáhrámeíhi. ¹² Áánetu áhdóllíhyéré diityéké téhmehíjcyaaabe tsá ímí téhmetúne. Muurá oohííbyé dífvaabe diityéké idyóo tsáábedítýú díbye wáané boone tsáápiikye díbye tábejcarónetu wáchájaavémé ílluréjuco mújtane pahúllevávu. ¹³ Ehdú muurá diityéjtane waabe ditye áhdónéllíhyéré téhméroóbe. Aabe tsá diityédí íjyácunútú íhñéjté ditye íjcyátúnéllíhye.

¹⁴ Áánetu íhdyu pañétúejpi diityé tehmeébé íjcyadu tahñéjté tehmeébé o íjcyámema muha méwaaajácújcatsíhi. ¹⁵ Ahdu téhdure Llíhíyoma muhtsi méwaa-jácújcatsíhi. Aabe tahñéjte wájyuri ó ícúbáhrámeíí ditye iwágóóóvétuki. ¹⁶ Téhdure íjcyámé tsíjtye jodíómú íjcyáturómé tahñéjté íjcyáímye. Áámeke ó pihjyúcuú pámeere oke cáhcútsómé tsamééréjuco íjcyámé tehmeébé o íjcyaki.

¹⁷ Muurá Llíhíyó oke wájýú diityé wájyuri o dsíjíveebe tsiíne o bóhíííbye. ¹⁸ Tsá muurá múha oke dsíjívésóityuróne. Muurá íhdyu o ímíllénéllíhyéré o íhvéjt-sámeíbyé ó dsíjívéeíhi. Ároobe tsiíne ó bóhííhi. Ehdú táúmiwa Llíhíyóo néhdújuco.

¹⁹ Ehdúu Jetsóo néénetu páhdúváré íjtsámeímyé dífbyedítýu. ²⁰ Tsaatéé nééhií:

—Muurá áábyé pañe naavéné íjcyáábé íjtsaméí mújtáábeke jíveekí ámuha mécáhcútsohíjcyá állíuuháne díbye íhjuváne?

²¹ Áronáacáa tsijtye néehii:

—Tsáháubá ehdu naavéné ípañe íjcyaaabe íhjuváiityuróne. Pane ¿aca naavéné ípañe íjcyame hállúvátúmeke ímíjpyetétsóiyáhi?

Jodíómú Jetsóoke éhdiiválléne

²² Áhdurée tsáijyu Jerotsaréeri muha úúníjyá pañe mejjcyánáa duurúvaja Pívyéébé wáabyuta íjcyaja iwáñehjínuhíjcyajcóójí wáñehjínúme. ²³ Áanáacáa Jetsóo patyéíñuhíjcyá tsátsii tééjá lleehówá úmíwa ‘Tsaromóo’ némeétsihyi. ²⁴ Áábedívúu imícaávéne néemeé: ¿Aanéhaca íñe múhajchótá múúhadívú tsá u wáájácútsameítyúne? Bo ihdyu apáhajchíí ímiáané diibyéjucu Críjto u íjcyáhajchíí múúhake duubállej.

²⁵ Áanélliihyée neebe diityéke:

—Tsúuca muurá ámuúhake ó nehíjcyará diibyéjucu o íjcyane. Árone tsá ámuha oke mecáhcútsohíjcyatúne. Téhdure muurá Llihíyo mémeri méénúráityuróné o méénúneri ó bóhówátsómeíhíjcyará diibyéjucu o íjcyane. ²⁶ Árone tsá ámuha oke mecáhcútsohíjcyatú táobééjámúdú néeme tahnéjté ámuha mejjcyátúnéllíhye. ²⁷ Muurá ihdyu tahnéjté oke waajácú oke icyáhcújtsónéllíhye. Áameke téhdure ó waajácúhi. Aame ímí tehdújucu oke uráávyehíjcyáne. ²⁸ Áanéllii diityéké ó ájcuu múijyú ditye dsíjvéjúcóótyúne bóhívu ditye iwágóóóvétuki. Áameke tsá múha óhdityu dójtúcúityúne. ²⁹ Muurá Llihíyo okée diityédívú téhmétsoobe pámé ehnííñevu íhtsútuúbe. Áábedítýú tsá múha diityéké dójtúcúityúne. ³⁰ Muurá muhtsi Llihíyoma tsáápiiyéro.

³¹ Ehdúu Jetsóo néénéllii tsiíñe éhkebamé néwayúúné dífbyeke téúhjiri idsíjívét-sóroki. ³² Áronáacáa neebe diityéke:

—Áánerá Llihíyo oke píáábóneri ámuúhama méénúráityuróné o méénuhíjcyáábeke ¿íñe hallútú ámuha méimíllé oke medsíjívetsóne?

³³ Áanélliihyée néeme dífbyeke:

—Tehdu tééné hallútú uke muha medsíjívétsoíñejívari. Muurá ihdyu íveekí míamúnáajpi u íjcyaaabe Pívyéébedi u díllómeíñe hallútúré uke muha medsíjívétsoóhi.

³⁴ Áanélliihyée neebe diityéke:

—Áánerá ámuhá taúhbaju íjcyáháámitu Pívyéébe néehí: “Ámuha méijcyá ohdu.”

³⁵ Aane muurá dífbyé uwáábó icyáhcujtsóné uráávyémeke ímiáanéjucu díbye íwaa-jácúháámitu néene dífbyedu ditye íjcyane. ³⁶ Aanéjii muhdú dífbyerée oke íñujívú wálloobe tehdu oore dífbyé Hajchi o íjcyane o néénejívari. Aane ¿íveekí ámuha méijsúcunú ímityúne Pívyéébedítýú o íhjuváne? ³⁷ Ihdyu méénúráityúronéhíí ámuúhama o méénuhíjcyané dífbyedítýú tsáátuca tehdújucu ímiáané ámuha tsá oke mecáhcújtsóityuróne. ³⁸ Aane ihdyu okée díbye wálloone ámuha mecáhcújtsótúrónáa mécahcújtsó o méénuhíjcyanéjii dífbyedítýú tsááne ámuha mewáájácu Llihíyoma muhtsi tsáápihdyuré mejjcyane.

³⁹ Ehdúu Jetsóo nééné hallútú idyé imíllerómé dífbyeke íekeeve. Áronáacáa pállójcoobe diityéke.

⁴⁰ Áábemáa tsiíñe muha mepée Joodáa ehnéjcuvu tsojtsó múnáajpii Jóááuvu tsót-sohíjcyáhullévu. ⁴¹ Áijyúu mítyane míamúnáa dífbyedívú píhcyaaavémé néjcatsíhi:

—Tsáháa muurá áanu méénuhíjcyádú Jóááuvu méénúráítyúronéhjí méénuhíjcyatúne. Áronáacáhjáa ihdyu ímíáánéjuco díbyeúvú dífbyedítyú úúbálllehíjcyáne. Ehdúu néeme Jetsóodítyu. ⁴² Áábekée mítyame tétsíi múnáa cáhcujtsóhi.

Ráátsaro dsíjivéne

11 Áijyúhjáa ‘Ráátsaro’ némeíbyé Betáániári ínáállemúpima Maaría, Máataá, íjcyámúpima íjcyaaabe cheméhi. ² Diillée muurá Maaría Ávyéjuube Jetsóój tuháacyú pácúúcújpácyori imúríjchóne paacyú íhñíwácori. ³ Aamúpíhjáa wallóó tsaatéké Jetsóo éllevu díbye náhbévahíjcyaaabe íhnáhó cheménéllíhíye.

⁴ Aamée úúbállévánetu neébe:

—Árone díbye dsíjivéné tsá íná íjcyatúne. Ihdyu Píivýéébe íhtsútuube íjcyaaabe íavyéjújtsámeíkiyé ehdu dífbyeke pajtyéne. Áhdure dífbyé Hajchi o íjcyaaabe téénej tééveri o ávyéjújtsámeíki. Ehdúu neebe Jetsóo.

⁵ Mítyanée ívámeíbyé díityéké Máataá, Maaría, Ráátsaroo, íjcyámeke. ⁶ Aabée Ráátsaro íhnáhó chemene dítye úúbállérónáa mójcyoojícúí íjcyá tétsihí. ⁷ Átsihdíyúu botsíi neebe múúhakye:

—Métsu tsiíne mepéé Jodéá íiñújivu.

⁸ Áánéllíhíyee muha menéé dífbyeke:

—Uwááboóbej, muuráhjáa éíjyure téhullé múnáa uke imíllérá ídsíjívetsóné néwayúúnevu íáámúneri. Áhullévú muhdú ú imíllé mepééneé.

⁹ Áánéllíhíyee neébe:

—Muurá cóóji ímí máájtyumíhi. Áánéllíi cóóji úllémeke tsá íná pájtyetúne.

¹⁰ Áánetu pejco úlleme cábóhcámeíhi.

¹¹ Átsihdíyúu idyé múúhakye neébe:

—Muurá ihdyu ménahbéébé Ráátsaro íllure cuwáhi. Áróóbeke ó ákyéjtsóteé téhullévú meúújetédu.

¹² Áánéllíhíyee muha menééhíí:

—Ávyéjuúbej, áánéllíhíyhaca bóhííiibye ehdu idyé íllure cúwaábe.

¹³ Ehdúu muha menéé ímíá cúwáre díbye néene meíjtsúcunúnema. ¹⁴ Áronáacáa botsíi ímíneúvú neebe múúhakye:

—Muurá ihdyu ímíááné tsúúca Ráátsaro dsíjivéhi. ¹⁵ Áronáa íllure ó ímíjyuuvé díbye dsíjivénáa téhulle o íjcyátúneri éhñíínevu ámuha oke mécáhcújtsoki. Áhdícyane cáhawáá metsu meúújetékij.

¹⁶ Ehdúu Jetsóo múúhakye néénéllíi Tomáá dífbyere ‘Jemééro’ némeíbyé nééhíí:

—Ané wa ihdyu metsu pámeere mepéé dífbyema téhullévú medsíjíveki.

Dsíjivémeke Jetsóo bóhiítsóne

¹⁷ Aanée Betáániávú muha meúújeténáa úúbállémé Jetsóoke tsúúca 4 coojívájucó pájtyene Ráátsaróuvuke dítye cúúúnetu. ¹⁸ Teenée Betáánia Jerotsaréetu míñéécú kiróómetrój píinevu. ¹⁹ Aanéhjáa mítyame péé díityépí Máátámúpíke ínáhbénuki. ²⁰ Aanéhjáa díille Máata tsúúca tétsihíjyucó muha meíjcyane iwáájácúne cáhdahíró Jetsóoke. Áánetúhjáa Maaría ááhívu coéváhi. ²¹ Aallée Máata néé dífbyeke:

—Ávyéjuúbej, úpée u íjcyaca táñahbe dsíjívétyúroobe tsúúca dsíjivéhi. ²² Áronáa ihdyu ó waajácú Píivýéébe uke píááboíne.

²³ Áánéllíhíyee neebe díílleke:

—Díñahbe bóhííhi.

²⁴ Áánélliihyée neélle:

—Éée, ímíááné ó waajácú díbye bóhiíné páneere tsíhdyuréjuco ímíbaávyéijyu pámeere dsíjívémé bóhíícoóca.

²⁵ Áánélliihyée Jetsóó néehíí:

—Muurá dsíjívémeke ó bóhiísóhi. Áánéllii pámeere oke cáhcujtsómé dsíjíverómé bóhiíhi. ²⁶ Aame tsá wágóóóvéityúne. ¿A ú cáhcujtsó uke o nééneé?

²⁷ Áánélliihyée neélle:

—Éée Ávyéjuúbej, ó cáhcujtsó diibyéjuco éhneváa íne íínujívú tsááiibye Críjto Pívyéébé Hajchi u íjcyane.

Ráatsaróúvuke Jetsóó kímoovéne

²⁸ Ehdúu ínééne Máata ínaalle Maaría éllevu ipyééne áábánéwu neetéhi:

—Muúllej, Uwááboobe éhtsihi íjcyaaabe uke píuváhi.

²⁹ Áánélliihyéhjáa ícúí peelle dífbyeke iúújetéki. ³⁰ Téijyúu tsáhái muha meúújetétú técoomívu. Kémúélléhréikyée muuha Máata múúhadívú úújetétsihyi.

³¹ Aanéhjáa Maaría diityépike náhbenúmé íténáa íjchívyéíñú peecútére. Aanéhjáa íjtsúcunúmé ínáhbeúvuke ikímóóvéne dille íjchívyéíñúne. Áánemáhjáa úraavyémé dífilleke.

³² Aallée múúhadívú wájttsille Jetsóó lliínévú imímóúúvéne nées dífbyeke:

—Ávyéjuúbej, úpée u íjcyaca táñahbe dsíjívéityúroobe tsúúca dsíjívéhi.

³³ Ehdúu ínééne taálle. Téhdurée dífillema péeme tááhií. Aanée Jetsóoke kímóhcó pajtyéhi. ³⁴ Aabée nées diityéke:

—¿Kíátúhjáa ámuha mécuuú dífbyeúvuke?

Áánélliihyée néémeé:

—Cáhawáá metstu meúújeté ténijkye.

^{35–36} Ehdúu dítye nétsiu Jetsóó táánéllii néjcatsímye:

—Mítyané muurá wájuube dífbyeúvuke.

³⁷ Áánetúu tsaate néehíí:

—Áánerá hállúvátúméhjike íttétsohíjcyaabée ¿íveekí tsá múhdúubá méénutú dífbyeúvuke díbye idsíjívétuki?

Ráatsaróké Jetsóó bóhiísóne

³⁸ Aamée dífbyeúvú níjkyé hállúvú muha meúújeténáa tsiíne Jetsóó kímoovéhi. Áijyúu teene níkyehéjú wátájcámeí mítyau nééwayúvu. ³⁹ Aanée neebe diityéke:

—Cána eeu nééwayu méiinétsoj.

Árónáacáa dífbyeúvú naalle Máata néehíí:

—Ávyéjuúbej, árónáacáubá tsúúca toocújúcoóbe. Muurá tsúúca 4 coojívájuco mee dífbyeúvúu dsíjívétsihdyu.

⁴⁰ Áánélliihyée neébe:

—Muuráhané idyé uke o nées oke u cáhcújtsóhajchíí Pívyéébé íhtsútú u ájtyúmiíne.

⁴¹ Ehdúu díbye néénéllii awáá ínnetsómé teeu nééwayu. Áánáacáa cáamevu icyárúúvéne Cááníma íhjúvaabe néehíí:

—Ayúju Táácááníj, uke ó téhdujtsó páneere uke o nééne oke u lléébohíjcyáné hal-lúvu. ⁴² Muurá ó waajácú oke u lléébohíjcyáne. Ehdu íne uke o nées íjtye míamúnaa icyáhcújtsó ímíáánée oke u wállóóne.

⁴³ Ehdúu Cááníma iihjyúvátsihdyu tsíjpánécoba neébe:

—¡Rátsa Ráátsaroj, díjchivye eene níkyéhéjú pañétu!

⁴⁴ Ehdúu dibye néenemáyé ijchívyéjúcoobe dityéhjáa bíjínúnéhjimáye. Áanélli-
ihyéee neebe diityéke:

—Métsiñu eene íbiiñínuháñe.

Jetsóoke iékééveíñé ditye pítýácójcatsíñe

(Mt 26.1-5; Mc 14.1-2; Rc 22.1-2)

⁴⁵ Ehdúu dibye méenune iájtyúmínélli Maaríama péemedítýú mityame cáhcujtsó dífbyeke. ⁴⁶ Áanetúu cáhcújtsotómé paritséomu élleu ipyéene úúbálettéhi. ⁴⁷ Áané lliinétúhjáa píhcyaaavémé pámeere llúúvájte avyéjútémá tsijtye pánétúejte avyéjute ipítýácójcatsi muhdú dífbyeke imyéénuíñe. Aaméhjáa néjcatsíhi:

—¿Aca muhdú íñe méméénuú dífbyeke? Muurá ímiáané méenuhíjcyaaabe méenurátyúronéhji. ⁴⁸ Muurá éhdure dífbyeke meñhvéjtsóhajchí pámeere dífbyekéréjucu ávyejúúlléíñe. Áijyu muurá romáánómú méhdivu icyáyobáávaténe íñe méduurúvaja iwácávyáhóne méhdi ícúbáhráiyáhi. Ehdúhjáa néjcatsímye.

⁴⁹ Áijyúu téené pijcyábari diityédítýú tsaapi piañétúejpi llúúvájte avyéjuube íj-
cyaabe Caipáá néé diityéke:

—Ávyétá muutérá mfa ámuha íñeubará wáájácútíme. ⁵⁰ Muurá ihdyu tehdujúco tsáápiie dsífvéiyóné pámeere meóúúvéiyóné íhdétu.

⁵¹ Ehdúhjáa neebe Caipáa Píívyéébere íjtsámeíchóneri Jetsóo dsíjívéíñé jodiómu wájyuri. Tsáháhjáa íhdityuré iújcune ehdu dibye néétune. ⁵² Áronáacáa tsá apáámye wájyuriyé dibye dsíjívétúne. Téhdurée dsíjívéebe pámeere múhdumé Píívyéébej tsíímé íñújiri íjcyame dífbyeke cáhcujtsómé ipájtyeteki. ⁵³ Aanée téijyu pítýácój-
catsímyé muhdú dífbyeke idsíjívétsoíñe.

⁵⁴ Áanéllihyéee tsáhájucu dibye boohówáneúvú péhíjcyatú mímúnááj píñe. Áábemáa muha mepée Jodéa íñújitu Eparaíívu íñeubará píívyétúné íñújij píihrí íjcyácoomívu. Ácoomíyí muha méicyahíjcyáhi.

⁵⁵ Áijyúu lleevárijyucu pajtyété wañéhjí muháa ténevá pijcyábádú mewañehjí-
vatéhijcyáne. Áané íhdéjucóo hállúécoomíji múnáa péécunúné Jerotsaréevu muhdú íicyahíjcyané ímíbájchómeíki. ⁵⁶ Aaméhjáa duurúvájá pañe íjcyame Jetsóoke iáj-
tyúmífyóneri íjcyame néjcatsíhi:

—¿Muhdú ámuha méijtsúcunúhi? ¿Aca íhya tsááiíbye, mityá tsáhaáj?

⁵⁷ Áanáacáhjáa paritséómú llúúvájte avyéjútémá pámeekéré néé ditye kiá Jetsóo
íjcyane iwáájácúcooca íicúí diityéké iúúbálle ditye dífbyeke iékééveki.

Tsáápille pácuúcuípácyori Jetsóój tuháacyú tsójtsone

(Mt 26.6-13; Mc 14.3-9)

12 Aanée téijyu íhyojtsítú tsájcoojtúrjúco teene pajtyété wañéhjí lléeváíñáa
Jetsóoma muha mepée Betáániávu dibyee bóhíitsoobe Ráátsaro íjcyá-
coomívu. ² Áijyúu diitye Ráátsarómú mityane majcho meenu dífbyeke idyúúru-
váne. Áánévúu Máata ájcune máchohíjcyamútsí diibye Jetsóoma. ³ Áanáacáa 'náá-
doó' némeíñe pacúúcuípácyó mityane áhdótsámeíjpácyó itsíváne Maaría múrijchó
Jetsóój tuháacyu. Áánemáa páacyulle íhñíwacoríyé dífbyeke. Aanée pájá pañéré
imyéwu cuvááhí. ⁴⁻⁵ Ájpacyó hallútúu múúhadítýú tsaapi Jetsóodívúhacáa méenút-
sóiibye Tsimóo hajchi Jóoda Ijcarióóté néé múúhakey:

—¿Aca fveekí éjpacyo tsá menáhjihénutú 300-jiva tsané pijcyábá wákimyéi áh-dodúné téene dsídsiri idáátsojtéké mepiáábóiyoki?

⁶ Áronáacáa tsá ímiáané idáátsojtéké ipiáábóiyóneri íjyácunúnéllii ehdu dibye néétune. Ihdyúhacáa múúhama dsídsike ityéhmehíjcyánetu inánihiíjcyánélliihyéré imílléroobe téjpacyo náhjihénúmeíne. ⁷ Áabekée Jetsóó néehíí:

—Óvi ihdyu oke téjpacyóri múrjcholle. Muurá ihdyu oke ditye cúúucooca oke itsójsóiyónéjucó dille méénune. ⁸ Tsá diitye idáátsojte kiávú ámúhadítú pééityúne. Áánetu tsá paíjyuvaré ámúhama o íjcyáityúne.

Ráátsaróké idsíjívetsóiyóné ditye pítýácójcatsíne

⁹ Aanéhjáa mityame tsúúca waajácú Betáaniári dibye íjcyane. Áanélliihyée tsáá-cunúné dífbye éllevu. Áhduréhjáa imíllémé Ráátsaróké iájtumíné dsíjívéebekée dibye bóhiítsóóbeke. ¹⁰⁻¹¹ Téijyúhjáa llúúvájte avyéjajte néjcatsí téhdure Ráátsaróké idsíjívetsóiyóné fveekí dífbyeke Jetsóó bóhiítsónéllii mityane míamúnaa dífbyekéréjucó icyáhcújtsóne úráávyéné hallútu.

Jerotsarée coomívú Jetsóó úcaavéne

(Mt 21.1-11; Mc 11.1-11; Rc 19.28-40)

¹²⁻¹³ Áané tsíjyúu Jerotsaréevu muha mepéénáa técoomíyí mityame pahúllevá múnáa teenéhjáa pajtyété wañéhjivu péémeé. Aaméhjáa Jetsóó tsááne iwáájácúne wájuhóónema dífbyeke cáhdahíróme íllu wañécohíjcyáhi:

—¿Nóóooj, maímijyu áanu ijraéémú Piivyéébe mémeri tsááneéj! Ehdúhjáa nehíj-cyámé iwáñéjcnema.

¹⁴ Áijyúu bóhdíbe íayáne íjju hallúrí tsúúcajátújucóhjáa Píivyéébere íwaa-jácúháámitu íllu néhdújucó:

¹⁵ Ámuúha Tsióó cóómi múnáaj, méíllityédíne. Ámuha éllevu ámuhá avyéjuube tsáa íayáne íjju hájchí hallúrí.

¹⁶ Ehdúu dífbyedítú némeíne tujkénú tsá muha mewáájácútu íná tene nééiyóne. Áronáacáa bóónétu cáámevu dibye iávyéjuuté péénetu muha méítsaavé teenéhacáa nééiyóné ehdu dífbyedítú tene nehíjcyáne.

¹⁷ Aanée tétsihyí íjcyame úúbállehíjcyá muhdúhjáa Ráátsaro dsíjívéébeke dibye bóhiítsóne. ¹⁸ Aanée teene méénúráityuróné dibye méénune iwáájácúnéllii mityame cáhdahíró dífbyeke. ¹⁹ Áámekée ííténe paritséómú néjcatsíhi:

—Ehdífvane, ámuúhaj. Muurá mityane míamúnaa dífbyekéréjucó úraavyéne. Aane tsá mepívyetétú muhdú meméénune.

Griéégomu imíllé Jetsóoke iájtumíne

²⁰ Áijyúu Jerotsaréeeri pajtyété wañéhjiri muha mejcyámé pañe íjcyámé griéé-gomu. ²¹ Aamée Gariréa iñnújiri Betsáida íjcyácóómi múnáajpi Perípe éllevu itsááne néehíí:

—Muúbej, muha méimíllé Jetsóoke maájtumíne.

²² Aanée Perípe Aderéke úúballéné tsamútsíjyucó úúballéné Jetsóoke. ²³ Áánél-liihyée neebe diityétsikyé:

—Tsúúca muurá Míamúnáájpídívúu o ípívyééveebe o ávyéjuutéíne éévé úújetéhi.

²⁴ Muurá ímiáané ámuúhakye o née trígó neeváu mebájsou dsíjívéúdu íjcyátsihdyu ííne mityanéjucó llííyaaténe. Ahdu ó dsíjívée mityame Píivyéébe avyéjújte íj-

cyaki. ²⁵ Muurá muhdú ʃiiri iicyahíjcyajjítóré ímillémé wágóóóveéhi. Áanetu ímityúné imyéenuhíjcyáné ʃhvejtsómé újcuú múijyú idsíjívéjúcóóityúne bóhi. ²⁶ Ahdícyane tsaate tahñjéte íjcyane ímílléhajchíí óví ookéréjuco úraavyéne. Muurá oke ʃícúvehíjcyámeke Llihíyó ávyéjútsoóhi.

Idsíjiveíñé Jetsóó úúballéne

²⁷ Ehdúu inétsihdyu neébe:

—Muhdú ʃhya múhduúvúrá icyooca táíʃbuwa. ¿Aane muhdú íñe teéne? Óubá Llihíyoke ó táúmeíyá íiná oke pájtyénetu díbye oke ipájtyetétsoki. Tsáhaá. Muuráhjáa ímichi téénéllii oke wálloóbe. ²⁸ Átsihdyúu neébe:

—Ayúju Llihíyoy, óví ihdyu ú bóhówájtsóméhi. Áánélliihyée níjkyéjitu Píívyéébe nééhií:

—Tsúúca muurá ó bóhówájtsóméhi. Áronáa éhniínevu tsiíne ó bóhówájtsóméíhi.

²⁹ Aanée tétsihyi íjcyame illéébóne nééhií:

—Chijchi ihjyúváhi.

Áanetúu tsijtye nééhií:

—Níjkyéji múnáajpi díʃbyema ihjyúváhi.

³⁰ Áánélliihyée neebe diityéke:

—Áánerá ihdyu ámúhake inéérone ookéré neébe. ³¹ Aane tsúúca mímúnáa ímityúmé íjcyanéví neétsámeíñe ééve úújetéhi. Téhdure íñújy ávyéjuube Naavéné tsúúca táhjátsáméíhi. ³² Muurá oke cáámetu wátyétyéhcuímyé pámeere óoma íjcyaki.

³³ Ehdúu bóhówájtsóobe Jetsóó muhdú ditye díʃbyeke dsíjívétsoíne. ³⁴ Áánélliihyée néeme díʃbyeke:

—Áánerá muha mélléébohíjcyá Píívyéébe waajácúháámitu ditye éévehíjcyané mímúnáake pájtyetétsóiibye Críjto muhdú íjcyáityúne. Áánáa muhdú u néé u dsíjiveíñé Mímúnáájpídívúu u ípívyééveébe. ¿Mityá tsíjpiiyéí díʃbyej?

³⁵ Áánélliihyée neébe:

—Muurá ihdyu peetédu o neébe wahájchotáwuúré ámúhama ó íjcyáahi. Áánéllii ímiáámeréjuco meíjcyá ámúhama o íjcyáne jteeveri péjcodu néene ímityúné ámúhake idyómájcótuki, ámuha éhne múúne cúúvétsihyi íjcyame wáájácúmeítyúmé íjcyadu meíjcyátuki. ³⁶ Ahdícyane peetédu o neébedi ímiá uwaáboju íjcyane mécahcújtsó téeneréjuco ámúhadítyú íbóhówaáunúki. Ehdúu Jetsóó diityéké inétsihdyu péébe tsáhájjuco tsiíne diityédívú bóhówaávetúne.

Jetsóoke jodíomudítyú tsaate cáhcújtsotúne

³⁷ Mityáméj piínévú méénuráítyúronéhjy díbye méénuhíjcyáronáa tsaate tsá díʃbyeke cáhcútsohíjcyatúne. ³⁸ Ehdúhjáa ditye cáhcújtsóityúné Píívyéébe néene díʃbé ihjyú uubálle múnáajpi Itsaí cáátunúné nééhií:

Píívyéébeéj, ¿a íjcyámé tsaate méuwaábori ʃícuvémej? Muurá tsúúca ú úújetsójúcoorá diityéké díihsútuvu.

³⁹ Muuráhjáa ímiáané tsá ditye cáhcútsohíjcyatú díʃbyeke. Íllúhjáa idyé tsiíne caatúnuube Itsaí:

⁴⁰ Píívyéébere ihdyu diityéké pívyétejtsó hállúvatúmé íjcyadu néeme ʃíbuúúné wáájácúmeítyúmé iájtyumjúcooroné illéébójúcooroné ‘ehdúhaáca’ inéétuki, aame diibyéjúcooro diityéké ímityúnetu ímíjpyetétsóíyóóbedi ʃícúvétuki.

⁴¹ Ehdúhjáa neebe Jetsóodítýú Itsaía Píívyéébé ihjýú uubálle múnáajpi tsúuca-játújuco dííbyé ihtsútú iátyúmihíjcyánéllíhýe.

⁴² Ároné pañée mýtyame cáhcujtsó tamúnaa jodíómú Jetsóoke ávyéjujte íj-cyároméhjimájucó. Aamée dííbyeke icyáhcújtsoróné tsá pámehdívúré bóhówáávét-sotú paritséómú diityéké pihcyáávéjá pañétú wáágóóíyóné apííchori. ⁴³ Imíllerómée ímí Píívyéébema íjcyane. Áronáacáa éhniíñevu imíllémé míamúnáamáyé ímí íjcyane.

Jetsóó uwáábó lléébotúmé díllómeí ímítyúmedi

⁴⁴ Áijyúu Jetsóó kéévánécoba néehíí:

—Muurá oke cáhcujtsómé tsúuca cáhcujtsó Llihíyoke okée wállóóbeke. ⁴⁵ Áh-dure oke ájtyumímé tsúuca ájtyumí dííbyeke. ⁴⁶ Muuráhjáa peetédú néene ímiá uwáábójuma o tsáá íññujívú teene cáhcujtsómé éhne múu cúúvétsii íjcyadu ímítyúné pañe íjcyájucóótuki. ⁴⁷ Aane íñe o úwaabóné illéébójúcooróné cáhcújtsótúmeke tsá o nééítyuró ímítyúmé ditye íjcyane. Tsáháa o tsáátu míamúnáadi o ícúbáhraki. Ópée o tsáá diityéké o pájtyetétso. ⁴⁸ Áronáa ihdyu muhdú míamúnaa ícyahíjcyáné ímíbájchómeícyooa íñe o úwáábohíjcyáné iéhdíiválléne cáhcújtsotúmé tééné déjú-cotu néétsáméííhi. ⁴⁹ Aane íñe ámúhake o nehíjcyanéíhí tsá táíjtsaméítyuré o új-cune o nehíjcyatúne. Muurá ihdyu Llihíyó okée wálloobe oke néhdújuco ámúhake o úwáábohíjcyáne. ⁵⁰ Aane ímiááné dííbyé uwááboju lléébome újcuú múijyú id-síjivéjúcóóítyúne bóhi. Ehdú ámúhake ó nehíjcyá Llihíyó oke néhdújuco. Ehdúu neebe Jetsóo.

Ímamyémúj tuhááñé Jetsóó nįjtyune

13 Aanée teene pajtyété wañéhíí lleevárijuco íjcyánáa tsúuca waajácuube míamúnáama íññujiri ícyahíjcyátsihdyu Cáání élleu ióómiíñe. Aabée mýtyane múúhake iwájyune úújétsóhíjcyá múúhadítýú ipyétsihvújuco.

² Áanáacáhjáa tsúuca Tsimóó hajchi Jóóda Ijcaríóóté íbúwá pañévú Naavéné úcaavé díbye dííbyedívú méénútsóíñé íjtsaméima. ³ Aabée Jetsóó waajácú Cááni Píívyéébe élleu tsiíñe ióómiíñe. Téhdurée waajácuube dííbyeke díbye pícyoone páné avyéjuubéré díbye íjcyaki. ⁴ Aabée majchóri muha mejjcyánáa hállúeja íwajyámú ityácórívéne ípáacyuméibávú íjpiínétú cháavéhi. ⁵ Áanemáa llíyíh-lló pañévú nųjpacyo ípícyójpácýori múúháj tuhááñé íñjtyúne páácyuube eenée íjpiínétú ichíáávéhbari.

⁶ Aanée Tsimóó Péédoróké díbye nįjtyúíyónáa neébe:

—Ávyéjuúbej, ¿aca muhdú íivane oke ú nįjtyuú tájtyúíhaacyu cáábyekérá uke o nįjtyúíyóóbeke?

⁷ Áánéllíihýée neébe:

—Tehdújuco. Áronáa tsá u wáájácútu íveekí ehdu o méénune. Aane ihdyu cáhawáá óvíi ú waajácúhi.

⁸ Áánéllíihýée neebe Péédoro:

—Áronáa tsá oke u nįjtyúítyuróne. Muurá ihdyu uke ó nįjtyúíyáhi.

Áronáacáa neebe dííbyeke:

—Muurá uke o nįjtyútuca tsá u íjcyáítyuró táavyéjúeipi.

⁹ Áánéllíihýée idýe neebe Péédoro:

—Ávyéjuúbej, aanéjííva tsá apááñéré tájtyúhaacyu u nįjtyúityúne. Téhdure oke nįjtyu táhníwáuma táhójsicu.

¹⁰ Áánélliihyée Jetsóó née dífbyeke:

—Muurá iávúhcútsihdyu įjchivyémé įjtyúhaacyúréjuco nįjtyámeíñé įjpi íñu-vájúcoótúnélliihye. Ahdu muurá įcyooa ímįhyero ámuúha. Árónáa tsá pámeére.

¹¹ Ehdúu neebe múúhadítyúhacáa tsaapi dífbyedívú méénútsoíñé iwáájácúnema.

¹² Ehdúu múúháj tuhááñé inįjtyúne tsiíñe įwajyámuvu iúcaávéne ácuúveebe múúháj piínévú įpyée iácuúcunúhįjcyátsihvu. Áánemáa neebe múúhaky:

—¿A ámuha méwaajácú įveekí ehdu ámuúhake o méénune? ¹³ Muurá ámuha oke médíllóhįjcyá Uwáábóobemáyé Ávyéjuube o įjcyane. Aane diibyėjuc o įjcyáábeke ihdyu tehđújuco ámuha oke medíllóhįjcyáne. ¹⁴ Muurá ímiááné Uwáábóobemáyé Ávyéjuube o įjcyároobe ámuúháj tuhááñé ó nįjtyúhi. Aane ihdyu óvíi tehdu ámuha ménityúcatsįjcyáhi. ¹⁵ Muurá ehdu ó meenú tehdu ámuha pamévakeré maávye-júúlleki. ¹⁶ Muurá ímiááné ámuúhake o née tsáné avyėjúúbé únú múnáajpi tsá di-ibye įavyėjúúbé ehníñevu įjcyatúne. Áhdure tsaate tsáapiikye tsiéllevu wálloobe tsá diityé ehníñevu įjcyatúne. ¹⁷ Ehdu ámuúhake o nęhįjcyáné ámuha melléébóne tehdu meįcyáhajchíi muurá íñé imįjyaú ámuha meįjcyáahi.

¹⁸ Árónáa tsá pámeere tehdu ámuha meįjcyáityúne. Muurá ó waajácú caatyé ímiááné tahñéjté įjcyane. Árónáa ihdyu tehđújuco tene pájtyeíñé tsúúcajáltújucoo Píívyéébe įwaajácúháámitu illu néhdújuco: “Dífbyema muhtsi memáchohįjcyároobe óhdivu méénútsoóhi.” ¹⁹ Ehdu oke tene pájtyeíñé įhdétújuco ámuúhake o úúballéné nęhi tene pájtyeįjyu ámuha oke mecáhćųtso ímiááné diibyėjuc o įjcyane. ²⁰ Aane ímiááné o née íñe ámuúhake o wállóomeke ímį iwáátsúcúpęjtsómedi įćuvémé idyę muurá ookėjuc įćuvéne, áhdure Lihįyó okée wállóóbekėjuc ditye įćuvéne.

Jetsóó úúballé dífbyedívú Jóóda méénútsoíñe

(Mt 26.20-25; Mc 14.17-21; Rc 22.21-23)

²¹ Ehdúu Jetsóó múúhake inętsihdyu múhduúvúrá illíñemuúcunúmeíñe tsiíñe néehíi:

—Muurá ímiááné ámuúhadítyú tsaapi óhdivu méénútsoóhi.

²² Aanée tsá muha mewáájácutú cáabyedítyú dibye nééneé. Áánélliihyée muha íllure méíťjćatsįhi. ²³ Téįjyúu muha memájchónáa mityane dibye oke įvámeífbýé dífbýé únuri ó ácuúcunúhi. ²⁴ Áábekée oke Tsimóo Péédoro née o díllo dífbyeke ímichi cáabyedítyú ehdu dibye nééneé. ²⁵ Ahdújucoo dífbyeke áábánéwu o nééneé:

—Ávyéjuúbej, ¿aca caabyé ímichi úhdivu méénútsoóhi?

²⁶ Áánélliihyée neébe:

—Pááaho o éeníyohóvú o ájcuúbe.

Ehdúu néébere iéeníyohóvú ajcú Tsimóo hajchi Jóóda Įjcarióóteke. ²⁷ Áįjyúu tsúúca dífbýé pańévú Naavéné úcaavéné iwáájácúne Jetsóó née dífbyeke:

—Wa bo įćúii iná u méenuíñé meénuj.

²⁸ Ehdúu dibye néene tsá muha dífbyema majchóri meįjcyámedítyú tsáápúbaré wáájácutú įveekí ehdu dibye dífbyeke nééneé. ²⁹ Tsaatee įjtsúcunú dsįđsį tehmeébé dibye įjcyánéllii ehdu dibye néene wańęhį wáabyuta tsíeméné dibye iáhdoki. Áhdurée įjtsúcunúme ídáátsojtéke dibye dsįđsįtu ájcuíyóné ehdu dibye nééneé.

³⁰ Aanée diibye Jóóda Jetsóó pááahóvú ájcune imájchóne múúhadítyú pėjucóó tépejco.

Jetsóó taúhbaju

³¹ Áabe déjuvúu Jetsóó néehí:

—Ícyooca ihdy Míamúnáájpídívúu o ípívyééveebe ó ávyéjúúteé Píívyéébé avyéjú iwáájácúmeíki. ³² Aane lléváhréjuco muhtsi maávyéjútsójcatsííne Píívyéébema.

³³ Muurá ámuhakye o pícyoíínmé oke ámuha menéhcorómé tsá maájtýmíityú áát-siiméjuco ámuha meíjcyaróme. Aane ámuhá avyéjújtekée o néhdu tsá ámuha ícyooca mepééityú o péhullévu. ³⁴ Áhdícyane ámuhakye ó táuhbá muhdú ámuhakye o wájuudu ámuha mewájuýjcatsíki. ³⁵ Muurá ímíááné ámuha mewájuýcatisíhajchíí téenetu pámeere míamúnaa waajácúú ímíááné tahñéjté ámuha meíjcyane.

Jetsóó úúballé Péédoro tóónúmeííne

(Mt 26.31-35; Mc 14.27-31; Rc 22.31-34)

³⁶ Ehdúu Jetsóó néénéllíi Tsimóo Péédoro nées dífbyeke:

—Ávyéjuúbej, ¿aca kiávú ú peéhi?

Áánéllíihyée neébe:

—Ícyooca tsáhái óoma u pééityúne. Áronáa bóónétúí oke ú úráávyeehi.

³⁷ Áánéllíihyée Péédoro nées dífbyeke:

—Ávyéjuúbej, ¿Aca íveekí tsá ícyooca úúma o pééityúne? Muurá téhdure ó dsíjívéiyá diwájuuri.

³⁸ Áánéllíihyée neébe:

—¿Aca ímíááné u nées tawájuuri u dsíjívéiyóne? Muurá ímíááneturé uke o nées ípyejco cáracái májtsívátúnáa oke u úráávyeróóné u tóónuíné 3-íjuva.

Jetsóoj téeveríy Méecáánidívú meúújeténe

14 Aane ihdy íínerí maáábímyeídííne. Llíhíyoma múhtsidívú mécatsípááve. ² Muurá díbye íjcyáhulle íjcyáné meíjcyáíyotsíhí. Muurá tene íjcyátuca idyé ó néeyá tene íjcyatúne. Áronáa íjcyáne. Áánéllíi o péé téhullévú ámuhá ihde o ímíbájchoki. ³ Aane o ímíbáávysótódú ámuha tahñéjteke ó ujcúvaá tsatsíhyí meíjcyaki. ⁴ Muurá ámuha méwaajácú kiávú o pééíne. Áhdure ámuha méwaajácú muhdú téhullévú ámuha meúújetéíne.

⁵ Ehdúu múúhakye Jetsóó néénéllíi Tomáá néehí:

—Ávyéjuúbej, tsá muha mewáájácú kiávú u pééíne. Téhdure tsá muha mewáájácú muhdú téhullévú meúújetéíne.

⁶ Áánéllíihyée neebe dífbyeke:

—Oo muurá téhullévú úújeténe júúvádú o néébedi ímíá uwaáboju íjcyane cáhcu-jtsómé ujcú mújyú idsíjívéjúcóóityúne bóhi. Aame tajtyéeveri úújeté Llíhíyodívú.

⁷ Muurá ámuha oke mewáájácúhajchíí tsúúca téhdure méwaajácú Llíhíyoke. Tsúúca muurá ámuha máájtýmí dífbyeke.

⁸ Áánéllíihyée Perípé néehí:

—Ávyéjuúbej, cána múúhakye dájtýmítsó Dífycáánidívú muha téeneri meíjyacunújúcóótuki.

⁹ Áánéllíihyée neebe dífbyeke:

—¿Aca muhdú íhyajchótá ámuháma o íjcyáábeke tsá oke u wáájacúpityúne? Muurá oke ájtýmímé tsúúca ájtýmí Llíhíyoke. Aanéjíí ¿muhdú Llíhíyodívú ámuhakye o ájtýmítsóiyóné oke u néehí? ¹⁰ ¿Aca tsá u cáhcújtsotú dífbyema

tsáápihdyuré muhtsi mejjcyane? Muurá dífbyere tajtyééveri ámuhakye úwáábohíj-cyáhi. Tsá iiná óhdityuré o újcune o méénuhíjcyatúne. ¹¹ Aane ihdyu mécahcújtsó tsáápihdyuré muhtsi Llihíyoma mejjcyane. Pane eene méénuráítyúronéhíí ámuha meítténáa o méénuhíjcyanéúbatu bo oke mécahcújtsoj. ¹² Muurá ímiááné ámuhakye o nées oke ímí cáhcujtsómé téhdure o méénuhíjcyádú méénuráítyúronéhíí méénuíne. Muurá Llihíyodívú o úújetéébé téhullétú diityéké o píaabómé éhniínevu íjcyanéhi meénuíhi. ¹³ Aane panévare ámuha dífbyeke tamyémeri metáúmeímyeke ó píááboó téeneri dífbyé íhtsútú o bóhówájsoki. ¹⁴ Ahdícyane panévare píáábó tamyémeri ámuha metáúmeínetu ámuhakye ó píááboóhi.

Jetsóó nées Pívyéébé Apíichó iwállooíne

¹⁵ Aane óví ímiááné ámuha oke mewáýúhajchíí mélleebó muhdú ámuha mejj-cyaíne ámuhakye o nehíjcyáne. ¹⁶ Muurá Llihíyoke ó táuméí díbye ámuha éllevu iwállo ípíichó ámuhakye tene ípiáábohíjcyá panévaturé ímí ámuha mejjcyaki. Aane tsá ámuhádiyú kiá íjcyatúne. ¹⁷ Muurá teene ímiájíjtóvú meke waajácútsóhi. Aane tsá úcáávéityú íjéne úráávyehíjcyámé pañévú teene dítye wáájácútúnél-liihye. Áanetu ihdyu ámuha tsúúca méwaajácú ámuháma tene íjcyanéllíihye. Aane ámuhá pañévú úcááveéhi.

¹⁸ Ahdícyane tsá ámuhakye o íhvéjtsóityúne. Muurá tsiíne ámuhá éllevu ó tsaáhi. ¹⁹ Aabe lléváhréjuco íjiiitu o péébeke tsáhájucó múha oke ájtyúmíityúne. Áronáa ihdyu ámuha oke máájtyúmií o bóhihdu ámuha mebóhíííííllíihye. ²⁰ Aane cáhawáá óví ámuha méwaajácú muhdú Llihíyoma muhtsi mejjcyane, téhdure muhdú ámuháma tsame mejjcyane. ²¹ Aane ihdyu óví oke wáýyume lleebó muhdú diityéké o nehíjcyáne. Áaneri úújétsóimyé ímiááné oke iwáýyune. Áamedívú o wáájácútsámeímyeke muhtsi Llihíyoma méwáýyúhi.

²² Ehdúu Jetsóó néenélii tsijpi Jóóda íjcarióóté íjcyátuube nées dífbyeke:

—Ávyéjuúbej, ¿aca íveekí múúhadívuré ú waajácútsáméíí tsíjtyedívú wáájácútsámeítyuúbe?

²³ Áanéllíihyé neébe:

—Muurá oke wáýyume o néene lléébómedívuré ó waajácútsáméííhi. Áámeke Llihíyó iwáýyúne diityé pañévú ípíichó pícyoó téénej tééveri ímí tsaméhíí diityémá muha menáhbévájcatsíki. ²⁴ Muurá o néene lléébotúmé tsá oke wáýyutúne. Ehdú íne ámuhakye o nehíjcyáne tsá táíjtsaméí íjcyatúne. Muurá ihdyu okée wálloobe Llihíyóré ehdu ámuhakye nehíjcyáhi.

²⁵ Aane íne ámuhakye ó nehíjcyá ámuháma o íjcyané hajchóta. ²⁶ Áronáa bóónétu Llihíyó ípíichó ámuhá éllevu wálloonéréjuco ámuhakye píááboíne panévaturé. Aane ámuhakye túkévéjtsóó muhdú ámuha mejjcyáíne ámuhakye o úwáábohíj-cyánetu. Téhdure tsínehíjívú ámuhakye waajácútsóíne.

²⁷ Aane ámuhakye o pícyoíííumé tadyéjuvu ehdícyaróné pañe ímííneuvú méjcy-aco íínerí íjtsámeítyúme. Áronáa tsá ámuhakye o néetu míamúnáa ímíjyútsócat-síhíjcyádú néene íjtsaméima ámuhakye o pícyoííuíne. ²⁸ Aane muurá ámuhakye ó nehíjcyá lléváhréjuco ámuhádiyú o péébe idyé tsiíne ámuhá éllevu o tsááíne. Aane ímiááné ámuha oke mewáýúhajchíí méímíjyúúveé Llihíyó táehníínevu íhtsútuube íjcyáábe éllevu o péeneri. ²⁹ Aane ámuhakye ó úúballé íhdéjuco néhi tehdu tene pájtyéijyu ámuha mecáhcújtsó ímiááné o nehíjcyáne.

³⁰ Aane íne nihñéréjucó ámuháma o íhgyuváne. Tsúuca muurá ííñújí avyéjuube átéréepíyé íjcyároobe tawáábyú tsáábe píhíjucóóhíí. ³¹ Áábedívu ihdyu ó íhvéjtsáméíí Llihíyó ímillédújucó pámeere míamúnaa iwáájácu ímíááné dííbyeke o wáýýnéllíí díbye oke néhdújucó o íjcyáiíne.

Ahdícyane íllurájucó metsu mepéékií. Ehdúu neebe múúhakye Jetsóo.

Jetsóo née óóvahédú ínééneé

15 Aabée tsiíne múúhakye úwááboobe nééhií: —Oo muurá óóvahédu. Áánetu Llihíyó tééhé tehmeébédu. ² Aabe dówacárohíjcyá tahñéjté íjcyájucóórómedítýú táuwaáboju bóhówaúcunútúmeke éhne múúne teehe óóváhetu néévahíjcyátúwajcájí tééné tehmeébé wáágóohíjcyádu. Áánetu ihdyu ímíáánéjucó tahñéjté íjcyámedítýú táuwaábó bóhówaúcunúmeke píááboobe éhñíínevu ímí dítye teene iúráávyeki. ³ Muurá tsúuca ámuúhakye o úwáábohíjcyáne téeveri ámuha méímíbaavyéhi. ⁴ Ahdícyane óóma ámuha meíjcyame óhdítýu médówáávedííne. Muurá úméhetu téwajca víúúvwéwájá tsá néévájúcootúne. Ahdu muurá óhdítýu ámuha medówáávéhajchíí tsá ímíá uwááboju ámuúhadítýú bóhówaúcunújucóóityúne.

⁵ Aane óóvahédú oó. Áánetu ámuha tééhéwajcánédu. Aame óhdítýu ámuha medówáávéthúhajchíí ímíá uwááboju ámuúhadítýú bóhówaúcunúuhi. Áánetu óhdítýu ámuha medówáávéhajchíí tsá Píívyéébe ímillédú ámuha meíjcyáityúne. ⁶ Aame íllurájucó ámuha mewágóóóveííne éhne múúne teene óóváhetu néévahíjcyátúwajcájí mewáhdáhinúné mecóvajtsódu.

⁷ Muurá tahñéjté ámuha meíjcyame óhdítýu dówáávetúméré ímí táuwaáboju meíjtsúcunúhajchíí tehdujucó ámuha meíjcyáiíne. Aame ámuha píáábó metáúmeíínevu ámuúhakye ó ájcuúhi. ⁸ Muurá ímíá uwááboju ámuúhadítýú bóhówaúcunúhajchíí ímíááné Llihíyoke ámuha máávyéjútsoóhi. Aame ámuha meíjcyáá ímíááné táuráávye múnáa. ⁹ Muurá ámuúhakye mítyane ó wáýýu Llihíyó oke wáýýudu. Áánéllíí oke méfhvéjtsodííne. ¹⁰ Muurá tátyaúhbjáúúné ámuha melléébóne tehdu meícyáhajchíí ámuúhakye ó píááboó íne Llihíyó taúhbjáúúné o lléébónéllíí oke díbye píáábohíjcyádu.

¹¹ Ehdu íne ámuúhakye ó nehíjcyá tsaméhjí tééneri meímíjýúúveki. ¹² Áánéllíí ámuúhakye ó nehíjcyá ámuúhakye o wáýýudu ámuha mewáýýújcatsíki. ¹³ Muurá o dsíjíveneri ámuúhakye ó úújétsóo mítyane ámuúhakye o wáýýune. Tsáhájucó muurá tsiíne muhdú éhñíínevu mewáýýune meúújétsóityuróne. ¹⁴ Aane íne ámuúhakye o nehíjcyáné ámuha melléébóne tehdu meícyáhajchíí ímíááné táñahbévajte ámuha meíjcyáhi. ¹⁵ Áámeke tsá ámuúhakye o díllotú táwákímyéi múnáadi. Muurá tsáné avyéjúúbé wákímyéi múnáa tsá wáájácutú muhdú íavyéjuube íjtsáméííne. Áánéllíí ihdyu ámuúhakye o née táñahbévajte ámuha meíjcyane íne páneere muhdú oke Llihíyó úwáábohíjcyáné ámuúhakye o úúbállehíjcyánéllííhye. ¹⁶ Tsáháa oke ámuha menéhcoobe íne ámuháma o íjcyatúne. Muuráhjáa ihdyu oore ámuúhakye ó ujcú tahñéjté ámuha meíjcyámedítýú ímíá uwááboju íbóhówaúcunú múijýú níjkéváityúne. Aame ámuha Llihíyoke tamýémeri panévá píáábó metáúmeícyooca ámuúhakye píáábóíbye. ¹⁷ Áánéllíí ámuúhakye o née ámuha mewáýýújcatsíki.

Jetsóoke cáhcújtsotúmé dífbyeéjteke tsáriléne

¹⁸ Aane ámuha oke mecáhcújtsóné hallútú tsaate ámúhake tsáriléhajchíí múu ítsaavé okée itsárilédújuco ditye ámúhake tsáriléne. ¹⁹ Muurá ditye íjcyadu ámuha meíjcyaca ámúhake wájyúiyóme. Áronáacáa diityédítú ámúhake o újcúnéllíi ámúhake tsáriléimyé diityédú ámuha menéjúcóótúnéllíihye. ²⁰ Aane cáhawáá meíjtsúcunu éhnée tsáné avyéjúúbé wákimyéi múnáajpi íavyéjúúbé éh-níínevu íjcyáítyuróné ámúhake o nééneé. Aane muurá oke ícúbahrádúré ámúhadi ícúbáhraímye. Muurá táuwaábó illééboca idyé ámuha meúwaabóné lléébóiyóme. ²¹ Ehdu páhduvaré ámúhake dárííveímyé tahnéjé ámuha meíjcyané hallútú okée wálloobe Píívyéébeke iwáájácútúnéllíihye.

²² Muuráhjáa diityé uwaábovu o tsáatuca tsá oke ditye tsáriléítyuróne. Aacáa tsá diityé hallúrí ímityúné íjcyáítyuróne. Áronáa ícyooca diityé hallúrí teene íveekí oke cáhcújtsotúmé illure oke tsárillehíjcyanéllíihye. ²³ Tsá idyé apáábyekéré oóke, muurá Llihíyomájucó múhtsikye ditye tsáriléne. ²⁴ Muurá diityéj piínévú méénúráí-tyúronéhjí o méénuhíjcyátuca tsá diityé hallúrí iiná íjcyáítyuróne. Áronáa téne-hjí múubará méénúítyuróné o méénuhíjcyané ájtyumíjúcoorómé ¿íveekí illure múhtsikye tsárillehíjcyá Llihíyoma? ²⁵ Áronáa ihdyu tehdújuco oke ditye tsáriléne dífbyé waajácúháámitu illu tene néhdújuco: “Íné ímityú o méénútúróóbeke oke tsáriléne.”

²⁶ Árone ihdyu óví Píívyéébé Apííchó ámuha éllevu o wáloonéréjuco ámúhake túkëvejtsóné táuwaábó ámuha meméénuki. ²⁷ Ahdícyane óvíi ámuha teene meméénuhíjcyá ínée táwákimyéi o tújkénútsihdyu óómaye ámuha meícyahíjcyádú íjcyame.

16 Ehdu íne ámúhake ó nehíjcyá ámuha meíjcyátsíívyéne oke meíhvéjtsótuki. ² Muurá ámúhake waagóóimyé pihcyáávejáané pañétu. Áhdure tsaatéké ámúhadítú idsíjvétsone íjtsúcunúimye tehdújuco Píívyéébe ímillédú imyéénune. ³ Ehdu muurá dárííveímeímye Llihíyoma múhtsikye iwáájácútúnéllíihye. ⁴ Aane íne ámúhake ó úúballé néhi tene pájtyéíjyu ámuha meítsááveki. Tsáháa éíjyu ámúhake teene o úúballétú ámúhamáyéikyée o íjcyanéllíihye.

Píívyéébé Apííchó meke píaabóne

⁵ Aabe ícyooca tsúúca ámúhadítú o péjúcoó okée wállóóbe éllevu. Áronáa tsá tsáápíuba ámúhadítú oke díllotú kiávú o pééíne. ⁶ ¿Muhdú ámuha keh-dóvémeíhíjvú ámúhake o úúballénéllíihye? ⁷ Áronáa ihdyu tehdújuco ámúhadítú o pééíne. Muurá o péétuca tsá Píívyéébé Apííchó ámuha éllevu tsááítyuró ámúhake ipíááboki. Áánéllíi ó peé ámuha éllevu teene o wállóókí. ⁸ Muurá téénej tééveri míamúnaa waajácúú ímityúmé ííjcyane. Téhdure waajácúimyé ímíájító cáhcújtsómé ímíjpyetéíne. Téhdure waajácúimyé teene cáhcújtsótúmema Llihíyó muhdú ditye ícyahíjcyané ímíbájchoíne. ⁹ Muurá ímityúmé tsá oke cáhcújtsotúne. Aame wágóóóveé tééne déjúcotu. ¹⁰ Aame idyé waajácúú Llihíyó éllevu o péénetu ímíáané apáañéré táuwaáboju ícyáhcújtsóneri míamúnaa dífbyedívú úújetéiyóne. Aabe ámúhadítú o péébeke tsáhájucó oke ámuha maájtyúmí-tyúne. ¹¹ Téhdure waajácúimyé Píívyéébe míamúnaa muhdú ícyahíjcyané diityémá ímíbájchóíjyu dífbyeke cáhcújtsómé pájtyetéíne tsúúca ííñújí avyéjuube Naavéneke o táhjánéllíihye.

¹² Aane ijcyaróné mityane ámuhakye o nééiyóne. Áronáa tsá ámuha mewáájácúityuróne. ¹³ Muurá ihdyu Píívyéébé Apííchó ímiáané ámuha éllevu itsáacooca ámuhakye waajácútoó keená ímiáané ijcyanévu. Tsá ihdityuré iújcune tene ámuhakye úwáábóityúne. Muurá ihdyu Píívyéébere nééne ámuhadívú bóhówájtsoíne panévaré muhdú pájtyeíne. ¹⁴ Aane táuwaábojúvú ámuhakye iwáájácútsónej téeveri oke ávyéjútsoóhi. ¹⁵ Muurá Llihíyórero oó. Áánéllii ó nehíjcyá tahnévúre dífbyé Apííchó ámuhakye wáájácútsóíne.

Kímóóve ímíjyuuvu nájkeváne

¹⁶ Aabe muurá lléváhréjucu ámuhadítýú o péébeke tsáhájucu oke ámuha maájtýmítýúne. Áronáa idyé llévá ámuha oke tsiíne máájtyúmií Llihíyo éllevu o pééíne ihde.

¹⁷ Ehdúu Jetsóó néénéllii múúhadítýú tsaate néjcatsíhi:

—¿Aca fhya muhdú inééiyóné ehdu meke neébe? ¹⁸ Tétsii tsá mewáájácúitýne.

¹⁹ Aanée dífbyeke muha medíllóiyóné iwáájácúne neebe múúhakye:

—Éhnené ámuhakye ‘lléváhréjucu ámuhadítýú o pééíne, áronáa idyé llévá ámuha oke máájtyúmií’ o nééne muurá ámuha medíllójcatsíhi. ²⁰ Muurá ímiáané ámuhakye o néé ávyétá ihnáho ámuha oke mekímóóveíne. Áané tujkéveri muurá oke cáhcújt-sotúme íllure ímíjyúúveéhi. Áronáa ihdyu ámuha mekímoovéné ámuháma nájke-vaá ímíjyuuvúréjucu. ²¹ Muurá walle itsímávájyju avyerí ícúbáhrámeíhi. Áronáa tsímmene tsúuca íjchívyéné boone tsáhájucu dille ávyevéjucóotýne. Ílluréjucu dille ímíjyuuvéné tsímmeneke iújcúneri. ²² Ahdu muurá ámuhadítýú o pééneri ámuha mekímóóveéhi. Áronáa llévá ámuha oke máájtyúmíneri meímíjyuuvéné tsá múha muhdú méénúityúne.

²³ Aane téijyu piáábó tsáhájucu oke ámuha metáúmeítýúne. Llihíyokéréjucu ámuha tamyémeri metáúmeííne ámuhakye díbye ipíááboki. ²⁴ Aane muurá tsáhái ámuha metáúmeítýúne. Cáhawáá metáuméí ámuhakye díbye piáábóneri ámuha meímíjyúúveki.

Jetsocríjtó íjí imítýú tsúuca táhjane

²⁵ Áhdurée idyé tsiíne neebe múúhakye:

—Muurá ámuhakye ó úúbállehíjcyá tsímeménéhjij téeveri. Aane cáhawáá ícyooca ímííneúvú Llihíyodítýú ámuhakye o úúbálleki. ²⁶ Dífbyekéréjucu ihdyu ámuha metáúmeííne piáábó tamyémeri. Tsáhájucu ámuháma o táúmeítýúne. ²⁷ Muurá mityane ámuhakye wájyuube oke iwájyudu dífbyedítýúu o tsááne ámuha mecáhcújtsoóne téhdure oke mewájyúnéllífhye. ²⁸ Muuráhjáa dífbyedítýú ífnújívú o tsáábe éllevu tsúuca ó oomíjyúcoóhi.

²⁹ Ehdúu Jetsóó néénéllii muha menée dífbyeke:

—Ícyooca ihdyu botsíi ímííneúvú múúhakye ú úúballéhi. Tsáhájucu tsímeménéhjij téeveri múúhakye u úúbálletýne. ³⁰ Aane muha méwaajácú ímiáané páneere u wáájácúúbeke tsá múha uke úwáábóityuróne. Áánéllii muha mecáhcujtsó ímiáanéjucóhjáa Píívyéébedítýú u tsáanéé.

³¹ Áánélliihyée neebe múúhakye:

—¿A ícyooca botsíi ámuha mecáhcujtsóhi? ³² Áronáa tsúuca óhdityu ámuha met-sújáaveéhi. Áané boone ooréjucu o cóevaíne. Áronáa tsá oore o íjcyatýne. Muurá Llihíyoma ó ijcyáhi. ³³ Ehdu íne ámuhakye ó nehíjcyá óhdivu ámuha mecátsípááváne

íínerí maáábímyeityuki. Ihdyúhde tehdújuco ííñújiri ámuha meícúbáhrámeííne. Áronéhjívú métáhjátsámeíííne. Muurá tsúuca tééjí imítyú ámuháma ó tahjáhi.

Jetsóó ímamyémú hallúvú piáábó táumeííne

17 Ehdúu inétsihdyu Jetsóó cáamevu icyárúúvéne néehíí: —Ayúju Táácááníj, wa icyooca oke Dááchikye dávyejútsó díihtsútú óhdi-tyu ibóhówaúcunúki. ² Muuráhjáa oke ú picyóó páme ávyéjuubéré o íjcyaaabe múhdúmekéhjáa u újcúmeke o ájcu múijyú ditye dsjívéjúcóóítyúne bóhiívu. ³ Aane muurá apáábyéré ímiá Piivyéébé u íjcyáábema oke Dááchikye íínee ííñujívú u wál-lóóbeke wáájacumé újcuú téene bóhi.

⁴ Aabe ííne uke fjiitu ó bóhówátsohjýcá díihtsútú okée u níwaavéné o méénuneri. Aane tsúuca ó nijkéváhi. ⁵ Ahdícyane ihdyu, uu Táácááni, óvíi oke ú ávyéjujtsó mejí-cya éhnée ííñují íjcyatúnáa meicyahjýcádu.

⁶ Muurá ííñujiri íjcyamedítýú tahnéjté íjcyáímyeke u újcúmeke tsúuca úhdivu ó waajácutsóhi. Muuráhjáa tsúucajátújuco dihnéjté íjcyame ííne díuwaáboju o úwaabóné tsúuca cáhcujtsóhi. ⁷ Aame tsúuca waajácú páneere o méénuhjýcáné úhdiytúré tsáánee. ⁸ Muurá okée u níwaavéné o úwáábohjýcáné imílléme. Aame cáhcujtsó ímiáánée oke u wálloónéllii o tsáánee.

⁹ Ahdícyane uke ó táumeí piáábó dihnéjtéjuco íjcyame táhójsiri íjcyámé hallúvu. Áánetu uke cáhcujtsótúmé hallúvú tsá o táumeítyúne. ¹⁰ Muurá pámeere tahnéjté íjcyame téhdure dihnéjté íjcyamedítýú táavyéjú bóhówaúcunúhi.

¹¹ Áamedítýú tsúuca ó peé diéllevu. Áámeke ihdyu, Táácááni ímiáábé u íj-cyaabe, tehme díihtsúturi táhójsiri íjcyame ímí tsaméhjí tsajjítóré íjtsámeí ííne mejjcyadu. ¹² Muurá ííñujiri diityémá o íjcyaaabe dítsjipari diityéké ó téhmehjýcáhi. Aame íjcyá pámeere. Áronáa tsáapiye diityédítýú wágóoové tsúucajátújucoo díwaa-jácúháamitu tene néhdújuco.

¹³ Áámeke ihdyu ííñujiri diityémá o íjcyáné hajchótá ó úwáábohjýcá ditye ímíjyú ííne o ímijyúdu. Aabe tsúuca diityédítýú ó oomíjyúcoo diéllevu. ¹⁴ Muurá díuwaáboju diityéké o úwáábómeke íjienéré úraavyémé tsaríllé téénéejpi o íj-cyátúúbeke ditye úráavyénéllííhye. ¹⁵ Áronáa tsá uke o néétu diityéké diityédí-tyú u íínétsoki. Íllure uke o néé Naavéné diityéké mújtátsóíyónetu u téhmeki. ¹⁶ Tsá muurá ííñujíeneri o íícúvetú téénéejpi o íjcyatúnéllííhye. Áhdure tsáhájucó ditye tééneri íícúvetú tsúuca oke iúráavyénéllííhye. ¹⁷ Áámeke ihdyu díuwaábójuj tééveri éhníínevu dímiábáchó tsáimiyé uke ditye iúráavyeki. ¹⁸ Muurá ó wálloó diityéké uwaábovu íjienéré úráavyémé pañévú íínee diityé pañévú oke u wállo-hdu. ¹⁹ Muuráhjáa diityéké ó ímbáavyetsó ímiájfjító icyánejcúvú ávyeta diityédí o íjýacunúnéllííhye.

²⁰ Aane tsá uke piáábó o táumeítyú apáámyéré óoma íjcyámé hallúvu. Téhdure ó táumeí ditye táuwaáboju úwaabóné lléébome oke cáhcujtsóímyé hallúvu. ^{21–23} Aame diityémá ííne mejjcyadu tsame íjcyame iwáájácú oke u wájjyudu diityéké téhdure u wájjyune. Áámema ímí menáhbévájcatsí téénetu íjí icyánejcú úraavyémé icyáhcújtso ímiáánée oke u wálloóne. Muurá oke u bóhówátsohjýcadúré idyé di-ityéké ó bóhówátsohjýcá ditye ímí tsame íjcyá mejjcyadu.

²⁴ Ahdícyane, Lli, uke ó táumeí dihnéjté táhójsiri íjcyame óoma táavyéjuri íj-cyaki. Muuráhjáa ííñují u ípívyéjtsótúné íhdéjuco oke u ávyéjútsohjýcáné oke u wájjýúnéllííhye. ²⁵ Aabe Táácááni ímiáábé u íjcyaaabeke muurá íjí icyánejcú

úraavyémé tsá uke wáájácútú íñe uke o wáájácúdu. Áanetu ihdyu íjtye tsúúca ímí uke waajácú okée u wállóóbeke icyáhcújtsónélliíhye. ²⁶ Áameke tsúúca ó waajácútsó úhdivu. Áanetúréi diityéké éhnííñevu o wáájácútsóíñé pámeere pahúllevávú mewájýjcatsíki.

Jetsóoke ditye ékeevéne

(Mt 26.47-56; Mc 14.43-50; Rc 22.47-53)

18 Ehdúu Jetsóó Cááníma íhýúvátshdyu muha dífbyema mépajtyé ‘Tsedoróo’ némeíñé téhiwánijke tsíñejcúvu. Ánejcúríi oríívo bájú íjcyané lliiñévú muha meúújetéhi. ² Átsíípye Jóóda Jetsóódívú méénútsóiiíbye waajácú pajyuváree tét-sihvu muha dífbyema meúújetéhiíjcyanélliíhye. ³ Átsihvúu tsívaabe tsodáhómuma duurúvájá tehmejteke llúúvájte avyéjútémáhjáa paritséomú wállóómeke. Áámée ímyéénujcatsiháñema, ipyééteháñema, tsááhií. ⁴ Aanée Jetsóó iwáájácúne diityé éllevu ipyééne née diityéke:

—¿Muucá ámuha ménehcóhi?

⁵ Áánélliíhyée néeme dífbyeke:

—Muha Natsarée múnáájpi Jetsóoke ménehcóhi.

Áánélliíhyée neébe:

—Oo muurá dífbye. Téijyúu diityé pañe diibye Jóóda dífbyedívú méénútsóííbye. ⁶ Aanée ehdu Jetsóó diityéké néénetu idyéjuéhnejcúvú óomiyómé áákityéhi.

⁷ Áámekée tsiíñe neébe:

—¿Ímiáané muucá ámuha ménehcóhi?

Áánélliíhyée néemeé:

—Éje, Jetsóoke muha ménehcó Natsarée múnáájpiíkye.

⁸ Áánélliíhyée neebe diityéke:

—Tsúúcajáne muurá ámúhake ó née diibye o íjcyane. Aane ihdyu ámuha oke meméénúhajchíí médómáycodí íjtyékeé.

⁹ Ehdúu pajtyéné dífbyerée illu néhdújuco: “Úpée, Lli, u újcume táhójtsiri íjcyamedítýú tsá tsáápiúba wágóóóvetúne.” ¹⁰ Áánaacáa Tsimóo Péédoro íniitsúwá iwávítuúcuúne wállóríhjcú llúúvájte avyéjúúbé únú múnáájpi ‘Máácoó’ némeííbye núúmiho ímiánéjcuho. ¹¹ Áronáacáa Jetsóó née dífbyeke:

—Íveekiami ehdu ú meénuj. Pícyo díniitsúwa. ¿Aca tsá u wáájácútú Llihíyóo néhdújuco o ícúbáhrámeíñe?

Llúúvájte avyéjúúbe éllevu Jetsóoke ditye tsájtyene

(Mt 26.57-58; Mc 14.53-54; Rc 22.54)

¹² Aamée diitye tsodáhómumu, íavyéjuúbee, duurúvájá tehmejte, íjcyame tsúúca Jetsóoke iékéevéébeke dohjínúhi. ¹³ Áánemáa tsajtyémé dífbyeke Caipáa baabe Anáa jávu. Téijyúu téené pijcyábari diibye Caipáa pánétúejpi llúúvájte avyéjuúbe. ¹⁴ Diibýee muurá diityéké nehíjcyá pámeere óúúvéyóné íhdétú tehdujuco tsaapi dsíjveíñe.

Jetsóoke iúráavyeróné Péédoro tóónune

(Mt 26.69-70; Mc 14.66-68; Rc 22.55-57)

¹⁵ Aanée Jetsóoke ditye tsájtyéébeke o úráavyéébema idyé Tsimóo Péédoro péé óoma pánétúejpi llúúvájte avyéjuube oke wájácú neébema. Áánélliíhyée oke paj-

tyétsoobe ihjyá llahtsá mihllémeñetu pañevu Jetsóoma o úcáaveki. ¹⁶ Áánétúu di-
ibye Péédoro coevá lléehowávuré áachí ehnejúvu. Áánéllihyée ó ihjyúv lléehowá
tehméllema dibye téhdure iúcáaveki. Áánéllihyée botsíi pajtyétsolle dífbyeke.

¹⁷ Aallée née dífbyeke:

—¿Aca tsá Jetsóo mamýmúejpi u íjcyatúne?

Áánéllihyée neébe:

—Tsáhaá, tsíjpiye oó.

¹⁸ Téijyúu tsuucówu tene néénéllii llúuvájté avyéjúúbé únú múnáama tehméjté
icyújuwáañúwatu píhmíme életu idyé píhmiibe Péédoro.

Llúuvájté avyéjuube Jetsóoke díllone

(Mt 26.59-66; Mc 14.55-64; Rc 22.66-71)

¹⁹ Áánáacáa llúuvájté avyéjuube Anáa dílló Jetsóoke iiná dibye úwáábohíjcyáne.
Áhdurée díllóobe ímamýmú iiná méénuhíjcyáne. ²⁰ Áánéllihyée neebe dífbyeke:

—Muurá duurúvájá pañévú téhdure pihcyáávejáané pañévú míamúnááj piínévú
ó úwáábohíjcyáhi. Tsá muurá mújyú téévéneúvú o íhgyúvahíjcyatúne. ²¹ Aanéjji
muhdú oke ú díllóhi. Cáhawáá dílló táuwááboju lléébúacunúhíjcyámeke di-
tye uke inéé iiná o úwáábohíjcyáne. Muurá íchihyí íjcyámé tsaate teene
lléébúacunúhíjcyáme.

²² Áánéllihyée duurúvájá tehméébe née dífbyeke:

—¿Íveekí ehdu ú añujcú llúuvájté avyéjúúbeke? Ehdúu neébere wábaajcaró
dífbyeke.

²³ Áánéllihyée Jetsóo néehíi:

—¿Aca ó allíhi? Cána oke diñej. Muurá ímíáané o néehíi. Aanéjji ¿íveekí oke ú
wábaajcóhi?

²⁴ Átsihdyúu Jetsóoke diibye Anáa wallóo dóhjúri pañétúejpi llúuvájté avyéjuube
Caipáa éllévuréjuco.

Tsiñe Péédoro tóónúmeñe

(Mt 26.71-75; Mc 14.69-72; Rc 22.58-62)

²⁵ Áánáacáa tétsihíyái Péédoro píhmírí diityéj piine íjcyáábeke néémeé:

—¿Aca tsá áadí mamýmúejpi u íjcyatúne?

Áánéllihyée ityóónúne neébe:

—Tsáhaá, tsíjpiye oó.

²⁶ Áánéllihyée llúuvájté avyéjúúbé únú múnáadítyú dibyee íñúúmiho wáh-
dahíróóbé jéeebe néehíi:

—Ááneráhané diityémá orífvó báju lliñe u íjcyáábeke ó ájtyumíhi.

²⁷ Áronáacáa tsiñe íllure tóónúbe. Áánáacáa tsúuca cáraca májtsiváhi.

Piráato éllevu Jetsóoke dítye tsájtylene

(Mt 27.1-2, 11-14; Mc 15.1-5; Rc 23.1-5)

²⁸ Aanée tétsihdyu Caipáa jatu tsajtyémé Jetsóoke téené iñújí avyéjuube Piráato
jávu. Áánáacáa tsúuca métsítsiivéhi. Áijyúu dífbyeke tsájtylene tsá úcáávetú tééj
pañévú téenerívaa ímítyújtsámeímyé teene wañéhji májchó ímájchójúcótyúrónél-
líhye. ²⁹ Áánéllihyée Piráato diityé éllevu íjchívyéne née diityéke:

—¿Aca iiná ímítyúné áanu méénune ámuha méúúballé dífbye hallúvu?

³⁰ Áánélliihyée nééme dífbyeke:

—Muurá díbye ímítyuube íjcyátuca tsá muha metsíváítyuró diéllevu.

³¹ Áánélliihyée neébe:

—Ané wa ihdyu metsájtyéébeke meméénú muhdú ámuha jodíómú taúhbaju néhduú.

Áánélliihyée nééme dífbyeke:

—Árónáa tsá muha metáúhbáítyuró tsaaté dsíjivétsovu.

³² Ehdúu pajtyéné dífbyerée Jetsóó muhdú idsíjiveíñé néhdújuco. ³³ Áábekée Piráátó ihjá pañévú ipíúvääbeke nééhií:

—¿A uu jodíómú avyéjuúbe?

³⁴ Áánélliihyée neebe dífbyeke:

—¿A uure ehdu oke u nééhií, mityá tsaate uke néhijcyánéré oke u néé?

³⁵ Áánélliihyée Piráátó nééhií:

—Tsá muurá jodíómuube o íjcyatúne. Muurá ihdyu dimúnaaré llúúvájte avyéju-jtémá ¿ííne hallútútá uke tsiva taéllevuj? ¿íñetáhjáa ímityúné ú meénuj?

³⁶ Áánélliihyée neébe:

—Tsá íñújíene táavyéjú íjcyatúne. Muurá íñújí avyéjúejpi o íjcyaca támamyémú táhallútú meénúiyá oke ditye iékéévétuki.

³⁷ Áánélliihyée Piráátó néé dífbyeke:

—¿Áánélliihyéhaca ihdyu diibyéjuco uu ávyéjuúbe?

Áánélliihyée neébe:

—Éée, diibyéjuco oo ímiáájuvúu mímúnáake o wáájácútso íñújívú o tsímávámeíbye. Aane ímilléméjuco táuwááboju illéébóne cáhcujtsóne.

³⁸ Áánélliihyée Piráátó nééhií:

—¿Aca iiná teene ímiááju?

Ehdúu dífbyeke ínéene ihjá pañétú íjchívyéne neebe dífbyeke tsívámeke:

—Áánerá tsá díbye ímítyuube íjcyatúne.

Jetsóoke ditye dsíjivétsoíñe

(Mt 27.15-31; Mc 15.6-20; Rc 23.13-25)

³⁹ Muurá ámuha paíjyuva pajtyété wañéhjí pañe cúvéhóójari íjcyámedítú tsáapí hallúvú méihjyúvääbeke ó ichívyétsohíjcyáhi. Aane ¿íhya ámuha méimíllé diibye ámúhá avyéjuúbeke o ácádsíjcaáyóné téijyu?

⁴⁰ Ehdúu Piráátó néérónáa páméhcobaré nééhií:

—¿Tsáhaá, tsá dífbyeke u ácádsíjcaáyóityúne! ¡Barabáakéré u íjchívyetsóné muha méimílléhi!

Ácoocáa diibye Barabáa ávyétá ímítyuube íjcyaaabe cúvéhóójari téijyu.

19 Aanée ehdu ditye néénéllii awáá Piráátó ílluréjuco Jetsóodívú táuhbáné ítsodáhómuke ditye dífbyeke iwátsíhcyuki. ² Aamée ánetóónetu cháhiwa imyéénuwávú ávohjácó dífbyeke. Áánemáa dífbyeke uácómé wájyamu duujínuúdú nééjácobávu. ³ Áánemáa dífbyé úniúvú íjcyáne illu wáñécohíjcyáme:

—¿Nóóooj, maímijyu áanu jodíómú avyéjuúbej!

Ehdúu iwáñéjcóne néemere wábáácohíjcyá dífbyeke.

⁴ Aanée tsiíñe Piráátó dífbyekée tsájtyéme élleu ipyééne nééhií:

—Cáhawáá ílleu dífbyeke o íjchívyétso ámuha mewáájácu ímiááné díbye ímítyuube íjcyatúne.

⁵ Ehdúu inéene Jetsóoke dibye píúvaabe úujeté diityé úmíwávú ánetóóné chahííwavu ditye ávohjácónema. Téhdurée wájyamu duujínuúdú néejavu ditye úácójama dííbye. Áábedítyúu neebe Piráátó diityéke:

—Éje, áánu muuráhaja.

⁶ Áábekée llúúvájte avyéjútémá duurúvájá tehmejté iájtyúmíne kéévánécoba nééhíí:

—¡Áábyedívú wátyétyehcútsó páwachékevu! ¡Tsáma wátyétyéhcutso!

Áánélliihyée neebe Piráátó diityéke:

—Wa ihdyu metsájtyéébeke ámuháyé méwátyetyéhcu. Tsá muurá ímítyuube dibye íjcyatúne.

⁷ Áánélliihyée néeme dííbyeke:

—Árónáa ihdyu múúhá tauhbaju néhdújuco dibye dsíjiveíne íveekí Píívyéébe Hájchidi dibye díllómeíhíjcyáné déjúcotu.

⁸ Ehdúu ditye néeneri Piráátó mítyane íllityéhi. ⁹ Áánemáa tsiíne ihjá pañévu itsájtyéébeke neebe:

—¿Aca kiá múnáajpí uú? Aanée tsá dibye áñújcutúne. ¹⁰ Áánélliihyée neebe dííbyeke:

—¿Aca íveekí tsá oke u áñújcutúne? ¿Aca tsá u wáájácutú o néejuri páwachékevu uke ditye wátyétyéhcuíyóne? Téhdure ¿a tsá u wáájácutú uke téénetu o pájtyetéstóiyóne?

¹¹ Áánélliihyée neebe Jetsóo:

—Ávyeta muurá tsá muhdú oke u méénúityuró Píívyéébe ímíllétuca. Muurá íne díelllevu oke tsírame díehníínevu ímityúné meenúhi.

¹² Ehdúu Jetsóo néénéllii Piráátó imíllerá dííbyeke iácádsíjcaáyóne. Árónáacáa néeme kéévánécoba dííbyeke:

—Muurá áádikye u ácádsíjcaáyóhajchíí tsá pañétúejpi avyéjuube Tséétsáma ímí u íjcyáityúne. Muurá iye avyéjúúbedi díllómeímyé íllure ehdíívallé dííbyeke.

¹³ Ehdúu ditye néénéllii ihjá pañétú íjchívyétsoobe Jetsóoke. Áánemáa ácuúveebe íavyéjú íjyáwá néwayúúnetu níjcyómeíne hallúvu. Tétsí mémée heeberéómú ihjyúrí Gabáata. ¹⁴ Téijyúu cójípíne péjcore teene pajtyété wañéhjí lléeváíñaáaca. Áijyúu Piráátó néé diityéke:

—¡Aabye ámuhá avyéjuúbe!

¹⁵ Árónáacáa kéévánécoba néemeé:

—¡Wa ihdyu dííbyedívú wátyétyehcútsó páwachékevu dibye idsíjiveki!

Árónáacáa neebe diityéke:

—Árónáa tsáháubá ámuha jodíómú avyéjúúbedívú o wátyétyécútsóityuró páwachékevu.

Ehdúu dibye néérónáa llúúvájte avyéjupte néé dííbyeke:

—¡Árónáa íjcyaaabe apáabyéré pañétúejpi múúhá avyéjuube Tséétsaá!

¹⁶ Ehdúu éhníínevúré ditye néénéllii ílluréjuco Piráátó fhvejtsoné diityédívú ditye dííbyeke iwátyétyéhcu páwachékevu. Áábekée tsajtyémé iwátyétyéhcuíhullévu.

Páwachékevu ditye Jetsóoke wátyétyehcúne

(Mt 27.32-44; Mc 15.21-32; Rc 23.26-43)

¹⁷ Aabée Jetsóo tsajtyé dííbyeke ditye wátyétyéhcuíwachéké ‘Niwáupááji’ némeítsíí heeberéómú ihjyúrí ‘Góógota’ némeítsihvu. ¹⁸ Áábekée tétsihvu wátyétyehcúmé

téwachékevu. Áhdurée téijyu tsaatétsikye wátyétyehcúmé dííbyé únútu panéjcu-váacutu. ¹⁹ Áijyúu Piráátó nées ditye téwachéketu ipícyo illu nééneé: “Jetsóó Nat-sarée múnáajpi jodíómú avyéjuúbe.” ²⁰ Aanée mítyame éévehíjcyá píhíré tétsii Jerotsaréetu íjcyánéllíihye. Caatúvánée heeberéómuu, gríéégomuu, romáánómuu, éhdúmé ihjyúri. ²¹ Ehdúhjáa Piráátó cáátúnúnéllii dííbye éllevu llúúvájte avyéjujte ipyééne nées dííbyeke:

—Tsáháa u cáátúnúityuró jodíómú avyéjuube dibye íjcyane. Úpée ú caatúnúiyá iíye jodíómú avyéjuúbedi dibye dííllómeíhijcyáne.

²² Áronáacáhjáa neébe:

—Áronáacáa tsúúca o cáátunúné óvi éhduréjuco.

²³ Aanée tsodáhómú dííbyeke iwátyétyehcúné iníjkevádú dííbyé wajyámúúné wátújcatsíhi. Áánetúu tsaja cááméjácoba tsá ditye píívyetétú muhdú iácújcatsíne.

²⁴ Áánéllíihyée néjcatsímeye:

—Íjyáhcoba tsá medóváájcoityúne. Metsu menéhco muucá tene dómajcómé teeja itsájtyeki. Ehdúu pajtyéné tsúúcajátújucóhjáa Píívyéébé waajácúháámitu illu tene néhdújuco: “Táwajyámúúné wátújcatsímeye. Áánetu ícyaaméjácóbá hallúvú nehcómé muhnéjá teja íjcyáiíne.”

Ahdújucóo ímiááné tsodáhómú méénune.

²⁵ Áijyúu tétsihyi dííbyéj tsiíjuu, dííllé naállee, Créopá taaba Maaríaa, Maaría Madaránaa, éhdume. ²⁶ Téhdurée ivámeíwu oke dibye néhíjcyaaabe tsííjú únúuri o íjyócunúúbeke íííténe neebe díílleke:

—Wáhaj, aadi muurá tsaapi daáchi.

²⁷ Átsihdyúu oke neébe:

—Aalle, muube, díítsííjuú.

Áánéllíihyée tahjávuréjuco díílleke o tsájtyene.

Jetsóó dsíjivéne

(Mt 27.45-56; Mc 15.33-41; Rc 23.44-49)

²⁸ Aanée téijyu tsúúca páneere pájtyéíne éévé úújeténé Jetsóó iwáájácúne nééhií:

—Ó áadóiyáhi. Ehdúu neebe tsúúcajátújucóhjáa Píívyéébé waajácúháámitu tene néhdújuco.

²⁹ Áánéllíihyée bínnójpácýo kiwátyé llíyíhlló pañe íjcyánetu wájyámúíhdsídú nééne iééníyóné úméhéí níjcáutu ipícyóóne cújuuvémé dííbyeke. ³⁰ Aanée ííhát-sihdyu neébe:

—Áyu, ícyooca ihdyu páneere níjkéváhi.

Ehdúu inétsihdyu ílluréjuco dibye dsíjivéne.

Tsodáhó Jetsóoke cáváajcárone

³¹ Ááné tsiíjyúu pajtyété wañéhjí lléeváínnéllii tsá ditye ímííletú ítémejóóné téwachékéjíturé íjcyane. Áánéllíihyée nééme Piráátóke dibye ityáúhba ítsodáhó-muke ditye ítyájkíííne iwáíhyáñu íícuí ditye idsíjive ditye tétsihdyu iníítyét-sómeke tsiéílevuréjuco ipícyoóki. ³² Ahdújucóo dibye néénéllii tsodáhómú pééme wáíhyáñúné Jetsóó únútu panéjcuvatú íjcyámútsí tájkiííne. ³³ Áánetúu Jetsóoke ditye wáíhyáñúníyónáa tsáhájucó dibye bóhiítúne. Áánéllíihyée tsáhájucó ditye wáíhyáñutú dííbye tájkiíícyu.

³⁴ Áronáacáa tsodáhó dífbyeúvuke íáámíhotu cáváajcáro aamúbari. Áhejútúu tújpácyoma nújpacyo ichívyéhi. ³⁵ Ehdúu ímiááné tene pájtyene o ájtyumíne íñe ó úúballéhi. Aane ihdyu óvíi ámuha mécáhcujtsóhi. ³⁶ Ehdúu Jetsóoke tsodáhómú ítyájkíífcyú tsá wáihyáyotú tsúúcajátújucóhjáa Píívyéébe íwaajácúháámitu íllu néhdújucó: “Tsá dífbyeke tsátsíiuba ditye wáihyáyóityúne.” ³⁷ Téhdure téhaamítú nééneé: “Ditye cáváajcáoóbeke ííteímye.”

Jetsóó íitémeho ditye cúúune

(Mt 27.57-61; Mc 15.42-47; Rc 23.50-56)

³⁸ Áané boonéhjáa Arimatéa cóomi múnáajpi Jotséé ávyéjuté apííchórii teevétariyé Jetsóoke úráávyehíjcyaaabe táumeí Piráátóke dífbyeúvú íitémeho icyúúuki. Ahdújucóo díbye ájcune díbye icyúúuki. ³⁹ Téijyúhjáa dífbye éllevu Nicodéémó tsáá tsáijyúu pejco Jetsóoma íhgyúvájéébe. Aabéhjáa tsivá mííraá, áároee, íjcyáné pacúúcuma úméváné duurúbajpácyó 30-áámú íjcyane. ⁴⁰ Ááneríhgyáa wáiyámubáané imúríjchóne bííjínúmútsí dífbyeúvuke dityéé íitémeho icyúúu méénuhíjcyádújucó. ⁴¹ Aanéhjáa dífbyeúvuke ditye wátyétyéhcúné úníuri bajtsóháñé íjcyátsihdyu níkyehéjú béhéjure tsaatékéi ditye pícyóótuhéju. ⁴² Áhejú pañévúhjáa dífbyeke cúúúmútsí píhíré tétshdyu téheju néénéllíhgye. Ehdúhjáa meenúme wáyeéévéjccóójí ihde ditye ímíbáchómehíjcyajccóójí tsíijyu téjccoojí íjcyáíñéllíhgye.

Jetsóó dsíjiveebe bóhiíne

(Mt 28.1-10; Mc 16.1-8; Rc 24.1-12)

20 Aanéhjáa teene wáyeéévéjccóójí boonétú tsííñé tsemááneréjucó déjúccóvejccóójí Maaría Madaréná péé pejcójuco Jetsóó níjkye úújetélle. Aalléhjáa úújeté téhejú watájcó nééwáyúcoba íñétsámeíñevu. ² Áánéllíhgyéhjáa íccúí dsiínéríyé tsáálle Tsimóo Péédorómá muhtsi meíjcyámútsikye neeváhi:

—ÍÁvyéjúúbeúvú íitémehóha újcujémé níkyehéjú pañétu! ¡Aane tsá mewáájacutú kiávú ditye tsájtyene! ³ Áánéllíhgyéé muhtsi téhullévú mepéé dsiínéríyé. ⁴⁻⁵ Aanée íccúí o dsííneebe Péedoró íhdéré o úújetéébé téhejú pañévú úcáávétuube íúmífwatúré ó dújuúcunú íbíjínubááneréjucó téhejú pañe íjcyane. ⁶ Áanáacáa botsíi Péédoro tadyéjuto wájtssiibe tsapéhdú úcaavé pañééhejúvu. Aabée idyé ájtyumí wáiyámubááneréjucó téhejú pañe íjcyane. ⁷ Íhdyúebáree íhñíwau bííjínúmeífbá béwánúmeífbá ájtyúmííbe. ⁸ Áábe déjutúu o úcááveebe teene o ájtyúmííne botsíi ó cáhcujtsó ímiááné Jetsóó bóhiíne. ⁹ Aanée tsáhái tsijtye wáájacutú ehdúhjáa díbye bóhiííñé tsúúcajátújucó Píívyéébe néhijcyáné dífbyé waajácúháámitu cáátuváné íéévehíjcyaróne. ¹⁰ Ehdúu muhtsi teene maájtyúmííne ílluréjucó meóómiíne.

Maaríá Madarénadívu Jetsóó bóhówaavéne

(Mc 16.9-11)

¹¹ Áánetúu Maaría Madaréná tsiíñe níkyehéjúvú péélléváa táállere téhejú pañe dújúccóhíjcyáhi. ¹² Aalléváa ájtyumí míityétsi níjkyéji múnáajtétsi tsítsíj íwaíjyámúúné néémutsi ácuúcunúné Jetsóó íitémehó boonééhájsiri panéjcuvaácuri íhñíwáú icyánéjcurii, íjtyúháácýú icyánéjcurii, ehdu. ¹³ Aamútsiváa nées díílleke:

—Muúllej, ¿ííneri ú tahíjcyáhi?

Áánéllíhgyéváa neelle diityétsikye:

—Ávyéjúúbé íitémehóha kiávú ditye tsájtyéneri ihdyu ó tahíjcyáhi.

¹⁴ Ehdúvaa inétsihdyu révoúcunúllé ájtyumí tsaapi íjyócunúúbeke. Áronáacávaa tsá dille wáájacutú Jetsóó díbye íjcyane. ¹⁵ Aabévaa idyé née dífilleke:

—Muúllej, ¿aca muucá u néhcolle eene ú tahíjcyáhi?

Áanélliihyévaa tétsii íjcyane bajtsó tehmeébekéré iwáábyúne neéle:

—Tsáíjyúne múu uure ítémeho tsísihvu u ínétsóhajchíí ihdyu oke duubállé kiávúhjané u pícyoone o tsáíjtyeki.

¹⁶ Áronáacávaa díloobe imyémeri dífilleke. Áanélliihyévaa dífbyedívú iwááne ‘Rabónij!’ neelle muuha heeberéomú ihjyúrí ‘Ávyéjuúbej’ neéiyóne.

¹⁷ Áanélliihyévaa neebe dífilleke:

—Oke dácádsíjcaáyo. Tsáhái muurá cáamevu Llihíyo éllevu o péétune. Áanéllii tahñéjte éllevu péene duubállé tsúuca o pééíne Mépiivyéébe éllevu.

¹⁸ Ahdújucóhjáa dille múúha éllevu itsáane múúhakey úúballéváné dífbyeke iájtyumíne. Áhdurée úúballelle muhdú díbye dífilleke nénehji.

Ímamyémudívú Jetsóó bóhówaavéne

(Mt 28.16-20; Mc 16.14-18; Rc 24.36-49)

¹⁹ Aanée téjcoojíré tsemáaná tújkévajcójí pejco muha tsatsihyí tsájá pañe. Aamée cóhpé muha méwátajcó llehówááne tsíjtyé apíichori. Áanetúhjáa Jetsóó múhdutú iúcaávéne múúhakey neéhií:

—¿Ámuúhaj! ¿A ámuha méíjcyaraj?

²⁰ Ehdúu múúhakey inééne úújétsoobe íhyójtscutúu ditye wátyétyehcúné añúíhyóhejúcu. Téhdurée tsaapi cáváajcárohjúvú múúhakey úújétsoóbe. Áanerí mityane muha méímíjyuuvé Jetsóoke maájtyúmíneri. ²¹ Átsihdyúu neebe múúhakey:

—Óví ímí ámuha méíjcyáhi. Ókée íñujívú ámuha éllevu Llihíyó wállohdu idyé ámuúhakey ó wallóó táuwááboju wáájacútúme éllevu.

²² Ehdúu neébere múúhakey ífbátsúhcúne neéhií:

—Óví ámuhá pañévú Píívyéébe Apííchó úcaavéhi. ²³ Muurá tsaate ímityúné méenune diityémá ámuha meímíbájhómé hallúrí tsáhájuco tene íjcyáityúne. Áanetu diityémá ámuha meímíbájhótúme hallúrí íjcyaiñé diityé ímityu.

Tomáa Jetsóoke iájtyúmínemáyé cáhcújsóne

²⁴ Ehdúu Jetsóó múúhadívú bóhówáávénáa tsá Tomáa múúhama íjcyatú dífbyere ‘Jeméero’ némeífybe. ²⁵ Áábekée muha meúúbállérónáa neebe múúhakey:

—Dífyé hojtsícutu añúíhyóhejúcú íjcyáneri táhójtswa o úácótúhajchíí tsá o cáhcújtsoítýú dífbyeke. Áhdure ditye cáváajcóhéjuri o úácótúhajchíí tsá o cáhcújtsoítýúne. Ehdúu neebe Tomáa múúhakey.

²⁶ Átsihdyúu 8 coojívatu tsiíne muha tsájá pañe meíjcyánáa tsúuca múúhamájuco díibye Tomáa. Aanée idyé cóhpé muha llehowááne mewátajcónáa tsiíne Jetsóó múúha éllevu iúcaávéne née múúhakey:

—¿Ámuúhaj! ¿A ámuha méíjcyaraj?

²⁷ Átsihdyúu Tomáake neébe:

—Ayúwa díhyójtswa duácó íñe añúíhyóhejúcú táhójtscutú íjcyánerij. Téhdure ú uácóo íñee oke ditye cáváajcóhéjuri. Áane tsá éhníínevúré cáhcújtsoítuube u íjcyáityúne.

²⁸ Áanélliihyée Tomáa botsíi icyáhcújtsoíne neéhií:

—¡Ímiáánéjuko Tápiivyéébé uu Táavyéjuúbe!

²⁹ Áánélliihyée Jetsóó nées dífbyeke:

—Oke u ájtyúmíнемáyé botsíi ú cáhcujtsó o bóhiíne. ¡Maímijyu ihdyu ditye íj-cyane iájtyúmíturóné cáhcujtsóme! Ehdúu Jetsóó néesíí.

Íhyaamí pañe cáátuvané íínetú meke píaabóne

³⁰ Aabée mítyane meénúraítyúronéhí muha ímamyémú meíhténáa meénuhíj-cyáné tsá páneere o cáátúnutúne. ³¹ Áronáa ihdyu téenetu tsáneetsa ó caatúnú ámuha mecáhcújtso ímiáánée diibyéjuko Críjto Píívyéébé Hajchi míamúnáake páj-tyetétsoobe íjcyane. Áánéllii dífbyeke cáhcujtsómé tsá wágóóóvéityúne.

Tsiíne ímamyémudívú Jetsóó bóhówaavéne

21 Áané boonétúu tsiíne Jetsóó bóhówaavé múúhadívú ‘Tibéeria’ némeíñé unéú úníuri muha ílluume mejjcyámedívu: ² Tsimóo Péédoroo, Tomáa dífbyere ‘Jeméero’ némeífbyee, Gariréa iínújiri íjcyacóómí Canáa múnáajpi Natanaéee, Tsebedéo hájchimútsí muhtsii, tsíjtyetsíi múúháejétsii, éhdúmedívu. ³ Áijyúu Tsimóo Péédoro ‘ói ó tsínuutéhi’ néénéllii muha menééhií:

—Métsu bo tsaméhí mepéekií. Ahdújucóo muha mííneri mepéeme tépejco met-sínuurómé tsá metáávatúne. ⁴ Aanée tsúúca metsítsífvénáa tééú úníuri íjcyáábeke muha máájtyúmíromé tsá mewáájácutú dífbyeke. ⁵ Aabée múúhakyé néesíí:

—¿A ámuha métaávaj?

Áánélliihyée muha menééhií:

—Tsáhaá, keenéiyóhaja.

⁶ Áánélliihyée neebe múúhakyé:

—Cáhawáá tsíínejcu metsínuj. Ahdújucóo ténejcu muha metsínuume meújuncu mítyane ámómeke. Aamée ávyetá padúúcú néemeke tsá muha meíhnáhootú mejíchívyetsóné mííne pañévu. ⁷ Áánaacáa dífbyeke o wáájácúne Péédoróké o néesíí:

—¡Áánerá Ávyéjuube Jetsóó aábye!

Ehdúu o néenemáyé Péédoro ícúu íwajyámuvu iúcaávéne cátsíniivyé tééú pañévú dífbye éllevu ipyéekií. ⁸ Áánetúu ihdyu muha choocóí tsínucóóhó lílcyúhcoméré mepéé 100 éévetá hajchótáubáhháa muha íúníutu mejjcyame. ⁹ Aamée muha mejíchívyémé máájtyumí tétsihyi cúújúwatu amóóbé wáhhámeíñé úníuri pááaho íjcyane. ¹⁰ Áánaacáa Jetsóó nées múúhakyé:

—Ámúhaj táávalu tsatéké metsíva.

¹¹ Áánélliihyée Péédoro tsínucóóhó amómema lílúcú íjchivu 153-meva íj-cyámema. Áromé padúúcuríi tsá técooho móhtóbatúne. ¹² Átsihdyúu neebe múúhakyé:

—Ayúwa mémajchóvaj.

Aanée tsá tsáápúba díllotú dífbyeke múha díbye íjcyane pámeerée dífbyeke muha mewáájácúnélliihye. ¹³ Áámekée múúhakyé amóóbeke páááhoma wájtúúbe.

¹⁴ Ehdúu Jetsóó tsiíne múúhadívú bóhówaavé tsúúca pápihchúu íjyúvájuko ípyée idsíjvétsihdyu bóhiíbe.

Péédorómá Jetsóó íhjuváne

¹⁵ Aanée muha memájchóné níjcáutu neebe Tsimóo Péédoróke:

—Tsímoj, Jonáa hajchi u íjcyaaabe, ¿a ímiáané oke ú wajyú íjtye díñahbéjté oke wájyúne ehniíñevu?

Áanélliihyée neébe:

—Éée Ávyéjuúbej, muurá ú waajácú uke o wájyune.

Áanélliihyée Jetsóo néehí:

—Ané óoma táuráavye múnáake téhmeco éhne múúne obééjámuke ditye téhmedu.

¹⁶ Átsihdyúu idyé tsiíne neébe:

—Tsímoj, Jonáa hajchi u íjcyaaabe, ¿a ímiáané oke ú wajyúhi?

Áanélliihyée neébe:

—Éée Ávyéjuúbej, muurá ú waajácú uke o wájyune.

Áanélliihyée idyé neébe:

—Ané óoma táuráavye múnáake téhmeco éhne múúne obééjámuke ditye téhmedu.

¹⁷ Átsihdyúu tsiíne neébe:

—Tsímoj, Jonáa hajchi u íjcyaaabe, ¿a ímiáané oke ú wajyúhi?

Aanéé Péedoróké ídátso pajtyé 3-ijyúvájuco biwáánéré dibye díllone. Aabée néehí:

—Ávyéjuúbej, muurá tsá iiná u túhúllétúne. Aabe muurá ú waajácú ímiáané uke o wájyune.

Áanélliihyée idyé neebe dífbyeke:

—Ané óoma táuráavye múnáake téhmeco éhne múúne obééjámuke ditye téhmedu. ¹⁸ Muurá u óváhtsáné hajchótá uure díwajyámuunévú u újcámeíne ú úllehíjcyá u ímílléhulléhji. Aabe u kéémécooca muurá tsíjtyeréjuco uke díwajyámuunévú iújcóóbeke tsájtyeíne u ímíllétúróhullévu.

¹⁹ Átsihdyúu idyé neebe dífbyeke:

—Aabe wa ihdyu ehdu uke o néérónaa oke duráavyej. Ehdúu Jetsóo néé Péedoróké dibye iwáájácu muhdú dífbyeke iúráávyéné nájcaúvú idsíjíveneri dibye Pívyéébé ihtsútú bóhówájtsoíne.

Jetsóo ivámeíwu inéébedítýú úúballéne

²⁰ Aanée tétsihdyu Pééodoro révoúacunú Jetsóo déjutu ivámeíwuúu oke dibye néébe o péébeke. Ópée muurá dífbyé úníuri nihñéré majchóri muha meíjcyánáa o íjcyaaabe ó dílló dífbyeke caabyé múúhadítýú dífbyedívú méénútsoíne. ²¹ Áábekée Pééodoro oke íífténe néé Jetsóoke:

—Ávyéjuúbej, ¿ácooca áanu muhdú íjcyaaíhi?

²² Áanélliihyée neébe:

—Muurá o ímílléhajchíí tsá dibye dsíjívéityú múijyú tsiíne o tsááiñévújuco. Áronáa óvíjyacóóné téeneri u íjtsámeíne. Wa ihdyu oke duráavyej.

²³ Ehdúu Jetsóo óhdityu nééne uubállé tsújaavé cahcújtso múnáadi múijyúvánhjáa o dsíjívéjúcóóítyúne uubálle. Áronáacáa ihdyu tsá tehdu dibye néétune. Muuráhjáa ihdyu íllure neebe dibye ímílléhajchíí o íjcyaiíne múijyú dibye tsááiñévújuco. Áánemáa neebe téeneri Pééodoro íjtsámeíjyúcóótuki.

²⁴ Aane íne tsaapi Jetsóo mámyé o íjcyaaabe íhyaami ó caatúnú muhdúhjáa páneere dibye méénuhíjcyanéhjí o ájtyúmiibe dibye úwáábohíjcyanéhjí o lléébone. Aane méwaajácú íhyaamítú cáátuvané ímiáané íjcyane.

²⁵ Áhdure íjcyaróné mityane tsíñehji Jetsóópe íjiri íjcyácooca méénuhíjcyanéhi. Aane muurá páneere mecáátúnuca íñujívú tsá waajácúhaamíné újjetétyuróne. Áyu tehdújuco.

HÉÉCHOÓ

Uwáábojte méénúnehjé uubálleháámi

Píívyéébé Apííchó tsááíne némeíne

1 Muúbe Téóopíroj, íhdée diéllevu o cáátúnúháámí pañe ó úúballé páneere muhdúhjáa Cáání éllevu níjkeyéjvú ipyétsihvújuco Jetsóó úwááboobéré méénuhjicyanéjhi. ² Muuráhjáa ímamyémuke iújcúmeke Píívyéébé Apííchoj téeveri níwááveebe íiná ditye méénúínevu. ³ Áamedívhjáa muurá ídsijívé boone bóhówáávehjicyaabe 40 coojíwá hajchótá ímiáánéjuco dibye bóhiine ditye iwáájácuki. Áamekéjhjáa Píívyéébé avyéjutu úwáábohjicyaabe.

⁴ Aabéhjáa née diityéke:

—Jerotsaréetúí kiávú mépehdíne. Météhmecóí tétsihdyu Llihíyóo ámuhakye iájcuíne néhijcyáne. ⁵ Ímiáánéjucoo Jóaa tsótsohjicyané nújpácyori. Áanetu ihdyu lléváhréjuco ámuhá pañévú Píívyéébé Apííchó úcááveíne. Ehdúhjáa neebe Jetsóó ímamyémuke.

Jetsóó níjkeyéjvú péénee

⁶ Aaméhjáa tsiíne dílbyema idyóbéévetsihvu née dílbyeke:

—Ávyéjuúbej, ¿a ícyooca tsiíne ú ímíbaávyétsoo méiínújí tsíjtyé hójtsí pañe íjcyájúcoótuki?

⁷ Áánéllíihyéhjáa neébe:

—Tsá ámuha teene mewáájácútyuró múúcoocá Llihíyóo tehdu méénuíne. Óví ihdyu mújyú ímílléijyu méénuube páneere dílbyé hójtsiri íjcyáabe. ⁸ Áanetu ihdyu dílbyé Apííchó ámuhadívú nítyene ámuhá pañévú úcáávécooca ámuha téené íh-náhoori méúwááboó óhdityu íjcyané uwááboju Jerotsaréé múnáakee, Jodéa íiínúji múnáakee, Tsamáaría íiínúji múnáakee, íjcyane. Aane téhdure tsújááveé pahúllevá múnáadívu.

⁹ Ehdúhjáa diityéké ínétsihdyu Jetsóó ditye íténeríyé tsúúca cáamevu wá-tyóhiivéhi. Aabéhjáa ojtsó pañévú tsúúca tévééveínúúbeke tsáhájucó ditye áj-tyúmitúne. ¹⁰ Aaméhjáa cáamevu dibye péhullévúré ítéhíjcyárónáa mítyétsi ávyéta tsítsi íwajyámúúcú néémutsi bóhówaavé diityédívu. ¹¹ Aamútsihjyáa née diityéke:

—Ámuúha Gariréa íiínúji múnáa, ¿aca íiná caame ámuha méíítehíjcyáhi? Muurá ámuháma ícyahjicyaabe Jetsóó péjucóó ámuhadítú níjkeyéjvú. Aabéjuco idyé tsiíne tsááíne muhdúhjané ámuha meííténáa ipyéhduú. Ehdúhjáa neemútsi diityéke.

Matíake ditye újcune Jóódáúvú cápáyóóve

¹² Aaméhjáa oríívó bájú íjcyátsihyi íjcyátsihdyu oomí Jerotsaréevu. Píhíréhrée técoomítú téhbaju múhajchótá wáyééévejcóójí meúlléiyóné jodíómú taúhbaju néené hajchóta. ¹³ Aaméhjáa técoomívú úujeté ípyée ícyahíjcyajávú cáámééjiri íjcyané mójcóhovu. Ílluméhjáa diitye: Péédooroo, Jacóóboo, Jóáaá, Aderéee, Perúpee, Tomáaa, Baatoroméee, Matéoo, tsijpi Apéó hajchi Jacóóboo, tsáha múnáa cananíjtámúejpi Tsimóoo, Jacóóbó nahbe Jóódaá, éhdume. ¹⁴ Aaméhjáa paíjyuvaré

dóbéévehíjcyá tééhó pañévú Píívyéébema íihjyúvaki. Áamemáhjáa ijcyámé Jetsóó nahbémuu, tsíjjuu, tsijtye walléemuu, íjcyame.

¹⁵ Áijyúhjáa Péédoro íñahbéjté 120-meva íjcyáméj piínévú íjyócuúvéne née diityéke:

—Ámuúha táñahbému, tsúúca pajtyéné éhnehjáa Píívyéébé waajácúháámitu Jóóda píáábóneri Jetsóoke ditye ékééveíñe cáátúnúmeíñe. ¹⁶ Ehdúhjáa muurá díbye dífbyedívú méénútsoíñe tsúúcajátújuco Píívyéébé Apííchó néhijcyané Dabíiúvuj téeveri. ¹⁷ Diibyee muurá Jóóda Jetsóó mamýémú meíjcyáméejpi tsaméhjii dífbyema mewákímyehíjcyaaabe. ¹⁸ Aabée ímityúné méénune ditye áhdóne dsíídsí díbye wájójcoíñúné iújúnemma áhdómé tsátsii íñuui. Ááné boonétúhjáa muurá iye dsíjívétsoímeíbyé áákityé apáhajchíí íhbaú áachívújuco. ¹⁹ Aanéhjáa Jerotsarée múnáa iwáájácúne dityée áhdotsíí meménú Atséédama ‘Tújpácyo Ájtsi’ nééiyóne. ²⁰ Muurá Tsááamóháámitu téénetu nééneé:

Íavajaréjuco dífbye ja cóévajari tsáhájucó múha íjcyáityúne.

Téhdure idyé tsiíne nééneé:

Tsíjpiiyéjuco dífbye wákímyéivu cápáyóóveíñe.

²¹⁻²² Áhdícýane muurá íjcyámé tsaate éhnée Jóáa Jetsóoke tsójtsoobe cááamevu pétsihvújuco meke náhbénuhíjcyáme. Áámedítýú ihdyu óvíí méujcú tsáápiikye díbyeé ímiááné idsíjívétsihdyu bóhiine úúbállehíjcyáííbyeke. Ehdúhjáa neebe Péédoro.

²³ Áhdújucóhjáa mífýétsikye ditye pevénéréí mémenúné tsáápiikye diityétsidítýú iújcu. Tsáápíhjáa Jotséé dífbyere ‘Batsabáa’ némeíbyé téhdure Jóto imyémé íjcyaaabe. Áánetúhjáa tsijpi Matía. ²⁴ Áámútsí hallúvúhjáa íllu Píívyéébema íhgyúvame:

—Ayúju Ávyéjuube Píívyéébeéj, uu muurá páme íbuwáánéré ú waajácúhi. ²⁵ Aabe ihdyu ú waajácú caabyé u tújkevéleebe íjtyétsidítýú úcááveíñe díhgyú uwááboobe íjcyá Jóódáuvúu ímítýú níjcaúvú úújetéébé cápáyóóve.

²⁶ Ehdúhjáa Píívyéébema íhgyúvátshdyu nehcómé diityétsidítýú cáábyeké iújcuíñe. Aanéhjáa úújeté Matíadívu. Aabéjucóhjáa úcaavéné 11-mevaréjuco íjcyame Píívyéébé uwááboju úwááboméré péhíjcyáímyé pañévu.

Píívyéébé Apííchó níityene

2 Aaméhjáa pámeere tsijtye cahcújtso múnáama ‘Pejtecojtée’ némeíñe wañéhjij cóójí dóbeevéhi. ² Áanáacáhjáa peecútéré éhne múúne tsíjpáné kiiyebá tsááne íhgyuvádú néene tsáá cáámetu. Aanéhjáa ávyeta wádóoové pájá pañére. ³ Áronáacáhjáa tsúúca cúújúwaj péétédú ‘niwáhníwá’ tsáápítsá hallúvú bóhówaavéne. ⁴ Ehdúhjáa diityé pañévú Píívyéébé Apííchó úcaavéné diityéké íhgyúvátso tsíjtyéhjii íhgyúháñeri ditye lléébótúrójúhji.

⁵ Téijyúhjáa íjcyámé tsijtye jodíómú tétsihyi Jerotsaréri Méécáánikye muhdú íjtsúscunúdu úráavyehíjcyámé panévá íñújjínetu tsáámeé. ⁶ Aaméhjáa mítyane tétsii íhgyuba íjcyane illéébóne diityédívú píhcyaaavéhi. Aaméhjáa úvánujcátsi tsaatétsáhjii ditye íhgyúvájúhji íhgyuvané illéébónema. ⁷ Ááneríhjáa úváhtúuvémé néjcatsíhi:

—¿Aca tsá éhne íjtye Gariréa múnáa íjcyatúne? ⁸ ¿Aca muhdú ífvane ávyeta meíhgyúvájúhji íhgyúvame? ⁹⁻¹⁰ Muurá íñe íchii mee panévá íñújjíne múnáa Páátiaa, Méédia, Eráaa, Metsopotáámiaa, Jodéaa, Capadótsiaa, Póotoó, Áátsiaa,

Píríjiaa, Pajpíríiaa, Ejíhtoo, Tsirééné tujkéveri íjcyane Áápirícaa, éhdúné inújjiíne múnáa. Áhdure íjcyámé Róómátu tsáamedítúyú tsaate pánétúejte jodíómu. Téhdure íjcyámé jodíómu íjcyáturómé diityé uwáábó úráavyehíjcyáme. ¹¹ Áhdure íjcyámé Créétama Aráábiá múnáa. Ílluume íne melleebó muhdú Píívyéébé íhtsútú diityéke íhjuvatsóné meíhjuvájúhji.

¹² Aaméhjáa téeneri úllévenúmé idyé tsiíne néjcatsíhi:

—¿Muhdúami íhya tsáma teénej?

¹³ Áronáacáhjáa tsaate diityédí iúúhívaténe néehíí:

—Íllure llíyícyavéme.

Péédoro íhjuváne

¹⁴ Áánéllíihyéhjáa diitye 11-mevadítyú Péédoro íjyócuúvéne kéévánécoba nées diityéke:

—Ámuúha tamúnáa íne múhdumé Jerotsarée múnáama tsijtye íjcyamej, cáhawáá ámuúhama o íhjuváne ímíneúvú melleebúcunuj. ¹⁵ Tsá muha mellíyícyávetú eene ámuha múúhadítúyú menéhdúu. Muurá llíyícyáve múnáa íjcyarómé tsá ícyoooca ááméjutúréi nuhba íjcyánáa llíyícyávetúne. Aanéjji awáá muhdú muha mellíyícyáveéhi. ¹⁶ Muuráhjáa Píívyéébé íhjuu uubálle múnáajpi Joéé íne ícyoooca pájtyénetu néehíí:

¹⁷ Muurá nihnére míamúnáa pañevú Táapííchó ó pícyooíhi. Ááméj tsiiménémúháábé ííbúwá déjucotu táuwááboju íjchívyeehi. Ováhtsámú naavédú nénehji íténé pañe diityémá ó íhjuvúáhi. Áánetu kéémémuma ó íhjuvúáa ityúwaháñé pañe. ¹⁸ Ehdu ó ájcuú Táapííchotu pámeere múhdumé táicúve múnáa íjcyámeke wajpíímumáyé walléémuke. Aame táuwáábó méenuúhi. ¹⁹ Áijyu caame iévéhoowávú ó úújétsóo páhduváré nénehji meúllévenúnéhji. Áánetu íínújiri íjcyaiñé téené uubálleháñé mítyane méénucátsiháñé pañe tújpacyo wágóóoveíne. Áhdure íjcyaiñé panévaré áíívyéne ójtsó. ²⁰ Muurá cóójíejpi nuhba áábáteéhi. Áánetu péjcóejpi íjcyáa tújpacyódurájucó. Ehdu páhduváré nénehji pájtyeé Ávyéjuube Jetsóó tsááiñe ávyetá íhtsútú nééíne úmíwari.

²¹ Aane pámeere múhdumé dífbyedi tsúúrameíhijcyámé ihdyu pájtyeteéhi.

Ehdúhjáa Joéej téeveri Píívyéébe néehíí.

²² Áhdícyane, ámuúha tamúnáa íjraéémuj, cáhawáá melleebúcunu tsiíne ámuúhake o nééíne: Muurá ámuháyé méwaaajácú Jetsóó Natsarée múnáajpi íjcyáábej téeverí Píívyéébe panévaré méénuráítyúronéhji méénuhíjcyáné ámuúháj piínévu. Téenerí muurá meke úújétsóójucóóroobe ímíááné Píívyéébe dífbyeke wálloóne. ²³ Áróóbedívúu ámuha ímítyúmeke méméénutsó páwachékevu mewátyétyéhcutsoneri Píívyééberéhjáa ihdyu tsúúcajájújuco néhdújuco. ²⁴ Áróóbekée muurá dífbyere Píívyéébe bóhiítsó tsúúca dsíjvéjucóóroóbeke. Muuráhjáa tsá muhdú dsíjvé dífbyeke méénúítyuróne. ²⁵ Muuráhjáa Dabíiúvú dífbyedítúyú néehíí: Páijyuváree Ávyéjuube óómaye ú ícyahíjcyáhi. Aabe muurá oke ú téhmehíjcyá íínerí o íllityétuki. ²⁶ Ááneri mítyane o ímíjyúúveebe uke ó duurúvahíjcyáhi. Áánéllíi o dsíjvécooca tsáimíyé úuma ó íjcyáhi. ²⁷ Muurá tsá tabóhi u íhvéjtsóityú tene iwágóóoveki. Áhdure tsá u íhvéjtsóityú díicúve múnáajpikye mítyane u wájyúúbej pi ícúbáhrámeíne. ²⁸ Muuráhjáa oke ú waaajácutsó ímíájíjtóvu. Aabe mítyane o ímíjyuuvé óoma u íjcyánéllíihye.

Ehdúhjáa Dabíiúvú nées Jetsóodítu.

²⁹ Aabéhjáa muurá diibye Dabíiuvú dsíjvéébeke ditye cúúune icyoocápi dífbyeúvú nijkye ijcyáhi, ámuúha táñahbému. ³⁰ Muuráhjaa Píívyéébé ihjyú uubálle múnáajpi íjcyáábeúvú ímiááné waajácú Píívyéébe dífbyeke nehíjcyané dífbyeúvú tsiiménémúhaabe lííyaatémédítú Críjto ávyéjuutéíne dífbyeúvú ávyéjuutédu. ³¹ Ehdúhjáa tene pájtyeíne íhdétújuco iwáajacúdú íjcyáábeúvú nehíjcyá Críjto idsíjvétsihdy bóhiibe wágóóóvéityúne. Áhduréhjáa nehíjcyáábeúvú dífbyej pi muhdú íjcyáityúne. ³² Ahdújucóo muurá dífbyeke Píívyéébe bóhiitsóne. Aane muha pámeere méwaajácúhi. ³³ Áábekée Píívyéébe ílluréjuco ávyéjujtsóne. Áábej téeveri muurá íne icyooca Cááni Íapííhó múhá pañévú picyóo dífbyekéhjáa ínéhdújuco. Aane íne páneere ámuha maájtymíne, melléébone, Píívyéébedítýuré tsáá Íli Jetsóoj téeveri díbye mééune. ³⁴⁻³⁵ Íllúhjáa muurá tsiíne Dabíiuvú néehíí:

Ávyéjuubée néé táavyéjúúbeke: Íchihvu táúniúvú diicya dímunáake úuma o táhjáné hajchóta.

Ehdúhjáa néébeúvu. Áronáacáhjáa ihdy tsá díbye íhdityu íhjuvatúne. Muuráhjaa tsá díbye cáamevu níjkyejívú péetu Críjto péhduú.

³⁶ Aane ihdy ámuha pámeere tamúnaa íjraéémú méwaajácúiyá Píívyéébee Mepájtyetétsoobe Críjtoke picyóóbeke ámuha páwachékevu medsíjvétsóóbeke.

³⁷ Ehdúhjáa Péédoro nééne diityéké múhdurá pájtyenélíi pámeere diitye uwáábojtéké néehíí:

—¿Aanéhaca íne muhdúí muúha, ámuúha múhá nahbému?

³⁸ Áánéllíihyéhjáa Péédoro néé diityéke:

—Ímityúné ámuha meícyahíjcyané meíhvéjtsóne ímiáámeréjuco meíjcyá ámuhá imítýú ámuhá hallúrí íjcyájucóótuki. Ááne métsójtsótsaméí Jetsocríjto mémeri Píívyéébe ámuhá pañévú ipícyo Íapíícho. ³⁹ Aane muurá íne íhdétújucóo úúbál-lémeíhíjcyané pámeere ámuháj tsiiménémúháábema ámuhá wáábyuta. Téhdure pámeere pahúllevá múnáake Méécááni Píívyéébe wábyújtsómé wáábyuta teéne.

⁴⁰ Ehdúhjáa Péédoro diityéké iúwáábótsihdyu néehíí:

—Ímíánejcúvuréjuco mepájtyé mímúnáa ímityúné icyahíjcyánetu.

⁴¹ Ahdújucóhjáa múhdumé dífbyé uwáábó cáhcújtsodúmé tsójtsótsámeíne. Ái-jyúhjáa tsúuca cahcújtsó múnáa lííyaatémé 3,000-mevájucó. ⁴² Aaméhjáa diityé uwáábó úraavyémé tsáimíyé náhbévájcatsímé tsatsíhvú idyóbéévéne Píívyéébema íhjuvahíjcyáhi. Téhduréhjáa Jetsóo dsíjivé ítsaavéné pááaho iwátújcatsíne máchohíjcyáhi.

Tujkénúejte Jetsóo uráávyé múnáa muhdú icyahíjcyáne

⁴³ Aanéhjáa ímí íjtsúcunúme. Áamemáhjáa uwáábojte méénúráítýúronéhjí méénuhíjcyáhi. ⁴⁴ Aaméhjáa tsáimíyé ínáhbévájcatsíne panévatúré píáábócatsíhi-jcyáhi. ⁴⁵ Ihñénéhíhjáa ínáhíhénúne píáábohíjcyámé píhtómeke. ⁴⁶ Aaméhjáa pájjuvaré dóbéévehíjcyá duurúvajávú Píívyéébeke idyúúrúvaki. Tsáimíyéhjáa íhjuvahíjcyáne Jetsóo dsíjivé ítsaavéné pááaho iwátújcatsíne máchohíjcyáhi. ⁴⁷ Ehdúhjáa Píívyéébeke ditye dúúrúvahíjcyáne tsijtye ímí íjtsúcunúhi. Aaméhjáa éhníínevu lííyaaté Píívyéébe píáábori tsúuca pájtyetéme.

Úlléhíjcyátuube úlléjucóóne

3 Tsájuuvéhjáa Péédorómútsí Jóáama péé duurúvajávú Píívyéébema ditye íhjuvahíjcyáne éeveri. ² Áijyúhjáa tsaapi tsíiménédítýújuco úllétúúbeke picy-

ohíjcyámé tééjá lleehówavu ‘Imíwu’ némeítsihvu dibye ityáúmeíhíjcyá dsíídsike tééjá pañévu úcáávemeke. ³ Aabéhjáa diityétsikye táumeí dsíídsike tééjá pañévu úcáávémútsikye. ⁴ Áánéllihyéhjáa dífbyedívu íítténe neemútsi:

—Éje, cáhawáá mútsikye dihtej.

⁵ Aanéhjáa íjtsúcunúúbé diityétsi tsíeménevu ájcuíñe. ⁶ Áronáacáhjáa Péédoro nées dífbyeke:

—Tsá muhtsi medsíídsívatúne. Áronáa ihdyu uke muhtsi mépiááboóhi. Ahdícyane Natsarée múnáájpi Jetsocríjto mémeri díjyócuúvéne duhlle.

⁷ Ehdúhjáa néesbere ímiánéjcuéhójsitu iékéévéébeke íjyócuycáronemáyé tsúúca ímíjpyetéébe. ⁸ Aabéhjáa tsáimiyéjucu úllebe cáhtsíníbaabéré diityétsima úcaavé tééjá pañévu Píívyéébeke dúúrúvaabére. ⁹ Aanéhjáa tétsihyí íjcyame ájtyumí ímíhyéjucu úllebe Píívyéébeke dúúrúvane. ¹⁰ Aanéhjáa waajácumé diibyéjucu duurúvájá lleehówarí ‘Imíwu’ némeítsihyí ácuúcunúúbé piáábó táumeíhíjcyaaabe dibye íjcyane. Ááneríhjáa ávyeta ullévenúmé dífbyedi.

Duurúvájatu tsátsii ‘Tsaromóo’ némeítsihvu Péédoro íhgyuváne

¹¹ Aabéhjáa tsúúca ímíjpyetéébé tsá íhvéjtsotú diityétsi Pééedorómútsikye. Ááneríhjáa mímúnáa itsájúréévéne dsiínécunú diityé élleu duurúvájatu tsátsii ‘Tsaromóo’ némeítsihyí íjcyame élleu. ¹² Áámekéhjáa Péédoro íájtyúmíne néehíí:

—Ámuúha tamúnaaj, ¿aca muhdú ívane ámuha meúllévenúne múhtsidityívu méítté tehdu múhtsi íhnáhooríyé muhtsi meméénúneríjívari? Áhdure ¿aca ímíájtétsi muhtsi mejjcyánéllii tehdu mémeenúhi? ¹³ Muuráhjáa téhdure méíhdé múnáaúvu Aavaráaa, Itsáaa, Jacóóboo, éhdume cáánívahíjcyaaabe Mépiivyéébé Ílli Jetsóoke téeneri ávyéjútsohíjcyá éhnée ámuha ávyéjuté hójtsi pañévu meíhvéjtsóóbeke. Muuráhjáa Piráátó dífbyeke ácádsíjcaáyóiyónáa tsá ámuha meímíletúne. ¹⁴ Diibyée ímiáábé hallúvu íhgyúvatúme ámuha cáábyerá dsíjívétso múnáájpi hallúvúré méíhgyúvá dibye íjchívyeki. ¹⁵ Ehdúu ámuha méllíihyánutsó diibyéjucu meke bohíívu ájcuúbedívu. Áróóbekée muurá Píívyéébe bóhiítsóhi. Aane muha méwaajácúhi. ¹⁶ Áábeke muhtsi mecáhcújtsónéllii muurá íñe áánu ímíjpyeté dífbye mémeri dífbyé íhnáhoori ámuha meítténeríy.

¹⁷ Ahdícyane, ámuúha tamúnaaj, muurá ó waajácú ímiáánéjucóo ámuha pámeere ámuhá avyéjuté má dífbyeke medsíjívetsóné ámuhá íbuúúné aabáte. ¹⁸ Áronáacáa ihdyu tehdujucu dibye ícúbáhráméíñe tsúúcajátújucóo Píívyéébe íhgyú uubálle múnáaj téeveri néhdújucu. ¹⁹ Áánéllii ímityúné ámuha meícyahíjcyáné meíhvéjtsóne Píívyéébé icyánejcúvuréjucu méíbuwáávé ténehji ámuháma íábájjívémeí ímí Píívyéébema ámuha mejjcyaki. ²⁰ Muurá meélleu wállóóiibye Ílli Jetsocríjtoke tsúúcajátújucóo meke dibye pájtyetétsoíñe íñéébeke meke dibye íjcuúvaki. ²¹ Aabe muurá níjkyéjiri íjcyáá páneere muhdúhjáa Píívyéébe íhgyú uubálle múnáaj téeveri tsúúcajátújucu ínehíjcyáné ímíbáávyétsóné hajchóta. ^{22–23} Íllúhjáa muurá Moit-séeúvu nées méíhdé múnáaúvuke: “Ávyéjuube Píívyéébe méhdityu pícyoo tsaapi íhgyú uubálle múnáajpi íjcyáífbyeke íñe oke ipícyohdu. Áábeke ihdyu tsáma mélléeboco. Muurá dífbyeke cáhcújtsotúme wágóóóveéhi.”

²⁴ Áhduréhjáa tsijpi Píívyéébé íhgyú uubálle múnáajpi Tsamoéeúvu íhgyúvahíjcyá íñe icyooca muhdú pájtyénéhjitu. Áábeúvu boonéhjáa idyé tsijtye íjcyáméhjiúvu íhgyúvahíjcyá téenetu. ²⁵ Ehdúhjáa muurá Píívyéébe íhgyú uubálle múnáaj téeveri nehíjcyá meeke pámeekére. Muuráhjáa méíhdé múnáaúvuma pámeekéré meke

ipíááboíné Aavarááuvuke illu neébe: “Pámeere ínnújí cuwáábema íjcyainé piáábó díjtsiiménémúháábej téeveri.” ²⁶ Muuráhjáa Píívyéébe íllíkye wallóó tujkénú mee íjraémuke dibye ipíáábo méimítyuháané meíhvějtsoki. Ehdúhjáa neebe Péédoro.

Péedorómútsí Jóáama ávyéjute úmíwari íjcyane

4 Aanéhjáa Péedorómútsí Jóáama míamúnáama íhjúvahiíjcyárónáa tsáacunúmé llúuvájteé, duurúvájá tehmejté avyéjuúbee, tsadotséómuu, íjcyame. ² Aaméhjáa cayóbáavaté Jetsóópe dsíjveebe bóhihdu idyé tsijtye dsíjivémé bóhiííne dítyétsí úwáábónetu. ³ Aaméhjáa iékéévémmútsikye cuvéhoojánú cuvéhrejuco tene neénéllíhye. Aamútsíhjáa téhulléré tsísiivéhi. ⁴ Áronáacáhjáa dítyétsí uwáábó lléébúcnúhíjcyámedítýú mityame cáhcújtsómemáubáhjáa tsúúca úújetémé 5,000-mevájucó tsamééré wajpíímu.

⁵ Aanéhjáa awáá tsíjcyoojí píhcyaaavéjucóomé Jerotsaréevu ávyéjutee, túkevéjtsotee, taúhbjáú uwáábojte, íjcyame. ⁶ Áamemáhjáa íjcyámé llúuvájte avyéjute Anáaa, Caipáaa, Jóáaa, Arejáadoroo, éhdume. Téhduréhjáa íjcyámé dítyéjééjte. ⁷ Aaméhjáa dítye ávyéjute neé Péedorómútsikye dítye íjchívyétsóne itsíva dítye éllévu. Ahdújucóhjáa dítye tsájtyémútsikye dítye neéneé:

—¿Aca íné ihtsúturí ámuhtsi méénuráítyuróné méméénuhíjcyáhi, pane mumémeríhyaja?

⁸⁻⁹ Áanéllíhyéhjáa Péédoro Píívyéébé Apííchó ípañe íjcyaaabe neé dítyéke:

—Ámuúha tamúnáa íjraémú avyéjutej, ámuha íne múhtsikye médílló éh-née íayáábedítýújuco úllétuube áanu muhdú ímíjpyeténé ámuha mewáájacuki. ¹⁰ Áanéllí ícyooa muhtsi ámúhake méúúbálleé teéne. Muurá ihdyu Píívyéébere ímíjpyetétso dífbyeke éhnée ámuha páwachékevu Natsarée múnáajpi Jetsóoke medsíjvetsóóbeke íbóhítsóóbe mémeri. ¹¹ Muuráhjáa díbyéjuco éhne múúne ímichi neéwáyutu jaa éjkeđu neébeke ámuha meéhdíiválléroobe ícyooa íjcyá páñetúejpi teene jaa ímichi páñetúétsihdyu éjkeđu neébeé. ¹² Tsá tsijpi íjcyatú meke pájtyetétsoóbe. Tsáháa muurá tsíjpiikye Píívyéébe méménutú míamúnáake pájtyetétsoífbyeke.

¹³ Ehdúhjáa dítyétsí íhjúváneerí dítye ávyéjute ullévenúhi. Aaméhjáa waa-jácú dítyétsí ídátso neémééjtétsí íjcyane tsáíjyúubaré waajácúhaamíné íítehíjcyá-tumútsi. Áronáacáhjáa ítsaavémé Jetsóomáa dítyétsí ícyahíjcyáne. ¹⁴ Aanéhjáa dítyétsí ímíjpyetétsoobe tétsihyí íjcyanéllí tsáhájucó dítye íiná neétu dítyét-sídítýu. ¹⁵ Áanéllíhyéhjáa ílluréjuco dítye wálloone dítyétsikye tétsihdyu. Áané boonéhjáa tsamééréjuco íhjúvájcatsíné muhdú dítyétsikye imyéénúfýoneri.

¹⁶ Néjcatsímyéhjápeé:

—¿Aanéhaca íne muhdú méméénúyá dítyétsikye? Muurá pámeere Jerotsarée múnáa waajácú méénuráítyuróné dítyétsí méénune. Aane muhdú metóónúfýonejfi-vari. ¹⁷ Áronáa ihdyu metsu meíllívyéébo dítyétsikye dítyétsí éhníínevu Jetsóodítýú íjcyané uwááboju pámehdívúré tsújaúcútúné ihde.

¹⁸ Ahdújucóhjáa tsiíne ipíúvámútsikye dítye ávyeta bóíjcyúné dítyétsí íúwaabójucóótuki. ¹⁹ Áronáacáhjáa neemútsí dítyéke:

—Cáhawáá méjtsaméí keená ímí Píívyéébe íjtsúcunúne. ¿A ámúhakyéré muhtsi melléébóne dífbyeke tsá melléébóitúne? ²⁰ Tsáháubá muhtsi meíhvetétyuró Jetsóodítýú íjcyané uwááboju meúwáabohíjcyánetu dibyéé íúwáábóne méénuhíj-cyanéhjí muhtsi maájtyúmínéllíhye.

²¹ Ehdúhjáa dityétsi néénéllii ibóŋjcyúróné illuréjuco ditye fhvejtsóné diityétsikye. Tsáháhjáa ditye pívyetétú muhdú diityétsikye imyéénúiyóné tsáápiikyéhjáa dityétsi ímŋjpyetétsonéllii mítyame Pívyéébeke ávyéjútsonéllíihye. ²² Aanéhjáa diibye dityétsi ímŋjpyetétsoobe 40 pijcyábá ehniínévújuco.

Cahcútso múnáa piáábó táumeñe

²³ Aamútsíhjáa tsúuca ditye ácadśjcaáymótsi íñahbéjte éllevu ipyéene úúballé páneere muhdú llúúvájte avyéjútémá túkevejtsojte diityétsikye nééneé. ²⁴ Áanéllii ihyéhjáa tsaméhji íllu Pívyéébema ihjyúváhi:

—¡Ayúju múúhá Avyéjuube Pívyéébeéj, uu muurá ú ijcyá páneerée iévéhóowari jcyánéhjima íñuji, nújpacyo, múhdúné tsíeméné jcyane, u ípívyéjtsóobe! ²⁵ Aabée muurá díicúve múnáajpi Dabíiúvudi Díapíchó jcyánej téeveri u néehíi: ¿íveekí tsííñé inújñíne múnáa páhduvaré idyáíwéjcatsíñe ítsámeñhijcyá íñetú dityéké piáábótyúnéhjiri? ²⁶ Muurá avyéjulte pítýácócatsíhijcyá Ávyéjuube Críjtoke imyéénuki.

Ehdúhjáa muurá u néé Dabíiúvuj téeveri.

²⁷ Aanée muurá téénéllii icyoomívú pihcyáávehijcyámé Heróódee, Póotsio Piráátoo, tsííñé inújñi múnáa, muuha ijraéémú avyéjulte, ijcyame Daachi Jetsóoke imyéénu múúhakyé pájtyetétsoífbye u wállóóbeke. ²⁸ Áábekée meenúme tsúúcajátújucóhjáa ihdyu u néhdújuco. ^{29–30} Aame muurá u íténáa téhdure múúhake meénúllehijcyáhi. Áanéllii ihdyu óvíi múúhake u túkévejtsó dííhtsútuuri muha meúwáábohijcyá díuúwááboju íñerí íllityétúme. Áhdure múúhake piáábó muha meénúrátyúronéhji chéméméhjike mebohíhtsohijcyá Daachi Jetsóo mémeri.

³¹ Ehdúhjáa Pívyéébema íhhyúvānetu ditye nŋkévānáa tétsii diityémá uuv-cunúhi. Aanéhjáa Pívyéébe Apíchó diityé pañe jcyame íñerí núhnévetúme úwáábohijcyá dífbyé ihjy.

Pámé wáabyutaré jcyane

³² Aaméhjáa pámeere cahcútso múnáama tsajjítóré íjtsámeímyé tsá néhijcyatú ihñénéhji íhdyúenéhji jcyane. Tsáápiitsá éhnéhjáa páme wáabyutaré ijcyáhi.

³³ Aaméhjáa diitye uwáábojte úúballéhijcyá Ávyéjuubée Jetsóo idsjívétsihdyu bóhiíne. Áámekéhjáa Pívyéébe mítyane piáábohijcyáhi. ³⁴ Aaméhjáa pámeere cahcútso múnáama ímí piáábócatsíhijcyá íñetú píhtótsójcatsityúme. Tsaatéhjáa íñíjñíñema, íhjáháñema, jcyame ténehji ináhjhénúne dsídsí pihjyúcuhihijcyá uwáábojtédívu. ³⁵ Áánetújucóhjáa ditye ácuhihijcyáné tsaate diityédítýú píhtómeke. ³⁶ Áijyúhjáa jcyaaabe diityédítýú Revítámuube Jotsée Chíperévúhjáa ditye tsímávaábe. Áábekéhjáa uwáábojte iúúhinúné meménú Benabéedívu ‘ímijyútsoobe’ nééiyóne. ³⁷ Aabéhjáa íñíjñí ináhjhénúne áhdovu ajcú diitye uwáábojteke.

Ananíamútsi mewa Tsapíírama ímityúné meénune

5 ^{1–2} Áhduréhjáa Ananíamútsi mewa Tsapíírama íñíjñí ináhjhénúne áhdotu tsane iújcúnéj coéénevu diitye uwáábojtéké ajcú pánéhjítaráhdu. Aanéhjáa mewa waajácú díbye muhdú meénune. ³ Áábekéhjáa Ananíake Pééodoro néehíi:

—¿Aca íveekí Naavéné uke íbúwájtsónej péévé muhdú ú meenú dííñíjñi áhdo? ¿Áane pánéhjídú ú tsivá coééne? Ú imíllé múúhake u állíñe tehdújuco Pívyéébe Apíchó ímíllédú u meénune muha mejtsúcunúroki. ⁴ ¿Aca muhná teene íñuji? Áán-

eráa dihnē teéne. Ááne áhdóo dihnēreíyo. Tsáháa tsane u újcúnéj coééné u tsíwáí-tyuró pánéhjítaráhdu. Aanéhaca idyé múúhakyéré u állíñejívari. Muurá téhdure Píívyéébeke ú allíhi.

⁵ Ehdúhjáa Péédoro néénemáyé Ananíá íllurējuco dsíjiveebe áákityéné baavújuco. Ááne uubálléhjáa lléébome mítyane íllityéhi. ⁶ Ááhoúvukéhjáa ováhtsámú íbífjínúne tsajtyé icyúúuki.

⁷ Ááne boonétúhjáa mewa wajtsi iiná ájyúke pájtyene wáájácútulle. ⁸ Áállekéhjáa idyé Péédoro népejtsóhi:

—¿A téhdunējucoo ílluuneré ámuhtsi menáhjíhenúné ámuhtsi iínúji?

Áánéllíhyéhjáa neélle:

—Ééé, téhdunējucopeé.

⁹ Áronáacáhjáa Péédoro néé dífilleke:

—¿Íveekíhjáa ehdu ámuhtsi mémeenúhi? ¿Aca ámuhtsi méijtsúcunú Píívyéébé Apííchó wáájácútyuróne? Éje, aatye muurá tsáá dítyájiúvuke icyúúújétsihdyu. Aame muurá ícyooca uukéréjuco cúúutéíne.

¹⁰ Ehdúhjáa díbye néénemáyé tsúuca dsíjívélle áákityé dífbyé lliínévu. Áálledívúhjáa dítye ováhtsámú wajtsi ítémeohóvrējuco. Áálleúvukéhjáa idyé itsájtyéne cuuúmé ájyú únútu. ¹¹ Ehdúhjáa Ananíamútsikye méwama tene pájtyéneri cahcújtso múnaa mítyane íllityéhi. Áhduréhjáa tsijtye teene iwáájácúne íllityéhi.

Méénúráítyúronéhjí méénúmeíne

¹² Aanéhjáa dítye uwáábojte dóbéévehjicyá duurúvájá pañévu tsátsii ‘Tsaromóo’ nemeítsihvu. Aaméhjáa méénuhjicyá mítyane méénúráítyúronéhjí míamúnááj piínévu. ¹³ Áamekéhjáa cahcújtsotúme dítyémá náhbévahjicyáturómé ímí ijtscunúhi. ¹⁴ Téijyúhjáa idyé tsijtye wajpiímumáyé walléémú cóbéévehjicyá duurúvájá pañéahcujsó Píívyéébeke. Aaméhjáa éhníínevu mítyamējuco lííyaaténe. ¹⁵ Áánetúhjáa chéméméhjike íhbotáháñeri íjchívyetsómé hulléijjítónéj piínévu téén-eríváa Péédoro pájtyéébe náávéubaré dítyé hallútú pájtyéneri dítye íbóhííki. ¹⁶ Téhduréhjáa idyé íúníúécoomíji múnaa Jerotsaréeri jicyáábe éllevu tsívahjicyá chéméméhjike. Áhduréhjáa tsívahjicyámé naavémú ípañe jicyame ícúbáhrámeíh-
jicyámeke díbye íbóhíítsoki.

Uwáábojtéké dítye ícúbahráne

¹⁷ Aanéhjáa pañétúejpi llúúvájte avyējuúbema tsadotséómú nomítutááv dítye uwáábojtédi. ¹⁸ Áánéllíhyéhjáa dítyéké cuvéhoojánúme. ^{19–20} Áronáacáhjáa tépejco níjkyéji múnáajpi cuvéhoojá llehówááne ipááyúnetu íjchívyétsómeke néé dítye míamúnáake duurúvájá pañévu íúwááboté muhdú Píívyéébeke meúraavyéne. ²¹ Ahdújucóhjáa dítye cúúvéneturé tééj pañévu ipyééne úwaabóne. Áánaacáhjáa díbye pañétúejpi llúúvájte avyējuube íñahbénu múnáama pihjyúcu túkevétsoj-
jtéke. Áánemáhjáa tehme múnáake wallóomé dítyé éllevu cuvéhoojá pañétú dítye íujcutéki. ²² Aaméhjáa péeme úujeté íávajávurējuco. ²³ Áánéllíhyéhjáa íoómíne néémeé:

—Muha méúújetérá cúúveja cóhpé wátájcámejyá tehme múnaa lléhowááne téh-
mehjicyámedívu. Áronáa muha lléhowááne mépaayú dáíháhñerējuco tsaatéubaré
pañe jicyájúcootúne.

²⁴ Ehdúhjáa ditye úúbálléneri diibye pánétúejpi llúuvájté avyéjuúbee, duurúvájá avyéjuúbee, tsijtye llúuvájtéé, ijcyame iúllévenúne néjcatsíhi:

—¿Aca kiávú pééiyóme? ²⁵ Áronáacáhjáa tsaapi téhullétú tsáabe nées diityéke: Áánerá éhnéijyu ámuha mecúvéhoojánúme éhllé duurúvájá pañe uwááborijyucu.

²⁶ Áánélliihyéhjáa tehme múnáa avyéjuube péé tsaatémá diityé éllewu. Aaméhjáa diityéké ícúbáhratúme tsajtyé miamúnaa néwayúúnevu diityéké áámúfyoné apíchori. ^{27–28} Aaméhjáa diitye ávyéjuxtédívú wájtsítsómeke pánétúejpi llúuvájté avyéjuube nééhií:

—Ááneráhjáa muha ámúhakye mébóijcyú ámuha meúwaabójúcóótu eene ámuha meihjyúvahijcyáábedítýú ijcyané uwááboju. Áronáa ¿íveekí éhníínevúré ámuha meúwaabóhi? ¿íveekí ámuha Jerotsaréeri dífbyé uwááboju metsújáucúne méimíllé díbyée dsjívéné múuhá hallúvú mewátýanúne?

²⁹ Áánélliihyéhjáa Péédoro nééhií:

—Áronáa ihdyu Pífvýéébe múuhakye néhdújuco muha meméénune miamúnaa múuhakye bóijcyúrónáaaca. ³⁰ Muuráhjáa téhdure méihde múnáaúvú dífbyeke cáánívahijcyaae Mépiivýéébe Jetsóoke bóhiítsó éhnée páwachékevu ámuha mewátýétyéhcútsoobe dsjívýéébeke. ³¹ Áábekée muurá díbye ávyéjuutétsoobe icyooca ijcyá dífbyé úníuri Ávyéjuube Pájtyetétsoobe ijcyáábej tééveri mee íjraéémú ímityúné meícyahijcyané meíhvéjtsóne ímiánejcúvuréjuco mefbúwááve ténehji máhallúrfí ijcyájúcóótuki. ³² Aane muurá Pífvýéébe Apííchó múuhadívú bóhówajtsóné íñe muha meúúbállehijcyáhi. Muurá ímiáané dífbyeke mecáhcújtsómé pañe dífbyé Apííchó ijcyáhi.

³³ Ehdúhjáa Péédoro nééne diityéké cáyobáavatétsómé imíllérá diityéké idsjívét-sóne. ³⁴ Áronáacáhjáa paritséómuube ‘Gamariée’ némeífbýé taúhbájú uwááboobe íjcyáábeke miamúnaa ávyéjúúllehijcyaae diityéj piínétú íjyócuúvéne nées dítyéi íjchívyétso áachívú wahájchotáwu diitye uwáábojtéke. ³⁵ Áané boonéhjáa neebe diityéke:

—Ámuúhaj, téiibúwá tsáma méijcyaco. Ááne ímíneúvú meíjtsámeítsihdyu aatyéké meméénuco ámuha meméénúihajchíijyu. ³⁶ Muuráhjáa ‘Téoda’ némeífbýé itsúcunúmeihijcyá íhtsútuube íjcyane. Áábemáhjáa muurá íjcyámé miamúnaa 400-meva. Áróóbekéhjáa tsaate dsjívéttsóné boone pámeere dífbyema íjcyarómé pahúllevávú tsújaavé tétsíhjí daíhañéréjuco. ³⁷ Téhduréhjáa Gariréa múnáajpi Jóódáke pajtyéné miamúnáake ditye éévehijcyáijyu. Áábemáhjáa muurá téhdure mítyame íjcyaróóbeke idyé dsjívéttsóme. Áané boonéhjáa dífbyema íjcyarómé ílluréjuco wáhhájabáne. ³⁸ Áánéllii ámúhakye o nées diityéké éhníínevú ámuha mepátsárijcyójúcóótuki. Muurá ihdyu ímiáané miamúnáadítýuré tsáané uwááboju ditye úwáábohijcyáhajchíí diityémá níjkévaíñé muhdú ámuha diityéké meméénútúrónáaaca. ³⁹ Áánetu Pífvýéébedítýú tsáané uwááboju íjcyáhajchíí tsá ámuha muhdú meméénúityúne. Áánéllii téiibúwá meíjcyá.

Tsá tene ímityú Pífvýéébeke ámuha ímityúné medáriivéne. ⁴⁰ Ahdújucóhjáa dífbyeke ditye lléébone. Áronáacáhjáa ihdyu diitye uwáábojtéké ipiúvámeke wát-sihcyúme. Áámekéhjáa íacádsíjcaáyo tsiíñe bóijcyúme ditye iúwaabójúcóótu Jetsóodítýú íjcyané uwááboju. ⁴¹ Aaméhjáa péé imíjyúwu Pífvýééberéhjáa ihdyu íhvejtsódújuco Jetsóodítýú íjcyané uwáábójú hallútú núcójpítsó ícúbáhrámeíyon-náaaca. ⁴² Aaméhjáa íhvejtsótúme éhníínevúré pajcójívaré úwáábohijcyá duurúvájá pañevu. Téhduréhjáa tsíjtyeke íhjáhañévúré úwáábóméré pehíjcyáhi.

Uwáábojte piáábojte ijcyáimyeke ditye mémenúne

6 Aanéhjáa téjyu tsúuca mítyaméjuco cahcújtso múnáa lílyaaténe. Áanáacáhjáa tsaate jodíomú ijcyaromé griéégómú ihjyúrí ihjyuvámé imúnáadítýú nehjcyá dityéváa písbájujteké panévatúré piáábohíjcyatúne. ² Áanélliihyéhjáa diitye méjtúhatyu mítyétsi ijcyame uwáábojte pámeere cahcújtso múnáake ipíhjujúmeke néehíí:

—Muurá íne Pívyéébé uwááboju muha meúwaabómé tsá tsínéhjiri metúhújkímyeítyuróne. ³ Áhdícyane, ámuúha múúhá nahbémuj, ámuúhadítýú tsaate ímiáámé 7-meváké menéhcóne téénevu mepícyó Pívyéébé Apííchó diityéké túkévétsohíjcyámeke. ⁴ Áánetu ihdyu muha dífbyeke piáábó metáúmeíne dífbyé uwááboju meúwáábohíjcyaaíhi.

⁵ Ehdúhjáa ditye néene ímí tehdujúco íjtsucunúnéllii meménújucoómé Ejtéébake Pívyéébé Apííchó túkévéjtsóneri ímí dífbyeke úráavyehíjcyáábeke. Áábé hallúvúhjáa meménúmé íllúumeke: Perípee, Prócoroo, Nicanóoo, Timóoo, Paméé-naa, Ajtiokíía múnáajpi Nicoráá jodíomuube ijcyátúroobé diityé uwááboju tujkénú iúráavyehíjcyátsihdyu Jetsóokéréjuco cáhcújtsoóbee, éhdúmeke. ⁶ Áámekéhjáa tsajtyémé diitye uwáábojte éllevu. Áámé hallúvúhjáa íhyójtsine ipícyóóne táúmeímyé piáábo.

⁷ Ehdúhjáa Pívyéébé uwááboju Jerotsaréevu tsújaavéné mítyame cáhcujtsómé éhníínevu lílyaatéhi. Áhduréhjáa mítyame llúúvájtedítýú cáhcujtsóhi.

Ejtéébake ditye ékeevéne

⁸ Áijyúhjáa Ejtéébá méénuhíjcyá méénuráítyúronéhjí Pívyéébe piáábóneri. ⁹ Áábemáhjáa táhjácatsíhíjcyámé tsaate pihcyááveja ‘íicúve múnáa íjcyájúcootúme’ némeíjya múnáama Tsirééne múnáa, Arejadríía múnáa, Tsiríítsiá íiñúji múnáa, Áát-siá íiñúji múnáa, íjcyame. ¹⁰ Ároméhjáa tsá dífbyeke táhjatú Pívyéébé Apííchóré túkévéjtsóneri díbye íhjuvavahíjcyánéllííhye. ¹¹ Áanélliihyéhjáa ahdómé tsaatéké ditye dífbyé hallúvú íállíne ínéé díbyéváa Pívyéébeé, Moitséeúvu, íjcyámútsidítýú ímityúné íhjuvaváne. ¹² Ehdúhjáa ditye néene túkevéjtsójtémá taúhbájú uwáábojteké muhdú dáriivémé awáá díbye Ejtéébake íkéévéébeke tsajtyé ávyéjujteké éllevu. ¹³ Áábélliihyéhjáa nehcomé tsíjtyeke dífbyé hallúvú ditye íálliki. Aaméhjáa néé dífbyedítýu:

—Áánu ímityúné íhjuvavahíjcyá duurúvájatuu, Pívyéébé taúhbájutuu, íjcyane. ¹⁴ Áhdure nehíjcyaaabe Natsarée múnáajpívá Jetsóó duurúvaja iwáchájánúne Moitséeúvú uwáábó cápáyoáoííne.

¹⁵ Ehdúhjáa ditye néenéllii ávyéjujtemá tsíjtye tétsihyi ácuíjcatyémé íitécunú díbye Ejtééba húmí amítsaráhcówu níjkyéji múnáajpi humídu.

Íhyallúvú Ejtéébá íhjuvaváne

7 Áábekéhjáa pánétúejpi llúúvájte avyéjuube néehíí:

—¿Ava ímiáané ehdu teéne? ² Áanélliihyéhjáa neebe diityéke:

—Ámuúha tamúnaaj, cáhawáá ámuúhakye o néene mélleebúcunuj. Muuráhjáa Mépiivyéébé íhtsútuube íjcyaaabe bóhówaavé méíhdé múnáajpi Aavaráaúvudívú Haráavú díbye péétúné ihde Metsopotáamíá íiñújiri íjcyáábedívu. ³ Áábekéhjáa neébe: “Pámeere dihyájkímuke díiñújima díhvéjtsóne peeco uke o wállóóné

iiñújivu.” ⁴ Ahdújucóhjáa muurá díbye íiñújí Caadéatu péébe úújeténé Haráavu. Áané boonétúhjáa cáani dsíjívetsihdyu Píívyéébere tsivá dílbyeke íñe icyooca mefjcyané iiñújivu. ⁵ Aanéhjáa ímíáané dílbyeúvuke iájcuíñe íñéérónáa tsáhái díbye dílbyeke ájcutú téené iiñújivu. Áronáacáhjáa ihdyu neebe díbye dsíjívéné boone iájcuíñe dílbyej tsiiménémúháábekéréjuco dílbyeúví tsímávátúrónáaaca. ⁶ Áhduréhjáa neebe dílbyeúvudítýú llíyaaténéj tsiiménémúhaabe tsííñe iiñújiri tsíjtyé hójtsí pañe fjcyame ícúbáhrámeíñe 400 píjcyá hajchóta. ⁷ Téhduréhjáa Píívyéébe néé diityédítýu: “Ene kééné iiñúji múnáá hójtsírí ditye fjcyámema teene ó ímíbájchoóhi. Áané boone ó íjchívyétsoó téhullétú diityéké ookéréjuco ditye íífcúve íchihvu.” ⁸ Muuráhjáa Píívyéébe Aavaráaúvuma muhdú díbye fjcyáíñe pítýájcoju imyééné néé pámeere dílbyej tsiiménémúhaabe ikíhdyahrótsámeíki. Ahdújucóhjáa díbye méénune ílli Itsáake itsímáváábeke 8 coojívá díbye fjcyátsihvu. Áhduréhjáa diibye ílli Itsáaréjuco méénune íllíkye Jacóóboke. Aabéhjáa idyé Jacóóbó meenú téhdure ítsíimeke 12-nevá dohjíba múnáa mee ijraéémú ihdééjteké itsímávámeke.

⁹ Aaméhjáa diitye méihdé múnáa Jacóóboúvuj tsímé nomítáávahíjcyá íñahbe Jotséedi. Áanemáhjáa dílbyedívú tsaatéké ditye náhñhenúmé tsajtyé dílbyeke Ejíhtó iiñújivu. Áróobekéhjáa ihdyu Píívyéébe píáábohíjcyá panévaré dílbyeke pátyehíjcyánéhjitu. ¹⁰ Aanéhjáa dílbyeke díbye túkévéjtsónej péévére teene Ejíhtó iiñújí avyéjuube Paraóó ímí dílbyeke pícyohíjcyáhi. Muuráhjáa dílbyeke pícyoobe íiñújí túkévéjtsóobe fjcyaaabe téhdure páneere dílbyé tsíeméné tehmeébé díbye íjcyaki.

¹¹ Áijyúhjáa muurá mityane míamúnáa ícúbáhrámeí ájyábari Ejíhtó iiñúji, Canaáá iiñúji, fjcyájícu múnáa. Tsáháhjáa téijyu méihdé múnáaúvudi majcho fjcyatúne. ¹² Áronáacáhjáa Jacóóboúvú Ejíhtó iiñújiri tsátsii majcho fjcyane iwáájácúne wallóó ítsiime méihdé múnáaúvuke ditye téhullétú tsane iújcutéki. ¹³ Áané hallúvúhjáa tsiíne péémedívú botsíi Jotséé waajácútsámeí ditye íñahbémudívú. Átsihdyúhjáa diibye Ejíhtó iiñújí avyéjuube waajácújucóó caatyé múnáajpi díbye fjcyane. Áánéllíihyéhjáa neebe díbye ípíúva pámeekéré imúnáake. ¹⁴ Ahdújucóhjáa Jotséé píuváné cáani Jacóóboke pámeere ihyájkímú 75-meva fjcyámema. ¹⁵ Aaméhjáa téhulle ícyahíjcyámé pámeere dsíjívé 12-nevá dohjíba múnáape mee ijraéémú ihdéejte fjcyame diibye cáani Jacóóbomájuco. ¹⁶ Áameúvukéhjáa tétsihdyu icyúúúromeke tsúúcajátú tsiíne iáábyúne tsajtyémé Tsikyéevu diibyéhjáa Aavaráaúvú Hamóóúvúj tsímedítýú áhdóné níjkyénetu icyúúuki.

¹⁷ Aanéhjáa Píívyéébe Aavaráaúvuke pítýájcóne éévé tsúúca pííhínaa memúnáa éhñíínevu llíyaate mityáméjuco teene Ejíhtó iiñújivu. ¹⁸ Áijyúhjáa tsíjpíiyéjuco úcaavéné téené iiñújí avyéjúúbedívú Jotsééúvuke wáájácútuúbe. ¹⁹ Aabéhjáa iállíñe ícúbáhráhíjcyá diityédi. Áanemáhjáa nehíjcyaaabe ditye ítsíméwuú-muke iwáámíuhíjcyá béhnere itsímáváméwuújike. ²⁰ Téijyúhjáa Moitsééúvú tsímávámeíbyeke Píívyéébe ímí íjtsúcunúhi. Áábéwúukéhjáa cáánímutsi téhme-híjcyá pápíhchúú nuhbáva. ²¹ Áábéwúukéhjáa tsúúca dityétsí wáágoójúcóóróobeke Ejíhtó iiñújí avyéjúúbe ajuúwá iújcúúbeke keemévetsóhi. ²² Áábekéhjáa ditye úwáá-boobe waajácú páneere diityé múnáape wáájacuhíjcyanéhji. Aabéhjáa ávyétá tu-jkéveebe íná imyéénúnetu, ííhjuvánetu, panévatúre.

²³ Aabéhjáa 40 píjcyábájuco fjcyaaabe íjtsámeí imúnáake iááhívetéíñe. ²⁴ Aabéhjáa téhullévú péébe cábuuvé Ejíhtó múnáajpi memúnáajpidi ícúbáhráhíjcyáábedívú.

Áábekéhjáa lliihyánuúbe. ²⁵ Áijyúhjáa ijtsúcunúúbé memúnáaúvú tsúúca wáa-jacúné dífbyej téeveri Píívyéébe diityéké ditye ícúbáhrámeíhíjcyánetu íjchívyétsoíne. Áronáacáhjáa ihdyu tsáhái ditye wáájacutúne. ²⁶ Áané tsijcyóóíhjáa idyé úújetéébé tsamútsíyé memúnáajtétsí méénújcatsímútsidívu. Áamútsikyéhjáa imíl-léroobe idyówajcároné. Áronemáhjáa neebe diityétsikye: ¿íveekí ámuhtsi tsané múnáajtétsíyé mejjcyamútsí méméénújcatsíhi? ²⁷ Áronáacáhjáa ímichi cáabyedítyú tene tújkévaabe diibye Moitséেকে néehíí: “¿Múha uke picyóó ímítyúnéhjí ímibájchoobe u íjcyaki? ²⁸ ¿Mityá oke ú lliihyánuú éhnéijyu Ejíhtó múnáájpikeye u lííhyanúdu?” ²⁹ Ehdúhjáa díbye néénetu ílluréjuco Moitséেকে wááneé. Aabéhjáa úú-jeté Madiáá iinújivu. Aabéhjáa téhulle tsííne iinújiri íjcyaaabe tsíímvá míítyétsikye téhullétú ityáábáwáledívu.

³⁰ Aanéhjáa 40 pijcyábájuco díbye ínéubará píívyétúné iinújiri íjcyánaa níjkyéji múnáajpi bóhówaavé dífbyedívu úméhéwu péétécunúné pañe ‘Tsinaíí’ némeíh-báúj píihívu. ³¹⁻³² Áaneríhjáa mítyane ullévenúúbe. Áanéllíihyéhjáa ímíneúvú ííte díbye pííhíverónáa Píívyéébe dífbyeke néehíí: “Oo ámuhá Píívyéébé ó íjcyá dííhdé múnáaúvú Aavaráaa, Itsáaa, Jacóóboo, íjcyame oke cáánívahíjcyaaabe.” Áaneríhjáa íillityéne úúvcunúúbé tsáhájucó tsiíne ítetúne. ³³ Áábekéhjáa tsiíne neébe: “Díjtyúhápaajíné tácoríjco íne úhdivu o bóhówáávénéllííhíye. ³⁴ Muurá ó waajácú tahnéjé Ejíhtori íjcyame wánícyámeíhíjcyáné ícúbáhrámeíñeri. Áámeke díjtyéeveri o íjchívyétso íne úhdivu ó bóhówaavéhi. Ahdícyane uke ó wallóó tééné iinújivu.”

³⁵ Ehdúhjáa Píívyéébe néé Moitséেকে éhnéhjáa memúnáajtétsiúvú ‘¿múha uke picyóó ímítyúnéhjí ímibájchoobe u íjcyaki?’ néeróóbeke. Píívyééberéhjáa ihdyu néé úméhéwu péétécunúné pañe níjkyéji múnáajpi dífbyedívu bóhówáávéébej téeveri díbye memúnáaúvuke íjchívyétsoki. ³⁶ Ahdújucóhjáa méénúráítyúronéhjí imyéénúnej téeveri díbye íjchívyétsóné méíhdé múnáaúvuke Ejíhtó iinújitu. Aaméhjáa ínéubará píívyétúné iinújivu péeme Tújpáñe Móóa pajtyé nújpacyo dówáávéjítoti. Aabéhjáa téhulle 40 pijcyábá íjcyaaabe méénuhíjcyá méénúráítyúronéhjí. ³⁷ Aabéhjáa mee imúnáadítyú néehíí: “Píívyéébere muurá pícyóó méhdityu íhjúyú uubálle múnáájpikeye íne o íjcyadu nééííbyeke. Aabe ihdyu nééne méllééboco.” Ehdúhjáa néébeúvu. ³⁸ Aabéhjáa muurá ínéubará píívyétúné iinújiri méíhdé múnáaúvuma íjcyáábedívu níjkyéji múnáajpi bóhówaavé ‘Tsinaíí’ némeíhbaúvú. Áábemáhjáa íihjúváne ájcuube dífbyeke Píívyéébé taúhbjau cáátúnúmeínevu díbye íajcu méíhdé múnáaúvuke.

³⁹ Áróóbekéhjáa tsá ditye cáhcútsóhíjcyatúne. Ílluréhjáa dífbyeke ityáhjálléne tsiíne imíllerómé íóómiñe Ejíhtó iinújivu. ⁴⁰ Áánemáhjáa dífbyé nahbe Aróoke néémeé: “Mééma meenu Píívyéébedu néméhjike píéhullévúré meóómícyoooca meke ditye ityúkévéjtsoki. Kiávú íne díñahbe Moitséেকে úújeté mekéé Ejíhtó iinújitu íjchívyétsónema.” ⁴¹ Ahdújucóhjáa ditye níjcyone jééú ocájíwuúdu néébeke. Áábekéhjáa ícúvehíjcyámé iyámeke íllíhyanúméhjidi. Áaneríhjáa mítyane ímíjyuuvémé iye íñíjcyóóbeke ííccúvehíjcyáneri. ⁴² Áanéllíihyéhjáa ílluréjuco Píívyéébe diityéké íhve-jtsóné ditye awáá idyúúrvahíjcyca caame íévéhóówari íjcyáméhjike. Muurá dífbyé íhjúyú uubálle múnáájpi waajácúháámitu nééneé:

¿Acáa ámuha íjraéémú oke méíccúvehíjcyá iyámeke mellííhyanúmedi 40 pijcyábá ínéubará píívyétúné iinújiri ámuha mejjcyácooca? ⁴³ Tsáhaá. Muuráhjáa oke íccúvetúme ámuha méíccúvehíjcyá ámuháyé meméénúméhjike. Áánemáa

ámuha métsatyéhijcyá níjcyotáábé Moróoke ihjyáwúuma. Áhdurée ámuha métsatyéhijcyá níjcyotáábé mícúruwa Rejpáake Píívyéébedi ámuha medíllónema. Áánéllii ámuhákye ámuhá iínújitu o íjchívyétsómeke ó wálloó Babiróóníi iínúj éhníínevu.

Ehdúhjáa muurá Píívyéébe ihjyú uubálle múnáajpi caatúnúhi.

⁴⁴ Aanéhjáa muurá téhulle ínéubará píívyétúné iínújiri méihde múnáaúvudi íjcyaya iyámé miihénetu méénúmeíjyá duurúvaja dityéhjáa Píívyéébe taúh-baju cáátúnúmeíne newáyuwááne pícyohíjcyaya. Ehdúhjáa méénuube Moitséeúvú Píívyéébe dífbyeke néhdújuco muhdúhjáa íajtyumídu. ⁴⁵ Aajájucóhjáa dityéúvú ínétsóné tsííne iínújivu Píívyéébéhjáa Jotsoéeúvuma tééji múnáake ibótoácóne dífbyeke ájcuíjvu. Áajaréikyéhjáa ícyahíjcyá Dabííúvú íjcyáne hajchóta. ⁴⁶ Aanéhjáa díibye Dabííúvú waajácú ímí Píívyéébe dífbyeke píaabóne. Áánélliihyéhjáa imílléroobe imyéénune béhja Jacóóboúvúu téhdure cáánivahíjcyaaabe Píívyéébe wáabyuta teeja iyámé miihénetu méénúmeíjyá cápayóóve. ⁴⁷ Áronéhjáa íllíyējuco Tsaromóóúvú méénune teéja. ⁴⁸ Áronáa Píívyéébe tsá íjcyatú apáañéré duurúvaja míamúnaa méénúja pañe. Muurá ihdyu ihdícyátsihjíríyé dífbye. Muurá illu dífbyé ihjyú uubálle múnáajpi néehíí:

⁴⁹ Níjkyéjiri táavyéjú íjyáwá hallúrí o íjcyaaabe ó ejécunú páneere íínuji. Aanéjííva ¿muhdííváne já ámuha óoma méméénúu tétsihyi o íjcyaki? ⁵⁰ Aanéjucóo páneere múhdúné tsíeméné íjcyane o ípívyejtsóne.

Ehdúhjáa neebe Píívyéébe íhgyú uubálle múnáajpij téeveri.

⁵¹ Áronáa ámuha ávyétá nuuhéjute mejjcyámé íbuúúné éhne Píívyéébeke wáájácútumé íbuúúnédu. Aame ámuha Píívyéébe Apííchó néené tsihdyúré méicyahíjcyá méihde múnáaúvúu ícyahíjcyádúre. ⁵² ¿Acáa cáabyeké Píívyéébe ihjyú uubálle múnáadítý méihdeejtéeúvú pevénéré íitécunúhíjcyáhi? Muuráhjáa lli-ihyánuhíjcyámé ímíáábé Críjto íínujívú tsááíne úubállehíjcyarómeke. Aabée muurá Críjto tsáároóbeke ámuháyējuco mellííhyanúne. ⁵³ Muuráhjáa tsúúca ámuháma níjkyéji múnáaj téeveri Píívyéébe taúhbaju íjcyájúcooróné tsá ámuha melléébohíjcyatúne.

Ejtééba dsíjivéne

⁵⁴ Ehdúhjáa Ejtééba néénéllii dífbyedívú cayóbaávatémé íhwañeene íhdónema.

⁵⁵ Aanéhjáa díibye Ejtééba Píívyéébe Apííchó ípañe íjcyaaabe ájtyumí níjkyéjiri Píívyéébe íavyéjuri íjcyáábé únuri Jetsóo íjcyáábeke. ⁵⁶ Aabéhjáa néehíí:

—Muurá ó ájtyumí Míamúnáajpidívúu ípívyéévebe níjkyéjiri Píívyéébe únuri íjcyáábeke.

⁵⁷ Ehdúhjáa díibye néérónáa íllure ínúhejúúné iwátájcóne dífbyé tujkévetu túru-uvémé íhgyúacunúmere. ⁵⁸ Aaméhjáa técoomítýu tsíéllevu itsájtýéébeke áamuhíjcyá néwayúúnevu. Aaméhjáa íwajyámúúné ityácóríjcámeíjyahíjvú téhmetso tsaapi ováhtsá “Tsáoro” némeífbyeke.

⁵⁹ Aabéhjáa Ejtééba ditye áamúroobéré Píívyéébema illu ihjyúváhi: “Ávyéjuúbej, tabóhí duúcu.” ⁶⁰ Átsihdyúhjáa imímóúúvéne kéévánécoba neébe: “Ávyéjuúbej, dífcúvedí íne íjtye ímityúné méénúróneri.” Ehdúhjáa inétsihdyu dsíjivébe. Aanéhjáa Tsáoro ímí íjtsúcunú ditye dífbyeke lííhyanúne.

Cahcújtso múnáake Tsáoro ímityúné dáriivéne

8 Téjyúhjáa Jerotsaréeri cahcújtso múnáa ícúbáhrámeíne tujkéváhi. Áánetúhjáa tsújaavémé Jodéa iinújiri. Tsaatéhjáa péé Tsamáária iinújivu. Áronáacáhjáa ihdyu uwáábojte tsá kiávú péétune. ²Aanéhjáa ímí Píivyéébeke úraavyémé diibye Ejtéebaúvuke kímóóvemeré cuuúhi. ³Áané tujkéverihjyáa diibye Tsáoro cahcújtso múnáake wajpíimumáyé walléémuke ícúbáhraabéré ihjyáhánetu tsajtyé icyúvéhoójánuki.

Tsamáária iinújiri ímiáájú uwáábómeíne

⁴Áronáacáhjáa Jerotsaréetu pehíjcyámé pahúllevaré uwáábómé. ⁵Áánetúhjáa Perípé Tsamáária iinújiri íjcyácoomívú ipyééne téhdure úúbállehíjcyá diibyéjuco Críjto Mépájtetétsoobe íjcyane. ⁶Áábedívúhjáa mityane míamúnáa pñcyaavémé lleebúacunúhijcyá diibye úwaabóne. Aaméhjáa ítehíjcyá méénúráityúronéhjé diibye méénune. ⁷Tsaaté pañétúhjáa naavémuke diibye wáágoomé fhjyúacunúmeré diityé pañétú ichívyehíjcyáhi. Áhduréhjáa íjpi vááúmeityúméhjima úllétúméhjike ímípyetétsohíjcyáabe. ⁸Áánerihjyáa técoomí múnáa mityane ímíjyuuvéhi.

⁹Ájyúhjáa íjcyaaabe tétsihyí ‘Tsimóo’ némeíbyé apííchoóbe. Aabéhjáa álliibyéré pehíjcyá teene Tsamáária múnáake. Nehíjcyaabéhjáa pane iwáájacúne. ¹⁰⁻¹¹Áábedítúhjáa ícyátútjtsiméné illure diityéké diibye íapííchori álliñéhjé icyáhcújtsóne nehíjcyáhi:

—Áánúhaca ihdyu Píivyéébe íhnáhoóma. ¹²Áánetúhjáa ihdyu Perípé Píivyéébe avyéjuto íjcyané uwááboju Jetsocríjtodítýújuco pájtyene úwaabóné cáhcujtsómé tsójtsótsámeí wajpíimuu, walléemuu, íjcyame. ¹³Áhduréhjáa diibye apííchoobe Tsimóo íjcyároobe icyáhcújtsóne illuréjuco tsójtsótsámeíne. Aabéhjáa Perípema íjcyaaabe ullévenúhijcyá méénúráityúronéhjé diibye méénúneri.

¹⁴Aanéhjáa diitye Tsamáária iinúji múnáa tsúúca Píivyéébeke cáhcujtsóné uwáábojte Jerotsaréeri íjcyame iwáájacúne wallóo diityé éllevu Péédorómútsikye Jóáamaá. ¹⁵Aamútsíhjáa téhullévú ipyééne diityé hallúvú piáábó táumeí Píivyéébeke dífbyé Apííchó diityé pañévú iúcaáveki. ¹⁶Tsáháikyéhjáa diityé pañévú tene úcaávetú ditye Jetsóo mémeri tsójtsótsámeíjyúcoóronáaaca. ¹⁷Áánéllihyéhjáa diityé hallúvú fhjójtsicu ipícyóóne dityétsí Píivyéébeke piáábó táumeíne tujkéveri botsí dífbyé Apííchó úcaavé diityé pañévu.

¹⁸Ehdúhjáa dityétsí méénune diibye Tsimóo íajtyúmíne néé diityétsikye íáhdóiyóné dsídsidívu. ¹⁹Neebéhjápeé:

—Cána oke maájcu éénevu ooréjuco tsaaté hallúvú táhójtsicu o pícyóóné tujkéveri Píivyéébe Apííchó diityé pañévú iúcaáveki.

²⁰Áánéllihyéhjáa Péédoro néé dífbyeke:

—¿Íveekí múhdurá díjtsaméi? Muurá teene didsídssimáyé ú wágóóóvéiyáhi. Úúbá ú íjtsúacunú Píivyéébe téénevu meke ájcune maáhdóiyóné dífbyeke. ²¹Muurá tsá díwáábyuta tene íjcyatú Píivyéébe uke tújkevééllétúnéllihy. ²²Ahdícyane eene ímityúné u íjtsámeíne dífhvéjtsóne dífbyeke piáábó táuméi. Tsáijyu múúne úhdi ídáátsóvéne ábájííveebe ímityúné u íjtsámeíne. ²³Muurá ó waajácú ímityúné dípane íjcyane éhne múúne iyáábé nijpáyú nehníwu néhdu nééneé.

²⁴Ehdúhjáa Péédoro diibye Tsimóoke néénéllíi neebe dífbyeke:

—Ané táhallúvú Píívyéébeke piáábó métáuméí eene oke u néhdu tene oke ipájtýetuki.

²⁵ Ehdúhjáa Píívyéébé ihjyu Tsamáaríaá iinújiri patsihjivá múnáake iúwáábótsi-hdyu óómimútsí Jerotsaréevu.

Perípemútsí Etiopía múnáájipima

²⁶ Átsihdyúhjáa níjkyéji múnáajpi diibye Perípeke nééhií:

—Dípye Jerotsaréetu Gáátsávu pééju ínéubará píívyétúné iinújitu pájtýejuri.
²⁷ Ahdújucóhjáa téhullévú péébe cábuuvéné Etiopía múnáajpi eonóocodívú tééne iinújí avyéjuulle ‘Cadáátse’ némeille dsídsí tehmeébedívú. ²⁸ Aabéhjáa Píívyéébeke Jerotsaréevu idyúúrvájétsihdyu íjchíémíri íiinújivu óómiibye ééveebéré pehíjcyá Píívyéébé ihjyú uubálle múnáajpi Itsaiaúvú waajácuháami.

²⁹ Áanáacáhjáa Píívyéébé Apííchóré diibye Perípeke nééhií:

—Éhmi íjchíemi duhjáte. ³⁰ Ahdújucóhjáa péébe lléébúacunúné dibye éévene. Áábekéhjáa neébe:

—¿A ú waajácú iiná nééiyóné u éévehíjcyáne?

³¹ Áánélliihyéhjáa neébe:

—Tsáhaá. Múhdutú ó waajácuú múha oke úwáábónejíjvari.

Ehdúhjáa inééne píívaabe dífbyeke íjchíémí pañévu. ³² Aanéhjáa Píívyéébé ihjyu cáátúnúmeíne dibye éévehíjcyáne íllu nééhií:

Obééjake múúne illííhyánu ditye tsájtýedu tsajtyémé dífbyeke. Aabe pevétsihjídú íjcyáábeke dsíjfvetsómé éhne múúne obééjáu pevétsihjídú íjcyáábeke dítye nítsudu. ³³ Áábeke idátsó meenúme. Aabe íinújiri tsá íjcyájúcootúne. Aane íne ¿múha téijyú múnáadítýú úúbálléiyá muhdúhjáa téijyu míamúnaa ícyahíjcyáne?

Ehdúhjáa nééne éévehíjcyaaabe.

³⁴ Átsihdyúhjáa neebe Perípeke:

—Cána oke ímíneúvú duubállé múhdityúhjáa ehdu Píívyéébé ihjyú uubálle múnáajpi nééneé. ¿A íhdityu, mityá tsíjpihdítýúpeé?

³⁵ Áánélliihyéhjáa teene dibye éévehíjcyánetu úwááboobe dífbyeke ímíáájú Jet-sóodítýú íjcyáne uwaáboju. ³⁶ Aamútsihjyáa péhíjcyamútsí úújeté tsátsii nújpacyo íjcyátsihvu. Átsihvúhjáa diibye eonóócó néé Perípeke:

—¿Éje, íchííhya nújpacyo! ¿Aca tsá oke apáhajchíí u tsójtsoítýuróne?

³⁷ Áánélliihyéhjáa Perípé néé dífbyeke:

—Íhdyu tehdújuco ímíáané u cáhcújtsóhajchííjyu. Áánélliihyéhjáa neébe:

—Muurá ímíáané ó cáhcujtsó Jetsocríjtó Píívyéébé Hajchi íjcyáábeke.

³⁸ Áánélliihyéhjáa Perípé néé dibye íjchíemi idyáíívyétsoki. Áámítúhjáa inítyéne peemútsí teene nújpacyó pañévú Perípé dífbyeke itsójtsoiki. ³⁹ Átsihdyúhjáa dítyétsí íjchívyénáa Píívyéébé Apííchóré tsajtyéjucó Perípeke. Áábekéhjáa tsáhájucó eonóócó ájtyúmitúne. Átsihdyúhjáa íiyéjuco dibye péhíjcyáne tsáimijyúúre. ⁴⁰ Áanáacáhjáa diibye Perípé Atsóótó cóomiyíjyuco. Aabéhjáa pacóómiváryé úwáá-boobéré péhíjcyaaabe úújeté Tsetsaréavu.

Tsáoro Jetsóoke cáhcujtsóne

(Hch 22.6-16; 26.12-18)

9 Áané tujkéveríhjáa Tsáoro llihyánúllehíjcyá cahcújtso múnáake. Aabéhjáa péé llúúvájte avyéjuúbe élleu waajácuháámí ityáúmeíki. ² Aanéhjáa díbye ájcúháámima peebe Damájcori íjcyané pihcyáávejáané avyéjujte élleu néh-coobéré Críjtodítýú íjcyané uwááboju úráávyehíjcyámeke Jerotsaréevu itsájtýe wájpíímumáyé walléémuke. ³ Aabéhjáa téhullévú juuváyí péébe tsúúca técoomívú píhírónáa dífbyedívú peete cádiivýé cáámetu. ⁴ Aanéhjáa dífbyeke baavu íj-caáyóóbeke Jetsóo díbye ájtyúmítuubéré néehíí:

—ÍTsáoj, Tsááoroj! ¿Íveekíami oke ú pátsáricyohíjcyaj?

⁵ Áanélliihyéhjáa neébe:

—¿Múha uu Ávyéjuúbej?

Áanélliihyéhjáa neébe:

—Oo Jetsóo oke u pátsáricyohíjcyaaábe. Áronáa muurá uure ú tútávátsámeíhijcyá éhne múúne ócáji naatsóú ínúbjícóne iiye tútávátsámeídyu.

⁶ Ááneríhjáa Tsáoro íllityéébé úúvécunúúbére néehíí:

—Ávyéjuúbej, ¿aanéhaca íiná ú imíllé o méénune?

Áanélliihyéhjáa Jetsóo díbye ájtyúmítuubéré néehíí:

—Wa ihdyu dípye kiávúhjané u péhullévú. Téhullévúí uke neeímyé íiná u méénuúne.

⁷ Ááneríhjáa dífbyema pééme mítyane íllityé dítye ájtyúmítuubéré dífbyema íhyúváne. ⁸ Aabéhjáa baatu íjyócuúvétsihdyu tsáhájuco hállúvatúne. Áábekéhjáa patóhcoríyájuco dítye úújetétsóné teene Damájcovu. ⁹ Aabéhjáa téhulle pápihchúúj coojívá hállúvátuube íjcyaaabe tsá majchóubaré, adóubaré, méénutúne.

¹⁰ Áíjyúhjáa tétsii tsaapi cahcújtso múnáajpi Ananíá íjcyáábedívú Jetsóo naavédú neéne íbóhówajcárótsihvu dílló dífbyeke. Áanélliihyéhjáa neébe:

—¿Muhdúhaja, Ávyéjuúbej?

¹¹ Áanélliihyéhjáa neébe dífbyeke:

—Cáhawáá ‘ímiánéjcu’ némeíné ulléjijtóvú pééne Jóóda ja dílló Táátsó múnáajpi ‘Tsáoro’ némeífbyekej. Muurá tééjari íjcyaaabe piáábó táúmeíhijcyá Píívyéébeke.

¹² Aabe téhdure naavédú neéne íífténé pañe ájtyumí dífbyé hállúvú díhyójtsicu u pícyoone díbye tsiíne íhállúvaki.

¹³ Ehdúhjáa Jetsóo néénéllii Ananíá néehíí:

—Ávyéjuúbej, mítyame oke úúbállehíjcyá díbyevá Jerotsaréeri díuwááboju cáhcújtsoámeke ímityúné méénuhíjcyáne. ¹⁴ Aabe muurá eene ílllevu tsáá llúúvájte avyéjujte neéjuri cahcújtso múnáake itsájtýeki.

¹⁵ Áronáacáhjáa Jetsóo néehíí:

—Wa ihdyu dípye dífbye élleuvj. Muurá téhdure óhdityu íjcyané uwááboju úwáá-boobéré pehíjcyáá tsííne ínújíne múnáake íavyéjujtéhíjmájuco. Áhdure ámuha ímú-naa íjraéémuke úwáábóífbye. ¹⁶ Áábeke ó waajácútsoó muhdú díbye tééne déjúcotu ícúbáhrámeíne.

¹⁷ Ehdúhjáa Jetsóo néénéllii péjúcoobe Ananíá díbye Tsáoro íjcyajávu. Aabéhjáa tééj pañévú iúcaávène dífbyé hállúvú íhyójtsicu ipícyóóne nées dífbyeke:

—Muúbej, Ávyéjuube Jetsóo éhneváa juuváyí u tsáánáa úhdivu bóhówááveebe oke wallóo dílleuvu uuva tsiíne u hállúváábé pañévú Píívyéébé Apííchó iúcaáveki.

¹⁸ Ehdúhjáa Ananíá néenemáyé ihyálluúúcu pañétú amóóbé miihédú néene áákityéné boone hállúvájúcoóbe. Aabéhjáa illurējuco tsójsotsámeñe. ¹⁹ Átsihdyúhjáa botsí imájchóne tsíjpanúúbe. Aabéhjáa teene Damájcori íjcyané cahcújtso múnáama múhdúj coojívará íjcyáhi.

Tsáoro Damájcotu úwáábótujkénúne

²⁰ Átsihdyúhjáa tsúúca úwáábótujkénuube diityé pihcyáávejáané pañévu. Aabéhjáa nehíjcyá ímiáané Jetsóó Píivýéébé Hajchi íjcyane. ²¹ Ááneríhjáa pámeere iúllévenúne néjcatsíhi:

—¿Acáa tsá áanu éhne cahcújtso múnáake ímityúné dáríívehíjcyatú Jerotsaréeri? Diibyejúco muurá ñne íllevu tsáane llúúvájte avyéjúté éllevu tsaatéké itsájtyeki.

²² Ehdúhjáa ditye néjcatsíyónáa éhñínevúré iúwáábóné pañe nehíjcyaaabe ímiáané diibyejúco Jetsóó Críjto íjcyane. Ááneríhjáa illure tsájúréévétsoobe imúnaa jodíómuke teene Damájcori íjcyámeke.

Tsáoro pállójcóné

²³ Átsihdyúhjáa diitye imúnaa íjcyarómé pítýácójcatsí dífbyeke illííhyánúroki. ²⁴ Áánemáhjáa pécóhajchótá cójfhajchótá téhmehíjcyarómé técoomí llehówááne dífbyeke illííhyánuki. Áronáacáhjáa waajácújúcoobe teéne. ²⁵ Áábekéhjáa cahcújtso múnáa úvérútsí pañévu iúácóóbeke pejco niityétsó técoomí míhletátú áachívújuco. Ehdúhjáa pállójcoobe Tsáoro ditye llííhyánúíyónetu.

Tsáoro Jerotsaréeri

²⁶ Aabéhjáa Jerotsaréevu úújetéébé imíllerá íñáhbévájcatsíñe técoomíyí íjcyané cahcújtso múnáama. Áróóbedíhjáa illure illityéme. Tsáháikyéhjáa ditye wáájácutú díbye téhdure cáhcujtsójucóóné Jetsóoke. ²⁷ Áábekéhjáa Benabée uwáábojté éllevu itsájtyéébedívu waajácútsó diityéké ímíñeúvu. Úúbálleebéhjáa diityéké muhdú Jetsóó juuváj piínévu dífbyedívu bóhówáávéeébema iihjyúvátsihdyu péébe dífbyedítyú íjcyané uwááboju Damájco múnáake íñnerí illityétuube úúbállehíjcyáne. ²⁸ Aabéhjáa Jerotsaréeri íjcyaaabe diityémá úwááboobéré pehíjcyá tsijtye imúnaa cáhcújtsótúmeke íñnerí illityétuúbe. ²⁹ Aanéhjáa tsaate imúnaa íjcyarómé gríéégómú ihjyúriyéjuco ihjyuvámé dífbyema ityáhájcatsíñe llihyánúllehíjcyá dífbyeke. ³⁰ Aanéhjáa íñahbéjté cahcújtso múnáa iwáájácúne tsajtyé dífbyeke Tsetsaréavu. Átsihdyúhjáa wallóomé dífbyeke Táátsóvuú.

³¹ Áíjyúhjáa Jodéaa, Gariréaa, Tsamááriaa, íjcyané inújíñneri íjcyané cahcújtso múnáa tsaimíyéjuco íjcyane Píivýéébé Apííchóré diityéké píáábóneri. Aaméhjáa éhñíñevu llíyaatéhi.

Enéa ímíjpyeténe

³² Téhduréhjáa Péédoro pahúllevaré ááhíveebéré péhíjcyaaabe úújeté Ríídári íjcyané cahcújtso múnáadívu. ³³ Aabéhjáa téhulle ájtyúmité ‘Enéa’ némeííbyeke 8 píjcyábájuco íjpi vááuímeityúneri chémehíjcyáábeke. ³⁴ Áábekéhjáa neébe:

—Muúbej, tsúúca Jetsocríjto uke bóhiítsóhi. Ahdícyane dácúúvéne illurējuco di-cyúwá dímiábácho.

Ahdújucóhjáa dibye téijyúré ácuuvéne. ³⁵ Aanéhjáa Ríídaa, Tsaróoo, íjcyácoomí-cyu múnáa íáptyúmíne muhdúhjáa ícyahíjcyanéhi íhvjétsóne Jetsóokéréjuco cáhcujtsóne.

Dóoca bóhiine idsíjívétsihdyu

³⁶ Téijyúhjáa íjcyalle cahcújtso múnáalle Jóopéri Tabítá gríéégómú ihjyúrí ‘Dóocaá’ nemeílle. Aalléhjáa ávyétá ímiáállé íjcyalle píáábohíjcyá ídáátsóméhjike. ³⁷ Aalléhjáa téijyu chemelle dsíjivéhi. Áalleúvukéhjáa ínjtyúne picyóomé cáámééjiri íjcyáné mójcóhó pañévu. ³⁸ Áijyúhjáa diibye Péédoro íjcyacóomí Ríída píhíré teene Jóópétuú. Aanéhjáa cahcújtso múnáa dibye kiá íjcyane iwáájácúne wallóó mityét-sikye dífbye éllevu. Aamútsíhjáa neeté dífbyeke:

—Uuva ú peé ífcúí múúha éllevu.

³⁹ Ahdújucóhjáa dibye pééne diityétsimájuco técoomívu. Aabéhjáa újjetéébeke tsajtyémé teene mójcóhó pañévu kiá tééhoúvú íjcyáhullévu. Áanáacáhjáa tétsihyi pífbájyujte walléemú máátyóri íjcyame újjetsopejtsó dífbyeke dílleúvúhjáa dsíco-híjcyané wajyámuunévu. ⁴⁰ Áané boonétúhjáa pámeekéré áachívú íjchívyétsóne Píívyéebema ihjyúvaabe ímímóúúvénema. Aabéhjáa dílleúvudívú ítteebéré néehíí:

—Tabítaj, múúhama dacúúve.

Ehdúhjáa dibye néénemáyé iitéjúcoólle. Aalléhjáa dífbyeke íáptyúmíne tsúúca ácuuvéhi. ⁴¹ Áállekéhjáa íhyójtscutu iékeévéne íjyóucjáároobe. Áánemáhjáa cahcújtso múnáama pífbájyujtéké ipíúvane újjetsoobe tsúúca bóhííledívu. ⁴² Aanéhjáa teene Jóópé múnáa mityame iwáájácúne cáhcujtsó Jetsóoke. ⁴³ Átsi-hdyúhjáa Péédoro coéváhíí tsúcájá técoomívu ‘mífhéne ímibájchoóbe’ nemeíbyé Tsimóo jávu.

Péedorómútsí Conéeríoma

10 Íjcyaabéhjáa Tsetsaréari ‘Conéerio’ nemeíbyé tsáha múnáa ‘Itariáno’ nemeííne tsodáhómú avyéjuube íjcyaaábe. ² Aabéhjáa paíjyuvaré Píívyéébeke píáábó ityáúmeíne ícyahíjcyá muhdú dibye ímillédu. Pámeemáyéhjáa íhyájkímuma duurúvahíjcyámé dífbyeke. Áhduréhjáa jodíómuke píáábohíjcyaaabe panévatúre. ³ Aabéhjáa tsájcuuve naavédú nééne ííténé pañe ájtyumí níjkyéji múnáajpi dífbye éllevu tsááneé. ⁴ Aabéhjáa dífbyeke díllónéllíi íllityécunúúbére dífbyedívú ítteebéré néehíí:

—¿Muhdúhaja, Ávyéjuúbej?

Áánéllíihyéhjáa neébe:

—Muurá Píívyéébe ímí íjtsúcunú píáábó dífbyeke u táumeíhíjcyáne. Áhdure ímí íjtsúcunúúbé ídáátsóméhjike u píáábohíjcyáne. ⁵ Ahdícyane Jóópévu tsaatéké walló dítye újcuté Tsimóoke dífbyere ‘Péédoro’ nemeíbye. ⁶ Téhulle muurá diibye tsijpi Tsimóo ‘mífhéne ímibájchoóbe’ nemeíbye ja únéú únúuri íjcyájari. Diibye uke neé íiná u méénúíne.

⁷ Ehdúhjáa níjkyéji múnáajpi Conéeríoke ínééne pééne boone píúvaabe mítyétsi íúnú múnáajtétsikye. Áhduréhjáa píúvaabe tsaapi tsodáhó ímí Píívyéébeke úráavyehíjcyáábeke ityújkevéélléébeke. ⁸ Áamekéhjáa ímíneúvú iúúbálléne wál-loobe teene Jóópévu.

⁹ Aaméhjáa péhíjcyámé tsíijyu tsúúca técoomíj píhíríjyucó íjcyánáa Péédoro nériivyé já hallúvú Píívyéebema íhijyúva cójípíinéjuco íjcyánínáaca. ¹⁰ Téijyúhjáa

mítýane ajyábáavatéébe. Áabemáhjáa ditye majcho méénúné hajchótá tétsii íj-cyáábedíwú naavédú nééne bóhówaavéhi. ¹¹ Áané pañéhjáa ájtyúmiibe cáámetu wájýámúbácobádú nééne téjtyóhjiu dóhjiwáné dífbyedíwú nítyene. ¹² Áhbácóbá pañéhjáa pañévámé paméwá jodíómú dóótúné iyáme. ¹³ Áamedíwúhjáa díbye úl-lévenúronáa Píívyéébe dífbyeke nééhíí:

—Aatyédítýú bo tsaatéké lííhyánúmeke tsájtyéne didyoj.

¹⁴ Áronáacáhjáa neébe:

—Tsáha, Avyéjuúbej, tehdúí múijyú ehdíwáméhjike o dóónejíí doorátujtéke.

¹⁵ Áronáacáhjáa neebe dífbyeke:

—¿Íveekí doorátujtédíwú ú meménú ímiáámé íjcyámeke?

¹⁶ Ehdúhjáa dífbyeke Píívyéébe néé pápihchúúijyúwa. Áané boonéhjáa tsi-íne piéhulléwuré péene cáámevu. ¹⁷ Ááneríhjáa díbye ítsámehíjcyánáa tsúuca lléehowávú wajtsíjucóomé Conéerío walló múnáa díbye íjcyaja díllomé péhij-cyáme. ¹⁸ Aaméhjáa dílló tééjari díbye íjcyáhajchííjyú.

¹⁹ Aabéhjáa tééne íjtsaméíyíyí íjcyánáa tsiíne Píívyéébé Apííchó néé dífbyeke:

—Pápihchúúimeva uke nehcóhi. ²⁰ Díityémá peeco íiná néetuubére. Muurá oore ó wallóo díityéké díéllevu.

²¹ Ahdújucóhjáa díbye díityé éllewu ipyééne nééneé:

—¿A oke ámuha ménehcóhi? ¿Aca muhdú néénéllíi ímichi ámuha metsáa taéllevu?

²² Áánéllíihyéhjáa néeme dífbyeke:

—Íhdyu muha metsáa tsodáhómú avyéjuube Conéerío ímiáábé Píívyéébe ímillédú ícyahíjcyáábeke ámuha múnáa jodíómú ímí ítsúcunúhíjcyaaabe nééjuri. Dífbyekévaa níjkyéjí múnáajpi néé dífbye jáwú u péene dífbyema u íhgyúvaki.

²³ Ehdúhjáa ditye néénéllíi Péédoro díityéké néé dityéi icyúwa tépejco tétsii. Át-sihdyúhjáa botsíi tsíjcyoojii díityémá péébeke tsaate cahcújtsu múnáa nahbénúhi.

²⁴ Aaméhjáa tsíijyú úújeté Tsetsaréavu eené Conéerío íhyájkímuma ínah-bévajtéké ipúvámema dífbyeke téhmehíjcyátsihvu. ²⁵ Aanéhjáa Péédoro dífbye jáwú ááhívéíyóné íhdéré íjchívyefíúne dífbyé úmiwávú mí móúúvetéébé dífbyeke idyúúrvaki. ²⁶ Áronáacáhjáa Péédoro dífbyeke nééhíí:

—Díjyocúúve. Muurá úhdure oo míamúnáajpi.

²⁷ Ehdúhjáa dífbyema íhgyúvaabéré tééj pañévú úcááveebe úújeté mítýane míamúnáa tétsihvu píhcyáávémedíwú. ²⁸ Áámekéhjáa neébe:

—Amuúhaj, muurá ámuha méwaaajácú tsá múijyú jodíómuube tsííné íiñúji múnáajpiima íñáhbévájcatsííne dífbyé já pañévú úcáávéítyuróne. Áronáa Píívyéébe oke néé tsaatéké átéréejtédí o díllótuki. ²⁹ Ahdújuco muurá ííne o tsááne ‘tsíijyú’ néé-tuubéré oke ámuha mepíúvánéllíihye. Aane ícyooca ó imíllé o wáájacúné muhdú néénéllíi ímichi ámuha oke mepíúváne.

³⁰ Áánéllíihyéhjáa Conéerío néé dífbyeke:

—Ícyoocáa cuuve íchihyi tahjáarí májchótuube Píívyéébema o íhgyúvahíj-cyáábedíwú tsaapi óhdivu bóhówaavé ávyeta íwajyámú áchaúcunúúbe. Áánetu tsúuca mee píínéehójsíj coojívájuco. ³¹ Aabée oke nééhíí: “Píívyéébe muurá lleebó dífbyema u íhgyúvahíjcyáne. Téhdure ímí íjtsúcunúúbé ídáátsóméhjike u píáábohíj-cyáne. ³² Áánéllíi walló tsaatéké Jóópévu ditye íújcuté Tsimóoke dífbyere ‘Péédoro’ némeííbyeke. Téhulle muurá díibye tsijpi Tsimóó ‘mííhéné ímibájchoóbe’ némeííbye ja únéú únúuri íjcyájari. Aabe íhdyu óvíi ítsáácooca úúma íhgyúváhi.” ³³ Ehdúu

oke dibye néénéllii diéllevu ó wallóó uke ditye iújcutéki. Aabe ihdyu tehdújuco u tsááne ímí tsame mejcyca Píívyéébema. Aane icyooca muha méimíllé Píívyéébe uke níwaavéné múúhakye u úúballéne.

Péédoro Conéeriómuke úwaabóne

³⁴ Áanélliihyéhjáa Péédoro nééhií:

—Ícyooca ihdyu ímiáané ó waajácú Píívyéébe pámeekéré tsahdúré wáiyune. ³⁵ Muurá tsííne iñújjíne múnáadítyú múhdumé dibye ímillédú íjcyámeke ímí ijt-súcunúúbe. ³⁶ Muuráhjáa tsúúcajátújuco díbyere Píívyéébe muuha ijraéémú ihdeé-jtéúvuke néhijcyáné tsáimíyé díbyema mejcyáíne uwaáboju méema íjcyáíne páme Avyējuubéré íjcyaaabe Jetsocríjtoj téeveri. ³⁷ Aane muurá ámuha páneere méwaa-jácú muhdúhjáa múúhá iñújjí Gariréatu tene tújkeváné éhnée Jóááuvu iúwaábóne tsótsohijcyáné boonétu. ³⁸ Muuráhjáa Jetsóó Natsarée múnáajpi íjcyáábé pañévú Píívyéébe Íapííchó picyóó dibye tééné ihnáhoori ibóhíftsohjcyca naavéné túkevéjt-sójú pañe íjcyame ícúbáhrameshíjcyámeke. Ehdúu muurá ímiáánéjuco dibye méénuhíjcyáné Píívyéébe díbyema íjcyánélliihye. ³⁹ Aane muurá muha méwaa-jácú páneere muhdúhjáa dibye méénuhíjcyáné Jodéa iñújjirii, Jerotsarérii, íjcyane. Áané boonétúu díbyeke lliihyánúme páwachékevu. ⁴⁰ Áróóbekée Píívyéébe 3 coojí-vatu tsiíne ibóhíftsóóbeke bóhówajcáró múúhadívu. ⁴¹ Áronáacáa tsá pamévadívúré dibye bóhówáávetúne. Muuráhjáa ihdyu tsúúcajátújuco Píívyéébe múúhakye díbyé uubállé muha meméénúímyeke méménúmedívúré bóhówááveébe. Áábemáa muurá muha mémajchóhi. ⁴² Áijyúu múúhakye níwááveíñuube muha meúwáábo ímiáájú pámeekéré mímúnáake. Áhdurée neebe muha meúúbálle Píívyéébée díbyeke néhdújuco pámeere dsíjivéjúcóóróméhjima muhdú ditye ícyahíjcyáné dibye ímíbáj-choíne. ⁴³ Téhduréhjáa muurá tsúúcajátújuco Píívyéébe ihjyú uubálle múnáa néhijcyáné díbyeke cáhcújtsómé ímítyuháñé ábájífvemeííne. Ehdúhjáa neebe Péédoro.

Jodíómú íjcyátúme pañévú Píívyéébe Apííchó úcaavéne

⁴⁴ Aabéhjáa iúwaábó pínéévéenáa tsúúca Píívyéébe Apííchó úcaavé pámeere múhdumé dibye úwaabóné cáhcújtsómé pañévu. ⁴⁵ Ááneríhjáa imúnáa díbyemáa pééme ullévenú jodíómú íjcyátúróme pañévú Píívyéébe Apííchó úcaáveneri. ⁴⁶ Aaméhjáa lleeúbucunú Píívyéébeke ditye dúúruváné tsíjtyéhjí ihjyúháné iwáájácútúrójúhjiri. ⁴⁷ Áámekéhjáa neebe Péédoro:

—Tsúúca muurá diityé pañe íjcyáné Píívyéébe Apííchó íne mépañe íjcyadu. Áanéllii tsúúca piivyétémé itsójtsótsámeííne.

⁴⁸ Ehdúhjáa ínééne neebe ílluréjuco ditye itsójtsótsámeí díbyedívú Jetsocríjto mémeri. Áábekéhjáa nééme dibyéi diityémá íjcyca tsuucájáánevu.

Muhdú tene pájtyene Péédoro úúballéne

11 Aanéhjáa Jodéari íjcyáné uwaábojtémá tsijtye cahcújtso múnáa waa-jácújucoó jodíómú íjcyáturómé tsúúca Píívyéébe uwaáboju cáhcújtsóne. ² Áánacáhjáa Péédoro oomíjyucóó Jerotsaréevu. Áábedítúhjáa tsaate cahcújtso múnáa íjcyájúcoorómé ihdeéne táuhbaju úraavyémé ihjyúvahíjcyáhi. ³ Aaméhjáa néé díbyeke:

—¿Acáa íveekí memúnáa jodíómú íjcyátúmeke ááhíveebéré u péébe diityémá ú máchohíjcyáhi?

⁴ Áánélliihyéhjáa úúbáleebe páneere ídyéjúcotu muhdúhjáa dífbyema tene pájtyene.

⁵ Neebéhjápeé:

—Muuráhjáa ihdyu Jóópéri o íjcyaaabe Píívyéébema o íhgyúvahíjcyánáa óhdivu naavédú nééne bóhówáávéne pañe ó ájtyumí wáýámúbácobádú nééne téjtyóhjitú dóhjiváné cáámetu óhdivu níityene. ⁶ Áánevéu o úllévenúróne botsíi ímíneúvú o íítebe ó ájtyumí tééne pañe pamévá iyámé doorátujte íjcyane. ⁷ Áámedívú o íítehíjcyarónáa Píívyéébe oke néehíi: “Atyédítýú bo tsaatéké lílíhyánúmeke tsájtýéne didyoj.” ⁸ Áronáacáa o néehíi: “Tsáha, Ávyéjuúbej, tehdúu múijyú ehdífváméhjike o dóónejí doorátujtéke.” ⁹ Áánélliihyée oke neébe: “¿Íveekí doorátujtédívú ú mémenúné ímiáámé íjcyámeke?” ¹⁰ Ehdúu oke pápihchúúijyúvá díbye nééne boone piéhullévuré péene cáamevu. ¹¹ Áané tujkéveríhjáa tsúuca o íjcyajávú wajtsíjucóomé pápihchúúimeva Tsetsaréatu ditye taéllevu wálooóme. ¹² Áámemájucóo o péene Píívyéébe Apííchóré oke tükévéjtsóneri iiná néetuubére. Áábemájucóo idyé íjtye 6-meva óoma úújeténé oke píúváábe jávu. ¹³ Aabée múúhakye úúballé níjkyéji múnáajpíváa idyé dífbyedívú íhgyávú íbóhówáávéne dífbyeke nééne: “Jóópévu tsaatéké wallo ditye iújcuté Tsimóoke dífbyere ‘Péédoro’ némeífbyeke. ¹⁴ Dílbye ihdyu uke neé muhdú ámuha dihyájkímuma mewágóóóvfyónetu mepájtyetéíne.” Ehdúu múúhakye úúbáleebe. ¹⁵ Áané boonétúu diityéké o úwáábómé pañévú Píívyéébe Apííchó úcaavé éhnée mépañévú iúcaavédu. ¹⁶ Téjyúu o ítsaavé éhnée Ávyéjuube Jetsóo íllu nééne: “Ímiáánéjucóo Jóáa tsótsohíjcyané nújpácyori. Áánetu ihdyu ámuhá pañévú Píívyéébe Apííchó úcááveéhi.” Ehdúu Jetsóo nééne o ítsaavé ténetu. ¹⁷ Muuráhjáa dífbyeke ditye cáhcújtsónéllii Píívyéébe Apííchó ditye pañévú úcaavé éhnée mépañévú iúcaavédu. Ehdúu Píívyéébe ímillédú méenune tehdú muhdú o méénúfyónejívari.

¹⁸ Ehdúhjáa Péédoro Jerotsaréeri íjcyané cahcújtso múnáake néénéllii tsáhájucóo iiná ditye néétú dífbyeke. Aaméhjáa Píívyéébeke dúúruvámé néehíi:

—Píívyéébéhaca téhdure jodíómú íjcyátúrómeke wajyúhi. Muurá eene muhdúhjáa íicyahíjcyané íhvéjtsóne ímiánejcúvú pajtyémé múijyú id-síjivéjúcódítýúne bóhí iújcuki. Ehdúhjáa néeme Jerotsaréeri íjcyané cahcújtso múnáa.

Ajtiokííari íjcyané cahcújtso múnáa

¹⁹ Muuráhjáa Ejtéebaúvuke ditye dsíjivétsóné boone téhdure tsijtye cahcújtso múnáake ímityúné dáriivéme. Áánetúhjáa tsaate wáá Penítsiávu, ‘Chíipere’ némeíne caapáhovuu, Ajtiokííavu, íjcyane. Aaméhjáa téhulle úwáábohíjcyá Críjtodítýú íjcyané úwááboju apáámyekéré ímúnáa jodíómuke. Tsáháhjáa tsijtyeke ditye úwáábohíjcyatúne. ²⁰ Áronáacáhjáa tsijtye Chíiperétú tsáané cahcújtso múnáama Tsirééne múnáa Ajtiokííavu wájtsime úwaabóvá jodíómú íjcyátúrómeke. ²¹ Áámekéhjáa Píívyéébe píaabómé muhdú íicyahíjcyanéhjí íhvéjtsóne dífbyekéréjuco cáhcujtsóne.

²² Aanéhjáa Jerotsaréeri íjcyané cahcújtso múnáa iwáájácúne wallóó Benabéeke téhullévu. ²³ Aabéhjáa téhullévú úújetéébe waajácú muhdú ímiáané Píívyéébe diityéké píaabóne. Ááneríhjáa mítyane ímíjyúúvebe diityéké tükévétsohíjcyá ditye ímíneúvú Jetsóoke iúráávyeki. ²⁴ Ehdúhjáa diityéké neebe ímí Píívyéébe

cáhcújtsoóbeke dífbyé Apííchó tükévétsohíjcyaaabe. Aabéhjáa úwáábóneri tsijtye cáhcújtsoóhi.

²⁵ Átsihdyúhjáa Táátsóvu peebe Tsáoró néhcovu. Áábekéhjáa téhullétú iújújéebema tsiíne óómimútsí Ajtiokííavu. ²⁶ Aamútsíhjáa tétsíí cahcújtso múnáama tsáné pijcyábá íjcyamútsí úwáábohíjcyá diityéke. Áijyúhjáa botsíí cahcújtso múnáake dillómé ‘Críjtíánómudi’ Críjtó uráávyé múnáake.

²⁷ Áánáacáhjáa úwáábojtedítyú tsaate Píívyéébe íhjúyú uubálle múnáa íjcyame péé Jerotsaréetu Ajtiokííavu. ²⁸ Áámedítyúhjáa ‘Agáábo’ némeííbyé diityéj piínévú íjyócuúvéne néé ájyaba íjcyaiíne íínújiri Píívyéébe Apííchó tükévétsoóneri iwáájacúne. Ahdújucóhjáa tene íjcyane Cáraóódio ávyéjuube íjcyáijyu. ²⁹ Áánélli-íhyéhjáa Ajtiokííari íjcyáné cahcújtso múnáa íjtsámeí muhdú tsáápiitsa ipíááboííne Jodéari íjcyáné cahcújtso múnáake. ³⁰ Ahdújucóhjáa ditye méénune. Áánemáhjáa diityétsí Benabéemútsikye Tsáorómá wallóomé téhulle íjcyáné cahcújtso múnáa tükévétsojté éllevu.

Jacóóboke illííhyánúne Péédoróké ditye cúvéhoojánúne

12 Áijyúhjáa ávyéjuube Heróódé ímityúné dáriívé tsaate cahcújtso múnáake. ² Diibyéhjáa muurá nééjuri Jóáá nahbe Jacóóboke lliíhyánúmé icyáváájóneri. ³ Aanéhjáa ímí pajtyé imúnáa jodíómú Jetsóoke cáhcújtsoótúmeke. Átsihdyúhjáa neebe Péédorókeréjuco ditye iékééveki. Ehdúhjáa meenúmé pajtyété wañéhjí pañe óórityúne pááá máchómeíhíjcyáijyu. ⁴ Áábekéhjáa icyúvéhoojánúúbedívú téhmétsoobe tsodáhómú 16-meva íjcyámeke ditye ityéhme pííneéhójtímevátsáhjidi. Áánemáhjáa íjtsámeííbyé téené pajtyétavúí íjchívyétsóóbedívú iúújétsóíne tsíjtyeke ditye muhdú ínéékií. ⁵ Áábé hallúvúhjáa cahcújtso múnáa piáábó táúmeíhíjcyá Píívyéébeke.

Píívyéébe Péédoróké cúvéhóójatu íjchívyetsóne

⁶ Aanéhjáa tsitsíívevu diibye Heróódé dífbyedívú tsíjtyeke úújétsóíyo péjco cúwaabe panéjcuvaácutu úwáánehítyu tsodáhomútsidítyú dóhjívaabe. Áánétúhjáa tsijtye imyéénuhíjcyádú téhme péjcové tééjá lleehówa. ⁷ Áronáacáhjáa níjkyéji múnáajpi dífbyedívú úújetéébedítyú peete cádiúcunú páneere teene cúvéhóójá pañe. Aabéhjáa dífbyeke cávíhyiíñú ‘muúbe, dájkyeé’ néébere. Ehdúhjáa díbye néénemáyé úwááñehi córííveíñú dífbyé hótíjkejícutu. ⁸ Áábekéhjáa neebe díbye íwajyámúúne ímífbájkímeyííne íjtyúhápaajínevu iújcameíki. Ahdújucóhjáa ímífbájkímeyííbyeke neébe:

—Ayúwa díwajyámú hállúejávú dávoóveíñúne dica tadyéjuri.

⁹ Ahdújucóhjáa dífbye déjutu péébe íjtsúcunú ímiáané íjcyátúneúvúdu. Íjtsúcunúúbéhjáa naavédú néénere íífténe pañe íajtyumíne. ¹⁰ Áronáacáhjáa tsúúca pajtyémútsí tujkénúetsííi, hallúvúetsííi, téhmeíhíjcyámútsikye. Átsihdyúhjáa úújetémútsí ulléjítóvréjuco meíjchívyéné lleehówa úwáñewáánetu méénúmeíwavu. Aawáhjáa íiye diityétsima páyúúvénetu íjchívyemútsí tsamútsíí peerá teene ulléjítóri diibye níjkyéji múnáajpiíma. Aabéhjáa tétsihdyu ílluréjuco dífbyedítyú pééneé.

¹¹ Átsihvúhjáa botsíí ímiáané íjcyane iwáájacúne neébe:

—¿Aca muhdú íñe ímiáané Píívyéébe níjkyéji múnáajpikye taéllevu wallóo oke díbye ípajtyetétso Heróódé hótíj pañétu? Áhdure oke pajtyetétsoobe tamúnáa íjcyarómé oke ímíllédú méénúyónetu.

¹² Ehdúhjáa néeneri íjtsámeíbyéré péé Jóáa dífbyere ‘Máacoó’ némeíbyéj tsiiju Maaría jávu. Áijyúhjáa tééjavu cahcújtso múnáa ipíhcyáávène Píívyéébema ihjyúvahíjcyáhi. ¹³ Áanáacáhjáa llééhówatu áachí éhnéjcutu díllóhíjcyaaabe diityéke. Áánélliihyéhjáa bádsíjcaja ‘Róódeé’ némeíllé íjchívyefíñúne úújeté múha íjcyane iwáájácuki. ¹⁴ Aalléhjáa Péédorój ké illéébóne mítyane ímíjyuuvéhi. Áánemáhjáa dífbyekéi pááyúcutulléré ífcúí tsiíne ióómíne úúbálleté diityéke. ¹⁵ Áronáacáhjáa dífílleke népejtsóme:

—Ílluréubá ú meívatéhi. Tsáháubá diibye íjcyatúne. Níjkyéji múnáajpíyébá dífbyé uubállema tsáábeke ú nééhií.

¹⁶ Áanáacáhjáa Péédoro éhníínevúré díllóhíjcyá llééhówatu. Áábekéhjáa bot-síi ipááyúcutúbedi mítyane ullévenúme. ¹⁷ Áámekéhjáa íhyójtisíryé neebe ditye cúúvéhulléré íjcyaki. Átsihdyúhjáa úúbállebe diityéké muhdú Píívyéébe dífbyeke cúvéhóójatu íjchívyetsóne. Átsihdyúhjáa neebe diityéke:

—Aane tsáma méúúballeco Jacóóboke tsijtye cahcújtso múnáama.

Ehdúhjáa ínéene tsiéllévurájucu dibye pééne diityédítyu.

¹⁸ Aanéhjáa tsitsíívevu tsodáhómú eené dífbyeke téhmehíjcyámé úvánujcátsi múhdutú kiávú dibye péeneri. ¹⁹ Ááme éllévúhjáa diibye Heróódé wallóó tsaatéké ditye teene cúvéhóójá iúújeté dífbyeke. Aaméhjáa ájtyúmítúnéllii ímíneúvú diitye tehmé múnáake idíllóróne íllurájucu dibye llífhýánutsóné diityédívu. Áánemáhjáa teene Jodéá iíñújitu peebe Tsetsaráavu.

Heróódé dsíjivéne

²⁰ Aabéhjáa tsaríllehíjcyá Tííróma Tsidóó coomícyu múnáake. Ároméhjáa dífbyé iíñújíturé majcho iúcuhiíjcyánéllii imíllé dibye diityémá ímíjyuuvéne. Áánélliihyéhjáa tsaméhjí ímíneúvú ipítyácójcatsíne péé dífbyé piááboobe Bárájo éllevu. Áábekéhjáa néeme dibye Heróódeke ínéé dibye diityémá ímíjyúúveki. Aanéhjáa ímí íjtsúcunúnéllii neetéébé dífbyeke dibye diityémá ímíjyúúveki. ²¹ Áánélliihyéhjáa diityéké éévebe kéjcoojí diityémá íhhyúvaíne. Ájcoojíhjáa úújetédú íavyéjú wáyámuvu iúcáávène íavyéjú íjyáwá hallúvú ácuúvebe diityémá íhhyúvaki. ²² Áán-eréjucóhjáa tsaate kéévánécoba nééneé:

—Aabye muurá eene íhhyúvaabéubá tsá míamúnáajpi íjcyatúne. ¡Píívyééberéubá dífbye! ²³ Ehdúhjáa ditye néénemáyé níjkyéji múnáajpi Heróódeke baavu íj-caáyóóbeke chémetsóhi. Aabéhjáa íllurájucu dsíjivéne iúúvaténeri. Ehdúhjáa dífbyeke pajtyéné íveekí Píívyéébeke ávyéjútstótumé míamúnáa dífbyekéré ávyéjujtsóné ímí dibye íjtsúcunúné déjúcotu.

²⁴ Áijyúhjáa Píívyéébe uwááboju éhníínevu tsújaavé pahúllevá múnáadívu.

²⁵ Áánetúhjáa Benabéemútsí Tsáorómá oomíjyucóó Ajtiokííavu tétsíi cahcújtso múnáa Jerotsaréeri íjcyáné cahcújtso múnáake piáábóne dsíídsidívu diityéké íájjújétsihdyu. Aamútsíhjáa tsajtyé Jóáake dífbyere ‘Máacoó’ némeíbyeke.

Benabéemútsí Tsáorómá uwáábótújkenúne

13 Áijyúhjáa Ajtiokííari íjcyáné cahcújtso múnáama íjcyámé Píívyéébé íhhyú uwáábojte ílluúme: Diibye Benabéee, Tsimóó dífbyere ‘Cúúvéébeé’ némeíbyee, Tsiréene múnáajpi Róótsioo, Manaéé Gariréa iíñújí avyéjuube íj-cyaabéhjáa Heróódema tsájyú píívyéébee, Tsáoroo, éhdume. Áámedítyúhjáa tsaate uwáábohíjcyá Jetsóoke cáhcújstótúmeke. Áánetúhjáa tsijtye uwáábohíj-

cyá tsúúca dífbyeke cáhcújtsómeke. ² Aaméhjáa tsájcooji májchotúmé Píívyéébeke dúúrúvameke dífbyé Apííchó nééhií:

—Óoma mémeménú Benabéemútsikye Tsáorómá tsúúcajátújucóo diityétsidyítýú o íjtsámeíñé wákimyéí diityétsí imyéénuki.

³ Ahdújucóhjáa diityétsí hallúvú íhyótsine ipícyóóne ditye táúmeíñé piáábó Píívyéébeke. Átsihdyúhjáa ipítýáycómútsikye ílluréjuco ditye wáalloóne.

Benabéemútsí Chííperéri úwaabóne

⁴ Aamútsíhjáa Píívyéébé Apííchó túkévýjtsóneri péé Tsereóótsiávu. Átsihdyúhjáa tsahííyí peemútsí ‘Chíípere’ némeíñé caapáhovu. ⁵ Aamútsíhjáa ‘Tsaramína’ némeí mujcóvú úújetémútsí úwaabójucóo Píívyéébé ihju imúnaa jodíómú pihcyáávejááne pañévu. Áamútsímáhhjáa ípiááboobe Jóáa péé dífbyere ‘Máácoó’ némeífbye.

⁶ Aaméhjáa teene caapáhori péhijcyámé Páápó coomívú úújetémé tétsii ájtyumí tsaapi imúnaajpi Bajetsóoke apííchoobe íjcyáábeke. Diibýéhjáa íllure iállíñe nehíjcyá Píívyéébé icyánéjcu uubállé imyéénuhíjcyáne. ⁷ Aabéhjáa ícyahíjcyá ávyéjuube Tsééjio Páorómá ímí dífbyema ínáhbévácatsíhíjcyánéllíhíhí. Diibýéhjáa ávyéjuube píuvá Benabéemútsikye Píívyéébé uwaáboju illéébúcuunúne ímíllénélíhíhí. ⁸ Aamútsíhjáa dífbyeke úwáábórónáa diibye apííchoobe dífbyere ‘Erííma’ némeífbyé tsá ímíllétú díbye cáhcujtsóné Píívyéébé ihju. Áánemáhhjáa íllure téénetu bóíjcyuube dífbyeke. ⁹ Áánéllíhíhíhíhíhíhíhí Tsáoro dífbyere Páávoró íjcyáábé pañe Píívyéébé Apííchó íjcyaaabe dífbyedívú ííténe nééhií:

—Muúbej, uu muurá állíu múnáajpi Naavénéj tsíiméné u íjcyaaabe átéréejpi.

¹⁰ Aabe ¿múíjyúikýé ú íhvétéé eene Ávyéjúúbedítýú íjcyáné uwaáboju ímíáájú u tútávátsohíjcyánetu? ¹¹ Ahdícyane ícyooca Píívyéébere nééjuri tsáhájucó u hallúváityúne. Ehdúhjáa díbye néénemáyé tsáhájucó díbye állúvatúne. Áánemáhhjáa tsaatéké neebe ditye itsájtýe dífbyeke. ¹² Aanéhjáa ávyéjuube Tsééjio Páoro íájtýúmíne ílluréjuco cáhcujtsóné Píívyéébeke.

Páávorómútsi Ajtiokííari

¹³ Átsihdyúhjáa Páávoró ínáhbénújtsésima Páápótu péé tsahííyí Pajpííriá iinújiri íjcyacóómí Pééjévuú. Áamútsidítýúhjáa tétsihdyu Jóáa oomí Jerotsaréevu. ¹⁴ Ááne boonéhjáa iijéjuco péémutsi úújeté Ajtiokííavu Pitsíídiá iinújiri íjcyacoomívú. Aamútsíhjáa téhulle wáyééévejcoóji íjcyamútsi péé imúnáa pihcyáávejávu. ¹⁵ Áánaacáhhjáa tééjá avyéjujte Píívyéébé ihju iéévene iníjkevádú néé tsaatéké ditye idílló dityétsi íhjuváfíhíhíhíhíhí. Áánéllíhíhíhíhíhíhí néeme diityétsikye:

—¿Ava tsá ámuútsidi tsáné túkevýtsoju íjcyatú múúhake ámuútsi menééiyóne? Tenéva íjcyáhíhíhíhíhíhí múúhake mene.

¹⁶ Áánéllíhíhíhíhíhíhíhí diibye Páávoró íjyócuúvéne íhyójtisiri néé ditye cúúvéhulléré íjcyaki. Átsihdyúhjáa neebe diityéke:

—Ámuúha tamúnaa íjraéémuj, cáhawáa ímíñéúvú melleebúcuunú ámuúhake o nééíñe íñe múhdumé Píívyéébeke ámuha maávyejúúllémeke. ¹⁷ Muuráhhjáa méíhde múnáaúvú Píívyéébé idýe íjcyaaabe íhñéjté Ejíhtó iinújiri íjcyámeke llíyaatétsó diityéké íñéhdújuco. Áamekéhhjáa muurá íhñáhoori íjchívyétsoobe tééne iinújitu. ¹⁸ Aaméhjáa múhdurá ícyahíjcyáronéhí íáábúcuúne diityéké piáábohíjcyaaabe panévaturé 40 píjcyá hajchótá ditye íñeúbará píívyétúné iinújiri íjcyacóoca. ¹⁹ Ááne boonéhjáa Canaáa iinújivuréjuco péemeke idýe díbye piáábónej tééveríyé táh-

jahíjcyámé 7 coomíva múnáa téené iinújiri íjcyámeke. Diityékéhhjáa ibóáyóné boone iiyéjuco ditye cáavácuhiíjcyané diityé iinújhíne. Ehdúhjáa muurá méénuhíjcyámé Píivyéébé piááboríye. ²⁰ Áamekéhhjáa tükévétsohiíjcyaaabe imítýúnéhhí imibájcho múnáaj tééveri 450 píjcyá hajchótá íhju yubálle múnáajpi Tsamoéeréjuco íjcyájcoojívu. ²¹ Aaméhhjáa idyé táumeí Píivyéébeke díbye imyéménu tsáapiikye diityé avyéjuube íjcyáííbyeke díbye diityéké ityúkévéjtsoki. Ahdújucóhhjáa díbye mémenúné ‘Bejamíi’ némeíne dohjíba múnáajpi Tsíí hajchi Tsaóoke díbye íjcyá ávyéjuube 40 píjcyá hajchóta. ²² Áabekéhhjáa íjchívyétsóné boone Dabíikyéréjuco díbye tsiíne pícyoone diityé avyéjuube díbye íjcyaki. Dífbyedítýúhhjáa muurá neébe: “Ópée o tújkevélleébeke ó ájtyumí Itsaíí hajchi Dabíikye.” ²³ Diibyéhhjáa muurá Dabííj tsiiménémúháábedítýú Píivyéébe meménú Jetsóoke mee íjraéémuma páme Pájtyetétsoobe íjcyáábeke tsúúcajátújucóhhjáa inéhdújuco. ²⁴ Áábé ihdehhjáa Jóáa úwáábohíjcyá memúnáa íjraéémuke. Aabéhhjáa nehíjcyá imítýú íjcyahíjcyánéhhí íhvéjtsóné ditye ímiánejcúvuréjuco ipájtyéne ílluréjuco itsójtsótsámeeki. ²⁵ Aabéhhjáa teene íwáábó níjkévaríjyucó íjcyaaabe néehíí: “Tsá muurá o íjcyatú eene ámuha métsúcunúhíjcyaaabe. Táhboonétúí ihdyu úwáábóííbye. Áabeke muurá tsá íjtyúhápáájíubaré o tácoríucúítyuróne.”

²⁶ Ehdúhjáa inétsihdyu Páávoró néehíí:

—Ámuúha, Aavaráaúvúj tsiiménémúháábema múhdumé tsíjtye múnáa Píivyéébeke cáhcujtsómej, muurá pajtyété uwááboju méwáábyuta. ²⁷ Muuráhhjáa Jerotsaréeri íjcyame memúnáa íavyéjútémáyé tsá wáájacutú diibyéjuco Mepájtyetétsoobe Jetsóo íjcyane ténevá wáyéévéjcoojívadúné Píivyéébé íhju yubálle múnáa uwááboju dífbyedítýú íhjuváné éévehíjcyaróme. Aamée muurá íllure ícúbahrá dífbyedi tsúúcajátújuco tene dífbyedítýú némeídyújuco. ²⁸ Tsáháturóhhjáa íné imítýúné díbye méénutú téené hallútú ditye dífbyeke ílíhyánúiyóne. Áronáacáhhjáa néeme Piráátóke díbye ílíhyánútso dífbyedívu. ²⁹ Ehdúhjáa dífbyedítýú tene cáátúnúmeídyújuco ditye méénune dífbyeke. Áabeúvú íitémehóhhjáa tsíjtyeréjuco páwachéketu iníítyétsóné cúúune. ³⁰ Áróobekée muurá Píivyéébere bóhiítsóhi. ³¹ Aabéhhjáa píváijyúvú bóhówáávehíjcyá Gariréatúhhjáa Jerotsaréevu dífbyema péhíjcyámedívu. Aame muurá íne úubállehíjcyá míamúnáake dífbyedítýu.

³² Aane íne ámúhakye muha méúúbállehíjcyá ímiá uwááboju tsúúcajátújucóhhjáa méíhdé múnáaúvuke úubállémefhíjcyáne. ³³ Muuráhhjáa meke diityéúvúj tsiiménémúháábeke inéhdújuco Píivyéébe bóhiítsóné Jetsóoke. Muurá Tsááamóháámitu nééneé: “Uu Hájchíwu u íjcyáábeke uke ó bóhiítsóhi.” ³⁴ Ehdúhjáa Píivyéébe néé dífbyeke íbóhíítsóíne dífbyej pí ícúbáhrámeítyuki. Áhdure idyé tsiíne neébe: “Ámúhakye ó piááboó panévaturé Dabíiúvukée o néhdújuco.” ³⁵ Téhdure idyé tsiíne Tsááamóháámitu nééneé: “U íjcyátúcoocáájíva néhi dííicúve múnáajpi íjcyáábej pí tóócuúhi.” ³⁶ Aanéhhjáa muurá díbye Dabíiúvuke Píivyéébe inéhdújuco ímí ícúvehíjcyáne míamúnáake díbye íjcyáijyu íjcyámeke. Aabéhhjáa muurá dsíjívéébeke cáánívú úníutu ditye cúúúúbej pí ícúbáhrámeíhi. ³⁷ Áánetúu Jetsóoke Píivyéébe bóhíítsóóbej pí tsá ícúbáhrámeítyúne. ³⁸ Aane ihdyu ámuha tamúnáa méwaaajácúiyá díbye dsíjívénej tééveri tsúúca pámeere míamúnáa imítýuháne Píivyéébe ábájíívné uwááboju. ³⁹ Aane muurá íne múhdumé dífbyeke cáhcújtsómé imítýuháne tsúúca ábájíívnéhi. Áánetu teene cáhcújtsotúmé Píivyéébéhhjáa Moitséeúvuj

téeveri méénúné taúhbajúré úráavyehíjcyámé imítuyháñé tsá ábájíívémeítuyúne.
⁴⁰ Ahdícyane téihúwá méíjcyaco. Ámúhakye pajtyédíñé éhnehjáa Píívyéébé ihjyú uubálle múnáa illu nééneé:

⁴¹ Ámuúháj, múúnedi íllure úúhívatéhíjcyámej, wa ihdyu méwágóóóvecoj. Muurá íhtsútuube Píívyéébe o íjcyaaabe panévaré o méénune tsaate ámúhakye úúbal-léjycooróné tsá ámuha mecáhcútsohíjcyatúne.

⁴² Ehdúhjáa Páávoró pihcyáávéj pañevú úwáábóné tsujáávevu tsaate dífbyeke néé tsiñe díbye wáyeeévejcóójí itsáane iúwááboki. ⁴³ Áanemáhhjáa diityétsima nahbévahíjcyámé Píívyéébeke ímí úráavyehíjcyámé jodíómuu, tsijtye jodíómu íj-cyátúmedítuyú, íjcyame. Áamekéhhjáa túkévétssohíjcyamútsí Jetsóodítuyú íjcyáné uwááboju dityétsí úwaaabóné ímí diityéké búuuvémé diityétsikye náhbévameke. Aamútsíhhjáa nehíjcyá diityéké Píívyéébé piáábori ímí ditye iúráavye dífbyeke.

⁴⁴ Átsihdúhjáa tsííñé tsemáánaréjuco déjycoóóveneri wáyeeévejcóójí íllúhwu pácoomí múnáaré dóbééverá Píívyéébé uwááboju illéébúacunúki. ⁴⁵ Áaneríhjáa avyéjujte mityane inómútááaváne Páávoródítuyú ihjyúvá dífbyé uwáábó icyátúht-sónema. ⁴⁶ Áamekéhhjáa núhnévétumútsíyé diibye Páávorómá Benabéemútsí nééhií:

—Muurá ihdyu tehdujúcooro íñe Píívyéébé uwááboju Jetsóodítuyú íjcyane mee jodíómodítuyú úwáábómeí tujkénújúcooróné tsá ámuha meímíletú mecáhcújt-sóne meímíbaavyéné múijyú medsjívéjúcoóótyúne bóhí ámuha meújucuki. Áánél-lii muhtsi mepéé jodíómu íjcyátúme éllevu diityékeréjuco muhtsi meúwááboki.

⁴⁷ Muurá Píívyéébe íhgyú uubálle múnáaj téeveri nééhií:

Ukéé ó picyóó peetédu u néébedítuyú pajtyeté uwááboju itsújááve pámeere íñújiri íjcyáné mímúnáadívu.

⁴⁸ Ehdúhjáa dityétsí néeneri jodíómu íjcyatúme ímíjyuvéhi. Aaméhhjáa nehíj-cyá Jetsóodítuyú íjcyáné uwááboju ímiáané íjcyane. Áanemáhhjáa cáhcujtsómé eenée múhdumé múijyú idsíjívéítuyúne bóhí iújcúíñejcúvuréjuco pájtyeme. ⁴⁹ Ehdúhjáa téené iñújiri úwáábómeíñé Ávyéjúúbedítuyú íjcyáné uwááboju. ⁵⁰ Áronáacáhhjáa pihcyáávéjá túkevéjtsójtémá íhtsutúme íjcyáné walléémú néé técoomí avyéju-jtéké diityémá tsaméhjí íjchívyétso diityétsikye tétsihdyu. Ahdújucóhhjáa ditye íjchívyetsóné diityétsikye téené iñújitu páhduváré idyáíívéémútsikye. ⁵¹ Áánél-lii íhyéhjáa ílluréjuco dityétsí diityédívu íjtyúháñe íñú ipíchóújcóne péene Icoónióvu. ⁵² Áronáacáhhjáa ihdyu tétsí múnáa múhdumé tsúúca Jetsóoke cáhcújtsómé pañe Píívyéébé Apííchó íjcyame mityane ímíjyuvéhi.

Páávorómútsí Benabéema Icoóníori

14 Aamútsíhhjáa Páávorómútsí Benabéema teene Icoóníori íjcyáné pih-cyáávéj pañevú úwáabohíjcyáné mityame cáhcujtsó imúnáa jodíómu. Áh-duréhjáa tsíjtye múnáa íjcyarómé cáhcujtsóhi. ² Áronáacáhhjáa tsaate jodíómu cáhcújtsotúme bóijcyú jodíómu íjcyátúmeke ditye icyáhcújtsótuki. Aaméhhjáa di-tye néhdújuco tsáílléhíjcyáné cahcújtsó múnáake. ³ Ároné pañéhjáa tsúúca-jái tétsii íjcyamútsí úwáabohíjcyá Píívyéébedívu icyátsípáávéne íínerí núhnév-tumútsi. Áamútsikyéhjáa piááboobe dífbyé íhnáhoori dityétsí méénúráítyúronéhji imyéénuki. ⁴ Áanáacáhhjáa técoomí múnáa ílluréjuco dówaavéne. Tsaatéhjáa paj-tyé uwáábojté icyánejcúvu. Áanetúhjáa tsíjtye coévá cáhcújtsótúmema. ⁵ Áánél-lii íhyéhjáa jodíómuu, tsíjtye jodíómu íjcyátúmee, íjcyame íavyéjujtémá pítýácó-jcatsí diityétsikye páhduváré idyáíívéémútsikye néwayúúnevu iáámúíñe. ⁶ Aanéhhjáa

iwaájácúne úmívamútsí Ricaóóniá iinújivu. Aamútsíhjáa úwáábohíjcyá téené iinújiri Ríítaraa, Déébeé, íjcyácoomícyuri. ⁷Téhduréhjáa úwáábohíjcyamútsí hál-lúcuri íjcyámeke.

Páávoróké néwayúúnevu ditye áámune

⁸Aanéhjáa Ríítararí íjcyaaabe tsaapi itsíímávámeítsihdyújuco úllétuúbe.

⁹Aabéhjáa lleebúcunúhíjcyá Páávoró úwaabóne. Áábekéhjáa Páávoró íájtyúmíne waajácú díbye ímíááné cáhcujtsóné Píívyéébe dífbyeke ímíjpyetétsoíne.

¹⁰Áanéllíihíyhjáa neebe dífbyeke:

—Díjyocúúve. Áhdújucóhjáa íjyóóúúvénemáyé díbye úllene. ¹¹Ááneríhjáa teene Ricaóóniá iinúji múnáa iúllévenúne néé íhgyúrií:

—íPíívyéébemútsíhya íne méhdivu niityé mímúnáajtétsidívu ípíívyéévéne!

¹²Ehdúhjáa ínééne Benabéeke meménúmé ‘Jóópíte’ némeíné miicúruúwake icyáánívahíjcyáábe déjutu. Áánetúhjáa Páávoróké meménúmé tsijpi ‘Meecóório’ némeíné miicúruúwa déjutu ímichi díbye íhgyúvahíjcyánéllíihye. ¹³Áíjyúhjáa díbye ‘Jóópíte’ némeíné miicúruúwake cáánívahíjcyaaabe llúúváábé duurúvaja técoomí lleehówá úníuríye. Aabéhjáa tsivá ócájimútsikye wajcóháñetu íicyáávét-sómútsikye. Áámútsikyéhjáa tsaméhjí ímíllerá illííhyanúné téeneri Páávorómútsikye íícúveki. ¹⁴Aanéhjáa iwaájácúne íwajyámúúné dóváríjcyómeímútsí tsárí ehdu ditye méénúiyóné diityétsikye pájtyénéllíihye.

¹⁵Áánemáhjáa íícúí diityé éllevu ipyééne neemútsi:

—¿Aca íveekí ámuha ehdu mémeenúhi? Áánerá ámuháduuré muhtsi mímúnáa-jtétsi. Aamútsí muurá íne ámuha éllevu muhtsi metsáá ámúhake meúwáábo ehdu nénehji ámuha meúraávyehíjcyáné meíhvéjtsóne Píívyéébekéréjuco ámuha meúraávyé páneerée íévéhóowari íjcyánéhjima íínúji tééjí hallúrí íjcyáméhjímájuco núpácýó pañe íjcyámeke ípívyéjtsóóbeke. Díibye ihdy meke bohívu ajcúhi.

¹⁶Dííbyerée muurá éíjyuúvú mímúnáake íhvejtsómé ícyahíjcyá íimillédu.

¹⁷Árónáacáa íhnháhoovu diityéké úújétsoobe panévaturé diityéké ipíáábóneri. Dííbyere muurá mééma níjyáhañe állétsóneri mebájtsoháñe tsaímíyé píívyene meóóvéne méícyahíjcyá tsaímijyúúre.

¹⁸Ehdúhjáa diityétsí néérónáa ímílleromé diityétsikye íícuvéné ócájimútsikye icyóvájtsóneri. Ááronemáhjáa íhvejtsóme.

¹⁹Áánaacáhjáa tétsihvu wajtsímé tsijtye jodíómú Ajtiokííaa, Icóónioo, íjcyá-coomícyutu tsáámeé. Aaméhjáa diityétsí hallúvú diityéké állívánéllíi Páávoróké aamúmé néwayúúnevu. Áábekéhjáa ‘tsúúca dsíjíveébe’ ínééne lliúcuúfnumé técoomí-tyú íwávuú. ²⁰Áábé hallúvúhjáa tétsíí cahcújtso múnáa mícavérónáa íácúúvéne tsiíne peebe diityémá técoomívu. Áané tsiíjyúhjáa Déébévuréjuco diityétsí pééneé.

²¹Aamútsíhjáa téhulle úwaabóné mítyame cáhcujtsóhi. Átsihdyúhjáa óómimútsí úwáábomútsíyé Ríítaraa, Icóónioo, Ajtiokííaa, éhdú coomívari íjcyáné cahcújtso múnáake. ²²Diityékéhjáa tsápítsohíjcyamútsí ditye ímííneúvú íuráávyé Jetsóoke icyáhcujsóne. Áhduréhjáa nehíjcyamútsí diityéké ímíáánéjuco mítyane meícúbáhrámeíne nájcautu meúcaavéné Píívyéébe avyéjuvu. ²³Téíjyúhjáa meménuhíjcyamútsí pacóómivári íjcyáné cahcújtso múnáa túkevéjtsojte íjcyáímyeke. Áané boonéhjáa tsaméhjí májchotúmé Píívyéébema íhgyúvá dííbyeréjuco diityéké ityúkévéjtsoki.

Páávorómútsí Ajtiokííavu óómiñe

²⁴ Aamútsíhjáa Pitsíidiá iinújitu péemutsi úujeté Pajpííriá iinújivu. ²⁵ Aamútsíhjáa Pééjéri úwáábohíjcyátsihdyu idyé péé Atááriá coomívu. ²⁶ Átsihdyúhjáa íwákimyéí iníjkévátsihdyu tsahíiyíjúco dityétsí óómiñe Ajtiokííavu, tétsihdyúu teene Píívyéébé wákimyéivu diityétsikye ditye wállótsihvu. ²⁷ Aamútsíhjáa cahcújtso múnáake úúballé muhdú Píívyéébe diityétsikye panévatúré píáábohíjcyáne. Áhduréhjáa úúballémútsí díbye píáábóneri jodíómú íjcyáturómé cáhcujtsóné Jetsóodítýú íjcyáne uwááboju. ²⁸ Áamemáhjáa tsúcájá íjcyamútsi.

Jerotsaréevu ditye dóbeevéne

15 Áijyúhjáa tsaate Jodéa iinújitu teene Ajtiokííavu péeme tétsí cahcújtso múnáake úwáábohíjcyá Moitséeúvú uwááboju néhdu kíhdyahírótsámeítýmé pájtyetétyúne. ² Ááneríhjáa diityémá Páávorómútsí táhjájcatsíhi. Ááne boonétúhjáa tsamééréjuco cahcújtso múnáa íhgyúvájcatsíñe dityétsí Jerotsaréevu tsaatémá ipyééne idyé íhgyúva téeneri técoomí cahcújtso múnáa túkevéjtsójtémá uwáábojte íjcyámema.

³ Aaméhjáa péeme pajtye Peníítsiámá Tsamááriá iinújícutu. Aaméhjáa úúballé imúnáake jodíómú íjcyatúmé Píívyéébeke cáhcujtsóné muhdú ícyahíjcyanehíí íhvéjtsónema. Ááneríhjáa tétsí cahcújtso múnáa mityane ímíjyuuvéhi.

⁴ Aaméhjáa Jerotsaréevu úujetémeke tétsí cahcújtso múnáa tsaímíyé waat-súcúpejtsóhi. Áamekéhjáa úúballémé páneere muhdú Píívyéébe diityéké píáábohíjcyáne panévatúré. ⁵ Áijyúhjáa tsaate paritséomudítýú tsúúca Críjtoke cáhcújtsorómé néehíí:

—Múu eene jodíómú íjcyatúmé cáhcújtsómedívú ikíhdyahírótsóne táuhbá ditye Moitséeúvú uwááboju iúráávyeki.

⁶ Áánéllíihyéhjáa pámeere uwáábojtémá túkevéjtsójte dóbeevé téeneri íhgyúvaki.

⁷ Aaméhjáa mityane téeneri táhjájcatsíñe níjcáutu Péédoro íjyócuúvéne néehíí:

—Ámuúha táñahbému, muurá ámuha méwaajácu tsúúcajátújucóhjáa oke Píívyéébe ámuhadítýú imyémenúúbeke pícyoone o úúballéhíjcyá ímiáájú pajtyéteju jodíómú íjcyáturómeke ditye téhdure icyáhcuútsoki. ⁸ Aabée muurá Píívyéébe íiná túhúúllétuube téhdure diityé pañévú picyóó íapííchó mépañévúu ípícyohdu. Ááneríí úújétsóobe téhdure diityéké iwájjune. ⁹ Áámekée ímíbájchoobe Críjtoke ditye cáhcújtsónéllíi muhdúhjáa meke ímíbajchódu. ¹⁰ Ehdúu Píívyéébe diityéké ímíbajchó Críjtoke ditye cáhcújtsónéllíihye. Áámeke zíveekí ámuha méimíllé íl-lure metúhujtsóné méihde múnáaúvúu íjcyarómé ímí úráávyehíjcyánejjíva ditye iúráávye Moitséeúvú uwááboju, pane meíjcyarómé tene néhdu meíjcyáíyónejjívavi? ¹¹ Aame muurá tsaméhíí diityémá tsúúca mépájtyetéjucóó apáañéré Críjtoó méhdi ídáátsóvéne mééma méénune mecáhcújtsónéllíihye. Tsá ínehjí meméénuneri mepájtyetétúne.

¹² Ehdúhjáa Péédoro néénéllíi cúúvéhulléréjuco ditye lléébúcuuné Páávorómútsí úúballéné muhdúhjáa Píívyéébe méénuráítyúronéhíí diityétsij téeveri méénuhíjcyáne jodíómú íjcyáturómé pañe. ¹³⁻¹⁴ Aamútsíhjáa íhveténé boone Jacóóboréjuco nééneé:

—Ámuúha táñahbému, cáhawáa idyé táicyánejcutu ámuhakye o née peíyené Tsimóo Péédoro meke úúballéjucóóné muhdúhjáa Píívyéébe téhdure jodíómú íj-

cyátúrómedívú íuwaáboju úújetétsóné múhdumé teene cáhcujtsómé dífbyeéjté íj-cyaki. ¹⁵ Muuráhjáa dífbyé íhju yubálle múnáa cáatunúné illu nééhií:

¹⁶⁻¹⁷ Bóónétu tsiíne ó tsaá Dabííuvú avyéjuu tútávaavéné dífbyéj tsiiménémúháábe-máyéjuco o ímíbájcho téenetu pámeere miamúnáa iwáájácúne Píívyéébé icyánejuvuréjuco íbúwááve múhdumé dífbyé wáabyutájté íjcyame. ¹⁸ Ehduneebe Píívyéébe tsúúcajátújucoo íjtsámeíne.

Ehdúhjáa Píívyéébé íhju yubálle múnáa caatúnúhi.

¹⁹ Áánéllíi ámuhákye o néé tsáháubá menééítyuró jodíomú íjcyáturómé Píívyéébeke úráávyémeke ditye Moitséeúvú uwááboju iúráávye diityéké téeneri metúhújtsótuki. ²⁰ Áronáa íhdyu íllure mécaatunuú diityémá ditye ílluune imyéénújucoótuki: Tsá ditye dóóityú níjcyotájteke ícúvémeíne iyámeke; tsá ditye tsíjtyéhjima dómácójcatsityúne; tsá ditye dóóityú dótsohcáorii, majcánurii, dsíjvéne iyámeke; tsá ditye dóóityú tújpacyo. ²¹ Muuráhjáa tsúúcajátújuco pacóomiváryé tsaate úwáábohíjcyané téenetu Moitséeúvú uwááboju néhdújuco. Aanéjuco muurá ténevá wáyeéévéjcoojvádú éévémeíhijcyané pihcyáávejááne pañévu.

²² Ehdúhjáa Jacóóbó néénéllíi pámeere tétsíi cahcújtso múnáa, uwáábojte, túkevéjtsojte, íjcyame néé tsaatéke íhdityu iwállooíne Ajtiokííavu Páávorómútsima. Áanemáhjáa meménúmé Tsíírámuútsikye Jóódáma dífbyere ‘Batsabáa’ némeífyema ityújkevééllémútsikye. ²³ Áamútsimáhjáa waajácuháámí iwállóháámí pañe néémeé:

“Muha ílle pámeere cahcújtso múnáa meíjcyame ámuha éllevu íhju mewallóo jodíomú ámuha meíjcyatúme Tsííriá iñújiri íjcyacóomí Ajtiokííari ámuha meíjcyame éllevu, áhdure hállúcu múnáa éllevu. Áhdure idyé Tsiríítsiá iñúji múnáa wáabyuta téhaami. ²⁴ Aame muha méwaajácújucoo muha mewállootúmeré ámuha éllevu ipyééne íllure ámuhákye máváríchohíjcyáne. Ámuhákyevá muurá nehíjcyámé Moitséeúvú uwááboju néhdu ámuha mekíhdyahírótsámeíki. ²⁵ Áánéllíi muha ímíneúvú meíjtsámeíne múúhadítyú meméménúmútsikye mewallóo ámuha éllevu muha maávyejúlléhíjcyamútsí Páávorómútsima. ²⁶ Diityétsíi muurá Páávorómútsí ápíchó nééronehíjvú pájameíhijcyá Máavyéjuube Jetsocríjtoke iwájuynéllíihye. ²⁷ Áamútsima muha mewallóo ámuha éllevu Tsíírámuútsikye Jóódámaá. Aamútsí íhdyu óví ímíneúvú ámuhákye néé muhdú téhaami pañe íjcyané túkevéjtsoju nééneé. ²⁸ Aane mítyane ámuhákye muha metúhújtsótu apáhdýuré Píívyéébé Apííchó múúhakye túkévéjtsóneri ámuhákye muha menééhií: ²⁹ Tsá múu dóótu níjcyotájteke ícúvémeíne iyámeke. Áhdure tsá múu dóótu dótsohcáorii, majcánurii, dsíjvéne iyámeke. Tsá múu tsíjtyéhjima dómácójcatsityúne. Áhdure tsá múu tújpacyo dóótune. Aane tehdu ámuha meíjcyáhajchíi ímí tehdujuco ámuha meíjcyañe. Áyu wái meíjcyaj.” Ehdúhjáa iñéhaami wallóomé Ajtiokííari íjcyané cahcújtso múnáa éllevu.

³⁰ Aanéhjáa tsúúca técoomívú iúújeténe ipíhjuúcúmeke ájcumútsí téhaamívu.

³¹ Áhaamíhjáa íéévéne mítyane ímíjyuuvéme. ³² Áané boonétúhjáa diityéké úwáábomútsí Píívyéébé íhju diityéké téeneri éhníínevu itsápíjtsoki. Piivyétemútsíhjáa iúwaabóne. ³³ Aamútsíhjáa tsúcájáhréjuco diityémá íjcyátsíhdyu úúballé diityéké ílluréjuco ióomíne. Áánéllíihyéhjáa pítyajcomé dityétsí tsaimíyé ióomiki.

³⁴ Áronáacáhjáa Tsííra tétsihvuré cóévánáa Jóóda iijéjuco óomíne. ³⁵ Áhduréhjáa

Páávorómútsí coévá tétsihvúré Ajtiokííavu. Aamútsíhjáa tétsíi múnáama úwáábo-híjcyá Píívyéébe úwááboju.

Páávaro tsiíne úwáábovu pééneé

³⁶ Átsihdyúhjáa pívájcoojívájucó pájtyénetu Páávaro Benabéeke nééhíí:

—Cána majo ááhíwemútsíyé mepéé éhnée Jetsóodítýú íjcyáné úwááboju úwáábomútsíyé mepéhíjcyá coomíjiri íjcyáné cahcújtso múnáake mewáájácu muhdújucó ditye úraavyéne.

³⁷ Áijyúhjáa Benabée imíllérá tsiíne Jóáa pééne diityétsima dífbyere ‘Máácoó’ némeífbye. ³⁸ Áronáacáhjáa Páávaro tsá ímíllétú díbye pééne diityétsima díbyéhjáa Pajpííriá coomívú diityétsidítýú coévánéllíhíy. ³⁹ Ááné hallútúhjáa itsípájújcatsííne íllurájucó dityétsí dówaavéne. Ááné boonéhjáa Benabée díbye Máácóke iújcúúbema péé tsahííyí Chííperévu. ⁴⁰ Áánetúhjáa Páávaro Tsíírákerájucó újcune dífbyema ipyéékií. Áámútsí hallúvúhjáa tétsíí cahcújtso múnáa Píívyéébeke piáábó táúmeí ímí dityétsí ipyéékií. ⁴¹ Aamútsíhjáa pehíjcyá Tsííriámá Tsiríítsiá iñújjícuri íjcyáné cahcújtso múnáake tsápíjtsomútsíy.

Páávorómútsikye Tsííráma Timotéó náhbenúne

16 Aamútsíhjáa Páávorómútsí Tsííráma úújeté Déébeé, Ríítaraa, íjcyácoomí-cyuvu. Átsíhjáa ájtyúmimútsí tsaapi cahcújtso múnáajpi Timotéoke. Dífbyéj tsiíjúhjáa jodíómulle íjcyalle idyé cahcújtso múnáalle. Áánetúhjáa cááni gríéégómuúbe. ² Áábedítýúhjáa Timotéodítýú tétsíí cahcújtso múnáa nehíjcyá ímiáábé díbye íjcyane. ³ Áábekéhjáa Páávaro imíllé itsájtyene díbye iñáhbénu dífbyeke. Áronáacáhjáa pámeere waajácú cááni gríéégómuube íjcyánéllí díbye kíhdyahírótsámeítyúne. Áánéllíhíyéhjáa tujkénúí dífbyedívú kíhdyahírótsóobe imú-naa jodíómú méénuhíjcyádú tééné hallútú diityémá ímityúné íjcyátuki. ⁴ Aaméhjáa ipyéhíjcyátsíhji múnáake úúbállehíjcyá muhdú Jerotsaréeri íjcyáné úwáábojte túkevéjtsójtémá diityéké úwáábohíjcyáné muhdú cahcújtso múnáa íjcyáiyóne. ⁵ Aaméhjáa illéébóne Píívyéébeke cáhcujtsómé lííyaaté éhniíínevu mityaméjucó.

Naavédú nééne páne Matsedóóniá múnáajpi Páávoródívú bóhówaavéne

⁶ Aaméhjáa Píívyéébe ihju Áátsiá iñújí úwááboíyónáa dífbyé Apííchóré di-ityéké túkévéjtsónej péévé tsá ditye úwáábotú tééné iñújí múnáake. Áánéllíhíyéhjáa Pírííjiámá Garáátsiá iñújjícuturé pajtyéme. ⁷ Aaméhjáa Míítsiá iñújí watsíívyevu úújetémé imíllérá ipyééne Bitííniá iñújivu. Áronáacáhjáa téénere Píívyéébe Apííchó Jetsóópe diityéké ájcune túkévéjtsónej péévé idyé tsá di-tye téhullévú péétune. ⁸ Áánéllíhíyéhjáa tsapéhdú Míítsiá iñújitu pájtyeme úú-jeté ‘Tóróóá’ némeí mujcóvíjucó. ⁹ Átsihvúhjáa Páávoródívú pejco naavédú nééne bóhówáávéne páne Matsedóóniá iñújí múnáajpi dífbyeke nééhíí: “Muúbej, Matsedóóniá iñújivu metsááne múúhakyéréjucó méuúwáábo.” ¹⁰ Ehdúu nééne dífbyedívú bóhówáávéne boonétú muha mepéé téhullévú Píívyéébere múúhake wáállóhullévú muha meúwááboki.

Páávorómú Pírípori

¹¹ Aamée Tóróóatu muha tsahííyí mepéé tsapéhdú Tsamotaráátsiá caapáhovújucó. Ááné tsiíjyúu muha méúújeté Néááporívu. ¹² Átsihdyúu muha mecóhbaavémé

meúújeté romáánómúhjáa Matsedóóniá iinújí pañévú ihcyóómi ípívyéjtsocóómi Píripovu tééné iinújí avyéjú coomívu. Ácoomíyíkyé tsucájá muha méicyahíjcyáhi. ¹³ Aamée muha wáyeeévejcóójí mepée Pívyéébema ditye íhgyúvahíjcyátsihvu téhí úniúvu. Átsihvúu muha meúwaabó walléémuke múúhadívú pihcyáávemeke. ¹⁴ Áámé pañée íjcyalle Tiatíírá cóómi múnáalle Ríidia ímiá wajyámúúné duujínuúdú nehájhí nahjíhe múnáalle. Aalléhjáa ihdyu tsúúcajátújuco Pívyéébeke úráávyehíjcyárolle botsí dífbyere píáábóneri cáhcujtsó Jetsóodítýú íjcyáné uwááboju Páávoru úwaabóne. ¹⁵ Aallée ílluréjuco sójtsótsámeíñé pámeemáyé ihyájkímuma. Ááné boonétúu múúhake neéle:

—Áyu cána tahjávú mepe ímiááné Pívyéébeke o cáhcujtsóné ámuha menéha-jhíjy. Ehdúu múúhake ínéene ihjávú itsájtýemeke tétshvúréi coévátsole.

¹⁶ Áhdurée tsáijyu Pívyéébema ditye íhgyúvahíjcyáhullévú muha mepéeme meúújeté bádsíjcájadívú naavénéhjáa ípane íjcyáábej téeveriyé iiná pájtýeíñé wáájacuhíjcyáalledívú. Aalléhjáa tsaaté hójtsí pañe íjcyalle mítyane dsíísike úcu híjcyá díityémá tééné hallúvu. ¹⁷ Aallée múúha déjutu tsáalle nehíjcyáhi:

—Íjtye muurá íhtsútuube Pívyéébé wákimyéi múnáa ámúhake pajtyéteju úwáábohíjcyáhi.

¹⁸ Ehdúu múúhake nehíjcyalle píváijyúvájucó. Áánéj taíchorfí Páávoru ílluréjuco úhbane díllé pañe íjcyaaabe naavéneke. Íllúu neébe:

—Uke o néé Jetsocríjto mémeri áállé pañétú u íjchívyeki.

Ahdújucóo díbye íjchivyéné teenémáyé díllédítýu.

¹⁹ Áánéllihyée íavyéjute íné hallúvucó idsídsivájúcóóityúné maatyóbá díityétsí Páávorómútsikye íékéévéne tsajtyé técoomí avyéjute éllevu. ²⁰⁻²¹ Áámútsikyé díityédívú iúújetétsóne néémeé:

Íjtyetsi jodíomútsí íveekí méhcóómi pañe páhduvaré nénehji úwáábohíjcyá tehdu mee romáánómú teene mecáhcújtsóíyónejívari?

²² Ááneréjucóo pámeere néene ímiááné tehdu dítyétsí méénuhíjcyáne. Áánéllihyée awáá ávyéjute díityéké táuhbá ditye íwajyámúúné ityácóríjcomútsikye iwápáájcoli. ²³ Ahdújucóo ditye díityétsikye imyéénúne icyúvéhoojánúmútsidívú téhmetsóné tééjá tehmeébeke. ²⁴ Áánéllihyéhjáa tsíhyooja pañe íjcyáhóójá pañévú iúácómútsikye úméhewávú íhdótsoobe ítyújkejínetu.

²⁵ Aamútsíhjáa téhoojá pañe íjcyamútsí Pívyéébema íhgyúvahíjcyá pécójpíinéjuco mejcyárónáaaca. Téhduréhjáa dífbyeke idyúúruváné dítyétsí májtsiváné tsijtye teene cúvéhóójari íjcyame lleebúcunúhíjcyáhi. ²⁶ Áronáacáhjáa pecútéré tétsii úúvcunúneri lléhowááné páhyúbáné tujkéveri pámeere tééjari íjcyámedítýú úwánehííñe cóhribáhi. ²⁷ Áanáacáhjáa tééjá tehmeébe icyúwátsihdyu ájkyeebe íitécunú páneere lléhowááné páyújcatyéne. Aanéhjáa íjtsúcunúúbé tsúúca ditye úmiváne. Áánéllihyéhjáa ícyávaájco újcuube illííhyánúmeíki. ²⁸ Áronáacáhjáa Páávoru néehíí:

—Ehdu bo méénúmeídfínej, íjtyérero muúha.

²⁹ Áánéllihyéhjáa peete ípíúváne ífcúí díityétsí éllevu peebe íllityécunúúbere. Áánemáhjáa mímóúúvetéébe díityétsí lliínévu. ³⁰ Áánemáhjáa ílluréjuco díbye íjchívyétsómútsikye nééneé:

—¿Aca muhdú ó pájtýetéiyáhi?

³¹ Áánéllihyéhjáa dífbyeke neemútsi:

—Ávyéjuube Jetsocríjtoke pámeere dihyájkímuma mécahcújtsó ámuha mépájtyeteki.

³²Ehdúhjáa dílbyeke inétsihdyu úwáábomútsí dílbyeke pámeere ihyájkímumájuco. ³³Aabéhjáa tépejco nijtyú diityétsikye ditye túúvátsonéhji. Áanemáhjáa illuréjuco díbye diityétsidívu tsójtsótsámeíñé diitye ihyájkímumájuco. ³⁴Átsihdyúhjáa diityétsikye ihjyávu itsájtýmútsikye mājchotsóme. Aaméhjáa mityane ímíjyuuvé Píívyéébeke tsúuca icyáhcújtsóneri.

³⁵Áané tsitsíívevúhjáa técoomí avyéjupte wallóo tehme múnáake ditye inééte díbye cúúvéjá tehmeébeke illuréjuco díbye íjchívyétso diityétsikye. ³⁶Ahdújucóhjáa ditye dílbyeke nééténéllii neebe Páávoróke:

—Ávyéjútévá néé ámuútsikye o íjchívyétsoki. Ahdícyane wa illuréjuco mepej.

³⁷Áronáacáhjáa Páávoró néé diityéke:

—Muurá íñe múhtsikye iiná néetumére mímúnááj piínévú iwápáájcómútsikye cuvéjaanú romáánómúejtési téhdure muhtsi meíjcyané waajácúháámima meíjcyámútsikye. Aame ííveeki imíllé múhtsikye íjchívyetsóné teevétariye? Aane tsá muhtsi áyanéwu meímíletúne. Óví ihdyu iiye itsáane múhtsikye íjchívyetsóvame.

³⁸Ehdúhjáa dityétsí néene úúbálletémé ávyéjútéke. Ááneríhjáa mityane ílityémé romáánómúejtési íjcyané waajácúháámima dityétsí íjcyáneri. ³⁹Áánélíihyéhjáa diityétsí éllewu ipyéene ídátsojkiímyeímyé diityétsidívu. Áanemáhjáa choocóréjuco ditye wálloone técoomítyu. ⁴⁰Aamútsíhjáa teene cúúvéjatu íjchívyemútsí Ríídiá javu úújetémútsí cahcújtsó múnáake itsápítsohíjcyátsihdyu ílluréjuco pééneé.

Tetsaróonicári ditye ííborívaténe

17 Aaméhjáa Páávoroo, Tsííráa, Timotéoo, éhdume péhijcyámé pajtyé Ajpííporii, Aporóoniaa, íjcyácoomícyutu. Átsihdyúhjáa péeme Tetsaróonicávú úújetétsihyi íjcyaja imúnaa jodíomú pihcyááveja. ²Áájá pañévúhjáa wáyeeévejcóójí Páávoró imyéénuhíjcyádú úwaabóhi. Ehdúhjáa ténevá wáyeeévéjcoojívádú úwáábohíjcyaaabe pápihchúúijyúva. ³Úúbállehíjcyaaabéhjáa diityéke Píívyéébe ihjyú uubálle múnáahjáa cáátúnuhíjcyané néhdújuco Críjto íícúbáhrámeítsihdyu dsíjíveebe tsiíñe bóhiíne. Téhduréhjáa nehíjcyaaabe diityéke:

—Muurá diibyéjuco Jetsóo Mépájtyetétsoobe íjcyáábedítýú ámuúhake o úúbállehíjcyáne.

⁴Ehdúhjáa Páávoró néénéllii tsaate imúnáadítýú tsúuca cáhcujtsómé diityémá nahbévahíjcyáhi. Téhduréhjáa mityame gríeégómudítýú cáhcujtsó ímíáámé íjcyame tsúúcajátújuco Píívyéébeke úráavyehíjcyáme. Áhduréhjáa diityédítýú walléémú avyéjúméhíjuvú néeme cáhcujtsóhi. ⁵Ááneríhjáa tééjá túkevéjtsojte cáhcujtsotúmé inómútááváne juváñeri átéréejte óvéhe múnáa péhíjcyámeke iújcúmema técoomí múnáake íífbórínútsihdyu Jatsóo jávú péé Páávorómútsi néhcovu diityétsikye itsájtýe técoomí avyéjupte éllewu. ⁶⁻⁷Aaméhjáa diityétsikye iájtýúmítúnéllii díbye Jatsóokéréjuco tsijtye cahcújtsó múnáama tsájtýene diityé éllewu. Áamekéhjáa diityédívu iúújetétsóne néemeé:

—Éhne mímúnáake tútávátsohíjcyamútsíhya Páávorómútsí Tsíírama wájtsmútsikye áanu Jatsóo ihjyávu tsáimíyé iwáátsúcúpéjtsóne tsaméhíjuco íhjuváne ímityúné mee romáánómú avyéjuúbé taúhbajúúnetu. Nehíjcyámé tsijpívá ávyéjuube íjcyane Jetsóo.

⁸ Ehdúhjáa ditye nééne técoomí avyéjútémá tsijtye tétsii íjcyámeke múhdurá pajtyéhi. ⁹ Áronáacáhjáa diitye Jatsóómú múu áhdómeidyú meenú ditye iácádsíjcaáyo diityéke. Áhdújucóhjáa ditye ácádsíjcaáyóne.

Páávorómú Beréari íjcyane

¹⁰ Áijyúhjáa tépejco cahcújtso múnaa íjchívyetsó Páávoroo, Tsííraá, íjcyámútsikye diityétsí ipyéé Beréavu. Áámútsíhjáa téhullévú iúújetédú péé imúnáá pihcyááve-jávú. ¹¹ Tsáháhjáa tétsii múnaa Tetsaróónicá múnaádú néétune. Ímíhyéhjáa lleebú-cunúhijcyámé dityétsí úwaabóne. Aaméhjáa néhcohíjcyá Píívyéébé ihjyú uubálle múnaápe cáátúnuhíjcyánéhjí pañe iwáájácu ímíááné tehdújuco dityétsí úwáábohíj-cyáhajchíjyú. ¹² Áámedítýúhjáa mítyame cáhcuítsó jodíómuu, gríéégómuu, íjcyame wajpíímumáyé avyéjúméhjiúvú nééné walléému. ¹³ Aanéhjáa tsúúca Tetsaróónicá íjcyame jodíómú waajácú Páávoroo Beréari úwáábohíjcyáné Píívyéébé ihjyú. Áánél-liihyéhjáa téhullévú ipyééne tsiíne iibórínutémé diityéke. ¹⁴ Áánélliihyéhjáa ícúí wallóomé Páávoróké díbye ipyéé móóá úniúvú tétsihvúré Beréavu Timotéomútsí Tsííráma cóévánaáaca. ¹⁵ Áábekéhjáa pícyohjémé Atéénavu. Aaméhjáa óómímyeke neebe ditye inéé ícúí dityétsí ipyéé dífbye éllevu.

Páávoroo Atéénari

¹⁶ Áámútsikyéhjáa téhmeebe íítehíjcyá mítyane técoomíyí ditye dúúrúvahíj-cyáné níjcyotájteke. ¹⁷ Aanéhjáa múhdurá íjtsúcunúnéllii téneri ihjyúvahíjcyaaabe imúnáama tsijtye Píívyéébeke dúúrúvahíjcyámema pihcyáávéjé pañévu. Ihdícyát-sihjívúhjáa icyábúúvémema ihjyúvahíjcyaaabe téneri. ¹⁸ Áábemáhjáa ‘epicóóreo’ némeíñe úwááboju úráávyehíjcyámema tsijtye ‘ejtóico’ némeíñe úwááboju úráávyehíjcyámé ihjyúvahíjcyáhi. Áámedítýúhjáa tsaate néjcatsíhi:

¿Muhdúami tsáma áánu ihjyuwábá meke nehíjcyaj?

Áánetúhjáa tsijtye néehíí:

—Tsííñe piívyéébémú ihjyú uubálle múnáajpúbá dífbye. Ehdúhjáa nehíjcyámé Páávoródítýú díbyeé Jetsóó dsíjveebe bóhííbedítýú íjcyáné úwááboju úúbállehíj-cyánéllíihye. ¹⁹ Áábekéhjáa tsajtyémé ipítyácócatsíhíjcyátsihvu ‘Areóópago’ némeítsihvu. Áánemáhjáa dífbyeke néemeé:

—¿Aca tsá múúhakye u wáájácútsóítyuró ímíñeúvú béhné úwáábójuma u tsáánevu? ²⁰ Muurá múúhakye u nehíjcyáné tsáhái tsáijyúubaré muha mel-léébotúne. Áánéllii muha méimíllé mewáájacúné ímíñeúvú iiná nééiyóné múúhakye u nehíjcyane.

²¹ Ehdúhjáa dífbyeke néeme Atééna múnáama tsííñe iínúji múnaa íjcyame. Aaméhjáa ííneri íjcyatúmé paíjyuvaré úbállécatsíhíjcyá páhduvaré nééné úwáábó illéébone.

²² Áámekéhjáa Páávoroo néehíí:

—Ámuúha Atééna múnaaj, muurá ó waajácú ámuha panévare tsíínehji mecáání-vahíjcyáne. ²³ Muuráhjáa ámuha medúúrúvahíjcyátsihjírí o péhíjcyaaabe ó ájtyumí ícúvé wají hallútú illu nééne cáátúnúmeíñe: “Mewáájácútúné Piívyéébé wáábyuta.” Aane muurá dífbyedítýú ámuúhakye ó úwáábohíjcyá eene dífbyeke wáájácútúmeré ámuha medúúrúvahíjcyáábedítýu.

²⁴ Díibye ihdyu Píívyéébe páneeré múhdúné tsíeméné ípívyéjtsóóbe. Díibye muurá ípívyejtsó iínújima páneere íévéhóówari íjcyanéhji. Áánéllii páneere íjcyá

díbye tájpiye. Aabe tehdu apátsiýé íjcyáíyónejíí míamúnaa méénúné duurúvájá pañe. Muurá ihdyu ihdícyátsihjíríyé díbye. ²⁵ Aabe tsá mutájpí íjcyatúne. Muurá ihdyu díbyedítýuré tsááne bóhiima méijcyáhi. Áhdure panévare íne múhduná téene tájpi meicyahíjcyané díbyedítýuré tsááhií.

²⁶ Muuráhjáa tsáápihdítýuré íne múhdumé íñújiri meijcyámeke lííyaatétsoóbe. Áánemáa íhdétújucu díbye éévecúné kiáhjí meijcyaiñé múijyúhaja. ²⁷ Ehdúu méénuube díbyedi méitsámeihíjcyané níjcautu íhtsútúnetu mewáájácu méhdityu kiá íjcyátúróóbeke. ²⁸ Muurá díbyedítýuré tsááne bóhiima méijcyá éhnéhjáa tsaate íllu néhduú: “Muha méijcyá Píívyéébej tsííme.” ²⁹ Aane tsúuca díbyej tsííme meijcyame tsá méjtsucunútyuró eene panévaturé míamúnaa óórótuú, nééwayutuu, dsídsi-tuu, nícyoíjcyánehjídú Píívyéébe nééneé. ³⁰ Muuráhjáa ihdyu éjyuuwú pevénéré íitécunúhíjcyaae míamúnaa iwáájacútúné hallúrí ehdu méénuhícyáne. Áronáa icyooca pámeere míamúnáake neebe ímityúné meicyahíjcyané meíhvétjsoki. ³¹ Muurá muhdú meicyahíjcyané iwáájacúdú mééma ímíbájchóiibye ípyée imyéménuube Jetsooj tééveri. Aanée muurá meke waajácútsoobe díbyeke íbóhítsóneri.

³² Ehdúhjáa Páávoró dsíjivémé tsiíne bóhíínetu íhgyúváne íllure tsaate uuhívaté díbyedi. Áánetúhjáa tsaate nééhií:

—Muha ihdyu méimíllé tsíjyuu tsiíne téenetu u íhgyuvané melléébúcuunúne.

^{33–34} Áamedítýúhjáa tsúuca tsaaté múnáa cáhcujtsómé díbyema nahbévahíjcyáhi. Áámemáhjáa íjcyaae Dioníítsio teene ‘Areóópago’ némeítsihvu dóbéévehíjcyámée-jpi. Áhduréhjáa ‘Dáámari’ némeíllema tsíjtyehji íjcyá diityéma.

Páávoró Coríítori

18 Aanéhjáa Páávoró teene Atéenatu péébe úújeté Coríítovu. ² Átsihdyúhjáa aahívetéébe ímúnáajpi Akíírake Póótó íñúji múnáájpiíkye. Téijyúhjáa téhdure bótíi wajtsííbe Itááriá íñújitu mewa Píritsíríama, Ávyéjuubevára Cáráóó-dio pámeere Róómári íjcyané jodíómú íjchívyéíne néenetu tsáámutsi. ³ Aanéhjáa Páávoró diityétsimáyéjucu íjcyane diityétsikye íwákímyéityu ípíáábo tééméné wákímyéí imyéénuhíjcyánéllííhye. Aaméhjáa méénuhíjcyá cuwájaanédú nééné nu-júwááne. ⁴ Áijyúhjáa ténevá wáyeéévéjcoojíwádú pehíjcyaae ímúnáa jodíómú pihcyáávejavu. Aabéhjáa úwáábohíjcyá Jetsóodítýú íjcyané uwááboju ímúnáama tsijtye ímúnáa íjcyátúrómeke dítye icyáhcújtsoki.

⁵ Áánacáhjáa tsúuca Tsíírámutsi Timotéoma wajtsí Matsedóóniá íñújitu. Áijyúhjáa Páávoró tsanéeríyé uwáábori íjcyaae nehíjcyá ímúnáake díbyéjucu Jetsóó dítyée téhmehíjcyaae Críjto Mepájtyetétsoobe íjcyane. ⁶ Ehdúhjáa díbye néérónáa díbyedítýú nehniwu íhgyúváme. Áánéllíihyéhjáa ílluréjucu díbye diityédítýú ípyée íwajyámú wátsóújcoobéré nééneé:

—Árone tsáma ámuhá hallúriyéjucu teene ámuha medsíjívécooca meícúbáhrámeííne. Tsá táhallúrí tene íjcyatúne. Áhdícyane jodíómú íjcyátúróme éllévuréjucu o pééíne diityékeréjucu o úwááboki.

⁷ Ehdúhjáa ínéene ílluréjucu díbye tééjatu íjchivyéne. Átsihdyúhjáa péébe úújeté Jójto jávú teenéhjáa pihcyáávéjá únuríyé íjcyaae tsúucajátújucu Píívyéébeke dúúrúvahíjcyáabe jávu. ⁸ Áijyúhjáa teene pihcyáávéjá avyéjuube ‘Críjpoó’ némeíbyé cáhcujtsó Jetsóodítýú íjcyané uwááboju pámeere íhyájkímuma. Aaméhjáa tsójtsótsámeíhi. Áhduréhjáa tsijtye Coríító cóómi múnáadítýú

cáhcujtsómé tsójtsótsáamefhi. ⁹ Átsihdyúhjáa Páávoródíwú tsápejco Jetsóó naavédú nééne pañe ibóhówáávéne nées dífbyeke:

—Imíchi dífyaáne éhniíñevu dúwááboco íñerí íllityétuubére. ¹⁰ Íjcyámé mítyame ícyoomíyí tahñéjté íjcyaimye. Áánéllí ehdu uke o néehíí. Áábeke o íjcyátúcoocájííwa múha uke muhdú méenuúhi. ¹¹ Ahdújucóhjáa tsané pijcyábáj piñnévú tétsii Coríitori íjcyaae diityéké úwáábohíjcyané Píívyéébé ihju.

¹² Áijyúhjáa Acááyá iñújí avyéjuube Garióó íjcyánáa tsaate imúnaa jodíómú cáhcujtsotúmé ipítyácójcatsíñe Páávoróké ékeevéhi. Áábekéhjáa tsajtyémé diibye ávyéjúúbe éllevu díbye ímítyunéhjí ímíbáchohíjcyátsihvu. ¹³ Áánemáhjáa dífbyé hallúvú úúbállémé dífbyeke. Nééméhjápeé:

—Áánu métaúhbaru nééne tsíjítoríyé míamúnáake úwááboobéré pehíjcyá dityévá Píívyéébeke idyúúruvaki.

¹⁴ Ehdúhjáa Páávoró hallúvú díbye úúbállénéllí díbye íhjuváíyóné íhdéré diibye ávyéjuube Garióó diityéké néehíí:

—Ihdyúhde tehdújucooíyó dífbyema o ímíbáchoíyóné díbye ímítyuné méenuca. ¹⁵ Áánetu ámuhá tauhbaru nééne tsíjítoríyé díbye tsáápihdítýú íjcyané uwaáboju úwáábohíjcyáhajchíí wa ihdyu ámuháye chooco méimíbáchojcatsij. Tsá o ímíllétú áteréénéhjí o ímíbajchóne.

¹⁶ Ehdúhjáa iñéene ílluréjuco díbye diityéké wálloone tétsihdyu. ¹⁷ Áronáacáhjáa pihcyáávéjá avyéjuube Tsójtenéké tsaate gríéégomu iékéévéébeke wápáajcú diibye ávyéjúúbe úmíwávu. Áróneríhju tsá díbye ícúvetúne.

Páávoró Ajtiokííavu ióómítsihdyu tsiíne uwaábovu pééneé

¹⁸ Aanéhjáa Coríitori tsúcájá Páávoró ícyahíjcyáhi. Aabéhjáa tétsihvu ‘Tséék-eréa’ némeí mujcóvú béerómeí tsanéhjáa ímiááneturé imyéenuíñe iñéene uubálle. Ehdúhjáa méénúmeíbyé Tsííríá iñújívú ipyéétúné ihde. Átsihdyúhjáa botsíí tétsíí cahcújtso múnáake ipítyájcóne peebe Akííramútsima tsahíyí teene Tsííríá iñújívú.

¹⁹ Aaméhjáa Éépetsóvú úújeté tétsihvu Akííramútsí mewa Píritsíríama cóéváítsihvu. Átsihvúhjáa Páávoró imúnaa jodíómú pihcyáávéjávú péébe úwaabó tééjavu pihcyáávémeke. ²⁰ Áábekéhjáa neerómé díbye tsuucájáánevúvú dityémá íjcyaki. Áronáacáhjáa tsá díbye ímíllétúne. ²¹ Áánemáhjáa diityéké pítyájcoobe néehíí:

—Áronáa ó ímíllé o péene Jerotsaréevu. Aabe óvíí Píívyéébe ímílléhajchíí tsiíne ámuhákye ó uujéváhi.

Ehdúhjáa iñéene péjucoobe tsahíyí teene Éépetsótu. Áánetúhjáa Akííramútsí dífbyedítýú cóevá tétsihvu. ²² Aabéhjáa Tsetsaréavu úújetéébé tétsihdyu botsíí péé Jerotsaréeri íjcyané cahcújtso múnáa éllevu. Átsihdyúhjáa peebe Ajtiokííavu.

²³ Átsihyíhju tsúcájá íjcyátsihdyu idyé tsiíne pehíjcyaae Garáátsiámá Píríjía iñújícúri íjcyané cahcújtso múnáake tsápíjtsoobéré técomívádu.

Éépetsorí Apóóro úwaabóne

²⁴ Áijyúhjáa Arejadrííá cóomi múnáajpi jodíómuube Apóóro teene Éépetsóvú wajtsíhi. Aabéhjáa ímiá uwaáboobe íjcyaae mítyane waajácú Píívyéébé ihju.

^{25–26} Aabéhjáa úwáábohíjcyá muhdú Jetsóoke meúraávyéjító tsaate dífbyeke úwaabóne. Úwáábohíjcyaaabéhjáa apááñéré Jóáape tsótsohíjcyánetu íjcyané uwaábó iwáájacúné imúnáa pihcyáávéjá pañévú íñerí núhnévétuubére. Aanéhjáa díbye níjkevádú Akííramútsí dífbyeke íhjuvú itsajtyéne botsíí ímíñevúvú úwaabó

muhdúhjáa Píívyéébe Jetsóoj téeveri mééma méénune. ²⁷ Aabéhjáa imíllé Acááya iinújivu ipyééneé. Aanéhjáa cahcújtso múnáa ímí íjtsúcunúnéllí caatúnú waa-jácuháámí téhullé cahcújtso múnáa éllevu ditye tsaimíyé iwáátsúcúpéjtso dífbyeke. Aabéhjáa téhullévú újjetéébé Píívyéébere túkévéjtsóneri píáábohíjcyá mityane cahcújtso múnáake. ²⁸ Aabéhjáa imúnáa jodíómuke nehíjcyá diibyējuco Jetsóo Críjto Mépájtjetétsoobe íjcyane Píívyéébé waajácuháámitúu tene néhdújuco. Ehdúhjáa díbye néénéllí tsáhájucu ditye iiná néétune.

Páávoró Éépetsóri

19 Aabéhjáa Corítori íjcyánáa Páávoró íjchí iinújiri péhíjcyaaabe újjeté Éépet-sóvu. Átsihíhíjyáa íjcyámé tsaate Píívyéébé cahcújtso múnáa Jóááúvú uwáábó úráávyehíjcyáme. ² Áamekéhjáa neébe:

—¿A ámuhápe Píívyéébeke mecáhcújtsótujkénúijyu tsúúca dífbyé Apííchó ámuhá pañévú úcaavéhi?

Áánéllíhyéhjáa neémeé:

—Tehdu muha mewáájácúnejííva dífbyé Apííchó íjcyane.

³ Áánéllíhyéhjáa neebe diityéke:

—¿Acáa íiné uwáábórá ámuha mecáhcújtsóne métsójtsótsámeíhi?

Áánéllíhyéhjáa neémeé:

—Mu ihdyúu éhne Jóááuvu tsótsohíjcyané uwáábo.

⁴ Áánéllíhyéhjáa neébe:

—Ímíáánéjucóhdée diibye Jóáa tsótsohíjcyané ímityúné íicyahíjcyanéíhí íhvéjtsómeke. Áronáacáa ihdyu diityéké nehíjcyaaabe dífbyé boone Mépájtjetétsoobe Jetsóo úwáábóífbyeke ditye icyáhcújtsoki.

⁵ Áánéllíhyéhjáa botsíi Jetsóoke icyáhcújtsóne tsiíne tsójtsótsámeímyé dífbye mémeri. ⁶ Áámé hallúvúhjáa Páávoró tsáápiitsá hallúvú íhyójtí ipícyóóne Píívyéébema íhjuvúné tujkéveri dífbyé Apííchó diityé pañévú úcaavéhi. Aaméhjáa tsíjyúhjiri illéébótúrójúhjiri Píívyéébeke duurúvahíjcyáhi. Áhduréhjáa téenere túkévéjtsóneri úúbállehíjcyámé díbye diityédívu íuwááboju bóhówajtsóne. ⁷ Aaméhjáa diitye Píívyéébé Apííchó diityé pañévú úcaavémé 12-meva.

⁸ Aanéhjáa Páávoró pápihchúu nuhbává imúnáa jodíómú pihcyáávájá pañévú úwáábohíjcyá ínerí núhnévétuubére. Aabéhjáa míamúnáake téfbúwátsohíjcyá Píívyéébé avyēju icyánejcúvu. ⁹ Áronáacáhjáa tsaate tsá ímíllétú icyáhcujtsóne. Aaméhjáa nehníwu íhjuvúvahíjcyá teene Jetsóodítýú íjcyané uwáábotu pámé úmíwávúre. Áánéllíhyéhjáa Páávoró diityédítýú péé pámeemáyé cahcújtso múnáama ‘Tirááno’ némeífbýé uwáábojavu. ¹⁰ Aabéhjáa tééjavurējuco diityéké úwáábohíjcyané míñéécú píjcyába. Aanéhjáa tsúúca pámeere Áátsiá iinúji múnáa lleebójucóó Jetsóodítýú íjcyané uwááboju díbye úwáábohíjcyáne. Áhduréhjáa tsi-jtye jodíómú íjcyáturómé tsúúca lleebóhi. ¹¹ Áijyúhjáa dífbyej téeveri Píívyéébe méénuhíjcyá mityane méénúrátyúronéhji. ¹² Ávyetáhjáa dífbyé miñúbajáánema íwajyámúúné chéméméhji éllevu ditye tsájtyéróneri tsúúca bóhihíjcyáme. Tsaaté pañéhjáa naavémú íjcyároméhji íchívyehíjcyáhi.

¹³ Áijyúhjáa tsaate téhullé múnáa jodíómú naavémuke tsaaté pañétú íchívyétsohíjcyámé imíllérá Jetsóo mémeríjúco íjchívyetsóne. Aaméhjáa néjcatsíhi:

—Méneé tsaaté pañétú ditye íjchívye éhne Páávoró úwáábohíjcyaaabe Jetsóo mémeri.

¹⁴ Ehdúhjáa imíllerómé imyéénune jodíómuube Etsééba llúuvájté avyéjúubej tsíímé 7-meva íjcyame. ¹⁵ Aaméhjáa tehdu méénúrónáa tsáápi pañétú diibye naavéné néehíí:

—Muurá ó waajácú Jetsóoke. Áhdure ó waajácú muubá Páávoró íjcyane. Áanetu ¿muutá ámuúha?

¹⁶ Ehdúhjáa néébere diibye míamúnáajpi naavéné ípañe íjcyaaabe diityéké méénúnetu ílluréjuco ditye wáane tééja pañétú íevejtéhjiréjuco wájamúúvatúme díbye túúvátsónéhjima. ¹⁷ Aanéhjáa pámeere Éépetsó múnáa jodíómunáyé tsijtye jodíómu íjcyátúme iwáájácúneri mítyane íllityéne Jetsóoke ávyéjujtsóhi.

¹⁸ Áhduréhjáa tsaate cáhcujtsójúcoómedítú úúbállehíjcyá íhdehjáa ímityúné í-cyahíjcyanehji. ¹⁹ Áanetúhjáa ápííchojte ténéhjí waajácúhaamíné ílluréjuco cóvajtsóné pámeere ífténeríye. Áané pañéhjáa íjtsúcunúme dsiidsi wágóoovéné 50 mí. ²⁰ Ehdúhjáa téijyu Jetsóodítú íjcyáné uwááboju tsújaavé pámehdívúre.

²¹ Áané boonétúhjáa Páávoró íjtsámeí Matsedóóniámá Acááyá iñúíífcú iááhívetétsihdyu botsíi Jerotsaréevu ipyééíne. Áhduréhjáa nehíjcyaaabe teene Jerotsaréetu ipyééíne Róómávuú. ²² Áanéllíihyéhjáa íhde wálloobe ípíáábojtétsikye Matsedóóniávú Timotéoma Erájtomútsikye. Áanetuíkyéhjáa tsúcájá cóevaabe Áátsiá iñúújvu.

Éépetsorí ditye íborívaténe

²³ Aabéhjáa Jetsóodítú íjcyáné uwááboju úwáábohíjcyáné hallútú cáhcújtsotúme páhduváré dáríívehíjcyá cáhcújtso múnáake. ²⁴ Tsaapíhjáa ‘Deméétrí’ némeííbyedítú tujkéváne. Diibyhjáa nícyoíhíjcyá úwáñewáanetu ‘Díána’ némeííne níjcyota píívyéllédi idíllone idyúúruvahíjcyája nááve. Áané hallúvúhjáa mítyane dsiidsívahíjcyámé pámeere íwákímyeí múnáama. ²⁵ Aabéhjáa pámeere múhdumé téeménéhjí wákímyehíjcyámeke íphjyúcúne néehíí:

—Muurá ámuha méwaajácú íne mewákímyeímyé tsaímíyé meícyahíjcyáné íínetú píhtotúme. ²⁶ Aane ¿íveekí Páávoró nehíjcyá íne menícyoíhíjcyámé píívyéébe íjcyatúne? Ehdu íñéeneri muurá mítyámekéjuco díbye tsíñejcúvúré íbúwajtsóne. Aane muurá tsá apátsíyé íchii Éépetsorí díbye tehdu méénutúne. Muuráhjáubá páneeréjuco Áátsiá iñúújiri ehdu díbye méénune. ²⁷ Aane múhdurá teene méémaá. Muurá mewákímyeí téene tájpijyu meícyahíjcyáné méhdivu wágóóóvéníyáhi. Áhdure díille íhtsútulle píívyélleke Áátsiá múnáama pámeere íñúújiri íjcyáné míamúnáa dúúruvahíjcyáalle ja tsáhájuco bóhówaúcunújucóóityuróne.

²⁸ Ehdúhjáa díbye néénéllíi tsijtye icyáyobáavaténe íllu wáñejcóhi:

—¡Nóóooj, ehdííwájullé tsáma íhtsútulle Epéétsíomú piívyéllé Díánaj! Ehdúhjáa iwáñejcóne néemeé.

²⁹ Áijyúhjáa íhdyu kiávú técoomíyí míamúnáa íiborínújcatsíhi. Áanáacáhjáa Matsedóóniá múnáajtsétsí Gááyóma Arijtáacomútsí Páávoróké náhbénuhíjcyámútsikye lliúcuíñúme ditye píhcyáávehíjcyájá pañévu. ³⁰ Áájá pañévúhjáa Páávoró ipyééne diityémá íhjuvátéyónáa tsá cáhcújtso múnáa dífbyeke íhvéjtsotúne. ³¹ Áhduréhjáa tsaate Áátsiá iñújí múnáa ávyéjujte dífbyeke wáajacúme néé tsaatéké ditye íñéé dífbyeke téhullévú díbye ipyéétuki. ³² Áanáacáhjáa íhdyu míamúnáa íiboríba teene píhcyááveri íjcyame. Aanéhjáa mítyame tsá wáajácúti íñéllíihyé ímichi ípíhcyaaavéne. ³³ Áanáacáhjáa tsaate jodíómu ímúnáajpi Arejáadoróké cátuju díbye díityé úmíwávú ipyééne íhjuvaki. Áhdújucóhjáa íhjuvúva díbye íhyójtísi diityéké

néerone cúuvéhulléréjuco ditye ijcyaki. ³⁴ Áronáacáhjáa ‘dáj’ néétune tsiíne illu wañécohjcyáme:

—¡Nóóooj, ehdífvájullé tsáma íhtsútulle Epéetsiómú piivyéllé Diánaj! Ehdúhjáa iwáñéjcóne nehjcyámé mĩnéecu hóorá hajchótá jodíómuube dibye jcyane iwáájácúnema.

³⁵ Áamekéhjáa técoomí avyéjuube idyáívyétsómeke néehí:

—Ámuúha tamúnaa íne Éépetsóri mejcyamej, pámeere muurá waajácú éhnée cáámetu áákityéné neewáyú pívyéllé Diánadi medíllóné duurúvaja méhójtí pañe jcyane. ³⁶ Aane tehdu múha tóónúyónejívari. Áánéllí illuréjuco metáchúuréévne cúuvéhulléréjuco mejcy. Aame iiná mémeenújúcohdí ímíneuvú íjtsámeítyúme. ³⁷ Muurá íjtyétsikye íllevu ámuha metsívamútsí tsá íné ímityúné méenutúne. Áhdure tsá dityétsí méduurúvaja tútávájtótúne. Aamútsí muurá tsá iiná ímityúné íhjuvátú mépiivyéllédítyu. ³⁸ Áhdícyane Deméétrio íwákimyéi múnáama tsaatédítyú ímityúné íjyácunúhajchíí óví péé ténéhjí ímibájcho múnáa élleu teene ímíbájchoki. Muurá téenéllí jcyáné ténéhjí ímibájchotsíhjí. ³⁹ Áánetu ávyétá íhnáhó néene íjcyáhajchíí múu íhvejtsó pánétúéhullévú tene ímíbáavyeki. ⁴⁰ Muurá icyooca ápíchó néene máhallurí téenetu menéétsámeítyóne. Tsá muurá iiná menééítyuró íne icyooca pájtyene pánétúejte meke díloca. ⁴¹ Ehdúhjáa ínéene illuréjuco dibye diityéké tsújaúcúne.

Páávoró Matsedóóniámá Gréetsiá iñújicúvú péénee

20 Aaméhjáa íibórínújcatsínetu íhvetedú Páávoró cahcújtso múnáake ípíhjuúcúne tükévejtsóhi. Átsihdyúhjáa diityéké ipítyájcóne Matsedóóniá iñújivuréjuco dibye péénee. ² Aabéhjáa téhullé cahcújtso múnáake ááhíveebe diityéké tsápítsohjcyáhi. Átsihdyúhjáa péébe Gréetsiá iñújivu iúújetétsihyi ijcyá pápíhchúú nuhbáva. ³ Aabéhjáa tsahíyí Tsíriá iñújivu pééíyónáa tsaate imúnáa dífbyedítyú ímityúné pítyájcámeíne iwáájácúne íjtsámeíbyé Matsedóóniá iñújivuré tsiíne ióomííne íjchityu. ⁴⁻⁵ Áábemáa o pééííáa múhtsikye náhbenufmyé múhtsí íhdéjuco Tóróóavu ipyéene téhullétú múhtsikye téhmeténé illuúme: Beréa múnáajpi Tsóópatee, Tetsaróónicá múnáajtétsí Arijtáacomútsí Tsegóódomaa, Déébé múnáajpi Gááyoó, Timotéoo, Áátsiá iñúji múnáajtétsí Tííkicyómútsí Tóróópimómaa, éhdume. ⁶ Áánetúikyée muhtsi mecóévamútsí óórítyúne pááa májchómeíhijcyáné wañéhjí pajtyétavu botsí Pirípotu tsahíyí mepéémutsi méúújeté tsáhojtsíj coojívatú diityédívu Tóróóavu. Átsihyí muha méijcyá tsané tsemáana.

Páávoró Tóróóa múnáake ááhivéne

⁷ Aamée muha tsemáána déjúcóóvejcoójí medóbéévne pááa mémajchó Jetsóó dsíjivé meítsaavéne. Áijyúu Páávoró úwaabó ávyeta pecójpíneuvújuco tsíjy muha mepéjúcóóíneíllíhye. ⁸ Téijyúu muha medóbeevé cáámééhó pañévú peetéhánej téeveri. ⁹ Áanáacáa ováhtsáwu ‘Éóótico’ némeíbyé ácuúcunúhijcyá páhoowa nét-sihyi. Aabéhjáa icyúwaíñúné hallurí baavu áákityéébe dsíjivéhi. ¹⁰ Áánéllíhyée Páávoró ícúí iñítyéne dífbyeke íamabúcúne néehí:

—Méíllityédíne. Muurá íhdyu bóhíroóbe.

¹¹ Átsihdyúu tsiíne cáámevu néríívyéébema muha pááa mémajchó Jetsóó dsíjivé meítsaavéne. Ááné boonétúu idyé tsiíne íuwaábó cámahjácoobe tsítsijnécu. Át-

sihdyúu íllurjúco muha mepééneé. ¹² Áánetúu tétsíi múnaa ihjýáhañévurjúco péemema diibye ováhtsáwu péeneri mítyane ímjyuvéme.

Tóróóatu Miréétovu ditye pééneé

¹³ Aamée muha mepéjúcóónáa Páávoru múúhadítýú coévá tétsihvúré Tóróóavu íjchityúré ipyéé Atsóovu. Áánetúu muha íhde cúújúwámiri mepééme méúújeté técoomívú tétsihdyu dífbyeke muha meújçuki. ¹⁴ Aamée muha técoomítýú dífbyeke meújçuiñútsihdyu mepééme méúújeté Mitiréénevu. ¹⁵ Átsihdyúu muha mepééme tsíjyú 'Kífoó' némeíñe caapáhó tujkévetu mepájtyeme tsíjyoojì méúújeté 'Tsáámoó' némeíñe caapáhó mujçóvu. Ámujçótúu muha mepájtyeme mecúwaté Trojíríovu. Ááné tsíjyúu botsíi muha méúújeté Miréétovu. ¹⁶ Ehdúu muha mepéhíjcyánáa Páávoru íjtsámeí Jerotsaréeri muha Pejtecojtéé wañéhjì mepájtyeíñe. Áánél-liihyékýe tsá díbye ímíletú muha Áátsiá iñújiri íjcyacóómí Éépetsóvú mepééne íçúú muha téhullétú meóómítyúrónéllíhye.

Páávoru íhjuváné Éépetsó cahcújtso múnáá túkevjtsojtéma

¹⁷ Aabée Miréétori íjcyaaabe píuvá Éépetsóri íjcyáné cahcújtso múnáá túkevjtsojtéke. ¹⁸ Áámekée neébe:

—Ámuha muurá méwaajácú muhdúhjáa Áátsiá iñújivu o wátsítujkénújy o ícyahíjcyáne. ¹⁹ Muuráhjáa tamúnaa jodíómú íjcyarómé oke páhduváré dáríhveneri támeíbyéré Píívyéébé wákimyéí ó méénuhíjcyá iiná néetuubére. ²⁰ Árónaacáa tsá o íhvetétú ámuhakye píááboíñe patsíhživávúré úwááboobéré o péhíjcyánetu. ²¹ Aabée ámuhakye pámeekéré tamúnaa íjcyátúróméhjima ó nehíjcyá ímityúné ámuha meícyahíjcyáné meíhvéjtsóne Máavyéjuube Jetsocríjtoke mecáhcújtso ímí Píívyéébema ámuha meíjcyaki. ²² Aabe íñe ícyooça tsiíñe o péé Jerotsaréevu Píívyéébé Apííchó oke túkevjtsoñeri muhdú táúmiwa íjcyane wáájácútuúbe. ²³ Muurá pahúlleva o péhíjcyá coomjivu téenere Píívyéébé Apííchó tsúúca oke waajácútsójúcoorá Jerotsaréevu oke ditye cúvéhoojánuube o ícúbáhrámeíñe. ²⁴ Áróneri tsá o áábímyeítyúne. Apááñéré ihdyu ó ímíllerá Píívyéébée meke iwájyúne mééma mepájtyetéíñe méénúné úwáábojívú Jetsóo oke níwááveíñúné o níjkeváne.

²⁵ Ahdícyane ámuhakye o néé íñe múhdúméj píñevú Píívyéébé avyéjutu íjcyáné uwááboju úwááboobéré o péhíjcyámé ámuha oke maájtyumjúcóóityúne. ²⁶ Téhdure ámuhakye o néé ámuha mewágóóóvéhajchíí tsá táhallurí tene íjcyáityúne. ²⁷ Muurá tsúúca páneere ámuhadívú ó bóhówajtsójúcoorá muhdú Píívyéébé íjtsaméí íjcyane. ²⁸ Ahdícyane tsáma téiibúwá méíjcyaco ámuha uwáábojte meíjcyame. Ímíñeúvú météhmeco cahcújtso múnáake Íllí Jetsóo tujpácý wágóóóvénej téeveri díbye újçúmeke. Muuráhjáa diityédívú ámuhakye níwááveebe Ípííchoj téeveri dítyé túkevjtsojte ámuha meíjcyaki. ²⁹ Árónaa ó waajácú íchihdyu o pééne Boone tsaate múhdurá úwáábóneri íllure diityéké tútávajtsoíñe éhne múúne oohííbyé obééjámuke tútávajtsódu. ³⁰ Áhdure íjcyáímyé tsaate ámuhadítýúré ímiá uwááboju tsíjítóríyé átéréenéhjì úwááboímye. Ááneri íllure cahcújtso múnáake mújçátsoímye. ³¹ Áánéllí tsáma téiibúwá méíjcyaco éhnee pápíhchúú pijcyábá hajchótá támaatýóu o wágóóone ámuhakye o úwáábohíjcyáné meítsáávénema.

³² Ahdícyane ámuha Píívyéébeéjté meíjcyame óvíí dífbye tájpiyéjuco ámuha meíjcyane meke iwájyúne díbye ácuhiíjcyáné uwáábójú pañe íhtsutúmerjúco.

³³ Cáhawáá méíjtsúcunuj, tsáháa muurá o íjyácunútú oke tsaate dsídsidívú áh-

doobe ehnéva múnáajpi o íjcyaaabe ímiá wajyámuma o íjcyáíyóneri. ³⁴ Muuráhjáa ámuháyé wájácú menéene oore tsáávanéréi ó wákímyeíhijcyá óoma íjcyámema muha mepíhtone meújucú. ³⁵ Aabée muurá ámuhákye panévatúré ó úwáábohíjcyá muhdú mewákímyeíyóné ídáátsóméhjike mepíáábo éhnéhjáa Ávyéjuube Jetsóó illu néhijcyáné o ítsáávéne: “Muurá tsaatéké tsíeménevu ájcume ímíjyúúvéiyá ditye ájcume ímíjyúúvéne éhníínevu.”

³⁶ Ehdúu diityéké íñétsihdyu Páávoró Pívyéébema íhijyúva mímóúúvénéllí muha téhdure mémímóuuvéhi. ³⁷ Áábekée pámeere ikímóóvéne ámábinúhi. ³⁸ Aamée múúhake pícyojhé cúújúwamívú díbye ‘tsáhájucóubá tsiíne oke ámuha maájtyúmíityúne’ néeneri kímóóvéme.

Jerotsaréevu Páávoró pééneé

21 Aamée muha tétsihdyu mepée tsapéhdú ‘Cóó’ némeíñe caapáhovu. Áané tsiíjyúu muha méúújeté ‘Róódaá’ némeíñe caapáhovu. Átsihdyúu botsíi muha méúújeté Páátarávu. ² Átsihvúu muha tsíímivúréjuco mepájtyene Peníftsiá íiñújivu péemivu. Áámíríyējucóo muha mepééneé. ³ Aamée muha ‘Chíípere’ némeíñe caapáhó náníñējcuri meífteíñútsihdyu mepéhijcyámé méúújeté Tsííriá íiñújivu. Aaméikyee muha Tííró mujcójuvu mécatsúúveté tétsihvu tsane píchuta íjchívyeki. ⁴ Átsihyí muha tsaate cahcújtso múnáake maájtyúmitémemái méijcyá tsané tsemáána. Aamée Páávoróké néé díbye Jerotsaréevu ipyéétu Pívyéébé Apííchóréhjáa diityéké tükévéjtsóneri. ⁵ Aamée muha técoomíyí téhajchótá méijcyánetu mepéémeke pícyojhémé pámeere mujcojúvu. Áamemáa muha pámeere memíhmóúbáne Pívyéébema méihjyúváhi. ⁶ Átsihdyúu muha illurējuco diityéké mepítyájcóne meúcaavéné cúújúwamí pañévu. Áané tujkéveríjyucóo ditye óómiñe ihjyáhañévu.

⁷ Aamée muha Tíírótu nihñéréjuco tsahíyí mepééme mécatsúúveté Toremaidávu. Átsihyí íjcyáné cahcújtso múnáadívú muha meúújetémema méijcyá tsájcoóji.

⁸ Áané tsiíjyúu muha mepééme méúújeté Tsetsaréavu. Aamée muha mepée Perípe jávú cahcújtso múnáa tükévéjtsójtéhjáa 7-meva íjcyamedítýú uwáábori úllehíjcyáábe jávu. ⁹ Áábej tsíímée pínéehójtśímeva walléemú tájívátúmé íjcyame úúbállehíjcyá Pívyéébere diityéké ájcúné íjtsaméiyi íná pájtyeíñe iwáájacúne. ¹⁰ Aamée muha tétsihyí tsúcájáhrējuco meícyahíjcyánáa Pívyéébé ihjyú uubálle múnáajpi Agáábó wajtsí tétsihvu Jodéatu tsáábeé. ¹¹ Aabée múúhake ááhívee Páávoró ocájimífhé újcúmífhéri fhyójtśicu, íjtyúháacyu, íjcyane íchíácómeíñe nééhí:

—Pívyéébé Apííchó muurá nehíjcyá illuva ditye íñe ocájimífhé aabájáábeke Jerotsaréevu íchíjchúúbeke íhvéjtsóíñe tsííñe íiñúji múnáa hójtsí pañévu.

¹² Ehdúu díbye néenélíli muha teene Tsetsaréa múnáama méneerá Páávoróké díbye ipyéétu téhullévu. ¹³ Áronáacáa múúhake neébe:

—¿Íñeri ámuha mekímoovéné ídátsó oke pajtyéhi? Tehdu apááñéré oke ditye chíjchúíñejívari. Óvíi néhi ihdyu oke illífhyanúhajchíí lílhihyanúme Ávyéjuube Jetsóoke o cáhcújtsóné hallútu.

¹⁴ Ehdúu múúhake díbye néenélíli muha dífbyeke menééhí:

—Óvíikyéhde muhdú Pívyéébe ímillédú ú íjcyáhi.

¹⁵ Átsihdyúu muha illurējuco meímíbájkímyeíñe mepéene Jerotsaréevu.

¹⁶ Áamemáa múúhama tsaate cahcújtso múnáa péé Tsetsaréatu. Aamée muha

meúújeté Chííperé múnáajpi tsúúcajátújucóhjáa Píívyéébeke cáhcújtsoobe Natsóo jávu.

Páávoró Jacóóboke ááhivéne

¹⁷ Átsihdyúu muha Jerotsaréevu meúújetémeke tétsíí cahcújtso múnáa tsáímíyé waatsúcupejtsóhi. ¹⁸ Áané tsííjyúu muha Páávorómá máaahíveté Jacóóboke. Áánaacáa tétsihi pámeere cahcújtso múnáa túkevétsojte. ¹⁹ Áamedívuú muha meúújetémeke Páávoró úúballé ímííneuvú muhdúhjáa Píívyéébe jodíómú íjcyátúróme pañévú dííbyej tééveri méénuhíjcyanehí. ²⁰ Áánéllíihyé duurúvámé Píívyéébeke ávyéjútsoomé. Áánemáa néeme dííbyeke:

—Ehdíivane, muúbej. Muurá múhdúné mímúnáajpíjyúooró memúnáa jodíó-mudítýú cáhcujtsójúcoorómé úraavyépí Píívyéébé Moitséeúvuj tééveri ájcúné taúhbjáúúne. ²¹ Aame nehíjcyá úhdítýu uuva u úwáábohíjcyané téénetu múu bóijcyúdú pámeekéré jodíómú tsíííne iínújiri íjcyámeke ditye téeneri íícuvéjúcóótuki. Áhdurévā ú nehíjcyá ditye íhdéuvúu íicyahíjcyajító íhfvéjtsóne ítsíímeke íkhídyahírotsójúcóótuki. ²² Aane ííne ¿muhdúí teéne? Muurá ííne tsúúca íchihyí u íjcyane iwáájácúcooca píhcyááveímye. ²³ Áánéllíi ú méénuú uke muha menéhdúú. Íjcyámé íchihyí múúhadítýú pííneehójtsímeva wajpímú ípyéé ímíááneturé imyéénuííne ííneéneí méénutúme. ²⁴ Áámema tsaméhíj meúújcátsííne méímíbjáchót-saméí duurúvájá lluváábedívú memúnáa méénuhíjcyádu. Áané boonétú ú áhdoó díityémá ditye íbyéérómeki. Áijyu úhdítýu íhgyúvahíjcyarómé neé állíuré íjcyáneri ííhgyúvahíjcyáne. Áhdure neeímyé Píívyéébé Moitséeúvuj tééveri ájcúné taúhbjáúúne téhdure u úraavyéne. ²⁵ Áánetúu íhdyu tsúúca muha mécaatúnú jodíómú íjcyátúróme Jetsóoke cáhcujtsómé ílluune imyéénútuki: Tsá ditye níjcyotájteke íícúvémeííne iyámeke dóóítýúne; tsá ditye tújpacyo dóóítýúne; tsá ditye dóóítýú dótsohcáorii, majcánurii, dsíjívéné iyámeke; tsá ditye tsíjtyéhjima dómácójcatsítýúne. Ehdúu néeme Páávoróke.

Páávoróké ditye ékeevéné duurúvájá pañévu

²⁶ Áhdújucóo díbye díityémá pííneehójtsímevámá íúcújcátsííne pééneé. Áaméhjáa úcaavé duurúvájá pañévú íúúbálle tééjā tehmeébeke múhdúj coojívatú íímíbjáchómeííne ííjkévaííne botsíí pánétúétsihvu Píívyéébeke íícúvéííne iyáábeke ítsájtyeki.

²⁷ Áanéhjáa tsané tsemáanatu ííjkévaííne ditye nééne tsúúca níjkévaríjyucó íjcyánāa Áátsiá íííújitu tsááné jodíómú ájtyumí dííbyeke duurúvájá pañe íjcyáábeke. Áábekéhjáa pámeere tétsii íjcyámema páhduváré idyáíífvétsihdyu ékeevéme. ²⁸ Áánemáhjáa kéévánécoba néemeé:

—ÍÁmuúha íjraéémuj, metsááne múúhakye mépíaabóva! Áánu muurá éhne pahúllévare úwááboobéré péhíjcyaaabe ímityúné íhgyúvahíjcyá méíííjji múnáadítyu. Áhdure Píívyéébé Moitséeúvuj tééveri ájcúné taúhbjáúu néené tsíjítóríyé úwáábohíjcyáabe. Téhdure ímityúné íhgyúvahíjcyaaabe duurúvájatu. Ááneréi íjcyáíyónāa muurá ííne íjtye gríéégómuke tééjā pañévú íúácóneri tútávajtsoobe tééjā pañe ííne ímityúné úújéítyúrotsíí.

²⁹ Ehdúhjáa néeme Jerotsaréeríi Éépetsó múnáajpi jodíómuube íjcyátuube Tróópimómá dííbyeke íájtyúmíííllííhye. Áanéhjáa íjtsucunúme Páávoró dííbyeke úacóné tééjā pañévu.

³⁰ Áanerihjyáa técoomí múnáa íbóríbaavémé péé teeja duurúvájávu. Aaméhjáa Páávoróké iékéévéébeke lliúcuínú áachívu. Áanemáhjáa wátajcómé tééjá llehówááne. ³¹ Aaméhjáa dífbyeke lííhyanújúcóóiyónáa tsúúca úúbálle úújeté técoomí tsodáhómú avyéjúúbedívu. ³² Áanélliihyéhjáa pámeekéré ítsodáhómuke íavyéjujtemá ipihjyúcúmema dsiínécunúmé téhullévu. Áamekéhjáa íájtyúmíne íhvetémé dífbyeke iwápáacohíjcyánetu. ³³ Átsihdyúhjáa diitye tsodáhómú avyéjuubéréjuco iékéévéébedívu táuhbané ditye ichíjchu úwáñehíñeri. Áanemáhjáa tétsii íjcyámeke díloobe muubá díbye íjcyane, áhdure íñé hallútú ditye ehdu dífbyeke méénune. ³⁴ Áaneréjucóhjáa páhduváré mityane ditye íhgyúváné pañe tsá díbye lléébotú muhdú ditye nééneé. Áanélliihyéhjáa ítsodáhómuke neebe ditye itsájtýe dífbyeke. ³⁵⁻³⁶ Áhdújucóhjáa ditye íhcyóómivu itsájtýéébeke tsájá niityéwaaahyóvú iúújetétsótsihdyu ílluréjuco íhbúcuínúné míamúnáa íjyévé ‘áádikye mélliihyánu’ néémere úrááyénélliihye.

Páávaro íhyallúvú íhgyuváne

³⁷ Áábekéhjáa ditye íhjá pañévú ááhívétsóiyónáa neebe diityé avyéjúúbeke:

—¿A tsá o íhgyúváytyuróne?

Áanélliihyéhjáa neebe dífbyeke:

—¿Aca eene ú píivyété gríéégómú íhgyúrí u íhgyuváne? ³⁸ ¿Aca tsá Ejíhto múnáajpi u íjcyatú éhnée ímityúmeke u újcúmema íñeubará píívyétúné iinújivu u pééne ímityúné múúhá iinújí avyéjúúbedítýú u ítsámeíhíjcyáabe?

³⁹ Áanélliihyéhjáa Páávaro néé dífbyeke:

—Muurá ihdyu oo jodíómuubéré Tsiríítsiá iinújiri íjcyacóómí Táátso múnáajpi. Áhdícyane ihdyu cána óvíjyucu oke daacu tsáraahóvú o íhgyúva míamúnáama.

⁴⁰ Áhdújucóhjáa diibye ávyéjuube íhvéjtsoobe niityéwááhyó hallútú diityéké íhyóítsiri nééne ditye cúúvéhulléré íjcyaki. Aaméhjáa dáíívyénemáyé íhgyúvaabe heeberéómú íhgyúri.

22

Neebéhjápeé:

—Ámuúha tamúnaaj, cáhawáá ímíñeúvú méllieebúcunu ámuúhakye táicyánéjcu o úúballéne.

² Ehdúhjáa díbye heeberéómú íhgyúrí íhgyúvánéllii ímíñeúvú lleebúcunúmé dífbyeke.

³ Áamekéhjáa neébe:

—Oo muurá jodíómuube Tsiríítsiá iinújivú Táátso coomívú oke ditye tsíímávaábe. Ároobée ihdyu ó keemévé íchihvúré Jerotsaréevu. Áábekée oke Gamariéé úwáábohíjcyá méíhdé múnáaúvúhjáa úráávyehíjcyáné táuhbaju. Aabée ó imíllehíjcyará múhdutú tsaimíyé Píívyéébeke o ícúvéébeke o cáhcújtsóiyóné táííbúuri. Áhdu muurá ícyooca ámuúha. ⁴ Ároobée táwaaajácútubáané íñe ímíáájú cahcújtsó múnáahjáa íjcyámeke o dsíjívétso ímityúné ó dárívehíjcyá dityévaa téénetu íhvetéroki. Opée ó tsatyéhíjcyá wajpímumáyé walléémuke ditye icyúvéhoojánuki.

⁵ Aane muurá llúúvájte avyéjúúbema duurúvájá túkevétsojte waajácú okée waa-jácúhaamínema iwálloone Damájcóri íjcyáné cahcújtsó múnáa élleveu. Aabée téhul-lévú tsúúca o péé oováa o dóhjnújémeke íchihvu Jerotsaréevu ditye ícúbáhraki.

Páávoró úúballé muhdú Jetsóoke icyáhcujtsóne

(Hch 9.1-19; 26.12-18)

⁶ Aanée Damájcovu oke ditye wálloobe juuváyí o péhíjcyárónáa cójijpiine té-coomíj pihívurējuco péécutéré óhdivu ávyetá ihnáoh néene péeté cádiivyné cáámetu. ⁷ Aanée oke íjcaáyó baavújuco. Áábekée oke Jetsóó o ájtyúmítuube néehíí: “Tsáo Tsááoró, ¿íveekíami oke ú pátsárcyohíjcyaj?” ⁸ Áánéllihyée o néehíí: “¿Aca múha uu, Ávyējuúbej?” Áánéllihyée oke neébe: “Oo Jetsóó Natsarée múnáajpi oke u pátsárcyohíjcyaaábe.” ⁹ Aanée téijyu óoma íjcyame teene peete íajtyúmíneri íllityéhi. Áromée ihdyu tsá lléébotú díbye óoma íhjuváne. ¹⁰ Aanée awáá ehdu oke díbye néénéllíi o néé dífbyeke: “Ávyējuúbej, ¿aanéhaca íiná ú imíllé o méénune?” Áánéllihyée oke neébe: “Wa ihdyu dípye Damájcovuj. Téhullévúí uke neeímyé íiná u méénuñe.” ¹¹ Aabée teene peete muhdú oke táhálluúúcu cúúvetétsoobe o hállu-vájúcóótúúbeke óoma íjcyaméréjuco oke úújetétsóné téhullévu.

¹² Áijyúu ‘Ananía’ némeífyé tsáá taéllevu Píívyéébée Moitséeúvuj téeveri ájcúné taúhbjaju néhdújuco ícyahíjcyaaábeke ímí míamúnaa íjtsúcunúúbe. ¹³ Aabée it-sááne oke néehíí: “Muúbej, tsúúca ú hallúvá tsiñe.” Ehdúu oke díbye néénemáyé íñé imíjyaú ó íitējucóohíí. ¹⁴ Átsihdyúu oke neébe: “Muuráhjáa tsúúcajátújuco méihdé múnáaúvú cáánívahíjcyaaabe Píívyéébe uke mémenúné ímiáábé Jetsóoke u ájtyúmíbe íhjuváne u lléébóne díbye ímillédú u íjcyaki. ¹⁵ Áánéllíi ícyooca pámeekéré dífbyedítú íjcyáné uwááboju ú úúballéhíjcyaaáhi. ¹⁶ Áhdícyane íñerí íjtsámeityuube dífbyedívurējuco cátoróóvéne dífbye mémeri táuméí Píívyéébeke páneere díimítú díbye íábájjíveki. Ááne tsójtsótsaméí.” Ehdúu oke neebe Ananía.

Páávoró úúballé Píívyéébe dífbyeke wálloone jodíómú íjcyátúme éllevu

¹⁷ Aabée Jerotsaréevu tsiñe o óomíbye duurúvájá pañévú o úcáávéne Píívyéébema o íhjuváhíjcyánáa óhdivu bóhówaavéné naavédú nééneé. ¹⁸ Ááné pañée Jetsóoke o ájtyúmíbe oke néehíí: “Ícúí dípye tsiéllevu íchihdyu Jerotsaréetu. Muurá tsá ditye ícúvéityú táuwááboju u úúballéróneri.” ¹⁹ Áánéllihyée dífbyeke o néehíí. “Ávyējuúbej, áanerá oke waajácúme ópée dícyahcújtso múnáake pihcyááve-jááné pañévú o wápáájcómeke o cúvéhoojánuhíjcyaaabe o íjcyane. ²⁰ Áhdurée muurá díwákímyéí múnáajpi Ejtéébá díuwááboju méénuhíjcyaaábeke ditye dsíjjívétsoíjyu dí-ityémá o íjcyáábema tsaméhíjuco muha tehdu dífbyeke meméénune. Téijyúu muurá ó téhmeíjcyá díitye dífbyeke llífhyanúme wajyamúúne.” ²¹ Ehdúu o néérónáa tsi-ñe oke neébe: “Árónáa ú peé íchihdyu tsihullévú jodíómú íjcyátúrómé pañévú uke o wállóónéllíhye.” Ehdúhjáa úúballébe Páávoró.

Páávoró tsodáhómú avyējuúbé hójtsí pañe

²² Aanéhjáa dífbyeke illéébúacunúhíjcyáróne kéévánécoba néémeé: ¡Tsáhájucó aabye íjcyátyuróne! ¡Íllurējuco méllíhyánu! ²³ Ehdúhjáa néémere íwajyamúúné cáámevu wájójcoméré téhdure bállíjyu wájójcóhi. ²⁴ Áánéllíhyéhjáa díbye tsodáhómú avyējuube néé ítsodáhómuke ditye íááhívetso pañéejavú dífbyeke. Áánemáhjáa neebe ditye iwátsíhcyúúbeke idílló íñé hallútú dífbyedítú ditye íjyácunúhíjcyáne. ²⁵ Áhdújucóhjáa ditye iwátsíhcyu dóhjínuube tsaapi tsodáhómú avyējuube tétsihyí íjcyaaábeke nééneé:

—¿Aca ihdyu múúne eene ámuha romáánómuube íjcyáné waajácúháámima íjcyáróóbeke iiná néétume méwátsihcyúhi?

²⁶ Ehdúhjáa Páávaro nééne tsodáhómú avyéjuube pajtyétsó pánétúejpihdívu. Neebéhjápee:

—Tsáma téibúwá dífcyaco áabyeke muhdú u méénúfhajchííjyu. Muuráhjáhaca ihdyu romáánómuube íjcyáné waajácúháámima dífbye.

²⁷ Áánélliihyéhjáa pánétúejpi ipyééne nées dífbyeke:

—¿Ava úhdi íjcyáné romáánómuube u íjcyáné waajácúháámij?

Áánélliihyéhjáa neébe:

—Éée.

²⁸ Áánélliihyéhjáa neebe avyéjuube dífbyeke:

—Téhdurée muurá mýtane ó ahdó romáánómuube o íjcyáííne waajácúháámi.

Áánélliihyéhjáa Páávaro néehíi:

—Áronáa ihdyu llihyómútsidi téhdure tene íjcyánéllii ó nées pánétúejpi o íjcyane.

²⁹ Ehdúhjáa díbye néénéllii fhvejtsómé dífbyeke. Áhduréhjáa avyéjuube íllityé romáánómuube íjcyáné waajácúháámima íjcyáábeke ehdu imyéénúneri.

Jodíómú túkevétsojité úmíwari Páávaro íjcyane

³⁰ Áané tsíjyúhjáa imíllebe iwáájacúné ímichi ííne hallútú imúnaa jodíómú díibye Páávorodítýú íjyácunúne dífbyé hallúvú páhduvaré úúbállehíjcyáne. Áánemáhjáa neebe dítye dífbyedítýú íjcyáné uwánehíííne itsíñúúne ipíhjúcu pámeekéré avyéjujteké llúúvájte avyéjujtéma. Áámé úmíwávúhjáa dífbyeke íjyócuycároóbe.

23 Aabéhjáa Páávaro diityédívú ítteebéré néehíi:

—Ámuúha tamúnaaj, muurá íjcyoojívújuco Píívyéébe húmíj píinévú tsáháturo ímityúné o méénutúne.

² Ehdúhjáa díbye néénéllii llúúvájte avyéjuube Ananíá táuhbá tsaatéké dítye iwábáájco dífbyeke. ³ Áronáacáhjáa neebe dífbyeke:

—¿Aca táuhbaju nées muhdú o íjcyane óoma u ímíbájchoki? ¿A tsá u wáájacutú teene táuhbaju nééné tsíjítóríyé óhdivu u táuhbáné oke dítye imyéénuki? Uke téhdure Píívyéébe méénúú bañú múnáajpi u íjcyáábeke.

⁴ Áánélliihyéhjáa tsaate néehíi:

—¿Aca muhdú eene íllure ú uuhívaté Píívyéébere pícyoobe llúúvájte avyéjuube pánétúejpi íjcyáábedi?

⁵ Áánélliihyéhjáa neébe:

—Áronáa tsá o wáájacutú díbye pánétúejpi llúúvájte avyéjuube íjcyane. Muurá Píívyéébe waajácúháámitu nééneé: “Tsá múu ímityúné fhjyúvatú avyéjujtédítýu.” Ehdúhjáa neebe Páávaro.

⁶ Botsíikyéhjáa waajácuube tsadotséómuma paritséómúejte dítye avyéjujte íjcyane. Áánélliihyéhjáa neebe kéevánécoba:

—Ámuúha tamúnaa, oo muurá paritséómú uwáábóo úráavyehíjcyáábé hajchi. Aabée téhdure téené uwááboju ó úráavyehíjcyáhi. Áábeke ííne oke ámuha médílohíjcyá dsíjivémé tsiíne bóhiíne o cáhcújtsónéllíihye.

⁷ Ehdúhjáa díbye néénéllii dítye avyéjujte tsaamééré itsípájújcatsííne ílluréjuco pájúvanújcatsííne. ⁸ Dítyéhjáa muurá tsadotséómú nehíjcyá dsíjivémé bóhjúcootúne. Áhduréhjáa itsúcunúhijcyámé níjkyéji múnáama panévare apíchoháané

ijcyatúne. Áanetúhjáa ihdyu paritséomú cáhcujtsó ténehji ijcyane. ⁹ Aaméhjáa ihjyúbari ijcyánáa diitye paritséomudítýú tsaate tauhbájú uwáábojte nééhií:

—Muurá tsá áanu iiná imityúné méénutúne. Áábema tsáijyu múu imiáané nįkyéji múnáajpi ihjyúvánáa ı́veeki Píıvyéébeke múhdurá médarı́ıvéiyáhi?

¹⁰ Ehdúhjáa ditye táhjájcatsı́neri tsodáhómú avyéjuube illityéne iįtsúcunú ditye Páávoróké méénuińe. Áánélliihyéhjáa tsińe neebe ı́tsodáhómuke ditye itsájtye biwáhullı́vúre ihcyóómıvu dífbyeke.

¹¹ Ápejcohjáa Jetsóó dífbyedı́vú ibóhówáávéne nééhií:

—Imı́chi díıcyáne ı́neri áábımyeıtyuubéré ı́ne táuwaáboju ı́chii Jerotsaréeri u úwáábohıjcyádúre idyé dúwááboco Róómarı́ı. Ehdúhjáa Jetsóó néé Páávoróké.

Páávoróké imı́llerómé illı́ıhyanúne

¹² Áané tsıtsı́ıvevúhjáa imúnaa jodı́omú pıtyácójcatsı́yá imiáánetúre dífbyeke ı́dsı́jı́vetsońe. Áánemáhjáa néjcatsı́myé ı́ńéubará imájchóityúné dífbyeke illı́ıhyánútúné hajchóta. ^{13–14} Ehdúhjáa dífbyedı́tyú pıtyácójcatsı́myé 40-mevá ehńı́ınevu ijcyame. Aaméhjáa llúúvájte avyéjuı́téma ı́tyúkevı́tsojte éllevu ipyéene neete diıtyéke:

—Muha imiáané Pı́ıvyéébe lléébónáa mépıtyácójcatsı́ ı́ńéubará memájchóıtyúné Páávoróké muha mellı́ıhyánútúné hajchóta. ¹⁵ Áánéllii méneeco tsodáhómú avyéjuúbeke dibye péjcore ámuha éllevu ı́tsı́va dífbyeke. Árónáa ihdyu méneeco dífbyedı́tyú ijcyané ihjyu ámuha medı́llo dífbyeke mepı́ıváne. Áıjyu muha tsúúca máarúcoóonu ámuhadı́vú dibye úı́jetétúné ı́hdéré muha mellı́ıhyánuki.

¹⁶ Ehdúhjáa ditye pıtyácójcatsı́ne Páávoró beebe iwáájácúne ı́cı́ıi tsodáhómu coomı́vú ipyéene úúballeté diıbye ı́ıńáhnıkye. ¹⁷ Áánélliihyéhjáa tsáapiıkye tsodáhómú avyéjuúbeke ipı́ıváábeke neebe Páávoró:

—Áanu ováhtsáwúuke tsajtye pánétúejpi ámuhá avyéjuúbe éllevu dibyévá ı́ınáhjáubá iúúballe dífbyeke.

¹⁸ Ahdújucóhjáa dífbyeke dibye tsájtyene ávyéjuúbe éllevu. Aabéhjáa neeté dífbyeke:

—Ávyéjuúbej, éhne cúúvejari ijcyaaabe Páávoró oke néénéllii ó tsı́vá áanu ováhtsáwúuke diéllevu dibyévá fı́hya iiná uke iúúballeki.

¹⁹ Áánélliihyéhjáa fı́hdyúétsı́hvu itsájtyéébeke neébe:

—ı́ııná ú imı́lle oke u úúballéne?

²⁰ Áánélliihyéhjáa neébe:

—Tamúnaáne jodı́omú pıtyácójcatsı́ ukévá ı́ńééıńe péjcore u tsájtye Páávoróké ditye avyéjuı́te éllevu dityévá idı́llo dífbyeke iiná dífbyedı́tyú ijcyané ihjyu. ²¹ Áróneri tsá u ı́cı́ıvéıtyúne. Ijcyámé 40-mevá ehńı́ınevu dífbyekévá illı́ıhyánu árucóonuımye. Aame néjcatsı́ imiááneva imyéénuıńe Pı́ıvyéébe lléébónáa ipıtyácójcatsı́ne. Aamévá dífbyeke illı́ıhyánútúné hajchóta tsá ı́ńéubará májchóıtyúne. Aame ı́cyooca tehmé muhdú diıtyéké u nééneréjuco.

²² Ehdúhjáa dibye tsodáhómú avyéjuúbeke úúbálléne boone ipıtyájcoóobeke neebe dibye muucá iúúbálléte teéne.

Ávyéjuube Pééri éllevu Páávoróké ditye wállóone

²³ Átsı́hdyúhjáa diıbye ávyéjuube mı́ıtyétsıkye ı́tsodáhómú avyéjuı́tedı́tyú ipı́ıváne néé dityétsı́ iı́jcu 200-meváké tsodáhómuke ulléri pééımyeke, 70-meváké

íjjúmudi pééímyeke, 200-meváké cávaájcoháñema pééímyeke, ditye ipyéé Tsetsaréavu tépejcójuco. ²⁴ Áhduréhjáa neebe ditye tsáápi íjjuke íímíbájcho dífbyedi Páávoróké itsájtje ávyéjuube Pééri élleu. ²⁵ Áamemáhhjáa waajácuháámí wáalloobe illu íñéhaámi:

²⁶ “Ávyéjuube Péerííj, oo íñe Cáráóódio Ríítsia o íjcyaaabe úuma ó ihjyúváhi.

²⁷ Áanukée tsúuca imúnaa jodíómú íekéévéébeke lílíhyanújúcóóróóbeke tát-sodáhómuma diityédítýú ó dojtúcu romáánómuube íjcyáné waajácúháámima dibye íjcyane o wáájácúnema. ²⁸ Áanemáa ó tsajtyé dífbyeke diityé ávyéju-jté élleu íñe déjúcotú dífbyé hallúvú ditye páhduváré úúbállehíjcyáné o wáájácuki. ²⁹ Aabée o waajácú apááñéré ítyaúhbjáúúné hallútú ditye ehdu dífbyeke dáríívehíjcyáne. Aane tsá íiná íjcyáturó ditye tééné hallútú icyúvéhoo-jánúúbeke dsíjvétsóiyóne. ³⁰ Áabeke íñe diéllevu ó wallóó imúnaa íjcyarómé dífbyeke illíhyanúíñe pítyácójcatsíñe o wáájácúnema. Áameke o néé ditye páñetu diéllevu ipyééne díhyúmíri íñé íñe hallútú dífbyedítýú íjyácunúhij-cyáne. Áhdícyane wái díícyaj.”

³¹ Ehdúhhjáa néhaamímá tsodáhómú pejco tsajtyé Páávoróké Ajtípatírí coomívú íavyéjuube néhdújuco. ³² Áané tsitsíívevúhhjáa tsaate tsodáhómú ulléríyee péeme íl-luréjuco óómiñe íhcyóómivu. Áanetúhhjáa tsíjtje íjjúmudíí péémeréjuco cóhbaavéné Páávoróma. ³³ Aaméhjáa Tsetsaréavu ávyéjúúbedívú dífbyeke iúújetétsóne ajcú teene waajácúhaamívú dífbyeke. ^{34–35} Áhaamíhhjáa ávyéjuube íéévéne njcáutu dilló Páávoróké kíá múnáajpi dibye íjcyane. Aanéhjáa Tsiríítsiá íiñúji múnáajpi dibye íjcyane iwáájácúne neébe:

—Cána óvíí ímíchí díhyallúvú páhduváré úúbállehíjcyámé wajtsí mewáájácu muhdú úuma tene íjcyane.

Áanemáhhjáa neebe ditye ipícyo dífbyeke ávyéjuube Heróódeúvu jávu.

Ávyéjuube Pééri úmiwávú Páávoró íhjuváne

24 Átsihdyúhhjáa tsáhojtsíj coojívatu páñétúejpi llúúvájte ávyéjuube Ananíá tsáá Tsetsaréavu túkevéjtsójtéma. Áamemáhhjáa téhdure Téétoro tsáá ímityúné múúne méénúme hallúvú íhjuváabe. Aaméhjáa diibye ávyéjúúbedívú iwájtsíne úúballévá ímityúné Páávoró hallúvu. ² Áábekéhjáa diityé élleu ditye tsájtýéébé hal-lúvú Téétoro úúballéjucóó ávyéjuube Péeríkyeé. Neebéhhjápeé:

—Ávyéjuúbej, mítyane uke muha météhdujtsó múúhá ávyéjuube u íjcyaaabe pane u wáájácúúbe túkevéjtsóju pañe muha tsaímíyé meícyahíjcyánéllíhíy. ³ Muurá muha páhduube dítyúkevéjtsóju pañe méijcyáhi. Áanéllíí mítyane uke muha météhdujtsó múúhá ávyéjuube u íjcyáábeke. ⁴ Aane mítyane uke o túhújtsótu uke o néé okéi u lléébúcuunú múhahjchótáwuú úuma o íhjuváne. ⁵ Muurá muha méwaajácú áanu ávyeta panévá íñííjñerí íjcyáné jodíómuke íbórínúubéré péhi-jcyáne. Aabe natsarénómuube Jetsóoke úráávyehíjcyámedítýú ímichi páñétúejpi. ⁶ Muuráhhjáa duurúvaja dibye tútávájtsóyónáa muha meékéévéébema méimíllérá teene meímíbjachóné muhdú múúhá taúhbaju néhduú. ⁷ Áronáacáa tsodáhómú ávyéjuube Ríítsia múúhá hójtsí pañétú dojtúcu dífbyeke. ⁸ Áanemáa neebe dífbyé hallúvú úúbállehíjcyámé itsáa diéllevu. Áhdújuco íñe muha metsááne diéllevu dífbyé hallúvú muha meúúbállehíjcyáméjuco. Aane cáhawáá óvíí páñetu ú dilló dífbyeke u wáájácu muhdú nééné déjúcotu muha meúúbállehíjcyáné dífbyé hallúvu. Ehdúhhjáa neebe Téétoro Péeríkyeé.

⁹ Téhdurehjáa tétsihyi íjcyame tsijtye jodíómú nehíjcyá ímiáánéjuco ehdu tene íjcyane. ¹⁰ Áanélliihyéhjáa ávyéjuube Pééri úbahcyó Páávoróké dífbyeréjuco íhíjyúvaki. Áhdújucóhjáa díbye nééneé:

—Muurá ó waajácú múhdúne píjcyábájucó íné iínújiri ímityúnéhjí ímibájchoobe u íjcyane. Áanéllii mityane ó ímíjyuuvé táicyánéjcu o úúbálléneri. ¹¹ Aane ihdy cáhawáá óví apááneré ú waajácú Jerotsaréevúu Píívyéébeke o dúúrúvájétsihdyu botsí 12 coojívaré mejcyane. ¹² Tsáháa múha oke ájtyúmitú tsaatémá o táhájcatsímyeke o íbórínuhíjcyáné duurúvájá pañévu, pihcyáávejáané pañévu, tsíllehíjyú. ¹³ Aane muurá íjtye ávyeta tsá wáájacutú íné hallútú táhallútú iúúbállehíjcyáne. ¹⁴ Áánetu cáhawáá uke o úúbálle apááneré táihde múnáaúvúu cáánivahíjcyaaabe Píívyéébeke o íícúvéébeke o úraavyéne. Dífbyeke ihdy ó úráavyehíjcyá béhíjtori eene múhdurá ditye óhdivu ítsúcunúhíjcyájíjtori. Aabe idyé ó cáhcujtsó dífbýé ihjyú uubálle múnáa waajácúhaamínetu dífbýé taúhbaju cáátúnúmeínehíjima tsínehji íjcyane. ¹⁵ Muurá ditye cáhcujtsódúré dífbyeke o cáhcújtsoobe ó waajácú ímiáméhíjima ímityúroméhjí dsíjivémé bóhiíne. ¹⁶ Áanéllii ó imíllehíjcyará tsaímíyé Píívyébema o íjcyane. Áhdure idyé ó imíllehíjcyará tsaímíyé miamúnáama o náhbévájcatsíne.

¹⁷ Aabée muurá múhdúne píjcyá lliíne tsiélléhjí o péhíjcyátsihdyu o tsáa táiiínúji múnáake o píaabóvaabe idyé dífbyeke o íícúve iyámeke o cóvájtsóneri. ¹⁸ Ehdurée nénéhíjiri duurúvájá pañe o íjcyáabeke Áátsiá iínújiri íjcyame tamúnaa oke ájtyumí dityée méenuhíjcyádújuco téjéj lluváábedívú o ímbájchoméíbyeke. Áánaacáa tsá tétsihyi tsijtye íjcyáturóne. Aabée tsáháturo téijyu muucá o íbórínutúne. ¹⁹ Aane bo óví eene táhallútú úúbállehíjcyámé íllevu itsáane úúballévá ímiááné ímityúné táhallúrí íjcyáhajchíjyú. ²⁰ Óvíikyéhde aatyéré úúballé íné ímityúnéhjáa tamúnáa avyéjútémá o méénune íájtyumíne. ²¹ Ááneráhjáa apááneré diityémá o íjcyaaabe pámeere lléébónáa o néehí: “Oke íne ámuha médílllohíjcyá dsíjivémé bóhiíne o cáhcújtsónéllíhye.”

²² Ehdúhjáa Páávaro néénéllii ávyéjuube Pééri ílluréjuco téené ihjyú íhvejtsóné ímíhyéhjáa díbye úráávyenéjcu iwáájácúnéllíhye. Áánemáhjáa neebe diityéke:

—¿A ehdúhaca teéne? Ané óví tsodáhómú avyéjuube Ríítsia tsáa botsíi ámuháma meímibájchoki.

²³ Ehdúhjáa diityéké ínétsihdyu neebe tsáapi tsodáhómú avyéjúúbeke díbyéi tétsihvúré ipícyo dífbyeke. Áánemáhjáa neebe díbye íhvéjtsó imúnaa dífbyeke íááhívehíjcyaki.

²⁴ Átsihdyúhjáa tsúcájá íjcyánetu Pééri tsiíne tsáa dífbye éllevu mewa Drot-síírama jodíómulle téhdure íjcyállema. Aabéhjáa píuvá díbye Páávoróké díbye diityétsima íhíjyúva muhdú Jetsochríjtoke mecáhcújtsónetu. ²⁵ Áanélliihyéhjáa íhíjyúvaabe muhdú tsaímíyé mejcyá ímityúnéjcutu metéhmémeínetu. Áhduréhjáa íhíjyúvaabe nihnéétsihvúré Píívyéébe muhdú miamúnáa ícyahíjcyáné ímbájchóínetu. Ááneríhjáa ávyéjuube íllityéne dífbyeke néehí:

—Wa ílluréjuco dípyej. Néhíjyáca idyé tsiíne uke ó píúvaá múhtsima u íhíjyúva ténetu.

²⁶ Aanéhjáa díbye Pééri íjyácunúhíjcyá dsíídsidívú Páávaro áhdóiyóneri ílluréjuco dífbyeke íjchívyétsoki. Téénélliihyéhjáa wáájacúroobéré píúvahíjcyá dífbýema íhíjyúvaki. ²⁷ Ehdúhjáa pajtyéné mínéécú píjcyábá hajchóta. Átsihdyúhjáa Pééri ílluréjuco íhvejtsóné ávyéjuube íjcyane. Áábé cápáyóóvéhjáa Póót-

sio Péjtoréjucu úcaavéne. Aanéhjáa Pééri jodíómuma ímí íjcyane ímílléne pícyoíñú cúúvejávuré diibye Páávoróke.

Páávoró Péjto úmíwari

25 Aanéhjáa diibye Péjtoréjucu téené iññíjí avyéjúúbedívú úcaáveebe pápi-hchúúj coojívatú péé Tsetsaréatu Jerotsaréevu. ² Áábekéhjáa téhullévú túkevétsojtémá llúúvájte avyéjute úúbállépejtsó ímityúné Páávoró hallúvu. ³ Áanemáhjáa néeme díbye ípíúva dífbyeke Jerotsaréevu. Aaméhjáa pítyácójcatsíyá juuva iárcóónúne dífbyeke illífhyanúpéjtsóíñe. ⁴⁻⁵ Ehdúhjáa diibye avyéjúúbeke díte néérónáa neebe diityéke:

—Bo néhi caatyé ámúhadítýú avyéjute íjcyame óoma Tsetsaréavu mepe ámuha téhullévú meúúbálle dífbyé hallúvú ímíáané ímityúné díbye méénúhajchíjyu. Muurá téhulle diibye cúúvejari. Áhullévú lléváhréjucu tsiíñe o pééhiñe. Ehdúhjáa neebe Péjtoó.

⁶ Aabéhjáa teene Jerotsaréeri íjcyá fhyotsítú pápihchúúj coojívaúbájhápeé, fhjyáa mityá pahójsícúj coojívaj. Átsihdyúhjáa péjúcoobe Tsetsaréavu. Áané tsiíjyúhjáa teene idíllóitsihvu iácúúvéne píuvájúcoobe diibye Páávoróke. ⁷ Áábekéhjáa díte wájsítsóóbedívú Jerotsaréetu pééne jodíómú ípíhcyáavéne dífbyé hallúvú úúbál-léjucóó ímityunéhji. Ároméhjáa íllure báñúmeíhi. ⁸ Aabéhjáa Páávoró ícyánéjcutu nééhií:

—Tsáháturo tsáma iiná ímityúné o méénutú tamúnaa jodíómú taúhbájutu, téhdure diityé duurúvájatu. Téhdure tsáháturo páñétúejpi romáánómú avyéjúúbedítýú ímityúné o fhjyúvatúne.

⁹ Ehdúhjáa Páávoró néérónáa Péjto dífbye múnaa jodíómuma ímí íjcyane ímílléne néé dífbyeke:

—¿Aanéhaca ú imíllé Jerotsaréevu meímíbjachóné eene iiná díhyallúvú díte úúbállehíjcyáne?

¹⁰ Áánéllíhyéhjáa neébe:

—Áronáa muurá tétsihyíjyuco oo ehdu nénéhji ámuha romáánómú meímíbachohíjcyáitsí amúhá avyéjuube méménútsihyi. Aane muurá ú waajacurá íñé ímityúné o méénúturóné tamúnaa jodíómuma. ¹¹ Muurá ihdyu ímíáané ímityúné o méénuca ó pájámeíyá oke díte illífhyanuki. Keená ‘tsáhaá’ o nééiyóne. Áánetu íñe táhallúvú díte úúbállehíjcyáronéhji ímíáané íjcyátúhajchíí tsá oke múha fhvéjtsóityú diityé hójtsi pañévu. Áánéllí ó imíllé amúhá avyéjuube páñétúejpíyé óoma teene ímíbjachóné.

¹² Ehdújáa Páávoró néénéllí Péjto pámeekéré ípítyácócatsíhíjcyámeke ípíjyúcúmema idíllójcatsíñe néé dífbyeke:

—Ehdu idyé muuha romáánómú avyéjuube páñétúejpíyé úuma ímíbjachóné u ímílléne ané óví dífbye éllévuréjucu u pééneé. Ehdúhjáa Pejto néé Páávoróke.

Páávoró avyéjuube Agríipá úmíwari

¹³ Átsihdyúhjáa idyé múhdúj coojívatúrú tsijpi avyéjuube Agríipá péé mewa Berenítsema Tsetsaréavu Péjtoke ááhívetémútsi. ¹⁴ Aamútsíhjáa téhulle íjcyámútsikye diibye Péjto úúballé Páávoró tétsihyi íjcyane. Neebéhjápeé:

—Íjcyabe íchihyi tsaapi cúvéhóójari Péérii pícyoíñuúbe. ¹⁵ Áábé hallúvúu jodíómú túkevétsojtémá llúúvájte avyéjute ímityúné oke úúballété Jerotsaréeri o

íjcyáabeke oováa dífbyedívú o méénútsoki. ¹⁶ Árómekée o néehíí: “Tehdu muha romáánómú peecútéré muucá medsíjívétsóíyonejíí tsaate tsíjtyé hallúvú úúbál-lémema ditye díllócatsítúhahjchíjy.” ¹⁷ Ehdúu o néérónáa ditye óhdivu píh-cyaavéjúcóónéllíi awáá tsíjcyooji o díllóítsihvu o íjcyáne ó púvú dífbyeke. ¹⁸ Áábe éllévúu tsááme ímityunéhj dífbyé hallúvú úúbállehíjcyáme. Aanée ó íjtsúcunú ímíááné díbye ímityúné méénuhíjcyané dífbyé hallúvú ditye úúbálleíne. Áronáacáa tsá tehdu tene néétune. ¹⁹ Apááñéree nehíjcyámé Jetsóó dsíjívéjúcóóbeke díbye ‘íj-cyaábe’ ínééne úráávyehíjcyáne. ²⁰ Ehdúu nénehji o ímíbájchóítúyúronéllíi ó neerá dífbyeke díbye ímílléhajchíí Jerotsaréevu muha dífbyema teene meímíbajchotéki. ²¹ Áronáacáa imíllebe páñétúéjpimáyé Agójtoma teene íimbajchóne. Áanéllíihyée dífbyeke o néé díbyéí cúúvéjaríyé íjcyá dífbye éllévu o wállóótúné hajchóta.

²² Ehdúhjáa Péjto Agrípake úúbállénéllíi neebe dífbyeke:

—Aane ihdyu ó lleebúcunúiyá téhdure díbye íhjuváne.

Áanéllíihyéhjáa Péjto néehíí:

—Cáhawáá óví péjcore tsaabe díbye íhjuváné u lléébúcunúki.

²³ Ehdúhjáa Péjto dífbyeke néénéllíi tsíjcyooji tsiíne tsaamútsí Agrípamútsí méwama. Ávyéta ímíhjáa íjcyáávéne aahívemútsí dífbyé já pañévu tsoadáhomú avyéjútémá tsíjtye técoomí íhtsútujtéma. Áanáacáhjáa Péjto píuvájucóó díbye Páávoróke. ²⁴ Áánemáhjáa neebe diityéke:

—Ayúju, ámuúha, pámeere íne múhdumé ávyéjuube Agrípama meíjcyamej. Áánújuco íchii dífbyé hallúvú ímityúné Jerotsarée múnáama Tsetsarée múnáa oke úúbállehíjcyáabe. Áánúdityu nehíjcyámé dífbyekéva illííhyanúiyóne. ²⁵ Arónáa íjcyánejjí íné déjúcotu díbye dsíjívéiyóne. Áábeke ó wállóo páñétúejpi Agójto éllévu dífbyema teene díbye ímíbájcho dífbyerée ímíllénéllíihye. ²⁶ Áábedítúyú díbye páñétúéjpikye o cáátúnúiyóné o ítsámeíhíjcyáronáa íne ámuha metsáánél-líi ámuhadívú ó íchívyetsóhi. Áábeke cáhawáá óví aabye ávyéjuube Agrípá dílló muhdú díbye úúbálléné bótší meacáátunúné páñétúejpi ávyéjúube éllévu mewállóoki. ²⁷ Muurá tsá tene ímityú tsaapi cúúvéjari íjcyáabeke pecútéré mewál-loone páñétúejpi éllévu ímichi íné déjúcotú dífbyeke mewállóone úúbállétúmére. Ehdúhjáa Péjto néé diityéke.

Agrípá úmíwávú Páávoró úúbállé muhdú ícyahíjcyáne

26 Aanéhjáa Páávoróké díbye ávyéjuube Agrípá néehíí:

—Cána dihjúváj.

Ahdújucóhjáa díbye íhjuváne. ² Neebéhjápeé:

—Ávyéjuube Agrípaj, mityane ó ímíjyuuvé muhdú tamúnáa jodíómú íjcyarómé táhallúvú ímityunéhj úúbállehíjcyánetu ícyooca díúmiwávú o íhjuvánéri. ³ Muurá ú waajácú muhdú muha meícyahíjcyánéhj hallútú metáhjácatsíhíjcyáne. Aane cáhawáá ímíneúvú lleebúcunu úúma o íhjuváne.

Muhdú Páávoró ícyahíjcyané Jetsóoke icyáhcújtsótúné ihde

⁴ Muurá waajácúmé muhdúhjáa diityémá o píívyene Jerotsaréeeri múúhá íiñújiri.

⁵ Téhdure waajácúmé táováhtsadítúré paritséómuube o íjcyáabe íne muha meúráávyehíjcyajjító o úraavyéne. Aane téhdure ímílléhajchíí úúbálléiyóme.

⁶ Áábeke íne oke íchihvu tsivámé Píívyéébee dsíjívémeke íbóhíítsóíne méíhdé múnááuvuke nehíjcyané o cáhcújtsónéllíi teene oke idíllóki. ⁷ Muurá 12-nevá do-

hjíba múnáa muha meíjcyame Píívyéébeke paíjyuvaré méíícúvehíjcyá díbyéé nééne muha maájtyúmiki. Ehdú nééné hallútú íne tamúnáa táhallúvú ímityunéhjí úúbállehícyáhi, Ávyéjuúbej. ⁸ ¿Ácooca ámuha tsá mecáhcújtsotú Píívyéébe dsíjívemeke bóhiítsóne?

Muhdú íhdéuvu Páávoru Críjtó uráávye múnáake pátsáricyohíjcyáne

⁹ Ópée muurá idyé o íjcyároobe Natsarée múnáajpi Jetsóodítýú ímityúné o íjt-sámeíñé ó itsúcunúhíjcyá tehdújuco o méénune. ¹⁰ Ehdú ó méénuhíjcyá Jerot-saréei. Muuráhjáa llúúvájte avyéjujte oke néhdújuco cúvejáánuubéré o péhíjcyáne cahcútso múnáake. Téhdurée tsaméhjíjuco muha mepítýácójcatsíne tsaatéké medsíjívétsohíjcyáne. ¹¹ Ehdú diityéké ícúbáhraabéré ó pehíjcyá pihcyáávejááne pañévú dítyévaa teene ímiá uwáábojúhacáa íjcyane icyáhcujtsóné íhvéjtsóroki. Áámekée tsárí o íjtsúcunúne pátsáricyooobéré ó pehíjcyá pahúllevaré tsííñé ínújínéri íjcyárócoomíjiri.

Páávoru tsiíne úúballé muhdú Jetsóoke icyáhcujtsóne

(Hch 9.1-19; 22.6-16)

¹² Aabée idyé téénevúré ó peerá Damájcovu llúúvájte avyéjujte oke wállóónél-líhye. ¹³ Áronáacáa juuvávýú cójípíine núhba ájchú ehniíñevu íámítsaráhcó íjcyane peete óhdivu cádiivýéné pámeere oke náhbénúmema múúhakye ajchúcunúhi. ¹⁴ Aamée muha máákityé baavújuco. Áanáacáa oke tsaapi muuha heeberéómú ihjyúrí néehí: “Tsáo Tsááoroj, ¿íveekíami oke ú pátsáricyohíjcyaj? Muurá uure ú tútávátsámeíhíjcyá éhne múúne ócáji naatsóú ínúbjícóne iiye tútávájtsámeídyu.” ¹⁵ Áánéllíihýé o néé dííbyeke: “¿Aca múha uu, Ávyéjuúbej?” Áánéllíihýé oke neébe: “Oo Jetsóo oke u pátsáricyohíjcyaaabe. ¹⁶ Ahdícyane ílluréjuco díjyocúúve. Muurá íne ícyooca úhdivu ó bóhówaavé óhdityu íjcyáne uwááboju u méénuki, áhdure bóónétu tsiíne úhdivu ó bóhówájtsóné uwááboju u méénuki. ¹⁷ Aabe íjcyu uke ó llííñé dimúnáa jodíómuma tsííñé ínúji múnáa uke imyéénútuki. ¹⁸ Áánéllíi uke ó wallóo dítyé éllevu diityéké u wáájácútso Naavéné hójtsí pañe ícyahíjcyánetu dítye íjchívye Píívyéébe icyánejcúvuréjuco diityé ímityuháñé ílluréjuco ábájíívémeímyé ímiáámeréjuco íjcyu dííbyeéjte.” Ehdú oke neebe Jetsóo.

Páávoru naavédú nééne íítene cáhcujtsóne

¹⁹ Ahdícyane tsáháa naavédú nééne óhdivu bóhówaavéné cáhcújtsótuube o íjcyatúne, Ávyéjuúbej. Muuráhjáa tééné pañe o íítene ó cáhcujtsóhi. ²⁰ Aabée muurá Damájco múnáadítyú ó uwáábótujkénúhi. Átsihdyúu uwááboobéré o péé Jerot-saréetújuco páneeríyé Jodéa ínújiri. Aabée jodíómú íjcyátúrómeke ó nehíjcyá dítye ímityúné ícyahíjcyáne íhvéjtsóne Píívyéébekéréjuco iúráávyeki. Áhdurée ó nehíjcyá tééné uwááboju néhdújuco íjcyáneri dítye iwáájácútso tsíjtyeke ímiááne tsíhdyuréjuco íjcyane. ²¹ Éhdurée nééné hallútú tamúnáa íjcyarómé oke duurúvájá pañévú íékévéébeke imíllérá íllííhyanúne. ²² Ároobe íne íjcyoojívújuco Píívyéébe oke piáábóneri ímí dííbyeke o úráávyeebe o uwáábohíjcyáne dííbyé ihjyú pámeekéré ídáátsojtemáyé íhtsútujtéke. Aabe tsáháturo tsáma o nehíjcyatú éhnéhjáa Moit-séeúvuma Píívyéébe ihjyú uubálle múnáa íiná íjcyaiíñé úúbállehíjcyáne tsíjítórye. ²³ Muuráhjáa nehíjcyámé Críjto ícúbáhrámeítsihdyu dsíjíveebe íbóhííneri meke

páameekéré tsííñe inújjíne múnáama úújétsoíñe tsúúca méema pajtyété ijcyájucóone. Áhduréhjáa nehíjcyámé diibye tujkénúejpi ijcyaiñe dsíjvetu bóhiñbe.

Páávoró imíllera Agríipá cáhcujtsóné Jetsóoke

²⁴ Ehdúhjáa Páávoró ihjyúvárónáa Péjto kéévánécoba néehíí:

—iMuúbe, mityane u wáájácúnerfubá íllurjúco u méívaténe!

²⁵ Áronáacáhjáa neébe:

—Tsá o méívatétúne, Ávyéjuúbej. Ímiáané o néehíí. ²⁶ Muurá áanu ávyéjuube Agríipá ténéhji páneere ímí waajácúhi. Áánéllíi dífbyé húmiríyé íínerí núhnévétu-ube ó ihjyúvá ténéhji teevétaríyé méénúmeihíjcyátúnéllíihye. ²⁷ Áhdícýane, Ávyéjuube Agríipaj, ʒa ú cáhcujtsó éhnéhjáa Píívyéébé ihjyú uubálle múnáa nehíjcyanéhji? Muurá ó waajácú u cáhcujtsóne.

²⁸ Áánéllíihyéhjáa neébe:

—Úubá ú imíllé áyanéwuúré u úwááboróné o cáhcujtsóne Críjtoéjpiyájucó o íjcyáiyóne.

²⁹ Áánéllíihyéhjáa neébe:

—Muurá mityane o úwaabóné u cáhcujtsóiyódúré idyé áyanéwu o úwaabóné ú cáhcujtsóiyáhi. Áánéllíi muurá Píívyéébeke piáábó ó táúmeihíjcyá o úwaabóné ámuha mecáhcujtsó íñe múhdumé oke ámuha melléébúcuunúhíjcyámé o íjcyadu ámuha meíjcyaki. Tsá idyé íñe úwáñehííñema o íjcyadu ámuha meíjcyáiyóné o néétune.

³⁰⁻³¹ Ehdúhjáa Páávoró neéne boonétú pámeere tétsihyi íjcyame tsiéllevu ipyéene tsamééréjucó néjcatsíñe:

—Tsáháturo muurá díbye ímiáané íiná ímityúné méénutú téené déjúcotu id-síjvíeyóne. Aabe tsá cúvéhóójari íjcyáítyuróne.

³² Áhduréhjáa Agríipá Péjtóke néehíí:

—Muuráhjáa ihdyu tsúúca íjchívyéíyoobe páñétúejpi máavyéjuúbemáyé teene ímímbajchóné ímíllétuca.

Páávoróké ditye Róómávu wálloóne

27 Aanée tsúúca múúhake Itáariávú iwállóóíñeri ihjyúvájcatsímeye. Áanáacáa Páávoródívú tsíjtye cúúvéjari íjcyámema ajcújucóómé tsodáhómú avyéjuube Jóoríóké tsáha múnáa ‘Agójto’ némeíñe tsodáhómúéjpikye. ² Aamée muha méújcámeíjyucóó Adaramíítíój cuujúwami Áátsiá inújjí mujcójuunévú pééímí pañévu. Áámemáa múúhama Arijtáácó péé Matsedóóniá inújjí múnáajpi Tet-saróónicárí ícyahíjcyáabe. ³ Aamée tsíjcyoojì muha méúújeté Tsidóovu. Átsihvúu diibye tsodáhómú avyéjuube Jóorio Páávoródí ídáátsóvéne fhvejtso díbye íñahbéva múnáake iááhíveki. ⁴ Átsihdyúu muha tsíñejcúemóvú mepéémeke kíjyeba wááome ‘Chíípere’ némeíñe caapáhó ímiánéjcutu mépajtyéhi. ⁵ Aamée muha Pajpííriámá Tsirítsiá inújjícu tujkévetu mepajtyeme méúújeté Míírávu Ríítsiá inújjí coomívu.

⁶ Átsihyi diibye tsodáhómú avyéjuube ájtyúmité tsiimi cúújúwami Arejadrííáemi Itáariá inújjívu péémíí. Áámírfýejucóo muha mepééne téhullévu. ⁷ Aamée muha pívájcoojívájucó mepéhíjcyámé íhtsútúnetu Níídó cóomí tujkévetu mepajtyeme tsapéhódúré mepééyónáa kíjyeba múúhake tsiéllevúré wááome muha ‘Créetaá’ némeíñe caapáhó hallú éhnéjcutúrjúco mepééme mépajtyé ‘Tsaamóo’ némeítsíí

tujkévetu. ⁸ Átsihdyúu fhstútúnetu muha mepéhijcyámé méúújeté tsátsii ‘fmiá Mu-jcójúúne’ némeísihvu Ráátseá cóómíj piihívújuco.

⁹⁻¹⁰ Ehdúu muha choocówu mépehíjcyáhi. Áijyúu ápíchóhréjuco teene muha meúlléiyóné tsúúcajáa níjyáréjuco íjcyaiñé píhíjúcónéllíhye. Áanéllíhyée Páávoru diityéké ityéfbúwajtsóné neeráhi:

—Ámuúha Ávyéjujtej, ó waajácú mepééne ápíchó nééiñe. Muurá tsá apáámíré cúújúwami wágóóóvéityuróne. Téhdure muurá méwágóóóvéiyáhi.

¹¹ Ehdúu Páávoru néerone tsá tsodáhómú avyéjuube cáhcújtsótúne. Téémí aabá-jajtétsikyérée téémí avyéjúúbema cáhcújtsóobe. ¹² Áijyúu muha meíjcyamújcó tsá ímityú tétsii muha úúníjya mepájtyéiyónáaaca. Áanéllíhyée muha meíjtsámeí mepéjúco tétsihdyu muha meíhnhóhahjchíí meúújeté Penítsé Mujcóví Créétá caapáhó pañe nuhba áabatéhíjcyánéjcuéraahócuri íjcyácoomívú tétsii muha mepá-jtye úúníjyaá.

Kíjyébama níjyaba mítyáne móóari

¹³ Áanáacáa tsíñejcútú áyanéwu kíjyeba muha mepééíhullévú íojcónéllíi íjtsú-cunúmé múu péhdu tene nééneé. Áanéllíhyée tsúúca muha mepéjucóó Créétá caapáhó únúélleríye. ¹⁴ Ároné illúhhuúréé múúhakye ávyéta tsíjpa néené kíjyébá waaó tsiéllévúre. ¹⁵ Aamée muha metúkévéjtsómeíyónáa meíoovéjúcónéllíi awáá muha meíhvéjtsómeímyeke waaóne. ¹⁶ Aamée ‘Cáráoda’ némeíñé caapáhó bounáál-letu muha mepájtyé ímíchi kíjyeba íjcyátúnéjcuri. Átsihvúu mñnéwu muha met-sátyehíjcyami méujcú múúhá pañévú fhstútúnetu. ¹⁷ Aamíi inérijcyaróné boone ímunáami cóhpéj chijchúmé wábyaúúneri. Áanemáa niityétsómé téémí ihcyúháñé muháa ‘Tsííteé’ némeíñé newáyuuhávú mecátsóhóóvetétyóné apíchori. Áamekéé kíjyebáréjuco múúhakye tsájtylene. ¹⁸ Áané tsijcyóójií téhdure ápíchó tene néénel-líi ílluréjuco ditye téémí píchutáháñé wájojcné téhi pañévu. ¹⁹ Átsihdyúu pápi-hchúúj coojívatu pañetu téemi éhnhéjiréjuco idyé ditye wájojcné. ²⁰ Áijyúu tsúúca pívájcoojíwájucó tsá muha cóójíejpi núhbama mñcúruwáúbakéré maájtyúmitúne. Áanáacáa kíjyeba éhnníñevúré ávyetá íhstúturejúco íjcyanéllíi tsáhájucó muha meíjtsámeítyú mepájtyetéiñe.

²¹ Aamée májchotúmeréjuco muha meícyahíjcyánaa Páávoru íjyócuúvéne néehíi:

—Ámuúhaj, ópée tsáma ámuúhakye o nééne ámuha mecáhcújtsoca tsá meke met-sívaítyuró Créétatu. Aacáa muurá tsá íllu meícúbáhrámeítyuróne. ²² Áronáa ihdyu ímíchi méíjcyaco. Tsá néhi tsaatébáre méhdityu muhdú íjcyáityú méjcuujúwami wágóóóvéronáaaca. ²³⁻²⁴ Muuráhjané ípyejco o íicúvehíjcyaaabe Píívyéébe níjkyéji múnáájpikeye wálloobe óhdivu íbóhówáávéne oke néehíi: “Tsáma dhíllityédíñe. Muurá ihdyu tehjújuco pañétúejpi romáánómú avyéjúúbedívú u úújetéiñe. Áánél-líi diityééveri Píívyéébe ámuúhakye pámeekéré pájtyetétsoó cúújúwámiri ámuha mepéhíjcyámeke.” Ehdúne oke ípyejco níjkyéji múnáajpi néehíi. ²⁵ Ahdícyane ímíchi méíjcyac. Muurá ó waajácú oke díbye néhdújuco mééma tene pájtyeíñe. ²⁶ Aane muurá mepámaavémé tsáné caapáhóhój tohívú méwáhtóbaáhi. Ehdúu neebe Páávoru.

²⁷ Áijyúu tsúúca mñnéécú tsemáánájucó muha meúllene. Áamekéé tsápejco kíjyeba múúhakye tsatyéhíjcyá ‘Áadria’ némeíñe móóariyéjuco tsánejcútú tsíñe-jcúvújuco. Áanáacáa pécójpíine téémí wákimyéi múnáa tsúúca waajácú muha íínu-jívú mepíhíne. ²⁸ Áanéllíhyée eevémé tétsíj pañé iwáájácuki. Aanée tétsíj pañé

36 éeveta. Átsihdyúu éhnííñewuúwí muha mepétsii tsiíñe eevémé 27 éevetáréjuco. ²⁹ Átsihvúrjúcoo ditye téemí dohjíwajcyóné nítyetsóné téemí déjúcotu 4-wajcyová ijcyane muha néwayúúnetu mewápújúúvétuki. Aanée muha méijyáacunúhijcyá met-sítsiivéjúcóóíyóneri. ³⁰ Áanáacáhjáa téemí wákimyéi múnáa tsuulléene téemí dohjíwajcyóné múu nítyetsódú imyéénúnej téeveri míñéwu téhí pañéwú nítyétsójú-coorá téemíri iúmíwaki. ³¹ Áánélliihyée Páávoró tsodáhómú avyéjúúbeke nééhií:

—Muurá áátýe méhdityu úmíváhajchíí tsáhájúco mepájtyetéityúne.

³² Áánélliihyée diitye tsodáhómú teemí míñéwúu dohji wátsahjýúcú apáhajchíí téhí pañéwújuco.

³³ Aanée tsúúca metsítsííwénáa Páávoró nééhií:

—Tsúúca íñe míñéécú tsemáánájúco mee majchóubaré, cuwáubaré, méénutúme.

³⁴ Áánéllii metsu tsíeménéuba memájcho téene tsíjpari méjcyaki. Muurá tsá muhdú méjcyáityúne.

³⁵ Ehdúu néébere pááaho iékeévéne Píívyéébeke téhdujtsó pámeere íténáaaca. Áané boonétúu idyóuháyóné májchoóbe. ³⁶ Áánélliihyée dífbye életu muha méma-jchó díbye múúhakye néeneri muha meímíjyúúwénema. ³⁷ Aamée pámeere teene cúújúwámí pañe muha méjcyame 276-meva. ³⁸ Aamée muha memájchóné boonétú tsiíñe wájojcomé téemí píichutátúu tsáneetsa icyóeváné temí iváájhconúki.

Cúújúwami wápújuuvéne

³⁹ Áijyúu tsítsííwévu téemí wákimyéi múnáa tsá wáájacutú kéené iínújirí muha méjcyane. Áronáacáa muha máájtyumí tsátsii pádujca nétsihyi néwayúúhá ijcyane. Átsihvúu imíllerómé íñnáhóhajchíí icyátsuhjácóné teemí. ⁴⁰ Átsihvúu muha mepéé téemí dohjíwajcyóné wátsahcyúme. Áanemáa ítyúkevétsojííne chíjchuta icyácóroácóne tsuulléewa wáýámuwa picyóóme. Átsihdyúu muha mepéjúcoó teene néwááyúúhá tujkévetu. ⁴¹ Aamée muha tsátsii panéjcuwátú íñnáhó nóhjítsihdyu mepájtyérónáa cúújúwámí tújuwa úújeté néwáyúúhatu apáhajchíí wáduhnécú. Aamíí ávyéta cóhpé úújetémí nohji wáváajcóhi.

⁴² Áijyúu tsodáhómú imíllerá illííhyanúné cúúvéja múnáake ditye íjchííne iúmíwátuki. ⁴³⁻⁴⁴ Áronáacáa Páávoróké diityé avyéjuube ipájtyetétsóné iúmílléne tsá ímíletú ditye tehdu méénune. Áánélliihyée neebe múhdumé íjchííne píívyetédúmé íjchi íñnújívú diityé déjutu tsijtye úméhewáánéúbá hallúrí ipyéékií. Ehdúu muha mépájtyetéhi.

Páávoró 'Máataá' némeíñe caapáhorí

28 Aamée muha téijyu botsíi méwaajácú téjtóhí mémé Máata íjcyane. ² Áamekéé múúhakye tétsíi múnáa ímí iwáátsúcúpéjtsómeke píuvá icyújuwááñúne éllewu muha mepíhmi níjyabáa téijyu állene tsúcó néénéllíihye. ³ Áanáacáa Páávoró áyanéwu icyóóvane cóvájtsóné pañétú íñnimye cájtúcuube dífbyeke íhdó íhyójsitu. ⁴ Aabée tétsihdyúré dífbye hójtsitu wávíyíucunúúbeke tétsíi múnáa íííténe néjcatsíhi:

—Aanéubá ímíááné áánu dsíjivétso múnáajpi. Muurá eene nújpácyotu pájtyetéróobeke tsiíñe Píívyéébe ehdu meenúhi.

⁵ Ehdúu ditye néérónáa díibye íñnimyéké wáchíyoácoobe apáhajchíí cúújúwá pañéwújuco. Áané boonée pevétsihjídú díibye tsíhdyúwu néétúúbe. ⁶ Aanée íjt-

soromé 'dífbyeke tene óóríneri dsíjvííbye' inéénema. Aanée ítsohíjcyáróne nééme tsaapi Píívyéébedu néébe díbye íjcyane.

⁷ Áijyúu teene caapáhó avyéjuube Póóbiríó ihya tétsihdyu pihíré nééjavu tsaimíyé múúhake iwáatsúcúmeke panévatúré ícúvehíjcyá pápihchúúj coojíva. ⁸ Áábéj caaníi téijyu tsiináávema námedíjcyori chémeebe cuwájá pañe íjcyáábe éllevu Páávoró ipyééne Píívyéébema íhgyúvátsihdyu dífbyé hallúvú íhyójsicu picyóóneri tsúuca bóhiíbe. ⁹ Aanée pámeere téjtohíyí íjcyame chémehíjcyaméhíi iwáájácúne diibye Páávoró éllevu tsáamekéjuco díbye bóhítsohíjcyáne. ¹⁰ Aamée múúhake idyúúrúváne panévavu ajcú juuvá wáabyuta tsiíne muha tsahíyí mepééfnéllíhye.

Páávoró Róómávú úújeténe

¹¹ Aamée muha pápihchúú nuhbává teene caapáhorí méijcyáhi. Átsihdyúu muha tsiíne mepéé tsamí Arejadrííáemi tétsihyí úúníjyaba pájtyémíri. Áámitúu imyémé kíjtyúmeí mínéécu Píívyéébedi dítye díllóhíjcyánéécu nááve. Tsáne mémée 'Cájtoó'. Tsííne mémée 'Póóroó'. ¹² Aamée muha Tsiracóótsá mujcójuvu mecátsúúvetémé tétsii méijcyá pápihchúúj coojíva. ¹³ Átsihdyúu muha tsané únúélleri mepéhíjcyámé meúújeté Rééjió mujcóvu. Áané tsijcyóójií tsaimíyé kíjyeba múúhake muha mepéhullévú wááome tsíijyu meúújeté Poteóórí coomívu. ¹⁴ Átsihvúu muha tsaate cahcújtso múnáadívu meúújetémé múúhake wajyú tsané tsemáánái muha diityémá mejjcyaki. Ahdújucóo muha téhajchótá mejjcyátsihdyu botsii mepééne Róómávú. ¹⁵ Áánáacáhjáa teene Róómári íjcyáné cahcújtso múnáa tsúuca wáajácú muha meúújetéíne. Áánéllíhyéhjáa múúhake cáhdahírómedítyú tsaaté múnáa úújeté 'Áápió Nahjéhetsii' némeítsihvu. Áánetúhjáa tsíjtye múnáa úújeté 'Pápihchúúwava Nújuwááne' némeítsihvu. Áameké Páávoró 'bohíbohíúvú' ííttécunúne téhdujtsó Píívyéébeke mítyane. ¹⁶ Áánáacáa tsúuca tsodáhómú avyéjuube úújetétsó cúúvéja múnáake tehme múnáa avyéjúúbedívu. Áamedítyúu Páávoróké idyówacáróóbeke picyóómé íhgyúétsihvúré ítyehméébe tsodáhoma.

Páávoró Róómari úwaabóne

¹⁷ Átsihdyúu pápihchúúj coojívatu Páávoró píuvájucóo teene Róómari íjcyame imúnáa jodíómú pihcyáávejááné túkevjtsojtéke. Aamée pihcyáávemeke neébe:

—Ámuúha tamúnaaj, tsáháturóo muurá iiná ímityúné o méénutú memúnáama. Áhdurée tsá ímityúné o íjtsámeityuró méíhdé múnáaúvúu muhdú ícyahíjcyánéhjitu. Áróóbekée oke Jerotsaréevu íékéévéébeke ácádsíjcaáyómé romáánómú hójt-sí pañévu. ¹⁸ Aamée oke idíllóróne imíllérá íácádsíjcaáyóné iiná ímityúné o méénutúúbeke oke dítye lífíhyanúyónéllíhye. ¹⁹ Áronáacáa memúnáa tsá ímíllétúne. Áánéllíhyée awáa o nées diityéké pánétúejpíyéjuco óoma teene ímífbájchoki. Tsáháa iiná diityé hallúvú o úúbálle dífbyere óoma ímífbájchóné o ímíllétúne. ²⁰ Ehdú néénéllíi ámuúhake ó píuvá ámuúhama o íhgyúva ímíneúvu. Muurá mee íjraéémú méwaaajácú mepée metéhmehíjcyáné Mepájtyetétsoobe tsááíne. Aabée muurá tsúuca tsááne o cáhcújtsóné déjúcotu íne ícyooca oo dóhjítu.

²¹ Ehdúu Páávoró néénéllíi dífbyeke néémeé:

—Áánerá keenéiyó Jodéatu waaajácúháámíri díuubállé múúhadívu wájtisine. Keená memúnáa téhullétú tsáárome ímityúné díhyallúvú úúbállehíjcyáne. ²² Áronáa ihdyu muha méimíllérá múúhake u úúballéné muhdú u íjtsámeíne. Muurá muha méwaaajácú pahúllévá múnáa béhjítu úráávyémeínetu ímityúné íhgyúvahíjcyáne.

²³ Ehdúu inééne dííbyeke eevémé kéjcoojí dííbye élleu itsááiñe. Ahdújucóo téijyu ditye tsááne dííbye élleu mityame. Áamemáa pajcóójiváre ihjyúvahíj-cyaabe Píívyéébé avyéjutu. Aabée diityéké íbúwátsohíjcyá ténéjcuúvú éhnehjáa Moit-séeúvúma Píívyéébé ihjyú uubálle múnáa Jetsóodítyú cáátúnuhíjcyané uwááboj tééveri. ²⁴ Ehdúu díbye úwáábohíjcyané ímí tsaatéké pájtyeme cáhcujtsóhi. Áánetúu tsijtye tsá cáhcujtsotúne. ²⁵ Aamée téenetu ipájúvanútsójcatsíñe péemekéréjuco tsi-íñe díbye nééneé:

—Ímiáanéjucóhjáa muurá Píívyéébé Apííchó méihde múnáaúvuke íhjyú uubálle múnáajpi Itsaíauvuj tééveri nééneé:

²⁶ Aatyé élleu péene diñe íllu diityékej: Muurá uwáábó lléébójúcooromé tsá cáhcujtsóityúne. Áhdure íajtyumíjucóoróné tsá ditye wáájacúityúne. ²⁷ Diityé íjtsaméí ímí néetúnéllíi tsá ditye ímíñeúvú lléébohíjcyatúne. Aame ícyahíjcyá wáájacúmeityúme éhne múúne hállúvatúme íjcyadu. Aaméjii tehdu óhdi íjyá-cunúmekéjii ó ímíjpyetétsóiyáhi.

Ehdúhjáa muurá Píívyéébé Apííchó néé méihde múnáaúvuke. ²⁸ Aane íñe ámúhakey ó úúballé Píívyéébé mééma pajtyété méénúné uwááboju téhdure jodíómú íj-cyátúrómé wáábyuta íjcyane. Aane llééboímye. ²⁹ Ehdúu Páávoró diityéké nééneé hállútú tsamééréjuco úhbájcatsímyéré péeneé.

³⁰ Aabéikyée tétsihyi ícyahíjcyá míñéécú pijcyábá tsaaté já íáhdójari. Átsihyíi íjcyabe tsaímíyé waatsúcúpétsohíjcyá íaahíve múnáake. ³¹ Áamekéé uwáábohíj-cyaabe Píívyéébé avyéjú Jetsóodítyú íjcyané uwááboju múha íñá néjucóótuúbe. Áyu tehdújuco.

ROMÁÁNO

Róómári íjcyáme éllevu Páávoro cáátúnuháámi

Duurúvaju

1 Oo Páávoro o íjcyáábekée Píívyéébe picyóó Jetsocríjtoj tééveri mepájtyetéeíne mééma dibye méénúné uwááboju úwááboobéré o péhíjcyaki. Aabe íne íhyaami ó caatúnú Jetsocríjtó íicúve múnáajpi o íjcyáabe.

² Mekée ipájtyetétsoíne tsúúcajátújuco Píívyéébe íhjuú uubálle múnáaj tééveri cáátunúné íwaajácúháámitu. ³ Aanéhjáa Ílli Jetsocríjtó Máavyéjuube tsíjju icyánéjcutu mífamúnáajpi Dabíiúvúj tsiiménémúhaabe íjcyáábej tééveri méénuúbe. ⁴ Aabée dsíjiveebe tsiíne bóhínetu méwaajácú ímiáané Píívyéébe Hajchi fhtsútuube dibye íjcyane Cááni icyánéjcutu.

⁵ Áabej tééveri meke ímíbájchoobe méhdi ídáátsóvéne. Áanemáa meke pícyoobe dífbyé uwááboju úwáábomére mepéhíjcy panéva iníjyíne múnáake diityédítý cáhcujtsómé teene iúráávyeki. ⁶ Aane muurá tsúúca ámuha tsaate dífbyeéjté méijcyá Róómá múnáadítý Píívyéébe ámúhake tujkevéélléméjuco. ⁷ Áame éllevu íne íhyaami ó caatúnú ámúhake íwájýnéllii dibye újcúme éllevu. Aabe ihdy Máavyéjuube Jetsocríjtoj tééveri óví ámúhake panévalu píaabó ímí ámuha méijcyaki.

Róómávu Páávoro ipyééíneri íjtsámeíne

⁸ Muurá ímí Píívyéébeke ámuha meúráávyéné uubállé tsúúca pahúllevá múnáaré waajácúhi. Áánéllii ámúhá hallúvú mityane ó téhdútsohíjcyá Píívyéébeke Jetsocríjtoj tééveri. ⁹ Áabeke ó ícúvehíjcyá Íllídityu íjcyané uwááboju o úwáábóneri. Aabe waajácú ímiáané ámúhá hallúvú dífbyeke píáábó o táúmeíhijcyáne. ¹⁰ Áhdure ó táúmeíhijcyá dibye ímíllécooca ámúhake o ááhívetéki. ¹¹ Mityane ó íjyá-cunú ámúhake o ááhívéfýóneri íne dífbyeke meúráávyeyjító éhníínevu ámúhake o úwáábo ímí ámuha meúráávyeki. ¹² Ehdu ó íjtsámeí tsaméhjí panéjcuávú mepíáábójcatsí ímí dífbyeke mecáhcújtsoki.

¹³ Aane, ámuha, táñahbémuke ó úúballé mityane ámúhake o ááhívetéfýóneri o íjyá-cunúhíjcyároobéi ámúhake o ááhívetétúne. Ó imíllé ámúhadítý tsíjtyeke Píívyéébedívú o wáájácútsóné muhdú pahúllevá múnáa pañe o méénuhíjcyádu.

¹⁴ Muurá táhallúrí teene dibyee Jetsocríjtoj tééveri mééma mepájtyetéeíne méénunévú pamévakéré o wáájácútsóiyóné fhtsútujtémáyé ídáátsojíteke. ¹⁵ Áánéllii mityane ó imíllé ámuha Róómá múnáake o úúballéné dibyee mééma mepájtyetéeíne méénune.

Ímiáájú meúraavyéné menúcojpíletúne

¹⁶ Aabe tsá o núcojpíletú Críjtodítý ímiáájú íjcyane o úwaabóné fhtsutúnée Píívyéébe mewájyuri méénune íjcyanéllíhye. Aane pámeere cáhcujtsómé pájtyetée jodíómuu, jodíómu íjcyáturóme, íjcyame. ¹⁷ Áané uwááboju meke waajácútsó muhdú ímiáané Píívyéébeke mecáhcújtsómeke dibye ímiáámedíyéjuco díllone.

Muurá dífbyé waajácúháámitu nééneé: “Pífvyéébeke cáhcújtsómeke ímíáámedi díbye díllome pájtyéteéhi.”

Míamúnaa ímityúné íjcyane

¹⁸ Muurá ímityúné ícyahíjcyámedívú icyááyóbáne diityédí ícúbáhráiibye ímíáájú ímíletúmé téeneriyé tsúúrámefhíjcyáné hallútu. ¹⁹ Muurá waajácúromé Pífvyéébeke dífbyere ímíááné íjcyane bóhówátsohíjcyánetu. ²⁰ Muurá dífbyeke maájtyúmítúrónáa méwaajácú díbye íjcyane páneeréé múhdúné tsíeméné díbye ípívyéjtsónetu. Aane ímíááné tsá tene téévéturó mújyú nǎjkévátyuube díbye íjcyane íhtsútuúbe. Áánéllíi ímíllédú ícyahíjcyámé tsá nééftyuró dífbyeke iwáájácútúne. ²¹ Iwáájácújúcóóróóbeke tsá ditye ávyejúlléhíjcyatúne. Tsá ditye téhdútsohíjcyatú díbye diityéké panéváturé píáábohíjcyárónááaca. Tehdu imyéénúfyótsihvu ítsámefhíjcyámé átéréénéhjiri. Aame ídátso teene ímítyú pañe ícyahíjcyá ímíaaane wáájácútúmé éhne múu cúúvétsii íjcyadu. ²² Aame ídátso bañúháñé némeíhíjcyá waajácu múnáa íjcyane átérééjte ínéubará wáájácútúmé íjcyame. ²³ Muurá Pífvyéébe mújyú muhdú íjcyátyúúbedi ícúvetúmé míamúnáama páhduváré nééne iyámé ‘tsucátsúca’ íjcyátyúme náávé íñíjcyone díllóhíjcyá Pífvyéébedi. Ánehjiré duurúvahíjcyámé ímíáábeke idyúúrúváyótsihvu.

²⁴ Áánéllíi diityéké ílluréjucu díbye íhvejtsóné ditye awáá ímíllédú íjcyaki. Aame méénuhíjcyá panéváré núcójpítsó nénehji. ²⁵ Ehdu méénuhíjcyámé ímíáájú dífbyé uwááboju icyáhcújtsóíyótsihvu állíuháñéré icyáhcújtsónéllíihye. Aame dífbyeke dúúrúvatúmé kéénerá díbyeé ípívyéjtsónéhjiré duurúvahíjcyáhi.

²⁶ Áánéllíi diityéké íhvétsoobe ditye awáá ímíllédú núcójpítsówu íjcyaki. Muurá tsamééré walléemú dómácócatsíhíjcyáhi. ²⁷ Téhdure tsamééré wajpíímú dómácócatsíhíjcyá núcójpítsówu wálléemuma íjcyáíyóné ímíllétúnema. Áané nǎjcaúvú muurá ícúbáhrámefhíjcyame.

²⁸ Muurá Pífvyéébedi ditye ícuvéjúcóótúnéllíi awáá íhvétsoobe diityéké ímityúnéréjucu ditye imyéénu imyéénúityuróne. ²⁹ Ahdújucu muurá páhduváré nééne ímityuháñé ditye méénuhíjcyáne. Mítyane íéhnéváyóneri íjyácutúníhíjcyáme. Ihdícyáméhjima dómácócatsíhíjcyáme. Nomíutáávahíjcyáme. Dsǎjívétso múnáa íjcyame téhdure állíu múnáa. Caayóbáme. Átééréénéhjiri íhjúvuhíjcyáme. ³⁰ Pífvyéébeke íéhdíiválléne tsǎjtyedítyú nehníwu íhjúvuhíjcyáme. Uuhívatépíwu nééme ítsúcutúníhíjcyá íhtsutúmé íjcyane. Ímityúnéré imyéénúíyóneri íjcyame tsá cáánímuke icyáhcújtsóíyóné ímíletúne. ³¹ Wáájácúmeítyúmé imyéénúityúnéré íhjúvuhíjcyáhi. Muucá iwájyútúnéllíi tsá ditye múhdí ídáátsóvehíjcyatúne. ³² Waajácúromé ehdu néémeke Pífvyéébe wáágóoñe. Áronáa éhniínevúré tehdu dǎrívémeíhíjcyáme. Áaneréi íjcyárónáa tsíjtye ímityúné íjcyane duurúvahíjcyáme.

Míamúnaa íjcyanéjucu Pífvyéébe nééneé

2 Aane ámuha diityédúré menééme ííveekí múhdurá ditye íjcyáneri méihjyúvahíjcyáhi? Tsá ámuha menééftyuró diityédú ámuha menéétune. Muurá tsíjtye ímityúné íjcyáneri ámuha méihjyúvahíjcyámé hallúrí téhdure íjcyané ímityúné diityédúré ámuha menéénéllíihye. ² Muurá méwaajácú múhdurá ícyahíjcyámema teene Pífvyéébe ímíbájchoíñe. ³ Ámuháubá méijtsúcutúné ímityúné tsíjtye íjcyáneri ámuha téhdure menééme méihjyúvahíjcyámé mepállójcoíñé Pífvyéébe pámeemáyé muhdú ditye ícyahíjcyáné ímíbájchócoóca. ⁴ Muurá múhajchótájucó díbye ámuhá

imítyúcoba áábúcuhiŋcyáné ámuhakye iwáŋyúne teene ámuha meíhvéjtsóne ímiáneŋcúvurējuco mepáŋtyéroki. ⁵ Áronáa ẓíveekí tsá ámuha meíhvejtsópityú teéne? Áánéllí illure ámuhá hallúvú líyáŋkímyeíne Píívyéébe icyáyobáávatécooca míamúnáama teene ímbájchócooca ámuha tééne déjúcotu meícúbáhrámeííne. ⁶ Téijyu pámeere méújuú muhdú meícyahíŋcyáne áhdo. ⁷ Muurá dífbyé avyéjú múi-
jyú níjkéváítyúneri tsúúrámeíhŋcyámé díbye ímillédú íŋcyámeke ájćúíbye múijyú dítye dsíjivéjúcóóítyúne bóhiívu. ⁸ Áanetu teene ímíletúmé ímítyuŋjítóré úráávyehíŋcyámeke icyááyóbáne waagóóíbye dítye ícúbáhrámeííhyullévu. ⁹ Muurá jodíó-
muma tsíjtye jodíómu íŋcyátúrómedítyú pámeere múhdumé ímityúné ícyahíŋcyámé ícúbáhrámeííhi. ¹⁰ Áanetu diityédítyú ímí Píívyéébeke cáhcújtsómeke ávyéjuuté-
sóíbye tsáimíyējuco dífbyema dítye íŋcyaki.

¹¹ Muurá tsahdúré meke wáŋyuube pámeekéré míamúnáake. Tsá díbye tsatéké múhdurá íjtsúcunútúne. ¹² Áronáa dífbyé taúhbajú Moitséeúvudi íŋcyane muhdú nééne wáájácúturómé ímityúné méénuhíŋcyámeke waagóóíbye. Muurá teene taúh-
baju muhdú nééne wáájácúturómé waajácúrá íjtsaméiyi keená ímityúné íŋcyane imyéénútyuróne. Áanetu teene wáájácúróme ímityúné ícyahíŋcyámeke awáá tééne déjúcotu waagóóíbye. ¹³ Muurá teene wáájácúróme tene néhdu íŋcyátúmeke tsá ímiáámedi díbye díllotúne. Tene néhdu íŋcyámekéré dílloobe ímiáámedi. ¹⁴ Muurá tsaate jodíómu íŋcyatúmé teene wáájácúturómé íífbúwaríyé tehđújuco ímí ícyahí-
cyáne. ¹⁵ Íífbúwaríyé muurá waajácúmé muhdú múu ímí íŋcyane. Áhdure waa-
jácúmé ímityúné íŋcyane. ¹⁶ Muurá Píívyéébe Jetsocríjtoj tééveri míamúnáa muhdú ícyahíŋcyáne ímbájchoó muhdú ámuhakye o úwáábóne o néhíŋcyádu.

Píívyéébe taúhbaju jodíómu úraavyéne

¹⁷ Áronáa ẓíveekí ámuha jodíómu Píívyéébeéjté meíŋcyámedi dífbyé taúhbaju í-
cyájúcóóneúvuri mémítyákímyeíhŋcyáhi? ¹⁸ Aame ímiááné ámuha méwaaajácúrá kéjijtó meúráávyeyíóné díbye ímilléne. Muurá dífbyé taúhbajutu keená ímiáánee, ímityúnee, íŋcyane tsúúca ámuha méwaaajácúhi. ¹⁹ Áánéllí ámuha méítsúcunúmeíhŋ-
jcyá téjijto wáájácútúmé éhne múúne hállúvatúmé íŋcyadu néémé túkevéjtsó-
jte ámuha meíŋcyane. ²⁰ Ámuha méijtsúcunúmeí dífbyé icyánéjćú wáájácútúmé tsiimédúréi néémé uwáábojte ámuha meíŋcyane dífbyé taúhbaju ámuha mewáa-
jácújúcóóneúvuri. ²¹ Muurá ámuha méúwáábohíŋcyá tsíjtyeke. Áronáa ẓíveekí tsá ámuha meícyahíŋcyatú ámuha meúwáábohíŋcyádu? Muurá ámuha méúwáábohí-
cyá menáníváítyuróne. Áronáa ẓíveekí ámuha ménáníhíŋcyáhi? ²² Áhdure ámuha méúwáábohíŋcyá íhdícyáméhjima medómácójcatsítyuróne. Áronáa ẓíveekí ámuha mémeénuhíŋcyá teéne? Áhdure ámuha ménehíŋcyá níŋcyotájteke mecááníváí-
tyuróne. Áronáa ẓíveekí téhdure ívane ámuha diityé duurúvajaáné pańétú tsíeméné méékéévehíŋcyáhi? ²³ Muurá ámuha dífbyé taúhbaju mewáájácúneri
memítyákímyeíhŋcyarómé tsá tene néhdu meíŋcyatúne. Áaneri ámuha tsá maávy-
júúllétú Píívyéébeke. ²⁴ Téénetu muurá dífbyé waajácúháámitu néénee: “Ámuha
jodíómu meíŋcyarómé ímityú meícyahíŋcyánetu jodíómu íŋcyatúmé néhni ihjyú-
vahíŋcyá Píívyéébedítyu.”

²⁵ Muurá dífbyééjté meíŋcyáne uubállé mékíhdyahírótsámeítyómé dífbyé taúhbaju
néhdu meíŋcyátúhahíí tsá íńetú meke tene píáábotúne. Aame íhdícyamédúré
meíŋcyáhi. ²⁶ Muurá jodíómu íŋcyatúmé kíhdyahírótsámeítyurómé dífbyé taúhbaju
néhdu íŋcyámeke dílloobe íhńéjtedi tsíjtyere íŋcyáromeke. ²⁷ Áanetu mee jodíómu

meijcyarómé ménéétsáméí diityédívu ímichi mééma teene taúhbaju ijcyaróné ímí meúraávyetúnéllíhíhe. ²⁸ Muurá Pívyéébeéjté meijcyané uubállé mekihdyahírótsáméijyúcoorómé díbyé taúhbaju néhdu meijcyátúhahchíí tsá díbyeéjté meijcyatúne. ²⁹ Muurá ihdyu díbyeke ímí cáhcujtsómé díbye ímillédú ijcyame ímiááné díbyeéjte. Áameke ímí ijsúcunúúbé tsáijyu múúne míamúnaa ímityú ijsúcunúrómeke. Tehdu Pívyéébe hállúejpi meke ítténejívari. Muurá ihdyu ímichi íttebe méífbúuri muhdú meicyahíjcyáne.

3 ¿Aca meke píaabóné jodíómú meijcyane? ¿A téhdure meke píaabóné mekihdyahírótsáméíhe? ² Ímiáánéhde meke píaabóné íñée íuwaábojúvú ímichi meke díbye níwááveínúmedítýú tene bóhówaúcunúnéllíhíhe. ³ Áronáa ijcyámé tsaate díbyeke ímí úráávyetúme. ¿A ehdu tsaate múhdurá díbyeke úráávyenéllí tsáhájucó díbye ímiáábé ijcyáitýúne? ⁴ Tsáhaá, muurá ihdyu ímiáábé díbye. Áanetu mee míamúnaa állíu múnaa. Muurá díbyé waajácúháámitu nééneé: Pívyéébe u íhjuváné tsá állíu ijcyatúne. Áábedítýú tsá múha nééítyuró ímityuube u ijcyane.

⁵ Muurá ímityúmé meijcyárómeke Pívyéébe wájýúnetu méwaajácú ímiáábé díbye ijcyane. Áronáa tsaate nehíjcyá ímityuube díbye ijcyane, ¿íveekívá méimítýú hallútú méhdi ícúbáhrhíjcyaaabe téenetu ímiáábé díbye ijcyane bóhówaúcunúnáaaca? ¿A téenéllí ímityuube díbye? ⁶ Tsáhaá. Muurá ímityuube íjcyaca tsá díbye muhdú meicyahíjcyané mééma ímfábchóityuróne.

⁷ Áhdurévá állíu múnaa meijcyánetu ímiáábé díbye ijcyane bóhówaúcunúnáa ¿íveekí meke dílohíjcyaaabe ímityúmedi? ⁸ Áánéllíhíyébá ímityúmeréjuco meijcyáiyóné méimítýú mééma ínjkéva ímiáánevu. Ehdu muurá nehíjcyáme. Áhdurévá ímityúné o úwaabóné nehíjcyámé óhdityu. Áronáa állíuré teene ehdu óhdityu ditye nehíjcyáne. Muurá ihdyu ímiááné tehdu méénuhíjcyámé wágóóóveéhi.

Míamúnaa ímityúné ijcyane

⁹ ¿Aanéhaca muhdú teéne? ¿A mee jodíómú ímiáámé tsijtye jodíómú ijcyátúmé ehníñevu? Tsáhaá. Muurá méwaajácú pámeere míamúnaa ímityúmé meijcyane.

¹⁰ Muurá Pívyéébe waajácúháámitu nééneé:

Tsá tsaatébáre míamúnáadítýú ímiáámé ijcyatúne. ¹¹ Tsá múha ímíletú Pívyéébeke icyáhcujtsóne. ¹² Pámeere muurá díbyedi ícúvetúmé ímityúné pañe ijcyame tsá wáajácúmeítýúne. Áánéllí tsá tsaatébáre ímiáámé ijcyatúne.

¹³ Muurá diityé ijsaméí nehníwu éhne múúne níkyehéjý nehníwu cúvahdu. Aame allíuwu néeme íhjuváné meke tútávajtsó éhne múúne íñímyé namíjtyá meke tútávajtsódu. ¹⁴ Tsanééré ímityúné ímíllémé íhjuváné. ¹⁵ Aame ímí ijsúcunú míamúnáake múu dsíjvetsóne. ¹⁶ Ehdu idyárfívéjcatsíñeri íllure kímóvét-sócatsíhijcyáme. ¹⁷ Aame tsá wáajácutú ímí íjcyáiyóné. ¹⁸ Áhdure tsá ditye íllityú Pívyéébeke.

Ehdu néene Pívyéébe waajácúháámitu míamúnáadítýu.

¹⁹ Muurá méwaajácúrá muhdú díbye ímillédú meijcyáiyóné taúhbajúu díbye mééma méénúnetu. Áronáa tene néhdu meijcyámejý tsá menééítyuró ímiáámé meijcyane. Áánéllí pámeere míamúnaa ímityúmé méijcyá Pívyéébedívu. ²⁰ Muurá díbyé taúhbaju meúraavyémé ímiáámé meijcyane meijtsúcunúmeíyómeke tsá díbye díllotú ímiáámedi tene néhdu meijcyátúnéllíhíhe. Íllure téenej téeveri méwaajácú ímityúmé meijcyane.

Jetsocrijtoke mecáhcújtsóneriýé mepájtyeténe

²¹ Tsá Píívyéébe ímiáámedi meke díllotú ityaúhbaju meúraávyéromeke. Muurá dífbyé waajácúháámitu ihjyú uubállé múnáa meke úúballé ínetú meke ímiáámedi díbye díllone. ²² Muurá ihdyu Jetsocrijtóo mewájjyuri dsíjivéné mecáhcújtsómeke dílloobe ímiáámedi. Áronáa idyé tsá apáámyekéré meéke. Muurá ihdyu pámeere míamúnáa múhdumé dífbyeke ímiááné cáhcújtsómeke dílloobe ímiáámedi tsaatéké múhdurá íjtsúcunútuúbe. ²³ Muurá pámeere míamúnáa ímityúné meméénume tsá Píívyéébe ímillédú meíjcyatúne. ²⁴ Áronáacáa meke mityane ídaatsólléne Jetsocrijtoj tééveri ímiáámedi dílloobe múhdumé dífbyeke mecáhcújtsómeke. ²⁵ Muuráhjáa Críjtodívu pájaabe dífbyé tujpácýó wágóóóvéneri méimítyú ímímbáavye pámeere dífbyeke mecáhcújtsómé mewágóóóvényónetu mepájtyetéki. Téhduré téeneri ímímbájchoobe méihdé múnáaúvú dífbyeke úráavyehíjcyámé ímityuháné éjyjuúvú íáábucuhíjcyáne. ²⁶ Ehdu néenetu méwaajácú Píívyéébe íjcyaduré ímiáábé íjcyane. Áanéllii ímiáámedi dílloobe ímí Jetsóoke cáhcújtsómeke.

²⁷ Aane íne ¿íveekí mémítyájkímyeíiyáhi? ¿Aca meere meímíbaávyémeke Píívyéébe ímiáámedi díllóhi? Tsáhaá. Muurá ihdyu Jetsóoke mecáhcújtsónetúré meke ímiáámedi dílloóbe. ²⁸ Tsá teene dífbyé taúhbaju meúraávyéromeke díbye ímiáámedi díllótyuróne.

²⁹ ¿Aanéhaca íne apáámyéré mee jodíómuke pájtyetétsóifbye? Tsáhaá. Muurá téhdure jodíómú íjcyátúromeke pájtyetétsóifbye. ³⁰ Muurá tsáápiye Píívyéébeé. Tsá tsijpi íjcyatúne. Aabe dílló ímiáámedi dífbyeke ímiááné cáhcújtsómeke pamévakéré mee jodíómuma jodíómú íjcyátúromeke. ³¹ Áronáa idyé tsá dífbyé taúhbaju mewáágóotú díbyeé méema mepájtyetéíne Jetsóoj tééveri méénune mecáhcújtsóné hallúhcuri. Muurá ihdyu téenej tééveri éhníínevu ímí méúraavyé teéne.

Aavaráadítyú íjcyané uwááboju

4 Cáhawáá méijtsúcunu muhdúhjáa nétsihdyu méihdé múnáajpi Aavaráaúvuke ímiáábedi Píívyéébe díllone. ² Tsáhaa díbye ímí íjcyanéllii ímiáábedi díbye díllotúne. Tehdúu tene néeca muurá téeneri mityájkímyeíiyoóbe. Áronáacáa ihdyu Píívyéébere píáábónéllii tsá díbye mityájkímyeítyúne. ³ Muurá dífbyé waajácúháámitu néeneé: “Aavaráa Píívyéébeke ímí cáhcújtsónéllii ímiáábedi dífbyeke dílloóbe.” Ehdu néene Píívyéébe waajácúháámitu. ⁴ Aane muurá tsaatéké díityé wákímyéi áhdó maájcone tsá pevénéré maájcutú meímíllénema. Muurá ihdyu díityé wákímyéi áhdóré máajcúhi. ⁵ Ahdu muurá Píívyéébe tsá meke ímiáámedi díllotú meere íiná ímiááné íjcyane meméénúnéllíihye. Ímiáámedi meke dílloobe apááñéré méimítyutúu meke díbye ímíjpyetétsóné mecáhcújtsómeke. ⁶ Ehdúhjáa muurá díbye méénune Dabíiúvú iwáájácúne néé íne ímí méénútúromeke díbye ímiáámedi díllome ímí íjcyane. ⁷⁻⁸ Illúhjáa muurá neébe:

Maímijyu dítye íjcyane Píívyéébe díityédí ídáátsóvéne ímítyú díityédítyú wáágóomé hallúrí íiná íjcyájúcootúme.

⁹ ¿Aanéhaca íne apáámyéré mee jodíómú ímí méíjcyaaáhi? Tsáhaá. Muurá téhdure jodíómú íjcyáturómé ímí íjcyaaáhi. Aavaráaúvúhjáa muurá ímí Píívyéébeke cáhcújtsónéllii dífbyeke ímiáábedi dílloóbe. ¹⁰ ¿Aanéhacáa múijyútú ímiáábedi dílloobe dífbyeke? ¿A díbyeé dífbyeéjpi íjcyané uubállé kíhdyahírótsámeíne boonétu? Tsáhaá. Teenéikyé díbye méénúmeítyúné íhdéjuco díbye ímiáábedi díllone díbye

ímí cáhcújtsónéllíhíye. ¹¹ Áané uubállée bóónétúí kíhdyahírótsámeíbye. Áánéllí diibye ídyéjúcóejpi kíhdyahírótsámeítyurómé ímí Píívyéébeke cáhcújtsómeke ímíáámedi dibye díllómedítyu. ¹² Téhdure kíhdyahírótsámeímyé ímí Píívyéébeke cáhcújtsómedítyú ídyéjúcóejpi diibye Aavarááuvú díbyéhjáa ímí cáhcújtsódú dítye cáhcújtsónéllíhíye.

Aavaráá Píívyéébeke cáhcujtsóne

¹³ Píívyéébéhjáa muurá dífbye née pámeere dífbyéj tsiiménémúháábema dítyéké ínujívú íajcuíñé ímí dibye dífbyeke cáhcújtsónéllíhíye. Tsáháa Píívyéébé taúhbaju néhdu íjcyánéllí dibye tééné piáábó újcutúne. ¹⁴ Muurá dífbyé taúhbaju néhdu meíjcyáne tééveríyé meke dibye piááboca bañúháñé Críjto dsíjivéné mecáhcújtsóiyáhi. ¹⁵ Muurá íllure teene taúhbaju méhdivu neetsó méimítyuvu. Teene íjcyátuca tsá íiná méhdivu néétsóityuróne.

¹⁶ Áánéllí Aavaráákéhjáa íajcuíñé Píívyéébe nééné piáábó téhdure méújcuú íne múhdumé dífbyeúvúj tsiiménémúhaabe meíjcyame Píívyéébeke mecáhcujtsóme. Tsá ínehjí meméenúnetu meújcuítyú teéne. Muurá pámeere múhdumé dífbyeúvú Píívyéébeke ímí cáhcujtsódú cáhcujtsómé újcuú tééné piáábo. Áánéllí diibye Aavarááuvú ídyéjúcóejpi Píívyéébeke mecáhcújtsómedítyu. ¹⁷ Téénetúhjáa muurá Píívyéébe née íwaaajácúháamitu: “Uke ó meménú mítyame míamúnááj caanídyú u néébe ímichi dítyé déjúcóejpi u íjcyaki.” Ehdúhjáa neebe dífbyedítyú panévaturé íhtsútuube íjcyabe dsíjívemeke bóhítsóóbeke dibye cáhcújtsóóbe. Áhduréhjáa cáhcújtsóobe dífbyedítyú míamúnáake illíyaatétsoíñé dibye nééne tenéi pánéévétúrónáaaca.

¹⁸ Ávyetáhjáa múha cáhcújtsóityuróné cáhcújtsóobe Aavaráá Píívyéébeke. Árodújucóhjáa dibye íjcyane pámeere múhdumé Píívyéébeke cáhcújtsómedítyú ídyéjúcóejpi. Téénetúhjáa idyé neebe dífbye: “Úhdityu lílyaaténé míamúnáa mítyame íjcyáhi.” ¹⁹ Ehdúhjáa dibye nééne cáhcújtsóobe ‘muhtsi met-síimávácóóínejí’ néétuubéré keeméjuco 100 pijcyábá íjcyároóbeúvu. Téhduréhjáa mewa Tsáara tsúuca itsíimáváiýotsíhí pájtyérónáa cáhcújtsóobe dítyétsí tsíimávaiñé Píívyéébe nééneé. ²⁰ Ávyetáhjáa ímíáané dífbyema tene pánééveíñé iwáájácúne íhdére tééné hallúvú dífbyeke téhdújtsóobe dúúrúvaabére. ²¹ Muuráhjáa ímíáané waajácúube Píívyéébe íhtsútuube íjcyabe íñehdu méénufne. ²² Ehdúhjáa ímí dibye cáhcújtsónéllí Píívyéébe dífbyeke ímíáábedi díllóhi.

²³ Áronáacáa tsá apáábyeúvúré ímí cáhcújtsónéllí dibye dífbyeke ímíáábedi díllone cáátúvatúne. ²⁴ Téhdurée caatúváné Máavyéjuubée Jetsóoke bóhítsóóbeke mecáhcújtsómeke idyé dibye ímíáámedi díllóíne. ²⁵ Muuráhjáa Jetsóó dsíjivé mewájyuri méimítyú iwáágóoki. Áábekée Píívyéébe bóhítsó dífbyej tééveri ímíáámedi meke díllóki.

Píívyéébe ímíáámedi meke díllone

5 Muurá ímíáané Píívyéébeke mecáhcújtsómeke díllóobe ímíáámedi. Tsáhájucu múhdurá meke dibye íjtsúcunútú Máavyéjuubée Jetsocríjtó tsúuca méimítyú mééma ímíabájchónéllíhíye. ² Muurá teene mecáhcújtsónej tééveri Píívyéébe meke piáabó tsaimíyé dífbyema meíjcyaki. Áánéllí méwaaajácú dífbyeéjté meíjcyameke dibye ávyéjújtsóneri meímíjyúúveíne. ³ Téhdure méímíjyúúveíyá meícúbáhrámeíyóneri. Muurá ténehji panévare máaabúchíjcyá ímíááméré meíj-

cyaki. ⁴ Áánetu méwaajácú ímí Píívyéébeke meúráávyémema iñéhdújuco dibye méenuíñe. ⁵ Ááneri tsá menúcójpívétsámeítyú dibye meke báníútyúnéllíhíye. Muurá méwaajácú dibye meke wáyyune Íapííchó méíbuúúné pañévú dibye pí-cyóónej tééveri.

⁶ Muuráhjáa méimítyú déjúcotu mewágóóóvéiyónetu tsá meere mepájtyetét-sámeítyuróne. Áronáacáa Críjto dsíjivé pámeere ímityúmé mejjcyáme wáyyuri meke ipájtyetétso. ⁷ Tsá muurá múha ímílléítyuró tsíjtye wáyyuri idsíjivéne. ¿Mityá íjcyámé tsaate ímíáábé íjcyáábeke ipájtyetétso dsíjivéiyóme? ⁸ Áronáacáa muurá Píívyéébe Críjtoke wallóo dibye idsíjivé ímityúmé mejjcyáromeke ipájtyetétso. Áánerí meke úújétsóobe mítyane meke iwáyyune. ⁹ Áánéllí meke dí-loobe ímíáámedi dibyee mewáyyuri dsíjivénej tééveri. Aame dífbyej tééveríyé mepájtyeté dibye meke ícúbáhráíyónetu. ¹⁰ Muuráhjáa Píívyéébema tsá mejjcyáí-tyuró ímityúmé mejjcyánéllíhíye. Áronáacáa Ílli Jetsocríjtó mewáyyuri dsíjíveneri méímíbaavyéjucóo dífbyema. Aame méwaajácú mepájtyetéíñe dibye mépañe íjcyánéllíhíye. ¹¹ Ááneri méimíjyúú Críjtóo mééma ímíbájhónej tééveri ímí Píívyéébema mejjcyáneri.

Adáa tútávajtsóné Críjto ímíbajchóne

¹² Muuráhjáa tsáápihdítyuré ímityúné íñuújívú ípívyeevéne tsówayúcú pámeere míamúnáake. Átsihdyúu íjcyane íñe médsíjívéhíjcyá ímityúmé mejjcyánéllíhíye. ¹³⁻¹⁴ Muuráhjáa Píívyéébé taúhbajúí íjcyátúnáa tsúúca míamúnáa ímityúmé ícyahíj-cyá Adáaúvudítyú Moitséeúvudívújuco íjcyáné míamúnáa. Áróme hallúríhíyáa tsá iíná íjcyatú dityee muhdú mejjcyáiyóné Píívyéébe ímílléné wáájácútúnéllíhíye. Áronáacáhjáa dsíjívéhíjcyámé Adáaúvúu méénudu nééné imítyú méénúturóme. Aanée muurá ímichi dífbyedítyú íjcyane pámeere míamúnáake tútávajtsódú íí-vane téhdure Críjto dsíjíveneri pámeere míamúnáa ímíjpyetéjucóo múhdumé teene cáhcújtsóme.

¹⁵ Muuráhjáa díibye Adáaúvú Píívyéébe dífbyeke bóijcyúné lléébótúné déjú-cotu íñe pámeere míamúnáa médsíjívéhíjcyáhi. Áánéllíhíyéhjáa ihdyu Píívyéébe meke ídaatsólléne Ílli Jetsocríjtoj tééveri meenu mepájtyetéíñe. Aane tsá íñe-híjí meméénúneri mepájtyetéítyuróne. Apááñéré dífbyeke mecáhcújtsóneri mepájtyetéhi. ¹⁶ Aanée dífbyeúvú ímityúné méénúné déjúcotu pámeere ímityúmeréjuco mejjcyame mewágóóóvéiyáhi. Áronáacáa Píívyéébe mééma ímíbajchóhi. Áánéllí apááñéré ímíááné dífbyeke mecáhcújtsómeke díllóobe ímíáámedi ímityúmé mejjcyáromeke. ¹⁷ Muurá méwaajácú tsáápiiyée ímityúné méénúné déjúcotu pámeere méimítyuuvémé mewágóóóvéiyóne. Téhdure méwaajácú Píívyéébe Jetsocríjtoj tééveri ímíáámedi meke díllóme dífbyé avyéjuri mejjcyáíñé mújyú dsíjívéí-tyúmeréjuco. ¹⁸ Tsúúcajáa mééma ímíbaavyéné tsaapi ímíáábé íjcyáábej tééveri Adáaúvú ímityúné méénúné déjúcotu pámeere wágóóóvéiyóne.

¹⁹ Muuráhjáa tsáápií lleebótú nájcaúvú íñe ímityúmé meé. Áhdurée idyé tsáápiíye ímíáábé íjcyáábej tééveri Píívyéébe dílló ímíáámedi dífbyeke cáhcújtsómeke.

²⁰ Muuráhjáa dibye teene muhdú mejjcyáíyóné taúhbaju pícyóónej tééveri éh-nííñevu méwaajácú ímíááné ímityúmé mejjcyane. Aane ehdu menééromeke dibye ídaatsóllénetu méwaajácú mítyane meke dibye wáyyune. ²¹ Aanée ímíááné ímityúmé mejjcyáné déjúcotu pámeere mewágóóóvéiyáhi. Áronáacáa Píívyéébe mítyane

meke iwáýýúnéllii ímiáámedi díllome tsúúca méujcú medsjívájúcoóityúne bóhi Máavyéjuube Jetsocríjtoj tééveri.

Críjtokéréjuco meúraavyéne

6 ¿A ehdu Píívyéébe meke mityane wáýýúnéllii tsá meíhvetéityú ímityúne meícyahíjcyánetu dibye meke éhnííñevu iúújétso muhdú meke iwáýýune? Tsáhaá.² Tsúúca muurá téénetu méijchívyé ímiáámeréjuco méijcyaki. Ahdícyane tsáhájucotsiíne meméénúityuró teene ímityúne tééneejte méijcyájúcoótúnéllííhye.³ ¿Aca tsá ámuha mewáájacutú mépée Jetsocríjtoéjteréjuco méijcyané uubállé metsójsót-sámeíne? ⁴ Muurá tééneri méúújétsó ímityúnéjcutu dsíjívemédú méijcyane. Téhdure tééneri ménaavénú Críjtóo dsíjívéebeke Píívyéébe íhnnáhoori bóhíftsoobe tsíhdyuréjuco íjcyadu ícyooca tsíhdyuréjuco méijcyane.

⁵ Muuráhjáa Críjto dsíjívédú ífvane ímityunéhí meíhvéjtsóhajchíí idyé dibyée bóhihdu ífvane tsaímíyéjuco méijcyafíne Píívyéébema.⁶⁻⁷ Muurá méwaaajácú ímityúnée meícyahíjcyané tsúúca Críjto méhdityu wáagoóné páwachékevu idsíjíveneri. Áánéllii téénetu méijchivýmé tsáhájucoténe pañe méijcyatú éhne múúne tsaapi tsaaté hójtsí pañe íjcyadu.⁸ Aanée méhdityu Críjto idsíjíveneri wáagoónéllii méwaaajácú dibye íjcyadu méijcyafíne.⁹ Muurá méwaaajácú ípyée idsíjívénetu bóhiíbe múijyú tsiíne dsíjívájúcoóityúne.¹⁰ Tsáneerée dsíjívéebe páneere méimítyú iwáágóoki. Aabe ícyooca íjcyá Píívyéébema tsaímíyéjuco.¹¹ Ahdu dibye íjcyadu méijcyá dsíjívemédú ímityúne icyánéjcutu. Ááne ímiáámeréjuco méijcyá dibye ímillédú tsúúca dífbyeéjte ámuha méijcyame.

¹² Ahdícyane panévare ímityúne ámuha meméénúíyóneri méumúúpivyéjúcohdíne. Óvíjyacóóné ténehji ámuha meméénuhíjcyáne. Métáhjátsámeíjyúcohdí téénevu.¹³ Píívyéébedífuréjuco méíhvéjtsaméí ámuhakye dibye ityúkévétso tsaímíyé ámuha méijcyaki.¹⁴ Tsá téénevu metáhjátsámeíityuró Jetsóoke mecáhcujtsóme. Muuráhjáa méhdi ídáátsóvéne dsíjívéebe téénej tééveri meke ímímbájcho téénevu metáhjátsámeíjyúcoótuki. Aame méijcyá Píívyéébe píáábó pañe. Tsáhájucoténe íhdééné taúhbájú pañe méijcyájúcoótúne.

Ímityúnetu méijchivyéne

¹⁵ ¿A ehdu tene néénéllii éhnííñevuré meméénúíyá ímityúne? Tsáhaá. Ílluréjuco metsu téénetu meíhvetéki.¹⁶ Muurá ámuha méwaaajácú tsané avyéjúúbema íjcyame dibye ímillédú íjcyane. Ahdu muurá ímityúne pañe méijcyame tééne níjcaúvú íllure méwágóoovéhi. Áánetu ihdyu Píívyéébe ímillédú meícyane ímí mééma níjkéváhi.¹⁷ Ahdu ícyooca méijcyá tsúúcajáa téénetu méijchivýmé dífbyé uwáábójú pañeréjuco. Áané hallúvú ihdyu mityane ó téhdujtsó dífbye.¹⁸ Aane tsúúcajáa téénetu méijchivýmé ícyooca ímiááneréjuco meúraavyéne.¹⁹ Áánéllii teene ímíñeúvú méuráávyé íhdée ímityúne íjcyaróné ámuha méuráávyehíjcyádu. Áijyu ihdyu ámuha méíjcyáá ímiááne Píívyéébeéjteréjuco. Ehdu íñe ámuhakye o néé ímíñeúvú ámuha mewáájacuki.

²⁰ Muuráhjáa ámuha ímityúne pañe méijcyácooca tsá meímíletú ímiájíjtó meúraavyéne.²¹ Ehdúu éjyu múhdurá núcójpítsó meícyahíjcyané déjúcotu muurá méwágóoóvéiyáhi.²² Áronáa tsúúca téénetu méijchivýmé Píívyéébeéjte méijcyame ímiáámeréjuco méijcyáíyóne.²³ Muurá ímityúne méénuhíjcyámé ídátsó wágóoóvéé

tééné déjúcotu. Áanetu Píívyéébeke ímí úráávyémeke ájcúiibye múijyú ditye dsíjívécóóítyúne bóhívu Máavyéjuube Jetsocríjtoj tééveri.

Táábávajcátsityu íjcyané uwáábo

7 Ámuúha táñahbému, ámuha muurá méwaajácú tsaaté túkevéjtsójú pañe mejicyane mejícyané hajchóta. Áanetu medsíjívéné boone tsáhájucóo tééné pañe mejícyatúne. ² Muurá walle ityájíwácóoca íjcyá ájyú túkevéjtsójú pañe. Aane díbye díllédíwú dsíjívéhajchíí tsáhájucóo tééné pañe dílle íjcyájúcootúne. ³ Áijyu ihdyu tsá muhdú tene néétu dílle tsíjpiikyéréjucóo tájíváiyóne. Áanetu ájyu dsíjívétúnáa tsíjpiikye dílle tájívahajchíí ávyeta ímityúne méénulle íveekí ájyu ímíubáané íjcyánáa tsíjpiima íjcyáneri.

⁴ Ahdu ámuha táñahbému tsáhájucóo mejícyatú taúhbájú pañe eene walle ájyu dsíjívéné boone dífbyé túkevéjtsójú pañe íjcyájúcoótulle íjcyadu. Muurá mejícyá Críjtóo idsíjívénetu bóhífbé uráávyé múnáaréjucóo. Muuráhjáa mééma ímíwbájchoobe Píívyéébe ímíllédú mejícyaki. ⁵ Íhdéuvúu muurá meímíllédú mejicyame ímityúne mééménuhíjcyáhi. Áanetúu teene Píívyéébé taúhbaju meke bójcyúrónáa éhnííñevúré mééménuhíjcyá ímityúne tééné déjúcotu mewágóóóvéiyóne. ⁶ Áronáa tsáhájucóo tééné pañe mejícyatúne. Aame ícyooca ímíáané meímílléne tsaimíyé Píívyéébeke méuráávyehíjcyá tsíhdyuréjucóo méjtsaméí mecápáyoovéme. Tsáhájucóo taúhbaju néénéllíihyéré díbye ímíllédú mejícyatúne.

Ímityúne méhdityu íjcyane

⁷ ¿Áánéllíihyéhaca teene taúhbaju ímityúne? Tsáhaá. Teene muurá ihdyu meke waajácútsóo keená ímityúne íjcyanévu. Muuráhjáa tene íjcyátuca tsá o wáájácúityuró ímityúneri meúmúúpivyéné ímityúne íjcyane. Muurá íllu nééneé: “Tsá múu úmúúpivyetu ímityúneri.” ⁸ Téhdurée tene íjcyátuca tsá o wáájácúityuró kénehjí ímityúne íjcyane. Aane o wáájácújúcóóroobe éhnííñevúré ó ímíllehíjcyá ténehjíré o méénune. ⁹ Ópée teene taúhbaju o wáájácútúné hajchótá ó itsúcunúhíjcyá ímí o íjcyane. Áronáacáhjáa ihdyu múhdurá ó dáríwémeíhíjcyáhi. Áané níjcaúvúhjáa o wágóóóvéiyóné tsúúca ó waajácúhi. ¹⁰ Píívyéébé teene ítyaúhbaju mééma meenu tsaimíyé dífbyema mejícyároki. Áronáacáhjáa tehdu o íjcyátúné déjúcotu ó wágóóóvéiyáhi. ¹¹ Ópée ó íjtsúcunú ímí tehjújucóo o ícyahíjcyáne. Áronáacáa téénej tééveri ó waajácú ímityúne o ícyahíjcyané déjúcotu íllure o wágóóóvéiyóne.

¹² Áronáa tsá ímityúne teene taúhbaju íjcyatúne. Muurá ímí tehjújucóo teene ímíáájú íjcyane. ¹³ Aane ¿íveekí o wágóóóvéiyonévú oke tene wáájácútsónáa ó nehíjcyá ímíáájú tene íjcyane? ¿Mityá ímityuube o íjcyanévu tene oke wáájácútsótuca tsá o wágóóóvéityuróne? Áánerá ihdyu ó wágóóóvéiyá tahllííne táimítyú déjúcotu. Muurá teene taúhbaju ímíáájú íjcyaróné méhdivu bóhówajtsó meímítyu.

¹⁴ Aane méwaajácú teene Píívyéébedítyuré tsááneé. Áronáa óhdítyuré íjcyane ímityúne pañe ó ícyahíjcyáhi. ¹⁵ Aabe tsá o wáájácúmeítyú muhdú o íjcyane. Ímíááneré o méénune o ímíllérónáa ímityúnéré ó méénuhíjcyá o méénúityuróne. ¹⁶ Aane ímityúne o méénuhíjcyánetu o waajácú ímíáané Píívyéébé taúhbaju néhdu o íjcyaca ímí o íjcyáiyóne. ¹⁷ Áronáa teene ímityúne tápañe íjcyanéré oke íbúwájtsóneri ó méénuhíjcyá teéne. ¹⁸ Aane ó waajácú ímíáané ímityuube o íjcyane. Ó ímíllehíjcyaró ímíááneré o méénune. Áronáa tsá o méénuhíjcyatúne. ¹⁹ Ááne ímityúne o méénúí-

tyurónéré íveekíhjáubá ó méénúhíjcyáhi. ²⁰ Áronáa ihdyu téenere tápañe íjcyane oke íbúwájtsóneri teene ó méénuhíjcyáhi.

²¹ Íllu muurá ó ícyahíjcyáhi: ímiáánéré o méénúíyoococa ímityúnéré óhdivu dsínévahíjcyáhi. ²² Ó imíllehíjcyará Píívyéébé taúhbaju néhdu o íjcyane. ²³ Áronáa ímityúné íjtsaméí tápañe íjcyane oke tútávátsohíjcyáhi.

²⁴ ¡Aabe máidáátsoju ehdííwáiibye o íjcyane! ¿Aanéhaca íñe múha oke pájtyetétsoo ehdu o ícyahíjcyané nájcaúvú o wágóóóvéiyónetu? ²⁵ Muurá íjcyaaabe Píívyéébe apáábyéré tsúuca téenetu Máavyéjuube Jetsocríjtoj téeveri oke pájtyetétsoóbe. Áánéllii mityane ó téhdútsohíjcyá dííbyeke. Aabe ihdyu óví ícyoooca ó íjcyá díbye ímillédu. Áronáa táimítý tápañe íjcyane oke pátsáricyohíjcyáhi.

Píívyéébé Apííchó meke túkévéjtsóne

8 Muurá Críjtoéjté ímillédú íjcyájúcootúmé Píívyéébé Apííchó túkevéjtsó pañéréjucu íjcyámé hallúrí tsá iiná íjcyatúne. ² Aane muurá Jetsocríjtoéjpi o íjcyáne j téeveri Píívyéébé Apííchó tsúuca tápañe íjcyánéllii tsáhájucu ímityúné pañe o íjcyatúne. Aabe tsáhájucu o wagóóóvéiyúne. ³ Muuráhjáa ítyaúhbaju meuráávyerómé mepájtyetétýurónéllii íllíkye wálloobe mehdu néébe dsíjívénéj téeveri méhdityu méimítý íwáágóoki. ⁴ Ehdúu mééma méénuube muhdú teene taúhbaju néhdu meíjcyaki. Aame tsáhájucu meímillédú meíjcyatú Píívyéébé Apííchoréjucu meke túkévéjtsóné pañe meíjcyánéllííhye.

⁵ Muurá ímillédúré íjcyame téeneríyé tsúúrámeíhíjcyáhi. Áánetu ihdyu Píívyéébé Apííchó túkévéjtsóné pañe íjcyame tsúúrámeí díbye ímillédú íjcyáíyóneri. ⁶⁻⁷ Muurá meímillédú meícyahíjcyáneríyé metsúúrámeímyé ílluréjucu metútávaavéne. Ááneríyé muurá tsúúrámeímyé tsá ímíletú Píívyéébema ímí íjcyáíyóne. Aame tsá ávyejúúletú dííbyé taúhbaju. Áánetu díbye ímillédú meíjcyáíyóneri met-súúrámeímyé tsáimíyé dííbyema meíjcyáhi. ⁸ Muurá ímillédúré ícyahíjcyámé téeneríyé itsúúrámeínéllii tsá Píívyéébe ímillédú íjcyatúne.

⁹ Aane óví ímiááné Píívyéébé Apííchó túkevéjtsó pañe ámuha meíjcyáhajchíí tsáhájucu íhdée ámuha meícyahíjcyádú meíjcyatúne. Muurá Íapííchovu Críjto meke ájcune ípañe íjcyatúmé tsá dííbyeéjté íjcyatúne. ¹⁰ Muurá médsíjíveé méimítý déjúcotu Críjtoéjté meíjcyaróme. Áronáa tsá muhdú meíjcyáítyú tsúuca Píívyéébe meke ímiáámedi díllónéllííhye. ¹¹ Aane ímiááné mépañe Íapííchó íjcyáhajchíí muurá téhdure meke bóhíítsóiibye Jetsóókée íbóhíítsódu.

¹² Ahdícyane tsáhájucu meímillédú meíjcyáítyúne, ámuúha táñahbému. ¹³ Muurá tehdu meícyahíjcyané meíhvéjtsótúhajchíí méwágóóóveéhi. Áánetu Píívyéébé Apííchó piáábori teene metáhájahajchíí mépájtyéteéhi.

¹⁴ Muurá íñe múhdumé téené túkevéjtsó pañe meíjcyame ímiááné dííbyej tsíímé meíjcyáhi. ¹⁵ Aane teene mépañe íjcyame dííbyeke mecáánivámé ménehíjcyáhi: “Lihíyo múúháj Caánij.” Áánéllii tsá dííbyedi menúhnévéityuróne. ¹⁶ Ehdu Píívyéébé Apííchó mépañe íjcyáneri méwaaajácú ímiááné dííbyej tsíímé meíjcyane. ¹⁷ Aane tsúuca dííbyej tsíímé meíjcyame Críjtóo ícúbáhrámeídyú meícúbáhrámeímyé dííbyema máávyéjúúteé Cáánii dííbyeke néené avyéjuri. ¹⁸ Muurá ímiááné meícúbáhrámeíhíjcyámé íñe imíjyaúréjucó meíjcyaiñé Píívyéébé avyéjuri. ¹⁹ Páneere muurá díbyeé ípívyejtsóné téhmehíjcyá múijyú díbye íhñéjteke ávyéjútsoíñe. ²⁰ Muuráhjáa páneere díbye ípívyejtsóné tútávaavé díbye ímillédúre. ²¹ Áronáa ihdyu ímííbaávyéíñéi ítsiime meíjcyámeke díbye

tsíhdyuréjuco ímíjpyetétsóijyu. ²² Muurá páneere dibyée ípívyejtsóné tsá ímí néetune. Aane téhmehíjcyá múijyú íímíbaávyéíñé éhne múúne walle itsímáváné boone íímíbaávyéíñé téhmehíjcyádu. ²³ Áronáa tsá apááñeré teene ícúbáhrámeítyúne. Téhdure mee tsúúca Píívyéébeéjté meíjcyámé pañe íapííchó íjcyarómé meícúbáhrámeíhijcyáhi. Aame téhdure météhmehíjcyá ítsímímedíi meke idíllómeke dibye tsíhdyuréjuco ímíbájchoíñe. ²⁴ Ehdu méúmiwa nééne mecáhçújtsóhajchíi mééma pánééveíñé tehdújuco. Muurá tsane meítsohíjcyáné tsúúca maájtyúmícooca ílluréjuco meíhveténé meítsohíjcyánetu. ²⁵ Áanetu meítsohíjcyáné maájtyúmíftúné hajchótá tsá meíhvetétú meíjtsónetu.

²⁶ Muurá meíhñáhóótúnéllii Píívyéébe Apííchó meke píáábohíjcyá panévare maáábúçuki. Muurá meere píáábó dífbyeke muhdú metáúmeíftýúrónéllii téénere wáájácúratúné mépañétú ihjýuvahíjcyáhi. ²⁷ Aane Píívyéébe páme íjtsameíyé wájácú néébe waajácú íiná dífbyé Apííchó mépañe íjcyane taúmeíñe. Muurá taúmeíhijcyáné ihñéjté meíjcyámé hallúvú dibye ímillédú meíjcyaki.

Ihñéjteke Píívyéébe píaabóne

²⁸ Muurá méwaajácú panévare meke pájtyénej tééveri Píívyéébe meke píaabóné ímíáané dífbyeke mewáýýumeke tsúúcajátújucoo ipítyáçcámeídyú meke iúçúmeke. ²⁹ Muuráhjáa tsúúcajátújuco dibye meke wáájacúné ihñéjté meíjcyame íllídyu menééímyeke. Aame cahçújtsó múnáa meíjcyámedítyú dífbye ílli ímichi ídyéjúcóe-
jpi. ³⁰ Ehdúu tsúúcajátújuco meke iwáájácúmeke dibye ímíáámedi díllone dífbyé avyéjuejte meíjcyaki.

³¹ Áanéllii Píívyéébe mééma íjcyá meke ipíááboki. Aanéjíí çmúha muhdú meke méénúiyáhi? ³² Muuráhjáa íllíkye wáýýutuubéré íhvejtsó mewáýyuri dibye id-
síjíveki. Aabéjíí muhdú tsá meke panévaturé píáábóityúne. ³³ ¿Mityá íjcyámé tsaate dibyée meke úçcume mewágóóóvéiyóné néémeé? Muuráhjáa tsúúca dibye ímíáámedi meke díllómé hallúrí tsáhájucó íiná íjcyatúne. ³⁴ Aanéjíí çmúha nééjuri mewágóóóvéiyáhi? Muuráhjáa Críjto mewáýyuri idsíjívéne bóhiibe íçyooca íavyéjuri Píívyéébe úníuri íjcyaae máhallúvú taúmeíhijcyá píáábo. ³⁵ Áanéllii dibye meke wáýýumeke tsá íiná dífbyedítyú dówajçaróityuróne. Muurá meícúbáhrámeíy-
onéhji, mávaríçchoháñe, ájyabááne, mewáýyamúúvátunéhji, apíchó nééronéhji, téhdure dsíjívé íjcyaróné tsá meke dówajçaróityuró dífbyedítyu. ³⁶ Muurá Píívyéébe waajácúháámitu nééneé:

Dihñéjté muha meíjcyáné hallútú múúhakye dsíjívétsohíjcyáiyómé éhne múúne obééjámuke ditye dsíjívetsódu.

³⁷ Ehdu apíchó nééronéhji métáhjahíjcyá Jetsocríjto meke wáýýúúbej tééveri. ³⁸⁻³⁹ Aane muurá ó waajácú Píívyéébe meke wáýýumeke íiná dífbyedítyú meke dówajçaróityuróne. Muurá dsíjívé íjcyaróne, bóhiime íñújí hallúrí meíjcyaróne, níjkyéji múnáa íjcyaróme, naavémú íjcyaróme, íñújiri íhtsútujte ávyéjuejte íjcyaróme, íçyooca tééné pañe meíjcyáronéhji, bóónétu meke pájtyeíñéhji, téhdure caame íévéhóowari íjcyánéhjima íñújiri íjcyáronéhji tsá meke dífbyedítyú dówajçaróityuró Máavyéjuubée Jetsocríjtoj tééveri dibye meke iwáýyune úújétsómeke.

Píívyéébe íjraéémuke ihñéjtedívu mémenúne

9 Aane Críjtoéjpi ó íjcyanéllii ámuha çahçújtsótúmeke o néé ímíáané mítyane ámuhádi o ídáátsovéne ímityúné ámuhá hallúrí íjcyáneri. ² Tápañe Píívyéébe

Apííhó íjcyane waajácú teene múhduúvúrá o íjtsúcunúne ídátso o íjcyane. ³ Muurá ámuha tamúnaa ámúhá ímítýú déjúcotu mewágóóóvéíyónéllíi ámúhakye o wájýúne oore Críjtotítýú ó wágóóóvéíyá ehdu o méénúneri ámuha mepájtyetéca. ⁴ Muurá Píívyéébe meke tsúuca ítsíímedi dílloromé tsá dífbyeke melléébohíjcyatú Ijraéej tsiiménémúhaabe meíjcyaróme. Áronáa ihdyu mewáábyutáro dífbyé avyéju. Áánél-
liihyéhjáa muurá méénuube muhdú meíjcyáíne pityájcójuma taúhbaju. Áhduréhjáa neebe dífbyeke medúúrúvahíjcyámeke tsáímíyé meke ipícyooíne. ⁵ Muuráhjáa méíhdé múnáaúvúj tsiiménémúhaabe Críjto míamúnáajpi tsíjúj icyánéjcutu. Aabe páné avyéjuube íjcyá Píívyéébe múijyú níjkéváityúné dúúrúvámehíjcyaaabe.

⁶ Áronáa Píívyéébe méema imyéénuíne néene tsá tsaate méhdityu cáhcújtsotú diityéjúcooro Ijraéej tsiiménémúhaabe meíjcyarómedítýu. ¿Íhya mityá pamévare dífbyeéjté meíjcyátúnéllíi tsá ditye cáhcúsohíjcyatúne? Muurá itsúcunúhíjcyámé ípyéé ínehdu díbye méénutúné tsúuca díbye méénújúcooróne. ⁷ Muuráhjáa tsá pámeekéré Aavaráaúvúj tsiiménémúháabeke díbye wábyújtsotú diityéj téeveri míamúnaa pájtyetéíne imyéénuíne. Íllúhjáa muurá neebe dífbyeke: “Daachi Itsaadítýú lííyaatémé íjcyaa pánéttúejte díjtsiiménémúhaabe.” ⁸ Ehdu néenetu mewaaajácú ímíáané diibye Aavaráaúvúj tsiiménémúhaabe íjcyaróme pámeere Píívyéébeéjté íjcyatúne. Muurá ihdyu ípyéé ínehdu díbye dífbyeke ájcuube Itsaaúvudítýú lííyaatémé pánéttúejte dífbyéj tsiiménémúhaabe. ⁹ Íllúhjáa muurá neebe dífbyeke: “Ámúhtsikye o néene éévé úújetéijyú dítyáaba tsíímávaá wájpíikye.”

¹⁰ Ehdúhjáa muurá Píívyéébe diityétsikye néhdújuco tene páneevéné diityét-sima. Aanéhjáa diityétsí hajchi méíhdé múnáajpi Itsaadívú mewa Rebécá tsíí-mavá mítyétsikye tsajýúre. ¹¹⁻¹² Aanéhjáa dílléi diityétsikye tsíímávátúné íhdéjuco Píívyéébe néene díílleke: “Ámíáábé ehníínevu bóneebe avyéjuúhi.” Ehdúhjáa neebe diityétsikye muhdú dítyétsí íjcyáíne diityétsimái tene pánéévéttúrónáa íhjáa ipí-tyájcámeídyújuco. ¹³ Téénetúréhjáa muurá idyé íllu neebe tsiíne íwaajácúháámitu: “Jacóóboke ó wájýú Etsaóoke o wájýúné ehníínevu.”

¹⁴ ¿Áánéllíihyéhaca ímítýuube diibye Píívyéébeé? Tsáhaá, tsá ímítýuube díbye íjcyatúne. ¹⁵ Íllúhjáa muurá téhdure neebe Moitsééúvuke: “O ímíllémedi o ídáátsovémeke ó píááboóhi.” ¹⁶ Tsá muurá méhdityu tene íjcyatú Píívyéébe méhdi ídáátsovéne. Muurá ihdyu iye ityújkevéeíllémedijyuco díbye ídáátsovéne. ¹⁷ Muuráhjáa Ejíhtó avyéjuube Paraóóúvuke idyé neébe: “Oorée uke ávyéjúúbedívú ó pícyóó uke pájtyénéhjitu pámeere ínnújiri íjcyáné míamúnaa iwáájácu ímíáané íhtsútuube o íjcyane.” Ehdúhjáa Paraóóúvuke neebe Píívyéébeé. ¹⁸ Aabe ímíáané ityújkevéeíllémedi ídáátsovéne píaabóhi. Áánetu tsaate illéébone ímíllétúmeke pí-cyoobe ditye ímíllédú íjcyaki.

¹⁹ Áronáacáubá tsaate nééiyáhi: “Dífbýere meke pícyohdújuco meíjcyámeke ¿íveekí nehíjcyaaabe ímítýumé meíjcyane?” Áronáa tsá mee míamúnaa Píívyéébe iwáájacúdú méénune múhdurá meíjtsúcunútyuróne. ²⁰ ¿Aca muutá mee dífbýema metáhjájcatsiki? ¿Aca núpájkííhló nééiyá téíhlóo níjcyómeke íveekí múhdurá dí-tye níjcyone? ²¹ Muurá núpájkityu nícyohíjcyámé piivyété páhduváré ímíllédú ínjcyone. Piivyétémé ímíáané wáábyuta ínjcyone. Áhdure piivyétémé átérééné wáábyuta ínjcyone.

²² Muurá Píívyéébe ímíllédúré aabúcu híjcyá díbye wáágóoímyé múhdurá ícyahíj-cyanéhji. Ehdu aabúcu híjcyaaabe diityéj téeveri iúújéto íhtsútuu, ícyaaýóbaa, íj-cyane. ²³ Áánetu tsúuca díbye méhdi ídáátsovémé meíjcyá dífbýé avyéjúejte tsúuca-

játújucóo meke dibye újcume. Ehdu méenuube mejtééveri íavyéjú ihsútú iúújétsoki. ²⁴ Muuráhjáa ihdyu dífbyere meke ujcú íavyéjúeje mejjcyáímyeke jodíómudítuu, jodíómú íjcyátúmedítuu, íjcyane. ²⁵ Íllúhjáa muurá dibye nééne Otséa caatúnúhi: Tahñéjté íjcyátúné míamúnaa ídátso ícúvératúme ícyahíjcyámeke ó újcuú tahñéjteréjuco ditye íjcyaki.

²⁶ Téhdure tsiíne nééneé:

Tahñéjté íjcyátúrómeke áatsímedítýjuco o dílloíne ímiáábé Pívyéébe o íjcyaaabe.

²⁷⁻²⁸ Áánetúhjáa Itsaíá néé mee íjraéémudítuu: “Pívyéébe ícúiyéjuco muhdú míamúnaa íñújiri ícyahíjcyané ímbájchócooca Íjraééj tsiiménémúhaabe ávyétá mi-tyámé íjcyárómedítýú uhjéméré pájtyetéehi.” ²⁹ Áhduréhjáa tsiíne neébe:

Páne ihdeene íjcyané avyéjuube íjcyaaabe Pívyéébe méhdi ídáátsovétuca tsúúca meke mwaagóíyá tsaaté coéváratu éhnée Tsodóómaa, Gomóóraa, íjcyácoomícyu múnáake imyéénudu.

Jodíómú tsá cáhcújtsotú Jetsóoj tééveri mepájtyeténe

³⁰ Aane ¿aca muhdú íne teéne? Muurá jodíómú íjcyátúrómeke tsúúca Pívyéébe dílló ímiáámedi éjyúu ténéhji éllevu íjcyatúme botsú dífbyeke cáhcújtsórómeke.

³¹ Áánetu mee íjraéémú métsúúrameíhíjcyará dífbyé taúhbaju meúraavyémeke dibye meke ímiáámedi díllóiyóneri. Áronáa tsá meke dibye díllotú ímiáámedi.

³² Aane ¿íveekí tsá meke dibye díllotú ímiáámedi? Muurá méijtsúcunúhíjcyá teene taúhbaju meúraávyénetu dibye meke ímiáámedi díllóiyóne. Áronáa tsá tene néhdu mejjcyatúne. Áhdure Jetsóope mééma méénune mecáhcújtsótúnéllii tsá dibye meke díllotú ímiáámedi. Íllure mébánúmeíhíjcyá éhne múúne nééwáyutu mecábóhcámeíúdú néébeke mecáhcújtsótúnélliihye. ³³ Íllu muurá Pívyéébe néé íwaajácúháámitu:

Tsióo múnáa pañévú ó pícyoo tsáapiikye éhne múúne nééwáyutu mecábóhcámeímyé maáákityéúdú néébeke. Áábeke cáhcujtsómé tsá íñeri bánúmeítyúne. Ehdúhjáa Pívyéébe nééhíí.

10 Ámuúha táñahbémuj, ó imíllé memúnaa jodíómú pájtyeténe. Áánéllii ávyétá íhnáhó piáábó díityé hallúvú ó táúmeíhíjcyá Pívyéébeke. ² Ímiááné imíllerómé dífbyeke iúraavyéne. Áronáa tsá ímí ditye úráávyetúne. ³ Tsá ditye cáhcújtsotú Críjtóo mewájjyuri dsíjivéné mecáhcújtsómeke ímiáámedi dibye díllone. Imíllerómé iíye ímí íjcyáiyóné díityéké ímiáámedi dibye idílloki. ⁴ Áronáa tsá dífbyé taúhbaju meúraávyémeke dibye ímiáámedi díllotúne. Muuráhjáa ihdyu Críjto mewájjyuri dsíjivéné mecáhcújtsómeke díllóobe ímiáámedi.

⁵ Áronáacáhjáa ihdyu Moitsééuvú néé ímiááné Pívyéébe taúhbaju néhdu íjcyámeke dibye ímiáámedi díllóiyóné ditye ipájtyeteki. Áronáa tsá múha ávyeta tene néhdu íjcyáityuróne. ⁶ Áánélliihyé Críjtoj tééveri mepájtyetéíne dibye méénune mecáhcújtsómeke ihdyu díllóobe ímiáámedi. Aane tsá múu íjtsámeítyú Críjtoke níjkyéjí pañe íñéhcotéiyóné dibye meke ipiááboki. ⁷ Áhdure tsá múu íjtsámeítyú níjkyéné pañe dífbyeke íñéhcotéiyóné dibye meke ipiáábo tehdu téhulle íjcyácóobekéjjívari. Muurá tsúúca mééma dífbye. ⁸ Íllu muurá téénetu nééneé: “Tsúúca ámuúhama íjcyájúcooróné pajtyété teene ámuha mecáhcújtsóne tsíjtyeke meúúbálléiyóne.” Aane muurá muha mecáhcujtsómé íne meúwáábohíjcyáhi. ⁹ Muuráhjáa Jetsocríjtó dsíjivéébeke Pívyéébe bóhiítsóné méíbbúuri mecáhcujtsómé dífbyeke maávyejúúlléne teene tsíjtyeke meúúbálléhajchíí mepájtyetéehi. ¹⁰ Muurá

ímiááné méííbúuri mecáhcujtsóné tsíjtyeke meúúbálléhajchíí ímiáámedi meke díbye díllome mepájtyéteéhi.

¹¹ Muurá dífbyé waajácúháámitu nééneé: “Dífbyeke cáhcujtsómé tsá íínerí báníumeítyúne.” ¹² Áhdícyane pámeere tsíííne míamúnáama mee jodíómú Jetsocríjtoke mecáhcujtsómé mepájtyéteéhi. Muurá tsáápiye pámé avyējuubéré íjcyaahe píáábohíjcyá pámeekéré dífbyedi tsúúrámeímyeke. ¹³ Íllu muurá nééneé: “Dífbyedi tsúúrámeímyé pájtyéteéhi.” ¹⁴ Árónáa ¿aca múhdutú dífbyedi tsúúrámeíyómé dífbyeke cáhcújtsómejíívari? Áhdure ¿múhdutú cáhcújtsóiyómé dífbyeke wáájácúmejíívari? ¿Kíatú waajácúiyómé teene dífbyedítú íjcyáné uwááboju múha díityéké úúbállémejíívari? ¹⁵ Áhdure ¿múhdutú tsaate díityéké úúbálléiyá múha díityéké téenevu pícyóómejíívari? Muurá Píívyéébé waa-jácúháámitu nééneé: “Maímijyu díitye ímiáájú úúbálléhíjcyámej.”

¹⁶ Ehdu Píívyéébé waajácúháámitu tene nééronáa muurá tsá pamévare téeneri íícúvehíjcyatúne. Muuráhjáa Itsaíáuvú néehíí: “Píívyéébeéj, ¿a íjcyámé tsaate méuwaábori íícúvehíjcyámej?” ¹⁷ Aane muurá Jetsocríjtdítú íjcyáné uwááboju melléébone ímííneuvú mewáájácúcooca tsúúca mecáhcujtsóhi.

¹⁸ ¿A téené uwááboju tsáhái múijyú mee íjraéémú melléébotúne? Áánerá tsúúca melléébohíjcyaráhi. Muurá tsiíne Píívyéébé waajácúháámitu nééneé: Tsúúca pahúllevávú ííńújiri tsújaavéné Críjtdítú íjcyáné uwááboju.

¹⁹ Ehdu Píívyéébé waajácúháámitu nééronéubá ¿mityá tsá mewáájácúteúne? Muuráhjáa dífbyere Píívyéébe néé íllu Moitséeúvuj téeveri:

Tsíííne míamúnáakéréjuco o pájtyetétsóneri ámuha menómútááaváne díityédívú mé-cayóbáávateé átéréetje dítye íjcyane ámuha meítsúcunúhíjcyáromédívu.

²⁰ Áhduréhjáa idyé tsiíne dífbyeúvuj téeveri neébe:

Oke wáájácútúné míamúnaa táííbúwá íjcyáturómé tsúúca tahnéjéte íjcyáhi.

²¹ Áhduréhjáa mee íjraéémudítú Isaíáuvuj téeveri neébe: “Ó nehíjcyará aatye lléébópítyúné míamúnáake dítye ookéréjuco iúráávyeki.”

Tsaate íjraéémú pájtyeténe

11 ¿Aanéhaca ehdu menéenélíi meke íhvéjtsóobe Píívyéébeé? Tsáhaá. Muuráhjáa oo ámuha múnáajpi Aavarááuvúj tsiiménémúhaabe ímichi Be-jamíí dohjíba múnáajpi o íjcyáábeke újcuúbe. ² Tehdu meke íhvéjtsóiyóóbe-jíí tsúúcajátújucóhjáa íhñéjéte meíjcyaiíne íñéemeke. ³ Muuráhjáa Eríáuvú néehíí: “Píívyéébeéj, díhjyú uubálle múnáake idsíjívétsóne dííicúvé wafjííne wácávyáh-cohíjcyáme. Áánetu ííne apáábyeréjuco o íjcyáábeke téhdure oke dsíjívétsóllehíjcyáme.” ⁴ Ehdúhjáa díbye Píívyéébeke nééronáa neébe: “Árónáa muurá íjcyámé 7,000-meva tahnéjéte íjcyame ‘Baáa’ némeííne níjcyotáábeke cáánívahíjcyatúne.” Ehdúhjáa Píívyéébe néé Eríáúvuke. ⁵ Aane muurá íjcyámé tsaate méhdityu díbyeé ídáátsóvéne újcume ímí dífbyeke úráávyehíjcyáme. ⁶ Muuráhjáa meke iwájyúnéllíi meke pájtyetétsoóbe. Tsáháa ínehjí meméénúnéllíi mepájtyetétúne. Muurá meere mepájtyetétsoómeícyá tsá díbye meke wájyúneri mepájtyetétíyuróne.

⁷ Muurá mee íjraéémú mepájtyetétíyóneri meíjyácunúróme tsáhái mepájtyetétúne. Árónáa íjcyájucóómé tsaate díbye újcume tsúúca pájtyetéme. ⁸ Áánetu dífbyé waa-jácúháámitu dífbyeke lléébohíjcyátúmedítú nééneé: “Píívyéébere díitye íjtsaméí mújtatsó dítye íájtyumíjúcooróné iwáájácútuki. Áhdure illéébójúcooróné dítye icyáhcújtsótuki. Aame muurá téhdupíyé ícyoóca.” ⁹ Áhduréhjáa Dabííuvú néehíí:

Óvi ditye náhbévácatsíhíjcyáné wañéhjíné dahpédú nééne diityéké mújtatsó ímí Píívyéébema ditye íjcyátu diityémá ímítýú tene iníjkévaki. ¹⁰ Óvi íjcyámé éhne múúne hállúvatúmé íjcyadu ímítýuháñé diityéké mújtatsómé ímíbáávyétuki. Ehdúhjáa neebe Dabíúvu.

Jodíómú íjcyáturómé pájtyeténe

¹¹ ¿Anéhaca íñe ávyéta mújtaréjucu mee jodíómú Píívyéébedítýú meméénune? Tsáhaá. Muurá ihdy dífbyere Píívyéébe nééjuri ehdu méema teene jodíómú íjcyatúmé tééné hóowari pájtyeténetu meífváne botsíi téeneri metsúúrameíki.

¹² Ehdu Píívyéébeke melléébotúmé ímítýú meíjcyaróné píaabó tsíjtyeke jodíómú íjcyatúmeke. Aanéjíí awáá muurá dífbyeke meúráávyécooca éhnííñevu píááboíñé pamévakére.

¹³ Aane ícyooca diitye jodíómú íjcyáturómeke o néehíi: Ámuha éllévúu oke Píívyéébe wallóo ámuhakye dífbyé uwáábojúvú o wáájácútsoki. Áané wákimyéi o méénune ímí ó íjtsúcunúhi. ¹⁴ Aane tsáijyu múu íñe ámuhakye o úwáábóneri ímí ámuha meíjcyane tsaate tamúnáadítýú ííténe ámuhadú ímíjpyeté ipájtyetéki.

¹⁵ Muuráhjáa múúhakye múu fhvejtsódú Píívyéébe méénúné hóowari tsíjtye múnaa ámuha meíjcyarómé méímíbaavyé tsaímíyējuco dífbyema ámuha meíjcyaki. Aanéjíí muurá muha dífbyema meímíbaávyécooca mébóhííte tsúúcajáa dsíjvemédú muha menéérome. ¹⁶ Muurá tsáoobíráutu pááaho meméénuhu ímí néhajchíi páneere ímíhyeé. Áhdure úméhe bájkýé ímí néhajchíi páheere ímíhyeé. Áhdúu muurá méíhdé múnáajpi Aavaráaúvú Píívyéébeéjpi íjcyánéllii téhdure mee dífbyedítýú mellíyaatémé méijcyá Píívyéébeéjté íñe múhdumé dífbyeke mecáhcujtsóme.

¹⁷ Muuráhjáa páñétúehe oríívóhé wajcánédú muuha jodíómú menééromedítýú tsaatéké waagóoobe diityéjúcooro páñétúejte ihñéjté muha meíjcyáromedítýu. Áámé cápáyóóvéé ámuhakye díbye újcume ámuha méijcyá éhne múúne bájú oríívóhe wájcá ímíááhetu mecámahjácódu. Áánéllii muurá ámuha téhdure Píívyéébeéjté íñe muha meíjcyadu. ¹⁸ Áronáa ihdy méijtsúcunúmeídí muha páñétúejte meíjcyarómé éhnííñevu ámuha meíjcyane. Muurá múúhadítýú ámuha méejécunú éhne úmehe tébajkyéjitu éjécunúdú ímichi tujkénúejte muha meíjcyánéllíihye.

¹⁹ Íhya mityá ámuha menéehíi: Diityéjúcooro páñétúejte íjcyáromeke íhvéjtsóne meekéréjucu díbye újcune diityé cápáyóóve. ²⁰ Ihdyúhdée tehjújucu múúhakye díbye fhvejtsóné muha mecáhcújtsótúnéllíihye. Áámé cápáyóóvéé ámuhakye újcube ímí dífbyeke ámuha mecáhcújtsónéllíihye. Aame téiibúwá meíjcyu. Mémítyájkímyeídí téeneri. ²¹ Muuráhjáa páñétúejte ihñéjté muha meíjcyáromedí ídáát-sóvétuubéré múúhakye fhvejtsóhi. Aabe téhdure ámuhadi ídáát-sóvétyóneyéjí ímítýú ámuha dífbyema meíjcyáhajchíijyu. ²² Muurá Píívyéébe ímíáábé dífbyema ímí meíjcyámema. Áanetu ímítýú meíjcyámeke múhdurá íjtsúcunúúbe. Áánéllii ímíááméré meíjcyaco tsúúcajáa ámuhakye díbye újcume. Ímí ámuha meíjcyátúhajchíi tsáhájucu ámuhadi díbye ícúvéityúne. ²³ Muurá tamúnaa ímíbáávyéhajchíi diityéké újcúíibye. Muurá piivyéteebe tsiíñe diityéké újcune. ²⁴ Muuráhjáa ámuha tsííñe mímúnaa meíjcyáromeke díbye újcume ámuha méijcyá éhne múúne bájú oríívóhe wájcá ímíááhetu cámaavédu. Aanéjíí muurá tamúnaa ímichi awáá ihñéjte íjcyámeke tsiíñe újcúíibye.

Nihñéré ijraéémú pájtyeténe

²⁵ Ámuúha táñahbému, ó imíllé ámuhakye o úúballéné muhdúhjáa mepájtyetéine Píívyéébe wáájacúratúné Críjtoj tééveri méénune. Ároné tamúnaa tsá cáhcújt-sotú tééné hóówari ámuha tsííne múnáa dííbyeke cáhcujtsómé mepájtyetéki. Ááneri ihdyu mémityájkímyeííne. ²⁶ Muurá téhdure tamúnáadi ídáátsóvéne píáábóiibye ditye ipájtyetéki. Muurá dííbyé waajacúháámitu nééneé:

Tsióo múnáa ijraéémudítýú íjcyáiibye tsaapi diityéké pájtyetétsoóbe. Aabe waagóóo diityé imítýu. ²⁷ Ehdu diityéké ó ímíbjáchoó ópée o néhijcyádújuco.

Ehdu nééne Píívyéébe waajacúháámitu.

²⁸ Aane tamúnaa jodíómu tsaríllé Críjtóo mepájtyetéine méénúné uwááboju téénej tééveri ámuha jodíómu meíjcyátúrómeke téhdure Píívyéébe ipíááboki. Áronáa ihdyu tsá díbye íhvéjtsóturó múúhakye. Muurá mityane múúhakye wájyuube múúhá íhdé múnáaúvukée íhñéjtedívu imyémenúnéllííhí. ²⁹ Aabe íñéhdú imyéénúnéllíi tsá íhñéjteke íhvéjtsotúne. Téhdure meke ipíáabóné tsá díbye dójtúcutúne. ³⁰ Áábekée muurá tsá ámuha melléébohíjcyatúne. Ahdu muurá icyooca tamúnaa téénej tééveri díbye ámuhádi ídáátsóvéne ipíááboki. ³¹ Áané boone téhdure ámuhádi ídáátsovédú diityédí ídáátsóvéne píáábóiibye ditye icyáhcújtsoki. ³² Muurá díbyere Píívyéébe meke pamévá mímúnáake íhvéjtsó díbyema múhdurá meíjcyá pámehdíyé méhdi ídáátsóvéne tsahdúré meke ipíááboki.

³³ Aabe íhtsútuube íjcyaaabe panévare wáájacuube muhdú meke túkévétsohíjcyané mewáájacúíyonévú tsá méíjtsaméi úújetétúne. ³⁴ ¿Mityá íjcyámé tsaate dííbyé íjtsaméivu úújetémej? ¿A íjcyámé tsaate dííbyeke úwaabóiyóme? ³⁵ ¿A íjcyámé tsaate tsíménevu ditye dííbyeke ájcúnéllíi tééné píaméi díbye píáábohíjcyáme? ³⁶ Muuráhjáa ihdyu páneere díbyere Píívyéébe ípívyejtsóné díbye tájpíyé íjcyáhi. Áané avyéjuube díbye. Ahdícyane metsu díbyeke maávyéjútso pájyuvaré múijyú níjkéváityúne. Ehdu teéne.

Píívyéébe túkevéjtsójú pañe meíjcyane

12 Ahdícyane, ámuúha táñahbému, Píívyéébe mityane meke ídaatsóllénéllíi ámuhakye o néé dííbyedívu ámuha meíhvéjtsámeííne dííbyé túkevéjtsójú pañéréjuco ámuha meíjcyane dííbyeke meúráávyé muhdú díbye ímíllédu. Ehdu muurá ámuha meíjcyáneri dííbyeke méduurúváiyáhi. ² Tsá múu íjcyájúcootú íne íjiiri mímúnáa múhdurá icyahíjcyádu. Mécápayóóvé ámuhá íjtsaméi ámuha mewáájacu tsáimíyé meíjcyáiyóné Píívyéébe ímílléne.

³ Muuráhjáa meke ídaatsóllédu íjcyaaabe oke picyóó ámuhá uwááboobe o íjcyaki. Aabe ámuhakye o néé ámuha meíjtsúcunúmeítyu panévare ámuha mewáájacúne. Múu ímíñeúvú íjcyáne íjtsámei dííbyeke icyáhcújtsóneri. ⁴ Muurá méjpi pívátsihjívá íjcyane tsá tsáné wáábyutaré íjcyatúne. ⁵ Ahdu Críjtoéjté pívámeva meíjcyarómé tsáápihdýuré menééme mépíáábócatsíhijcyáhi.

⁶ Áameké Píívyéébere ímíllédu meke ájcúneri mépiivyété páhduvaré nénehji meméénune. Áanéllíi tehdu nénehji méméénuhíjcyá ímíñeúvú meíjtsámeííne. Muurá tsaate íná pájtyeííne íhdéjuco iwáájacúné úúbállehíjcyámé tehdújuco úúbállehíjcyané dííbyeke icyáhcujtsódú íjcyame. ⁷ Áhdure tsíjtyeke ipíabóné píívyetémé múu ímíñeúvú píabóhi. Áhdure íúwaabóné píívyetémé múu ímíñeúvú úwaabóhi. ⁸ Áhdure múhdurá néemeke ímíjpyetétsóné píívyetémé múu ímíñeúvú

meenúhi. Tsáneetu pñhtómeke ipíaabóné píívyetémé múu píaabó pájúvatúmére. Tsaatéké ityúkévejsóné píívyetémé múu ímíneúvú túkévejsóhi. Ídáatsómeke ipíaabóné píívyetémé múu píaabó ímíjyuuri.

Muhdú Críjtoéjté íjcyáiyóne

⁹⁻¹⁰ Ámúhakye o nées ámuha mewáýýújcátsí pamévamáyé muhdú tsané nahbémú wáýýújcátsídyu. Ááne máavyéjúúllejácátsí panévatúre. Ímityúneri ícúvetúmé ímíáánéré méuráávyé ímí ámuha meíjcyaki.

¹¹ Óvéheetúmé ímíneúvú meméénú Píívyéébeke ámuha meíícúvéné wákimyéi.

¹² Aame múu ímíjyúú ímí ámúhá úmiwa néénéllííhye. Ícúbáhrámeíyóné múu íáábúcuéne óóchévetúmé pájyuvaré ihjýuvahíjcyá Píívyéébema.

¹³ Áhdure tsijtye dífbyeéjté íjcyámeke mépíáábohíjcyá ditye pñhtónéhjitu. Ámúhakye ááhívémeke múu tsáímíyé waatsúcuíhi.

¹⁴ Tsaate ámúhakye tsáíllérómeke tsá múu tsáírlletúne. Íllure múu diityé hallúvú píáábó táúmeí Píívyéébeke.

¹⁵ Áánetu ímíjyúúmema múu téhdure ímíjyúúhíí. Kímóóveri íjcyámema múu kímooovéhi.

¹⁶ Mépíáábojcátsí ímíneúvú pájúvatúmére. Tsá múu iiye iéllevu ávyéjuuháñé ipíúváne ‘mityáhmítýá’ néétune. Múu pamévamáyé tsahdúré nahbéváhi. Tsá múu íjtsúcunúmeítyú pámé ehnííñevu iwáájacúne.

¹⁷ Tsaate ámúhakye ímityúné méénúmeke tsá múu píámeítyúne. Múu ímíáánéré meenú ímí ditye ámúhakye íjtsúcunúki. ¹⁸ Tsaímíyé meíjcyá pamévamáyé úhbáj-catsítýúme. ¹⁹ Ámuúha táñahbémuj, tsaate ímityúné ámúhakye méénúhajchíí tsá múu íjyácunútú diityéké íáhdó iújcúíñeri. Múu íhvejsó Píívyéébere muhdú iwáá-jacúdú diityémá ímímbájchoki. Muurá dífbyé waajácúháámitu nééneé: “Ooréi ó ícúbáhraa ímityúné ámúhakye méénúmeke. Ehdu o nées Píívyéébe o íjcyáábe.” ²⁰ Áhdure idyé tsiíñe nééneé: “Ámúhakye múnáájtsórómeke mépíáábo panévatúre. Ditye ájyabáávatéhajchíí múu májchotsóhi. Ditye íádóíyóneri íjcyáhajchíí múu íjchóhi. Ehdu ámuha diityéké tsáímíyé meíícúvéhajchíí muurá ílluréjuco ditye núcójpíveíñé ámúhakye íñéhníllehíjcyáneri.” Ehdu muurá meke úwaabóné Píívyéébé waa-jácúháámitu. ²¹ Áhdícyane ímityunévú métáhjátsámeídíñe. Múu ímíááméré íj-cyáíyóneríyé tsúúráméí ímityúné ámúhakye idyómájcótuki.

13 Múu avyéjuullé pámeere méiíñújí ávyéjujréke. Muurá Píívyéébere diityéké pícyoome íjcyá patsíhíjvári. ² Aame nééne lléébotúmé muurá tsá Píívyéébeke ávyéjúúlletúne. Aane ehdu néémeke tééné hallútú ícúbáhraímyé diitye ávyéjujre. ³ Árómedi ímí meíjcyame tsá meíllityétúne. Áánetu ímityúné méénuhíjcyámé diityéké íllíhi. Aane ámúhá hallúrí ímityúné íjcyátu ímíááméré meíjcyá muhdú diityé táúhbajúúné néhduú. Áijyu ímí ámuha méíjcyááhi. ⁴ Muurá Píívyéébere pícyóó diityéké téénevu diityé túkévéjtsó pañe ímí meíjcyaki. Áánéllíi ímityúné méénuhíj-cyámé diityéké íllíhi. Muurá tsá pevénéré ditye úvanútyuró ímityúné méénúmeke. ⁵ Áánéllíi múu avyéjuullé diityéke. Tsá múu ditye ámúhakye ícúbáhraíyóné apíí-choríyé ávyéjúúlletúne. Múu avyéjuullé diityéké muhdú Píívyéébeke maávyéjúúl-lédú dífbyeréé diityéké pícyóónéllííhye. ⁶ Ááne íiná néétuméré mááhdohíjcyá méi-íñújí avyéjúúbé wáábyuta ditye áhdótsohíjcyáné Píívyéébere diityéké pícyóómé túkévéjtsó pañe meíjcyánéllííhye.

⁷ Múu pamévakéré ajcú diityé wáabyuta ijcyanévu. Áhdure ámúhakye piáábó táumeímyeke mépiáábo. Méiñújí avyéjunte meke áhdotsóné múu diityéké iávyéjúúlléne áhdóhi.

⁸ Tsá múu tsaatédityú iñáhjiñenúné áhdotúme ijcyatúne. Múu áhdójucóóhií. Muurá Píívyéébe taúhbaju néhdu mejcyame tsijtyeke mewajyúhi. Imíleebe muurá pamévamáyé mewájyújcatsíñe. ⁹ Muurá dífbyé taúhbajúúné néehíí: “Tsá múu ihdícyáméhjima dómácójcatsítyúne. Tsá múu dsíjívetsotú miamúnáake. Tsá múu nánívatúne. Tsá múu állíuutúne. Tsá múu ímityúneri úmúúpívyetúne.” Ehdu Píívyéébe taúhbajúúné néhdu mejcyata tsiñe íllu néé dífbyé taúhbaju: “Pamévakéré múu wajyú muhdú u wájyúmeídyu.” ¹⁰ Muurá ímiáané pamévake mewájyume tsá múijyú ímityúné meméénúityuróné. Aane tehdu mejcyame mejcýa dífbyé taúhbaju néhdu.

¹¹ Áánéllíi metsu mejcyata téiibúwá muhdú díbye ímíllédu. Tsúuca muurá piíhíne mepájtyetémé tshdyuréjuco meímfbáavyeíñe. ¹² Muurá ímityúné meicyahíjcyané tsúuca nijkévaríjyuco. Áánéllíi óvíjyacóóné tehdu meicyahíjcyáne. Métsu metsúúrámeí muhdú ímí mejcýaíyóneri téeneturéjuco mebóhówaúcunúki. ¹³ Métsu panévatúré ímiááméré mejcyata ímityúnetu menéétsámeityuki. Óvíjyacóóné mewáñehjívaténé pañe mellíyícyávehíjcyáne. Áhdure óvíjyacóóné ihdícyáméhjima medómácócatsíhíjcyáne. Óvíjyacóóné menéhnílléjcatsíñe menómíutáávahíjcyáne. ¹⁴ Métsu Ávyéjuube Jetsocríjtotódífuréjuco meíhvéjtsámeí díbye meke túkévajtsómé ímí mejcyaki. Óvíjyacóóné meímillédu mejcyane.

Tsá meíhjúváiityuró ménahbémudi

14 Tsaate Píívyéébeke cáhcújtsorómé ímí dífbyé uwááboju wáájácútúmema tsá múu táhjácatsítyú téeneri. Tsaimíyé múu nahbévájcatsí diityéma. ² Muurá ijcyámé tsaate pamévakéré dóómeé. Áánetu ijcyámé tsijtye Píívyéébe uwááboju ímí wáájácútúmé pamévakéré idyóóiyóné múhdurá íjtsúcunúne pevéne májchóré májchome. ³ Aane panévare dóóme tsá múu múhdurá íjtsúcunútú tsijtye ténehjí dóótune. Áhdure panévare dóótume tsá múu íhjúvatú panévare dóómedi. Muurá idyé diityéké Píívyéébe wajyú téhdure íhñéjté íjcyámeke. ⁴ ¿Aca muutá mee muhdú Píívyéébeke tsijtye úráávyéneri meíhjúvaki? Óvíi ihdyu dífbyere néé ditye muhdú íjcyane. Tsáijyu múúne ímí ijcyáme, ¿mityá tsáhaáj? Muurá ihdyu dífbyere piivyété diityéké ipíaabóné ditye ímí íjcyata muhdú íjcyáiyódu.

⁵ Muurá ijcyámé tsaate kéjcoojí dífbyeke idyúúrvahíjcyané éhñíínevu ímí íjtsúcunúme. Áánetu ijcyámé tsaate pajcójjivaré idyúúrvahíjcyámé téjcoojí duurúváhi. ⁶ Áhdure panévare dóóme óvi dóóhií. Áánetu panévare dóótume óvi tsá dóótune. Muurá pevéne májchó íjcyaróné hallúvú Píívyéébeke téhdujtsóme. Áhdure tsijtye téhdujtsó dó hallúvu. Ááneri muurá pámeere tshdúré ávyéjutsó dífbyeke.

⁷ Tsá muurá meere meímillédu mejcyatúne. Muurá Píívyéébere meke picyóó dífbyeke mebóhówájtsoki. Aame médsjívé díbye ímílléijyu. ⁸ Muurá mebóhííne hajchótá méijcyá dífbyé hójtsiri. Aame medsjívécooca téhdure tsá kiávú dífbyedítyú mepéétune. Muurá dífbyemáyé méijcyá dífbyéjté mejcýanéllíihí. ⁹ Téénéllíihíyee muurá Críjto dsíjíveebe tsiñe bohíhií. Aabe muurá téhdure dsíjívétúméi dífbyé cahcújtsó múnáa íjcyámé avyéjuúbe. Áhdure dífbyé cahcújtsó múnáape íjcyame tsúuca dsíjívéjucóómé avyéjuube dífbye.

¹⁰ Aanéjǰí tsá múu ámuhá nahbémú cahcújtso múnaa múhdurá ijcyáneri ihjyúvatúne. Tsá múu diityé piivyétetu néétune. Muurá pámeere mépihcyááveé Críjtodívú dibye meke inéé ímiááné muhdú meícyahíjcyáne. ¹¹ Muurá Píivýéébé waa-jácúháámitu nééneé:

Píivýéébe o íjcyáábeke pámeere míamúnaa iwáájácúne táúmiwávú imíhmoúbáné oke duurúvaáhi.

¹² Aane muurá pámeere méúúbálleé dífbyeke muhdú meícyahíjcyáné meke dibye díllóijyu.

Tsá ménahbémuke metútávajtsóityúne

¹³ Áanéllii tsá múu tsaate múhdurá íjcyáneri ihjyúvatúne. Métsu ímiááméré mejcyá ménahbémú Píivýéébeke cáhcújtsonetu diityéké metútávajtsótuki. ¹⁴ Muurá Críjtoéjpi o íjcyaaabe ó waajácú panévaré medóórone muhdú néétune. Áronáa tsaate panévaré medóóne ímityúné íjtsúcunúme óvi tsá dóótune. ¹⁵ Aane teene dóótúmeke ámuha medóóneri métútávajtsóhajchíí muurá tsá ámuha diityéké mewáiyutúne. Áanéllii múu téihúwá íjcyá ámuha tsaatéke memújtátsótu téhdurée diityé wáiyuri Críjto dsíjívemeke. ¹⁶ Aame tsáma ménéétsámeídí tehdujúcooro néérone ámuhadívú ímityú ítsúcunúhíjcyámedívu. ¹⁷ Muurá Píivýéébé avyéjuejte mejcyame tsá apáañéré méjpi téene tájpi íjcyáneri metsúúrameíityuróne. Téhdure metsúúrameíiyá dibye Íapííchó mépañévu pícyóónej téeveri imíjyuuri tsaímíyé mejcyáíyóneri. ¹⁸ Ehdu muurá Jetsocríjtoke meúraavyéné Píivýéébe ímí íjtsúcunúhi. Téhdure míamúnaa ímí íjtsúcunúhi.

¹⁹ Ahdícyane metsu dífbyeéjte mejcyame mepíáábójcatsíyóneri metsúúrameí tsaímíyé mejcyame dífbyeke meúraávyeki. ²⁰ Áanéllii médohdí ámuhá nahbémú dóótunéhjí Píivýéébeke ditye úráávyénetu ámuha diityéké metútávajtsótuki. Tsáháturo dooháñé ímityúné íjcyatúne. Áronáa tsaate ménahbémú ímityúné íjtsúcunúné médohdí ditye íténáa diityéké ámuha metútávajtsótuki. ²¹ Áanéllii tsá ditye dóótunéhjí medóóityuróne. Áhdure tsá maádóityuró ávyéjpacýóné diityéké metútávajtsótuki. Panévaré ímityúné ditye íjtsúcunúnéhjí tsá meméénúityuró Píivýéébeke ditye úráávyénetu diityéké metútávajtsóíyónéllíihye. ²² Áánetu tsane ámuha meméénune ímí tehdujúco ámuha meíjtsúcunúné múu meenúhi. Áronáa ihdyu tsá múu téeneri tsíjtyeke pátsárijcyotúne. Muurá íné imíjyaú méijcyá ímityúnetu menéétsámeítyúme. ²³ Muurá tsaate ímityúné íjtsúcunúróne idyóhajchíí tsúúca ímityúné meenúhi. Panévaré ímityúné meíjtsúcunúróne meméénúhajchíí muurá tsúúca ímityúné mémeenúhi.

Tsíjtyeke mepíaabóne

15 Aane tsúúca ímí Píivýéébeke mecáhcujtsómé metsu mepíáábo eene dífbyeke cáhcújtsorómé múhdurá ítsúcunúhíjcyámeke ditye ímíneúvú iwáájácuki. Tsá meere ímí mejcyáíyóneri metsúúrameíityuróne. ² Áanéllii metsu mepíáábo tsíjtyeke ditye éhníñevu ímí Píivýéébeke iúráávyeki. ³ Tsáháa muurá Críjto íjyácunútú iye tsaímíyé íjcyáíyóneri. Muuráhjáa dífbyeke pajtyéné Píivýéébé waa-jácúháámitu illu tene néhdújuco: “Úhdi úhíhvatémé óhdíjyuco úhíhvatéhíjcyáne.” ⁴ Ehdúhjáa páneere Píivýéébe caatúnútsohíjcyá meke tene úwáábónej téeveri óóchévetúmé méitsohíjcyá íné imíjyaú dífbyema mejcyaiñe. ⁵ Muurá piivyéteebe meke ípíaabóné mávaríjchojúúné maáábúcuki. Aabe ihdyu óvíi ámuhákye píaabó ámuha ímí mej-

cya panévatúré muhdú díbye ímillédú Críjtóo ícyahíjcyádu. ⁶ Aame máávyejújtsó dífbyeke Máavyéjuube Jetsocríjtó Jcaaníkye.

Jodíómú íjcyátúrómeke ímíáájú úwáábómeíne

⁷ Ímíneúvú múu nahbévájcatsí muhdúhjáa Críjto meke náhbevádú téeneri Píívyéébeke maávyéjújtsoki. ⁸ Muuráhjáa múúhá íhdé múnáaúvuke Píívyéébe néhdújuco Críjto tsááne muuha jodíómuke ípíááboki. Áánetu méwaajácú muhdú ínéhdu ímíáané díbye méénune. ⁹ Áhdurée tsaabe ámuha jodíómú meíjcyátúrómedi ídáátsóvéne díbye ámúhakye pájtyetésóné hallúvú dífbyeke ámuha medúúrúvaki. Muurá dífbyé waajácúháámitu nééneé:

Uke o ávyéjujtsóné dúúrúvaabéré ó mátsívahíjcyáa jodíómú íjcyátúrómé pañétu.

¹⁰ Áhdure tsiíne nééneé:

Pámeere jodíómuma jodíómú íjcyátúrómé méímijyúúvé tsamééré Píívyéébeéjté ámuha meíjcyame.

¹¹ Téhdure tsítsihdyu nééneé:

Pámeere panévá ínújíne múnáa máávyejújtsó Píívyéébeke.

¹² Téhduréhjáa Itsaía dífbyere Píívyéébe túkévjtsóneri illu caatúnúhi:

Itsaií tsiiménémúháábedítýú íjcyáiíbye tsaapi téhdure jodíómú íjcyátúrómé avyéjuube íjcyáabe. Áábedívú cátsípááveímye. Ehdúhjáa Itsaía caatúnúhi.

¹³ Áhdícyane óví Píívyéébeke ámuha mecáhcújtsómeke ímíjyúúvétsóobe tsaímíyé ámuha meíjcyaki, dífbyé Apííchó ámuhá pañe íjcyánej tééveri ímí dífbyema meíjcyaiíne ámuha meíjtsoki.

¹⁴ Muurá ó waajácú dífbyé icyánéjcu tsúúca ámuha táñahbému mewáájácúnélli mepíáábócatsíhíjcyáne. Aame ímí tehdujuco ámuha meúwáábócatsíhíjcyáne.

¹⁵ Aane íne íhyaami ámuhá éllevu o cáatúnúháámí pañe ámúhakye o néé ámuha maábájíwétu muhdú Píívyéébeke meúraavyéne. Íllu íne ámúhakye ó úwáábohíjcyá iwáábyudúu múhdurá o nééróóbeke Píívyéébe oke níwaavénéjuco. ¹⁶ Okée muurá níwááveebe ámúhakye jodíómú íjcyátúrómeke o úwáábo Jetsocríjtó tééveri mepájtyetéíne mééma díbye méénúné uwááboju. Aane táwákimyéí íjcyaaabe ámúhakye ó úwáábohíjcyá Píívyéébema ámuha meímíjpyetéki. Muurá dífbyé Apííchoj tééveri ámuha meímíbáávyémeke ímí íjtsúcunúífbye.

¹⁷ Aane íne Jetsocríjtoéjpi o íjcyaaabe Píívyéébeke o ícívéneri ó ímíjyúúhií.

¹⁸ Muurá tajtyééveri méénuhíjcyaaabe méénuráítyúronéhjí téénetu ámuha jodíómú íjcyátúrómé mecáhcújtsó dífbyeke. ¹⁹ Ehdu ó méénuhíjcyá panévaré dífbyé Apííchó piááboríye. Aane tsúúca pahúllevaré ó úwáábohíjcyá Críjtóo mééma mepájtyetéíne méénune Jerotsaréetu Iríricó ínújívújuco. ²⁰ Aane ó ímíllé o úwaabóné dífbyeke waajácútúmeke. Áánélli tsá o úwaabójúcootú tsúúca tsaate uwáábohíjcyátsíhji múnáake. ²¹ Muurá Píívyéébe waajácúháámitu nééneé:

Múijyú dífbyé uubállé lléébohíjcyatúmé dífbyedítýú íjcyáné uwááboju illéébone cáhcújtsóóhi.

Róómávu ipyééíne Páávoró íjtsámeíne

²² Ehdu íne tsaate múijyúíkyé Críjtodítýú íjcyáné uwááboju lléébótúmedi o íjívénélli tsá o píívyetéhíjcyatú ámúhakye o ááhíveténé mítýane o ímíllérónáaaca.

²³ Árone íne múhdúne píjcyájucó ámúhakye o ájtyúmíyóneri o íjyácunúhíjcyaaabe tsúúca ó níjkévá íllé ínújíne múnáake o úwáábónetu. ²⁴ Aabe Ejpááá ínújívju

o péécooca ámuhakye ó aahíveíñuúhi. Átsihdyu o péébeke óví ámuha oke panévaturé mépiáabó ímí o úújetéki. ²⁵⁻²⁶ Áronáa tujkénúí ó úlléjeé Jerotsaréeri téhulle ménahbémú íjcyámeke Matsedóóniámá Acááyá iñújícúri íjcyáné cahcújtso múnáa píáábóne dsídsidívú o ájcutéébe. ²⁷ Imíllémé íjcyánéjcutu ipíaabóné téhulle íjcyáné cahcújtso múnáake. Muuráhjáa ímichi diitye jodíómudítýú teene pajtyété uwááboju tsújaavéné diityédívú úújetéhi. Áánéllii tehdujucu diityéké diitye panévaturé píáábóiyóne. ²⁸ Ahdícyane óví teene dsídsi Jerotsaréevu o pícyóhéné boonétú Ejpaáñavu o péébe ámuhakye ó aahíveíñúhi. ²⁹ Muurá ó waajacú ámuhadívú o úújetécooca meímíjyúúveíñé mítyane Críjto meke píáábohíjcyáneri.

³⁰⁻³¹ Ahdícyane, ámuúha táñahbémuj, muurá íñe Máavyéjuube Jetsocríjtoéjté mejjcyame mewájýújcatsí Píívyéébé Apíchó meke píáábóneríye. Áánéllii ámuhakye o nées táhallúvú dífbyeke ámuha píáábó métáúmeí oke díbye ityéhme cáhcújtsótúné míamúnaa ímityúmé íjcyame oke ityútávájtso téhulle Jodéa iñújiri íjcyame. Áhdure métáúmeí diitye Jerotsaréeri íjcyáné cahcújtso múnáa hallúvú ímí diitye íjtsúcunú diityé éllevu dsídsike o tsájtýene. ³² Aane óví Píívyéébe ímílléha-jchíí ámuhadívú o úújetécooca ímí ménahbévájcatsíhi. ³³ Ahdícyane óví ámuhakye píááboobe íbúwajíí ámuha mejjcyaki. Ehdu teéne.

Páávoru pítyajcóné

16 Téhdure ménaalle Péébe Tséékeréa cóómiyi íjcyáné cahcújtso múnáake píáábohíjcyalle ámuhakye aahívéteéhi. ² Áálleke ímíñeúvú méwaatsúcuco Máavyéjuube Jetsóo mémeri muhdú dífbyé cahcújtso múnáa mejjcyame mewájýújcatsídyu. Áane mépiááboco ímíñeúvú panévaturé íñe tájpí dille íjcyáíñetu. Muurá tsaatéké ipíáábóné tsanéjcuuvu téhdure oke píáábohíjcyalle.

³ Téhdure ámuhakye o nées Pírítíírama Akííramútsikye ámuha meúúballe diityétsikye o dúúruváne. Diityétsíi oke píáábohíjcyá Jetsocríjtó uwááboju o úwáábónetu. ⁴ Áhdurée oke pájtýetétso mútsí apíchó néénetu. Áánéllii ó téhdujtsó diityétsikye. Téhdure tsijtye jodíómú íjcyatúmé cahcújtso múnáa téhdujtsó diityétsikye. ⁵ Téhdure diityétsi jávú diityétsima píhcyáávehíjcyáné cahcújtso múnáake ó duurúváhi. Téhdure táñahbévaabe Epéénetóké ó duurúváhi. Diibyee muurá Acááyá iñújji múnáadítyú cáhcújtsótujkénú Críjtoke. ⁶ Téhdure Maaríake ó duurúvá éh-née mítyane ámuháma wákímyefhíjcyálleke. ⁷ Téhdure ó duurúvá tamúnáajtétsí Adoróónicómá Joníamútsikye, diityétsímáa cúvéhóójari muha mejjcyámútsikye. Diityétsihjyáa táihdejuco cáhcujtsóné Críjtoke. Áamútsikye uwáábojte ímí íjtsúcunúhi.

⁸ Áhdure Píívyéébeéjpi tsijpi táñahbévaabe Áápiríake ó duurúváhi. ⁹ Téhdure Obáánoke ó duurúvá Jetsocríjtó uwááboju muha meúwáábohíjcyánetu múúhakye náhbénuhíjcyáábeke. Téhdure mítyane o ívámeífbyeke Etáákikye ó duurúváhi. ¹⁰ Téhdure Apééré ímí Críjtoke úráavyehíjcyáábeke ó duurúváhi. Téhdure Ari-jtóóboró hájkímuke ó duurúváhi. ¹¹ Téhdure tamúnáajpi Herodíooke ó duurúváhi. Natsíitso hájkímú Píívyéébeéjté íjcyámeke idyé ó duurúváhi. ¹² Téhdure ó duurúvá Tripéénamúpíke Tripóótsama téenere Píívyéébé uwááboju méénuhíjcyámúpíke. Téhdure ménaalle Péétsida téené wákímyeí méénuhíjcyálleke ó duurúváhi. ¹³ Téhdure ó duurúvá Róópoke Ávyéjuube Jetsocríjtoéjpi íjcyáábeke. Tsííjuke idyé ó duurúvá ávyeta waharódú o íjtsúcunúlleke. ¹⁴ Téhdure ó duurúvá Atsíícritoo, Peregóótee, Hééremaa, Paatoróóbaa, Hééremee, éhdúmema pámeere tsijtye íjcyámeke.

¹⁵ Téhdure ó duurúvá Piróórogo, Jóóriaa, Neréoke ínáállemaa, Oríipaa, éhdúmema tsijtye cahcújtso múnáa íjcyámeke.

¹⁶ Téhdure pámeere ílle íjcyáné cahcújtso múnáa ámuhakye duurúváhi. Ahdícyane óvíi téhdure ámuha mewáájycatsíne méduurúvájcatsíhi.

¹⁷ Ámuúha táñahbému, téíibúwá meíjcyá eene múhdurá íjtsaméi néeme ímí Píívyéébeke ámuha meúráávyénetu ámuhakye tútávajtsóíyómeke. Muurá íne ámuha mewáájácúné uwááboju tsínejcúvúré úwáábohíjcyáme. Áánéllíi tsá múu tehdu néémedívú pííhitúne. ¹⁸ Tsá muurá tehdu néeme Máavyéjuube Jetsocríjtoke ícúvetúne. Muurá iiye tsáimíyé íjcyáíyóneríyé tsúúrámehíjcyáme. Aame pánehjídú íhhyúváneri íllure mótátsohíjcyá ímí wáájácútúmeke. ¹⁹ Áronáa tsúúca mityame waajácú ímí Píívyéébeke ámuha meúraavyéne. Ááneri ó imíjyúú mityane. Ahdícyane óvíi ámuha meébóhówaúcunú ímíáánéré ámuha meméénúnetu, tsá ímítyúnetu. ²⁰ Muurá Píívyéébe ámuhá pañevú picyóó ámuha tsáimíyé meíjcyáíne íjtsaméi. Aabe ámuháma táhjaá Naavéneke ámuhakye díbye imújtátsótuki. Aane óvíi Máavyéjuube Jetsocríjtó ámuhakye píaabóhi.

²¹ Téhdure ámuhakye ó úúballé táwákimyéityu oke píáábohíjcyaaabe Timotéo ámuhakye dúúruváne. Téhdure tsijtye tamúnáa ámuhakye duurúvá Róótsioo, Jatsoóo, Tsotsípatee, éhdume.

²² Téhdure páñetu íhyaami cáátúnuube Téétsio ámuhakye duurúváhi.

²³ Téhdure Gááyo ámuhakye duurúvá dííbyé jari o íjcyaaabe. Tééjavu muurá cahcújtso múnáa dóbéévehíjcyáhi. Téhdure ícyoomí dsídsí tehmeébé Erájtoma ménahbe Wáátómutsi ámuhakye duurúváhi. ²⁴ Aane óvíi Máavyéjuube Jetsocríjtó ámuhakye píaabóhi. Ehdú teéne.

Píívyéébeke medúúruváne

²⁵ Ahdícyane metsu medúúruva Píívyéébeke. Díbye ihdyu piivyété ámuhakye ityúkévejsóné ímí ámuha meúráávyé Ílli Jetsocríjtó uwááboju ámuhakye o úwaabóne. Ehdúhjáa muurá mee mímúnáake ipájtyetétsoíne tsúúcajátújucu íinéikyé ípívyéjtsótúnáa díbye pítyájcámeíne tsá íhdé múnáaúvú wáájácútúne. ²⁶ Árone tsúúca dííbyé íhhyú uubáalle múnáahjáa néhdújucu panévá ínújíne múnáake úwáábómeíne dítye icyáhcújtso dííbyere Píívyéébe múijyú muhdú íjcyáítyuube néhdújucu.

²⁷ Ahdícyane metsu medúúruva dííbyeke Ílli Jetsocríjtoj tééveri múijyú níjkéváityúné íhtsútuube íjcyaaabe pane wáájácúúbeke. Áyu tehdujucu.

1 CORÍNTIO

Tujkénú Coríntori ijcyáme éllevu Páávoro cáátúnuháami

Duurúvaju

1 Oo Páávoro o ijcyáábekée Píívyéébe picyóó Jetsocríjtodítýú ijcyáné uwááboju úwááboobéré o péhíjcyaki. ² Aane íñe íhyaami muhcsi mécaatúnú ménahbe Tsójténémá elle Coríntori ámuha mejjcyáné cahcújtso múnáakée Píívyéébe Jetsocríjtoj tééveri ímíbájchóme éllevu. Áhdure idyé múhdumé pahúllevá múnáa pámé avyējuubéré ijcyáábedi íjyácunúhíjcyámé wáábyuta téhaámi. ³ Aane óví Méécááni Píívyéébema Máavyējuube Jetsocríjtomútsí ámuéhake piaabó tsáimíyé ámuha mejjcyaki.

Críjtoj tééveri Píívyéébe piaabóne

⁴ Paíjyuvaré ó téhdútsohíjcyá Píívyéébeke Jetsocríjtoj tééveri ámuéhake dibye piáábohíjcyáné hallúvu. ⁵ Muurá dífbyema ímí ámuha mejjcyáne j tééveríyé Píívyéébe ámuéhake piaabómé ámuha mépiivyété meúwaabóné keená ímiááné ijcyane tsúuca ámuha mewáájacúne. ⁶ Muuráhjáa dífbyedítýú ijcyáné uwááboju ámuéhake o úwaabóné ámuhadítýú bóhówaucunúhi. ⁷ Áánéllíi dibye tsááíñe ámuha metéhméné hajchótá méjicyaá Píívyéébe piáábójú pañe. ⁸ Áámeke ámuéhake téh-méiibye éhniíñevu ímí ámuha dífbyeke meúraavyémé íñetú menéétsámeítýu Máavyējuube Jetsocríjtó tsáácooca. ⁹ Muurá Píívyéébe ímiááné meenú íñéhdúu. Aabée tsúuca meke ujcú Ílli Jetsocríjtó Máavyējuube ijcyáábema dífbyé avyėjuri mejjcyaki.

Cahcújtso múnáa páhduvaré íjtsámeíñe

¹⁰ Ámuúha táñahbémuj, Máavyējuube Jetsocríjto mémeri ámuéhake ó bóij-cyú ámuha metáhjácatsíhíjcyánetu. Óvíjyacóóné páhduvaré ámuha meítsámeíhíjcyáne. Tsajíjtóré mejjtsámeíñe ímíñeúvú ménahbévajcátsi. ¹¹ Ehdu ámuéhake o nées ámuháwá meúhbácatsíhíjcyáné oke Coroeémudítýú tsaate úúbállénéllíhíye. ¹² Ámuháwá tsaate ménehíjcyá Páávoróéjté mejjcyane. Áánetúvú tsijtye nehíjcyá Apóóroéjté íjcyane. Tsiytyévá nehíjcyá Péédooróéjté íjcyane. Tsiytyévá nehíjcyá Críj-toéjté íjcyane. ¹³ ¿Acáa ehdu Críjto pívámeva dówájcámeíhi? Pane ¿acáa ó íhvéjtsámeí ámuha wájyuri páwachékevu oke ditye iwátyétyéhcuiki? ¿Acáa tamyémeri ámuha métsójtsoítsámeíhi? ¹⁴ Muuráhjáa tsá tsaatéúbake ámuhadítýú o tsójtsoí Críjpoma Gááyómútsikye o tsójtsoné boóne. Áánéllíi ó téhdujtsó Píívyéébeke. ¹⁵ Aane tsá múha nééítýuró támamyémú ijcyame tamyémeri itsójtsoítsámeíñe. ¹⁶ Áhduréhacáa idyé ó tsójtso Ejtéépanáké imúnáama. Átsihdyúu tsáhájuco muucá o tsójtsojúcootúne. ¿Íhjáa mityá ó tsójtsoí? Tsáhájuco o ítsáávetúne. ¹⁷ Tsáháa Críjto oke pícyootú o tsótsóhíjcyaki. Muuráhjáa ihdyu oke pícyoobe mepée mepájtyetéíñe dibye méénune úwááboobéré o péhíjcyaki. Aabe tsá o úwáábohíjcyatú táíjtsameítýuré o újcúné waájacuri. Muurá tehdu o méénuca dibyee páwachékevu dsíjívéné tsá íñetú meke piáábótyuróne.

Píívyéébe Críjtoj tééveri úújetsóné íhtsútuube íjcyane

¹⁸ Muurá wágóóóvéímyedívú álliúré teene mekéé ipájtyetétso páwachékevu Críjto dsíjívéné uwááboju. Áanetu ihdyu mecáhcujtsómé mepájtyetéímyedívú tsá tene álliú íjcyatúne. Muurá Píívyéébé íhtsútú teéne. ¹⁹ Muurá dífbyé waajácúháámitu nééneé:

Waajácu múnáa iiye ipájtyetétsómeííyóneri tsúúrámehíjcyámedítýú ó waagóóó tééné íjtsaméi. Ehdu ditye íjtsámeyíóné óhdivu atéréenére.

Ehdu muurá Píívyéébe waajácúháámitu nééneé.

²⁰ Aanéhaca íne ¿íínetú diitye waajácu múnáake píaabóné ditye panévare íjt-sámeyíne? Áhdure ¿íínetú píaabóné ditye páhduvaré úwáábócatsíhíjcyáne? Muurá mee míamúnáadívú ímíááné íjcyaróné Píívyéébedívú átéréene. ²¹ Aabe muurá íiná túhúúlléébejí waajácú ehdu míamúnáa iiye páhduvaré íjtsámeyíómé pájtyetéí-tyuróne. Áánéllíhyéé muurá pícyoobe íne míamúnáa állíuri díllóhíjcyáné uwááboju cáhcujtsómé téénej tééveri ipájtyetéki.

²² Muurá tamúnáa jodíómú imíllé íévéhoowávú Píívyéébe méénúráítyuróné méé-nune íajtyumíné botsíi icyáhcújtso tééné uwááboju. Áanetu gríéegomu íjtsúcunú iiye íjtsaméiyi panévare iwáájacúne. ²³ Áronáa ihdyu muha ímíááné íjcyane méúwáábo-híjcyá dityéé páwachékevu wátyétyéhcuube Críjtodítýú íjcyáné uwááboju. Árone tamúnáa itsúcunúhíjcyá íllure tééneri muha diityéké memáváríchohíjcyáne. Téhdure jodíómú íjcyatúmé nehíjcyá álliúré íjcyane íínetú meke píáábotúne. ²⁴ Áronáa tsúúca tsaatéké diityédítýú Píívyéébe újcume waajácú díbyéé íhtsútuube pane wáájacuube íjcyane Críjtoj tééveri úújetsóné. ²⁵ Aabe Píívyéébé íjtsaméi míamúnáa állíuri díllóhíjcyarónévú tsá diityé íjtsaméi úújetétúne. Áhdure dífbyeke íhtsúu-vúdú ditye íjtsúcunúróóbé íhtsútuvu tsá múha úújetétúne. ²⁶ Cáhawáá méíjtsúcunu, ámuúha táñahbému. Muuráhjáa meke díbye újcúme pañe tsá mítyame íhtsutúmé íjcyatúne. Ujhéméré muurá diityédítýú cáhcujtsóhi. ²⁷ Aane muurá míamúnáa meke éhdiívalléhíjcyáromeke újcuube mejtééveri diitye íhtsutúmé waajácu múnáake ínúcójpívétsoki. ²⁸ Muurá meke ditye éhdiívallérómeke újcuube meke díbye íht-sútújtsóné lííhénévú diitye íhtsutúmé íjcyarómé ílluréjucu ídáátsonúki. ²⁹ Téhdurée tsá ííneri memítyájkímeyéítyuróne. ³⁰ Muurá ihdyu dífbyere Píívyéébe meke ujcú Jetsocríjtoéjté meíjcyaki. Áánéllíhyéé dífbyeke pícyoobe meke díbye ímíá tujkéve-júvú íajcuki. Áhdurée dífbyej tééveriyé ímíáámedi meke idíllómeke ímíabájchoobe mepájtyetéki. ³¹ Muurá dífbyé waajácúháámitu nééneé: “Ímítyájkímeyéíne ímíllémé múu mítyajtsó Píívyéébekére.”

Críjtodítýú íjcyáné uwááboju

2 Ámuúha táñahbému, muuráhjáa íne Críjtodítýú íjcyáné uwááboju ámuúhake o úwáábócooca tsá o íhgyúvahíjcyatú íhtsútúúnécobaúvu. ² Téhdurée ámuúháj píine o íjcyaaabe tsá tsíínehjiri o wátyánúmeíhíjcyatúne. Apááñerée ó imíllehíj-cyá ámuúhake o úwaabóné dityéé páwachékevu wátyétyéhcuúbedítýú íjcyáné uwááboju. ³ Ároobée tsá ámuúhadívú o úújetétú ‘mityáhmítýa’. Ídátsóhrée muurá ó úújeté ámuúhadívú íllityécunúúbere. ⁴ Aabée tsá ámuúhake íhnáho o úwáábotú muhdú míamúnáa íhdityúré újcúné íjtsaméiyi úwáábohíjcyádu. Píívyéébedítýúréé tsááné íjtsaméiyi ámuúhake o úwáábónéllí dífbyé Apííchó ámuúhadívú bóhówát-sohíjcyá ámuha mecáhcújtsoki. ⁵ Aane íne ámuha mecáhcujtsó Píívyéébe íh-

náhorí ámuhákye piáábóneri. Tsá míamúnáá íjtsaméí ámuhákye piáábóneri ámuha mecáhcújtsotúne.

Píívyéébedívú Íapííchó meke wáájácutsóne

⁶ Muurá Píívyéébeke cáhcújtsómeke muha méúwáábohíjcyá ítyuhútsíhji. Áronáa tsá ííñújiri íjcyané míamúnáa íavyéjútémá wágóóóvéímyé íjtsaméí muha meúwáábohíjcyatúne. ⁷ Muha méúwáábohíjcyá muhdúhjáa Píívyéébe pane iwáá-jacúdú íjcyaaabe míamúnáake ipájtyetétsoíné tsúúcajátújuco ííñují ípívyéjtsótúné íhdéjuco pítýájcámeíne. ⁸ Ehdúhjáa dífbyé pítýájcoju nééne muurá tsá tsáapíubaré wáájacutú íne ííñújiri íjcyané avyéjútédítýu. Muuráhjáa iwáájacuca tsá dítye Jetsocríjtoke páwachékevu wátýtyéhúútyuró avyéjuube íhtsútuube íjcyáábeke. ⁹ Muurá Píívyéébe waajácúháámitu nééneé:

Tsá múha wáájacutú muhdíívané Píívyéébe méénune dífbyeke ávyéjuúllémé wáábyuta. Áánéllíi tsá múha úúballéítyuró muhdíívané tene íjcyane.

¹⁰ Áronévú tsúúca meke dífbyere Píívyéébe waajácutsó mépañévú Íapííchó ipí-cyoónej tééveri. Muurá páneere dífbyé íjtsaméí Íapííchó waajácúhi.

¹¹ Muurá mee míamúnáa tsá mewáájacutú tsíjtyé íjtsaméí. Meere tsáápiitsa mewaaajácú muhdú mejtsámeíne. Ahdu Píívyéébe íjtsaméí apááñéré Íapííchó waa-jácúhi. ¹² Aanée mépañévú pícyoobe meke íídaatsólléne téénej tééveri mewáájácú muhdú díbye mééma méénune. Tsáháa tsíííne apííchó díbye mépañévú pícy-oótúne. ¹³ Aane íne muha méúúbállehíjcyá tsúúca dífbyé icyánéjcuéjte muha mejjcyámeke dífbyé Apííchó túkévejtsódújuco. Tsá míamúnáá íjtsaméí muha meúúbállehíjcyatúne.

¹⁴ Muurá Píívyéébe icyánéjcuéjte íjcyatúmé tsá cáhcújtsotú díbye Íapííchoj tééveri meke túkévejtsóné ténejcuéjte íjcyatúnéllíihye. Áánéllíi íjtsúcunúmé állíuré tene íjcyane. ¹⁵ Muurá ihdyu Píívyéébe Apííchó mépañe íjcyaméré mewaaajácú dífbyé icyánéjcu. Áánetu dífbyé Apííchó ípañe íjcyatúmé tsá wáájacutú ténejcu. ¹⁶ Muurá dífbyé waajácúháámitu nééneé: “¿A íjcyámé tsaate Píívyéébe íjtsaméivu úújetéme? ¿A íjcyámé tsaate dífbyeke úwáábóiyóme?” Aane muurá ihdyu dífbyeéjté muha mejjcyame mewaaajácú Críjtó íjtsaméí.

Píívyéébe wákimyéí méénúmeíne

3 Ámuúha táñahbému, muurá Píívyéébeke úraavyémé dífbyé Apííchó túkévéjt-sóné pañe íjcyámeke o úwáábohíjcyádúu tsá ámuhákye o úwáábotú dífbyeke ámuha ímí meúráávyetúnéllíihye. ² Áánéllíihyé muurá ítyuhúúttútsíhjíre ámuhákye o úwáábohíjcyá éhne múúne tsííméneke tsíiju majchótú ájcútulle ímujpáñetúréi ñõhñótsohíjcyádu. Aamée ámuha tsá téijyu mepíívyetétú uwáábó meújcune teetsi tsíímene majchói méénútutsi íjcyadu. Aame ámuha téhduréi ícyoocápi. ³ Téénél-llíi muurá ámuha méúhbácatsíhijcyáhi. Áhdure ámuha ménomútáávacatsíhijcyáhi. Ehdu múhdurá ámuha meítsámefíhijcyánéllíi muurá ámuha méijcyá Píívyéébeke wáájacutúmé íjcyadu. ⁴ Muurá ámuha tsaate ménehíjcyá oo Páávoróéjté mejjcyane. Áánetu tsíjtye nehíjcyá Apóóroéjté íjcyane. Ehdu ámuha múhdurá médárfívémeíhijcyá íhdícyame íjcyadu.

⁵ Aane ¿muubá oo Páávoró? Áhdure ¿muubá diibye Apóóro? Áánerá Píívyéébe íicúve múnáajtétsíyé muhtsi mejjcyamútsí téénevúu múhtsikye díbye pícyoone méméénuhíjcyáhi. Aanée muurá múhtsí wákimyéíjyuco íjcyane Ávyéjuube Jet-

sóodítýú íjcyáné uwááboju muhtsi meúwaabóné tsúúca ámuha mécáhcujtsóhi. ⁶Ópée muurá ímichi ó uwáábohíjcyá éhne múúne tsíméné mebájtso. Aanée diibye Apóóro éhniínevu tsiíne uwáábohíjcyá éhne múúne teene bajtso íchémétu memúríchohíjcyádu. Aane muurá dífbyere Píívyéébe píáábóneri cáhcujtsómé dífbyé uwááboju eene mebájtso dífbyere píívyétsohíjcyádu. ⁷Aane ímichi o uwáábohíjcyároobe tsá múúbé íhtsútuubé o íjcyatúne. Téhdure diibye eenée táuwaábó cámahjácoobe tsá múúbé íhtsútuubé íjcyatúne. Muurá ihdyu Píívyéébe apáábyéré íhtsútuube íjcyáábé píááboríyé cáhcútsohíjcyámé dífbyé uwááboju. ⁸Muurá eene bajtso múúne memúríjchódú táuwaábó cámahjácoóbema muhtsi tsahtúré tsané tujkévevu. Arónáa ihdyu múhtsikye Píívyéébe múhtsí tujkévevu áhdoó muhdú muhtsi mewákímyefhíjcyádu. ⁹Muurá ámuha úmíhédu, téhdure jahdu. Áané aabájaabédú néébe Píívyéébeé. Áábé wákímyéi múnáajtétsi muhtsi meíjcyamútsi ámúhake meúwáábohíjcyá téneecúdú ámuha menéemeke. ¹⁰Muuráhjáa meke iwáýúnéllii oke pícyoobe páñétúejpi jááháné wákímyéi múnáajpídyú o néébe dífbyé uwááboju o uwáábohíjcyá éhne múúne já apíhájúné mewádúhcútuujkénúdú nééneé. Aane muurá bóone tsíjtyeréjuco teeja wákímyéídyú nééne tsíjtyeréjuco táuwaábó éhniínevu uwáábohíjcyámé ihdyu óví téíibúwá úwaabóhi. ¹¹Muurá íjcyaaabe tsáápiye éhne múúne jaa ímichi teene apíhájúnetu éjkedu néébe Jetsocríjto. Aane tsá múha néétyuró tsijpi íjcyane. ¹²Áanéllii múu ímíneúvú dífbyé wákímyéi meenú éhne múúne tsaapi jaa cóhpénéhjitu óórótu, imíwu nééne newáýúúnetu, tsítsííne uwáñewáánetu méénudu. Áánetu muurá tsijtye méénúiyá ‘tsucátsúca’ íjcyatúné úméhewáánee, úméhecóónee, ajii, éhdúnetu. Ahdu tsá múu íjcyatú átéréénéhjitu jaa méénuubédu. Múu íjcyá cóhpénéhjitu méénuubédu. ¹³Muurá jaa ímichi apíhájúnetu éjkedu néébedítýú íjcyáné uwááboju muhdú meméénuhíjcyáné waa-jácúmíí Píívyéébe teene mééma ímbájchócoóca. Ímíá wákímyéi meméénuhíjcyáné coévaá éhne múúne cúújúwari átéréene áíívyéné boone ícyohpénéréjuco cóevádu. ¹⁴Muurá ímí tééne wákímyéi meméénuhíjcyámé iáhdó meújcuúhi. ¹⁵Áánetu múhdurá meméénuhíjcyámé tsá iáhdó meújcuúityúne. Arónáa ihdyu mepájtyéteé tsúúca dífbyeéjtéjuco meíjcyame éhne múúne tsaapi ihjya áíívyérónáa pájtyetédu.

¹⁶¿Aca tsá ámuha mewáájacutú Píívyéébeéjté meíjcyame dífbyé duurúvadjádú menéémé pañe dífbyé Apííchó íjcyane? ¹⁷Muurá meke tsúúca díbye ímbajchómé metútáváávehajchíí ílluréjuco meke díbye íné iínújitu wáágóoíne.

¹⁸Áanéllii tsá múu állímyeítyúne. Tsaate ífínújiene iwáájácúhajchíí múu íjcyá ídaatsóméré iiná wáájácútúmeúvúdú ímíá waajácu múnáa ámuha meíjcyaki. ¹⁹Muurá íjiene mewáájacúné Píívyéébedívú átéréene. Muurá dífbyé waa-jácúháámitu nééneé: “Waajácu múnáake Píívyéébe tééneríyé túhúúvetsómé íllure báníumeíhi.” ²⁰Téhdure tsiíne nééneé: “Waajácu múnáa íjtsaméi Píívyéébe waa-jácú átéréene íjcyane ífnetú diityéké píáábotúne.” Ehdu nééne Píívyéébe waa-jácúháámitu. ²¹Áanéllii tsá míamúnáajpi méhdure néébeke íhtsútúúbedi medíllóne meúráávyéítyuróne. Téhdure tsá dífbyedi memítyájkímyeítyuróne. Muurá páneere ífínújiri íjcyane méwáábyuta. ²²Muurá meke píáábohíjcyaaabe ífínújiri meíjcyáné hajchóta. Téhdure meke píáábohíjcyaaabe medsíjivémé ímí meíjcyaki. Aane íne oo Páávoroo, Apóóroo, Péédooroo, íjcyámeke múúhake pícyoobe ámúhake muha mepíááboki. ²³Aane tsúúca meíjcyá Críjto Píívyéébeéjpi íjcyáábejte.

Uwáábojte úwaabóne

4 Aane muurá ámuha méwaaajácú idátsó ámuhadúré muha menéérome Críjtó wákimyéi múnáa meíjcyane. Muuráhjáa múúhake picyoobe Pívyéébé muhdú meke ipiááboíné pítyájcámeíné uwááboju muha meméénuki. ² Áánéllí téené wákimyéi máhallúrí íjcyane ímíneúvú méméénúiyáhi. ³ Tsá muurá muhdú óhdivu tene néetu ámuha tsíjtyema muhdú o ícyahíjcyané oke menééiyóne. Tsá muurá o némeítyuró muhdú o ícyahíjcyané. ⁴ Apáábyéré ihdyu Pívyéébe waajácú muhdú o íjcyane. Áronáa ihdyu ó waajácú táhallúrí ímityúné íjcyatúne. Ároobe tsá o némeítyú ímíáábé o íjcyane. ⁵ Ahdícyane tsá múu Críjtó wákimyéi muhdú tsaate méenune múhdurá diityédívú íjtsúcunútúne. Óví ihdyu pánetu tsaabe muhdú dífbyé wákimyéi meméénuhíjcyané meke inéékíí. Áijyu ihdyu muhdú mewákímyeíné meke téhdújsóibye Pívyéébé.

⁶ Aane íne muhdú muhcsi Apóóroma meícyahíjcyané ámuhákye ó úúballé tehdu ámuha meíjcy tsínehjí íjtsámeítyúme. Tsá múu tsaatékéré ímí íjtsúcunúne tsíjtyeke éhdiúvállétúne. ⁷ ¿Aca múha meke picyóó tsíjtyé ehniínevu meíjcyaki? Áhdure ¿aca iná méhdi Pívyéébé piáábori meíjcutúne? Áánerá Pívyéébé piááboríyé meíjcyáhi. Ááneri tsá memítyájkímyeítyuró méihnáhoríyé meíjcyáneríjívári.

⁸ Ámuháubá méijtsúcunúmeí Pívyéébé icyánéjcutu íné ímíjyaúréjucó ámuha meíjcyane ínetú vííotúme. Ááne muurá tsáhájucó múúhadi ámuha meífcúvetúne. Ímíááneíyó ihdyu ámuha ténejcútú meíhstútuuvéné ímí tsaméhjí meíjcyaki. ⁹ Pívyéébéubáhjáa muurá ihdyu muuha uwáábojtéké picyóó ávyeta ídáátsojte muha meíjcyaki. Aame muha meíjcyá ídaatsóné éhne múúne ditye dsíjívétsoímyé íjcyadu. Áámedi múúhadi míamúnáama níjkyéji múnáa ullévenúhíjcyáhi. ¹⁰ Muurá íne Críjtoke meúráávyénéjcutu ámuha múúhadítyú ménéhíjcyá átéréejte iná wáájacutúme muha meíjcyane. Ááne ámuháyé méijtsúcunúmeí íhstutúme ámuha meíjcyame ímí téhdújucó dífbyeke meúraavyéne. Aane muurá míamúnáa múúhake ávyejúúllétúme ámuhákyéré ávyejúúlléneri ámuha mémítyájkímyeíhíjcyáhi. ¹¹ Muurá ihdyu muha idátsó múúhá ajyábama meíjyunúhíjcyámedi ídaatsóné tsájaare múúhá wajyámu. Áámedi míamúnáa ícúbáhráhíjcyá múúhá íjcyátsíúbamáyé muha meíjcyátúmedi. ¹² Muurá muha meúwáábóné tsanéjcuvu méwákímyeíhíjcyá téene tájpi muha meíjcyaki. Áámeke míamúnáa páhdúváré idyárfívémedítyú nehniwu íhjúvaróné muha maáábúcuíne ímíjyuuríyé méihjúvahíjcyá diityéma. ¹³ Ehdu múúhake ditye dáríívéronáa ímíááméré muha méicyahíjcyáhi. Ároné pañe ícyoocápi múúhadítyú nehíjcyámé átéréejte muha meíjcyame íllure míamúnáake metútávátsohíjcyane.

¹⁴ Tsá ámuhákye o núcójpívétso ehdu o néétune. Íllure ámuhákye ó úwaabó áát-siimédú ámuha menéémeke o wájýúnema. ¹⁵ Muurá mítyame ámuhákye Críjtodítyú íjcyané uwááboju úwáábóromedítyú o íjcyá ámuháj caanídyú o néébe ímichíi táuwaábori ámuha dífbyeke mecáhcújtsótujkénúnéllíhíy. ¹⁶ Áánéllí ímíneúvú o íjcyadu meíjcyá.

¹⁷ Muurá tájtsiiménédú néébe Timotéó ímíáábé íjcyáábeke ó wallóó ámuhá éllevu. Aabe óví ámuhákye úúballé muhdú Críjtoke o úráávyeebe o úwáábohíjcyané o ááhívehíjcyátsíhí cahcútso múnáake. ¹⁸ Áronáa ¿íveekí ámuhádítyú tsaate múhdurá dáríívémeímyé mítyákímyeíhíjcyáhi? ¿Íhya mityá íjtsúcunúme ámuhákye tsiíne o úújéityúne? ¹⁹ Muurá Pívyéébe ímílléhajhíí lléváhréjucó ámuhákye o

ááhívetéíne. Áijyu ó waajácuú iiná ditye méénuhíjcyané eene ‘mityáhmítyá’ íhgyú-vahíjcyáme. Tsá imyéénutúnéré ditye íhgyúvátyuróne. ²⁰ Muurá tsá Píívyéébé avyéjuejte meíjcyatú pevenéré meíhgyúváneri. Apáámyéré ihdyu dííbyé íhtsúturi íjcyame téénéejte íjcyáhi. ²¹ Ahdícyane ¿muhdú ámuha méimíllé ámuhakye ellévú o úújetécococa o túkévejsóne? ¿A chooco ímíjyuúri? ¿Mityá íhnáhóónécoba múu úhbadu?

Ímityúné tsaapi méénune

5 Muurá ó waajácújucóó tsaapíva ámuhadítýú tsíjjudúéllema ícyahíjcyáne. Teene ihdyu tsáma ávyeta ímityúne. Muurá Píívyéébeke wáájácútúrómedívú idyé teene ávyetá ímityúne. ² Ááneréi íjcyárónáa ámuha mémítyákímyefíhíjcyá Píívyéébeéjte ámuha meíjcyáneri íllure múu kímooovéme. Muurá tehdífváné ímítyú méénúmeke ámuha méijchívyétsóiyá ámuháj piínétu. Tsáhájucó ámuháma ditye píhcyáávétyuróne. ³ Aane ámuháma o íjcyátúroobe tsúúca ó waajácú muhdú meméénúíñé dííbyeke. ⁴⁻⁵ Máavyéjuube Jetsocríjto mémeri mepíhcyáávéne méijchívyetso dííbyeke. Aane téhdure ámuhakye ó nahbénuú tájtsaméiyi. Áábeke méihvéjtsó Naavéné hójtsí pañévurájucó díbye ícúbáhrámeíñé nájcaúvú ídsíjive Máavyéjuube Jetsocríjto tsiíne tsáácooca díbye ipájtyeteki.

⁶ Aane tsá tene ímityú Píívyéébeéjte ámuha meíjcyáneri memítyájkímyeíñé múhdurá ámuháma tene pájtyénááaca. Muurá haríínallíjyú metátsájcné pañévú áyánéwu téené ooríchetu mepícyooróné páneerájucó óoríchóne. Ahdu néene muurá tsaapi ímityúné méénúúbeke iiná menéétúhajchíí pámeekéréjucó díbye tútávajtsóne. ⁷ Áánéllíi íllurájucó dííbyeke méijchívyetso teene pááá ooríchódú néébeke ámuha meímíbaávyeki. Muuráhjáa Críjto Píívyéébé obééjáuúúdí néébe ipájámeíne ícúbáhrámeí mewájyuri mepájtyeteki. ⁸ Áánéllíi metsu ímíááméré meíjcyáne meúráávyé tsáimíyé dííbyeke. Ovíjyacóóné átérééne íjtsaméi méhdityu bóhówaúcunúhíjcyáne. Métsu ténejcu meíhvéjtsóne dííbyé ihjyu ímíá mājchódú néénerájucó menújtsoki.

⁹ Muuráhjáa fhde ámuhá élleu o wállóháámí pañe tsúúca ámuhakye ó úwaabó ámuha menáhbevájúcóótu íhdícyámema dómácócátsíhíjcyámedívú. ¹⁰ Áronáacáa tsá ámuhakye o bóíjcyutú ámuha meíhgyuvájúcóótu diitye ímityúmema mityane íéhnéváíyóneri tsúúrámefíhíjcyámee, naní múnáa, níjcyotájteke dúúrúvahíjcyámee, íhdícyáméhjima dómácócátsíhíjcyámee, éhdúmema. Muurá ihdyu ehdu nééroméj piíne mépiivyeté meíjcyane tsájí hallúríyé diityémá meíjcyánéllíihye. ¹¹ Muuráhjáa ihdyu ámuhakye o néé eene ‘cahcújtso múnáa muúha’ néérome íhdícyáméhjima idyómácójcátsíyónee, éhnííñevúré íéhnévarónee, níjcyotájteke icyáánívarónee, tsíjtyedi íhgyúvarónee, illíyícyáverónee, íñáníyónee, éhdune méénuhíjcyámedívú ámuha menáhbevájúcóótyuróne. Áhdure tsá ámuha diityémá memájchóítyuróne. ¹²⁻¹³ Muurá tsá o ícúvetú cahcújtso múnáa íjcyatúmé muhdú ícyahíjcyáneri. Óvíi ihdyu Píívyéébere diityémá teene ímíbajchóhi. Áronáa ihdyu ámuha cahcújtso múnáa méíftéiyá ámuhadítýú múhdurá dáríívémeíhíjcyámeke ámuha meíjchívyétso ámuháj piínétu.

Cahcújtso múnáa ímityúné ímíbáchójcátsíiyóne

6 ¿Íveekí ímityúné ámuha medáríívéjcátsícyooca mépehíjcyá cahcújtso múnáa íjcyatúné ímíbajchojté élleu? ¿Íveekí tsá ámuha tsamééré cahcújtso mú-

naa meímibáchócatsíhíjcyatú ténehji? ² ¿Mityá tsá ámuha mewáájácútu Píívyéébé cahcújtso múnaa meíjcyame dífbyeke cáhcújtsótúmema muhdú ditye ícyahíjcyané meímibájchoíne? Aanéjji muurá ámuha mépiivyété ámuháma pájtyenéhji ámuháyé meímibáchócatsíne. ³ Áhdure muurá níjkyéji múnaa íjcyáromema muhdú ditye ícyahíjcyané meímibájchoóhi. Aanéjji muurá mépiivyété tsamééré cahcújtso múnaa meímibáchócatsíne. ⁴ Áánaa ¿íveekí ámuha mépehíjcyá cahcújtso múnaa íjcyátúné ímibájchojté éllevu ímityúné ámuha medárfívéjcatsícyoóca? ⁵ Ehdu íne ámuhákye o nées ámuha téeneri menúcójpívéne tehdu meméénújúcóótuki. ¿Aca tsá ámuha elle meíjcyané cahcújtso múnáadítyú tsaatéuba íjcyatú teene ámuháma ímibájchoiyóme? ⁶ ¿íveekí ámuha páhduvaré medárfívéjcatsíne cahcújtso múnaa íjcyátúme éllevu mépehíjcyá ditye ámuháma teene ímibájchoki?

⁷ Ehdu ámuha medárfívéjcatsínetu ílluréjucu ámuha metútáváávehíjcyané ímí Píívyéébeke ámuha meúráávyérónetu. ¿íveekí tsá ámuha maáábúcu híjcyatú ámuhákye tsaate íúhbarónee, inániyónee, dáriivéne? ⁸ Tehdu ámuha meíjcyáiyót-sihvu ¿íveekí diityéké ámuha mépiámeíhíjcyáhi? Ehdu ámuha meméénúneri tsané nahbémú ámuha meíjcyarómé íllure metútávátsócatsíhíjcyáhi.

⁹⁻¹⁰ ¿A tsá ámuha mewáájácútu ímityúme Píívyéébé avyéjuvu úcáávéityúne? Áhdícyane tsáma mébáñúmeídíne. Muurá íhdícyáméhjima dómácócatsíhíjcyáme, níjcyotájteke cáánívahíjcyáme, tsamééré wajpímú dómácócatsíhíjcyáme, tsamééré walléemú dómácócatsíhíjcyáme, naní múnaa, mítyane iéhnéváyóneri íjyáacunúhíjcyáme, lílyiicyáve múnaa, tsíjtyedi ícúbáhráhíjcyáme, tsíjtyedítyú nehníwu íhjuvavahíjcyáme, éhdume muurá tsá Píívyéébé avyéjúejte íjcyatúne. ¹¹ Ehdúu muurá tsaate ámuhádítyú ícyahíjcyáhi. Árómekée Píívyéébe Jetsóoj téeveri újcúmeke tsúuca dífbyé Apííchó ímibájchómé hallúrí tsáhájucu iná íjcyatúne.

Méjpi metéhméiyóne

¹² Muurá tsaate néehí: “Mépiivyété panévare meímilléné meméénune.” Ihdyúhde tehdujúcooro. Áronáa tsá panévare ímí néétune. Áanéllí tsá ténehjívú metáhjatsámeítyuróne. ¹³ Muurá ímiááné majcho íjcyá téene tájpi meíjcyaki. Áronáa idyé tsá panévare majcho ímí néétune. Muurá íjcyaiíné téene tájpi meíjcyájúcóóityúne. Tsáháa Píívyéébe meke ípívyéjtsotú meímillédú íhdícyáméhjima medómácócatsíki. Mekée ípívyéjtsóobe íhñéjté meíjcyame dífbyé túkevjtsojú pañe meíjcyaki. ¹⁴ Muurá Píívyéébe ípívyetédú íjcyaaabe íhñáhoori meke bóhíftsoó tsúuca med-síjívéro meke Jetsóokée íbóhítsódu.

¹⁵ Aane ¿aca ímíyóné tsúuca Crijtoéjté meíjcyame nahtsíwamééwake medómajcóne? Tsáhaá. ¹⁶ Muurá tsaapi dílléma íjcyáhajhíí tsahéecoréjucu dityétsí íjcyane. Muurá Píívyéébé waajácúháámitu nééne: “Tsahéecoréjucu dityétsí íjcyaiíné tsáápiye íjcyáiyódu.” ¹⁷ Áhdu muurá Jetsocríjtoke mecáhcujtsómé méijcyá dífbyejteréjucu.

¹⁸ Áhdícyane óvíjyacóóné íhdícyámema ámuha medómácócatsíhíjcyáne. Ílluréjucu méihvété téenetu. Muurá íjcyané tsane ímityúné meméénuróné méjpi dómájcotúne. Áanetu íne méjpíyí íhdícyáméhjima medómácócatsíne tsáma ávyeta ímityúne. Muurá tehdu meméénúneri meere metútávátsámehi. ¹⁹ ¿A tsá ámuha mewáájácútu Píívyéébeéjté meíjcyámé pañe tsúuca dífbyé Apííchó íjcyane? Aane tsúuca ámuhá pañe íjcyame tsáhájucu ámuha meímillédú medárfívémeítyuróne.

²⁰ Muuráhjáa Píívyéébe mééma mepájtyetéíne meenú Íllíkye ditye dsíjívétsóneri. Áánéllii metsu dííbyeke maávyejúúlléne tsáímíyējuco meíjcyaki.

Metaábávájcatsícyooa meíjcyane

7 Aane ícyooa ámuéhakye ó úúballé éhnée taéllevu ámuha mewállóháámí pañe oke medíllone. Ímíááné ímí tehjújúcooro teene tsaapi táábávátuube íjcyane. ² Áronáa ihdícyáméhjima medómácójcatsíñé ávyeta ímityúné íjcyánéllii téhdure ímí teene metaábávájcatsíñe. ³ Aane ityáábávállema ihdyu múu ímí íjcyáhi. Áhdure idyé walle ityájíváábema múu ímí íjcyáhi. ⁴ Aane tsúúca ájyúma íjcyalle tsáhájucu ímíllédú íjcyatú dííbyé wáabyutálléréjucu íjcyánéllííhye. Téhdure dííbye ájyu tsáhájucu ímíllédú íjcyatú tsúúca dílle méwá wáabyutááberéjucu íjcyánéllííhye. ⁵ Aamútsí idyómácócatsíhijcyané tsá íhvéjtsóítyuró Naavéné téénej tééveri díityétsikye tsíñejcúvuréjucu ífbúwájtsóneri ityútávájtsótuki. Áronáa ihdyu tsáijyu íhnáho Píívyéébema ífhjyúvácooca muhdú íñéhajchíí wahájchotáwu íhvéjtsóítyomútsí teéne.

⁶ Ehdu íñe ámuéhakye tsánejcúvú o née okée ámuha teene medíllónéllííhye. Áronáa tsá ámuéhakye o táúhbatú ámuha metaábávájcatsíki. ⁷ Táicyánéjcutu ihdyu ímí ó íjtsúcunú pámeere ohdu táábávátúmé, tájívátúmé, íjcyáiyóne. Áronáacáhjáa ihdyu Píívyéébe páhduvaré meke ípívyéjtsónéllii tsaate piivyété íiye íjcyane. Áánetu tsijtye tsá píívyetétú íiye íjcyane.

⁸ Áánéllii íyéejete íjcyámema pámeere pííbájyujtéké o née táábávájcatsítyúmeréjucu íjcyáiyóné íñe o íjcyadu. ⁹ Áronáa ihdyu íiye íjcyane ípíívyetétúhajchíí múu apáhajchíí táábávájcatsí téeneri ícúbáhrámeítyuki.

¹⁰ Áánetu tsúúca tájívámé walléemú tsá múu íhvéjtsotú ájyúmuke. Ehdu Píívyéébe taúhbaju nééhíí. Tsá oore ámuéhakye o néétune. ¹¹ Áronáa tsáijyu múúne tsáápille ájyúke íhvéjtsóhajchíí tsáhájucu múu tájívájúcootúne. Tsá tene ímityú tsíjpiikyéréjucu dílle tájíváne. Áánetu tsiíñe ityájíváne ímílléhajchíí óví tsiíñe óómille ájyú éllévúre. Téhdure idyé wajpi ityáábáválleke tsá múu íhvéjtsotúne.

¹² Aane ícyooa Píívyéébe taúhbaju néétune oore táicyánéjcutu ámuéhakye o née tsaapi cahcújtso múnáájpi taaba cáhcújtsótúrolle ímí dííbyema íjcyáhajchíí tsá díbye díílleke íhvéjtsóítyuróne. ¹³ Áhdure tsáápille cáhcújtsóllé taji cáhcújtsótúroobe ímí dííllema íjcyáhajchíí tsá dílle dííbyeke íhvéjtsóítyuróne. ¹⁴ Muurá ímbáávyéíyoobe dílle ímí íjcyáneri. Áhdure idyé cáhcújtsóóbé taaba ímbáávyéiyá díbye ímí íjcyáneri. Aane muurá ímí íjcyáromútsí íhvétsócatsíhajchíí tsáijyu múúne ítsiíme ílluréjucu tútávaavéne. ¹⁵ Aane ihdyu cáhcújtsóllé taji cáhcújtsótuube díílleke íhvejtsóné ímílléhajchíí óvi íhvejtsóhi. Téhdure idyé cáhcújtsótulle cahcújtso múnáájpi ájyu íjcyáábeke íhvejtsóné ímílléhajchíí óvi íhvejtsóhi. Aane tsá Píívyéébeke cáhcújtsómé hallúrí íjcyatúne. Muurá ímíllebe tsáímíyé metaábávájcatsímyema meíjcyane. ¹⁶ Muurá tsá mewáájácútú cáhcújtsóllé taji dílle íjcyadu cáhcújtsóíhajchííjyu. Áhdure tsá mewáájácútú cáhcújtsóóbé taaba díbye cáhcujtsódú cáhcújtsóíhajchííjyu.

¹⁷ Áronáa ihdyu óví muhdú pamévare meíjcyá Píívyéébée ímíllédú meke pícyohdu. Áánéllii óvi tehjújúco tsaate íyéejteré íjcyane. Téhdure idyé óvi tehjújúco tsaate méwámyuma íjcyane. Ehdu pámeere cahcújtso múnáake ó nehíjcyá ditye tehdu íjcyaki. ¹⁸ Muurá kíhdyahírótsámeímyeke Píívyéébe ujcuhi. Áhdure tehdu méénúmeítyúrómeke díbye újcume ihdyu óvi éhduréjucu. ¹⁹ Muurá tsá

muhdú tene néetu tehdu meméénúmeítyúne. Áhdure tsá muhdú tene néetu tehdu meméénúmeítyóne. Muurá ihdyu apááñéré muhdú dífbyé tauñbajúúné néhdu mejicyane imílleébe. ²⁰ Áánéllii Píívyéébekeké mecáhcújtsótujkénúijyu muhdú mejicyaduré múu ijcyáhi. ²¹ Tsaaté hójtsí pañe íjcyame dífbyeke cáhcujtsómé tsá múu íjyácunútú diityédítýú íjchívyéíyóneri. Áronáa ihdyu múu ipíívyetéhajchíí diityédítýú íjchívyéhi. ²² Muurá tsíjtyé hójtsí pañe íjcyámema tsíjtyé hójtsí pañe íjcyátúrómeke Píívyéébe újcume tsahturé íjcyá dífbyeéjte. Aame tsaméhjí íjcyá Críjtó iicúve múnaa. ²³ Muuráhjáa tsúuca Píívyéébe meéma meenú mepájtyetéiñe. Áánéllii tsá múu míamúnáá íjtsaméí cáhcujtsójúcootúne. ²⁴ Ehdu teéne, ámuúha táñahbému. Ahdícyane tsá múu íñnerí íjyácunútúne. Óvi ihdyu Píívyéébekeké mecáhcújtsótujkénúijyu muhdú mejicyaduré mejicyame dífbyeke meúraavyéhi.

²⁵ Ehdu íñe ámuúhake ó úúballé éhnée ámuha oke muhdú táábávátumé íjcyáíyóné medíllone. Ténejcútú Píívyéébe tsá muhdú meke néétune. Áronáa ihdyu oke díbye píáábóneri o wáájacúné o néé ditye táábávácatsítýúné téhdure ímí nééneé. Ehdu ímí dífbyeke o úráávyeebe ámuúhake o nééhií. ²⁶ Aane ó íjtsúcunú ímí tehdújuco ditye íyéejteré íjcyáíyóné íñe Críjtóke meúraávyenéjcu íhnáhó néénéllííhye. ²⁷ Áronáa ihdyu tsúuca táábavámé tsá múu íhvéjtsotú méwakye. Áánetu iye íjcyame tsá múu íjtsámeítyú ityáábáváyóneri. ²⁸ Aane tsaate ityáábáváhajchíí ihdyu óvi táábaváhi. Téhdure tsáápille ityájíváhajchíí óvi tájiváhi. Tsá tene ímityúné íjcyatúne. Áronáa ihdyu íhnáhóóné táábávámeke íñújí icyánéjcuene dómajcóne. Áánéllii ámuúhake o néé ámuha ténehjívú metáhjátsámeítyuki.

²⁹ Ahdícyane, ámuúha táñahbému, muurá lléváhréjuco tsiíñe Críjtó tsááiñe. Áánéllii ihdyu méwámyuma íjcyámeke o néé ditye íhnáhóóróné pañe íyéejte wákimyeyíyódú Píívyéébe wákimyeyí imyéénuki. ³⁰ Téhdure ámuúhake tsaatéké kímóóve pájtyerónáa tsá múu kehdóvéméhjiúvú néétune. Téhdure wáñehjívatéhijcyámé tsáhájuco téeneri íjcyáítyúne. Áhdure tsíeméné áhdome tsá téeneri íjívéítyúne. Ténehjí íjcyáronáa méíhvéjtsodí Píívyéébe wákimyeyí. ³¹ Tsá múu íñújiri muhdú íjcyáíyóneríyé itsúúráméíñe íhvéjtsotú dífbyé wákimyeyí. Muurá íñe íjí halúrí íjcyáné tsíeméné ímíwu mejtsúcunúróne níjkévaáhi.

³² Áánéllii ó imíllé ámuha téeneri mejjyácunúhíjcyánetu meíhveténe. Muurá íyéejte íñnerí íjcyatúmé ímí Píívyéébeke ííccúvéíñeríyé íjtsámeíhi. ³³⁻³⁴ Téhdure muurá walléémú tájívátúmé íjyácunú tsaímíyé dífbyeke ííccúvéíyóneri. Aame ímíááné ténejcúrí íjívémé tsá tsíñéhjiri íjtsámeítyúne. Áánetu tájívámé íjyácunú muhdú ájyúma íjcyáiñé wákimyeyí imyéénúíñeríyе. Téhdure wajpímú méwámyuma íjcyame íjyácunú íjí wákimyeyíyíyé muhdú diityéké ipícyóóíñeri.

³⁵ Ehdu íñe ámuúhake o néé ámuha wájyuri ímí Píívyéébeke ámuha meíccúveki. Tsá idyé ávyeta ámuúhake taabávatu o bóijcyúné ehdu o néétune. Ámuúhake ihdyu o néé tsáímíyé ámuha Píívyéébeke meíccúvéné wákimyeyí meméénuki.

³⁶ Áhdure idyé tsaate tsúuca ityáábávácatsííñe éévevu úújetémé iye íjcyane ipíívyetétúhajchíí óvi táábávácatsíhi. Tsá tene ímityúné íjcyatúne. ³⁷ Aane tsaate ipíívyetéhajchíí óvi íyéejteré íjcyáhi. ³⁸ Áhdure ditye táábávácatsíhajchíí ímí teéne. Téhdure ditye táábávácatsítýúhajchíí awáá éhniíñevu ímí teéne.

³⁹ Muurá tájívalle íjcyá ájyú wáabyutálle. Áronáa tsáijyu múúne ájyu dííllédívú dsíjívéhajchíí piivyételle ímílléhajchíí tsíjpiikyéréjuco ityájíváne. Áronáa ihdyu tsá dílle tájíváítyuró íhdcyáábeke cahcújtsó múnáajpi íjcyátúúbeke. ⁴⁰ Áronáa ó íjt-

súcunú iye íjcyalle íné imíjyaú íjcyáiyóne. Ehdu íne ámuhakye o nées Píívyéébé Apííchó oke túkévýtsóneri.

Níjcyotájte íícúve

8 Aane ícyooca ámuhakye ó úúballé éhnée oke ámuha níjcyotájteke íícúvémeíné iyámeke medóónetu medíllone. Muurá tsúúca tenejcu méwaajácúhi. Áronáa jíveekí panévare mewáajacújúcóóneúvuri mémítýákímyeíhijcyáhi? Árone tsá íínetú meke píáábotúne. Apááneré ihdyu mewáýýújcatsíne meke píaabóhi. ² Muurá panévare iwáajacúné íjtsúcunúmeíyómé tsá ímíááné wáajacútúne. ³ Muurá ihdyu Píívyéébe waajácú caatyé dífbyeke wáýyune.

⁴ Aane níjcyotájteke íícúvémeíné iyámeke tsaate dóóne muurá tsá muhdú nééturóne. Atéréneré íjcyane míamúnaa cáánívahíjcyaróné tsá diityéké íínetú píáábotúne. Muurá ihdyu íjcyaaabe tsáápiye Píívyéébeé. ⁵ Muurá caame íévéhóowarii, ííńújirii, íjcyanéhjí icyáánívahíjcyánéllii itsúcunúhijcyámé mítýame Píívyéébedu némehjí íjcyane. ⁶ Áronáa ihdyu íjcyaaabe tsáápiye apáábyéré Méécááni Píívyéébe páneerée ípívyéjtsóobe. Muuráhjáa meke ípívyéjtsóobe dífbyeke maávyéjútsooki. Áhdure tsáápiye Ávyéjuube Jetsocríjtoj tééveri páneere íjcyáábe tájpíyé méijcyáhi.

⁷ Árone muurá tsaate cahcújtso múnaa íjcyájúcoorómé tsá ímí wáajacútúne. Muurá itsúcunúhijcyámé ímíááné níjcyotájte íbóhiíma íjcyámeke íícúvehíjcyáne. Áánéllii tenehjí íícúvémeíné iyámeke idyóóiyóné múhdurá itsúcunúhijcyáme. ⁸ Muurá teene medóórone tsá Píívyéébedívú muhdú néétune. ⁹ Áronáa ihdyu tsá múu dóótu eene dífbyeke ímí wáajacútúmé teene medóóne múhdurá itsúcunúhijcyáme ityútávajtsótuki. ¹⁰ Muurá tsaate tenehjí dóóneri tsijtye teene dóótume iúmúúpívyéne diityé életu idyóóneri íjtsaméi tútávajtsóiyáhi. ¹¹ Ehdu muurá ámuhá nahbémú tenejcu ímí wáajacútúmeke ámuha teene medóóneri metútávajtsóiyá ímí Píívyéébeke ditye úráávyéíyónetu téhdurée diityé wáýyuri Críjto dsíjvémeke. ¹² Aane diityé íjtsaméi metútávajtsóneri ímityúné meméénune tsá Críjto ímí méhdivu íjtsúcunútúne. ¹³ Áánéllii diityéké o tútávajtsótu tsá múijyú téeménéhjí o dóóityúne.

Uwáábojte iáhdó újcune

9 Muuráhjáa Píívyéébe oke picyóó uwááboobe o íjcyaki. Aabée Máavyéjuube Jetsóoke o ájtyúmífbé uwááboju ámuhakye o úwaabóné ámuha mecáhcújtsónetu muurá méwaajácú ímíááné tenejcu uwááboobe o íjcyane. ² Áronáacábú tsaate tsá cáhcújtsótú uwááboobe o íjcyane. Áanetu ihdyu ámuha mecáhcujtsó ópée o úwáábóneri Ávyéjuube Críjtoke ámuha mecáhcújtsónéllííhye.

³⁻⁴ Aane eene múhdurá óhdityu ítsámeíhijcyámeke o nées uwááboobe o íjcyáábeke oke ditye íícúvéiyóné panévaturé. ⁵ Muurá téhdure o táábávállema úwááboobéré ó pehíjcyáiyá eene tsijtye uwáábojte Péédooroo, Jetsóo nahbémuu, íjcyame pehíjcyádu. Áabeke muurá idyé ámuha oke méíícúvéiyá diityéké ámuha méíícúvehíjcyádu. ⁶ Áronáa jíveekí muhtsi Benabéema múhtsiye mewákímyeíne tájpí méúwáábohíjcyáhi? ⁷ ¿Aca múúne tsodáhó iye iáhdóne tájpí íjcyáhi? ¿Aca óova bájtsome tsá ínéévá lléenetúne? ¿Aca obééjámuke éénume tsá diityé mujpáne-jpácýó ádotúne? ⁸⁻⁹ Ehdu ámuhakye o néene méijtsúcunúdí míamúnáa íjtsaméi tene íjcyane. Muuráhjáa Píívyéébe Moitséeúvuj tééveri íwaajacuháámitu néehíí: “Tríígó

tátsoújcori íjcyáábeke ócájiky tsá múu tsíeménevu íhju wátájcotú díbye imájchótuki.” ¹⁰ Ehdú Pívyéébe néé dífbyé wákimyéí méénume téene áhdó újcúiyóne inééiyóne. Tsáháa apáámyéré iyámedítýú díbye néétune. Muurá tsaate úmíhe bájt-sone kéémene tsíjtyeréjucó ááhívetso. Áronáa téhdure teenée bájtsómedívú tsane coévá tsahdúré ditye iújcuki. ¹¹ Ahdu muurá Pívyéébé icyánéjcu ámuhákye muha meúwáábohíjcyámeke ¿aca tsá ámuha múúhake mepíáábóityuró tsíeménetu téene tájpi muha meíjcyaki? ¹² Áanerá tsijtye uwáábojte ámuha mepíáábóne tájpi icyahíjcyáhi. Téhdure muurá múúhake ámuha mepíáábóiyáhi. Áronáa ihdyu muha tsá téeneri meíjyacunútúne. Tsáijyu múu mímúnaa teene múhdurá íjtsúcunúne tsá ímíléityuró icyáhcújtsóné muha meúwaabóne. ¹³ Muurá ámuha mewaaajácú du-urúvájá pañe wákímyeímyé tééjá wáabyuta ditye tsátyehíjcyánetu iújcúne tájpi icyahíjcyáne. Téhdure muurá Pívyéébeke ditye iyámedi ícúvehíjcyánetu iújcune dohíjcyáme. ¹⁴ Ahdu ífvane muurá Pívyéébe néé uwáábojte íjcyainé cahcújtsó múnáa diityéké píáábóne tájpi. ¹⁵ Ehdú íne ámuhákye o néé pevenéré ámuha mewaaajácuki. Tsá píáábó ámuhákye o táúmeítyúne. Aabe ihdyu óví o dsíjívéhajchíí ó dsíjivé ámuha oke mepíáábótuubére. Muurá ímí ó íjtsúcunú oore o wákímyeíne tájpi o íjcyaaabe o úwáábohíjcyáne.

¹⁶ Muuráhjáa ihdyu Pívyéébere oke pícyóóné wákímyéí o méénúneri tsá o mityájkímyeíityuróne. Aane muurá tsíjtyeke o úwáábótúhajchíí ídátso oke pajtyeíyóne. ¹⁷ Íhya ihdyu oore tájtsaméiyi téené wákímyéí o méénuca téeneri ó mityájkímyeíiyáhi. Áronáa tsá oore o ímílléne téené wákímyéí o méénutúne. Pívyééberée oke pícyóó téénevu. ¹⁸ Áanéllíi ó imíjyúú téené uwááboju pevenéré áhdótsótuube o úwáábóneri. Tsá o íjyacunútú téene áhdó oke ditye píáábóne tájpi o íjcyáiyóneri.

¹⁹ Aabe múicúve múnáajpi o íjcyáityúroobe pamévá íicúve múnáajpi ó icyá téenej téeveri tsijtye Críjtoke icyáhcújtsoki. ²⁰ Muurá íhdééné taúhbaju o úraavyéjúcóótúroobe tamúnáa jodíómú muhdú icyahíjcyádú idyé ó icyahíjcyá diityémá o íjcyácooca téenej téeveri ímíneúvú diityéké o úwáábo Críjtoke ditye icyáhcújtsoki. ²¹ Áánetu Pívyéébeke wáajácútúmema o íjcyácooca téhdure ditye íjcyadu ó íjcyáhi. Ároobe ihdyu tsá múhdurá ditye íjcyáné pañévú o úcáávetú Críjtoéjpiyéjucó o íjcyánéllíhye. Ehdú diityé pañe ó icyahíjcyá téenej téeveri diityéké o úwáábo Críjtodítýú íjcyáné uwááboju. ²² Áhdure Pívyéébeke cahcújtsójúcoorómé ímí ténejcu wáajácútúmema o íjcyácooca ó íjcyá muhdú ditye íjcyadu téenej téeveri diityéké ímíneúvú o wáajácútso ténejcu ditye ímí iúráávyeki. Ehdú ihdyu pamévamáyé ímíáábéré ó nahbévahíjcyá téenej téeveri diityéké o píaabómé ipájtyeteki. ²³ Aabe pamévakéré ó úwáábohíjcyá tsaméhí diityémá ímí meíjcyame meímíjyúúki.

²⁴ Muurá táhjajcátsiyi dsíínémedítýú tsáápiye táhjaabe téene áhdó ujcúhi. Ahdu ífvane ímíneúvú méuráávyé Pívyéébeke íáhdó ámuha meújcuki. ²⁵ Áhdure muurá íicu íáhdoma íjcyanéúvú úcááveímyé téené ihde pííñúmeímyé tsá íiná dómájcotú diityéké tútávájtsóiyóne. Ehdú muurá pííñúmeímyé téene áhdó ímíwu néérone múhajchótá íjcyáityúné iújcuki. Áánetu ihdyu mepííñúmeíhíjcyá múijyú muhdú íjcyáityúné meújcuki. ²⁶ Áanéllíi tsá pevenéré Pívyéébeke o úráávyehíjcyatú éhne múúne tsaate kiávú ipyééne wáajácútúmé dsíínehíjcyádu. Aabe tsá ténejcúrí o bánímefityú éhne múúne méénújcatsííbyé banúháñe pevétshíjré cátyetyehcúdu. ²⁷ Áanéllíi muurá Pívyéébedívú o íhvéjtsámeííbyé ó ícúbáhrámeíhíjcyáhi. Aabe ó téhmémeíhi-

ijcýá keená oke ténejcútú mújtátsóiyónetu ímichi awáá téneju o úwáábohíjcyaaabe o báñúmeityuki.

Níjcyotájteke Píívyéébedi medíllóityuróne

10 Ámuúha táñahbému, cáhawáá méijtsúcunu muhdúhjáa méihdé múnáaúvuke Píívyéébe ojtsóri túkëvejtsómé Tújpañe Móóá pájtyene. ²Ehdúhjáa díbye diityéké píaabómé íhvéjtsámei Moitséé hójtsí pañévú díbye diityéké ityúkévéjtsoki. ³Aaméhjáa ihdyu ícyahíjcyá Píívyéébere diityéké píáábóne tájpi. ⁴Díbyeréhjáa muurá diityéké ácuhiíjcyá majchóvu, adóvu, íjcyane méénuráityuróné diityémá imyéénúneri. Áamemáhjáa téijyújuco nééwayúdu néébe Críjto íjcyaaabe diityéké túkévétsohíjcyáne. ⁵Ehdúhjáa panévaturé ímíhyéjúcooro Píívyéébe diityéké túkévéjtsórónáa ímunáajte ímityúné dárífvémeíhijcyáhi. Áané déjúcotúhjáa mítyame dsíjivé íñeúbará píívyétúné iñújivu.

⁶Ahdu meke tene ipájtyétu tsá ímityúnéhjiri meúmúúpívyéityúne. ⁷Tsá dityée méénuhíjcyádu níjcyotájteke mecááníváityúne. Muurá Píívyéébé waajácúháámitu nééneé: “Níjcyotájteke idyúúrúvane wañéhjíné pañe imájchóné hallúvú ádohíjcyáme.” ⁸Ahdícyane tsá medómácójcatsiityú ihdícyáméhjima dityéhjáa méénuhíjcyádu. Téené déjúcotúhjáa muurá tsajcójíré diityédítú dsíjívémé 23,000-meva. ⁹Áanéllíi tsá Píívyéébeke mepátsárijcyóityú ímityúné meméénune díbye iáábúcuhiíjcyá tsaatéhjáa diityédítú méénuhíjcyádu. Tehdúhjáa muurá méénúmeke téené déjúcotu íñimiyémú íhdome dsíjívehíjcyáhi. ¹⁰Aanéjfi tsá múu diityé dífvame ímityúné íhjuvatú Píívyéébedítu. Tehdúhjáa néemeke muurá téené déjúcotu díbyere Píívyéébe wálloobe ‘Dsíjíve’ némeíbyé níjkyéji múnáajpi dsíjívetsóhi.

¹¹Ehdúhjáa nénéhji éjyuuúvú méihdé múnáake pátyehíjcyané muurá Píívyéébé waajácúháámitu caatúvá íñe ícyooa meíjcyámema íñuui níjkévaríjyuco íjcyame teene meéévène tehdu medárfívémeityuki. ¹²Áanéllíi ímí Píívyéébeke iúraavyéné íjtsúcunúmé téiibúwá méíjcyaco ámuha ímityúneri memújtátuki. ¹³Muurá eene ámuha ímityúneri meúmúúpívyehíjcyané mávaríjchojúúné tsá apáámyekéré ámúhakye dómájcótúne. Muurá ihdyu pámeekéré patyehíjcyáne. Áronáa mecátsipáávé Píívyéébedívu. Díbye íjcyátúcoocájií; tsá néhi ávyetá íhnáho néené mávaríjchoju meke dómájcóityúne. Díbye ihdyu tehdfívané mávaríjchoju meke dómájcóijyu meke píááboó maáábúcuki.

¹⁴Ehdu teéne, ámuúha táñahbému. Áanéllíi tsáhájuco níjcyotájteke ámuha medúúrúváityúne. ¹⁵Ehdu íñe ámúhakye o néé ámúhá íjtsaméima ámuha meíjcyámeke. Aane cáhawáá ihdyu ímíneúvú méíjtsaméi ámuha mewáájácuki. ¹⁶Muuráhjáa Píívyéébe mééma mepájtyetéíñe méénune meítsáávéne májchó meméénúcooca maádome météhdútsohíjcyá teene dífbyeke. Aame méduurúvahíjcyá mewáajyuríi Críjto tujpácýo páwachákevu wágóoóvéne. Téhdure pááaho memájchóneri méduurúvahíjcyá mewáajyuríi díbye ícúbáhrámeíñe meítsaavéne. ¹⁷Muurá mítyame meíjcyarómé tsahóóre pááaho memájchome ímí ménahbévjácatsíhi. Ahdu muurá tsáápiye Críjto íjcyáábeéjé mítyame meíjcyarómé méíjcyá tsáápihdyúe.

¹⁸Muuráhjáa tamúnaa íjraéémú Píívyéébé ícúvé dóhíjcyámé tsame íjcyá tééneejte. ¹⁹⁻²⁰Muurá dífbyeke wáájacutúmé naavémukéré dooháñevu ícúvehíjcyá ímíubáané ditye ícúvéíyoobe Píívyéébe íjcyánáaaca. Áanéllíi ámúhakye o néé tehdu ámuha naavémuke meíicúvétuki. Tsá ámúhakye o néhíjcyatú

níjcyotájté meke píaabóne. ²¹Ahdícyane tsá tene ímityú tsúuca Píívyéébema maádóneri, memájchóneri, menáhbévácatsíhijcyámé Naavéneke ícúvehíjcyámema menáhbéváne.

²²¿Íveekí Píívyéébeke mepátsárijcyóiyá ehdu medárhívémeíneri? ¿Aca dííbyé ehníínevu meé?

Críjtoéjté wájýújcatsíyóne

²³Muurá ímiáané panévaré meímilléné méméénúiyáhi. Áronáa tsá panévaré ímí neétune. Tsá páneere meke píáábotú Píívyéébeke meúráávyénéjcutu. ²⁴Áanéllíi tsá múu tsúúrámeítyú iye tsaímíyé íjcyáiyóneri. Téhdure múu íjtsámeí tsíjtyeke ípíáábóiyóneri pámeere ímí meíjcyaki.

²⁵Áhdure ditye dooháné náhjhénuhíjcyánetu múu cúuvéhulléré iáhdone dóo tsáijyu múu íicúvé íjcyane ámuha medóóne múhdurá meíjtsúcunúiyónéllííhye. ²⁶Muurá ííñújiri páneere múhdúné tsíeméné íjcyane Píívyéébe éhné díbyée ípívyejtsóne.

²⁷Áanéllíi múu cahcújtso múnáa íjcyáturómé ámuhakye majchóvú píúváhajchíí cúuvéhulléré majchó ínehjí ditye pícyoone ámuha múhdurá meíjtsúcunútuki. ²⁸Áánetu tsaate idyóótune ‘íne níjcyotájté íicúve’ néhajchíí tsá múu dóótu díityéké ámuha múhdurá meíjtsámeíchótuki. ²⁹Ehdu o néé ihdyu ámuha medóórone ímityú meíjtsúcunútúrónáa díityéké múhdurá ámuha meíjtsámeíchóiyónéllííhye.

Áronáa tsáijyu múu ámuha téénetu ménééiyáhi: “¿Aca muhdú ííwane mewáájacúdú méméénune tsijtye múhdurá íjtsúcunúiyáhi? ³⁰Muurá íiná memájchóné hal-lúvú météhdútsóhíjcyá Píívyéébeke díbye ímillédu. Aanéjji ¿íveekí tsijtye íhgyúváiyá ímityúné íjcyánerííívari?” ³¹Ihdyúhde tehdújúcoóro. Áronáa ihdyu múu panévaré íiná imyéénúneri, imájchóneri, iádóneri, bóhówajtsó Píívyéébeke. ³²Ánéhjiri ihdyu tsá múu tútávájtsojú jodíómuu, jodíómu íjcyáturómee, íjcyámeke pámeere cáhcújtsótúróméhjimájucó. ³³Muurá ihdyu ó imíllé pamévamáyé ímí o íjcyane ditye téhdure ípájtýeteki. Tsá oore ímí o íjcyáiyóneri o íjyáacunútúne.

11 Ahdu múu íjcyá muhdúhjáa Críjto ícyahíjcyané o wáájáne dííbyeke o úraavyédu.

Muhdú walléemú pihcyáávé pañe íjcyáiyóne

²Ahdícyane, ámuúha táñahbémuj, mityane ámuhakye ó duurúvá Píívyéébé icyánéjcu ámuhakye o úwaabóné ímí ámuha meúráávyéne oke meítsáávehíjcyánéllííhye. ³Aane ó imíllé ámuhakye o úúballéné Píívyéébe Críjto túkevéjtsoobe íjcyane. Áánetu Críjto wajpímú túkevéjtsoóbe. Áánetu díitye wajpímú mewámyú túkevéjtsojte eene Críjto túkevéjtsoobe Píívyéébe íjcyadu. ⁴Aame wajpímú íhñíwaúúné iwátájcómeíne Píívyéébé uwááboju úwáábóhajchíí núcójpítsó teéne. Téhdure tehdú imyéénúmeíne ditye Píívyééébema íhgyúváhajchíí núcójpítsó teéne. ⁵Áánetu walléemú íhñíwaúúné wátájcómeítyúmé úwáábóhajchíí téhdure núcójpítsó teéne. Téhdure tehdú méénúmeítyúmé Píívyéébema íhgyúváhajchíí núcójpítsó teene ibyéérómeíne ditye íjcyáiyódu. ⁶Aane iwátájcómeíne ímíllétúmé óvíi íllure béérómeíhi. Áánetu tehdú imyéénúmeítyóné núcójpítsó íjtsúcunúhajchíí óvíi wátájcómeímye. ⁷Áánetu wajpímú tsá Píívyéébé pihcyáávé pañe wátájcómeítyuró dííbye náávé íjcyame dííbyeke íávyejúúlléébeke íbóhówátsohíjcyánéllííhye. Áhdure walle ájyúke íávyejúúlléne bóhówajtsóhi. ⁸Tsáháa muurá wájiikye Píívyéébe ípívyéjtsotú wállehdítýú tsátsii íjýcúnétu. Muuráhjáa ihdyu

wálleekéré ípívyéjtssoobe wájpíhdítýú tsátsii iújcúnetu. ⁹ Tsáháa muurá wálleeke tujkénú ípívyéjtsólleke díbye náhbénutú wájpíhdívu. Muuráhjáa ihdyu wájpí-ikyéré tujkénú ípívyéjtsóóbeke nahbénuube wállehdívu. ¹⁰ Áanéllii múu wal-léemú wátácámehíjcyá íhñíwauúné ájyúmuke iávyejúúlléné uubállé níjkyéji mú-naa ímí íjtsúcunúki. ¹¹ Muuráhjáa Píívyéébe ípívyejtsó wajpi wálleema iúcújcat-síñe ímí ípíáábójcatsíki. ¹² Muuráhjáa ímiááné wájpíhdítýúré walle ípívyeevéhi. Áronáa ihdyu ícyooa dífbyere Píívyéébe méénune wállehdítýuréjucu míamúnaa ípívyeevéne.

¹³ Aane ¿muhdú ámuha méijtsúcunú diitye walléemú dobéévé pañe íhñíwauúné wátájcóméityúmé Píívyéébema íhjuváne? ¿A tehdújucu teénej? ¿Mityá tsáhaáj? ¹⁴ Muuráhjáa ihdyu mepívyedújucu íjcyane wajpi íhñíwácoma íjcyáiyóné múh-durá núcójpítsóhreé. ¹⁵ Áánetu ihdyu wállehdítýú uuvéné íhñíwácoma dille íjcyane íhñíwáu wátájcódú tene néénéllíhíye. ¹⁶ Aane íñe páneere ámúhake o néene tsaate múhdurá íjtsúcunúhahchíí óvíi muhdú néé téenetu. Áronáa ehdu muha méúwáábo-híjcyá pahúllevaré íjcyáné cahcújtsó múáake.

Jetsóope mépajtyeté méénune mājchó múhdurá dáríívémeíñe

¹⁷ Áánetu íjcyáné tsane ámuha meméénuhíjcyáné múhdurá ámúhadívu o íjt-súcunúne. ¿Íveekí ámuha medóbéévéne pañe múhdurá médárfívécatsíhíjcyá ímiááméré íjcyatúme? ¹⁸ Muurá oke úúballémé ámuhává metáhjácatsíhíjcyáné medóbéévécoóca. Ímiáánébá tehdu ámuha méícyahíjcyáhi. ¹⁹ Áronáacáubá ¿mityá tsánejcútú tehdújucu teene, téenetu mewáájácu caatyé ímiááné Críjtoke cáhcujtsóne? ²⁰ Muurévá ámuha Ávyéjuubée Jetsóó mewájjuri mééma méénune meítsáávéne mājchó memájchorómé tsá ímí meméénuhíjcyatúne. ²¹ Ámuhává muurá tsaatéjtane memájchome ídátsó ájyábari íjcyánáa múhdumé ámuha teene mekéwáñehdúmé ílluréjucu mellíyícyávehíjcyáne. ²² ¿Aca íveekí ehdu ámuha méméénuhíjcyáhi? ¿A tsá ámuhá jaaháñevúré ámuha memájchóítyuróne? Muurá ehdu ámuha meméénúneri tsá maávyejúúllétú Píívyéébeéjté ámuha meíjcyame medóbéevéne. Íllure ámuha ménúcópívétsohíjcyá ídáátsojtéke. ¿A ehdu ámuha meícyahíjcyámeke ó duurúváiyáhi? Tsáhaá.

Jetsóó mewájjuri méénune meítsáávéne mājcho

(Mt 26.26-29; Mc 14.22-25; Rc 22.14-20)

²³ Páñetúhjáa Ávyéjuube Jetsóó úwaabóné íñe ámúhake ó úúballéhi. Jóódáhhjáa dífbyedívu ékéévétsóipýéjco pááaho iújcúne téhdújtssoobe Píívyéébeke. ²⁴ Átsi-hdyúhjáa teehe idyóhdahíróne neebe ímamyémuke: “Íñe tájpi náávé íjcyane memájcho. Ehdu pajjuvaré méméénuhíjcyaco ámuha mepájtyeté o ícúbáhrámeíñé ámuha meítsaavéne.” ²⁵ Átsihdyúhjáa idyé ado iékéévéne neébe: “Íñe tátyujpá-cyó ícúbáhrámeíñé téeveri Píívyéébema tsíhdyuréjucu ámuha meíjcyáíñé uubálle. Aane ámuha meítsaavéne tehdu méméénuhíjcyaco.” ²⁶ Ahdícyane óvíi ámuha tehdu meméénúneri mébóhówátsohíjcyá díbye míamúnáa wájjuri dsíjívéné múijyú tsi-íñe díbye tsááíñévújucu.

Jetsóoke meítsáávéne mājchori menáhbévájcatsíñe

²⁷ Aane muurá Ávyéjuubée mewájjuri méénune meítsáávéne mājchó tsaate múh-durá néeme meélletu mājchome ímityúné meenúhi. Tehdu méénune tsá ávy-

júulletú díbyée ícúbáhrámeíne ítyujpácýó wáágoóne. ²⁸ Áánéllíi múu tujkénú teene imyéénútúné ihde ímíneúvú íjtsámeí muhdú íjcyane. ²⁹ Muurá peecútéré teene meméénúhajchíí máhallúvúré ímityúné mémeenúhi. ³⁰ Ehdu nééné nájcaúvú muurá eene ámuhádyú chémeme dúhcúméhjiúvú néémedítýú tsaate dsíjvéhíjcyáhi. ³¹ Áánetu ihdyu ímiááméré ímíneúvú meíjtsámeíne teene meméénúhajchíí tsá Píívyéébe íné hallútú méhdi ícúbáhráítýúne. ³² Muurá ihdyu tsáijyu meke íhvétsohíjcyaaabe meícúbáhrámeí téénetu meíllíjkívyéne ímiáámeréjuco meíjcyá cáhcújt-sótúmeme mewágóóvétuki.

³³ Ehdu teéne, ámuúha táñahbémut. Áánéllíi múu téhméjcatsí pámeeréí píhcyáávécocoa ámuha ímíneúvú memájcho teene Ávyéjuubée mewájyuri méénune ámuha meítsáávéne májcho. ³⁴ Áánetu tsaate íájyabáávátéhajchíí óví íhjávu májchóhi. Tsá dítye teene dómájcoítýuró Píívyéébe díityéké tééné hallútú ícúbáhrátuki. Áánetu eene tsíñehji ámuha meméénuhíjcyané óví ámuhakye o ááhívetéíjyu méímíhajchóhi.

Píívyéébé Apííchó piááboríyé meméénuhíjcyanéhi

12 Ámuúha táñahbémut, ó imíllé ámuhakye o úúballéné ímíneúvú ámuha mewáájacu muhdú Píívyéébé Apííchó meke piáábónej tééveríyé ínehjí meméénune mepíívyeténe.

² Muurá ámuha méwaaajácú dífbyekée ámuha mecáhcújtsótúcooca níjcyotájtekeré medúúrúvahíjcyané íbóhiima íjcyátúmeke. ³ Aane ámuhakye o néé tsá muurá tsaate Píívyéébé Apííchó túkevėjtsori nééítýuróne: “Jetsóó nehníjyau.” Áhdure tsá múha Ávyéjúúbedi Jetsóoke díllóítýuró Píívyéébé Apííchó díityéké túkevėjtsótuca.

⁴ Muurá ihdyu Píívyéébere meke piáábónej tééveri mépiivyété páhduvaré nénehji meméénune. Áronáa ihdyu íapííchoj tééveríyé meke piááboobe ténehji meméénuki. ⁵ Muurá dífbyé wákimýéí páhduvaré nénehji meméénúróneri tsaapííkyéré méífcuvéhi. ⁶ Muurá dífbyere Píívyéébe tehdu mééma meenú íhñéjt meíjcyámema. ⁷ Aane muurá dífbyé Apííchóre meke piáábóneri mépiivyété tehdu nénehji meméénune mejtééveri téhdure tsijtye cahcújtso múnáake díbye ípiááboki. ⁸ Muurá tsaate téénere piáábónej tééveri piivyété tsíjtyeke itýúkévejsóne. Áané piááboríyé tsijtye piivyété ímí íúwaabóne. ⁹ Áhdure muurá tsaate téénere piáábónej tééveri ímí Píívyéébeke cáhcujtsóhi. Áané piááboríyé tsijtye piivyété chéméméhjike íbóhiit-sóne. ¹⁰ Tsaate piivyété méénúraítýuróné imyéénune. Tsijtye piivyété íná pájtyeíne íhdéjuco iwáájacúné íúúballéne. Tsijtye piivyété iwáájacúné caatyé pañé ímiáané Píívyéébé Apííchó íjcyane, caatyé pañé Naavéné apííchóre íjcyane. Tsijtye piivyété tsíjtyé íhju ílléébótúrójuri ífhjyuváne. Tsijtye piivyété tsijtye íhjuvúné ílléébóturóné íhñéjuvu ípájtyetsóne. ¹¹ Ehdu muurá Píívyéébé Apííchó piáábónej tééveríyé mépiivyété páhduvaré nénehji meméénune.

Pámeere Críjtoéjté tsáápihdyuré íjcyane

¹² Muurá méjpi pívátsihjívá íjcyané dobéévé méíjcyá tsáápiíye. Ahdu téhdure Críjtoéjté mítyame páhduvaré menéérome méíjcyá tsáápihdyúre. ¹³⁻¹⁴ Muurá pamévaré jodíómuu, gríéégomuu, tsíjtyé hójtsí pañé íjcyamee, tsíjtyé hójtsí pañé íjcyatúmee, éhdume pámeere méíjcyá dífbyéjte. Muuráhjáa Píívyéébé Apííchó mépañévú úcaavémé méíjcyá tsané múnáaréjuco. Aame Críjtoma tsáápihdyuré méíjcyá Cáání Apííchó mépañé íjcyáne tééveri íne méjpi pívátsihjívá íjcyaróné dobéévé tsáápiíye

mejcyadu. ¹⁵ Muurá méjtúha íhhyúvaca tsá néétyuró méjpiene ijcyatúné hójtsi ijcyátúnéllíhye. ¹⁶ Téhdure ménúúmiho tsá néétyuró méjpiene ijcyatúné máhál-luu ijcyátúnéllíhye. Áronáa muurá páneere méjpiene. ¹⁷ Muurá páneere méjpi hál-luúré ijcyaca ¿íínerí melléébóiyáhi? Téhdure páneere ménúúhejúrú ijcyaca ¿íínerí máarahjúcúiyá tsíménej cúva? ¹⁸ Ehdúhjáa tene múhdurá néétyónéllí ihdy Pívyéébe méjpi ípívyejtsó muhdú íjtsúcunúdu ténéhjima. ¹⁹ Muurá tsáneere méjpi ijcyaca múhduréiyó teéne. ²⁰ Aane muurá pívátsihjívá ijcyáróné dobéévé tsáápiíye.

²¹ Áánéllíi máhálluúúú íhhyúvaca tsá néétyuró méhójsicu íínetú píáábotúne. Áhdure méhniwau tsá néétyuró méjtúhaacyu íínetú píáábotúne. ²² Muurá méjpiítyu íhtsúuvúdu mejtsúcunúrotsíhjí ímichi éhniíñevu meke píaabóhi. ²³ Áánéllíi tét-sihjí múhdurá néerotsíhjí tsáimíyé météhmeí múha meke íajtyúmíftuki. ²⁴ Áánetu muurá ímí mejtsúcunúrotsíhjí tsá pahdu mewátájcómeityúne. Pívyéébé ípívyejtsó méjpiítyu múhdurá néerotsíhjí tsáimíyé metéhmei. ²⁵ Ehdúhjáa ípívyéjtsóobe méjpi patsihjivaré ímí meke píáábónetu tsátsii múhdurá mejtsúcunúftuki. ²⁶ Muurá tsátsiíyé metútáváávérónáa páneeréjuco méjpiíyí avye búuuvéne. Áánetu tsátsii metútáváávétúcooca pájpiíye ííne imíjyaú mellííne muúcunúmeíhi.

²⁷ Ahdu muurá tsáápiítsa Críjtoéjté mejcyame méijcyá tsáápiíye ijcyadu. ²⁸ Áánéllíi dííbyé cahcújtso múnáa mejcyámeke Pívyéébe picyóó íiná mewákímyeíínehjívú. Tsaatéké muurá pícyoobe Jetsocríjtodítýú ijcyáné uwááboju uwáábomére dítye ípyéhíjcyaki. Áánetu tsíjtyeke pícyoobe íhdéjuco íiná pájtyeííne iwáájacúné úúbál-léímyeke. Tsíjtyéhjike pícyoobe dííbyé íhhyú uwáábojte dítye íjcyaki. Téhdure tsíjtyeke pícyoobe méénuráítyúronéhjí méénúímyeke, chéméméhjike bóhítsóímyeke, ídáátsóméhjike píáábóímyeke, túkevétsojte íjcyáímyeke, tsíííne míamúnáa íhhyu illéébótúrójuri íhhyúváiímyeke. Ehdu muurá páhduvaré nééné wákímyeíháñevu pícyoobe Pívyéébe íhñéjté mejcyámeke. ²⁹ ¿Aca pámeere dííbyeéjté mejcyame Jetsocríjtodítýú ijcyáné uwááboju uwáábomére mépehíjcyáhi? Áhdure ¿aca pámeere íiná pájtyeííne mewáájacúné méúúbállehíjcyáhi? ¿Aca pámeere mee uwáábojte? ¿Aca pámeere méénuráítyúronéhjí méméénuhíjcyáhi? ³⁰ ¿Aca pámeere chéméméhjike mébóhítsóhíjcyáhi? ¿Aca pámeere méihhyúvahíjcyá tsíííne múnáa íhhyu melléébótúrójuri? ¿Aca pámeere mépiivyété téjúhjí tsaate íhhyuváné mepájtyetsóne? Tsáhaá. ³¹ Ahdícyane cáhawáá métsúúraméí keená éhniíñevu ímí ámuha mejtsúcunúneri Pívyéébe ámúhake íajcuki. Aane ó imíllé ámúhake o úwaabóné muhdú éhniíñevu ímí mejcyáiyóne.

Mewáýújcatsííne

13 Muurá tsíííne míamúnáa, níjkyéji múnáa, íjcyámé íhhyúrí o íhhyúvároobe muuca o wáýútúhahchíí atéréepíyé o íjcyaaabe pevénéré ó íhhyúvahíjcyá éhne múúne cúúmúbama chehkéú íhhyuvádu. ² Téhdure íiná pájtyeííne íhdéjuco o wáájacúné o úúbállehíjcyaaabe páné íhdéene o wáájacúroobe tsíjtyeke o wáýútúhahchíí tsá ímíáábé o íjcyatúne. Áhdure Pívyéébeke ímí o cáhcújtsónéllíi cámeíhbaúné tsíílleu o íínétsóroobe tsíjtyeke o wáýútúhahchíí tsá ímíáábé o íjcyatúne. ³ Áhdure ídáátsóméhjike tátsíméneri o píáábohíjcyaaabe Críjtodítýú ijcyáné uwááboju o uwáábohíjcyáné hallútú oke dítye cóvájtsóroobe tsíjtyeke o wáýútúhahchíí tsá íínetú oke tene píáábotúne.

⁴ Muurá íhdy pamévakéré meídaatsólléne mewáýyume máaabúcu múhdurá nééronéhji. Aame tsá íínerí menómíutááváítyuróne. Tsá ávyéjuuháíne mel-

lííneítyuróne. Tsá 'mityáhmityá' menééítyuróne. ⁵ Tsá átéréenéhjí meíhgyúvái-tyuróne. Tsá méhllíhyéré tsane meméénúítyuróne. Tsá mecááyóbáítyuróne. Tsá tsiélleréjucó meíjtsúcunúítyuró tsaate meke ímityúné méénune. ⁶ Áhdure tsaate ímityúné méénúneri tsá meímíjyúúvéítyuróne. Ímiááneríyé meímíjyúúvéíyáhi. ⁷ Muurá ímiáané pamévake mewáýjume múhdurá tsaate íjcyámeke mepíaabó ditye ímíjpyetéki.

⁸ Ehdú mewáýjucatsíne tsá mújyú mééma níjkéváityúne. Áanetu eene íiná pájtyeíne íhdéjucó mewáájacúné meúúbállehíjcyané mééma níjkévaáhi. Téhdure dífbyé piááboríyé tsaate tsíjtyé ihjyú illéébótúrójuri íhgyúvahíjcyané níjkévaáhi. Áhdure dífbyé piááboríyé mewáájacúhíjcyané tsáhájucó íjcyáityúne. ⁹ Muurá Pívyéébé icyánéjcu tsátsíhuuútsaré mewáájacúné meúúbállehíjcyáhi. ¹⁰ Áronáa ihdyu íjcyáíneí páneere mewáájacúné. Ájyú tsáhájucó tsátsíhíjtsaré mewáájacúityúne.

¹¹ Muuráhjáa tsífmene o íjcyácooca ó ihgyúvahíjcyá tsífmene íhgyuvádu. Aabée ihgyúhacáa múhdurá néérone ó itsúcunúhíjcyá tehdújucó. Aanée o kéémeebe tsáhájucó tehdu o néjúcootú tsúúca o wájacúúvénéllíhye. ¹² Ahdu muurá íne ícyooca tsátsíhuuútsaré méwaaajácú Pívyéébé icyánéjcu éhne múúne mífícúmi pañe tsíeméne náávé meíftene mewáájacúdu. Áronáa ihdyu íjcyáíneí éhníínevu tenejcu mewáájacúné. Muurá íne ícyooca tsátsíhuuútsaré o wáájacúné téjyú botsíí ó waa-jácúú ímíneúvú muhdú Pívyéébe oke wáájacúdu.

¹³ Aane muurá dífbyeke mecáhcújtsóne mewáýjucatsímyé meítsóhíjcyané tsá mújyú níjkéváityúne. Áanetu ímichi páñétúene teene mewáýjucatsíne.

Tsíjtyé ihgyúrí tsaate íhgyuvané pívyeténe

14 Ahdícyane múu tsúúrámeí pamévamáyé ámuha mewáýjucatsímyeke Pívyéébé Apííchó tükévejtsómé panévare ámuha meméénúíyóneri. Múu tsúúrámeí íhdétújucó díbye ámuhadívú bóhówajtsóné ámuha mewáájacúné meúúbálléíyóneri. ² Muurá tsaate tsíjtyé ihjyú illéébótúrójuri íhgyuvámé Pívyéébe-máyé íhgyúvá tééjuri. Aane tsá múha lléébóítyuró íiná ditye néene Pívyéébé Apííchóré díityéké tükévéjtsóneri ditye íhgyúvánéllíhye. ³ Áanetu ihdyu díbye íuwaáboju bóhówajtsóné úúbállehíjcyámé cahcújtsó múnáake tsápíjtsó éhníínevu ímí dífbyema ditye íjcyaki. ⁴ Muurá tsíjtyé ihjyú illéébótúrójuri tsaate íhgyúvamekére píaabóné Pívyéébeke ditye úráávyénéjcutu. Áanetu ihdyu díbye íuwaáboju bóhówajtsóné úúbállehíjcyámé éhníínevu tsíjtyeke píaabóhi.

⁵ Aane ihdyu ímí ó íjtsúcunú tsíjtyé ihjyú ámuha melléébótúrójuri meíhgyúváiýóne. Áronáa éhníínevu ó imíllé ámuha meúúballéné Pívyéébe íuwaáboju ámuhadívú bóhówajtsóne. Teene ihdyu éhníínevu píaabó cahcújtsó múnáake. Áanetu tsíjtyé ihgyúrí ámuha meíhgyúvaróné tsaate díityé íhgyúvú pájtyétsótúhachíí tsá díityéké tene píáábotúne. ⁶ Ámuúha táñahbémuj, muurá ámuhakye o ááhíveebe tehdu tsíjtyé ihgyúrí ámuháma o íhgyúváhachíí tsá ámuhakye tene píááboítyú ámuha melléébótúnéllíhye. Áanetu ihdyu Pívyéébe óhdivu bóhówajtsóné ámuha melléébójuri o úúbálléhachíí ámuhakye píááboíne.

⁷ Cáhawáá méíjtsúcunuj, muurá míamúnaa íjcyáturóné cúúmúbama chíiyoró ímíneúvú mellíjchúcooca melleebó ímíwu tsanéécú íhgyuváne. Áanetu múhdurá mellíjchúhachíí tsá ímí melléébotúne. ⁸ Áhdure méénucátsí íjcyácooca ímíneúvú rojrócó llíjchúmeítyúhachíí tsá múha íjcyátsíívyetúne. ⁹ Ahdu muurá tsaatémá ditye lléébótújuri meíhgyúváhachíí tsá ditye lléébotúne. Pevénéré méíhgyúvá éhne

múu pevetsíima ihjyuvádu. ¹⁰ Muurá íínújiri míamúnaa páhduvaré ihjyuvámé tsá wáájácúratúné ihjyúvatúne. Muurá ihdyu ditye ihjyuváné waajácúmeíhi. ¹¹ Muurá tsaate óoma tehdu o lléébótúrjuri ihjyúvaca tsá ínetú oke tene piáábóityuróne. Áámedityú ó nééiyá tsíjtye múnáaré ditye íjcyane. Áhdure óhdityu nééiyómé tsíjtye múnáajpiyé o íjcyane. ¹² Aane Píívyéébé Apííchó ámuúhake túkévéjtsóneri páhduvaré nénehji ámuha meméénúyóneri meíjyácunúhíjcyámé múu íjyácunú ámuúhake díbye piáábóneri cahcújtso múnáake ámuha metúkévéjtsóiyóneri.

¹³ Áánetu tsíjtyé ihjyúrí íhíjyuváné píívyetémé múu Píívyéébeke piáábó táúmeí díbye túkévéjtsóneri teene ipájtyétso tsíjtye illééboki. ¹⁴ Muurá tsá oore táíjtsameíyi tsíjtyé ihjyú o lléébótúrjuri Píívyéébema o íhíjyúvahíjcyatúne. Dífbyé Apííchóré ihdyu tápañétú íhíjyúvahíjcyáhi. Áánéllii o íjcyároobe tsá o wáájacuhíjcyatú o íhíjyuváne. ¹⁵ Aane íne ¿kééjuri méihjyúváiyá Píívyéébema? Méihjyúváiyá tsajúúcuri melléébótúrjuri, melléébójuri, íjcyane. Áhdure dífbyeke medúúrúvánhajchíí tsá múha meke náhbénútyú illéébótúnéllíihye. ¹⁷ Ímí tehjújúcooro Píívyéébema tééjuri meíhíjyúvaróné tsá tsíjtyeke piáábotú dífbyeke ditye úráávyénetu. ¹⁸ Árónaa ihdyu ímí tehjújuco teene melléébótúrjuri dífbyema meíhíjyuváne. Muurá ámuúh ehníínevu o íhíjyúvahíjcyá Píívyéébema oore o íjcyácooca. Áánéllii o téhdujtsó dífbyeke. ¹⁹ Árónaa ihdyu tsame cahcújtso múnáa mepíhíjcyáávécoca o imíllé pámeere lléébójuri báhríñewuúré o íhíjyúvaróné diityéké píaabóne. Tsá muurá diityéké tene piáábóityuró cááménécóbaúvú tsíjtyé ihjyúrí o íhíjyuváné ditye lléébójurííjvari.

²⁰ Ahdícyane, ámuúha táñahbému, tsá múu ímíájíjtó ámuha meúraavyémé tsiimédú néétune. Ímíneúvú múu íjtsámeí kéemejte íjtsámeídyu. Áánetu ihdyu ímítyúné icyánéjcutu múu íjcyá diitye tsiime íná wáájacutúme íjcyadu. ²¹ Muurá Píívyéébé waajácúháámitu néénee: “Tahñéjté jodíómuma o íhíjyúvá tsíjtye múnáaj tééveri diityé ihjyúrí. Árónaa tsá oke ditye cáhcújtsóityúne. Ehdú íne o néé Píívyéébe o íjcyaaébe.” ²²⁻²³ Aane muurá tsíjtyé ihjyú melléébótúrjuri Píívyéébé Apííchó meke íhíjyúvátsóneri cáhcújtsótúmeke meúújtsó íhtsútuube Píívyéébe íjcyane ditye iwáájácuki. Árónaa muurá medóbeevémé téjúhjiri meíhíjyuváné illéébóne méhdityu nééiyómé íllure meméívaténe. Áánetu ihdyu cahcújtso múnáa wáábyuta méhdivu íuwaáboju bóhówájtsóobe diityéké meúúbálleki. Tsá cáhcújtsótúme wáábyuta tene íjcyatúne. ²⁴ Árónaa tsáijyú múúne tsááme meúwaabóné illééboki. Aame muurá teene illéébóne waajácúiyá ímíáané ímityúme íjcyane. ²⁵ Aane múhduúvúrá íjtsúccunúne botsíi Píívyéébe mééma íjcyane iwáájácúne dífbyeke duurúváiyómé ímíhmoúbánema.

Muhdú pihcyáávé pañe meíjcyáiyóne

²⁶ Ahdícyane, ámuúha táñahbému, ámuha mepíhíjcyáávécoca Píívyéébeke ámuha medúúrúváne mājtsi méénuhíjcyámee, tsaatédívú díbye íuwaáboju bóhówa-jtsóné úúbállehíjcyámee, tsíjtyé ihjyú illéébótúrjuri íhíjyúvahíjcyámee, ditye íhíjyuváné melléébojúvú pátyétsohíjcyámee, éhdume múu ímíneúvú meenú cahcújtso múnáake tene ipíááboki. ²⁷ Aane tsaate tsíjtyé ihjyú illéébótúrjuri íhíjyuváné píívyetéhajchíí óvíi míityétsiye íhíjyúváhi. Téhdure ímílléhajchíí tsíjpi píivyété íhíjyuváne. Árónaa ihdyu tsá múu tsané tujkéveri íhíjyúvatúne. Tsáápiitsadí múu íhíjyúvá llééboobe ipájtyétso. ²⁸ Áánetu díbye íjcyátúhahchíí tsá múu ámuha mepíhíjcyáávéné pañe tééjuri íhíjyúvatúne. Iíye múu íjcyácooca Píívyéébemáyé

téejuri ihjyúváhi. ²⁹ Áhdure dibye úwááboju tsaatédívú bóhówajtsómé múu tsáné dobéevé pañe mítyétsíuba, 3-meváuba, úwaabó tsijtye illéébúcunúki. ³⁰ Áronáa tsáijyu múúne Pívyéébe lléébúcunúmedívú téhdure úwááboju bóhówajtsóhajchíí ovíi tujkénú úwááboobe íhveté diityéréjuco iúwááboki. ³¹ Ehdu múu Pívyéébe úwááboju ámuhadívú bóhówajtsóné tsáápiitsadí ímíñeúvú úwaabó tsijtye illéébóne dífbyedívú icyátsípááveki. ³² Dífbyé uwaáboju múu imyéénune pívyetémé ímíñeúvú meenúhi. ³³ Tsá dibye ímíletú múhdurá dífbyé uwaáboju medáriivéne.

Ímíleebe tsámíyé pámeere metúkévetsójcatsíne. ³⁴ Aane ihdyu óvíi ámuha mepihcyáávécooca Pívyéébé taúhbaju néhdu walléémú ímiááméré íjcyáne cúúvéhulléré úwáábó lleeébúcunúhi. Tsá ehdu nétsihjívú ditye íhgyúváityuróne. ³⁵ Tsane idíllone ímílléhajchíí óvíi íhgyáhañévré dillómé ájyúmuke. Tsá tene ímityú Pívyéébé pihcyáávé pañe walle íhgyúváiyóne.

³⁶ ¿Mityá tsá ehdu tene neétune? Cáhawáá méijtsúcunuj, tsáhái muurá ámuha pahdu dibye úwááboju méhdivu bóhówátsohíjcyané mewáájacutúne. ³⁷ Aane cáhawáá óvíi tsaate dibye úwááboju diityédívú bóhówátsohíjcyámé pañe dífbyé Apííchó íjcyáhajchíí waajácú dífbyé taúhbaju néhdújuco o néhijcyáne. ³⁸ Áanetu tehjújuco neérone ditye múhdurá íjtsúcunúhajchíí muhdú idyé méméénuúhi.

³⁹ Ehdu teéne, ámuúha táñahbému. Áhdícyane óvíi ámuha méúwáábohíjcyá Pívyéébe úwááboju méhdivu bóhówajtsóne. Tsá múu tsaate tsíjtyé ihjyu illéébótúrójuri íhgyúvánetu diityéké bóijcyutúne. ⁴⁰ Ímiááméré múu íjcyáne panéváré ímíñeúvú meenúhi.

Críto dsíjívéebe bóhiíne

15 Ámuúha táñahbému, cáhawáá méitsáávé muhdúhjáa pajtyéteju ámuhakye o úwaabóné ámuha mecáhcujtsóne. Aane muurá ímí ámuha méúraavyéhi. ² Aame tsúuca ámuha mépájtyeté ímiáané ámuha mecáhcújtsóhajchííjyu. Áanetu ámuha ímí mecáhcújtsótúhajchíí íllure ámuha mébáñúmeíhi.

³ Muuráhjáa Pívyéébé waajácúháámitu tene néhdújuco méimítyú iwáágóo Críto dsíjívénetu íjcyané uwaáboju oke ditye úwaabódújuco ámuhakye o úwáábohíjcyáne. ⁴ Muuráhjáa tene néhdújuco dsíjívéebeke ditye cúúuube pápihchúúj coojívatu bóhiíne. ⁵ Aane íñe ó úwáábohíjcyá muhdúhjáa Péedoródívú íbóhówáávéne boone tsijtye ímamyémudívú dibye bóhówaavéne. ⁶ Áané boonétúhjáa muurá bóhówáávebe íhñéjté 500-mevá ehnííñevu íjcyamedívu. Áamedítýúu tsúuca tsaatésáhíí dsíjívénetu muurá íjcyáméi mítyame. ⁷ Áhduréhjáa muurá bóhówáávebe Jacóóbodívu. Áané boonétúhjáa bóhówáávebe pámehdívuréjuco.

⁸ Áané boonécóbaúvutúu téhdure óhdivu dibye bóhówaavéne ó íjtsúcunú éhne múúne walle itsíímáváyotsíhíí pájtyelle tsíímavádu. ⁹ Áánéllíi tsá o íjtsúcunúmeítyuró dífbyedítýú íjcyané uwaáboju úwáábomére péhíjcyáméejpi o íjcyane. Muurá ímiáané tsá o íjcyáityuró tenejcu úwááboobe cahcújtsó múnáakée o ícúbáhráhíjcyánéllíihye. ¹⁰ Áronáacáhjáa ihdyu Pívyéébe pámeekéré iwájyudu íjcyaaabe óhdi ídáátsóvéne oke ímíabajchóhi. Aabe ihdyu óvíi tehjújuco o íjcyane dífbyé icyánéjcu úwááboobe. Áánéllíi muurá ímiáané tsijtye uwaábojté ehnííñevu ó méénuhíjcyá téené wákimyéi. Tsá idyé oóre. Dífbyere ihdyu Pívyéébe méénuhíjcyá tajtyéeveri. ¹¹ Áronáa tsá muhdú tene neétu tsaate ehnííñevu téené wákimyéi méénune. Aane ihdyu ímí tehjújuco ámuhakye muha méúwáábohíjcyané ámuha mecáhcujtsóne.

Dsijívémé bóhiíne

¹² Muuráhjáa Críjto dsijíveebe bóhiíne muha meúwáábohíjcyáné ámuha mecáhcu-
jtsóhi. Áronáa ¿íveekí tsaate ámuhadítýú nehíjcyá dsijívémé bóhíjúcóóityúne?

¹³ Muuráhjáa ímiáané tehdu tene néeca Críjto dsijíveebe tsáhájucó bóhíí-
tyuróne. ¹⁴⁻¹⁵ Aaca muurá ténejcú uwáábojte muha meíjcyáiyá állíu múnáa
dibyée bóhiitúnéré muha meúúbállehíjcyánéllíhye. Aaca téhdure téené uwááboju
mecáhcujsóné tsá ínetu meke píáábóityuróne. ¹⁶ Muuráhjáa tehdu tene néeca Críj-
toke ditye cúúuube tsá bóhíjúcóóityuróne. ¹⁷ Aacáa muurá íjcyáiyóné máhallúrí
méimítyuháñe. ¹⁸ Aamée dífbyeke ímí mecáhcujsorómé medsjívémé ávyetá wá-
goóóveréjucó meméénúiyóne. ¹⁹ Muurá dífbyeke mecáhcujsóné apááñéré íñújí hal-
lúrí meíjcyánetu meke píááboca tsíjtyéhjí ehnííñevu ávyetá idáátsó meíjcyáiyáhi.

²⁰ Áronáacáa ímiáané Críjto idsijívétsihdyu bohíí medsjívémé mebóhiííne méema
déjucóónuúbe. ²¹⁻²² Muuráhjáa tsáápiye Adáá ímityúné méénúné déjucotu mé-
dsíjvéhíjcyáhi. Ahdúu ífvane tsáápiye Críjto ímiáábé íjcyaaabe méénúnej téeveri
medsjívémé mebóhiíhi. ²³ Áronáa tsá ihdícyáiyju mebóhiíityúne. Dibyéi tsiíne tsáa-
cooca mebóhií dífbyeéjte meíjcyame. ²⁴⁻²⁵ Áijju pámé avyéjuubéré íjcyaa dífbyeke
múnáátsohíjcyámeke ityáhjáné hajchóta. Áané boone páneere Cááni Píívyéébé
hójtí pañévú fhvéjtsóiiibye dífbyeréjucó páne avyéjuube íjcyaki. Téijju páneere
nijkévaáhi. ²⁶ Dsijívé meke múnáátsohíjcyáné tsáhájucó íjcyáityúne. ²⁷ Muuráhjáa
dífbyere Píívyéébe picyóó Críjtoke páne avyéjuubéré dibye íjcyaki. Ehdu muurá
nééne dífbyé waajácúháamitu. Tsá tene néétu Cááni dífbyé túkevéjtsójú pañe íj-
cyane. ²⁸ Muurá ícyooca páneere Críjtó túkevéjtsójú pañe íjcyároobe téijju íjcyaa
Cááni Píívyéébé túkevéjtsójú pañéréjucó. Muurá Píívyéébe ávyeta páne avyéjuubéré
ímichi dífbye tájpi páneere íjcyaaabe. Áanéllíi téijju páneere dífbyé túkevéjtsójú
pañéréjucó íjcyaiíne.

²⁹ Áánetu íjcyáné tsane. Ehdu idyé medsjívémé mebóhíjúcóóityúné néhíjcyámé
¿íveekí tsójtsómeíhíjcyá imúnáa dsijívémé mémeri ‘ditye ipájtyeteki’ néémere
muhdú idyé medsjívémé mebóhíjúcóóityúnáa ínetú diityéké tene ipíááboki?

³⁰ Aane idyé ehdu tétsíhjí daíhañéréjucó medsjívéíñáa ¿íne muha úwááboméré
mépehíjcyá tsáijju tsaate múúhake téené hallútú dsijívétsóhajchíí muha mepáj-
tyetékijíívari? ³¹⁻³² Áanéllíihyéhacáa bañúháñe téené hallútú Éépetsó cóómi múnáa
ápíchó éhne múúne meke dóóné iyámédú néémema ó táhjácatsíhíjcyáhi. Aanéjííva,
ané metsu ímiáané tehdu tene néhajchíí meíjcyáné hajchótá mewáñehjívaténé pañe
panévaré meóóvehíjcyá tétsíhjí daíhañéréjucó medsjívéíñéllíhye. Áronáa muurá
ímiáané medsjívémé mebóhiíne o úwáábohíjcyáné hallútú oke ditye dsijívétsólle-
híjcyároobe ó ícyahíjcyáhi. Áróneri íllure ó ímíjyúúvehíjcyá eene ámuha Jetsocríj-
toke meúráávyeneri o ímijyúdu.

³³ Ahdícyane máállítsámeídí múhdurá ítsámeíhíjcyámedívu. Ámúhake mújtát-
sodímýe ímí ámuha meíjcyáiyómeke. Muurá tsaate néehíí: “Átéreejtédívú menáh-
bevámé íllure meke mújtatsóhi.” ³⁴ Ahdú ámuha meíjcyáiyónéllíi ímíñeúvú
meúráávyé ímiáájú. Óvíjyacóóné ímityunéjcu. Muurá íjcyáméubá tsaate ámuhadí-
tyú Píívyéébeke wáajácutúme. Ehdu ámuhake o néé núcópítsóróné pañe ámuha
téénetu mewájácúúveki.

Muhdú dsjívémé bóhiíne

³⁵ Áronáacáubá tsaate ámuhadítú neéhi: ¿Aca íhya muhdíwáj píhjimá med-sjívétsihdyu mebóhiíhi? ³⁶ ¿Aca muhdú ámuha méijtsúcunúhi? Íllu muurá teéne: Muurá tsíeméné pañévu mebjátsou tsíhdyuréjuco icyápáyóóvétsihdyu íñieu botsii páneevé úmehéréjuco. ³⁷ Tsá muurá apáhajchíí teeu mebjátsónemáyé pahéjuco íjcyáityuróne. Tsáijyu muurá trígó pañéváuma tsíñéhjí pañévahúúné mebjátsó-cooca tsáhái téúhjitú ipáhé bóhówáávetúne. ³⁸ Pívyéébere ihdyu íimillédú pívyet-sóné tsáimíyé keemévé íñéhé neeváúhjáa íjcyahéjuco. ³⁹ Tsá muurá panévaré tsahdúré néétune. Muurá úmehééné tsíhdyure. Áanetu mee míamúnaa tsíhdyure. Áhdure iyámé tsá tsahdúré néétune. Muurá baari úlléné iyámé tsíhdyure. Wahpéjté tsíhdyure. Amómé tsíhdyure. ⁴⁰ Téhdure caame íévéhóówari íjcyanéhjí, íñújiri íj-cyanéhjí, tsíhdyure. ⁴¹ Muurá cóójíejpi núhba ájchú péjcoéjpima míicuru ájchúné tsíhdyure. Áhdure míicúruj péété tsá tsahdúré néétune.

⁴²⁻⁴³ Ahdu muurá idyé tsíhdyuréjuco meíjcyane medsjívétsihdyu mebóhiíne. Muurá medsjívémeke ditye cúúume mechájááveromé tsiíne mebóhiícooca tsíhdyuréjuco néjpiima meíjcyame tsáhájuco múijyú muhdú meíjcyájúcoóityúne. Muurá íñe icyooca meíjcyánej pi áteréene. ⁴⁴ Aane muurá íñújiri meíjcyánéj piima meíjcyame téhdure meíjcyáá tsíhdyuréjuco néenej pi múijyú medsjívéjúcóóityúnéj piíma.

⁴⁵ Muurá Pívyéébé waajácúháámitu nééneé: “Tujkénúejpií Adáake Pívyéébe ípívyétsóóbé pañévu picyóó míamúnaa dibye íjcyáíne bóhi.” Áábé boonétú Críjto bóhówááveebe ihdyu meke ajcú múijyú muhdú meíjcyájúcoóityúne bóhiívu. ⁴⁶ Áronáa tujkénúí meíjcyá íñe icyooca meíjcyánéj piíma. Áané boonétú botsii meíj-cyáá tsíhdyuréjuco néjpi múijyu medsjívéjúcóóityúnéj piíma. ⁴⁷⁻⁴⁸ Muuráhjáa tujkénú Pívyéébe meenú íñúbatu Adáake íñújiejpi íjcyáábeke. Áanéllíi tééj hal-lúrí meíjcyame méjpíháñema mee dibyee ípívyéjtsóobédújuco. Áanetúhjáa ihdyu Ávyéjuube Críjto tsáá níjkyéjitu. Áanéllíi dífbyema meíjcyácooca tsíhdyuréjuco meíjcyáíne dibye íjcyadújuco.

⁴⁹ Muuráhjáa Pívyéébe íñúbatu méenuube íjpíma íjcyadújuco mee méjpímaá. Áhdure idyé níjkyéjiri íjcyaaabe Críjtoduréjuco meíjcyáíne dífbyema meíjcyácooca.

⁵⁰ Ámuúha táñahbému, muurá íñe icyooca meíjcyánéj piiháñema tsá meíjcyáit-yú Pívyéébé avyéjuri. Muurá íñe dsjívéíñéj piiháñé tsá múhdutú dsjívétúné íjcyáityuróne. ⁵¹ Cáhawáá ámuhakye o úúballe múha mewáájacutúne. Tsá muurá pámeere míamúnaa dsjívéityúne. Muurá dsjívétúméj piiháñé cápáyóóveé tsíhdyuréjuco néénéj piiháñevu. ⁵² Muurá ávyeta ícúíwuúré tsáneere metámi-hjyácóné hallúrí méjpíháñe cápáyóóveé páneere tsíhdyuréjuco ímíbáávye nihnére rojrócó líjchúmeícyooca. Tene muurá íhjuvácóoca cahcújtso munaápe dsjívé-híjcyámé tsiíne bóhiime tsáhájuco dsjívéityúne. Áané tujkéveri téijyu íjcyame dsjívétúméj piiháñé tsíhdyuréjuco cápáyóóveíne. ⁵³ Muurá íñe icyooca medsjívé-híjcyanéhjí piiháñé téijyu cápáyóóveé dsjívéityúnéj piihánevuréjuco. Áijyu ihdyu botsii meíjcyáá Pívyéébé avyéjuri. ⁵⁴⁻⁵⁵ Ehdu muurá íñe medsjívéhíjcyánéj pi-iháñé tsíhdyuréjuco cápáyóóveíne Pívyéébé waajácúháámitu íllu tene nehdujuco: “¿Aanéhaca kiávújucó teene dsjívé meke wáágóóiyóne? Tsúúca táhjátsameíne tsáhájuco íjcyatúne.” Ehdu Pívyéébé waajácúháámitu nééneé. ⁵⁶ Muurá ímityúmé meíjcyáné déjucotu médsjívéhíjcyáhi. Aané méhdivu Pívyéébé taúhbaju bohówa-

jtsó ímityúmé meíjcyane. ⁵⁷ Áronáacáa ihdyu tehdújuco Píívyéébe méhdi ídáát-sóvéne Máavyéjuube Jetsocríjtoj téeveri ímityúné mééma táhjane mewágóóóvétuki.

⁵⁸ Ahdícyane, ámuúha táñahbémuj, méíhvéjtsodí Píívyéébe icyánejcú ámuha meúraavyéne. Óóchévetúmeré méméénuhíjcyá Máavyéjuube Jetsocríjto wákimyéi. Muurá méwaaajácú dífbyé wákimyéi méméénume mebanúmeítyúne.

Cahcújtso múnáa wáábyuta dsiidsi pihcyúmeíne

16 Áanetu dsiidsike cahcújtso múnáallii ámuha mepihcyuhíjcyané múu ímíneúvú meenú iinée Garáátsiá iñújiri íjcyané cahcújtso múnáake o néh-duú. ² Ténevá tsemáánádú múu wáyeeévejcóójí idyóbéévécooca ámuhá wákimyéi hallúvú ámuha metújcúnetu tsánéhwu dówacárohiíjcyá ámuhádvú o úújetécooca botsíi ámuha mepihcyútuki. ³ Aane o úújetécooca tsaatéké ámuha metújkevéél-lémeke méwálloó Jerotsaréeri íjcyané cahcújtso múnáa élleu ámuha mewállóóné waajácúhaamínema ditye teene itsájtyeki. ⁴ Áámema téhdure muhdú o néhajchíi ó peéhi.

Muhdú ipyééine Páávoró íjtsámeíne

⁵ Áronáa ihdyu tujkénú ó peé Matsedóóniá iñújivu. Átsihdyu botsíi ámuhákye ó aahívéteéhi. ⁶ Aabe tsáijyu múúne ámuháma úúníjyá hajchótá ó íjcyá tsúcájáhree. Átsihdyu óví kiávú o péébeke ámuha oke mépíaabóhi. ⁷ Tsá o ímíllétú ámuhákye ícúíye o ááhíveíñúne. Ó ímíllé tsuucájááneúvú ámuháma o íjcyane Píívyéébe ímílléhajchíjyu. ⁸⁻⁹ Aabe íchihvúré Éépetsóvú Pejtecojtée wañéhjí ó pájtyeé téené pañe íchíi múnáake o úwááboki. Tsáijyu múúne tsaate diityédítýú o úwaabóné cáhcujtsó tsijtye oke téené hallútú tsáíllérónáaaca.

¹⁰ Áanetu Timotéo íne o íjcyadu Píívyéébe wákimyéi méénuhíjcyaaabe ámuhádvú úújetéhajchíi ímíneúvú méwaatsúcúpéjtsoco díbye ímí íjtsúcunúki. ¹¹ Áábeke ihdyu métsiiménéélledíne. Ímíneúvú dífbyeke mépíááboco elle iúlléjéne oke díbye iúújévaki. Muurá dífbyeke ó ítsohíjcyá tsijtye ménahbémuma oke ditye iúújévaki.

¹² Téhdurée ménahbe Apóóroke ó neerá díbye ámuhákye iááhíveté tsijtye ménahbémuma. Áronáa tsá díbye péétune. Óví múijyú ímíllécooca ámuhákye aahívetéébe.

Páávoró pítajcóne

¹³ Ahdícyane ímíneúvú Píívyéébeke méuráávyé ténejcútú ámuha íhtsutúmé meíjcyame ímityunévú metáhhjátsámeítyuki. ¹⁴ Múu iiná imyéénune ímíneúvú meenú pamévakéré iwáájynema.

¹⁵ Ámuúha táñahbémuj, muurá ámuha méwaaajácú Ejteépanáké éhnée Acááyá iñújii múnáadítýú íhyájkímuma tujkénú Píívyéébe icyánejcúvú pájtyeébeke. Aabe muurá diitye íhyájkímuma ímí píáábohíjcyá téhulle íjcyame ménahbémuke. ¹⁶ Áámeke múu avyéjuulléhi. Áhdure tsijtye Píívyéébe wákimyéi méénuhíjcyámeke múu avyéjuulléhi.

¹⁷ Muuráhjáa diibye Ejteépanaa, Potonáátoo, Acáícoo, éhdume tsáímíyé oke píaabó ílle ámuha meíjcyaca oke mepíáábóíyónetu. ¹⁸ Aame oke tsápítsohíjcyá ámuhákyéé itsápijtsódu. Aane ímí ó íjtsúcunú tehdújuco. Tehdu néémeke múu avyéjuulléhi.

¹⁹ Áhdure ámuhakye ó úúballé Áátsiá iĩnújiri íjcyáné cahcújtso múnaa ámuhakye dúúruváne. Téhdure Akííramútsí Píritsíírama ámuhakye duurúváhi. Áhdure diityétsi jávú píhcyáávehíjcyámé ámuhakye duurúváhi. ²⁰ Pámeere íchíi múnaa ménahbémú ámuhakye duurúváhi. Téhdure tsamééré méduurúvajcátsi.

²¹ Aane íñe ámuhakye o pítyajcóné páñetu oo Páávoró ó caatúnúhi.

²² Aabe o néé Ávyéjuube Jetsocríjtoke wájyútúmé hallúrí tsúúca ímityúné íjcyane. Aabe ihdyu óvi tsájucóó Máavyéjuúbe.

²³⁻²⁴ Muurá mítyane ámuhakye ó wajyú dífbyeéjté ámuha meíjcyámeke. Áhdí-cyane ihdyu óví dífbyeréjuco ámuhakye píaabóne. Áyu tehdújuco.

2 CORÍNTIO

Hállívuéháámí Coríntori íjcyáme éllevu Páávoru cáátúnuháámí

Duurúvaju

1 Oo Páávoru o íjcyáábekée oke Píívyéébe picyóó Jetsocríjtodítýú íjcyáné uwááboju úwááboobéré o péhíjcyaki. Aane íñe ícyooca muhtsi íhyaami mé-caatúnú ménahbe Timotéoma elle Coríntori ámuha meíjcyáné cahcújtso múnáa éllevu. Téhdure pámeere Acááyá iinújiri íjcyáné cahcújtso múnáa wáabyuta téhaámí. ²Ahdícyane óví Píívyéébe Ílli Jetsocríjtoma ámuhakye píaabó íbúwajíí ámuha meíjcyaki.

Páávoru ícúbáhrámeíñe

³Áánéllíi metsu Máavyéjuube Jetsocríjtó Caani Píívyéébeke medúúrúvaki. Muurá meke ídaatsólléne íjcyaaabe pájyuvaré meke bóhíhtsohíjcyáhi. ⁴Muurá meícúbáhrámeíñetu meke ibóhíjtsóne píáábohíjcyaaabe téhdure tsíjtyeke mepíáábo muhdú meke dibye píaabódu. ⁵Ehdu Críjtoéjté meíjcyame dibyée ícúbáhrámeíñi-jcyádújuco meícúbáhrámeíñijcyáne. Áámeke dífbyej tééveri Píívyéébe meke ímíjyuuvu ácuhiíjcyáhi. ⁶Muurá muhtsi meícúbáhrámeíyómútsikye ímíjyuuvu ácuhiíjcyaaabe téhdure ámuhakye muhtsi meúwáábóneri mebóhíjtsómé tehdífváné ícúbáhrámeí ámuha maáábúcuñe mepájtyeteki. ⁷Muurá muhtsi méwaaajácú ámuha ímí Píívyéébeke meúráávyehíjcyáné panévaré ámuhakye pájtyeróné pañe. Muhtsi meícúbáhrámeídyú ámuha meícúbáhrámeíñéllíi téhdure ámuhakye bóhíhtsohíj-cyaaabe múhtsikye íbóhíhtsohíjcyádu.

⁸Ámuúha táñahbému, ó imíllé ámuhakye o úúballéné muhtsíi Áátsiá iinújiri meícúbáhrámeíñe. Ávyetáa muhtsi méícúbáhrámeí múha áábúcuítyuróne. Tsáhájucóo muhtsi meíjtsúcunútú mepájtyetéíñe. ⁹Ídátsohrée muhtsi éhne múúne ditye dsíjívétsoímyé íjcyadu. Ehdúu múhtsima pajtyéné Píívyéébedívú muhtsi mecátsípááve panévatúré íhtsútuube íjcyaaabe dsíjívérómeke bóhíhtsoóbedívú. ¹⁰Aabée ihdyu múhtsikye pájtyetétso téijyu muhtsi medsíjívéíyónetu. Áánéllíi dífbyedívú muhtsi mecátsípáávehíjcyá éhnííñevu íjcyarónéhjitu dibye múhtsikye ípájtyetétso. ¹¹Aane óvíi ámuha píáábó métaúmeí dibye éhnííñevu múhtsikye píaabóné tsijtye íájtyúmíne dífbyeke ityéhdújtsoki.

Coríntó cóómivúi Páávoru péétune

¹²Muurá muhtsi méwaaajácú ímí tehdujuco muhtsi meíjcyane míamúnááj píine ímichi ámuháma. Píívyéébere múhtsikye píáábóneri ímí muhtsi méícyahíj-cyáhi. Tsá múhtsiye tehdu meíjcyatúne. Ááneri mítyane muhtsi méímíjyúúhíí. ¹³Aane íñe ámuhakye muhtsi mecáátúnuhíjcyáné tsá túhú íhjúvatúne. Cáhawáá óvíi ámuha méwaaajácú téhaamíj meéévéñema. ¹⁴Muurá ámuha méwaaajácú Máavyéjuube Jetsocríjtó tsáácooca ámuha múhtsidi meímíjyúúveíñé ténejcúvúu ámuhakye muhtsi mewáájácútsónéllíihye. Áhdure ámuha méwaaajácú ámuhádi muhtsi meímíjyúúveíñé múhtsí uwáábóo ámuha melléébónéllíihye.

¹⁵⁻¹⁶ Aanée ámuhadívú ímí o íjtsúcunúnéllii tujkénú ó imíllerá Matsedóóniá iinújivu o péébe ámuhakye o ááhíveínúne. Aabée téhullétú o óómiibye ó imíllerá tsiíne ámuhadítú o pájtyene Jodéá iinújivu o péébeke ámuha oke mepíááboki. Áronáacáa tsá tehdu tene néétune. ¹⁷ ¿A téenetúu ámuha méijtsúcunú pánehjídú o pítýacámehijcyáne? ¿A ámuha méijtsúcunú cahcújtso múnaa íjcyatúme pánehjídú imyéénútyúné íhjúvuhijcyádú o íhjúvuhijcyáne? ¹⁸ Tsáhaá, muurá Píívyéébe múhtsikye waajácú tehdu muhtsi menéétune. Áánéllii muurá muhtsi menéhdújuco meméénune. ¹⁹ Muurá Críjto Píívyéébé Hajchi íjcyaaabe tsá múijyú íjtsaméí cápáyóóvétyuróne. Muurá muhdú inéhdújuco dibye méénune. Áábedítú íjcyané uwááboju íne muha meúwáábohijcyá oo Páávoroo, Tsibáánoo, Timotéoo, éhdume. ²⁰ Áábej tééveri muurá páneere Píívyéébe méema meenú muhdúhjáa inéhdújuco. Áánéllii dífbyeke medúúrúvane météhdútsohijcyáhi. ²¹ Téhdure dífbyere Críjtoj tééveri dibye meke ímíbahchómé méijcyá dífbyeéjté íhtsutúme. ²² Aabe meke ít-síímedi idíllómé pañévu Íapííhó pícyóóneri ímiáané méwaajácú meke inéhíj-cyanévu dibye ájcuíne.

²³ Aabe waajácú ínélliihyéikyé elle Coríitori ámuha méijcyámeke o ááhívetétúne. Ímiáánée ó imíllerá ámuhakye o ááhíveténe. Áronáacáa tsáhái o péétu ámuhakye uhhádúré o túkévéjtsotéíyónélliihye. Áánélliihyée tsáhái ámuhakye o ááhívetétú ámuhakye o kímóvéjtsotéíyónélliihye. ²⁴ Áronáa tsá ámuhakye o táuhbáítyuró íne mecáhcújtsónejcúvu. Muurá tsúúca ámuha ténejcu méwaajácújucoóhíí.

2 Apááneré ó imíllé ámuhakye o tsápíjtsóneri o píaabóné ámuha meímíjyuúki. ² Muuráhjáa diityédíjyucó ámuhadi o ímíjyúúvéíyómeke o kímóvéjtsoca ¿múhdí ó ímíjyúúvéíyáhi? ³ Áánélliihyée muurá ámuha éllevu íhde o cáátúnúháámí pañe ámuhakye ó úwaabó ámuha meímíbáávye ellévu o péécooca oke ámuha meímíjyúúvétsotéíyótsihvu íllure oke mekímóvéjtsótuki. Muurá ó waajácú oke ámuha meímíjyúúvétsoca tsaméhíjyucó meímíjyúúvéíyóne. ⁴ Muuráhjáa tujkénú ámuha éllevu o wáalloháámí ó caatúnú múhdurá ámuha meícyahíjcyané kímóhcó oke pájtyéneri táábere. Áronáacáa tsá ámuhakye o kímóvéjtsó o cáátúnutúne. Mítýanée ámuhakye o wájýúnéllii ámuhakye ó caatúnú ámuha meímíbáávyeiki.

Ímityúné méénúmedi meídáátsovéne

⁵ Áánetu eene ímityúné imyéénúneri oke kímóvéjtsóobéubá awáá éhniínevu ámuhakye kímóvéjtsóhi. ¿Mítýa tsá ámuhakye dibye kímóvéjtsotúne? ⁶ Áábeke téhdunéjuco ámuha téené hallútú meúwaabóne. ⁷ Ílluréjuco dífbyedi meídáátsovéne máábajíívé teéne. Ááne mecánaajánú dibye íjtsaméí icyátoróóvéne iímíbáávye ávyetá tútavááveréjuco Píívyéébedítú dibye imyéénútuki. ⁸ Áánéllii ámuhakye o néé ámuha tsiíne ímí dífbyema menáhbévaki. ⁹ Ehdúu ámuha méijcyane o wáájácúne éíjyú téené uwáábó o cáátúnuháámí ámuha éllevu ó wallóo ámuhakye o nééne ámuha mecáhcújtsóhahchíí o wáájácuki. ¹⁰ Muurá ímityúné méénúmedi ámuha meídáátsovéne teene maábajíívéne ímí ó íjtsúcunúhi. Áánéllii téhdure táicyánéjcutu ámuha meídáátsovémedi ó ídáátsovehíjcyá Críjto mémeri. ¹¹ Ehdú mepíááábócatsí Naavéné meke imújtátsótuki. Muurá tujkéveebe meke imújtátsoki.

Tóróóá cóómiyi íjcyaaabe Páávoró múhdurá íjtsámeíne

¹² Tóróóavúu muurá o úújetéébé tétsíi múnáake Críjtodítú íjcyané uwááboju o úwááboca mítýame cáhcújtsotéíyá Píívyéébé píááboríye. ¹³ Áronáacáa técoomíyí mé-

nahbe Tíito íjcyatúné múhduúvúrá o íjtsúcunúnélli o péé diityédítýú Matsedóóniá iinújivu dífbye néhcovu.

Críjtoma íhtsutúmé mejjcyane

¹⁴ Áronáa ihdyu Píívyéébeke ó téhdútsohjýcýá Críjtoj tééveri panévare metáh-jahíjcyané hallúvu. Muurá mejtééveri íuwááboju pahúllevávú tsújaúcuhiýcyaabe éhne múúne pácúúcuý cúvá pahúllevávú tsújaavédu. ¹⁵ Ahdu Críjtoj tééveri meímíbaávýemeke Píívyéébe ímí íjtsúcunúmé dífbye úwááboju métsújaúcuhiýcýá pámehdífvúré pájtyetéímyema wágóóóvéímyedívu. ¹⁶ Áané úwááboju muurá wágóóóvéímyé íjtsúcunú éhne múúne meke dsíjívétsoíyóné mejtsúcunúdu. Áanetu pájtyetéímyedívu íné ímíjyaú teene bohífvú diityéké ájcune. Aanéhaca íne ¿caatyé úwáábóiyá tééne úwááboju? ¹⁷ Muurá tsá teene muha meúwáábohíjcyatú tsaate méénuhíjcyádú muha medsfídsívakíye. Áhdure tsá tsíhdyuhjírre muha meúwáábohíjcyatúne. Muurá tene néhdújuco muha meúwáábohíjcyané Píívyéébe múúhake níwáávéne wákímyéí Jetsocríjtó múúhake píáábónej tééveri dífbyeke muha meífcuvénéjuco.

Béhné pityájcoju

3 ¿Aanéubá ámuha méijtsúcunú íllure muhtsi memítýájkímyéí ehdu ámuúhake menéhíjcyáne? ¿Áhduréubá ámuha méijtsúcunú tsaate méénuhíjcyádú úwáábojtétsí muhtsi mejjcyané waajácúháámívu ámuúhake muhtsi meúújétsoíne? ¿Panéubá ámuha méijtsúcunú téeméháámí ámuúhake muhtsi metáúmeíne? ² Áanérá ihdyu ámuháýe teene waajácúháámí tujkévéejte múhtsi úwááboríi tsíhdyuréjuco ámuha mecápáyoovéme. Áameke ámuúhake pámeere íítténe waajácú ímíááné téhdújuco ámuúhake muhtsi meúwaabóne. ³ Aame ámuha Críjtóo múúhaj tééveri cáátúnúné waajácúhaamídu. Áronáa ihdyu tsá ámuha mecáátúvatú caatúnújpácyori. Áhdure tsá ámuha mecáátúvatú éhnéhjáa nówáyuwáácutu cáátúvanédu. Muurá ihdyu íhtsútuube Píívyéébe Apííchóré ámuhá pañévú úcaavéné ámuúhake ímíjpyetétsoimeke tsíjtye íítténetu waajácú dífbyeéjté ámuha mejjcyane, waajácúháámí cáátuvané íéévéne iwáajácúiyódu.

⁴ Ehdu íne ámuúhake o nééne ímíááné tsá állíu íjcyatúne. Muurá Píívyéébere Críjtoj tééveri múhtsikye píáábohíjcyánélli ó waajácú ímíááné téhdújuco o néhíjcyáne. ⁵ Tsá múhtsi waajácúríýe muhtsi meúwáábohíjcyatúne. Píívyéébere ihdyu múhtsikye túkévéjtsóneri muhtsi meúwáábohíjcyáhi. ⁶ Áhdure dífbyere múhtsikye píáábohíjcyá íne muhdú mejjcyaníne béhné pityájcoju muhtsi tsíjtyeke meúwááboki. Muurá dífbye Apííchó mépane íjcyáne tééveríýe mepájtyetéhi. Tsá íhdééne taúhbaju meúráávýeneri mepájtyetétúne. Muurá teene meúráávýerómé íllure méwágóóóvéíyáhi. Áanetu ihdyu Píívyéébe Apííchó meke ajcú medsfíjívécóóítyúne bohífvu.

⁷ Muuráhjáa teene tujkénú Píívyéébe pícyóóné taúhbaju meke pájtyetétsoítyuróné nówáyuwáácutu cáátuvané tamúnaa íjraéémudívu wajtsí dífbye íhtsútuma Moit-séeúvuj tééveri. Áané ámítsaráhcóhjáa dífbyeúvú húmíri íjcyánélli tsá ímúnaa ítéhíjcyatú dífbyeke. Aanéíkyéhjáa chooco dífbyedítýú áábanúhi. ⁸⁻⁹ Ehdúhjáa muurá meke pájtyetétsoítyuróné taúhbaju tujkénú Píívyéébe pícyoone íné ímíjyaú bóhówaavéhi. Aanéjfi mityáubá awáá mepájtyetéíne úwááboju dífbye Apííchó mépañétú bóhówájtsóíne. Áané pityájcoju íne ícyooca mééma díbye méénune muurá

meke ímíjpyetétsohi. ¹⁰⁻¹¹ Áanevu tujkénúu dibye méénúné taúhbaju ímí néérone tsá úújetétúne. Áanetu íne ícyooca mepájtyetéíne pityájcojúu dibye méénune awáá éhníínevu meke píaabóné tsá múijyú nǎjkéváityúne.

¹² Aane muha mewáájácúnéllii méúwáábohíjcyá ínerí núhnévetúme. ¹³ Tsá muha meméénuhíjcyatú éhnéhjáa Moitséeúvú ditye iáptyúmitu Píívyéébé ámítsaráhcó íhyúmíri íjcyane áábanútúné hajchótá wájýámubávú wátácámeíhíjcyádu. ¹⁴ Téíjyúhjáa íjcyané míamúnaa tsá wáájácúpityúne. Áhdure ícyooca íjcyané míamúnaa teene íhdééné pityájcoju éévéjúcoorómé tsá wáájácútúne. Aame íjcyá éhne múúne tsane tsíeménevu maávohjácné íjcyadu wáájácúmeítyúme. Muurá ihdyu apááneré Críjtóo méema méénune mecáhcújtsóneri méwaajácúiyáhi. ¹⁵ Aane ícyoocápí tsaate téenere Moitséeúvú cáátúnuhíjcyaneíhíré icyáhcújtsóne itsúcunúhi-jcyá ipájtyetéíne. Tsá ditye wáájácúpityú Píívyéébé muhdú mepájtyetéíne Jetsóoj tééveri méénune. ¹⁶⁻¹⁷ Árome muurá dífbyé icyánejcúvuréjuco pájtyémeke píááboobe Íapííchoj tééveri ditye iwáájácu muhdú ipájtyetéíne. ¹⁸ Muurá Píívyéébeéjé meíjcyame tsúúca dífbyé icyánejcú méwaajácúhi. Aame mícumídú menéémedítýú dífbye ímí bóhówaúcunúhíjcyámé icyóhbodu méíjcyaa Críjtodu Íapííchoj tééveri meke dibye ímíjpyetétsohe.

4 Aane téenetu íjcyané uwááboju ímiáájú íne muhtsi méúwáábohíjcyáhi. Áanetu tsá muhtsi meóóchévétyuró mekéé íídaatsólléne Píívyéébe múhtsikye pícyóóné wákimyéityu. ² Áanéllii muurá páneere núcópítsó nénehji muhtsi meíhvéjtsóne dífbyé uwááboju méúwáábohíjcyá muhdú tene néhdújuco. Tsá muhtsi tsíjijtoríyé méúwáábotúne. Aane Píívyéébe waajácú muhtsi maállityúne. Aane téhdure míamúnaa waajácúiyáhi. ³ Aane íne meke pájtyetétsoíne muhtsi méúwáábohíjcyané tsá bóhówáávetú wágóóóvéímyedívu. ⁴ Íjij caani Naavéné díityéké túhútsohíjcyá ditye icyáhcújtsótu Píívyéébere íjcyabe Críjtotdítyú íjcyané uwááboju. ⁵ Muurá tsá múhtsidítýú muhtsi méúwáábohíjcyatúne. Muhtsi méúwáábohíjcyá Jetsocríjtó Máavyéjuube íjcyáábedítýu. Áábeke muhtsi mewájýúnéllii méíjcyá ámuhá íicúve múnáajtétsi. ⁶ Muuráhjáa Píívyéébe néhdújuco peete íjcyane. Áábere muurá íne ícyooca mépañévu téenedu néene íuwááboju pícyóó téénej tééveri dífbyé ámítsaráhcó Jetsocríjtotdítyú bóhówaúcunúné mewáájácuki.

Mecáhcújtsóné meke túkévejtsóhi

⁷ Aane muurá Píívyéébé ámítsaráhcó núpájkíihllódú menéérómé pañe tsúúca íjcyánetu ámuha méwaajácú dífbyé íhnáhooríyé muhtsi méúwáábohíjcyáne. Tsá múhtsí íhnáhoori muhtsi méúwáábohíjcyatúne. ⁸ Muurá múhtsikye tsíñehji páhduvaré dáríívéronévú tsá muhtsi metáhjátsámeítyúne. Tsáijyu múhtsikye íhnáho tene íjtsámeíchorónáa tsá muhtsi ínerí maábímíyefhíjcyatúne. ⁹ Tsáijyu muurá múhtsikye ditye méénúrónáa tsá muhtsi meíhvétsohíjcyatú téené uwááboju. Ehdu múhtsidi ditye ícúbáhráromúhtsikye Píívyéébe píáábohíjcyáhi. ¹⁰⁻¹¹ Muurá páijyuva kiávú muhtsi mepéhullévú múhtsikye dsíjívétsohíjcyarómé Jetsóokée imyéénudu. Ehdu muhtsi dsíjívetu mépátyetéhíjcyá dífbye muhtsi meífcúvéné wákimyéí meméénúné déjúcotu Jetsóo múhtsikye panévaturé téhme íwáájácúmeíki. ¹² Ávyeta múu dsíjívénetu muhtsi méúwáábohíjcyá teene ámuha mecáhcújtsóne múijyú medsjívéjúcúoóityúne bóhi ámuha meújcuhi.

¹³ Muurá Píívyéébé waajácúháámitu nééne: “O cáhcújtsónetu íne ó ihjyúvahíjcyáhi.” Ahdu idyé muhtsi mecáhcújtsónéllii íne ámuíhake meínehíjcyá

íínerí núhnévétumútsí ímíááné panévalu Píívyéébe meke píaabóné muhtsi mewáájácúnéllííhye. ¹⁴ Muurá muhtsi méwaaajácú muhdúhjáa Ávyéjuube Jetsóoke íbóhítsódú medsjíwémeke íbóhítsóne díbye meke tsájtýeííne íúniúvu. ¹⁵ Aane muhtsi mewáájácúnéllíí méicúbáhrámeíhijcýá ímí ámuha Píívyéébeke mecáhcuíjtsó mityame meíjcyame dífbyeke metéhdújtsó díbye meke píáábohíjcyáné hallúvu.

¹⁶ Áánéllíí tsá múijyú meíhtsunúityuró téene wákimyéí meméénúnetu. Muurá ídátso menéérome Píívyéébeke meuráávyénéjcutu íhtsutúme meíjcyámeke téjcoojívádú meke píáábohíjcyáabe. ¹⁷⁻¹⁸ Aane ííne ícyooa páhduvaré nénéhjiri meicúbáhrámeíhijcyaróné tsá múhajchótá íjcyáityúne. Áánetu íhdyu ténéhjiri meicúbáhrámeíyómé nihnévúré Píívyéébema meíjcyame tsá múijyú muhdú meíjcyáityúne. Áánéllíí meere tsáimíyé meíjcyáíyóneri tsá meíjyáacunúityuróne. Apááneriyé meíjyáacunúiyá múijyú níjkévaityúné Píívyéébe avyéjuvu meúújetéyóneri.

5 Muurá méwaaajácú méjpi jahdu néjpiima múhajchótá meíjcyáityúne. Aane wágóóóvéne boone íhdyu Píívyéébe mééma tsíhdyuréjuco méénúnéj piima méjcyáá níjkyéjiri múijyú muhdú íjcyáityúne. ² Ááneri ííne métsúúrameíhijcýá téénéj piivu mepájtýéyóneri ídátso meicúbáhrámeíhijcyánetu mewáyéééveki. ³ Muurá téhulle tsá méjpííma íjcyatúme meíjcyáityúne. ⁴ Múhdutúiyó ííne ícyooa meíjcyáanej pííyé cápáyóvéne múijyú medsjíwéjúcóóítyúnéj piívu. Tsáháityuro íhdyu medsjíwécooca múhajchótá méjpííma íjcyatúme meíjcyáityuróne. ⁵ Áronáa íhdyu Píívyéébere méénudújuco méjpíííhaíne tsíhdyuréjuco cápáyóóveííne. Aanée mewáájácú mépañévu pícyooe ípíícho.

⁶ Aane ehdu méúmiwa íjcyane tsúúca méwaaajácúhi. Áronáa ííne ícyooa meíjcyánéj piimáyéí meíjcyáné hajchótá tsáhái Ávyéjuube Jetsóó úníuri meíjcyatúne. ⁷ Aane ímíááné ínéhdújuco Píívyéébe mééma méénune muurá maájtýúmítyuróné mecáhcuíjtsóhi. ⁸⁻⁹ Aame medsjíwétúné hajchótá métsúúrameíhijcýá muhdú díbye ímíllédú meíjcyáíyóneri medsjíwécooca tsáimíyé dífbyema meíjcyaki. Áánéllíí tsá meíllityéityú dsíjiveri. Aame íhdyu médsjíwéjúcóóiyá Ávyéjuube Jetsóomáyéjuco meíjcyaki. ¹⁰ Muurá dífbyedívú pámeere míamúnaa méphícyááveé díbye meke ídílo muhdúhjáa medsjíwétúné hajchótá ííńjiri meícyahíjcyáne. Áíjyu meke áhdóíibye muhdúhjáa meícyahíjcyáne. Ímíáámée ícyahíjcyámé téene áhdó ííne ímíjyaú íjcyáhi. Áánetúu ímityúné méénuhíjcyámé téene áhdó ícúbáhráméííhi.

Píívyéébema ímí meíjcyane

¹¹ Áánéllíí muhtsi Píívyéébeke maávyejúúllédú íjcyamútsí méimíllé tsijtye cáhcuíjtsóné dífbyeke. Aane waajácuube ímíááné tehdu muhtsi meméénuhíjcyáne. Áhdure cáhawáá óví ámuha méwaaajácúhi. ¹² Ehdu ámúhake muhtsi menééneri tsá memítyájkímyeityúne. Íllure ámúhadívú muhtsi mébóhówátsohíjcyá múhtsidi ámuha meímíjyúúveki, teene ámuha mewáájácúne eene íífbúuri icyáhcújtsóturóné míamúnaa ííhtérokíyé íúwáábóneri mítyákímyeíhíjcyámedívú téhdure ámuha mebóhówáíjtsoki. ¹³ Ehdu ííne ámúhake muhtsi menééne méíjtsúcunúdí muhtsi meméívatémútsí meíhíjyúvahíjcyáne. Ehdu muhtsi meúwáábónej téeveri éhnííínevu Píívyéébeke máávyéjuíjtsó ámúhake tene ípíááboki. ¹⁴⁻¹⁵ Muuráhjáa Críjto pámeekéré meke iwájyúne ídsjívétsihdyu bóhiíne mewáájácúne dífbyedívú méhíwéítsámeí díbye meke ityúkévétso meímíllédú meíjcyájúcóótuki. Aame dífbyeke mecáhcuíjtsómé medsjíwéjúcóóítyúne bóhiíma meíjcyame ímityúnehjívú

dsíjívemédú méijcyáhi. ¹⁶ Aame tsá meíjyácunúityuró tsaate muhdú íjcyáneri eene cáhcújtsotúmé ténehjír é ítehíjcyádu. Ehdúikyé Críjtóke o cáhcújtsótúné ihde tájít-saméi néébe dífbyeke ó itsúcunúhijcyá ihdícyaabédúre. Áronáa ícyooca tsáhájucó tehdu o íjtsúcunújúcootúne. ¹⁷ Muurá íne tsúuca dífbyeéjté meíjcyame íhdeé múhdurá meícyahíjcyánetu tsíhdyuréjucó mecápááyóóvémedítyú ímiáájuréjucó bóhówaúcunúhijcyáne.

¹⁸ Ehdúu muurá Píívyéébere meke ímíbaávyetsó Críjtoj tééveri tsaímíyé dífbyema meíjcyaki. Áameké meke níwááveebe tsíjtyeke meúwaabómé téhdure ímíbaávyeki. ¹⁹ Muuráhjáa Críjtoj tééveri Píívyéébe méimítyú ímíbachó ímí dífbyema meíjcyaki. Aabée múhtsikye níwaavé tééné uwáábovu. ²⁰ Aamútsí íne Críjto mémeri dífbyé uwáábójuma muhtsi méúllehíjcyá múhtsij tééveri ámuháma díbye íhhyúvaki. Aane dífbyere Críjto mémeri ámuhákye muhtsi menéé ámuha meímíbaávyéne ímí Píívyéébema meíjcyaki. ²¹ Muuráhjáa Críjto ávyetá ímiáábé íjcyaae mújyú ímityúné méénútúróobeke Píívyéébe ímítyúúbedi dilló méimítyú déjúcotu dífbyeéjté meíjcyámeke ímiáámedítyéjucó idíllóki.

6 Áánéllí íne muhtsi dífbyé wákimyéí meméénuhíjcyamútsí ámuhákye menéé ámuha mebáñúmeítyu dífbyé piááboju mééma íjcyane ámuha mewáá-jacújucóóme. ² Muurá dífbyé waajácúháámitu nééneé:

Míamúnáakée o pájtyetéstóíneri o íjyácunúnáa piáábó oke ámuha metáúmeíñéllí ámuhákye ó piabóhi.

Ehdu néenetu méwaajácú ícyooca tsúuca mepájtyetéíne mééma íjcyane.

³ Áánéllí muurá íne muhtsi dífbyé wákimyéí meméénuhíjcyamútsí météhmémeíhijcyá múhdurá muhtsi medáíívémeíneri tsíjtyeke metútávájsótuki.

⁴ Muhtsi méimíllehíjcyá Píívyéébe ícúve múnáajtéstí muhtsi meíjcyamútsí ímiáámútsíyé meíjcyane. Muurá muhtsi íiná néétumútsí máaabúcuíhíjcyá panévaríyé meícúbáhrámeíyonéhji. ⁵ Muurá tsáijyu muhtsi cuwáháñeri, ájyáháñeri, meícúbáhrámeíhijcyá 'wayée' néétune mewákímyeícyoóca. Áamútsikye tsáijyu múhtsikye ícúbáhráne iwátsíhcyúmútsikye cuvéhoojánuhíjcyáme. ⁶⁻⁷ Áronéhjí muhtsi máaabúcuíhíjcyá Jetsocríjtdótyú íjcyané uwááboju muhtsi mewáájácúnej tééveri Píívyéébe ímíllédú muhtsi meícyahíjcyánéllíhye. Aamútsí tsíjtyeke muhtsi mépiáábohíjcyá dífbyé Apííchó mútsí pañe íjcyánej tééveri. Ehdu muhtsi dífbyé wákimyéí meméénúmútsí dífbyé íhnáhoori meícyahíjcyá tsaímíye. Áánéllí tsáijyu tsaate múhtsí hallúvú ímityúné íhhyúvaróné tsá pánéévehíjcyatúne. ⁸ Áronáa íhdyu tsaate múhtsikye ímí íjtsúcunúne duurúvahíjcyáhi. Áanetu tsíjtye múhtsidi úúhívatémé nehíjcyá állíu múnáajtéstí muhtsi meíjcyane. ⁹ Ááne múhtsikye wáájacurómé tsá múhtsidi ícúvehíjcyatúne. Muurá tsáijyu ávyetá íhnáhó múhtsidi dítye ícúbáhráromútsí tsá muhtsi medsíjvéhíjcyatúne. Ároné pañe muhtsi meícyahíjcyá ídátso múhtsikye dítye dsíjívétsóllehíjcyáromútsí. ¹⁰ Ídátso muhtsi meíjcyáromútsí mítyámeke mépiáábohíjcyá Píívyéébe avyéúejte dítye íjcyá íhtsutúme. Ááneri muhtsi méimíjyuhíjcyá ínéúbamá íjcyátúromútsí tsáijyu kímóhcó múhtsikye tene pájtyerónáaaca.

¹¹ Ámuúha Coríto múnáa múhtsí nabhémuj, ámuhákye muhtsi mewáájyúne meúúballé muhdú muhtsi meíjcyane toónútumútsí. ¹² Tsáháturo múhtsí icyánéj-cutu ímityúné ámuhádítyú muhtsi meíjtsámeítyuró tsáijyu múne ámuhá icyánéj-cutu múhdurá ámuha múhtsikye meíjtsúcunúrónáaaca. ¹³ Áronáa íhdyu ámuhákye

muhtsi mewáyyúne méúwáábohíjcyá éhne múúne ítsíímeke cááni iwáyyúne úwaabódú ámuha téhdure múhtsikye mewáyyuki.

Píivyéébe jádú menéémeé

¹⁴ Aane tsá menáhbéváityuró cahcújtso múnaa íjcyátúmema tsahdúré diityémá méjtsaméí néétúnéllíhye. Cáhawáá méjtsúcunuj, tsá muurá pejco cóójíma tsahdúré néetune. Ahdu ívane tsá tene ímityú ímíáájú meúraavyémé ímityúmema menáhbévane. ¹⁵ ¿Aca Críjtoma Naavéné íjtsaméí tsahdúré? Aanéhjíva tsá tene ímityú Críjtoéjté íjcyame Naavéné icyánéjcéjtemá náhbéváiyóne. ¹⁶ Áhdure ¿aca ímíyóné ímíá Píivyéébeéjté mejcyame díbye jáhdú menééme menáhbéváné níjcyotájte íbóhiima íjcyátúmeke dúúrúvahíjcyámema? Muurá illu méhdityu neébe: Tahñéjté íjcyámé Píivyéébé o íjcyaaabe tsá kiá dityédítýú o íjcyatúne.

¹⁷⁻¹⁸ Téhdure tsiíne neébe:

Médowáávé ímityúné mímamúnáadítýu. Áane mémeenújúcohdí ímityúné ditye méénuhíjcyádú ímí ámúhake o íjtsúcunú ámuha tahñéjté Caani o íjcyaaabe. Ehdu o néé Píivyéébe panévaturé fhstútuube o íjcyaaabe.

7 Ehdu íne Píivyéébe nehíjcyá meke iújcuíne, ámuúha táñahbémuj. Áánél-
lí illuréjuco metsu meíhveté panévare ímityúné méjpííyí, meíjtsaméiyíi, meméénuhíjcyánéhjitu. Áane metsu meíhvéjtsaméí dífbyedívu.

Corító cóómiyi íjcyame cahcújtso múnaa ímíjpyeténe

² Áhdícyane óvíjyuco múhtsima méímibáávyé tsáímíyé mejcyaki. Muuráhjáa tsáháturo ínerí ámúhake muhtsi metútávajtsotúne. Áhdurée tsáháturo ámúhake muhtsi maállíne hallurí ámúhá tsíeméné meékéévetúne. ³ Tsá íne ehdu ámúhake o néetu ímityúmé ámuha mejcyánéllíhye. Éíjyúu ámúhake o néhdu mítyane ámúhake o wáyyúnéllíi ó nehíjcyá ímí tsaméhjí mejcyá mújyú medsjívétsihvújuco. ⁴ Aane ó waajácú ámuha tehdújuco mejcyane. Áánéllíi mítyane ó ímíjyúu ámúhadi panévaríyé o ícúbáhrámeíyoobe téenevu o catóróóvenema.

⁵ Muuráhjáa Matsedóóniá iínújivu muhtsi meúújetémútsí ávyetá íhnáhó meícúbáhrámeíneri muhtsi mítyane méíllityéhi. ⁶ Áronáacáa Píivyéébe imyéénuhíjcyádú píáábónej péévé Tíito múhtsidívú ‘bohíbóhiúvú’ úújeténeri muhtsi méímíjyuuvéhi. ⁷ Áronáacáa tsá apááñéré díbye múhtsidívú úújeténeri muhtsi méímíjyúúvetúne. Ímichíi muhtsi méímíjyuuvé muhdú ámuha mejcyane díbye múhtsikye úúbálléneri. Múhtsikyeé úúbálleebe ámuhává ímityú meícyahíjcyánetu tsúúca meíhvetémé mejjyácunúhíjcyáné ámúhake muhtsi maááhívetéfyóneri. Áhdurévá ámuha ímí o íjcyáíyóneri méjyácunúhíjcyáhi. Ehdúu díbye múhtsikye úúbálléneri mítyane muhtsi méímíjyuuvéhi.

⁸ Áronáacáa tsánejcúvú ámúhadi ó ídáátsové éhnée tujkénú ámuha éllevu o wál-lóháámí pañe íhnáhó ámúhake o úwaabóné kímóhcó ámúhake pájtyéneri. Áronée óvíjyuco múhajchótawuúrá ámúhake tene kímóvejtsóné ámuha méímíjpyetéki. ⁹ Áánéllíi ó ímíjyúu téeneri. Áronáa tsá ámúhakeé kímóhcó tene pájtyéneri o ímíjyúúné o néetune. Ó ímíjyúu ámúhakeé kímóhcó tene pájtyétsihdyu ímí tsíhdyuréjuco ámuha mejcyáneri. Aane ámuha maáábúcuíhíjcyáné ímí Píivyéébe íjtsúcunúhi. Aanée tsá téeneri ámúhake o tútávajtsotúne. Muuráhjáa illure ámúhake téeneri ó píaabóhi. ¹⁰ Muurá tsáijyu díbyere Píivyéébe meke íhvejtsó tsáne kímóóvé meke ípájtye téenetu meíllíjkívyéne ímityú meícyahíjcyáné meíhvéjtsóne dífbyé

icyánejcúvurējuco mepájtye mewágóóóvétuki. Áánéllii tsá múu kímóóve íjcyá-cooca iiná íjtsámeityú dífbyedítu. Áanetu ihdy cáhcújtsotúmé ehdu nénehji diityéké pájtyéneri kímóóóveromé wágóóóveéhi. ¹¹ Muuráhjáa Píívyéébe ímillédú ámuhákye íhnáho ó úwaabóné kímóóhcó ámuhákye pájtyeróné ámuha máaabúcuhi. Aanée ímiáanéjuco múhdurá ámuha meícyahíjcyanéví ámuhákye wáájácútsóné tsári ámuhákye pájtyeróneri ámuha meíllityéne méimíllerá ámuháma teene o ímíbáychoténe. Áronáacáa ámuha tsameééréjuco eenée ímityúné méénúúbeke íhnáho meúwáábóneri meímíbáychónéllii tsáhájucó ámuhá hallúri tene íjcyatúne. ¹² Ehdúu ámuhákye ó caatúnú Píívyéébedívu o bóhówájtso ímiáané ámuha múhtsiky mewájyune. Tsáháa apáamútsikyéré ímityúné dáríhvécatsímútsiky tene ipíáábo o cáátúnutúne. ¹³ Aane muurá muhdúhjáa ámuhákye muhtsi menéhdújuco ámuha meíjcyánetu muhtsi méwaajácú ímiáané múhtsiky ámuha mewájyune.

Áaneri mítyane muhtsi méimíjyuuvéhi. Áhdurée Tííto ámuháwáa panévatúré dífbyeke meífcúvénéllii ímíjyúwu múhtsidívu wájtsíneri éhnííñevu muhtsi méimíjyúúhií. ¹⁴ Áábekée muhdú ámuha meíjcyane o úúballéné ímí íjtsúcunúúbe. Tehdu tene íjcyátúíjtori múijyú o íhgyúváyónejíívari. Muuráhjáa o néhdújuco ámuha dífbyeke meífcúvéné tehdújuco. ¹⁵ Áánéllii mítyane éhnííñevu ámuhákye wájyuube ámuháwáa díbye nénehji mecáhcújtsóne ímí dífbyeke meífcúvehíjcyanéllííhye. ¹⁶ Téhdure mítyane ó ímíjyuuvé ímí ámuháma menáhbévájcatsííne o wáájácúneri.

Píáábojcatsi

8 Téhdure ó imíllé ámuha táñahbémuke o úúballéné muhdú Matsedóóniá iínújiri íjcyané cahcújtso múnáa ícúbáhrámeímyeke Píívyéébe píáábohíjcyané diityédí ídáátsóvénema. ² Aame muurá tsaimíyé íjcyame mítyane píáábohíjcyá tsijtye mé-nahbémuke. ³ Aane ó waajácú ímiáané ditye píáábohíjcyané íjcyátúrónetu diityéké ipíaabóné ímíllénéllííhye. ⁴ Aamée múhtsiky neé téhdure Jerotsaréeri íjcyané cahcújtso múnáake ditye píáábóne dsídsí muhtsi diityé élleu metsájtyeki. ⁵ Ávyetáa tsá muhtsi meíjtsúcunútú ditye tsíjtyeke píááboíne. Áronáacáhjáa ihdy muhtsi meúwaabóné illéébóne Píívyéébe ímillédú ícyahíjcyámé dífbyedívrējuco íhvéjtsámeíñema. ⁶ Ehdúu Matsedóóniá iínújiri íjcyané cahcújtso múnáa méénune ímíwu muhtsi meíjtsúcunúne Tíítoke menéé ámuhádítyú tsiíne díbye dsídsíike iújcuté íhdée imyéénudu. ⁷ Muurá ámuha tehdújuco meméénuhíjcyané íne Píívyéébeke meúráávyenéjcu. Aame ámuha ímí téjijtóríjyucó meúwáábohíjcyámé múhtsiky meúwajyúhi. Áhdícyane óvíi ámuha meméénuhíjcyadú dsídsídi mepíáábójcatsíhi.

⁸ Áronáa ihdy tsá ámuhákye o táúhbatúne. Íllure ámuhákye ó waajácútsó muhdú ménahbémú píáábócatsíhíjcyané tehdú ámuha tsíjtyeke mepíáábónetu mewáájácú ímiáané ámuha diityéké mewájyune. ⁹ Muurá tsúúca ámuha méwaajácú Máavyéjuubée Jetsocríjtó íhtsútuube íjcyároobe mewájyuri íhdícyaabédú ícúbáhrámeíñe téenej téeveri tsaimíyé dífbyema maávyéjuuteki.

¹⁰ Áánéllii ó imíllé ámuhákye o úwaabóné éhnííñevu ámuha meúráávyé dsídsídi mepíáábócatsíhíjcyané muhdúhjáa éhne pijcyábari ámuha metújkenúdu. Áronáa tsá múu ímíllétúróné paíne píáábotúne. Múu píaabó ímiáané ipíaabóné ímíllénema. ¹¹ Áhdícyane óvíi ámuha tsaimíyé mepíáábójcatsí muhdúhjáa tujkénú ámuha meméénudu.

12-13 Áronáa tsá ámuhakye o néetu ámuha mepíáábóne bóónetu illurējuo mepíhtóveki. Muurá Píivýéébe ímí íjtsúcunú múhduná meíjcyátsodúneri tsaatéke mepíaabóne. Tsá meke díbye éhniíñevu táumeítyúne. ¹⁴ Muurá ámuha mepíhtótúijyu tsíjtyeke mepíáábohíjcyá tsáijyu téhdure ámuha mepíhtónetu dítye ámuhakye ipíáábo tsahdúré ímí ámuha meíjcyaki. ¹⁵ Muurá Píivýéébe waajácúháámitu nééneé: “Mítýane újcúmema áyánéwu újcúrómedífvú tsahdúré úújeténe.” Ehdu néene Píivýéébe waajácúháámitu.

Tíítóke tsatétsí náhbenúne

¹⁶⁻¹⁷ Muurá íne ámuhadi o íjyácunúdúré Píivýéébe túkévýjtsóneri Tíito ámuhakye ipíáábóiyóneri íjyácunúhi. Áánéllii muurá ávyeta imíllebe ámuha éllewu o wáalloóne. Aabe cáhawáá óvíi ámuhakye aahívetéhi. Áánéllii mítýane ó téhdujtsó Píivýéébeke.

¹⁸ Áábema ó wallóó tsijpi dífbyeke náhbénúífbyeke dífbyedítýú cahcújtso múnaa ímí díbye úwaabóné néhíjcyáábeke. ¹⁹⁻²⁰ Áábeke téhdure meménúmé mepíáábójcat-síne dsídsí Jerotsaréevu muhtsi metsájtyécooca díbye múhtsikye ináhbénu tsaímíyé muha teene metsájtye míamúnaa íjtsúcunútu muhtsi menáníyóne. Aane ímí muha meúújetétsóneri Píivýéébeke muha maávyéjújtsoki. Áhdure díityéké muha mepíáábóiyóneri meíjyácunúhíjcyáné ténetu dítye iwáájácuki. ²¹ Áánéllii muha méimíllé tsaímíyé teene metsájtyene ímí Píivýéébe múúhakye íjtsúcunúki. Áronáa tsá apáábyéré díibye ímí múúhakye íjtsúcunú ímí muha metsájtyéityúne. Téhdure muha méimíllé míamúnaa ímí múúhakye íjtsúcunúne.

²² Aane íne Tíítómútsima ó wallóó ménahbe panévare Píivýéébe icyánéjcu wákimyéi tsaímíyé méénuhíjcyáábeke. Aabe téhdure waajácú ímí ámuha meíjcyane. ²³ Aane tsáijyu múúne tsaate muubá Tíito íjcyane díllóhajchíí múu néé tápiááboobe díbye íjcyane. Áhdure tsíjtyétsikye dítye díllóhajchíí múu néé Críjtoke ímí úráávyehíjcyámútsikye íllé cahcújtso múnaa wáalloóne. ²⁴ Ahdícyane óvíi ámuha díityéké mewájýúne méífcuvé ímí ámuhakye muhtsi meíjtsúcunúmedi idýé tsijtye cahcújtso múnaa ímíjyúúve teene iwáájácúnema.

Cahcújtso múnáá wáábyuta dsíidsi píhcyúmeíne

9 Áanetu dsíidsike mepíhcyúneri mepíáábócatsíhíjcyánéjcutu tsáhájucó ámuhakye iiná o nééityuróne. ² Áronáa ó waajácú ímiáané ámuha Acááyá iinújí cahcújtso múnaa meímíllehíjcyaróné mepíaabóné tsijtye cahcújtso múnáake éhne píjcyábatújuco. Áaneri mítýane o ímíjyúúvéne Matsedóóniá iinújí cahcújtso múnáake ó úúballéhi. Aane díityéké imíwu pájtyeme éhniíñevu ímí píáábócatsíhíjcyáhi. ³ Aane o néene íne icyooca ó wallóó ménahbémuke dítye ámuhakye inéé apáhajchíí ámuha mepíhcyújúco dsíidsi bañúháñé ámuhadítýú díityéké o úúballéhíjcyátuki. ⁴ Tsáijyu múúne tsájíubaréi ámuha meújcútúnáa ellévú o péébema muurá tsaate díitye Matsedóóniá iinújí múnáadítýú péhajchíí tsaméhíjjuco menúcójpíveíne téeneri. ⁵ Áané íhdétú ó imíllé ménahbémú Tíítomu ámuhakye ááhívetené ámuhakye dítye píáábóneri ámuha meúújetétsójucó múhdúneríhjáa ámuha díityéké mepíááboíne menéhíjcyáne. Ahdícyane óvíi ámuha meúújetétsó ímiáané ámuha mepíaabóné meímíllénema. Tsá idýé muha menéene íijyéveríyé ámuha meméénúityuróne.

⁶ Cáhawáá méijtsúcunuj, íllu muurá tsaate néehíi: Áyánéwu bájtsome áyánéwu ujcúhi. Áanetu mityane bájtsome mityane ujcúhi. ⁷ Ahdícyané ihdyu óvíi tsáápi-itsa mepiáábohíjcyá ímiáané mepiáabóné meimíllénema. Tsá meimíllétúné pañe mepiáábóityuróne. Áhdure tsá tsijtye meke néenéliihyeré mepiáábóityuróne. Muurá Píívyéébe ímí ijsúcunú ímiááneturé meimílléne mepiáábómeke. ⁸ Aabe ihdyu íhtsútuube íjcyaaabe óvíi meke panévatúré piabó íiná méhdityu ipíhtótu téhdure tsijtyeke mepiááboki. ⁹ Muurá dífbye waajácúháámitu néeneé: ídáátsojtéké piáábómedítýú tsá múijýú tene ábájíwémeítýúne.

¹⁰ Aane muurá íne dífbyere panévare bajtsóháñé píívyétsóne tájpi meicyahíj-cyaabe ámuéhake piááboó ámuhá wákimyéityu. ¹¹ Ehdu ámuéhake éhniíñevu panévatúré piáábóibye tsijtyeke ámuha mepiáábohíjcyaki. Aane ámuéhake muha meúwaabódújuco ámuha ménahbémuke mepiáábónélii téhdújtsoímyé dífbyeke. ¹² Tsá pevénéré diityéké ámuha mepiáábotú ditye pihtónetu. Muurá ámuha mepiáábóné hallúvú idyé téhdújtsoímyé Píívyéébeke. ¹³ Aane diityéké ámuha mepiáábóneri méwaajácutsó ímiáané Críjtodítýú íjcyané uwááboju ámuha mecáhcujtsóne. Áánélii Píívyéébeke iávyéjújtsóne duurúvahíjcyaimyé pamévakéré ímí ámuha mepiáábohíjcyánéliihye. ¹⁴ Aame ámuéhake iwájýúne ámuhá hallúvú piáábó táuméíi ámuhaj tééveri dibye diityéké piáábohíjcyánéliihye. ¹⁵ Ahdícyané metsu metéhdújtso Píívyéébeke ávyetáa méijtsaméi pirúúvé íjcyané piáábó Jet-socríjto tééveri dibye mééma méénúné hallúvu.

Paávoro míamúnáake túkëvejtsóne

10 Ehdu íne ámuéhake ó uwáábohíjcyá ímiíñevú Críjtóo meke íídaatsól-léne uwáábohíjcyádu. Áronáa muurá ó waajácú óhdityu ámuha múh-durá meíhjuvahíjcyáne. Muurévá ámuha ménéhíjcyá ámuháma o íjcyácooca íiná ámuéhake o néétuube tsiélléturé waajácuháámí o cáátúné pañe núhnévétuube íh-náhó ámuéhake o uwáábohíjcyáne. ² Aane ámuéhake o ááhívetécooca tsá o ímíllétú ámuha óhdityu menééne cáhcújtsoítumé íjcyadu o íjcyane. Ehdu íhjuvámema íh-náhó tééneri ó íhjuváahi. ³ Muurá ihdyu oo míamúnáajpi. Áronáa tsá ehdu néne-hji tatsíjpariyé o méénúityuróne. ⁴ Muurá Naavéné icyánéjcu ó táhjähíjcyá íhtsútu-ube Píívyéébé íhnáhooriye. ⁵ Muurá míamúnáa Píívyéébeke íéhdíivállédúré ívame imítyájkímyeíne óhdityu íhjuváronéhji ó táhjähíjcyáhi. Áámeke ó uwáábohíjcyá Críjtodítýú íjcyané uwááboju ditye icyáhcújtsoíne ímífbáavyeki. ⁶ Ahdícyané tsúuca dífbyeke ámuha mecáhcujtsójuccóórómedítýú tsaate dibye ímíllédú íjcyátúmeke íh-náhó ó uwááboóhi.

⁷ Muurá ámuha méijtsúcunú átéréejpi o íjcyane. Áronáa táíjtsaméi tsá ámuha mewáájácutúne. Muurá Críjtoéjpi o íjcyaaabe dífbye mémeri ó uwáábohíjcyá tsijtye dífbyeéjté méénuhíjcyádu. ⁸ Aabe mityájkímyeítyubéré dífbyeke meúráávyénéj-cutu ámuéhake ó tükévétsohíjcyá íñerí núcójpívétuubére. Áaneri tsá ámuéhake o tútávájtsoítúne. ⁹ Ehdu ámuéhake waajácúháámí pañe o nééne méijtsúcunúdí o méénúityúné o íhjuváne. ¹⁰ Muurá ó waajácú tsaate óhdityu néhíjcyané átéréejpívá o íjcyaaabe ámuhádivú o úújetécooca íiná ámuéhake o néétyuube waajácúháámiriyé ámuháma o íhjuvähíjcyáne. ¹¹ Áánélii ámuhá élleu o péécooca íhnáhó ámuéhake ó uwááboó muhdú waajácúháámí pañe o néhíjcyádu. Áijyu botsii waajácúimyé óhdityu íhjuvähíjcyáme.

¹² Áronáa tsá o nemeítyú ímiáábé o íjcyane eene tsaate íhgyúvahíjcyádu. Muurá pámé ehniíñevu ímiáámé íjcyane íjtsúcunúmeíyómé íllure bánímeíhíjcyáhi. ¹³ Áanéllíi tsá mújyú tehdu o íjcyátúneri o mityájkímyeítyuróne. Muuráhjáa ihdyu Pívyéébere oke néhdújuco íne dífbyé íhgyu o úwáábohíjcyáne. Aabée elle Coríitori ó úllejé dífbyere oke túkévéjtsóneri. ¹⁴ Aane ímichíi ámuéhake Críjtodítýú íjcyáné úwááboju o úúbállétujkénúnéllíi ámuéhake ó nehíjcyá ámuhá túkévéjtsóobe o íjcyane. ¹⁵ Áronáa tsá o néétu apáábyéré ámuhá túkévéjtsóobe o íjcyane téhdure tsiytye ámuéhake úwáábohíjcyámé íjcyánáaaca. Apááñéré ó imíllé ámuha ímíñeúvú mecáhcujtsóné Pívyéébé úwááboju díbye néené hajchótá ámuháma o íjcyaaabe o úwaabóne. ¹⁶ Aabe bóónétu téhdure tsícyoomíji múnáakéréjuco o úwáábotéíne pajtyeté úwááboju. Áronáa ihdyu o úwááboteé tsáijyúubái tsaate úwáábohíjcyátútsíji múnáakéréjuco tsíjtyé wákímyéi o cáávácútuki.

¹⁷ Áané wákímyéiyi tsaate ímityájkímyeíñé ímillémé ihdyu óví dífbyekéré mityátsohíjcyáhi. ¹⁸ Áronáa ihdyu tsáímíyé téené wákímyéi méénune tsá iye nemeítyuró ímiáámé íjcyane. Muurá ihdyu Pívyéébere diityéké bóhówajtsó ímí dítye íjcyane.

Múhdurá tsaate úwaabóne

11 Ehdu íne ámuéhake o nééne ihdyu óvíjyuco ehdícyároné pañe melleebú-cunu. ² Muurá ávyeta ámuhádi ó íjyácunúhíjcyá muhdú Pívyéébe méhdi íjyácunúdu. Áábekée oke Críjto níwaavé ámuéhake o túkévéjtsó díbye ímillédú ámuha meíjcyá éhne múúne wájpíkyéi úújétúné badsíjcaja ájyu íjcyáiibye ímil-lédú íjcyadu. ³ Áanéllíi ámuhádi mityane ó íjyácunú Naavéné ámuéhake Críjtodítýú mújtátsóyóneri éhnéhjáa Éébáke íñimiyéj tééveri imyéénudu. ⁴ Muurá Jetsocríjtodítýú íjcyáné úwááboju ámuéhake o úwáábóné úníutu tsíhdyuréjuco ámuéhake tsaate úwááboróné ímí ámuha melleebúcunúhíjcyáhi. Áhdure ámuha méimíllehíjcyá melléébúcunúné Naavéné apíichotu ámuéhake dítye úwaabóné tsúúca Pívyéébé Apííchó ámuhá pañe íjcyaróme. ⁵ Muurá tsá táehniíñevu dítye íjcyatú eene ímí dítye úwaabóné ámuha meíjtsúcunúróme. ⁶ Ihdyúhde ímiááné tsá eene dítye imíwu ‘cátó’ néétune úwaabódú o úwáábóturóne. Áronáa muurá ámuha méwaajácú ímiáánéjuco íjcyane ámuéhake o úwáábohíjcyáné panévare ámuháma o méénuhíjcyánetu.

⁷ ¿Mityá ámuháa meíjtsúcunú áteréejpi o íjcyánéllíi ámuéhake áhdótsótuube pajtyéteju o úwáábóneri ímityúné o méénune? ⁸ Muuráhjáa ihdyu tsiytye cahcújtso múnáa oke píáábóne tájpi o íjcyaaabe ámuéhake o úwáábohíjcyá áhdótsótuúbe. ⁹ Aanée óhdivu óúúvérónáa tsá ámuéhake íñnerí o pátsárfíjcyotúne. Tehdu muucá íñnerí o pátsárfíjcyóíñejívari. Áróóbekée Matsedóóniá iñnújitu tsááné nahbémú tsiíne oke píaabóhi. ¹⁰ Ehdu íne ímiáájú Críjtodítýú íjcyáné úwááboju tápañe íjcyaaabe muhdú o ícyahíjcyáné ó úúbálleé Acááyá iñnúji múnáake. ¹¹ ¿Aanéhaca íne ámuéhake o wájyútúne íjcyaaabe ehdu ámuéhake ó nehíjcyáhi? Muurá Pívyéébe waajácú mityane ámuéhake o wájyune.

¹² Aabe o méénuhíjcyádú éhniíñevu ó úwááboó áhdótsótuubére. Áánetu eene o úwaabódú iúwaabóné nehíjcyarómé tsá pevénéré úwáábótyuróne. ¹³ Muurá állíu múnáa íjcyame Pívyéébé úwáábojtédí idíllómeíne pánehjídú méénuhíjcyá ímiáámé Críjtó wákímyéi múnáa méénuhíjcyádu. ¹⁴ Aane ehdu némehji tsá píhtotúne. Muurá dífbyere Naavéné ímiá úwáábóóbedi idíllómeíne méhdivu bóhówáávehíjcyáhi.

¹⁵ Áánellii muurá dífbyé iicúve múnaa ímiá uwáábojte méénuhíjcyádú méénuhíjcyáhi. Árone ídátso diityémá nijkévaáhi.

Páávoró ícúbáhrámeíne

¹⁶ Áánetu tsiíne ámuhakye o nées ámuha óhdityu menéetu mééídyu o íhjuvahiíjcyáne. Ehdú ámuha óhdityu meíjtsámeíyóné paíne ihdyu óvíjyucó ámuháma o íhjuvahiíjcyáne eene tsijtye múhdurá iúwáábóróneri mityákímyehijcyádú téhdure o mityákímyeíki. ¹⁷ Áronáa tsáháturo tene ímityú Píívyéébeéjpi o íjcyaaabe o mityákímyeíne. Áronáa íne muhdú ó mityákímyeí mééídyu o íhjuváne paíne. ¹⁸ Ínéturó mityá íjienéré imyéénúróneri tsaate mityákímyehijcyáhi. Aanéjji muhdú tsá o mityákímyeítyú awáá Píívyéébé wákímyéi o méénuúbe. ¹⁹ Áánetu idyéjuva ámuha panévare mewáájacumé jíveekí máállítsámeíhijcyá iwáájacutúnéré íhjuvahiíjcyámedívu? ²⁰ Ditye muurá ámuhádi páhduvaré ícúbáhraróné ámuha máaabúcuhiíjcyáhi. Muurá ámuhakye íuníu múnaádú íjtsúcunúmeke ityáúhbáne ámuhá tsíeméné ihnériyájucó ditye díllohíjcyáne. Áane ámuhakye méénuhíjcyámé iávyejúúllétúnema. ²¹ Áhdúwu muucá o méénutúné muhdú núcójpítsó ó íjtsúcunúhi. Óubá ó ihtsúhi. Ároobe ihdyu téhdure mééídyu o íhjuváne paíne ó mityákímyeí eene múhdurá imyéénúróneri ditye mityákímyehijcyádu. ²² Muurá mityákímyehijcyámé heeberéomú Píívyéébeéjté Aavaráaúvúj tsiiménémúhaabe íjcyáneri. Áronáa muurá téhdure oo diityé múnáajpi. ²³ Áhdure mityákímyehijcyámé Críjtó iicúve múnaa íjcyáneri. Muurá téhdure dífbyé iicúve múnáajpi o íjcyaaabe diityé ehníínevu téené déjúcotu ó ícúbáhrámeíhijcyáhi. Muurá oke iwátsihcyurónee, icyúvehoojánurónee, dáríívehíjcyáme. Ánéhíjtu píwáíjyúvájucó o pájtyeténé dsíjivetu. ²⁴ Muuráhjáa oke 39-neva wátsihcyúme tamúnaa íjcyarómé imyéénuhíjcyádújucó. Aane tsáhojtsíjyúvájucó tehdu oke ditye méénune. ²⁵ Áhdure pápíhchúúíjyúvájucó oke ditye úméhéiyi wápáajcóné. Áánetu tsáíjyúréi néwayúúnevu oke aamúme. Áhdurée pápíhchúúíjyúvájucó cújúwami óoma pámaáveebe tsáíjyú nújpácyó paíne ó íjcyá tsájcoójji, tsápejcoo, íjcyane. ²⁶ Ehdúu úlleebére o péhíjcyáábeke patyéhijcyáne pahúllevávú nújpácyój píínévu, cómínevu, múubará íjcyátútsihvu, íjcyane. Aabe tsáíjyú apíchó nééróméhíj pííne ó ícyahíjcyá naní múnaa, tsíjtye múnaa, tamúnaa, íjcyáméj pííne. Téhdure ó ícyahíjcyá cahcújtso múnaa íjcyáturómé ménabhémudi díllómeímyéhíj pííne. ²⁷ Ehdúu nénéhjiri o ícúbáhrámeííbyé ídátso o mājchóíyónéhíjiri, o ádíyónéhíjiri, ó ícyahíjcyáhi. Áhdurée tsáíjyú cúwátuube tsuucóri ó ícúbáhrámeí o wájyamúúvátuúbe.

²⁸ Aabée tsánejcúvú muhdíívané tsijtye cahcújtso múnaa íjcyáneri o íjtsámeíne oke múhduúvurá patyéhijcyáhi. ²⁹ Muurá tsaate ímityúné íjcyáneri ó ídáátsóvehíjcyáhi. Áhdure ditye ténejcúvú mūtátsójcatsíneri o ídáátsóverónáa tsátsii tsáí oke patyéhijcyáne. ³⁰ Aabe muurá o mityákímyeíne o ímíllecá ó mityákímyeííyá ídátso o nééróóbej tééveri Píívyéébe bóhówáíjtsómeíneri. ³¹ Muurá Máavyéjuube Jetsocríjtó Caaníkýe múíjyú níjkéváityúné medúúrvahiíjcyaaabe waajácú ímiáánéjucó o néhijcyáne. ³² Muuráhjáa tsáíjyú Damájcóri o íjcyácooca ávyéjuube Aréétá tsíjpiíkye pícyoobe téhmetsó tsaatéké técoomí llehówaanévú okévaa ditye iekééveki. ³³ Áronáacáa técoomí mījcótú cáámetu páheju néenetu oke tsaate úvérújtsiyi níityétsó áachívújucó. Ehdúu téíjyú ó pállójcói.

Píivýéébe Páávoróké úújetsóné

12 Aane tsá ínetú oke tene píáábóityuró o mityájkímyeíne. Áronáa ámuhákye ó úúbálleé iínáhháa nééiyóné Píivýéébe oke úújetsóné naavédú nééné pañe. ²⁻³ Muuráhháa ihdyu oke tsajtyéébé pánétúéhullévú níjkyeíjvú dílbyeéjpi o íj-cyáábeke. Aane muurá tsúúca tétsihdyu 14 pijcyábájucó pájtyene. Áronáa ihdyu tsá o wáájacutú páneeréé tájpiíma o péhajchíjy, íhyyáa mityá apááñeré táíbbuu pééhií. Tsá o wáájacutúne. Apáábyeré ihdyu Píivýéébe waajácúhi. Áronáacáa ihdyu ímiáané ó úllejéhi. ⁴ Aabée muurá téhulle tsaímyéjucó meíjcyáítsihi o íj-cyaabe ó lleeúbunúhijcyá tsaate íhyyuvané tsáijyúbaré melléébohíjcyátúnéhjiri. Áánetúu oke bóijcyúmé muuca ó úúbállétuki. ⁵ Ááneri o mityájkímyeíyóné muurá tsá o ímíletúne. Apááñeríyé ihdyu ó mityájkímyeíyá íne ídátso o nééróóbej tééveri Píivýéébe bóhówájtsómeíñeri. ⁶ Áronáa tsá pevénéré o mityájkímyeítyuróne. Ó mityájkímyeíyá ímiáánéjucó o méénuhíjcyáneri. Áronáa tsá o ímíletú oore o bóhówájtsómeíne. Óví ihdyu o úwaabóné illéébónetu míamúnaa waajácú muhdú o ícyahíjcyáne. ⁷ Muuráhháa téneri o mityájkímyeíyóné íhdétú Píivýéébere íhvétsoobe Naavéné oke tútávájtsoobe ó ícúbáhrámeí éhne múúne metójááveneri meícúbáhrámeídyu. ⁸ Áánéllíhyé Píivýéébeke 3-íjyúvá ó táúmeíyá díbye oke íbóhíítsóroki. ⁹ Áronáacáa oke neébe: “Óví uke o píáábóneri ú aabúcúhi. Muurá ehdu ídátso íjcyámej tééveri ó bóhówájtsómeí íhtsútuube o íjcyane.” Ehdúu oke díbye néénéllí íne ídátso o nééroobe ó imíjyuhíjcyá tajtyééveri díbye míamúnáake íhnáhoovu iúújétsoki. ¹⁰ Aabe íne ícyooca panévaríyé o ícúbáhrámeíyoobe ó imíjyúúhií. Muurá Críjtoke o cáhcújtsóné hallútú óhdi míamúnaa ícúbáhráábeke nehníwu úhbahíjcyáhi. Aabe panévatúrú ó píhtóhi. Ehdu panévari o ícúbáhrámeíñeri o íhtsunúroobe Críjtodívú ó cátsípáávehíjcyá o íhtsútúúveki.

Coríntó cahcújtso múnáadi Páávoro íjyacunúne

¹¹ Ároobée ihdyu ímiáané mééídyu o íhyyuvané pañe ó mityájkímyeíhi. Ámuháa oke mityájtsoótumé tsíjtyéhjikéré maávýéjútsohíjcyánéllí oore ó bóhówájtsómeíhi. Árome ámuha maávýéjútsoorómé íne oke ámuha meéhdíivállehíjcyáábé ehnííñevu tsá íjcyatúne. ¹² Muuráhháa ámuháj píine uwáábori o íjcyaaabe panévaríyé o ícúbáhrámeíyonéhjí ó aabúcuhiíjcyáhi. Áijyúu páhduváré nénehji méénúrítýúronéhjí o méénúneri ó bóhówájtsómeí ímiáané Píivýéébé uwááboobe o íjcyane. ¹³ Ároobée tsá ámuhákye tsíeméné o táúmeíñeri o íjyévéjtsotú tsíjtyekée o méénudu. Aanéubá ámuha méijtsúcunú ámuhákyée o éhdiiválléne iíná o táúmeítyúne. Árone ihdyu óvíjyacóóne.

¹⁴ Aabe ícyooca tsiíne ó íjcyátsíiivyé tsúúca pápihchúúijyúvájucó ámuhákye o ááhívetéki. Aabe tsá íñerí ámuhákye o íjyévéjtsóityúne. Tehdu ámuhákye dsíídsike néhcotéébé o pééíñéjívarí. Íllure ihdyu ámuhákye o píáábo ó peé éhne múúne tééne tájpi ítsiime íjcyafíne cáánímutsi méénudu. Tsá muurá ítsiime wákímyeítyuró cáánímutsi tééne tájpi íjcyafíne. ¹⁵ Aane ihdyu óví o ícúbáhrámeíyóné pañe ámuhákye ó píaabó ímityúné pañévú ámuha memújtátuki. Mityane muurá ámuhákye ó wajyú íhya ihdyu oke ámuha mewájyútúrónáacáa.

¹⁶ Muurá ó waajácú tsaate ámuha óhdityu menéhíjcyáne íllurévá o állíne íñerí ámuhákye o íjyévéjtsotúné o néhíjcyároobe íñé hallúvúrá o dsíídsívahíjcyáne. ¹⁷ ¿Acáa íllure ámuhákye o állíne ó wallóó tsaatéké ámuha élleu? ¹⁸ ¿Mityá téi-

iyúu ámuhákye álliibye Tíftóó? Áánerá tsahdúré muhtsi dífbyema méijyáacunúhijcyá ámuhákye mepíáábóiyóneri. Áánéllihyée dífbyeke o née tsijpi ménáhbema dityétsi ámuhákye iááhívetéki.

¹⁹ Ámuháubá méijtsúcunú ámuha oke mewáiyukíyé ehdu ámuhákye o néhi-jcyáne. Muurá Píívyéébe waajácú Críjto mémeri ámuhákye muha mepíáábo ehdu ámuhákye o néhijcyáne. Aane muurá ámuhákye táñahbémuke éhnííñevu ó píááboó dífbyeke ámuha ímí meúráávyeki. ²⁰ Muurá tsá ímí oke tene pájtyéítyuró ámuhákye o ááhívetéébé múhdurá ámuha mejjcyánáa o úújeténe. Áhdure tsá ámuhákye ímí tene pátyéítyuró tééné hallútú ámuhákye o nééneé. Áánéllíi ó ijjácunúhijcyá ámuha meúhbájcatsítyúróneri, ámuha menómútaávájcat-sítyúróneri. Áhdure ó ijjácunúhijcyá iye tsaate ímí íjcyáíyóneri tsúúrámefítyúróneri, ámuha maállíúúnújcatsítyúróneri, ámuha memítyájkímeyéítyúróneri. Tehdu ámuha medárfívéjcatsíné njcaúvú ámuha mewáchájánújcatsítyónéllíi ihdyu ámuhádi ó ijjácunúhijcyáhi. ²¹ Aane tsáijyu múúne ténehji ámuha mefhvejtsótúnáa ámuhákye o ááhívetéhajchíí muurá Píívyéébé úmíwávú kímóhcó oke tene pájtyéneri ó núcójpívééhi. Muurá ámuha ímíñejíí ihdícyáméhjima medómácócatsíhijcyáne tsá mefhvejtsópityúne. Áhdure tsíñehji panévare ímityúne ámuha méméénuhijcyáhi.

Páávoró pítyajcóné

13 Muurá pápihchúúijyúvájuco ámuhákye o ááhívetéíne. Áijyu eene ímítyú ícyahijcyámé hallúvú mítyétsíuba, pápihchúúimeváuba, úúbálléhajchíí tehdujúcooi teéne. ² Muuráhjáa éijyu ámuhákye o ááhívéjeebe tsúúca íhnáho ámuhákye ó úwaabó pámeere ímityúne méénuhijcyámeke. Aane íñe tsiíne piéhduré tsíhyullétú ámuhákye ó úwaabóhi. Aabe ícyooa ámuhákye o ááhívetéébé tsaate páhdure néemedi tsáhájuco o ícúvéityúne. ³ Áijyu ámuha méwaajácúú muhdú tajtyééveri Críjto íhjyúvahijcyáne ámuha mewáájácúíyóneri mejjyáacunúhijcyáne. Díbye tajtyééveri néene állíu íjcyátúnéllíi imíllebe muhdú dífbyé íhtsútú íjcyane ámuha mewáájacúne. ⁴ Dífbyekée ímiáané páwachékevu dsíjfvetsómé átérééjpidi idíllónema. Áróobekée Píívyéébe íhnáhoori bóhíftsoobe ijcyá ícyooa íhtsútuubéréjuco. Aane dífbyekée pájtyedu ívane tsáijyu ó ícúbáhrámefíhijcyáhi. Áronáa dífbyedívu o cátsípáávehijcyánéllíi oke píáábohijcyaaabe téhdure ámuhákye o píááboki.

⁵ Aane cáhawáá ihdyu ámuháyé ímíñeúvú méijtsaméij. ¿A ímiáané tsúúca ímí ámuha mecáhcujtsó Píívyéébeke? ¿A ámuha méwaajácúrá Jetsocríjtó páijyuvaré ámuháma íjcyane? ¿Mityá íllure ámuha maállíñe ménéhijcyá dífbyeéjté ámuha mejjcyanej? ⁶ Áronáa íhya mityá ícyooa tsúúca ámuha méwaajácú ímiáané dífbyeéjpi o íjcyane eene állíu múnáájpidi oke ámuha medílllohijcyáme. ⁷ Muurá Píívyéébeke píáábó ó táumeíhijcyá ámuhá hallúvú ímityúne ámuha mejjcyátuki. Aane tsá teene o méénuhijcyatú míamúnaa ímí oke íjtsúcunúki. Muurá oke ditye múhdurá íjtsúcunúroobe ó imíllehijcyá ámuha ímiááméré mejjcyane. ⁸ Aabe tsá múijyú állíuri o íhjyúvatúne. Ímiááneríyé ó íhjyúváhi. ⁹ Áánéllíi íllure ó imíjyuhijcyá oke ditye éhdiívalléroóbe. Ehdu oke ditye íjtsúcunúroobe ámuhákye ó píáábohijcyá ímí ámuha Píívyéébeke mecáhcújtsoki. Ámuhá hallúvú píáábó ó táumeíhijcyá ímí dífbyeke ámuha mecáhcújtsoki. ¹⁰ Ehdu íñe ó caatúnú ámuha meímíbaávye ámuhákye o ááhívetécooca íhnáho ámuhákye o úwáábótuki. Píívyéébé muurá

ñhñáhoovu oke ajcú dífbyeke meúraávyénéjcutu ámuhakye o píááboki. Tsáháa téénevu oke dibye ájcutú ámuhakye o tútávájtsoi.

¹¹Aane óvíi ámuha táñahbémú ímí meíjcyame métsúúrámeí Píívyéébema ámuha tsaímíyé meíjcyáíyóneri. Aane óvíi dífbyeréjuco ámuhakye iwájyudu íj-cyaabe píaabóné tsaímíyé ámuha meíjcyaki. ¹²Áánéllii ámuhakye o nées ámuha ímiááméré meíjcyáne medúúrúvájcatsíki. ¹³Téhdure pámeere ílle íjcyame ménah-bémú ámuhakye duurúváhi.

Ahdícyane ihdyu óvíi Píívyéébe pámeekéré iwájyudu íjcyabe Jetsocríjtoj tééveri Íapííhó mépañéví ípícyóóneri meke tehméhi. Áyu tehdújuco.

GÁÁRATA

Garáátsiári ijcyáme éllevu Páávoru cáátúnuháami

Duurúvaju

1 Oo Páávoru o ijcyáábekée Píívyéébe oke picyóó uwáábóóbedívú Jetsocríj-toke ibóhíítsóóbej tééveri. Tsáháa míamúnaa oke picyootú téenevu. ² Aabe íñe ílle óoma íjcyámema íhyaami ó caatúnú elle Garáátsiá iínújiri ámuha cahcújtso múnáa meíjcyáme éllevu. ³ Áameke óvíi ámuhakye Méécááni Píívyéébe píaabó Máavyéjuube Jetsocríjtoj tééveri íbúwajíi ámuha meíjcyaki. ⁴ Muuráhjáa díbye ímil-lédújuco mewájuuri Jetsocríjtó dsíjívéné íjí imítýú meke mújtatsójúcoórónetu meke ipájtýetétso. ⁵ Áánéllii metsu dífbyeke maávyéjútso mújyú níjkéváityúne. Ehdu teéne.

Tsá tsiíñe íjcyatú meke pájtýetétsoíyóné uwááboju

⁶ Áronáa múhdurá oke pajtyéné Píívyéébeke ámuha mecáhcújtsónetu tsíhdyuréjuco meíjtsámeíñe. Ááneráhjáa tsúuca ámuha ímí mecáhcujtsó mekéé iwájuúne Críjtoj tééveri mééma díbye méénune. Áané mutsííenéréjuco ámuha tsíjijtójiríyé meúwáábócatsíhijcyáne. ⁷ Áánerá tsá tsiíñe íjcyatú meke pájtýetétsoíyóné uwááboju. Íllure ámuhakye tsaate iállíñe tsíjijtójiríyé iúwáábóneri máváríchohíjcyá Críjtodítýú íjcyané uwáábójutu ámuhakye imújtátsóroki. ⁸ Ehdu úwáábohíjcyámé hallúrí apíchó teéne. Muurá o íjcyároobe tsíjijtóríyé o úwááboca téhdure Píívyéébe óhdi ícúbáhráiyáhi. Áhdure níjkyéji múnáajpi íjcyáróóbedi ícúbáhráiyóobe tehdu díbye méénuca. ⁹ Aanée tsúuca éjyú ámuhakye o úúbálleroné íñe tsiíñe ó úúballé tsaate Críjtodítýú íjcyané uwááboju tsíjijtóríyé úwáábóhajchíí Píívyéébe diityédí ícúbáhraíñe.

¹⁰ Ehdu íñe ámuhakye o néene meíjtsúcunúdí míamúnaa ímí oke íjtsúcunúrokiyé o íhjuvahiíjcyáne. Píívyéébere ihdyu óhdivu tújkevéélléneríjyuco o tsúúrámeíhij-cyáne. Muurá míamúnáamáyé tsaímíyé o íjcyane o ímílleca tsá Críjtó íicúve múnáa-jpi o íjcyáítyuróne.

Páávoru uwááboobe íjcyane

¹¹ Aane ihdyu ó imíllé ámuha táñahbémú mewáájacúné íñe dífbyé uwááboju míamúnáa íjtsaméí íjcyatúné o úwáábohíjcyáne. ¹² Tsáháa múha oke úwáábotú teéne. Dífbyerée ihdyu páñetu Jetsocríjtó óhdivu bóhówajtsóné íñe ó úwáábohíjcyáhi.

¹³⁻¹⁴ Muurá ámuha méwaajácú muhdúhjáa tujkénú o dáríívémeíhijcyané tamú-naa múhdurá Píívyéébeke úráavyehíjcyajító o úráavyéijyú. Téjijtóo ávyéta ímí ó waajácú tsijtye tátyujkévééjte íjcyáromé ehnííñevu. Aabée téijyú ímiáánéhacáa Críjtó cahcújtso múnáa íjcyámedi ó ícúbáhráhíjcyá dityévaa téenetu íhvetéroki. ¹⁵ Áronáacáhjáa ihdyu pámeeke iwájuudu íjcyaa Píívyéébe tsúucajátújuco ói o tsíímávámeítyúné íhdéjuco oke iújcuíñé wábyujtsóne. ¹⁶ Aabée oke waajácutsó Ílli Jetsocríjtodívú dífbyedítýú íjcyané uwáábojúvú ámuhakye jodíómú íjcyátúrómeke o wáájácútsoki. Ááneríi tsá múúmá o íhjuvátúne. ¹⁷ Muuráhjáa Jerotsaréeri dífbyé

uwáábo múnáa táíhdéjuco íjcyaróme éllevu tsá o péétu diityémá téeneri o íhgyúvaki. Aráábíá iínújivúree o péébe téhulle ínéubará pívyétútsihyi o ícyahíjcyátsihdyu tsiíne ó oomí Damájcovu.

¹⁸ Átsihdyúu botsíi Jerotsaréevu tsiíne pápihchúu pijcyábatu o wájtsiibe o péé Péedoró éllevu dífbyema o íhgyúvaki. Áábemáa técoomíyí ó íjcyá 15 coojíva. ¹⁹ Ái-jyúu tsá tsijtye Jetsóó uwáábó méénuhíjcyámeke o ájtyúmitúne. Apáábyekérée ó ájtyumí ínahbe Jacóóboke.

²⁰⁻²¹ Átsihdyúu o péé Tsíriámá Tsiríítsiá iínújiicúvu. Ehdu íne ámuha éllevu o cáátúnúné pañe o néene Pívyéébe waajácú ímiáánéjuco íjcyane ámuhakye o úúballéne. ²² Áábekée oke tsúuca téhullé múnáa waajácúhi. Áánetúikyée tsá Jodéá iínújiri íjcyané cahcújtso múnáa oke wáájacutúne. ²³ Apááñéreváa lléébohíjcyámé tsaate óhdityu néhíjcyáne: “Éhnée éjyju Críjtoke mecáhcújtsóné hallútú ávyétá ícubáhrá méhdi méénuhíjcyaabévá muhdú ícyooa teene úwááboobéré pe-híjcyáhi.” ²⁴ Ehdúvaa tsaate óhdityu néhíjcyané illéébóne mítyane Pívyéébeke duurúvahíjcyáme.

Páávoróké uwáábojte wáájacúne

2 Átsihdyúu tsúuca 14 píjcyá pájtyéné boone tsiíne Jerotsaréevu o péébema Benabéemútsi Tíftóma pééhií. ² Áámútsimáa o péé téhullévú Pívyéébere oke túkévéjtsóneri. Ái-jyúu tsamééré técoomí cahcújtso múnáa túkevéjtsojte píh-cyáávemeke ó úúballé íne ámuha jodíómú íjcyátúrómeke o úwáábohíjcyánetu muhdú oke ditye iínéekií. ³ Áronáacáa oke néeme tehjújuco o úwáábohíjcyáne. Aamée tsá iiná néetu Tífto óoma íjcyaaabe kíhdyahírótsámeityúnetu. Tsáháa díbye kíhdyahírótsámeityú jodíómuube íjcyátúnelliíhye. ⁴ Áronáacáa íjcyámé tsaate íl-lure iállíne ímiáámédú múúhakye náhbévahíjcyáme. Aamée imíllé Críjtoéjté muha mejcyame tééné taúhbaju meméénújúcóótúmeke tsiíne múúhakye téénevu ífbúwajtsóne. ⁵ Ároneríi tsá muha meíícúvetú Críjtodítýú íjcyané uwááboju mecáhcújtsón-eríyé mepájtyeténetu ámuhakye muha memújtátsótuki.

⁶ Aamée táehníínevu íjcyarómé túkevéjtsojte tsá oke béhné uwáábó téénetu méénutúne. Áronáa tsá o íjyácunútú ditye táehníínevu íjcyáneri. Muurá Pívyéébe tshahúré meke íjtsúcunúhi. ⁷⁻⁸ Aamée ímí íjtsúcunú Péedorókée tamúnáa jodíómú uwáábóóbedívú ipícyohdu téhdure oke Pívyéébe pícyoone ámuha jodíómú íj-cyátúróme uwááboobe o íjcyaki.

⁹ Aanée páñétúejte Péedoroo, Jóóaa, Jacóóboo, íjcyame ímí íjtsúcunúne múht-sikye Benabéema mítyane dúúrúvaméré néé muhtsi tééné wákimyéí meméénu jodíómú íjcyátúmé pañe téhdure tamúnáa pañe tééné wákimyéí ditye méénúné tujkéveri. ¹⁰ Áanemáa múhtsikye néeme muhtsi mepíáábohíjcyá ídáátsóméhjike. Aanée ímí ó íjtsúcunúhi.

Péedoróké Páávaro úhbane

¹¹ Áronáacáa Péedoróké Ajtiokííavu ó tsijpájúu díbye múhdurá íjcyané hal-lútu. ¹² Muuráhjáa ámuha múnáa jodíómú íjcyátúmema díbye májchórónáa tsaate múúha múnáa Jacóóbo hájkímú íhdééné taúhbaju úráávyehíjcyámé técoomívú wájtsímedítýú waabe diityédí íllityénema. ¹³ Áábedítýúu íífváne tsijtye tamúnáa tsúuca cahcújtso múnáa íjcyarómé téhdure wááhií. Áhdurée táñahbéébe Benabéé di-ityédítýú íífváne wááhií. ¹⁴ Ehdúu tsúuca cahcújtso múnáa íjcyarómé dárífvámeíne

hallútú Péedoróké pámeere pihcyáave múnááj piinévú o néehíi: “Muúbej, uu muurá jodiómuube u ijcyároobée tsúuca ú fhvejtsó ihdeéné taúhbaju u úráavyehijcyáne. Aabe živeekí téenevu ú taúhbahijcyá memúnaa ijcyátúmeke teene u úráavyécóóbe-žíivari?” Ehdúu o nées Péedoróke.

Mecáhcújtsóneriyé mepájtyeténe

¹⁵⁻¹⁶ Muurá muha jodiómú pañétúejte Píivýéébeéjité meijcyame tsúuca méwaa-jácú Moitséeúvuj téeveríi múuhá ihde múnáaúvuke dibye ájcúné taúhbaju muha meúraávyeróné múuhakye pájtyetétsóityuróne. Apááneré ihdyu Jetsocríjtóo mewájyuri dsjívéné pamévaré mecáhcújtsómeke ímiáámedi dílloóbe.

¹⁷ Aane dífbyej téeveri Píivýéébema meímíbaávyéíyóneri metsúúramefhijcyámé méwaa-jácú ímiáané ímytýmé meijcyane. ¿Áánélliihyéhaca Críjto nééjuriyé ímytýmé méicyahijcyáhi? Tsáhaá. Tsá tehdu tene néétune. ¹⁸⁻¹⁹ Muurá teene taúhbaju o úráavyéroobe tsá Píivýéébema ímí o ijcyáityuróne. Áánéllii ténejcútú ó ijcyá dsjívéebedú teene o úraavyéjúcóótúnélliihye. Aabe ihdyu icyooca ó tsúúramefhijcyá muhdú Críjto téeveri tsaimíyé Píivýéébema o ijcyáityóneri. Muurá o fhvejtsójú-cooróné tsiíne o úráavyéhajchíi oore ó tútávajtsáméíhi. ²⁰ Áánéllii tsá o ímillédú o ijcyájúcootúne. Ícyooca ó ijcyá Píivýéébe Hajchíi tawájyuri dsjívéebeke o cáhcújtsóobe oke túkévjtsóné pañe. ²¹ Aane tsá múijyú o fhvéjtsóityuró mekéé ídaatsóléne mééma dibye méénune. Muuráhjáa teene taúhbaju néhdu meijcyáne téeveriyé ímiáámedi meke dibye dílloca Críjto dsjívéné tsá ínetú meke piáábóityuróne.

Críjtore meke pájtyetétsóne

3 ¿Áyu ámuúha Gáaratá cahcújtsó múnaj! ¿Múamíi ámuuhakye tútávajtsómé tsáhájuco ímí ámuha meúraávyetú Jetsocríjtóo mewájyuri páwachékevu dsjívéné mecáhcújtsóneriyé mepájtyeténé ámuuhakye o úwaabóne? Ááneráhjáa tsúuca ámuha ímí méúraavyé téené uwááboju. ² ¿Acáa tsá Píivýéébe Apíichó ámuhá pañévú úcaávetú teene ámuha mecáhcújtsóijyu? ¿Mityá ítyaúhbajúree ámuha meúraávyénéllii ámuhá pañévú úcaavéne? Áyu cána oke menej. ³ ¿Živeekí ayájú allíurá ámuha menéeme múhdurá médárfvémeí tsúúcajáa Píivýéébe Apíichó túkevjtso pañe ámuha meijcyame? ¿Aca ámuha méijtsúcunú ámuhá ihnáhooríyé tsaimíyé dífbyema ámuha meijcyáiyóne? ⁴ ¿Muhdú bañúháné ámuha téené hallútú meícúbáhráamefhijcyáné íveekí méfhvejtsóhi? ⁵ ¿Mityá ámuha méijtsúcunú Píivýéébe taúhbaju néhdu meijcýánéllii dibye mééma méénúráityúronéhjí méénuhijcyáne? Muurá ihdyu Críjtoke mecáhcújtsómé pañévú Ípíichó ipícyóónej téeveriyé mééma méénuhijcyaaabe tenehji.

⁶ Muuráhjáa Aavaráaúvú ímí dífbyeke cáhcújtsónéllii ímiáábedi dílloobe dífbyeke. ⁷ Áánéllii ímí Píivýéébeke mecáhcújtsómé dífbyeúvuj tsiiménémúhaabe méijcyáhi. ⁸ Tsúúcajátújucóhjáa muurá mee pámeere ámuha jodiómú meijcyátúrómemma tsaimíyé dífbyema meijcyañé Aavaráaúvuke dibye íllu nééne: “Ímí oke u cáhcújtsónéllii dijtyéeveri pámeere íñújiri ijcyámeke ó piááboóhi.” Ehdúhjáa neebe Aavaráaúvuke. ⁹ Aane muurá téhdure Jetsocríjtoke mecáhcújtsómeke piááboobe dífbyekée ipíaabódu.

¹⁰ Áánetu eene taúhbaju iúráavyéneriyé ipájtyetéiyóné ítsúcunúhijcyámé hal-lúri apíichó teene. Muurá Píivýéébe waajacúháamitu nééne: “Píivýéébe taúhbaju múhdurá úráavyehijcyámé hallúri apíichó teene.” ¹¹ Aane muurá méwaa-jácú

teene taúhbaju néhdu íjcyáýóneri tsúúrámeyóme tehdu íjcyátumeke Píívyéébe ímíáámedi díllóityúne. Íllu tsiíne néene dífbyé waajácúháámitu: “Píívyéébeke ímí cáhcújtsómeke ímíáámedi díbye díllome pájtyetééhi.” ¹² Áronáa teene taúhbájuto Píívyéébe Moitséeúvuj téeveri meke íájcúnetu neeráhi: “Páneere taúhbajúúné néhdu tsáimíyé íjcyame ihdyu pájtyetéiyáhi.”

¹³ Áronáacáa tehdu meíjcyátúné déjúcotu méhdi díbye ícúbáhráiyóné íhdétú tsúúca Críjto meke iwáýyúne pájtyetétsohi. Muurá dífbyé waajácúháámitu nééne: “Ímityúme átéreejtéké cáámetu úmáháycutu picyóome.” ¹⁴ Ahdújucóhjáa muurá Píívyéébe Críjtoj téeveri pámeekéré piaabóné jodíómú íjcyátúrómhjima Aavaráaúvkée íñhdújuco. Áhdure Críjto pámeere dífbyeke cáhcújtsómeke ájcuú íapííchotu ípyéé íñhdújuco.

Píívyéébe Aavaráaúvuke pítyajcóné

¹⁵ Aane cáhawáá ámuha táñahbémuke o néé muhdú maállítyu meméénune. Muurá tsatémá tsáné wákimyéí meméénu téené waajácúháámitu memémé mecáátúnúné boone tsáhájuco múha tsíhdyuréjuco meíjtsaméí cápáyoácóityuróne.

¹⁶ Ahdúhjáa muurá Píívyéébe Aavaráaúvuke néé dífbyéj tsiiménémúháábedítýú tsáápiikye ipícyooíñé mímúnáake pájtyetétsoífbyeke. Tsáháhjáa díbye íwaa-jácúháámitu néétu pívameváké ipícyooíñe. Neebéhjáa tsáápiikyéré ipícyooíñé Jetsocríjtoke. ¹⁷ Muuráhjáa dífbyeúvuke Píívyéébe ipítyajcóné boone 430 píjcyábatu ítyaúhbajúvú jodíómuke ajcú Moitséeúvuj téeveri. Áronáacáa tsá téené hallúhcuri díbyeé Aavaráaúvuke pítyajcóné wáájácúratúné íjcyatúne. ¹⁸ Muuráhjáa teene taúhbaju meúraávyeneríyé mepájtyetécá álliúreyó teene dífbyeúvkée Píívyéébe pítyajcóné. Áronáacáa muurá dífbyeke íñhdújuco díbye méénune.

¹⁹ ¿Aanée íveenévurá ájcuube teene taúhbajúvú meke tene ipájtyetétsokíjív-vari? Muuráhjáa ihdyu teene níjkyéji múnáaj téeveri pícyoobe mewáájácu múhdurá meícyahíjcyané Jetsocríjtói bóhówáávétúné hajchóta. ²⁰ Áronáacáa tsá tehdu Píívyéébe Aavaráaúvuke tsíjtyej téeveri pítyajcotúne. Muuráhjáa ihdyu ávyeta dífbyere dífbyeúvuma íhjývúváhi.

Píívyéébe taúhbaju

²¹ ¿Áánéllíihyéhaca Moitséeúvuj téeveri díbye meke ítyaúhbajúvú ájcune tútáva-jtsó díbyeé mééma imyéénuñé nééne? Tsáhaá. Muuráhjáa tene néhdu meíjcyán-eríyé mepájtyetécá ímíáámedi meke díllóíyoobe teene meúraávyémeke. Aacáa tsá mepájtyetéíne tsíjijtóriyéjuco díbye méénútyuróne. ²² Áronáa muurá dífbyé waa-jácúháámitu néene ímityúné pañe meíjcyame Jetsocríjtoke mecáhcújtsómeke díbye pájtyetétsoíñe.

²³⁻²⁴ Muuráhjáa ímíááné éhne múúne tsiiméké metúkëvejtsódú taúhbaju meke túkévéjtsóné pañe meícyahíjcyá Jetsocríjtói méhdivu bóhówáávétúné ihde. Aabée méhdivu bóhówáávéébeke mecáhcújtsómeke bótsii Píívyéébe ímíáámedi díllóhi. ²⁵ Aame ícyooca tsáhájuco taúhbájú túkévéjtsó pañe meíjcyájúcootúne. ²⁶ Ícyooca meíjcyá Píívyéébej tsíímeréjuco pámeere Críjtoke mecáhcujtsóme. ²⁷ Muuráhjáa ímíááné dífbyééjté meíjcyané uubállé metsójsótsámeímyé meíjcyá dífbyeduréjuco. ²⁸ Áánéllíi tsá menééityuró tsíjtyere jodíómú íjcyane. Téhdure tsá menééityuró tsíjtyere gríégómú íjcyane. Áhdure tsá menééityú tsaate ímí íjcyánáa tsaate tsíjtyé hójtsí pañe íjcyane. Muurá ihdyu pámeere tsííñé mímúnáa íjcyaróméhjima wajpíí-

muma waalléemú méijcyá tsamééré Críjtoéjte. ²⁹ Ehdu pamévare dífbyeéjte mejcyame méijcyá Aavaráaúvúj tsiiménémúhaabe. Áánelli téhdure méwáabyuta teene dífbyekée Píívyéébe iájcúíñe néeneé.

4 Cáhawáá méijtsúcunuj, muurá tsaapi tsíimene cáani dsíjívéné boone dífbyé tsiméné aabájaabe íjcyáiibye iáyáné hajchótá ihdícyaabedú íjcyá tsaaté hójt-sí pañe. ² Aabe íbúwají ícyahíjcyá cááníuvúu diityéké ténevu níwaavémé díbye kéémécocoo dífbyeke ájcúíibye. ³ Ahdúu muurá éjyju méicyahíjcyá taúhbaju meke túkévéjtsóné pañe Críjtói méhdivu bóhówáávétné hajchóta. Aamée méit-súcunúhíjcyá teene meúraávyeneríyé mepájtetyéíyóne. ⁴ Áronáacáa Píívyéébe íl-líkye meéllevu wállóóíñe éévé úújeténéllii bóhówááveebe wállé íbúwá déjucóvú íípvyéévéenema. Áabekée dille tsíímávaabe keemévé téenere Moitséeúvuj tééverí díbye ájcúné taúhbájú pañe. ⁵ Ehdúu Jetsocríjtó méhdivu íbóhówáávéne meke ímíjpyetétso taúhbajúu meúraávyerómé ímityúmé mejícyámeke botsii Píívyéébe ítsíímedi idílloki. ⁶ Aane ímiááné dífbyej tsíímé mejícyane méhdityu íbóhówaú-cunú mépañévu pícyoobe Íapííchó Íllij tééveri. Áánere muurá meke túkévéjtsóneri dífbyeke mecáánivámé ménehíjcyáhi: “Lihíyo múúháj Caánij.” ⁷ Aane ícyooca dífbyej tsíímé mejícyámé hallúrí tsáhájucó íiná íjcyatúne. Áánéllii meke ájcúíibye íavyéjuvu Jetsocríjtoke mecáhcújtsónéj tééveri.

Cahcújtso múnáadi Páávoró íjyácunúne

⁸ Muuráhjáa ihdyu éjyju ámuha Píívyéébeke mewáájácútúnéllii ihdícyanéhjí mecáániváné méíícúvehíjcyáhi. ⁹ Áánetu ícyooca tsúúca ámuhakye díbye wáa-jacúmé ámuha méijcyá dífbyeéjte. Áronáa ¿íveekí ámuha méimíllé tsiíñe téené pañe mejícyane? ¹⁰ Muurá ámuháí méijtsúcunúpi eene ténevá pijcyábádú, ténuhbavadú, kéjcoojíí ámuha Píívyéébeke medúúrúvahíjcyánetu ámuhakye díbye ímiáámedi díllóiyóne. ¹¹ Ehdu ámuha múhdurá medárhívémeíñetu ámuhadítýú o née bañúháñéubáhjáa ámuhakye o úwáábohíjcyáne.

¹² Áronáa ihdyu ámuha táñahbémuke o née íhdée ámuha meícyahíjcyáné meúraavyéjúcóótuki. O íjcyaduréjuco mejícyá. Muuráhjáa tujkénú ámuhakye o úwáábócooca tsá oke ámuha metsárlíletú tsíjijtórējuco o úwáábórónáacá. ¹³ Muuráhjáa téijyju ámuhakye ímiáájú ó úwáábohíjcyá táhálluúneri o chéméroóbe. ¹⁴ Áróóbekée muurá ámuha oke éhdiíválletúméré tsaímíyé mewáátsúcúpéjtsóóbeke méíícúvehíjcyá muhdú Jetsocríjtomútsikye níjkyéji múnáájpiima ámuha meíícúvéiyódu. ¹⁵ Muuráhjáubáhjáa ámuha mepívyetécá táhálluúúcú oke mecápáyoacóiyá ámuhá hálluúúneturéjuco. Áameke ¿iiná ámuhakye pájtyme íveekí tsáhájucó óhdi ámuha meíícúvetúne? ¹⁶ ¿Ámuháubá méijtsúcunú ámuhakye o tsárlílléne ehdu o néhíjcyáne? Muurá ihdyu ímiááné tehdújuco ámuhakye o néhíjcyáne.

¹⁷ Muurá eene ámuhakye íñé ímíjyaú úwáábohíjcyámé tsá ímiá uwáábó meénuhíjcyatúne. Íllure muurá ámuhakye óhdityu ímújtátsóro úwáábohíjcyámé diityé uwááborējuco ámuha meúraávyeki. ¹⁸ Áronáa ihdyu tehdújucooíyó ímiá uwáábó ámuhakye imyéenu ámuhádi dítye tsúúráméíñe. Tsá idyé ámuháma o íj-cyánélliihyéé ámuhádi dítye tsúúrámehíjcyáítyuróne. ¹⁹ Aane ámuha áátsíimédú menéeme tsiíñe múhdurá medárhívémeíñe ídátsó oke pájtýé éhne múúne walle ítsíímáváne ávyeri ícúbáhráméidyu. Aabe ámuhádi ó íjyácunúhíjcyá Críjtokéréjuco

ámuha mecáhcújtsóne dibye íjcyadu meíjcyáíyóneri. ²⁰ Múhduúvúrá ó ijtúsucunú ehdu ámuha meícyahíjcyáne. Áánéllii ihdyu múhdutúiyó ícyoocaré ámuháma o íjcyane ímíneúvú ámuhákye o úwááboki.

Agáama Tsááramúpidítyú íjcyáné uwááboju

²¹ Muurá ámuha meíjtsúcunú Moitséeúvuj tééverfi Píívyéébe meke ájcúné taúhbaju néhdu meíjcyáneri mepájtyeténe. ¿Aca tsá ámuha mewáájácútú muhdú dífbyé waajácúháámitu tene cáátuváne? ²² Muurá téhaamítú nééne Aavaráaúvúhjáa mítyétsikye tsímaváne. Pánétúelle mewadívúhjáa tsímávaabe tsáápiíkye. Áánétúhjáa tsíjpiikye tsímávaabe íúnú múnáálledívu. ²³ Aanéhjáa íúnú múnáálle Agáadívu dibye tsímávaabe ihdícyaabéré íne meíjcyadu. Áánétúhjáa pánétúélledívu dibye tsímávaabe diibýjuco Píívyéébéhjáa diityétsikye íajcuíné nehíjcyaaabe. ²⁴ Ehdúhjáa tsímávamúpi Píívyéébe miamúnáake mǵijjtócuri túkévéjtsóíne. Diilléhjáa muurá Agááj tsiiménémúhaabe tsíjtyé hójtsí pañe ícyahíjcyádújuco Moitséeúvukée Tsinaí caméhaúvú Píívyéébe ítyaúhbajúvú ájcúné pañe íjcyame ícyahíjcyáne. ²⁵ Áánéllii muurá téhbaú Aráábíá iínújiri íjcyahbaú memévá dílleúvu déjutu. Muurá Jerotsaréeri íjcyame taúhbajú pañe ícyahíjcyá dílleúvúj tsiiménémúhaabée tsíjtyé hójtsí pañe ícyahíjcyádújuco. ²⁶ Áánetu ihdyu níjkyéjiri íjcyáné Jerotsarée múnáa meíjcyame tsáhájuco tééne pañe meíjcyatúne. ²⁷ Muurá Píívyéébé waajácúháámitu nééne Tsáárádityu:

Ajchíbá u íjcyárolle kímóóvétulléré ímíjyuuri díícyá. Muurá úi ú tsímávaáhi.

Aame díítsiime ávyetá mityámé llíyáátee díúnú múnáállej tsímé llíyaaténé éhniínevu.

Ehdu nééne Píívyéébé waajácúháámitu.

²⁸ Ámuúha táñahbému, Píívyéébéhjáa néhdújuco Itsáake cáánímutsi tsímaváne. Áhduréhjáa dibye néhdújuco íne tsúuca dífbyej tsímé meíjcyane. ²⁹ Árómeke íne tsaate meke muhdú dáríívehíjcyá íhdééné taúhbaju iúráávyéneri éhnéhjáa Píívyéébere píáábóneri Aavaráa pánétúélledívu tsímáváábeke íúnú múnáálledívu dibye tsímávaabe tsááíllehíjcyádu. ³⁰ Téénetu muurá Píívyéébé waajácúháámitu nééneé: “Díúnú múnáálleke dihívyetso dihjyátú íllímájuco. Tsá pánétúelle dítyáabadívu u tsímáváábé wáabyuta íjcyane dífbye éhné íjcyatúne.” Ehdu nééne Píívyéébé waajácúháámitu. ³¹ Ahdícyane, ámuúha táñahbému, tsá meíjcyatú íúnú múnáálledívu Aavaráaúvú tsímáváábéj tsiiménémúhaabe íjcyadu. Muurá ihdyu meíjcyá pánétúellée Tsáárádivu dibye tsímáváábéj tsiiménémúhaabe íjcyadu tsúuca pánétúejpi Píívyéébé Hájchikye mecáhcújtsónéllííhye.

Jetsocríjtokeré meúraavyéne

5 Muuráhjáa Jetsocríjtó tsúuca meke íjchívyetsó taúhbaju meke túkévéjtsóné pañe meícyahíjcyánetu. Áánéllii metsu dífbyekéréjuco meúraávyé ímíneúvu. Óvíjyacóóné ámuha téeneri metsúúrámehíjcyáné meke pájtyetétsóíyóneríjǵviri.

² Aane cáhawáá ímíneúvú melléébo ámuhákye o nééneé. Muurá ámuha mekihdyahírótsámeínetu ímiáámedi Píívyéébe ámuhákye díllóiyóné ámuha meíjtsúcunúne tehdu meméénúmeíhajchíí tsá Críjto ámuhákye pájtyetétsóityúne. ³ Áronáa ihdyu o née tehdu imyéénúmeííne ímí Píívyéébema íjcyáíyóneri tsúúrámehíjcyámé óvíí ávyeta muhdú teene taúhbaju néhdu íjcyáhi. ⁴ Áronáa íllure ámuha téeneri mémújtátsámeí Píívyéébé meke iwájyúne Críjtoj tééveri

mepájtyetéine méénúnetu. ⁵ Muurá ihdyu ímiáámedi meke dílloobe Íapííchó meke túkévéjtsóneri Jetsocríjtoke mecáhcújtsómeke. ⁶ Áánéllii mekihdyahírótsámeityúné tsá muhdú néétune. Áhdure mekihdyahírótsámeityóné tsá meke píáábotúne. Apááñéré ihdyu ímiááné Jetsocríjtoke mewájuryúne mecáhcújtsóné meke píaabóhi.

⁷ Aanée muurá tsúuca tehdújuco ámuha meúraavyéne. ¿Áané mutsíhdyúhjáa íveekí tsáhájuco ámuha téené uwááboju ímí mecáhcújtsotú múha nééjuri? ⁸ Ááneráhhjáa tsúuca Píívyéébe ámúhake yjchívyetsó ténejcútú Jetsocríjtoj téeveri. Aane tsá dífbyedítyú tene íjcyatú eene piéénéré ámuha meúraavyéne. ⁹ Muuráhhjáubá ihdyu ámúhadítyú tsáápihdítyuré íjcyane ehdu ámúhake dáriívé éhne múne haríínallíjyú metátsajcóné pañévu íooríchothu áyánéwu mepiçyooróné páneeríyējuco mújtadu. ¹⁰ Árónáa ó waajácú Píívyéébe tsiíne ámúhake píááboíñé ámuha mefhveté taúhbaju néhdu ámuha meíjcyáneri mepájtyetéiyóné ámuha meíjtsámeíhíjcyánetu. Áánetu ihdyu íhnáhooiné díbye ícúbahráné ámúhake mótátsohíjcyámedi.

¹¹ Muurá téhdure óhdityu nehíjcyámé oova mekihdyahírótsámeíñeríyé ímí Píívyéébema meíjcyane o úwáábohíjcyáne. Árónáa teene o úwááboca tsá oke ditye tsárílléityuróné. Muurá ihdyu Críjtoj téeveríyé mepájtyeténé o úwáábohíjcyánéllii oke tsarílléhíjcyáme. ¹² Aame ihdyu óvíi íllurējuco ámúhadítyú dówaavéné téeneri ámúhake pátsárícyohíjcyáme.

¹³ Muuráhhjáa tsúuca Píívyéébe ámúhake yjchívyetsó téénetu. Aame ámuha tsaímiyējuco meíjcyame tsá ímityúné meméénújúcoóityúne. Ímíneúvú pamévamáyé mewájuryúcatsíne mepíáábojcatsi. ¹⁴ Muurá tsane dífbyé taúhbaju nééhií: “Pamévakéré múu wajyú muhdú u wájuryúmeídyu.” Ehdu muurá pamévakéré mewájuryúhájhíí tsúuca mémeenú páneere dífbyé taúhbajúúné muhdú meíjcyáiyóné meke nehíjcyáne. ¹⁵ Áánetu tehdu ámuha mewájuryúcatsíne mepíáábojcatsífyótsihvu íllure ámuha meícúbáhrájcatsíhájhíí muurá íllure ámuha métútávátsojcatsíhi.

Píívyéébé Apíícho meke túkévejtsóne

¹⁶ Áánéllii ámúhake o néé Píívyéébé Apííchó túkévejtsó pañéréjuco ámuha meíjcya ímityunéhjí ámuha meméénújúcoótuki. ¹⁷ Tsá dífbyé Apííchó ímíllétú meímillédú meíjcyane. Téhdure ténehji méhdivu cátuhtsó teene meke túkévejtsóné pañe meíjcyáiyóné. Ehdu panéjcuwávú téneecu cátuhtsojcatsíñéllii éhnííñevu métsúúraméi Píívyéébé Apííchó túkévejtsó pañe ámuha meíjcyáiyóneri. Óvíjyacoóné ámuha meímillédú meíjcyane. ¹⁸ Aane ímiááné ámuha dífbyé Apííchó túkévejtsó pañe meíjcyáhájhíí tsáhájuco ámuha íhdééné taúhbajú túkévejtsó pañe meíjcyájúcootúne.

¹⁹ Muurá ímíllédúré ícyahíjcyámé tsá téévetúne. Panéváré muurá ímityunéhjí méénume íhdícyáméhjíma dómácócatsíhíjcyáhi. ²⁰ Aame níjcyotájtekéré duurúvahíjcyáhi. Nomíuuváwu nééme tsané úhbajcatsíyíyé íjcyame itsárílléjcatsíne waabyénúcatsíhíjcyáhi. Iiye ímí íjcyáiyóné imílléme. Ehdu idyárhívéjcatsíne íllurējuco ditye dóhwábahíjcyáné íhdyúeháhírejjuco. ²¹ Aame nomútááváwu nééme dsíjívétso múnaa, lílyiicyáve múnaa, íjcyame majchó ávyetá mityáne. Áhdure tsínehji panéváré ímityúné méénuhíjcyáme. Aane éíjyúu ámúhake o néhdu tsá múu tehdíhvanéhjí méénutúne. Muurá tehdu nénehji méénume tsá Píívyéébé avyéjúepte íjcyatúne.

22-23 Áanetu ihdyu Píívyéébé Apííchó meke túkévéjtsóné pañe meíjcyame méwajyújcatsíhi, méimíjyúúhií, tsíínehji meke pájtyeróné máaabúcuíhi, tsáimíyé pamévamáyé meíjcyáhi, tsíjtyeke mépíaabóhi, panévare óóchevéelletúmé mémeenúhi, ídaatsómé meíjcyáhi, tsá ímítyúnehjívú metáhjátsámeítyúne. Ehdu Píívyéébé Apííchó meke túkévéjtsóné pañe meíjcyame tsá áhdééné taúhbaju nééné tsíjítoríyé meíjcyatúne. ²⁴ Muurá Críjtoke mecáhcujsómé ímítyúné icyánéjcutu méíjcyá dsíjívemédú ténéhji éllevu meíjcyájúcoótúnéllííhye. ²⁵ Aame meíjcyá Píívyéébé Apííchó meke túkévéjtsóné pañe. Áánéllíi metsu meíhvéjtsámeí téeneréjuco meke túkévéjtsóné pañe meíjcyaki.

²⁶ Tsáhájucó ávyéjuuháñe mellíínéítyuróne. Tsá íínerí menómíutááváítyuróne. Tsá ímítyúné medárfívcatsítyuróne.

Mepíáábójcatsíne

6 Aane tsaate ámuíhadítú ímítyúné pañévú mújtáhajchíí mépíáábó ditye tsiíne íimíjpyetéki. Áronáa ihdyu ímííneúvú chooco méuwaábó diityéke. Áane téiibúwá meíjcyá ámuíhájucó tehdu meíjcyátuki. ² Ehdu mépíáábojcatsí múhdurá ámuíhameíjcyánéhjítu Críjto ímíllédú ámuíhameíjcyaki.

³ Muurá íiye íhtsutúmé íjcyane íjtsúcunúmeímyé tsíjtyeke ípíáábóíyónéhji éllevu íjcyatúmé állímyeíhi. ⁴ Cáhawáa ihdyu ámuíhameíjcyá tsáápiitsa métsúúraméí Críjtoke ámuíhameíjcyá méuáavyémé tsáimíyé meíjcyáíyóneri. Áronáa ihdyu tsá múu íjtsúcunúmeítyú tsíjtyé ehníínevu ímí íjcyane. ⁵ Muurá íjcyánéí pámeere ímítyúné meméénuhíjcyáné meméénújúcóóítyuróne.

⁶ Áhdure ámuíhakye o néé íne Píívyéébé íhju ámuíhakye úwáábohíjcyámeke ámuíhameíjcyá panévaturé íne tájpi ditye íjcyáínetu.

⁷ Aame tsá múu állímyeítyúne. Méjtsámeíí Píívyéébe wáájácúityúné ímítyúné ámuíhameíjcyáné. Muurá ímítyúné méénuhíjcyámeke téene áhdovu ájcuííbye. ⁸ Aame ílluréjuco wágóóóveíne ímíllédú ícyahíjcyáme. Áanetu Píívyéébé Apííchó meke túkévéjtsóné pañe meíjcyahíjcyámé méújcuú mújyú medsíjívéjúcóóítyúne bóhi. ⁹ Áánéllíi metsu óóchevéelletúmé ímíáánéré meméénuhíjcyaki. Ehdu muurá ímíáámé meíjcyáhajchíí téene áhdó tsáimíyéjuco meíjcyáíne. ¹⁰ Áánéllíi metsu pamévamáyé ímíááméré meíjcyaki. Tsá Críjtoke mecáhcujsómé tsané nahbémú meíjcyame ímítyúné medárfívcatsítyuróne.

Páávaro pítajcóné

¹¹ Aane íne ámuíhakye o pítajcóné ooréjuco páñetu o cáátunúne. ¹² Muurá eene tsaate Críjtoke úraavyémé tééné hallútú diityéke tsíjtye ímítyú íjtsúcunúíyónéllííhyéré ámuíhakye táúhbahíjcyá ámuíhameíjcyá mekíhdyahírótsámeíki. ¹³ Árome muurá tsá panévare teene taúhbaju nénehji méénuhíjcyatúne. Muurá íllure ímítyájkimíyí ámuíhakye téénevu táúhbahíjcyáme. ¹⁴ Áanetu ihdyu tsá o ímíllétú íínerí o mítyájkimíyíyóne. Apááñéré ihdyu ímí o íjtsúcunú mewájyurí Críjto páwachékevu dsíjívéébeke o cáhcújtsónéllíi táimítyú táhallurí íjcyájúcoótúne. Aabe tééné pañe o íjcyájúcoótúnéllíi ténejcutú o íjcyá dsíjívéebedu. ¹⁵ Áhdícyane tsá muíhdú tene néétu mekíhdyahírótsámeítyúne. Áhdure mekíhdyahírótsámeítyúné tsá íínetú meke píáábotúne. Áanetu ihdyu Críjtoke mecáhcujsómé tsíhdyuréjuco mecápáyoovéné meke píaabóhi. ¹⁶ Aane óvíí Píívyéébe meke ídaatsóllédú íjcyaaabe pámeere

pahúllevaré ihñéjté íjcyámema ámuhákye píaabó íbúwajíí ámuha meíjcyá muhdú ámuhákye o úwáábohíjcyádu.

¹⁷ Óvíjyacóóné ámuha oke múhdurá medárhívehíjcyáne. Muurá íñe Máavyéjuube Jetsocríjtóke o cáhcújtsóné hallútú oke ditye méénuhíjcyáne matyáwááné tájpííyi íjcyánetu méwaajácú dífbyé wákimyéi múnáajpi o íjcyáabe ímíááné ámuhákye o néhíjcyáne.

¹⁸ Ahdícyane óví dífbyeréjuco ámuhákye pámeekéré panévatu píaabóne. Áyu tehdújuco.

EPÉÉTSIO

Éépetsóri íjcyáme éllevu Páávoró cáátúnuháámi

Duurúvaju

1 Oo íne Páávoró íhyaami ó caatúnú elle ámuha Éépetsóri meíjcyame Jetsocrítoke meúraáavyéme éllevu Píívyééberée dífbyedítýú íjcyáné uwááboju o úwáábóíneévú oke pícyoóbe. ² Áámeke óvíi ámúhake píáábohíjcyamútsí íbúwají ámuha meíjcyaki.

Críjtoke mecáhcújtsóne áhdo

³ Ahdícyane ihdyu óvíi Máavyéjuube Jetsocríjtó Caani Píívyéébeke méduurúváhi. Muurá ímí Máavyéjuube Jetsocríjtoma meíjcyámeke tsáimíyé níjkyéjitu panévaturé píáábohíjcyaaábe. ⁴ Tsúúcajátújucóhjáa ínújíi ípívyéjtsótúné íhdéjucu díbye wábyujtsóné Jetsocríjtoje téeveri meke újúcumeke ímíbájchoíne méimítyú máhallurí íjcyájúucóótu dífbyeéjité meíjcyame ínetú menéetsámeítyuki. ⁵ Mítýanééhjáa meke íwájýúnéllii íjtsámeífbýe dífbyej téeveri meke ípájtyetétsoámeke ítsímedíyéjucu idíllóíne. Ahdújucóo díbye meke tsíimavámé dífbyeéjité meíjcyane díbyéhjáa méhdityu íjtsámeídyújucu. ⁶ Áánéllii pájyuvaré dífbyeke méduurúvahíjcyá ávyetáa méhdi ídáátsóvéne díbye meke píáábónéllíihye. Mekée muurá píááboobe íl-líkye mítýane díbye wájýúúbeéjité meíjcyaki. ⁷ Muuráhjáa ávyetá íhnáhó meke íwájýúnéllii díbye dsíjvénej téeveri méimítyuháne mééma ímíbájchoobe mepájtyeteki. ⁸ Ááneríi meke úújétsoobe mítýane meke íwájýune. Áánemáa meke ájcuube panévare mewáájácúíne tújkévejúvu. ⁹ Téhdurée meke waajácútsoobe tsúúcajátújucóo muhdú meke ípájtyetétsoíne ítsámeíhíjcyáné tsúúca mééma ípanéévétsónévu. ¹⁰ Aane ehdu ípityájco páneere pájtyéné boone Críjtoke pícyoóíibye pámeere níjkyéjima ínújiri íjcyámé avyéjuube díbye íjcyaki.

¹¹ Dífbyej téeveríhjáa muurá tsúúcajátújucu díbye meke újcune íavyéjéjte meíjcyaki. ¹² Ehdúhjáa méénuube muhdú íjtsúcunúdu íneé tújkénú muha Críjtoke mecáhcújtsómema ámuha bóónétu mecáhcújtsómé pámeere dífbyeke maávyéjútso dúurúvamére. ¹³ Muurá Críjtodítýú pájtyéteju íjcyane ámuha mecáhcújtsómé pañe tsúúca Píívyéébé Apííchó íjcyame ímíáané ámuha méijcyá dífbyeéjité díbyée néhdújucu. ¹⁴ Aane muurá dífbyé Apííchó tsúúca mépañe íjcyánetu méwaajácú ímíáané meke díbye múijyú ínéijyu pícyooíne íavyéjúvu tsáimiyéjucu dífbyema meíjcyaki. Ahdícyane metsu dífbyeke medúurúvahíjcyá ávyéjútsoomé.

Cahcújtsó múnáá hallúvú Páávoró Píívyéébeke tújkéveeju táúmeíne

¹⁵ Muurá ó waajácú téhdújucu ámuha Máavyéjuube Jetsóoke mecáhcújtsómé ímí pamévamáyé cahcújtsó múnáama mewájýúcatsíhíjcyáne. ¹⁶ Áánéllii pájyuvaré ámúhá hallúvú Píívyéébeke ó téhdútsohíjcyáhi. ¹⁷ Téhdure ó táúmeíhíjcyá dífbyeke Máavyéjuube Jetsocríjtó Caani íjcyáábeke díbye ámúhake íájcu ítyujkévé íjtsaméityu díbyée Jetsóoj téeveri méhdivu úújétsámeíne ímíneévú ámuha mewáájácuki. ¹⁸ Aane óvíi ámúhake tújkévejúvú ájcuube dífbyé avyéjéjte ámuha meíjcyáimyeke díbye újcúme úmíwa íné ímíjyaú néene ámuha ímíneévú

mewáájácuki. ¹⁹ Áhdure idyé óvíi ámuéhakye waajácútsoobe muhdíívané íihsútú íjcyáne tájpi íne dífbyeke mecáhcujtsómé meícyahíjcyanévu. ²⁰ Áánevuú muurá meke úújétsoobe Críjto dsííwéébeke tsiíne ibóhíítsóne íúniúvú níjkyejíwú itsájtyéébeke iávyéjútsoneri. ²¹ Áábekée pícyoobe íne múhdumé ávyéjuchte níjkyejíríi, ííújíríi, íjcyámé avyéjuube pánétúejpi díbye íjcyaki. Áábedívu muurá tsá múha úújetétú íne ícyooca íjcyáné avyéjútédítu. Áhdure bóone íjcyáromedítu tsá múha úújetétu dífbyedívu. ²² Áánéllíihyée muurá dífbyé hójtsí pañévú pícyoobe páneere íne múhdúné tsíeméné íjcyane. Áhdurée dífbyeke pícyoobe múhdumé dífbyé cahcújtso múnaa íjcyámé túkevýtsoobe díbye íjcyaki. ²³ Muurá dífbyé cahcújtso múnaa méijcyá tsané múnaa dífbyema. Aabe páneere ejécunú íne múhdúné tsíeméné íjcyane.

Píívyéébe meke pájtyetétsóne

2 Muuráhjáa dífbyere Píívyéébe ámuéhakye pájtyetétsó Críjtoj téeveri ámuhá ímítyuháné déjúcotu ámuha mewágóóóvéíyómeke. ² Muuráhjáa íhde ámuha ímityúné meícyahíjcyá íne íji éhné Naavéné túkevýtsoju Píívyéébedítu míamúnáake múhdurá ítsámeíchohíjcyánéríi ámuha meúraávyénéllíihye. ³ Ehdúu ímiáané meícyahíjcyá ímityúmé eene ícyooca tsaate íjcyadu. Mépée meímíllejítóré meúraávyehíjcyá méhdityúré íjchívyéné allíuúúne. Áané déjúcotúu muurá máhallurí íjcyájúcooróné Píívyéébe méhdi ícúbáhráiyóné eene ícyooca tsíjtyé hallurí tene íjcyadu. ⁴ Áronáacáa ihdyu mítyane meke iwájyúnéllíi méhdi ídáátsóvéne meke pájtyetésoobe Críjtoj téeveri mewágóóóvétu dífbyeduréjuco meíjcyaki. ⁵ Ehdúu Píívyéébe méhdi ídáátsóvéne meke píaabó mepájtyetéki. ⁶ Muuráhjáa Críjtoke ibóhíítsóneri meke ávyéjútsoobe dífbyema meíjcyá níjkyejíríi íavyéjuri. ⁷ Ehdúu mééma méénuube Críjtoj téeveri bóónétu íjcyáné míamúnáake iwáájácútso ímiáané meke iwájyune. ⁸ Aane íne tsúúca mepájtyeténé tsá meere meíhnáhorí meméénutúne. Píívyéébere ihdyu meke ídáátsóllénéllíi pájtyetétsó ílíikye mecáhcújtsónej téeveri. ⁹ Tsá mepájtyetétú ínehjí meméénúnéllíihye. Áánéllíi tsá téeneri memítyájkíméítyuróne. ¹⁰ Muuráhjáa Píívyéébe Jetsocríjtoj téeveri méjtsaméí cápáyoácó ímiááneréjuco meméénuhíjcyaki. Ehdúhjáa tsúúcajátújuco meke ímíbájchoííne íjtsámeídyújuco díbye méénune.

Críjtoke cáhcujtsómé ímí íjcyane

¹¹ Aane cáhawáa méjtsúcunu muhdúhjáa ámuha meícyahíjcyáne. Muuráhjáa tamúnaa jodíómú íhdícyámedíyé ámuéhakye díllóhíjcyáhi. Áánemáa iíye díllómeíhíjcyámé ímiáámé Píívyéébeéjté íjcyane íjpííye íkhídyahírótsámeíííllíihye. ¹² Téíjyúikyée muurá ímiáané tsá ámuha mewáájácútú Mepájtyetétsóobe Críjtoke. Áánéllíihyée tsá ámuha Píívyéébeéjté meíjcyatúne. Ídátsóhrée ámuha waagóojte meíjcyame tsá mewáájácútú muhdúhjáa Críjtoj téeveri meke díbye ípájtyetétsoííne pítyájcámeííne. ¹³ Áronáa ihdyu ícyooca Jetsocríjtóo mewájyuri dsííwéébéma ámuha meíjcyánéllíi tsúúca ámuha méijcyá Píívyéébéma. ¹⁴ Áhdure muurá dífbyej téeveríyé ícyooca muuha jodíómuma ámuha méijcyá tsáimíyéjuco íhdee múhdurá medáhrívécatsíhíjcyaróme. Aame ícyooca ámuha jodíómú meíjcyátúrómemá méijcyá tsameéréjuco. ¹⁵ Muuráhjáa Moitséeúvuj téeveri Píívyéébe ájcúné taúhbajúúné hallútú jodíómú íjcyátúmema tamúnaa jodíómú tsáíllécatsíhíjcyanéhjí Críjto ídsííwéneri níjkévatsóhi. Ehdúu mééma méénuube íne paméva míamúnáa meíjcyarómé dífbyeke mecáhcújtsómé tsame dífbyeéjté meíjcyame ímiáámeréjuco meíj-

cyaki. ¹⁶ Muuráhjáa múhdurá medárfívécatsíhíjcyanéhi Críjto mééma nijkévatsó páwachékevu idsíjíveneri. Ehdúu ímíbájchoobe paméva miamúnaa mejjcyarómé tsamééréjuco mejjcyame tsaimíyé Píívyéébema mejjcyaki.

¹⁷ Ehdúu Críjto itsáane muuha jodíómuke waajácútsó muhdú tsaimíyé Píívyéébema muha mejjcyaiñé tsúúca dífbyeke muha mewáájácújúcórómeke. Áhdurée ámuha jodíómú mejjcyatúmé awáá dífbyeke mewáájácútúmeke muurá waajácútsóobe. ¹⁸ Áánéllí dífbyej téeveri Méécááni Píívyéébema tsaméhí menáhbévájcatsí dífbyé Apííchó mééma íjcyane meke piáábóneri. ¹⁹ Áánéllí tsáhájuco ámuha tsíjtye múnáa mejjcyájúcootúne. Muurá ícyooca mejjcyá tsané múnáaréjuco Píívyéébé avyéjújte tsúúca dífbyeéjté mejjcyame. ²⁰ Muuráhjáa muha Jetsóó mamýémú Píívyéébé ihjyú uubálle múnáama uwáábó medéjucóónúné pañévu tsúúca ámuha méucaavéhi. Aane muurá ímichi pañétúejpi Jetsocríjtó dífbye tájpi mejjcyaaabe éhne múne jaa ímichi ápihájúné hallúrí íjcyadu néébeé. ²¹ Aame íne ícyooca éhniínevu dífbyema méllíyaatéhijcyá ímiááméré Píívyéébema mejjcyaki. ²² Aane muurá Críjtoma mejjcyame jahdu menéémé pañe Píívyéébe íjcyá ípííchoj téeveri.

Jodíómú íjcyátúmé uwááboobe Páávoró

3 Áané hallútú íne oo Páávoró o íjcyáábeke cuvéhoojánúmé ámuha jodíómú mejjcyátúmeke Críjtodítý íjcyané uwááboju o úwáábohíjcyané hallútu. ² Tsúúca íhya ámuha méwaajácú Píívyéébé meke ídaatsólléne oke níwaavéné ámuha jodíómú mejjcyátúrómeke téenevu o wáájácútsoki. ³ Muuráhjáa ihdyu dífbyere óhdivu bóhówajtsó amúhakye téhdure Críjtoj téeveri ipiááboíñé wáájácúratúné ipítýájcaméíñe. Aanée muurá tsúúca amúhakye ó úúballé áyánéwu éhnée íhde amúha éllevu o cáátúnúháámí pañe. ⁴ Téhaamí ámuha meéévénetu íhya tsúúca méwaajácú ímiáánéjucóo oke díbye téenevu wáájácútsóne. ⁵ Tsáháa muurá teene éjyju múnáaúvudívú díbye bóhówajcárotúne. Aanée íne ícyooca tsúúca bóhówajcároobe ípííchoj téeveri íhjyú uubálle múnáama dífbyeéjté muha mejjcyame Jetsóó mamýémú mejjcyamedívu. ⁶ Ahdícyane ámuha jodíómú mejjcyátúróme tsúúca mejjcyá Píívyéébé avyéjújte muha mejjcyadu Jetsocríjtodítý ímiáájú úwáábómeíñé ámuha mecáhcujsódú íjcyame. Aame ícyooca mejjcyá tsamééréjuco Píívyéébé Críjtoj téeveri íájcuíñé néene mejúcuímye.

⁷ Ehdú néene íne úwááboobéré ó pehíjcyá o méénútyuróné Píívyéébé téenevu oke pícyoonéjuco. Aane ihdyu ó méénuhíjcyá dífbyé piááboríye. ⁸ Aabe oo pámeere múhdumé Píívyéébeéjté mejjcyamedítýú ídáátsoóbe. Áróóbekée oke itýújkevéélléne níwááveebe Críjtodi íné imíjyaú mejjcyané uwááboju íjcyanévu ámuha jodíómú íjcyátúrómeke o wáájácútsoki. ⁹ Ahdújuco muurá o bóhówátsohíjcyané pámehdívúré teene wáájácúratúnée Píívyéébe páneere ípívyéjtsoobe tsúúcajátújuco pítyájcaméíñe. ¹⁰ Aane muurá Píívyéébe meke úcuhíjcyá pamévaré dífbyeke mecáhcujsómé tsamééréjuco mejjcyá téenetu níjkyéjiri íjcyané íhtsútujte iwáájácu muhdívané dífbyé tujkéveju íjcyane. ¹¹ Ehdúhjáa imyéénúíñé pítyájcaméífbyé tsúúcajájuco. Ahdújucóo muurá díbye teene méénune Máavyéjuube Jetsocríjtoj téeveri. ¹² Ahdícyane dífbyej téeveri tsúúca Píívyéébema menáhbévájcatsí íneri íllityétúmé ímiáánéjuco Críjtoke mecáhcujsónéllííhye. ¹³ Áánéllí amúhakye o néé ámuha meíhvéjtsótu íne téené déjucotu amúhállí o ícúbáhrámeíhíjcyané uwááboju. Íllure méímijyúúvé téeneri múhdurá íjtsúcunútúme.

Críjto meke wájjune

¹⁴ Ehdu Méécáani Píívyéébé tujkéveju méema íjcyánéllii dííbyé úmíwávú o mímóúúvéne ó ihjývahíjcyá dííbyema dúúrúvaabére. ¹⁵ Áábé cahcújtso múnáa meíjcyame muurá tsúúca méíjcyá dííbyé dohjíba múnáa tsaate tsúúca níjkyéjiríjyucó íjcyámema íñe íñújiri meíjcyame. ¹⁶ Áánéllii ó táúmeíhíjcyá dííbyeke íapííchoj tééveri díbye ámuhá pañévu ípícyo íhnáho ámuhakye tene itsípájtsoki. ¹⁷ Áhdure ó táúmeíhíjcyá Críjto éhnííñevu ámuhakye ipiáábo ímí dííbyeke ámuha meúráávyeki. ¹⁸ Aame óví ámuha tsijtye cahcújtso múnáama méwajyújcatsí ímíñeúvú ámuha mewáájácu ávyeta muhdú ímíááné Críjto meke wájjune méíjtsaméí píruúvú íjcyane. ¹⁹ Aane ámuhá hallúvú ó táúmeíhíjcyá piáábó Píívyéébe ímíáábé íjcyáábeke muhdú díbye íjcyadu ámuha meíjcyaki.

²⁰ Áánéllii ihdyu metsu dííbyeke medúúrúva ávyéjújtsomére. Muurá meke piááboobe dííbyeke metáúmeíñe éhnííñevu méíjtsámeítyúrónemájucó. Ehdu muurá meke piáábohíjcyaaabe íapíícho méema íjcyáne j tééveri. ²¹ Aane ihdyu óví dííbyeke méduurúvahíjcyá dííbyé cahcújtso múnáa meíjcyame paíjyuvaré múijyú níjkéváityúné ípyée ipítyájcámeídyújucó Jetsocríjtoj tééveri mepájtyetéíñe díbye méénúnélííhye. Ehdu teéne.

Píívyéébeéjté meíjcyane íapííchoj tééveri

4 Aane muurá Máavyéjuube Jetsocríjtodítýú íjcyáne uwaáboju úwaáboobéré o péhíjcyáne hallútú íñe cúvéhóójari oo ícyoóca. Aabe ámuhakye o nées tsúúca Píívyéébe ámuhakye újcume ímíñeúvú ámuha meíjcyá muhdú meíjcyáiyódu. ² Áhdure idyé ámuhakye o nées tsaííbuwáre idáátsóméhíjjuvú ámuha meíjcyáne mewájyújcatsí pamévamáye. Aame ímityúné ámuháma íjcyaróné máaabúcu híjcyá ímí ámuha meíjcyaki. ³ Ááne métsúúraméí tsané múnáaréjucó ámuha meíjcyame dííbyé Apíícho piáábori tsaímíyé ámuha meíjcyáiyóneri. ⁴ Muurá íñe tsané múnáaréjucó meíjcyámema íjcyáne tsáneere Píívyéébé Apíícho meke ityúkévéjtsoki. Áánéllii téhdure íjcyáne tsáneere dííbyé avyéjú méwáábyuta. ⁵ Aabe tsáápiíye Máavyéjuube apáábyéré íjcyáábeke mecáhcujtsóhi. Áábe mémeríyé muurá métsójt-sómeíhíjcyáhi. ⁶ Áánéllii díbye tsáápiíye Mépiívyéébé íjcyá apáábyekéré pámeere mecáánívahíjcyaaabe. Áábé hójtsiri pámeere méíjcyá dííbye tájpiye. Aabe kiá méhdi-tyu íjcyátúnéllii panévare mejtééveri méénuhíjcyáhi.

⁷ Áronáa ihdyu tsáápiitsa mépiívyeté muhdú nénehji meméénune Píívyéébé Críjtoj tééveri meke ájcune. ⁸ Muurá dííbyé waajácúháámitu nééneé: Naavénekée ityáhjáne dííbyé hójtsí pañe ícyahíjcyámeke íjchívyétsóne peebe cáamevu. Aame ihñéjteréjucó íjcyame díbye nééjuriyé piívyeté páhduvaré nénehji imyéénune.

⁹ ¿Aanéhaca íiná nééiyóné teene díbye cáamevu pééneé? Téenetu muurá méwaa-jácú íhtsútuubée íjcyároobe íñújívú íñítyéne idáátsónúne. ¹⁰ Áronáacáa bóónétu tsiíne peebe cáamevu níjkyejívú pañétúétsihvu ávyéjuube íjcyáki. ¹¹ Áábe tájpi muurá páneere íjcyaaabe meke ihñéjteke ájcúné waajácúryé mépiívyeté páhduvaré nénehji meméénune. Muurá tsaate piívyeté dííbyé íhju úwaábóméré ipyéhíjcyáne. Áhdure tsijtye piívyeté iwáájacúné muhdú méúmiwa íjcyane. Tsijtye piívyeté tsúúca Píívyéébe cáhcújtsómeke ímíñeúvú muhdú múúne téjijto meúraavyéné iúwaabóne. ¹²⁻¹³ Ehdu muurá Críjto meke piáábohíjcyá ihñéjté meíjcyame dííbyé

wákimyéí ímí meméénu éhnííñevu dífbyé cahcújtso múnaa illíyaaté pámeere dífbyeke mecáhcujtsómé mewáájácu muhdúhjáa Píívyéébé Hajchi íjcyane díbyée íjcyadu mejjcyaki. ¹⁴ Áijyu ihdyu muurá tsá múha meke mújtátsóityú íhdityúré iújcné uwáábori muhdú tsiiméké memújtátsóiyódu. ¹⁵ Aane ihdyu cáhawáá metsu ímiááméré mejjcyáne ímíñeúvú meúraávye teene ímiááju. Áijyu ímiáané Críjto métúkevjtsoobe íjcyáábeéjté mejjcyame éhnííñevu méimíbbáavyééhi. ¹⁶ Áábe tájpi pámeere dífbyeéjté mejjcyame mewájjyújcatsíñe panévatúré mepiáábójcatsímyé muurá éhnííñevu mellíyaatémé ímí Píívyéébeke meúraavyéhi.

Críjtoke meúraavyéne

¹⁷ Áánéllíi ámuéhakye o nées Máavyéjuube Jetsocríjto mémeri Píívyéébeke wáájácutumé icyahíjcyádú ámuha mejjcyájúcoótuki. Muurá ímityúné diityé íjtsaméí íjcyánéllíi íimíllédú icyahíjcyáme. ¹⁸ Tsá ditye wáájácutú muhdú ímí íjcyáiyóné Píívyéébé íjtsaméí diityé pañe íjcyátúnéllíihye. Aame tsá íjcyáityú dífbyema ímiánéjcu iwáájácúiyóné íimíllétúnéllíihye. ¹⁹ Muurá éhnííñevúré ‘nucójpí’ nées-tune méenuhíjcyá panévaré ímityúne. ^{20–21} Áronáacáa ihdyu tsá ámuha teene mewáájatú Críjto ímiá uwááboju ámuéhakye úwáábócoóca. ²² Ahdícyane ámuéhakye o nées ámuha meíhvétso ímiájíjtóo ámuha mewáájácútúné hajchótá ímityúné íjcyaróné ímiááneúvúdú ámuha meítsúcunúhíjcyané tsáijyu múu ámuhádi íjcyáhréi néeséé. ^{23–24} Ámuhá íjtsaméí mecápáyóóvéne ímiánejcúvuréjuco mepájtýé muhdú mejjcyáiyóné Píívyéébe ímíllénejcúvú tsáimiyéjuco ámuha mejjcyánetu mebhóhwaúcunúki.

²⁵ Óvjyacoóné ámuha maállícyatsíhíjcyáne. Múu ímiáánéré ihjyúvá pamévamáyé íñahbémuma. Tsamééré mejjcyame tsá metútávátsójcatsítyuróne.

²⁶ Tsá múu tsaatédívú icyáyobáávatéhajchíí páñetétsojcatsítyúne. Ícúí múu ímíbbáchójcatsíhi. Tsá múu tsiélleréjuco íjtsúcunútú teéne. ²⁷ Tsá múu Naavénédivú táhjátsámeítyúne.

²⁸ Áhdure tsáijyu múúne tsaate ámuhádítyú nánihíjcyámé ílluréjuco méihvété téenetu. Mewákímyeíñe tsijtye vííóméhjike mépiáábo.

²⁹ Áhdure tsá múu íhgyúvatú ímityúneri. Ímiááneríyé múu ihjyúvá éhnííñevu tsíjtyeke tene ipiáábo Píívyéébeke ditye úráávyénetu. ³⁰ Ahdícyane óvjyacoóné múhdurá medárfívemeíhíjcyané Píívyéébé Apííchó mépañe íjcyane mekímóvéjt-sótuki. Muurá teene mépañévvú díbye pícyóónej tééveri méwaaajácú ímiááne dífbyeéjteréjuco mejjcyámeke díbye újcúvaíñe.

³¹ Ahdícyane ílluréjuco méihvété ímityúné ámuha medárfívécatsíñe páhduvaré nehníwu meúhbácatsíhíjcyánetu. ³² Ááne ímiááméré mejjcyáne ténehji méimíbbáchojcatsí muhdúhjáa Píívyéébe ámuhádi ídáátsóvéne Críjtoj tééveri ámuéhakye ímíbbáchódu.

Píívyéébeéjté mejjcyáiyóne

5 Muurá ámuha ímiááne tsúúca Píívyéébej tsíímé mejjcyámeke wájjyuúbe. Áánéllíi métsúúraméí dífbyedi díbye íjcyadu ámuha mejjcyaki. ² Ááne mewájjyujcatsí muhdú Críjto meke wájjyudu. Muuráhjáa meke iwájjyúnéllíi meke ipájtýetétso íhvéjtsámeíbyeke dsíjívetsómé éhne múu obééjake dsíjívetsódu. Ááneríi Píívyéébe mítyane ímjyuuvéhi.

³ Ahdícyane tsúúca dífbyeéjté ámuha meíjcyame tsáhájucó múu íjtsámeítyú ihdícyámema idyómácójcatsíyóneri. Óvíjyacóóné panévare ímityúné ámuha meméénune. ⁴ Áhdure tsá múu átéréenéhjí úbálléjcatsítyúne. Múu Píívyéébeke ityéhdújt-sóneriyé ihjyúváhi. ⁵ Muurá ihdícyáméhjima dómácócatsíhijcyámé tsá Píívyéébé avyéjújete íjcyatúne. Áhdure tsíñéhjí ímityuháñé méénuhíjcyámema panévare ímityúneri úmúúpívyehíjcyámé tsá dífbyé avyéjújete íjcyatúne. Aane muurá tsúúca ámuha méwaaajácúhi. Ténéhjiriyé muurá íjcyame tsá dífbyeke icyááníváíyóne éllevu íjcyatúne. ⁶ Ahdícyane máállítsámeídí múhdurá ícyahíjcyámé átéréenéhjí úwáábohíjcyámédívu. Muurá ehdu ditye ícyahíjcyáné hallútu Píívyéébe ícúbáhraa ávyétá ihnáhó díityédí dífbyeke ditye lléébohíjcyátúné hallútu. ⁷ Áánéllii tsá múu tehdu néémema náhbévátúne.

⁸ Muuráhjáa íhde ámuha tehdu ímityúné pañe méícyahíjcyá ímiáájú ámuha mewáajácútúnéllíihye. Áronáa ícyooca tsúúca ámuha méwaaajácújucóó Ávyéjuube Críjtoéjté ámuha meíjcyame. Aame ihdyu óvíi ámuha méíjcyá ímiáámeréjucó. ⁹ Muurá téjijto mewáajácúme ímiáámeréjucó meíjcyame tsíjtyeke mepíaabóhi. ¹⁰ Áánéllii ihdyu métsúúraméí Máavyéjuube Críjtoke ámuha meímíjyújtsóíyóneri. ¹¹ Aame ihdyu tsá múu náhbénutú ímiáájú wáajácútúme ímityúné méénuhíjcyáne. Íllure múu úwaaabó keená ímiáájú íjcyane ditye iwáajácúki. ¹² Ehdu muurá teevétari wáajácúratúné ditye méénuhíjcyáneri meíhijyúváíyóne nucójpítsóhi. ¹³ Aane muurá íñe Jetsocríjto uwááboju díityédívu bóhówajtsó páneere ímityúné ditye méénuhíjcyáne. ¹⁴ Muurá Píívyéébé waajácúháámitu nééneé:

Muhdú éhne múu dsíjívémé íjcyadu wáajácúmeítyuube u íjcyaaabe cána wáajácúúvéne ímíñeúvú díjtsaméí Críjto uke iwáajácútso ímiáájítóvu. Ehdu néene Píívyéébé waajácúháámitu.

¹⁵ Aane cána metéfbúwáávéne ímíñeúvú méjtsaméí muhdú ámuha méícyahíjcyáneri. Tsá múu ímiánéjcu wáajácútúme ícyahíjcyádú íjcyatúne. Múu ímíñeúvú íjcyá tsúúca ímiánéjcu ámuha mewáajácúme. ¹⁶ Muurá ihnáhóóné Píívyéébeke meúraavyéné panévare múhdurá néénéllíihye. Ároné pañe múu tsúúrameíhijcyá ténejcúriye. ¹⁷ Tsá múu ávyeta pevé ífbuwáre íjcyatú wáajácúmeítyúme. Múu tsúúrameí muhdú meíjcyáíyóne Píívyéébe ímílléneri tehdu ámuha meíjcyaki. ¹⁸ Tsá múu lííyícyávetúne. Muurá tehdu meíjcyáhajchíí ílluréjucó metútávááveíñe. Áánéllii ámúhá pañévu dífbyé Apííchó meíjcu ámúhake tene ityúkévéjtsoki. ¹⁹ Áane múu ámúhá íbuúúnetu íjchívyéne májtsiyi dífbyeke dúúrúvaméré ihjyúvájcatsi ténejcúri. ²⁰ Áhdure idyé múu dífbyeke paíjyuváre téhdútsohíjcyá panévá hallúvú Máavyéjuube Jetsocríjto mémeri.

Métaábama mewáájyújcatsíñe

²¹ Múu Píívyéébeke ámuha maávyéjúúllédú panéjcuavúv avyéjúúlléjcatsíhi.

²² Ahdícyane óvíi ámúhá taabámú ámuha ájyúmuke avyéjuullé Máavyéjuube Jetsocríjtoke íavyejuúllédú. ²³ Muurá ájyu méwá túkevéjtsóobe Mepájtyetétsoobe Críjto ihñéjté meíjcyámé túkevéjtsóobe íjcyadu. ²⁴ Áábeke ihñéjté meíjcyame maávyéjúúlléne mecáhcujtsódú óvíi walléémú téhdure ájyúmuke íavyejuúlléne cáhcujtsóhi.

²⁵ Áhdure idyé wajpíímú ícyánéjcutu múu méwámyuke íavyejuúlléne wajyú Críjtóo meke ihñéjteke mítyane iwájyúnéllii wájyúmeítyuubéré dsíjívédú. ²⁶ Muuráhjáa dsíjívebe mewájyuri dífbyé uwááboju mecáhcújtsónej téeveri

meke íímíbjchoki. ²⁷ Aame tsúuca méímíbaavyé ííne ímítýú méhdi íjcyájú-cootúme ímíááméré dífbyema meíjcyaki. ²⁸ Ahdícyane múu ímííneúvú wajyú mewakye muhdú ámuha mewájýúmeídyu. Muurá ímí meíjcyane meímíllebe metáábake mewajýúhi. ^{29–30} Tsá muurá méjpi meere meícúbáhráítýuróne. Muurá mewájýúmeííellii ímí météhmémeí panévatúré muhdú Críjto ihñéjté meíjcyámeke téhmehíjcyádu. ³¹ Muurá Píívyéébé waajácúháámitu néene wajpi cáánímútsidítýú íííne ityáábávállema tsahéecoréjucu íjcyaiíne. ³² Ehdu ámuhakye o néene paíe íjcyáné muhdú Críjto ihñéjtema íjcyáné uwááboju. ³³ Ahdícyane tsiíne ámuhakye o néé ámuhá taabámuke ámuha mewájýu muhdú ámuha mewájýúmeídyu. Áhdure idyé diiítye ámuhá taabámú óvfi íicyánéjcutu ámuhakye íavyejúúlléne wajyúhi.

6 ¹ Áhdure tsiime múu lleebó cáánímuke. Ehdu Píívyéébeéjté meíjcyane ímíllebe. ^{2–3} Muurá dífbyé tauíhbaju néehíí: “Ámuháj caanímuke mewájýúne máavyéjuulle cáámene ííñújí hallúrí ámuha meíjcyaki.” Ehdu muurá ityauíhbaju néhdu íjcyámeke píááboóbe.

⁴ Áánéllii cáánimu tsá múu uíhbadúré úwáábotú íítsíimeke. Muurá tehdu néene uwáábó diiítyéke ímítýúnejcúvúré íjtsámeíchóiyáhi. Áánéllii múu ímííneúvú choocóré úwaabó diiítyéke Píívyéébé icyánéjcu dífbyeke ditye icyáhcújtsoki.

⁵ Áhdure idyé tsijtyé hójtsí paíe íjcyame múu diiítyéke íavyejúúlléne ditye tauíhbané meenú Críjtoke ííícúvéiyódu. ⁶ Tsá múu íavyéjute íítécoocaré ímí wákímyeítyú ditye ámuhakye ímí íjtsúcunúrókiye. Múu ditye ámuháma íjcyátúrónáa tsaímíyé wákímyeí ímíáané Críjto íicúve múnáa ámuha meíjcyaki. Ehdu meíjcyane ímíllebe Píívyéébeé. ⁷ Áánéllii múu ímíááméré meenú íwákímyeí Máavyéjuube Jetsocríjtoke ííícuvénéjucu. ⁸ Muurá tsaaté hójtsí paíe íjcyámema tehdu íjcyátúrómeke tsahdúré áhdóiiíbye muhdú ditye íjcyadújucu.

⁹ Áánéllii múu íavyéjute íicyánéjcutu ímííneúvú picyóó ícúbáhratúmeré íúnú múnáake. Cáhawáá meíjtsúcunuj, muurá páme Ávyéjuube Píívyéébe níjkyéjiri íjcyaaabe tsá tsaatéke éhniíínevu ímí íjtsúcunútúne. Muurá tsahdúré meke wájýuube pámeekére.

Ímítýunéhjí metáhjane

¹⁰ Ámuúha táñahbému, icyooca ihdyu méítsutúúv Máavyéjuube Jetsocríjtoj tééveri dífbyé íhnáhoóri. ¹¹ Aame Píívyéébe ámuhakye tújkévejtsódú ímííneúvú météhmémeí Naavéné ámuhakye mújtátsóiyóné ámuha metáhjaki. ¹² Tsá muurá míamúnáama memúnáátsócatsíhíjcyatúne. Muurá ihdyu mémúnáátsócatsíhíjcyá díiíbye Naavéne ájkímú íjpííma íjcyátúné míamúnáa ímítýúme íjcyame Píívyéébeke wáájácútúmeke íimíllédú dáríívehíjcyámema. ¹³ Áánéllii ámuhakye o néé muhdú Píívyéébe ámuhakye túkévejtsódú ímííneúvú ámuha meíjcyá tehdíívanéhjí ámuha maáábúcuíne íhtsutúme meíjcyaki.

¹⁴ Ahdícyane ímíchi meíjcyáne ímíáájú ímííneúvú ámuhá paínevú mepícyó éhne múúne cóhpene ócájmííhí méhdiítyu chíúcunúdu. Áane ímíááméré meíjcyá ímítýunévú ámuha metáhjátsámeítyu éhne múúne méénucátsi múnáa ityáhjátsámeítyu túémííhóvú pícyámeídyu. ¹⁵ Ímííneúvú meíjcyátsííívyéne méúwáábohíjcyá tsaímíyé meíjcyáné uwááboju éhne múúne tsodáhó íjtyúhápaajínevu íújcámeíne íjcyátsííívyédu. ¹⁶ Aame ímííneúvú mécahcújtsó ámuhá watájcódú néene téenej tééveri ámuhakye Naavéné mújtátsóiyóné ámuha metáhjaki. ¹⁷ Aane ííne tsúuca pajtyété mééma íjcyane tsáma méíhvéjtsodí éhne múúne tsodáhoke íwatájcoji píaabódú

néene ímítýúnéhjitu meke téhmehíjcyáne. Áhdure Píívyéébé ihjyu méníitsúwádú néene Íapííchoj tééveri mééma íjcyane ímííneúvú meújcu ámuhá pañévu. ¹⁸ Aane ámuhá pañe íjcyáne tééveri óóchevéelletúmé dífbyema paíjyuvaré méihjyúvahíjcy. Métáuméí dífbyeke píáábó ímí ámuha meíjcyaki. Áhdure métáuméí pahúllevaré dífbyeéjté íjcyámé hallúvú díbye diityéké ipíááboki. ¹⁹ Téhdure táhallúvú métáuméí díbye oke ityúkévétso muhdú mepájtyeténé úwáábojúvú pamévakéré o wáájácút-soki. ²⁰ Muuráhjáa tééné wákimyéivu oke Píívyéébe pícyoobe íñe tééné déjúcotu ícyooca oo cúvéhóójari. Áronáa ihdyu táhallúvú métáuméí píáábó núhnévétuubéré o úwáábohíjcy ímííneúvú muhdú tene néhdújuco.

Páávoró pítyajcóné

²¹ Aane cáhawáa ihdyu óvíi ménahbe Tííkico tééné wákimyéityu oke píáábohíj-cyaabe ímííneúvú ámuhakye táuubállé meenúhi. Díbye waajácú páneere muhdú o íjcyabe íiná o méénuhíjcyáne. ²² Áánéllii dífbyeke ámuhá éllevu ó wallóó díbye ámuhakye iúúbálle muhdú muhtsi meícyahíjcyáné ámuha mewáájácúne metsájpínúki.

²³ Ahdícyane óvíi Méécááni Píívyéébe Máavyéjuube Jetsocríjtoma ámuhakye píaabó ímí ámuha dífbyeke mecáhcujsómé mewáýjúcatsíñe íbúwají meíjcy íñ-erí íjtsámeíjyúcootúme. ²⁴ Áámeke ihdyu óvíi ámuhakye píáábohíjcyabe múhdumé ímíááné ámuha Máavyéjuube Jetsocríjtoke mewáýjúmeke. Áyu tehdujuco.

PIRIPÉETSE

Pirípori íjcyáme éllevu Páávoró cáátúnuháami

Duurúvaju

1 Oo Páávoroo, Timotéoo, íjcyamútsí Jetsocríjtó iicúve múnáajtétsí íhyaami ámuha éllevu muhtsi mécaatúnú elle Pirípori dífbyé cahcújtso múnáa Píívyéébeéjté ámuha meíjcyáme éllevu, áhdure ámuhá uwáábojtemá túkevéjtsojté éllevu. ² Áámeke ihdyu óví ámúhake píáábohíjcyamútsí íbúwají ámuha meíjcyaki.

Cahcújtso múnáá hallúvú Páávoró píáábó taúmeíne

³⁻⁵ Muurá paíjyuvaré ámúhake o ítsáávécocoo ímíjyuuri Píívyéébeke téhdújtsoobéré ámuhá hallúvú ó taúmeíhíjcyá píáábó ímiáájú mecáhcújtsóné wákimyéityu ícyoocápi oke ámuha mepíáábohíjcyánéllíhíye. ⁶ Aane muurá ó waajácú Píívyéébe ámúhake tsaímíyé píáábohíjcyáné ímí dífbyeke ámuha meúráávyé múijyú tsiíne Máavyéjuube Jetsocríjtó tsááíneévújuco. ⁷ Ehdu íne ámúhadítýú o née oke ípíáábódúré Píívyéébe ámúhake píáábohíjcyámeke o wájýunema. Muuráhjáa íhde oke ípíáábohíjcyadúré íne cúvéhóójari o íjcyároóbeke oke píáábohíjcyaaabe tsíjtyeke o úúbállehíjcyá dífbyé íhjuu tóónútuubére. ⁸ Muurá Píívyéébe waajácú ímiááné ámúhake o wájýune muhdú Jetsocríjtó meke wájýudu. ⁹⁻¹⁰ Aabe ámuhá hallúvú ó taúmeíhíjcyá píáábó ámuha mewájýucatsíne mewáájácu muhdú dífbyeke tsaímíyé meúráávyéiyóne. Áame ímiáámeréjuco ámuha meíjcyame ínerí menéétsámeityu Jetsocríjtó tsiíne tsáácoóca. ¹¹ Ehdu dífbyere Jetsocríjtó píáábori tsaímíyé ámuha meíjcyame Píívyéébeke máávyéjútsohíjcyááhi.

Críjtokéré íicúvéiyóné Páávoró íjtsaméi

¹² Ámuúha táñahbému, ó imíllé ámuha mewáájacúné íne páneere múhdurá oke pátyehíjcyáronéhí íllure oke píaabóné éhniínevu ímiáájú pajtyéteju Críjtodítýú íjcyane o úwáábohíjcyaki. ¹³ Áábeke tsúúca oke páneere pánétúejpi avyéjútúbé já tehmejté íjcyámema tsíjtyehí íjcyame waajácújucoó Críjtoéjpi o íjcyáné hallútú cúvéhóójari o íjcyane. ¹⁴ Aabe teene cúvéhóójari o íjcyároobe ímí o úwáábohíjcyáné tsaate ménahbému iwáájacúné téhdure úwáábohíjcyá ínerí núhnévetúme.

¹⁵ Áronáa íjcyámé tsaate tsijtye ímí méénuhíjcyáneríyé inómíutááváne íh-náhó úwáábohíjcyáme. Áánetu ihdyu tsijtye úwáábohíjcyá ímiááné téhdújuco. ¹⁶⁻¹⁷ Ímí úwáábohíjcyámé oke iwájýune íne téené déjýucotu cúvéhóójari o íjcyane iwáájacúnéllíhíye. Áánetu tsijtye úwáábohíjcyá íllure oke éhniínevu ityútávájtsó íne cúvéhóójari o íjcyáábeke. Tsá ditye ímiá uwáábó méénuhíjcyatúne. ¹⁸ Áanéhaca idyé muhdú o méénúiyónejívari? Áronáa eene ímityúné íjtsámeíne ímiáájú Críjtodítýú íjcyane ditye úwááboróné tsúúca míamúnáa lléébúacunúhíjcyánéllíi ó imíjyuhíjcyáhi. ¹⁹ Áhdure ó imíjyuhíjcyá íne panévare ímityunéhí oke pátyehíjcyaróné tsaímíyé óoma níjkévaíne o wáájacúnema. Ehdu óoma tene níjkévaíne ó waajácú ámuha táhallúvú píáábó metáúmeíhíjcyánéllíi Jetsocríjtó oke píááboíne ípííchoj tééveri. ²⁰ Aabe ihdyu ó imíllehíjcyá tsáneetu o núcójpívétsámeítyuróné iná

táhallúrí íjcyátuube panévaríyé Jetsocríjtoker o bóhówátsohíjcyar díbye fhtsútuube íjcyane paíjyuva o bóhówátsohíjcyádu. Áábeke téené hallútú oke ditye dsíjívétsóhahchíí óvi ó dsíjívéhi. ²¹ Muurá íñe o bóhiibe dífbyeke o úraavyéné o ímillédúré idyé ó ímíllé o dsíjívéné tsaímiyéjuco awáá dífbyema o íjcyaki. ²² Áronáa ihdyu ó ímílléhi o íjcyane éhniíñevu dífbyedítú íjcyané uwááboju tsíjtyeke o úwááboki. Ahdícyane tsá o wáájacutú muhdú o íjcyaiñe. ²³ Muurá fhstútú óhdivu teene muhdú o íjcyaiyóne. Tsánejcútú ímí tehdujúcooro teene ílluréjuco o dsíjívéné tsaímiyéjuco Críjtoma o íjcyaki. ²⁴ Áronáa idyé ímí óhdivu teene ói o íjcyane éhniíñevu ámuhákye o piááboki. ²⁵ Aane tsúúca ó waajácú ói o íjcyaiñe ámuhákye o piáábo ámuha ímíñeúvú Críjtoker mecáhcújtsóneri meímíjyuúki. ²⁶ Ehdu muurá ámuhákye éhniíñevu ó ímíjyuúvétsoó tsiíñe ámuha élleu o péijyu dífbyere Jetsocríjtó oke piáábóneri téené hallúvú ámuha maávyéjútso dífbyeke.

²⁷ Ahdícyane ihdyu ámuhákye o néé ámuha tsaímíyé meíjcyar muhdú dífbye uwááboju meke úwáábohíjcyádu. Áánéllii ó ímíllé ámuha élleu o péétúroobe o wáájacúné tsaímíyé ámuha meíjcyané uubálle. Áronáa idyé tsá ámuháma o íjcyanélliihyéré ímiáámé ámuha meíjcyátyuróne. Ó ímíllé ámuha tsaméhjí ímíñeúvú téené uwááboju mecáhcújtsóne ímí meíjcyane. ²⁸ Aame tsá múu íllityétú ámuhákye múnáátsohíjcyámedi. Muurá eene Críjtóéjté ámuha meíjcyámeke ehdu ditye dáríhíhíjcyánetu méwaajácú ditye wágóóóveíñe. Áánetu tsúúca méwaajácú Píívyéébé piáábori ámuha mepájtyetene. ²⁹ Aane tehdujúcooro ímí ámuha dífbyeke mecáhcújtsóne dífbyedívú mecátsípáávehíjcyáne. Áronáa íjcyané téhdure téené déjúcotu ámuha meícúbáhrámeíñe. ³⁰ Aane ihdyu óví ámuha máaabúcuhijcyá páneere ámuhákye pájtyenéhjí muhdúhjáa o áábúcuhijcyádu. Ááneriyéi muurá íñe ícyoocápi o íjcyane ámuha méwaajácúhi.

Muhdu Ávyéjuube Jetsocríjto íjcyane

2 Ahdícyane ímiááné oke ámuha meídaatsólléne mewájuúhahchíí óví oke ámuha éhniíñevu meímíjyuúvétso ímí tsajíjtóré ámuha meíjtsámeímyé mewájuújcatsíñe mepiáábócatsíhíjcyáneri. ² Óví Críjto ámuhákye wájuúneri ámuha meímíjyuúvéme pañe dífbye Apííhó íjcyane ámuhákye tsápítsohíjcyáhahchíí ámuha oke meímíjyuúvétso ímiááméré meíjcyáneri. ³ Aame ihdyu tsá múu tsaate tehdivane méénúne ímiyíyé idyé méénutú íllure tééneri ímityájkímyeíki. Tsáííbuwáre múu íjcyáne piáábójcatsí panéjcuavú íávyéjuúlléjcatsíñema. ⁴ Tsá múu íiye tsaímíyé íjcyáíyóneri tsúúrámeítyúne. Téhdure múu tsúúrámeí muhdú tsíjtyeke ipiáábóíyóneri.

⁵ Múu íjtsámeí muhdú Jetsocríjtó íjtsámeídyu. ⁶ Muuráhjáa Píívyéébere íjcyároobe tsá ávyeta tehdu íñeéíyóneri íjyácutúne. ⁷ Muuráhjáa fhstútuube íjcyároobe míamúnáajpídyú ítsímávámeíñe íhdícyaabéduréjuco íjcyane meke ipiááboki. ⁸ Aabée fhstútuuháné lílíñétuube íiná néétuubéré ídátso fhvéjtsámeífbyeke nucójpítso wátyétyehcúme páwachékevu éhne múu áteréejpi ímityúúbeke méénudu. ⁹⁻¹¹ Ehdúhjáa méénuube ‘tsíjju’ néétuubéré muhdú Píívyéébe dífbyeke néhdújuco. Áánélliihyé dífbyeke Píívyéébe íávyéjuutétsóóbeke meménú páme éhniíñevúré díbye íjcyaki, dífbye úmíwávú páhduube níjkyéjiri íjcyámema ííñújiri íjcyame naavémuháñemáyé ímíhmoúbáne íávyéjútsoóbeke iwáájácu ímiááné avyéjuube díbye íjcyane tééneri Méécááni Píívyéébeke íávyéjútsoiki.

Cahcújtso múnáa peetédu nééneé

¹² Ahdícyané, ámuúha táñahbému, éhnée ámuúhama o íjcyaaabe ámuúhakye o nééne ámuha melléébohíjcyádú idyé oke melléébó íñe tsíhyulle ámuúhadítú o íjcyároobe ámuúhakye o néhíjcyáne. Ááne muhdú Píívyéébe ímillédú meíjcyá teenéjuco ámuha mepájtýetéíñe íjcyáneri. ¹³ Muurá ihdyu dífbyere ámuúhakye ácuíhíjcyá ímiá íjt-saméivu muhdú díbye ímillédú ámuha meíjcyaki.

¹⁴ Aane ihdyu méméénuhíjcyá íjyevélletúmé úhbájcatsítýmére. ¹⁵ Áijyu ihdyu ámuha Píívyéébeéjté meíjcyame ímiá uwaáboju úwaáboméé mepéhíjcyámé mébóhówaucúnú ímítýíné míamúnááj píñétú éhne múúne mícuro cúúvétsi-hdyu péétécunúdu. ¹⁶ Ehdú ámuha meméénúhajchíí mítýane ámuúhadi ó ímíjyúúvéé Críjto tsáácooca ópée dífbyema bañúháñe o wákímyeíhíjcyátúneri. ¹⁷ Aane mítýane tééneri o ímíjyúúnéllíi ámuúhakye o néé téhdure ámuha meímíjyúúki. Áánéllíi eene ámuha mecáhcújtsóné hallúvú ihdyu ó dsíjívéiyá éhñíñevu ímí ámuha mecáhcújtsó dífbyeke. ¹⁸ Aane ihdyu metsu tsaméhjí meímíjyúúki.

Timotéoma Eporodítomútsikye Páávoró úwáábovu wálloóne

¹⁹ Aane óví Ávyéjuube Jetsóó ímilléhajchíí Timotéoke ó wálloó ámuúhakye díbye iúújeté muhdú ícyooca ámuha meíjcyane oke díbye úúballéváneri éhñíñevu o ímíjyúúveki. ²⁰ Muurá apáábyéré dífbyé íjtsaméí táíjtsaméídyú néénéllíi íjyá-cunúúbé ámuúhakye ipiáábóiyóneri. ²¹ Áánetu tsíjtyehjí íjyá-cunúhíjcyá iiye ímí íj-cyáíyóneri. Tsá ditye íjyá-cunútu Jetsocríjto ímillédú íjcyáíyóneri. ²² Áánetu muurá ámuha méwaajácú díbye ávyetá mityáné oke piáábohíjcyáné ímiáájú Críjtodítú íjcyáné wákímyeítýu éhne múu cááníkye íjcyadu. ²³ Aane óví íñe ícyooca o íjcyane muhdú óoma péé o wállo dífbyeke ámuúhakye díbye iúújetéki. ²⁴ Árónáa ó íjtsúcunú tsáijyu múúne Píívyéébe piáábori lléváhréjuco oore ámuúhakye o úújeténe.

²⁵ Téhdure ó íjtsúcunú ménahbe Eporodítóke ámuúha élleu o wálloóíñe téhdure mítýane panévatúré oke piáábohíjcyáábeke éhnée ámuha oke mepiáábónema taélleu mewállóóbeke. ²⁶ Aabe téhdure mítýane imíllé ámuúhakye iájtýmíné díbyeé chéméné uubállé ámuha méwáajácúné múhdurá dífbyeke íjtsáméíchónéllíihye. ²⁷ Ímiáánée muurá dsíjívéroóbe. Árónáacáa ihdyu Píívyéébe dífbyema múht-sidi íídaátsóvéne bóhiítsó dífbyeke íñe muhdú ícyooca kímóhcó o íjcyánáa díbye dsíjívéné oke éhñíñevu ávyénéjcuíyónéllíihye. ²⁸ Áábeke ámuúha élleu o wálloó ámuha meímíjyúúvéne tujkéveri o állíjchu eene dífbyedi ámuha mekímóóvehíj-cyáné múhdurá oke íjyá-cunúhíjcyánetu. ²⁹ Áábeke ihdyu óví ámuha ímíjyuuuri méwaatsúcúpejtsó Ávyéjúúbeéjté meíjcyáméejpi ménahbe íjcyáábeke. Áhdure tsij-tye dífbyedu néméhjike idyé múu wajyúhi. ³⁰ Muuráhjáa ávyeta wájýúmeítýuubéré ámuháa oke mepiáábóiyóné Críjto wákímyeí imyéénúneri íllúhwu dsíjíveráhi.

Muhdú Críjtoéjté téhmémeíiyóne

3 Ámuúha táñahbému, tsáháturo muhdú tene óhdivu néétu tsiíñe biwáánéré ámuúhakye o úwaabóné ámuúhakye tene piááboíñéllíihye. Ahdícyané múu ímíjyúú Ávyéjúúbeéjté ámuha meíjcyame. ² Aame ihdyu tsáma téiibúwá méj-cyaco oohímýédú nééme ímítýúmé íjcyame eene kíhdyahírótsáméítýúmé páj-tyetéítýúné úwáábohíjcyámeke. ³ Árónáa tsá téénetu Píívyéébeéjté meíjcyatúne. Muurá ihdyu dífbyé Apííchó meke túkévjtsóné piáábori díbye ímillédú dífbyeke

maávyéjútsohíjcyámé ímiáané dífbyeéjté méijcyá Jetsocríjtóo mééma méé-nunéjuco. Áánéllí dífbyeke ímíjuuri méduurúvahíjcyáhi. Muurá tsá meere íiná meméénúneri mepájtyetétésámeítyuróne. ⁴ Muurá tehdu tene nééca oore ó pájtyetétésámeítyáhi. Aaca muurá tsá múha óhdivu úújetétyuróne. ⁵ Muuráhjáa idyé oke waháro tsímávátsihdyu íhyojsítú pápihchúúj coojívatu óhdivu kíhdyahírotsómé ijraéej tsiiménémúhaabe heeberéomuube o íjcyabe páñétújeju múhá ihjyúrí o íhjyúváábedívu. Dítyéejtétsíi líhiyomútsi. Aabe muurá oo Bejamí dohíjba múnáa-jpi. Áhdure paritséomuube oo muuháa jodíómú taúhbaju o úráávyehíjcyáabe. ⁶ Aabée ó íjyáacunúhíjcyá Jetsóoéjtéhacáa íjcyámeke o ícúbáhráiyóneri. Áabekée muurá tsá múha oke íiná néétyuró taúhbajúu néhdújuco o íjcyánéllíhiye. ⁷ Ehdúu o dáríwémehíjcyanéhi ó íjtsúacunúhíjcyá íhtsutúné o méénuhíjcyáne. Árone ícy-ooca Críjtoéjpiyéjuco o íjcyánéllíi óhdivu atéréenéréjuco ínéúbatú meke píáábóityúne. ⁸ Áhdurée panévare tsíñehji íjcyaróné dífbyé hallúhcuri ó íhvejsó díbye páné ehníñevu íhtsútuube íjcyane o wáájácunéllíhiye. Ehdúu muurá panévare o ímílléronéhi ó íhvejsó éhne múúne tsíeméné átéréene meíhvejsódú Táavyéjuube Jetsocríjtokéréjuco o ícúveki. ⁹ Ehdúu ó meenu tsaimiyéjuco dífbyema o íjcyaki. Tsáháa muurá Pívyéébe oke ímiáábedi díllótyuró taúhbaju néhdu o íjcyaróóbeke. Muurá ihdyu apááñéré Críjtoke o cáhcújtsónej téeveríyé oke dílloobe ímiáábedi. Aabe apáámyéré dífbyeke cáhcújtsómeke pájtyetétsoóhi. ¹⁰ Áánéllíi ó imíllé Críjtoke o wáájácuné tsúúcajáa dsíjivéjúcóoróóbeke Pívyéébe bóhiítsóné íhnáhó téhdure óoma íjcyaki. Muuráhjáa díbye ímíllédújuco ícúbáhrámeíne díbye dsíjivéne. Ahdu idyé ó imíllé o ícúbáhrámeíne díbye dsíjivédú ívane téhdure Pívyéébe ímíllédú o íjcyane o ímíllénéllíhiye. ¹¹ Ááne éhne múu dsíjíveebe tsiíne bóhiíbe íjcyadu o néébe ímiááberéjuco o íjcyaki.

Tsaimíyé meíjcyáiyóneri metsúúrámeíne

¹² Áronáa idyé tsá ámuúhake o néetu panévaturé tsaimiyéjuco ímiáábé o íjcyane. Muurá ihdyu éhníñevu ó tsúúrámehíjcyá múhdutú ávyeta tsaimíyé Jetsocríjtó ímíllédú o íjcyáiyóneri. Tehdúu dífbyema o íjcyane oke újcuúbe. ¹³⁻¹⁴ Ámuúha tañahbé-muj, tsáhái muurá ávyeta ímiáábé o íjcyatúne. Áánéllíi íhdée múhdurá o ícyahíjcyané o íhvéjtsóne ícyooca ó tsúúrámehíjcyá múhdú díbye ímíllédú o íjcyáiyóneri bótíi téene áhdó o újcu íne múhdumé ímí dífbyema ícyahíjcyámeke téene áhdóllíi níjkeyjívú Pívyéébe píúvácoóca. ¹⁵ Áánéllíi íne múhdumé tsúúca ímí Críjtoke ámuha mecáhcújtsómeke o néé ámuúhake ímí tene íbúúúve íne ámuúhake o néhíjcyáne. Áánetu tsátsii tsíhdyure ámuha meíjtsúacunúhajchíi óví Pívyéébe ámuúhake waajácutsó téenevu. ¹⁶ Áánéllíi ámuúhake o néé ímíneúvú ámuha meíjtsámeíne meúráávyé múhdú tene íjcyane tsúúca ámuha mewáájácúdu.

¹⁷ Áhdícyane, ámuúha tañahbé-muj, íne múhdú o íjcyadu meíjcyane. Áhdure tsijtye óhdityúu iwáájáne ímí úráávyehíjcyámé íjcyadu meíjcyane. ¹⁸ Áánetu ámuúhake o néhíjcyádú íjcyáméi muurá mítyame Críjtóo páwachékevu dsíjivéneri mepájtyeténé uwááboju íllure tsárlílehíjcyáme. Aane íne ídátso táábere tsiíne ámuúhake ó úúbal-léhi. ¹⁹ Aame muurá ímityúné ícyahíjcyámé téené déjúcotu íllure wágóóóveéhi. Muurá Pívyéébeke ítsáávetumé múhdú tsaimíyé íñújiri ímíllédú íjcyáiyóneríyé tsúúrámehíjcyáhi. Ááneri íllure mítyákímeyehíjcyámé múu núcópívehíjcyánaáaca. ²⁰ Áánetu ihdyu mee níjkeyjéjteréjuco meíjcyame íne météhmeíhíjcyá Mepájtyetétsoobe Jetsocríjtó meke újcuwáíbye. ²¹ Aabe muurá íne ídátso meícyahíjcyáne pi

meke cápáyoácómé mejjcyáá dílbyedúréjuco dsíjívéityúnéj piiháñema. Ehdu meke ímíbájhóiiybe panévare ípíívyetédú íjcyáábe.

Múu imíjyúú pájyuvaré

4 Ámuúha, táñahbémú mityane ámuhakye o wájuryumeke o ájtyumífyóneri o ijyá-cunúhijcyámej, ámuhadi ihdyu mityane ó ímíjyuhíjcyá táwákimyéi áhdódú nééne ímí ámuha táuwaábó mecáhcútsohíjcyánéllíihye. Áameke ihdyu ámuhakye o néé tsáimíyé ámuha meúraávye Máavyéjuube Jetsocríjtoke.

² Téhdure Ebóódíamúpike Tsíítikyémá o néé dityépi ímiáámúpiréjuco íjcyá tsárl-léjcatsítyumúpi. Tsá ehdu mejjcyáítyuró Jetsocríjtoéjté mejjcyame. ³ Aane íne uke o néé táwákimyéityu oke u náhbénuhíjcyaaabe diityépike u píááboki. Muurá mityane oke téhdure píáábohíjcyamúpi ímiáájú Críjtó uwáábójutu. Téhdure Creméetema tsi-jtye oke tééné wákimyéityu píáábohíjcyáhi. Áame mémeháñe tsúúca ijcyá múijyú medsíjívéjúcóótyúne bóhi újcúmye mémeháñe cáátúváné waajácúháámitu.

⁴ Áánéllii ámuhakye o néé ámuha pájyuvaré meímíjyú tsúúca ávyéjúúbeéjte ámuha mejjcyame. Áánéllii tsáma méimíjyuhíjcyá. ⁵ Muurá piihíjucóóné tsiíne Máavyéjuube tsááíne. Áameke ihdyu óvíi ámuhakye pamévare waajácú ímiáámé ámuha mejjcyame pamévakéré mepíáábohíjcyámeke.

⁶ Aame ihdyu tsá múu ímityúné íjtsámeityú tsíméné ámuhakye pájtyécoóca. Múu pájyuvaré Píívyéébeke úúbállehíjcyá muhdú íjcyane. Áhdure múu dílbyeke téhdút-sohíjcyá panévá hallúvúre. ⁷ Ehdu ihdyu ámuha mejjcyácooca dílbyere Píívyéébe ámuhakye píááboó íínerí íjtsámeijyúcootúmé tsáimíyé ámuha mejjcyá múhdumé Críjtodívú ámuha mecátsípáávehíjcyáme. Ehdu meke Píívyéébe píáábonévú méjít-saméi tsá úújetéityuróne.

Ímiááneríyé mejítsámeíne

⁸ Áhdícyane méjít-saméi ímiááneríyé muhdú tsíjtyema ámuha maávyéjúúlléjcat-síne tsáimíyé mejjcyáíyóneri ámuha téénetu mebóhówaucunúmeke ímí Píívyéébe íjtsúcunúki, ámuúha táñahbémuj. Ehdu múu nénéhjiríyé íjtsámeíne tsáhájucó átéréénéhjiri íjtsámeijyúcootúne.

⁹ Áánéllii ménútsohíjcyá ímíneúvú ámuhakyé o úwáábohíjcyané tehdu ámuha mejjcyaki. Muuráhjáa tsúúca ámuha melleebó muhdú ámuhakye o néhíjcyanéhji. Áhdurée tsúúca ámuha máájtyumí muhdú ténehji o méénuhíjcyáne. Ahdu méméénucó Píívyéébe ámuháma íjcyame ímí ámuha mejjcyaki.

Pirípó cahcújtso múnaa Páávoróké píaabóne

¹⁰ Muurá ávyeta ó téhdujtsó Píívyéébeke íne icyooca tsiíne ámuha oke mepíáábóneri mityane o ímíjyúúvénema. Aabe tsá o néétu íveekí ámuha oke meít-sáávehíjcyatúne. Muurá ímiááné oke ámuha mepíaabóné meímíllérónáa tsá ámuha mepíívyetéhíjcyatúne. ¹¹ Árónáa idyé tsá ámuha oke maájcyúne tájpi o íjcyáiyóné o ímílléne ehdu ámuhakye o néétune. Muurá óhdi íjcyane tsúúca téhdunéjuco. ¹² Aabe ó piivyété o íjcyane éhnévátúroóbe. Áhdure idyé ó piivyétéiyá o íjcyane ehnéva múnáajpi. Téhdure ó piivyété íbúwajíí íiná májchótúroobe o íjcyane óóma tene íjcyácooca o ícyahíjcyádúre. ¹³ Aabe ó piivyété panévare o táhjane Jetsocríjtó oke píáábóne tsíjpari. ¹⁴ Áábeke ihdyu tehjújuco ámuha oke mepíaabóné íne ídátsó múhdurá o íjcyáábedi ámuha meídáátsóvénema.

¹⁵ Aame ímiááné apáámyéré ámuha Pirípori íjcyáné cahcútso múnaa tsúuca-játújuco meíjtsámeíñé muhdú oke ámuha mepíáábóíñeri. Muuráhjáa éhne tujkénuré Críjtodítýú íjcyáné uwááboju ámuhakye o úwáábótsihdyu Matsedóóniá iñújitu tsiéllévúréjuco o péébeke apáámyéré ámuha oke mepíaabó Píívyéébé ihjyúvú ámuhakye o úwaabóné tsaímíyé ámuhakye búúúvéñéllííhye. ¹⁶ Téhdurée Tet-saróónicári o íjcyácooca ámuha taéllevu méwállohíjcyá oke mepíaabóne. ¹⁷ Áronáa idyé tsá ámuha oke maájccúíyóneri o íjyácunúnéllíí ehdu ámuha meméénuhíjcyatúne. Muurá ihdyu ó imíllé ehdu ámuha meméénúneri éhniíñevu tsaímíyé Píívyéébema meíjcyane. ¹⁸ Muurá ámuha oke maácuhiíjcyanéhjí mityanéjuco éhnée Eparodítoma ámuha mewállóónema. Aane ímí Píívyéébe íjtsúcunú éhne múúne ávyéta ímyé cúvááné pacúúcú meíjtsúcunúdu. ¹⁹ Áameke ámuhakye ájcúúibye iiná ámuhadítýú píhtonévú íhtsutúné íavyéjú íjcyaaabe Jetsocríjtoéjté ámuha meíjcyánéllííhye. ²⁰ Aane ihdyu óvíí dífbyeke méduurúvahíjcyá paíjyuvaré múijyú níjkévai-tyúne. Ehdu teéne.

Páávoró pítyajcóne

²¹ Ahdícyane Jetsocríjtó uráávyé múnaa elle íjcyámeke méuubállé mityane dí-ityéké muha ílle meíjcyame medúúruváne. ²² Áhdure ávyéjuube Tséétsá únú múnaa ámuhakye duurúváhi.

²³ Aane óvíí Máavyéjuube Jetsocríjtó ámuhakye píaabóhi. Áyu tehdújuco.

COROTSÉÉTSE

Coróótsari ijcyáme éllevu Páávoró cáátúnuháámí

Duurúvaju

1 Oo Páávoró Jetsocríjtodítýú ímíáájú pajtyéteju ijcyáné uwááboobe Píívyééberée ihdyu oke ityújkevééllédú ijcyaaabe tééné wákimyéivu pícyoóbe. ² Aabe íne íhyaami o cáátúnuháámí muhtsi ménahbe Timotéoma méwallóó ámuha elle Coróótsari meijcyame Críjtóke meúraavyémé múúhá nahbému éllevu. Áámeke óvfi Méécááni Píívyéébe ámuéhakye píaabó íbúwajíí ámuha meijcyaki.

Cahcújtso múnáá hallúvú piáábó Páávoró táúmeíne

³ Pajjyuvaré Píívyéébe Jetsocríjtó Caaníkyé muhtsi météhdútsóhíjcyá ámuhá hallúvú dífbyema muhtsi meíhjuvácóoca. ⁴ Muuráhjáa múhtsikye úúballémé ímí Jetsocríjtóke ámuha mecáhcujsónéllíi tsáímíyé mewáájucatsíhíjcyáné pámeemáyé Píívyéébeéjté ijcyámema. Áánéllíi muhtsi météhdútsóhíjcyá dífbyeke. ⁵ Ehdúvá ímí ámuha meícyahíjcyá íné ímíjyaú meijcyaiíne Píívyéébe mewáábyuta níjkyejívu méénune ámuha mewáájácúnema. Muuréváhjáa Jetsocríjtodítýú pajtyéteju ijcyáné uwááboju ámuha melléébótsihdyújuco teene ámuha meítsóhíjcyáne. ⁶ Ááné uwááboju muurá tsúúca tsújaavé pahúllevávú ínújiri. Aane mítyame icyáhcújtsóne ímí úráávyehíjcyá éhnée ámuha tujkénú meijcyadu. Muuráhjáa Píívyéébe mítyane meke wájjune ámuha mewáájácúne ímí mecáhcujsóhi. ⁷ Téénevúu muurá Epáápara muhtsi wájjú menéébe ímichi ámuéhakye úwaabóhi. Aabe ímí Críjtóke úráávyeebe múhtsikye píáábohíjcyá ámuha múhtsikye mepíáábóiyóne. ⁸ Aabée múúhakye úúballé ímí ámuha mewáájucatsíne.

⁹ Áánée muha mewáájácútsihdyu pajjyuvaré ámuhá hallúvú piáábó Píívyéébeke métáúmeíhíjcyá díbye ámuéhakye ímíneúvú iwáájácútso íjtsaméivu. ¹⁰ Áhdurée idyé muha métáúmeíhíjcyá ámuéhakye díbye íajcu dífbyé icyánéjcu ámuha meíjtsóíne waajácuvu ímí dífbyeke ámuha mewáájácúne muhdú díbye ímíllédú meijcyámedítýú ímíááneréjuco íbóhówaucunúki. ¹¹ Ehdu nééné piáábó muha métáúmeíhíjcyá ámuhá hallúvú Píívyéébeke díbye íihnáhoori ámuéhakye tsípajtsómé panévá ímítyuháne ámuha maáábúcuíhíjcyaki. ¹² Aame díbye ámuéhakye ímíbájchóné hallúvú ímíjyuri ámuha dífbyeke metéhdújtsoki. ¹³ Muuráhjáa dífbyere Píívyéébe meke íjchívyetsó Naavéné hójtsí pañétú éhne múu cúúvétsihíyí ijcyadu meícyahíjcyámeke. Áánemáa meke pícyoobe mítyane iwájjyuube Íllí avyéjvúréjuco. ¹⁴ Díbye muurá dsíjívénej tééveri mééma ímíbájchoobe méímítyuháne méhdi ídáátsóvéenema.

Jetsocríjtó dsíjívénej tééveri ímí Píívyéébema meijcyane

¹⁵ Muuráhjáa Píívyéébeke maájtyúmítuube Íllí Jetsocríjtó tééveri méhdivu bóhówaavé páné piivyéébére ijcyaaabe. ¹⁶ Diibyéjháa muurá Jetsocríjtó tééveri ípívyéjtsoobe páneere múhdúné tsíeméné ínújiri ijcyánéjhíma íévéhóowari íjcyanéjhí maájtyumínee, maájtyúmítúnee, ijcyane. Téhduréhjáa ípívyéjtsoobe níjkyejí múnáama naavémuke pámeere íavyéjútéma. Ehdújháa panévare ípívyéjtsoobe Íllíj tééveri ténéjhíri díbye íavyéjújtsámeíki. ¹⁷ Aabéhjáa ihdyu Críjto icyahíj-

cyá tsúúcajátújuco ifjcyaduré ínéubáreíkyé ifjcyátúné íhdéjuco. Áábe tájpi muurá íne páneere múhdúné tsíeméné ifjcyane ifjcyáhi. ¹⁸ Aabe muurá dífbyé cahcújtso múnáa meifjcyámé túkevéjtssoobe íne méhniwau meke túkévétsohíjcyádú néébeé. Muuráhjáa dsíjiveebe tsiíne bohí téhdure medsíjivémé mebohíííne tújkénuúbe. Áábekée Píívyéébe picyóó páné avyéjuubéré dibye ifjcyaki. ¹⁹ Ehdúu Píívyéébe imíllé íbohówájtsámeíne Críjtoj tééveri. ²⁰ Muuráhjáa páwachékevu ítyujpácýó waagóoobe páneere íne múhdúné tsíeméné ínnújiri ifjcyánema íévéhóowari ifjcyanéhí ímíbbáavyeki, téhdure tsaimíyé míamúnáa Píívyéébema ifjcyaki. Aanée Píívyéébe ímí íjtsúcnúhi.

²¹ Muuráhjáa íhde ámuha Píívyéébeke mémúnáátsohíjcyá ímityúné ámuha meméenuhíjcyánéllíhíye. Árómeke tsúúca ámúhake ímíbbájchómeke újcuube tsaimíyéjuco ámuha dífbyema meifjcyá Críjtóo míamúnáájpidívú ípívyéévéne dsíjivénej tééveri. ²² Ehdúu méénuube íné ímityú máhallúri ifjcyájúcootúmé tsaimíyéjuco menéémeke íjucuki. ²³ Áánéllíi ámúhake o néé ínévú táhjátsámeítyúmé tsaimíyé ámuha meíráávyé muhdú mepájtyetéíne úwááboju tsúúca ámuha mewáájacúne. Ááné úwááboju muurá íne úwááboobéré o péhijcyané tsúúca ínnújiri pahúllévávú tsújaavéhi.

Cahcújtso múnáa píááboobe Páávoró

²⁴ Áánéllíi ó ímíjyúú ámúhake o píáábóné wákimyéí o méénúneri o ícúbáhrámeíyoóbe. Ehdúu muurá Críjto mewájyuri ícúbáhrámeídyújuco o ícúbáhrámeíhijcyáne. ²⁵ Muuráhjáa Píívyéébe oke níwaavénéjuco íne cahcújtso múnáake o píáábohíjcyáne. Aabe ámúhake o úwáábohíjcyá tene ifjcyadújuco. ²⁶ Muuráhjáa tsúúcajátújuco dibye pítyájcámeíne tsá múha wáájacuhíjcyatúne. Méíhdé múnáaúvúhjáa ifjcyarómé tsá wáájacutú teéne. Áánevu íne ícyooca tsúúca meke waajácútssoobe íhñéjté meifjcyámeke. ²⁷ Aane Críjto mééma ifjcyáneri tsúúca mewáajácú tsaimíyé Píívyéébe avyéjuri meifjcyáíne. Eene muurá wáájacúratúné ifjcyanéví ímíllebe téhdure ámúhake iwáájacútsóné jodíómú ámuha meifjcyátúrómeke.

²⁸ Aane íne muha méúwáábohíjcyá pámeekéré panévatúré túkévéjtsoméré ditye Críjtoj tééveri éhniínevu iwáájacúne ímiááméré Píívyéébema ifjcyaki. ²⁹ Áánéllíi muurá íne ávyetá íhnáhó ó úwáábohíjcyá ícúbáhrámeíbyéré Críjto oke píáábóneri.

2 Aane ó ímíllé ámuha Raoditséá cóomi múnáa tsijtye oke wáájacútúrómemá mewáájacúné ávyetá íhnáhó ámuhá hallúvú píáábó o táúmeíhijcyané Píívyéébeke ímíneuvú ámuha Críjtoke meíráávyeki. ² Aabe ó ímíllé ámuha tsaimíyé mewájyújcatsíne ímíneuvú mewáájacúné muhdúhjáa Píívyéébe mééma Críjtoj tééveri wáájacúratúné méénuhíjcyáne. ³ Dífbyedi íhdyu páneere ímiá tujkéveju ifjcyáhi. ⁴ Ehdú íne ámúhake o téfbúwátsohíjcyá tsaate ámúhake íállíneri ímújtátsótuki. ⁵ Muurá tsá ámuháma elle o ifjcyáturóne. Árónáa ámuháma ó ifjcyá tájtsaméyi. Áánéllíi ó ímíjyúú ímí ámuha Críjtoke mecáhcujtsómé tsaimíyé meifjcyáneri.

⁶ Aame muhdúhjáa ámuha tujkénú dífbyeke mecáhcújtsóijyú meifjcyadu tsahdúré ímíneuvú meifjcyá dífbyema. ⁷ Ahdícyane ímíneuvú mecáhcújtsóóbedívú mefhvéjtsámeíne paíjyuvaré Píívyéébeke météhdútsohíjcyá muhdúhjáa ámúhake o úwaabódu.

Críjtoke cáhcujtsómé tsíhdyuréjuco íjcyane

⁸Téíibúwá tsáma méíjcyaco tsaate íjtsaméityúré iújcúné uwáábori ámuhákye imújtátsótuki. Muurá míamúnáá íjtsaméityúré tsááne méénuhíjcyáme. Tsá Críjtodítyú tsááne íjtsaméiyi ditye úwáábohíjcyatúne.

⁹Muurá muhdú Píívyéébe íjcyane méwaaajácú Críjto míamúnáájpídívúu ípívyéévéébej tééveri. ¹⁰Aabe muurá pámeere níjkyéji múnáa naavémuu, íjcyámé éhniíñevu íhtsútuúbe. Áánéllii dífbyema méíjcyámema téhdure íjcyaaabe Píívyéébeé. ¹¹Aabe tsúuca ámuhákye íjchívyetsó ímityúnetu Críjto ámuháma íjcyánéllíihye. Tsá idyé mekíhdyahírótsámeíñeri meímíbaávyetúne. Muurá ihdyu Críjtoj tééveriyé meke ímíbájchoóbe. ¹²Muuráhjáa metsójtótsámeíñeri ménaavénú dsíjvéébekée ditye cúúne. Ááneríi méúújetsó íhdée múhdurá meícyahíjcyáné tsúuca mefhvejtsóne. Aame ícyooca tsíhdyuréjuco mee Píívyéébéé íhnháhoori bóhítsóóbeke mecáhcújtsónema. ¹³Muuráhjáa éíjyu ámuha éhne múu dsíjívemédú meícyahíjcyá ámuha ímityúné meícyahíjcyáné mefhvejtsótúnéllíihye. Áronáa ícyooca tsúuca Píívyéébe ámuhákye ímíjpyetétso téenetu Críjtoj tééveri ámuhádi ídáátsóvéenema. ¹⁴Muuráhjáa dífbyé taúhbaju néhdu meíjcyátúné déjúcotu méhdi ícúbáhráíyoóbe. Áronáacáa mééma ímíbájchoobe Ílli Críjtoke ditye páwachékevu wátyétyéhcuube dsíjívénéj tééveri. Ehdúu mééma ímíbájchoobe mewágóóóvéíyónetu meke ípájtyetétso. ¹⁵Muuráhjáa páwachékevu ditye wátyétyéhcuube Críjto idsíjívénéri tsúuca tahjá Naavéneke íhyájkímumájuco. Áánetu méwaaajácú tsúuca ditye táhjátsámeíñe.

Níjkyéjiénéri metsúúrámeíñe

¹⁶Ahdícyane méíícúvedí tsaate ámuha memáchohíjcyánéhjitu íhgyúvánéri. Áhdure méíícúvedí eene béébe nuhba íjchívyécooca ditye wánehjivatéhíjcyánéri ámuha meíícúvétúnéri ditye ámuhádi íhgyúvahíjcyánéri. Áhdure méíícúvedí kéjcoojí Píívyéébeke idyúúrvahíjcyánéri ditye íhgyúvahíjcyánéri. ¹⁷Éhduhjíikyée muurá meméénúnéri Píívyéébeke méúraávyehíjcyáhi. Ááneríihyáa ménaavénuhíjcyá Críjtoke díbye méhdivu bóhówáávétúné hajchóta. Áronáa ícyooca tsáhájuco tehdu meméénújúcootú tsúuca díbye mééma íjcyánéllíihye. ¹⁸Ahdícyane tsáma máállítsámeídí eene níjkyéji múnáakéva ámuha medúúrvátúhajchíí ámuha mewágóóóvéíñe tsaate ímíááneúvúdú úwáábohíjcyámedívu. Muurá iwáájácútúnéré bañúháñe méénuhíjcyámé naavévaa diityédívú bóhówáávéné pañe íájtyumíne. Ehdú imyéénúne pánehjídú ícyahíjcyámé idáátsóméhjíúvu. Áronáa mítyákímyeíhíjcyámé iye íjtsámeíñe imyéénúnéri. ¹⁹Ááne díibyéjuco Críjto ítyúkevítsoobe íjcyáíyóóbedi tsá ditye ícúvehíjcyatúne. Muurá dífbye tájpiyé méíjcyá dífbyeéjté meícyame. Aame méúraávyehíjcyá Píívyéébeke muhdú díbye ímíllédú dífbyé piááboríye.

²⁰Muuráhjáa mewájjuri díbye dsíjívéné ámuha mecáhcújtsónéri tsúuca métahjá míamúnáá íjtsaméí állíúré íjcyane. Aame ámuha ténejcu mewáájácújúcótúnéllíi méíjcyá ténejcútú éhne múu dsíjívemédú. Áronáa ííveekí Píívyéébeke wáájácútúme íjcyadu ámuha íjjenévú métáhjátsámeíhíjcyáhi? ²¹Ííveekí majchóháñetu ámuha mébóícyúcatsíhíjcyáhi? Óvíjyacóóné ehdu ámuha meíllívyéébócatsíhíjcyáne. ²²Muurá ténéhjitu ámuha mebóícyúcatsíhíjcyaróné íjcyá memájchoki. Muurá míamúnáá íjtsaméityúré tsááne ámuhákye úwáábohíjcyáme. ²³Aane páne-

hjidú meke bánuhíjcyá ímiáané ímí Píívyéébeke ditye úráávyéúvúdu. Muurá it-súcunúhijcyámé ícúbáhrámeíne idáátsóméhjiúvú íjcyáneri tehdújuco Píívyéébeke íavyéjútsohíjcyáne. Áronáa tsá diityéké tene píáábotú ditye ímíbáávyeki.

3 Ahdícyane Críjtóo dsíjívéebe tsiíne bóhíínej tééveri ímityúmé ámuha meí-cyahíjcyánetu tsúúca meíjchivyémé métsúúraméí níjkyéjéne íjcyáneri dífbyeke ámuha meícuvémé dífbyema Cáání úniúvú maávyéjuutéki. ² Áanéllíi téeneriyé métsúúraméí. Óvíjyacóóné ínnújéne. ³ Tsúúca muurá ámuha Críjtoke mecáhcujtsómé Píívyéébeéjitéréjuco meíjcyame tenejcúrí meícuvéjúcóótúnéllíi ámuha tenejcútú méijcyá dsíjívemédu. ⁴ Aabe muurá tsiíne tsáácooca dífbyema tsaimíyé méijcyaa íavyéjuri.

Tsihdyuréjuco meíjcyane

⁵ Ahdícyane ílluréjuco méihvéjtsó páneere ímityúné ámuha meméénuhíjcyáne. Óvíjyacóóné ihdícyáméhjima ámuha medómácócatsíhijcyáne. Áhdure tsíínehji ámuhakye tútávajtsófyóneri ámuha meúmúúpívyehíjcyanéjji ílluréjuco méihvéjtsó. Áhdure mítyane ámuha meéhnéváyóneri métsámeíhijcyané méihvéjtsó. Muurá níjcyotájteke medúúruváné ímityúné íjcyané tujkévéenéré teéne. ⁶ Ehdu nénehji lléébotúmé méénuhíjcyámedi ihnáhoóíne Píívyéébe ícúbahráne. ⁷ Tehdúu muurá nénehji téhdure ámuha méméénuhíjcyáhi. ⁸ Árone ílluréjuco méihvéjtsó ámuha mecááyóbahíjcyáne, ímityúné ámuha medárfívécatsíhijcyáne, nénní ámuha menéáyócatsíhijcyáne, núcójpítsó nénehji ámuha meíhjiyúvahíjcyáne. Énehji panévaré ílluréjuco méihvéjtsó. ⁹ Ténéhjiu tsúúca ámuha tsíínejcúriyéjuco meíjcyame tsáhájucu múu állíuúnújcatsítyúne. ¹⁰ Métsúúraméí éhníínevu ámuha meímíjpyetéíyóneri ímííneuvú ámuha Píívyéébeke mewáájácu dífbyedu ímiáámeréjuco ámuha meíjcyaki. Muurá ímiáané tsúúca ámuha tsihdyuréjuco. ¹¹ Tsá dífbyeéjté meíjcyatú jodíómú meíjcyanéllíihye. Muurá ihdyu pamévaré dífbyeéjté íjcyá jodíómú íjcyáturómé kíhdyahírótsámeítyuróme, tsííne ínnújéne múnaa íjcyaróme, ínéubará wáájácúturóme, tsaaté únú múnaa íjcyaróme, tsaatéúbámáyé wákímyeítyuróme. Muurá pámeere Críjtoke mecáhcujtsómé tsahtúré dífbyeéjté méijcyáhi.

¹² Muurájháa Píívyéébere ámuhakye ujcú mítyane ámuhakye iwájiyúnéllíi dífbyeéjté ámuha meíjcyaki. Aame múu ímiánejcúvú íjtsaméí icyápáyóóvéne wajiýújcatsíhi, píáábójcatsíhi, idáátsóméhjiúvú íjcyáhi, ímiááméré pamévamáyé íjcyáhi, ámuha meícúbáhrámeíyonéhji aabúcúhi. ¹³ Áane múu tsáijyu múhdurá ámuháma pájtyéronéhji ímíbáchójcatsí íidaatsólléjcatsíne Críjtóo méhdi ídáátsóvéne meke ímíbajchódu. ¹⁴ Áhdure múu éhníínevu wajiýújcatsí tsaimíyé ámuha meíjcyá íínevú táhjátsámeítyúme. ¹⁵ Áameke ihdyu óvíi ámuhakye Píívyééberéjuco túkévejtsóne. Muurá ímíllebe Críjtoj tééveri ámuhakye ipíaabóné ímí tsame meíjcyaki.

¹⁶ Áané hallúvú múu dífbyeke ityéhdújtsóne ímíjyuuri duurúvahíjcyá ámuhá íbuúúnetu íjchívyéne mājtsiyi. Aame ihdyu wajiýúnejcútsi meíjcyáne méúwáábohíjcyá Críjtó uwááboju ámuhá pañe íjcyane tsápítsójcatsímyére. ¹⁷ Panévaré múu íná ímyéénunee, íihjiyuvánee, íjcyane méénuhíjcyá muhdú ímiáané Ávyéjuube Jetsóóéjté meíjcyame meméénúiyódú téené hallúvú Méécááni Píívyéébeke dífbyej tééveri téhdújtsómére.

Muhdú cahcújtso múnáa ijcyane

¹⁸ Ámuúha walléemuj, tsúúca Ávyéjuube Críjtó uráávyé múnáa ámuha mejjcyame múu avyéjuullé ámuhá tajímuke. ¹⁹ Áhdure idyé ámuha wajpíímú múu wajjú ámuhá taabámuke. Tsá múu ímityúné dárívéjcatsítyúne.

²⁰ Áhdure tsiime mécahcújtso ámuháj caanímuke. Ehdú muurá ámuha mejjcyane Píívyéébe imílléhi. ²¹ Áhdure ámuha cáanimu tsá múu ámuháj tsíimeke úmécójtsoitú ditye ityútáváávétuki.

²² Téhdure idyé tsané avyéjútémá wákímyeímyé múu cáhcujtsó diityéke. Tsá múu ditye íítérokíyé tsáímíyé wákímyeítyúne. Múu Píívyéébeke íavyejúúlléne tsáímíyé wákímyeíhi. ²³ Áhdure panéváré iiná ámuhá wákímyeí ijcyane múu meenú ímíneúvú óvéheetúmé dífbyeke ámuha meífcuvénéjuco. ²⁴ Muurá tsúúca ámuha méwaajácú Máavyéjuube Jetsocríjtóke meífcuvéne áhdó díbye meke újcuíñé íavyéjuvu tsáímíyéjuco dífbyema mejjcyaki. ²⁵ Áánetu ímityúné íjcyámeke téhdure ájcuíibye téene áhdovu. Muurá Píívyéébe meke pámeekéré tsahdúré wájýúroobe áhdoó muhdú meícyahíjcyádújuco.

4 Aabe níjkyéjiri íjcyaaabe Máavyéjuube meke íítehíjcyá muhdú mejjcyane. Áánél-
lii múu ávyéjuute íjcyame ímíneúvú íwákímyeí múnáake picyóó ícúbáhratúme.

² Ahdícyane múu téiibúwá íjcyáne pajjyuváré Píívyéébeke piáábó táumeíhíjcyá óóchévetúmé panévá hallúvú téhdújtsomére. ³ Téhdure múúhá hallúvú métáuméí díbye múúhakye piáábónej péévé múúhakye múha iiná néétume éhniíñevu miamúnáake muha meúwáábo Críjtóo mééma pajtyéteju méénune. Teene o úwáábo-
híjcyané hallútú muurá íne icyooca oo cúvéhóójari. ⁴ Áánéllii ámuhakye o nées táhal-
lúvú piáábó ámuha Píívyéébeke metáumeí díbye oke ipiáábo miamúnáake téénevu o wáájácútsoki.

⁵ Téhdure ámuhakye o nées panévatúré ímiááméré ámuha mejjcyáne cahcújtso múnáa íjcyátúmeke tééjuvu mewáájácútsoki. ⁶ Aame ihdyu múu ímíneúvú ihjýuvahíjcyá tsaate ámuhakye díllócooca tsáímíyé diityéké ámuha meúúbálleki.

Páávoró pítyajcóné

⁷ Ahdícyane óvíi ménahbe Tííkico ámuhakye táuubállé meenú dífbyema muhtsi Ávyéjuube Jetsocríjtó wákímyeí meméénuhíjcyaaabe. Díbye muurá oke tsáímíyé tééné wákímyeítyu piáábohíjcyáhi. ⁸ Áábeke ámuhá éllevu ó wallóó ámuhakye tsápíjtsoobéré iúúbálle muhdú ílle muha mejjcyane. ⁹ Áábema téhdure tsaapi ménahbe ímiáábé íjcyaaabe Onéétsimo péé ámuhadítyúu tsáábeé. Aamútsí óvíi ámuhakye úúballé páneere muhdú ílle íjcyane.

¹⁰ Áánetu íne dífbyema muhtsi cúvéhóójari mejjcyaaabe Arijtáácó ámuhakye dúúruváné ámuhakye ó úúballéhi. Áhdure Benabée nahbe Máácó uubállé ámuha wájácú menéébe ámuhakye duurúváhi. Aabe ámuhakye ááhívetéhajhíí ímíneúvú méwaatsúcucu. ¹¹ Téhdure idyé Jetsóó dífbyere 'Jójtóó' némeífbyé ámuhakye duurúváhi. Éhdume tamúnáa jodíómudítyú cahcújtso múnáa íjcyame oke piáábohíjcyá Píívyéébe avyéjú wákímyeí o méénúnetu. Aame oke mítyane tsápíjtso-
híjcyáhi. ¹² Téhdure ámuhadítyúu tsáábe Epáápara Críjtó wákímyeí méénuhíj-
cyaaabe ámuhakye duurúváhi. Téhdure ámuhá hallúvú mítyane piáábó Píívyéébeke táumeíhíjcyaaabe ámuha tsáímíyé dífbyeke meúráávyé muhdú díbye ímillédu. ¹³ Aane ímiááné ó waajácú ámuhá hallúvú mítyane piáábó díbye táumeíhíjcyáne.

Téhdure Raoditséá cóómiyi íjcyámema Hierááporíyí íjcyámé hallúvú táúmeíhíj-cyaábe. ¹⁴Téhdure wájyú menéébe taabóóbé Róócáma Déémámutsi ámuhakye duurúváhi.

¹⁵Áhdure táicyánéjcutu Raoditséari íjcyame ménahbémuke o dúúruváné méu-ubálle. Áhdure Níhpáke pámeere dífbye jávú dóbéévehíjcyané cahcújtso múnáama o dúúruváné méuubálle. ¹⁶Aane íhyaami ámuha éllewu o wálloháámí ámuha meéévéne boone méwállooco diitye Raoditséari íjcyané cahcújtso múnáa éllewu téhdure ditye iééveki. Áhdure téhullétú ámuha éllewu ditye wálloháámí ímíñeúvú méééveco. ¹⁷Áanetu Akípoke mene dibye ímíñeúvú iníjkéva Píívyéébée dífbyeke pícyóóné wákimyéi.

¹⁸Ehdu íne ámuhakye pámeekéré o dúúruváné ó caatúnú páñetu oóre. Áábeke ihdyu oke máábájíívedí íne cúvéhóójari o íjcyáábeke. Ahdícyane óvíi Píívyéébe ámuhakye píaabóhi. Áyu tehdújuco.

1 TETSARONITSEÉTSE

Tujkénú Tetsaróonicárí ijcyáme éllevu Páávororo cáátúnuháámi

Duurúvaju

1 Ámuúha Tetsaróonicá múnáa múúhá nahbému, íhyaami íne muha mé-caatúnú ámuúha éllevu oo Páávoroo, Tsibáánoo, Timotéoo, íjcyame elle ámuha mejjcyame tsaimíyé Máavyéjuube Jetsocríjtomútsikye Méécááni Píívyéébema meúráávyehíjcyáme éllevu. Aamútsí ihdyu óvíi ámuúhake piaabó íbúwajíi ámuha mejjcyaki.

Tetsaróonicá múnáa cáhcujtsóne

²Ímí ámuha Píívyéébeke meúráávyehíjcyánéllii pajjyuvaré muha dífbyeke météhdútsohíjcyáhi. ³Áhdure muha méitsáávehíjcyá Jetsóoke ámuha mewájuúne mecáhcujtsómé tsaimíyé dífbyé wákimyéi ámuha meméénume meitsohíjcyáné tsiíne dibye tsááiíne. Áané hallúvú muha téhdure Píívyéébeke météhdútsohíjcyáhi. ⁴Muurá muha méwaajácú ámuúhakee táñahbémuke iwájuúnéllii dibye újcune. ⁵Muuráhjáa ámuúhake muha pajtyeté tsúúca mééma íjcyáné uwááboju meúwáábócooca tsá pevénéré meúwáábohíjcyatúne. Muuráhjáa ihdyu Píívyéébe Apííchó múúhake píáábóneri panévare méénuráítyúronéhjé muha méméénuhíjcyá ímiáánéjuco íjcyane muha meúwáábohíjcyánéllíihye. Aane muurá ámuha méwaajácú muhdúhjáa ámuúhama muha mejjcyame ámuúhake mepíáábohíjcyáne.

⁶Muuráhjáa Píívyéébe Apííchóré ámuúhake ímíjyuuvu ájcume tsaimíyé ámuha mecáhcujtsó dífbyé uwááboju ámuúhake muha meúwaabóne. Aane muurá eene muhdú muha dífbyeke meúráávyehíjcyádújuco ámuha meúráávyehíjcyáné ámuha meícúbáhrámeíyóné pañe. ⁷Ehdu nééróné pañe ámuha dífbyeke tsaimíyé meúráávyehíjcyámedítú muurá Matsedóóniámá Acááyá inújjícu cahcújtso múnáa ámuúhadítú íífváne tehdu úráávyehíjcyáhi. ⁸Áané uwáábojúu muurá ámuúhadítú tsújaavéné tsá apáamyéré téené inújjícu múnáa wáájacutúne. Muuráhjáa tsúúca pahúllevá múnáaré waajácúhi. Téhdurée waajácúme ámuha ímí Píívyéébeke mecáhcujtsóne. Áanéllii tsáhájucó muha muucá teene meúúbal-léityuróne. ⁹⁻¹⁰Muurá téhdure múúhake úúbállehíjcyámé éhnée ámuúhake muha maááhívéjémeke tsaimíyé ámuha mewáátsúcúpejtsóne. Áhdure múúhake úúbálle-híjcyámé níjcyotájtekérée ámuha mecáánívahíjcyámé icyooca botsíi ímiáábé Píívyéébekéréjuco ámuha mecááníwáábeke meícuvémé metéhmehíjcyáné múijyú tsiíne ílli tsááiíne éhnée dsíjívéebeke dibye bóhítsoóbe. Diibyeé muurá tsúúca meke pajtyetétso méimítyú hallútú meícúbáhrámeíyónetu.

Tetsaróonicárí Páávororo úwaabóne

2 Aane muurá ámuha táñahbému méwaajácú bañúháñée ámuúhake muha maááhívéjetúne. ²Muuráhjáa Pírípovu múúhake ditye ícúbáhrároné pañe ííneri íllityétúme ámuúhake muha meúwááboté Píívyéébedívú muha mecát-sípáávéenema. Áamedíi múúhadi tsaate úúhívatéróné pañe ámuúhake muha meúwaabóné muurá ámuha mecáhcujtsóhi. ³Tsáháa ímityúné ámuúhadítú

muha meíjtsámeíne íllure ámuhakye muha maállityúne. ⁴Muuráhjáa ihdyu Píívyéébe pámé íjtsaméíyé wájácú néébe múúhakye ityújkevééllémekéjuco níwáávéne uwááboju íne muha meúwáábohíjcyá ámuhakye díbye ímillédújuco. Tsá muha meúwáábohíjcyatú míamúnaa múúhakye ímí íjtsúcunúki. ⁵Aane wájácú ámuha menééne tsáháa múúhakye ámuha maáhdórokíyé tsáímíyé ámuhakye muha meúwáábohíjcyatúne. Aane Píívyéébe waajácúhi. ⁶Áhdurée tsá muha meíjyácunútú míamúnaa múúhakye mítyájtsóíyóneri. Muuráhjáa ihdyu ímiááné múúhakye ámuha mémítyájtsóíyá Críjtorée múúhakye uwáábojtédíwú pícyóómeke. Áronáacáa tsá muha meíjyácunútú téneri. ⁷⁻⁸Muuráhjáa ihdyu ámuhakyeré muha tsáímíyé mépiáábohíjcyá éhne múúne tsiiméké tsiiyu téhmedu ámuhakye muha mewáíjyúnema. Aamée ámuhakye muha meúwáábohíjcyá ímiájú ápíchó nénehji múúhakye pátyehíjcyaróné paíne. ⁹Aane cáhawáa méitsáávé muhdúhjáa ámuhakye muha meúwáábo ámuháj piine muha meíjcyame mewákímyehíjcyáné pécóhahjchótá cójíhahjchótá téene tájpi muha meíjcyaki. Tsáháa ínerí ámuhakye muha meíjyévétsohíjcyatúne.

¹⁰Áhdure muurá ámuha méwaajácú tsáímíyée ámuháma muha meícyahíjcyánéllí íínetú muha menéétsámeítyúne. Aane téhdure Píívyéébe waajácúhi. ¹¹Áhdure ámuha méwaajácú ámuhakyeé muha meúwaabómé mecánáájánuhíjcyáné éhne múúne tsiiméké cááni méénudu. ¹²Muuráhjáa ámuhakye muha ménéhíjcyá Píívyéébema ímíneúwú ámuha meíjcyá muhdú dífbyeéjté íjcyáiyódú íavyéjúejtée ámuha meíjcyáíneúvú ámuhakye díbye méménúmeke.

¹³Áané hallúvú muha paíjyuvaré météhdútsohíjcyá dífbyeke. Muuráhjáa dífbyeé uwááboju míamúnáa íjtsaméí íjcyatúné muha ámuhakye meúwáábónéllí ámuha ímí mecáhcújtsómé tsúúca méímíjpyetéhi. ¹⁴Ahdícyane ámuúha múúhá nahbé-muj, muurá Críjtoke ámuha mecáhcújtsóné hallútú ámuha múnáaré ámuhádi ícúbáhrahíjcyádúu idyé múúhadi Jodéari muha meícyáné cahcújtso múnáadi múúha múnáaré jodíómú ícúbáhrahíjcyáhi. ¹⁵Diityéree muurá dsíjívetsó Ávyéjuube Jetsóoke íhdée múúha múnáaré idyé íjcyámeke Píívyéébe íhjúu uubálle múnáake ídsíjívetsódu. Aame tsá Píívyéébe ímillédú íjcyáítyuróne. Áanéllí pamévakéré tsarílléme. ¹⁶Aame muurá tsá ímíllehíjcyatú jodíómú íjcyátúmeke muha meúwaabóne. Ááneri íhyallúvúré éhniínevu ímityúné méénuhíjcyáme. Árómeke téené hallútú Píívyéébe ícúbáhraáhi.

Páávoró ímíllé Tetsaróónicáí íjcyáné cahcújtso múnáake íááhíveténe

¹⁷Ámuúha múúhá nahbé-muj, éhnée ámuhádítyú muha metsátsihdyu muurá tsúcááhréjuco meé. Aame íne ámuhádítyú tsíhyulle muha meíjcyarómé ámuhakye méítsáávehíjcyáhi. Áanéllí muha méímíllera ámuhakye maááhíveténe tsiíne maátyúmíjcatsíki. ¹⁸Éíjyújúcooróo o ítsámeíhíjcyaróné oore ámuhakye o ááhívetéíyóneri. Áronáacáa Naavéné táíjtsaméí tútávajtsóhi. ¹⁹⁻²⁰¿Aane íne íínevu muha mecátóróvéne méímíjyúúveé Máavyéjuube Jetsocríjtó tsiíne tsáácoóca? Muurá ihdyu diityéjuco ámuha ámuhádi téíjyu muha méímíjyúúveímye.

3 Áamekéé ámuhakye muha maájtyúmíyóneri meíjyácunúhíjcyánéllí ámuha éllevu tsúúca muha mepéjúcooráhi. Áronáacáa muhtsi mécoévá Atéénavúre. ²⁻³Átsihdyúu ménahbe Timotéó téhdure Píívyéébe íicúve múnáajpi íjcyáábekéréjuco muhtsi mewálloone ámuhakye díbye Críjtodítyú íjcyáné uwááboju íúwáábóneri ítsápíjtsoté éhniínevu ímí ámuha dífbyeke mecáhcújtso

tsaate ámuha múhdurá meíjtsámeityu íñe icyooca meícúbáhrámeíhijcyánéhjitu. Muurá tsúuca ámuha méwaaajácú Píívyéébeéjté meíjcyame ehdu nénéhjiri meícúbáhrámeíñe. ⁴Muuráhjáa ámúhama muha meíjcyácooca ménéhijcyá meícúbáhrámeíñe. Ahdújuco muurá meícúbáhrámeíhijcyáne. ⁵Áánerí mityane ámúhadi o íjyácunúnéllii Timotéoke ó wallóo díbye ámúhakye iúújeté muhdújucó ámuha Críjtoke mecáhcujsóné o wáájacuki. Ópée mityane ó íllityé bañúháñé ámúhakye muha meúwáábohíjcyámeke Naavéné ícyánejcúvú llíúcúyóneri.

⁶Árónáa Timotéó ámúhadi Tetsaróónicári úlléjeebe múhtsikye úúballévá ímíhyeva ámuha Píívyéébeke mecáhcújtsóne pamévamáyé mewáýjucatsíhijcyáne. Téhdure múhtsikye úúballébe ámúhadi muha meíjyácunúhijcyádúreva idyé múúhakye ámuha maájtyúmíyóneri meíjyácunúhijcyáne. ⁷⁻⁸Ááneri mityane muha méímíyuuvé panévaríyé muha meícúbáhrámeíyómé ímí tehdújuco ámuha Ávyéjuube Jetsocríjtoke meúráávyeneri. ⁹Áané hallúvú mityane muha Píívyéébeke météhdútsohíjcyáhi. ¹⁰Muurá paíjyuvaré muha dífbyeke piáábó métáúmeíhijcyá tsiíne ámúhakye muha maááhívetémé éhnííñevu ámúhakye meúwáábo dífbyeke mecáhcújtsónéjcutu tsátsii ímíñeúvú ámuha mewáájacutúne.

¹¹Aane ihdyu óví Mávyejuube Jetsocríjtoma múúhakye piáábomútsí ámúhakye muha maááhívetéki. ¹²Ahdure óví ámúhakye piááboobe íñe ámúhakye muha mewáýjudu ámuha pamévamáyé mewáýjucatsíki. ¹³Aane óví ámúhakye piááboobe tsaimíyé dífbyeke ámuha meúráávyé múijyú Mávyejuube Jetsocríjtó ihñéjteke újcúvacooca íñe imítyú ámúhá hallúrí íjcyatúme ámuha dífbyedívú meúújetéki.

Píívyéébe ímillédú meíjcyane

4 Áánéllii ámúhakye múúhá nahbémuke muha menéé Mávyejuube Jetsóo mémeri panévatúré tsaimíyé ámuha meíjcyá Píívyéébe ímillédú muhdúhjáa ámúhakye muha meúwaabódu. Aane óví ámuha meúraavyé éhnííñevu.

²Muurá ámuha méwaaajácú Ávyéjuube Jetsóo taúhbajúré ámúhakye muha meúwáábohíjcyáne. ³Muurá Píívyéébe ímillé dífbyedívú ámuha meíhvéjtsámeíñe díbye ímillédú meíjcyane. Áánéllii tsá múu íhdícyámema dómácójcatsityúne. ⁴Múu ityáábávájcatsíñe tsaimíyé íjcyáhi. ⁵Tsá múu Píívyéébeke wáájacutúme dáríívcatsíhijcyádú átéréénéhjí hallútú ícúbáhrájcatsityúne. ⁶Tsá múu ínáhbé táábake pátsaríjcyotúne. Muurá ehdu dáríívémeíhijcyámeke téené hallútú íhnáhooíñé Píívyéébe ícúbahráne. Téénélliihyée muurá tsúuca ámúhakye éjy muha meúúballé teéne. ⁷Tsáháa ímityunéhjí meméenu díbye meke újcutúne. Mekée újcuube ténehjí meíhvéjtsóne meímíjpyetéki. ⁸Áané uwááboju tsaate éhdiívallehíjcyámé tsá míamúnáake éhdiívalletúne. Píívyéébekéré ehdiívallémé mépañévúu ípícyóóneri meke ímíjpyetétsóóbeke.

⁹Áánetu íñe muhdú ámuha tsané nahbémú mewáýjucatsííñetu tsáhájucó ámúhakye o cáátúnúityú tsúuca Píívyéébe túkevjtsojúj pañe ámuha meíjcyame tehdújuco mewáýjucatsííñéllíhye. ¹⁰Muurá Matsedóóniá iíñúji múnáa ménahbémuma ímí tehdújuco ámuha mewáýjucatsíhijcyáne. Árónáa ámúhakye muha menéé éhnííñevu ámuha pamévamáyé mewáýjucatsíki. ¹¹⁻¹²Aame ihdyu tsaimíyé íbúwajíí ámúhá wákimyéiyi meíjcyá íñá ámúhadítyú ípíhtótu muhdúhjáa ámúhakye muha meúwaabódu tsijtye cahcújtso múnáa íjcyatúme ámúhakye íávyejúúlleki.

Ávyéjuube Jetsóó tsiíne tsááiíne

¹³ Ámuúha múúhá nabhémuj, téhdure muha méimíllé ámuúhake meúúbal-léné íne tsúúca cahcújtso múnáa íjcyame dsíjivehíjcyámé muhdú íjcyaiíne ámuha ídátso meíjtsúcunúne mekímóóvétu eene pájtyetéityúme ídátso kímóóvehíjcyádu.

¹⁴ Muuráhjáa Jetsóó dsíjivee tsiíne bóhiíne mecáhcuítsómé méwaajácú téhdure Pívyéébe meke bóhítsoíne dífbye mekáhcuítsómé medsíjivémeke.

¹⁵ Muurá tsiíne díbye tsáácooca téijyu íjcyame tsá péétyú medsíjivémé íhdéré dífbye éllevu. Ehdu Pívyéébere néene íne ámuúhake muha meúúballéhi. ¹⁶ Aabe Jetsóoma wálloó níjkyéji múnáa avyéjúúbeke dífbye rojrócori díbye meke ipíúva dífbye cahcújtso múnáa meíjcyámeke. Áijyu muurá pámeere múhdumé dífbye cahcújtso múnáa meíjcyame tsiíne mébóhiíhi. ¹⁷ Átsihdyu ihdyu botsíi téijyu íjcyámema tsaméhíjjuco mepééíne cáamevu Máavyéjúúbema maátyúmíj-catsíki. Aame dífbyema meíjcyáá muhdú íjcyáityúmeréjuco. ¹⁸ Áánéllii téénevu mecátóróóvéne métsípátsócatsíhijcy.

5 Ehdu teene Ávyéjuube Jetsóó tsááiíne, ámuúha múúhá nabhémuj. Áronáa ihdyu tsá mewáájácútú múijyú díbye tsááiíne. ² Muurá tsúúca ámuha méwaajácú meíjtsótúnáa díbye tsááiíne éhne múúne naní múnáajpi pejco meke ábájínejcúdu. ³ Muurá míamúnáa nehíjcyáá íné imíjyaú íjcyaiíne. Áhdure íjtsúcunúime múijyú íiná pájtyeityúne. Áronáa illuú neétútsihdyu íjcyaiíne ícúbáhraméí éhne múúne wállehdívú peecútéré tsiimáva ávyé wájtside. Áanetu muurá tsá múha pállójcóityúne. ⁴⁻⁵ Áronáa tsáhájucó ámuha meíjcyatú éhne múú cúúvétsii meíjcyadu. Muurá tsúúca ámuha méwaajácú teene éhne múúne cóóji páneere íiná maájtyumíné mewáajácúdu. Áánéllii tsáhájucó ámuúhake tene ábájínejcúityúne. ⁶ Áhdícyane metsu ímíááméré meíjcyá téiibúwaréjuco. Tsáhájucó tsaatédú wáájácúmeityúme meíjcyáityú éhne múúne cúwame íjcyadu. ⁷ Muurá cúwamee, lííyícyavémee, éhdume tsá wáájácúmeityú éhne múú cúúvétsii íjcyadu. ⁸ Áanetu ihdyu mee péététsihyi múú íjcyadu menéeme tsúúca teene mewáájácúme metsu ímíáámeréjuco meíjcyáne Pívyéébeke mecáhcuíjtso ímítyúnehíjvú metáhjátsámeityu éhne múúne tsodáhó ityáhjátsámeityu cóhpéneúvú wátájcámeídyu. Áane metsu ímíneúvú meúráávye íne mepájtyeténé uwááboju éhne múúne tsodáhoke íwatájcoji wátajcódú íí-vane mewágóóóvéíyónetu meke pájtyetétsoíne. ⁹ Tsáháa Pívyéébe meke újcutú meícúbáhráméíki. Muuráhjáa ihdyu íllure meke téénetu pájtyetétsoobe Máavyéjuube Jetsocíjtoj tééveri. ¹⁰ Áánélliihyé dífbyeke wálloobe mewáajyuri díbye ídsíjive múijyú meke díbye újcúvácooca pámeere téijyu íjcyámema medsíjivéjúcoorómé tsaméhíj dífbyema meíjcyaki. ¹¹ Áánéllii ámuha meméénuhíjcyádú éhníínevu métsípátsojcatsí tsaímíyé Pívyéébema ámuha meíjcyaki.

Cahcújtso múnáake Páávoró tükévejtsoíne

¹² Áhdícyane ámuúha múúhá nabhémuj, ámuúhake muha menéé ámuha maávyejúúlle ámuúhá tükévejtsojtéke. ¹³ Ímíááméré meíjcyáne mewáajyú diityéke. Tsá múú múnáátsójcatsítyúne.

¹⁴ Téhdure ámuúhake muha menéé tsaate wákimyéityu óvéhéemeke ámuha metáúhaki. Téhdure panévatúré íhtsunúmeke mépiáábo. Ehdu múú píáábohíjcyá pamévakéré múhdurá dítye íjcyáronéhíj íáábúcúnema.

¹⁵ Aame ihdyu téiibúwá méjcyaco. Tsá múu tsaate ímityúné ámuhakye méenuróné píameítyúne. Ímiááméré mejcyáne íllure mépiáábojcatsi.

¹⁶⁻¹⁷ Páijyuvaré Píívyéébema méihjyúváne méimíjyuhíjcyá. ¹⁸ Météhdútsohíjcyá panévá hallúvúré dífbyeke. Muurá íñe Jetsocríjtoéjté mejcyame panévare meke pátyehíjcyánéhí hallúvú dífbyeke metéhdujtsóné imílleébe.

¹⁹ Áábé Apííchó ámuhá pañe íjcyane ámuhakye túkévétsohíjcyané tsáma méihvéjtsodíñe. ²⁰ Áhdure íñe dífbyere tsaatédívú bóhówájtsóneri íiná pájtyefíñe dítye úúbálléneri tsá múu ífcúvetúmé íjcyatúne. ²¹ Áronáa ihdyu múu ímíñeúvú íjtsó keená ímiáané íjcyane iúráávyeki. ²² Aame ihdyu mémeenújúcohdí ímityúne.

²³ Ahdícyane óví Píívyéébe ámuhakye píaabó íñe ímityú ámuhá hallúrí íjcyájúcóótuki. Aabe ihdyu óví ámuhakye tehmé ámuhaj pí, ámuhá íjtsaméí, ámuhá íbuúúné, múijyú tsiíñe Ávyéjuube Jetsocríjtó tsáácooca ámuha íñerí menéétsámeítyuki. ²⁴ Tsá muurá íñerí meke díbye báníuityúne. Muuráhjáa íñéhdújuco meke díbye újcune. Aabe muurá téhdure páneere mééma méénuú muhdú íñéhdúú.

Páávoró pítyajcóné

²⁵ Ahdícyane ámuha múúhá nahbémú mejcyame múúhá hallúvú Píívyéébeke píáábó páijyuvaré métáuméí múúhakye díbye ípiááboki.

²⁶ Téhdure ámuhakye muha menéé ámuha tsané nahbémú mejcyame medúúrúvájcatsíki.

²⁷ Téhdure ámuhakye muha méníwaavé Ávyéjuube Jetsóo mémeri íñe íhyaamí pañe ámuháma o íhjuvánhé ámuha mewáájácútso pámeekéré elle íjcyané cahcújtso múnáake.

²⁸ Ahdícyane óví dífbyeréjuco Máavyéjuube Jetsocríjtó ámuhakye píaabóne. Áyu tehdújuco.

2 TETSARONITSEÉTSE

Hállívuéháámí Tetsaróonicáí jcyáme éllevu Páávoroo cáátúnuháámí

Duurúvaju

1 Ámuúha Tetsaróonicá múnáa múúhá nabhémuj, íhyaami íñe tsiíñe muha mé-caatúnú ámuúha éllevu oo Páávoroo, Tsibáánoo, Timotéoo, jcyame elle ámuha meíjcyame tsáímíyé Máavyéjuube Jetsocríjtomútsikye Méécááni Píívyéébema meúráávyehíjcyáme éllevu. ² Aamútsí ihdyu óví ámuúhakye píaabó íbúwajíí ámuha meíjcyaki.

Ímítýmema Píívyéébe ímibájchoju méénúíñe

³ Ámuúha múúhá nabhémuj, muurá Píívyéébeke muha météhdútsohíjcyá ámuúhá hallúvú ímí dífbyeke ámuha mecáhcujtsómé mewájyújcatsínéllííhye. ⁴ Mítýane muha méimíjyúú ámuha meícúbáhrámeíyóné pañe ímí dífbyeke ámuha mecáhcújt-sóne meúráávyeneri. Aane muha méúúbállehíjcyá tsijtye dífbyé cahcújtso múnáake. ⁵ Ehdu muurá ámuha meícúbáhrámeíhíjcyáneri ámuúhakye waajácútsoobe ímiááné tsúúca dífbyé avyéúejte ámuha meíjcyane. Áánéllíi ámuha meícúbáhrámeíhíjcyá ímiáámeréjucu ámuha dífbyema meíjcyaki.

⁶ Áronáa ihdyu eene ámuúhadi ícúbáhráhíjcyámeke téhdure ícúbáhráííbye. ⁷ Áánetu ihdyu meícúbáhrámeíhíjcyánetu meke állíjchútsóiibye múijyú Máavyéjuube Jetsóó íhtsutúmé níjkyéji múnáama cúújuwádú péétécunúnéj píine tsáá-coóca. ⁸ Ehdu tsááiíbye íñe Píívyéébeke íéhdiiválléne dífbyedítý jcyáné uwááboju ímiááné jcyáneri ícúvéhíjcyátúmeke ícúbáhraki. ⁹ Aame ílluréjucu wágóóovéíñe múijyú níjkéváityúné ícúbáhrámeííhullévu. Aame tsá múijyú dífbyé avyéjú íhtsutúné jcyane ájtyúmíityúne. ¹⁰ Ehdu muurá méénúiibye Ávyéjuube Jetsóó tsiíñe itsáácoóca. Áijyu dífbyeéjte meíjcyame dífbyeke maávyéjujtsómé méduurúvaáhi. Muurá téijyu tsaméhjí dífbyema meíjcyaa dífbyé uwááboju muha ámuúhakye meúwáábohíjcyáné ámuha ímí mecáhcújtsónéllííhye.

¹¹ Áánéllíi paíjyuvaré muha Píívyéébeke píaabó ámuúhá hallúvú métáúmeíhíjcyá ámuúhakýee díbye újcume tsáímíyé dífbyema ámuha meíjcyaki. Áhdure muha métáúmeíhíjcyá dífbyeke ámuha mecáhcujtsómé ímiáánéré meméénúiyóneri met-súúrámeíhíjcyáné ámuúhama díbye ipánéévétsoki. ¹² Ehdu nénéhjiri máávyejújtso Máavyéjuube Jetsocríjtoke. Muurá meke ávyéjújtsóiibye Píívyéébé meke íídaatsól-léne dífbyej tééveri újcúmeke.

Naavéneéjpi méénune

2 Ámuúha múúhá nabhémuj, muurá Máavyéjuube Jetsocríjtó tsááíñe úmíwari páhduváré néene mávaríjchojúúné jcyaaáhi. ² Áánéllíi ámuúhakye muha menéé íñe Píívyéébe uwáábódú nénehji tsaate naavédú néene íítténé pañe íájtyumíné úwáábóneri ámuha meíllityéne memújtátuki. Áhdure tsaate múúha mémeri íllure íállííne icyáátúnúháámí pañe ‘tsúúca Ávyéjuube tsájucóóhií’ íñéhaami ámuúha éllevu wállóhahjchíí méíícúvedí téeneri. ³ Tsáma tsaatédívu máállítsámeídíñe. Muurá ihdyu ímiááné díbye tsááíñe ihde tsaate Píívyéébe uwááboju állíuríyéjucu dílloíñe. Téijyu

muurá bóhówáávéiibye ímityuube Naavéneéjpi íjcyáábeke Píívyéébe ícúbáhráíibye. ⁴Aabe páhduvaré dárííveé Píívyéébeéjteke dííbyekéré ditye dúúrúváyóneri íjyá-cunúnema. Muurá Píívyéébedi idíllómeíne dííbyé duurúvájá pañévu úcáávéiibye.

⁵⁻⁶Aane muurá ámuha méwaaajácú íveeki ícyooca díbyei bóhówáávetúne. Muurá ihdyu iéevéi úújetécooca bóhówáávéiibye. ¿A tsá ámuha meítsáávetú éhnee ámuhakye ehdu méema tene pájtyeíne o néhijcyáne? ⁷Téene pañéjúcooro muurá mee ícyooca. Áronáa ihdyu tsáhái díbye méhdivu bóhówáávetú Píívyéébere néhdújuco. Díbye ihdyu dííbyeke íhvéjtsócooca botsí bóhówáávéiibye. ⁸⁻¹²Aabe muurá Naavéne íhnáhooríyé méénúrátyúronéhjí méenuú téeneri míamúnáake imújtátsoki. Ehdu imyéénúneri mújtátsóibye Críjtodítýú íjcyáne uwááboju ímíáájú cáhcújtsótómé wágóóóvéimyeke. Áanéllii Píívyéébe diityéké íhvéjtsóo ditye awáá ímíllédú teene icyáhcújtsoki. Aame téene déjúcotu ílluréjuco wágóóóveíne. Áronáa Ávyéjuube Jetsóo itsáácooca eene ténejcúvú diityéké íbúwátsohíjcyáábeke íámít-saráhcori ícúbáhráábeke íllure íbátsuhjáconeri dsíjívétsoóhi.

Muhdú mepájtyetéíne

¹³Áanetu ihdyu ámuhakye Píívyéébe wájuynéllii ámuha dííbyeke ímí mecáhcújt-sóné hallúvú muha dííbyeke météhdútsohíjcyáhi. Muuráhjáa tsúúcajátújuco díbye meke újcune ípííchó meke ímíjpyetétsonéj téeveri dííbyeke mecáhcujtsómé mepájtyeteki. ¹⁴Ahdújucoo muurá íne ámuhakye muha meúwáábónej téeveri díbye ámuhakye újcune Máavyéjuube Jetsocríjtoma tsaméhjí dííbyé avyéjuri meíjcyaki.

¹⁵Ehdu teene, ámuúha múúhá nahbému. Ahdícyane tsáma máábájíívedí éh-née ámuhadí muha meúlléjécooca ámuhakye muha meúwáábohíjcyáne. Áhdure íne waajácúháámí pañe ámuhakye muha menéhíjcyáne méíhvéjtsodíne. ¹⁶⁻¹⁷Aane óví Máavyéjuube Jetsocríjtomútsí Méécáani Píívyéébema ámuhakye píaabó tsáimíyé ámuha meíjcyame ímíáánéré meméénuhíjcyaki, áhdure ámuha ímíáánéré meíhjúvahíjcyaki. Muuráhjáa mítyane meke iwájuynéllii méhdi ídáát-sóvéne meke újcuube mújyú níjkéváityúne meímíjyú dííbyema íavyéjuri meíjcyáíínevú mecátsípáávénema.

Páávoró nées píááboju diityé hallúvú ditye ityáúmeíki

3Ahdícyane ámuúha múúhá nahbému, múúhá hallúvú téhdure Píívyéébeke píáábó métáuméi díbye múúhakye ípíáábo Jetsocríjtdítýú íjcyáne uwááboju muha pahúllevá múnáadvú metsújaúcúné ditye tsáimíyé icyáhcújtso ámuháa mecáhcujtsódu. ²Áhdure métáuméi díbye múúhakye ityéhme ímityúmé múúhakye imyéénútuki. Tsá muurá pamévaré dííbyé uwááboju cáhcújtsótúne. ³Áronáa Píívyéébe ímíáábé íjcyaaabe ámuhakye píááboó tsáimíyé ámuha meíjcyaki. Áhdure idyé ámuhakye téhméiibye ímityúnéhjitu. ⁴Muurá muha méwaaajácú ámuhakye muha meúwáábohíjcyáne ámuha meméénuíne ámuhakye díbye túkévéjtsóneri. ⁵Aabe ihdyu óví ámuhakye píaabó ímíneúvú ámuha mewáájácú mítyane meke díbye wájuune. Áhdure idyé óví ámuhakye píááboobe ímityunéhjí ámuha maáábucu muhdúhjá Críjto áábúcuíjcyádu.

Muhdú mewákímyeíne

⁶Ahdícyane ámuúha múúhá nahbému, Máavyéjuube Jetsocríjto mémeri ámuhakye muha menéé íne ámuhakye muha meúwáábohíjcyádú íjcyátúmema

ámuha menáhbévátu eene iwákímyeíñé ímíllehíjcyátúmema. ⁷ Muurá tsúuca ámuha méwaajácú muhdú muha mejcyadu ámuha mejcyáiyóne. Muuráhjáa elle ámuháma muha mejcyácooca tsá wákímyeítyúmé muha mejcyatúne. ⁸ Aamée tsá muha mumájchó pevenéré áhdóratúné memáchohíjcyatúne. Muuráhjáa muha méicúbáhrámeíhijcyá wákímyeíyi cójáhajchótá pécóhajchótá téene tájpi muha mejcyaki. Ehdúu muha méwákímyeíhijcyá ínerí ámuhákye muha mejjyéjtsótuki. ⁹ Muuráhjáa ihdyu ímiáánéjuco múúhake ámuha mepiáábóiyóné íñe Pívyéébé wákímyeí muha meméénúmeke. Áronáacáa ihdyu múúhake mewákímyeíñe tájpi mécyahíjcyá tehdu ámuha mejcyaki. ¹⁰ Muuráhjáa ámuháma muha mejcyácooca ménehíjcyáhi: “Iwákímyeíñé ímílletúme tsá múu májchotúne.” ¹¹ Áanáacává muurá ámuha tsaate pevétaré tsíñéhjiríyé mécyahíjcyáhi. ¹² Áánéllii ehdu ícyahíjcyámeke Máavyéjuube Jetsocríjtó taúhbaju íjcyane muha menéé ímiááméré íjcyáne iwákímyeíñe tájpi íjcyaki.

¹³ Ámuúha múúhá nahbému, méóóchévedí ímiáánéré ámuha meméénuhíjcyánetu. ¹⁴ Ehdu íñe ámuhákye muha waajácúháámí pañe meúwaabóné tsaate lléébótúmeke méwáájaco caatyé íjcyane. Áámema ménahbéwájúcohdí ditye téeneri íñúcójpívéne iwájácúúve múhdurá idyárfívemeíhijcyáne. ¹⁵ Áronáa ihdyu tsá múu diityéké téené hallútú múnáájtstotúne. Íllure ihdyu chooco ímíñeúvú méuwaábó ditye ímíjpyeté ménahbéwájúco íjcyámeke.

Páávaro pítyajcóne

¹⁶ Aane óvíi Pívyéébe ímiáábé íjcyabe ámuhákye túkévejtsó íbúwajíí ámuha mejcyaki. Aabe ihdyu óvíi ámuhákye panévatúré píaabóhi.

¹⁷ Aane íñe ícyooca ámuhákye pámeekéré o dúúruváné páñetu oore ó caatúnúhi. Ehdu muurá nihñéré ooréjuco o cáatúnuhíjcyáne páneere táwaajácúhaamínetu.

¹⁸ Ahdícyane óvíi Máavyéjuube Jetsocríjtó ámuhákye píaabóhi. Áyu tehdujuco.

1 TIMOTÉO

Tujkenú Timotéo éllevu Páávoru cáátúnuháámi

Duurúvaju

1 Oo Páávoru o íjcyáábekée Mepájtyetétsoobe Píívyéébe picyóó Jetsocríjtodítýú íjcyáné uwááboju úwááboobéré o péhíjcyaki. ² Aabe íhyaami diéllevu ó caatúnú ópée o úwáábóneri Píívyéébeke u cáhcújtsónéllii ávyeta tájtsiiménédú uke o íjtsú-cunúúbé Timotéo éllevu. Aane ihdyu óví meke ídaatsóllédú íjcyamútsí Máavyéju-ube Jetsocríjtoma uke píaabó íbúwajíí u íjcyaki.

Átééréne uwáábotu Páávoru teíbúwajtsóne

³⁻⁴ Muuráhjáa Matsedóóniá iínújivu o péébe uke ó neíñú Éépetsóvú u cóéváne tétsii átéérénehjí íhdé múnááuvúu ícyahíjcyanéhhí úwáábohíjcyámeke u bóíjcyu di-tye teene iúwaabójúcóótuki. Muurá bañúháñé ténéhjiríyé meíjcyame tsá meméénúí-tyuró Píívyéébe tsíjtyeke ímiáájuvu mewáájácútsóíñévú meke níwaavéne.

⁵ Áánéllii uke o née diityéké u úwáábo íñé íjtsaméí ífbuúúneri íjcyájúcootúmé tsaimíyé Píívyéébeke icyáhcújtsóne iwáájúycatsí muhdú ímiááné mewáájúcat-síhdyu. ⁶ Ehdu íjcyafyótsihvu tsaate íñetú diityéké píáábóítúnéhjiríyé ityáhháj-catsíñe tsá tehdu íjcyatúne. ⁷ Aame muurá imíllerá Píívyéébe taúhbájú uwáábojte íjcyane. Áronáa tsá ditye wáájácútu íñélliihyéhjáa ímichi meke téénevu dibye áj-cune. Úwáábohíjcyámé íévenéré iwáájácútu.

⁸ Muurá íñélliihyéhjáa meke dibye téénevu ájcune mewáájácúhajchíí tehdujucu teéne. ⁹ Tsá teene taúhbaju tsaimíyé íjcyámé wáábyuta íjcyatúne. Muurá ihdyu meúwaabóné cáhcújtsotúmé ímityunéhjí méénuhíjcyámé wáábyuta teéne. Píívyéébeke ávyejúúletúmé dsíjivétso múnáa, cáánímuke, tsíjímuke, dsíjivétsohíjcyámé wáábyuta teéne. ¹⁰ Áhdure íhdícyáméhjima idyómácójcatsíñe, tsamééré wajpíímú walléemú dómácócatsíhíjcyámé wáábyuta teéne. Míamúnáadívú náhhíhénuhíjcyáme, állíu múnáa, pánehjídú imyéénúityúné fhjyúvahíjcyáme, ímiá uwááboju íllure éhdiívallehíjcyáme, éhdúmé wáábyuta teéne. ¹¹ Áané uwááboju muurá íñe ímiáájú pajtyéteju úwááboobéré ó pehíjcyá Píívyéébe oke níwaavéne.

Páávoru duurúvá Píívyéébe dííbyedi idáátsovéne

¹² Áánéllii mítyane ó téhdujtsó Máavyéjuube Jetsocríjtoke ávyetáa múhdurá o néeróóbeke oke téénevu ipícyóóbeke dibye tsípátsohíjcyánélliihye. ¹³ Dííbyedíi o úúhívaténe dííbyé cahcújtsó múnáadi o ícúbáhrahhíjcyáróóbeke oke téénevu pícy-oóbe. Áronáacáa ihdyu táwaajácútubááné ehdu ó dárífvémeíhíjcyá dííbyekéikyée o wáájácútúnélliihye. Áróóbedíi ihdyu Píívyéébe óhdi idáátsovéhi. ¹⁴ Aabe oke mítyane píáábóneri íñe Críjtoke o cáhcújtsóóbedívú o cátsípáavéne botsii pamé-vakéré ó wajyúhi.

¹⁵ Áánéllii ó ijyácunúhíjcyá pámeere dííbyeke cáhcújtsóíyóneri. Muuráhjáa ímiááné mewáájyuri tsaabe íñújívú ímityúmé meíjcyámeke ipájtyetétsoke. Aanéhjáa muurá oo pámé ehniíñevúré ávyetá ímityuúbe. ¹⁶ Áróóbedíi óhdi Píívyéébe

íddáatsóvéne oke ímíjpyetétso muhdú pámeere ímityúmé íjcyáromeke iwájjyune tajtyéeveri iúújétsoki. Áanetu méwaaajácú pámeere ímityúmé íjcyarómé Críjtoke icyáhcújtsócooca újcuíñé muijyú idsíjvéjúcóóítyúne bóhi. ¹⁷ Áánéllii metsu Píívyéébe apáábyéré íjcyaaabe muijyú muhdú íjcyáítyuube pane wáájácúúbeke maávveyútsohíjcyaa maájtyúmítúróóbeke. Ehdu teéne.

¹⁸ Ahdícyane Llihú Timotéoj, imíchi díícyáne íhnáhoóróné pañe ímíñeúvú tsaííbuwáre díícyáne dúwááboco Píívyéébé íhjjyúvúu uke o níwaavéné muhdúhjáa ménahbémú dííbyere tükévéjtsóneri úhdityu néhijcyádu. ¹⁹ Muurá tsaate ímí íjcyáiyóné wáájacújucóorómé tehdu íjcyane ímílléhíjcyátúné nájcaúvú ílluréjucó tútáváavehíjcyáne. Áane ílluréjucó Críjtodi ditye úúhívatéhíjcyáne. ²⁰ Tehdúu Himenéomútsí Arejáádorómá dáríívémeíñéllii diityétsikye ó íhvejtsó Naavéné hójtsí pañevú dityétsí iwáájácú Píívyéébeke múhdurá idyárfívehíjcyáne.

Muhdú Píívyéébema meíhjjyuváne

2 Aane uke o nées pámeere míamúnáa hallúvú Píívyéébeke piáábó ámuha métáúmeíhíjcyaa panévá hallúvúre téhdújtsomé. ² Múu táúmeíhíjcyaa múhdumé méiiñújí avyéjajte íjcyámé hallúvú Píívyéébe diityéké piááabónej péévé ímí ditye meke ityúkévéjtsó tsaímíyé dííbyema meíjcyame maávveyúúlléjcatsíki. ³ Ehdu meíjcyane ímí íjtsúcunúúbé Mepájtyetétsoobe Píívyéébé. ⁴ Muurá ímíllebe pámeere míamúnáa dííbyé uwááboju icyáhcújtsóne pájtyetene. ⁵ Muurá tsáápiie Píívyéébe íjcyáhi. Áábemáa ímí meíjcyaiñé téhdure tsáápiie mééma ímíbjachó Jetsocríjtó míamúnáájpidívú ípívyéévéenema. ⁶ Muuráhjáa wájjúmeítyuubéré dsíjívé pámeere míamúnáa ípájtyeté Píívyéébé dííbyeke néene éévé úújetétsihvu. ⁷ Áané uwáábojúu jodíómú íjcyátúrómeke uwááboobéré o péhíjcyaa oke díbye pícyoobe íñe ó uwáábohíjcyá teene mecáhcujtsómé mepájtyetene. Ehdu íñe uke ó nehíjcyá ímiáánéjucó íjcyane Jetsocríjtó cahcújtsó múnáajpi o íjcyánéllííhje.

⁸ Áánéllii uke o nées pahúllevaré íjcyané cahcújtsó múnáa ímiááméré íjcyáne íñevú táhjájcatsítyúmé tsaímíyé Píívyéébema íhjjyúvahíjcyaa íhyójtsine cáámevu ííhbcúnema. ⁹ Aane walléémú waajácútábáre ímíbjákimyeíyáhi. Tsá ditye mítyane áhdoméíyahjívú iújcámeíñe páhduváre íhñíwaúúné idyárfívéne ícyáávéityuró téhdure mítyane áhdoméíñe ícyáávevu. ¹⁰ Píívyéébedívúre íhvéjtsámeíñe díbye ímilédúré íjcyáiyóme. ¹¹ Aame dííbyé uwááboju íávveyúúlléne cúúvéhulléré lleebú-cunúiyáhi. ¹² Tsá muurá walle uwáábóítyuróne. Áhdure tsá dille wájpiikye ityáhhálléne dííbyeke tükévéjtsóítyuróne. Áánéllii o nées walléémú cúúvéhulléré íjcyaa pi-hcyáávé pañe. ¹³ Muuráhjáa Píívyéébe tujkénú Adáake ípívyéjtsóné boone Éébáke ípívyejtsóhi. Ehdu néénéllii tsá walle wájpi túkevéjtsolle íjcyáítyuróne. ¹⁴ Tsáháa muurá Adáa Naavenedívú állítsámeítyúne. Muuráhjáa íhdyu Éébáre iállítsámeíñéllii ímityúné meenúhi. ¹⁵ Ehdu néénéllii muurá walle itsímáváneri ícúbáhrámeíhijcyáhi. Árólleke íhdyu Píívyéébe pájtyetétsoó dííbyeke icyáhcújtsóne dille ímiáálléré íjcyáhajchííjyuu.

Muhdú cahcújtsó múnáa uwáábojte íjcyane

3 Áanetu cahcújtsó múnáa uwáábojte tsaate íjcyane ímílléhajchíí téhdújucó ímiá wákimyéí íjcyane ditye ímilléne. ² Árónáa íhdyu téené wákimyéí méénume íñetú néétsámeítyúmé panévatúre ímiááméré íjcyáne uwáábóiyáhi. Aame tsáápíllekeré táábáváiyáhi. Áhdure tsaímíyé íaahíve múnáake waatsúcúpét-

sohíjcyáiyóme. ³ Aame tsá llíyícyávéityuróne. Tsá ditye tsaatémá úhbájcatsíityuróne. Tsá mityane idsídsíváíyóneri ditye íjyácunúityuróne. Ímiááméré íjcyáne píáábóiyá pamévakéré ídaatsóllénema. ⁴ Áhdure piivyétéiyómé méwámyuma ítsíímeke ímíneúvú ityúkévejsóné ditye ímiááméré íjcyáne pamévakéré iáveyejúúlleki. ⁵ Muurá ítsíímeke ityúkévejsóné pívyetétúme tsá Píívyéébé cahcújtso múnáake túkévejsóityuróne. ⁶ Áhdure botsíi béhnére cáhcujtsómé tsá uwáábojte íjcyáityuróne. Muurá béhméréi íjcyame tsáijyu múúne íllure imityájkímyeíñeri tútávájsámeíiyá muhdúhjáa Naavéné tútávájsámeídyu. ⁷ Áhdure panévatúré ímiááméré íjcyáiyá cahcújtso múnáa íjcyáturómé diityéké iáveyejúúlleki. Áijyu tsá íñej téeverí Naavéné diityéké ícyánejcúvú llíúúityuróne.

Muhdú túkevéjtsojte íjcyane

⁸ Téhdure idyé túkevéjtsojte ímiááméré íjcyáiyá pame diityéké iáveyejúúlleki. Tsá ditye állíúúityuróne. Áhdure tsá ditye llíyícyávéityuróne. Tsá ditye átéréénéhjí hal-lúvú dsídsíváítyuróne. ⁹ Tsá ditye íñetú néetsámeíityuróne. Aame íñe mecáhcújtsonéjcu ímíneúvú waajácúiyáhi. ¹⁰⁻¹³ Áánéllii múu tujkénú diityéké tsáneeri waajácullé ímí ditye méénúhajchíi botsíi diityéké téené wákímyéivu ipícyoóki. Aame tsáápíllekére táábáváiyáhi. Téhdure piivyétéiyómé méwámyuma ítsíímeke ímíneúvú ityúkévejsóné. Áhdure méwamyu panévatúré ímiááméré íjcyáiyá ditye diityéké iáveyejúúlleki. Tsá ditye állíúúnújcatsíityuróne. Ehdu muurá tsaimíyé téené wákímyéi múnáa íjcyámeke pame avyéjuulléhi. Aame ihdyu Jetsocríjtoke icyáhcújtsoné uwááboju éhnííñevu íñerí núhnévetúme úwaabóhi.

Muhdú néjijto meúraavyéne

¹⁴⁻¹⁵ Aane lléváhréjuco uke o ááhívetéíñe. Áronáa ihdyu tsáijyu múúne ícúu o péetúnéllii íñe uke apáhajchíi ó nehíjcyá muhdú Píívyéébeéjté íjcyame dífbyé uwááboju íhvétsoitúme úráavyehíjcyámema u íjcyaiñe. ¹⁶ Muurá íñe meúraávyehíjcyajíjtó ímiáané íhtsutúné íjcyánéllii íllu nééneé:

Píívyéébé méhdivu bóhówaavé míamúnáájpídívú ípívyééénema. Aabée ímiáábé íjcyane íapííchó bóhówátsohíjcyáhi. Áábekée níjkyéji múnáa ícúvehíjcyáábé uwááboju pámehdíyé tsújaavéné cáhcujtsóme. Átsihdyúu tsiíñe peebe íavyéjuvu níjkyejívu.

Ehdu muurá nééneé.

Píívyéébeke icyáhcujtsóné tsaate íhvétsoíñe

4 Aane Píívyéébe íapííchoj téeveri meke boohówáwu nehíjcyá páneere tsíhdyuréjuco cápáyóóvéíñe ihde nihnéétsihvúré tsaate dífbyeke icyáhcújtsonóne íhvétsoíne naavéneéjté átéréénéhjí úwaabóneréjuco úráávyéíñe. ² Aame ílluréjuco mújtaíñe eene íjtsaméíúvú wáájácúmeítyúme pánehjídú ímiáámeúvúdú úwáábohíjcyané icyáhcújtsonema. ³ Muurá téeméjtéjuco úwáábohíjcyané metáábávájcatsíñe ímityúné íjcyane. Áhdure tsáneetsa majchóháñe ímityúné íjcyane nehíjcyáme. Áronáacáa muurá Píívyéébe páneere majcho ípívyejtsó dífbyé cahcújtso múnáa meíjcyame téene tájpi meíjcyané hallúvú dífbyeke metéhdútsohíjcyaki. ⁴⁻⁵ Muuráhjáa páneere tsaimíyé ípívyéjtsoóbe. Áánéllii téene tájpi meícyahíjcyánéhjitu tsáneetsa tsá múhdurá meíjtsúcunúityuróne. Muurá panévaré dífbyedívú ímí néénéllii ténehji méóóvéiyá dífbyeke téhdújtsomé.

Muhdú uwáábojte ijcyane

⁶ Ehdu íñe uke o úwaabóné ménahbémuke ímí u úwáábóhajchíí ímiááné Jet-socríjtó wákimyéi múnáajpi ú ijcyaaíhi. Aabe dífbyedítýú ijcyáné uwááboju u cáhcujtsóné ímí u úráávyéhajchíí éhniíñevu ímí ú ijcyaaíhi.

⁷ Áánéllíi éhniíñevu ténejcúrí pííñuméi ímíñeúvú u wáájácuki. Tsá múu ícúvetú átéréenéhjí íhdityúré iújcune tsaate úúbállehíjcyánéhjiri. ⁸ Muurá íñetú meke píáábótyúnéllíi meíhnáho méjpi mépiíñúhi. Áané éhniíñevu muurá panévatúré meke píaabóné Píívyéébé icyánéjcuri mepííñúmeíñe. Muurá meke píaabóné íñújí hallúrí meíjcyánetu. Téhdure meke píáábóné dífbyema tsáimiyéjuco meíjcyáíñetu. ⁹ Ehdu íñe uke ó nées ímiááné ijcyane. Aane ihdyu óvíi pámeere cáhcujtsóhi. ¹⁰ Muurá méwaajácú íñé imíjyaú tsáimiyé Mepájtyetétsoobe Píívyéébema meíjcyáíñé dífbyeke mecáhcujtsóme. Áánéllíi muurá nehníwu méhdityu míamúnaa íhgyúvahíjcyámé panévaríyé meícúbáhrámeíyóné pañe tééné wákimyéi méméénuhíjcyáhi.

¹¹ Aane pámeere íñe uke o néhíjcyanéhjí óvíi ú úwaabóhi. ¹² Áronáa ihdyu uke tsiiménéélledímýé ováhtsará u ijcyáabeke. Áánéllíi uke o nées cahcújtso múnáake u úújétso muhdú múúne ímiáábé Críjtó cahcújtso múnáajpi ijcyadu u ijcyáneri, u úwáábóneri, pamévakéré u wájyúneri, panévatúré ímiáábé u ijcyáneri. ¹³ Áámema íñe ílle o ijcyáné hajchótá Píívyéébé waajácuháámí déhvéne dúwáábohíjcyá tsápíjtsoobére. ¹⁴ Aabe ihdyu ímíñeúvú méénuhíjcyá Píívyéébé uke ájcúné waajácuri iiná u méénune u píívyeténe. Muuráhjáa dífbyere túkévéjtsóneri cahcújtso múnáá túkevjtsojte díhyallúvú íhyójtsine ipícyóóne dífbyeke píáábó táúmeíñé tujkéveri téénevu uke ájcuúbe.

¹⁵ Áané wákimyéi ihdyu ímíñeúvú méénuhíjcyá pámeere iwáájácu ténejcu ímí u úraavyéne. ¹⁶ Áánéllíi uke o nées u úwáábohíjcyánéjcutu panévatúré ímíñeúvú u téh-mémeíñe tsáimiyé ténejcu u úráávyeki. Ehdu u ijcyáhajchíí ámuha tsaméhjí mepájtýetéé múhdumé dúwáábó illéébone cáhcújtsómema.

Muhdú cahcújtso múnáama meíjcyane

5 Aabe múu kéémeke díícyáánidyu íjtsúcunúne ímíñeúvú chooco túkévéjtsóhi. Tsá múu uhbádúré túkévéjtsotúne. Áhdure ováhtsámuke díñahbémúdú díjtsúcunúne ímíñeúvú túkevjtso. ² Kéémélleke dífííjjudu díjtsúcunúne ímíñeúvú túkevjtso. Bádsíjcake díñaallémúdú díjtsúcunúne ímíñeúvú túkevjtso ímityúné díityédítýú íjtsámeítyuubére.

³ Téhdure pííbájujteké píáábó tééne tájpi dítye íjcyáíñetu. ⁴ Áánetu ífííímema íaachímuma íjcyámeke óvíi díityéré píaabó cáánímutsíi díityéké píívyétsóne áhdódú ívane. Ehdu nééne Píívyéébe ímí íjtsúcunúhi. ⁵ Áánetu ímiááné íiye íjcyáné píibájuulle óvíi Píívyéébedívú icyátsípáávéne pajyuvaré píáábó táúmeíhíjcyá díbye díílleke ipíááboki. ⁶ Áánetu ímíllédú íjcyáné píibájuulle ímityúné méénuhíjcyálleke tsá múu píáábotúne. ⁷ Íllu íñe uke o néhíjcyanéhjí páneere dúwáábó cahcújtso múnáake dítye íñetú inéétsámeítyuki. ⁸ Muurá tsaate íhyájkímuke íñahbéjteke ipíáábóiyóné ímíllétumé tsá ímiá cahcújtso múnáa íjcyatúne. Ímityúmé díitye cáhcújtsótumé éhniíñevu.

⁹⁻¹⁰ Téénéllíi mépiáábohíjcyá pííbájujte walléémudítýú tsúúca 60 pijcyábájuco íjcyame ímiááméré íjcyánetu bóhówaúcunúmeke, tsáápiikyérée tájívámeke,

tsaímíyée ítsíímeke píívyétsómeke, íaahíve múnáake tsaímíyé wáátsúcuhií-cyámeke, cahcújtso múnáake píáábohíjcyámeke, tsaatéké kímóhcó nénehji páj-tyémeke píáábohíjcyámeke, ímíáánéré méénuhíjcyámeke. Éhdu ícyahíjcyáné pi-ibájyujtékéré múu píaabóhi.

¹¹ Áánetu badsjáacíhóméhjiúvú nééné piibájyujtéké mépíáábodí tsáijyu múúne banúháñé ámuha mepíáábohíjcyánáa tsiíñe ityájíwáne tútávaavémé Críjtoke icyáhíjcyánetu. ¹² Aame téeneri ityútávaávéhajchíí fhyallúvúré ímityúné meenú tééné déjucotu iwágóóóveíñé ípyée íñéhdu íjcyátúnéllíhíye. ¹³ Muurá tééméjté jááháñeri pehíjcyá tsííjyáturéjuco óvéhe múnáa íjcyame. Aame tsíjtyedi íhjuv-vaméeri pehíjcyá áteréénéhji úbálléjcatsímyére. ¹⁴ Áánéllíi o nées dítye ityájíwáne ítsíímávámeke tsaímíyé ityéhme múha díityédítýú íiná ífhjyúvátuki. ¹⁵ Muurá tehdu nééné piibájyujtédítýú tsaatétsáhji Críjtoke icyáhíjcyáneté íhvéjtsóne Naavénekeréjuco úraavyéne.

¹⁶ Áhdícyane ámuha cahcújtso múnáadítýú ámuha hájkímú pífbájyujte íjcyáha-jchíí múu íiye píaabó tsíjtyedívú tájpityúme. Áánetu íhyájkímuma íjcyátúmeke múu pámeere cahcújtso múnáa píaabóhi.

¹⁷ Áhdure múu túkevéjtsójtémá uwáábojtéké avyéjuulléhi. ¹⁸ Muurá Píívyéébé waajácúháámitu nééneé: “Tríígo tátsoújcori íjcyáábeke ócájikye tsá múu tsíeménevu íhjuu wátájcotú díbye ímájchótuki.” Áhdure nééneé: “Wákímyéi múnáajpi íwákímyéi áhdó ujcúhi.” Ehdu nééne Píívyéébé waajácúháámitu.

¹⁹ Téhdure uke o nées tsaapi cahcújtso múnáa túkevéjtsóobe tsáijyu múhdurá íj-cyane tsáápiye dííbyé hallúvú úúbálléhajchíí tsá múu íícúvetúne. Áánetu íhdyu míí-tyétsíuba pápíhchúúmeváuuba úúbálléhajchíí múu íícuvéhi.

²⁰ Múu pámeere cahcújtso múnáa húmíj piínévú íhnáhoónécoba úwaabó ímityúné ímyéénuhíjcyáné íhvejtsópítýúmeke tsíjtye téeneri ínúhnévéne tehdu íjcyátuki.

²¹ Aane íñe Píívyéébeé, Ávyéjuube Jetsocríjto, níjkyéji múnáa, íjcyámé húmíj piínévú uke o níwaavéné tsáma ímíñeúvú dúwáábohíjcyá múhdí núhnévénuubére.

²² Áronáa íhdyu tsá múu tsaatéké peecútéré méménutú cahcújtso múnáa túkevéj-tsojte dítye íjcyaki. Muurá peecútéré tsáijyu ímityúmé íjcyámeke u méménúhajchíí tsaate uke íjtsúcunúiyá téhdure ímityuube u íjcyane. Áánéllíi uke o nées panévá ímí-tyunéhjitu u téhmémeíki.

²³ Áánetu eene díhbáu uke ávyéneri u chémehíjcyánéllíi uke o nées áyánéwu bíínójpácýotu u ádo uke tene ipíááboki. Tsá múu tsanééré nújpacýo ádotúne.

²⁴ Muurá tsaate ímityúné méénune tsá téévetú díityémái tene ímíbájchómeí-tyúrónáaaca. Áhdure tsíñehji wáájácúratúné íjcyaróné páneere ímíbájchómeícyooa bóhówááveéhi. ²⁵ Muurá ímíánéhji meméénuhíjcyáné tsá téévetúne. Áhdure tsíñehji wáájácúratúné íjcyaróné bóhówááveéhi.

6 Áánéllíi múu tsaaté hójtsí pañe íjcyame ímíñeúvú díityéké panéváturé avyéju-ullé ímityúné Píívyéébedítýú múha ífhjyúvátu muha meúwáábohíjcyánetu. ² Áhdícyane tsaaté avyéjujte cahcújtso múnáa íjcyáhajchíí múu avyéjuulléhi. Tsá dí-tye cahcújtso múnáa íjcyánéllíi ávyéjúúlletúmé íjcyáityuróne. Awáá tsame íjcyame múu ímíñeúvú píáábójcatsíhi. Muurá cahcújtso múnáa meíjcyame mewájýújcatsíñe tsaímíyé mépíáábójcatsíiyáhi. Ehdu íñe uke o néhíjcyanéhji dúwáábohíjcyá.

Píivýéébeke meúraavyéne

³ Muurá Máavyéjuube Jetsocríjtó uwááboju ímiáájú meúraávyéné tsijjitoríyējuco tsaate úwáábohíjcyáne. ⁴ Ehdu úwáábohíjcyámé atéréėjete íjcyame ínéubará wáájácúturómé illure téeneri imítýájkímýeíki. Áámé íbúwari muurá tsaanééré atérééne íjtsaméi íjcyame táhjácatsíhijcyá ténéhjiri. Áamedítýú ímichi dóhéjúúve-híjcyáne ímítýunéhjí íjcyane nómiútááva, úhbajcátsi, áábojcátsi, tútávátsojcátsi. ⁵ Aame ímiáájú wáájácútmé meénúcátsíhijcyá íjtsaméi wáájácúmeítýúme. Aame itsúcunúhijcyá téené hallúvú medsídsíva meúwáábohíjcyáne Píivýéébe uwááboju. Tsá múu ehdu néémedífvú náhbévatúne. ⁶ Muurá ihdyu íne méhdi íjcyadúnéwúuma tsínéhjiri íjtsámeítýúme tsáimíyé Píivýéébeke meúraávyeyéjító meúraavyémé níhnéétsihvúré íné imíjyaú méjcyaaíhi. ⁷ Tsáháa muurá ehnémá ííñujívú met-símávámeítýúne. Áhdure medsíjívécococa tsá íiná metsájtyetúne. ⁸ Áánéllii múu téene tájpíjyucó memájchoma méwajyámuma, méjcyane, ímí ijsúcunú tehjújuco. ⁹ Muurá éhníínevúré íéhnéváyóneri tsúúrámehíjcyámé tsá áábúcutú panévá umúúpi. Aame éhníínevu idsídsíva átéréenéhjí wákímýehíjcyámé illuréjuco tútávaavémé téené níjcaúvú wágóóóveéhi. ¹⁰ Muurá medsídsíwáyóneríyé méjýacunúhíjcyánetu ímichi tsááne panévaré ímítýúne. Muurá tsaate Píivýéébeke cáhcujtsójucoorómé téeneríyé íjýacunúhíjcyámé illuréjuco teene íhvejtsóne. Aame ídátsó íjcyáhi.

Tsaímíyé mecáhcujsóne

¹¹ Áánetu ihdyu tsúúca Píivýéébeéjpi u íjcyaaabe tsá múu téeneri ícúvetúne. Ímiáábéré dícyáne ímíínevú dííbyeke mecáhcuíjtsójjító duráávyé. Ááne pamévakéré wajyu. Aabe panévaré ímítýunéhjí uke pátyehíjcyáronéhjí ímiáábéré dícyáne daabúcuíhijcyá. Tsá múu ‘mítýáhmítýá’ néétune. ¹² Aabe ímichi dícyáne ínevú táhjátsámeítýuubéré ímíínevú Máavyéjuube Jetsocríjtoke cahcújtsó múijyú medsíjívéjúcóóítýúne bóhi u újcuki. Muuráhjáa téenéllii Píivýéébe uke ujcúhi. Áábeke ímí u cáhcujtsóné tsúúca mítýame waajácúhi. ^{13–14} Áhdícyane ícyooca dííbye tájpi páneere íjcyaaabe Píivýéébe húmíj píínévuu, éhnée Póótsio Píráátó úmíwávú íhtsútuube íjcyane úúbállémeíbyé Jetsocríjtó húmíj píínévuu, íjcyane uke o née íne muhdú uke o néhijcyádú u úwáábohíjcyá ífnetú néétsámeítýuubéré múijyú tsiíne díbye tsááínevújuco. ¹⁵ Muurá Píivýéébe páñétúejpi íhtsútujte ávyéjujte íjcyároméhjí avyéjuube íjcyaaabe Críjto tsááíne éévé úújetécococa wáallo dííbyeke. ¹⁶ Aabe apáábyéré Píivýéébe íjcyá muhdú íjcyáítýuúbe. Áábé ámítsaráhcovu muurá tsá múha pííhívéítýuróne. Áhdure tsá múha dííbyeke ájtyúmíítýuróne. Áábeke ihdyu metsu íhtsútuube íjcyáábeke medúúrúvahíjcyá múijyú níjkéváítýúne. Ehdu teéne. ¹⁷ Áhdícyane ícyooca uke o née téhdure ehnéva múnáake u úwááboki. Tsá dítye ítsíeméné múhajchótá íjcyáínevújfi icyátsípáávéne mítýájkímýeíítýuróne. Píivýéébe ímiáábé íjcyaaabe ífnetú meke píhtótsótúúbedívúré cátsípáávéiyóme. ¹⁸ Dúwaabo díityéké íéhnévádú íjcyame tsaate píhtóméhjike ítsíeméneri ipiáábóiyóneri íjtsámeíki. ¹⁹ Áijyu muurá panévatúré tsáimíyé íjcyámé úmíwa íné imíjyaú nééme újcúiyá múijyú idsíjívéjúcóóítýúne bóhi.

Timotéoke Páávoró téíbúwajtsóne

²⁰ Ahdícyane uke o néé Timotéoke Píívyéébée uke níwáávéné wákimyéí ímíñeúvú u méénuki. Tsá múu íícúvetú átéréenéhjí íjienéré íjcyane míamúnaa iwáájácúneri táhjácatsíhíjcyáneri. ²¹ Muurá ténehjí iúráávyéne tsaate tsáhájuco Píívyéébeke cáhcújtsotúne. Aabe ihdyu óvíi uke píaabóhi. Áyu tehdújuco.

2 TIMOTÉO

Hállúvúeháámí Timotéo élleu Páávoró cáátúnuháámí

Duurúvaju

1 Oo Páávoró o íjcyáábekée Píívyéébe oke ityújkevéélléne picyóó Jetsocríjtoke mecáhcujsómé múijyú medsjívújúcóóítyúne bóhí meújcúné uwááboju uwááboobéré o péhíjcyaki. ²Aabe íne tsiíne íhyaami diélleu ó caatúnú ávyeta tájtsiiménédú uke o íjtsúcunúúbeke mityane o wájuube Timotéo élleu. Aane óvíi uke Máavyéjuube Jetsocríjtó Caani Píívyéébe pámeeke ídaatsóllédú íjcyaae píaabó ímí u íjcyaki.

Críjtodítyú Páávoró úwaabóne

³Áánéllíi páijyuvaré Píívyéébeke piáábó díhyallúvú ó táúmeíhijcyá panévá hal-lúvúré téhdújtsoobére. Áábeke tsaimíyé ó ícúvehíjcyá íínerí íjtsámeítyuube méihdé múnááuvúu ícúvehíjcyáábeke. ⁴Aabe ó ítsáávehíjcyá éhnée uke o pícyoíñúneri ídátso u kímoovéne. Áánéllíi ó imíllé uke o ájtyumíné o ímíjyúúveki. ⁵Muurá ó waajácú ímí Píívyéébeke u cáhcujsóné dítyáállée Róóidámúpí díítsíjju Eoníítese máhcujsódu.

⁶Muuráhjáa díhyallúvú táhójtso o pícyóóne dífbyeke piáábó o táúmeíñé tukéveri uke díbye piááboobe ú piivyété dífbyé wákimyéí u méénune. Áánéllíi uke o née ímíñeúvú teene u méénuki. ⁷Tsáháa Píívyéébe ípííchó mépañévvú pícyootú meíllityéki. Mépañévvú pícyoobe téénej tééveri íhtsutúmé méíjcyá íínevú táhjátsámeítyúmé ímiááméré méíjcyame mewájujycatsíki. ⁸Ahdícyane núcojppíllé-tuubéré dúwáábohíjcyá Jetsocríjtodítyú íjcyáné uwááboju. Áhdure íne tééné déjú-cotu cúvéhóóari o íjcyáneri núcójpívétuubéré Píívyéébedívú cátsípáávéné téhdure tééné déjúcotu u ícúbáhrámeíyóné daabúcu. ⁹Muuráhjáa tsúúca meke ípájtyetét-sómeke ímiáámedi díbye díllome méíjcyá dífbyeéjte. Tsáháa idyé íiná ímiááné meméénúnéllíi meke díbye újcutúne. Muuráhjáa ihdyu tsúúcajátújuco ííñujíi íjcyátúné íhdéjuco meke iwájuúne díbye íjtsámeíñé Críjtoj tééveri meke iújcuíñe. ¹⁰Áhdújucoo dífbyeke iwállóóneri meke díbye úújetsóné ímiááné meke iwájuune. Aabée mééma ímífbajchó mépée mewágóóóvéiyóne. Áánemáa méhdivu bóhówa-jcároobe múijyú medsjívújúcóóítyúne bóhí meújcúné uwááboju.

¹¹Aane íne uwááboobéré ó pehíjcyá jodíómú íjcyátúmeke okée Píívyéébe níwaavédújuco. ¹²Aabe tééné déjúcotu páhduvaré nénéhjiri o ícúbáhrámeíyoobe tsá o núcójpívetú dífbyedívú o cátsípáávéne. Muurá ó waajácú oke díbye piááboíñé tsiíne Jetsocríjtó tsááíñévvújuco.

¹³Ahdícyane ímíñeúvú dífbyé uwááboju cáhcújtsóne duráávyé muhdúhjáa uke o úwaabódu. Ááne pamévakéré wajyu Críjto meke wájuudu. ¹⁴Aabe óvíi Píívyéébé uke ityújkevéélléne níwáávéne wákimyéí ímíñeúvú ú meenú dífbyé Apííchó mépañe íjcyane uke piáábóneri.

¹⁵Áánetúu Áátsiá ííñujíi cahcújtso múnáadítyú tsaate oke náhbénuhíjcyarómé óhdityu péémema téhdure Píjééromútsí Hemóójenemá pééhíí. Aane muurá tsúúca ú waajácúhi. ¹⁶Áánetúu Onetsíiporo píwáíjuvú oke aahíveje 'bohíbohíuúvú' cúvéhóó-

jari o ijcyane núcojpíllétuubére. Áábedi óví Píívyéébe ídáátsóvéne píaabó panévatúré pámeekéré ítsíímema. ¹⁷ Íllevúhjáa Róómávu wájtííbe ijcyátútsihdyu oke néhcoobéré ipyéhíjcyané níjcaúvú ájtyúmité cúvéhóójari o ijcyáábeke. ¹⁸ Aane muurá uure ú waajácú muhdúhjáa meke díbye píáábohíjcyané Éépetsórí mejícyámútsikye. Ahdu óví dífbyeke Píívyéébe píaabó Ávyéjuube Jetsóó ítsáácooca tsáimíyé dífbyeke iújçuki.

Muhdú uwáábojte ijcyane

2 Aane óví Píívyéébe uke píaabó íne Críjtoke mecáhcújtsónéjcutu u íhtsútúúveki, Llihú Timotéoj. ² Aabe ihdyu muhdúhjáa mítyáméj píínévú o úwaabóné u wáajane tsíjtyeke ímííneúvú duwáábó téhdure díityéréjucu iúwáábo tsíjtyeke.

³ Áané wákimyéiyi u ícúbáhrámeíyonéhjí ímíchi díícyáne daabúcuhiójcyá díibyéjucu Jetsocríjto wákimyéi múnáajpi u íjcyáabe. ⁴ Tsá muurá tsodáhó ímíllédú íjcyatú pevéjté íjcyadu. Muurá ihdyu íavyéjuube muhdú néhdújucu díbye íjcyane. ⁵ Muurá tsáne íçuri ímííneúvú íçutúmé tsá téene áhdó újcutúne. ⁶ Áánetu úmíhéneri wákímyeímyé íbájtso kéémécooca újçú téene tájpi íjçyaki. ⁷ Íllu íne uke o néhíjcyané cáhawáá ímííneúvú díjto Píívyéébe páneere úhdivu íbóhówájtso.

⁸ Cáhawáá díjtsúcunu muhdúhjáa Jetsocríjto mímúnáa icyánéjcutu Dabíiúvúj tsiiménémúhaabe íjcyaaabe idsíjívétsihdyu tsiíne bóhíne. Áábedítýú íjcyané uwááboju íne méúwáábohíjcyá pajtyéteju. ⁹ Áané hallútú muurá éhne múúne dsíjívétso múnáájpikye icyúvéhoojánúdú oke mímúnáa cúvéhoojánuuube ó ícúbáhrámeíhijcyáhi. Áronáa téene uwááboju tsúúca pahúllevávúré tsújaavéné tsá múha muhdú méénúítyuróne. ¹⁰ Áanéllíi o ícúbáhrámeíyonéhjí ó aabúcuhiójcyá Píívyéébe újçúmeke o úwáábo múijyú muhdú íjcyáítyúmeréjucu Jetsocríjtoj tééveri ípájtýeteki.

¹¹ Íllu muurá néene ímíáánéjucu:

Críjtoke mecáhcújtsómé medsíjívécooca íné ímíjyaú dífbyema mejíjcyáhi.

¹² Áhdure meícúbáhrámeíyonéhjí maáábúcuhiójçí dífbyema máávyéjúúteéhi. Áánetu dífbyeéjté mejíjcyane metóónúmeíhajçí téhdure toónúíbye íhñéjté mejíjcyaróne. ¹³ Muurá múhdurá medárfívémeíyónáa íjcyadúré ímíáábé íjcyanéllíi meke píáábohíjcyáabe.

Ímíá uwáábojte

¹⁴ Áanéllíi ímííneúvú duwáábó mímúnáake Ávyéjuube Jetsóó mémeri dítye átéréénéhjiri ityáhjáçatsíjyúçóótuki. Muurá ténéhjiri íllure tútávátsohíjcyámé ímíá uwááboju lléébóíyómeke. ¹⁵ Áánetu ímíá uwááboobe u íjcyaaabe ímííneúvú dúwáábohíjcyá ímíá uwááboju ínerí núçójpívétuubéré Píívyéébedívú u úújeteki. ¹⁶ Átéreenéhjí dítye úbálléçatsíhíjcyáneri díçúvedíne. Muurá ténéhjiri éhníínevu íiye tútáváttsámeíhijcyáme. ¹⁷ Áané uwááboju muurá mímúnáadi tsújaavéné íllure díityéké tútávátsohíjcyá éhne múúne cheme méjpiíyí llíyaaténé meke tútávajtsódu. Muuráhjáa Himenéomútsikye Piréétoma téene uwááboju tútávajtsóhi. ¹⁸ Aamútsí muurá nehíjcyá meeva medsíjívémé tsiíne mebóhíjçúçóóítyúne. Ááneri cahçújtsó múnáake tsíínejçúvuréjucu dítyétsí íbúwátsohíjcyané tsíhdyuréjucu iúwáábóneri. ¹⁹ Áronáa méwaajácú íllu tene néeneé: “Píívyéébe waajácú íhñéjteke.” Áhdure néeneé: “Pámeere Críjtoéjté tsáhájucu ímityúné méénúítyuróne.” Ehdu Píívyéébe waajácúháámitu néeneé.

²⁰ Muurá tsájá pañe tsá apáañéré ímiáané wáabyuta óórótuú, tsítsííne uwáñewáánetuu, méénúmeííne lliyhllóné íjcyatúne. Téhdure muurá íjcyáne áteréénéhjí wáabyuta úméhetuu, núpájkityuu, méénúmeííhllóji. ²¹ Ahdu muurá ímityunéhjí méénújúcootúme ímiáámeréjuco íjcyámej tééveri Píívyéébe meenú íwákimyéi.

²² Ahdícyane ihdyu díícúvedí ováhtsámú íbúwatu ímityúne íjtsaméi tsíñáavehíjcyáneri. Ímiáábéré díícyáne ímííneuvú duráávyé u cáhcújtsojítto. Áane pamévamáyé wajyújcatsi múhdumé ímiááméré íjcyáne dííbyedi tsúúrámehíjcyámema íbúwají ámuha meíjcyaki. ²³ Tsá múu ífcúvetú áteréénéhjiri míamúnaa táhjácat-síhíjcyáneri. Muurá ú waajácú téeménéhjí nájkeváne úhbajcatsívuréjuco. ²⁴⁻²⁵ Tsá tene ímityú Píívyéébe wákimyéi méénume úhbajcatsíne. Pamévamáyé ímiááméré íjcyáne aabúcu híjcyáiyá ímityunéhjí íjcyaróne. Ímiááméré mítyájkímyeítyúmé chooco úwáábóiyá tsaate ímityúne íjcyámeke Píívyéébe piáábori ditye ímíjpyeténe iwáájácu ímiá uwááboju. ²⁶ Áane ditye íjchívyé Naavéné hójtsí pañétú ímíllédú díbye díityéké dáríívehíjcyánetu.

Muhdívané míamúnaa íjcyáiíne

3 Áanetu wajácútsi díícyaco. Muurá nihnéétsihvúré páneere tsíhdyuréjuco cápáyóóvéííne úmíwari míamúnaa ímityúne íjcyáahi. ² Imílleímýé tsaimíyé íjcyamítyane idsídsívaíyóne. Mítyákímyeíhíjcyáimye. Áane nehníwu Píívyéébedítýú íihjýuváne dííbyeke meúráávyejító tsá ditye ávyejúúlléityúne. Áhdure tsá ditye cáánu íjcyarómeke ávyejúúlléityúne. ³ Tsá muucá ditye wájýúityúne. Míamúnáadi nehníwu ihjýúvahíjcyáimye. Ímityunéhjiri úmúúpívyehíjcyáimye. Íl-lure tsaríllehíjcyáimye páneere ímiáané íjcyane. ⁴ Ínábévahíjcyarómeke ímityúne dárííveímýe. ‘Meíhméí’ néeme Píívyéébedi ífcúvetúmére íiye tsaimíyé íjcyáíyóneri tsúúrámehíjcyáahi. ⁵ Pánehjídú dííbyeke meúráávyejító úráávyeímýe. Áronáa tsá ditye ímiááneturé cáhcújtsóityúne. Áámedi tsá múu ífcúvetúne. ⁶ Muurá téeméjtéjuco míamúnáake íahíívéne álliúré úwáábohíjcyáne. Áaneri walléemuke mótátsohíjcyámé ímityúne íjtsaméi íjcyame ténéhjírí líííneke. ⁷ Aane díityé uwáábó úráávyerómé tsá múijyú wáájácúityú keená ímiáané íjcyane. ⁸ Tehdúhjáa muurá ápííchojtétsí Jáánémutsi Jááberémá Moitsééuvú úwaabóné ehdííválléhíjcyáhi. Ahdu néeme íjtsaméiúvú wáájácúmeítyúmé tsá ífcúvehíjcyatú Píívyéébé uwááboju ímiáájú íjcyáneri. ⁹ Ároméi wájácúúvétsáméíí ímityúne imyéénuhíjcyanéú díityétsíhjáa ápííchojtétsí imyéénuhíjcyanéú wájácúúvétsáméídyu.

Timotéoke éhniíínevu Páávoró úwaabóne

¹⁰ Áanetu ihdyu ímí tehdújuco u ícyahíjcyáne uké o úwaabódu. Aabe muurá ú waajácú muhdú o ícyahíjcyáne, muhdú o íjtsáméííne, muhdú Críjtoke o cáhcujtsóne, panévare oke pájtyéronéhjí o áábúcu híjcyáne, pamévakéré o wájýuhíjcyáne, o úwáábóné déjúcotu o ícúbáhrámeyonéhjí o áábúcu híjcyáne. ¹¹ Muurá ú waajácú muhdúhjáa Ajtiokíía múnáa, Icóónío múnáa, Ríítará múnáa, óhdi ícúbáhráronéhjí o áábúcu híjcyáne. Áhdure ú waajácú muhdúhjáa Píívyéébe oke ténéhjítu pátyetétsohíjcyáne. ¹² Aane ímiáané íhnáhóóné Jetsocríjtoke meúraavyéné meímillémé téené déjúcotu meícúbáhráméííne. ¹³ Áanetu ímityúmé állíu múnáa íjcyame ávyétá tútavááveréjuco méénume míamúnáake éhniíínevúré állíhíjcyá muhdú ímityunéhjívú íállítsámehíjcyádu.

¹⁴ Áanetu ihdyu ímíneúvú duráávyé ukée o úwaabóné tsúúca u wáájacúne. ¹⁵ Muurá ímí tehdujuco tsíimenedityúré u wáájacúné Píívyéébé uwááboju muhdú íwaajácúháámitu néeneé. Aane uke tükévéjtsóneri tsaimíyé Jetsocríjtóke u cáhcújtsóobe ú pájtyéteéhi. ^{16–17} Muuráhjáa Píívyéébé uwááboju íwaajácúháámitu íhgyú uubálle múnáa caatúnú dífbyere tükévéjtsóneri meke tene úwáábo keená ímiáájú fjcýane, téhdure meke tene ityúkévéjtsó keená álliúré fjcýanetu, áhdure meke tene úwáábo múhdurá meícyahíjcyánetu meímíbaávyéne ímiáámé dífbyema meíjcyame ímiánhíjrejuco meméénuki.

4 Muurá Ávyéjuube Jetsocríjtó íhtsútuube fjcýaabe tsiíne tsaá pámeere míamúnaa dsíjivéjucóóróméhjima muhdú ícyahíjcyáné ímíbájbhoki. Áánéllí dífbyee, Píívyéébeé, fjcýámútsí úmiwávú uke o néé dífbyedítyú fjcýané uwááboju pájtyuvaré u úwáábohíjcyá íhdícyajcóójí fjcýaróne. ² Ímíneúvú múhdurá néérónéhjí pañe óvéhéétuubéré cáhcújtsótúmeke chooco duwáábó muhdú tene néhdújuco. Áanetu cáhcújtsójúcoorómé múhdurá ícyahíjcyámeke íhnááhóónécoba duwáábó dítye ímíjpyeteki. ³ Muurá fjcýaííne míamúnáa ímiá uwááboju íhvéjtsóne ímíllehíjcyádú átéréénéhjí uwáábojtékeréjuco néhcoíne. ⁴ Aame úubállénéhjiríyéjuco fjcýame ílluréjuco íhvéjtsóííne ímiá uwááboju. ⁵ Áanetu ihdyu ímiáábéré dífycáne daabúcuíhíjcyá ímítyunéhjí uke pájtyeróne. Áane dúwáábohíjcyá ímiáájú pájtyéteju míamúnáa ícyáhcújtsoki. Ehdu ímíneúvú méénuhíjcyá díwákímyéíjyjuco fjcýane.

⁶ Muurá íne tsúúca téeneri o ícúbáhrámeíhíjcyánetu ó wáyéeevéhi. Aabe wahájchotáréjuco o fjcýanetu o dsíjivéíne. ⁷ Tsúúca íne okée Píívyéébe níwáávéne wákímyéí o méénúnetu o níjkéváhi. Aabe dífbyeke o cáhcújtsóné tsá o íhvéjtsotúne. ⁸ Áánéllí Jetsocríjtó ímiáábé fjcýaabe tsiíne itsáácooca téene áhdó oke ávyéjútsoóhi. Áronáa tsá apáábyekéré oke díbye ávyéjútsoítyúne. Pámeere múhdumé ímiááméré ífjcýáne tsaimíyé dífbyeke téhmehíjcyámeke téhdure ávyéjútsoííbye.

Timotéoke Páávoró tükévejtsóne

⁹ Aane óvjyjuco ífcúí oke duhjéva. ¹⁰ Muurá oke náhbénuhíjcyarómé péjucóó óhdiytyu. Déema péjucóó Tetsaróónicávú íjfenéré ímíllehíjcyánéllííhye. Áhdure Cretsééte péjucóó Garáátsiá íiñújivu. Áhdure Tííto péjucóó Damáátsiá íiñújivu. ^{11–12} Áanetúu Tííkicyóké ó wallóó Éépetsóvu. Apáábyeréjuco Róóca óhdivu cóeváne. Áánéllí uke o néé kíá Mááco fjcýáábeke u néhcóne óhdivu u tsíva oke díbye táwákímyéítyu ípíááboki. ¹³ Aabe néhi u tsáácooca óhdivu tsíva Tóróóavúu Cáápo jávú tátsuucójama táwaajácúhaamíné o pícyoííne. Tsáma dáábáíívedí ímichi tápañétúéhaamíjí fjcýane.

¹⁴ Áanetu uke ó úubállé Arejáádooro ímityúné oke dáriivéné éhne úwáñewáánetu panévare méénuhíjcyáabe. Áábema ihdyu óvíí Píívyéébe ímíbájbhó teéne. ¹⁵ Áábeke téíbúwá dífycaco. Uke mújtátsódííbye. Muurá íne meúwáábohíjcyáné ehdííválléhíjcyáabe.

¹⁶ Aanée muurá pámeere oke náhbénurómé óhdiytyu pééné boone ímityúnéhjí ímíbájbhojté úmiwávú o íhgyúwáábeke tsá múha oke píáábotúne. Árómeke néhi tsá íiná pájtyéítyú téené hallútu. ¹⁷ Muuráhjáa ihdyu Píívyéébe oke píááboneri pájtyéteju o úwaabóné tsújaavé pámeere jodíómú fjcýátúrómedívu. Áhdurée oke pájtyetétsoobe oohímyé oke dóóíyónetu. ¹⁸ Aabe muurá oke panévaturé téhmeé tsaimíyé íavyéjuri dífbyema níjkyéjiri o fjcýaki. Áábeke metsu maávyéjútso múíjyú níjkéváítyúne. Ehdu teéne.

Páávoró pítyajcóné

¹⁹ Aane óóma duubállé Pírícama Akííramútsikye o dúúruváne. Téhdure Onet-sííporóké pámeere ítsíímema ó duurúváhi. ²⁰ Téhdure uke ó úúballé Coríítovúu óhdityu Eráátó cóeváne. Áánetúu Tóróópimo chéméébeke ó pícyoíñú Miréétovu. ²¹ Áánéllíi uke o néesé ícúu úúníjyabái íjcyátúné ihde u tsáákíí. Téhdure uke ó úúballé ílletu uke dítye dúúruváne Eobóóroo, Podéétee, Ríínoó, Cáráóódíaa, íjcyame. Téhdure pámeere tsíjtyehjí ménahbémú uke duurúváhi. ²² Ahdícyane óví Píívyéébema Ávyéjuube Jetsocríjtomútsí pámeekéré ámúhakye píaabóhi. Áyu tehdújuco.

TÍITOÓ

Tíító éllevu Páávoró cáátúnuháámi

Duurúvaju

1 Oo Páávoró Píívyéébé iicúve múnáajpi o íjcyaaabe íne Jetsocríjtodítýú íjcyáné uwááboju úwááboobéré ó pehíjcyá díbyée tsúúca újcúmeke ditye ímííneúvú iwáájácu téjijto meúraavyémé múijyú medsíjivéjúcóóítyúne bóhí meújcune. ²Tsá muurá Píívyéébe állíuutúne. Aabée téénevu meke iájcuííne nées tsúúcajátújuco ííñu-jíikyée ípívyéévéttúné íhdéjuco. ³Áané uwáábojú mewáájácúíne éévé úújetétsi-hvújuco muurá íne meke díbye wáájácútsóné téénevu. Aane úwááboobéré ó pehíjcyá Mépájtjetétsoobée Píívyéébe oke néhdújuco. ⁴Aabe íne íhyaami ó caatúnú, uu, Tíító éllevu táuwaáboríi Píívyéébeke u cáhcújtsónéllii tájtsiiménédú uke o íjt-súcunúúbe éllevu. Aane íhdyu óví pámeeke íídaatsóllédú íjcyamútsí Mépájtjetétsoobe Jetsocríjtoma uke píaabó íbúwajíi u íjcyaki.

Cahcújtso múnáake Tíító píaabóne

⁵Muuráhjáa uke ‘Créetaá’ némeííne caapáhovu ó pícyoíñú tétsii íjcyácoomíjiri íjcyáné cahcújtso múnáake panévaturé u píááboki. Áhdurée uke o nées dí-ityémá túkevéjtsotéké u méménuki. ⁶Aame diitye túkevéjtsojte íjcyáiyá panévaturé ímiááméré íínetú néétsámeítyúme. Tsáápíllekére táábávaiyóme. Áamej tsíímé cahcújtso múnáa íjcyáiyá cáánímudívú ínéétsótuki. ⁷Muurá túkevéjts-ooobe páneere Píívyéébé icyánéjcu wákimyéí ejécunúhi. Áánéllii tééne wákimyéí méénume panévaturé ímiááméré íjcyáiyáhi. Tsá ditye ávyéjuuháñé llíííneítyuróne. Tsá ditye cááyóbáítyuróne. Tsá ditye llíyícyávéítyuróne. Tsá ditye átéréénéhjí hallúvú dsíídsíváítyuróne. ⁸Keená ímiááné íjcyane Píívyéébe ímilléneréjuco di-tye méénúiyóné íínevú táhjátsámeítyúme. Aame tsáímíyé íaahíve múnáake waat-súcúiyáhi. ⁹Tsaímíyé ímiá uwááboju tsúúca iwáájácúné úráávyéiyóme. Ááne úwáábóiyómé téénetu ímityúné íhgyúvahíjcyámeke ímí diityéké tene íbúúúveki.

¹⁰Muurá íjcyámé mityame tamúnáa jodíómú ímiáájú úraavyéjúcoorómé úwáábo-híjcyáné míamúnáa kíhdyahírótsámeítyónetu. Ááneri íllure míamúnáake állíhíj-cyáme. ¹¹Áánéllii múu diityéké bóijcyú téénetu. Múhdurá úwáábohíjcyámé tééne hallúvú idsíídsívakiye. Muurá pívájává múnáakéjuco ditye mújtatsóné ímiáájíjtó di-tye úráávyénetu.

¹²Aanéhjáa muurá tétsii múnáajpíyé uwááboobe nééhií: “Créeta múnáa ávyetá al-líujte iyámédú néeme ovéhe múnáa íjcyame mityane majchóhi.” ¹³Ímiáánéjucóhjáa díbye nééneé. Áánéllii uke o nées íhnáhóónécoba tétsii múnáake u úwáábo di-tye ímííneúvú Críjtoke icyáhcújtsoki. ¹⁴Aame tsá íícuvéjúcúóítyú átéréénéhjí ííjt-sámeítyuré iújcune ditye úúbállehíjcyáneri. Áhdure tsá ditye íícúvéítyú ímiáájíjtó úraavyéjúcootómé diityéké tsíínejcúvúré tükévéjtsóneri.

¹⁵Muurá cahcújtso múnáa ímiáánéré íjtsámeíhi. Áánetu cáhcújtsotómé tsá múi-yyú ímiááné íjtsámeítyuró ímityúnéré diityé íbúwari íjcyánéllííhye. ¹⁶Tehdu néeme muurá bañúháñé nehíjcyá Píívyéébeke iwáájácúne. Árónáa múhdurá ditye ícyahíj-

cyánetu méwaajácú illure ditye állihjcyáne. Aame ímityúmé ijcyame tsá múijyú ímiááné méénúityuróne.

Ímiá uwááboju

2 Áanetu ihdyu ímíñeúvú dihjyúvahjcyá muhdú ímiá uwááboju néhduú. ² Ááne dúwáábohjcyá kéémemújuco ijcyáne nahbémuke ditye tsaíbuwáre íjcyáne pamévakeré iáveyjúúlleki, ímityúnehjívú ditye ityáhjátsámeityuki, Críjtoke ditye ímí icyáhcújtsoki, ímityunéhjí ijcyaróné iáábúcuéne ditye pamévamáyé iwájyúj-catsíki. ³ Áhdure kéémemújuco ijcyáne naallémuke duwáábó pamévakeré iávey-júúlléne tsíjtyedítýú állíunéhjí ditye íhhyúvátuki. Áhdure tsá ditye lííyícyávéei-tyuróne. Ímiáánetúré bóhówaucunúiyóme. ⁴ Aame úwáábóiyá bádsíjcake muhdú múúne walle ájyúma iwájyújcatsíne tsaímíyé ítsíímeke téhmene. ⁵ Úwáábóiyómé ímityunévú ditye ityáhjátsámeityuki, panévaturé ímiááméré ditye íjcyaki, tsaímíyé ihjya ditye ityéhmeki, tsíjtyeke ídaatsólléne ditye ipíááboki, ájyumu túkévejsódú tsaímíyé ditye íjcyaki. Ehdú ijcyáiyómé Píívyéébé uwáábójutu múha ímityúné íhhyúvátuki.

⁶ Áhdure ováhtsámuke ímíñeúvú duwáábó ditye ímiááméré íjcyaki. ⁷ Ááne pané-vaturé ímiáábé diityémá diicya tehdu ditye íjcyaki. Tsá múu májchjyuri díllotú diityéké iúwaabóne. ⁸ Tsaate úhdityu ímityúné íhhyúváneeri dífcúvedí ditye téeneri ínúcójpívéne tsiíne íhhyuvájúcóótuki.

⁹ Téhdure idyé uke o nées tsaaté hójtsí pañe ijcyámeke u uwáábo ditye ímiááméré íjcyáne íavyéjute táuhbané imyéénuki. Tsá tene ímityú lílíñetúré diityéké ditye áñújcúiyóne. ¹⁰ Tsá ditye náníityuró diityé éhne. Panévaturé ímiááméré ijcyáiyá Mepájtyetétsoobe Píívyéébé uwááboju diityédítýú ibóhówaucunúki.

¹¹ Muuráhjáa meke ídaatsólléne iwájyúmeke waajácútsoobe muhdú mepáj-tyetéíne. ¹² Áánéllíi tsúúca méwaajácú páneere íjí ímityuháñé meíhvéjtsóne tsaímíyéjuco dífbyeke meúráávyeyíyóné íñevú táhjátsámeityúme. ¹³ Áhdure tsúúca méwaajácú ípyée íñéhdú íhtsútuube Mépiivyéébé Mepájtyetétsoobe Jetsocríjtó íñé ímíjyaú tsááíne metéhmehjcyáne. ¹⁴ Dífbyée muurá dsíjívé mewájyuri mepée mewágóóóvéiyónetu meke ipájtyetétsooki. Ehdúu meke ímíjpyetétsoobe dífbyééjté meíjcyame ímiááné meímilléne ímiááneréjuco meméénuki.

¹⁵ Ehdú múu úwaabó míamúnáake tsápíjtsoobére. Áhdure múu íhnáhóónécoba iúwaabó múhdurá ícyahíjcyámeke diityédívú táhjátsámeityuobére.

Muhdú múúne cahcújtso múnáa íjcyane

3 Áhdure idyé duwáábó cahcújtso múnáake ditye pámeere íñújí avyéjuttéké iáveyjúúlléne muhdú ditye néhdu íjcyáne imyéénuhíjcyá ímiááneréjuco. ² Ááne ímiááméré íjcyáne mítyájkímíyeityúmé míamúnáake ídaatsólléne ipíáábohíjcyaki. Aame tsá múhdityu ímityúné íhhyúváyítyúne.

³ Muuráhjáa tujkénú múhdurá menéénéllíi tsá Píívyéébeke melléébohíjcy-atúne. Idátsóhrée ímityúnéhacáa íjcyane páhduváre nénehjí pánehjídú ímíwu meíjtsúcunúné meúráávyehíjcyáhi. Ehdúu ímityúnéhjí pañe meíjcyame tsíñéhjiri ménomíutáavahíjcyáhi. Áhdurée tsíjtyéhjima métsaríllécatsíhíjcyáhi. ⁴ Áronáacáa Píívyéébe Mepájtyetétsoobe ímiááné pámeekéré míamúnáake iwájyune úújetsó meke ipájtyetétsooneri. ⁵ Tsáháa íiná ímiááné meméénúnéllíi meke díbye pájtyetét-sotúne. Mekée ídaatsóllénéllíi pájtyetétsoobe ípííchoj téeveri meke díbye ímíba-

jchómé béhné íjtsaméimáyéjuco meíjcyaki. ⁶⁻⁷ Teenée Íapííchó mépañévú pícy-oobe Mépájtyetétsoobe Jetsocríjtoj tééveri ímiáámeréjuco meíjcyame múijyú med-síjivéjúcóóityúne bóhí meítsohíjcyané meújcuki.

⁸ Aane éhnííñevu dúwáábohíjcyá Píivyéébeke cáhcujtsómé keená ímiáané íj-cyanéré imyéénúñeri itsúúráméíki. Ehdu íñe uke o néé pámeekéré píááboíñe. ⁹ Áánetu eene átéréenéhjí meke píáábóityúné muhdúhjáa méíhdé múnáaúvú íhdééné taúhbjáju úráávyeíhíjcyáneri ditye táhjácatsíhíjcyáneri díícúvedíñe. Íllure ténéhjí meke mújtatsóhi.

¹⁰ Áánéllíi múu tsaate ténéhjiri táhjácatsíhajchíí bóijcyurá míjyúcúre. Aane ditye lléébótúhajchíí múu ílluréjuco íjchívyetsóné diityéké tsíjtyeke ditye imújtátsótuki. ¹¹ Muurá ehdu dáríivémeímyé tsáhájucó ímííletú ímí íjcyane. Aame waajácurá íhyallúvuré ímityúné imyéénune.

Tíítóke Páávoró túkëvejtsóne

¹² Aane díéllevu Tííkicyómá Atéémamútsidítyú tsáápikye o wálloobe úújetécooca íícúí oke dúhjetécó Nicóóporíyí o íjcyáábeke. Técoomíyí úúníjyaba o pájtyeíñé ó wábyujtsóhi. ¹³ Áánetu ihdyu óvíi muhdú u píívyetédú ú píaabó Apóóromútsikye ímityúné múúne méénúmé hallúvú íhgyúvaabe Tséénáma dityétsí kiávú ipyéhullévú péécoóca. ¹⁴ Aane ihdyu óvíi éhnée méuwáábori cáhcujtsómé iwáájáne téhdure tsíjtyeke píaabó ímiáájú diityédítyú íbóhówaúcunúki.

Páávoró pítyajcóne

¹⁵ Ahdícyane óvíi Píivyéébe pámeekéré ámúhakye píaabóhi. Pámeere ménah-bémú ílle íjcyame uke duurúváhi. Áhdure elle íjcyámeke o duurúváhi. Áyu tehdújuco.

PIREMÓO

Piremóo élleu Páávoru cáátúnuháámi

Duurúvaju

1 Oo Páávoru Críjtoker o úráávyéné déjúcotu cúvéhóójari o íjcyáábema ménahbe Timotéo íjcyáábema muhtsi íhyaami diéllevu mécaatúnú Píívyéébé wákimyéi muhtsi meméénuhíjcyádú téhdure tééné wákimyéi u méénúúbeke mityane uke muhtsi mewáyyuube Piremóo élleu. ²Téhdure idyé dihyjávú píhcyáávehíjcyáné cahcújtso múnáá wáabyuta téhaámi. Áhdure uwáábotu meke píáábohíjcyaae Akípoo, ménaalle Áápiia, íjcyamútsi wáabyuta téhaámi. ³Áameke ihdyu óvfi ámuhákye Máavyéjuube Jetsocríjtomútsi Méécááni Píívyéébéme píaabó íbúwajfi ámuha meíjcyaki.

Piremóo ímí cáhcújtsóne

⁴⁻⁵Muurá paíjyuvaré Píívyéébéme o íhgyúvácooca díhyallúvú ó téhdútsohíjcyá uuva ímí Máavyéjuube Jetsocríjtoker u cáhcújtsóne pámeekéré cahcújtso múnáake u wáyyuhíjcyáné uubállé o lléébónéllíhíhe. ⁶Áánéllí díhyallúvú ó táúmeíhíjcyá píáábó íne Jetsocríjtoker mecáhcújtsónej tééveríyé mééma píáábó íjcyane éhniínevu u wáájácúne tsíjtyeke u úwááboki. ⁷Muurá mityane ó ímíjyuuvé ímí tehdújuco mé-nahbémuke u wáyyúne panévaríyé diityéké u ímíjyúúvétsohíjcyáneri.

Páávoru Onéétsimó hallúvú íhgyuváne

⁸Áábeke muurá uke ó piivyéterá o táuhbáne íiná u méénúínevu Críjtorée oke uwáábóóbedívú pícyoóbe. ⁹⁻¹⁰Aabe íne ídátso keeméjuco o íjcyaae dífbyeke o cáhcújtsóné déjúcotu cúvéhóójari o íjcyaae úuma ó íhgyúvá Onéétsimó hallúvú táuwaábóri díbye Píívyéébeke cáhcújtsónéllí tájtsiiménédú o íjtsúcunúúbé hallúvu. Áánéllí uke o nées oke u wáyyúhahjí dífbyeke u píááboki.

¹¹Muuráhjáa ihdyu éjyú díhyójtí pañe íjcyaae tsá ínetú uke píáábohíjcy-atú átéréepi íjcyánéllíhíhe. Ároobe ícyooca tsúúca ímíjpyetéhi. ¹²Áábeke íne tsi-íne diéllevu o óómíhóóbeke ihdyu ímíneúvú waatsúcúpéjtsoco muhdú oke u wáátsúcúiyódu. ¹³Ó ímíllérá díbyéi óómaye íjcyane íne ímíá uwáábójú déjúcotu cúvéhóójari o íjcyáné hajhótá oke díbye ípíáábo oke u píáábóiyódu. ¹⁴Áronáa tsá o ímíllétú u wáájácútúnáa díbye óhdivu cóeváne. Ihdyu díicyánéjcutu u ímílléhajchíí tehdújuco óhdivu icyóeváne oke díbye píáábóiyóne. ¹⁵Muuráhjáubáhjáa ihdyu úhdityu úmívaabe ímímbáavyéne úumaye íjcyaki. ¹⁶Aabe ihdyu tsiíne díhyójt-sí pañévu úújetéébeke éhniínevu ú wáyyuúhi. Muurá téhdure dífbyeke mityane ó wajyúhi. Ááne éhniínevu dífbyeke wajyú tsúúca Píívyéébeke cáhcújtsoobe díñahbé-duréjuco néesbeke.

¹⁷Ahdícyane tsáma ímíneúvú dífbyeke waatsúcucu muhdú oke u wáátsúcúiyódu ímíáané díñahbébé o íjcyáábeke u wáyyúhahjíjyú. ¹⁸Aabée uke ímityúné dáríívéhajchííjyú, díbyee tsíeméné úhdityu áhdótuube újcúhajchíí néhi páneere ookéréjuco dahdótsó. ¹⁹Aane uke o áhdoíne o néene oo Páávoru ó caatúnúhi. Áronáa ihdyu tsá uke o néetu téhdure oke u áhdóiyóné ukée o píaabóne. ²⁰Ehdu

teéne, muúbej. Ahdícyane óvíi Ávyéjuube Jetsocríjtoker mecáhcújtsónéjcutu táñahbe u íjcyaaabe oke ú tsípajtsóhi.

²¹ Ehdu íñe diéllevu ó caatúnú panévatúré ímiáábé u íjcyane o wáájácúnéllíhye. Áánéllíi ó waajácú uke o néhíjcyané ehnííñevu panéváre tsaímíyé u méénuíñe.

²² Aane uke o néé táihde tsátsii u ímíbájchoki. Tsáijyu múúne Písvyéébeke ámuha táhallúvú píáábó metáúmeíhíjcyánej péévé ámúhadívú ó úújetéhi.

Páávoró pítyajcóné

²³ Áhdure uke ó úúballé Epáápara uke dúúruváné téhdure Jetsocríjtoker iúráávyéné déjúcotu óoma cuvéhóójari íjcyaaábe. ²⁴ Áhdure uke duurúvámé Máá-coó, Arijtáácoo, Déémaá, Róócaá, ehdume muha mewákímyeíhíjcyáme.

²⁵ Ahdícyane óvíi Máavyéjuube Jetsocríjtó ámúhakye píaabóhi. Áyu tehdújuco.

HEEBERÉO

Heeberéómu éllevu cáátúnúmeíháámi

Píívyéébe Íllij tééveri míamúnáama íhjuváne

1 Éíjyuúvúhjáa Píívyéébe íhjuvánhíjcyá méíhdé múnáaúvuma páhduváré néne-hji íhjuú uubálle múnáadívu íbóhówajcáronéj tééveri. ² Áánetu ícyooca íjcyáné míamúnáama íhjuváabe Ílli Jetsocríjtoj tééveri. Aanéhjáa dífbyej tééveri páneere múhdúné tsíméné ípívyéjtsóne dífbyé hójtsí pañévú pícyoobe tééné avyéjuube díbye íjcyaki. ³ Aabéhjáa Cááni Píívyéébeke bóhówájtsoobe meke úújetsó muhdú díbye íjcyane. Áábedítýú dífbyé ámítsaráhcó bóhówaúcunúúbé íhtsútuube íjcyáábe tájpi páneere íjcyáhi. Muuráhjáa idsíjvéneri méimítyuháané íimíbájchóne Cááni éllevu níjkyejívu ipyééne ílluréjuco díbye avyéjuuténe.

Níjkyéji múnáa ehniínevu Píívyéébe Hajchi avyéjuúne

⁴ Aabe níjkyéji múnáa ehniínevu íhtsútuube Cááníye Píívyéébe dífbyeke avyéjútsoobe. ⁵ Tsáháhjáa muurá múijýú díbye tsáápiikye níjkyéji múnáadítyú néétune: Uu Hájchíwu u íjcyáábeke uke o avyéjujtsóhi.

Áhdurée tsá díbye dífbyedítýú néétune:

Dífbýéj caani o íjcyánéllii tájtsiméné dífbye.

⁶ Áronáacáhjáa ihdyu Íllíkye apáábyéré íhtsútuube íjcyáábeke ííñujívu íbóhówajcároóbedítýú neébe:

Óví pámeere tahñéjté níjkyéji múnáa Hájchíwúuke iávýéjútsoóbeke duurúváhi.

⁷ Áánetúhjáa ihdyu diitye níjkyéji múnáadítyú neébe:

Tápiáábojte níjkyéji múnáa kíjyebádu. Áhdure cúújuwádú dífbye.

⁸ Téhduréhjáa tsiíne Íllídityu neébe:

Uu íhtsútuube Píívyéébe u íjcyáábé avyéjý tsá múijýú níjkéváityúne. Aabe ímiáábé u íjcyaaabe muhdú tene íjcyadújuco míamúnáama u méénuíne. ⁹ Muurá ímiáábé u íjcyánéllii tsá ímityúné u ímíletúne. Áánéllii oo Dípiivyéébé o íjcyaaabe uke pámé ehniínevu ó piááboó ííne imíjyaú u íjcyaki.

¹⁰ Téhduréhjáa tsiíne dífbyedítýú neébe:

Uu íhtsútuube avyéjuube u íjcyaaabé u ípívyejtsó páneere íévéhóówari íjcyánéhjima ííñuji. ¹¹⁻¹² Áronéhjí wágóóóvé wájyamu nójcanújá wágóoovédu. Ehdu ténehji u wáágóóné boone béhneréjuco u ípívyejtsóíne éhne múúne wájyamu nójcanúné boone béhjáréjuco ditye cápáyoácódu. Áronáa ihdyu díjtsaméí tsá múijýú cápáyoóvéityúne. Áhdure tsá múijýú muhdú u íjcyáityúne.

¹³ Téhduréhjáa tsá múijýú díbye tsáápiikye níjkyéji múnáadítyú néétune:

Íchihvúí táúniúvú diicya dímunáake úúma o táhjáné hajchóta.

¹⁴ Muurá diitye níjkyéji múnáa Píívyéébé piáábojte íjcyame tsá íjpííma íjcyatúne. Aame panévatúré piáábohíjcyá pájtyetéimyeke.

Tsá meíhvéjtsóityú mepájtyetéíne mecáhcujsóne

2 Áánéllii metsu téíibúwá meíjcyáne ímíneúvú meuráávyé íne mepájtyetéíne úwááboju melléébohíjcyané téénetu memújtátuki. ² Éíjyuúvúhjáa muurá diitye

níjkyéji múnáaj tééveri Píívyéébe úwáábohíjcyá ímí tehdíjuco. Aanéhjáa tsaate lléébotúmé ímityúné méénuhíjcyámeke tééné hallútú ícúbáhráhíjcyaaábe. ³ ¿Aane íñe teenéjuco mepájtyetéyóneri meíícúvétúhajchíí múhdutú mepájtyeteéhi? Muuráhjáa dífbyere Ávyéjuube Jetsocríjtó úúballé tsúúca teene mééma imyéénune. Ááné uwáábojúu lléébótujkénúmé méhdivu pajtyétsóhi. ⁴ Áánevéu Píívyéébe meke ímííneúvú waajácutsó páhduvaré nénehji méénúraítyuróné imyéénúneri. Muuráhjáa dífbyeke cáhcújtsómé pañévu íapííchó ípícyóónej tééveri páhduvaré píáábohíjcyaaabe muhdú íjtsúcunúdu.

Jetsocríjtó míamúnáajpídyú íjcyane

⁵ Áronáacáa tsá dibye néétu béhné iínújiri meíhjuvavahíjcyaji ípívyéjtsoji níjkyéji múnáa hójtsí pañévu ípícyooíñe. ⁶ Muurá dífbyé waajácúháámitu nééneé:

¿Aca muhdú ífvámedi míamúnáadi ú ijjácunúhíjcyáhi? Áhdure ¿muhdú ífváábedi Míamúnáajpidívu ípívyéévéébedi ú ijjácunúhíjcyáhi? ⁷ Muuráhjáa dífbyeke ú picyóó wahájchotáwu dibye níjkyéji múnáa íhtsútú lliíñévréjuco íjcyaki. Áróobekée bóónétu u ávyéjútsoñe ú picyóó páné avyéjuubéré dibye íjcyaki.

⁸ Ehdu Píívyéébe waajácúháámitu nééne páneere Críjtó hójtsí pañe íjcyane. Áronáa tsáhái panévaré dífbyé hójtsiri íjcyatúne. Íjcyaiñéi ihdyu mújyú páneere dífbyé hójtsiríyéjuco íjcyane. ⁹ Muuráhjáa ihdyu Píívyéébe dífbyeke wahájchotáwu picyóó níjkyéji múnáa lliíñévréjuco míamúnáa wájuryi dibye idsíjíveki. Ároobe ícyooca ílluréjuco ávyéjuuténe.

¹⁰ Dífbyej tééveri páneere Píívyéébe ípívyéjtsó téeneri iávyéjúttsámeíki. Áánélli-ihyé mewájuryi dífbyeke íhvéjtsóobe Mepájtyetétsoobe íjcyaaabe ícúbáhrámeínej tééveri meímíbaávyeki. ¹¹ Aame dífbyema tsané nahbémuréjuco meíjcyame tsaapíkyéré mécaaníváhi. Áánélli Píívyéébe Hajchi tsáhájucó meke núcojpiíletú tsúúca íñahbémú meíjcyámeke. ¹² Muurá dífbyé waajácúháámitu nééneé:

Uke ó bóhówájtsóo táñahbémudívu. Aame tsaméhjí uke muha medúúruváné mémátsívahíjcyaaáhi.

¹³ Téhdure nééneé:

Píívyéébedívu ó cátsípáávehíjcyaaáhi.

Téhdure tsiíñe nééneé:

Tsúúca okée Píívyéébe náhbénúmema oó.

Ehdu nééne Píívyéébe waajácúháámitu.

¹⁴ Muurá íñe míamúnáa meíjcyadúree idyé Jetsocríjtó íjcyá íjpííma, ítyujpácyoma. Ehdúu míamúnáajpidívu ípívyéévéne dsíjíveebe mepée mewágóóóvéyónejcúvú meke íbúwátsohíjcyaaabe Naavéneke ityáhjaki. ¹⁵ Ehdúu dífbyé hójtsí pañétú meke pájtyetétsoobe mewágóóóvéyónetu. ¹⁶ Tsáháa Críjto tsáatu níjkyéji múnáake ipíááboki. Tsaabée Aavaráaúvúj tsiiménémúhaabe meíjcyámeke ipíááboki. ¹⁷ Áánélli-ihyé míamúnáajpidívu ípívyééveebe ímiá lluuuáábé íjcyaaabe íñe muhdú meícyahíjcyané iwáájácu méhdi ídáátsóvéne máhallúvú Píívyéébeke píáábó ityáúmeíki. Aabée mewájuryi pájámeífyedi ícúbáhrámé meímítyuháñé iábájíívémeíki. ¹⁸ Téhdurée dífbyeke Naavéné máváríjchóneri ícúbáhrámeíñélli waajácuube muhdú ténehji meke dómácohíjcyáne. Aabe piivyété meke téénetu ipíaabóne.

Moitséé ehnííñevu Jetsóó ávyejúúne

3 Ehdu teéne, ámuúha táñahbému. Áánéllí Píívyéébeéjté meíjcyame metsu ímííñevú meúraávye uwááboobe Jetsocríjtoke, dífbyeke meúraávyehíjcyánéjcu lluváábé pánétúejpi íjcyáabeke. ² Muuráhjáa Píívyéébe dífbyeke níwáávéne wákimyéí tsáímíyé níjkévaabe Moitsééúvukéhjáa díbye ihñéjtedívú níwáávémeke díbye tsáímíyé téhmehíjcyádu. ³ Áronáa ihdy Moitsééúvú ehnííñevu avyėjúúl-lémeífyé páneeré díbye ípívyéjtsónéllí éhne múúne jaa méénuube tééj ehnííñevu ávyejúúllémeídy. ⁴ Muurá mífamúnaa jaa meenúhi. Áronáacáa ihdy páneere Píívyéébe ípívyéjtsónéllí éhnííñevu díbye avyėjúúhi. ⁵⁻⁶ Ehdu muurá Críjto Moitsééúvú ehnííñevu ávyėjújtsámeíhi. Muuráhjáa dífbyeúvú Píívyéébeéjté jahdu néémeke ímí téhmehíjcyáhi. Ároobé dífbye íicúve múnáajpiye. Áanetu ihdy Íllí Críjto dífbyeéjté avyėjúúbe. Áábedítyúu muurá díbye Moitsééúvú meke úúballéhi. Aane ímíááné dífbyeéjté meíjcyame dífbyedívú mecátsípáávéne nihñéetsihvúré ímí dífbyeke meúraávyéhajchíí tsáímíyé méjcyáahi.

Píívyéébeéjté tsáímíyé íjcyane

⁷ Muurá Píívyéébe waajácúháámitu dífbyé Apííchó túkevėjtsóneri dífbyé ihjyú uubálle múnáajpi nééhií:

Píívyéébe o íjcyabe ámúhake o nééne melléébo. ⁸ Tsá múu oke táhjálletú éhnéé ámúhá íhdé múnááúvú íñéubá píívyétúné iñújiri íjcyácooca oke dárívehíjcyádu. ⁹ Ehdúu téhulle íjcyame dárívémeíhíjcyá 40 píjcyá hajchótá diityémá méénuráítyúronéhíí o méénuhíjcyané ájtyumíjcooróme. ¹⁰ Aanée oke cáyobáávatétsoobe diityédítýú o nééhií: “Íjtsaméí tútávaavémé tsá ímíllétú diityéké o túkévejtsóné illéébone.” ¹¹ Ehdúu diityédívú o cáyobáávaténe ímíááneturé o néé diityékée tsáímíyé o pícyooíñé o nehíjcyátsihvu ditye úújetéityúne.

Ehdúhjáa Píívyéébe waajácúháámitu dífbyé ihjyú uubálle múnáajpi néé dífbyé Apííchóré túkevėjtsóneri.

¹² Ahdícyane tsáma téiibúwá méjcyaco, ámuúha táñahbému. Ámúhá íjtsaméí métútávaávedí diibyėjuco ímíá Píívyéébe íjcyáabeke ámuha mecáhcújtsónetu ámuha memújtátuki. ¹³ Múu tsápítsójcatsí teenéjucu ícyooca meíjcyarááhori meíjcyané hajchótá ímityúné ámúhake ímújtátsótuki. ¹⁴ Muurá tujkénutújucu nihñéetsihvúré tsáímíyé Píívyéébedívú mecátsípáávéne dífbyeke meúraávyéhajchíí íñé ímíjyaú Críjtoma méjcyaa íavyėjuri. ¹⁵ Áánéllí máábájívedí Píívyéébe íwaa-jácúháámitu íllu nééne:

Píívyéébe o íjcyabe ámúhake o nééne melléébo. Tsá múu oke táhjálletú ámúhá íhdé múnááúvúu oke táhjállehíjcyádu.

¹⁶ ¿Acáa caatyé Píívyéébeke ímityú dárívehíjcyáhi? Muuráhjáa Ejíhto múnáá hójtsí pánétú Moitsééúvú íjchívyetsómé Píívyéébeke ímityúné dárívehíjcyáhi.

¹⁷ ¿Acáa caatyédí Píívyéébe ícyááyóbáne ícúbahrá 40 píjcyá hajchótá? Diityéree muurá ímityú níjcaúvú úújetémé íñéubará píívyétúné iñújivu dsíjvehíjcyáhi.

¹⁸ ¿Acáa caatyéké neebe tsáímíyé diityéké ípícyooíñé íñéerótsihvu ditye úújetéityúne? Diityédítýúree ehdu neebe ditye dífbyeke lléébohíjcyátúné déjucotu.

¹⁹ Áhdújucóo muurá tsá ditye úújetétú díbye diityéké nehíjcyátsihvu ípyé ícyáhcújtsótúnéllíhye.

4 Áhdure muurá icyooca mééma ijcyájúcooróné Píívyéébe meke néhijcyáné tsaímíyé dífbyema maávyéjuutéiyóne. Áánéllíi téíibúwá méíjcyaco téeneri mebáñúmeítyu dityéhjáa bāñúmeídyu. ² Muuráhjáa diityéké iúwáábohíjcyádúré icyooca Píívyéébe méhdivu muhdú mepájtyetéíne uwaáboju bóhówátsohíjcyáhi. Aane muurá dityée íjcyadúré melléébójúcoorómé mecáhcújtsótúhájchíí tsá íínetú meke tene piáábóityúne. ³ Áánetu ihdyu ímíááné cáhcújtsómé tsaímíyé íjcyaa Píívyéébema. Muurá cáhcújtsótúmedítyú neébe:

Cáhcújtsótúmedívu o cáyobáávaténe o néé múijyú ditye úújetéityúné diityékée tsaímíyé o pícyooíñé o nétsihvu.

Ehdúhjáa cáhcújtsótúmedítyú neebe ííñuñí ípívyéjtsóijyújuco pámeere míamúnaa ííne ímíyau dífbyema íjcyaiñé íñéijyu. ⁴ Muurá dífbyé waajácúháámitu nééneé:

Páneerée Píívyéébe íwákímyeí íñjkévátsihdyu 7 coojíwá úújetéjcoóojí ílluréjuco wáyéeevéne.

⁵ Áhdure néene cáhcújtsótúmedítyu:

Tsá múijyú ditye úújetéityú diityékée tsaímíyé o pícyooíñé o nétsihvu.

⁶ Áronáa ijcyámé tsaate pajtyeté uwaáboju icyáhcújtsóne ímí Píívyéébema íjcyame. Áánetúu tujkenú téené uwaáboju illéébójúcooróné cáhcújtsotúmé íllure bāñúmeíhi. ⁷ Áánéllíihyée Píívyéébe meke íyaahóvú íajcúrááhori Dabííúvuj tééveri íwaajácúháámitu nééhíí:

Píívyéébe o íjcyaaabe ámúhakey o nééne melléébo. Tsá múu oke táhjálletúne.

Ehdúu Píívyéébe néé íwaajácúháámitu. ⁸ Aanée muurá méihdé múnáaúvuke tsaímíyé ipícyooíñé íñéene Jotsoéeúvuj tééveri imyéenuca tsáhájucó Dabííúvuj tééveri mééma díbye íhjuváytyuróne. ⁹ Áánéllíi muurá íjcyánéi méúmíwari tsaímíyé Píívyéébema mejcyaiñé. Tsáhái mééma tene pánéévetú meké íajcuíñé díbye nééneé. ¹⁰ Muurá ihdyu dífbyema tsaímíyé mejcyácooca ílluréjuco mewáyéééveíñé díbyeé panévaré ípívyéjtsóné níjcautu wáyéeevédu. ¹¹ Áánéllíi metsu tsaímíyé Píívyéébeke meúráávyé ímí dífbyema mejcyá méihdé múnáaúvúhjáa bāñúmeídyú mebāñúmeítyuki.

¹² Muurá dífbyé ihju íhtsutúné íjcyánéllíi páneere míamúnáa íbúwá íjtsaméi bóhówajtsó ehne múúne níhtsúwari tsíeméné mewáhdahíróne pañe muhdíívané íjcyane maájtyumídu. ¹³ Dífbyerée páneere ípívyéjtsónéllíi tsá íiná dífbyedívú téévetúne. Páneere muurá waajácúúbe. Áábé úmíwari mejcyácooca páneere mééma ímífbájchóiiybe muhdú meícyahíjcyáne.

Jetsóó pāñétúejpi llúúvāábe íjcyane

¹⁴ Áábé Hajchi muurá Jetsocríjtó pāñétúejpi méhlluuvāábé íhtsútuúbe. Aabe dífbyema íjcyaaabe máhallúvú piáábó táúmeíhijcyáhi. Áánéllíi metsu ímíñeúvú dífbyeke meúráávyeki. ¹⁵ Muurá meke ídaatsólléne piáábohíjcyaaabe mávaríjchojúúnevu metáhjátsámeítyuki. Muuráhjáa téhdure íjjiiri íjcyácooca ténéhjiri ícúbáhrámeíñéllíi waajácúube muhdú meícúbáhrámeíñé. Áronáacáa ihdyu tsá díbye ímityúné méénutúne. ¹⁶ Ahdícyane cáhawáá metsu dífbyedívú mecát-sípaávéne Píívyéébeke piáábó metáúmeí méhdi ídáatsóvéne meke díbye ípíááboki.

5 Muurá mee míamúnáadítyú pāñétúejte llúúvájte íjcyáímyeke meménuhíjcyámé ityújkevééllemeke ditye Píívyéébema tsaaté hallúvú íhjuvávane dífbyeke íicúvéné iyámeke icyóvájtsó diityé ímityú íabájíhvemeíki. ² Áronáa llúúvāábe íjcyároobe míamúnáajpi íjcyánéllíi waajácú muhdú mávaríjchó íjcyane. Áánéllíi

tsaate ímíñeúvú wáájácutúmé mújtámeke piivyéteebe chooco iúwaabóne. ³ Aabe tujkénú íhyallúvú Píívyéébeke íícúvéné iyáábeke cóvajtsó ímítýú íábájíwémeíki. Áané boonétú tsíjtyé hallúvú méénuube diityé imítýú íábájíwémeíki. ⁴ Tsá tsaapi iye méménúmeítyuró llúúváábedívu. Píívyéébere ihdyu itýújkevééllémeke téénevu picyóó Aróóuvukéhjáa ipicyohdu. ⁵ Ahdúu Críjtoke Píívyéébere picyóó pánétúejpi llúúváábe díbye íjcyaki. Tsáháa iye díbye méménúmeítyúne. Áábedítýú muurá neebe íwaajácúháámitu:

Uu Hájchíwu u íjcyáábeke uke ó ávyéjujtsóhi.

⁶ Téhdure tsiíñe neébe:

Uke ó picyóó nájkéváityúne íhtsútuube llúúváábe u íjcy Mekitsedéé íjcyadu. Ehdu Píívyéébe neé íwaajácúháámitu Críjtodítýu. ⁷ Aabée Críjto íjiri íjcyácooca Cááni Píívyéébema ávyétá íhnáho kímóóveebéré íhjyúvahíjcyá díbyeé dsjívéíñetu díbye muhdú íñéhajchíí dífbyeke ipájtyetétso. Áronemáhjáa íhvéjtsámeífbýe muhdú díbye ímillédú dífbýema tene ipájtyeki. Áánéllíihyéhjáa Píívyéébe dífbyeke píaabóhi. ⁸ Aabée muurá dífbýé Hajchi íjcyaaabe pánetu ícúbáhrámeíñéllíi waa-jácú muhdú mecáhcujtsóne. ⁹ Ehdúhjáa ímiáábé íjcyánéllíi mepájtyetéíñe méénu-ube dífbyeke cáhcujtsómé muhdú íjcyáityúmeréjucó dífbýema íjcyaki. ¹⁰ Áánéllí-ihyéhjáa Píívyéébe dífbyeke picyóó íhtsútuube pánétúejpi llúúváábe díbye íjcy Mekitsedéé íjcyadu.

Mecáhcujtsóné meíhvéjtsómé úmiwa apíchó neéneé

¹¹ Íjcyaroné téénetu mityane ámuhakye o úwáábóiyóne. Áronáa tsáhájucó ámuhakye o úwáábóityú téeneri ámuha meíícúvehíjcyátúnéllíihye. ¹² Tsáhájucó béjte ámuha mejcyájucóóturóne. Muurá ícyooca ámuha tsíjtyekéréjucó meúwáábóiyóne. Áronáa muhdú ífvane ámuhakye túhuutúné piéénéréi tsiíñe ó úwáábohíjcyá éhne múúne tsíímene majcho méénútutsi tsanééré mújpañe óóvedu. ¹³ Aane ehdu tsíímenédú néeme tsáhái ímíñeúvú wáájácutú muhdú ímiájíjtó meúráávyéiyóne. ¹⁴ Áánetu ihdyu kéémejte tsanééréjucó majcho méénudu néeme tsúúca waajácú ímítýúnetu keená ímiááné íjcyane.

6 ¹⁻² Áánéllíi metsu ímíñeúvú Píívyéébé uwaáboju meúráávye éhníñe nevu téne-jcu mewáájácuki. Tsá apáañeríyé meíhjyúváityuró Píívyéébema meímíbbáavve meíjtsaméí mecápáyóóvéneri, dífbyeke mecáhcujtsómé ímítýunéhjí meméénúné déjucotu mewágóóóvéiyóneri, metsójsótsámeíñeri, cahcújtsó múnáá hallúvú méhójsine mepícyóóne dífbyeke píáábó metáúmeíñeri, medsjíwémé mebohííñeri, díbye muhdú meícyahíjcyané mééma ímíbbájchóíñeri. Éhdúneri tsá apáañeríyé tsúúca Críjtodítýú íjcyané uwaáboju mewáájácúneri meíhjyúváityuróne. ³ Aane óví meke píááboobe éhníñe nevu tsíñehji mewáájácuki.

⁴ Muurá dífbýé uwaáboju tsúúca iwáájacúné ímí íjtsúcunúné úráávýmé pañe íjcyájucóóné dífbýé Apíícho. ⁵ Aame tsúúca waajácú dífbýé íhnáhoori béhjírójucó ííñuji cápáyóóvécooca muhdú meíjcyaiñe. ⁶ Áronáa ihdyu téénetu ávyéta mújtá imyéénúhahchíí tsáhájucó dítye múijyú tsiíñe ímíbbáavyeítyúne. Ehdu dárííwémeímyé Píívyéébé Hájchikye múu tsiíñe dsjívetsódú meenú míamúnáake dífbyedívú iúúhí-vatétsoñeri. ⁷ Áánetu ihdyu ímiááné dífbyeke cáhcújtsómeke ímí íjtsúcunúúbé éhne múúne tsáapi bájtsó níijyaba pípájchóneri ímíwu ííñene díbye íjtsúcunúdu. ⁸ Áánetu éhne ímí ííñuji néérótsihdyu tsanééré bíva ííñedu ímítýú Píívyéébeke meúráávyeíhahchíí cúújwá pañevú meke waagóóífbýe.

Tsaímíyé meijcyaíiné meijtsone

⁹ Ehdu íne ámuhákye ó nehíjcyáhi, ámuúha táñahbému. Áronáacáubá tsá ámuha tehdu meijcyatúne. Muurá ó waajácú ímí tehjújuco ámuha meijcyame mepájtyetéíne. ¹⁰ Muurá Píívyéébe ímiáábé íjcyaaabe tsá ábájíívéityú tehjújuco ámuha mewákímeyehijcyáne. Áhdure tsá díbye ábájíívéityú tsijtye cahcújtsó múnáake ámuha mewájyúne mepíáábóné raahóvú tsíñehji ímiáánéré ámuha meméenuhijcyáne. ¹¹ Ahdícyane ó imíllé ámuha óóchévetúme meítsohíjcyané íné imíjyaú meijcyaíiné méumíwari íjcyane ámuha téeneri mebáñúmeityuki. ¹² Méóóchévedí téenetu. Íhnáhóóroné pañe ímíñeúvú mécahcújtsó éjyuuúvúhjáa tsaate ímí icyáhcújtsóne díbyeé diityéké nehijcyádú tsaímíyé dífbyema íjcyadu téhdure ámuha meijcyaki.

¹³ Píívyéébéhjáa muurá fhtsútuube íjcyánéllii Aavaráaúvuke páñetu iiye nées ímiááné dífbyeke ipíááboíne. Tsáháhjáa tsaatj téeveri dífbyeke ipíááboíné díbye néétune. ¹⁴ Íllúhjáa neebe dífbyeke: “Uke panévatúré mityane ó piááboóhi. Áanéllii díjtsiiménémúhaabe mityane lílyááteéhi.” ¹⁵ Ehdúhjáa muurá Píívyéébe Aavaráaúvuke néene icyáhcújtsóne óóchévétuube ítsohíjcyánéllii ímiááné íñéhdújuco dífbyema díbye méénune. ¹⁶ Muurá tsáijyu tsaate ímiáánéré íñéécococa íehnííñevu fhtsútúube mémé dómajcó tsijtye icyáhcújtsoki. Ehdu dífbye mémé dómajcómé ‘óvíi oke muhdú méénuube o állíhahjííjyu’ íñéénema. ¹⁷ Ahdúhjáa ímiááné imyéénuíñe páñetu iiye Píívyéébe nées ditye icyáhcújtsoki. Aanéhjáa imíllebe diityéké iwáájácútsóné ávyeta íñéhdú imyéénuíñe íjtsaméí cápáyoácótuúbe. ¹⁸ Ahdícyane muurá tsúúca méwaajácú fhtsútuube íjcyaaabe muhdú íñéhdú mééma méénuíñe. Tsá díbye meke állíityúne. Áanéllii dífbyedívú metájpimye tsaímíyé méijcyá ípyée íñéhdú meke díbye ipájtyetétsoki. ¹⁹ Aane mewáájacúme tsaímíyé dífbyeke meúraavyémé ímí méijcyá éhne múúne cúújúwami dóhíjvami íoovéjúcótumi íjcyadu. Áanéllii tsúúca ícyooca mépiivyété meeréjuco Píívyéébema meíhjuváné muhdú páñétúejpi llúúváábe duurúvájá pañévú páñétúétsihvu dífbyema íhjuvúvahíjcyádu. ²⁰ Ehdúu meeréjuco Píívyéébema meíhjuváiñé mééma Jetsóó ímbajchóhi. Aabe páñétúejpi llúúváábe íjcyá Mekitsedéé íjcyadu múijyú muhdú íjcyátyuúbe.

Mekitsedéé íjcyadu Jetsóó páñétúejpi llúúváábe íjcyane

7 Díibyéhjáa Mekitsedéé Tsáaré cóomí avyéjuube íjcyaaabe idyé llúúváábe páñétúejpíhjáa Píívyéébere pícyoóbe. Aabéhjáa tsáijyu cábuuvé Aavaráaúvúu fhtsútúróméhjiké ávyéjútéké ityáhájétsihdyu méénujcátsityu óómíbyedívu. Áábé hallúvúhjáa Píívyéébeke piáábó táumeíbye. ² Áábekéhjáa Aavaráaúvú ajcú tsáneevu ípyée ityáhjámé tsíeméné itsívánetu. Áábe mémé Mekitsedéé ‘ímiá avyéjuúbe’ nééíyóne. Áánetu díbyeé íjcyácoómi mémé Tsáare ‘íbuwajíí meijcyane’ nééíyóne. Áanéllii téhdure dífbye mémé ‘tsaímíyé meke pícyóóné avyéjuúbe’ nééíyóne. ³ Díibyéhjáa Mekitsedéé pevétsihdyuré bóhówaavénéllii tsá mewáájacutú díbyeé cááníma, tsíjuma, ííhdé múnáama, íjcyáhahjííjyu. Tsá mewáájacutú muhdúhjáa díbye ípívyeevéne. Áhdure tsá mewáájacutú díbyeé dsíjvéhahjííjyu. Ahdúu muurá Píívyéébe Hajchi páñétúejpi llúúváábe múijyú muhdú íjcyátyuube bóhówaavéhi.

⁴ Aane méwaaajácú ímiáané Mekitsedée fhtsútuube íjcyane. Muuráhjáa méihdé múnáajpi Aavaráaúvú íjcyároobe dífbyeke ajcú tsáneevu méenujácátsiyí fhtsutúme íjcyáromeke ityáhjáme tsíeménetu. ⁵ Muuráhjáa Moitséeúvuke Píívyéébe née Revíiúvúj tsiiménémúháábedítýú llúúvájte íjcyámeke imúnaa ítsíeménetu iácu híjcyaki. Ehdúu neebe Aavaráaúvúj tsiiménémúhaabe íjcyame ipiáábójcatsíki. ⁶ Muuráhjáa Mekitsedée Revíiúvúj tsiiménémúhaabe íjcyátúróóbeke Aavaráaúvú ajcú ítsíeménetu tsáneevu. Áijyúu diibye Aavaráaúvú hallúvú táumeíbyé piáábó Píívyéébe panévatúré dífbyeke ipiááboíné néhíjcyáábé hallúvu. ⁷ Tsáháa Aavaráaúvú Mekitsedée hallúvú piáábó táumeítyúne. Muuráhjáa Mekitsedée táumeí dífbyé hallúvu. Áánéllii méwaaajácú Aavaráaúvú ehníínevu díbye fhtsútuube íjcyane. Muurá tsáápi hallúvú ímí díbye íjcyáíne piáábó táumeíbyé ehníínevu avyéjúúllémeíhi. ⁸ Muurá llúúvájteke métsíeménetu maácu híjcyarómé dsíjveéhi. Áánetúu Mekitsedée fhtsútuube llúúváabe íjcyáábedítýú Píívyéébe waa-jácu háámí née díbye ícyoocápi íjcyane. ⁹ Áánéllii méwaaajácú Aavaráaúvúhjáa Revíj tsiiménémúháábedítýú llúúvájte íjcyáímyemájucu ítsíeménetu Mekitsedéeke ájcune dityée ájcúiyódú ívane dityéi íjcyátúrónáaaca. ¹⁰ Téijyúikyéhjáa tsáhái dífbyej tsiiménémúhaabe Revíí tsíímávámeítyúne.

¹¹ Aanée Revíj tsiiménémúhaabe Aróodítýú llúúvájte íjcyame Píívyéébe taúhbaju meúraávyeneríyé mepájtýetéíne ímíbjáchoca muurá tsáhájucu Críjtoke Píívyéébe Mekitsedéejhjáa ícyahíjcyádú fhtsútuube llúúváábedívú pícyóóítyuróne. Áronáacáhjáa ihdyu tsá díbye Aróóuvú íjcyadu néebeke pícyootúne. Tsíhdyuréjucóhjáa néebeke díbye pícyoóne. ¹²⁻¹⁴ Aabée Críjto Máavyéjuube tsá Revíiúvú dohjíba múnáajpi íjcyatúne. Muuráhjáa ihdyu Jodáá dohjíba múnáajpíyé íjcyároóbeke Píívyéébe llúúváábedívú pícyóónéllii ityaúhbaju cápáyoové tsíhdyuréjucu. Áronáacáa tsá Móitséeúvú néétu tsaate diityé dohjíba múnáadítýú llúúvájte íjcyafíne.

¹⁵ Áánetu méwaaajácú Mekitsedéejhjáa íjcyadu fhtsútuube llúúváábedívú Píívyéébe Críjtoke ipícyóónéllii tsíhdyuréjucu ityaúhbaju cápáyoácóne. ¹⁶ Tsáháa díbye llúúváábedívú mémévatú Revíí dohjíba múnáadítýúu tsaate llúúvájte íjcyafíne némeíhíjcyádú dífbyedítýú tene némeínéllíhye. Muuráhjáa ihdyu memévaabe múijyú muhdú íjcyáítyuubéréjucu fhtsútuube íjcyaki. ¹⁷ Muurá Píívyéébe dífbyedítýú íwaaajácúháámitu néehíí:

Uu fhtsútuube llúúváabe ú íjcyá Mekitsedée íjcyadu múijyú muhdú u íjcyáítyuúbe. Ehdú Píívyéébe née dífbyedítýu. ¹⁸⁻¹⁹ Muuráhjáa íhdééné taúhbaju Píívyéébe Moitséeúvuj téeveri méénune meúraávyerómé mepájtýetéítyurónéllii tsíhdyuréjucu mééma díbye teene cápáyoácóne. Áánéllíhyée Críjtoj téeveri meke ehníínevu piáá-boobe ímí dífbyema meíjcyaki.

²⁰⁻²¹ Muuráhjáa tsíjtyehji llúúvájte pevénéré memévahíjcyáhi. Áánetúu Críjtoke páñetu Píívyéébere meménú múijyú muhdú íjcyáítyúné lluvváábé díbye íjcyaki. Muurá dífbyé waaajácúháámitu nééneé:

Píívyéébe ímiáánetúré néehíí: “Uke ó pícyóó Mekitsedée íjcyadu múijyú muhdú u íjcyáítyuube llúúváabe u íjcyaki.”

Tsáháhjáa múijyú ehdu tsíjtyedítýú díbye néétune. ²² Aabée Jetsóó mééma béhne pítyájcoju meenu íhdééné taúhbajúu meúraávyehíjcyáné ehníínevu tsáimíyé Píívyéébema meíjcyaki. ²³ Muuráhjáa éjyuuúvú mítyame llúúvájte íjcyame tsaapi

dsíjvécooca tsijpi cápáyóóvehíjcyáhi. ²⁴ Áanetu ícyooca íhtsútuube Jetsóó múijyú muhdú íjcyáítyuube llúuváabe íjcyáábeke tsá múha cápáyóóvéityúne.

²⁵⁻²⁶ Aabe piivyété meke ipájtyetétsóné ímiáábé íjcyánéllíihye. Tsá dibye ímityuube íjcyatúne. Áanéllíihyéé tsá dibye múijyú ímityúné méénutúne. Aabée Cááni éllevu níjkyejívú ipyééne ílluréjuco ávyéjuuténe. Aabe ícyooca dífbyedi tsúúráméimyé hallúvú Píívyéébeke piáábó táúmeíhijcyá muhdú íjcyáítyúmeréjuco tsáimíyé dífbyema íjcyaki. ²⁷ Tsáháa míamúnaa llúuvájte méénuhíjcyádú dibye méénutúne. Diityéhjáa muurá Píívyéébé úmiwávú tujkénú cówátsohíjcyá iyáábeke ímityú íábájíwémeíki. Áané boonétúhjáa botsí tsíjtyé hallúvú méénuhíjcyámé diityé ímityú téhdure íábájíwémeíki. Ahdúu tsá Jetsóó méénutúne. Muuráhjáa ihdyu tsáneere pánetu iye pájáméíbyé dityé iyámeke cówátsohíjcyádú ífvane pámé hallúvuréjuco. ²⁸ Muuráhjáa éjjuuvú Píívyéébe Moitséeúvuke néhdújuco ditye míamúnaa ímityúmé íjcyáromeditýú méménuhíjcyáné páñétúejte llúuvájte ditye íjcyaki. Áronáacáa ihdyu Píívyéébe ínéhdújuco ílli íné ímityú méénutúúbeke pícyoone páñétúejpi llúuváabe dibye íjcyá múijyú cápáyóóvéityuubéréjuco.

Jetsóoj tééveri béhné pityájcoju íjcyane

8 Aane íne meíhijyúvahíjcyánetu éhníínevu ímí méijtsúcunú páñétúejpi Críjto mélluuváábé íjcyane. Aabe ícyooca íjcyá Cááni Píívyéébé úníuri níjkyéjiri. ² Aabe téhulle íjcyaja duurúvájá pañétú páñétúétsihdyu Cáaníkye máhallúvú piáábó táúmeíhijcyáhi. Tsá míamúnaa méénújari dibye íjcyatúne. Píívyéébere méénújari dífbye.

³ Muuráhjáa míamúnáadítýú páñétúejte llúuvájte íjcyame Píívyéébé úmiwávú iyámeke cówátsohíjcyá tsíjtyé ímityuháñé íábájíwémeíki. Ahdúu Críjto páñétúejpi llúuváabe íjcyánéllíi meenu míamúnáama. Áronáacáa tsá dibye diityéé méénuhíjcyádú méénutúne. Muuráhjáa ihdyu iye pájáméíbyé pámé ímityuháñéré ímímbájchoki. ⁴ Muuráhjáa ínnújéjpíyé íjcyaca tsá dibye llúuváabe íjcyáítyuró tsúucájáa Moitséeúvuj tééveri Píívyéébe pícyóóné taúhbaju néhdújuco tsaate llúuvájte dífbyeke ícúvehíjcyámé íjcyánéllíihye. ⁵ Muuráhjáa diitye lluvájte Píívyéébeke ícúvehíjcyá páñétúejte duurúvaja níjkyéjiri íjcyajádú imyéénújá pañévu. Píívyéébéhjáa muurá Moitséeúvuke nééhí: “Ímíneúvú tsáma méénuco éhné ‘Tsinaí’ némeíhbaúvú páñétúejte náávevu uke o úújetsóné u ájtyumídu.” Ehdúhjáa Píívyéébe néé Moitséeúvuke. ⁶ Áronáa éhníínevu ícyooca páñétúétsihyi Jetsóó llúuváabe íjcyaaabe máhallúvú Píívyéébeke piáábó táúmeíhijcyáhi. Dífbyej tééveríhijyáa muurá Píívyéébe mééma béhné pityájcoju meenu tsáimíyé dífbyema meíjcyaki.

⁷ Tujkénúhjáa dibye méénuné pityájcoju néhdu meíjcyáneríyé mepájtyetécá tsáhájucó béhné pityájcoju dibye méénúítyuróne. ⁸ Tujkénúéne pityájcojúu néhdu míamúnaa ícyahíjcyátúnéllíi béhné pityájcojúrjúco dibye méénune. Muurá íwaa-jácúháámitu neébe:

Béhné pityájcojúrjúco o méénuíné tahñéjtema íjraéémmu, jodáámmu, íjcyámema.

⁹ Tsáhájucó o méénúítyú diityé íhdé múnáaúvukée Ejíhtó iínújitu o íjchívyét-sócooca diityémá o méénudu néené pityájcoju. Dityéé téené pityájcoju néhdu íjcyátúnéllíi diityéké múu íhvejtsódú ó meenuhi. Ehdu o néé Píívyéébe o íjcyáabe. ¹⁰ Ahdícyane tsíhdyuréjuco néené pityájcoju o méénuíné íjraéémuma ditye ímíneúvú téené uwááboju iwáájácúne muhdú tene néhdu íj-

cyaki. Áijyu ímiááné tahñéjté ijcyámé Piivyéébé ó ijcyaaíhi. ¹¹ Téijyu tsáhájucu múha óhdivu wáájácútsójcatsíityú pámeere íhtsútúróméhjimáyé icyátújt-siiméné oke wáájácúíñélliíhye. ¹² Áámedi o ídáátsóvéne íllurējuco diityé imítyú o ábájííveííne. Aane tsáhájucu múijyú o ítsáávéityúne.

¹³ Ehdúhjáa Píivyéébe béhné pityájcojúrējuco bóhówajtsóné íhdééné pityájcoju pañe meijcyarómé mepájtyetétyúrónélliíhye. Aane tsúúca mééma cápáyoovéhi.

Níjkyéjiri pánétúeja duurúvaja

9 Teenée tujkénúéne pityájcoju túkévétsohjýcýá íñújiri ijcyáné duurúvájá pañétú muhdú dífbyeke ditye ííícúvehijcyaki. ² Aanéhjáa teeja imyéenúcooca meenúmé míhýóocu mójcohóócu ímichi tétsihvu Píivyéébeke ííícúveki. Tujkénúétsíí méméhjáa ‘ímiátsíí’. Átsihýhýjáa imíwu néené peetéíhcyú únúri méétsáwá hallúrí páaa dífbyé íícúve. ³ Ááné bóunáállerhýjáa ijcyaho wájýamuwávú wátájámeítsíí mémé ‘Pánétúétsíí ímiátsíí’. Átsihvúhjáa apáábyéré pánétúejpi llúúváábe Píivyéébema ihýývahnýcýáhi. ⁴ Átsihýhýjáa óórótu méénúmeííne wajíí téjji hallúvú ditye Píivyéébeke idyúúruváne imyéwu cúvaane cóvátsohjýcýaíji. Ááné únúrhýjáa cajóónaba imíwu téenere óórótu hálluú, pañee, méénúmeííba. Áhbá pañéhjáa Píivyéébe taúhbaju cáátúnúmeííne newáyuwáácuu, Aróóuvú cuujúí béhjívaii, ‘manáa’ némeííne pááá óóróíhlló pañe ijcyanee, éhdune. ⁵ Áhbá hallúrhýjáa níjkyéji múnáajtétsí níjcyota ‘tétsihýi Píivyéébe ijcyane’ nééíyóne. Áámútsí nuwáá-cyúhjáa wállúríjúcunúne lliíñévu pánétúejpi llúúváábe iyáábé tujpácýo pícyohijcýá mímámúnáá imítyú iábájíívémeííki. Aane óvíí éhdunéré téeneri méihýýváváhi.

⁶ Ehdúhjáa duurúvaja imyéenújá pañévu pajýuvaré llúúvájte tujkénúéhó pañévu iúcaávéne Píivyéébeke ííícúvehijcýáhi. ⁷ Áánetúhjáa pánétúétsihvu tsáné pijcyábá lliíne tsáijyuré pánétúejpi llúúváábere úcaávehijcýá iyáábé tujpácýoma ímí-tyuu, tsíjtyé imítyuu, ijcyane iábájíívémeííki. ⁸ Ehdúu méénuhijcýámé pamévárei Píivyéébema meihýývaváíne ímíbaávyétúné hajchóta. Aane méwaaajácú Píivyéébé Apííchó túkevéjtsori. ⁹ Muuráhjáa ihdyu Críjto mééma méénúííne náávé iyámeke icyóvájtsóneri panévaríyé Píivyéébeke ííícúvehijcýáme. Áronáacáhjáa tsá ditye teene imyéenúneri ímíbaávyéityuróne. ¹⁰ Muuráhjáa panévare majchóháñé, dooháñé, adóháñé, téíibúwáre méénuhijcýámé Píivyéébe diityéké néhdújúco. Áhdurée íjpi ityútávaávecooca nítýámeíhijcýámé íímíbaávyeki. Éhdúu méénuhijcýámé imyéenuhijcýádú Píivyéébe téené taúhbaju Críjtoj téeveri icyápáyoacótúné hajchótá ímí diityéké íjtsúcunúki.

¹¹ Aabée Críjto bóhówááveebe ícyooca pánétúejpi llúúváábe ijcyá tsaímíyé meij-cyaííne mééma méénúúbe. Aabe ícyooca mímámúnáa méénútuja tsaímíyé Píivyéébere méénúné duurúvájá pañétú máhallúvú piáábó táúmehijcýáhi. ¹² Tééjá pañévuú úcaáveebe pánétúétsihvu. Ároobée tsá llúúvájtee méénuhijcýádú ténevá pij-cyábádú ócájíwu, cáávaraa, ijcyámeke idsíjívétsómé tujpácýoma úcaávetú téeneri Píivyéébeke ííícúveki. Muuráhjáa ihdyu pánetu ítyujpácýoré waagóoobe tsáijyuré páme hallúvuréjúco téeneri mepájtyeteki. ¹³ Muuráhjáa éjýuúvú imítyúúvémeke ócájimuu, cáávarámuu, ijcyámé tujpácýori wáchíyáhcuhijcýámé ditye íímíjpyeteki. Téhduréhjáa ócájiméewáwuuke icyóvájtsóné ballíjýú iúúrúnúneri wáchíyáhcuhij-cýámé ditye íjpi íímíbaávyeki. Áronáacáhjáa tsá diityé imítyú íímíbaávyehijcýatúne. ¹⁴ Áánetúu ihdyu Críjto ítyujpácýori meke ímíjpyetétsó méimítyutu. Píivyéébé Apííchóo múijyú muhdú ijcyáityúné dífbyeke piáábóneri pájámeííbyé mewájyuri

íiné imítýú méénútúroóbe. Áánéllí dífbyé tujpácýó tsúúca meke ímíjpyetétso ímítýúnéhjitu tsaimiyéjucu Píívyéébe meífúvéébema meíjcyame mewágóóóvétuki.

¹⁵ Diibyée muurá Jetsocríjtó tsáá béhné pityájcojúrjúco mééma imyéénuki. Muuráhjáa tujkénú Píívyéébe méénúné pityájcojú pañe íjcyámé imítýuháñe téhdure tsúúca ímbaavyé díbye dsíjvéneri. Áánéllí ícyooa pámeere Píívyéébe tsúúca meke újcume tsaimiyéjucu dífbyema meíjcyaiñe díbye néhduú. ¹⁶ Muurá múúne medsjívétúné ihde mécaatúnú métsíméné caatyé újcuíñe úúbálléné waa-jácuháámi. Aane medsjívécooca botsíi ujcúmé teéne. ¹⁷ Áánetu méi medsjívétúné hajchótá tsá múha dómájcoítyuró tééné waa-jácuháámi mecaátúnúrónáaaca. ¹⁸ Ahdúhjáa ífvane Jetsocríjtóí dsíjívétúné hajchótá Píívyéébe íhdé múnáaúvuma tujkénúéné pityájcoju méénune néhdújuco dítye dífbyeke ífcúvehíjcyáné iyámeke illífhyanúmé tujpácýori. ¹⁹ Téijyúhjáa Moitséeúvú Píívyéébe taúhbajúúné úúbállehíjcyáhi. Átsihdýúhjáa obééjámú íhjíné tújpáfhdsiúvú nééne úméhéí nájcautu ipícyoone ócájíwuúmuke, cáavaráwuúmuke, idsíjívétso mé tujpácýó nújpácýotu icyátáhbóné pañévú iééníyóneri wáchíyáhuube teene taúhbaju íjcyáné waa-jácuháámi. Téhduréhjáa míamúnáake wáchíyáhuube. ²⁰ Áánemáhjáa neebe dítyéke: “Ámúhakye íne tújpácýori ó wáchíyahcú muhdú meíjcyaiñe pityájcoju Píívyéébe mééma méénúné uubálle.” ²¹ Áhduréhjáa duurúvaja wáchíyáhuube páneere tééjá pañe íjcyánéhjimájuco. ²² Muuráhjáa teene Píívyéébe taúhbaju néé páneere tútávaavéné tújpácýoríyé ímbájchómehíjcyaiñe. Áánéllí tsá míamúnáá imítýuháñe pevénéré ímbáávyéítyuróne.

Críjto mewájyuri pájámeíne

²³ Ehdúhjáa iyámeke idsíjívétso mé tujpácýori duurúvaja ímbáchohíjcyámé tééjá pañévú úcáávehíjcyaya Jetsocríjtó mééma ítyujpácýori méimítýú ímbájchomé dífbyema pánétúétsihvu meúújetéíne nááve. ²⁴ Tsáháa díbye úcáávetú míamúnáa méénúné duurúvájá pañévú méimítýú ímbájchoki. Muuráhjáa ihdyu pánétúeja níjkyéjiri íjcyájá pañévúré úcááveebe máhallúvú Píívyéébema íhíjyúvaki. ²⁵ Áronáacáa tsá díbye míamúnáajpi llúúváábe méénuhíjcyádú ténevá pijcyábádú iyámé tujpácýoma pánétúétsihvu úcáávehíjcyatú míamúnáá hallúvú Píívyéébema íhíjyúvaki. ²⁶ Muuráhjáa dítye méénuhíjcyádú imyéénuca íñujíi ípívyéévétsihdyu múhdújyúvájúcooíyó díbye méimítýú hallúvú dsíjívéne. Áronáacáa iéévé úújetétsihvu íbóhówáavéne tsáneere pájámeíbyé pámé hallúvurjúco. ²⁷ Téhdure mee míamúnáa tsáneere medsjívémema Píívyéébe muhdú meícyahíjcyáné ímbájchoóhi. ²⁸ Muuráhjáa Críjto tsáijyuré pájámeí pámé imítýuháñéré ímbájchoki. Aabe tsiíne itsáácooca tsáhájuco téénevu tsááityúne. Tsáibye tsaimíyé dífbyeke téhmehíjcyámeke itsájtyeki.

10 Muuráhjáa Moitséeúvuj tééveri Píívyéébe ájcúné taúhbaju Jetsocríjtó mééma méénúíne náávére. Áánéllíhyéé ténevá pijcyábádú iyámeke illífhyanúmedi Píívyéébeke dítye ífcúvehíjcyárónáa tsá dítye ímbáávyehíjcyatúne. ² Muuráhjáa tehdu tsáneere imyéénúneri tsúúca ímbáávyeyca tsáhájuco tsiíne dítye tehdu méénuhíjcyáítyuróne. Áacáa dítyé hallúrí tsáhájuco íiná íjcyáítyuróne. ³ Áronáacáahjáa ténevá pijcyábádú íhyallúvú iyámeke idsíjívétsohíjcyánéllí waa-jácuhíjcyámé imítýumé íjcyane. ⁴ Áronáa tsá ócájimuu, cáavarámuu, íjcyámé tujpácýó méimítýú ímbájchóítyuróne.

⁵ Muuráhjáa Críjto íñujívú itsáácooca néé Píívyéébeke:

Míamúnaa ímityú hallúvú iyámeke illíhyánúmedi uke ícúveróné diityéké tsá ímbáavyétsotúne. Áánéllii íne oke míamúnáájpídvú ú ípívyéévetso o dsíjíveneri botsíi diityéké o ímbájchoki. ⁶ Muurá ímityuháñé ímbáávyéro ditye iyámeke cówátsohíjcyaróné tsá diityéké píáábotúne. ⁷ Áánéllii uke o néehíi: “Áánu oo, Tápiivyéébej. Óvíi muhdú óhdityu díwaajácúháámitu tene cáátuvádú u ímíllédú ó ijcyáhi.”

Ehdúhjáa Críjto nées Píívyéébeke íñujívú itsáácoóca. ⁸ Tujkénúhjáa neebe míamúnaa Píívyéébe taúhbaju néhdújúcooro iyámedi dífbyeke ícúveróné diityéké ímbáávyétsotúne. Áhduréhjáa neebe tsíñéhjiri ditye ícúveróné diityéké ímbáávyétsotúne. ⁹ Ááné boonétúhjáa tsiíne neébe: “Áánu oo, Tápiivyéébej. Óvíi muhdú u ímíllédú ó ijcyáhi.” Ehdúhjáa Jetsocríjtó íñéene íhdééné pityájcoju tsíhdyuréjuco cápáyoácóne. ¹⁰ Aabée Píívyéébe ímíllédújuco mewájuuri tsáneere pájameíñé páme hallúvuréjuco. Ehdúu díbye dsíjívénéj tééveri Píívyéébe méimítyuháñé tsúúca ímbajchóné tsá máhallúrí íjcyájúcootúne.

¹¹ Áánetúu éjjuuvú íhdééné taúhbaju néhdújuco llúúvájte páijjuváré Píívyéébeke iyámedi ícúvehíjcyáne. Áronée tsá múijyú míamúnáa ímityuháñé ímbájchoítuýuróne. ¹² Áánélliihyéhjáa Jetsocríjtó mewájuuri tsáneere ídsíjívéné boone Cááni Píívyéébe úniúvú ávyéjuutéhi. ¹³ Aabe tétsihdyu téhmehíjcyá Píívyéébe dífbyema ímunáake táhjaíñe. ¹⁴ Muuráhjáa tsáneere dsíjívéebe pámeere dífbyeke mecáhcujtsómé téénej tééveri Píívyéébema méimíbaávyeki. ¹⁵ Aanéhjáa éhniíñevu Píívyéébe ípííchoj tééveri méhdivu bóhówájtsóobe néehíi:

¹⁶ Ícyooca tsíhdyuréjuco nééné pityájcoju diityémá o méénuíñé ditye ímíñeúvú tééne uwááboju iwáájácúne ímiááné ímílléne muhdú tene néhdu íjcyaki.

¹⁷ Áhdure tsiíne neébe:

Diityé ímityuháñé o ábájiivéné tsáhájjuco múijyú o ítsáávéityúne.

Ehdu muurá Píívyéébe méhdivu bóhówájtsó ípííchoj tééveri. ¹⁸ Áánéllii tsáhájjuco dífbyeke méimítyú hallúvú tsíeménéhjiri meícúvéityú tsúúcajáa mééma díbye teene ímbajchóné ábájiivéjúcóónéllíhye.

Tsaímíyé Píívyéébema meíjcyáne

¹⁹ Ámuúha táñahbému, ícyooca tsúúca mépiivyété pamévaré Píívyéébema meíhjuváné ífnerí núhnévetúmé Jetsocríjtóo dsíjívénéj tééveri. ²⁰ Teenée nééiyóné díbye dsíjívéné tujkéveri duurúvájá pañétú tsátsii pañétúétsíi watájcó wájya-muwa dóchéreevé wájtañécú. Ehdúu mééma ímbájchoobe ícúbáhrámeíñeri téénej tééveri Píívyéébema ímí meíjcyaki. ²¹ Aabe Jetsóo pañétúejpi méhlluuváábé Píívyéébeéjté meíjcyámé avyéjuube íhtsútuúbe. ²² Áánéllii metsu ímiááméré meíjcyáne ímíñeúvú dífbyeke mecáhcújtso tsaímíyé Píívyéébema meíjcyaki. Muuráhjáa tsúúca páneere méimítyuháñé mééma ímbájchoobe ídsíjíveneri. Ehdúu meke ímbájchoobe Píívyéébe Apííchoj tééveri. ²³ Áhdícyane óvíi ímíñeúvú méúraavyé tsaímíyé Píívyéébema meíjcyaiñé mééma díbye méénujító. Muurá Píívyéébe páneere méénuu muhdú íñéhíjcyádu. ²⁴ Áánéllii metsu keená ímiááné íjcyanéréjuco meméénuhíjcyaki. Métsu ímiááné mewájyújcatsíñe panévatúré mepíáábójcatsíki. ²⁵ Tsá tsaate méhdivu ícyahíjcyádú píhcyáávevu tsáátuméréjuco meíjcyáityuróne. Métsu metsápítsójcatsíñe páijjuváré mepíhcyáávehíjcyaki. Muurá méwaajácú lléváhréjuco tsiíne Máavyéjuube Jetsocríjtó tsááiñe.

²⁶ Muurá tsúuca ímiájító meúraavyéjúcooromé meímilléduré ímityúné meméénuhíjcyámé tsá múhdutú meímíbaávyéityuróne. ²⁷ Tehdu néémeke Píívyéébe waagóó dífbyeke icyáhcujsóné ímíllétúmeke ícúbáhráíne cuujúwá ávyetá íhnáho péétécunúwá pañévu. ²⁸ Muuráhjáa éjyuúvú Moitséeúvuj tééveri díbye ájcúné tauhbaju néhdu tsaate icyahíjcyátúme hallúvú mítyétsíuba, pápihchúúmeváuba, úúbálléhajchíí tsúuca dsíjvétsohíjcyámé ídáatsóvetúme. ²⁹ Aanéjíwa awáá muurá éhníínevu ícúbáhrámeímye íllí mewájjuri ítyujpácýó wáagoóné icyáhcútsótúne dífbyé Apííchó meke píáábóneri úúhívatéhi jcyáme. ³⁰ Muurá Píívyéébe néehíí: “Ooréi ó ícúbáhraá ámuhá hallútú ímityúné ámuhákye meénúmeke.” Téhdure tsiíne neébe: “Tahñejeke ímityúné meénúmema teene ó ímíbjáchoóhi.” ³¹ Muurá apíchó teene Píívyéébe meéma ímíbjáchoíne.

³² Áánéllíi máábájíívedí muhdúhjáa Críjtoke ámuha mecáhcújsótujkénúcooca ámuha meícúbáhrámeíyonéhjí maábúcuhi jcyáne. ³³ Muuráhjáa ámuhádi tsaatédí tsijtye nehníwu iúúhívaténe míamúnááj píínévú ícúbáhráhíjcyáhi. Áhdurée tsijtyeke dítye meénúneri ámuha méídáatsóvehíjcyáhi. ³⁴ Dítyéé cúvéhoojánúmedi ámuha méídáatsóvehíjcyáhi. Ámuhá tsíeménée dítye dójtúcúronáa íllure ámuha meímíjyuhíjcyá níjkyéjiri ímiátsíí íné ímíjyaú múijyú níjkéváityúné ámuha mejcyáiíne mewáájácúnema. ³⁵ Áánéllíi Críjtoke ámuha mecáhcújsónetu méfhvetédíne. Muurá dífbyeke ámuha mecáhcújsóné ímí ámuháma níjkévaáhi. ³⁶ Áánéllíi múu ícúbáhrámeíyonéhjí panévare íaabúcúne Píívyéébe ímíllédú íjcyá meke díbye néhi jcyádú tsáimiyéjucu dífbyema ámuha mejjcyaki. ³⁷ Muurá dífbyé waajácúháámitu Críjtodítýú nééneé:

Lléváhréjucu díbye tsiíne tsááiíne. ³⁸ Ahdícýane dífbyeke cáhcújsómeke ímí tehdujúcu o íjtsúcunúme pájtyéteéhi. Áanetu dífbyeke cáhcújsójúcooromé tsiíne ímítyúnejcúvú óómímyeke tsá ímí o íjtsúcunúityúne.

Ehdu nééne Píívyéébe waajácúháámitu. ³⁹ Áánéllíi tsá tsiíne ímítyúnejcúvú meóómíjyúócóityú tsaate ímiááné cáhcújsótúme wágóóóveímyé meénuhíjcyádu. Muurá ihdyu ímiááné dífbyeke mecáhcújsómé mépájtyéteéhi.

Cahcújtso

11 Muurá ímiááné Píívyéébeke mecáhcújsómé méwaajácú muhdú ínehdu meéma díbye meénuíné teenéi maájtyúmítúrónáaaca. ² Tehdúhjáa méihde múnáavudítýú tsaate ímí dífbyeke cáhcújsómeke ímí íjtsúcunúúbe.

³ Ahdu muurá íne páneere múhdúné tsíeménéhjáa díbye meífténáa ípívyéjtsóturóné mecáhcújtsó ímiááné díbye ípívyéjtsóné pevétsihdyuré íllure ífhjyúváneri.

⁴ Abééhjáa muurá ímí Píívyéébeke icyáhcujsónéllíi ínahbe Caíí éhníínevu tsáimíyé dífbyeke ícúvehíjcyáhi. Aanéhjáa ímí Píívyéébe íjtsúcunúne dífbyeke dílló ímiáábedi. Ehdúhjáa ímí Abéé cáhcújsónéllíi icyoocápi dífbyeke méítsáávehíjcyá tehdu mecáhcújsómeke Píívyéébe téhdure ímí íjtsúcunúki.

⁵ Áhduréhjáa Enóó ímí cáhcújsónéllíi dsíjvétúúbekéré díbye újcúúbeke tsáhájucu múha ájtyúmitúne. Áábedítýú Píívyéébe néé ímíhyeváa díbye icyahíjcyáné díbye ímíllédu. ⁶ Tsá muurá Píívyéébe ímí íjtsúcunútú dífbyeke cáhcújsótúmeke. Áánéllíi ihdyu dífbyema tsáimíyé menáhbévájcatsííne meímílléhajchíí mecáhcújtsó ímiááné díbye íjcyane. Áijyu meke píááboobe dífbyedi metsúúrámeímyeke.

⁷ Téhduréhjáa Noéé ímí cáhcújsóhi. Áánéllíihyéhjáa Píívyéébe nújpacyo icyáájávétsoíne dífbyeke nééne cáhcújtsóobe tsáijyúubaréi tehdífvane

ájtyúmitúroobe. Áanemáhjáa mীনéecoba méénuube téemiri ítsíímema ipájtyeteki. Ehdúhjáa icyáhcujtsódú íjcyaae pájtyetenáa tsijtye míamúnaa ícúbáhráméhi. Áabekéhjáa ímí Píívyéébe íjtsúcunú díbye ímí dífbyeke cáhcújtsónéllíihye.

⁸ Téhduréhjáa Aavaráá ímí cáhcujtsóhi. Muuráhjáa Píívyéébe kía dífbye íiñújí íjcyáíhullévú dífbyeke wállóónéllíi iwáájácútúróhullévú peebe dífbyeke icyáhcújtsónema. ⁹ Aabéhjáa úújeté Píívyéébe dífbyeke íñéhdújuco ájcúné íiñújivu. Áronáacáhjáa ihdyu tétsii ícyahíjcyaae éhne múúne ullé múnaa íjcyadu nújuwááneríye. Téhduréhjáa Itsáamútsí ílli Jacóóboma nújuwááneríyé ícyahíjcyá téené pityájcójú pañéré íjcyánéllíihye. ¹⁰ Ehdúhjáa Aavaráá ícyahíjcyaae ítsohíjcyá múijyú muhdú íjcyáítyucóómí pañetu Píívyéébere méénucóomívú iúújetéíne.

¹¹ Téhduréhjáa mewa Tsáára ímí icyáhcújtsónéllíi tsíímavá ajchíba íjcyalle kéémelléjuco íjcyárolle. Muuráhjáa ihdyu Píívyéébe ímiááné dille tsíímávaiñé nééne icyáhcújtsónéllíi tsíímavalle. ¹² Ehdúhjáa ávyeta kéémemútsíjyuco íjcyáromútsí tsáápiwúuke tsíímáváábedítýú mítyane míamúnaa lííyaaté mífícúruma néwayúúhá íjcyadu eevératu.

¹³ Aaméhjáa pámeere dsíjivé Aavaráaa, Itsáaa, Jacóóboo, íjcyame Píívyéébéé díityéké nénehji ájtyúmitúmére. Áronáacáhjáa ihdyu cáhcujtsómé ímiááné díityéké íñéhíjcyádú díbye díityémá méénuíné díbyeí méénútúrónáaaca. Aaméhjáa nehíjcyá íiñújiri ullé múnaare íjcyane. ¹⁴ Ehdúhjáa dítye néénetu méwaajácú tsiíji íiñúji dítye ítsohíjcyáné tééjiri botsíi íñé ímíjyaú íjcyáíji. ¹⁵ Muuráhjáa tsáháturo muhdú tene néétu tsiíne dítye íiñújí ítsáávéne óómíyóne. ¹⁶ Áronáacáhjáa ihdyu ávyeta imíllémé éhniíñevu ímí dítye íjcyáíñé íiñújí Píívyéébe níjkyejívú díityémá méénuji íájtyumíne. Áanéllíihyéhjáa tsá Píívyéébe núcójpítsó íjtsúcunútú díityé Piivyéébé íjcyane.

¹⁷⁻¹⁸ Tsáijyúhjáa muurá Aavaráake ílli Itsáadítýú neébe: “Daachi Itsáadítýú lííyaatémé íjcyaa páñétúejte díjtsiiménémúhaábe.” Ehdúhjáa Píívyéébe ínééróóbedi Aavaráake waajácullé díbye idsíjívétsóne icyóvájtsóóbedi dífbyeke ífcúveki. Ahdújucóhjáa díbye méénújúcooróné dífbyeke ímiááné icyáhcújtsónéllíihye. ¹⁹ Ímiááné cáhcújtsóobe Píívyéébe íhtsútuube dsíjívemeke tsiíne bóhiítsóne. Áanéllíihyéhjáa íjtsúcunúúbé tsúúca íllíkye díbye lílíhyanúúbeke Píívyéébe tsiíne bóhíitsoúvúdu.

²⁰ Áhduréhjáa Itsáá cáhcujtsó íllímutsi Jacóóboo, Etsaóoo, íjcyámútsí hallúvú piáábó Píívyéébeke díbye táúmeídyú díityétsikye díbye piááboíne.

²¹ Áhduréhjáa Jacóóbó cáhcujtsó íáachimútsí Jotséé hájchimútsí hallúvú piáábó díbye táúmeídyú Píívyéébe piááboíne. Aabéhjáa ídátsó dsíjiveríjyuco íjcyaae icyuujútyu icyátóroóvéne Píívyéébeke duurúvahíjcyáhi.

²² Áhduréhjáa díibye íaachi Jotséé ímí icyáhcújtsónéllíi idsíjívéíñé ihde néé ihyájkímú íjraéemuke Píívyéébe díityéké íjchívyétsoíñé Ejíhtó múnáá hójtsí pañétu. Téhduréhjáa neebe díityéké dítye tétsihdyu ipyéécooca dífbye bajcúné tééné íiñújivu iúújeíñútuki.

²³ Áhduréhjáa Moitsééj caanímútsí ímí Píívyéébeke icyáhcújtsónéllíi tsá íllityétú tééné íiñújí avyéjuube díityéj tsíímé wapímúj tsííméwuúmudivú dsíjívétsótsóneri. Aamútsíhjáa díibye Moitséé ímíwu néébéwúuke ítsíímáváábeke páátanú pápihchúú nuhbává hajchóta.

²⁴ Aabéhjáa íkyéémévéne téhdure ímí Píívyéébeke icyáhcújtsónéllíi tsá ímíletú teene Ejíhtó avyéjúúbé ajyúwá hájchidi idíllómeíñé díityémá ímí íj-

cyáíyónáaaca. ²⁵ Imílleebéhjáa ihdyu imúnaa ijraaémú Píívyéébeéjté íjcyame ídátso ícúbáhrámeíhíjcyáromemáyé íjcyane. Tsáháhjáa díbye ímíletú íne íñújéne ímityúné múhajchótá díbyeke ímíjyúúvétsóíneríjíva íjcyáiyóne. ²⁶ Waajácuubéhjáa imúnáama íjcyaaabe ícúbáhrámeíyónáa nihñéétsihvúré Críjtoma tsaímíyējuco íjcyaiñé Ejíhtó íñújí avyéjuri ímí íjcyáiyóné ehníínevu.

²⁷ Aabéhjáa Píívyéébeke íáítyúmítúróóbeke ímí icyáhcújtsóóbedívú icyátsípáávène íjchívyé tééné íñújí avyéjuube díbyedívú cáyobáávatéróneri íllityétuubére. ²⁸ Aanéhjáa ímiáané icyáhcújtsónéllíi íhyájkímuke neebe dítye obééjámuke illííhyánúmé tujpácýori íhyáháñé llehówáané iwáchíyáhu níjkyéji múnáájpikeye Píívyéébe wálloobe Ejíhtó múnáaj tsímé amíajtéké dsjívétsoínetu díityéj tsímé ipáítyeteki.

²⁹ Améhjáa idyé ímí icyáhcújtsónéllíi tsaímíyé Tújpáñe Móóá pajtyé nújpacyo dówáávéjítori. Áame déjutúhjáa díitye Ejíhtó múnáa péérómé hallúvú nújpacyo wátáhaavémé májcanúhi.

³⁰ Áhduréhjáa ímí icyáhcújtsónéllíi Píívyéébe néhdújuco dítye Jericóó hallúrí pápajtsi péhíjcyánéj piínévú 7 coojívatu técoomí mijco cáhvyabáne. ³¹ Áhduréhjáa Raáá nahtsíwamééwá íjcyárolle ímí icyáhcújtsónéllíi tsaate díityédítýú técoomí wáájavu péémeke tsaímíyé íhyávú waatsúcúpejtsóhi. Áánéllíihyéhjáa muurá técoomí múnáa icyáhcújtsótúné níjcaúvú úújetémé dsjívémédítýú pájtyetélle.

³² Áánetu íjcyarómé tsíjtye téhduréhjáa ímí Píívyéébeke cáhcújtsómedítýú o úúbálléiyómé Jedeóoo, Baráaa, Tsajtsóoo, Jetéee, Dabíii, Tsamoéee, íjcyame. Áhduréhjáa tsíjtye Píívyéébe íhyú uubálle múnáa ímí cáhcújtsóhi. ³³ Ehdúhjáa ímí Píívyéébeke dítye cáhcújtsónéllíi panévatúré díbye píaabómé tsaate tsíjtye múnáa íñújíné caavacuhíjcyáhi. Améhjáa tsaímíyé tükévétsocatsíhíjcyáhi. Tsáijyúhjáa tsaatéké báju oohímíyé dóóíyómeke pájtyetétsoóbe. ³⁴ Áánetúhjáa tsaatéké cúújúwá pañévú dítye wájójcorómeke pájtyetétsoóbe. Tsaatéhjáa pátyetéhíjcyá níitsúmuri dítye llííhyánúíyónetu. Áhduréhjáa íhnáhóóturómé ímunáake táhjahíjcyá díbyere Píívyéébe píáábóneri. ³⁵ Áhduréhjáa tsaate walléémú ímí díbyeke cáhcújtsónéllíi ítsiime dsjííverómé tsiíne bóhihíjcyáhi. Áánetúhjáa tsíjtye Píívyéébeke icyáhcújtsóné íhvéjtsótúné hallútú ícúbáhrámeke dsjívétsohíjcyáme. Ehdúhjáa wájýúmeítyúméré dsjíívehíjcyá dsjííverómé Píívyéébema ímí íjcyaiñé icyáhcújtsónéllíihye. ³⁶ Áhduréhjáa tsíjtyeke tééné hallútú ícúbáhrámeke úwáñehííneri íchíjchúmeke cuvéhoojánuhíjcyáme. ³⁷ Tsaatékehjáa dsjívétsohíjcyámé néwayúúnevu íáámúneri. Tsíjtyekéhjáa tsaahúnéhjí wácherécóhíjcyáme. Áánetúhjáa tsíjtyeke dítye cáhcújtsónetu íbóíjcyúróné dsjívétsohíjcyámé níitsúmuri. Áánetúhjáa tsaate ídátso íñéúbamá íjcyatúmé úlleméré pehíjcyá obééjámuu, cáávarámuu, íjcyámé miihénevu íbíjívánéhjíma ícúbáhrámeímyére. ³⁸ Ehdúhjáa ídátso íñéúbará píívyétúné íñújírí, cáméhbaúneri, pevétsihíjírí, páhejújí pañe cúwaméré pehíjcyá Píívyéébeke cáhcújtsótúmé díityéké cáávájúcoótúnetu.

³⁹ Ehdúhjáa mítyame ímí Píívyéébeke cáhcújtsómeke ímí tehdujúco díbye íjtsúcunúróme tsáhái újcutú díityéké íájcuíñé díbye nééneé. ⁴⁰ Muurá imíleebe tsáijyúi meke téénevu íájcune tsaímíyé díbyema meíjcyaki.

Jetsóope ícyahíjcyádú meíjcyáiyóne

12 Aane tsúúca méwaajácu méíhdé múnáaúvúhjáa íhnáhóóróné pañe tsaímíyé Píívyéébeke úráavyehíjcyáne. Ahdu metsu panévare meke mújtátsóíyonéhjí

meíhvéjtsóne tsaimíyé óóchévetúmeré dífbyeke meúraávyeki. ² Muuráhjáa tsúuca Jetsóó méema ímbajchó tsaimíyé dífbyema mejcyaiíne núcojpiíso páwachékevu id-síjíveneri. Áronée muurá tsá díbye núcojpiiletú bóónétu ííne imíjyaú Píívyéébema iávyéjuutéíne iwáájácúnema. Áábeke ihdyu metsu ímíneúvú mecáhcújtsóne díbyeé ícyahíjcyádú mejcyaki.

³ Cáhawáá méijtsúcunu muhdúhjáa díbye míamúnáake iwájyúne ímityúme hójt-sí pañevú íhvéjtsámeífyedi ditye ícúbahráne. Aane múu ítsáávéne íhvéjtsotúme tsaimíyé dífbyeke úraavyéhi. ⁴ Tsáhái muurá ámuha ímityúnéhjiri mefcúbáhrámeíne medsíjívétúne. ⁵ ¿A tsá ámuha meítsáávetú muhdú Píívyéébe ítsiime mejcyámeke úwaabóne? Muurá íwaajácúháámitu neébe:

Tsá múu, Lli, múhdurá íjtsúcunútu Díavyéjuube o íjcyaaabe uke o túkévejtsóne.

⁶ Muurá áátsiime íjcyámeke íhnáhó ó úwaabó diityéké o wájyúnema.

Ehdu muurá Píívyéébe néehíí. ⁷ Ahdícyane ovíi ímiááméré mejcyáne máaabúcuíjcyá éhne múúne méétsíimeke meúwaabódú meke díbye úwaabóne. ¿Mityá íjcyámé tsaate ítsíimeke úwáábotúme? Pámeere muurá méétsíimeke meúwaabó mewájyúnema. ⁸ Muurá Píívyéébe méétsíimeke meúwaabódú meke úwáábotúhahjhií tsá dífbyej tsíime mejcyatúne. Aame méijcyá ídátso cáánivatúme íjcyadu.

⁹ Muurá tsíimene mejcyácooca meécáánimútsi meke úwaabóné melleebó diityét-sikye mewájyúnema. Aanéjfiwa ¿íveekí tsá Méécááni Píívyéébeke mecáhcújtsóityú awáá muhdú mejcyáityúme dífbyema mejcyaiínéllii meke díbye úwáábohíjcyáne?

¹⁰ Muurá meécáánimu meke úwáábohíjcyá wahájchotaré ííñújí hallúri ímí mejcyaki. Áánetu Píívyéébe meke úwaabóné éhniínevu meke píaabó díbye íjcyadu ímiáámé mejcyaki. ¹¹ Muurá íhnáhó meke ditye úwaabóné ávyé meke pájtyene múhdurá téijyu méijtsúcunúhi. Áronáa téenetu meíllíjkívyéne bóónétu tsaimíyéjuco mejcyane.

Píívyéébeke éhdiivállémé hallúri ápíchó nééneé

¹² Áánéllii imíchi mejcyá tsaimíyé Píívyéébeke ámuha meúraávyeki. ¹³ Mét-súúraméi tsaimíyé dífbyeke ámuha meúraávyéíyóneri tsijtye ámúhake ííténe íimíbaávyé ímí tsaméhjí ámuha dífbyeke meúraávyeki.

¹⁴ Aame pamévamáyé ímiááméré mejcyá ímityúné dáríívéjcatsítyúme. Muurá ímiáámé mejcyátúhahjhií tsá múijyú Píívyéébema mejcyáityúne. ¹⁵ Áánéllii panévaré ímityúnéhjitu météhmemei ámúhake díbye ípíááboki. Tsá múu tsíjtyeke tútávajtsotú éhne múúne námijtya meke tútávajtsódu. ¹⁶ Ihdícyáméhjima médomácójcatsidíne. Tsá múu íhvéjtsotú ímí Píívyéébema ámuha mejcyáiyóné éh-néhjáa Etsaóó ámíaaabe píáábó újccúiyóné íbonéébedívú dójtúcútsámeidy. ¹⁷ Muurá ámuha méwaajácú díbyéhjáa újccúiyóné píáábó íñahbe újcné boonéréjuco téenenu cááni éllevu péeroobe ílluréjuco bánímeíne. Ááneríhjáa ávyetá íhnáhó támeíyoobe tsáhájucó újcutúne. Ahdu ámúhake tene ípájtyétu ímíneúvú météhmemei.

¹⁸ Muuráhjáa méihde múnááuvuma ‘Tsinafi’ nemeíhbaúvú Píívyéébe íhgyúvái-jyu tétsii íjyunúnáa cúújuwa peetécunúhi. Áhduréhjáa apííchówu kíjyébama nííjyaba íjcyané tujkéveri ííñuji vááúmeíhi. ¹⁹ Áijyúhjáa lleebómé Píívyéébe diityémá íhgyúvané tujkéveri rojrócó íhgyuváne. Ááneríhjáa íillityéne néeme éh-níínevu díbye ííhgyúvátuki. ²⁰ Íhdétújucóhjáa muurá díbye téenetu nééneé: “Tsaate íhdícyame iyáábéuba íne cámeíhbaú túváámeke néwayúúneri, hójtsívari, médsíjívét-soco.” Ehdúhjáa íhdétújuco Píívyéébe néene apíchó íjtsúcunúnéllii mityane ílli-

tyémé téijyu diityémá dibye ihjyúváneri. ²¹ Diibyéhjáa Moitséeúvú íjcyároobe téijyu muhdú tene pájtyene iájtyúmíne néehíi: “Muhdú íhya o íllityéneri ó uuvécunúhi.” Ehdúhjáa diityéké tene pájtyedu néene muurá tsá ámuéhakye pájtyetúne.

²² Áronáa ihdyu tsá ámuha Píivyéébedi meíllityéjúcootúne. Muurá mítyame níjkyéji múnáa ámuéhakye náhbenúmé ámuha méúújetéjucóó pánétúétsihvu Tsióó caméhbaúvú dífbye cóomí Jerotsarée níjkyéjiri íjcyácoomívu. Áánéllii ámuha tsúúca mépiivyéte dífbyema meíhjuváne. ²³ Aame ámuha pámeere íhdéejte cahcújtso múnáaúvuma téhullétú ámuha mémeháñé tsúúca cáátuvámé ímí méijcyá Píivyéébema muhdú meícyahíjcyané pámeemáyé ímfbájchóífbyema. ²⁴ Áhdure tsúúca ámuha Jetsóoma ímí méijcyá ítyujpácýóo iwáágóóneri méema béhné pityáj-cojúréjucóo méénúúbema. Tsáháa dibye pevénéré ítyujpácýó iwáágóóne dsjívétú Abéeúvúhjáa dsjívédu. Muuráhjáa ihdyu dibye ítyujpácýó wáágóónej tééveri Píivyéébe meke ímfbajchóhi.

²⁵ Áánéllii tsá múu táhjálletú dibye meke iwájýúne úwaabóne. Éíjyuúvúhjáa muurá Moitséeúvuj tééveri dibye úwaabóné lléébohíjcyatúme ícúbáhrámeíhijcyá téené djúcutu. Aanéjfi muurá dífbyere níjkyéjiri íjcyaaabe meke úwaabóné mel-léébótúhajchíi téhdure meke ícúbáhráííbye. ²⁶ Muuráhjáa ‘Tsinaíi’ némeíhbaúvú díbye Moitséeúvuma dibye íhjuvájýu ífñuji ávyetá íhnáhó vááúmeíñetu neébe: “Tsi-íñéi ávyetá íhnáhó ífñuji ó vááúmeíchoó páneere iévéhóowari íjcyánéhjimájucó.” ²⁷ Ehdúhjáa neebe páneere ípyée ípívyéjtsóné tsíeméné níjkévaíñe. Áánetu ihdyu tsane coévaá múijyú muhdú íjcyáityúne. ²⁸ Áánevuú tsúúca meke ájcuube íavyéjvu muhdú meíjcyáityúme dífbyema meíjcyaki. Áánéllii metsu dibye ímillédú meíjcyáne dífbyeke dúúrúvaméré metéhdújtsoki. ²⁹ Muurá íhtsútuube Mépiivyéébe íjcyaaabe ímítyúmeke waagóó éhne múúne cúújuwa tsíeméné áiúcúdu.

Píivyéébema ímí meíjcyáiyóne

13 Ahdícyane tsáma ámuha cahcújtso múnáa meíjcyame mewájýújcatsíñé méíhvéjtsodíñe. ² Máábájífvedí tsáímíyé ámuhá aahíve múnáake ámuha mewáátsúcúpétsohíjcyáne. Muuráhjáa ehdu íaahíve múnáake wáátsúcuíhijcyámé wáájácúratúné níjkyéji múnáake ícúvehíjcyáhi.

³ Áánéllii cúvéhóójari íjcyámeke mépiáábohíjcyá diityémá ámuha meíjcyáiyódúré meíjtsúcunúmeíñema. Áhdure múu ídáátsové ícúbáhrámeíhijcyámedi téhdure ámuha diityédúré meíjcyane meíjtsúcunúmeíñema.

⁴ Téhdure ámuha metáábávájcatsímyema múu wajýújcatsíhi. Tsá múu íhdícyáméhjima dómácójcatsítyúne. Muurá tehdu néémema Píivyéébe íhnáhooíñé teene ímfbajchóne.

⁵ Áhdure tsá múu mítyane idsídsíváýóneri íhjáacúnútúne. Muhdú íjcyane múu ímí íjtsúcunú tehdujúco. Muurá Píivyéébe néehíi: “Oke cáhcújtsómeke tsá o íhvéjtsóityúne. Aame tsá íñerí báñúmeíityúne.” ⁶ Áánéllii muurá dífbyedívu mecát-sípaávéne íñerí áábímyeítyúme ménéhíjcyáhi:

Píivyéébe tápiááboobe íjcyánéllii tsá o íllityétú míamúnáa óhdi ícúbáhráýóneri.

⁷ Ahdícyane tsáma máábájífvedí muhdúhjáa tujkénú Píivyéébe íhjuvú ámuéhakye úwaabómé ícúbáhrámeíyóné pañe tsáímíyé dífbyeke úráavyehíjcyáne. Ahdu tsáímíyé dífbyeke mecáhújtso.

⁸ Tsá muurá Jetsocríjtó múijyú tsíhdyuréjucó íjcyatúne. Íjcyadúré diibye páijyuváre. ⁹ Áánéllii máállítsámeídí tsíhdyuhjírú úwáábohíjcyámedívu. Muurá

Pívyéébere meke iwáýýúne tsípátsohíjcyá tsáímíyé dífbyeke meúraávyeki. Tsá muurá meke dibye éhníínevú piáábóityuró téene tájpíjyuco mejcyáiyóné tsane ma-jcho maáwahíjcyámeke. Ehdu meénuhíjcyarómé illure bānúmeíhi.

¹⁰ Áanetúu ihdyu Críjto mewáýyuri pájámeí íné imíjyaú Pívyéébema mejcyaki. Muuráhjáa duurúvájá pañévú dífbyeke íícúvéneri tsúúrameíhíjcyarómé tsá ímí dífbyema íjcyatúne. ¹¹ Muuráhjáa pāñétúejpi llúúváábe iyámé tujpacyoma tééjá pañévú pāñétúétsihvu úcáávehíjcyá ímítyuu, tsíjtyé imítyuu, íjcyane ímíbáávyeki. Ehdúhjáa imyéénúne diitye iyámeke tsíéllevu itsájtyéne cówátsohíjcyáme. ¹² Ahdúhjáa muurá Jetsóoke cóómítyu tsíéllevu itsájtyéébedi íícúbáhráne dsjívetsómé ítyujpácýó wágóóóvéneri pámeere māmúnáá imítyuhāñé ímíbáávyeki. ¹³ Áánéllii óvíjyacóóné tsíjítóríyé úwáábómeíñé meúraávyehíjcyáne. Métsu Jetsókéréjyuco meúraávyé tsijtye meke dífbyekée itsárlílehíjcyádú tsárl-léróné pañe. ¹⁴ Tsá íñújiri mejcyatú paíjyuvaré muhdú íjcyáityúme. Pívyéébe ihdyu meke újcúcooca botsíi dífbyema méjcyaa muhdú íjcyáityúmeréjyuco. ¹⁵ Áánéllii metsu Jetsocríjtoj tééveri dífbyeke medúúrúvāne dífbyé uwááboju tsíjtyeke meúúbálleneri dífbyeke meíícúveki. ¹⁶ Ahdícyane méfhvéjtsodí ámuha tsíeménetu tsíjtyeke mepíáábohíjcyáne. Ehdu meméénune ímí íjtsúcunúúbe.

¹⁷ Áhdure idyé múu ámuhá túkevėjtsójtéké iávyéjúúlléne lleebó ditye ámuhákye úwaabóne. Muurá Pívyéébeke úúbálleímýé muhdú imyéénuhíjcyáne. Áánéllii panévaturé ímiááméré mejcyá diityéké ámuha mekímóvéjtsótuki. Ímityúné ámuha medárfívémeíhajchíí tsá íñetú ámuhákye tene piáábóityúne.

¹⁸ Muurá icyooca muha ímí tsaííbuwáre mejcyámeke Pívyéébe ímí íjtsúcunúhi. Áánéllii múúhá hallúvú piáábó métáuméí ehdícyáronéhjí pañe ímí muha mejcyaki.

¹⁹ Ímichi táhallúvú métáuméí íícúí ámuhádivú o úújetéki.

Dibye pítyajcóné

²⁰ Ahdícyane ovíi Pívyéébe Máavyéjuubée Jetsocríjtó obééjámú tehmeébedú néébe dsjívéébeke tsiíne bóhíitsoobe ámuhákye ímíbajchóhi. Muuráhjáa Jetsocríjtó ítyujpácýó iwáágóóneri mééma béhné pityájcoju meenú múijyú níjkéváityúne.

²¹ Áábej tééveri ihdyu óvíi meke túkevėjtsóobe muhdú dibye ímillédú mejcyaki. Áánéllii metsu Jetsocríjtoke maávyéjújtsó múijyú níjkéváityúne.

²² Ámuúha táñahbémut, illu íne íhyaamí pañe ámuhákye o túkévejtsóné tsáma tsáryóné pañe melléébo. ²³ Téhdure ámuhákye ó úúballé ménahbe Timotéo tsúúca cúvéhóójatu íjchivyéne. Aabe óhdivu íícúí wátsíhajchíí dífbyema muhtsi ámuhákye máaahívéteéhi.

²⁴ Téhdure ámuhákye ó úúballé Itáaría íñúji múnāa ámuhákye dúúruvāne. Téhdure idyé ámuhá túkevėjtsójtémā pámeere cahcújtso múnāake ó duurúváhi.

²⁵ Ahdícyane óvíi Pívyéébe ámuhákye piáabó pámeekére. Áyu tehdujyuco.

TSAJTIÁGO

Tsahtiágo cáátúnuháami

Duurúvaju

1 Oo íne Tsahtiágo Avyéjuube Jetsocríjtoha Píívyéébemútsí iicúve múnáajpi o íj-cyaabe ámuúhakye ó duurúvá 12-nevá dohjíba múnáa íjraéémú mejjcyámedítýú ámuúhakye ditye wáchájanúme panéva inújiinévú ámuha memújtámeke.

Píívyéébedítýú tsááné waajácu

² Ámuúha táñahbému, páhduvaré néene evéllejuúné ámuúhama íjcyároné pañe múu íllure imíjyuhíjcyáhi. ³ Muurá méwaajácú Píívyéébeke mecáhcújt-sómema íjcyáné evéllejuúné meke pátsárijcyoróné íllure meke píaabóné éhnííñevu ímí dífbyeke meúraávyeki. Ááneri muurá mépiivýeté ímítýunéhjí meke pájty-eróné maáábucúne. ⁴ Áánéllíi ímíñeúvú météhmeméi ténéhjí ámuha maáábucúne ímiááméré mejjcyaki. Áijyu muurá ímí ámuha mejjcyáá íné ímítýú ámuúhakye táhjatúmeréjuco.

⁵ Áánetu tsaate ámuúhadítýú muhdú mejjcyáiyóné wáájácútúme múu Píívyéébeke táúmei ámuúhakye díbye iwáájácútsoki. Díibye ihdyu ámuúhakye waajácútsóo pané-vavuré íiná néetuubére. ⁶ Áronáa ihdyu ámuha metáúmeícyooa tsá múu íjtsámeítýú díbye ámuúhakye píááboítýúne. Múu cáhcujtsó díbye ámuúhakye píááboíñe. Muurá páhduvaré ámuha mejjtsámeíhajchíi ámuha méijcyá éhne múúne mooa kíjyébári nóhjine íjcyadu. ⁷ Aane ehdu néeme tsá íjtsotú Píívyéébeke ityáúmeíñé iújcuíñe. ⁸ Muurá ehdu páhduvaré íjtsámeímyé tsá múijyú tsajíjtóré íjtsámeítyuróne.

⁹ Áánetu ihdyu idáátsóméhjiúvú ímiááméré íjcyáné cahcújtso múnáa imíjyúúhií. Muurá tehdu néemeke Píívyéébe ímí íjtsúcunúhi. ¹⁰ Téhdure íhtsutúme ehnéva múnáa íjcyame imíjyúúiyá ídáátsonúcoóca. Muurá diitye tsáimíyé íjcyá múha-jchótáwuúrá éhne wajco íné imíjyaú néérone wáhájchotáwuúré íjcyadu. ¹¹ Muurá núhba ájchuri íjtone ílluréjuco tsóuuvéne. Ehdu muurá diitye íhtsutúme ehnéva múnáa dsíjívécóoca diityé tsíeméné ílluréjuco níjkeváne.

Ímítýúné úmuupívyeháñe

¹² Áánetu ihdyu maímijyu diitye eene ímítýúneri iúmúúpívyeróné áábúcu híjcyámé íjcyanej. Muurá tehdu néemeke téene áhdó Píívyéébe ajcú múijyú ditye dsíjívéjúcoóítýúne bóhiivu dífbyekée wájyúmeke iájcuíñe inéhdújuco. ¹³ Áánetu tsaate ímítýúné imyéénúyóneri úmuúpívyehíjcyámé tsá nééítyuró Píívyéébe nééjuri téeneri iúmúúpívyehíjcyáne. Tsá muurá múijyú díbye úmuúpívyéítyuró ímítýúné imyéénúyóneri. Áhdure tsá díbye muucá úmuúpívyétsóítyuró ditye ímítýúné imyéénuki. ¹⁴ Muurá ihdyu méhdítýuré íjcyane meere ténéhjiri mejjtsámeíñéllíi méúcaávehíjcyá téene pañevu. ¹⁵ Aane téenevúréjuco meíbúwáávéne níjcaúvú muurá ílluréjuco mewágóóóvíyóne.

¹⁶ Ehdu téene, ámuúha táñahbému. Áhdícyane tsáma ténéhjívú máállítsámeídiñe.

¹⁷ Muurá ímiááné íjcyane tsáa caame íjcyabe Píívyéébedítýú íyévéhoowávúu peetéháñe ípívyéjtsóóbedítýu. Aabe muurá tsá múijyú íjtsaméi tsíhdýuréjuco

cápáyoacóityuróne. ¹⁸ Muuráhjáa ímíllénélli meke ímíjpyetétsoobe múhdurá menééromeke dífbyeéjé meíjcyaki.

Píívyéébeke meúraávejíto

¹⁹ Áhdícyane, ámuúha táñahbémuj, múu ímíñeúvú lleebúcuunú tsaate ámuúhama íhjuváne. Tsá múu pecútéré íhjuvátúne. Téhdure tsá múu cááyóbatúne. ²⁰ Muurá cááyobámé tsá Píívyéébe ímillédú íjcyatúne. ²¹ Áánélli ímityúné ámuha meméénuhíjcyané meíhvéjtsóne Píívyéébedívú meídátsójkímyeíñe dífbye uwaáboju ímíñeúvú meúraávyne. Teene muurá ihdyu meke pájtyetétso mewágóóóvéyónetu.

²² Áronáa ihdyu tsá múu teene uwaábó ávyétá lleebúcuunú meénutúne. Tene néhdu múu íjcyáhi. Muurá tene néhdu ámuha meíjcyátúhahchíí ámuháy máállímyefhi. ²³ Muurá tsaate ávyétá lleebúcuunú meenú éhne múúne mífícúmiri méhúmi meíítémeídyu. ²⁴ Muurá meíítémeícyoocaré mewáájácúmeí muhdífvamé meíjcyane. Áánetu meíítémeítyúcooca tsáhájucó mewáájácútu muhdífvamé meíjcyane. Ehdu muurá diitye uwaábó ávyétá lleebúcuunú meénuhíjcyáme. ²⁵ Áánetu ihdyu Píívyéébe ímityúnéhjitu meke túkévejtsóné ábájívetúmeré tsáímíyé meúraávyémeke píááboobe panévaturé ímí meíjcyaki.

²⁶ Áánetu ‘tsáímíyé Píívyéébeke ó úraavyéhi’ menéérome peecútéré ímityúné meíhjuváhíjcyáhahchíí meere máállímyefhi. Aane tsá íínetú meke píáábotúne. ²⁷ Muurá ihdyu ímíááné Méécáánikye meúraavyémé mépíaabó úújóveke. Téhdure mépíaabó pííbájujteké panévaturé iiná diityéké pátyehíjcyánéhjitu. Aame tsáhájucó meíícúvetú múhduná íjine ímityúné íjcyánéhjiri.

Tsahdúré pámeekéré meíícúvéyóne

2 Ámuúha táñahbémuj, ímíáábé Máavyéjuube Jetsocríjtoke ámuha mecáhcu-jtsómej, tsá tsaatékére ímí meíjtsúcunúityuróne. Tsahdúré pámeekéré meíjtsúcunúiyáhi. ² Tsáijyu muurá tsaapi ehnéva múnáajpi ímíwu nééné wajyámuma óóropáájí íhyójsíwapáájí íjcyabe ámuha élleu uúbámyénúúbé raahórí téhdure tsijpi ídáátsoobe átéréja íwajyámuma uubámyénúiyáhi. ³ Aane diibye ehnéva múnáajpikyéré ámuha ímí mewáátsúcúne ‘íchihvu ímítsihvu dacúúve’ menééne diibye ídáátsóóbeke ‘étsihjívúré baavu dacúúve’ menéhajchíí muurá ímityúné íjtsaméiyé ámuhá pañe. ⁴ Aane muurá ehdu íhtsútúúbekéré ímí mewáátsúcúhahchíí tsúúca ímityúné mémeenúhi.

⁵ Aane cáhawáá íñe ámuúhama o íhjuváne ímíñeúvú melleebúcuunú, ámuúha táñahbémuj. Muurá Píívyéébe ídáátsojteké ujcú dífbyeke ditye icyáhcuíjtsóne íávyéjuutéki. Muurá neebe dífbyeke wájýúmeke íávyéjútsoíñe íávyéjuvu. ⁶ Áánáa ¿íveekí ámuha diityéké meéhdiívalléneri ménúcópívétsohíjcyáhi? ¿Aca tsá ámuha mewáájácútu téhdure íhtsutúme ámuhádi ícúbáhráne ávyéjujé élleu ámuhákye tsátyehíjcyáne? ⁷ Áhdure ¿aca tsá ámuha mewáájácútu ditye túútávátuube Mepá-jtyetétsoobe Críjtoke meúraávyehíjcyáábedi úúhívatéhíjcyáne?

⁸ Áánetu ihdyu Píívyéébe taúhbaju íwaajácúháámitu ‘pamévakéré múu wajyú muhdú u wájýúmeídyu’ néhdu ámuha meíjcyáhahchíí ímíááné tehdújuco ámuha meméénune. ⁹ Áronáa tsaatékére ámuha ímí meíjtsúcunúhahchíí ímityúné ámuha mémeenúhi. Ááneri ámuha ménéétsámeí Píívyéébe taúhbaju néhdu ámuha meíjcyátúneri. ¹⁰ Muurá tene néhdújuco meúraávyerómé tsane néhdu meíjcyátúhahchíí tsúúca íjcyané ímityúné máhallúri. ¹¹ Muurá Píívyéébe néehíí: “Tsá múu

ihdícyámema dómácójcatsítýúne.” Téhdure tsiíne neébe: “Tsá múu míamúnáake dsíjívétsoótúne.” Aane muurá ihdícyámema medómácójcatsítýurómé tsaatéké med-síjívétsohajchíí tsúúca ímityúne mémeenú tsane Píívyéébe taúhbaju néhdu mejícyátúnéllííhye. ¹² Áanéllíí múu ímíneuvú íjtsámeíne ímíáánéré meenúhi. Muurá Píívyéébe mééma tenehji ímíbájchoó muhdú béhné pityájcoju néhduú. ¹³ Muurá tsíjtyedi meídáatsóvétúmedi téhdure tsá díbye ídáátsóvéityúne. Áanetu tsíjtyedi meídáátsóvémedi téhdure ídáátsóvéiíbye pámeere muhdú meícyahíjcyáné ímíbájchócooca.

Píívyéébeke mecáhcujsóné

¹⁴ Ámuúha táñahbému, ¿a ímí tehdujúco teene ‘Píívyéébeke mecáhcujsóné’ menéérome díbye ímillédú mejícyatúne? ¿A ehdu mejícyame mépájtýetéiyáhi? ¹⁵ Tsáíjyu muurá tsaate ménahbému ídátsó imájchoma íjcyatúme idyé wájamúúvátúmeke ámuha ménééiyáhi: “Ámúhá wájamuunévú tsáímíyé meújámeíne memájcho.” ¹⁶ Ehdu diityéké ínevú ájcutúmeré ámuha menééne ¿aca íínetú diityéké píáábóiyáhi? ¹⁷ Ehdu muurá ‘Píívyéébe ó cáhcujsó’ menééromedítýú ímíáánéré meméénune bóhówaúcunútúhajchíí tsá íínetú meke tene píáábotúne.

¹⁸ Muurá tsaate meke nééiyáhi: “Ú nehíjcyá apááñéré Píívyéébeke u cáhcujsónéri tsúúca dífbyeéjpi u íjcyane. Áanetu ó nehíjcyá téhdure dífbyeke o cáhcujsóobe ímíááné o méénúneri dífbyeéjpi o íjcyane.” Ehdu muurá tsaate meke nééiyáhi. Aane íne ¿muhdú meúújétsó Píívyéébeke mecáhcujsóné díbye ímillédú mejícyátúhajchííjyu? Muurá ihdyu apááñéré ímíááné meméénúneri meúújétsó dífbyeke mecáhcujsóné. ¹⁹ Aane íhya ihdyu tehdujúco ámuha mecáhcujsóné tsáápiye Píívyéébe íjcyane. Muurá idyé naavémú dífbyeéjté íjcyáturómé téhdure dífbyeke iwáájácúúbeke illíhi. ²⁰ Aanéjííva ¿muhdú ámuha méíjtsúcunú pevenéré dífbyeke mecáhcujsómé díbye ímillédú mejícyáturómé dífbyeéjté mejícyane? Tsá ehdu tene néétune. ²¹ Muuráhjáa méíhdé múnáajpi Aavaráaúvuke Píívyéébe ímíáábedi dílló díbye dífbyeke icyáhcújtsóóbeke ííícúve íllí Itsáake dsíjívétsoíyónéllííhye. ²² Aane muurá méwaajácú ímíááné Píívyéébeke dífbyeúvú ímí cáhcujsóné dífbyeéhjáa néhdu díbye méénúnéllííhye. ²³ Muurá Píívyéébe waajácúháámitu nééneé: “Aavaráa Píívyéébeke ímí cáhcujsónéllíí ímíáábedi dífbyeke díllóobe.” Ehdúhjáa díbye ímí cáhcujsónéllíí Píívyéébe nabhévaabe dífbye.

²⁴ Ahdícyane íhya tsúúca ámuha méwaajácú Píívyéébe meke ímíáámedi díllone dífbyeke mecáhcujsómé díbye néhdu mejícyámeke. ²⁵ Téhduréhjáa muurá nahtsíwamééwá Raáake díllóobe ímíáálledi dílléhjáa íjraéémudítýú waajá múnáa íhcyóómivu úújetémeke técoomí múnáa dsíjívétsoíyónetu pájtýetétsónéllííhye. ²⁶ Aane muurá Píívyéébeke mecáhcujsórómé díbye ímillédú mejícyátúhajchíí tsá íínetú meke tene píáábotúne. Aame méíjcyá ídátsó wáájácúmeítyúmé éhne múúne medsíjívéné boone pevenéréjúco méjpi íjcyadu.

Meíhjuváne

3 Ámuúha táñahbému, tsá múu uwáábojtédí iiye idíllómeíne peecútéré tsíjtyeke ímityúne dítye íjcyane néétune. Muurá méwaajácú uwáábojte panévaré wáájacurómé ímityúne méénúhajchíí éhníínevu íhnáhó diityémá tene ímíbájchómeíne. ² Muurá pámeere ímityúne mémeenúhi. Áanetu ihdyu tsaate tsáíjyúbaré ímityúne íhjuvátúhajchíí ímíáámé dítye. Aame piivyété pané-

vaturé ityéhmemeíne. ³ Muurá íjímuke métsajtyé meímílléhullévú íhjúháñetu úwáñéíwuúné mepícyóóneri. ⁴ Téhdure muurá cújúwamííne témíhjí túkévéjtsote kémuúturóné ityúkevjtsojñneri ímílléhullévú túkévéjtsó íhnáhó kíjyeba íjcyarónááaca. ⁵ Ahdu muurá méjpíítyu méhníjwa áyárowari ímityúné mémeenú meíhjúváne. Cáhawáá méjtsúcunu muhdú cújúwari tsátsíhwuúré pééteróné llíyaaténé báju áíicúne. ⁶ Ehdu muurá ímityúné meíhjúváne méútávájsámeí teene cújúwa báju tútávajtsódu. Aane tsahíjcyá cújúwá pañévú wágóóóvéiibye Naavénéítyu. ⁷ Muurá paméva íyamedítýú íñújiri úllemee, wahpéjtee, nújpácýo pañe úllemee, íjcyamedítýú ápíchó nééromeke ímí metéhmeme ívámeímyé tsá meke tútávajtsótúne. ⁸ Áanetu tsá muijýú méhju metéhméítyuró meke dsjívetsóné námijtyádú néene néhni meíhjúvahíjcyaju. ⁹ Muurá tééjuri Méécáánikye medúúrúvahíjcyájuríyé idyé dífbyeréé ípívyéjtsómé míamúnáake méuhbáhi. ¹⁰ Ehdu mínéécú tééjuri méíhjúvahíjcyá ímiááne, ímityúnee, íjcyane. Tsá tehdu tene nééítyuróne, ámuúha táñahbému. ¹¹ ¿Aca ímiá nujpácýó íjchívyétsihdyúré idyé nehniwu néjpacýo íjchívyéiyáhi? ¹² Áhdure ¿aca higyéérahe nééváiyá atseitóóna? Áhdure ¿aca óovahe nééváiyá híígoó? Áhdure muurá tsá tsahéjuturé núpáhyéjuto ímiá nujpácýoma cánaámajpácýó meújcuítyuróne.

Ímiá waajácu

¹³ Aane ímiáané waajácu múnaa ámuha meíjcyáhajchíí óví ímiááméré ámuha idáátsóméhjiúvú meíjcyane ámuhadítýú bóhówaucunúhi. ¹⁴ Áanetu ámuha tsíjtye íjcyari menómíutááváne ámuháyé ímí meíjcyáíyóneri metsúúrameíhajchíí tsá ímiá waajácu múnaa ámuha meíjcyatúne. Íllure ámuha máallíhi. Aame tsá ííneri ámuha memítýájkímeítyuróne. ¹⁵ Muurá ehdu nénehji tsá Píívyéébedítýú tsáátune. Íjjenéré teene Naavéne éhne. ¹⁶ Muurá iíye ímí íjcyáíyóneri tsúúrameíhijcyámé tsíjtye íjcyari íñómíutááváne panévare ímityúné méénuhíjcyáhi. ¹⁷ Áanetu ímiá waajácu Píívyéébedítýú tsáánema íjcyame ímityúné méénutúmé pamévamáyé ímí íjcyáhi. Aame tsá tsíjtyeke éhdiivállétúne. Áhdure tsá dítye állíuutúne. Pamévakéré ídaat-sólléne píaabóme. ¹⁸ Ehdu ímí ícyahíjcyámema teene nijkévaá tsáimíye.

Íñújíene

4 Áanetu ¿aca kiátú íjcyane ámuha mémúnáátsócatsíhijcyáhi? Muurá ihdyu ámuhadítýuré íjcyane ámuháyé ímityúnéhjiri meúmúúpívyehíjcyánéllíi ámuha mémúnáátsócatsíhijcyáhi. ² Muurá ámuha tsíjtyé tsíeméné múhdutú díityédítýú meújcuítyuróné nomíúú téené hallútú díityémá méméénúcatsíhijcyáhi. Aane muurá tsáíjyu ámuha médsíjívétsohíjcyá díityéké téené hallútú ámuhadítýú píhtone Píívyéébeke ámuha ímíneúvú metáúmeíhíjcyátúnéllíihye. ³ Muurá ámuha dífbyeke metáúmeíyónáa tsá díbye ámuhákye ácuíhíjcyatú ímityúné ámuha metáúmeíñéllíihye. Muurá ámuha metáúmeíhijcyá íllure téeneri ámuha meímíjyúúveki. ⁴ Ámuúha, Píívyéébeke ímíneúvú úraavyépítyúné míamúnaaj, ¿aca tsá ámuha mewáájácutú ímityúné íñújíene meméénúneri íllure Píívyéébeke memúnáátsóhíjcyáne? Muurá dífbyeke wájyutúmé téeneríyé tsúúrameíhijcyámé tsá ímí dífbyema íjcyatúne. ⁵ Muurá dífbyé waajácúháámitu nééneé: “Píívyéébe Ípííchó mépañévú pícyoone meke iwájýúne nomíuuváhi.” ⁶ Aane meke iwájýudu íjcyaaabe meke píáábohíjcyá ímityúné metáhjaki. Muurá tsiíne dífbyé waa-jácúháámitu nééneé: “Píívyéébe píaabó idáátsóméhjiúvú néémeke. Áanetu ‘mi-

tyáhmítýá' néemedi tsá dibye ícúvetúne." Ehdu muurá néene Píívyéébé waa-jácúháámitu. ⁷ Áánéllii dífbyeke maávyejúúlléne dífbyedívú méíhvéjtsaméi Naavéné ámuhádi tsúurámeíyóneri ícúvetúmére. Ájyju muurá ílluréjuco ámuháditýú dibye íhvetéíne. ⁸ Ahdícýane ímityúné ámuha meméénuhíjcyánéhjitu meímíbbáavyéne ímíneúvuréjuco Píívyéébema meíjcyá téhdure dibye ímí ámuháma íjcyaki. Téhdure mǎjǎjǎtócú ámuha meúraávyehíjcyánetu meímíbbáavyéne dífbyekéréjuco méúraávyé. ⁹ Aame mékímóóveméi ímityúné ámuha meméénuhíjcyáneri metsárvyénema. Óvíjyacóóné ámuha meímíjyuhíjcyáne. ¹⁰ Íllure méídátsójkimyéi Píívyéébedívú dibye ámuhákye ipíááboki.

Ménahbémudítýú meíhjuváné ímityúne

¹¹ Ahdícýane, ámuúha tánahbémuj, tsá múu ímityúné íhjuvátú ínahbémudítýu. Téeneri muurá íllure ámuha méehdífvállehíjcyá Píívyéébé taúhbaju. Muurá meke neebe méwájýjýcatsíki. Aane mecáhcújtsóíyótsihvu ímityúné meíjcyáneri dífbyé taúhbaju méehdífvállehíjcyáhi. ¹² Muurá ihdyu ápáábyéré diibye téené taúhbajúvúu meke ájcuube nééiyá muhdú meíjcyane. Áábere ihdyu meke pájtyetétsóhi. Áhdure meke waagóóobe. Aanéjǎva ámuha ¿muhdú tsijtye íjcyáneri méíhjuváiyáhi?

Tsá mewáájácutú méúmiwa

¹³ Cáhawáá ímíneúvú melléébóne méjtsaméi eene 'técoomívú mépeé tsané píjcyábá náhjihe meméénúneri medsfídsívakí' ámuha menéhíjcyáme. ¹⁴ Muurá tsá ámuha mewáájácutú muhdú méúmiwa íjcyane. Muurá éhne cúúvénetúré íjcyáne ójtsó ícúíye kiávú péiñúdú meé. Aame tsá mewáájácutú múhajchótá íñújiri meíjcyaiñe. ¹⁵ Áánéllii múu íllure néehíí: "Óví Píívyéébe ímílléhajchíí teene mémeenúhi." Éhdure múu íhjuváhi. ¹⁶ Áronáa ¿íveekí ímínejíí íllure ámuha metúmeíne ménéhíjcyá ámuháye meímillédú meméénúiyóne? ¹⁷ Muurá ímiáané íjcyane imyéénúiyóne wáájácúromé teene méénútúhajchíí tsúúca ímityúné meenúme téeneri.

Muhdú ehnéva múnáake tene pájtyeíñe

5 Ahdícýane, ámuúha ehnéva múnáaj, mékímóóveméi ímityúné ámuhákye pájtyéíneri. ² Muurá ámuhá tsíeméné ámuha mewájyuhíjcyaróné nójcánuúhi. Ámuhá wajyámúné ímiájáhji máharúmú májchoóhi. ³ Áhdure ámuhá dsídsí ámuhádivú tútáváaveéhi. Aane múhdurá ámuháma níjkevámé ámuha méíjcyaa wáájácúratúmeréjuco éhne múúne cúújuwa tsíeméné áíúcúdu. Ehdu ámuháma níjkeváiñe nihnéétsihvúré ímityúné hallúvú bañúháñe ámuha medsfídsívahíjcyáne. ⁴ Muurá ámuhá wákimyéi múnáake ámuha ímí maáhdohíjcyátúneri dítye íhjuvavahíjcyané íhtsútuube Píívyéébe waajácúhi. ⁵⁻⁶ Áhdure waajácúube íñújiri íñé imíjyaú ámuha meíjcyame íñá ámuhákye píhtotúme íñé ímityú ámuhákye méénútúrómeke ámuha medsfíjvétsohíjcyáne. Árome ámuha méníjkevaa éhne múúne ócájímuke iújcávátsómeke dítye lílíhyanúdu. ¡Ehdu ámuháma tene níjkeváiñéúvú tsúúca méúújéteéhi!

Píívyéébema meíhjuváne

⁷ Ámuúha tánahbémuj, óóchévetúmeré ihdyu Jetsóoke météhmehíjcyá múijyú tsiíne dibye tsááíñéújuco éhne múúne úmíhé múnáajpi íbájtsó téhmehíjcyádu. Muurá

óóchévétuubéré téhmehíjcyá níjya áálléneri kéémevéne iújcu*ki*. ⁸Ahdu múu ijcyáhi. Muurá Jetsóó tsáái*ne* tsúúca piihíjucóóhií.

⁹Áánéllii imityúné médárhívcatsídí ámuhá hallúri teene íjcyátuki, ámuúha táñahbé*muj*. Muurá ténehji mééma ímíbájhóii*bye* tsúúca meke teh*méhi*. ¹⁰Áánéllii múu íjcyá íhdée Píívyéébe íh*ju* uubálle múnáaúvú ícyahíjcyádu. Muuráhj*aa* panévari ícúbáhrá*me*íyonéhj*í* aabúcu*h*íjcyá*me*. ¹¹Aane méwaajácú ícyoo*ca* tsáimiyéjuco ditye íjcyane ípyée íáábúcu*h*íjcyánéllii*hye*. Muurá ámuha méwaajácú muhdúh*j*áa Jóóvu téhdure ícúbáhrá*me*íyonéhj*í* áábúcu*h*íjcyánéllii Píívyéébe díf*bye*ke íné ímíjyaúréjuco pícyoó*ne*. Muurá ímiááné mityane meke idáátsólleé*be*.

¹²Ahdícyane, ámuúha táñahbé*muj*, tsá múu níjkyejii, íí*nu*jii, íjcyánema tsí*né*hji mémé dómá*jc*otú ímiááné ámuha maállityúné mené*co*óca. Tsá múu óví níjkyéjima íí*nu*jii íjcyá o állíhahj*h*íjcyu néetu tééné hallútú Píívyéébe ámu*h*akye ícúbáhrátuki. Múu ímiááné tene íjcyáhaj*h*íí 'éé*e*, tehdújuco teéne' nééhií. Áanetu ímiááné tene íjcyátúhaj*h*íí múu 'tsáhaá' nééhií.

¹³Aane ámu*h*adítyú tsaatéké imityúné pájtyeme ícúbáhrá*me*íhaj*h*íí múu íh*ju*yúv*á* Píívyéébema ámu*h*akye dí*bye* ipíááboki. Áane múu ímíjyuri májtsiv*á* díf*bye*ke idyúúruv*á*ne. ¹⁴Téhdure ámuha mechémecooca múu píuv*á* cahcújts*o* múnáa túkev*jt*soj*te*ké ditye ámu*h*akye Píívyéébe mémeri dúúrú*bá*jpácyori ipípájhó*ne* ámuhá hallúvú piáábó ityáú*me*í ámu*h*akye dí*bye* ibóhítsoki. ¹⁵Áijyu muurá ámu*h*akye bóhítsóii*bye* ímiááné ámuha mecáhcújtsó*ne* díf*bye*ke metáú*me*íhaj*h*ííjyu. Áhdure imityúné ámuha meméénuhíjcyáné ámu*h*adi íd*á*átsóvéne ábá*jh*ívéi*bye*. ¹⁶Áánéllii imityúné ámuha meméénuhíjcyáné toónutú*mé*ré miamúná*á* úmiwávú Píívyéébeke meúú*bá*lléne díf*bye*ke piáábó metáú*me*í ámu*h*akye dí*bye* ipíááboki. Muurá ímiááné ímí díf*bye*ma íjcyame tsá b*á*nú*me*ítyú i*in*á ityáú*me*í*neri*. ¹⁷Muuráhj*aa* éjyuúvú méhdure nééroobe Eriáúvú díf*bye* íh*ju*yú uubálle múnáajpi díf*bye*ke táú*me*í tene íáállétuki. Ahdújucóh*j*áa tsá tene áletú 3 pijcyábá*j* pi*in*évu. ¹⁸Áané boonéhj*aa* idyé tsií*ne* táú*me*íf*bye* dí*bye* íállétsoki. Ahdújucóh*j*áa tsií*ne* maálléneri pané*vá*ré íí*né*ne néévane.

¹⁹⁻²⁰Aane ámuúha táñahbé*muj*, tsaate ámu*h*adítyú ímiáájú iú*rá*ávyénetu mújtá*me*ke tsijtye ímíjpyetétsóh*aj*íí muurá diityéké pí*aa*bómé Píívyéébe diityédí íd*á*átsóvéne diityé imítyuhá*né* íábá*jh*íve ditye iwágóóóvétuki. Áyu tehdújuco.

1 PÉÉDORO

Tujkénú Péédoro cáátínuháámi

Duurúvaju

1 Oo Péédoro Jetsocríjtóo úwááboobéré o péhíjcyáíne wákimyéivu oke pícyoobe íne íhyaami ámuha élleu ó caatúnú dífbyékée ámuha mecáhcújtsóné déjúcotu méiínújitu ámuhakye ditye wáchájánúme élleu, Póotoó, Garáátsiaa, Capadótsiaa, Áátsiaa, Bitííniaa, éhdúné inújínneri ámuha meíjcyáme élleu. ² Muuráhjáa ihdyu tsúúcajátújuco Méécááni Pívyéébe ámuhakye inéhdújuco újcune dífbyééjté ámuha meíjcyaki. Aane muurá íapíchoj téeveri ámuhakye píáábohíjcyaaabe Jetsóope mewájyuri ítyujpácýó wáágóonej téeveri ámuha meímíjpyeténe díbye ímilédú meíjcyaki. Aabe ihdyu óví ámuhakye panévatu píaabó íbúwají íneri íjtsámeítyúme ámuha meíjcyaki.

Ímí méúmiwa nééneé

³ Muuráhjáa mítyane meke ídaatsólléne béhnétu meke tsíímávaabe Jetsocríjtóo ídsíjívéne tsiíne bóhíne téeveri. Áánéllí íné imíjyaú méúmiwa íjcyane méítsóhíjcyáhi. Ahdícyane ihdyu metsu Jetsocríjtó Caani Pívyéébeke medúúrúvane metéhdújtsoki. ⁴ Muurá íjcyané níjkyéjiri ítsiime meíjcyámé wáábyuta múijyú muhdú íjcyáityúné díbye pícyoone meke téhmene. ⁵ Ímí dífbyeke mecáhcújtsónéllí íhnáhoori meke píáábohíjcyaaabe nihnéétsihvúré téhullévú meúújetécooca teene meújyuki.

⁶ Áánéllí múu íllure imíjyúú dífbyeke ámuha mecáhcujtsómé ámuha meícúbáhrámeíyónáaaca. ⁷ Muurá téeneri meke waajácúllebe ímiáané dífbyeke mecáhcújtsóhajchíí éhne múúne óoro cúújúwari ditye wáájácullédu. Muurá teene óoro meke píáábóné ehníínevu Pívyéébeke mecáhcujtsóné meke píaabóné tsá múijyú mééma níjkévaityúne. Áánéllí dífbyeke ámuha mecáhcujtsómé ínetú menéétsámeítyúhajchíí íné imíjyaú ámuhakye ávyéjújtsóiibye dúúruvaabéré tsiíne Jetsocríjtó tsáacooca.

⁸ Muurá Jetsocríjtoke ámuha maájtyúmítúróóbeke mewájyúúbedívú ámuha mecátsipáávéne méimíjyúúhií. ⁹ Áábeke ámuha mecáhcújtsónéllí tsúúca ámuha mepájtyetéhi.

¹⁰ Muuráhjáa éjyuuúvú Pívyéébé ihjyú uubálle múnaa ihjyúvájúcoorá muhdú díbye meke ídaatsólléne pájtyetétsóíneri. Ároméhjáa tsá pahdu wáájácutú muhdú tene íjcyáíne. ¹¹ Áánéllíhyéhjáa díllócatsíhijcyámé caabyé Críjto íjcyaaabe múijyú muhdú ícúbáhrámeíne ávyéjuutéíne Pívyéébé Apíchó diityéké néhijcyáne. ¹² Áánéllíhyéhjáa Pívyéébe diityéké waajácutsó ditye íjcyáijyúú tene pájtyeítyúne, bóónétú tene pájtyeíne. Ááné muurá tsúúca ámuhakye tsaate úúballé muhdú mepájtyetéíne Pívyéébé Apíchó níjkyéjitu tsáane píáábónej téeveri. Aane muurá idyé níjkyéji múnaa téhdure imíllera pánetu iwáájácúiyóné muhdú mepájtyetéíne.

Ímiááméré mejjcyáiyóne

¹³ Aane ímiááméré mejjcyáne métsúúraméi tsiíne Jetsocríjtó tsácooca Píívyéébe ámuhákye ídaatsólléne ájcuíneri. ¹⁴ Aame tsúúca Píívyéébej tsíímé ámuha mejjcyame múu díbye ímillédú ijcyáhi. Tsá múu dífbyekée ámuha mewáájácútú-cooca ímityúnéhjiri meúmúúpívyehíjcyádú néjúcootúne. ¹⁵ Muurá meke újcuube ímiááméré mejjcyaki. Áánéllii múu ímiáámé ijcyá díbye íjcyadu. ¹⁶ Muurá dífbyé waajácúháámitu nééneé: “Ímiáámé mejjcyá ímiáábé o íjcyadu.”

¹⁷ Aane dífbyeke ámuha mecáánívahíjcyámé múu íñújiri ámuha mejjcyáne hajchótá díbye ímillédú ijcyáhi. Muurá tsahdúré mééma ímbájchóiiibe muhdú mejcyahíjcyáne téene áhdovu meke íajcuki. ¹⁸ Muurá ámuha mewáájácú mépée mepájtetyetúrójító méihde múnááuvú úráávyehíjcyánetu meke díbye pájtetyetósone. Arónáacáa ihdyu tsá meke díbye pájtetyetótsotú dsídsidívú íáhdoneri. ¹⁹ Muuráhjáa ihdyu mééma áhdoobe mítyane iwáyyuube Críjtó tujpácýó wágóóóveneri éhne múúne obééjáu imíwu néébeke míamúnáa ímityuháñé hallúvú dítye dsíjívetsódu. ²⁰ Píívyéébéhjáa ihdyu tsúúcajátújuco dífbyeke mémenúné íñúji ípívyéjtsótúné íhdéjuco díbye mewájjyuri ídsíjíveki. Áhdújucóhjáa díbye tsááne meke ípíááboki. ²¹ Áánéllii dífbyej téeveri Píívyéébeke mecáhcujtsómé dífbyedívú mecátsípáávehíjcyá díbye dsíjívéébeke íbohíítsóne ávyéjuutetsónéllíihye. Aame mewáájácú dífbyema mejjcyame íínerí mebanúmeíityúne.

²² Áhdícyane tsúúca Píívyéébe Apííchó ámuhákye píáábónej téeveri ímiáájú ámuha mecáhcujtsómé óví ámuha mewájjýjcatsí ámuhá ífbúuri. ²³ Muurá Píívyéébeke mecáhcujtsómé tsíhdyuréjuco mejjcyane. Tsáhájucó meúraávyetú méécáánimúu meke tsíímávátsihdyu mejjcyajító íllure níjkéváiíjto. Áánetu ihdyu Píívyéébe ihjy mecáhcujtsóné tsá múijyú níjkéváiityúne. ²⁴⁻²⁵ Muurá dífbyé waa-jácúháámitu nééneé:

Pámeere míamúnáa wahájchotaré ijcyá tsójcómuji íjcyadu. Téhdure ijcyámé wahájchotaré ííne ímíjyaú wajco íjcyadu. Áánetu ihdyu Píívyéébe tsá múijyú níjkéváiityúne.

Ááne uwááboju ímiáájú muurá tsúúca ámuhákye uwáábómeíhi.

2 Áhdícyane óvíjyacóóné ímityúné ámuha meméénuhíjcyáne. Tsá múu állíuutúne. Tsá múu pánehjídú ímiáámé íjcyatúne. Tsá múu nómiutáávatúne. Tsá múu ímityúné íhjúvatú tsíjtyedítyu. ² Ímiá uwááboríyé métsúúraméi éhne múúne tsíímene ñohñóri íjyácunúdu. Ááne téene uwáábó ímíñeuvú méúraávyé ámuha mepájtetyéki. ³ Aane óví ehdu méijcyá Jetsocríjtó ímiáábé meke wájjyune tsúúca mewáájácúme.

Críjto páñétúejpi

⁴ Aame ihdyu ímíñeuvú mejjcyá dífbyema nééwayúdú néébe meke bohífvú ájcuúbema. Muuráhjáa dífbyeke míamúnáa éhdiiválléróóbeke Píívyéébe pícyóó ávyeta íhtsútuube páñétúejpi díbye íjcyaki. ⁵ Áhdu óví meke téhdure nééwayúdú menéemeke pícyoobe íhjýádú mejjcyaki. Téhdure óví meke llúuvájtedívú pícyoobe díbye ímillédú mejjcyame dífbyeke meífcuvémé ímí dífbyema mejjcyá Jetsocríjtó téeveri. ⁶ Muurá dífbyé waajácúháámitu nééneé:

Tsióó cóomi múnáa pañévu ó pícyoó ávyeta wájjýmeíbyeke éhne ímichi tééutu jaa éjkeu nééwayúdú néébeke. Áábeke cáhcujtsómé tsá íínerí banúmeíityúne. Ehdu néene Píívyéébe waajácúháámitu.

⁷ Aane dífbyeke cáhcujtsómé dífbyeke wajyúhi. Áanetu dífbyeke cáhcujtsotúmé tsá wájyutú Píívyéébé waajácuháámitu íllu tene néhdújuco:

Tsaúpe nééwayu jááháñé wákimyéi múnáa inéhnílléne waagóórou pícyámeí ímichi tééutu jaa éjkéiu.

⁸ Téhdure tsiíñe nééneé:

Diibye muurá éhne múúne nééwáyutu ávyé mecábóhcámeímyé maáákityéúdí néébeé.

Ahdújuco muurá dífbyé uwááboju ímí cáhcujtsotúmé mújtámeke tene pájtyene.

Píívyéébeéjte

⁹ Áronáa ihdyu tsá ámuha ehdu menéétune. Muuráhjáa ihdyu Píívyéébere ámuhakye iújúmeke picyóó llúúvájtedívú dífbyé wákiméí ámuha ímiááméré meíjcyáne meméénu dífbyeke dúúrúvamére. Aane imílleebe miamúnáake ámuha meúúballéné muhdú dibye ámuhakye ímityúnetu ímiánejcúvú íjchívyetsóne.

¹⁰ Muuráhjáa ihde ámuha ihdícyaméréi meíjcyame tsá dífbyé piáábójú pañe meíjcyatúne. Áronáa ícyooca tsúuca dífbyeéjte ámuha meíjcyame téené pañe meíjcyáhi.

Píívyéébekéré meífcúveyíóne

¹¹ Ahdícyane tsá íñúíjéjte ámuha meíjcyájúcootúne, ámuúha táñahbému. Muurá ihdyu Píívyéébé avyéjújeteréjuco ámuúha. Áánéllíi ámuhakye o néé meke tútávájtsóíyónéhjiri ámuha meúmúúpívyétuki. ¹² Ímiááméré meíjcyá Píívyéébeke wáájácutúmé ímityúné ámuhadítú íhlyúvárónáa ímí ámuha meíjcyáné hallúvú dífbyeke dítye iávyéjútso tsiíñe Jetsóó tsáácoóca.

¹³⁻¹⁴ Téhdure múu avyéjuullé pañétúejpi méiíñújí avyéjúúbeke pahúllevaré dífbyé piáábo múnáa íjcyámamájuco. Muurá Píívyéébere diityéké picyóó dítye ímityúmeke iúwááboki, áanetu ímiáámeke dítye ipiááboki. ¹⁵ Muurá imílleebe ímiááméré meíjcyane ténejcu wáájácutúmé ímiáájú meúráávyénetu ímityúné íhlyúvátuki.

¹⁶ Áánéllíi ímiááméré meíjcyá tsúuca ímityúnetu ámuha meíjchivyéme. Aame ihdyu ímityúné mémeenújúcohdí tsúuca Píívyéébé hójtsí pañéréjuco ámuha meíjcyame. ¹⁷ Aame múu dífbyeke íllíñe dibye ímíllédú íjcyame pámévakéré avyéjuullé méiíñújí avyéjúúbemájuco. Téhdure múu pámeere Píívyéébeéjtema wajyújcatsíhi.

Muhdú ícúbáhrameí maáábucúne

¹⁸ Áhdure múu tsaaté hójtsí pañe íjcyame diityéké iávyejúúlléne meenú dítye táuhbáne. Tsá múu ímiáámamáyé ímí íjcyatúne. Ímityúmé íjcyáromema múu ímiáámé íjcyáhi. ¹⁹⁻²⁰ Muurá ihdyu Píívyéébe ímíllédú meíjcyáné hallútú meke dítye ícúbahráné maáábúcúhajchíí ímí meke íjtsúcunúúbe. Áanetu ímityúné meméénúné hallútú meke dítye ícúbahráné maáábúcúrónáa ¿aca meke ímí íjtsúcunúúbe? Tsáhaá. ²¹ Muuráhjáa Píívyéébe meke ujcú Críjto mewájyuri ícúbáhrámeífbyé ímiáábé íjcyadu meíjcyaki. ²² Tsáhaa muurá dibye múíjyú ímityúné méénutúne. Áhdurée tsá muucá dibye állityúne. ²³ Muuráhjáa dífbyedítú ímityúné íhlyúvárómeke tsá dibye piámeíhíjcyatúne. Áhdurée dífbyeke ícúbáhráromeke tsá dibye méénúllehíjcyatúne. Íllurée íhvéjtsámeííbyé Píívyéébedívú dibye teene diityémá ímíbájcho muhdú tene íjcyadújuco. ²⁴ Aabée muurá Críjto dsíjivé páwachékevu mepée medsíjivéiyóné tsúúcajáa méimítyú déjuco dsíjívemédú meíjcyarómé meímíbáavyeki. Ehdúu mewájyuri dibye

ícúbáhrámeínej tééveri méímíbaavyéhi. ²⁵ Muuráhjáa éjyú ídátso méícyahíjcyá Pívyéébeke wáájacútumé éhne múúne obéjámú mújtame íjcyadu. Áronáa icyooca tsúuca métehméébé Críjtoma méijcyáhi.

Muhdú métáábama mejícyane

3 Ámuúha walléemuj, ámuhá tajímuke máavyéjuúlle. Tsaímíyé mejícyá di-ityémá Críjtó uwááboju tsaate cáhcújtsóturómé ímí ámuha mejícyane ííiténe botsí icyáhcújtsó íiná diityéké ámuha menéétúrónáaaca. ² Muurá ímiááméré ámuha mejícyane ííiténe imilléiyómé téhdure Pívyéébeke iúraavyéne. ³ Tsá múu ávyeta ímífbájkímíyeyóneri íjyáacunútúne. Téhdure tsá múu íjyáacunútú íhñiwaco idyóhdsínúmeíne tsaímíyé íphídámeíyóneri, mityane áhdómeíne icyááveháñevu ícyáávéiyóneri, ímiá wajyáamuunévú iújcameíyóneri. ⁴ Apáañeríyé múu íjyá-cunú tsaífbuwaré íjcyáíyóneri. Ehdu ihdyu íjcyámeke Pívyéébe ímí ijsúcunúhi. ⁵ Tehdúhjáa muurá éjyúúvú íjcyáné walléemú Pívyéébedívú íhvéjtsámeíne dibye ímillédú icyahíjcyáhi. Aaméhjáa ájyúmuke avyéjúúllehjcyáhi. ⁶ Tsáaráuvúhjáa muurá ájyú Aavaráavúke icyáhcújtsóne avyéjúúllehjcyáhi. Aane dillée íjcyadu ámuha ímiááméré ámuhá tajímuma mejícyáhajchíí tsá ámuha ínerí meíllityéityúne.

⁷ Áhdure ámuha wajpíímú ámuhá táábámuma ímíneúvú mejícyane. Tsá múu di-ityédí ícúbáhratúne. Múu íjtsámeí diityéké iávyéjúúlléne muhdú ípíáábóíneri ámuhá tsíjpa tujkévevu ditye íjcyátúnéllíihye. Muuráhjáa Pívyéébe wajpii, wallee, picyóó dityétsí ípíáábójcatsíne ímí íjcyaki. Aane ehdu ámuha mejícyáhajchíí Pívyéébema ámuha meíhjyúvácooca tsá íiná ámuhákye pátsárijcyóityúne.

Ímiáané hallútú meícúbáhrámeíne

⁸ Áhdícyane ihdyu pámeere tsaímíyé mejícyá pamévamáye. Tsá múu pájúvatúne. Meídaatsólléjcatsíne méwajyújcatsi tsané nahbémú múúne wájyújcatsídyú mí-tyájkímíyeyúmére. ⁹ Tsá múu píámeítyú ámuhákye ímityúné méénúmeke. Téhdure ámuhákye úhbámeke tsá múu úhbatúne. Íllure diityé hallúvú píáábó métáuméí Pívyéébeke. Ehdu dibye ímillédú ámuha mejícyáhajchíí ámuhákye píáábóíbye. ¹⁰⁻¹² Muurá dífbyé waajácúháámitu nééneé:

Ímí íjcyane ímillémé tsá ímityúné íhgyúvatúne. Áhdure tsá ditye állíuutúne.

Muurá ímityúné imyéénuhíjcyánetu íhveténe ímiááneréjucó ditye méénune.

Aame íjcyá tsaímíyé pamévamáye. Muurá Pívyéébe ímiáámeke píaabóhi. Aabe dífbyeke ditye táúmeíne lleebóhi. Áánetu ímityúmedi tsá dibye ífcúvetúne.

Ehdu nééne Pívyéébe waajácúháámitu.

¹³ Aane ehdu ímiááméré ámuha mejícyáhajchíí çaca íné hallútú múha ámuhákye ímityúné méénúiyáhi? ¹⁴ Muurá ehdu ímí ámuha mejícyáné hal-lútú meícúbáhrámeíhajchíí maímijyú ámuha mejícyanej. Áhdícyane tsáma íñ-erí maáábímíyeyííne. Muurá Pívyéébe ámuhákye píaabóhi. ¹⁵ Múu Máavyéjuube Críjtodívú icyátsípáávéne íjcyátsíiivyé ámuhákye díllómeke ámuha mewáájácútso íveekí dífbyedi ámuha mejíyáacunúhíjcyáne. Áronáa ihdyu múu ímíneúvú chooco úúballé mítyájkímíyeyúmére. ¹⁶ Aame téíhúwá mejícyá Críjtoke ámuha meúráávyénetu tsaate ímityúné íhgyúváneerí íñúcójpéveki.

¹⁷ Aane ihdyu óvi meícúbáhrámeí ímiááneré meméénúné hallútú Pívyéébe ímílléhajchíijyú. Muurá tééné hallútú meícúbáhrámeíne maáábúcuáhajchíí ímí meke ijsúcunúúbe. Áánetu ímityúné meméénúné hallútú meícúbáhrámeíne

maáábúcúrónáa tsá dibye meke ímí íjtsúcunútúne. ¹⁸ Muuráhjáa Críjto múijyú ímityúné meénútúroobe ícúbáhrámeí meímityú hallúvu. Aabée tsáijyuré dsíjivé méhllí pámeere ímityúme meíjcyáme wáyuri téenej téeveri meímíbaávyéne ímí Píívyéébema meíjcyaki. Aabée dsíjívérónáa ííbbuu ibóhí íjcyáhi. ¹⁹ Aanéhjáa péé éíjyuúvúu dsíjívémé íbuúúné íjcyátsihvu diityéké iúwááboki. ²⁰ Muuráhjáa éíjyuúvú Noéé míínécoba meénuhíjcyánáa Píívyéébe téhmehíjcyará míamúnáa dífbyeke icyáhcújtsóne téémí pañévu iúcaáve ipájtyeteki. Áronáacáhjáa apáámyéré 8-meva pájtyeté pámeere íínuji cáájávéneri májcanúnetu. Áameúvú íbuúúnéhjáa íjcyátsihvu Jetsóó íbbuu péé diityéké iúwááboki. ²¹ Aanéhjáa téijyu nújpácyotu ditye pájtyeténé naavénú íne icyooca metsójtsótsámeímyé mepájtyetéíne. Aane tsá metsójtsómeítyú méjpi íínnú íñtyááveki. Muurá ihdyu téeneri meúújsetsó Píívyéébedívú mecátsípáávéébeke metáúmeíne dibye meke ímímbájchoki. Aane ihdyu meke ímímbájchoobe Jetsocríjtóo dsíjívéebe tsiíne bóhííbej téeveri. ²² Diibye muurá icyooca íhtsútuubéréjuco níjkyéjiri Cááni Píívyéébe úníuri íjcyáábeke pámeere níjkyéji múnáama naavémú avyéjuulléhi.

Muhdú Píívyéébeke meíicuvéne

4 Aanée muurá Críjto íínnújiri íjcyácooca ícúbáhrámeí mewáiyuri. Áanéllíi metsu meícúbáhrámeíyóné maáábúcu dibyée áábucúdu. Muurá meícúbáhrámeíyóné maáábucúmé tsá ímityúné meméénújúcootúne. ² Aame tsáhájucó meúmúúpívyetú ímityúné meméénúyóneri. Píívyéébe ímillédú meíjcyáiyóneríyéjuco met-súúrámeíne. ³ Ahdícyane óvíjyacóóné Píívyéébeke wáájácutúmé íjcyadu ímityúné ámuha meméénuhíjcyáne. Muuráhjáa ímityúneri ámuha meúmúúpívyehíjcyáhi, ámuháa ménahtsívatehíjcyáhi, ámuháa mewáñehjívaténé pañe méllíyíícyávehíjcyáhi, níjcyotájtekée ámuha méduurúvahíjcyá ámuha meméénúityuróne. Ánehji óvíjyacóóne. ⁴ Muurá ténehji ámuha meíhvéjtsóneri ámuhakye náhbévahíjcyámé téeneríyé íjcyame íllure ámuhádi uuhívatehíjcyáhi. ⁵ Árómemá Píívyéébe muhdú ditye ícyahíjcyáné ímímbájchoóhi. Muurá pámeere dsíjívétúmema ímímbájchóiiibye tsúúca dsíjívéjúcóróméhjímájucó. ⁶ Téénéllíihyéhjáa muurá éíjyu múnáaúvuke téhdure úwáábómeíne diityé íbuúúné ibóhí ímí íjcyá Píívyéébe íjcyadu.

⁷ Muurá tsúúca íínnúji mééma níjkévaríjyucó. Áanéllíi ímíááméré meíjcyáne paíjyuvaré Píívyéébema méihjyúvahíjcyá. ⁸ Aame múu wáyjycatsíhi. Muurá tsíjtyeke mewáiyume ímityúné meke meénúrómeke mepíámeíyóneri tsá meíjycunútúne. ⁹ Ahdícyane múu ímííneúvú waatsúcújcatsí ámuha maááhívéjcatsícyooca íiná íjtsámeítyúméré. ¹⁰ Mépíáábojcatsí muhdú ámuha mepíívyetédú Píívyéébe meke ájcúné píáábori bañúháñé dibye meke ipíáábótuki. ¹¹ Áanéllíi ámuha meúwáábócooca ímííneúvú meúwáábohíjcyá dífbyé ihjyu néhdújuco ámuháaj téeveri dibye íihjyúvaki. Áhdure ámuha tsíjtyeke mepíáábocooca ímííneúvú mépíáábó muhdú dibye ámuhakye túkévejtsódu. Aane páneere íiná ámuha meméénune múu ímííneúvú meenu dífbyeke ámuha Jetsocríjtóo téeveri maávyéjujtsóne. Áábedívú ihdyu metsu meíhvéjtsámeíne dífbyeke maávyéjútso múijyú níjkeváityúne. Ehdu teéne.

Críjtoéjté ícúbáhrámeíne

¹² Ámuúha táñahbému, tsá múu mávaríjchojúúné ámuháma íjcyánetu íjtsámeítyú tene ámuháma íjcyáityuróne. ¹³ Íllure múu ímíjyúú Críjtóo ícúbáhrámeídyú ámuha meícúbáhrámeíneri tsiíne íavyéjuma dibye tsáácooca ámuha meímíjyúúveki.

¹⁴ Áánéllii dífbyeéjté ámuha meíjcyané hallútú ámuhakye tsaate úhbáhajchíí múu imíjyúú Píívyéébé Apííchó ámuhá pañe íjcyanéllíihye. ¹⁵ Árónáa ihdyu núcójpít-sóhreyó teene ímityúné ámuha tsíjtye éhné menániínee, tsaatéké ámuha med-síjívetsónee, tsíjtye ihjyú pañevú ámuha meúcaavénee, éhdúné hallútú ámuha meícúbáhrámeíñe. ¹⁶ Áánetu ihdyu Críjtoéjté meíjcyané hallútú meícúbáhrámeíñé tsá núcójpítsoótúne. Íllure Píívyéébeke téené hallúvú dúúrúvaméré météhdujtsó dífbyeéjté meíjcyanéllíihye.

¹⁷⁻¹⁸ Muurá tsúúca muhdú meícyahíjcyané díbye mééma ímíbájhóíñe éévé úújéteéhi. Aane méhdityu tujkénúibye ihñéjté meíjcyámedítu. Aabéjíí awáá çmuhdívanéami ihya tsáma ímíbájhooi eene dífbyé uwááboju cáhcújtsótúmema, ímíáámé íjcyarómé íhtsútúnetu pájtyetéíñáaáca? ¹⁹ Ahdícyane dífbyedívú meíhvéjtsámeíñe díbye ímillédu meíjcyá ámuha meícúbáhrámeíyónáaáca. Muurá meke ípívyéjtsóobe íñéhdújuco méénune.

Cahcújtso múnáá túkevétsoju

5 Téhdure ó ímíllé cahcújtso múnáá túkevétsojteké o úwaabóné téhdure túkevétsoobe o íjcyaaabe muhdúhjáa Críjto ícúbáhrámeíñé o ájtyúmiñbe. Aabe téhdure ó íjcyaa dífbyé avyējuri tsiíñe díbye tsáácoóca. ² Áánéllii ámuhakye o néé ímíñeúvú ámuha metúkévétso Píívyéébeéjté ámuhá hójtsí pañe íjcyámeke. Tsá múu díbyeé ámuhakye níwáávéne íjyeveríyé téené wákimyéí méénutúne. Áhdure tsá múu téené hallúvú ámuha medsídsívakíyé méénutúne. Múu ímíñeúvú meenú Píívyéébe ímillédu. ³⁻⁴ Tsá múu tsíjpánécoba diityéké úwáábotúne. Choocóré múu úwaabó páñétúejpi Métehméébé tsáácooca ámuha maávyéjuuté dífbyema múijyú níjkéváityúne.

⁵ Téhdure ováhtsamú máavyéjuulle ámuhá túkevétsojteke. Panéjcuávú máavyéjuúllejcatsí mityájkímyeityúmére. Muurá Píívyéébé waajácúháámitu nééneé:

Píívyéébe píaabó idáátsóméhjiúvú néémeke. Áánetu ‘mityáhmityá’ néémedi tsá díbye ífcúvetúne.

⁶ Áánéllii mityájkímyeityúmére méíhvéjtsaméí íhtsútuube Píívyéébedívú dífbyere ámuhakye ityúkévétsoiki. Áijyu muurá ámuhakye ávyéjútsoíibye díbye meke ávyéjútsoíñe éévé úújetéijyu. ⁷ Áánéllii íñerí áábímyeityúmére dífbyedívú mecát-sipááve. Muurá ímíllebe meke ípíaabóne.

⁸ Árónáa ihdyu téiibúwá meíjcyá Naavéné ámuhakye imújtátsótuki. Muurá mémunáajpi íjcyaaabe meke imújtátsóíyóneri íjyácutú éhne múúne bájú oohífbyé iyámeke idyóóíyóneri íjyácutúdu. ⁹ Áróóbeke ihdyu metáhjá Píívyéébeke ámuha mecáhcújtsónej tééveri. Muurá méwaajácú pahúllevaré íñújiri ménabhémú téhdure ténéhjiri ícúbáhrámehijcyáne. ¹⁰ Árónáa ícyoooca wahájchotaré meícúbáhrámeíñé níjcáutu Mépiivyéébé meke ávyéjuutétsoó múijyú níjkéváityúné Jetsocríjtoj tééveri. Aabe muurá mewájyuri meke ímíbajchó íhtsutúmé meíjcyame íñevú metáhjatsámeityuki. ¹¹ Áánéllii ihdyu metsu íhtsútuube íjcyáábeke maávyéjútso paíjyuvaré múijyú níjkéváityúne. Ehdu teéne.

Nihñéénéré pityájcoju

¹² Aane íñe íhyaami o cáátúnuháámí ámuha élleu o wallóó ménahbe Píívyéébeke ímí úráávyeebe Tsibáánoma. Áhaamí pañe ámuhakye ó ítsáávetsó ímiááné ímí Píívyéébe ámuhakye píáábohíjcyáne. Áánéllii múu tsáímíyé dííbyema íjcyáhi.

¹³ Ámuhakye Babiróóniá cóómiyi íjcyané cahcújtso múnaa duurúvá ámuhakýee iújcudu téhdure Píívyéébe diityéké újcume. Téhdure tájtsiiménédú néesbe Mááco ámuhakye duurúváhi. ¹⁴ Téhdure ámuhakye táicyánéjcutu o nées ámuha Críjtoéjté tsané nahbémú meíjcyame medúúrúvájcatsíki. Ahdícyane óvfi fbúwají ámuha méi-jcyáhi. Áyu tehdújuco.

2 PÉÉDORO

Hállúvúeháámí Péédoro cáátúnuháámí

Duurúvaju

1 Oo Tsimóo Péédoro Jetsocríjtó iicúve múnáajpi o íjcyáábekée oke dífbyere picyóó úwááboobéré o péhíjcyaki. Aabe íñe íhyaami ámuha élleву ó caatúnú Mépájtetyetsoobe Jetsocríjtoj tééveri Píívyéébe meke ájcúné uwááboju muha mecáhcujtsódú idyé ámuha mecáhcújtsóme élleву. ² Aane óvíi Píívyéébe tsúúca ámuha mewáájacuube Jetsocríjtoj tééveri ámuhakye píaabó tsaímíyé ámuha mejjcyaki.

Muhdú Críjtoéjté íjcyane

³ Muurá dibye íhnnáhoiri meke píaabómé ímiááméré méijcyá dibye ímillédu. Muuráhjáa meke újcuube dibye íjcyadu mejjcyá dífbyema maávyéjuutéki. ⁴ Aabe meke íñéhdú píáábohíjcyá dífbyedu mejjcyá íñújiri ímityúné meke tútávátsohíjcyánéhjiri meúmúúpívyétuki. ⁵ Áánéllii ímiááméré Píívyéébeke mecáhcújtsóne mewaaajácú muhdú ámuha tsaímíyé mejjcyáiyóne. ⁶ Ááne météhmemeí ámuha panévaré ímityunéhjí maáábúcuune ínevú táhjátsámeityúmé dibye ímillédú mejjcyaki. ⁷ Múu wajyújcatsí pamévamáyé muhdú tsané nahbémú wájyújcatsídyu.

⁸ Ehdú ámuha tsaímíyé Máavyéjuube Jetsocríjtoke meúraavyémé ímí dífbyé wákimyéí meméénúhajchíí tsá ámuha dífbyedi mebánúmeíityúne. ⁹ Áánetu ehdu íjcyáiyóné ímíletúmé íjcyá hállúvatúmé íjcyadu. Aame ílluréjuco ábájiivéné muhdúhjáa Píívyéébe diityéké ímjpyetétsóné ímityutu. ¹⁰ Ahdícyane ihdyu tsúúcajáa dibye ámuhakye újcume métsúúraméí ímiááméré ámuha mejjcyáiyóneri ámuhadítýú tene íbóhówaúcunú dífbyedítýú ámuha memújtátuki, ámuúha táñahbémuj. ¹¹ Áijyu ihdyu ámuhakye waatsúcúpéjtsóiibye ímjyuri Máavyéjuube Mépájtetyetsoobe Jetsocríjtó avyéjuri múijyú níjkéváityúné dífbyema tsaímíyé ámuha mejjcyaki.

¹² Áánéllii éhnníñevu ámuhakye ó ítsáávétsohíjcyaa muhdú Píívyéébeke meúraavyéné tsúúca ámuha mewáájácúne tehdujuco mejjcyárónáaaca. ¹³ Ímí ó íjtsúcunú ói o dsíjívétúné hajchótá ámuhakye téenevu o ítsáávétsohíjcyáne. ¹⁴ Muurá tsúúca Máavyéjuube Jetsocríjtó oke úúballé lléváhréjuco o dsíjíveíñe. ¹⁵ Áánéllii ó imíllé ímíneúvú ámuhakye o úwaabóné o dsíjívéné boone ámuha teene maábájjívetuki.

Críjto ávyéjújtsámeíñe

¹⁶ Tsá muurá álliu tene íjcyatú Máavyéjuubée Jetsocríjtó fhtsútuube íjcyaaabe íñújiri úlléjéébedítýú ámuhakye muha meúúbállehíjcyáne. ¹⁷ Muuráhjáa ávyeta muha meíténeríyé Cááni Píívyéébe dífbyeke ávyéjújtsóhi. Áhdurée muha melleebó dibye dífbyedítýú néeneé: “Áánu Hájchíwúuke o wájyúúbedi mityane ó imíjyúúhií.” ¹⁸ Ehdúu níjkyéjitu dibye néene muha melleebó cámeíhbaúvú Jetsóó múúhadívú tshdyuréévécooca dífbyema muha mejjcyame.

¹⁹ Áánéllii Píívyéébé ihjyú uubálle múnááhjáa dífbyedítýú néhijcyáné tsá álliu ijcyatúne. Áánéllii melléébó dífbyedítýú ditye úwaabóne. Muurá ditye úwaabóné meke waajácútsó mewáájácútúnehjívú éhne múúne peete cúúvétsihdyu ájchú-cunúdu. Áánetu méwaajácú ímíáábé dibye ijcyane éhne múúne íné ímíjyaú tsítsívé miícúruwa ájchúcunúdu. ²⁰ Téhdure muurá méwaajácú Píívyéébé ihjyú uubálle múnááhjáa dífbyé waajácuháámitu cáátunúné diityé tujkéveeju ijcyatúne. ²¹ Tsáháhjáa íjtsaméiyíyé íiná pájtyeíne iwáájacúné ditye cáátunútúne. Muuráhjáa ihdyu Píívyéébé Apííchóré diityéké tükévéjtsóneri caatúnuhijcyáme.

Álliu múnáa uwááboju

2 Áronáacáhjáa téhdure ijcyámé téijyu álliu múnáa iye Píívyéébé ihjyú uubálle múnáadi díllómeihijcyáme. Téhdure icyooca diityédú néeme ámuháj piine ijcyáá ámuhákye állíúúné átéréenéhjí úwááboímye. Aame íllure ehdífválleé Máavyéjuube Jetsocríjtó diibyéjuco ípájtyetétsoobe ijcyáróóbeke. Ááneri iye iéllevu íllyúhcoímyé Píívyéébé diityéké ícúbáhraíne. ² Aane mityame diityéké icyáhcújtsóne ímityúné méenuúhi. Críjtoke cáhcújtsotúme ímityúné ihjyúvára dífbyé uwáábotu. ³ Aane diitye átéréenéhjí uwáábojte íllure ámuhákye állíhijcyáá ámuhá dsídsí íjúcúroki. Áróme hallúrí tsúúca ijcyáné ícúbáhraméí Píívyéébé tsúúca-játújuco ehdu néeme wáábyuta méenune.

⁴ Muuráhjáa níjkyéji múnáa ijcyárómedítýú ímityúné méénúmedi ídáátsóvé-tuubéré íllure diityéké waagóó ditye ícúbáhrámeíki. Aame icyooca cúúvétsii dóhjinúmeímyé téhmehijcyá múijyú Píívyéébe pámeemáyé muhdú ditye icyahijcyáné ímíbájchoíne. ⁵ Téhduréhjáa muurá éjyuuúvú ímityúme íjcyámedi tsá dibye ídáátsóvetúne. Muuráhjáa ínnuúji dibye cáájávetsóneri mājcanúmedítýú apáábyekéré pájtyetétsoobe dityéé ímíjpyetéro diityéké úwáábohijcyaaabe Noéke 7-meva ítsíímema. ⁶ Téhduréhjáa idyé Tsodóómaa, Gomóóraa, íjcyácoomícyu múnáake áíúcuúbe. Ehdúhjáa imyéénúneri meke úújétsoobe íne icyooca téhdure ímityúné méénuhijcyámeke muhdú ícúbáhraíne.

⁷⁻⁸ Téhduréhjáa muhdú ímíáámeke ípájtyetétsoíne úújétsoobe ípyéé íáiúcuró-coomícyutu Róóke ípájtyetétsoíneri. Muuráhjáa diityéj piine ijcyároobe ímíáábé íjcyánéllii múhdurá ítsúcunúhijcyá ímityúné imyéénúneri ditye íhjúvahijcyáne. ⁹ Áánéllii muurá méwaajácú Píívyéébe meke pájtyetétsoíne meke mújtátsóíyónetu dífbyedívú meíhvéjtsámeímye. Áánetu ihdyu ímityúme tsúúca ícúbáhraméí paíne ijcyá dibye muhdú meícyahijcyáné méema ímíbájchóíneévújuco. ¹⁰ Muurá ícúbáhraí-ibye eene ímíllédú ímityúné imyéénúne dífbye áveyéjúllehijcyátúmedi. Muurá uuhívatéhijcyámé íhtsutúme níjkyéjiri ijcyárómedi núhnévetúme. ¹¹ Muurá níjkyéji múnáa diityé ehniínevu íhtsutúme íjcyaróme tsá múijyú áveyéjútédítýú ímityúné íhjúvatú Píívyéébé úmiwávu.

¹² Áronáa diitye álliu múnáa átéréenéhjí uwáábojte nehníwu uuhívatéhijcyá iwáájácútúneri. Ávyeta iyámédú néeme wáájácúmeítyúme ímíllédú dárífvémeshijcyáhi. Árome wágóóóveé diitye iyámé wágóóóvehijcyádu. ¹³ Muurá ímíllédú íjcyáne ítsúcunúhijcyámé ímí tehjújuco íjcyane. Árome múhdurá ícyahijcyáneri tsijtye ityútávátsohijcyáne áhdó újcuúhi. Aame ávyetá nucójpitso néeme ámuháma nahbévahijcyá ímíáameúvúdu.

¹⁴ Muurá tenáhtsíré íitéme. Aame tsá múijyú íhvetéityú ímityúné imyéénuhijcyánetu. Muurá dúhcú íbúwámeke tenejcúvúre íbúwátsohijcyáme. Aame

panévaré iéhnéváíyóneri úmúúpívyehíjcyá ímityúmé íjcyame. ¹⁵ Muurá ímiájíjtó iúráávyérónetu imújtáne ímityúné pañéréjuco ditye ícyahíjcyáné tsaapíhjáa Píívyéébé ihjyú uubálle múnáajpi Beóóuvú hajchi Baraáá íjcyadu. Diibyéhjáa imíllerá ímityunéhjí imyéénúné hallúvú idsíídsiváne. ¹⁶ Áronáacáhjáa iiju múijyú ihjyúvahíjcyátuube íne meíhijyúvájuri dífbyeke úhbánetu íhvetéébé téénetu.

¹⁷ Aane muurá diitye állíu múnáa átéréénéhjí uwáábojte éhne múúne nújpacyo íjcyátúné nupáhyejúdu, áhdure diitye éhne múúne ojtso kíjyeba íhdcíyáhullévú tsájtyedu. Aame bañú múnáa íjcyame tsá íínetú piáábotúne. Aame wágóóóveé ávyéta cúúvé néhullévú múijyú níjkéváityúne. ¹⁸ Muurá ímityunéhjí íhijyúváneerí tsúúcajáa téénetu íhvetéjúcórómeke tsiíne íbúwátsohíjcyámé ténejcúvu. ¹⁹ Muurá nehíjcyáme: “Tsúúca mepájtyetémé hallúrí iiná íjcyájúcoótúnéllí mépiivyété meímíllédú meíjcyane.” Áronáa tsá ditye wáájácúmeftyú ímityúné pañe íjcyane. Muurá tsáneevu metáhjásámeííne pañe méijjcyáhi. ²⁰ Aane muurá ímityúné meícyahíjcyánetu Mepájtyetétsoobe Jetsocríjtoke mecáhcújtsónéj tééveri meímíjpyetéjúcoorómé biwáhdúré íhdée meícyahíjcyádú meíjcyáhajchíí éhniíínevu ídátsoórejuco meíjcyane. ²¹ Aame tsáháa íhdyu ímiájíjtó Píívyéébé taúhbaju méhdivu bóhówájtsónéjcvú meíbwáávéityuróne. Muurá teene mewáájacújúcooróné meéhdíivállehíjcyámé úmiwa ídátsohree. ²² Ehdu méijjcyá illu tsaate néhdújuco: “Oohímýé ííllímutúíhcú tsiíne majchóhi. Téhdure méénimu nítýááverómé biwáhdúré ínújcaámíri cávíhyíínumefhi.”

Jetsocríjto tsiíne tsááíne

3 Ahdícyane, ámuúha táñahbému, íhyaami ámuha éllevu o cáátúnúháámí pañe tsiíne ámuhákye ó úwaabó íhdééháámí pañee ámuhákye o úwaabónere. ² Aane íhdyu tsáma máábájíívedí Píívyéébé ihjyú uubálle múnááhjáa tsúúcajátújuco meke nehíjcyáne. Téhdure máábájíívedí Mepájtyetétsoobe Jetsocríjto uwááboju dífbye uwáábojte ámuhákye uwáábohíjcyáne.

³ Áánéllíi wájácútsi méijjcyaco dityée néene Jetsóó tsiíne tsááííne íhdéwu tsaate ímíllédú ímityúné imyéénúne dífbyedi úúhívatéíne. ⁴ Muurá neeímye: “¿Múíjyúami tsááiíbye Críjto idyéjuváa tsááiíbyej? Muurá íne méíhdé múnáaúvúu íjcyáiíjyú ícyahíjcyádúré ííñuúj ícyoocápívu ípyée ípívyéévétsihdyu.” ⁵⁻⁶ Ehdu neeímyé Píívyéébéhjáa ííñújima páneere íévéhóówari íjcyanéhjí íhijyúváneeríyé ípívyejtsóné wáájacuróme. Muuráhjáa díbye nééjuríyé nújpacyo tsatsíhvú dóbeevé ííñuúj íbóhówááveki. Téhduréhjáa muurá ínéhdújuco díbye éíjyuuúvú ííñuúj ícyájáávétsonéri míamúnáake májcanútsóné diityé ímityú hallútu. Aane wáájacurómé állíu múnáa átéréénéhjí uwáábojte tsá tééneri íícúvehíjcyatúne. ⁷ Áronáa muurá Píívyéébe néé ímílléijyú ííñújima páneere íévéhóówari íjcyanéhjí iwáágóóííne cúújúwari. Áijyu muhdú meícyahíjcyáné mééma díbye ímíwbájchócooca dífbyeke cáhcújtsotómé ímityú ícyahíjcyámé ílluréjuco wágóóóveíne.

⁸ Cáhawáa méijtsúcunu, ámuúha táñahbému. Muurá Píívyéébedívú 1,000 píjcyá tsájcoojí hajchótare. Muurá tsájcoojíuvúdúré íjtsúcunúúbé éhdúné píjcyábá íjcyaróne. ⁹ Áánéllíi tsá múu néetu íveekí Jetsóó íícúí tsáátune. Muurá íhdyu téh-mehíjcyabe míamúnáa ímityúné ícyahíjcyánetu íhveténe ímíjpyetene. Tsá díbye ímílléturó tsaatéuba wágóóóvene.

¹⁰ Aabe muurá ihdyu meŋtsótúnáa tsaá éhne múúne naní múnáajpi meke ábájíne-jcúdu. Téijyu páneere íévéhóówari íjcyanéhjí áiiivyéné ihjyúvaá ávyétá apíícho. Téhdure ííñuji cámaráúúveé páneere tééjí hallúrí íjcyanéhjímájucu.

¹¹ Ehdu páneere cúújúwari wágóóóveéhi. Áánéllíi téíibúwá meŋjcyáne ímííneúvú Píívyéébeke méuráávyé dífbyedívurájucu mecátsípáávéneema. ¹²⁻¹³ Ááne météhme-híjcyá múijyú tehdu tene pájtyeííne díbye nééneé. Muurévá páneere íévéhóówari íjcyanéhjí ííñújimájucu cúújúwari chócoovéné wágóóóvéne boonétú béhíréjúco ííñuji díbye ípívyéjtsóííne páneere íévéhóówari íjcyanéhjímájucu. Áájí hallúríva páneere tsáimiyéjúco íjcyafíne. Tsáhájucóvá iíná ímityúné íjcyáityúne.

¹⁴ Ahdícyane teene ámuha metéhméné hajchótá ímíááméré meŋjcyá íínetú ámuha menéétsámeítyúmeke Críjto íájtyúmívakí, ámuúha táñahbému. ¹⁵ Muurá Píívyéébe téhmehíjcyá pámeere mímúnáa ipájtyetéííne uwááboju cáhcujtsóne. Áánéllíi tsáhái Críjto tsáátune. Ehdu téhdure ménahbe mítyane mewájjyuube Páávoro ámuhákye caatúnuhíjcyá Píívyéébe dífbyeke túkévéjtsóneri. ¹⁶ Muurá pahúllevaré íjcyané cahcújtso múnáa éllevu iwállóhaamíjí pañe tééneri íhjyúvahíjcyáabe. Áronáa tsane túhú díbye úwaabóné tsá páneere ímí melléébohíjcyatúne. Aane íjcyámé tsaate dífbyé uwáábó wáájácurómé tsíínejcúvúré úwáábohíjcyané Píívyéébeke ímí iúráávyétúnéllííhye. Aame ehdu dífbyé ihjyu íúníutúré iúwáábóneri íhyallúvúré ímityúné méénuhíjcyáhi.

¹⁷ Ahdícyane ámuha táñahbému tsúúca ámuha íñehji mewáájacumé ímííneúvú météhmeméí állíu múnáa ámuhákye ímíáájú ámuha mecáhcújtsónetu imújtátsótuki.

¹⁸ Áánéllíi éhnííñevu Mepájtyetétsoobe Jetsocríjtodívú mecátsípáávé ámuhákye díbye ipíáábo ámuha mewájjyúcatsíki. Ahdícyane ihdyu óvíi dífbyeke máávyéjutsó múijyú nájkéváityúne. Áyu tehjújuco.

1 JÓÁA

Tujkénú Jóáa cáátúnuháámi

Mepájtjeténé uubálleju

1 Ámúhakye ó caatúnú Críjtodítýú dífbyej tééverí Píívyéébe meke pájtjetét-sóbedítýú íjcyáné uubálle. Diibýéhjáa ihdyu íjcyaduré ícyahíjcyá ípívyema íjcyátuube íínújí ípívyéévéétúné ihdéjuco. Áábekée muha maájtyúmiibe íhjuváné muha mélleebóhi. ² Aabée bóhówáávéébedítýú íjcyáné uwááboju íne ámúhakye ó úúbállehíjcyá múijyú medsíjívájúcoóityúne bóhí dífbyedítýú meújcné uwááboju. Aabéhjáa ihdyu íjcyaduré Cááníma ícyahíjcyároobe botsíí méhdivu bóhówaavéhi. ³ Aanée páneere díbye méénunéhjí muha máájtymíhi. Áhdurée díbye íhjuváné muha mélleebóhi. Aane ámúhakye ó úúballé ímí tsame meíjcyame menáhbévájcatsí íne muhdú muha Cááni Píívyéébeé, díbye Ílli Jetsocríjtoo, íjcyámútsima meíjcyadu. ⁴ Aane ámúhakye ó úúballé tééneri ámuha meímíjyuúki.

Píívyéébedi ímiáájú

⁵ Áané uwáábojúu dífbyere Jetsocríjtó múúhakye úwaabóné íne ámúhakye ó úúballé Píívyéébe ímiáábé íjcyáábédi íné ímítýú íjcyatúne. ⁶ Áábeke ‘ímí ó úraavyé’ menéérome ímítýunéhjí meméénúhajchíí íllure máallíhi. ⁷ Áánetu ímiáábé díbye íjcyadu meíjcyáhajchíí ímí ménahbévájcatsí pamévamáye. Áijyu tsá íiná máhal-lúrí íjcyájúcootú tsúúcajáa Ílli Jetsocríjtó ítyujpácýó iwáágóóneri páneere méímítýú ímíbájchónéllíhye.

⁸ Áánetu ímítýumé meíjcyarómé ‘tsá ímítýuube o íjcyatúne’ menéhajchíí íllure máállímyeímyé pañe tsá ímiáájú íjcyatúne. ⁹ Áronáa ihdyu Píívyéébe ímiáábé íj-cyaabe ínehdu méénúúbeke méímítýuháñé meúúbálléhajchíí méhdi ídáátsóvéne mééma ímíbájchoobe páneére. ¹⁰ Áánetu ‘tsá múijyú íné ímítýú o méénutúne’ menéhajchíí Píívyéébeke állíu múnáájpidi médillóhi. Aane ehdu menéeme tsá ímí dífbyé uwááboju mecáhcújtsotúne.

Críjto mépiááboóbe

2 Ámuúha Llihíúmuj, ícyooca íne ámúhakye o cáátúnúné pañe o nées ámuha ímítýuné meméénútuki. Áronáa ihdyu ímítýuné meméénúhajchíí Jetsocríjtó ímiáábé mépiááboobe íjcyaaabe meke Méécáání húmfj piínévú píaabóhi. ² Muuráhjáa pájámeífbyé méímítýuháñé mééma ímíbájchoki. Áronáacáa tsá apáámyéllíhiyéré méhllí díbye dsíjivetúne. Muuráhjáa pámeere míamúnaa íínújiri íjcyáméllí dsíjivéébe.

³ Aane muurá ihdyu Píívyéébé taúhbajúúné néhdu meíjcyánetu méwaajácú ímiááné dífbyeéjté meíjcyane. ⁴ Áánetu tsaate ‘dífbyeéjté muúha’ néérome dífbyé taúhbajúúné néhdu íjcyatúme állíu múnáa. Áámé pañe tsá ímiáájú íjcyatúne. ⁵ Muurá ihdyu Píívyéébe néhdu meíjcyame dífbyeke méwajyúhi. Áánetu méwaajácú ímiááné dífbyeéjté meíjcyane. ⁶ Áánéllí múu tsaate ‘Píívyéébeke ímí ó úraavyéhi’ néeme íjcyá muhdúhjáa íínújiri Jetsocríjtó ícyahíjcyádu.

Tsiine taúhbaju bóhówaavéne

⁷ Ámuúha táñahbému, íne ámuha élleu o cáátunúné tsá béhné taúhbaju íjcyatúne. Muuráhjáa ihdyu tsúúcajátújuco ámuháma tene íjcyane. Áánéllíi tsúúca ámuha teene méwaaajácúhi. ⁸ Áronáa béhnéuvúdu ámuhákye ó nehíjcyá muhdú Críto meke wájuudu ámuha mewájuújcatsíki. Muurá tsúúca ímityúné ámuha meícyahíjcyané meíhvéjtsóne ímiáájuréjuco meúraavyéne.

⁹ Aane muurá 'ímiáájú ó úraavyéhi' menéérome ménahbému menéhnílléha-jhíí ímityunéjcuréi méúraavyéhi. ¹⁰ Áanetu ihdyu ímiááné ímiáájú meúraavyémé mewajyú ménahbému. Aame tsáhájucó ímityúné pañévú memújtatúne. ¹¹ Áanetu ménahbému menéhníllémé ímityúné pañe méijcyáhi. Aame teene meke mújtatsómé méijcyá éhne múne hállúvatúme íjcyadu wáájácúmeítyúme.

¹² Aane íne ámuha áatsiimédú menéémeke ó caatúnú tsúúca Jetsocríto téeveri Pívyéébe ámuhádi ídáátsóvéne ámuhá ímityú ímbájhómeke. ¹³ Aane ámuha kéémejtéké ó caatúnú tsúúca Jetsocrítoke páneeréikyé ípívyéévétné íhdéjuco íjcyáabeke ámuha mewáájácúnéllíhye. Áhdure ámuha ováhtsámuke ó caatúnú tsúúca ámuha Naavéneke metáhjánéllíhye. Áhdure ámuha tsiiméké ó caatúnú tsúúca Méécáániky ámuha ímí mewáájácúnéllíhye.

¹⁴⁻¹⁵ Ahdícyane pámeere kéémejtémá ováhtsámú tsúúca Pívyéébeke ímí ámuha meúraavyémé Naavéneke metáhjame tsá múu íjyáacunújucootú íñújienéjhiri. Muurá tsaate ténéjhíríy íjcyame tsá Pívyéébeke wájuutúne. ¹⁶ Muurá páneere íñújiene tsá Pívyéébedítýú tsáátune. Naavenedítýúré tsáane méjpíyí ímityúné meméénúfóneri meúmúúpivyéne, iiná meítteneri meúmúúpivyéne, meéhnéváneri memítýájkímyeíne. ¹⁷ Áronéhí muurá páneere tééjima wágóóóveéhi. Áanetu ihdyu Pívyéébe ímillédú ícyahíjcyámé tsá múijyú muhdú íjcyáityúne.

Ímiáájú

¹⁸ Ahdícyane, ámuúha Llihíúmuj, tsúúca íñúji mééma níjkévaáhi. Muurá tsúúca ámuha méwaaajácú tééné ihde Crítoke múnáátsohíjcyaae bóhówaáveíne. Muurá tehdu néeme mityaméjuco méhdivu bóhówaávénetu méwaaajácú tsúúca íñúji mééma níjkévaíne. ¹⁹ Muuráhjáa tujkénú meke íñáhbévahíjcyároné méhdityu fhvetémé ímiá nabhémú íjcyátúnéllíhye. Ímiá nabhémú íjcyaca tsá dítye méhdityu dówáávétyuróne. Áanetu méwaaajácú ménahbému dítye íjcyatúne.

²⁰ Áanetu ihdyu tsá ámuha diityédú menéétune. Muurá ihdyu tsúúca Pívyéébé Apííchó ámuhá pañe íjcyánéllíi ámuha méwaaajácú ímiáájú. ²¹ Tsá idyé ámuha mewáájácútúnéllíi ámuhákye o cáátunútúne. Muurá tsúúca ámuha méwaaajácú keená állíuré íjcyane. Áánéllíi ámuhákye ó caatúnú ámuha maállítsámeítyuki. ²² ¿Aane caatyé íne dítye állíu múnáa? Jetsóó Críto Mepájtyetétsoobe íjcyatúné néhíjcyámé muurá állíu múnáa. Aame íllure dífbyeke ehdívallehhíjcyá Cááni Pívyéébema diityétsiky ícyáhcújtsótúnéllíhye. ²³ Muurá Íllíkye cáhcújtsótúmema tsá Cááni Pívyéébe íjcyatúne. Áanetu ihdyu dífbyeke cáhcújtsómema íjcyáabe.

²⁴ Aane muhdúhjáa ámuha tsúúcajátújuco teene melléébone ímí mecáhcújtsóhah-jhíí íné ímíyau ámuha méjcyaa Méécááni Pívyéébeé, Íllí Jetsocríto, íjcyámútsima. ²⁵ Muuráhjáa dífbyere Jetsocríto néé múijyú medsjívéjúcóóítyúne bóhívu meke íájcune.

²⁶ Ehdu íne ámuhákye ó caatúnú tsaate ámuhákye mújtátsófýóné íhdétu.

27–28 Áronáa tsá múha ámuhakye állítyuró Píívyéébé Apííchovu tsúúca Jetsocríjtó ámuhakye ájcúmeke. Áánéllíi tsá múha ámuhakye úwáábóityuró téenere ámuhakye úwáábohíjcyánéllíihye. Áané uwááboju muurá tsá álliu íjcyatúne. Ahdícyane, ámuúha Lihíúmuj, ímíñeúvú mejjcyá Críjtoma muhdú Píívyéébé Apííchó ámuhakye túkévejsódú múijyú tsiíñe dibye tsáácooca íñerí núcójpívetúmé tsáímíyé dífbyeke ámuha mewáátsúcúpéjtsoki. ²⁹ Muurá ámuha méwaaajácú Jetsocríjtó ímiáábé íjcyaaabe múijyú ímityúné méénutúne. Ahdu íjcyame Píívyéébej tsíímé íjcyáhi.

Píívyéébej tsííme

3 Cáhawáá méijtsúcunu muhdú Píívyéébe mityane meke iwáájynéllíi ítsíímedi díllone. Aame ímiááné dífbyej tsíímé méijcyáhi. Áánetu dífbyeke cáhcújtsotúmé tsá wáájacutú dífbyeéjté mejjcyane dífbyeke iwáájacutúnéllíihye. ² Ámuúha táñahbémuj, ímiááné tsúúca dífbyej tsíímé mejjcyarómé tsáhái ímí mewáájacutú muhdú mejjcyaiñé nihñéúre. Áronáa méwaaajácú Críjto meke újcúvácooca dífbyedúrējuco mejjcyaiñé dífbyeke maájtyúmíñéllíihye. ³ Muurá ímiááné dífbyeke mecáhcujsómé métsúúrámehijcyá ímiáámerējuco mejjcyáíyóneri dibye íjcyadu mejjcyaki.

⁴ Áánetu ímityúné meméénuhíjcyámé Píívyéébé taúhbaju illure méehdíívalléhi. Muurá tsá dibye ímíletú ímityúné meméénune. ⁵ Muurá ámuha tsúúca méwaaajácú Jetsocríjtó múijyú ímityúné méénútuube íñujívú tsááne méímítyuháñé méhdi-tyu iwáágóoki. ⁶ Aane pámeere ímí dífbyema íjcyame tsá ímityúné méénutúne. Áánetu ímityúné méénuhíjcyámé tsá dífbyeéjté íjcyatúne. Aame tsá dífbyeke wáájacutúne. ⁷ Ahdícyane, ámuúha Lihíúmuj, tsáma tsaatédívú máállítsámeídíñe. Muurá ímiáánéré méénuhíjcyámé ímiáámé íjcyá Jetsóó íjcyadu. ⁸ Áánetu Naavéneéjté íjcyame ímityúné méénuhíjcyá tsúúcajátújucóo dibye íjcyadu íjcyánéllíihye. Áánéllíihyé muurá Píívyéébé Hajchi tsáá íñujívú dífbyeke ityáhjáne dibye tútávajtsonéhjí ímímbájchoki.

⁹ Aane ímiááné Píívyéébej tsíímé mejjcyame tsáhájucó ímityúné meméénutú béhne íjtsaméivúřejucó dibye meke ájcúnéllíihye. Aame tsáhájucó ímityúmé mejjcyatú tsúúca ítsíímedi dibye meke díllome. ¹⁰ Aane muurá méwaaajácú caatyé Píívyéébej tsíímé íjcyane. Áhdure méwaaajácú caatyé Naavénej tsíímé íjcyane muhdú dítye íjcyánetúre. Muurá ímityúné meméénuhíjcyámé ménahbémuke mewáájyutúmé tsá Píívyéébejté mejjcyatúne.

Méwáájycatsíñe

¹¹ Muurá ámuha méwaaajácú tujkénúu meúwáábójcatsíñe muhdú mewáájycat-sííyóne. ¹² Aame tsá mejjcyatú Cafiúvúhjáa íjcyadu. Muuráhjáa Naavéneéjpi íjcyánéllíi íñáhbeke lííhyánuúbe. Aanée ¿íveekí lííhyánuube íñáhbeke? Dibyéhjáa múhdurá méénúnáa íñahbe ímí méénune itsáílléne dífbyeke lííhyánuúbe.

¹³ Ahdícyane múhdurá méijtsúcunúdí ámuhakye Píívyéébeke cáhcújtsotúmé néh-nílléhajchííjyu, ámuúha táñahbémuj. ¹⁴ Muurá méwaaajácú Píívyéébeéjté mejjcyame ménahbémuke mewáájyume múijyú medsjívéjúcóóítyúne bóhiima mejjcyane. Áánetu íñahbémuke wáájyutúmé tsá téenema íjcyatúne. ¹⁵ Muurá dsíjívétso múnáádú néeme íñahbémuke nehnílléhi. Aane muurá ámuha méwaaajácú tsíjtyeke idsíjívétsoíyóneri íjyáacunúhíjcyámema múijyú medsjívéjúcóóítyúne bóhí íjcyatúne. ¹⁶ Muurá méwaaajácú muhdúhjáa Jetsocríjtó meke iwáájyune úújet-sóné idsíjívéneri. Ahdu téhdure ménahbémuke méúújétsóiyá díityéké mewáájyune.

¹⁷ Ditye pñhtónetu diityédí meídáátsóvéne mepiáábótúhajchíí tsá ímiááneturé Píívyéébeke mewáyyutúne. ¹⁸ Ámuúha átsímédú ámuha menéémeéj, tsá múu apááñéré ihjyúri íñahbémuke wáyyutúne. Múu ímiááné diityéké iwáyyune úújetsó diityéké ipiáábóneri.

Píívyéébema ímí mejcyane

¹⁹ Ehdu meméénune ímiáánéjucó ímiáájú meúraavyéne. Aame méwaajácú ímiááné ímí Píívyéébema mejcyane. ²⁰ Muurá ímityúné meméénune méwaajácúhi. Aane Píívyéébe iiná túhúúlléébejjí waajácú muhdú mefcyahjcyáne. ²¹ Ámuúha táñahbémuj, muurá ímityúné meméénútúcooca méwaajácú ímí Píívyéébe meke íjt-súcunúne. ²² Aabe meke ajcú páneere dífbyeke metáúmeíñé dífbyé taúhbjúúné mecáhcújtsóne dibye ímíllédú mejcyámeke. ²³ Meke muurá taúhbaabe ílli Jetsocríj-tóke mecáhcújtsóne mewáyyújcatsí muhdú meke dibye wáyyudu. ²⁴ Dibye meke néhdu mejcyame ímí dífbyema méjcyáhi. Aame méwaajácú mééma dibye jcyane ípííchó mépañéví ipícyóónej tééveri.

Ímiáájú Píívyéébedítýú tsááneé

4 Ámuúha táñahbémuj, tsá múu peecútéré cáhcújtsotú tsaate ámuúhama Píívyéébé icyánéjcuri ihjyuváne. Tujkénú múu ímíñéúví íjtsó iwáájácú ímiááné dífbyedítýú tene jcyáhajchííjy. Muurá mítyame állú múnáa dífbyé ihjyú uubálle múnáadi idíllómeíñe úwáábohíjcyáhi. ² Aane cáhawáá ámuúhake o néé muhdú mewáajacúné ímiááné Píívyéébé Apííchó túkevéjtsori úwáábohíjcyámeke. Muuráhjáa ihdyu Jetsocríjtó Píívyéébé Hajchi íjcyaabe Míamúnáájpidívú ípívyéévéne íñújívú tsááne cáhcujtsómé úwáábohíjcyá Píívyéébé Apííchó túkevéjtsóneri. ³ Áánetu teene cáhcújtsotúmé tsá téené túkevéjtsori úwáábotúne. Críjtó munáajpi Naavéné apííchó túkevéjtsoriyé úwáábohíjcyáme. Aane diityé uwááboju tsúúca ijcyá íñújiri éhnee éjyújucó téené uubállé ámuha melléebone.

⁴ Ámuúha Lihíúmuj, muurá Píívyéébeéjté ámuha mejcyame tsúúca diityéké métahjá diityémá jcyáábé íhnáhó éhníñévu ámuúhama jcyáábé íhnáhó jcyánélííhye. ⁵ Íji múnáaré íjcyánéllíi míamúnáadítýuré tsááne íjtsaméí ditye úwaabóné diitye míamúnáa lleeúbucunúhijcyá téhdure tééji múnáa íjcyánéllííhye. ⁶ Áánetu ihdyu Píívyéébeéjté mejcyánéllíi téhdure dífbyeke wáájacúmé meke lléébohíjcyáhi. Áánetu dífbyeke wáájacutúmé tsá meke lléébotúne. Ááneturé méwaajácú caatyé ímiááné Píívyéébé Apííchó túkevéjtsori úwáábohíjcyáne, áánetu caatyé ál-líuré Naavéné apííchó túkevéjtsori úwáábohíjcyáne.

Píívyéébe meke wáyyune

⁷ Áánéllíi metsu Píívyéébedítýú tsááne íjtsaméima mejcyame mewáyyújcatsíki, ámuúha táñahbémuj. Muurá mewáyyújcatsíñeri méúújetsó ímiááné dífbyej tsíímé mejcyame dífbyeke mewáajacúné. ⁸ Áánetu tsíjtyeke wáyyutúmé tsá dífbyeke wáájacutúne. Muurá dífbyej tsíímé íjcyaca tsíjtyeke wáyyúiyá muhdú dibye meke wáyyudu. ⁹⁻¹⁰ Muuráhjáa méicyánéjcutu dífbyeke mewáyyútúrónáa meke mítyane iwáyyune úújétsoobe apáábyéré ílli jcyáábeke íñújívú dibye wálloobe dsíjivénej tééveri méimítyuháñé ábájíwémeímyé múijyú medsíjívéjúcóóítýúné bóhí meújcuki.

¹¹ Áánéllíi méwajyújcatsíyáhi, ámuúha táñahbémuj. ¹² Muurá dífbyeke múijyú maájtyúmíturómé mewáyyújcatsíhajchíí méwaajácú ípííchó mépañe jcyane.

¹³ Áánevu meke dibye ájcúnéllii méwaajácú ímiáané dífbyeéjté meíjcyane.

¹⁴ Muuráhjáa muha Jetsocríjtoke maájtyumímé íne méúúbállehíjcyá Méécáánii dífbyeke íñújívú wáloone dífbyej tééveri pámeere mímúnáake ipájtyetétsoki.

¹⁵ Aane Jetsóó Píívyéébé Hajchi íjcyane mecáhcújtsóne dífbyedívú mecátsípaavémé tsáimíyé Píívyéébema méíjcyámé pañe íjcyaaabe íapííchoj tééveri.

¹⁶ Aane dibye meke wájjyune mewáájácúnéllii dífbyeke mecáhcújtsóne dífbyedívú mecátsípaávehíjcyáhi. Muurá ihdyu íjcyadúré meke wájjyúúbe. Aane pámeekéré mewájjyume ímí dífbyema meíjcyámema idyé íjcyaaabe íapííchoj tééveri. ¹⁷ Muuráhjáa muhdú Jetsocríjtó íñújiri íjcyadu meíjcyáneri méúújetsó ímiáané dífbyeke mewájjyune. Aabe meke wájjyúnéllii tsá meflityétú nihñéétsihvúré mééma dibye muhdú meícyahíjcyáné ímbájchóíneri. ¹⁸ Muurá meke wájjyúmedi tsá meflityétúne. Áanetu meke wájjyútúmeke méillí ditye meke ímityú dáríívéiyónéllíhíhí. Muurá tsaate meke wájjyune mewáájácútúnéllii diityéké méillíyáhi.

¹⁹ Áronáacáa ihdyu Píívyéébe tsúúcajátújuco meke wájjyune mewáájácúnéllii dífbyeke mewájjyúhi. ²⁰ Áanetu 'Píívyéébeke ó wájjyúhi' menéérome ménahbémuke menéhnílléhajchíí íllure máallíhi. ¿Muhdú maájtyúmírómeke mewájjyúmejjííva Píívyéébeke mewájjyúu awáá maájtyúmífbekéjjívari? ²¹ Áronáacáa meke neebe dífbyeke mewájjyúne téhdure ménahbémuke mewájjyuki.

Ímityúné metáhjane

5 Muurá Jetsóó Mépájtyetétsoóbeke mecáhcújtsóóbedívú mecátsípaavémé méíjcyá Píívyéébej tsííme. Aane dífbyeke wájjyume téhdure ítsíímeke wájjyúhi.

² Aane dífbyeke mewájjyúnéllii dibye meke néhdu meíjcyame téhdure tsijtye dífbyej tsíímé íjcyámeke ménahbémuke mewájjyúhi. ³ Muurá dibye néhdu meíjcyáneri méúújetsó dífbyeke mewájjyune. Aane tsáháturo túhuutúne. ⁴ Muurá dífbyej tsíímé meíjcyame íñújí ímityuháané metahjá Jetsóoke mecáhcújtsóneri. ⁵ Píívyéébé Hajchi dibye íjcyane mecáhcujtsómé metahjá panévare meke tútávájtsóiyóne.

Jetsóó Píívyéébé Hajchi

⁶ Muurá méwaajácú Jetsóó Píívyéébé Hajchi íjcyane dibyee tsójtsótsámeícyoooca ílli dibye íjcyane dífbyere Píívyéébe cáámetu néénéllíhíhí. Áhdurée dibye dsíjívécococa úújétsoobe ílli dibye íjcyane. Aane muurá íapííchó méhdivu bóhówátsohíjcyá ímiáané tene íjcyane. ⁷ Muurá íjcyámé níjkyéjiri pápihchúúmeva Píívyéébé Hajchi Jetsóó íjcyane néémeé: Diibye pañetu ílli Jetsocríjto, Cááníí, íapííchoo, éhdume. Aame pápihchúúmeva íjcyame tsáápiiyéro. ⁸ Téhdure íne íñújiri pápihchúúmeva teene bóhówajtsóhi: Dibyee tsójtsótsámeícyoooca Cáání nééneé, dibyee dsíjívécococa tsiíne dífbyere nééneé, íapiíchó meke néhijcyánee, éhdune. Aane pápihchúúmeva íjcyane tsanééré méhdivu bóhówajtsóhi. ⁹ Muurá mecáhcujtsó mímúnáa meke nééneé. Aanéjjí muurá mecáhcújtsóiyá Píívyéébe meke nééneé. Muurá dífbyere meke nées Jetsóó ílli íjcyane. ¹⁰ Áanéllii pámeere dífbyeke cáhcujtsómé wáájácú íñbúuri ímiáané Píívyéébé Hajchi dibye íjcyane. Áanetu teene cáhcujtsotúmé állú múnáájpidi dilló dífbyeke. ¹¹ Áronáa neebe íllij tééveri meke íajcuíiné múijyú medsjívéjúcóóityúne bóhíívu. ¹² Aane pámeere dífbyé Hájchima íjcyame tsúúca teene ujcúhi. Áanetu dífbyema íjcyátúmedi tsá tene íjcyatúne.

Nihñeenéré túkevjtsoju

¹³ Ehdu íne ámuhakye ó caatúnú Píívyéébé Hájchikye ámuha mecáhcújtsómeke ámuha mewáájácu tsúuca ámuha múijyú medsjívéjúcóóítyúne bóhiima mejcyane.

¹⁴ Muurá méwaajácú Píívyéébe ímillédújuco tene néhajchíí dííbyeke metáúmeíñé díbye meke lléébone. ¹⁵ Áánéllíi méwaajácú díbye meke piááboíñé páneere dííbyeke metáúmeíñetu.

¹⁶ Aane tsaapi ménahbe ímityúné meénúhajchíí múu dííbyé hallúvú piáábó táúmeí Píívyéébeke díbye dííbyedi ídáátsóvéne dííbyé ímityú íábájííve díbye téené déjúcotu idsíjívétuki. Áronáa ijcyané tsane ímityúné meméénúné déjúcotu medsjívéiyóne. Aane téenéeméné díbye meénúhajchíí metáúmeídí piáábó dííbyé hallúvu. ¹⁷ Muurá páneere Píívyéébe ímilletúné meméénunéhjí ímityúne. Áronáa ijcyané tsane téené déjúcotu medsjívéiyóne.

¹⁸⁻¹⁹ Áronáa méwaajácú ímiáané Píívyéébeke mecáánívahíjcyámé ímityúné pañévú meúcaavéjúcootúné dííbyé Hajchi meke Naavéné mújtátsóíyónetu téhme-híjcyánéllííhye. Áánéllíi muurá tsá díbye meke mújtátsóítyuró Píívyéébeéjté mejcyámeke. Áanetu íne múhdumé ííñújiri íjcyané míamúnaa Píívyéébeke cáhcújtsotúme díibye Naavéné hójtsí pañe. ²⁰ Muurá méwaajácú Píívyéébé Hajchíi tsááne ííñujívú meke iwáájácútso muhdú ímiáábé Cááni íjcyane dííbyema ímí mejcyaki. Aame ícyooca ímí dííbyema méijcyá Ílli Jetsocríjtoma mejcyánéllííhye. Aane ímiáábé Píívyéébe íjcyaaabe meke ajcú múijyú medsjívéjúcóóítyúne bóhiívu.

²¹ Ahdícyane, ámuúha Llihíúmuj, óvíjyacóóné dííbyedítýú ámuhakye mújtátsóíyonéhjí ámuha mecáánívahíjcyáne. Áyu tehjújuco.

2 JÓÁÁ

Hállívuéháámí Jóaa cáátúnuháámí

Muhdú mewáyyune

1 Muúllej, Pívyéébé cahcújtso múnáá túkevýtsoobe o íjcyaaabe dítsíímema ámuhakye o wáyyúmeke tsúuca Pívyéébe újcúme élleu íne íhyaami ó caatúnúhi. Aane tsá apáabyéré ámuhakye o wáyyutúne. Pámeere ímiáájú úraavyémé ámuhakye wajyúhi. ²Aane ímiááné ámuhakye ó wajyú ímiáájú mújyú muhdú íjcyáityúné mépañe íjcyánéllíhye. ³Ahdícyane óvíi Méécááni Ílli Jetsocríjtoma ámuhakye wáyyumútsí ámuhadí ídáátsóvéne píaabó íbúwajíí ámuha meíjcyaki.

⁴Mítyane ó ímíjyuuvé tsaate dítsíímédítýú ílle ímí tehjújoco ímiáájú úráávyémeke o ítténema. Muurá Pívyéébé taúhbaju néhdújoco ditye íjcyane.

⁵Aane, muulle, uke o néé mewáyyújcatsíki. Tsá béhné taúhbaju tene íjcyatúne. Muuráhjáa ihdyu tsúucajátújoco Pívyéébe meke táuhbáané mewáyyújcatsíki.

⁶Muurá ímiááné dífbyeke mewáyyúhajchíí díbye meke néhdu meíjcyáhi.

Állíu múnaa

⁷Aane téibúwá meíjcyaco állíu múnáake. Muurá mítyame ijcyá íñújiri Jetsocríjtóo íñujíwú itsáane ímiááné mehdu míamúnáajpi íjcyane cáhcújtsótúme. Aame íllure dífbyeke ehdífvállehíjcyá icyáhcújtsótúnema. ⁸Ahdícyane téibúwá meíjcyaco ámuha mebáñúmeítyu ámuhá wákimyéi áhdori Pívyéébe meke ájcune ámuha meújcuci.

⁹Muurá ámuha Críjtó uwááboju íjcyané tsíjítorejúco meúráávyéhajchíí tsá Pívyéébé icyánéjcuri ámuha meíjcyatúne. Áánetu téené uwáábóre ímí ámuha meúráávyéhajchíí Pívyéébeé, Ílli Jetsocríjto, íjcyámútsima ímí ámuha meíjcyáhi. ¹⁰Aane tsaate Críjtó uwááboju cáhcújtsótúmé ámuhá élleu ámuhakye iúwáábo péhajchíí tsá múu ihjyáwú wáátsúcúpéjtsótúne. ¹¹Muurá diityéké ámuha mepiáábóhajchíí tsúuca ímityúné ámuha mémeenúhi.

Jóaa pítyajcóne

¹²Aane íjcyaróné mítyane ámuhakye o nééiyóne. Áronáa tsáhájoco ó ímíletú éh-níínevu íhyaamí pañétú o cáátunúné lléváhréjúco ámuhá élleu o pééíneéllíhye. Téijyu botsíi ámuhakye ó neé éh-níínevu meímíjyuúki.

¹³Aane díñaalle ímí Pívyéébeke úráávyéllej tsíímé mítyane ámuhakye duurúváhi. Áyu tehjújoco.

3 JÓÁA

Nihñéeháámíré Jóáa cáátúnuháámi

Gááyo ímiáábe

1 Oo Píívyéébé cahcújtso múnáá túkevéjtsoobe o íjcyaaabe íhyaami diéllevu ó caatúnú uke o wájyuube Gááyó Éllevu.

² Aane Píívyéébeke, muube, piáábó ó táúmeñhijcyá díhyallúvú panévatúré ímí u íjcyaa muhdú tsaímíyé dífbyeke u úraavyédu. ³ Mítyane ó ímíjyuuvé uuva tsaímíyé ímiáájú u úraavyéné tsaate ellétú tsáame oke úúbálléneri. ⁴ Téhdure ávyétá mityáné ó ímíjyuuvé ópée ímiáájú o úwaabómé ímí úraavyéné oke ditye úúbálléneri.

⁵ Aane, muube, ímí tehdújuco u piáábohíjcyáné ménahbémuke ímichi tsiélletu tsáame Píívyéébé ihjyu úwáábomeré péhíjcyámeke. ⁶ Muurá íllevu ménahbémú dóbéévémeke úúbállémé muhdú diityéké u wájyuúne u piáabóne. Aane ímí tehdújuco diityéké u piáábohíjcyáné Píívyéébe ímíllédújuco. ⁷ Muurá dífbyé ihjyú uwáábori úllehíjcyámé tsá ímílléturó cáhcújtsotúmé diityéké piáabóne. ⁸ Áánéllii metsu meere mepiáábohíjcyaa diityéké ditye ímiáájú iúwááboki.

Dióóterépé ímityuné íjcyane

⁹ Muuráhjáa éjju waajácuháámi ó wallóó elle íjcyáné cahcújtso múnáa éllevu diityéké o túkévéjtsoháámi. Áronévaa tétsíí túkevéjtsoobe Dióóterépé iye íhtsútuube íjcyane ímíllénéllii tsá lléébotú táuwaábo. Imílleebévaa iye iúwaabóne. ¹⁰ Áánéllii téhullévú o péécooca dífbyeke ó dílloó táhallúvuváa díbye álliñe. Aabévá muurá tsá wáátsúcuhíjcyatú Píívyéébé ihjyú uwáábo múnáa téhullévú úújetémeke. Muurévá ímí diityéké wáátsúcúmeke íbóíjcyúróne tsaméhjikéjuco díbye íchívyétsohíjcyáne.

¹¹ Tsá múu ihdyu, muube, ehdu ímítyuube íjcyatúne. Ímiáábéré múu íjcyáhi. Muurá ímiáánéré méénume Píívyéébeéjte. Áánetu ímityúné méénume tsá dífbyeke wáájácutúne.

Deméétrio ímiáábe

¹² Áánetu pámeere nehíjcyá Deméétrio ímiáábé íjcyane. Téhdure o íjcyáaroobe ó waajácú ímí díbye íjcyane. Aane ímiááné tehdújuco dífbye. Muurá uure wájácú u nééne tsá múijyú állii o íhjuvátúne.

¹³ Aane íjcyaróné mityane uke o nééiyóne. Áronáa tsá o ímíllétú éh-níñevu o cáátunúne. ¹⁴ Muurá lléváhréjuco maájtyúmíjcatsíñe botsíi ímíñeúvú meñhíjyúvájcatsíki.

¹⁵ Ahdícyane óví íbúwajíí ú íjcyáhi. Ílle íjcyame ménahbémú uke duurúváhi. Áhdure óoma duubállé ménahbémuke diityéké o dúuruváne. Áyu tehdújuco.

JÓÓDAÁ

Jóóda cáátúnuháámi

Duurúvaju

1 Oo Jóóda Jacóóbó nahbe Jetsocríjtó íicúve múnáajpi o íjcyaaabe íñe íhyaami ó caatúnú ámuúhakyée Mééccááni íimíbájhóne újcúmeke Jetsocríjtó téhmehíjcyáme éllewu. ² Aane ihdyu óvíi ámuúhake ídaatsólléne píááboobe íbúwajíí ámuha meíjcyame mewáájycatsíki.

Állíu uwáábo múnáa

³ Ámuúha táñahbémuji, ó imíllérá éhnííñevu ámuúhake o cáátunúné muhdúhjáa mepájtyetéíñe Píívyéébe mééma méénúnetu. Áronáa tsaate ámuúhake pátsáricyohíjcyánéllíi ó imíllé íllure ámuúhake o tsápijtsóné Píívyéébé meke ájcune ímiáájú icyánéjcutu ámuha meítsútúúveki. ⁴ Muurá íjcyámé tsaate ímityúmé Píívyéébeke cáhcújtsóturómé íllure íállíñe ámuúhá pañévú úcaavéme. Aame Máavyéjuube Jetsocríjtoke íehdiiválléne nehíjcyá Píívyéébe meke iwáájúnéllíi muhdú meke méénúityúné ímityúmé meíjcyáromeke. Tehdu néeme muurá wágóóové Píívyéébé waa-jácuháámí pañétúu tsúucájajuco tene néhduú.

⁵ Aane ó imíllé tsúuca ámuha mewáájacújúcooróné ámuúhake o ítsáávet-sóné muhdúhjáa Píívyéébe íjraéémú íhñéjté íjcyáromeke méénune dífbyeke ditye cáhcújtsótúnéllíiñe. Muuráhjáa Ejíhtó íiñúji múnáá hójtsí pañétú díityéké díbye íjchívyétsórónáa díityédítýú tsaate dífbyeke cáhcújtsótúmeke dsíjívétsoóbe. ⁶ Téhduréhjáa muurá níjkyéji múnáa ímí dífbyema íjcyatúmé múhdurá dáríívémeímyeke waagóoobe íjcyátsihdyu. Áamekéhjáa pícyoobe cúúvétsíí pañévú úwáñehííñeri íchíjchúmeke ditye tétsii íjcyá díbye muhdú meícyahíjcyáné ímíbájhóíñévújuco. ⁷ Téhduréhjáa muurá Tsodóómaa, Gomóóraa, íúníúccoomíji múnáa, íjcyámeke ícúbáhraabe cúújúwari íhdícyáméhjima ditye dómácócatsíhíjcyáné déjúcotu. Áánetu méwaaajácú Píívyéébe ímityúmeke ícúbahráné cúújúwari múijyú níjkéváityúne.

⁸ Ehdúhjáa íhdé múnáaúvuke díbye ícúbáhránáa ¿íveekí dífbyé taúhbaajúúné íehdiiválléne ímityúné íhjúvahíjcyámé níjkyéjiri fhtsútujte íjcyámedítýu? Aame ímityúné íjcyáneri íjpííhñe íllure tútávátsohíjcyáhi. ⁹ Muuráhjáa fhtsútúube níjkyéji múnáá avyéjuube íjcyároobe Migyééré tsá ímityúné íhjúvatú Naavenedítýú dífbyema Moitsééúvú íitéméhó hallúvú ítyáhjácatsícyoóca. Tsáháa díbye dífbyedi íúúhívaténe néétu díbye ímityuube íjcyane. Ílluréhjáa neebe dífbyeke: “Óvíi ihdyu muhdú Píívyéébe uke néehíí.” ¹⁰ Áronáa muurá díitye állíu múnáa tsá tehdu néetune. Muurá ímityúné íhjúvahíjcyámé iwáájacútúnéhjiri íúúhívaténema. Aame iyámédú dáríívémeíhíjcyáhi. Ehdu íimíllédú íjcyáneri íiye íhyallúvú lílcyúhcohíjcyámé iwágóóovéíñe.

¹¹ ¡Máidáátsoju ihdyu díityéké tene pájtyeíñe! Éhnéhjáa Caíí íñáhbeke dsíjívetsó dífvane muurá méénuhíjcyáme. Áhdure éhnéhjáa Baraáa ímityúné méénu dífvane idsíhdsíwáíyóneri íjyácunúhíjcyáme. Aame muurá múhdurá idyárhívémeíhíjcyáné níjcaúvú wágóóové éhnéhjáa Coréé ílleebótú níjcaúvú

dsíjiveebe wágóoovédu. ¹² Muurá eene ámuha menáhbévájcatsíñé wañéhjinévú núcójpitsówu ímiáámeúvúdú múúbaké ávyejúúlletúmé ipyééne majchóháñé iye óróhcohíjcyá tsíjtyéjtane diityéké ítsáávetúme. Aame éhne múúne maálléityúcooca ojtso kíjyeba pevenéré tsájtýedu. Áhdure diitye éhne úmehééne íñééváyótsihvu néévátúnéllíi ílluréjucu meíllone tébajkyéjímájucu mewáágoódu. ¹³ Áhdure diitye éhne nohji páné íhdéene móóá úniúvú íjchívyetsódu. Áhdure diitye éhne míficuru wáájácúráityúmeréjucu íjcyáíhullévú áákityédu. Aame wágóóové cúúvétsíi pañévú múijyú nǎjkéváityúne.

¹⁴⁻¹⁵ Muurájháa Enóó Adááúvúj tsiiménémúhaabe 7-ijyúvájucóo dífbyeúvudítýú ditye líiyaaténáa íjcyaaabe Píívyéébe túkévéjtsóneri néé ehdu néémedítýu: “Ávyéjuube tsájucóó mýtame íhñéjtema pámeere míamúnáama muhdú ditye ícyahíjcyáné ímímbájchoki. Muurá pámeere ímityúné méénuhíjcyámema ímityúné dífbyedítýú íhgyúvahíjcyámé íáhdó újcuúhi.” Ehdújháa Enóóúvú nééhií. ¹⁶ Aame muurá tsá múijyú íjtsúcunútú tsíeméné ímí tehdújucu íjcyane. Páneere múhdurá íjcyane nehíjcyáme. Ááne ímíllédú ímityúné íjcyáne mýtákímeyehíjcyáme. Aame ímiáámeúvúdú tsaatémá tsaímíyé íhgyúvahíjcyá diityé tsíeméné diityédítýú újcuíroki.

Cáhcújtso múnáá túkevėjtsou

¹⁷ Ámuúha táñahbémuj, cáhawáá méitsáávé éhnéhjáa Jetsocríjtó mamýmú nééneé: ¹⁸ “Muurá Jetsocríjtó tsiíñe tsááiñe pííhícooca íjcyáimyé tsaate ímíllédú ímityúné íjcyame íllure dífbyedi úúhívatéimye.” ¹⁹ Aaméjucu muurá eene míamúnáake páhduvaré íjtsámeíchóne ímityúneríyé tsúúrámehíjcyáne. Áámé pañe tsá Píívyéébe Apííchó íjcyatúne.

²⁰ Áánetu ihdyu imíchi meíjcyáne Píívyéébema méihgyúvahíjcyá dífbyé Apííchó píáábori ámuha metéhmémeí Críjtoke mecáhcújtsónetu ámuha memújtátuki, ámuúha táñahbémuj. ²¹ Áhdícyane ímiááméré meíjcyá díbye ámuúhakye iwájýúne ipíááboki. Óóchévetúmeré météhmehíjcyá Jetsocríjto meke íídaatsóllédú íjcyaaabe múijyú medsfíjvéjúcóóityúne bóhiivu íájcuki.

²² Múu tsaate páhduvaré íjtsámeímyeke úwaabó ditye iwájácúúvéne ímíñeúvú icyáhcújtsoki. ²³ Ehdu múu pájtyetétso cúújúwá pañévú ditye wágóóóvéíyónetu. Áronáa ihdyu múu téiibúwá íjcyá ditye ímityúné méénúnetu ámuha meífvátuki.

Duurúvaju

²⁴⁻²⁵ Aane ihdyu óvíí Píívyéébe Mepájtyetétsoobe Jetsocríjtoj tééveri ámuúhakye tehmé ámuha dífbyedítýú memújtátuki. Áhdure óvíí ámuúhakye túkévéjtsóobe íínetú ámuha menéétsámeityu dífbyedívú ámuha meúújetécooca ímíjyuurí ámuha meíjcyaki. Áánéllíi metsu Píívyéébeke apáábyekéré maávýéjújtso panéváturé íhtsítuube íjcyaaabe múijyú nǎjkéváityúúbeke. Áyu tehdújucu.

APOCARÍHTSI

Muhdú pájtyeíñéhjé Jóaa ájtyumíne

Jetsocrijto úúballené tújkeváne

1 Oo Jóaa Jetsocrijto iicúve múnáajpi o íjcyaaabe íne íhyaami o caatúnuube ó úúballé muhdú lléváhréjucu tene pájtyeíne. Píívyéébéhjáa Jetsocrijtoke néé díbye íicúve múnáadví teene ibóhówájtsoke. Áanéé óhdivu bóhówájtsoobe naavédú néené pañe níjkyéji múnáájpíj téeveri. ²Aane íne ícyooca o úúballené muurá ímiáané Píívyéébé ihjyu Jetsocrijtoó óhdivu bóhówájtsoné o ájtyumíne.

³Aane ihdyu maímijyu teene éévekej. Áhdure maímijyu teene illéébone cáhcujt-sómej. Muurá lléváhréjucu téhaami úúballenéhjé pájtyeíne.

7-hava cahcújtso múnáa íjcyáme éllevu Jóaa cáatunúne

⁴Aane íne ó caatúnú ámuha 7-hava elle Áátsiá iinújiri meíjcyáné cahcújtso múnáa éllevu. Aane óví Píívyéébe ipíívyema íjcyátuube íjcyaduré íjcyaaabe ámuéhakye píaabó íbúwajíí ámuha meíjcyaki. Áábé Apííchó 7-nevádú nééne óví téhdure ámuéhakye píaabóhi. ⁵Téhdure óví Jetsocrijto pánétúejpi dsíjivetúu bóhítujkénuube ámuéhakye píaabó pámeere íinújiri íjcyáné avyéjúté avyéjuube íjcyáábe. Díibye ímiáábé íjcyaaabe méhdivu ímiáájú bóhówátsohíjcyáhi. Muuráhjáa mítyane meke iwáýúnéllí ituyupácyó waagóoobe téénej téeveri méimítyú méhdityu iwáágóoki. ⁶Aabée meke pícyóó Cááni Píívyéébé avyéjuejte meíjcyaki. Áhdurée meke pícyoobe llúúvájte meíjcyame dílbyeke meíhcúveki. Aabe íhtsútuube avyéjuube íjcyáábeke ihdyu metsu maávýéjútsohíjcyá paíjyuvaré múijyú níjkéváityúne. Ehdu teéne.

⁷Ámuúhaj, muurá pámeere míamúnáa dílbyekée cáváájcómema maájtyúmií ojtsó pañe tsáábeke. Aane dílbyeke cáhcújtsotúme íájtyúmíne taáhi. Ehdu pajtyeíne ímiááne.

⁸Muurá Píívyéébe nééhií: “Oo panévaturé íhtsútuube tapíívyema o íjcyátuube íjcyaduré o íjcyaaabe muurá ímichi téhijpi oo páneerée o ípívyéjtsóobe. Áhdure níjke oo páneere o níjkévátsoíbye.” Ehdu muurá Píívyéébe nééhií.

Críjtoke Jóaa ájtyumíne

⁹Aane íne ámuhá nahbe o íjcyaaabe ámuha meícúbáhrámeídyuré ó ícúbáhrámeíhi-cyá téhdure dílbyé avyéjuejte o íjcyáábe. Áhdure ámuha teene maáábucúdúré ó aabúcuhijcyá Jetsocrijto oke píáábóneri. Okée muurá waagóomé móóáj piínétú páh-bau ‘Páhmoó’ némeítsihvu Píívyéébé ihjyu Jetsocrijtodítýú íjcyane o úwáábohíj-cyáné hallútu. ¹⁰Aabée tétsihyi o íjcyaaabe Píívyéébé wáábyuta íjcyajcójí dílbyeke o dúúrúvahíjcyánáa tsaapi táhallú éhnéjcutu kéévánécoba óoma ihjyúv áhne múúne rojrócó mellíjchune íhjuváu. ¹¹Okée neébe:

—Ímichi oo téhijpi páneerée o ípívyéjtsóobe. Áhdure níjke oo páneere o níjkévát-sóíbye. Áhdícyane páneere ícyooca u ájtyumíne waajácúháámitu u cáatunúné ú wálloó Áátsiá iinújiri 7 coomíva Éépetsoo, Ejmíínaa, Péégamoo, Tiatííraa, Tsáádií, Piradéépiíaa, Raoditséaa, éhdú coomívari íjcyáné cahcújtso múnáa éllevu.

¹²Ehdúu oke dibye néenélíi ó révoové múha óoma ihjyuváné o wáájácuki.
¹³Aabée ó ájtyumí 7-ihcyúvá óórótu méénúmeíñe peetéhcyúnéj piine tsaapi miamúnáajpídyú néébe íjtyúháacyú hallúvú íwajyámú íjcyaae íjyócunúúbeke. Áábéj piínétúu óoro mǎhé chiúcunú íjpíujívújucu íjcyamííhe. ¹⁴Áábé níwacóo ávyéta tsítsi obééjáh íhjinédu. Áánetúu íhyálluúúúú éhne múu cúújuwa péétécunúdu.
¹⁵Téhdurée íjtyúhaacyu ávyeta ‘rutúrútú’ éhne múúne cúújúwari úwááñewa péétécunúdu. Áánetúu dibye íhgyuváné keeváwu téhiñe níwácunúné íhgyuvádu. ¹⁶Aabée ímiánéjcuéhójsiri ejécunú 7-meváké mǎcúruke. Áánetúu íhgyútu niitsúwá kéhiúcunú ‘pajtyo’ néewa panéjcuvaré tsúhjívawa. Áábé húmí ámtsaráhcóo nuhba ájchúucunúdu.

¹⁷Áábekée o ájtyumíne dífbyé lliínevú ó áákityeíñú múu dsǎjívédu. Áronáacáa íhyójsi ímiánéjcuéhójsi táhallúvú ípícyóóne oke neébe:

—Díhllityédíñe. Muurá ímichi téhijpi oo páneerée o ípívyéjtsóobe. Áhdure níjke oo páneere o níjkévátsoíibye. ¹⁸Muurárhjáa o dsǎjívéebe tsiíñe ó bohíí. Aabe tsáhájucu múijyú o dsǎjívéityúne. Aabe miamúnáake cúújúwá pañévú ó waagóóhi. ¹⁹Ahdícyane páneere íñe ícyooca tsúúca íjcyánema bóónétu pájtyeíñe u ájtyumíné caatúnú waajácúháámitu. ²⁰Muurá táímiánéjcuéhójsiri 7-meva mǎcúruke u ájtyumíné 7-hava cahcújtso múnáá uwáábojte íjcyane nééíyóne. Áánetu 7-ihcyúvá peetéhcyúné u ájtyumíné diitye 7-hava cahcújtso múnáa íjcyane nééíyóne.

Éépetsóri íjcyáné cahcújtso múnáa élleu cáatúnúmeíñe

2Ahdícyane Éépetsóri íjcyáné cahcújtso múnáa uwáábóóbe élleu íllu caatúnu: “7-meva mǎcúruke ímiánéjcuéhójsiri ejécunúúbé 7-ihcyúvá óórótu méénúmeíñe peetéhcyúnéj piine úllehíjcyaae ámuéhake néehíí: ²Ó waajácú muhdú ámuha meíjcyame ímí táwákimyéí meméénuhíjcyáné panévaré ámuha maáábúcnema. Téhdure ó waajácú ímí tehjújucu ámuha meúwáábohíjcyáné ímityúmeke. Muurá Píívyéébé uwáábo múnáadi iiye díllómeíyómeke ámuha méwaajácuhíjcyá állíu múnáaré ditye íjcyane. ³Aane ímiááné ó waajácú táwájyuri ámuha meícúbáhrámeíhíjcyáné oke íhvéjtsotúmére. ⁴Áronáa íjcyáné tsane ímityúné ámuhá hallúri: ¿íveekí tsáhájucu oke ámuha mewájyutú tujkénúu oke ámuha mecáhcújtsóijyu mewájyudu? ⁵Aane meítsáávéne méihvété ímityúné ámuha meméénuhíjcyánetu. Ááne méímibáávyé éjyúu ámuha meícyahíjcyádu. Muurá ámuha meímíjpyetétúhajchíí ílluréjucu ámuéhake o íhvéjtsóíñe wáájácúratúmeréjucu ámuha meíjcyaki. ⁶Áronáa tehjújucu ámuha metsárlleíhíjcyáné nicoraitámú ímityúné méénuhíjcyanéhjí téhdure idyé o tsáílléne. ⁷Aane ihdyu óví ímiááné lléébome cáhcujtsó Píívyéébé Apííchó cahcújtso múnáake néhíjcyáne. Muurá ínerí táhjátsámeítyúme ímí ícyahíjcyámeke nihnéétsihvúré ó ájcuú múijyú ditye dsǎjívéjúcóóityúne bóhiívu Píívyéébé avyéjuri tsáimíyé ditye íjcyaki.”

Ejmíinari íjcyáné cahcújtso múnáa élleu cáatúnúmeíñe

⁸Téhdure Ejmíinari íjcyáné cahcújtso múnáa uwáábóóbe élleu íllu caatúnu: “Ímichi téhijpi páneerée ípívyéjtsóobe téhdure níjke íjcyaae páneere níjkévátsoíibye éhnee dsǎjívéebe tsiíñe bóhiíbe ámuéhake néehíí: ⁹Ó waajácú ídátso ámuha meícúbáhrámeíhíjcyáné oke ámuha meúraávyéné déjúcotu. Muurá tsaate íllure iállíñe Píívyéébeéjtedi díllómeíyóme nehníwu ámuhádiyú íhgyúvahíj-

cyá Naavéneéjtéré ijcyánéllíihye. Ehdu idétsó ámuha íínújiri mejjcyárónáa ámuhá avyējú nījkyējiri ijcyáhi. ¹⁰ Áhdícyane mááábímeyeidí éhnííñevu ámuha meícúbáhrámeíñeri. Muurá ámuhádiyú tsaatéké Píívyéébere wáájácúllémeke Naavéné cúvéhoojánutsómé ámuha meícúbáhrámeíí pahójtscúj coojíva. Áronáa ihdyu íhvéjtsotúmé tsáimíyé oke méúráávyeco ámuha medsjívétsihvújuco ámuhakye o ávyéjujtsómé ámuha mejjcyá múijyú dsjívéityúmeréjuco. ¹¹ Aane ihdyu óví ímiááné lléébome cáhcujtsó Píívyéébé Apííchó cahcújtso múnáake néhi-jcyáne. Muurá íñerí táhjátsámeityúmé tsá nihñéetsihvúré wágóóóvéityúne.”

Péegamóri ijcyané cahcújtso múnáa élleu cáátúnúmeíñe

¹² Téhdure Péegamóri ijcyané cahcújtso múnáa uwáábóóbe élleu illu caatúnu: “Niitsúwá ‘pajtyo’ nééwa panéjcuvaré tsúhjívawama jcyaaabe ámuhakye nééhií: ¹³ Ó waajácú ámuha muhdú meicyahijcyané Naavéné ávyējújkímeyéíñé íínújiri. Árome ímí tehjújuco oke ámuha méúráávyehijcyané oke ámuha mecáhcújt-sónema. Muuráhjáa táuubállé méénuhijcyaaabe Atípake ditye dsjívétsorónáa tsá oke ámuha meíhvéjtsotúne. ¹⁴ Áronáa ijcyané tsane ímityúné ámuhá hallúri: Ámúháj piine ijcyámé tsaate Baraáa uwáábó cáhcujtsóme. Muuráhjáa diibye Baráake úwááboobe íjraéémuke ímityunévú íbúwajtsómé nījcyotájté íicúvé má-chohijcyáhi. Téhdurée íhdícyámema dómácócatsíhijcyáme. ¹⁵ Áhdure idyé ijcyámé tsaate ámuhá piine nicoraítámú uwáábó o tsárilléné cáhcujtsóme. ¹⁶ Aane ímityúné ámuha meméénuhijcyané ihdyu meíhvéjtsóne méímibáávyé. Muurá ámuha meímibáávyétúhajchíí lléváhréjuco ámuhá élleu o pééíñe ílluréjuco ámuhádi o ícúbáhraki. ¹⁷ Aane ihdyu óví ímiááné lléébome cáhcujtsó Píívyéébé Apííchó cahcújtso múnáake néhi-jcyáne. Muurá íñerí táhjátsámeityúmeke ó ájcuú ímiáájuvu wáájácúratúné majchódú néénevu. Áhdure diityéké ó ájcuú tsítsíj nééné neewáyuvu wáájácúratúne mémé tééutu cáátúvaúvu. Aane apáámyéré teeu újcume waajácúú mumémé ijcyane.”

Tiatíirari ijcyané cahcújtso múnáa élleu cáátúnúmeíñe

¹⁸ Téhdure Tiatíirari ijcyané cahcújtso múnáa uwáábóóbe élleu illu caatúnu: “Píívyéébé Hajchi cúújuwa péétécunúdu íhyálluúúcú néébéj tuháácýú ávyeta ‘rutúrútú’ éhne múúne cúújúwari úwááñewa péétécunúdu néébe ámuhakye nééhií: ¹⁹ Ó waajácú páneere muhdú ámuha mejjcyame tehjújuco mewáýúcatsíhijcyáne, ímí oke ámuha mecáhcujtsóne, ímí táwákimyéí ámuha meméénúné déjúcotu ámuha meícúbáhrámeíyóné maáábúcuhi-jcyáne. Áhdure ó waajácú táwákimyéí ímí tehjújuco ámuha meméénuhijcyané tujkénúu ámuha meméénuhijcyané éh-nííñevu. ²⁰ Áronáa ijcyané tsane ímityúné ámuhá hallúri: Ámúháj piine Jetsabée ijcyalle Píívyéébé íhjyú uubálle múnáálledi díllómeílleke íiná ámuha menéétulle táíicúve múnáake íuwáábori állíhijcyáhi. Muurá nehijcyalle íhdícyáméhjima ditye dómácójcatsíyóné ímityúné ijcyatúne. Áhdure nehijcyalle ditye nījcyotájté íicúvé májchoróné ímityúné ijcyatúne. ²¹ Aane ó téhmehijcyará dille múhdurá íicyahij-cyáne íhvéjtsóne ímiáálléréjuco íjcyaki. Áronáa tsá dille ímííletú íímíjpyeténe. ^{22–23} Áánéllíi ó íhvéjtsóó díílleke dille chemerí ávyétá íhnáho ícúbáhrámeíki. Téhdure dííllej tsíímé dsjívéeíhi. Áhdure dííllema ímityúné méénuhijcyámé ícúbáhrámeíí teene íhvéjtsótúhajchííjyu. Áánetu páneere cahcújtso múnáa waa-jácúú ímiááné míamúnáa íbuúúné íjtsaméí o wáájacúne. Aabe ámuhakye ó ájcuú

muhdú ámuha meícyahíjcyáne áhdovu. ²⁴ Áronáa ijcyámé tsaate ámuhadítýú Tiatíirari diille Jetsabée uwáábó úráávyetúme. Aame tsá wáájacutú álliúré ijcyane Naavenedítýuré tsááne íhtsútúneri idíllone ditye úráávyehíjcyáne. Áyu éhdunéré téeneri ámuháma o íhjyúváhi. ²⁵ Ahdícyane tsúúca oke ámuha meúraavyémé ímíneúvú météhmémeícyó tsiíne o tsááinéújuco. ²⁶ Muurá íínerí táhjátsámeítýúme o ímillédú nihnéétsihvúré ícyahíjcyámeke o pícyoó íñujíne avyéjujte ditye íjcyaki. ²⁷ Aame míamúnáake íhtsútú táúhbaá éhne múúne núpájkityu méénúmeíne líiyíllóné úméhéiyi mewápújuhcódu. Ehdu ávyéjuutéimye Líhíyóo oke ávyéjujtsódu. ²⁸ Áameke o ájcuú éhne tsítsívé mícúruwa imíwu ájchúcunúdu néébedívu. ²⁹ Aane ihdyu óví ímiááne lléébome cáhcujtsó Píívyéébé Apííchó cahcújtso múnáake néhijcyáne.”

Tsáádíyi íjcyáne cahcújtso múnáa éllevu cáátúnúmeíne

3 Téhdure Tsáádíyi íjcyáne cahcújtso múnáa uwáábóóbe éllevu íllu caatúnu: “Píívyéébé Apííchó 7-nevádú néene dífbyedi íjcyaa 7-meváké mícúruke éjécunúhíjcyaa ámuhákye néehíí: Ó waajácú muhdú ámuha meícyahíjcyáne. Muurá ámuha mékévaúcunúhíjcyará Píívyéébeke ámuha meúraávyenetu. Áronáa tsá ámuha ímí meúraávyetúne. ² Áánéllii téibúwá mejcyáne métsúúraméí ímí dífbyeke ámuha meúraávyéyóneri dífbyedítýú ámuha memújtátuki. Muurá o waajácú díbye ímillédú ámuha mejcyatúne. ³ Méitsáávé éjýúu ámuhákye ditye úwaabóné tsúúca ámuha mecáhcujtsóne. Ááne meímíbaávyéne tsiíne ímíneúvú dífbyeke méúraávyé. Muurá ámuha meímíbaávyétúhájhíí éhne múúne naní múnáajpi wáájacúratúné tsáhdu o tsáábe ámuhákye o tuvááóvaáhi. ⁴ Áronáa ijcyámé tsaate ámuhadítýú ímitýúné méénutúme. Aame ímiáámé íjcyánéllii óoma íjcyáa tsaimíyé tsítsíj néené wajýamuunévú iújcámeíne. ⁵ Íínerí táhjátsámeítýúme ehdu íjcyáahi. Áame mémeháñé tsá o páácyúitýu wágóóóvéítýúme mémeháñé cáátúváne waajácúháámitu ijcyane. Áameke o bóhówájtsó Líhíyodívu, téhdure níjkyéji múnáadívu. ⁶ Aane ihdyu óví ímiááne lléébome cáhcujtsó Píívyéébé Apííchó cahcújtso múnáake néhijcyáne.”

Piradéépiári íjcyáne cahcújtso múnáa éllevu cáátúnúmeíne

⁷ Téhdure Piradéépiári íjcyáne cahcújtso múnáa uwáábóóbe éllevu íllu caatúnu: “Ímiáábé állíúútuube Dabíiúvú avyéjú dífbyedi íjcyaae pááyucúné tsá múha wátájcóítýuróne. Áhdure díbye wátajcóné tsá múha pááyucúítýuróne. Aabe ámuhákye néehíí: ⁸ Ó waajácú muhdú ámuha meícyahíjcyáne. Muurá dúhcú íbúwá ámuha menéérome ímí táuwaábó meúraávyehíjcyá oke tóónutúmére. Áánéllii ámuha meúwáábóíne uwááboju ámuháma o pááyucúné tsá múha wátájcóítýúne. ⁹ Áronáa ijcyámé tsaate jodíomú íjcyarómé Naavéné icyánéjcúré úraavyémé íllure iállíne tahñéjtedi díllómeímye. Árome ícúbáhrámeínetu ámuhá líííneúvú ímíh-móúbáne ámuhákye avyéjútsoo ámuhákye o wájýune iwáájácúnema. ¹⁰ Muurá íhnáhóóróné pañe ímí oke ámuha mecáhcújtsónéllii ámuhákye o téhmeé íñújiri ícúbáhrameí íjcyánetu. ¹¹ Aane lléváhréjuco o tsááíne. Áánéllii múu muhdú ámuha meícyahíjcyádú tsaimíyé íjcyá ámuhá wáabyutájucó íjcyáneri ámuha mebáñúmeítýuki. ¹² Muurá íínerí táhjátsámeítýúmeke o pícyoó Tápiivyéébé duurúvájá apíhájcúnédú néeme ditye íjcyaki. Aame tsá múijýú dífbyedítýú ínéítýúne. Áamedítýú o caatúnuú dífbye mémema íhcyóómi béhne Jerotsaréé níjkyéjiri íjcyácóómi

méme. Áhdure ó caatúnuú béhne tamyémé diityédítu. ¹³ Aane ihdyu óvfi ímiááné lléébome cáhcujtsó Píívyéébé Apííchó cahcújtso múnáake néhijcyáne.”

Raoditséari ijcyáné cahcújtso múnáa éllevu cáátúnúmeíne

¹⁴ Téhdure Raoditséari ijcyáné cahcújtso múnáa uwáábóóbe éllevu íllu caatúnu: “Píívyéébe páneerée ípívyéjtsoobe íjcyaduré ícyahíjcyaaabe allíútuube ámuúhakye nééhíí: ¹⁵ Ó waajácú muhdú ámuha meícyahíjcyáne. Muurá ímí oke ámuha meúráávyéturómé tsá oke meíhvéjtsotúne. Aane ihdyu ó ímíllérá tsáimíyé oke ámuha meúraavyéne. Aane ámuha meímillétúhajchíí óvíjyacóóne. ¹⁶ Ehdú múhdurá oke ámuha medárfívnéllíí ílluréjucó ámuúhakye o wáágóóíne. ¹⁷ Muurá ámuha ménéhíjcyá íhtsutúme ámuha tsáimíyé meíjcyame íínetú mepíhtotúne. Áronáa tsá ámuha mewáájácúmeítyú núcójpítsówu íévejte múúne íjcyadu ámuha meíjcyane. Áhdure tsá ámuha mewáájácúmeítyú hállúvatúme múúne íjcyadu ámuha meíjcyane. ¹⁸ Áánéllíí oke métáuméí ámuúhakye o ímílbájcho núcójpítsó nénéhjítu ámuha mebóhówaúcunújúcóótuki. Muurá ámuúhakye o píáábóneri botsíí ámuha mewáájácúúvee ímiánejcúvú éhne múúne íhyálluúúné ímityúme ityáábótsámeíne botsíí ímíneúvú íítedu. Óhdi ímiá uwááboju íjcyane ímíneúvú mecáhcújtsóne meímíjpyeté éhne múúne óóro cúújúwari chócóóvénetu íñéhní wágóóóvéne boone ííne ímíjyaú tene íjcyadu ámuha meíjcyaki. ¹⁹ Muurá o wájýúmeke ó úwaabó ditye óóma ímílbáávyeki. Áhdícyane ímiááméré meíjcyáne meímíbáávyé múhdurá ámuha meícyahíjcyánetu. ²⁰ Ámuúhakye ó píúvahíjcyá éhne múúne llééhówatu mepíuvádú oke ámuha mecáhcújtsóhajchíí ámuúhakye o ímílbájcho tsáimíyé menáhbéwávcatsíki. ²¹ Muurá íínerí táhjátsámeítyúme ímí ícyahíjcyámeke ó pícyoó táúniúvú muhdú lli-híyó oke íúniúvú íavyéjuvu pícyohdu. ²² Aane ihdyu óvfi ímiááné lléébome cáhcujtsó Píívyéébé Apííchó cahcújtso múnáake néhijcyáne.” Ehdúu oke neebe Jetsóo.

Píívyéébe ávyéjúttsámeíne

4 Átsihdyúu idyé ó ájtyumí níjkyéjitu llééhowa pááyúacunúne. Áané pañétúu oke tsiíne éhnée íhde rojrócó mellíjchúnej kéévádú íhgyúvaabe nééhíí:

—Cáhwáá taéllevu dica muhdú pájtyéínehjívú uke o úújétsoki.

² Áijyúu Píívyéébé Apííchó píáábori ó ájtyumí teene níjkyéjí pañe ávyéjú íjyáwá hallurí tsaapi ácuúcunúúbeke. ³ Áábé ámítsaráhcóo jájpeé, conarínaa, íjcyáné neewáyúúcu ‘rutúrúttú’ nééne ámítsaráhcódu. Aanée teewa íjyáwá hallútú tuuhi pajtsícunú ímíwu ‘ejmerááda’ némeíne neewáyú áchaúcunúdu. ⁴ Ááwá úniúúcurfí tsíwahi 24-wava íjcyane idyé ó ájtyumíhi. Áwáhjí halluríí téhduméré 24-meva túkevjtsojte óóro chahíwáánema íjcyame ácuújcatyémé wajyámúúné tsítsíjhájíuúvú. ⁵ Aanée pañétúéwatu rórihcyóné íhnáho íhgyúvá éhne múúne chijchi íhgyuvádu. Áánetúu tééwá úmíwari 7-neva peetéháñé 7-nevádú nééne Píívyéébé Apííchó íjcyáne nááve. ⁶ Téhdurée tééwá úmíwari nújpacýodú ‘rauráú’ nééneé. Átsihyí 4-meva iyámédú néémé hálluúúné panéjcuwátú íjcyame tééwá hallurí panéjcuwári. ⁷ Áámedítýúu tsaapi báju oohíbyécobádu. Áánetúu tsijpi jééú ocájídyu. Áánetúu tsijpi húmí míamúnáájpí humídu. Áane tsijpíí mewáájícobádú néébe wállúríjjuú-cunúhi. ⁸ Áámedítýúu 6-wava íhñúwaane tsáápiitsádítýú íjcyámé hálluúúné pat-síhjívatúre. Aamée ‘dáij’ néétune cójíhajchótá pécóhajchótá nehíjcyáhi: Panévatúre íhtsútuube Píívyéébe ímiáábé u íjcyaaabe íjcyaduré ú íjcyá dipíívyema íjcyátuúbe.

⁹Ehdúu diitye 4-meva íavyéjú iýwáwá hallúrí ácuúcunúúbé múijyú dsíjívéí-tyúúbeke duurúvahíjcyá téhdújtsomére. ¹⁰Áhdurée idyé diitye 24-meva túkevéjtso-jte dííbyé úmíwáwú ímíhmóúbáne dííbyeke duurúváhi. Aamée íchahíwááné dííbyé lliiñéwú iwájójcóné nééhií:

¹¹Píívyéébe múúhá avyéjuube u íjcyaaabe ihdyu téhdújuco panévatúré íhtsútuube u íjcyaaabe u áveyéjúúne. Áábeke ihdyu uke muha máávyéjútsohíjcyá páneerée u ímíllédú u ípívyéjtsónéhjí dityájpíyé íjcyáábeke.

Ehdúu nehíjcyáme.

Obééjáwuúdú néébeé

5 Áhdurée ó ájtyumí diibye íavyéjú iýwáwá hallúrí ácuúcunúúbé panéjcvaré cáátúvaháámí waajácuháámí éjécunúné ímiánéjécúéhójsiri. Áhaamí 7-neva wáúmíñúmeíháámí ténévádú ejké múha íhdícyame téhaami ipááyútuki. ²Áijyúu níjkyéji múnáajpi íhtsútuube kéévánécoba nééhií:

—¿A íjcyámé tsaate ímiáámé téhaami pááyúcúiyóme? ³Tsá muurá tsáápiúba níjkyéjima íñújiri íjcyamedítýú ímiáábé íjcyatú téhaami ipááyúcúne éévéiyóme. Téhdure tsúúcajáa dsíjívémédítýú tsá tsáápiúbaré íjcyatúne. ⁴⁻⁵Ehdúu díbye nééneri o táhíjcyárónáa tsaapi diitye túkevéjtsojtédítýú oke nééhií:

—Tahdíñe bóhoj. Muurá íjcyaaabe tsaapi Jodáá dohjíba múnáajpi Dabíiúvúj tsiiménémúhaabe bájú oohíbyédú íhtsútuube íjcyaaabe. Aabe ihdyu óvíi téhaami paayúcú ímiáábée íjcyane úújétsóobe.

⁶Ehdúu oke díbye nééérónáa teene ávyéjú iýwáwá úníuri diitye túkevéjtsojtemá 4-meva iyámédú nééméj piine ó ájtyumí obééjáwuúdú néébe íjyócunúúbeke. Áábekée boohówáné dityée idsíjívétso dííbyeke méénunéhji. Áábejtóóné 7-jtoova íjcyáábé hálluúúné téhdunéré 7-uva Píívyéébé Apííchó 7-nevádú nééne páneere íñújívú wállómeíñe náávé íjcyane. ⁷Aabée diibye obééjáwuúdú néébe íavyéjú iýwáwá hallúrí ácuúcunúúbe éllevu ipyééne ujcú téhaami dííbyé ímiánéjécúéhójsiri íjcyaháámí. ⁸Aabée téhaami újcúúbé lliiñéwú diitye 24-meva túkevéjtsojtemá 4-meva iyámédú nééme míhmóúbáhi. Aamée ítyujkévevu íjcyumúbáánema íjcyámedi téhdure óróihllóne. Áihllójí pañée tsanééré pácuúcu wahpécunú muhdú Píívyéébema dííbyéjé meíhjuvúné dííbyedívú úújetéhíjcyáne nááve. ⁹⁻¹⁰Aamée dííbyeke idyúúruvúné bēhju mājtsíjyú mājtsívaju íllu nééhií:

Apáábyéré ímiáábé u íjcyaaabe ihdyu ú piivyété téhaami u pááyucúne. Úpée muurá múúha wájuryi u ícúbáhrámeíñe ú dsíjivéhi. Aabée dítyujpácyó u wáágóonej tééveri múúhakye panévá íñújíñe múnáa páhduvaré íhjuvámema ú ímíba-jchó ímí Píívyéébema muha meíjcyaki. Áánemáa múúhakye ú picyóó dííbyé avyéjuejte muha meíjcyaki. Áhdurée múúhakye ú picyóó llúúvájte muha meíjcyame dííbyeke meífcúveki. Aame muha meíjcyáá ávyéjujte íñújiri.

Ehdúu nééju mājtsíváme.

¹¹⁻¹²Áamekéé o íítehíjcyánáa ávyétá mityámé níjkyéji múnáa eevératu íjcyame téhdure kéévánécoba íllu nééju mājtsíváhi:

Obééjáwuúdú néébéé ícúbáhrámeííbyé ihdyu téhdújuco panévatúré íhtsútuube íjcyaaabe pane wáajacúne. Áhdure téhdújuco díbye áveyéjúúne. Áábeke ihdyu metsu maávyéjútso dúúruvámére.

Ehdúu nééju mājtsíváme.

¹³ Téhdurée idyé ó lleebo páábé ihdeejpi níjkyéjiri, ííñújiri, ííñújí pañe, nújpácyó pañe, íjcyame íllu nééju májtsiváne:

Eene ávyéjú íjyáwá hallúrí ácuúcunúúbee, obééjáuúdu néébeé, íjcyamútsí pané-vatúré íhtsútujtétí íjcyámútsikye ihdyu tehdújuco metsu maávyéjútso dúúrú-vaméré múijyú níjkéváityúne.

¹⁴ Ehdúu nééju ditye májtsiváne boone diitye 4-meva iyámédú nééme nééhíí:

—Ehdu teene tehdújuco. Áánetúu diitye túkevétsojte imíhmoúbáne diityétsikye duurúváhi.

Waajácuháámi páyuuvéne

6 Átsihdyúu o ítténáa tsúúca diibye Obééjáuúdu néébe teene waajácuháámi éjketá tujkénúene idyóváajcárone paayúúhi. Áánáacáa ó lleebo chijchi múu íhjuvádú oke tsaapi diitye 4-meva iyámédú néémedítýú nééneé:

—Éje, cáhawáá dihtécunuj. ² Ahdújucóo o íttécunúné dibye pááyúcuháámi pañe tsítsíbeúvú íjju hallúrí tsaapi tubóowama íjcyáábeke. Aabée íhtsútuube méénujcátsityu íjcyáábeke cháhiwávú ditye ávohjácoobe péé méénujcátsivu tsíjtyeke ityáhjaki.

³ Áané hallúvúéháámi éjketáa idyóváajcárone dibye pááyúcúnáa idyé oke tsijpi diitye 4-meva iyámédú néémedítýú nééhíí:

—Éje, cáhawáá dihtécunuj. ⁴ Ahdújucóo o íttécunúné téhaamí pañe tsijpi íju tújpáábyeúvú néébeke. Áábé hallúrí íjcyáábeke némeíñé dibye pámeere ííñújiri míamúnaa íjcyámeke ityútávajtso ditye illííhyanújcátsíki. Áábedíí ávyétá íhtsútú nééne cávaájco.

⁵ Áané hallúvúéháámi éjketáa idyóváajcárone dibye pááyúcúnáa idyé diitye 4-meva iyámédú néémedítýú tsijpi oke nééhíí:

—Éje, cáhawáá dihtécunuj. Ahdújucóo o íttécunúné téhaamí pañe tsijpi íju cúúvéébeúvú néébe hallúrí íjcyaaabe eevéjé éjécunúúbeke. ⁶ Áánáacáa ó lleebo dítye 4-meva iyámédú nééméj piínétú tsaate nééneé:

—Ícyooa tsájcoojí wákimyéí hallúvú tsáne áámuréjuco trígo újcúmeíñe. Áánetu tsebáádá 3 áámuréjuco újcúmeíñe. Áánéllíi tsáhájucóo múu íjyácunújúcootú bíínójpácyoma dúúrúbajpácyó iújcúíyóneri.

⁷ Áané hallúvúéháámi éjketáa idyóváajcárone dibye pááyúcúnáa idyé diitye 4-meva iyámédú néémedítýú nihnéejpíyé oke nééhíí:

—Éje, cáhawáá dihtécunuj. ⁸ Ahdújucóo o íttécunúné téhaamí pañe tsijpi íju llíjcyáábeúvú néébe hallúrí Dsijívé imyémé íjcyáábeke. Áábe déjutúu tsijpi tsáábe mémé ícúbáhraméi. Áámútsikyée némeíñé tsahdúnéécuéllé míamúnaa ííñújiri íjcyámeke dityétsí idsíjívétso méénujcátsii, ájyabaa, chemee, íjcyáneri. Áhdurée diityétsikye némeíñé iyámedi diityéké dityétsí idsíjívétso téhdure tsahdúnéécuéllé.

⁹ Áané hallúvúéháámi éjketáa idyóváajcárone dibye pááyúcuháámi pañe idyé ó ájtyumí Píívyéébe íicúvé wáíjí lliíñe dífbyé íhjuúu íhvéjtsotúmé ímí úwáábohíjcyáné hallútú ditye dsíjívétsóméhjike. ^{10–11} Áámé wajyámúúnée tsítsijáhjí íjcyame wáníjcyámeí kéévánécoba ílluú:

—Ávyéjuube Píívyéébe ímíáábé u íjcyaaabe muhdú u néhdújuco u méénúúbeke uke muha menée ¿múijyú ííñújiri íjcyame míamúnaa múúhakyée dsíjívétsómeke téené hallútú u ícúbáhraíñe? Áánéllíihyée diityéké némeíñé diityékée idsíjívétsódú téhdure íñabhémú Críjtó íicúve múnáake dityéi dsíjívétsóné ditye ityéhmeki.

¹² Áané hallúvúéháámí éjketáa idyóváajcáróne dibye pááyúcúháámí pañe ó ájtyumí ávyetá ihnáhó íññuji váúmeíñe tujkéveri cóójíejpi nuhba cúúvenúné ávyeta kímóóvé wajyámuj cúúvédu. Áánetúu péjcóejpi tújpacyóduréjucu íjcyane. ¹³ Áánaacáa mícuro dojcó íññujívú éhne múúne higyééráhe néévá tsíjpáné ki-ijyebári dójcodu. ¹⁴ Áijyúu caame íévehóówá pevetsíiyéjucu éhne múúne waa-jácuháámí mepívíyoácódu. Áhdurée caméwajúnema móóáj piine íjcyáhbaújí iiné tsiéllevuréjucu. ¹⁵ Áijyúu pámeere míamúnaa íññujiri íjcyame ávyéjutee, ehnéva múnaa, tsíjtyé hójtsí pañe íjcyamee, tsíjtyé hójtsí pañe íjcyatúmee, éhdume páátúnúmeí nēwáyúcobánē raahóvú wáhyejúnē pañevu. ¹⁶ Aamée teene nēwáyú-cobáneke, caméwajúneke, nééhií:

—Múúhá hallúvú méuhnóbá íavyejú iyyáwá hallurí ácuúcunúúbe múúhakye iáj-tyúmítuki, áhdure Obééjáuúdu néébe múúhadi ícúbáhráiyóné ihdétu. ¹⁷ Muurá tsúúca múúhadívú ícúbáhraméí wajtsí múha áábúcuíturóne. Ehdúu nééme téhaamí pañe o ííteme.

Ijraéemudítýú tsaate Píívyéébeéjte

7 Átsihdyúu idyé tsiíne naavédú néené pañe ó ájtyumí 4-meva níjkyéji mú-naa íññujiri patsíhjivárí íjyócújcatyémeke. Téhmehíjcyámée íññujíi, móañee, bájunee, íjcyane kíjyeba ivááútuki. Áámekée némeíñe íññújima nújpacyo ditye ityútávájtso. ² Áronáacáa tsijpi diityédítýú nuhba tsáhícyánéjcutu Píívyéébe mémé cáátúnúmeíñema tsáábe néé kéévánécoba: ³ —Métútávájtso díñíi íññujíi, móañee, bájunee, íjcyane Píívyéébe íicúve múnáá úmicóónetu dífbye mémé mepícyóótúné hajchóta.

⁴⁻⁸ Aanée oke tsaate néé 12 dohjíba múnaa ijraéemú íjcyámedítýú 144,000-mevá úmicóónetu teene Píívyéébe mémé tsúúca pícyámeíñe: Jodáá dohjíbatu 12,000-mevaa, Robéé dohjíbatu 12,000-mevaa, Gáá dohjíbatu 12,000-mevaa, At-séé dohjíbatu 12,000-mevaa, Netaríí dohjíbatu 12,000-mevaa, Manatséé dohjíbatu 12,000-mevaa, Tsimeóó dohjíbatu 12,000-mevaa, Revíí dohjíbatu 12,000-mevaa, It-sacáá dohjíbatu 12,000-mevaa, Tsaboróó dohjíbatu 12,000-mevaa, Jotséé dohjíbatu 12,000-mevaa, Bejamíí dohjíbatu 12,000-mevaa, ehdu.

Tsítsíjáhjima íjcyame

⁹⁻¹⁰ Átsihdyúu idyé ó ájtyumí tétsihyi diibye íavyejú iyyáwá hallurí ácuúcunúúbee, Obééjáuúdu néébeé, íjcyámútsí úmíwari ávyetá mityáné míamúnaa eevératu panévá íññujíne múnaa íjcyame páhduváré íhjiyúvameke. Áámé wajyámúúnée tsít-síjáhjiúvú nééme wájyuhóónema íjcyame kéévánécoba nééhií:

Muurá pajtyéteju tsáá íavyejú iyyáwá hallurí ácuúcunúúbee, Obééjáuúdu néébeé, íjcyámútsidítýu.

¹¹⁻¹² Téhdurée idyé tétsihyi diitye túkevítsojtémá 4-meva iyámédú nééméj piine pámeere níjkyéji múnaa íjcyame ímíhmóúbáne Píívyéébeke dúúruvámé nééhií:

Tehdújucu ihdyu Mépiivyéébe múijyú níjkéváítýuube panévatúré íhtsítuube ávyéjuube íjcyaa pane wáájacúne. Áábeke ihdyu metsu maávyéjútso dúúrú-vamére. Ehdú teéne.

Ehdúu nééme níjkyéji múnaa.

¹³ Áánaacáa tsaapi túkevítsojtédítýú oke nééhií:

—¿Aca aatye eene tsítsíjáhjima íjcyámeke ú waajácú kiátú ditye tsááneé? ¹⁴ Áánél-liihyée o néehíí:

—Tsáha, Ávyéjuúbej, u ihdyu ú waajácú diityéke.

Áánéliihyée oke neébe:

—Íjtyée ímíbaavyé Obééjáuúúú néébé tujpácýó wágóóóvénej tééveri. Aamée ávyétá íhnáhó nééné ícúbáhaméí íñújiri íjcyánetu pajtyéhi. ¹⁵ Áánélii ícyooca Píívyéébema íjcyame dífbyeke íícúvehíjcyámeke íné ímíjyaú pícyoóbe. ¹⁶ Aame tsáhájucó múijyú ájyabáávatéityúne. Téhdure tsáhájucó ditye ádópívyenúityúne. Tsáhájucó múijyú nuhba diityéké áñúityúne. ¹⁷ Muurá ávyéjú íjyáwá úníuri íj-cyaabe diityé tehmeébé Obééjáuúúú néébe tsaimíyé diityéké túkévejsómé íné ímíjyaú íjcyáhi. Áámedítyú Píívyéébe kímóóve wáágoómé tsá ínerí kímoovéjú-cootúne. Ehdúu oke túkevéjtsójtédítyú tsaapi néé naavédú néene o íténé pañe.

Nihñéeháámíré waajácúháámí páyuuvéne

8 Áijyúu idyé nihñéeháámí éjketaré idyóváajcáróne diibye Obééjáuúúú néébe pááyúcúháámí pañe ó íité nįjkyejí dáíhañéréjucó íjcyane wahájchotáwu. ² Áánaacáa ó ájtyumí 7-meva nįjkyejí múnáa ítyujkévevu rojrócóónema íjcyame Píívyéébe úmíwari íjcyámeke. ³ Áánetúu tsaapi dífbyé íicúvé wájí úniúvú íjyócu-uvévá dífbyeéjté dífbyema íhjuvavahíjcyáne náávé mityane pácúúcu óoróíhlló pañe íjcyánema teene icyóvájtsóneri dífbyeke íícúveki. ⁴ Aanée teene pácúúcu dibye cóvájtsóne ójtsó úújeté Píívyéébedívu. ⁵ Átsihdyúu dífbyeke íicúvéjítu teene lílyíh-lló pañévú cújúwayúúhá íujcune dibye íñújí hallúvú wááónemáyé apííchówu chíjchímuba ‘roríhrórí’ dóvájaaavéhi.

Rojrócóóné llíjchúmeíñe

⁶ Áánaacáa diitye 7-meva nįjkyejí múnáa tsúuca ímbájkímeyé írojrócóóné illíjchuki.

⁷ Aanée tujkénú tsaapi írojrócó llíjchúné tujkéveri cúújúwama tújpacyo úmeváné páwahji néene dójcóneri tsahdúnéécuéllé íñúji áiivyé bájunemájucó.

⁸ Áané boonétúu idyé tsijpi írojrócó llíjchúné tujkéveri cámeíhbaúcobádú néene péétécunúné móóá pañévú áákityéné nújpacyo tsahdúnéécuéllé píívyetétso tújpa-cyóvuréjucó. ⁹ Ááneríi tsahdúnéécuéllé téjpacyó pañe íjcyame dsíjivéhi. Áhdurée tsahdúnéécuéllé téjpacyorí úllénéj cújúwamííne wágóóovéhi.

¹⁰⁻¹¹ Áané boonétúu idyé tsijpi írojrócó llíjchúné tujkéveri nįjkyejítu ‘Paapáwa’ némeííne miicúruwácoba áákityé péétécunúúbéré páneere téhííne pañévu. Ááneríi tsahdúnéécuéllé nújpacyo páápanújpácýó mityame míamúnáa iádóne dsíjivéhi.

¹² Áané boonétúu idyé tsijpi írojrócó llíjchúné tujkéveri nuhba cóójjejpíi, péjcóe-jpíi, míícúruu, íjcyame tsahdúnéécuéllé áábatémé tsá ímí ájchújúcootúne.

¹³ Áijyúu méwaajídú néébe íévéhóówari wáhpéebe kéévánécoba néehíí:

—¡Máidáátsoju ihdyu íñújí hallúrí íjcyáne míamúnáake tene pájtyeííne nihñé-jtéré 3-meva nįjkyejí múnáa írojrócóóné llíjchúcoóca!

9 Áróne illúhuwúrée tsúuca tsijpi írojrócó llíjchúné tujkéveri míícúruwa nįjkyejítu íñújívú áákityé wáhyéjúcoba ávyéta pañe néhejú watájco ipááyúcuki. ² Aabée téhejúcoba pááyúcúnetu mityane ojtso íjchívýé éhne múúne wájcyoha pééte ne ójt-sodu. Aanée cóójjejpíi núhbake watájco cúúvénécobaúvuréjucó. ³ Aanée teene ojtso pañétú tséreemu cájtume tsújaavé páneere íñújiri óóvimu núúodu míamúnáake

inúuoki. ⁴⁻⁵ Áamekéé némeíñé apáámyekéré Píívyéébe mémé íumicóónetu ijcyátúmeke ditye ícúbáhra 5 nuhbává hajchótá diityéké dsjívétstómé. Téhdurée diityéké némeíñé íñújiri páneere úmeheénema bajtsóháñé íjcyane ditye ícúbáhrátuki.

⁶ Ehdú tene pájtyécooca míamúnaa idsjívéíyóneri íjyácunúróme tsá dsjívéítyúne.

⁷ Áamée diitye tséreemu panéjuco míamúnáá humínédú íhyúmine néeme óoró chahíwaanédú néenema íjcyame tsúuca íjcyátsíivyé éhne múúne méénujcátsílli íjyumu íjcyátsíivyédu. ⁸ Áamé níwacóóné walléemú níwacóóné hajchónéhj íjcyámé ihwájíñé bájú oohíbyécóbá ihwájíinédú. ⁹ Áaméj píujíñéé úwáñé miihónédú néenema wátájcámeímyé wáhpene ihjyúvá apíchówu éhne múúne méénujcátsívu íjchíemíñé íjyumu llícyuhcóné íhjuváu. ¹⁰ Áamé nuówáánéé óóvímú nuówaanédú téeneri ditye míamúnáake tsáhojtsí nuhbává hajchótá ícúbáhrañé. ¹¹ Áamé avyējuubée íjcyaaabe téhdure wáhyéjúcoba ávyéta páñé néhejú avyējuube íjcyáábe mémé heeberéomú ihjyúrí Abadóo. Áánetúu gríéégómú ihjyúrí Aporío 'tútavájtso múnáajpi' nééíyóne.

¹² Ehdúu ó ájtyumí téhaamí pañe ícúbáhraméi pájtyene. Áronáacáa némeíñé tsiíñéi miiñéecu íjcyane.

¹³⁻¹⁴ Átsihdyúu idyé tsiíñe téhaamí pañe tsijpi diitye níjkyéji múnáadítýú írojróco llíjchúné tujkéveri Píívyéébe ícúvú wájí óorótu méénúmeíjji hallúrí ócájij toónédú néénéj píinétú tsaapi dílbyeke nééhií:

—Tsiíñacó aatye 4-meva naavémuke eene Eoparáátej tééhí únítutu dóhjívámeke.

¹⁵ Ahdújucóo díbye tsiíñacómé tsahdúnéecuélle míamúnáake dsjívétstóné ímichíi ihdyu téijyú wáabyutájucó pícyámeímye. ¹⁶ Áijyúu némeíñé diityé tsodáhómú íjyumu dílle 200 millóóné íjcyane.

¹⁷ Áaméj píujíñetúu ímyéenujcatsí miihóné chíájcatyé páhduvaré némiíhóji tújpámíhójiúvu, llíjcyámíhójiúvu, ajtyúvámíhójiúvu, íjcyane. ¹⁸ Áánetúu diityé íjyúmú níwáuúné bájú oohímyé níwáuúnédú néémé íhjuháñetu cúújuwaa, ojtsoo, atsóóperee, íjcyane íjchívyéneri tsiíñe mítyane míamúnaa dsjívé tsahdúnéecuélle. ¹⁹ Muhdú íhjayá íhjuháñema íbówaañe íñimíyémú níwáuúnédú néeneri míamúnáake llihyánuhíjcyáme.

²⁰ Áronáacáa dsjívétúme tsá ímityúné ímyéenuhíjcyané íhvéjtsotúne. Tsáháa ditye naavémuke icyáánívahíjcyané íhvéjtsotúne. Áhdurée tsá ditye íhvéjtsotú íbóhíubamáyé íjcyátúmeke óorotu, úwááñewatu, nééwáytu, úméhetu, méénúmeímyéhjike icyáánívahíjcyane. ²¹ Áhdurée tsá ditye íhvéjtsotú idsjívétstócatsíhíjcyané, iwáábyénúcatsíhíjcyané, íhdícyámema idyómáccócatsíhíjcyané, íñánícyatsíhíjcyané. Ehdúu ó ájtyumí téhaamí pañe.

Níjkyéji múnáajpi waajácúháámima íjcyane

10 Átsihdyúu idyé tsiíñe naavédú nééné pañe ó ájtyumí tsijpi ihtsútuube níjkyéji múnáajpi íhyallútú tuuhi cápátsíucunúúbé ojtsó pañe cáámetu níítyéébeke. Áábe húmíi ajchúcunú cóójíejpi nuhba ajchúcunúdu. Áánetúu íjcyúbaacu peetéunú cúújuwa peéteéunúdu. ² Aabée waajácúháámíwu wájíhtúunúháámí éjécunúúbé ímiánéjcúejtúhá túvaucunú móóatu. Áánetúu náníñéjcúejtúhá túvaucunúúbé íñújitu. ³ Aabée éhne múúne bájú oohíbyécoba íhjuváu ávyéta íhnáho íhjuváu tujkéveri 7-meva chíjchimu íhjuváu ávyéta íhnáho. ⁴ Aanée ditye muhdú néene o cáátúnúyónáa tsaapi oke cáámetu nééhií:

—Caatúnudí ditye ihjyuváne. Téhdure muucá dúúbállédí teéne.

⁵ Áané boonétúu diibye níjkyéji múnáajpi eenée móóama íñújitu tárívájau-cunúúbe ímiánéjcuéhójtí cáamevu ihbúcuhi. ⁶ Áanemáa múijyú dsjívétyuube páneere lévéhóowari íjcyánéhjima íñúji, nújpacyo, múhdúné tsíeméné íjcyanéjhí ípívyéjtsóóbe mémeri neébe:

—Ímiáané tsúuca páneere níjkéváiñe éévé úújetéhi. ⁷ Muurá 7-meva níjkyéji múnáa íjcyámedítýú nihnéepjýé írojrócó llíjchúcúcooca páneere ílluréjuco níjkéváiñe Píívyéébe múha wáájacutúné íhjyú uubálle múnáake néhdújuco. Ehdúu oke neebe níjkyéji múnáajpi eenée móóama íñújitu tárívájau-cunúúbe.

⁸ Áanetúu cáametu óoma íhjyúvaabe tsiíne oke neéhi:

—Aadi níjkyéji múnáajpi eene móóama íñújitu tárívájau-cunúúbedítýú éhaami waajácúháámíwu duúcu. ⁹ Ahdújucóo o péene o táúmeíñe téhaamíwu dífbyeke. Áánéllíhyé oke neébe:

—Áju, májcho téhaami. Muurá u májchone iimúwu néerone díhbáu pañévu páápánuúhi.

¹⁰ Ahdújucóo o újcúháámíwu o májchone ímiáané iimúwu néerone táhbáu pañévu páápánuúhi. ¹¹ Átsihvúu oke neébe:

—Íjcyanéi díhyallúrí tsiíne pámeere míamúnáake u úúbálleíñe íiná diityéké pájtyeíñe panévá íñújíne múnáa páhduváré íhjyúvámeke pámeere íavyéjujtemájucó.

Míityétsi uubálle múnáajtési

11 Ehdúu oke íñééné boonétu eevéivu oke íajcúne neébe:

—Íiyyi dehvété Píívyéébe duurúvájama dífbyé íicúvé wáji. Áhdure ú ééveé múhdúmevá téējari dífbyeke dúúrúvahíjcyámeke. ² Áanetu ihdyu téējá llaájtsí tsúuca tsííñe íñúji múnáa hójtí pañe íjcyane tsá u éévéityúne. Muurá 42 nuhbává tétsii Píívyéébe cóomiyi íjcyame técoomi tútávajtsoóhi. ³ Áijyu ó wáalloo míityétsi kímóóvé wajyámuma íjcyamútsi táuubállé méénúmútsikye dityétsi tamýemeri 1,260 coojívá hajchótá iúúbálle íiná pájtyeíñe. Ehdúu oke neebe cáametu óoma íhjyúvaabe.

⁴ Aane diityétsi íjcyane nééiyóné eene páné íñújí avyéjuubéré Píívyéébe íjcyáábé úmíwari orívoheécuma míñéecu peete íjcyane. ⁵ Áamútsikye múnáajtsórómeke dsjívétsóimútsi cúújuwa diityé hallúvú írípiácóneri. ⁶ Ehdú íiná pájtyeíñe iúúbál-léné hajchótá nééimútsi tene íállétuki. Téhdure nújpacyo tújpacyóvuréjuco dityétsi píívyetétsoíñe íñújiri íjcyámeke páhduváré néene chémeháñeri íchémétsoki.

⁷ Áronáa teene iúúbállehíjcyané dityétsi níjkévacooca iyáábécobádú neébe teene wáhyéjúcóbá déjucotu íjchíívyeebe diityétsima imyéénújcátsímútsikye dsjívétsoóhi. ⁸ Áamútsi ítemehóócú dómájcóratúné ícyahíjcyaa íhtsútu cóomí Máavyéju-ubée wátyétyécúmeícyóomí uulléjijtónéj píine técoomíyé Tsodóóma, Ejíhto, némeícóomí pañe. ⁹ Áhóócuúvuke pápihchúúj coojíváj píinévújuco panévá íñu-jíñe múnáa íítehíjcyáhóócuke tsá múha ímílléityú tsaate cúúune. ¹⁰ Aame ávyeta tééneri íimíjyúúvéne iwáñehjivaténé pañe tsíeménehjívú bohbanújcátsíhi. Ehdú ímíjyúúvéimye íjyévéhreváa dityétsi diityéké Píívyéébe íhjyú iúwáábóneri pásáricyohíjcyanéllíhye.

¹¹ Áronáa téhdune 3 coojíváj píinévú Píívyéébe tsiíne diityétsikye bóhítsómútsikye íajtyúmíne míamúnáa ávyetá íhnáho íllítyeéhi. ¹² Áamútsikye tsaapi cáametu kéévánécoba neéhi:

—Métsa íllevu. Ahdújuco diityétsí pééíne cáamevu ojtsó pañévú ímunáá di-ityétsikye íténáaaca. ¹³ Áijyu ávyetá ihnáho íññuji vááúmeíneri técoomítyú tsátsii jááhañe cáhvyábáneri 7,000-meva míamúnaa dsíjiveéhi. Áaneri cóejte ávyetá ihnáho íllítyéne Píívyéébe níjkyéjiri íjcyáábeke ávyéjútsoóhi.

¹⁴ Ehdú míjyúcújuco ícúbáhraméi pájtyeíñe. Áronáa íjcyanéi tsiíne ícúíye tééne boonétú pájtyeíñe.

Níhñéejpíyé írojrócó llíjchune

¹⁵ Aanée nihñéejpíyé níjkyéji múnáajpi írojrócó llíjchúné tujkéveri cáametu tsaate kéévánécoba néehíi:

Naavéné avyéjú íññujiri íjcyaroné Mépiivyééberéjuco cáavacúné iijéjuco Críjtoma íavyéjuutéki. Áaberéjuco téjji avyéjuube íjcyafíne mújyú níjkéváityúne.

¹⁶⁻¹⁸ Áanáacáa 24-meva túkevéjtsojte Píívyéébe úmíwari íavyéjú iijáwáané hallúri ácújcatyémé dífbye lliíñévú ímíhmoúbáne dífbyeke dúúruvámé néehíi:

Tehdújuco Ávyéjuube Píívyéébe íhtsútuube íjcyaduré u ícyahíjcyaaabe díhñáhoiri u ávyéjuuténe. Aabe íññujiri íjcyané míamúnaa úhdivu cááyóbahíjcyámeke u ícúbáhráíne éévé úújetéhi. Áhdure tsúuca dsíjivéjúcóórómema muhdúhjáa ditye ícyahíjcyané u ímíbájhóíne éévé úújetéhi. Aabe dííicúve múnáa íhtsútujtémáyé ídáátsojte uke íavyejúúlléne ímí díwákímyéi méénuhíjcyámeke tééne áhdovu u ájcuúhi. Áanetu íllure íññujiri míamúnáake tútávátsohíjcyámedi u ícúbáhraáhi.

¹⁹ Ehdúu Píívyéébeke ditye dúúrúvánáa níjkyéjiri íjcyaja dífbye duurúvaja páyucúúvéne pañe ó ájtyumí dífbye pityájcoju téhbá pañe íjcyané cajóónaba. Áanáacáa chíjchímuba dówájaavéné ávyeta ‘roríhróri’ néénáa íññuji vááúmeíhi. Áhdurée mítyane nújpácyowáané dojcóhi.

Wálleemútsí apíchó nééne iyáábema

12 ¹⁻² Áané boonétúu idyé tsiíne muhdú tene pájtyeíñe uubállé ó ájtyumíhi: Tsáápillée ééválle íévéhoowávú óhdivu bóhówaavé cóójíejpi núhba ájchúdú íwajyámú néélleé. Aallée péjcóejpi núhbá hallúri íjyócunúllé चाहिवा 12-meva míicuru. Aallée íhyúcunúhijcyá íavyéneri. ³ Áanáacáa idyé apíchówu níhbácobádú néébe tújpáábyécoba bóhówaavéhi. Áábé níwaúúnée 7-uva íjcyánetu íchahíwáané ávójcatyéhi. Áánétúu íjtyóóne 10-jtoova. ⁴ Aabée ífbówari tsahdúnéécuéllé míicúruke wáojcó íññují hallúvu. Átsihdyúu íjyócúúvetéébe diille eenée itsímáváíneri íjcyállé úniúvú dille tsímávátsike idyóókií. ⁵ Áanáacáa tsúuca tsímáválle wájpíwúuke páné íññujíne avyéjuube íhtsútuube íjcyáífbyeke. Áábekée Píívyéébe íavyéjuvu ujcú díbye dífbyemáyéjuco íjcyaki. ⁶ Áané boonée tsiiju úmivá íñnéubará píívyétúné íññujívu tsátsii Píívyéébe dílllema íhdenútsihvu. Átsihyí íjcyálleke dífbyere tehme 1,260 coojíwá hajchóta.

⁷ Áané boonée níjkyéjiri níjkyéji múnáa avyéjuube Migyééré íhyájkímuma díbye apíchówu níhbácobádú néébe téhdure íhyájkímuma íjcyáábema méénújcat-síhi. ⁸⁻⁹ Aabée Migyééré dífbyeke ityáhjáne waagóó tétsihdyu íññují hallúvú pámeere íhyájkímumájucó éhñéhjáa éjyuúvú íñnimyédi míamúnáake tútávátsohíjcyaaabe Naavéneke.

¹⁰ Áané boonétúu tsaapi níjkyéjitu kéévánécoba néehíi:

—Tsúuca Píívyéébe íhtsútuube íjcyaaabe íavyéjúejtéké pájtyetétsóíne éévé úújetéhi. Muuráhjáa ílli Críjtóke pícyoobe tééne avyéjuube díbye íjcyaki. Aane

tsúuca dífbyeke dífbyé cahcújtso múnáá hallúvú paíjyuvaré cójfhajchótá pécóhahjchótá álliúúnuhíjcyaaabe wágooóvéjucóó nījkyéjitu. ¹¹ Diibyeé tsúuca táhjátsámeí Obééjáwuúdu néébe tujpácý wágooóvéneri. Aanée diibye Obééjáwuúdu néébe uwááboju cáhcujtsómé téhdure tsúuca dífbyeke tahjáhi. Áanélliihyée tsá ditye ílityétú idsíjívěíneri. ¹² Ahdícyane méimíjyúú pámeere nījkyéjiri íjcyame. Áanetu ihdy máidáátsoju tene pájtyeíne ínnújiri íjcyámeke. Muurá tsúuca Naavéné wahájchotáréjucó íúmiwa íjcyane iwáájácúne ávyétá ihnáhó icyáyobáávaténe nihñéréjucó míamúnáadi ícúbáhraíne.

Ehdúu tsaapi kéévánécoba neé nījkyéjitu.

¹³ Aabée diibye níhbácobádú néébe tsúuca ínnújívú iwágooóvéneí iwáájácúne imíllerá eenée wájpíwúuke tsífmáválleke idsíjívetsóne. ¹⁴ Arónáacáa Píívyéébere neéjuri méwáájí núwácobácúdú nééne díflledítý íjcyáneri wááménelle ípyée ícyahíjcyáhullévú ínéubará píívyétúné ínnújivu tsiíne ínnimyédiyéjucó díbye díflleke ipátsáríjcyótuki. Aallée 3 píjcyábáj píinévú téhulle íjcyálleke dífbyere Píívyéébe téhmehíjcyáhi. ¹⁵ Áanélliihyée idyé diibye níhbácobádú néébe dífbyere ínnimye íjcyaaabe íllímútuhtjácó nújpacyo páneere icyáájávetsóneri díflleke imájcanútsóroki. ¹⁶ Arónáacáa ínnuji wácaavéné nújpacyo adúcúhi. ¹⁷⁻¹⁸ Áanetúu awáá éhníínevu díflledívú icyáyobáávaténe díflle hájkímumáyéjucó díbye méénújcatsíne Jetsocríjtó uwááboju tsaímíyé úraavyémé Píívyéébe táuhbaju néhdújucó ícyahíjcyámema.

Ápíchó néené iyáábemútsícyobácu

13 Átsihdyúu móóá úniúvú díbye íjyócuúvetenáa téémó pañétú apííchówu néené iyáábécoba íjchívyéhi. Áábé níwauúnée 7-ua íjcyáúhjitú nehníwu Píívyéébedítý íhjuváné caatúváhi. Áanetúu íjtyóóne 10-jtoova íjcyánetu íchahíwáane. ² Aabée báju oohííbyécobádú néébéj tuhááñé báju íjúj tuhááñédú néébe íhju apííchówu. Áábekée diibye níhbácobádú néébe picyóó ávyéjuube díbye íjcyaki. ³ Áábé níwauúnetúu tsau tsaate cáváájcou dsíjívéroú tsiíne bóhííneri panévá ínnújíne múnáa mityane iúllévénúne dífbyeke ávyéjujtsóhi. ⁴ Áhdurée diibye níhbácobádú néébeke ávyéjujtsómé díbye iyáábécóbake ávyéjuutetsónéllíhye. Áánemáa diibye iyáábécóbádítý néémeé:

—¿Aca íhya íjcyaaabe tsaapi áadidívú úújetéébe? Tsáháubá muurá múha íjcyatú dífbyeke táhjáiyóme.

⁵⁻⁷ Áábekée diibye níhbácobádú néébe picyóó díbye ínnújí ávyéjuube íjcyá 42 nuhbává hajchóta. Áánemáa táuhbaabe díbye ímityúné Píívyéébedítý íhjuvákí. Ahdújucóó ávyéta néhni díbye íhjuváné dífbyedítýu, dífbyé duurúvátatu, nījkyéjiri íjcyámedítýu, íjcyane. Áánemáa dífbyeéjtema imyéénújcatsímeye táhjaábe. Áábé hójtsí pañée pámeere páné ínnújíne múnáa páhduváré íhjuváme. ⁸ Aamée pámeere dífbyeke ávyéjujtsó dúúrúvamére. Áanetúu apáámýeré tsá dífbyeke ávyéjujtsotú ínnújíkyée ípívyéévétúné íhdéjucó idsíjívěíne pítyájcámeífbyé Obééjáwuúdu néébedi íjcyáháámitu imyémeháñé íjcyame. ⁹ Aane ihdy óví ímiááñé llééhome cahcújtsóhi. ¹⁰ Muurá tsíjtyeke cúvéhoojánúmeke téhdure cuvéhoojánúimye. Tsíjtyeke dsíjívetsómeke idyé dsíjívétsoimye. Ahdícyane tsúuca Píívyéébeéjté íjcyame múu ímíneúvú dífbyeke icyáhcújtsóne ehdu nééronéhjí aabúcúhi.

¹¹ Átsihdyúu idyé ó ájtyumí tsijpi iyáábécoba ínnújí pañétú íjchivyéné obééjáwuúj tódú íjtyóocu néébeé. Aabée íhjuvává ávyétá apííchó níhbácobádúu néébe íhjuváu.

¹² Aabée íhtsútuube éhnée tsau íhñíwau cáváájcámeíú tsiíne bóhiibe iyáábécoba íhtsútuube íjcyadu. Aanée diibye obééjáuúuj tódú íjtyóócu néébe táuhbá pámeere míamúnaa ííñújiri íjcyámeke ditye diibye eenée íhñíwau tsau cáváájcámeíú tsiíne bóhííbeke idyúúrúvaki. ¹³⁻¹⁴ Áanemáa dífbyé úmiwávú méénúráityuróné méénuhíj-cyaábe. Aabée míamúnaa íténeryé cáámetu niityétsó cúújuwa ííñújívu. Áaneri míamúnáake iállíne táuhbaabe ditye diibye íhñíwaúu cáváájcámeíú tsiíne bóhííuma íjcyáábé nījcyota imyéénuki. ¹⁵ Ahdújucóo ditye nījcyóné pañévú díbye íhnáhoori íbóhí pícyoobe íhjuvái. Áanemáa neebe pámeere múhdumé diibye nījcyotáábeke dúúrúvatúmeke idsíjívétsoíne. ¹⁶ Téhduree táuhbaabe pámeere idáátsojte tsíjtyé hójtsí pañe íjcyamee, tsíjtyé hójtsí pañe íjcyatúmee, íhtsutúmé éhnéva múnáa, íjcyámeke úmicóónetu ímíánéjcuéhojtsíjúbatu dífbye mémé íjcyaki. ¹⁷ Áijtyú teene dífbye mémema íjcyatúmé tsá pívyetétú iiná ínáhíhenúne. Apáamyéree dífbye mémema, dífbyé nóómerómá, íjcyame piivyété tsíeméné ínáhíhenúne.

¹⁸ Aanée dífbyé nóómero 666 íjcyane ihdyu óví wájácúnejcúme waajácú ímichi cáábyé nóómeró teene íjcyane, iiná nééiyóne.

144,000-meva májtsiváne

14 Átsihdyúu idyé ó ájtyumí Obééjáuúúú néébe Tsióó caméwájú hallúrí íjyocunúúbeke. Áábemáa 144,000-meva míamúnaa íjcyámé úmicóónetu dífbye mémema Cááni mémé caatúváhi. ² Áanáacáa nījkyéjitu tsane íhjuvává éhne múu teehe níwácunúné íhjuváu. Áhdurée ó lleebó chijchi íhjuváu. Áronáacáa botsíi ímíñeuvú ó lleebó éhne múu cúmubáané ditye áámune íhjuvádú tene íhjuváne. ³⁻⁴ Áanáacáa Pívyéébe íavyéjú íjyáwá hallúrí íjcyáábé únuri 4-meva iyámédú néemema túkevjtsojte íjcyámé úmíwari diitye 144,000-meva íjcyame májtsivá béhju majtsíjyu. Aajúu tsá múha tsijtye pívyetétú imájtsiváne. Apáamyéree tsúúca Pívyéébe újcume tsaímíyé Obééjáuúúú néébeke úraavyémé ímityúné méénújúcootúme piivyété teeju imájtsiváne. Muuráhjáa dífbyej téeveri ííñújiri íjcyáné míamúnáadítyú tsúúca pájtyetámeke Cááni Pívyéébema ímí jtsú-cunúmútsí tehdujucó ímíá ícúvédu. ⁵ Aamée tsá álluutúne. Áhdurée tsá ditye ínerí néétsámeityúne.

Nījkyéji múnáa úballéne

⁶ Átsihdyúu idyé ó ájtyumí tsijpi nījkyéji múnáajpi íévéhóowari wáhpéébeke. Aabée panévá íñújíne múnáa páhduváré íhjuvámeke ímíáájú pajtyéteju múijyú níjkéváityúné úwaabóhi. ⁷ Aabée kéévánécoba nééhií:

—Pívyéébeke ímíñeuvú mecáhcújtsóne máávyeyújtso. Muurá tsúúca míamúnaa muhdú ícyahíjcyáné diityemá díbye ímíbájchóíne éévé úújetéhi. Ahdícyane dífbyeke méduurúv páneerée íévéhóowari íjcyánéhjima ííñují, móañe, téhíwuúné, méénúúbeke.

⁸ Aané boonée idyé tsijpi bóhówááveebe nééhií:

—Tsúúca Babiróónia íhtsútu cóómí íjcyarocóómí wágóoové panévá íñújíne múnáake técoomí múnáa ímityúnejcúvúre íbúwátsohíjcyáné déjúcotu.

⁹⁻¹¹ Átsi ehóowari íjcyánéhjima ííñují, móañe, téhíwuúné, méénúúbekehdyúu idyé tsijpi bóhówááveebe téhdure kéévánécoba nééhií:

—Téhdure pámeere múhdumé diibye iyáábécóbama íñījcyota dúúrúvahíjcyámé úmicóónetu, íhyójtsínéúbatu, dífbye mémé cáátúnútsámeímyedívú Pívyéébe

ávyetá ihnáho icyáyobáávaténe cúújuwa atsóóperemá péétécunúwá pañéví diityéké waagóóhi. Aame ícúbáhráméíi múijyú níjkéváityúne Obééjáuúúú néébema níjkyéji múnáa íjcyámé úmiwávu. Aane ditye tééwá pañe ícúbáhráméíne ójtsó tsá múijyú níjkéváityúne.

¹² Áané íhdétú múu pámeere íne múhdumé tsúúca Píívyéébeéjté íjcyame dífbyé taúhbaru néhdu ícyahíjcyámé ímíneúvú Jetsóoke úraavyé panévare mávaríjchojúúne íáábúúnema.

¹³ Átsihdyúu idyé tsaapi oke níjkyéjitu nééhíí:

—Íllu néene caatúnu: “Maímijyu ihdyu diitye Ávyéjuube Jetsocríjtoke cáhcujtsómé dsíjivémé íjcyanej. Muurá Píívyéébé Apííchó néé íwákimyéityu ditye wáyéeevéne. Áané wákimyéí ímí diityémá níjkéváhi.”

Íínújiri íjcyame újcúmeíne

¹⁴ Átsihdyúu idyé ó ájtyumí iévéhóowari tsitsíwu néene ójtsó hallúri tsaapi míamúnáajpídyú néébe ácuúcunúúbeke. Aabée ímíwu óóro चाहीवामा íjcyaaabe ejécunú tshújávawu nééwa níitsúwa. ¹⁵ Áanáacáa tsijpi níjkyéji múnáajpi Píívyéébé dúúrúvájá pañétú íjchívyeebe kéévánécoba dífbyeke nééhíí:

—Tsúúca íínújiri bajtsóháñe íjcyane keeméhi. Aaneaajpídyú néébe ácuúcunúúbeke. Aabée ímíwu óóro चाहीवामा íjcyaaabe ejécunú tshújáv íllurjúco wáhdáhinúne daahívetso. Tsúúca teene u ááhívetsóííne éévé úújetéhi. ¹⁶ Ahdújucóo díbye íwáhdáhinúné ááhívetsóne.

¹⁷ Áané boonée idyé tsijpi Píívyéébé duurúvaja níjkyéjiri íjcyájá pañétú íjchívyé téhdure tshújávawu nééwa níitsúwá ejécunu. ¹⁸ Áábekée tsijpi cúújúwá tehmeébé Píívyéébé íicúvé wájí íjcyátsihdyu tsáábe kéévánécoba nééhíí:

—Tsúúca óóva néévá naamé íínújiri. Aane íllurjúco péene daahívetsóte. ¹⁹ Ahdújucóo díbye ípyéene íujcune wáojcóné téené dotsúhcúíhcyú pañéví muhdú Píívyéébe ímítyúmedívu icyáyobáávaténe diityéké ícúbáhráííne nááve. ²⁰ Ahdújucóo díbye míamúnáake Jerotsarée tsíllévvúré ícúbáhrámé tujpácýo caajávé tétsii íjyumú íjcyámé íhjúháné tujkévevu 300 kíróómetró hajchótá íínújí hallúri.

Nihñéene 7-neva ícúbáhráméí íjcyane

15 Átsihdyúu idyé ó ájtyumí tsiííne apííchówu néene iévéhóowari. 7-meváa níjkyéji múnáa bóhówaavé Píívyéébe icyáyobáávaténe nihñéré míamúnáadi páhduváré ícúbáhráíínehjima tsáámeé.

² Áhdurée ó ájtyumí éhne múúne tsane nújpacyo ávyeta ‘rauráú’ néhdu nééne pañétú cúújuwa péétécunúne. Áané úníurí diitye iyáábécóbá níjcyotáa dúúrúvájíjcyatúme téhdure dífbye mémema íjcyatúme. ³⁻⁴ Aamée Píívyéébe diityéké ájcúné cumúbáánema íjcyame májtsivá dífbyé íicúve múnáajpi Moitséeúvú májtsíjyú Obééjáuúúú néébedítyú íllu nééjuú:

Panévatúré íhtsútuube Píívyéébe apáábyéré ímíáábé u íjcyaaabe u állíúútuube páné avyéjuubéré ú íjcyáhi. Áábeke uke panévá íínújííne múnáa íávyejúúlléne durúvájíjcyáhi. Muurá waajácúme ímíáábé u íjcyánéllíi muhdú u néhdújuco u méénune.

Ehdúu nééju májtsiváme.

⁵ Áané boonée idyé ó ájtyumí Píívyéébé duurúvájá pañétú pánétúeho mójcoho páyúcuuvéné dífbyé taúhbaruúne cáátuváné tééhó pañe íjcyaho. ⁶ Téhdú

durée tééjá pañétú diitye 7-meva nįjkyéji múnáa ijchívyé Píívyéébe miamúnáadi ícúbáhráínehjima. Áámé wajyámúúnée ávyéta ‘namínámí’ néémé ocájímíihéné óórómíihéné diityéké íjpíujíínevújuco íjcyane. ⁷ Áámekée diitye 4-meva iyámédú néemedítú tsaapi ajcú diityé tujkévevu óórótu méénúmeíihllójuvu. Áihllóji pañée teene Píívyéébe mújyú muhdú íjcyáítyuube miamúnáadi ícúbáhraíñe. ⁸ Áanáacáa dífbyé ihtsútú ojsódú nééne wahpécunú duurúvájá pañe. Áijyúu tsá múha tééjá pañévú úcáávetú diitye nįjkyéji múnáa miamúnáadi ícúbáhráné nįjkévátúné hajchóta.

Ícubáhraméíihllóne

16 Áanáacáa tééjá pañétú tsaapi kéévánécoba diitye 7-meva nįjkyéji múnáake nééhií:

—Ílínújívú mepéene eene éihllóji pañe íjcyane Píívyéébe miamúnáa wáábyuta méénune mécahpííú ditye ícúbáhrámefki.

² Ahdújuco tsaapi ipyéene ihñéihlló pañe íjcyane cáhpíóneri pámeere iyáábécóbá nįjcyotáa dúurúvahíjcyámé téhdure dífbye mémema íjcyame áhllávátéhi.

³ Áané boonétúu tsijpi ihñéihlló pañe íjcyane móóácóbá pañévú cáhpíóneri éhne múúne dsjívémé tujpacyódú nųjpacyo íjcyáneri pámeere téjpacyó pañe íjcyame dsjívéhi.

⁴ Áané boonétúu idyé tsijpi ihñéihlló pañe íjcyane íayáhíhjí pañévú cáhpíóneri nųjpacyo píívyeté tųjpacyońvurējuco. ⁵ Áánemáa neébe:

—Tehdújuco ihdyu Píívyéébe ímiáábé íjcyaduré u íjcyaaabe miamúnáake u ícúbáhráne. ⁶ Muuráhjáa díhjíu uubálle múnáama tsijtye ímí uke cáhcújtsómé tujpacyó waagóome. Áánéllii tehdújuco diityéké tųjpacyońvú u íjchone.

⁷ Áané boonée tsijpi Píívyéébe íicúvé wájí íjcyátsihdyu nééhií:

—Tehdújuco ihdyu Píívyéébe panévaturé ihtsútuube ávyéjuube u íjcyaaabe miamúnáake u ícúbáhráne.

⁸ Átsihdyúu idyé tsijpi ihñéihlló pañe íjcyane cóójíejpi núhbá hallúvú cáhpíóneri nuhba éhnííñevu állóócoténé miamúnáake áíucúhi. ⁹ Áánejs tsárfi nehníwu Píívyéébedítú íihjyúváne ímityúné imyéénuhíjcyánetu tsá ditye ímíletú íhveténe. Áánemáa tsá dífbyeke ditye ávyejúúlletúne.

¹⁰ Átsihdyúu idyé tsijpi ihñéihlló pañe íjcyane diibye iyáábécoba eenée móóá pañétú íjchíívyéébe ávyéjú íjyáwá hallúvú cáhpíóneri dífbyé ávyéjú tútávaavéhi. Áijyúu miamúnáa ávyeta ícúbáhrámeíñe ávyeri íhníjiwááñe íhdóhi. ¹¹ Aamée éhnííñevúre nehníwu íhjíyúvá nįjkyéjiri íjcyaaabe Píívyéébedítú áhlláháñema tsíñéhjiri ícúbáhrámeíñe déjúcotu. Áánemáa tsá ditye íhvéjtsotú ímityúné imyéénuhíjcyáne.

¹² Átsihdyúu idyé tsijpi ihñéihlló pañe íjcyane Eoparááté pañévú cáhpíóneri teehi áraavé ávyéjujte nuhba tsáhícyánéjcutu ítsodáhómuma méénujcátsivu tsáame tsíñe-jcúehívu ípájtyeki.

¹³ Áanáacáa diibye níhbácobádú neébeé, tsijpi iyáábécobádú neébeé, Píívyéébe íhjíu uubálle múnáájpidi díllómeííbyee, éhdúme íhjíyúháñetu naavémú ahcómúdú némehji cájtume méénuráítyúronéhjí méénuhíjcyáhi. ¹⁴ Aamée panévá ínújííne múnáake íavyéjujtemá pihjíyúcú íhtsútuube Píívyéébe muhdú ditye ícyahíjcyáné di-ityemá ímibájchócooca dífbyema imyéénújcátsíki.

¹⁵ Áanáacáa Jetsóo oke nééhií:

—Peecútétsihdyuré muurá ó bóhdií múha íjtsótúnáa éhne múúne naní múnáajpi tsáhduú. Aane ihdyu íjtsome maímijyu tsá íínerí núcójpívéityú éhne múúne íévejte íjcyame núcójpívédu.

¹⁶ Aanée diitye naavémú tsúúca pihjyúcú pámeekéré míamúnáake íavyéjtu-jtémájuco tsátsihvu heeberéomú ihjyúrí ‘Amagedóo’ némeítsihvu.

¹⁷ Átsihdyúu idyé nihñéejpíyé ihñéíhló pañe íjcyane íévéhoowávú cáhpióné tukéveri Píívyéébe níjkyéjitu idyuurúvájá pañétú kéévánécoba néehíí:

—Áyu ícyooca ihdyu tsúúca páneere níjkéváhi. ¹⁸ Áanáacáa ávyétá ihnáhó chíjchímuba dóvájaaavéné ‘roríhróri’ néené tukéveri ávyétá ihnáhó ííñuji váúmeí íhdée ivááúmeíhíjcyáné ehniíñevu. ¹⁹ Ááneríi Babiróónia íhtsútu cóomí íjcyárocóomí wáhcabá 3-neva panéjcuávú. Ehdúu técoomí múnáa ímityúné méénuhíjcyáné déjúcotu Píívyéébe icyáyobáávaténe ávyétá ihnáhó diityédí ícúbahráhi. Áhdurée páneere ííñújiri íjcyácoomíjí wáhcávyabáhi. ²⁰ Áhdurée páneere móáñéj piine íjcyáhbaújima íjchí ííñújí caméwajúné tsáhájuco íjcyatúne. ²¹ Áijyúu Píívyéébedítyú nehníwu míamúnáa uhbá díbye diityé hallúvú nújpácýówácobáné dójcsótsoneri ícúbáhrámeíne déjúcotu.

Nahtsíwamééwa ícúbáhrámeíne

17 Átsihdyúu tsaapi diitye níjkyéji múnáa 7-meva íjcyámedítyú oke néehíí:

—Dícha uke o úújétso aalle eene nújpácýó hallúrí íjcyalle íhtsútulle nahtsíwamééwá muhdú ícúbáhrámeíne. ² Muurá panévá íñújíne múnáa íavyéjtu-jtémáyé ímityúné dífíllema imyéénúneri íjtsaméí tútávajtsóhi.

³ Ehdúu naavédú nééne o ítténe pañe oke ínééne tsajtyéébé ínéubará píívyétúné ííñújivu. Áhullée ó ájtyumí tújpáabyécoba néébe iyáábeke íhñíwaúúné 7-ua íjcyáábej tóóné 10-jtoova íjcyáábeke. Áábedítyúu mityane meméháñé caatúvá nehníwu Píívyéébedítyú íhjuváne. ⁴ Áábé hallúríi díille walle ácuúcunúllé wajyamú ávyéta ímí duujínuudú nééja tsániíne tújpájaívu. Aallée ícyaaavé tsaímíyé óórótu, péérátu, páhduvaré ímíwu nééne newáyúúnetu, méénúmeíñehjivu. Aallée ejécunú óóróíhló pañe páhduvaré nééne ímityuháñé imyéénuhíjcyanéj jí wáhpécunúne. ⁵ Áállé úmícotúu caatúváné íináhjáubáhjáa nééiyóné íllúu: “íhtsútu cóomí Babiróónia pámeere nahtsíwamééwámúj tsiíju; téhdure páneere ímityunéhjí ííñújiri íjcyánéj tsiíju técoomí.” ⁶ Áállekée o ítténe ó waajácú Píívyéébeéjté ímí Jetsóoke iúráávyéné déjúcotu dsíjívéhíjcyámé tújpácýori dílle ílíyícyavéne. ⁷ Ááneríi mityane o úllévenúúbeke oke níjkyéji múnáajpi néehíí:

—¿Íveekí ayájú íhnáhorá u úllévenúne? Cáhawáá eene dífbyé hallúrí dílle íjcyáné iyáábé 7-ua íhñíwaúúné íjcyáábej tóóné 10-jtoova íjcyáábema diityét-sidítyú uke o úúbálleki. ⁸ Muurá díibye tsáhájuco íjcyájúcootúne. Ároobe tsiíne íbóhííne wáhyéjúcóbá pañétú íjchívyéé múijyú tsiíne íbóhíjúcóótyúhullévú iwágóóóveki. Áábedi míamúnáa ullévénúu ííñújí ípívyéévíjyújuco pájtyetéme meméháñé cáatúváné waajácúháámitu imyémeháñé íjcyatúne.

⁹ Aane ihdyu óví wájácúnejcúmé waajácú íínerí tene íhjuváne. Muurá eene 7-baúvá caméhbauné hallúrí díille walle ácuúcunúhbaújí nééiyóné eene 7-ua íhñíwaúúne. ¹⁰ Áhdure 7-meva ávyéjute íjcyane nééiyóne. Áámedítyú ícyooca tsaapi ávyéjuube íjcyáhi. Áánetu 5-meva tsúúca téénetu pajtyéhi. Áánetu tsijpi nihñéejpíyé ávyéjúúteé wahájchotáwuúre. ¹¹ Áábedítyú díibye iyáábécoba tsúúcajáa

dsijivéroobe tsiinne bóhiibe cámaáveéhi. Áábema 8-mevájúcooi teene 7-neva ijcyáné avyéjutu pájtyeíne. Ároobe bóónétu ávyetá wágoóóveréjuco méénuíne.

¹² Áábema tsijtye 10-meva wahájchotáwu ávyéjuutéine nééiyóné eene 10-jtoova ijtyóóne ijcyane. ¹³ Aame ipítýácójcatsiine dífbyeke píááboó dibye éhníínevu iht-sútúúveki. ¹⁴ Aame Obééjáuúdu néébema méénújcatsíyómeke tsanéjcuuré táhjái-ibye pámeere ávyéjuté éhníínevu ihtsútuube ávyéjuube ijcyaaábe. Áanetu ihdy ipýee ityújkevééllemeke dibye újcume ímí dífbyeke úráávyehijcyámé dífbyema ij-cyaaáhi. Ehdúu oke neebe níjkyéji múnáajpi.

¹⁵ Átsihdyúu idyé tsiinne oke neébe:

—Muurá eene nahtsiwamééwá nújpácýó hallúrí ácuúacunújpácýó ú ájtyumí mityane mfamúnaa panévá inújíné múnáa páhduvaré fhjyuvámé dóbééveíne nééiyóné. ¹⁶ Áanetu eene iyáábé 10-jtoova ijtyóóne ijcyaaábema téhduméré ávyéju-jte ijcyame diille nahtsiwamééwake nehnííleéhi. Aame dílleke ityútávájtsoéne fhvéjtsolle ijcyaa ícúvérátulléréjuco. Áálleke bóónétu ílluréjuco ditye cóvájtsóíne. ¹⁷ Pívyéébere diityéké tééné íjtsaméivu ájcuú dibye muhdú néhdújuco tene ipáj-tyeki. Áánéllí diitye ávyéjute 10-meva iyáábeke ihtsútúúvétsóo dífbyere Pívyéébe néhdújuco. ¹⁸ Áanetu diille wálleke u ájtyumíné panévá inújíné avyéjú comíné nééiyóné. Ehdúu oke neebe níjkyéji múnáajpi.

Babiróonia wágóoovéne

18 Átsihdyúu idyé ó ájtyumí tsijpi ihtsútuube ijcyaaabe cáámetu nítyéébé ámít-saráhcó íínuji ájhúcunúúbeke. ² Aabée kéévánécoba nééhíí:

—Tsúúca Babiróonia ihtsútu cóómí ijcyárocóómí wágóóóvéne boone téápajyúrí naavémuréjuco nehníwu nééné wahpéjtema. Aane ihdy óvi téhdújuco técoomi wágóoovéne. ³ ¿Íveekí panévá inújíné múnáake ímityunévú íbúwátsohijcyacóómí? Téhdure ¿íveekí técoomíyí álliúré úwáábómeíne inújíné avyéjute icyáhcújtsoéne ávyetá ímityúné méénuhijcyáhi? Áhdure técóómí múnáa mityane iéhnéváyóneri íjýácunúne panévá inújíné nahjíhe múnáake mityane dsíidsínuhijcyáhi. ⁴ Ehdúu dibye néénáa idyé tsijpi téhullétúré cáámetu nééhíí:

—Méijchívyé écoomítyú múhdumé tahnéjité ijcyame técoomí múnáa ímityúné méénuhijcyáné ámuha meméénútuki, áhdure tééné hallútú ditye ícúbáhrámeídyú ámuha meícúbáhrámeítyuki. ⁵ Muurá técoomí múnáa ímityúcoba éhníínevúré líyaaténé oo Pívyéébe múhdurá o íjtsúcunúnéllí tééné déjúcotu diityéké ó ícúbáhraáhi. ⁶ Áhdícyane óvi ihdy diityéké ó ícúbahrá muhdúhjáa ditye tsíjtyeke ícúbáhráhijcyáne áhdó ditye iwáájácuki. ^{7–8} Muurá íbúwá pañe ímityájkímyeíne nehíjcyámé ihtsutúmé íjcyámeke múijyú kímóóve pájtyeítyúne. Áhdure nehíjcyámé múijyú muhdú íhcyóómí íjcyáityúne. Áámeke ihdy téene áhdó óvi o kímóvejtsómé ícúbáhrámeí ájyáhánema dsijíveri. Muurá panéváturé ihtsútuube Pívyéébe o ijcyaaabe diityé ímityú déjúcotu diityéké o ícúbáhráme cóómí áívyeeéhi.

⁹ Aane muurá panévá inújíné avyéjute técoomí múnáama ímityúné méénuhijcyámé tsáimíyé ímíjyuuri ijcyarómé técoomi ámópácyoovéné íájtyúmícooca kímóóveéhi. ¹⁰ Aame téeneri íllityéne tsíhyullétúré ítème neéhi:

—¡Máidáátsoju muhdú íveekí ihtsú cóómíjí Babiróonia íiná pajtyej! ¡Ávyeta muhdú meíjtsótútsihdy peecútéré tsúúca wágóóóvecóómí! Ehdú neéímye.

¹¹ Ááneri panévá inújíné nahjíhe múnáa mityane kímóóveé íhñénéhjí kiá ináhjíhenújúcóóítyúneri. ¹² Muurá técoomi nahjíhénuhijcyámé óóroó, páráátaá,

bóroótseé, iééroó, péeraá, tsínehji panévare mityane áhdómeíne néwayúúnee, ijcyane. Téhdure nahjéhenuhíjcyámé ímiá wajyámúúné ríinoó, tséedaá, ijcyane tújpáhjiúvú néenema duujínuúdúnéjahji. Áhdure nahjéhenuhíjcyámé páhduvaré nénehji imyéwu cúváané uméhéénema imíwu néené néwáyúúnetu méénúmeínehji. ¹³ Áhdure páhduvaré néené pacúúcuháne imyéwu cúvanéhji míraá, ijsiéétsoo, ijcyane nahjéhenuhíjcyáme. Majchóháne nahjéhenuhíjcyámé bíinoó, dúúrubaá, haríinaa, trígoó, ijcyane. Téhdure teene majchó uménú nahjéhenuhíjcyámé canéerama tsínehji. Téhdure nahjéhenuhíjcyámé jéémú ocájímuu, obééjámuu, íjyumuu, íjchiemíínee, míamúnaa, ijcyane. Ánehji kiá ináhjihenújúcóóityúneri kímóóveímye. ¹⁴ Aame técoomíúvutu neéhi:

—¿Kiávújuco icyooca técoomíúvú ihtsútuj? Tsúúca páneemáyé técoomi wágóóovéné tsá múijyú maáptyumíjúcóóityúne.

^{15–16} Aame téeneri íllityéne técoomíúvú ijcyátsí kémuélléturé ítème ikímóóvéne neéhi:

—¿Máidaátsoju íveekí íhtsú cóómijí Babiróonia muhdú ijcyá éhne múúne walle imíwu néené wajyámúúnema íjcyalle tsáimíyé icyáávellédú nécoomi! ¿Ávyeta muhdú meíjtsótútsihdyu peecútéré tsúúca wágóóovecóomi! Ehdu neeímye. ¹⁷ Aame muurá muhdú técoomi wágóóovéné cújúwamíneri úllehíjcyámé pámeere íavyéjujtémá íwákimyéi múnáa ájtyúmííhi. ¹⁸ Aame técoomi áiivyéne ámópácyóucunúne ííténe neéhi:

—¿A íjcyacóomí tsícyoomi écoomíúvúdú nécoómij? ¹⁹ Aame ikímóóvéne íhníwaúúne íbállííñúmeíne neéhi:

—¿Máidaátsoju muhdú íveekí écoomi íhtsú cóómijí iná pajtye técoomíúvújuco múúhá wákimyéi cújúwamíneri muha metsájtyéné hallúvú medsídsívahíjcyacóomi! Ácoomi ¿íveekí peecútéré tsúúca wágóóovéhi? ²⁰ Ehdu ditye kímóóvénaa pámeere níjkyéji múnáama múhdumé tahñéjté íjcyame táuwaáboju úwáábohíjcyámé imíjyuúhi. Áanetu técoomí múnáadi ó ícúbáhraa tahñéjteke díbye ímityúné dáríhíhíjcyáné déjúcotu. Ehdúu Píívyéébe neéhií.

²¹ Átsihdyúu idyé o ítténáa tsijpi íhtsútuube níjkyéji múnáajpi nééwayúcoba móóá pañévú iwááóne neéhií:

—Eene móóá pañévú nééwayu o wááodu muurá íhtsútu cóomí Babiróonia wágóóovecóomí tsáhájuco múijyú maáptyúmítyúne. ²² Tsáhájuco múijyú técoomí múnáa iwáñehjívaténe cúmubáánema chiíyóro líjchune melléébóityúne. Téhdure tsáhájuco técoomíyí ípyé imyéénuhíjcyádú panévá wákimyéi ditye méénune maáptyúmítyúne. ²³ Tsáhájuco múijyú técoomi tsáimíyé péétécunúityúne. Tsáhájuco técoomí ditye ityáábávajcátsíne wañéhjíné méénúityúne. Páneere técoomí ihtsútú níjkévaáhi. Muuráhjáa técoomí nahjíhe múnáa íhtsutúmé tsíjtyé nahjíhe múnáa ehnííñevu íjcyame panévá inújííne múnáake mútátsohíjcyá waabyénujúneri.

²⁴ Áhdurée técoomíú Píívyéébe ihjyú uubálle múnáama pámeere díbyeéjteke dsíjvetsóme. Ehdúu níjkyéji múnáajpi léé naavédú nééne o ítténé pañe.

19 Átsihdyúu idyé tééne pañéré o lleebó cáámetu mityame míamúnaa kéévánécoba neéneé:

Métso Mépiivyéébe íhtsútuube ávyéjuube íjcyáábedítyú pajtyéteju tsáábeke maávyéjújtsoki. ² Muurá muhdú tene íjcyadújuco díbye muhdú míamúnaa ícyahíjcyáné ímíbachóne. Muuráhjáa nahtsíwamééwá panévá inújííne

múnáake ímityúneri ityútávajtsóne dífbyé iicúve múnáake dsíjívetsóné déjú-cotu dífillei ícúbáhraábe.

³ Átsihdyúu idyé tsiíne néemeé:

—¡Métso maávyéjútso Píívyéébeke! Muurá técoomi íhtsútu cóómí áíívyéne ójtsó tsá mújyú íhvetéityúne.

⁴ Áhdurée idyé diitye 24-meva túkevétsojtemá 4-meva iyámédú néeme Píívyéébe íavyéjú íjyáwá hallúrí ácuúcunúúbe líiñéví ímíhmoúbáne néehíí:

—¡Métso maávyéjútso Píívyéébeke!

⁵ Áhdurée idyé tsijpi tétsihyi íjcyaaabe néehíí:

Métso pámeere ídáatsojtemá íhtsútujte múhdumé Mépiivyéébe iicúve múnáa mejj-cyame díbye ímillédú mejjcyame dífbyeke maávyéjútsoiki.

Obééjáuúú néébe wáñehjíváténe

⁶⁻⁸ Átsihdyúu idyé tsiíne ó lleebó éhne múúne teehe nífvácunúné tujkéveri mityane chíjchimu íhjuvadú míamúnáa íhjuváne. Íllúu néemeé:

Panévatúre íhtsútuube Ávyéjuube Píívyéébe íjcyáábeke ihdyu metsu maávyéjút-sóneri meímijyúúki. Muurá Obééjáuúú néébe tsúúca ihñéjtema wáñehjívátéé éhne múúne tsaapi ityáábaváné wáñehjí méénudu. Áánéllíi tsúúca íjcyátsí-ivyémé ímíá wajyámúúné tsítsíjahjívú íjccámeñema.

Ehdúu néemeé. Aane teene tsítsíjahjí Píívyéébeéjté ímíáámé mejjcyane nééiyóne.

⁹ Átsihdyúu tsaapi níjkyéji múnáajpi oke néehíí:

—Íllu caatúnu: “¡Maímijy ihdyu Obééjáuúú néébe méwadyu néeme ihñéjteke imíñútsómema wáñehjívátenej!”

Átsihdyúu oke neébe:

—Ehdu ímíááné Píívyéébere néehíí.

¹⁰ Áánéllíihyée dífbyé líiñéví o mímóúúvéne dífbyeke o dúúrúváyónáa oke neébe:

—¡Oke duurúvadíñe! Muurá ámuhadúré oo Píívyéébe iicúve múnáajpi eene ámuha díñahbémuma Jetsocríjtoke ímí meúraavyémé mejjcyadu. Áánéllíi ihdyu dífbyekéré Píívyéébeke duurúvá dífbyé uwááboju Jetsóodi íjcyane ámuha meúwáábohíjcyáábeke. Ehdúu oke neebe níjkyéji múnáajpi.

Tsítsííbeúvú nééne íjju hallúrí íjcyaaabe

¹¹⁻¹³ Átsihdyúu idyé ó ájtyumí níjkyéjiri íiju tsítsííbeúvú néébeke. Áábé hallúrfí ácuúcunúúbe mémé ímíáábé Állfúútuúbe. Tsiínee dífbye mémé Píívyéébe Ihju. Aabe muurá míamúnáa muhdú meícyahíjcyáné mééma ímíabájchoó muhdú meícyahíjcyádújuco. Aabée íchahíwáánema íjcyáábé hálluúúcú cújúúwayúú peeté-cunúhi. Áánetúu imyémé dífbyedítýú cáátúnúmeíñé íñá nééiyóné tsá múha wáájá-cutúne. Apáábyéree díibye waajácúhi. ¹⁴ Áábekée mityame míamúnáa tsítsijte íjju-mudi úraavyé ímíá wajyámúúné tsítsíjäänema íjcyame. ¹⁵⁻¹⁶ Aabée tsuhjíváwu nééwa níitsúwá díbeúcunú tééwari panévá íñújíñe múnáake ícúbáhráíwa. Áábedítyúu íwajyámutuu, íjcyúbatuu, caatúvane íllu néénee: “Páne avyéjúté éhñíínevú íhtsútuube avyéjuúbe.” Aane muurá dífbyé hójtsí pañe panévá íñújíñe múnáa íjcyaaíhi. Áhdure dífbyej téeveri íhtsútuube Píívyéébe icyáyobáávaténe míamúnáadi ícúbáhraá éhne múúne óóva íjtyúhari dítye dótsuhcúdu.

17–18 Átsihdyúu idyé ó ájtyumí nįjkyéji múnáajpi cóójfejpi núhbá hallúrí įjyó-cunúúbeke. Aabée wahpéjteke kéévánécoba nééhíí:

—Píivyéébe née pámeekéré idáátsojtékee, įhtsútujtékee, įjįumuke diityédí méénųjcatsımyéhjimáyé ámuha medóókíí. Áámeke wa metsááne medóovaj. Ehdúu neebe nįjkyéji múnáajpi wahpéjteke.

19 Átsihdyúu idyé ó ájtyumí diibye iyáábécóbama ihyájkímú panévá inųjįné avyėjunte pįhcyaaavéné diibye įjįú hallúrí įjcyaaabe téhdure ihyájkímuma įjcyáábema imyéénųjcatsíki. 20 Áronáacáa diibye iyáábécóbama Píivyéébe ihjyú uubálle múnáájpidí dıllómeįbyé méénúraıtyuróné méénúúbema tsúuca diityét-sikye ékeevéme. Diibye eene Píivyéébe ihjyú uubálle múnáájpidi dıllómeįbyé il-lure állihįjcyá mıamúnáake diibye iyáábécóba mémema įjcyame dífbyé nįjcyota dúúrúvahįjcyámeke. Áromútsi bóhiımútsıyé wágóoové ávyétá ihnáhó atsóóperémá péétécunúné cuujwá pańévu. 21 Áánetúu tsijtye įmunáajtéké diibye įjįú hallúrí ácuúcunúúbé iniıtsúwari dsįjįvétsómeke diitye wahpéjté dóóhií.

Jetsóó ávyéjuube inųjįri įjcyane

20 Átsihdyúu idyé ó ájtyumí tsijpi nįjkyéji múnáajpi cáámetu inųjįvú nıtyene ápíchó néheju wáhyėjúcóba lláávee, úwááńéhıcyobaa, įjcyánema. 2 Aabée nıhbácobádú néébeke dífbyere inųimye įjcyaaabe Naavéneke tééhiyi idyóhįnıúúbeke waaó teene wáhyėjúcóbá pańévu. 3 Áábé hallúvúu cóhpėj wátájcoobe dibye mıamúnáake 1,000 pįjcyá hajchótá iállįjyúcóótuki. Ááne boonétúu tsiıne ácad-sıfvebe wahájchotáwuúréjuco.

4 Áhdurée ó ájtyumí muhdú mıamúnáa įcyahįjcyáné ditye imıbájchóinévú Píivyéébe níwaavémé įavyėjú įjyáwááne hallúrí ácuįcatyémeke. Téhdurée idyé ó ájtyumí Píivyéébe ihjyú Jetsóodi įjcyane úwáábohįjcyámeke tééné hallútúu ditye inųıwaúúné kípıyúúcuįjcyámeke. Diityée muurá tsá mújıyú diibye iyáábécóbake inųjcyotámá dúúrúvatúne. Áánellıihyée dífbye mémé tsá diityéké iúmicóónetu fhıjótısinéúbatu įjcyatúne. Aamée tsiıne bóhiıme Crįjtoma ávyéjuuté téhdune 1,000 pįjcyá hajchóta. 5 Aane cahcújtso múnáa dsįjıvémé bóhıtujkénuıńé nééıyóne. Áánetúu tsijtye cáhcújtsotúmé téhdune 1,000 pįjcyá boonéturéjuco bóhiıne. 6 Maımıjıyú ihdyu tsáımıyé Píivyéébema įcyahįjcyámé tujkénú bóhıccunúıńej. Áámeke tsáhájuco bóónétu įjcyáné ícúbáhrameí dómájcóıtyúne. Aame Píivyéébema Crįjtomútsı įjcyánéjcú lluvájjté įjcyame ávyėjúúteé inųjįri téhdune 1,000 pįjcyá hajchóta.

7 Ááne boone tsiıne Naavéné ácadıjcaáyóméiıhi. 8 Aabe įpyée imyéenuhįjcyádú tsiıne páné inųjįne múnáakeré iállıne mújtátsoóhi. Ááne Góóó, Magóoo, įjcyáné inųjįcu múnáa ávyétá mityámé eeveratu įjcyame Crįjtoke néhnıllehįjcyámema iúcuįcatsıne dífbyema méénųjcatsımye.

9 Aanée naavédú nééne o íténáa pahúllévátú tsáame Píivyéébe fhcyóómi wájıyú nécoomi tsúuca mıcaavévá pámeere dífbyeéjteke ipırıjtsóroki. Áronáacáa Píivyéébe cújuwa cáámetu diityé hallúvú įjcaáyóné pámeekéré áıucú tsáápıúbá coéváratu.

10 Áánetúu diibye Naavéné mıamúnáake állihįjcyáábeke waagóoobe cújuwa atsóóperémá péétécunúwá pańévú tééwá pańe tsúuca iyáábécobaa, iıye Píivyéébe ihjyú uubálle múnáájpidi dıllómeįhįjcyáabee, įjcyamútsı įjcyáwá pańévu. Aamée tsúuca tééwá pańe ícúbáhrameí mújıyú nįjkévıtyúne.

Ímibájchoju

¹¹ Átsihdyúu idyé ó ájtyumí tsítsíj nééné avyējú iyyáwá hallúrí tsaapi ácuú-cunúúbeke. Áábedítyúu íñújima íévéhóowari íjcyanéhjí peínú pevétsíyējuco. ¹² Áijyúu dífbyé úmíwari íhtsútúméhjimáyé ídáátsojte dsíjvéhíjcyámé tsiíne bóhímedívu pááyuuube muhdú ditye ícyahíjcyáné cáátúváné waajácúhaamíne. Áh-durée paayúcuube pájtyetéme mémeháñé íjcyaháámi. Áánemáa diityémá ímíbáj-choobe téhaamíjí pañétú muhdú ditye ícyahíjcyáné cáátúnúmeídyújuco. ¹³ Téijyúu pámeere dsíjivémé íchívyécunú móáñé pañétuu, íñújí pañétuu, íjcyane. Áámemáa ímíbájchoobe muhdúhjáa ditye ícyahíjcyánéhji. ¹⁴ Áijyúu tsáhájuco dsíjivé íjcyájú-cootúne. Téhdurée ímityúmé dsíjivémé úújetéhíjcyatsíí tsúúca wágóoové cúújúwá pañévú ditye wágóóóvéíwá pañévu. ¹⁵ Ááwá pañévúu wágóoovéme íñe múhdumé pájtyetéme mémeháñé íjcyaháámitu imyémé íjcyatúme.

Béhné íñújima níjkyeji

21 Átsihdyúu idyé ó ájtyumí béhné íñújí íévéhóowari íjcyánéhjima bóhówaavéné íhdéénéhjí tsúúca wágóóóvéne boóne. Áronáacáa tsáhájuco móañe íjcyatúne. ² Áijyúu o ííténáa béhné Jerotsarée niityé níjkyéjitu Píívyéébedítyu. Ácoomíi tsaimíyé íñé imíjyaú éhne múúne walle ityájíwáné wañéhjí pañe ímíbájkímeyédyu. ³ Áánáacáa tsaapi níjkyéjitu kéévánécoba néehíí:

—Ícyooca Píívyéébe íhñéjtéj piíne íjcyaabéréjuco diityéké túkévéjtsóíne. Áábema íjcyaimíyé tsaimíyējuco. ⁴ Áámema tsáhájuco kímóóve, dsíjivé, panévá ícúbáhraméí, íjcyájúcoóityú tsúúca díbye páneere tsíhdyuréjuco cápáyoácónéllíhye.

⁵ Ehdúu díbye nééné boone íavyējú iyyáwá hallúrí ácuú-cunúúbé néehíí:

—Panévaré béhnéréjuco o ípívyejtsóne.

Átsihdyúu oke neébe:

—Cáátunu íñe úúma o íhjuváne. Tsá álliu tene íjcyatúne. Muurá ímiáánéré teéne. Aane múu cáhcujtsóhi.

⁶⁻⁷ Átsihdyúu tsiíne oke neébe:

—Áyu tsúúca páneere muhdú o néhdújuco pájtyene. Aabe panévaturé íhtsútu-ube tapíívyema o íjcyátuube íjcyaduré o íjcyaaabe ímichi téhijpi oo páneerée o ípívyéjtsóobe. Áhdure níjke oo páneere o níjkévátsóíbye. Aabe áátíimédú nééme ímityunévú táhjátsámeítyúmé tsaimíyé íjcyáíyóneri tsúúrámeyéke ó ájcuú ímiá bóhiívu áhdóratúne. Áámé Piivyéébe ó íjcyaaíhi. ⁸ Áánetu oke iúráávyéné déjú-cotu ícúbáhrámeíyóneri íllityéne cáhcujtsotúmee, dsíjívétso múnáa, íhdícyámema dómácócátsíhijcyámee, níjcyotájteke dúúrúvahíjcyámee, waabyénu múnáa, álliu múnáa, éhdume wágóóóvé cúújuwa atsóóperémá péétécunúwá pañévu. Ehdú bot-síí ávyétá wágóóóveréjuco ditye méénúíñe. Ehdúu oke Píívyéébe néehíí.

Béhcóomi Jerotsarée

⁹ Átsihdyúu tsaapi níjkyéji múnáajpi éhnée 7-mevadítyú nihñéenéré ícúbáhraméí íjcyáíhloma íjcyaaabe oke néehíí:

—Cáhawáá uke o úújétso Obééjáuúúdí néébé uráávyé múnáa éhne múúne tsáápí taaba íjcyadu néémedívu. ¹⁰ Aanée teene naavédú nééne o ííténé pañe oke tsajtyéébe cámeíhbaú nájcaívu. Átsihdyúu oke úújétsoobe Píívyéébe cóomí Jerotsarée imíwu nécoomi níjkyéjitu íñújívú nítyécoomívu. ¹¹ Ácoomítyúu ávyeta

Píívyéébé ámítsaráhcó cádiúcunú éhne 'jájpee' némeíñe neewáyú 'raúraú' néeu imíwu 'rutúrútu' néhduú. ¹²⁻¹³ Ácoomí mǵcáo cáámé mǵcócoba ávyéta píímí némǵcótú 12-wava lléhowááne. Panéjcuwátú 3-wavátsá 4-tsihjívatu. Áwáhjitúu ijraéémú dohǵbá 12-neva íjcyáne mémeháñe caatúvá téwavádu. Áwahǵí nǵkyéji múnáa tsáápiitsa tehmeí. ¹⁴ Áhdurée idyé témǵcótú 12-uva newáyúcobáné ímichi témǵco éjkeúhǵi. Áúhjitúu idyé téuvádu tsáápiitsa Obééjáuúdu néébé mamýému mémeháñe caatúváhi.

¹⁵ Áijyúu diibye nǵkyéji múnáajpi óoma íhǵyúváábedi óórówa eevéwá dibye tééwari técoomí iééve páneere témǵco íllehówáanemájuco. ¹⁶⁻¹⁷ Ácoomí ávyeta tsahdí cóomíyé páhǵyáwá nécoomí muhdú mǵamúnáa meéévehǵyádu panéjcuwáre icyáámema íwatyúúve éhneǵcú éévebe tsahǵjchotáré 2,200 kíróómetro. Áánetúu técoomí mǵcój píímí éévebe 64 ééveta.

¹⁸ Ámǵcáo méénúmeí tsanééré 'jájpee' némeíñe newáyúúnetu. Áánetúu ipácóomí tsanééré óórótu méénúmeícyóomí mǵcúmǵjídú íñe imíjyau 'rutúrútu'. ¹⁹⁻²⁰ Ácoomí mǵcáo ímichi éjkéné newáyúcobáné icyáávétsámeí 'jájpee, tsapííroo, áágataa, ejmeráádaa, óónitsee, coonaríínaa, critsóóritoo, berííroo, topáátsioo, critsopráátsaa, jatsǵjto, amatǵtaa', némeíñe newáyúúné imíwu páhduwáre néuhǵtu. ²¹ Áánetúu técoomí mǵcó llehówááne 12-wava méénúmeí téhdunéré 12-uva péerá newáyúúnetu. Áánetúu pañétúejǵtó técoomí ulléǵǵtó téenere óórótu méénúmeíǵǵtó mǵcúmǵjídú imíwu 'rutúrútu'.

²² Áronáacáa ihdyu tsá o áǵtyúmitú duurúvaja técoomíyí panévatúré íhtsútumútsí Obééjáuúdu néébema Píívyéébmútsí tééjadu néémutsí íjcyánéllíhǵe. ²³ Ácoomí muurá tsáhájuco núhbmútsí áǵchúnej tééveri íjcyáityúne. Muurá ihdyu Píívyéébé ámítsaráhcoréjuco Obééjáuúdu néébedítyú áǵchúcnúnej tééveri técoomí íjcyáíñe. ²⁴ Áábej tééveri pámeere mǵamúnáa panéva inǵǵjñe avyéǵjtemá tsáimíyé íjcyame técoomí avyéǵjtsóóhi. ²⁵ Ácoomí llehówááne tsá wátáhǵcatyéityú tene múijyú íǵyunúityúnéllíhǵe. ²⁶ Muurá técoomíyí panéva inǵǵjñe avyéǵj dóbéévééhi. ²⁷ Ácoomíyí tsá iná ímityúne íjcyáityúne. Tsá núcǵǵpítsó nénehǵi méénúmema álliúúmé téhullévú úújetéityúne. Apáámyéré ihdyu múhdumé pájtyetéme mémeháñe Obééjáuúdu néébedi íjcyáháámitu cáátuvámé técoomíyí úújéteéhi.

22 Átsihdyúu diibye nǵkyéji múnáajpi oke úújetsó tééhívu Obééjáuúdu néébema Píívyéébmútsí avyéǵj íjcyátsihdyu inécnúhí pañétúejǵtó técoomí ulléǵǵtóǵ piínétú níívahívu. Aahí nupácyóo ávyéta ímí 'raúraú' néjpacyo meke bohíwú ajcúhi. ² Ááhí únírúí tsanéǵcúcuri úmehééne meke medsǵjivéǵcódítyúne bóhiívu áǵchúhǵi ténuhbávádú néévahǵcyahéǵhi. Áhéǵǵhaamínee panéva inǵǵjñe múnáake bohíwú ajcúhi. ³ Aane Obééjáuúdu néébema Píívyéébmútsí avyéǵj técoomí pañe íjcyánéllí tsá iné ímityú íjcyáityú téhulle. Aane téhulle Píívyéébé íicúve múnáa íjcyame dífbyeke duurúváahi. ⁴ Aame dífbyeke áǵtyúmíí múhdumé dífbye mémé ímicóónetu cáátuváme. Aame avyéǵjúuté dífbyema múijyú nǵkéváityúne. ⁵ Tsáhájuco múijyú téhulle íǵyunúityúne. Áánéllí tsáhájuco peetéháñe íjcyáityúne. Áhdure tsáhájuco nuhba íjcyáityúne. Píívyéébe íhtsútuube íjcyaabéréjuco peete íjcyáíñe.

Jetsocǵǵtó tsááíñe píhǵjucóone

⁶ Átsihdyúu diibye nǵkyéji múnáajpi oke néehíí:

—Íñe uke o néene muurá ávyeta ímiáane. Tsá álliu tene íjcyatúne. Aane múu cáhcujtsóhi. Píívyéébe ípííchoj téeveri íhjú uubálle múnáake iiná pájtyeíñe íhdétújuco wáájácútsohíjcyaaabe oke wallóo téhdure dífbyé íicúve múnáake o úubálle muhdú lléváhréjuco tene pájtyeíñe.

⁷ Muurá Jetsóo néehí: “¡Lléváhréjuco o tsááiñe! Ahdícyane ihdyu maímijyu ditye íjcyaiñe íñe íhyaamí pañétú muhdú tene pájtyeíñe cáátuváné cáhcujtsóme.” Ehdúu oke neebe nįjkyéji múnáajpi.

⁸⁻⁹ Aanée ó ájtyumí ehdu páneere muhdú pájtyeíñe oke úubállémeíñehji. Áánél-liihyéé diibye nįjkyéji múnáajpi oke ténchjívú úújétsóóbé lliiñévú o mímóúúvéne dífbyeke o dúúrúváíyónáa oke neébe:

—¡Oke duurúvadíñe! Muurá ámuhadúré oo Píívyéébé íicúve múnáajpi ámuha díñahbémuma dífbyé íhjú uubálle múnáa meíjcyame íhyaamí pañe íjcyáné uwááboju ímí ámuha mecáhcujtsóme meíjcyadu. Áánélli ihdyu dífbyekéré Píívyéébeke duurúva.

¹⁰ Átsihdyúu idyé oke neébe:

—Tsá múu íñe u cáátúnuháámí páátánutúne. Muurá muhdú téhaamí pañe tene néene lléváhréjuco pájtyeíñe. ¹¹ Ahdícyane óví Píívyéébema ímí íjcyáíyóneri tsúúráméimyé ímíñeúvú íjcyá dífbyema. Áánetu ihdyu óvi ímityúmé ímíllédú íjcyáhi. Ehdúu nįjkyéji múnáajpi oke néehí.

¹² Áané boonétúu idyé Jetsóo oke néehí:

—¡Muurá lléváhréjuco o tsááiñe! Aabe ó ájcuú pámeekéré muhdú ditye ícyahíjcyáne áhdovu. ¹³ Aabe panévatúré íhtsútuube o íjcyaaabe tapíívyema o íjcyatuube ímichi téhijpi oo páneeré o ípívyéjtsóobe. Áhdure nįjke oo páneere o nįjkévátsóííbye.

¹⁴ Ahdícyane maímijyu ditye íjcyaiñe tsáimíyé ícyahíjcyáme. Muurá béhné Jerot-saréevu iúújetécooca bohíívú ájcúné uméhe néévá lléeneímye. ¹⁵ Áánetu ímityúmé waabyénu múnáa, íhdícyámema dómácócatsíhijcyámee, dsíjivétso múnáa, nįjcyotájteke dúúrúvahíjcyámee, állfu múnáa, íjcyame tsá técoomívú úújetéityúne.

¹⁶ Aane íñe nįjkyéji múnáájpikeye díéllevu ó wallóo díbye úhdivu íbóhówájtso páneere muhdú pájtyeíñehjí uuréjuco tácahcújtso múnáake u wáájácútsoki. Muuráhjáa páneere o ípívyéétsóroobe Dabííúvúj tsíiménémúhaabe ó íjcyá tsítsívé miiícúruwádú o neébeé. Ehdúu Jetsóo oke néehí.

¹⁷ Ahdícyane Píívyéébé Apííchó íhjú uubálle múnáaj téeveri miamúnáake píuváhi. Áhdure Obééjáwuúdú neébé cahcújtso múnáa éhne múúne tsáapí taaba íjcyadu neéme miamúnáake píuváhi. Aane ihdyu óví lléébome itsáane adóvá bohí nųpácyotu áhdóratúne.

¹⁸ Aane íñe tsúúca íhyaamí pañe cáátuváné uwááboju lléébómeke o neé ditye éhniíñevu iiyéjuco tsíñehji íáméjtsótuki. Muurá tehdu méénúmeke Píívyéébe ávyetá íhnáho ícúbáhraá muhdú téhaamí pañétú tene néhdújuco. ¹⁹ Áhdure idyé téené uwáábójutu tsane wáágóome mémé páácýúiiíbye tsúúca pájtyetéme mémeháñé cáátúváháamitu. Aame tsá dífbyé cóómivu úújetéityú íñe íhyaamí pañétú úubállémeícyoomívú.

²⁰ Aanée diibye íhyaamí pañe dífbyé uwááboju íjcyaaabe néehí:

—Ímiáané lléváhréjuco o tsááiñe.

Áánéllihiyéé dífbyeke o néehí:

—Juújuj, tehdújuco Ávyéjuube Jetsóoj, wa íícúí tsaácoj.

²¹ Aabe ihdyu óvfi ámúhake píaabó paíjyuváre. Áyu tehdújuco.